Ayuntamiento de Madrid

HEMEROTECA MUNICIPAL

Número de registro

Estante 62

Tabla 3ª

Número de volúmenes

Encuadernación

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Vocabularius vtriuſqꝫ Iur.

Vocabularius vtri=
uſqꝫ Iuris difficillimas quaſqꝫ voces iu=
xta receptos iuris Interpretes ediſſerẽs:
nunc demũ exactiſſima cura recognitus:
ac(velut e ſordibus ac vermibus errorũ
erutus) ſupraqꝫ cuiuſuis alteriꝰ editiõis
auxeſin nõ paucis vocabulis elegantiſſi=
mis hac vltima impreſſione locupletatꝰ.
Adiecte ſunt etiã ꝙ plurime nõ ſolum di
ctiones/verumetiã linee: que in ſtudio=
ſorum gratiam ſuis locis nuper appoſite
hoc ſigno ☞ prefixe fuerunt.

15 40

·1540·

. 7. de Diziembre

·1524·

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID
Ayuntamiento de Madrid

Aduerſus infantes iuriſperitos: verborum cultum non eſſe aſpernandum.

Vocum proprietas ſignificatio ac interpretatio quanti in ciuili prudentia ſit momenti: hoc ipſo manifeſtum eſt: ꝙ iuriſconſulti fere ſimul ac edictum aliquod propoſitum eſt: mox ad verborũ interpretationem properant: nec in edictis modo id obſeruant: ſed in ceteris quoqꝫ fere omnibus iuris tractatibus. Hinc Labeo Antiſtius/ teſte Gellio: iuris quidẽ ciuilis diſciplinã principali ſtudio exercuit: et conſulentibus de iure publico reſponſitauit: ceterarumqꝫ bonarum artium non expers fuit: ⁊ in grammatica ſeſe: atqꝫ dialecticam literaſqꝫ antiquiores penetrauerat: latinarumqꝫ vocum origines rationeſqꝫ percalluerat: eaqꝫ precipue ſciẽtia ad enodandos pleroſqꝫ iuris laqueos vtebatur. Hinc M. Fabius Quintilianus Romane toge gloria: quem omnibus ſine controuerſia ingenijs anteponit Vallenſis: exactiſſimi vir iudicij: queſtionem omnem iuris verborum proprietate: aut equi diſputatione: aut voluntatis coniectura contineri aſſerit. Sic quodam loco Cicero: tantus ille vir: vt Romanum forum ſimilem nunquam habuerit: proprietatem ſermonis iuriſconſultorum peculiarem eſſe affirmat. Et plane iuriſcõſulti omnes qui inter manus verſantur: hoc eſt: hi de quorum ſcriptis excerpte ſunt Pandecte (ne quid de priſcis illis dicamus: quorum ad nos ſcripta non peruenerunt) nihil eſt mea ſententia (inquit Valla) quod addi adimiue poſſe videatur: non tam eloquentie (quam quidem materia illa non magnopere patitur) quam latinitatis atqꝫ elegantie: ſine qua ceca omnis doctrina eſt ⁊ illiberalis: p̄ſertim in iure ciuili. Vt eĩ Quintilianus inquit: omne ius aut in verborũ interpretatione poſitum eſt: aut in equi prauiqꝫ diſcrimine. Quod igitur legulei iſti dicunt prudentiam in rerum eſſe cognitione: orationis facultatẽ nihil ad rem pertinere: videamus qualiter conſtitui poſſit. M. Tullius libro .iij. de Oratore: de eloquentia loquens. Neqꝫ vero: inquit/ hoc fugit ſapientiſſimum regem Philippum: qui hunc Alexandro filio doctorem accierit (de Ariſtotele loquens) a quo eodem ille et agendi precepta acciperet/ et loquendi. Nunc ſiue quis volet eum philoſophum: qui copiam nobis rerum orationiſqꝫ tradat: per me

Ayuntamiento de Madrid

appellet oratorem licet. Siue hunc oratorem quem ego dicam ſa-
pientiam iunctam habere eloquentie/ philoſophū appellare ma-
lit: non impediam dum modo hoc conſtet: neq; infantia eius qui
rem norit: ſed eam explicare dicendo nō queat: neq; inſcitiam eius
cui res nō ſuppetat: verba non deſint/ eſſe laudandū. Idem in ora-
tore perfecto. Res ſic ſe habet/ compoſite ⁊ ornate ſine ſententijs
dicere/ inſania eſt: ſententioſe autem ſine verborum ⁊ ordine ⁊ mo-
do infantia. ⁊ rurſus alibi. Illud verius: inquit. neq; quemq; in eo
diſertum eſſe poſſe quod neſciat: neq; ſi id optime ſciat/ ignaruſq;
ſit facunde ac poliende orationis: diſerte idipſum quod ſciat dicere
poſſe. Phenix item apud Homerū ad Achillem loquens: ita in-
quit. pater tuus Peleus cum te primū ex Phthia patria ad Aga-
mennonem miſit paruulum adhuc ⁊ bellicarum rerum ignarum/
me tibi ideo adiunxit/ vt vtroq; in genere inſtituendū te ſuſciperē.
Cenſuit enim te ⁊ dicendi precepta accipere debere ⁊ agendi. Ut
iam manifeſtum ſit iungendam eſſe cum eloquentia rerum prudē-
tiam/ ⁊ contra ſi quis modo non aut infans: aut inſanus dici velit.
Proinde miramur noſtri temporis iuriſperitos tam ab eloquen-
tia alienos: quibus vel peculiare eſſe debuerat: diſcrete atq; orna-
te dicere: vt qui in maxima reipublice luce verſantur/ atq; omnium
oculis: qui ſe cōſultos prudentes: peritos deniq; iuris dici volunt/
dignoſq; ſolos/ omnium literatorum hominum exiſtimāt/ qui re-
rum humanarum diuinarumq; arbitrium diſceptationemq; ha-
beant: quiq; viros principes ⁊ ſupra humanum faſtigium euectos
ſoluere ⁊ illigare legibus: interpretationibus ſuis poſſint. Non me
fugit quid Lactantius libro quinto ſextoq; de eloquentia diſputa
rit/ vir ipſe loquendo lautiſſimus: ſed nos de latinitate ⁊ elegantia
⁊ ſermonis puritate loquimur: (ne ſcilicet illotis manibus: quod
Caius iuriſconſultus vetat) diuinarum humanarumq; rerū ſcien
tiam aggrediantur: ſed latinitatis modo ac proprietatis/ verborū
notitia inſtructi (non deſerta illa ⁊ oratoria eloquētia que iuris ſtu
dioſis noſtro ſeculo neceſſaria non eſt) tametſi olim vt quiſq; iuris
erat peritiſſimus/ ita etiam in dicendo preſtantiſſimus. Sed nunc
proh pudor: nullam iſti verborum rationem habendam autumāt
dum ſenſus aſſequantur. Sanguinem: ſcilicet legum querendum/
non cutem (vt eorum verbis vtar) arbitrantur/ non florem/ ſed fru
gem ſcientie conſectandam autumant. Atq; hec ita dicunt: quaſi
aut verba/ rerum imagines eſſe neſciant/ ⁊ ſenſuum inuolucra: que
ꝙ maxime effingi congruenter ⁊ accommodate rebus debent: aut

Ayuntamiento de Madrid

quaſi Bartolus ⁊ Bald. ⁊ reliqui eiuſdem oꝛdinis/ quos iſti ver-
boꝛum contemptoꝛes pꝛo numinibus colunt: ⁊ quoꝛum ſcripta in-
ter ſacroꝛum vatum oꝛacula in lararijs habent verba non ipſi ap-
pendere quaſi ad Critolai libꝛam ſoleant. Ut enim ille quadam ſo
lertia in altera libꝛe ſue lance animi bona imponens/ in altera coꝛ-
poꝛis ⁊ externa: multum admodum pꝛopendere illam animi lan-
cem depꝛehendebat: ſic iſti iuriſperiti vnumquodqꝫ verbum atqꝫ
adeo ſyllabam: in quibus commodum ſit locis ad conſtituenda ſua
dogmata: ponderanda ſolerter admonentes/ verboꝛum vires ex-
cutere ſe et ſcrupulari: etiã differẽtia eſtimare credi volunt. Quos
ſi ſibi imitandos iſti (id quod fatentur) pꝛopoſuerunt: niſi manife
ſte cum ratione inſanire velint: ſibiqꝫ pugnare/ verba quoqꝫ ipſi cu
rent neceſſum eſt: non ſenſum modo: quandoquidem ex verbis ſen
ſus dependẽt. In hoc enim comparate ſunt voces: vt id ad qđ ſunt
inſtitute/ ⁊ audiẽtibꝰ ⁊ legentibus inſinuẽt: alioqui fruſtraria eſſet
verboꝛum inſtitutio/ ſi non ſuo munere fungantur: ſed vel audien
tis vel legentis arbitrio deſeruiant. Fruſtra nei eſſent tituli illi inte-
gri de verboꝛum ſignificatione/ non in iure modo ciuili: ſed etiam
pontificio. Sed age/ viuant iſti ſuo moꝛe: ⁊ iniquiſſima tyꝛannide
venerandam illam pꝛiſcam maieſtatem legum conculcent/ oppꝛi-
mant/ euertant: nos quod inſtitutum eſt noſtrum perſequamur/
recti fiducia ſubnixi. Nec enim debet ob hoc a virtute quis deſiſte-
re: ꝙ paucioꝛ ſit numerus eoꝛum qui recte viuunt: ſed eo magis ad
pꝛobitatem contendere.
¶ Hec habui que huic lexico pꝛeponerem/ poſcẽte loco quo per-
uicaciam eoꝛum refellerem/ qui ſe verboꝛum cõtemptoꝛes ex pꝛo-
feſſo iactitant: ne quis verboꝛum pꝛopꝛietatem ac ſignificationem
que eſt huius libelli materia/ negligẽdam/ ab illis falſo perſuaſus/
credat. Uale lectoꝛ candidiſſime/ et noſtram diligentiam his
quoqꝫ minutys benigno fauoꝛe pꝛoſequere.

Ayuntamiento de Madrid

Incipit breue compendiolum de orthographia domini Alberici de Roſate.

Hunc de orthographia de qua ali-quid tangitur in Specul. de reſcripti preſentatione. §. patris igitur. ij. col. verſiculo. et quoniam ex forma ſcriptura aliqua tradam. Circa quam multis modis errare contingit: aut quia geminatur litera non geminanda: aut quia non geminatur geminanda. Ad euitationem igitur errorum multorū/ ſciēdū eſt ꝙ quinqꝫ ſunt ſigna quibus poſſunt cognoſci: ſcilicet poſitio: deriuatio: ſyllabarum naturalis terminatio: et ipſarum breuiatio ſeu productio. Ex poſitione enim inſurgit multiplex variatio ſcripture: ſcilicet litere geminatio: vt cum vltima litera prepoſitionis ſeu alterius dictionis mutatur in literam dictionis cum qua componitur: vt apporto ſcribitur per geminum pp. quia componitur ex ad et porto: et d. mutatur in p. Litere interpoſitio: vt prodeſt componitur a pro: et eſt: ſed interponitur. d. cauſa euphonie. Litere abiectio: vt traduco componitur ex trans et duco: ſed abijciuntur. n. et. s. Et litere vnius magis ꝙ̄ alterius poſitio: vt comedo componitur ex cū et edo: ſed quia/n/tranſit in/m/ſcribitur per/m. Syllabe quoqꝫ formatio: quia eſt cauſa geminatiōis litere cum additur litera a qua incipit ſyllaba que ſecum adiungitur: vt patet in ſuperlatiuis: in quibus geminatur. ſſ. et ſyllaba ſimus: vt albiſſimꝰ: et in preteritis pluſꝙ̄ perfectis optatiuorum: ſubiunctiuorum: et infinitiuorū: in quibus geminatur. ſſ. quia formantur a prima perſona preteriti perfecti indicatiui modi adita. ſ. et ſe: vt dixiſſe vel duxiſſe: vel per mutationem vltime ſyllabe in aliam. vt patet in datiuo et ablatiuo pluralibus ſecunde declinationis: que formantur ab ablatiuo ſingulari/o/mutata in/s/vnde in talibus ſi/i/eſt ante/o/ immediate: cauſatur geminatio litere: vt/ſocio ſocijs. ſed ſi non: prohibetur geminatio. vt domino dominis. cum multis ſimilibus: de quibus perfecte cognoſcere volens recurrat ad Priſ. in. vij. viij. ix. et. x. libris vbi tractat de formatione nominum et verborum. Hoc etiam videtur cauſare deriuatio: vt quia lupus ſcribitur tātum per vnum. p. lupinus quod eſt eius deriuatiuum non poteſt ſcribi niſi per vnum. p. et conſules ſcribitur per vnum. l. quia deriuatur a conſulo lis. quod ſcribitur per vnum. l. et mundus cum deriuetur a mo-

Ayuntamiento de Madrid

ueoꝛris/ ſcribitur per o non per u. licet aliqui dicant ꝙ o mutatur in .n. cauſa euphonie. et ſcamnum ſcribitur ſine .p. quia deriuatur a ſcando dis. ⁊ quondam ſcribitur per .q. quia deriuatur a quodam. nec mirum: quia dictio que deriuatur: eſt ſignum certe ſcripture dictionis a qua deriuatur: vt ſicut velut: non poſſunt ſcribi per .d. qꝛ ſicuti veluti que deriuantur ab his ſcribuntur per .t. et apud ſcribitur per .d. quia ab ipſo deriuatur ad per ſyncopā: ⁊ ſimiliter ſentio ſitis et ſimilia ſi ſcribūtur per .t. quia deriuatiua ab ipſis retinent .t. vt ſitimus. Naturalis etiaꝫ terminatio ſyllabarum ſimiliter cauſat geminationem literaruꝫ: vt abbas ſcribitur per geminum .bb. quia nulla ſuperioꝛ ſyllaba in ſimplici dictione deſinit in .b. niſi ſequens incipiat a .b. Et ſimiliter fit ꝙ vna litera ſepe magis ponit̃ pꝛo alia. vt nunꝙ ſcribitur per .n. non per .m. quia nulla ſuperioꝛ ſyllaba deſinit in .m. niſi ſequens incipiat a litera .p. vel .b. vel altero .m. Et tamen pꝛo regula generali tenendum ꝙ in ſimplicibus dictionibus nulla ſuperioꝛ ſyllaba deſinit in conſonantem: niſi ſequens incipiat a conſonante: et ſi ſequens ſyllaba incipit a vocali: opoꝛtet ꝙ pꝛecedens terminetur in vocalem: quia ante conſonantem vel poſt non poteſt fieri geminatio conſonantis: niſi altera illarum fuerit l vel r. Productio etiam vel bꝛeuiatio ſyllabe ſimiliter variationem magnam facit in ſcriptura: vt iuppiter ſcribitur per geminum .pp. quia cum deriuetur a iuuo haberet pꝛimam bꝛeuem: ſed quia autoꝛes poſuerunt pꝛimam longam: geminatur .pp. vnde Ouidius: Juppiter ex alto ⁊c. Et ideo in obliquis retinet pꝛimam bꝛeuē: cū in ipſis non ſit .pp. vt in Eſopo. Nam Joue dante trabem ⁊c. ⁊ coꝛuſco ⁊ eiꝰ deriuatiua tantum per vnum .ſ. ſcribuntur: quia coꝛripiunt pꝛimā ſyllabam: et legitimus ſcribitur ſine .p. quia ſi ſcriberetur per .p. gi pꝛoduceretur per poſitionem que eſſet .pt. ⁊ bꝛeuiatur per autoꝛes: vt per Hoꝛatium patet. Legitimumq; ſonum digitis callemus et aure. Si autem latius de oꝛtographia cupis habere: recurras ad libellum oꝛthographie magiſtri Bonauenture de pergamo.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

Incipit proemiū Vocabularij vtriuſq; Iuris.

Quoniā iuri operā daturū pri⁹ noſſe opz vnde nomē iuris deſcēdat. ff. de iuſt. ⁊ iure. l. j. in principio. Etiam vt ait Philoſophus. j. elenchoꝝ qui virtutes vocabuloꝝ ignorant: de facili paralogizantur: id eſt decipiunt. Niſi enim nomē rei ſcieris: cognitio rerū perit. ſm Iſido. Turpe etiam videt patricio ⁊ nobili viro: ⁊ cauſas peroranti: ius in quo verſatur ignorare. ff. de origi. iur. l. ij. §. mutij auditores. verſi. nam cū eū dixiſſe. ⁊ de hereti. cū ex iniuncto. xxviij. diſ. ſedulo. Ex quibus oībus habet qd nemo debet ignorare ſcientiam in qua verſatur. Quod attēdēs legiſlator Ulpian⁹ dicit. Bene eſt priuſq; ad verboꝝ interpretationē perueniamus: pauca de ipſius ſignificatione tituli referre. ff. ſi certū petat. l. j. Idcirco quorundā terminorū qui in iure vtroq; maxime frequētātur: neceſſariū fore duxi deſcriptiones ⁊ ſignificationes clari⁹ exponere tam ex ſummis Azo. ⁊ Goff. q̄ aliūde collectoꝝ ppter iuuenes maxime iuris vtriuſq; alūnos. Et hoc breui alphabeti ordine vt eo melius memorie cōmendent: ⁊ tāto citius inueniant: perſtringēdo etiā cū allegationib⁹ in locis ſuis: ⁊ in iure modicū pfecti per ignota minime pcedētes: his cognitis principijs ⁊ terminoꝝ ſignificationibus: acceſſum faciliorem habeant ad vtriuſq; iuris notitiā: q2 oīm habere memoriā: ⁊ in nullo penitus errare poti⁹ eſt diuinitatis q̄ humanitatis. C. de vete. iu. enucle. l. ij. §. ſi qd aūt. ⁊c. q2 oim. Et notat Ber. de reſcrip. c. cū adeo. in gloſſ. j. de ꝯfir. vti. vel inuti. c. porrecta. in gloſ. ij. Et ſi lectori aliqua vocabula occurrerint quorum expoſitio nō inueniatur: de hoc non miretur: quia nec omnium memoria potuit occurrere. Et punto.

De litera A.

A Quādo facit ſeparationē: ⁊ qñ includit: et qñ excludit: notat Ioānes and. de prebē. cap. ſtatutum. lib. vj. ⁊ Archi. de electio. c. j. eodē lib. Et a ⁊ ab in ſimili not. Archidi. xxxj. diſt. aliter. Et de ea in. c. potuit. de dolo ⁊ cōtu. Et etiam a ⁊ ab denotant ſeparationem. C. de nup. l. a caligato. et ibi per Cy. in glo. iij. l. ordinata. ff. de libe. cau. ⁊. ff. de duob. re. l. ſi ex duob⁹. vbi tex. cum glo. ff. de actio. emp. l. iij. §. fi. Item a vel ab eſt dictio ſignificatiua primi termini a quo: ſicut dictio vſq; termini ad quem. Hic antē termin⁹ a quo: ſignificat excluſiue vel incluſiue. de quo Bart. in. l. patronus. ff. de leg. iij. Unde a vel ab ſignificat excluſiue dicēdo in ſtatuto. A pulſu cāpane de ſero nullus vadat p vicos ſub pena tali. Nam hoc ſtatutū intelligitur pulſata campana. Ideo ſi quis vadat qñ pulſatur: non incidit in penā incluſiue ſignificat ibi. A pulſu campane de mane quiſq; poteſt domū' exire: quia ſtatuens ſic videtur intellexiſſe ⁊c. Et vide plenius de iſtis dictionibus per Ioā. de ferra. in ſua practica in forma capituli quando teſtes producuntur ad eternā rei memoriā. Adde hic qd aliquando hec prepoſitio a ponitur pro ſine: vt lege. j. ff. de leg. iij. §. hi quibus. ⁊ ibi glo. ſuper verſicu. apolides. ⁊ glo. in. l. quidam decedens. in prin. ſuper verbo. alogiſtas. de admi. tuto. ⁊ de edil. edic. l. quis ſit fugitiuus. §. §. apud labeonem. ſuper verbo aſylū. Aliqñ ponitur cauſatiue. xxvij. qō. ij. coniuges. ⁊ cap. coniunx. §. ex his. Aliquādo p ex. vt. ff. de acquirē. re. domi. l. adeo. §. quod ſi ex vno. ⁊. xvj. qō. iij. poſt quingentos. §. item ſi de rebus. ⁊ capi. ſi ſacerdotes. Aliquando ponitur pro per. C. ad legē fal. de pla. l. j. ibi a quo id eſt per quē. ⁊. l. ſeruo legato. §. ij. ff. de lega. j. Aliquādo ſubaudit a iure. vt. ff. de re mili. l. militis. ibi militia: id eſt ſi militia. ⁊ de nego. geſt. l. liberto. §. htē. ibi ſententia. i. a ſententia

Ayuntamiento de Madrid

¶ De iſtis dictionibus a vel ab an includant vel excludāt: vide Bar. in l. patron⁹. §. ſ. in fi. ff. de leg. iij. ⁊ an ſeparationem denotent. Bar. in l. meminiſſe. ff. de officio procon. ⁊ in l. ſi ex duobus. de duo. reis. ff.

¶ De A ante B.

¶ Ab aliquando ponitur pro cōtra. vt. l. cōmiſſa. ff. de publ. ibi ab heredib⁹. i. cōtra heredes. Aliquādo ponitur pro ob. C. ſi q̄s impera. male. l. ſ. ibi ab iniuria. i. ob iniuriā. Aliq̄n ꝓ per. extra de appel. ab eodē. lib. vſ. Et differūt a ⁊ ab: vt his verſib⁹ cōtinet. Qđ facit a: facit ab: ſed in hoc differre videntur. Ab cū vocali reliquis vult aſſociari. De ab not. ff. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. j. §. eſtatē. ⁊. C. de tempo. appel. l. fi. in principio. ⁊. l v. diſtinc. c. qui parte. et lxxvij. diſt. in veteri. xxxv. q. vſ. ab iſto xxxvij. diſt. a quibuſdam. ⁊ per Archi. xxxj. diſtin. aliter.

¶ Ab aliq̄n denotat ſeparationem: vt eſt glo. expreſſa in. c. ſtatutum. de prebē. in vſ. glo. in. l. ſi ex duob⁹. in verbo ab altero. ff. de duob. reis. ⁊ in. l. iij. §. fi. in ver. a Brunduſio. ff. de act. emp. ⁊ vendi. Bal. ⁊ Alex. de imo. in. l. ſ. ff. ſi q̄s cautio. in. iiij. col. Jo. de imo. ⁊ domi. in. c. frequens. in. vij. col. ſ. gl. in ver. xv. arctatur tempus. de reſti. ſpol. lib. vſ. cū cum concor. ibidem poſitis.

¶ Abbas ante benedictionem appellat abbas: ſecus in epiſcopo. ita Fely. in. c. eā te. de reſcrip. col. v. ver. iij. reſtringitur. ⁊ ibi queſit differentia inter epm ⁊ abbatem: vide ibidem Fely.

¶ Abbatiſſa habet dignitatem. c. indemnitatibus. de elec. in. vſ. in. §. vtrū. ⁊. l. generali. C. đ ſacroſan. eccle. Domi. de ſancto gemi. in. c. indēnitatib⁹ Fely. in c. meminimus. de accuſa. verſi. vlteri⁹ quero.

¶ Abbas habet dignitatem. c. apoſtolice. de priuileg. in. vſ. ⁊ in cle. ſi principalis. de reſcript. ⁊ ibidem Cardi. ſ. q. imo abbas omnib⁹ prelatis poſt epm debet preferri. de quo per Fely. in. d. c. meminimus. eo. verſi.

¶ Abbreuiatura dicitur inſtrumētum notariū non extenſum. Bart. l. chirographis. in princi. in verb. ij. no. ff. de admini. tuto.

¶ Abdicatio quid ſit vide. l. ij. §. ⁊ cū placuiſſet. ff. de orig. iur. in. l. liber ho. de ſta. ho. ⁊. l. pe. de offi. preſi. ⁊. l. abdicatio. de pat. pote. de abdicatione fratrū minorū. no. in cle. exiui de paradiſo. de verbo. ſignifi.

¶ Abditus ideſt abſcōſus. l. ſ. C. de theſau. lib. x.

¶ Abeat ſine h. i. recedat. ff. de in diē addic. l. ſ.

¶ Abena eſt corrigia freni. ad ſille. l. §. impuberes.

¶ Abeſſe q̄n q̄ꝫ dicitur qui in iure nō eſt vt. l. iij. §. abeſſe. ff. de dā. infec. Q̄n q̄ꝫ etiā abeſſe dicit̄ q̄ a tribunali abeſt. l. nō tātū. §. ſenat⁹. de fideicō. liber. Itē abeſſe vel adeſſe: ⁊ ſic ſine p. d. ſiue per b. importat abſentiam. glo. Bar. in. l. quoties. C. de digni. lib. xij.

¶ Abeſſe non dicitur res que caſualiter abeſt. Barto. in. l. queſitum. §. fi. de lega. iij.

¶ Abeſſe cauſa reipublice đr q̄s q̄ꝺdiu durat officiū: ⁊ finito officio quādiu redire poterit ſm qualitatē ſue pſone: ſcꝫ a die receſſus vſq; ad reditū: ſi ob commodū ſuū abfuit. Bart. in. l. abeſſe. ff. qui. ex cau. maio.

¶ Abhinc aliquādo ponitur temporaliter: ⁊ reſpicit futurū tempus: vt abhinc. i. ab hoc tempore in antea. C. de ſacroſan. eccle. l. placet.

¶ Ab hoc. i. poſt hac. ff. de orig. iur. l. ij. §. hunc.

¶ Abominatio appellat̄ ſeruitus idolorū: ſm Hier. in omil. Largius t̄n ſumit̄ in cōi vſu loquendi ꝓ qualibet re turpi ⁊ abominabili. Vn̄ dicit̄ abominatiō eppli. extra de cler. egrotā. c. tua nos. Vel abominatio eſt deo eleemoſyna facta de rapina: ſimonia vel vſura. ſ. q. ſ. non eſt putanda. xiiij. q. v. ſcriptum eſt.

¶ Abhorrere aliq̄n ponit̄ ꝓ differre. l. ſi tibi aree. §. ſed ſi puerū. de pſcrip. vb.

¶ Abijcere eſt ſpernere: vt in aut. quib⁹ mo. natura. effi. legi. §. ſit ergo licētia.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Abire id eſt recedere. vt. l. j. ff. de in diē addic.

¶ Abiudicare ꝛ adiudicare differūt. Nā abiudicare idem eſt ꝙ remouere ꝛ abdicare: adiudicare autem idem eſt ꝙ applicare. facit tex. ꝛ ibi no. in. c. cū venerabilis. in verſic. quia vero. ibi: eidē epiſcopo adiudicanim⁹. de exce. ꝛ i. c. audit. in ver. adiudicātes. de pſcrip. ꝛ. c. cū cauſa. i ver. adiudicare curaui. de re iudi. ꝛ adiudicatio ꝓprie habet locū in his que habent cauſam mixtā id eſt in cōib⁹ iudicijs. l. ſi qs fundū §. officio. ff. cōmuni diui. et. l. ſed et ſi res. in prin. ff. de publ. Aliquādo exponit adiudicare. i. iudicare ad ſe ſpectare. vide Joā. Mo. Archi. et doct. in. c. abbate ſane. in pn. ꝛ ibi Do. de ſan. gemi. in. ij. col. i verſi. Nota qd procedit concluſio. cum ſeq. ver. de re iudi. li. vj. Quādoqꝫ ponitur ꝓ cōfirmare: vt in c. vt quis duas. in fi. de elec. lib. vj. ꝛ vide Albe. de roſa. in ſuo dictio. in verſi. adiudicatio.

¶ Abauus eſt pater proaui vel proauie: ſicut proauus eſt pater aui vel auie.

¶ Abauia eſt mater proaui vel proauie ſicut proauia eſt mater aui vel auie ſm Iſid. ix. li. etymo. ꝛ pleni⁹. ff. de gradi. l. iuriſcōſultus. §. quarto gradu. et. §. tertio gradu.

¶ Abauunculus eſt frater abauie ſcdm Iſidorum.

¶ Abamita eſt ſoror abaui. ff. de gra. l. pal leg. §. auunculus.

¶ Abmatertera eſt ſoror abauie. De his termin. vide iſt. d. gra. §. tertio gradu.

¶ Abnepos eſt fili⁹ nepotis: ſicut nepos filius filij vel filie ſecundū Iſido. libro etymo.

¶ Abneptis eſt filia nepotis vel neptis ſicut neptis filij vel filie filia: ſecundum Iſido. vbi. s.

¶ Abigere eſt a ſe expellere: vel crimen abgeatus exercere: vt ſequitur.

¶ Abactor ſm Iſido lib. x. etymo. eſt fur iumētorū: vel pecudū: quē vulgo vocamus abigeū. Naꝫ abigeus eſt qui crimen abigeatus cōmittit: ꝛ ꝓprie ille q̄ pecora alicui⁹ a paſcuis ꝛ armētis ſubducit abigēdi ſtudio: hāc artem exercēs vt per aliquod ſignum quod facit ipſa animalia fugiāt ſeparentur et diſpergantur: ꝛ ea ſic recipiat: ſcꝫ cū panno rubeo vel alias oues quaſdā ad nemora fugando vt alius accipiat et depredetur. Et eſt abigeatus crimē capitale. C. de abigeis. l. vnica. Et maxim⁹ orator apud grecos Demoſthenes differētiā ponit inter furē ꝛ abigeum: dicens ꝙ ille qui viaꝫ ſolam pecudem ſurripit: fur eſt: ꝛ vt fur cohercebitur: ſed q̄ totuꝫ gregeꝫ ſubtrahit: abigeus eſt ꝛ crimine abgeatus tenebitur. Et ſine inſcriptione recipit huiuſmodi criminis accuſatio vt dicta. l. vnica. C. de abigeis.

¶ Ab inteſtato. i. ſine teſtamento. inſt. de here. que ab inteſta. defe. in rubro ꝛ in nigro.

¶ Abduci eſt a veritate ſeparari. vñ apl's Nolite abduci doctrinis varijs ꝛ extraneis. xj. diſt. nolite. ꝛ ad Heb. c. xiij.

¶ Abolitio eſt accuſationis inſtitute per emptio vel abſolutio: qua quis nomē alicuius accuſauit: cū omni inſcriptione iam facta in totū aboletur: remiſſa neceſſitate accuſandi: ꝛ habet impetrare a pncipe vel a iudice ab illo ſcilicet q̄ aliquā accuſationeꝫ inſtituerat: ꝛ in ea ſe inſcripſerat: talis enim citra infamiam deſiſtere non poteſt niſi abſolutionem impetrauerit. Sed quando talis impetrat ꝙ deſiſtat: ꝛ ꝙ illud qd ꝑ accuſationem inchoatuꝫ erat: deleatur ite fit. Et eſt duplex abolitio. ſ. generalis ꝛ ſpecialis. De generali habet. C. d aboli. genera. l. vlti. ꝛ. ff. de abo. l. abolitio. Et per hanc eximitur re⁹ qd nō incidit in turpilianum ſi nō deſerat accuſatū. ff. de abol. cri. l. ſi interueniēte. Et ſi intra triginta dies poſt abolitionem generalē cauſa prepoſita nō pōt probari: ad eā redire nō pōt. C. de abolitio. generali. l. j.

¶ Abortiuus eſt puer vel alter fetus ante debitum tēpus natus: ꝛ ideo ſic dicitur ꝙ non oriatur ſed aboriatur ꝛ excidatur ſcdꝫ Iſido. li. x. Et mulier que ſic abortitur dicit homicida occaſionaliter. xxxj. q. ij. quod vero. et. c. moyſes. lxxxvij. diſtinc. ſi expoſit⁹. Et pau-

Ayuntamiento de Madrid

lus nominat ſe abortiuū.ſ.ad Timo.ſ. & .xxiij.q.vſ.in preſenti.de celebra.miſſa.c.cū marthe.verſi. ſane.als non eſt homicida q̄ abortiuū ꝑcreat anteq̄ animā accepit corpori infuſam vt eſt embrio.xxx.q.ij.c.qd̄ vero non formatuȝ.& extra de homi.c.ſi aliqs.nec talis cōtrahit irregularitatē q̄ad ꝓmotionē niſi interficiat hoiem iā animatum.de homici.c.ſicut ex literarum.

¶ Abpatruus eſt frater abaui vel abauie: vt inſti.de gra.cog.§.vſ.gradu.

¶ Ab re id eſt ſine cauſa:vt habeť in.l.ſi quis ſeruo alieno.C.de fur.& .l.conſentaneuȝ.C.quomodo & quādo iud.ſenten.&c.

¶ Ablatiuus caſus aliquādo reſoluitur in accuſatiuū & prepoſitionē ꝓpter:vt mandato.id eſt propter.ff.manda.l.ſi mandato.§.fin.& .l.dotem ferro.§.eaȝ rem.de publi. Aliquando in accuſatiuum & prepoſitioneȝ in vt quiete.i.in quietem.C.de primice.l.ſ.lib.xij. Item ablatiui abſoluti in contractibus non diſponunt ſed reſoluunť: patet.quia agi nō pōt:ita no. Bar.& Bal.i.l.ſ.C. quādo lic.ab emp.diſce.facit.l.euictis agris.ff.de vſu.l.euicta re.de euic.l.acceptis.ad.l.falc. Idē in vltimis volūtatibus.l.a teſtatore.vbi Bar.& alij.ff.de ꝯdi.& demō.niſi verba referanť ad eū queȝ teſtator pōt grauare leg.fideicō. §.cū eſſent. cū vbi plenius bar.ff.d le. ij.& ibi late ꝑ dn̄ȝ Iaſonē. Itē adde q̄ aliquādo ablatiui abſoluti nihil importāt:vt eſt text9 i.l.ſ.§.poſthum9.in verſi.ſed ſi extraneū.iuncta glo.i v̄bo filio precedēte.& .l.adoptare.ff.de adoptio. Itē etiaȝ adde q̄ ablatiui abſoluti faciunt conditionē expreſſam:ſc̄dm Bart.in.l.ſ.in vlti.col.ff.de conditi.& demon.

¶ Abſolui dicitur creditor cuȝ ſibi ſoluitur.l.et in contraria.ff.de vſufruc.

¶ Abſoluere id eſt reconciliare.xſ.q.ij. euidenter.

¶ Abſoluta dicuntur lecta et a partibus approbata:vel abſoluta ſubſcripta.ſic exponiť inſti.de cōtrahē.emp.§.ſ.& ꝑ hoc.C.de.fid.inſtru.l.contractus.

¶ Abſolute exponiť.id eſt ex toto.extra de regula.c.beneficiū.lib.vſ.vł.abſolute.i.preciſe.extra de here.c.cōtra chriſtianos.lib.vſ.& in autē.vt fratrū filij. §.ſ. Aliquādo exponitur abſolute.i.libere.vt in autē.de man.princip.§.ſed neq;.

¶ Abſoluo id eſt abſolutum eſſe oſtēdo. xxiij.queſti.ſ.audiuimus.de iureiuran.c.ij.& gl.in.c.ex diligenti.de ſimo. que exponit abſoluimus.i.abſolutuȝ oſtendimus.

¶ Abrogare eſt deſtruere vel delere in toto.vnde diciť lex abrogata quando in toto eſt ſublata vel deſtructa. Sȝ derogať ei quādo in parte tollitur vel ei detrahitur.ff.de verborum ſignifica.l. derogatur. Et etiā abrogare interdū eſt addere aliquid. Et ſeptem de cauſis aliquid abrogatur.vt nota.diſtinctione.iiij.§.hoc & ſi legib9. Primo cōtraria conſuetudine.vt not.in capitulo.erit autem lex.iiij.diſtin.& .ff.de leg.& ſenatuſconſul.l.de quibus. Secūdo contraria conſtitutione.diſti.xxxſ.ante trienniuȝ. Tertio cauſe ceſſatione. diſti.lxſ.c.neophitus. Quarto locorū varietate.diſti.xxxſ.aliter. Quinto nimio rigore canonis.xxiij.diſtincti.fraternitatis. Sexto ſi precib9 occaſionē malignandi habeat.xvſ.q.ſ.legi. Septimo propter malum inde ſequēs.diſtin.lxiij.verū. Sȝ an abrogata lex poſſit allegari:vide gloſſaȝ in ver.q̄cūq;. c.nouit.extra de iudi. Et qualiter popul9 poſſit abrogare canonē quē ꝯdere nō pōt. Solutio. Per expreſſum cōſenſum pape.de prebē.c.cū iaȝ duduȝ. vel diciť conſuetudo rationalis ꝑſcripta que etiā tollit.de cōſue.capitu.finali etiam ſine ſcientia principis:quia difficile eſſet eū omnes cōſuetudines ſcire:vt in gl.in ver.abrogare.c.i iſtis. diſtinctio.iiij.

¶ Abruptū.i.turpiter acq̄ſitū vel aliter. vt.ff.qua.re.ac.non da.l.ſ.§.ſi manumiſero.

¶ Abſentia eſt quintuplex.& q̄n quis obtentu abſentie in integrū reſtituatur vide glo.l.fi.ff.de in integ.reſti. Item abſentiarum alia neceſſaria:alia ꝓbabilis:alia honeſta ſiue volūtaria. Re-

Ayuntamiento de Madrid

ceſſaria vt cauſa reipublice vel de mãdato ꝑncipis proficiſcẽti ſubuenitur per in integrum reſtitutionẽ.ff.ex quibus cauſis maio.l.j.ꝛ.l.nec nõ. Abſentia probabilis vt cauſa ſtudiorum vel mercature: vel voluntaria: vel peregrinatiõis: ſi procuratorẽ nõ dimiſit abſens: nõ ita facile ſubuenitᷣ ei. vt.l.nec nõ.prealleg. Sed abſens contumaciter nõ auditur: vt.C.quoꝝ appel. non reci.l.j. Abſens ꝓprie dr qui eſt extra prouinciam.vt.C.de bo.au.iud.poſſi.l.fi.§.vlt. Tamen qñqꝫ accipitur ꝓ eo qui preſens non eſt eo loco vbi petitᷣ.ff.de verb.ſig.l.abſens. Unde abſens multis capitur modis. Primo ille dr abſens qui alium audire et intelligere non põt. ſic capitur ibi cum dr: ſtipulatio non poteſt fieri inter abſentes.inſti.de inuti.ſtip.§.item verborũ. Secũdo abſens dicitur qui non eſt in eadẽ ꝓuincia.vt.C.de lõgi tẽpo.ꝑſcri.l.fin. Tertio abſens dr vt hic ſeqtur teſtiuꝫ productio nõ poteſt fieri parte abſente ſi velit adeſſe. Et ſic dicitur abſens qui non videt producere vel iurare teſtes: vt.l.ſi qñ.C.de teſti. Quarto abſens eſt ꝙ nõ eſt in domo ſeu reſpectu cuius nunciandũ eſt nouum opus.ff.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.ſi quis. Quinto dr ille abſens ꝙ faciliter non põt inueniri: vt qꝛ preſente principali fideiuſſor non põt conueniri: et ita abſente põt cõueniri.C.de fideiuſſo.ꝛ man.aut.preſente. Sic etiã accipitur in.l.preſens.ff.de procura.vbi dicitur. Preſens eſt qui in hortis eſt.i.ꝙ faciliter põt inueniri. Sexto abſens dr qui ad lucrãdas diſtributiones materiales preſentiarum abeſt: ſcꝫ qui non eſt in choro hora determinata: ꝛ ita lꝫ ſit in eccleſia: tñ extra chorum in certis horis dicitur abſens.

¶ Abſentẽ eſſe aliud eſt ꝙ̃ haberi pro abſẽte. Bar.i.l.ſi marit9.§.j.ff.de adul.ꝛ que abſentia prodeſt Bart.ibidem.ꝛ que abſentia iuuet abſentẽ aduerſus geſta contra eum. Bar.in.l.abſentem.C.de procurato.

¶ Abſolutio differt a reuocatione: nam abſolutio fit a ſententia excõicatiõis: ſuſpenſionis vel interdicti iuxta formam eccleſie cũ baculo dicendo pſalmum Miſerere.ꝛ De profundis.ꝛ fit cũ ſolennitate. Sed reuocatio eſt ſententia verbalis ſine ſolennitate. Etiã abſolutio fit ſi excõmunicatio tenuit: ꝛ ſi non tenuit: fit reuocatio. Itẽ abſolutio reddit quod excõmunicatio intulit: preterꝙ̃ fructus quos excõicat9 iuſte perdidit: qꝛ per abſolutionẽ tales non recuperat: vt in autentica: vt cũ de ap.cog.§.gñalez.ver.ſi vero poſt.col.viij. Et abſolutio eſt falſa cauſa ſuper nota impetrata nõ tenet: ꝛ eſt nulla.vt notatur ca.quod ſuper his.de fi.inſtru. Et licet excommunicatio ſit lata ex falſa cauſa: ſemper tamen timenda eſt.xj.q.iij.c.j.et de offi.ordi.ex parte.in glo. Et an pecunia poſſit peti vel dari pro abſolutione: vide de ſimo.ad aures. et cap.dilectus.et.j.q.j.nullus epiſcopus.

¶ Abſqꝫ eſt priuatiuum: vt in.l.min9.C.de acquiren.poſſeſ.et quãdo ponitur excluſiue: et quando incluſiue: notat Archi.de procurato.qui generaliter.lib.vj. Adde ꝙ iſta dictio negat ꝛ maxime in poſitiõibus ꝛ articulis. Bar.in.l.inter ſtipulantem.ff.de verborum obligationibus.

¶ De A ante C.

¶ Ac aliqñ ponitur pro id eſt: vt.C.de ſacroſanc.eccle.l.decernimus.in princi. Aliquando ponitur copulatiue.C.de ſumma trinita.l.nullus.in fi. Aliquando ſimilitudinarie.in clemẽti.j.de iudi.ꝛ habetᷣ de hec dictione extra de teſti.c.ſignificauerũt.extra de proba.ca.licet.in prin.C. de rei vend.l.quoties.cum ſimilib9. Aliquãdo ponitur pro ſicut.inſt.quibus nõ eſt per.§.ex hoc.in fi. Aliquando pro ſic.ff.de acquirẽ.re.do.l.qua ratione.§.litere. Aliquando abijcitur et pro nihilo ponitur.inſtituta.de tuto.§.eſt autem.ibi: vis ac poteſtas exponitur id eſt violenta poteſtas. Aliquando pro ſed.C.ad le.iul.ma.lege prima. Aliqñ ponitur pro inde.ff.loca.l.quero.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Acetum non continet appellatione vi-
ni.ff.de vi.⁊ oleo le.l.ſi q̇s vinū. Bar.
in.l.ſ.de erogatio.mili.anno.lib.xij.C.

¶ Acceptare eſt frequenter accipere: vel
per acceptilationē liberare.ff.de pac.
l.tale.§.poſt diuiſionem.

¶ Accipere aliq̄n capitur p̄ recipere vt
in aut.de depo.⁊ denū.circa prin.col.
vi.Aliq̄n accipere exponitur.i.retine-
re:ibi.Noli timere accipere Mariam
coniugem tuam.xxvij.q̄.ij.Accipere
vel recipere d̄r quis vere vel interpre-
tatiue:vt not.in gl.l.poſtulante.in fin.
ff.ad trebel.

¶ Accipere nō inducit dominij tranſla-
tionem de neceſſitate. Bar.in.l.natu
ralis.§.⁊ ſi quidē.ff.de preſcript.vb.

¶ Accipiēs poſitum in ſubſtitutione eſt
verbum directum. Bar.in.l.cēturio.
ff.de vulga.⁊ pupil.ſubſti.

¶ Acceptilatio eſt liberatio per mutuam
interp̄tationem qua vtrinq; ꝯtingit
ab eodē nexu abſolutio.i.diſſolutio.ff.
eo.ti.l.pluribꝰ.⁊.l.ſ.Unde accepti fero
accepti tuli acceptilatū verbū cōpoſi-
tum a q̄ venit acceptilatio.i.imagina-
ria ſolutio:que ſimulat debitorem ſuū
ſibi ſoluiſſe q̄d non ſoluit:idq; animo
facit remittendi:quia illa verba dicen
do:quicquid tibi per ſtipulationē p̄-
miſi: vel ex ſtipulatu debui: habes ne
acceptum? ⁊ tu reſpondeas: habeo ac
ceptū q; fero:quaſi dicas: perinde ha
beo ac ſi accepiſſem a te per veram ſo-
lutionem. Et ſic ſicut vera ſolutione li
beratus eſſes: ita hac acceptilatione
liberaris.vt.C.eo.tit.l.ſ.in gloſ.ij.Item
acceptilatio inutilis dicitur ratione
inepte cōceptionis: vt tractatur. ff.e.
tit.l.an inutilis.in gl.ſ.

¶ Accepto ferri id eſt approbari.C.de ſu
ſce.⁊ arca.l.ſecuritatis.lib.x.⁊ de apo.
pu.l.ij.

¶ Acceſſio dicitur aliquid adiacens al-
teri: vel omne id quod eſt acceſſoriū ⁊
neceſſariū p̄ncipali. vt capiſtrū equo:
vel veſtis ſeruo.vt.ff.d̄ poſi.l.j.§.q̄ de-
poſitis. Si enī ſeruū emeris: veſte in
qua traditur acq̇ris: ⁊ ſi de ea mentio
nō ſit facta. Et acceſſiones ciuiles vt
vſure nō veniunt in ꝯctu ſtricti iuris:
etiā poſt lit.ꝯteſt.C.de ꝯdi.inde.l.ſ.in
gl.⁊.ff.de vſur.l.mora.in gl.in vb.diffi
cilius.⁊ in.c.cū venerabilis.de excep.

¶ Acceſſorium idem eſt quod acceſſio: et
ſequitur naturam ſui principalis. iſti.
de re.diui.§.q̄ ſic partim.ff. ſi q̇s cau.
l.ſi eū.§.qui iniuriarū. ⁊ in regula ac-
ceſſoriū.de re.iur.lib.vi. Et q̄n acceſ-
ſoriū venit officio iudicis mercenna-
rio:tūc ſublato principali tollitur ⁊ ac
ceſſorium.C.depo.l.iiij.Secus q̄n ac-
ceſſoriū venit officio iudicis nobili.ff.
de condi.inde.l.fi.§.lucius.in gl.alias
regulariter nō tenet acceſſoriū vbi nō
tenet principale cum ſaltem non acce
dat p̄ncipali:vt in.c.ſi diligēti.de foro
competē. Fallit tn̄ in caſibus. Primo
in.c.debitores.de iureiur.vbi acceſſo
rium ſcꝫ iuramentum de ſoluēdis vſu
ris factū tenet: p̄ncipale tn̄ nō: ſcꝫ obli
gatione debitoris ad vſuras ſublata:
q̄ ad vſuras ſoluendas nulla eſt obli-
gatio de iure canonico ⁊ ciuili: ⁊ tn̄ iu
ramētum factum de his ſoluendis eſt
ſeruandum. Sed regulariter contra-
rium intelligitur quādo acceſſorium
⁊ principale regulantur eadē ratione:
eodē tēpore nō mutato reſpectu per-
ſone. Sed illa non ſeruantur in p̄miſ-
ſione ⁊ iuramēto: q̄ promiſſio fit par
ti: ſed iuramētum deo. ⁊ dixit Lud. de
Roma ſe cōſuluiſſe q̄ acceſſoriū etiā
pretioſius p̄ncipali: ſibi tn̄ accedit.ff.
de auro ⁊ argē.lega.l.⁊ ſi non ſunt.§.
conueniamꝰ.⁊.l.cū aur.§.fi.eo.ti. Et fa
cit ad q̄ſtionē. Si lego mulieri veſtes
quas ſibi feci: q̄ etiā in legato veniūt
ornamēta aurea vel argentea veſtiū.

¶ Acor ⁊ mucor ſunt vitia vini et panis
quando aceſcit ⁊ muceſcit.

¶ Actus eſt quedam ſeruitus qua is cui
ea debet: habet ius q̄d pōt p̄ fundum
in quo ſibi hec ſeruitus debet: ducere
iumentum vel vehiculum ſuum ſcꝫ vt
non ſolum poſſit ambulare per ſe: ſed
etiā iumentū ⁊ quadrigam ſecum du-
cere.ff.de ſer.ruſt. p̄di.l.ſ.ver.actꝰ.⁊.l.
inter actū.⁊ inſti.eo.ti.§.actus. Aliter
capitur actꝰ pro operatione: dū dicit.
Actus actiuorū ſunt in patiēte predi-
ſpoſito.ſecundo d̄ anima. ⁊.ſ.q.ſ.per

Ayuntamiento de Madrid

Eſaiam.ſi qua.pau. fe.di.l.ſ.§.cū arie tes.z.ff.ad.l. aquil.l.ſi ex plagis.§.tabernarius.de pen.diſt.ſ. qz diuinitatis.z.c.medicina.

¶ Acta dicunt publice ſcripture negociorum que in iudicio agunt: ordinē eorum modū z figurā cōtinētes. Uel ēt ſunt pceſſus ſiue geſta curie: z ſunt cōmunia.C.de iudi.l.vltima.ff.de re iudic.l. actorum verba.z.l.Paulus.q̄ ſi perdita fuerint: pſit probari per teſtes.ff.de fide inſtru.l. emancipatione. nec valēt niſi teſtiū amminiculo fulciant. c.cum a nobis.de teſti.Debent ergo ſcribi p perſonā publicā: aut duos viros idoneos.c.qm̄ contra.de proba.vbi acta originalia debent remanere apud ſcriptores: z qui ea temere violauerit: nō pōt poſtmodum ea impugnare.c. cum olim.de offi.deleg. Sunt aūt acta triplicia.vt.ff.iudic.ſol.l.ij.Nā quedam ſunt acta iudicij ordinatiua que valent ad ordinationē iudicij: vt eſt libelli oblatio.lit. cteſt. Quedā valent ad veritatis indagationē: z dicunt indagatiua veritatis: vt depoſitio teſtium: editio inſtrorum: z confeſſio partiū. Et quedam litis deciſiua: q̄ valent ad deciſionē cauſe.de his dicit Jacobus de aret.in.d.l.ij.ff.iudi.ſol. q acta a iudice preſumunt omnia rite celebrata.de elec.bone.ſ.de renūtia.c.in preſentia. Item acta facta corā ſacerdote in foro penitentiali faciunt fidem coram iudice ſeculari: vt in aut.hoc ius porrectum.C.de ſacroſan.eccl.z.C.de epiſco.z cleric.l.ſi quis in hoc genus. Et acta que debent fieri coram iudice ſi fiant coram notario nō valent: vt not. in glo.l.fi.C.de lib. cau.z gloſ.in.l.hac conſultiſſima.C.de teſta.Itē acta etiā quandoq dicimus locum in quo reſidet iudex inſtructus de cauſa: cognoſcens vbi acta deteguntur: vt quilibet factum ſuum audiat ſeu videat: z ſuū conſequatur meritum: qui locus aliter etiam ius appellatur.de iuſti.et iure.l.pe.§.fina.

¶ Actor eſt qui agit z pulſat aliū: rem aliquā ab ipſo petens in iudicio.ff.de iudic.l.in tribus.ff.fin.regun.l.iudiciū. Nam in communibus iudicijs queritur quis actor ſit. eſt ergo ille qui ſuo nomine agit: vel qui conſtituitur ad agendum vel defendendū cauſas vniuerſitatis vel alteri9.ff.quod cuiuſq vniuerſi.l.item eorum.§.ſi decuriōes. Uel dicitur qui conſtituitur a tutore: vel curatore ante lit.conteſt.C.de procura.l.neq tutores.C.de act.a tut.ſeu cura.dam.in rub.z in nigro.Et eſt regulare q actore non probāte reus abſoluitur in.l.qui accuſare.C.de eden. vbi dicit textus. Actore enim nō probante: qui cōuenitur, z ſi nihil ipſe pſtiterit: obtineat.glo.Accur.id eſt abſolnatur.vſ.queſtiōe vltima.actor.vt eccleſia.benefi.vſ.noſtrum.z.C.de pba.l.actor.Fallit eñ hoc in caſib9 ad minus quindecim quibus actore nō pbante reus non abſoluitur. hos caſus vide in gloſ.pallegata capitulo vt noſtrum.z qd actor ſequi debet forum rei in.c.ſi clericus.z capitu. cum ſit generale.de fo.competen.

¶ Actor ciuitatis conſtituitur ſine ſolēnitate: quaſi dicat: decretū ſuperioris nō exigitur: vel ſi exigitur: preſumitur interceſſiſſe: quod eſt notabile dictū ſecundum Bar.in.l.actor.in.ij.col.ff. rem ra.habe.

¶ Actor tutoris debet conſtitui ſolenniter z cū decreto: vt inſtitu. de cura.§. fi.z ita dicit glo.in.d.l.actor.ff.rem ratam habe.vbi dicit q modus conſtituendi eſt q precedat mandatum tutoris: z ſequatur decretū iudicis: hoc eſt qd tutoris mandatū interueniat: z q ipſe tutor conſtituat actorem cum decreto iudicis. quod probatur per tex.in.l.ſolent.ff.de tute. vbi tutor dat permittente iudice.

¶ Actor vniuerſitatis qualiter inſtituatur vide Abbatem in.c.ſ.de ſenten.et re iudi.qui allegat Barto.in dicta.l. actor.ff.rem ratam habe.z in.l.ſecunda.C.de iur.libro.x.vide Joannem de Jmol.in.c.fi.de procur.

¶ Actio ſignificat tripliciter: ſtricte: late z latiſſime. Stricte ſignificat ius procedendi qd oritur ex obligatione. Late ſignificat dū ſignificat iuriſditionē

Ayuntamiento de Madrid

iudicis. et ita nedum ſignificat perſonales: ſed etiã reales actiones. Latiſſime cũ etiam ſignificat officium iudicis: et hoc modo querela inoffic. teſta. dicitur actio. ff. de lega. j. l. cum filius. in prin. facit. l. actionis verbo. ff. de verborum ſigni. et. l. actionis verbo. ff. de actio. et obliga. Et hoc verbum actio ſignificat bene ſimulius et factum: nec eſt inconueniens.

¶ Actio ergo ſignificat officium. i. ius pſequendi: licet officium ſit facti et ponatur differentia inter iuriſditionem et officiũ. Eſt enim actio ius pſequendi in iudicio quod ſibi debetur. inſtitu. de actio. in principio. Et addunt quidam qđ ſuum eſt, vel alienũ: ita vt illa diffinitio includat omnem actionem tam in rem quam in perſonã: ſed illa diffinitio pmiſſa ſolũ comprehendit actionẽ perſonalẽ: illud aũt qđ tuum eſt tibi debetur. Si vero quod nõ tuum eſt: et quicquid eſt in iudicio debet includi diuerſimode quo petitur et concluditur in actione reali et pſonali: qz in perſonali peto mihi debitum: in reali vero actiõe peto aliquid vt meũ: quare hoc verbum actio ſumitur aliter et aliter vt premiſſum eſt.

¶ Et nota qđ hoc verbũ debetur: qñq; large ſumitur: vt dicitur quicquid in iudicio tibi debetur. i. res quam petis vt rem tuã ſine rei vendicatiõe actione commodati ſine depoſiti ſecũdũ Azo. in ſumma tit. de eden. circa principium. Olim dicebatur actio conceptio verborum formata a magiſtratibus. l. ij. §. deinde ex his. ff. de ori. iur. vnde dicebatur formula vulgaris. ff. de furt. l. ſi ſeruus nauem. Hodie aũt fit ſine impetratione et cõceptione verborum ſolẽnium. C. de formu. et impe. acti. ſubla. per totũ. Nec hodie eſt aliqua differẽtia inter interdicta et actiones: cum interdictũ nihil aliud ſit q̃ actio pretoria. dicitur ergo actio ius ciuile vel pretoriũ quo debitum in iudicio a te exigere poſſũ: vel petere rẽ mihi reſtitui ſm Azo. et Gofr. de iudi. dilecti. et eſt actio de iure ciuili. inſtit. de iur. natu. gen. et ci. §. ius autem. et ſecundum canones actio dicitur cauſa. c. forus. de verborum ſignifica. Et ſecundum leges actio debet poni in cauſa: quia nemo ſine actione experitur. ff. de negotijs geſt. ſi pupilli. in fine. et capitu. examinata. de iudi. probibentur tamen attentius nimis ſubtiles actionum intentiones: vt in. c. dilecti. de iudi.

¶ Actionum vero quedã ſunt in rem: et quedã in perſonam. Actio in rem dicitur vẽdicatio rei: q̄ſi. ſ. dicit aliquis rem de qua agitur eſſe ſuã: et aduerſarius dicit contrarium. Q̄ñ ergo petis rem aliquam vt tuam rei vendicatione: tunc agis actione in rem. Actio vero in perſonam cum petis ab aduerſario aliquid tibi dari vel fieri.

¶ Item actiones quedam bone fidei dicuntur: quedã ſtricti iuris. Actiões bone fidei dicuntur nõ ideo quia in eis debetur ſeruari bona fides: quia etiã bona fides ſeruatur in actionib9 ſtricti iuris: ſed dicũtur bone fidei: ideo quia maxime exuberare debet bona fides inter contrahentes in eis: et vltra id etiam veniunt omnia acceſſoria et ea de quibus nihil eſt excogitatum vt in actione empti vel contractu venditi: venit etiam id quod expreſſe nõ eſt actũ: videlicet a tẽpore more qui alteri nõ reddit illud ad quod tenetur de natura contractus: veniunt dãna et intereſſe q̄ debent reſtitui: et ſic in eis multũ exuberat officium iudicis pinguius q̃ in actione ſtricti iuris. Sunt aũt actiones bone fidei. xvij. q̄ enumerantur inſtitu. de actio. §. actionum. et ponuntur in gloſ. de exceptio. c. cum venerabilis. et continentur in his verſibus. Empti: cõducti: mãdati: depoſiti q; Pignora: ciſcũde: cõmuni: pro ſocio q; Dotis: et heredib9: tutele: cõmoda: geſtor. Preſcriptis verbis: cuz eſtimat q; atq; permutat. Iſte bone fidei ſunt ſtricti cetere iuris. Alie v̄o dicuntur actiones ſtricti iuris: vt actio ex mutuo: ex ſtipulatu: ex arbitrio: et conſiles. Et i iſtis nõ venit acceſſoriũ: nec ea de q̄b9 nõ eſt cogitatũ: vt no. Bar. in glo. pallegat. Nec in his a tpe mo

re qui alteri non reddit illud ad quod tenetur de natura cōtractus: veniunt dāna & intereſſe que dicūtur reſtitui. Item actionum realium alie competunt pro rebus corporeis: et ſic habet locū rei vendicatio. Alie pro incorporalibus & pro ſeruitutibus acquirendis ſeruiendi & defendendi: & ſic cōpetunt due actiones: quarum vna vocatur confeſſoria: alia negatoria.

¶ Item nota ꝙ actiones perſonales vſqꝫ ad metas .xxx. annoꝝ extenduntur: vt C. de cōſti. pec. l. ij. & ibi no. tex. ꝙ poſſibile eſt oēs res in pecuniā conuerti. C. de preſcript. xxx. annoꝝ. l. ſicut in rem. reales autem vſqꝫ ad metas .xl. annorum: vt. C. ſi ven. pig. agatur. l. j. & in gl. de vtroqꝫ caſu. Eſt ergo (vt clarius dicatur) actio realis que obligatū eum contra quem dirigitur: non ſupponit. Sed ideo cōpetit: quia quis cōtendit reſtituere cōtra quē talis actio dirigitur verbi gratia. Intraſti domū meam violenter: ego peto poſſeſſionē meam quā occupas: tu nullo iure mihi obligatus es: nec aliquid mihi promiſiſti: nec tecum contraxi: ſed tantū te conuenio: quia res mea apud te eſt. Sed perſonalis actio preſupponit debitorem cōtra quem dirigitur: obligatum eſſe ex cōtractu vel maleficio: ſeu ex varijs cauſaꝝ figuris. Et iſta datur etiaꝫ ad rem ſed preſupponit obligationem perſone: vt vendidiſti mihi librū: vel locaſti mihi domū: tu mihi obligaris ex contractu licet agam ad rem ſcilicet librum vel domum.

¶ Actionum alie ſunt particulares: alie vniuerſales. Particulares dicunt que dantur ad res particulares vel ſingulares: non aūt ad id quod eſt vniuerſum vel generale: vt ſi peto veſtem: et ago rei vendicatione: vel alia actione particulari: ſeu peto decē que tibi mutuaui: et harum actionum alie dicuntur reales: vt quia competunt ad rem: & non dicunt perſonam obligatā. Alie que vero dicuntur perſonales: qꝛ non ad rem: ſed in perſonam diriguntur: vt ſi ago ex empto vel actione ex mutuo: dico enim perſonā obligatā et nō rem nec pecuniā: & proſequere latius: vt inſtit. de act. in prin. Actiones vniuerſales dicit Inno. in. c. cō querente. de offic. ordi. ꝙ ſunt quatuor: que oēs competunt pro hereditate tantum cuius nomine comprehenditur vniuerſum ius defuncti. l. nihil aliud. ff. de ver borum ſigni. & ſunt iſte petitio hereditatis: familie herciſcunde: actio ex teſtamento: que datur pro hereditate ex trebelliano reſtituenda: & actio ex empto que datur quoties tota hereditas emitur: & licet ibi dicat Inno. qꝺ ſunt quatuor: intellige de iſtis de quibus iura faciunt mētionē aperte: ſed multe alie poſſunt dici vniuerſales ad ſimilitudinem harū quatuor: vt quando petitur villa ſeu caſtrum: vt ſentit idem Innocen. in. c. cum ad ſedem. de reſtit. ſpolia. & clarius per Bart. in. l. ſ. ff. de eden. Item quando petitur eccleſia cum pertinentijs ſuis: vt eſt glo. in capit. ſignificantibus. de libel. obla. et Innocentius in dicto. c. cum ad ſedē. et in. c. eam te. de reſcript. Uel dic melius ſm Bar. in. d. prima. l. ff. de eden. quod actio vniuerſalis poteſt intelligi quando datur ad aliquid quod de ſua ſignificatione multa in ſe vniuerſaliter cōtinet: ſiue ſit vniuerſitas iuris: vt hereditas, vel bono. poſſeſ. & ſimil'a: ſiue ſit vniuerſitas facti vt peculium: de quo tamē dicendum eſt: vt. l. iiij. ff. de pecu. Actio vero generalis ex eo dicitur: vt dicitur in. d. c. conquerente. de offi. ord. quia competit ad id quod ſub ſe continet plura capitula: non tamen vniuerſum: vt eſt actio negotioꝝ geſtorum: tutele &c. Nam multa potuit habere defunctus que non peruenerunt ad filium: ſed continet ſub ſe multa capitula: vt adminiſtrationem frumenti: vini: olei & ſimiliū: ſecus autem ſi ex ſe & ex proprio ſignificato nō cōtinet plura ſeu vniuerſitatem: tunc enim licet petantur plura bona: nō tamen dicitur petitio vniuerſalis vel generalis. vide Panormitanū in dicto capitulo ſignificantibus. numero decimooctauo.

¶ Actio ad exhibendū datur cōtra poſſ

Ayuntamiento de Madrid

ſeſſorem: vel aduerſus eū qui dolo malo poſſidet: vt rem exhibeat. i. ſi publicum deducat vt fiat aduerſario copia vendicandi ſm Azonem in ſum. titu. ad exhiben. in prin. Nam exhibere eſt rem in publicum deducere: et vidende tangendeq; et apprehendende rei facultatē prebere et oſtendere: vt aduerſarius copiam habeat rem ſuam eſſe cōtendendi: vt cum quis dicit: hec eſt res mea: q̄ acta ſeu viſa ab eo ſibi ſua videntur: vt. ff. ad exhibendū. l. ij. cum ibi no. Et ſi erat inſtrumentū res ipſa exhibenda: debet fieri facultas legendi et etiam deſcribendi. ff. quemadmodum teſta. aper. l. j. et. ij. §. inſpectio. Et ſic exhibere dicitur ꝓprie quaſi extra ſecretum habere: et ſm Placent. quaſi extra ſe habere: ſicut redhibere quaſi retro habere dicitur. ff. de edil. edict. l. exhibere. in princi.

¶ Actio arborum furtim ceſarum habet cōdemnationem aduerſum eum qui arbores furtim cedit inſcio et inuito dño. Et competit contra ipſum damnum dantem ad duplum damni dati: in quo caſu etiā competit huic actio legis Aquilie: ita tamen vt deducere poſſit in condemnatione quod actor conſecutus eſt altera actione: vt. ff. arborum furtim ceſa. l. j. et appellatione arborum etiam vites cōtinentur. ff. de arbo. ceden. l. j. §. arboris. Item continetur hedera: que improprie dicit̄ arbor ex interpretatione: et plerūq; arboribus heret. ff. arboꝝ furtim ceſarum. l. vitem. et in glo. etiam. et arundo non male dicetur arbor. et idem de ſalicto quando iam radices immiſit: vt eadē. l. vitem. iuncta glo.

¶ Actio caluiſiana eſt per quam reuocātur ea que in fraudē creditoꝝ patroni libertus alienauit: vbi etiam locū habet actio fauiana. ff. de iure patro. l. ſi libertus ſm Placentinum.

¶ Actio fauiana et pauliana ſic dicte ſunt ab autoribus et earum inuentoribus et habent locum quādo debitor in fraudem creditoris alienauit ea que alienata fuerūt creditori: vt reuocet̄ ipſa alienatio. Datur etiam actio fauiana patrono ad reuocādum alienata per libertū vel per debitores in fraudem patroni vel creditoris: in qua veniunt fructus etiam poſt lit. cōteſt. percepti: vt not. ff. ſi quid in fraudem patro. l. ij. et ibi per totum. Sed pauliana datur proprie creditori ad reuocāda alienata in fraudē per debitorem: de qua. ff. que in frau. credi. l. j. §. fi. et. l. hac in factum. In qua etiā veniunt fructus: vt eo. titu. ait pretor. §. per hanc. et. §. preterea. qđ intellige iuxta. l. fi. §. non ſolum. eod. titul. de quibus ambabus. ff. de vſu. l. videamus. ij. §. in fauiana. et inſtitu. de actio. §. item ſi quis in fraudem. j.

¶ Actiones ciuiles que ſunt: et quot: require in Specul. tit. de actione et exceptione proponē. §. poſtremo. Et nota qđ quandoq; diſtinguitur actio ciuilis contra criminalem: et tunc idem eſt quod actio intētata pro aliquo intereſſe. Quādoq; diſtinguitur cōtra pretoriam: et tunc idem eſt q̄ actio ſaphyria directa in re. Pretoria autem dicitur que dat̄ officio iudicis: vt. j. actiones pretorie.

¶ Actio commodati eſt triplex: ſcilicet directa vtilis et contraria. Unde directa competit ei qui rem aliquam cōmodauit: contra cōmodatarium ad repetendum ipſam rē: vt ei res et eius acceſſiones reſtituantur facto et expleto vſu propter quem cōmodatum eſt. ff. cōmo. l. j. ſm Placen.

¶ Actio commodataria ei competit qui cōmodatum accepit: in eum qui commodauit et impēſas in re commodata factas: veluti ſi egrum ſeruū curauit: quod nomine cibarioꝝ impendit: nō repetit. ff. cōmo. l. in rebus. §. poſſunt. cum. §. ſeq. Actio commodati vtilis ſecundum Placentinum competit vbi non eſt vere commodatum: ſed interpretatiue: vt ſi amicus ex confidentia rem amici ex propria autoritate accepit. Et pone melius exemplum per. l. j. §. finali cum. l. ij. et. iij. in principio. ff. commo.

¶ Actio cōfeſſoria eſt q̄ cōpetit ei q̄ dicit ſe habere ius vel ſeruitutē ꝑ fundū vicini eundi

Ayuntamiento de Madrid

ſuitutē eundi vel agendi vel altius edes
ſuas leuandi: vel quācunq; aliā ſerui-
tutem in re ipſius etiā inuito eo. hec
autem actio in rem dicitur vel realis:
quia rem tuā corporalem: ſcilicet ius
eundi per fundū petis. q̄uis ipſa ſer-
uitus ſit incorporalis: vt. ff. ſi ſer. ven.
l. ij. in prin. Et dicitur cōfeſſoria: quia
verbis affirmatiuis cōſtituitur. ⁊ eius
contraria verbis negatiuis proponit
que dicit actio negatoria ſcdm̄ Plac.
ff. ſi ſer. vend. l. ſi q̄s. §. cum in domo. ⁊
ibi not. Unde actio negatoria cōpetit
ei qui dicit aliquem nō habere ius vel
ſeruitutē ad aliquid quod facere vole
bat alter: ⁊ ipſum per hanc actionem
prohibet: vt q̄ñ dominus fundi inten
dat aduerſus te ſolitū ire per fundum
ſuum: dicens. Non eſt tibi ius ire per
fundum meū. ⁊ hec actio ſimiliter in
rem dicitur: quia dominus fundi ven
dicat libertatem dum ipſam intendit
verbis negatiuis: dicens q̄d alter non
habet ius eundi vel agēdi per fundū
ſuum: nec altius edificādi edes ne lu
minibus ſuis noceat: ⁊ ſic p̱ hanc do-
minus fundi ad hoc agit vt fundus
ſuus declaretur liber: ⁊ alter deſiſtat ⁊
p̄hibeatur ne eū decetero inquietet.
ff. ſi ſerui. vendi. l. ij. ⁊. l. loci corpus. §.
cōpetit. et inſtitu. de actio. §. econtra.
Et actio nō competit de dominio: ſed
de iure prediorum: ſicut ⁊ confeſſoria
vt in prealleg. l. ij. in princi. Et licet ſe-
cundum Placē. dicatur ideo negato-
ria: quia verbis negatiuis intentatur:
tamen contrariū no. in. l. ij. §. econtra.
ſ. alleg. Nam quelibet earum: ſcilicet
actio cōfeſſoria ⁊ negatoria p̱oteſt da
ri per verba affirmatiua: ⁊ etiā per ne-
gatiua. Non ergo ſumunt differentiā
per formam verbo᷃: ſed differunt ra-
tione materie. Unde breuiter cōcludē
do ſiue per affirmationē ſiue per nega
tionē dentur: tamen in hoc differunt:
quia cōfeſſoria datur ad tuēdum ſibi
ſeruitutē debitam: ⁊ negatoria datur
ad tuendam ſibi libertatem ſuam. Et
notant doct. exēpla in quibus confeſ-
ſoria intētatur verbis negatiuis: ⁊ ne-
gatoria verbis affirmatiuis in cap̄. cū
ecclesia ſutrina. de cauſa poſſeſ. ⁊ pro-
prieta. vbi bona gl. de his extra de iu-
di. in cap̄. examinata. ⁊ in. d. l. ij. ff. ſi ſer
ui. vendi.

¶ Actio communi diuidundo inter eos
dat qui ſine ſocietate nec ex cauſa he
reditaria aliquid cōmune habent: vt
id diuidatur: ſecundum Plac. ⁊ Azo
nem. habet ergo locū hec actio inter
eos ad quos res aliqua cōmunis per-
tinet: nō per ſocietatē: nec per heredi
tatē: ad hoc quod res illa diuidatur.
Item ſi ex cōtractu ſocietatis res illa
ſit cōmunis: habet locū hec actio. ff.
cōmo. l. ſ. Et de iſta actione. ff. de iudi.
l. in tribus.

¶ Actio conducti cōpetit ei qui condu-
xit a locante vel a locatore fundū vel
prediū vel domū: ⁊ cōpetit ei ad hoc
q̄d liceat ſibi inhabitare: vel in vſu ha
bere rem conductā: etiam cōpetit con
tra locatorē ſi aliquas expenſas vtiles
vel neceſſarias ibi fecerit.

¶ Actio directa eſt quando aliquid dire
cte petitur in ius: vt ex cōmodato vel
depoſito: ⁊ huiuſmodi.

¶ Actio vtilis eſt que datur non ex iure
aliquo directo: ſed vtiliter ⁊ ex equita
te competit: vt in publiciana ⁊ huiuſ-
modi: ſcdm̄ Placenti. ⁊ Azonem. De
iſta actione vtili habetur ⁊ notatur. ff.
de negotijs geſt. l. actio. ⁊. ff. ſi quadru
pes pauperiē feciſ. dica. l. penultima.
Et nota q̄d actio directa: ⁊ vtilis eiuſ-
dem ſunt effectus: vt in. l. actio. preall.
et. l. differunt. licet ſecundū quoſdam
differant: vt no. in. l. ex legato. C. de le-
gat. ⁊ plene per Cynū in. l. ſ. C. de actio.
et obli. vnde directa datur ſecundum
verba ⁊ mentem: ⁊ interdictū vnde vi
directum datur tantum contra ſpo-
liantem vel mandantē ſeu ratam ha-
bentem ſpoliationem ſuo nomine fa-
ctam: quia verba et intentio pretoris
hoc volunt in hoc interdicto: ſed idē
interdictum vtile datur ex mente tan
tum de equitate quadam non virtute
verborum. Datur etiam contra eum
qui alias ex iuſta cauſa rem poſſidet:
non tamen p̄dictis tribus modis: ſed
forte poſſeſſionē vacuam intrauit vel

Ayuntamiento de Madrid

rem in domo ſua inuenit credens eſſe ſuam. de quo in. c. cum ad ſedem. de reſtitu. ſpol. Et dicit Angel. qd̄ habens ius vtile ⁊ intentans directū male libellat: ⁊ quando in principio detecta fuit ineptitudo ſuccumbere debet.

¶ Actio depoſiti eſt duplex: ſcilicet directa ⁊ cōtraria. Actio depoſiti directa competit depoſitori ad repetendum depoſitum ⁊ acceptiones eius: ⁊ competit in ſimplum niſi forte res ſint incēdio: ruina naufragio depoſite. hoc enim caſu qui depoſituʒ ſic receperit: ſi negauerit ⁊ inficietur: ⁊ de hoc conuincatur in duplo condemnabitur: hec probātur. ff. depoſiti. l. j. §. ait pretor. Sed actio depoſiti contraria competit ei penes quē res depoſita eſt ad petendū impenſas ſi quas circa rem impenderit: et illas repetit vel damnum datum per ſeruum depoſitū ſecundum Placenti. De illa contraria actione habetur. ff. depoſi. l. ſi apud. in prin. ⁊ l. actione.

¶ Actio de dolo competit mihi quando damnuʒ dolo malo a quouis eſt mihi datum: vel ſi quis aduerſus me verſetur doloſe cōſulēdo: vel malitioſe negotia mea adminiſtrando: nec ſupereſt aliqua alia actio qua poſſum experiri. ff. de dolo. l. j. §. verba. ſed non datur niſi duos aureos excedat. hec autem non datur liberis contra parentes. Ratio quia odioſa eſt: ⁊ in ea condemnatus: infamis efficitur. Nec datur libertis cōtra patronos. Nec humili aduerſus eū qui dignitate excellit: nec plebeio aduerſus conſularem recepte autoritatis: nec luxurioſo vel prodigo aduerſus hominē vite emendatioris. Datur tamē hec actio in factum contra predictos: vt fiat mētio bone fidei: ⁊ verbis ſic temperādis in conditione libelli in qua nulla eſt facienda mentio doli. hec probantur. ff. de dolo. l. ſi oleum. §. fi. cum. l. ſeq.

¶ Actio de dolo ⁊ furto eoꝝ qui in miniſterio cauponū: ſtabulariū vel nauem exercent: datur aduerſus ſtabularios et nautas: qui quando officio maloꝝ hominū vtuntur in duplo: ſeu in duplum tenentur: quo dolo vel furtum cōmiſſum eſt in his rebus quas ſaluas forte recepere. ff. nau. caup. ſtabu. l. j. ⁊ j. actio in factum.

¶ Actio de conſtituta pecunia competit aduerſus eū qui ſine ſtipulatione conſtituit pro ſe vel pro alio ſoluere. C. de conſtit. pecu. l. ij. Nam cōſtituere large dici poſſet quilibet qui pro alio ſe obligat: ſed. C. de conſtit. pecu. conſtituere ponitur pro eo tantū qui quod alius debet: ſe ſoluturum conſtituit: nec diſtinguit ex qua cauſa quis debeat: certa vel icerta vel ciuili vel oneraria: dum tamen efficaciter debitum potuerit peti ⁊ exigi: vel ſaltē ſolutum retineri: vt quia tantum naturale erat debitum.

¶ Actio de in rem verſo datur aduerſus dominum vel patrem: ſi ſeruus vel filius pecuniam in rem patris vel domini impendit quam mutuo accepit. ff. de in rem verſo. l. j. in prin.

¶ Actio de tigno iniuncto datur ei cuius tignum edificio alieno iniunctum eſt ab eo qui eſtimabat ſuum tignum eſſe. Si vero ſciens alienum is doloſe fecerit id: tenetur de tigno immiſſo ⁊ furti et actione ad exhibendum: nō ꝙ tignuʒ cogatur eximere: ſed quod intereſt preſtare. Et hec probantur. ff. de ti. iniunct. l. j. ⁊. ff. de rei vendicatione. l. in rem. §. j. cum ibi notatis.

¶ Actio de rebus eccleſiaſticis venditis cuſtodibus earū datur aduerſus eos qui ſacras res emerunt circa formaʒ: nulla eis actione relicta contra ſacroſanctas eccleſias de pretio quod dederunt repetendo. hec actio datur in factum cum res in aliā rem eſt mutata: vt cum ex phiala factus eſt ſcyphus. Si vero in forma ſua ſit: rei vendicatio locum habet ſi alienetur: quod ex lege datur.

¶ Actio de pauperie competit aduerſus eum cuius aīal damnū dedit cōtra naturam ſui gñis: verbi grā: vt ſi equus nō ex loci anguſtia vel nō inſtigatus calce percutiat: vel bos cornupetat ex naturali feritate. Secus tñ ſi inſtigatus vel ex loci anguſtia damnū dede-

Ayuntamiento de Madrid

rit in huiusmodi actionis cōdemnatione venit dāni resartio: aut in solutione venit ex. l. ij. tabu. noxe deditio. Dñs enim noxali iudicio sui nomine conuentus seruū actorem noxe dedēdo liberatur. institu. de noxa. actio. §. ꝛ si animalia noxe dedātur: proficiūt re ad liberationē. institu. si qua. pau. fe. di. Et vtrū malit aut soluēdo dānū sufferat: aut alias ꝑ noxa det animal. hoc per eum stat. Et probanť hec. ff. si quadr. pau. fec. dic. l. prima. in princi. ꝛ institu. eodem ti. §. primo. Et noxia significat delictum: sed delinquēs vocatur noxa. instit. de noxa. in glos. sup verbo noxia. Unde versus. Noxia delictum delinquens noxa vocať. Et tamen sepe vnum pro reliquo diciť seu accipitur: vt ibidem dicitur.

¶ Actio de apposito vel suspēso qualiter est vulgo: cuius casus nocere poterit dať aduersus eū q in subgrūda: vel ꝑ tecto hꝫ id appositum vel suspensum qđ nocere potuit cuius condemnatio est decem solidorū. ff. de his qui deiec. vel effu. l. si vero. §. ait pretor.

¶ Actio de effusis ꝛ eiectis datur aduersus eū ex cuiꝰ habitatione vel habitaculo aliquid effusum vel eiectū est cōtra iter publicum. Unde damnuꝫ dať alicui transeunti: ꝛ restaurandū est in duplū: ꝛ si liber homo inde perijsset diciť in quinquaginta aureos hec dať actio. Si vero viuet: nocitūq; ei esse dicetur: datur ob eam rem quantū videtur iudici ex bono ꝛ equo: compensatis impensis factis ꝛ operibus quibꝰ est cariturus inutiliter. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. in j prin.

¶ Actio edilicia cōpetit multis modis. Et primo si res vendita sit redhibita propter vitium siue morbū: nec tamē a venditore restituitur pretiū emptori cum actionibꝰ ꝛ alijs que ediles inhibent: ꝛ in hoc casu est perpetua. de hac habeť. ff. de edil. edici. l. ediles. in principio. §. j. ꝛ fi. ꝛ. l. illud. ij. rñ. ꝛ. l. redhibitoria. eodem ti. Secundo cōpetit quando fit vt si res vēdita nō placet: quod reddatur: ꝛ tunc est temporalis vsq; ad. lx. dies. vt. ff. eo. tit. l. q; si nolit. §. si qd ita venerit. Tertio cōpetit si vēditor nō vult tradere seruū vel mancipium vel iumentū cum ornamēto cuꝫ quo ostēderat tempore vēditionis ꝑ ipso ornamento: vel vt fiat redhibitio rei ꝑncipalis ꝑpter accessoria: ꝛ tunc cōpetit etiā vsq; ad. xl. dies. ff. eo. tit. l. ediles. in princi. ꝛ. §. vendendi. Quarto vero cōpetit qñ eo loco qua iter est vulgo: habet quis canem: lupum: vrsum: aprū: verrem: pātheram: leoneꝫ: ꝛc. vel animal aliud qđ nocere posset siue sit legatum: siue solutum. ff. eo. tit. l. hi enim. ꝛ. l. sequen. Et si homo liber ab illis damnū patiatur seu repererit soli di ducēti prestabunť: vt. l. qua vulgo. ff. eo. titu. sed plenius vide de his Guil. in Spe. in tracta. libel. de emp. ꝛ ven. §. nunc dicendum est.

¶ Actio de superficie in rem competit ei qui superficiē habet in alieno solo nemine cōducto ad repetendum superficiem si posse derat. ff. de superfi. l. j. §. q superficiem. in fine. ꝛ. §. quod autem. ver. ꝛ sane.

¶ Actio empti competit emptori ad rem repetendā quam emerat: in qua venit commoduꝫ quod accessit. Et si qd in speciali pacto cōprehenditur. In hac actione attenditur: ꝑut quisq; sibi paciscitur. ff. de actione empti. l. emptor. in princ. ꝛ insti. de emp. ꝛ vendi. §. sed nr̄a. in fine. huius ꝯtraria est actio vēditi: que competit venditori ad petendū pretiū ꝛ interesse ꝛ vsuras tꝑe more: prout inter partes conuentū seu cōtractuꝫ est. de ista habeť in. l. Julianꝰ. §. ex vendito. eo. tit. ꝛ de empt. ꝛ vend. instit. in. §. prealleg. sed nostra.

¶ Actio ex stipulatu nascitur cum de re certa in genere: sed icerta in specie fit stipulatio. vt institu. de verborum obligationibus. in prin. Nam si res esset simpliciter incerta stipulatio nō valeret. ff. eo. tit. l. ita stipulatus. in princi. Et postulatio est cōcepta: vt cum spōdes dare seruū: vel spōdes te facturuꝫ domū. Et pertinet hec ad actiones in personā que oriuntur ex cōtractu verborum. Et hec colliguť. ff. de action. lege prima. §. primo. et. l. actionum ge

HEMEROTECA MUNICIPAL
Ayuntamiento de Madrid

nera.§.in perſonam.ꝛ inſti. de obliga
ti.§.fi.ꝛ de actio.§.ſ.ꝛ verſi.namq̄ꝫ.cū
ſimilibus.Et nota ꝙ actio deſcēdens
ex ſtipulatione nō hꝫ dilationē anni:
ſicut actio de dote.l.ſ.§.exactor.C.de
rei vxo.act.ꝛ.§.cum aūt.de hoc Bar
to.in.l.ſi diuortium.ff.de verborū ob-
ligatio.

¶Actiones ex cōtractu:ſicut de actioni
bus in perſonā.inſtitu.de actio.§.ſ.q̄
naſcunť ex pacto: ſiue obligatio ſur-
git ex re: vt cōditio certi:de numerata
pecunia:ꝯditio certitudinaria:condi
tio ob cām:actio cōmodati:depoſiti:
pignoratitia:de q̄bus omnibus ſuo lo
co dicemus: ſiue etiā ꝯſurgit obliga-
tio ex v̄bis ſicut in actiōe ex ſtipulatu
q̄ſi res certa in ſtipulationib⁹ deduc-
ta eſt. Siue ēt oriať obligatio ex lite-
ris de quibus ꝯditio odio deſidie dať
in eū qui cū ſpe future numerationis
ſcribit ſe debere quod ei nō eſt nume
ratum. Numeratiōe aūt non ſequuta
intra bieniū nō repetit chirographū.
Et eſt itroducta ꝛ excluſa exceptione
nō numerate pecunie: cū minime co-
gať ſoluere qd̄ ſcripſit ſe habere. Si-
ue etiā oriať obligatio ex ꝯſenſu: velu
ti empti:vēditi:locati:cōducti: ꝓ ſo-
cio.mādati:ꝑſcriptis v̄bis:ꝛ actio cō
ſtitute pecunie:necnon actio in factū
de iureiurādo. Et de his actionibus
in ꝓprijs locis ſecundū ordinē pate-
bit. Et iſte ſunt ſpecies actionū in ꝑſo
nam:que oriuntur ex ꝯtctu:ſiue re:ver
bis:literis:aut ꝯſenſu obligatio oriať
de quibus vide.ff.de actio.ꝛ obliga.
l.ſ.ꝛ.ij.ꝛ inſtit.de oblig.§.ſ.cum.§.ꝛ ti.
ſeq.vſq̄ ad tit.de obliga.que ex quaſi
contractu naſcun.

¶Actiones ex quaſi contractu ſunt de
actionibus in perſonam inſtitutio.de
act.§.ſ.cum ibi nota.que neq̄ ex pa-
cto neq̄ ex maleficio oriuntur:ſed ta-
men maiorem habent conuenientiaꝫ
ꝛ affinitatem cum pactis q̄ꝫ cum ma-
leficijs:ꝛ ſunt iſte.ſ.condictio indebi-
ti:condictio libere actionis.

¶Actio negocioꝝ geſtoꝝ: tutele ꝛ ſub-
ſidiaria:cōmuni diuidūdo:finiū regū
doꝝ:familie erciſcunde: petitio he-
reditatis directa ꝛ vtilis poſſeſſoria.
fideicōmiſſaria: ꝛ actio ex teſtamēto.

¶De his omnibus.ff.de actioni.ꝛ obli-
gatio.l.ex maleficijs.§.ſi quibus ab-
ſentis.ꝛ.§.ſequen.ꝛ inſtitu.de obliga.
que ex quaſi contractu naſcuntur.cū
ibidem nota.

¶Actio de peculio:ꝛ qd̄ iuſſu ꝛ de in rē
verſo:actio tributoria:inſtitoria:exer
citoria:actio funeraria:ad exhibendū
de tigno iniuncto.actio in factum: de
rei vendicatiōe:actio de pauperie:in-
terdictū quorum bonorum:vti poſſi-
detis vtrobi.interdictū ſaluianū. De
quibus omnibus requirem loco ſuo.

¶Actiones vel obligatiōes ex maleficio
ſunt actiones in perſonam.inſtitu.de
actio.§.ſ.cū ibi notatis. Quib⁹ deli-
cta hoium coerceńť:quod publice vti
litatis intereſt.ff.de fideiuſſ.l.ſi aureo.
§.fin.ꝛ.ff.ad.l.aquil.l.ita vulneratus.
cum ſimilib⁹:vt eſt conditio rei furti-
ue:actio arborum furtim ceſaꝝ: actio
furti:actio vi bonoꝝ raptorum.actio
legis aquilie:actio iniuriarū: qd̄ me-
tus cauſa:de dolo: actio ſerui corru-
pti:actio rerum amotarum: conditio
ob turpem cauſam:interdictum vnde
vi:interdictum quod vi aut clam:in-
terdictum de libero hoie exhibendo:
de vxore ducenda: de liberis exiben-
dis:interdictum quorum legatorum:
interdictū prohibitorium:ne quid in
flumine:ripa ve publica: interdictum
de itinere actuq̄ pri.de quibus oibus
require in litera.I.loco ſuo.

¶Actiones vel obligatiōes ex quaſi ma
leficio ſunt actiones in perſonā.inſti.
de actio.§.ſ.que neq̄ ad pacta acce-
dūt neq̄ ad maleficia ſunt tamen ſi-
miliores maleficijs q̄ꝫ pactis: vt actio
in factū aduerſus iudicem qui litem
ſuā fecit:ꝛ actio in factū de eiectis et
effuſis. Et actio in factum de dolo et
furto eoꝝ qui miniſterium cauponū:
aut ſtabulariū: aut nauem exercet.ff.
de actio.ꝛ oblig.l.ex maleficijs.§.ſi iu-
dex.vſq̄ ad finem.ꝛ inſtit.de obliga.
que ex quaſi malefi.naſc.per totum.

¶Actio exercitoria ſm Azo.in ſum.C.e.
ti.datur ꝯhentib⁹ cū magiſtro nauis

Ayuntamiento de Madrid

propter nauigandi neceſſitatē contra exercitorem nauis: qui magiſtrum naui prepoſuit: quē equū fuit teneri vt tenetur qui iſtitorem taberne vel negotio prepoſuit. ff. de exercitoria actio. l. j. in prin. Hec ergo actio non datur cōtra magiſtrum nauis: ſed contra eū q̄ magiſtrū naui prepoſuit: ſcilicet in eā cauſam in quā prepoſitus eſt expreſſe vel tacite: vt in ea. l. j. §. non autē. et §. igitur ꝓpoſitio. Eſt autē magiſter cui totius nauis anchora τ cura mādata eſt. l. j. §. magiſtrū nauis. ff. eo. qui vulgari lombardorum τ prouincialiū comitus dr̄: τ in theutonico τ in almanico ſiyermam dicitur. Nec diſtinguitur an iſte magiſter ſit liber vel ſeruus maior vel minor. Et ſibi imputatur q̄ eū prepoſuit: vt. l. j. preallegata. §. cuius autem conditionis. Sed exercitor dicitur is ad quem obuentiones quotidiane: aut redditus queſtus τ vtilitates nauis perueniunt et pertinent: vt ea. l. j. §. exercitorem. ſiue verus dominus nauis ſit: ſiue a domino nauē cōduxerit ad tempus vel in perpetuū: vt dicitur ibidem.

¶ Actio eſtimatoria vel extimatoria: id eſt actio preſcriptis verbis ſic cognominata eſt actio: q̄ eſtimatio ꝓponitur gratia dubitatiōis tollēde quādo res eſtimata vendenda datur. Dubitādū enī eſt an ex vendito ſit actio: an ex locato: an ex conducto: an mandati vt ſi rem meam tibi do: τ eſtimo tibi eā decē: vt aut rem aut decem reddas: ſi vero plus vendas tuum ſit. vt not. ff. de eſti. act. in rubro. τ. l. j. inſti. de actioni. §. actionum autem.

¶ Actio ex teſtamento nō ſolum ſcripto heredi competit ad petendum hereditatem: ſed etiam contra heredē ſcriptū a legatarijs τ fideicommiſſarijs. C. communia de lega. τ fideicommiſ. l. j. Et ſapit naturā actiōis bone fidei. l. in minorem. C. ex qui. cau. in integ. reſti. nō eſt neceſſaria. Tñ dicit Bar. q̄ reuera eſt ſtricti iuris: cum non numeretur inter actiones bone fidei. in. §. actionū. inſti. de actio. vt no. in. l. huiuſmodi. §. edes. ff. de lega. j.

¶ Actio familie erciſcunde inter eos cōpetit qui communem habēt hereditatem diuidēdam. ff. fami. erciſc. l. j. et ij. Et dicitur actio familie erciſcunde id eſt hereditatis vel ſubſtantie diuidende ſecundū Azo. in ſum. vt not. ff. eo. titu. in rubro. Nomen autem familie quandoq̄ ponitur ꝓ cognatiōe vt cū dicitur. Illi ſunt de familia priami. Et quādoq̄ pro ſeruitute τ poteſtate vt cum dicitur paterfamilias: filiuſfamilias. Hic autē ponitur pro ſubſtantia τ hereditate: vt. ff. de verb. ſigni. l. pronuntiatio. §. j. Sed erciciſco eſt verbū grecum idem quod diuido. inde erciſcunde. i. diuidende: vt not. gloſ. ff. eo. tit. in rubr. Et vtimur hoc verbo ſicut reperimus apud antiquos qui gerundia ſua pronūtiabāt in vndo. vt legūdo: audiundo. diuidūdo: erciſcūdo, ſecundum Azo. in ſumma ſua. Et ita etiam hodie dicere poſſumus familie erciſcende pro familie erciſcunde.

¶ Actio fauiana τ pauliana habite ſunt ſupra circa actionem caluiſianam.

¶ Actio finium regundorū competit finibus ad diſtinguendum vel ad indicandum. ff. eo. tit. l. ij. §. iudici. τ. l. ſe. et inter eos agitur qui agros cōfines habent vel predia. inſti. de actio. §. itē finium regundorum. τ habet locū in ruſticis predijs tantum. ff. eo. titu. l. ij. et non in vrbanis: quia vrbana ꝑdia nō ſunt confinia: ſed vicina quia parietibus diſtingui conſueuere: ſed cōfinia dicimus: q̄ adeo ſunt proxima vt nullus paries in medio interponatur. ff. eod. titu. l. ſed τ loci. §. in iudicio. cum ibi not. Urbana predia dicuntur omnia predia que habent edificia: etiā ſi ſint in villa: quia vrbanum predium non facit locus ſed materia habitandi cauſa facta. Unde ſi in vrbe edificiū cauſa non habitandi: ſed gratia reponendorum fructuum fiat: dicetur prediū ruſticum. Sed τ horti in edificijs cōſtituti niſi pluriū ſint redditus: vinearū forte: vel etiam olitorū: cōtinentur appellatione vrbanorum prediorum. ff. de verb. ſignifica. l. vrbana. Ruſtica autem predia vocantur agri nō habē

Ayuntamiento de Madrid

tes edificia. Et ſi inter te ⁊ me contra
quē ago finiū regundoꝝ: via publica
vel publicū iter venit: nō habet locum
hec actio: quia confinium non intelli
gitur: ſec9 ſi riuus priuat9 interuene-
rit: qꝛ finium regundorum agi poteſt
cōtra dominum riui. ff. eodem titu. j. l.
ſed ⁊ loci. §. ſi cum. l. ſeq. et ibi not. Eſt
autē hec actio duplex: qꝛ in ea vterq;
eſt actor: ⁊ vterq; eſt reus. extra de pro
batio. ex literis. ff. eodem titulo. l. iudi
cium cōmuni diuidundo: familie er-
ciſcunde. ⁊. l. inter coheredes. §. ſi fa-
milie. ff. fami. erciſc. Item eſt mixta: qꝛ
eſt in rē ⁊ in perſonam. inſtitu. de act.
§. quedam actiones. ⁊. §. item finiū re
gundorū. Item perpetua eſt. vt. C. eo.
l. vlti. et. ff. eo. l. iudicium communi di
uidun. ⁊ inſti. de actio. §. quedam. qd
tn̄ non ſic intelligitur: vt ſi vicin9 me9
ampliores fines ei cui vēdiderat oſtē
derit: nō poſſit ille qui emit longo tē-
pore preſcribere: hoc enim falſum eſt:
vt. ff. pro empto. lege. ij. §. ſed et ſi fun-
dum. ⁊. l. qui fundū. §. ſi fundū. Sed
ſic oportet intelligi ſecundū Azo. vt
eſſet poſt. x. vel. xx. annos locū habeat
hec actio pro finib9 terminādis quā-
uis de meis finibus aliquid preſcri-
pſeris. Nam ⁊ ſi ab initio ſine aliqua
preſcriptione hoc cōſtaret eſſe tuum:
agere poſſem vt commodius termini
imponātur agris. vt ita rixarum peri
matur occaſio ⁊c. Si queras quando
incipiat currere pſcriptio huic actio
ni. Reſpondetur ab eo tēpore quo in-
cipit poſſe hec actio intentari. Et in-
cipit poſſe intentari cum fines cepe-
rūt turbari: ⁊ ex eo naſcitur hec actio
ſm Azo. in ſum. C. eo. tit.

¶ Actio funeraria contra heredem bo-
norum ve poſſeſſorē datur. ff. de reli.
et ſump. fune. l. at ſi quis. §. ſi. et datur
ei qui funerauit vt non heres defun-
ctum: ſed cauſa pietatis: vt dicta. l. at
ſi qs. §. ſed interdum. et. §. ſi quis. cū
ibi nota. Per hanc enim actionem ve
niunt reficiende expenſe ibidem a fu-
neratore facte.

¶ Actio furti manifeſti ſecundum Azo.
locum habet quādo fur rem tenēs vi
ſus vel deprehēſus fuerit: ſiue i publi-
co: ſiue i puato: vel a domino: vel alio
anteq̄ perueniat ad locū quo perfer-
re rem deſtinauit. Si talis deprehēda
tur vel cum re videatur: ⁊ ad eum de-
prehendendū occurriſti ei: ſ; abiecto
furto aufugerit: furti manifeſti tenet.
l. ſi qs. ſ. §. ſed celſus. ff. de fur. niſi ſur
ripientis mutetur ſtatus: vt tu mihi
ſurripuiſti in ſeruitute. manumiſſus
in furto deprehenderis cū re furtiua:
vel ſi tu ptuleris quo deſtinabas: tene
ris furti non manifeſti: cum eni depre
henderis cum re furtiua priuſq; eo lo
co ptuleris quo deſtinaueras illo die
manere cum furto: tunc fur eſt mani-
feſtus. Hec omnia dicūtur. ff. de fur. ⁊
de peni. di. ſ. c. vulgaris. Utrū qui par
tē acerui frumēti furat: totius acerui
furtum faciat: ⁊ datur actio furti ma-
nifeſti in quadruplum. inſtitu. de obl.
que ex delic. §. pena manifeſti.

¶ Actio furti non manifeſti ꝯpetit qn̄ q̄
predictis modis furtum non manife-
ſtum probatur. ff. eodē titu. l. manife-
ſtum. ⁊ inſti. de oblig. que ex deli. na. §.
nec manifeſtū. Et etiam ſi vidiſti fur
tum fieri: te tamē abſcondiſti cum fur
tum faceret ne te occideret: nō eſt ma-
nifeſtum. ff. eodem titulo. l. ſi quis in
ſeruitute. §. ceterū. et datur hec actio
in duplum. inſtit. de obli. que ex delic.
naſ. §. pena manifeſti.

¶ Actiones hereditarie dicūtur q̄ tranſ-
eunt ad heredes vel cōtra heredes ſe
cundū Azo. Itē que ab heredib9 inci
piūt vel cōtra heredes. ff. de act. ⁊ obl.
hereditariaꝝ. Ut autem plene ſciatur
que trāſeūt ad heredes vel nō: diſtin-
gue: aut naſcit actio ex maleficio vel
quaſi: aut ex contractu vel quaſi: put
proſequitur Azo in ſum. eodem tit. et
ſecundum Pla. in ſum. ſua eodem ti.
He actiones cōueniūt his qui ſucce-
dunt in ius: ⁊ nō his qui ſuccedūt in
rem: vt donatarij vel legatarij.

¶ Actio in factum aduerſus iudicē qui
litem fecit ſuam: dat aduerſus iudicē
qui per imperitiā male iudicauit: ⁊ iō
videt quaſi ex maleficio teneri: ⁊ inq̄-
tum de ea re equū religioni iudicātis

Ayuntamiento de Madrid

videbitur penā ſuſtinebit. vt inſti. de obliga. que ex quaſi delic. naſc. in pn. ꝛ. ff. de va. ꝛ extraor. cog. l. fi. Si vero do lo malo iudicauit vere eſt ex maleficio obligatus actiōe in factū vel actione de dolo ad oē interesse ei quē leſit et infamis eſt. Item tenetur crimine falſi: qđ penam deportatiōis vel vltimi ſupplicij ꝯtinet. vt. ff. ad legē corne. de fal. l. j. §. ꝛ qui iudicem. ꝛ. §. vlti. ꝛ. ff. de ind. l. ſi filius. Itē ꝛ tenetur crimine cōcuſſionis vt. C. de concuſſioni. l. vlti. Item ciuiliter poteſt conueniri ex edicto de calumniatorib⁹ in quadruplū ab eo quē debebat damnare ꝑ pecuniā. vt. ff. de calum. l. j. ꝛ. iij. §. illud. fm Azo. ꝓbanł hec. C. de iudice qui male iudica. l. ij. ꝛ ibi no. in glo. fi. iuncta aut. nouo iure ibidem poſita. ꝛ. l. ſi filiusfamilias. ff. de indi. Iudex aūt eccleſiaſticus male inductus per gratiā vel per ſordes: ab executione officij ꝑ annum eſt ſuſpenſus: ad eſtimationē partis quam leſit nihilominus cōdēnamus. Et ſi durante ſuſpenſione ſe diuinis ingeſſerit: irregularis eſt: nec cū eo niſi per ſedem apoſtolicam poterit diſpenſari. vt in. c. cū eterni. de re iudi. libro. vj.

¶ Actio in factum: de eo quod certo loco dicił: vbi aliquid eſt promiſſum dari certo loco: ſi tamen iudiciū in illo loco conſtitui nō poſſit: introducta eſt quedā actio arbitraria: vt poſſit etiā in alio loco agi. Pretor enim iniquū eſſe arbitratur nō poſſe cōueniri debitorē in alio loco ꝙ̄ in loco deſtinato ſolutioni: ꝛ hec actio arbitraria ex ſui natura eſt ſtricti iuris: in qua habita cōſideratione aliarū actionū ſtricti iuris ꝗcꝗd eſſet omiſſum: deberet haberi omiſſum: tñ in illa venit etiam quicquid equū ꝛ iuſtum viſum fuerit religioni iudicantis: et propter hoc appellatur hec actio arbitraria irregularis: quia contra naturam aliaruꝫ actionū ſtricti iuris eſt. et hoc eſt qđ dicit glo. in rubrica. ff. de eo qđ certo loco. quid ſit actio irregularis.

¶ Actio in factum ex edicto pretoris de alienatiōe iudicij mutādi cauſa facta datur ei in cui⁹ fraudē ꝛ illuſionē facta eſt alienatio: ꝛ ſuis heredibus aduerſus eum qui rem alienauit quē ad intereſſe cōuenit quāti intereſt actoris corā ordinario vł delegato: de qua Hoſ. in ſumma de aliena. iudi. mutā. cau. fac. capi. j. extra eodem titulo. in gloſſa. Ceſſat autē hec actio ſecūdum Hoſtien. in ſum. extra eodem. qñ is ꝗ alienauit: eandē rē recuperauit ſecus in furto. ff. eodem. ex hoc. §. ſi quis. et depoſi. l. j. §. ſi rem. ꝛ de edili. edicto. l. quis ſit fugitiuus. Idē ſi res nō erat petitoris: vel ſi mortua eſt ſine culpa niſi ſi ꝗd actoris interſit rōne queſtus vel acceſſionū vel expenſarum. ff. co. non ſolum. §. pena. ꝛ de noxa. actio. electio. §. ſi is. Itē ſi re⁹ parat⁹ ſit ſubire vtile iudicium: quod eſt intelligendum quando eandē cauſam promittit ſe preſtaturū: puta promittit ſe reſtituere ſub maxima pena: alˀs ſi diceret rem nō reſtituā quia nec habeo ſed quanti intererit tua: vel quāti in litē iuraueris ſecus eſſet: nam ꝛ ſi hoc nō offert: teneł ad idē cū dolo deſierit poſſidere: vt. ff. de rei vendi. ſinautem. §. j. ꝛ cū autem. ꝛ. l. ſi poſſeſſor. et l. is qui dolo.

¶ Actio in factum de dolo et furto eorū quorū miniſterio quis cauponē aut nauē vel ſtabulū exercet: datur aduerſus eos ꝗ preſunt caupone aut naui: vel ſtabulo: qui quoniam officio malorū hominum vtuntur: in duplo tenētur quod dolo aut furto eorum cōmiſſum eſt in his rebus quas ſaluas fore receperūt. ff. nau. cau. ſtabu. l. j. in princip. ꝛ. §. idem pomponi⁹. ꝛ. l. ꝛ ita §. idem. ꝛ. §. ait enim pretor. iūcta. l. fi. §. hac autem actione. ꝛ. ff. fur. aduer. nau. cau. ſta. l. j. inſti. de oblig. ꝗ ex deli. naſc. §. item exercitor.

¶ Actio in perſonam dicitur condictio quando contendis aliquem dare aut facere tibi oportere. Quādo vero agis vt reſtituatur tibi res tua ſpeciale nomen accipit ꝛ in depoſito dicitur ſimpliciter actio perſonalis et nō condictio. Hoc autē nomē condictio inde deſcēdebat: qꝛ olim iudicia erāt ordi-

Ayuntamiento de Madrid

naria: ⁊ certa verba: ⁊ que oportuit cō dici.i.ſimuldici vt ſi q̄s caderet a ſylla ba: caderet a tota cauſa. Sed poſtea il le ſolēnitates i diſſuetudinē abierūt: attamē nomen remāſit: vt adhuc perſonales actiones que ſolennibus ver bis interpretabant: cōdictiones vocē tur: ⁊ hec colligunt inſtitu. de actio. §. appellamus. cum ibi nota. ⁊. ff. eo. tit. l. actionū genera. Et harū actionū ge nera quedā naſcunt ex cōtractu: quedam ex quaſi cōtractu: quedā ex maleficio ex quaſi male. inſti. de obli. §. ſe quēs. ⁊ de actio. §. omnium. Require ſcilicet de oib9 his. s. i verbo actiões ex contractu.

¶ Actio in rem: dicitur vendicatio rei. s. quando dicis rem de qua agitur tuā eſſe: ⁊ aduerſarius dicit vel oſtendit ipſam rem eſſe ſuā. ff. de act. ⁊ obliga. l. actionū genera. ⁊ inſti. eo. tit. §. appel lamus. preal. Et harum actionū alia eſt directa in rēactio. vt rei vēdicatio actio confeſſoria ⁊ negatoria. Alia eſt actio in rē vtilis: que ſunt actiōes de dñio nō directe: ſed vtiles q̄ ex eq̄tate dant q̄ſiq3 non dñis: vt ſunt publicia ne q̄ ex aduerſis cauſis cōpetunt. Et actio per quā queritur an actor iurauit: ⁊ actio in rē de ſuperficie: ⁊ actio fa uiana ⁊ pauliana ⁊ caluiſiana: ⁊ actio in rē que ꝯpetit inter dñm tabule ⁊ pi ctorem. Sunt ⁊ alie in rem actiōes in quib9 nō de dñio: ſed de pignore agi tur: ſicut ſeruiana ⁊ quaſi ſeruiana: de q̄b9 videte loco ſuo. Et nota ꝙ actio pſonalis non ſequit fundū. ff. de con trahen. empt. ⁊ vendi. l. titi9. §. lucius titius. ff. ad trebel. l. j. §. ſi heres. ff. de iudi. l. fideicō. §. tractatū. ⁊. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. l. iiij. §. opus. in glo. p Dy. in. l. fi. ff. de no. ope. nun. Itē actio pſonalis eſt ita affixa oſſibus credito ris qd in aliū transferri nō pōt niſi fi ctione iuris. ff. de pecu. l. quis ergo.

¶ Actio iniuriarū cōpetit ei qui iniuriā paſſus eſt: vt not. inſti. de iniuri. in rubrica cōtra eum qui intulit iniuriā: vel inferri procurauit. inſtit. eo. titu. §. non ſolum. ⁊ pulſauit vel verberauit vel famoſum carmē ad alteri9 contumeliā ſcripſit: vel quoquomodo iniuria aliquē affecit. inſtitu. eodē titu. §. iniuria. In qua iudex condēnabit quāti actor iurauerit ſe nolle illā iniuriā ſuſtinuiſſe: premiſſa tamē iudicis taxatiōe. inſti. eo. ti. §. pena. ff. eo. titu. l. cōſtitutionib9. Quidā enim dicunt quod iurare debet poti9 velle de ſuo perdidiſſe tantū vel tm̄ q̄ȝ talē iniuriā ſuſtinuiſſe. Et hoc vr̄ approbare Ho ſtie. in ſum. titu. de iniur. ⁊ dam. dato. ⁊ Spec. eo. tit. Alij dicunt qd ſufficiat eum iurare ſic ꝙ nollet lucrari tātum vel tantum pro eo ꝙ talē iniuriam ſu ſtineret vel ſuſtinuiſſet. Primū tamē videtur verius. Et actio iniuriarū ex pacto nō naſcitur ſed ex contumelia l. ſed ſi vnius. §. ſed ⁊ ſi pater. ff. eo. tit. vbi tex. inquit. Illa enim iniuriarum actio nō ex pacto naſcitur: ſed ex cōtu melia. ⁊ ex bono ⁊ equo eſt: ⁊ diſſimula tione abolet. Nam ſi quis iniuriā reliquerit hoc eſt ſi ſtatim paſſus ad ani mū nō reuocauerit: poſtea ex peniten tia remiſſam iniuriā nō poterit recole re. l. non ſolū. §. j. ff. de iniur. et neq3 in heredem: neq3 in heredibus datur. l. iniuriarū actio. ff. eo. titu.

¶ Actio inſtitoria ſm̄ Azo. datur contra illū qui p̄poſuit aliquē ſtatiōi vel negotiationi gerēde, cōtrahentib9 cum prepoſito in eā cām in quā prepoſit9 eſt exp̄ſſim vel tacite. ff. de inſti. act. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. cuicunq3. §. nō tamen. cum ibi no. ⁊ dicit inſtitoria ab inſtitore p̄poſito: q̄ȝuis exercitoria nominet a p̄po nēte. inſti. quod cū eo. §. exercitoria. ⁊ §. ſeq. Nā inſtitor dictus eſt ex eo ꝙ negotio gerēdo inſtet: nec refert an ta bernis ſit p̄poſit9: vel cuiq3 alteri negotiatiōi. vt. d. l. cuicū q3. ⁊. l. inſtitor. dicitur ille qui tabernis vinis vendē dis vel alicui alteri negotiationi prepoſitus eſt.

¶ Actio legis aquilie duo continet capi ta vel tria: licet vnū nō ſit in vſu. vt. ff. eo. titu. l. ſi ſeruus ſeruum. §. huius le gis. ⁊ inſti. eodem titulo. Primum ca put eſt de ſeruis occiſis vel quadrupe dibus q̄ numero pecudū cōtinentur. vt in. l. lege aq̄lia. ff. eod. titulo. vbi di

Ayuntamiento de Madrid

citur de animaliſbꝰ q̃ gregatim haben
tur ⁊ paſcunt͛: ſicut oues: capre: ⁊ eq̄:
muli: ⁊ boues: ⁊ aſini: et ſecundū La
beonē: ſues: ſed non canes. Et longe
minꝰ beſtie: vrſi: fere: ⁊ leones ⁊c. ſꝫ ele
phantes ⁊ cameli quaſi mixti ſunt. Et
ideo primo capite eos contineri opor
tet: quo caſu tāti fit ꝯdemnatio quā
ti plurimi ipſa res valuit anno preteri
to: vt i dicta. l. lege aquilia. ff. eodē ti.
⁊ inſti. eodeꝫ tit. in princip. Secundū
caput quod non eſt i vſu hic nō poni
tur: quia. ff. eo. l. ſi ſeruus. in. §. palle
ga. ibi dicitur: huius legis ſm quidē
caput in diſſuetudinē abijt. Sed ter
tiū caput huiꝰ legis eſt de eis vulne
ratꝭ feris beſtijs occiſis: ceteriſq; rebꝰ
ruptis vt veſte: vaſe: et ſimilibꝰ. Quo
caſu quis condemnat͛ qui damnū de
dit: quanti res fuit triginta diebus re
tro: rei pretium et valorem eſtimādo:
vt dicta. l. ſi ſeruus ſeruum. §. iij. antē
capite. et inſti. eodē. §. capite tertio. cū
§. ſequē. Et in hac actione ſi quis dā
nū ſe dediſſe inficiatur: ideſt negat cō
demnatur in duplū. ff. eodē. l. ij. §. j. di
cit͛ auteꝫ lex aquilia ab aquilio plebis
tribuno ſm Iſido. lib. v. qui ipſam in
mōte Auētino tempore diſcordie po
puli et plebis cōſtituit. ff. eodem. l. j. ⁊
poſtmodum cōcordia facta vice legis
eſt habita.

¶ Actio mandati directa competit man
datori ⁊ eius heredi. ff. eodē titu. l. ſi
vero. §. fi. ⁊. l. ſi mandato titij. j. reſpō
ſo. ⁊. §. j. ⁊ ecōtra mandatariū vel pro
curatorem poſt mādatū ſuſceptū. ff.
eo. l. ſi vero non remunerādi. §. j. Et
in quātum intereſt id factū eſſe quod
mādaui: puta mādaui vt fundū eme
res: ſi mea itererat emi: teneberis poſt
mandatū ſuſceptum: tamē ſi eundem
fundū ego ipſe emo vel aliꝰ mihi: ne
q; intereſt aliđ: ceſſabit hec actio ſecū
dū Azo. ff. eodem titu. l. ſi procurato
rem. §. mandati actio.

¶ Actio mādati cōtraria competit mā
datario. ff. eodē titu. l. ſi vero non re
munerandi. §. cōtrario. vel ꝓcurato
ri ad expenſas aduerſus mandatorē
quatenꝰ fines nō eſt egreſſus. Si ve
ro aliquid erogauerit vtiliter in eo nō
habet mandati iudiciū: ſed tantū ne
gotiorū geſtorū ſm Mar. licet Ioan.
⁊ Accur. cōtra prout legi. ⁊ not. inſtit.
eodem titulo. §. is qui. ⁊. ff. eodē. l. ſi ꝓ
te. cū. l. ſequen. in princip. ⁊. C. de neg.
geſt. l. fina. in glo. vltima. Si vero mā
dauerim tibi vt mihi fundū emeres:
etiam ſi nondum pretiū ſolueris ages
mecum mandati: vt ſuſcipiam obliga
tionem qua teneris venditori. Nam
et ego agere poſſum vt cedas mihi
actionem empti. ff. eod. tit. ſi mādato
meo. ꝑmo reſpōſo. Competit ergo bre
uiter actio mandati directa contra il
lum qui mandatum ſuſcepit ad implē
dum cuꝫ primo cogi non poſſet quod
ſuſciperet mandatum: in quantuꝫ in
terfuit mandatoris factū fuiſſe quod
mandatur. Et rurſus ipſi mādatario
qui mandatū ſuſcepit competit actio
mandati cōtraria ad impēſas ſi quas
fecit ratiōe mandati ſuſcepti ſi fines
mandati non exceſſit: ſed ſi mandatū
exceſſiſſet in expenſis factis nō repe
tet ipſas per huiuſmodi actionem.

¶ Actio negatoria. Require ſupra actio
confeſſoria.

¶ Actio negotioruꝫ geſtorū duplex eſt:
ſcilicet directa et contraria: vnde ne
gotioruꝫ geſtorū directa eſt quia agit
dominus rei geſte cōtra eū qui nego
tia eius geſſit: vt adminiſtrationis ra
tionē reddat. vt puta ſi ego fui abſens
⁊ negotia mea ceperūt eſſe deſerta: ⁊
male ſe habebant tu hoc vidēs abſq;
mandato a me recepto mei contēpla
tione ex amicitia quaꝫ ad me habes:
gerebas negotia mea: mihi datur hec
actio negotioruꝫ geſtoruꝫ directa: ad
hec vt reddas mihi rationeꝫ admini
ſtrationis vt. ff. de nego. geſtis. l. ij. ⁊ in
ſtitu. de obliga. que ex quaſi ꝯtra na
ſcuntur. §. j. ⁊. §. ſicut.

¶ Actio negotiorum geſtoruꝫ contraria
competit illi qui ſine mandato ſe im
miſcuit alienis negotijs gerendis ad
uerſus dominum negotioruꝫ geſtorū
ad repetendum expēſas negotioꝝ ge
ſtorū factas. Et veniūt omnia que ex
pēdit de ſuo neceſſario vel vtiliter: nō

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID
HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID
Ayuntamiento de Madrid

tamē voluptuoſe. & hec colligūtur. ff. eo. tit. l. ij. cum ibi nota.

¶ Actio de peculio vel peculio tenus cōpetit ei qui cū filio familias vel ſeruo peculium habētibus contraxit. ff. qđ cum eo. l. j. cum ſeq. Que poſt mortē filij vel ſerui eſt annalis: & nō poſt emācipationez: manumiſſionē vel alienationē. ff. quando actio de pe. eſt annalis. l. ij. §. q̄diu. vbi dicit. Quādiu filius vel ſeruus in poteſtate eſt: de peculio actio perpetua eſt: poſt mortē autē eius vel poſt q̄ emancipatus: manumiſſus alienatusve fuerit: tēporalis eſſe incipit. i. annalis: & competit hec actio aduerſus dominum vel patrem: vt not. ff. de pecu. l. j. §. verba.

¶ Actio noxalis ſm Azo. dicitur actio q̄ naſcitur vel oritur ex delictis ſeruoꝝ. ff. eodē titulo. l. j. & inſti. eodē titulo. in princi. Et dicit noxalis a noxia: qđ ſignificat ipſum delictū: vel a noxa qđ dicit ipſe delinquēs. Uerſus. Noxia delictum delinquens noxa vocatur.

¶ Actio pignoratitia directa competit debitori ꝯtra creditorē. inſti. qui. mo. re cōtra. obligatio. §. fi. vel contra eius tutorē vel curatorē ſi pignora accepe rūt. ff. eodez titulo. l. ſolutum. §. finali. et habet locū ſoluto debito: & aliter ſatiſfacto quēadmodū voluit creditor licet nō ſit ſolutum: vt ſi pignora alia data ſunt creditori vt a primis recedat vel fideiuſſores ſiue res alias: vel ꝑtium: vel etiā nuda cōuentio ſine ꝑtio vel pacto. Quoties enim vult creditor recedere a pignore videtur ſatiſfactū: ſi vt ipſe velit vel voluit cautū eſt: licet in hoc deceptus ſit ſui facilitate ſecūdū Azonē: vt. ff. eo. titu. l. ſi rē. §. omnis. et. l. ſi neceſſarias. §. ſi vnus. Per hāc ergo actionē debitor repetit expēſas ſi q̄s fecit i re pignorata obligata: niſi eadem res ſit ampla: & ad modicū etiā fuerit alij pignorata. quaſi in nullo captus ſit qui pignorata ſecūdo loco accepit.

¶ Actio pignoratitia cōtraria datur creditori cōtra debitorē & datur ad multa. Si eñ decipiat a debitore: vel ipſa re: vel eius prepoſito: quia obligauit ei rem alienam vel alij pignorataz: tenebitur ei debitor pignoratitia ꝯtrāria. ff. eodē titulo. l. tutor. §. cōtrariaz. iuncta. l. ſi quis i pignore. §. fi. & ſi debitor malitioſe verſatus ſit obligādo es vel ſtannū pro auro vel argento. ff. eo. tit. l. j. §. ſi quis. et in. §. ꝑalleg. l. ſi q̄s in pignore. ij. reſpōſo. vt ſi obligauit ſeruū per quem damnuz datū eit: puta furtū vel aliud huiuſmodi: & hoc ſi ſciuit tenetur in ſolidu3: id eſt in totuz: ſecus ſi ignorauit: quia tūc liberabit noxe deditiōe: ſcilicet dādo ſeruū ꝓ noxa. In his cōpetit hec actio ſecūdū Azonem & alios. hec probantur. ff. eodem titulo. l. ſi ſeruus pignori. Itez ſecundum Azonem agit creditor actiōe pignoraticia: ſi ſeruos pignoratos artificijs inſtruxit. ſi ceperāt imbui anteq̄ ſibi pignorarentur: vel debitoris volūtate creditor eos iſtruxit. Sed ſi nihil horū interceſſit ſi quidē artificijs neceſſarijs eos inſtruxit: ſecunduz Azonem erit actio contraria. ff. eodem tit. l. ſi ſeruus.

¶ Actio autez pignoratitia vtilis ſecunduz Placen. dat ei qui impignorauit rē alienā ſine cōſenſu domini: et poſtea dominus pignoris factus eſt. ff. eo. tit. ff. rem alienam. & ff. de pigno. l. j. §. j. et l. ſi titio. cū ſeq. & taz directa q̄ illa datur principali & ſuis heredibus: et cōtra heredes creditoris: vt poteſt ꝓbare. inſtitu. de perpe. & tēpo. actio. §. nō autem. & ff. de actiōi. & obligatio. l. j. §. creditor. & iſtitu. q̄. mo. re contra. obliga. §. finali.

¶ Actio per quam queritur an actor iurauerit: ſecundū quoſdam datur ei q̄ cū peteret rem ſuā: delato ſibi iureiurando ab aduerſario. eaz ſuaz eſſe iurauit. Ab eo enim rem ſuā petit actione in factū qui iurauit ſuam eſſe. ff. de iureiurand. l. naz poſtea. §. j. & §. fina. Si vero rez ſuam ſibi traditaz poſtea admiſit: & ille qui detulit iuramentū: eam nactus ſit: aduerſus eū publiciana cōpetit actio. ff. de publicia. actio. l. eum qui. §. ſi petenti. vbi dicitur. Si mihi petenti rem: iuramentum detuleris iurauero q̄ rem meam eſſe com-

Ayuntamiento de Madrid

petit mihi publiciana aduerſus te: ta-
men quō hoc debeat intelligi: ibi no-
tatur plene. ⁊ ſolet iuſiurādum referri
ei qui detulit. C. de re. cre. l. generali-
ter. §. omne igitur. ⁊. §. ſed iuramēto.

¶ Actiones preiudiciales in rem eſſe di-
cuntur per quas queriẛ an quis liber
ſit: an libertus: ⁊ de partu agnoſcēdo.
vt in. §. preiudiciales. inſtit. de actio.
Sed illa per quam queritur an aliqs
ſit liber: partim ciuilē cauſam obtinet
partim pretoriam. Ciuilem autem ſe-
cūdum formam dominij qua in ea di-
recte agitur: ⁊ pretoriā ſecundum for
mam ⁊ modum petendi: quia tuum a
te ipſo nō ab alio petis poſſeſſore. Ce-
tere vero due formam capiunt ex pre-
toria iuriſditiōe: ⁊ in rē dicuntur eſſe
ad inſtar actionum de ſeruitute: qꝛ in
hac de iure patronatus in re: in illa de
proprietatis iure agiẛ: ⁊ preiudiciales
dicūtur: quia quemadmodū exceptio
nes actiōibus opponūtur: ⁊ ante pri-
mam queſtionem terminātur. Si au-
tem qs querat quare nō exceptiones
ſed actiones dicantur: illa poteſt eſſe
cauſa: qꝛ non eſt exceptio niſi ſit actio
nis excluſio. He vero ꝑiudiciales nul
lam actionem excludunt: ſed nō com
petere dicuntur: ⁊ ideo actiōes dicun
tur et non exceptiones. verbi gratia.
Preiudiciales actiōes pro tanto dici
poſſunt ꝙ in ipſis tractaẛ de magno
preiudicio: vel qꝛ queſtioni mote pre-
iudicant: vt agis contra me ⁊ aliquid
petis: oppono tibi queſtioneȝ ſtatus:
dicendo qđ es filius meus vel ſeruus
in poteſtate mea ꝯſtitutus: aut liber-
tus: ⁊ ſic de conſimilibus. Et preiudi
cabit actioni tue ꝯtra me mote. Sunt
⁊ alie in rem actiones in quibus non
dicitur de dominio: ſed de iure pigno
ris agitur: vt ſeruiana et quaſi ſerui-
na. Require in loco ſuo.

¶ Actio preſcriptis verbis ex contracti-
bus innominatis deſcēdit: vbi ſcilicet
ciuilis cauſa ſubeſt ſufficiēs ad actio-
nem introducendam: et cum negotiū
non cadit in certum ⁊ ſpeciale nomen
ꝯtractus: nec cauſa huiuſmodi actio
nis exprimitur: ſed he actiones expri
muntur ſic: do vt des: facio vt facias:
do vt facias: facio vt des. Ex quibus
naſcitur actio preſcriptis verbis no-
minata: alias ciuilis quando mihi ali
quid adeſt vel abeſt vel abſuturū eſt:
nec tibi adeſt: nec affuturum eſt: aut
mihi non abeſt: nec tibi adeſt: aut ſi
nec tibi adſit: nec mihi abſit: ⁊ ceſſes
implere quod conuenit inter nos ego
autem ſi feci: in ſubſidium intentatur
actio de dolo. Nam vbi vnus ceſ-
ſat implere quod in ſe eſt quod pro-
miſit alteri implere: locum habet hec
actio.

¶ Actiones pretorie que ſunt et quot:
require in Speculato. titu. de actio.
ſeu peti. propo. §. poſtremo. Dicūtur
autem pretorie ſecundum Azonem:
quia a pretore ſunt inducte. vt inſtitu.
de actio. in. ſumma. ſecundum eun-
dem.

¶ Actio pro ſocio que ex vtraqꝫ parte di
recta eſt competit ab vſufructu quem
ſolus alter ſociorum percipit: vel ſi do
lum commiſit in rebus communib9.
Nam locum habet quādo duo ineūt
contractum ſocietatis: ita ꝙ tam lu-
crum quam damnū inter eos commu
ne eſt. Et ſi aliqs ſociorum male et do
loſe verſetur: tunc alteri contra eum
datur hec actio. Eſt autem ſocietas ſe
cundum Azonem duorum vel pluriū
conuentio contracta ob commodio-
rem vſum: ⁊ vberiorem queſtuȝ. Que
definitio ſecundum qđ ipſe dicit non
eſt in legibus: ſed in Marco Tullio re
peritur. Contrahitur autem ſocietas
ſolo cōſenſu: vt. ff. eodem. lege qui ad-
mittitur: ⁊ ad tempus: ⁊ ex tempore: ⁊
in perpetuum: id eſt dum viuūt ſocij:
⁊ ſub cōditione: vt. ff. eodem. lege pri-
ma. ⁊. C. eodem. lege penultima. Na-
ſcitur autem hec actio demum ſocie-
tate finita: que finitur pluribus mo-
dis ꝑut ſequitur ipſe Azo in ſumma.
eodem titulo.

¶ Actio publiciana ex equitate datur: et
qui rē bona fide emit a nō domino: et
rem ſibi traditam bona fide cepit: cre
dens vendentē tempore vēditionis ⁊
traditiōis dominū eſſe. ff. de publ. ſed

Ayuntamiento de Madrid

⁊ ſi res.§.vltimo.⁊ ſufficit emptori habuiſſe bonā fidem: licet vēditor malā fidē habuerit: ⁊ callido ꝯſilio vēdiderit.vt ea.l.§.ꝑtor ait.huic aūt videtur contradicere aut.C.de preſcript.lon. temp.male fidei poſſeſſore alienante ceſſat longi temporis preſcriptio. Solutio habetur in gl. in capitulo abbate de iudi.lib.vſ. Si ergo talis emptor anteꝗ̄ vſucapiat vel ante completam vſucapionem a poſſeſſiōe cadit petat rē a poſſeſſore iure quaſi dominū. Et appellatur actio publiciana a publicio authore qui eā inuenit.inſti.de actio. §.alie. Ad hoc vt auctor obtineat op; iſtum probare iuſtum titulum: et rem ſibi fuiſſe traditam: ⁊ bonā fidem habuiſſe tempore emptionis ⁊ venditionis: ⁊ qḋ preſumitur niſi contrariū ꝓbetur: ⁊ quia credat modo vēditorem vel donatorem tēpore contractus dominum non fuiſſe alr̄s publiciana nō cōpeteret. Permittitur autē tali venditione ac ſi ſuſcepiſſet vēdicare: niſi forte verus domin⁹ poſſideat: vt quidam dicunt. qr exceptio veri dominij publicianā excludit. Si aūt poſt vſucapionē a poſſeſſione cadat: tunc nō competit publiciana: ſed ciuilis actio vel rei vēdicatio: ſm quoſdam vtilis. ſm quoſdā directa.ff.de publi.l.ſ. De hac materia vide not.per Io.and.de ſenten.⁊ re iudi.abbate ſane.libr.vſ.in gloſ.vbi dicitur ꝙ rei vendicatio ⁊ publiciana nō ſunt ꝯtraria: ſed aduerſa: cū ad eundē finem tendunt: ſecus cū tendunt ad fines diuerſos.

¶ Actio publiciana reſciſſoria dat̄ ei cuius res quam a domino emit credens eū dominū vt ſupra: abſens erat cauſa reipublice: vel ſtudij: vel peregrinatiōis: vel legatiōis ciuitatis: vel cauſa appellationis proſequende. vel teſtimonij ferendi: vel quia in captiuitate fuit: vel alia cauſa neceſſaria fuit abſens: ⁊ talis res cum eſſet abſens vſucapta eſt. Licet enim propter neceſſariam abſentiam intra annū poſtꝗ̄ reuerſus eſt reſcindere vſucapionem: vt dicat aduerſarium nō vſucepiſſe qui ſuſcepit per auxiliū ꝑtoris: hoc auxilium ſibi datur. Si autem vere fuit dominus rei: tūc competit ei vendicatio reſciſſoria. Si vero res talis erat pignori obligata: competit etiā hypothecaria reſciſſoria: ⁊ hoc in realib⁹ actiōibus. In actione aūt perſonali cōditio reſciſſoria. De hac materia vide Guiller.in Spe.de in integ.reſti.in tractatu libellorum: ſuper verbo ſed ſcias. ⁊ ſequenti gloſ.prima in verbo dominij vel quaſi: circa mediū.in.c.abbate ſane.de regu.iuris.lib.vſ.

¶ Actio quanti minoris quedam eſt pretoria: quedā ciuilis. Pretoria locū habet cum quis emit animal vel ſeruum morboſum ſeu vitioſum: qui propter morbū vel vitium minus valet ꝗ̄ emptus ſit. ⁊ datur ad petēdum id quod minus valet: puta ſi res nō eſſet vitioſa vel morboſa: valeret viginti: nūc autem valet quindecim: proponitur hec actio ad petendū quanti minoris intersit emptoris. Hoc autē ſciens ꝙ de vitio nunꝗ̄ tenetur vēditor niſi in tribus caſibus. Primus eſt quādo noiatim promiſit: ⁊ tunc agetur ex ſtipulatu. Secundus eſt quando ſciebat ſeruum habere vitium: ⁊ emptorem non admonuit ⁊ tūc tenetur ex empto vel ꝙ redhibeatur: vel ꝙ amittere teneatur. Tertio ſi vitio animi ſit admixtum vitiū corporis. Datur autem īfra annum vtilem. Sed ciuilis actio quanti minoris competit quādo librum vel aliā rem vitioſam vel morboſam emit propter quod res minus valet: et agitur quāti minoris eſſet emptur⁹. De hac actiōe nihil dicit̄ in arbore actionum ſed de pretoria ſolū. Vide ſimiliter de hac materia in Spec.tit.de emptio. ⁊ vēditio.§. nūc dicendum.ver. eſt ⁊ alia actio.

¶ Actio quod iuſſu perpetuo datur contra patrem vel dominum: quorum iuſſu cum filio vel ſeruo aliquis contraxit: ſiue videatur iuſſus ad contrahentē: ſiue ad ſeruū. Nec eſt in ea opus verbis: aut ſcriptura: vel vt diſtinguatur ſecundum Azonem: an videatur iuſſus vel iuſſio ſpecialiter in vno cōtractu: an generaliter: ita quod volens

Ayuntamiento de Madrid

cum ſeruo meo cōtrahere: ſecure poſ-
ſit. videor eñ oia iuſſiſſe: niſi lex certa
id eſt conditio vel pactū contrarium
ꝓhibeat. habet ergo locū actio quod
iuſſu. qñ domino viuente vel patre ſer
uus vel fili9 contraxit: qr hac domin9
vel pater eo quod iuſſu tenebitur.

¶ Actio qd̄ metus cauſa: datur ei qui ꝓ-
babili vel iuſto metu coactus rē ſuam
vendidit: tradidit: vel ꝑmiſit aduer-
ſus eum qui metū intulit. Sed intra
annū erit quadrupli propter contu-
maciam nolentis rē reſtituere iuſſu
iudicis ante lit. cōte. Poſt annū ve-
ro ſimpli. vt in. l. ſi cum emptore. ſ. rñ.
⁊. §. poſt annum. ff. q̄ met. cau.

¶ Actio rei vendicationis eſt qñ dicis
rem corporalē eſſe tuā: vt hūc ſeruū:
hunc equum: hanc veſtem. Alia dicit
vēdicatio quam legiſte non habent.
que dat pro re incorporali: vt not. per
doct. in. c. examinata. de iudi.

¶ Actio reſciſſoria triplex eſt: vt. ꝭ. de pu
bliciana reſciſſo.

¶ Actio redhibitoria dat emptori ꝯtra
venditorem: vt ſeruū: vel animal mor
boſū recipiat: ⁊ pretiū reſtituat ⁊ dat
intra ſex mēſes vtiles: quia hec actio
tantum ſex mēſibus durat. ff. de edil.
edicto. l. ſ. verbi gratia. Si vēdis mihi
animal morboſum latentem morbū
habens: vel aliam rem vitioſam tali vi
tio quod vitium ſi ſciuiſſem nullo mo
do emiſſem: mihi datur actio contra
te ad hoc quod pretium receptum re-
ſtituas intra ſex mēſes: ⁊ rem tuā mor
bidam: vel vitioſam reaſſumas. Sed
pactum legis cōmiſſorie habet fieri ſi
vendo rem meam tibi ſub illa condi-
tione. ſi ſoluas decem pro ea intra cer
tum terminum: quod ſi non ſolueris
ſit res inempta ⁊ mea ſicut prius erat
vide infra lex commiſſoria.

¶ Actio rerum amotarū competit mari
to aduerſus vxorem de rebus conſtā-
te matrimonio cauſa diuortij ablatis.
dat aūt poſt diuortium: ⁊ cōtinet rei
ꝑſecutionem. Sed ſi pendente iudi-
cio reintegretur matrimonium ſolui-
tur iudiciū rerū amotarū. ⁊ ſi redin-
tegato matrimonio iterū ſiat diuor-
tium remanebit actio rerū amotarum
ob res amotas prioris diuortij cauſa.
Et in quo caſu actio fuerit daret ꝯtra
extraneū in eodem caſu actio rerum
amotarū locum h̄z: dummodo illa cō
currant: ſcilꝫ vt res mariti dolo malo
amoueant: ⁊ econtra. Itē q̄ fiat amo
tio conſtante matrimonio: vel vt ali-
quid fiat qd̄ pro amotione habeatur
Item qd̄ fiat cauſa diuortij. Dat etiā
hec actio cōtra patrē filio vel filie qua
tenus ex ea re locupletior eſt fact9: vel
dolo malo eius factum eſt quominus
fieret. De hac materia vide nota. per
Azo. in ſum. eo. titulo.

¶ Actio rei vxo. vel vxoratitie ſublata
eſt: in cuius locū ſubrogata eſt actio
ex ſtipulatu: q̄ datur marito vel ei9 pa
tri vt dos reddat. Si eñ a datiōe dos
inciperet: hec actio locū nō haberet:
lꝫ quidem dicunt contrarium: vt di-
cit Azo in ſum. eo. ti.

¶ Actio ſeruiana domino fundi: vel do-
mus cōpetit ad perſequendas res cō
ductoris pro mercede domus quaſi
res pignoratas: que q̄uis non conuē
tione pignorentur: tamen iuris con-
ſtitutiōe obligantur tacite pro loca-
tione iure pignoris in vrbanis ꝑdijs
inuecta ⁊ illata: in ruſticis vero ꝑdijs
fructus tantum. De hoc vide in. §. ſer
uiana. inſtitu. de actio.

¶ Actio quaſi ſeruiana que etiā hypo-
thecaria dicitur: pretoria eſt: per quā
rem mobilem vel immobilem tibi pi-
gnori obligatā quam poſſidet aliqs:
ſiue ſit debitor ſiue alius: poteris ab
eo euocare ſeu petere: ⁊ eſt actio in rē
vtilis: ⁊ dat creditori ad perſequendū
pignus hypothecarie. id eſt rem mo-
bilem obligatam. vide de hoc inſtitu.
de acti. §. quaſi ſeruiana.

¶ Actio ſerui corrupti competit nō ſolū
aduerſus eum cuius hortatu vel con
ſilio ſeruus corruptus vel deteriorat9
eſt: ſed etiā contra eū noua lex datur
qui ſollicitauit ſeruū: licet bonos mo
res eius corrūpere nō potuerit. Hec
autem actio in duplum habet cōdem
nationem ſcilicet quāti deteriorat9 eſt
ſeru9 quāti vere res fuerit a ſeruo ſolli-

Ayuntamiento de Madrid

citato: ꝛ tenet qui corrūpit: ſiue ex bono malū ſiue ex malo deteriorem fecerit. de hoc in. l. qui ſeruo alieno ſuaſerint. C. de fur. vbi caſus de hoc.

¶ Actio stricti iuris reqre ſupra actionū vero quedaꝫ. ꝛ except. in. c. cum venerabilis. vide inſtitu. de actio. § ſed et ſtricti iuris.

¶ Actio ſubſidiaria dicitur: quia in ſubſidiū ꝛ auxiliū alterius que inefficax facta eſt daf: vt ſi tutor res pupilli alienauerit: vel male adminiſtrauerit et ipſe tutor ꝛ eius heres ſint non ſoluēdo: id eſt nō ſufficientes ad ſoluendū pupillo: datur actio contra illum ad quem res eius alienate ſunt.

¶ Actio tutele ſubſidiaria cōpetit pupillo quando nec tutor nec heres ſoluere habet: contra eum cui iura tradita ſunt a pupillo: vt cautionem exigat a tutore de indemnitate pupilli: quando vel nullam vel parum idoneam admiſit cautionem.

¶ Actio tutele directa datur aduerſus tutorē ipſi pupillo in quantū cōuenit ſi tutor in rebus pupillaribus dānuꝫ dedit dolo vel culpa ipſi pupillo.

¶ Actio tutele cōtraria competit tutori aduerſus pupillū: ſi in rem eius aliqd de ſuo impēdit: vel ꝓ eo fideiuſſit aut rem propriam impignorauit vel obligauit pro pupillo.

¶ Actio venditi cōpetit venditori ad petendū pretium ꝛ vſuras ex tēpore more. Et ſi aliquid ſpeciali pacto cōprehēdit: prout is ſibi paciſcitur. vel inter pares conuentum eſt. Et huius contraria eſt actio empti: quam vide ſupra.

¶ Actio vi bonorum raptorum de reb9 mobilibus vi ſurreptis datur. ꝛ cui res mobiles per violentiam ſunt ablate: ꝛ competit reſtitutio intra annum ad quadruplum ita quod in quadruplo contineatur ei reſtitutio. Et hec eſt vis ablatiua.

¶ Actio hypothecaria. vide. s. de actio. §. item ſeruiana. Et hec actio aduocat nudam poſſeſſionem. ff. de euicti. l. ſi cum venditor. §. primo. dicitur tamen iudicium pretorium ꝛc. ¶ Et tātum de actionibus.

¶ Accipere ꝛ capere differunt. Naꝫ qui capit rem ſuam facit: ſed qui accipit non facit ſuam. Et qualiter intelligatur hoc verbum accipit. vide de acq. ren. domi. l. in laqueū. in glo. ſ. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de furt. l. qui vas. in glo. ij. ꝛ. l. naturali. §. turbatio. vbi dicitur: qui accipit furtum committit.

¶ Accola eſt qui colit terraꝫ non ꝓpriā. vnde. Accola non propriam: propriā colit incola terram. Et dicitur ab ad ꝛ colo: quaſi qui aduenlens colit terram.

¶ Acephalus. id eſt ſine capite. ab a qđ eſt ſine. ꝛ cephas caput. xxiij. diſ. nulla. in aut. de appella. §. generalem. vide Panor. in. c. cum non liceat. in ſecundo not. quum. de preſcrip.

¶ Accerſitus eſt collectus vocatus vel circa ſe ſitus. lxiij. diſt. q2 igitur. xiij. q. ij. ꝙ prepoſterum.

¶ Accoliti grece dicuntur ceroferarij: vł accēdētes latine: a deportādis cereis quando legendum eſt euangeliū: aut ſacrificium offerendum. Tūc em̄ accendunt luminaria ꝛ portant: licet ſol eodem tempore rutilet: ad ſignum tamen letitie ad demonſtrandū vt typo luminis corporalis oſtēdatur illa lux. De qua Joan. primo capite. Erat lux vera ꝛc. vt inquit tex. in. c. clericos. ad fi. xxſ. diſtinctione.

¶ Acrimonia eſt proprie acerbitas. Sed ſecundum legiſtas eſt pena que infligit ſacrilegis. ſicut incarceratio: vel exily relegatio. C. de ſacroſan. eccle. l. placet. que eſt canonizato. xvſ. qō. ſ. c. placet. ſub. §. nouarum. vbi etiam dicitur de hoc.

¶ Accommode. i. multum commode. de elec. vbi periculum. lib. vſ.

¶ Accuſator eſt ille qui aliquem coram iudice accuſat. Et criminalem ſibi monet queſtionem. Et dicitur accuſator quia ad cauſam vocat eum quem appellat. vt in capitulo forus. de verborum ſignificatio. poſt mediū. Et ibidē dr̄ etiā delator: accuſator: denunciator. Et inqſitor poſſunt eligi: ordinarij: ꝛ eis prebende cōferri. ¶ Et ac

Ayuntamiento de Madrid

cuſatio teſtimonium et ordo pari paſſu ambulāt: vt.ij.q.vij.c.ipſi apoſtoli. in gloſ.ſuper verb.eſſe. Et admittitur ad accuſandum qui in peccato mortali eſt. Nemo tamē ſine accuſatione damnari debet.

¶ Accuſatores vulgo dicunt emuli. preſumitur enim ſemper quod accuſatio fiat cauſa inuidie: vnde canon vocat accuſationem illaudabilem intentionem.c.ſi quis epiſcopus.ij.queſtione vij. Nec ſolum videtur eſſe diſcordia inter accuſatorē et accuſatū: ſed etiam inter domeſticos et amicos vtriuſq; partis. gloſſa.ſ.in capitu. decetero.ij. queſtione.vi.

¶ Actus legitimi dicuntur omnes quacunq; iuris ſcripti parte inuēti. iuris autem ſcripti partes ſunt ſeptem: videlicet lex: plebiſcita: ſenatuſconſulta: decreta principū: reſpōſa prudentiū: et magiſtratuū edicta: vt inſtit.de iure nat.gen.et ciui.§.conſtat.et.l.ius antē. ff.de iuſtit.et iur. vide de hac materia Dyn.in reg.actus.de reg.iur.in.vi.

¶ Accurate.i.diligenter ſtudioſe: curialiter vel compoſite.

¶ Accuſatiuus demonſtrans locū et tem intelligit in infinitiuo ex parte eius.ff. ad lege3 aquil.l.inde neratius.§.ſi.qr extranea perſona nunq; ſubintelligit. ff.de verb.obli.l.ita ſtipulatus.§.chryſogonus. Item accuſatiuus qñq; caret regimine.de leg.ſ.l.filiuſfa.§.diui. et exponitur ibi eos.i.eorum.

¶ Accurſius ideo dicitur: qr accurrit cōtra tenebras iuris ciuilis: vt not.ff.ad trebel.l.facta.§.ſi in danda.in glo.

¶ De A ante D.

¶ Ad ponitur pro iuxta.ff.de ſerui.vrba. predi.l.quidam hybernus. Bart.in.l. militis codicillis.ff.de teſtam̄.militis. De hac dictione notat Archi.de reſcript.ſi gratioſe.lib.vi.et.lxxxviij.diſt. preſbyter. Et quomodo differant ad: et in: vide.ff.de iniur.l.item apud labeonem.§.cum vitiū.quod nota pro ſtatutis dicentibus quod aliquid fiat ad domum vel in domo.

¶ Adam nouiſſimus: id eſt chriſtus: vt. in cle.de ſumma trini.c.ſ.

¶ Adducere.i.manus inducere.ff.qui ſine lib.manu.l.imperator.

¶ Adducor id eſt moueor.de fideic.lib. l.quidam in teſtamento.§.ſi.

¶ Adeptus id eſt aſſecutus cū omni iure.de cōceſ.preben.c.ne captande.lib. vi.et inſtit.de re.diui.§.ſi a tito.et deriuatur ab adipiſcor ris.ff.de acq.poſ. l.iij.§.adipiſcimur.ad hoc in clemen. gratie.de reſcrip.et inſti.per quas pſo. no.acqui.§.non ſolum.

¶ Adherentes dicuntur hi qui ſponte ſunt eiuſdē voluntatis cuius eſt princeps.c.apoſtolice.de re iud.in.vi.

¶ Adherentia facit eſſe eiuſdem ſtatus eum qui adheret et eū cui adheretur. not.Card.in clemen.de reli.do.vbi loquitur de adherentia.

¶ Adhibere id eſt conuocare ſeu citare: vt.ff.de adop.l.nā ita diuus. Aliqñ.i. pſtare.ff.qui ſatiſ.cog.l.de die.§.ſ.aliqñ.i.reiterare.ſ.q.ſ.p illicitā. Aliqñ.i. recipere ſeu admittere.ff.de teſti.l.ſ.et l.ſcio.et.l.repetundarum.et.l.pater.et inſti. quod ſal.tut.in prin. Aliquādo exponitur.i.habere.ff.de offic.proconſul.l. nec quicq;.§.obſeruare.

¶ Ad inſtantiam: iſte dictiones ſonant ſicut ſi diceretur ad petitionē ſeu preces talis: et hoc no.qr facit ad multa: et maxime pro inſtrumētis et actis indicij in quibus dicitur ad inſtantia3 talis promiſit: vide Felin.in.c.cum M. Ferra.col.ij.verſi.no.ij.de conſti.

¶ Aditus domus eſt anterior pars ſiue introitus.ff.de vſufru.l.ſi cuius.§.ſed ſi oditum.

¶ Adiectiuum qñ dicatur adiectiue teneri: vel ſubſtātiuum adiectiue teneri dicitur quando venit ad qualificandum vel reſtringēdum: vt ſi dico. Petrus albus: excludo ab alio Petro albedinem. Subſtantiue teneri dicitur qñ notat ſic eſſe in ſubſtātia: vt ſi dico: Petrus eſt quid album: non nego in aliis albedinem: licet ſupponā in iſto. Pan̄.in.c.damnamus.nu.iiij.de ſum. tri.et ſi.catho.verſi.in gl.in ver.nec genita.ibi in ea.glo.ibi teneant adiecti-

MADRID
Ayuntamiento de Madrid

ne.adiectiuum autem appoſitum inter duo ſubſtātiua quid importat: vide Bar.in.l.cum filio.in fi.ff.de leg.j. et ſi duo adiectiua adijciant vni ſubſtantiuo an requiratur vtriuſq; concurſus Barto.in.l.qui concubinam. in prin.ff.de lega.iij.vide Albe.in ſuo dictio.in verbo adiectiuum.

¶ Additamentum eſt quod priſtinis bonis poſtea accedit.ff.de adminiſtr.tuto.l.quoties.§.cōſtat.⁊.C.ex qb.cau.haben.tut.l.fi.⁊ de cur.fu.l.fi.§.quod tali itaq;.

¶ Adiacentes id eſt confines. in aut.de ſanc.epiſ.§.ſi autem.

¶ Adiacere id eſt cogere.C.de erog.mili.anno.actu.lib.xij. Aliquando accipitur pro iudicare vel dānare.C.de appella.l.adiectos.

¶ Adigere id eſt compellere. ff.de in ius voc.l.adoptiuū.ff.de iur.patr.l.fi.⁊ de elec.vbi maius.lib.vj.vel adigere.i.de domo adducere.xxxvj.q.j.lex.in fi.

¶ Adoleſcens proprie dicitur quis quādo exceſſit pubertatē.tex.in.l.aurelio.§.j.ff.de libe.lega.

¶ Aduerbium quandoq; reſoluitur in ſuum nomē ⁊ relatiuum qđ ⁊ verbum eſt: vt de acqui.poſ.l.j.§.furioſus.hoc aduerbium varie exponitur.i.varijs locis.in aut.vt omnes obe.iudi.prouin.§.cōſiderantes.item aduerbium tanq̄ non notat ſimilitudinem: vt in eo.ti.§.ſi autem ille quidem.in gloſ.

¶ Aduerſus.i.contra.l.non ſolum.§.fin. de iniur.aliquādo ponitur incluſiue: vt inſtit.de vſucap.§.pe.⁊ de oblig.ex quaſi contractu.§.j.

¶ Aduerſarius aliq̄n ponitur pro procuratore vel aduocato: vt.ff.de calum.l.j.§.ij.ſed aduerſarius ꝑncipalis eſt inimicus.extra vt lit.non conteſt.c.accedens.el ſecundo.

¶ Adulatio eſt blandus ſermo.xlvj.diſt.c.vlt.ff.ſi quis ali.teſt.probi.l.vlt.item adulari dicit̄ quis tribus modis.glo.in.c.vnum etiam.in fi.in verb.adulari.xxv.diſt.

¶ Adulterina ſcientia dicitur falſa: vt in proe.ff.§.diſcipuli igitur.⁊ adulterina moneta.id eſt falſa.C.de fal.mone.l.ij.

¶ Ad inſtar.de hac dictione vide.C.vnde vi.l.ſi de poſſeſſione.⁊ de epiſ.⁊ cle.l.oia priuilegia.de exercito.l.vlti.ff.de publi.l.eū qui.§.publiciana.C.de lib.exhi.l.ſi ad inſtar.⁊ de ſponſa.c.ij.⁊ de preben.c.dudum.circa fi.lib.vj.

¶ Adiutor idem eſt quod actor.inſtit.de cura.§.fi.de tute.l.ſolet. C.quomodo et qn̄ iud.l.preſes.quandoq; pro ſcriniario ponitur.C.de nume.l.nulli.

¶ Adiutor laborum id eſt ordo.C.de off.mag.offi.l.j.

¶ Admodū id eſt valde: penultima correpta.ff.qđ cuiuſq; vniuer.l.j.in prin. et.C.ne quis in ſua cauſa iud.l.j.de iureiuran.c.romani.verſic.nos itaq;.in cle.⁊ de cen.ca.grauis.de corpo.viti.c.j. Aliquādo profertur accētu acuto: et tunc exponitur admodum.i.neceſſitatem.de vſu.l.item ſi fundi.in fi.

¶ Adnotare id eſt reprehendere.ff.ſolu.matr.l.ſi vero.§.de viro.⁊ de lega.ij.l.debitor. Aliquando ponitur pro notare.ff.de inoffi.teſt.l.cum mater.

¶ Adnotatio dicitur que fit proprio motu principis: vt not.C.de pa.l.non aliter.de diuer.reſcri.l.⁊.C.de omni agro deſer.l.quicūq;. Uel annotatio eſt reſcriptum principis paucis adhibitis factū.C.de ſacroſan.l.iubemus. Quādoq; dicitur adnotatio actus qui ſine teſtibus expeditur. C.de probat.l.inſtrumenta.in glo.j. Aliquando adnotatio eſt ſcriptura facta propria manu principis.C.de preci.impe.offe.l.j.

¶ Addico ex ad ⁊ dico componitur: ⁊ eſt vendere per licitationē: hoc eſt in vendictione publica: vbi alius alio maius pretiū pollicetur: vt ſibi potius q̄ alteri venalia addicant̄: ⁊ dicit̄ in diem addictio generaliter quādo vendo tibi rem hoc pacto qđ ſi aliquis in diez talem meliorem conditionē attulerit: ſit tibi inempta. Et dicitur melior conditio afferri ſi aliquid pretio ſit additum: vel maturior abſolutio: aut facilior afferatur: vel locus opportunior ſoluendo de pretio adijciatur: ⁊ ſic de alijs: vt in tit.ff.de in diem addic.⁊ ibi per Azonem.

¶ Adempta legata dicim⁹ illa q̄ teſtator adimit

Ayuntamiento de Madrid

adimit a legatario cui primo legaue-
rit:mutata prima ſua voluntate.
¶ Aderatio dicit quaſi eris punitio:vel
aderata predia dicebantur ex quibus
es puniebatur:vt habetur ex.l.j.C.de
co.rei mil.⁊.C.de colla.dona.vel rele.
aut tranſla.ſeu adera.l.j.lib.x.
¶ Adminicula dicuntur vehementia in-
dicia.capitu.cum dilectus.de ſucceſſ.
ab inteſt.
¶ Admittere eſt recipere:vt.ff.de inoffi.
teſta.l.papinianus.§.ſi qs impuberi.
vt ſi dicatur. Iſte eſt admittẽdus.i.re-
cipiendus:Uel eſt incitare ad curren
dum. Inde admiſſarius.i.velox.
¶ Adoptiuus filius eſt quẽ aliquis ado
ptat vel accipit datũ a patre. Et econ
tra pater adoptiuus eſt qui filiũ ado-
ptat.inſti.de adop.§.j.⁊.ij. Et ſunt dã
nati heretici qui dixerunt chriſtũ nõ
propriũ ſed adoptiuũ filiũ dei.xxiiij.
q.iij.quidã.ver.noetitiani.⁊ in.c.qui-
dam.de celeb.miſ.
¶ Adoptio eſt gratuita quedam electio
qua quis aliquẽ ſibi eligit in filium:et
hoc faciunt plerunq; hi qui filios ha
bere non poſſunt ad ipſorũ ſolatium.
Et talis qui ſic recipitur in filium dici
tur adoptiuus:quia a patre legitimo
ſic ei datur. Et ille qui ſic eũ adoptat
dicit adoptiuus pater. Et que ſit diffe
rentia inter adoptionem ⁊ arrogatio-
nem vide.j.arrogare.⁊ inſtit.de adop.
in princ. Et imitatur naturam carna-
lis matrimonij.hinc eſt ꝙ per hãc co-
gnationẽ legalem etiam ſacerdos qui
naturaliter et de facto põt generare:
poteſt filiũ adoptare. Idem de aliquo
cumq; generare valente: vt in.l.ſi pa-
ter.ff.de adopt.⁊ de hoc vide Panor.
plene in.c.j.de cogna.lega.
¶ Aduena dicitur eo ꝙ aliunde adue-
niat ſm Iſido.lib.x.etymo.
¶ Aduena dicitur quaſi incola.l.pupil-
lus.§.aduena.ff.de verbo.ſig.aduene
veniunt appellatione popularium.in
autenti.de queſtio.
¶ Aduocatus eſt qui alio noie:quaſi le-
gatus ſeu patronus vocat qui in forẽ
ſibus ſeu extraneis negotijs preemi-
nentibus prebet litigantibus ſuũ pa-
trocinium:cuius pretiũ honorarium
vocatur ſub antiquo noie. Et inde ve
nit verbum aduocare qđ eſt poſtulare
pro opponẽte ⁊ deſyderiũ eius coram
iudice exponere:⁊ patrociniũ in cau-
ſa preſtare. Et aduocatus non poteſt
eſſe notarius in eadem cauſa: vt not.
in.l.vniuerſas. Accur.de decur.lib.x.
¶ Aduocatus fiſci dicitur qui patroci-
nium preſtat in cauſa fiſci.
¶ Adductus.id eſt conuictus vel ſentẽ-
tiatus.
¶ Adeo.i.intantũ:media correpta:vt de
reſcrip.cum adeo.
¶ Adultus dicitur qui.xxv.annos cõple
uit:vel qui a.xiiij.annis vſq; ad.xxv.
ꝓcedit. Item adolere in vno ſignifi-
cato eſt creſcere: in alio cremare: vel
vrere. Et aduleſcẽs dicit trib9 modis:
vt no. Archi.xxvj.q.vj.alligantur.
¶ Adeodatus eſt nomẽ Dauid prophe-
te qui datus fuit a deo ad liberationẽ
Iſrael.
¶ Adimatur.i.pro non dolo habeatur.
C.de iudi.lib.l.vna.
¶ Adire hereditatem nihil aliud eſt ꝙ̃
velle eam habere. Nam adire nõ tam
facti eſt ꝙ̃ animi: imo in nuda et ſola
voluntate conſiſtit. Nam hoc aio de-
bet eſſe vt velit eſſe heres. Ceterum ſi
quid pietatis cauſa fecit:ſi quid cuſto
die cauſa vel aliud nõ quaſi heres fe-
cit:ſed quaſi alio iure apparet eũ non
pro herede geſſiſſe:⁊ ideo ſolent ꝑte-
ſtari liberi qui neceſſarij exiſtunt:non
animo heredis ſe gerere que gerunt:
ſed aut pietatis aut cuſtodie cauſa ꝓ
ſuo:vtputa patrem ſepeliuit vel buſta
fecit ei: ſi animo heredis pro herede
geſſit. Enimuero ſi pietatis cauſa:cõ-
trarium eſt.
¶ Ad quid.i.quare.de cenſi.peruenit.
¶ Adulter dicitur qui nuptias violat.
¶ Adulterium eſt illicitus coitus cũ vxo
re ſponſa vel aliena perpetratus. Et di
citur adulteriũ quaſi trãſitus ad alte
rius thorum vel ad alterũ. Illud certe
nõ eſt adulteriũ quo maritus alicui9
aliam ſolutam cognouit:idẽ ⁊ ſi coiu-
gatam:nã ⁊ tunc nõ iudicatur adulte
rium qđ ab vxore diſcedit:ſ; qđ cogna-

Ayuntamiento de Madrid

ta eſt vxor alterius. Nam ſm Petr. de
ranč. maior ſit iniuria marito vxorem
ſuā adulterare ꝙ ſuū propinꝗ filium
occidere. facit tex. ſing. ſm eū in. l. co-
dicillis. §. matre. ff. de lega. ij. Item ſm
Azonem in ſum. inter alia crimina eſt
excellētius adulteriū ⁊ ſtuprum: ince-
ſtus ⁊ lenociniū. Omne eñ pctm̄ qđ-
cunq; fecerit homo: extra corpus eſt:
qui aūt fornicatur: in corpus ſuū pec-
cat. Itē ex adulterio oīa fere crimina
ꝯficiſcunt: violentia: iniuria: homici-
diū: periuriū: falſa teſtimonia. Sine
colloquio eñ adulteriū nō cōmittit:
hoc eſt ꝑpter enormitatē adulterij nō
licet de eo trāſigere: lꝫ fiat trāſactio de
alijs criminibus q̄ ingerūt penā ſan-
guinis: vt. C. de trāſac. l. trāſigere: ⁊ qr
lex iulia de adulterijs ⁊ ſtupro: ⁊ ince-
ſtu: ⁊ lenocinio loquit: ideo pleni⁹ vi-
de loco ſuo: verbo lex iulia ⁊c. Itē ſm
Lud. de Roma. pro adulterio ſtatute
ſunt quatuor pene de iure hodierno.
Pria eſt ſeparatio thori. Scđa eſt pe-
na detruſionis in monaſterium: vt ibi
lachrymis lauet pctm̄ qđ eſt pudor fa
teri. Tertia eſt qđ ſcindunt in pānis ⁊
capillis ante ⁊ retro. Quarta eſt excōi
catio que eſt maior oī pena in iure ca-
nonico: licet pena adulterij de iure ci-
uili ſit pena capitis: vt. ff. ad leg. iul. de
adul. l. coercēde. ſed Padue eſt pena.
lx. ducatoꝝ. ⁊ hoc in viro: ſed in mulie
re eſt pena detruſionis in clauſtrum:
vt no. in. l. manci. C. de ſer. fugi.

¶ Adulterinus dicitur qui de adulterio
cōceptus ſeu genitus eſt: vnde adulte
rina moneta vel ſigillum dicitur falſa
moneta vel falſum ſigillum ad inſtar
vere vel veri facta vel factum.

¶ De A ante F.

¶ Afficere tria ſignificat. Unde afficit:
affirmat: punit: cupit: hec tria ſignat.
Item dicitur: affectus nō ſufficit niſi
ſequatur effectus: vbi ex neceſſitate
opus eſt facto: vt. c. vlti. de ſponſa. ⁊ de
eo qui mit. in poſ. c. ſ.

¶ Affatus. i. reſcripta que tarde conce-
duntur per imperatorem. C. de epiſc.
audien. l. iij. in glo. C. de diuer. reſcrip.
l. ſacri affatus.

¶ Affluere. i. affluentiā habere. C. de me-
tal. l. ſ. lib. xſ.

¶ Afficere eſt lucrum afferre. de diuor. l.
ſi filia. ff.

¶ Affatim. i. generaliter vel abundāter:
⁊ ſic eſt media breuis: ſed media lōga.
id eſt facunde. Unde ſi dicas affatim:
tunc ſignificabis abunde. Affatim di
cens: facūde ſignificabis: vt habetur
in. c. vnico. de relig. do. lib. vj. in gloſſ.
et. xxiij. diſtin. preterea.

¶ Affinis eſt qui habet conſanguineam
alterius in vxorē: vel econtra que ha-
bet conſanguineū alterius in maritū.

¶ Affinitas eſt proximitas perſonarū ex
coitu proueniēs omni carēs parente-
la: ⁊ hoc de iure canonico: ⁊ ſic cōtra-
hitur affinitas tam ꝑ coitū legitimū
ꝙ per fornicariū. Sic̄ dicit Hoſ. affi-
nitas eſt attinētia perſonaꝝ ex copula
proueniēs. Nam qñ vir carnaliter cō
iungitur vxori: oēs conſanguinei vxo
ris efficiuntur affines viro: ⁊ econtra:
ſed inter cognatos vtriuſq; nulla na-
ſcitur attinētia. de cōſan. ⁊ affi. c. qđ ſu
per his. ⁊ impedit matrimoniū cōtra-
hendum: ⁊ dirimit iam contractū. Di
cuntur autē affines quaſi ad alterius
fines accedētes: vel affines quaſi pro-
pinqui: vel ex eo qđ due cognationes
q̄ inter ſe diuerſe ſunt: ꝑpter nuptias
vel coitū copulant: ⁊ alter ad alterius
cognationis finem accedit ſm Hoſt.
Sed ſm leges affinitas eſt irregulari-
tas perſonaꝝ ex nuptijs cōiunctaꝝ oī
carēs parentela: vt. C. de nup. l. liberi.
Et tñ ſm gl. l. contrahitur etiā affini-
tas per cōcubinam: vt. xxxv. q. iij. C. de
inceſtu. ⁊ ibi no. ff. de concubi. l. j. Etiā
per coitū inceſtuoſum vel fornicariū:
vt in. c. diſcretioni. ⁊. ca. tue. de eo qui
cognouit cōſang. vxo. ſue. ⁊. xxxv. q. ij.
nec eam. Alij tamen reputant abſur-
dum qđ tale vinculum legitimū oria-
tur ex coitu damnato: cum ex nuptijs
proueniat. ff. de gra. l. nō facile. §. affi-
nes. ⁊. §. ſciendū. Oritur tamē publi-
ce honeſtatis iuſtitia: ſm Hoſ. in titu.
de eo qui cogno. conſangui. vxo. ſue.

Ayuntamiento de Madrid

Ubi dicit etiam ꝙ affinitas per fornicarium coitum contracta nõ dirimit matrimonium: ſed exactionem debiti interdicit: vt in. d. c. diſcretioni. Quot ſunt autem genera affinitatis: ⁊ qualiter ipſa genera affinitatis inſurgunt: item vſq; ad quem gradum in ſingulis generibus ꝓhibeatur: vide plenius per Hoſt. in ſum. eo. titu.

¶ Affidare. i. fidẽ dare alicui ſup aliquo facto. c. ſuper eo. l. ij. de teſti. ⁊ ibi Ab. in primo no. vide tex. in. c. fi. in verbo eſſe affidatam. de cogna. ſpiritua.

¶ Affirmatio exponitur quãdoq; per negatiuam: vt in. c. veniens. de teſti. vbi dicitur. In ore duorum vel trium: ſcilicet ⁊ non paucorum: quandoq; econuerſo: vt diſtinctio. j. ius naturale. vbi dicitur: tranſire per agrum alienum non tuum phas eſt. iure autem nature omnia ſunt communia. c. quo iure. viij. diſtincti. adde quod affirmatiua pregnans parit negatiuam ſecundũ Barto. in. l. fina. C. de here. inſtituen. Item adde quod affirmatiue deponẽtibus plus creditur ꝙ negatiue. ff. de arbi. l. diem proferre. §. ſi plures. et ibi glo. ⁊ notata etiam per Joan. andr. in c. j. de reſcrip. lib. vj.

¶ Affictus penes vulgare lombardorũ ⁊ thuſcanorum ſm Petr. de Sam. et Abbatem dicitur cenſus qui datur ratione prediorum: ꝓut videtur velle in Specu. de loca. ⁊ conduc. §. ſequitur. in prin. inde affictare: et eſt locare ad fictum ⁊ ad firmum: vt in. c. piſanis. de reſtitu. ſpoliato.

De A ante G.

¶ Agaſo dicitur cuſtos equorũ: ⁊ idẽ dicitur equitus: ꝓprie tñ agaſo dr cuſtos vel paſtor aſinorum: iuxta illud Greciſte. Aſinorum paſtor agaſo. ⁊ habetur. l. agaſo. ff. ſi quadru. pau. fe. di.

¶ Agentes in rebus ſunt illi quibus cura euictionũ mandaꝫ. ⁊ erãt olim plures diuerſe diuiſi per certos numeros. Et quilibet numerus habebat ꝓpriũ. C. de offi. magi. offi. l. j. ⁊ tales dicebantur principes.

¶ Agere eſt generale ad omnia que fiunt tam re ꝙ verbis tam inter viuos ꝙ in vltima voluntate. Nam faciens teſtamentum dicitur agere: ſicut ⁊ emens: vẽdens: locans ⁊c. Sed gerere cõprehẽdit tantum illud quod fit re: ⁊ nõ verbis: ⁊ ſic faciens teſtamentum non dicitur gerere. ff. de verbo. ſig. l. verba cõtraxerunt.

¶ Ager appellatur area vel campus in rure: vel locus: ſcilicet vacuus qui ſine villa eſt: vt in. l. ager. ff. de verb. ſig. ſed ager cũ edificio appellaꝫ fundus: vel ꝑdium vrbanũ: ⁊ ager nudus vel area nuda ſine edificio diciꝫ ruſticum predium: vel ager ruſticus.

¶ Ager vectigalis: reſpice infra vectigalis.

¶ Ager emphyteotic⁹: reſpice infra emphiteota.

¶ Agon eſt certamẽ: inde agoniſta: ⁊ agoniculus: ⁊ eſt ille qui pugnat vel certat: vt. ff. de mu. ⁊ hono. l. finali. §. maſtigophori.

¶ Agonothete ⁊ ſũt ꝑncipes ludi. vt. ff. de alea. l. j. §. in eũ. vbi no. Accur. in gl.

¶ Agricola diciꝫ quaſi agrum vel agros colens. ⁊ eſt nomẽ cõe ad oẽs agricolas. Sed nomina ſpecialia agricolarũ ſunt illa: q2 agricolarum quidam ſunt aſcriptitij: quidã cenſiti: alij ꝑpetui: aliq coloni: aliq ꝯditionales: alij inlini: alij originarij: alij ſimpliciter coloni nuncupantur. de quibus omnib⁹. ĩ. locis ſuis dicetur.

¶ Agricole ⁊ cenſiti prout quidam dicũt ſunt duo noĩa ſubſtãtiua ꝑ endiadim talem figuram copulata: vt ſit ſenſus de agricolis ⁊ cenſitis. i. de agricolis cẽſitis quaſi cẽſualib⁹. ⁊ habeꝫ ſiſe. ff. de tuto. l. j. vbi diciꝫ ꝙ tutela eſt vis et ptãs: ⁊ exponitur. i. violenta ptãs: ita exponatur agricole ⁊ cenſiti. i. agricole cenſuales. Uñ ver. Ueteris endiade ſi dixeris. Arma viruq;. i. armatum virum. ſecundum Uirgilium ⁊ Greciſtam. Dicunꝫ aũt quaſi cenſib⁹ aſcripti. Et cõſtituunꝫ eo modo quo aſcriptitij. Uerũtñ inter cenſitũ ⁊ aſcriptitiũ eſt differentia: ſed non certa. Quidam dicũt ꝙ cẽſitus ſit ille qui naſciꝫ

Ayuntamiento de Madrid

exaſcriptitio. Alij dicũt q illa ſit differentia: qr cẽſitus eſt ille q rei certe annuatim pſt ande obligatus eſt. Aſcriptitius aũt eſt obligat9 ad rem incertam: puta ad tertiam vel quartã partem fructuũ ex fundo pueniẽtium. Aliqñ tñ etiã cenſitus capitur large: vt etiam aſcriptitium comprehendat qñq; ppue ⁊ ſtricte. quidã tamen dicunt quod hi non poſſunt teſtari inter ſuos: cum alienis tñ dimittuntur. Joan. autẽ dicit q poſſunt teſtari inter ſuos ſed non inter alienos. Poſſunt eñi inter eos qui ſunt de familia ſm Joan. ⁊ Accur.

¶ Agricole perpetui vocabantur illi qui validierãt in corpore: miſeriãq; incertam ſimulantes: et ea q̃ veris miſeris erant aſſignata ad ſuſtentationem ex publico percipiendã diminuentes q̃s proditor ſtudioſus etiã diligens detegens ad perpetuum coronatũ redigit ſi erant liberi. Si vero ſerui qui talia fingebãt. dominus eis carebat: ⁊ proditori aſſignabant. licet quidã dicant quod ſit correctum p autenticam de queſtore. alij tamen dicunt q nõ. De alijs ſpeciebus ⁊ differentijs agricolarum inuenies loco ſuo ſuper verbo: aſcriptitius ⁊ colonus.

¶ Agrimenſor eſt qui agros menſurat: ⁊ metitur ⁊ fines per debitam menſurã diſtinguit: dictus quaſi agros metiẽs ⁊ alibi vocatur libripens: qui ſi doloſe falſum fecerit: vel fines male diſtinxerit tenetur actione in factum. vide de hoc de preſcrip. capitulo quia indicãte. in gloſſ.

¶ Aggeres dicuntur munitiones q̃ fiũt iuxta ripam fluminis ne flumẽ excreſcens fluat per limites. ⁊ ſic in rubri. de nili agge. non rumpen. Bart. in. l. fin. de immunit. nemi. conceden. libro decimo. C.

¶ Aggeribus nili non rumpendis dicũtur: quia in egypto nõ pluit: ſed nilus certis vicibus egredit ⁊ inũdat agros vnde qui rumpit ibi aggeres: incurrit crimẽ quaſi leſe maieſtatis: ⁊ pena ei9 eſt vt in eodẽ loco vbi ruperat aggeres ⁊ vſurpauerit valles nili fluctis fluminis de pprijs ⁊ vetuſtis vſibus in duodecim cubitorũ flamma comburatur. Et conſocij ⁊ participes ſceleris deportantur: ⁊ eorum bona publicantur. C. de nili agge. nõ rũpendis. l. vnica. Adde q chomata etiã dicunt aggeres ſeu inſtrumenta quibus aqua diuiditur. choma enim grece dicitur diuiſio latine. ⁊ chomata ſeu aggeres diuidũt loca adinuicẽ: ⁊ dicitur fieri comma vocis cũ vox exaltat ſeu eleuatur in fine: ſyma vero cum in eodem ſtatu ſeu ſono retinet. periodus cum deprimitur ſeu breuiatur: vt. ff. de extraor. cri. l. penul. §. in egypto.

¶ Agapen. id eſt ſtipa. vt diſtin. xlij. ſi q̃s etiam agapa dicitur conuiuiũ pauperum in eodẽ ſignificato: vt in. c. ſi q̃s preallegato.

¶ Ago agonis grece eſt labor latine: qr qui laborat agit. Unde Chriſtus dicit fuiſſe in agone. inde agri ⁊ fundi agonetici qui dabant certantibus in agone: vel cum agone id eſt labore ad fertilitatẽ ſunt perducti. vt. C. de fun. patro. l. fi. lib. xi.

¶ Agnati dicunt qui per virilis ſexus lineam coniuncti ſunt in cõſanguinitate. ideo ſic dicti quod accedũt ⁊ quaſi naſcunt p natis: dum ſcilicet deſunt admittunt cognati. Unde cognati cõmuniter vocantur omnes qui per virilẽ ſexũ vel femineum in cognatione ſunt cõiuncti: hoc de veteri iure. Hodie vo inter agnatos ⁊ cognatos parua eſt differentia per iura aut.

¶ Agnominatio idem eſt quod agnomẽ quandoq; etiam dicitur fedus coniugale.

¶ Agelli parui agri. extra de pec. cler. c. vltimo.

¶ Ager dñicus eſt ordo monachorum nigrorũ. in cle. ne in agro. de ſta. reg. ⁊ vide no. per Jo. and. ⁊ lʒ ord. ſit ager dominicus monachi tamen vt plurimum ſunt diabolici.

¶ Agitator. i. augur. C. de malefi. l. vl. aliquãdo dr agitator equorum vel aliorum animalium. ff. de his qui no. infa. l. j. in prin. aliquãdo agitator. i. aduocatus qui cauſas agit. C. de adult. l. fi.

Ayuntamiento de Madrid

nali.aliqñ:id eſt diſcuſſor. vt extra de teſti.cum a nobis.

¶ Agitata res dr perfecta.de re iudic.l.j. extra de offi.deleg.cum ſuper.

¶ Agmen aliquãdo dicitur multitudo militum:vt.C.de iuſti.codi.com.circa pn.aliquando dicitur officium. C.de aduoca.diuer.iu.l.penulti.in gloſ.aliquando id eſt certamen.C.de expẽ.lu do.l.j.lib.xj.

¶ Agnoſcere exponit.i.reddere.ff.de here.ven.l.ij.§.ſi quid publici.

¶ Agnus dicitur dũtaxat ſex menſium: agniculus eſt minor.l.cũ quereretur. ꝛ.l.legatis.§.fi.ff.de leg.iij.

¶ Aggredit: expõe vt.C.vbi quis decuria.condi.l.j.in fi.

¶ De A ante L.

¶ Albũ pretoris eſt quedam tabula dealbata que ponebat in curia vel in turri pretoris in loco communi:in quo ſcribebantur ꝛ ponebãtur nomina vocatorũ ad iudicium: ꝛ ad cuius inſtãtiã quilibet citatus eſſet. Et ibi etiã proponebant ſtatuta ꝛ edicta pretoris in groſſa litera:ita ꝙ ab omnib⁹ legi poſſent. Et erat certa pena cõtra illũ qui delebat iſtud albũ:qđ modo eſt ſublatũ.De hoc in cle.j.de iudi.in aut.de litigioſis.§.omnem.colla.viij.in ſpe.de dolo ꝛ ꝯtu.§.reſtat.in pn.de citato.§. ſequitur.verſic.ꝛ not. Et dicit ꝙ loco huiuſmodi ſunt modo quaterni: et q corrumpebat vel delebat:puniebat in quinquaginta aureis per edictũ de albo corrũ.C.lib.xj.Eſt albũ ptoris triplex.Unũ in quo ſcribũtur edicta pretoris vel lex ciuilis:vt i.l.ſi qs.ff.de iuriſdi.om.iudi.Aliud eſt in quo ſcribũtur citationes:vt in.§.preal.in aut.de lit.col.viij. Tertiũ eſt in quo ſcribunt nomina decurionum:vt.ff.de albo ſcriben.per totum titulum.

¶ Albergarie ſunt cenſus ſeu pactiones que debent pro comeſtiõibus.de hoc per gl.in.c.preterea.de iure patro.

¶ Allegare eſt argumẽtari ad probationes vel cõcluſiones ad communẽ iudicem pro cõmodo ſue cauſe: ꝛ ꝓprie pertinet ad aduocatos.

¶ Adde hic quod allegatio quãdoq; ſumitur ꝓ allegatione iuris.ff.de mino. l.minor aũt.ꝛ.C.de iudi.l.rem non nouam.§.patroni.aliquãdo ꝓ allegatione iuris ꝛ facti.extra de poſtulatio. ꝑla.c.bone.j.§.nos igitur. Aliqñ capit pro ꝓbatione.vt.l.laudabile.C.de aduo.diuer.iudi.ꝛ de iudi.aut.indẽnis. Aliqñ pro exceptione dilatoria vel ꝑemptoria ſeu declinatoria.C.de iur.et fac.igno.l.j.ꝛ ibi nota.et.ff.de mino.l. minor.xxv.annis.

¶ Allodiũ eſt res libera alicuius ex qua tamen preſtatur tributum gl.Guil.de cu.ꝛ Bar.in.l.fi.fa.erciſ.in gl.ſi ibi qđ ſi vni per diuiſionem iudicis aſſequitur totum allodium.C.fa.erciſ. Bal. in.c.j.in ti.de allo.in princip.vbi dicit ꝙ allodium eſt id quod eſt proprium alicuius et a nemine alio recognoſcitur:niſi a deo:et de allodio vide.l.at ſi quis.§.interdum.ff.de relig.ꝛ ſumpti. fune.Et allodium allodij dicitur hereditas quã vendere vel donare poſſum ſecundum Hugo.

¶ Albagaria ſunt ꝓcurationes quas certe ville debẽt dominis ſuis ad eas venientibus.de reſcrip.ad audientiam.

¶ Alimentorum appellatione continentur calciamenta:veſtimenta et habitatio:vt in.l.legatis.ꝛ.l.fin.ff.de ali.et ciba.lega.

¶ Alba eſt veſtis ſacra:vel nomen oppidi in Lombardia.Unde Uer.j.eneid. Albaniq; patres ꝛc.ꝛ dicitur vrbs alba:veſtitur preſbyter alba ſecundum Joã.and.in clemen.ne in agro.de ſtatu monachorum.

¶ Alluuio eſt latens incrementum: velutꝫ cum paulatim aquis abluendo arenã ex fundo meo vel vicini mei in fundum tuum aliquid ita accreſcit vt facile modus nõ poſſit apprehẽdi qua hora ſit ablatum: vel hec augmentatio facta.vide inſtitutio.de re.diui.§. preterea.et habet locum ius alluuionis in agris qui nõ ſunt limitati ſecũdum Azonem.

¶ Alma.i.ſancta ꝛ nutriens ab alo alis quaſi alios nutriẽs doctrina ꝛ exẽplo

Ayuntamiento de Madrid

ſecūdū Raba. Quidam dicunt alma. i. virgo nubilis ⁊ adoleſcētula. Uel alma in hebreo: id eſt virgo in latino.

¶ Apocrypha in greco id eſt ſecreta: qꝛ in cameris ſolent virgines abſcondi. ix. q. iij. in antiqs. xj. q. j. ſunt nōnulli.

¶ Alleotheta figura eſt quando ſingularis numerus ponitur pro plurali. no. ff. de tranſact. l. qui cum tutore. §. fi. de peti. here. l. diuus. ſi cer. peta. l. eius q̄.

¶ Allodium. i. libellarium. vt. c. ij. ⁊ iij. ſi de feu. ꝯtro. fue. in vſi. feu. ⁊ vide quod not. gl. in. l. pe. C. de inge. ma.

¶ Aleator eſt qui ludit in alea. Etiam ille qui quaſi ſcholam illam tenet. et ſi talis clericus fuerit: repellet a promotione. vt de exceſ. prelato. c. inter dilectos. Uel aleator eſt q̄ luſum alee conſueuit apud ſe cauſa ſui emolumenti exercere ſicut ⁊ in cauponibꝰ dicit. ff. nau. caupo. ſta. l. j. §. caupones.

¶ Alienigena quaſi aliene regionis vel aliena gente natus vel genitus: ſecundum Iſid. li. x. ethymo.

¶ Allibrati dicūtur qui deſcripti ſunt in libro ciuium vel communitatis alicuius ciuitatis.

¶ Altare dicitur quaſi alta res vel alta ara: in quo ſacerdos incenſum adolebat: vel quia in eo ſacrificia ardebant. de conſe. diſtinc. j. de fabrica. ⁊ ibi Archi. et ſignificat chriſtum qui dator ⁊ conſeruator eſt charitatis. viij. q. j. in ſcripturis. Item altare non debet eſſe de ligno: ſed lapide vel ferro. de cōſec. diſtinct. j. c. altaria. et ibi vide not. per Archi.

¶ Altare eſt duplex. quoddam eſt portabile quod portatur de loco ad locū: et eſt paruꝰ lapis continēs formam cum cōſecratiōe: ⁊ ſigno ſuppoſito. ⁊ iſtud non execratur niſi moueatur illud ſignum continens conſecrationē. c. quod in dubijs. et ibi Panor. in. j. not. de cōſecra. eccle. vel alta. Aliud eſt ſtabile: ⁊ illud execratur multis modis. Primo vbicūqꝫ violat locꝰ ꝯſecrationis: puta qꝛ cecidit aliqs de lapidibꝰ tangentibꝰ ipſam cōſecrationē: vel motū eſt ſigillū ipſum: vel ſi tota menſa eſt mota: licet ibi nō ſit foramen conſecrationis. Ratio: qꝛ quādo altare eſt firmū nō conſecratur ſolū tabula: ſed totū ꝫ altare: vnde ſi patit enormem leſionē amittit formam ſuam: ⁊ dicit execratū: ideo debet de nouo conſecrari: ita cōcludit Panor. in. c. j. de conſecra. eccle. vel alta. nume. iij. verſicu. in gloſ. j. ibi vnde ſi ius.

¶ Altercationes ſunt certamina verborum ſecundum Ioā. and. in proemio clemen.

¶ Alias: hec dictio ſignificat cōditionaliter: quandoqꝫ altercationē: vt ꝓmittis dare fundū alias. x. nomine pene. ff. de iureiu. l. alias. vbi re peremptā inratur: alias nō: id eſt ſi non ſit peremptа. Secūdo alias ponit ꝓ alio loco. l. adeo. §. inſula. verſic. qꝫ ſi toto alueo naturali relicto flumē alias fluere ceperit: id eſt i'loco alio. ff. de acq. re. do. Tertio: id eſt alia vice vel alio tēpore. vt in. l. diem. ff. de arbi. vbi dicit alias eſt agitatū. i. alia vice vel alia queſtione. Quarto: id eſt alio caſu. vt in. l. q̄ teſtamēte. §. mulier. de teſta. vbi mulier in teſtamēto teſtis eſſe non pōt. alias poteſt. i. i alio caſu q̄ teſtamēti. Quinto alias: id eſt alio modo. l. j. §. illud tātum. ff. de aqua plu. arcen. Et breuiter hec dictio alias ſignificat alterationē diuerſimode: ſed in caſu particulari eo modo tantū ſecūdum quem ſubiecta materia declarat: als applicata caſui ſignificat alterationem eius quod eſt in oratione precedenti.

¶ Alia: iſta dictio refert ad ſimilia. Bal. in. l. ſi fugitiui. verſic. quero hic dicit. C. de ſer. fugiti. ⁊ Bar. in. l. ⁊ reprobari. in princ. ff. de excuſa. tuto. Feli. in. c. inter ceteras. de reſcript. col. vij. verſi. denuntias. impropriatur tñ aliqñ. vt cum dicitur crucifixus eſt chriſtus: et cum eo alij duo latrones: vt plene per Bar. in. d. c. ſed ⁊ reprobari. ⁊ in. l. nō ſolū. §. q̄ritur. ff. de procuratoribus.

¶ Alius alia aliud denotant diuerſitatē ⁊ implicāt. l. q̄dam relegatꝰ. ff. de rebꝰ du. Etiā aliꝰ. i. cōtrariꝰ. xj. q. j. c. ij. xj. diſtin. qs neſciat. vbi dicitur nullꝰ alius q̄ petrꝰ ꝓdicaſſe i italia: gallia: hiſpania: ⁊ ceteris ꝓuincijs. Itē aliꝰ ⁊ alter

Ayuntamiento de Madrid

ſunt ꝑcedentib⁹ implicatiue qualitatis precedentium. vt. l. ſi donationis. C. de his q̄ vi metusve cauſa ſiūt: licet glo. ibi velit ꝙ implicet qualitatē contractus. aliter eſt denotatiuū qualitatis nō aūt ſubſtantie. ff. de verbo. obl. l. ſi qs cū aliter. C. de teſti. l. etiā. ⁊ qđ ibi notat gl. ⁊ etiā denotat diuerſitatē nō in ſubſtātia: ſed in qualitate vt no. do. fran. in. l. ſi certos nummos. ff. de verb. obligatione.

¶ Alioquin dicit vel ſignificat ꝯditionaliter cōiūnctiue ⁊ aduerſatiue. Cōditiōaliter. vt ꝓmitto fundū dare: alioquin centū noīe pene. ff. de dā. infec. l. ſi finita. §. ex damno. Cōiūctiue capit in. l. dāni. §. pe. ff. de dā. infec. aduerſatiue in. l. fluminū. §. idē ſeruus. eo. tit. ſignificat ergo ſimplr ſm qđ ſubiecta materia declarat.

¶ Aliquādiu. i. p aliquātulū tp̄s. extra de eo q̄ mitti. in poſ. c. ꝯſtitut⁹. de elec. c. cū poſt. de puri. poſt par. c. j. in fi. Itē hec dictio aliquādiu recipit moderationem ad arbitriū iudicis. ff. de iure delibe. l. j. ⁊ no. per Archid. extra de reſtitu. ſpo. c. ij. lib. vj.

¶ Aliqđ eſt ſignū ꝑtitiuū: ⁊ qđ vnū eſt: diuidi non pōt. extra de preben. c. ſi ꝑ eccleſiaſticis. lib. vj.

¶ Aliquorū res dicunt etiā ſi non ſint cōes: ſꝫ vna vnius: alia alterius: vt. ff. de re. diui. l. littus. §. fi.

¶ Aliquid. i. aliquātulū. ff. ne q̄d in loc. pu. l. fi. §. ſunt. Aliqn̄ ſumit aliq̄d ꝓ re ſingulari ⁊ determinata: vt. C. de ſen. poſ. l. ſi debitor.

¶ Alumnus eſt q̄ alit aliquē vel q̄ alit ab eo: vel eſt fili⁹ ex concubina. vt in. l. alumnus. C. queres pigno. obli. poſſit. ⁊ ibi glo. Et ſunt quīn ꝙ nomina q̄ ſignificant indifferēter actionē ⁊ paſſionē: vnde hoſpes zelotipus cōniua vector alumn⁹. Actum ſiue pati ſub eodem nomine ſignant.

¶ Alienare eſt proprie rem aliquā in dominium alterius transferre. inde alienatio eſt ōmnis pactio per quā transfert dominiū. de rebus eccle. nō alie. c. nulli. C. de fur. l. j. Itē alienatio ſumitur dupliciter. Uno modo pro dictiōe ſignificāte tranſlationē rei vel iuris vt in. l. alienationis. ff. de verborū ſignifi. alio modo ſumitur alienatio ꝓ ipo facto quo rei vel iurꝭ ſit trāſlatio. Tale enim factū quo fit tranſlatio eſt alienatio. Et factū hoc alienatio ſignificat. Nam factis quādoꝙ ſicut verbis declaratur volūtas. in. l. de quib⁹. ff. de leg. Diuerſimode ergo ſignificat prout ex ei⁹ medio et circūſtātijs adiacentib⁹ infertur. Uerbigr̄a: teſtator legauit ſtichū quē ſi alienauit neceſſitate: legatū nō extinguit: ſi alienauit volūtate legatū extiguit. l. ſideicōmiſſa. §. ſi rē. ff. de leg. iij. Nō q: qn̄ teſtator ex neceſſitate alienauit: nō vr̄ per hoc volūtatē mutaſſe: ſec⁹ qn̄ ex volūtate alienauit legatū: tūc eīn velle vr̄ qđ ali⁹ ꝙ legatari⁹ illud habeat. finaliter v̄bū alienatio vel alienare ſignificat qđ ei⁹ impoſitio vel aliud ꝓbabile mediū declarat ſignificare. Et factuꝫ alienatiōis reuocationē diſpōnis ſignificat ſi volūtate alienātis eſt reuocabilis: ⁊ ſm ipſum factum ex ſe vel ex quauis circūſtantia hoc ꝓbat.

¶ Alienare cauſa mutandi iudiciū dicitur qui credens ſe ab aliquo cōueniēdum reali actiōe vel perſonali que in iure ſcripta ſunt alienat rē dolo malo cā iudicū futuri mutādi: ideſt vitādi in qua actione alienator tenet actiōe in factū ex hoc edicto cōtra ipſum ꝓpoſita: ⁊ intentione propoſita ad intereſſe cōdemnatur: ſaluis nihilominus priſtinis actiōibus aduerſus nouos poſſeſſores: quia ſolā poſſeſſionē alienās tenetur hac actione. Quicūꝙ ergo metuens cōtrouerſiam rē dolo in alium trāſfert vt iudiciū mutet ⁊ euitet: dicitur alienare cauſa iudicij mutandi: vt in titulo de alie. iud. mut. cau. fac. Et nota qđ nomine alienationis continentur queſtiōes ſeruitutū prediāliū ⁊ vſucapio. Uir eſt enim vt non videatur alienare q̄ patitur vſucapi. l. alienationis verbo. ff. de verbo. ſignifi.

¶ Alluſio quid ſit vide. ff. de acquirēda poſſeſſione. l. j. in glo. primis. ⁊ ſi certū petatur. l. ij. §. appellata. Item allu

Ayuntamiento de Madrid

ſio facit preſumi ſignificatū vocabuli: vt.l.ſ.ꝛ ibi Bart.ff.de fide inſtru.

¶ Alueus ꝓprie eſt venter fluminis: vt dicit Bar.ſm Hug.i tract.de alueo. in prin.ꝛ ſicut ſtomachus continet vinū: ita alueus ſupra ſe continet flumē ꝛ vulgariter lectū fluminis appellam9: q2 ibi flumē cubat. Bal.in rub.de re.diui.ff.in.xij.col.in ꝟſi.nec veniam9.

¶ Alternatiua eſt cōiunctio alternatiue ſignificans: ſcʒ q̄ſi ſignificat alterū de coniunctis eſſe ſeu orationem factam per hanc coniunctionem in altero verificari. Et q̄ſiq; variat ſignificatū: vt ex coniunctionis natura ſubiecta materia: ſeu quauis alia circūſtantia. verbi gratia. Lego ſtichū vel pāphilū: ſignificatur vtrūq; eſſe in obligatione: ſed alterū tm̄ in ſolutione: vt alterum ſoluendo debitor liberet.ff.de ꝟb.obl.l.ſi duo.in fi.ꝛ effectus alternatiue eſt q̄ vterq; eſt in obligatiōe: q2 vno mortuo alter qui ſupeſt remanet in obligatiōe. Eſt aūt alternatiua quadruplex. Quedā rerum: in qua electio eſt debitoris.l.plerūq;.§.fi.ff.de iur.do.ꝛ.l.arbitraria.§.ſceuola.ff.de eo qd cer.lo.facit.c.in alternatiuis.de reg.iur.lib.vſ. Scda eſt locorum reſpectu ſolutiōis fiēde: q2 ꝛ in illa iterū debitoris eſt electio ant elit.cōteſta.vt in.§.ſceuola. preallega. Tertia eſt locorū quantum ad iudiciū inchoādū: in quo loco debeat cōueniri: in qua electio eſt actoris.§.ꝑdicto. Quarta alternatiua eſt perſonarum q̄ſi ſtipulatio eſt appoſita de ſoluēdo: i illa itex eſt electio debitoris: vt in.§.item iulian9.l.arbitraria.preal. Alij dicūt q̄ alternatiua legis ſignificat vt eā lex ratio vel ſubiecta materia ſignificare declarat. Sed alternatiua hois ſignificat vt ꝓferētē ſignificare ꝟba velle vel ſubiecta materia vel q̄uis alia cōiectura ꝓbabilis cōcludēs declarat. Et de iſtis alternatiuis ſeu/aut/vel/reqre in loco ſuo.

¶ De A ante M.

¶ Amita eſt ſoror patris.

¶ Amita magna eſt ſoror aui.

¶ Amitinus eſt q̄ ex ea generat.ſ.amite filius: vt.xxv.q.c.vlti.

¶ Amittat: hoc ꝟbū nō ſonat in ꝑteritū: ſed in futurū: niſi addat ipſo iure. Feli.in.c.Rodul.col.xxij.verſi.publica ſunt bona.de reſcrip.

¶ Ambages eſt dubia locutio vel effugatio ſermonis extra propoſitum.

¶ Ambiguū eſt vbi opiniones ſunt: ꝛ iura varia vident.de ſen.exc.inter alia. de iudi.c.ſ.li.vſ. Et ius ambiguū eſt ꝑ ſummū pontificē declarādū.c.ꝑ venerabilē.§.rationibus.qui fi.ſint legi.de reſcri.ſuper literis.de offi.deleg.ſuper de cauſa poſ.paſtoralis.de ꝓbē.q2 ſepe.li.vſ.ſm archi. Et de triplici ambiguitate: ſcʒ iuris: facti ꝛ perſone nota. xxxiij.di.c.fi.ſm Jo.an.i proemio cle. ſup ꝟbo ambiguitatis. Ad ꝗ qd dicatur ambiguū ꝑ Bar.in.l.inter ſtipulātē.§.ſ.ff.de ꝟb.obl.ꝛ in.l.ſi qs intētione ambigua.ff.de iud.ꝛ ꝑ Bart.poſt glo.in.l.ſi qdē.in.ij.col.C.de excep.

¶ Ambire eſt ꝓprie cupere honores.argu.de cōſuetu.c.j.lib.vſ.vnde ambitio.i.cupiditas.ꝑ Archi.in.c.vlt.de reſcrip.lib.vſ.vel dic q̄ ambire eſt honorū gradus ꝛ ordines ꝑ pctm̄ appetere. Cupere vero eſt terrena lucra optare. Vn̄ ꝟſus. Eſt cenſu cupidus vir: ambitioſus honore.not.per Car.in.c. auaritie.extra de elect.

¶ Ambulare.i.trāſire: ſic etiā dicit ambulatoria volūtas defuncti vſq; ad mortē.ff.de adi.leg.l.iiij.de dona.inter vi.ꝛ vxo.l.cū hic ſtat9.§.ait oratio. Dicit etiā ambulatoria ptās legis.ff.de fun.dot.l.erit ergo. Jtē ambulatoria actio. C.de fur.l.vlti.§.ſ.

¶ Amen exponit.i.verū eſt.de cōſe.diſt. ij.reuera. Vel id eſt ita erit: vt not. per Archi.in proe.lib.vſ.i fi. Et de hac dictiōe amen vide de conſe.diſt.ſ.c.hoc quoq;.

¶ Ampliare ꝛ augere licet videāt idē ſignificare: tn̄ differunt: q2 augere ſpectat ad quātitatē: ampliare ꝟo ad pretiū quod fit diligenti rerū cultura. C. de ſacroſan.eccle.l.iubemus nulli.de iur.fiſ.l.non intelligitur.§.diui.

¶ Amplius: hoc ꝟbū habetur.ff.de dā.

Ayuntamiento de Madrid

infec..l.hoc amplius.⁊ ibi icludit:nõ tñ ſemper eſt exceſſiuũ vt.ff.de dam.in fec.l.verbuz amplius.⁊.l.j.§.hec vba. ff.cui pluſq̄ p.l.fal. Interdum eſt exceſſiuum:⁊ habet in ſe vim reparationis et exceſſus.ff.de lega.iij.ſi ſic.⁊.l.ſi tibi pure.⁊ de do.p̄lega.l.qui ita.vbi de hoc. Itez vltra ſupradicta adde de hac diciõe amplꝰ quomodo repetit vel comparatiue ponatur. Barto.i.l. ſi ſeruus legatus.§.ſi ita ſcriptũ.ff.de lega.j.⁊ in.l.ſi tibi.de leg.iij.⁊ibi an inducat quantitatem vel conditionẽ:⁊ de hac dictiõe pleniꝰ vide per eundẽ in.l.lecta.ff.ſi cer.peta.

¶ Amplectẽs.i.vndiq̄ circũplectẽs. C. de lega.l.non dubium.

¶ Amputari: vide. C.d iur.deli.l.ſancimꝰ.⁊.l.f.de plus peti.⁊ extra.de reſti.ſpo.C.frequenter.lib.vj.

¶ Ambaſſiator eſt legatꝰ principis in arduis negotijs:⁊ ambaſſiata eſt huiuſmodi legatio cõſiliariorum vel principum in ſuis cauſis.

¶ Amminiſtrator ſiue adminiſtrator rerũ publicarũ eſt qui tẽporalia gerit: ſed magiſtratꝰ q̇ iuriſditionẽ exercet ſm Azo.C.de admi.reip.lib.xj.i rub.

¶ De A.ante N.

¶ An:de iſta dictione an.vide inſtitu.de re.ciui.§.cuz ex aliena.⁊.§.fere.in fi.⁊ §.j.quib.mod.teſta.infir.l.an vſuſfructus.de vſufruc.⁊.l.j.ff.ſi vſufru.pe. Itẽ an aliquãdo ſubaudiꝛ a iure.l.j. C.de in integ.reſti.

¶ Anciani dicũꝛ preſidẽtes vel priores: vel regẽtes qui regũt vniuerſitatẽ vel prouinciã.ita dicit Panor.in.c.fin.in princi.no.ij.de procura.⁊ debent eligi diuites ⁊ nõ pauperes.l.ad ſubeũda. de decu.lib.x.C.

¶ Anathema vno modo eſt ſubſtãtiuũ ⁊ eſt dãnatio eterne mortis:⁊ nõ niſi pro mortali crimine debet imponi:⁊ i illis qui aliter nõ patiũtur corrigi.xj. q.iij.nemo epiſcoporũ.in fine. Uel eſt excommunicatio ſeu ſuprema maledicto. Et dicitur ab ana.i.ſurſum:⁊ thema figura:quia oliz imprimebatur figura frontibꝰ damnatorũ.de hoc no. Ioan.and.de iu.cuz nõ homine.vbi poſt excommunicationẽ icorrigibilis anathematis mucrone feriꝛ id eſt punitur id eſt ſolenni excommunicatõe. cum.xij.epiſcopis candelas in terraz proijcientibus ⁊ conculcãtibꝰ vt in.c. dz.xj.q.iij. Et anathema tale vel maledictio ſolebat fieri per prelatos. Uel diciꝛ ab ana quod eſt rectũ:⁊ themus diuiſio:quaſi recta diuiſio dãnatorũ a deo ⁊ a plebe. Alio modo anathema eſt adiectiuũ omnis generis ideclinabile.⁊ dicitur excommunicatꝰ maledictus:ſeparatꝰ vel damnatꝰ.vnde Qui frangit: rapit.ac vrit:ferit:eſt anathema. Frãgit ſcilicet eccleſias:rapit res alienas:vrit etiaz eccleſias:ferit pſonas ecleſiaſticas. Inde etiam anathematizare id eſt damnare vel excõmunicare: maledicere vel ſeparare:vt.ſ.

¶ Anathematizatꝰ dicitur qui tanq̄ impius a deo ſeparatus eſt:⁊ ponitur p excommunicato: vt.xxiiij.q.iij. certũ eſt.

¶ Annalis actio eſt que certo tempore finienda eſt puta anno:vt in iniuriarũ vel minorum.

¶ Anchora retinaculũ nauis eſt vt.ff.de exercito.l.j.§.j.

¶ Anfractꝰ litigiorũ.vide extra de ſepul. c.ij.li.vj.§.j. Et diciꝛ anfractꝰ litigiorum:quia multas moras habet.vt.ff. vt leg.no.cau.l.etiã.⁊ incertos euentꝰ habet. ff.de pecu.qd debet.⁊ ideo ſic dicunꝛ:quia vndiq̄ frãguntur vel circũeunt.no.per Archi.de elec.quorũdam.in princi.lib.vj.

¶ Anguſtia tẽporis id eſt breuitas.C.d. leg.non tantuz.⁊.ff.ſi quis cau.l.ij.§. ſi quis.verſi.niſi.

¶ Anguſta domus id eſt arcta.ff.de ſeruit.ſi tam angu.

¶ Annona ſm Azonem dicitur ſalariuz quod cuiq̄ p capite ſuo remuneratio nis cauſa datur.vnde titulꝰ.C.de anno.⁊ capite admiſtra.lx. capite ſcdm Azo. exponiꝛ.i.capitatiõe. Sicut eñ ſm eum capitatio dicitur tributũ qd daꝛ pro capite:ideo hic capitatio pro capite ponitur p eo qd datur magi-

Ayuntamiento de Madrid

ſtratib9:vel cauſa ſalarij ꝓ remunerādo laboꝛe. Et dicif capitatio de capite:qꝛ eſt p̄ciū debitū capiti.i.dignitati. Et erāt hec p̄tia q̄ ſingulorū magiſtratuū deſcriptionib9 arctꝫ ligabāf.

¶ Annone militares dicūtur quas milites ſingulis dieb9 ꝯſeq̄banf:vt. C.de anno.mili.l.vi.vbi dr ꝙ ipſi annonas ꝛ capitia a ſingulis cōſeq̄banf dieb9.

¶ Annone ciuiles ſunt que publice dabanf iudicantib9 ciuitatib9 vel omnibus tp̄e neceſſitatis p ſinglos dies:vt C.de anno.ꝛ tribu.l.ij.lib.x. Etiā ānona eſt ſeges vel frumentū vnius anni.

¶ Annotatitio ſacra cōſcriptio bonoꝝ vel eoꝝ cōnotatio ſeu cōſignatio:velnti cū aliqs cuiuſcūqȝ criminis reus ſit:abſentat ſe vocat9 ad iudiciū patief bonoꝝ annotationē:vt ſi īfra annū venerit ꝛ ſe purgauerit bona ſua reciperet. Si aūt non venerit:tūc fiſco applicenf. Et q̄liter fiat ānotatio:ponit Spec.in ti.de ac.§.fi.ver.ſed q̄liter.dicēs ꝙ preſes ſiue iudex veniet cū tabellione ad domuȝ accuſati ꝛ inquiret quot domus:quot predia ruſtica: quot iugera terre habeat ī bonis ei9. Et omnia bona illi9 qui nō venit citatus:ponit in banno fiſci:niſi venerit ī fra annum. ff.de requi.reis.l.f.§.j. Ab hac tamē ſententia conditionali poterit appellari.ḋ appel.preterea. Et deſcribuntur bona que tamē fiſc9 de facto nō occupat niſi poſt annuȝ. Poſt hoc iteꝝ p edicta requirif accuſat9:ꝛ citās mittit lr̄as ſuas iudici vel rectori loci in quo degit accuſat9 vt p illū citato innoteſcat ſe accuſatū vel citatū:ꝛ bona ei9 eſſe annotata. Jnde venit v̄buȝ annotare:vel eecōtra ab hoc verbo ipſum nomen.

¶ Annotatio facta dicitur reſcriptuȝ illud quod imperatoꝛ pꝛopꝛio motu mētis īdulgeat alicui cōſtituens fȝ p̄ces eius ſeu illius aliq̄d fieri vel non fieri. C.de diuer.reſcrip.l.fi.ꝛ ibi ī gl. Et notat Cardinalis zabar.in.c.ſup literis. de reſcrip. differētiā inter annotationem ꝛ pragmaticam ſanctionem.

¶ Anima.no.Jo.an.in.c.vnico.§.ſcire. de ſacra vnctione.

☞ Animalia ſunt ī triplici dr̄ia:q̄dā enī ſunt māſueta:vt galline:q̄dā fera pꝛoꝛſus vt lupi:q̄dā v̄o fera naturaliter ſȝ accidētaliter māſueta:vt cerui:pauones ꝛc.inſtit.de re.di.in gl.§.pauonū.

¶ Ante:ſignificat anterem factā ꝛ bene icohatā.ff.ſi certū pe.l.ij.§.itē mutuū. vbi de hoc.ꝛ.ff.de verb.obli.l.q̄ ante. ct.l.cum qui ita.§.queſitum.

¶ Annus quot dies ꝛ mēſes habeat:no. gl.in.c.ſi ꝓpter.de reſcrip.li.vj.ꝛ.c.cū ſit.de elec. Nā annus cōtinet.ccclxv. dies.vt in.l.cū heres.§.ſtich9.ff.de ſtatu.li. Et quando annus incept9 ꝓ cōplemēto habetur.vide Jnn.in.c.generalē.de eta.ꝛ q̄litate ꝛ Archid.in.c.ſi annuȝ.de iudi.lib.vj.ꝛ in.l.cum biſextus.ff.de verb.ſigni. Jtem quidam cōputāt annum ab incarnatione dn̄i:vt xxxiij.diſt.in noīe dn̄i.ī p̄n. Alij a natiuitate dn̄i:De hoc gl.ī.§.forma.ij. q.v.j.ꝛ ī ſpec. de iſtru.edi.ī p̄n.ī.f.col.

¶ Ann9 iubile9 dicif ann9 remiſſionis: qꝛ eo anno debita remitebāf:ſerui hebrei dimittebāf liberi:ꝛ oīa reuertebātur in priſtinū ſtatū:ꝛ eſt ann9 q̄nquageſim9:vt ī.c.ī iubileo. de peni.diſt.ſ.

¶ Annus ad exequēdā volūtatē defuncti currit a die admonitiōis iudicis. extra de teſtamē.c.nos quidē.ꝛ.C.de fideicō.l.hoc amplius.

¶ Annus vel annuatī ex pꝛopꝛio ſignificato ſignificat multiplicationem ſimpliciter ſiue īdeterminate:ſed quādo applicaf caſib9:ſignificat diuerſimode:put ex diuerſificatione materie cōcludif pꝛoferentem intellexiſſe:vt pacto ſeu ſtipulatiōe ꝓmittꝫ.x.titio annua vel annuatī:ſignificat multiplicationem perpetuaȝ:quia ſignificat ꝓmiſſaȝ ſummaȝ deberi ei cui ꝓmittif: eius heredi:ꝛ heredis heredi:et ſic in infinitū:ideo dicitur ī.l.ſtipulatio.ff. de verb.obliga.qḋ ſtipulatio annua eſt ꝑpetua. Et nota ꝙ annuū legatū ꝓ p̄mo anno eſt purū:ꝛ ꝓ alijs annis eſt conditionale:qꝛ ꝓ quolibet anno debetur legatario ſi tunc viuit. Si v̄o mortu9 eſt:tūc non debetur:nec ſi deportat9 eſt:quia talis ciuiliter mortu9 eſt ꝛ non habet ius capiendi ex teſta-

Ayuntamiento de Madrid

mento quod eſt ciuile.l.cū in annos ſingulos.ff.de an.leg. vbi dicitur ꝙ ꝑ ſingulos ius iſpicitur. Sed ibi ꝓmitto tibi decem annua vt ſis procurator meꝰ in parlamēto: ſignificaf multiplicatio tpalis ex cā q̄ apponif de eſſendo ꝓcuratorē: q2 morte finif: ſic ⁊ obligatio q̄ ex hoc iducif. De hoc vide.l. annua.§.fi.⁊ totū titulū.ff.de an.leg.

¶ Annuere.i.cōcedere.ff.de dona.inter virū ⁊ vxo.l.ea que a marito. Et aliter exponif vt ibi not. Item annuere dño exponif extra ꝺ iureiu c.ſ.§.ego huiꝰ.

☞ Anormalꝰ ſucceſſor eſt ſicut ille q̄ ſuccedit heredi nō implēti defuncti volūtatē: vt iſtit.de eo.cui li.ca.§.in ꝓmis.

¶ Anus per vnū nō exponif.id eſt vetula.ff.de carbo.edic.l.iij.§.due cauſe.

¶ Angarie penultima longa eſt iniuſta exactio vel compulſio. Nam angaria dicūtur perſonalia obſequia proprijs ſumptibus preſtita.c.nō minus.de immu.eccl. Sunt ergo quedā perſonales preſtationes que a vulgo dicūtur captiones. Sed per āgarie penultima longa vide infra de per.

¶ Anſa eſt nodus curſilis ⁊ facilis ad ſoluendū ita factus ꝙ ſi recte trahif caput fili: oino ſolutꝰ eſt vt not. Verſi.i c.cū oli.de ꝟb.ſig.vbi ꝺr in tex.dū anſam ſoluimꝰ: nodū dicimur ligauiſſe.

¶ Antapocha ſiue antipocha ſiue antepocha.quod idem eſt ſecūdum aliq̄s: ⁊ ſecundum Azo.in ſum.de fide iſtru. verſic.de antepochis.vocatur chirographum quod facit debitor creditori: in quo confitetur ſe ſoluiſſe tantū. et ſic eſt de ſolutis et fit a debitore in hunc modum. confiteor me tantum vſurarum nomine vel pēſionis ſoluiſſe et datur creditori. Et ſic non dicitur ab anti quod eſt ecōtra ſed ab ante ſecundum Ioan. quia fit ante apocha: vel ab anti quod eſt ad: quia eſt inducta ad ſecuritatem creditoris: et fit etiam ante apochā: quia enim alieno nomine poſſedit et penſionem ſoluit.vel qui creditori vſuras repreſentauit: ſi quando dicat ſe ſuo nomine poſſediſſe: ⁊ ita dominū factū vel preſcriptione liberatū cōtendit: ius agentis facit vacillare: niſi dominꝰ vel creditor vſuras ⁊ pēſiones preteriti temporis ſibi ſolutas comprobet: probat autem per antipocham debitoris.C. de fide inſtrumēto.l.plures.vbi gloſſ. dat tres modos dicendi. Vel vt alij dicunt antipocha eſt ſcriptura quam facit debitor obligando ſe: et in qua fatetur ſe debere. ⁊ fit contra apocham dicendo. Confiteor me debere ⁊c. ⁊ ſic dicitur ab anti quod eſt contra. Apocha autem ſecundum omnes eſt ſcriptura creditoris confitentis ſibi a debitore ſolutum. ⁊ ſic apocha eſt de receptis: ⁊ fit a creditore puta confiteor me recepiſſe tantum.ff.de condi.inde bi.l.fina.§.titius.ff.de fur.l.qui tabulas.§.apocha.⁊ de accept.l.acceptilatio.§.ſ.plane autem conſulitur creditori vel domino vt dando apocham debitori vel colono exemplar retineat cum ſubſcriptione debitoris vel coloni: vel creditor det colono apochā: et recipiat ab eo antipocham ſecūdum Azonem. Dicunt ergo tertij: vt Iaco. de arena.ꝙ creditor ſcribat duas apochas: ⁊ det eas debitori: vt vnam ſibi retineat: ⁊ in alia ſe ſubſcribat ⁊ reddat eam creditori: quod nō placet Accur.vt in gloſ.prealleg.l.plures. Item Hoſtiē.de fide inſtru.§.quid ſit antipocha.vbi addit verſum: apocha dātis ſit antipocha ſuſcipientis. Alij tamen dicunt quod apochas: et antipochas hodie generaliter vocamus oia documenta ⁊ ſi[illegible]na que ſol[illegible]nt fieri: ſiue in ſcriptis ſint confecta: ſiue in trūculis virgarum: quas quidā dicas vocant. Hodie frequēter fieri ſolent inter ſuperiores ⁊ inferiores diſpenſatores in domibus dominorum ſiue diuitum. Et etiam inter creditores qui retinēt ſibi famem ⁊ debitores qui recipiunt ſibi minorem quantitatē virge vel dice in ſignum ſolutionis faciēde. Differt tñ chirographum ab antipocha vel apocha: q2 chirographum dicitur cū duo paciſcentes faciūt duas ſcripturas ⁊ ſub eadē forma verborū conficiunt: ⁊ mutuo tradunt.

¶ Animaduerſio dicitur pena: quia an-

Ayuntamiento de Madrid

madvertere eſt punire. vnde dicit animadvertendum eſt in facinoroſos homines. Item animadverſio dicitur cuiuſlibet operis determinatio ſm quam quis pro mercede ſua ſuſcipit certum opus & determinatum ſuis impenſis faciendum: vt terram colendam vel domum conſtruendam. Etiam animadverſio eſt conſideratio an quis puniendus ſit. & qua pena qualiter & quomodo in parochiis & circumſtantiis converſet. Hinc etiam ſignificatio verbi animadvertere conſiderari poteſt ſuo modo.

¶ Anceps eſt aliquid ſeu aliquis huc et illuc fluctuans & dubius an iſtud vel illud recipiat: & anxius in quam partem declinet ſm Iſido. lib. x. etymo.

¶ Anteceſſor quandoque dicit doctor qui alios antecedit. in proemio. ff. ſ. ſed cum nos. Quandoque exponitur. i. ſucceſſor. in conſtitu. ff. circa princi. Aliquando anteceſſor dicitur neceſſitudine. C. de vete. iure enuclea. l. j. §. que omnia. Aliquando antiquitate. xxxv. queſtio. vj. de parentela. Aliquando officii prioritate iij. q. vj. hoc quippe. & queſtione. v. c. accuſatores.

¶ Antidotum ponit pro contra dono vel pro contra dato: vt ſolet dici: quod dat contra venenum: & ſic ponit pro medicina: vt in. c. ceter. de iura. calu. Inde antidotarius: & eſt liber in medicina. de iure iu. c. j. in clemen. vbi gloſ.

¶ Antidorum eſt etiam contraria donatio. ita exponit gloſ. ſup verbo antidora. in. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. in ſi. ff. de peti. her. & viij. q. ij. illud. & de teſta. cum in officiis.

¶ Antidora dicitur obligatio non efficax ad agendum: ſed equitate ſubnixa ad agendum. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. de peti. here. & l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. & debetur antidora ab eo qui ſervitium recipit. Spec. in tit. de expen. §. poſt conſi. quid ſi victor.

¶ Antiphona pro pignore ponitur. ff. de pigno. actio. l. ſi pecuniam. & ibi gl. vbi etiam aliter exponitur & melius de pigno. l. ſi is cui. §. Item antiphona poteſt latine interpretari vox reciproca. in. d. l. ſi is qui. §. j.

¶ Antiphorizat. i. tacite queſtioni reſpondet. de ſupplen. negli. prela. c. j. li. vj. in princi.

¶ Antiſtes dictus eſt ſacerdos: eo quod ante ſtat. c. cleros. xxj. diſti. communiter tamen ſumitur pro epiſcopo ſm gl. in cle. dudum. de ſepul.

¶ Antiteſis eſt figura que ponit caſum pro caſu &c. diſtinctio. ix. c. ego ſolus eis ſcriptorum. id eſt ſcriptoribus: vbi ponitur genitivus pro dativo. de figuris vide. c. forus. de verbo. ſigni. in glo.

¶ De A ante P.

¶ Apparere. i. ad memoriam reducere. in aut. de fide inſtru. circa princ. ſm vnam expoſitionem. Aliquando apparere exponitur. i. preſumere: vt extra de preſum. c. ſcribam.

¶ Apparitores dicuntur qui citant partes & eas apparere faciunt in iudicio: hoc nomen inde trahentes. Vel dicunt ſic apparitores quaſi appitores: quia ipſi apparent in iudicio. Idem dicunt carbolicani quaſi communiter et vulgariter ſervientes: vt bedelli ad iudicium. Item dicunt officiales ſm Azo. vel ſm Iſido. apparitor dicit ille eo quod appareat & videat vt preſto ſit ad obſequium vel aliquid audiens teneat. Et no. quod regulariter ſm leges ante lit. conteſt. contra abſentem non proceditur ad diffinitivam ſententiam: niſi excepto vno caſu contra apparitores. i. nuntios generales dum ipſi deliquerunt in officio ſuo. Secus ſi aliter delinquerent: vt no. in gl. ſum. iij. q. ix. Et de apparitore habetur in. c. tua. de homi. & gloſ. magna in cap. veritatis. de dolo et contu.

¶ Aperire viam quid ſit. vide. ff. de via publi. l. j. ſ. reſpon. Item aperire tabulas, vnde. ff. ad ſylle. l. ſi quis in gravi. §. aperire.

¶ Appendentia quid ſit: vide. ff. de acquire. hered. l. ſi quis heres. & de admi. tuto. l. tutores. et. C. ſi tutor non geſ. l. finali.

¶ Apes vel apis eſt avis volatilis. de conſe. diſtin. v. nunquam. de deci. nuntius. Et habet apium in genitivo plurali: vt iſti.

Ayuntamiento de Madrid

de re.di.§.apium ꝗuoqꝫ.⁊ hoc qñ in
nominatiuo habet apes:lꝫ ſecundū
Alexan.habet um in genitiuo:tamen
apis habet in nominatiuo. Unde vſ.
Um ibi donat apis:ſed apes datium
genitiuo.

¶ Apex eſt ſummitas honoris vel diſtin
ctionis nota. Naꝫ quod in ſumma eſt
diſtat a pedibꝰ vel infimis.⁊ hec ſum-
mitas reſpicit temporalia:vt in.c.ſoli
te.de maio.⁊ obe.Etiã ſumit̃ ꝓ litera:
vt dicit Chriſtus minimus apex non
peribit.Itẽ ſumit̃ pro ſubtilitate dum
dicimus de apicibꝰ iuris non diſputã
dum.ff.mand.l.ſi fideiuſſor.§.quedã.

¶ Appellatio ſm Azon. eſt a minore iu-
dice per inuocationem maioris iudi-
cis ꝑtextu iniquitatis prime late ſen-
tentie receptio.ff.de minor.l.prefecti.
Item eſt de minori iudice ad maioreꝫ
prouocatio:ſecundum ſummuliſtas:
de conſue.c.ij.lib.vj.in glo.iiij.Uel ali
ter ſm Hoſt.appellatio eſt iuriſditio
nis prioris iudicis per inuocationem
ſuperioris iudicis rite facta ſuſpẽſio.
⁊ hec diffinitio ſm eũ competit tã ſm
leges ꝙ̃ ſm canones:vt extra de offic.
delega.§.preterea.Uel ſic.Appellatio
eſt ab audiẽtia minorꝫ iudicis ad ma
iorem ꝓpter grauamẽ vel illatũ vel cõ
minatũ prouocatio.de appella.vt de-
bitus.⁊.c.cum ceſſante.⁊ ſi extra iudi
cium appellat̃:tũc eſt ſuperioris inuo
catio ſeu ꝓtectio ab iniuria vel graua
mine irrogãdo.c.cum ſit romana.⁊ ti.
de ap.rela.⁊ recu.Et appellatio ⁊ recu
ſatio ſunt paria.de appel.ſup eo.ij.re-
ſpon.⁊ hoc quo ad modũ ſicut nõ ad
mittit̃ fruſtratoria appellatio:ita recu
ſatio.Differunt tñ:qꝛ recuſo ſi nõ gra
uor:non tamẽ appello a iudice in quẽ
conſenſi niſi grauer ⁊c.vt de offi.dele-
ga.c.ſi contra.in glo.fi.lib.vj.Et nota
aliquos caſus in quibus nõ appellat̃.
Unũ verſus. Appellare vetant ſcelus
excellentia pacta.Cõtemptus partis
⁊ interdictũ facta.Arbitrium:res que
perit ⁊ ſi lõgius acta.Scelus qꝛ in no
torio delicto non appellatur.c.cũ ſit
romana.§.ꝑterea.de appella.⁊.c.con
tulit.eo.titu.Item excellentia iudicis
vetat appellari:qꝛ a papa:principe:ſe-
natu:ꝑfecto pretorio non appellatur
ſm Hoſt.in ſum.Pacta:qꝛ ſi paciſcã
tur partes ne appellent:non poterũt
appellare.ff.a quib.app.non lic.l.j.Cõ
temptus partis:qꝛ cõtumax nõ audit̃
appellans.xxiiij.queſti.iij.de illicita.
niſi veniat adhuc iudice ſedente ꝓ tri
bunali.ff.de in integ.reſtit.l.vlti.Uel
niſi eſſet contumax in exhibẽdo.l.cre
ditor.§.miſſus.ff.eo.titu.Interdictio
facta:quia quando inhibetur appel-
latio appellari non poteſt:niſi expreſ-
ſa cauſa probabili ⁊ ꝓbata corã eodẽ
iudice a quo appellat̃. Arbitrium:qꝛ
ab arbitro nõ appellat̃.C.de arbit.l.j.
Sed petitur reductio.l.pen.C.eodeꝫ
titulo.⁊ in ſumma Hoſt.Res que pe-
rit.Nam ſi res ex dilatione pateretur
detrimentum:ſic quod eſſet peritura
non admitteret̃ appellatio in cauſa.
Si longius ãc turnam annus datur a
iure ad proſequendum appellationẽ:
⁊ decenniũ ad appellandum a tempo-
re ſententie:vel monitionis.de appel.
romana.li.vj.de reſtit.ſignificauerũt.
ij.q.vj.anteriorum.

¶ Appellare eſt a minori iudice ad maio
rem ꝓuocare.Et licet ſm leges regu-
lariter ſolũmodo appelletur a ſnia et
in iudicio:tamen ſm canoñ.appellat̃
etiam extra iudicium.ij.q.õ.vj.omnis
oppreſſus:⁊ tũc paſſim.i.ſine aſſigna
tione grauaminis admittitur ſeu per
mittitur quis appellare.c.cum roma
na.§.ſi vero.in eo.tit.Secus ſi appel-
latur in iudicio.c.vt debitus.eodẽ tit.
Et eſt inductuꝫ appellare ſm leges vt
iniquitas:vel imperitia iudicantium
corrigatur:licet nonnunꝙ̃ bene latas
ſentẽtias in peius reformet.de appel-
lationi.cum ſpecialis.§.porro.vbi di-
citur appellationis remedium nõ ad
defenſionem iniquitatis:ſed ad preſi
dium innocentie inſtitutum:vel ideo
vt homines oppreſſi releuentur.ij.q.
vj.ad romanam.ij.Et quis poſſit ap-
pellare:a quo:ad quem:quando:qua
liter:quoties.infra quod tempus:⁊ a
qua ſententia:vide.ij.queſtio.vj.per
totum.⁊ Hoſt.in ſum.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Apoſtoli ſm hoſt. dicunt litere teſtimoniales: q2 teſtificant de appellatione facta ꝛ ſecundum eundem ꝛ Spe. in .iij. parte. in tractatu libel. §. ſequit. ver. apoſtoli. Ibi vide quid ſint apoſtoli. vñ dicant: ꝛ de quadruplici eoꝝ ſpecie: ꝛ eoꝝ formis. Nã alij ſunt apoſtoli cõuentionales. ſ. qñ pars admittit appellationem ſiue in iudicio iudice refutante: ſiue tacente: ſiue extra iudicium. vt. c. ſepe. ij. reſpõ. ꝛ oblate. de appella. Alij ſunt teſtimoniales teſtificates de appellatiõe facta: vt ſupra. Alij dimiſſoriij per quos apparet ꝙ iudex detulit appellationi. Alij refutatorij ꝑ quos apparet ꝙ iudex nõ defert appellationi. Alij reuerendi: vel reuerentiales: ſcilicet quãdo ob reuerentiam ſuperioris appellationi defert. vt. c. ſ. de app. lib. vj. in glo. Et cuius expenſis apoſtoli ſint tradendi cõmunius ſeruatur quod expẽſis appellantis: licet contrarium facit clem. ꝙuis. de appellatio. dum dicit ablatos. ꝛ ibi bona gloſſ. de hoc. Sed de apoſtolis chriſti quando fuerunt conſecrati. vide diſt. xx. c. in nouo teſtamento. in glo. ij. in fine. ꝛ. c. vnico. de reliq. ꝛ vene. ſancto. lib. vj.

¶ Apolides dicuntur qui ſunt ſine ciuitate. ab a qḋ eſt ſine ꝛ polis ciuitas.

¶ Apologia eſt excuſatio vel ꝛñſio. vnde dicit: clerici q̇ alios accuſant iuſtam accipiant apologiã: ꝛ eſt apologia poſita in defenſione vel negatiõe tantũ: nam in ea ſolent quidã accuſantibus reſpondere: vñ de apologetic9. i. excuſatorius: vel reſponſorius. not. per Archi. xxxvj. q. ij. c. circa.

¶ Apoſtaſia ſm hoſt. eſt temerarius receſſus a ſtatu fidei obedientie: vel religionis quã quis ꝓfeſſus eſt ſe tenere. xxvj. q. vij. nõ obſeruetis. vbi de apoſtaſia. Et dr̃ quaſi retro ſtans: ab apos qḋ eſt retro: ꝛ ſtat9: vel dr̃ ab apos qḋ eſt aptus: ꝛ ſtans: quaſi apte ſtans ad regnum dei per antiphraſim. q2 non eſt aptus regno mittẽs manũ ad aratrũ dei ꝛ reſpiciens retro. c. magne. §. primo. de vo. ꝛ voti redemp. Et monachus nõ apoſtatat: qui de vno ordine tranſfert ſe ad alium: ſed qui ad ſeculũ redit poſt profeſſionem. capi. ex parte. de tempo. ꝛ qua. or. in glo. Uel dicit apoſtata ſm Azon. qui recedit de via iuſta poſt baptiſmum: ꝛ ad idola cõuertit: ꝛ plus eſt ꝙ heretic9. Uel apoſtate ſunt hi qui nomine chriſtianitatis inducti: ſacrificia poſtea fecerunt vel faciẽda mandauerint fidẽ polluendo ꝛ per donationẽ diuini myſterij in prophana migrando. Et que ſit pena eorum: ponitur in lege prima: ſecunda: ꝛ tertia. ꝛ in lege apoſtatarum. C. de apoſta. ꝛ in. c. penultimo. ꝛ fi. extra eodem titu.

¶ Apocriſarij ſunt nuntij domini pape: quaſi ſecretarij: vt diſtin. xvj. c. ſeptuaginta. Nam criſis dicitur ſecretũ: aurum, vel iudicium. c. ſignificaſti. de electio. in glo. ſ. Uñ. Aurum ſecretũ dat: iudicium tibi criſis.

¶ Apocrypha vel apocryphum dicitur occultũ vel ſecretũ: ab apo. id eſt de: ꝛ criſis ſecretum: inde dicitur apocryphus: id eſt liber ſecret9 ꝛ occult9 cuius autor ignoratur: vel de cuius veritate dubitatur: non tñ ab eccleſia recipitur: ſed reprobatur: quaſi diceret: nõ in eccleſia: ſed remote ꝛ lõge ab eccleſia ſit legẽd9. Unde dr̃ apocrypha grece: id eſt ſecreta latine: ꝛ q2 in cameris ſolent ꝟgines abſcondi: ꝛ includi. iij. q. iij. in antiquis. xj. q. ſ. ſunt nonnulli. hinc eſt quod virgo i hebreo alma: in greco apocrypha: et latine dicitur ſecreta. De apocryphis habetur. xvj. diſt. canones qui. vbi glo. dicit qḋ ſapientia ſalomonis: liber Jeſu filij ſyrach: qui dicitur eccleſiaſtic9: liber Thobie: Machabeorum. ꝛ Job ꝛc. apocryphi dicuntur. ꝛ tamen legunt: ſed forte generaliter non.

¶ Apotheca eſt arca vel loc9 in quo aliquid ponit cuſtodiendi cã: vel in quo publice et cõiter merces vendunt: et ſpecialiter medicinales: q̇ locus ꝛ alio nomine ſtatio vocatur: inde apothecarius. i. ſtationarius qui ſtat ad vendendum maxime medicinas.

¶ Applumbatio eſt diuerſaruꝫ materiarum conſolidatio: vt auri: argẽti: au-

Ayuntamiento de Madrid

richalci:plumbi:ſtāni ⁊c.et ex his mate-
riarum coniuncto dicit applūbatura.

¶ Apud quandoq; exponitur pro id eſt vt no.de preben.ſtatutū.lib.vj.quandoq; apud id eſt cōtra:vt Marcellus apud iulia.not.ff.de peti.heredi.l.nec villā.§.nō ſolum.⁊ de requi.reis.l.ij. quandoq; exponitur apud:id eſt penes.C.vnde vi.l.ſi quis in tantā.⁊ in quo differant apud et penes.vide.ff. de tab.exhib.l.j.

¶ Appulſus pecoris ad aquā eſt ius adducendi pecus vel gregem ad aquam fontis alieni vel riuum ad aquādam.

¶ De A ante Q.

¶ Aqua quotidiana et eſtiua:aqua pluuiali arcenda ⁊ aqua de caſtello educenda.Require.j.interdictū de illis.

¶ Aqua profinēs.i.de celo cadens.inſti. de rerum diui.§.j.

¶ Aquarius.i.aquarū cuſtos.C.de aque duct.l.decernimus.lib.xj.

¶ Aque ducende ius ſoli principi cōpetit. ff.de aqua quoti.⁊ eſti.l.j.§.penul.

¶ Aqueductus eſt ius ducēdi aquā per fundum vel agrū alienū ad irrigandum agrum meū vel alterius iure ſeruitutis cōſtitute:vt inſtit.de ſer.ruſt. pred.in princi.Aliter dicitur priuilegium qđ datur illis qui preficiunt ad cuſtodiam formarū per quas ducitur: vel per quorū fines formarum meatus tranſeunt:⁊ quomodo purgāt formā vel ductus aquarū.l.j.C.de aqueduct. lib.xj.⁊.l.decernimus.eo.tit.⁊.l.ij.

¶ Aquehauſtus eſt ius hauriēdi aquā: et portādi per agrū:fundum ſeu predium alterius rōne ſeruitutis.Et differunt.Nā aqueductus fit in fiſtulis et meatibus terraneis.Sed aque hauſtus fit per animalia portando:vt.l.ſi prius.§.j.⁊.ij.ff.de aqua plu.arcē.vbi dicitur qđ non debet ille cui debetur ſeruitus aqueductus:lapidibus:ſed fiſtulis ordinare:quia vſus dn̄i plus incōmodat.ff.de ꝯhē.emp.l.ſi aqueduct⁹.

¶ Aquilegia nomen loci.ff.loca.l.penul. §.j.⁊ dicitur quaſi aquis ligata:quia aquis eſt circundata:⁊ habet patriarcham.ix.q.iij.nunc vero.

¶ Aquille actio.Require ſupra actio legis aquilie.

¶ Aquiliana ſtipulatio eſt pmiſſio q̄ nouat oēm cōtractū.Dicitur autem hoc noie ab inuētore hoc ſtatuēte q̄ vocabatur aquilius.Et hz fieri hoc modo. Si dicam ſic debitori meo.Quecūq; mihi debes ex quacūq; cā illa mihi pmittis aio nouādi:⁊ dicat mihi pmitto:tunc poſtea p acceptilationē tollit obligatio.Ad cuius euidētiā nota q ſic hz fieri acceptilatio ⁊ aquilianā ſtipulatio:⁊ eſt q̄dā circuitus:ſicut q̄ſi q; qđ quis per ſe immediate facere non poteſt:facit p aliū:ita ⁊ hic.Vn̄ ſupponendum eſt q ſi mihi tenearis in centum libris quas tibi mutuaui:hec eſt obligatio naturalis ⁊ re cōtracta:modo imediate p ciuilē obligationē:que v̄bis cōtrahit tolli non pōt:quia ciuilis ratio ciuilia iura tollere pōt:naturalia vero nō tunc ſi fiet q illa naturalis re cōtracta:in ciuilē mutabit p nouationem:vt dicēdo ſic illud qđ ego mutuaui tibi pmittis:ſi tu dicas pmitto:tūc obligatio illa pria efficit ciuilis:⁊ verbis ꝯhitur p aquilianā ſtipulationē ⁊ nouationē.Poſt ſi te dicēte mihi ſic: id qđ ego promiſi tibi:acceptū ne habes acceptū q; fers? rn̄deā acceptū habeo:acceptū q; fero.i.teneo me pro pagato:iſto modo tollit obligatio p acceptilationem.Et ſic patet qualr habet fieri aquilia ſtipulatio ⁊ acceptilatio. De hac viſum eſt ſupra acceptilatio.

¶ De A ante R.

¶ Ara eſt altare ſi prima producitur vel ſtabulum porcorū ſi prima corripitur. vnde verſus. Eſt ara porcorū breuis: et non ara deorum.

¶ Arabia prouincia eſt:vt.l.penulti.§.j. de extraordi.crimi.ff.

¶ Artanum eſt idem quod aratrum:⁊ a ſcindendo dicitur ſciſſum.

¶ Arare.i.colere.C.de theſau.l.j.lib.xj.

¶ Aratrum habetur de penitētia diſtinctione ſecunda pēnara.Gregorius dicit retro poſt aratrū reſpicit:qui poſt

Ayuntamiento de Madrid

exordiū boni operis ad mala reuertitur que reliquit.not.ꝑ Archi.de elec.c.quorundam.libr.vſ.ibi.retro reſpiciunt ad aratrum manumiſſa.

¶Ars qñqꝫ dr cura animarum:vt de eta.⁊ qualita.cū ſit ars artiū cura animarum.et ratonē dat ibi gloſ.j.Item ſm Archi.ars dicit actus dānatus:vt in.c.vnico.de vit.⁊ honeſta.cle.lib.vſ.ibi:ſi per annū artem iſtā ignominioſam.facit hoc qđ de vſu.dicitur.xliiij.diſtin.ſicut hi.Interdum etiā vſure arte iniquiſſima ex auro aurū naſcitur.Etiaꝫ baliſtarij dicunt exercere arteꝫ.de ſagit.c.j.⁊ magi dicunt exercere artem.de cōſe.diſt.v.netales.Et qualiter nimiū inherētes artib9 ſophiſticis etiā liberalibus redarguunt:habes in.c.nōne.⁊.c.legimus.xxxvij.diſ.vbi quatuor genera hoīm redarguunt vel reprehendunt.Primo dialetici ꝗ quotidie in ſua garrulitate torquent.Secundo phyſici ꝗ oculos trans celū leuant.Tertio ꝟſificatores.Quarto cupidi auari qui diuitias per phas ⁊ nephas acquirunt.Etiā ibi reprehēduntur a beato hieronymo ꝗ filios ⁊ nepotes faciunt legere comedias ⁊ poetica carmina per q̄ ad turpia cōuertunt:ꝗ punīēdi ſunt ſicut hely qui cecidit de ſella ſupinus ⁊ mortu9 eſt:qr filios nō correxit:vt in.c.lꝫ hely.de ſimo.Sunt autem quatuor artes paupertatis:ſcꝫ grāmātica que eſt principiuꝫ:ſed cenſus claudit oſtium.Dialectica que verum ⁊ falſum inſtruit:ſed ſepe ſeu ſepius in ꝑſona ridiculū facit.Arithmetica que docet numerū:ſed nūmorum neſcit computum.Et geometria que mēſurā terre narrat:ſed nūmo priuato exultat.Et ſunt quatuor ſciētie pre ceteris diſcende.Theologia q̄ eſt anime pabulū.Leges que ſunt egenis remediū.Decreta ſublimatio humiliū:et phyſica morbi ſubſidium.Verſus.

Eſurit ars:decreta tument lex lucra miniſtrat.
Pontifex moyſes:thalamos medicina ſubintrat.
Dat galen9 opes:⁊ ſanctio iuſtiniana.
Ex alijs paleas:ex iſtis collige grana.

¶Arbiter eſt qui etiam cōpromiſſarius appellat.Et eſt ille ꝗ ex cōpromiſſo:id eſt ex cōſenſu partiū ⁊ ex litigantiū electione de cauſa cognoſcit:ꝗ nullaꝫ habet iuriſdictionem propriā ſeu delegatam.ff.de arbit.l.j.Sed electus eſt partibus diſcordantibus ad earuꝫ litem ſua ſententia dirimendā.Et ergo ab ipſo non appellatur:cum ipſo iure non teneat ſentētia eius:ſed metu pene ſtatur ei.Et quod nō tenet reſcindi non poteſt:hoc verū in arbitro:cōpromiſſario:ſecus ī arbitro iuris.xſ.q.j.peruenit.C.de iudi.l.vlt.de off.delega.ſuſpitionis.de appel.cū ſpeciali.et cle.j.eo.ti.in glo.j.⁊.c.ab arbitro.de offi.deleg.lib.vſ.vbi glo.Item arbiter ponitur qñqꝫ pro teſte:vt in Geñ.ca.xxxix.Accidit vt Joſeph operis quippiam abſqꝫ arbitris faceret.Et eſt differentia inter arbitrū ⁊ arbitratorem:et amicabilem cōpoſitorē.Nam arbiter ⁊ arbitrator pñt eligi cuꝫ pena:ſed differenter:quia arbiter dicitur iudex per conſenſum litigantiū electus:qui iudicis partes ſuſcipit ⁊ finem cōtrouerſijs ſua ſententia ſe pollicetur impoſiturū.ff.de arbi.l.ſi de meis.§.recepiſſe.Et a ſentētia talis nō poteſt appellari.ff.de arbitr.l.diem proferri.§.ſtari.⁊.l.j.C.eo.tit.Sed arbitrator eſt in quem alicui cōpromittunt tali forma vt poſſit cognoſcere ⁊ etiam iudicare alte ⁊ baſſe:⁊ qui etiaꝫ dici poſſit amicabilis compoſitor:⁊ a ſententia talis etiā nō appellatur.Sed ſi fuerit lata contra ius cōſtitutionis:irrita eſt ipſo iure.C.quando prouo.nō eſt neceſ.l.ij.Sed ſi lata eſt cōtra ius litigatoris valet:redigitur tamē ad arbitriū boni viri.l.ſi ſocietatem arbitrorum.ff.pro ſocio.Debet eñ arbiter obſeruare iuris ordinem tanqꝫ iudex ordinarius:⁊ ſententia eius ſiue iuſta ſiue iniuſta ſemper eſt tenenda ſi pena fuerit appoſita.ij.q.vij.a iudicibus.Sed arbitrator non tenet ſeruare iudiciarium ordinē.Sed ſi profert iniuſtam ſniam remittit ad audientiā ſuperioris vel arbitriū boni viri.Et amicabilis cōpoſitor eſt ſine pena qui tentat ⁊ experitur

Ayuntamiento de Madrid

experitur an litigatores patiantur cõ trouerſiam ſuo cõſilio vel autoritate diſcuti.§.ſi quis.in preall.l.ſi de meis. Alias differẽtias multas vide p doct. plene in.c.quintavallis.de iureiuran. et arbiter eſſe poteſt qui nõ prohibet a iure: vt liber homo: paterfamilias: etiam filiusfamilias ⁊ libertus: ſed nõ ſeruus. Arbitrorum duo ſunt genera: ſc3 cõmiſſarij qui proprie dicunt arbitri: qui eliguntur vt iudices: vt vc3 procedant ſeruato in ſubſtãtialibus ordine iudiciario. Et dantur ad cognoſcendum ⁊ diffiniendũ: vt ſi petis a me domum: ⁊ ego denego. ⁊ fiat cõpromiſſio in aliquem: ille eſt verus arbiter: quia eligitur vt cognoſcat ⁊ diffiniat cuius ſit domus. Secũdi ſunt arbitratores: qui non eliguntur vt iudices a partibus vel ſuper re litigioſa: ſed vt cõponendo vel diuidẽdo inter partes diffiniant: vt ſi duo ſocij res ſocietatis diuidere velint ad arbitrium petri Petrus erit arbitrator.arg.ff.pro ſoc.l.ſi ſocietatem.

¶ Arbitrium eſt actus certarum perſonarum exequentium cõpromiſſum ſm Azo. Nam arbiter exequit veritatẽ inquirendo vt iudex.xxx.q.v.iudicãtẽ. Nã actor vult vt obtineat: ⁊ reus vt ſoluat vel actor ad amplificãdam cãm: reus ad diminuendã eã. Sunt ergo in actu arbitrij tres pſone: ſc3 arbiter: actor: ⁊ reus. Ideo alij dicũt arbitriũ eſt act9 triũ perſonarum ſup ciuili qõne quaſi in iudicio cõtendentiũ. Vel ſm Hoſtiẽ. arbitriũ eſt poteſtas aliena volũtaria tradita et recepta ad pnunciandũ in lite put arbitro viſum fuerit: aliqñ certa pena vallata ⁊ certis terminis limitata. Sed cõpromiſſum eſt ptãs arbitris data: quorum arbitriũ eſt ſnia arbitralis q etiã laudũ dicit. Et arbitrium ſeu arbitratus ſuo pprio ſignificato ſignificat libertatẽ arbitrãdi ⁊ voluntatem rõne regulatã. Et vbi actus ponitur in arbitrio ſeu arbitratu ſignificat per modũ cõditionis: vt q actus valeat ſi arbitrio decernatur: ⁊ hoc diuerſimode ſm diuerſitatem materie ſubiecte: verbigratia. Promitto tibi equũ arbitratu titij: titio nõ arbitrante: qr non vult vel nõ poteſt arbitrari nulla eſt pmiſſio: nec recurrit ad arbitrium boni viri.l.ſi qs arbitratu.ff.de ver.obl. Ratio: qr cõtra habes de arbitrio illius tãtũ intellexit: q hec vba importãt: vbi aũt ſtat per illũ cui promittitur: cõditio ſtatim deficit: nec pmiſſor decetero ex illa pmiſſione põt obligari: vt.l.ſi quis.pall. Econtrario ſi per pmiſſorẽ ſteterit: cõditio ſtatim habebit pro impleta.arg.l.iure ciuili. ff.de cõdi.⁊ demon. vt pmiſſio ſit efficax ſiue ille arbitretur ſiue non: ſm boni viri arbitrium ad qd tunc recurrit. Et hoc ideo ne ſit in poteſtate debitoris ſe liberare a promiſſione.

¶ Arbitriu3 tutele.i.actio tutele: eſt que datur pupillo ⁊ eius heredi cõtra tutorem ⁊ eius heredem finita tutela: vt rationes ſui actus efficiat et pupillo reddat.de hoc.s.actio tutele.

¶ Arbor vento deiecta nõ arboris ſed ligni appellatione continetur.l.ligni.ff. de lega.iij.

¶ Arboris appellatione multa continẽtur.ff.arbi.fur.ceſa.l.j.§.arboris.l.iij. et.iiij. Item vites cõtinentur appella. arboris: vt.ff.de arbo.cedẽ.l.j.§.j.

¶ Arbores furtim cedere eſt ſcindere vel incidere arbores inſcio et inuito dño et cõpetit cõtra ipſum damnum dantem ad duplum damni dati. Etiam cõpetit huic actio legis aquilie.de quibus.s.loco ſuo.

¶ Archicancellarius: require infra cancellarius.

¶ Arbuſtũ locus eſt in quo arbores ſunt ad fructum conſite ſicut ſalicetum in quo ſunt ſalices. hoc ⁊ arboretu3 aliqui vocant vt tradit Aulus Gellius: et meminit Paul.iure cõſul.in.l.ſe neceſſarie.de verb.ſigni.ff.

¶ Archiepiſcopus eſt princeps epõrum. xxj.diſt.cleros.

¶ Archiſynagogus eſt princeps ſynagoge.

¶ Archidiaconus eſt princeps diaconorum qui imperat ſubdiaconib9 ⁊ leuitis. Et dicit ab archos qd eſt pnceps et diaconus. q̃ſi princeps diaconorũ.

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID
Ayuntamiento de Madrid

Unde qñ vult pre alijs euāgelium legit: vel cui vult legendū cōmittit. extra de offic. archi. c. ij. in princ. Uel eſt oculus epī ad cōſpiciendū: corrigendum ⁊ emendandū per epatum exceptis arduis. Et debet audire iurgia ſingulorꝫ ⁊ habere curā ⁊ ſolicitudinē in eccleſijs. ⁊ de clericis: vt i. c. ad hoc. de offi. archi. Inde venit archidiaconatus: ⁊ qñ fit per electioneꝫ: tunc eſt dignitas: ſi vero habitus ſit per collationem: non eſt dignitas: vt not. in. c. decernimus. de iudi.

¶ Archipreſbyter quaſi princeps pſbyterorum: qui tñ ſubeſt archidiacono: cuius miniſteriū ⁊ officium cū officio archidiaconi ponitur. xxv. diſt. perlectis. Item duo ſunt genera archipreſbyterorum. ſ. ciuitatenſis. vt. c. officij. eo. ti. ⁊ ruralis. vt. c. vt ſingule. de offic. archipreſby. ſecundum Hoſtien.

¶ Archiflamines qui ſunt. vide. xxj. diſt. in prin. lxxx. diſt. c. j. ⁊ penul.

¶ Archimandrita eſt paſtor ouiū: vnde archimandrita ſit ouium tibi paſtor. Et ponit̄ pro epiſcopo. j. q. vij. diſpenſationes quaſi princeps ouiuꝫ: ab archi. id eſt princeps et mandros grece quod eſt ouis latine.

¶ Archiuū publicum. i. armariuꝫ publicum: ſcꝫ vbi libri ponuntur: ſeu inſtrumenta ſeu acta. Et habetur. C. de fid. inſtru. in aut. ad hec. ⁊ no. xxx. q. j. peruenit. Et deriuatur ab archa. Dicit em̄ Hiero. in prologo heſter. ſeipſum librum leuaſſe de archiuis hebreorꝫ.

¶ Arcarius eſt qui ſuſcipit aurum ⁊ argentum publicuꝫ a poſſeſſoribus ſm Accur. in gl. C. de pon. ⁊ auri. l. ſ. libr. x. vel dicit̄ cuſtos arce: vel qui facit arcas. Et fuerunt tres arce in tribus tēporibus. Unde.

Temporibus tres eſſe tribus agnouimus arcas.
Prima noe: moyſi fuit altera: tertia xpi.
Lege carens: ſub lege manens a lege ſoluta.
Hanc pelagus tulit: hāc moyſes: hāc ſpiritus almus.

¶ Archiatri dicunt̄ ſummi medici. Uel archiatri. i. militātes in inermi militia intra palatium principis: ſi primi gradus militiā obtinuerūt: eā dignitateꝫ adipiſcuntur quā duces ⁊ vicarij principis qui nil tñ adminiſtrauerūt ⁊ etiā comites primi ordinis. Et dicunt̄ archiatri ab archos. i. princeps ſm Accur. C. de cōmuni ⁊ archi. li. xij. in rub.

¶ Area eſt fundus nudus vbi nō eſt edificium. ff. de ſol. ⁊ lib. l. qui res.

¶ Arcus eſt pons lapideus: nec appellatione arcus venit pons ligneus. ff. de aqua plu. arcen. l. ſupra iter.

¶ Architectus ſeu architectuꝫ eſt princeps artificū vt fuit zorobabel: vel pricipalis edificator: vel domorꝫ tector.

¶ Arduum factū eſt matrimoniuꝫ. extra de procura. c. fi. lib. vj.

¶ Arenga eſt apta ⁊ concors verborum ſentētia que ponit̄ poſt ſalutationem in priuilegijs arduorꝫ negotiorum.

¶ Aridi fructus qui dicātur. vide. C. de vſur. aut. ad hec.

¶ Ariſtoteles eſt philoſophorum princeps: vt dicit Ang. in. l. ſicut. ff. quemadmo. ſerui. amit.

¶ Ariopagus eſt via v̄tutis vel eſt vicus in athenis: vbi fuit oli ſummū ſtudiū.

¶ Arreptitius. i. poſſeſſus a demone.

¶ Argentarij ſunt quaſi campſores: vel argentarie menſe exercitores: qui ſingulorum ſolebāt rationes. i. calculos et inſtr̄a conficere ſcribentes accepta ⁊ data: ita ꝙ ex ſcriptis eorꝫ que erant cōmunia: doceatur ⁊ ſciatur quātum datuꝫ ſit: ⁊ quantū acceptum: qui alr̄s dicuntur numerarij: vt. j. de. N.

¶ Argentifodine: aurifodine: ſulphurifodine: lapidifodine: arenefodine: ſūt loca in quibus huiuſmodi res et metalla fodiuntur.

¶ Argutus eſt ſeu dicitur ſm Iſido. qui cito inuenit argumēta in loquendo. i. ſubtilis ⁊ aſtutus.

¶ Argumētū eſt rō rei dubie faciēs fidē. de hereti. cū ex iniūcto. Et dicit̄ quaſi arguēs mentē vel qſi argute inuentū. vt not. Bern̄. in. c. forus. de ver. ſig. ⁊ notat ꝓbationē naturalē. Nā arguētis res plerunq; noſcit̄ ⁊ cōprobat̄. facit. l. ſ. §. idē cornelio. ff. de qōni. ⁊ argumētis ē ꝓbādū qđ liq̄do ꝓbari nō pt

Ayuntamiento de Madrid

ff.de re milit.l.non omnes.§.a barbaris. Et ſunt multiplicia argumēta in iure. Unū a cōtrario ſenſu qđ valet.ff. de offi.ei⁹ cui mā. eſt iur.l.j.§.huius. xxv.diſt.qualis. Aliud argumentū ab alluſione vocabuli.ꝛ hoc vꝫ negatiue. ff.ſi cer.pe.l.ij.§.appellata.ꝛ inſti.đ teſta.tute.quid ſi nepotes.§.j. Tertiū argumentū ab auctori. ff.ſi cer.pet.l.ij. Quartū argumētū ab abſurdo. C.de tēp.in inte.reſti.l.fi.ff.de bo.lib.l.nam abſurdū.de iureiur.quēad.de homi. c.ij.li.vj. Quintū ar.a fortiori.l. Si id qđ magis videſ ineſſe nō ineſt: nec id qđ minus:ꝛ ecōtra.C.de ſacroſan.ec. aut.multo magis.ꝛ.c.cū marthe.§.ceterū.de celeb.miſ. Sextum arg.a minori:vt ſi id qđ minus videſ ineſſe ineſt:ꝛ id qđ magis.c.ſi in laicis.xxxviij. diſt. Septimū arg.a ſufficienti partiū enumeratione.ff.de lib.ꝛ poſth.l.fili⁹ a parte.§.j.in gl.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.patre furioſo. ſimiliter argumentū a ſufficienti diuiſione vꝫ.c. ſi vir ꝛ mulier.de cog.ſpi. Octauū ar. a ſuperiori ad inferius valet affirmatiue:non loquendo tñ in gñe ꝛ ſpecie. Nonum arg.a priuatione ad habitū valet.l.qui pōt.ff.de reiudica.l.manumiſſiōes.de iuſt.ꝛ iu.ꝛ.l.decē.ff.de verbo.oblig.vbi per Bar. Decimū arg. a toto ad partem vꝫ negatiue. de offi. deleg.prudentiam.in gloſ.verbi circa formam.ꝛ ſic de alijs.

¶ Armenia.vide.C.de offic. magi.milit. l.vlti.ꝛ de agrico.ꝛ cenſi.l. cum antea. libro.xj.

¶ Armentum eſt magnorum animaliūꝫ vt equorum:ꝛ boum. Grex vero minorum.vt porcorum.caprarū:ꝛ ouiū: licꝫ etiam large ſumatur pro maioribus.ff.de abigeis.l.j.in fi.ꝛ cle.j.de deci. Nam armenta proprie dicūtur pecora gregis.inde armentarius.i.armētorum cuſtos.

¶ Armentariū vel armētariorum eſt locus vbi arma ponuntur.

¶ Arma ſunt defenſoria. Et nomine armorꝫ veniūt falces:lapides:ferrum:et omne illđ qđ manu ꝛ arcu mittiſ: put not. Bart.in.l.c. ſicut dignū.de bo.et ſic tela comprehenduntur: licet arma pprie ſint quibus defendimur. Et ſic tela quibus impugnamur. inſtitu.de pub.iudi.§.lex cornelia.ꝛ no.in cle.ne in agro.de ſtatu mo.in glo.ſuper verbo arma.l.armorum.ff.de verb.ſigni. Et nota quod inſultus armorum punitur: lꝫ arma non extrahanſ acſi extracta fuiſſent.l.iij.§.armis.verſi.qui accuſari.ff.de vi ꝛ vi arma. Item expilans aliquem capillis:vel extrahens barbam:nō tamen ſanguis exeat: tenetur pena decem librarum parti applicandarum. Et.xx.fiſco.vt eſt tex.in c.j.§.ſi quis aliū.de pac.tenē.in vſib. feudo. hoc ſecundū Ludouicum de ro.in ſingularibus ſuis.

¶ Arma clericorum ſunt lachryme ꝛ orationes.xxiij.q.viij.clerici.ꝛ.c.quibuſcunqꝫ.ꝛ.c.conuenior.

¶ Armus eſt ſpatula aſſata alicuius animalis:vt in.c.vnico.circa med.in verſic. principis vnctio.de ſacr.vnctio.ꝛ ibi per doc.j.Reg.ix.eo.

¶ Arenatores dicuntur qui in arenis deiecta ꝛ collapſa ſolent extrahere:ꝛ dicuntur humiles perſone.vt.C.de inceſt.nup.l.humilem.

¶ Arra dicitur in emptione ꝛ vēditione id quod datur in teſtimonium vel ſignum vēditionis: ꝛ eſt ita de iure qđ ſi ille qui dedit arram peniteat de contractu inito:amittit arram:ſi vero vēditor peniteat duplicatam arram dꝫ refundere:ſcilicet reſtituere qđ accepit:ꝛ tantum de ſuo. Eſt autem arrarum datio argumentū emptionis. et venditonis contracte. Et quod datū eſt ſub noīe arrarum pretio datur.vide de hoc.l.ij.C.quādo ſic.ab emp.receꝫ.tex.ꝛ doc.

¶ Arre ſponſalie vel ſponſalitie ſm̄ Hoſtiē.in ſum.de ſpon.ꝛ ma.§.vñ dicaſ. ver.ſed quia arre.dicūtur donaria data inter ſpōſum ꝛ ſpōſam in ſignū matrimonij contrahendi ꝛ remunerādi conſentientes. Et fit hoc per vba affirmatiua:ſcilicet. Do tibi arras iſtas: vt cum filio meo ꝯtrahas. Et he arre dicuntur ſubannuli:quia ſiūt per immiſſioneꝫ annuli.iuxta illud. Annulo

Ayuntamiento de Madrid

ſuo ſubarrauit me: vt patet per eundē §. quot ſunt ſpecies.

¶ Arreſtare eſt aliquē vel bona ſua per mādatū iudicis impedire: ne moueatur a loco donec cōquerēti rñdeat: vt c. ij. de cri. fal. ⁊ l. relegatorum. ff. de interdic. ⁊ releg.

¶ Arrogare eſt aliquem qui ſui iuris eſt in filiū recipere: inde arrogatus fili⁹ dicitur ille qui ſic aſſumitur in filiū. Et ſic arrogator eſt pater q̄ accipit aliquem hoc mō in filiū. Et eſt dr̄ia inter arrogationē ⁊ adoptionē: q2 ille adoptatur q̄ nō eſt ſui iuris ſed alteri⁹ poteſtati ſubiectus: vt. s̄. viſum eſt. Sed arrogatꝰ ille qui primo ſui iuris eſt: ⁊ ꝑ arrogationē tranſit in poteſtatē patris. ſ. arrogatoris. Unde. Arrogo qui ſuus eſt: ſ3 h3 me⁹ eſſe neceſſe. Patris adopto ſuū: ſed patris permanet idē. De hoc de cog. le. c. vnico. in gl. ſ. Itē arrogare in alia ſignificatione. i. aſcribere. Unde dr̄ arrogans quaſi omnia ſibi aſcribens. Inde arrogantia: id eſt ſuperbia. Differunt tamen: quia ſuperbia eſt inanis gloria de eo quod quis h3: vt ſunt Philoſophi: legiſte: ⁊ alij ſufficiētes in arte ſua. Sed arrogātia eſt inanis gloria de eo quod quis nō h3: vt cum quis credit ſe ſcire que tamen neſcit.

¶ Articulus eſt pars intētionis cōtinēs illud quod actor probare intendit. facit. c. veniens. ij. de teſti. ⁊ glo. in. c. preſentium. §. teſtes. eo. tit. lib. vj. Et articuli dicuntur capitula in iudicio ꝓbāda. eo. ti. per tuas. Et quandoq; aſſertiones: ⁊ quandoq; intentiones. c. ex parte. A. in fine. de teſti. ⁊. vj. q̄ō. vlti. actor. ⁊ not. Panor. in. c. cum dilect⁹. de fide inſtrumen.

¶ Ars dicitur ſcientia iuris ciuilis. in ꝓemio. ff. circa princ. §. quibus. §. ſ3 cum vos.

¶ Ars magica eſt legibus odioſa. C. de theſau. l. vnica. lib. x.

¶ Ars mortifera ⁊ odibilis eſt ars balliſtariorum ⁊ ſagittariorum. extra de ſagitta. c. j.

¶ Ars eſt collectio preceptorū. inſtit. de iuſti. ⁊ iu. §. iuris ꝑcepta. Uel ars ſm Porphy. eſt de infinitis ſumpta doctrina. no. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. j. ſup ṽb. ars. Itē ars q̄ñq; ſumit in malam partē: vt C. de his q̄ ad ſta. cōfu. l. j. ⁊ ideo dicit arte. i. dolo. xxij. q. v. quecunq;.

¶ Artifex quid ſit: ⁊ nomina diuerſorum artificum vide tex. iuncta gloſ. q̄ exponit ſignificata eorum in. l. j. C. de excuſa. artifi. lib. x.

¶ Artemon. i. quod retro ponitur ad manum gubernandam. l. malū. ff. de ver. ſig. ⁊ Bal. in. l. precibus. in. vij. col. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti.

¶ De A ante S.

¶ As dr̄ tota hereditas vel q̄cquid i. xij. partes diuidi pōt. In aſſe autē continent certe partes. ſ. quarum. xij. quelibet h3 ꝓprium vocabulum. Sunt eñ iſta noīa. xij. partium aſſis. Uncia ſeſcunx: ⁊ eſt vncia cum ſemiuncia. Sextās: q2 ſextā partē ſignificat. i. duas vncias. Quadrans: q̄tuor vncias ſignificat. Triēs: tres vncie. Quincūx q̄nq; ſemis. Septūx: bes: dodrās: dextās deunx: as. De quib⁹ oībus require loco ſuo. ⁊ inſti. de here. inſti. §. hereditas. ⁊ in gl. ver. ſeſcunx. As tñ aliter in ponderib⁹ idē eſt q̄ vnū. Etiam ponitur ꝓ obolo. Uñ verſus. As obol⁹ pōdus as eſt poſſeſſio tota.

¶ Aſſaſſini fuerunt quidam infideles q̄ ex quibuſdā falſis opinionib⁹ nitebātur ad occidendū chriſtianos: cōtra quos ſtatute fuerūt pene grauiſſime. extra de homi. c. pro humani. lib. vj.

¶ Aſſolatus. i. ad terrā redactus ⁊ inuenitur in Nathan in propheta.

¶ Aſſertio ſm Azo. in ſum. de aſſertiōe tollenda: erat quoddā vanū ⁊ friuolum iudiciū quorundā qui dicebant aſſertores: eo q̄ aſſerebant eū liberū qui erat ſeruus.

¶ Aſſeuerare ⁊ profiteri quō differant: vide. C. de proba. l. non nudis.

¶ Aſta fiſcalis eſt venditio que fit a fiſco ſub haſtatione. Quandoq; aūt fiebat haſtatio cū dicebat ꝑ preconem. Qui plus dederit intra mēſem: alterem habebit: licet ergo intra mēſem aliter vē-

Ayuntamiento de Madrid

deretur: tamẽ admittebatur adiectio intra certũ tẽpus: vt. C. de fide instru. ⁊ iure haste fiscalis. ⁊ de adiectio l.j. Si aũt cũ ipſo emptore cõuentũ eſſet vt poſſet dare plus offerenti: eſſet pactum in diem adiectionis: vt ibidem. in gl. l. ſi tempora.

¶ Aſtruere eſt affirmare aſſerere: vel aſſimilare. de can. poſ. ⁊ ꝓprie. cum eccleſia. et etiam eſt probare. de here. cum ex iniuncto.

¶ Aſſiſtere. i. cum aliis eſſe. C. de aduoc. diuer. iudi. l. vlti. ⁊ ibi not.

¶ Aſſiſterium eſt locus vel domꝰ ſanctimonialium: ſicut monaſterium monachorũ in quo ſeruiunt deo. ⁊ eſt tex. in aut. nouo iure. C. de custo. reo. Itẽ aſſiſteria eſt illa que preeſt aſſiſterio: quia ipſa cure aliarũ aſſiſtit principaliter. Et ſcđm quoſdam Azo videt̃ exponere aſſiſterias. i. feminarum debiliũ inſtatrices. in ſum. C. de epi. ⁊ cle. §. nũc de orphanotrophis. Uel aſſiſteria. i. recluſa: ab aſſiſtendo: q2 quotidie aſſiſtit orationi. Item aſſiſteriũ apud grecos eſt locꝰ ĩ quo vnꝰ ſacerdos: q̇nq; acolyti: quinq; mulieres que aſſiſtere dicuntur: ſunt manẽtes. vt. xxvij. q. ij. ſi quis rapuerit. in gl.

¶ Aſſiſtrix. i. ancilla domine aſſiſtens ad ſeruiendum.

¶ Aſſidue qualiter intelligatur vide extra de preben. c. ſignificatum. ⁊ de offi. archipreſ. c. j.

¶ Aſſiſij dicuntur qui continue ſeruiũt in eccleſia: ⁊ dicũtur quaſi aſini: quia quotidie portant põdus diei ⁊ eſtus. c. j. de deci. vel dicũtur quaſi aſſaſſini. ſicut enim illi exponunt ſe morti obediendo ⁊ in malũ pro dominis: vt in c. pro humani. de homi. lib. vj. ſic etiã iſti ducẽdo mulierculas dominis ſuis canonicis: qđ q̃ꝫ peſtiferũ ſit: legitur in aut. de leno. col. ij. ⁊ ſicut illi corporũ: ſic ⁊ iſti animarũ aſſaſſini dicunt̃. notãt Innoc. ⁊ Jo. an. in. c. cũ ad hec. de cle. nõ reſiden. ⁊ ibidẽ Abbas in gl. pe. in verſi. ſi aſſiſij. ⁊ eſt peſſimũ genꝰ homicidarũ aſſaſſinꝰ: ⁊ vnde dicat̃ aſſaſſinus vide no. per Arch. in. d. c. pro humani. de homi. lib. vj.

¶ Aſcriptitiꝰ glebe dicitur ille qui aſcriptus eſt glebe fundo: ſiue ſolo terre: et aſtrictꝰ per ſcripturã in qua ꝓmittit dño ſoli ſe nunq; a ſolo diſcedere. Et ex illa ſcriptura aſcriptitiꝰ ꝯſtituit̃: ſꝫ tñ per eam ſolũ non ꝓbatur: imo ſm Azo. ⁊ Hoſtien. aliqñ ſcriptura eſt neceſſaria: in qua ꝯfiteat̃ ſe eſſe aſcriptitiũ. Et a gleba quã colit: nec volẽs recedere permittit̃: nec inuitus põt cõpelli ad recedendũ: nec ſine gleba põt alienari. Et ſic idẽ ſũt aſcriptitiꝰ ⁊ partiariꝰ. Inter aſcriptitios glebe ⁊ originarios colonos q̇dã hãc dicũt eẽ differẽtiã: q2 aſcriptitij inherẽt glebe: vt ſine gleba nõ trãſferant̃. Sed coloni originarij nõ ſic inherent ꝑdiis quin q̃nq; ſine ꝑdiis dñs fundi poſſit eos mutare ⁊ transferre ab vno predio in aliud. Itẽ iter ſuos ⁊ aſcriptitios ſm Azo. ⁊ Hoſt. pene nulla eſt differẽtia. C. de agrico. ⁊ cẽſi. l. ne diutius. lib. xj. Ideo autẽ dr̃ notãter pene: q2 ſeruus põt vẽdi ſine peculio: ſed aſcriptitius nũq̃ ſine ſolo. Itẽ aſcriptitij in ꝑdiis in quibꝰ aſcripti ſunt: ꝯ dñi volũtatẽ ordinari pñt: ⁊ matrimoniũ ꝯhere: vt in aut. de ſan. epi. §. aſcriptitiꝰ. col. ix. ſerui ṽo nõ. C. de epi. ⁊ cle. l. iubemus. inſti. de iu. perſonarũ. §. j. ⁊ ibi gl. in ṽbo aut ſeruo. licet ſm canones ſi ꝯtrahãt matrimoniũ: tenet. Et aſcriptitij q2 tenẽt colere terrã: dicũt̃ coloni. Et q2 aſcriptitij deputati ſunt ad hec faciẽda: ex cõditiõe ſua dicunt̃ aſcriptitij. Et q2 ex ſui origine: vel patrum: vel auorũ ſuorũ: ita adherẽt glebe vt ſine gleba vendi non poſſint: nec gleba ſine illis: ideo dicunt̃ originarij. Req̇re agricola. ⁊. ĩ. colonus.

¶ Aſſignare fit nudis verbis teſtamẽto vel codicillis. ff. de verb. ſigni. aſſignare. ⁊. ff. đ aſſig. li. l. j. §. aſſignare. Et no. Ange. in. c. appellatio. de appel. lib. vj. in gl. fina.

¶ Aſſignatiuꝰ libertus: req̇re. ĩ. libertꝰ.

¶ Aſſecla. i. ſeruꝰ: eo ꝙ ſequatur aliquẽ cauſa lucri ſm Iſido. lib. x. etymo.

¶ Aſſeſſor dicitur quaſi aſſidens iudici in cognitiõe cauſarũ: ſuum prebẽs cõſiliũ iudici: qui alio noĩe dicitur offi-

cialis iudicis ꝛ conſiliarius. Itē dicit domeſtic⁹ iudicis. de hoc vide Azo. in ſum. C. eo. ti. ꝙ videtur ponere differentiam inter aſſeſſorē ꝛ domeſticum iudicis ꝛ cauſidicū. ꝛ Accur. C. de domeſti. ꝛ protec. in rub. lib. xij.

¶ Aſſidei ſunt iudei qui ſemꝑ cultui diuino inſidebant.

¶ Aſſellare eſt opus nature facere: vt dicitur: dum aſſellaret: emiſit inteſtina.

¶ Aſtute. i. malitioſe. C. de lega. l. f. l. ij.

¶ Aſtutia eſt cum aliquis ad aſſequēdū aliq̄d ſiue bonū ſiue maluʒ falſis vijs et ſimulatis vtitur: vnde proprie accipitur in malum: nō enim oportet etiā ad bonū finem vti falſis vijs vel ſimulatis. ij. Cor. iiij. Abdicemus occulta dedecoris nō ambulantes in aſtutia: neq₃ adulterantes verbum dei. et ad hoc facit philoſophus. vi. ethi.

¶ De A ante T.

¶ Athleta dr̄ pugil. exemplū ponit Bal. in. l. athletas. ff. de his qui not. infa. in illis qui ſe armant in bello. vel in ludo gladiatorum. ꝛ ad hoc ꝙ athleta habeat immunitatē tāꝙ victor: req̄runt tria. Primo ꝙ a tenera etate fuerit in arte pugnādi. Scd̄o ꝙ habuerit tres coronas victorie: ꝛ vnā ad min⁹ in altera rōa. Tertio ꝙ obtinuerit aduerſarijs icorruptis: ita Bart. in. l. f. C. de athle. li. x. ꝛ ille tex. facit ꝓ trina examinatione fiēda anteꝗ̄ q̄s doctorē ꝛ trinā approbationē debet reportare ſm Bart. ibidem. quē refert Abbas in. c. cū ſcd̄m apoſtolū. de pbē. nume. vij. et in. c. qn̄ venerabilis. de excep. in prin.

¶ Athlete ſm Accurſium dicuntur qui ſine mercede gratia virtutum pugnabant: vt. ff. de infa. l. athletas. et. C. de athle. in prin. lib. x.

¶ Atauus eſt pater abaui: et atauia eſt mater abauie.

¶ Atnepos et atneptis eſt filius vel filia abnepotis vel abneptis. vn̄. Eſt auus eſt proauus abau⁹ atau⁹ tritauuſꝗ. Et ſic inde venit nepos. pro. ab. at. tri. ſuſcipit hec vox.

¶ Attritus eſt afflict⁹: ꝯſumptus: exhauſtus: imbecillis vel feſſus.

¶ At dictio aduerſatiua eſt: vel ſupabūdat: vt in aut. de trien. ꝛ ſe. §. et quod ſepe. Aliqn̄ at ponitur pro certe: vt inſti. de fidu. tu. §. f. ꝛ de re. diui. §. inſula ꝛ qui. alie. li. §. at contra.

¶ Atꝗ pro ſicut ponitur. ff. de iu. dot. l. ſi pater mulieris: ſi pars here. pe. l. illud ꝛ quemadmo. ſer. amit. l. nō ſatis. §. ſi ego. Aliqn̄ ponitur atꝗ ꝓ id eſt. ff. de admi. tuto. l. f. in princ. Aliqn̄ pro ſ₃. ff. de nego. geſt. l. cū alicui. §. f. Aliqn̄ id eſt perinde. ff. de pact. l. item quia.

¶ Attilianus tutor dr̄ ſm Azonē in ſum. inſti. eo. tit. q̄ olim ex lege attilia Rome cōmittebatur datio tutoris pretori vrbano ꝛ maiori parti tribunoꝝ plebis. Item prouincijs preſidentib⁹ eorum ex lege iulia ꝛ titia: vt ibi videtur.

¶ Atornati dicūtur procuratores apud acta cōſtituti: in. c. vnico. de ſtatu mona. lib. vi. §. porro.

¶ Atrox: id eſt imiſericors vel crudelis: quaſi a cris ſit moribus ſecundū Iſido. lib. x.

¶ Atriarij ſunt ſerui ſiue cuſtodes atrij. ꝛ ijdem dicuntur etiam atrienſes.

¶ Atteſtationes ſunt dicta teſtium vel teſtimonia ordine iuris in ſcriptis redacta.

¶ Attonitus media breui: eſt eleuat⁹ vel quaſi quodam pauore concuſſus.

¶ Atqui ponitur pro certe: vt atqui pro ſed certe. inſtitu. de fi. tu. circa mediū. ff. de offi. preto. l. barbarius. ver. atqui verum eſt.

¶ De A ante U.

¶ Auarus appellatur cecus et ambitioſus. c. quorūdā. de elec. lib. vi. quia excecatur eius animus vt agēda nō videat: ꝛ a probibitis nō declinet. lvij. di ſtin. virum. ꝛ. c. ſicut hi. ꝛ differētia inter auarum: largum ꝛ prodigū: habetur de conſue. ex parte.

¶ Autoritas ꝛ conſenſus tutorum ꝛ curatorū: require intra tutor ꝛ curator.

¶ Autoritas preſtanda not. ſecundum Azo. in ſum. C. de auto. preſtan. Autoritatē preſtare eſt cū quis dicat ſe ap-

Ayuntamiento de Madrid

probare id quod agit. hoc eſt autorē
fieri. Preſtare autoritatē pōt quilibet
tutor in reb⁹ minoris ad quē ſpectat
periculū adminiſtratiōis. Et ſic auto
ritas videt idē q̄ cōſenſus legitimoꝝ
tutorum et curatorū. Et differentiam
inter autoritatē ⁊ poteſtatem vide p
Hoſtien. in ſum. de ſacra vnctione. §.
refert aūt. Itē de autoritate doctorū
ſanctorum habetur diſtin. xv. c. vlti. et
gloſ. in c. ſicut veterū. diſt. ix. vbi dicit
q̄ inter iſtos tres: Auguſtinum: Hie
ronymū ⁊ Gregorium Auguſtino ma
gis credendum eſt in diſputationib⁹:
Hieronymo in hiſtorijs ⁊ tranſlatio
nibus: ⁊ Gregorio in moralibus: quia
non omnes in omnibus: ſed certi per
certa ⁊c. C. de vete. iur. enucle. l. j. verſi.
quia non.
¶ Autoritates diuine ſcripture ſunt ap
probate: ⁊ poſſunt tanq̄ leges allega
ri in cauſis. ita Feli. in. c. ex pte. in an
tepe. colū. ver. autoritates diuine ſcri
pture. ⁊ idem Feli. in. c. qualiter et qñ.
l. ij. col. j. de accuſa. ⁊ adde q̄d dictum
vnius ſancti munitū autoritate vete
ris vel noui teſtamēti prefertur deci
ſioni papali. ita dicit glo. in. c. de libel
lis. xxij. diſt. quā glo. exclamat Panor.
in. d. c. qualiter ⁊ quando. de accu.
¶ Autorizare eſt cingulo militem: aut or
dinibus clericum decorare vel ordi
nare.
¶ Audax dicitur qui nihil metuit: ⁊ ſu
mitur proprie pro arrogante. Et ita di
cūtur audaces faciētes contra ius. in
aut. de admi. tut. circa princ. col. viij.
Quādoq̄ ſumitur in bona parte. viij. q.
j. audacter. in prin. xxxij. q. v. ſi Paul⁹.
ver. cane queſo.
¶ Audacia idem eſt q̄ temeritas: ⁊ acci
pitur in malo. c. ij. de cen. lib. vj. diſtin.
iiij. facte ſunt. ⁊ not. Archi. c. ij. preal
le. in glo. ij.
¶ Auditorium eſt forum cauſarum: vel
locus in quo cauſe audiuntur. Sʒ tñ
recte poteſt dici auditoriū magiſtroꝝ
vbi diſputāt: ⁊ nō magiſtri forus: ſed
iudicis: cum ſic in curia pape vocet: ⁊
dicitur ab audiendo.
¶ Audientia licet etiam aliter capiatur
proprie tamē magis dicitur eſſe facul
tas ⁊ poteſtas loquēdi coram ſuperio
re alicui cōceſſa prout dicimus: data
eſt illi audientia: vel denegata eſt ei cō
munis audientia. Et denegat audiē
tia in quatuor caſib⁹: vt eſt glo. in v̄ſi
cu. audiētia. xxxij. diſtinc. in nomine
domini.
¶ Auditus exponit. i. cōſenſus in aut. vt
imo. ante nup. dona. col. v.
¶ Audiens. i. obediēs. ff. de arbi. l. ex cō
promiſſo. ⁊ de edil. edic. l. etiā dum.
¶ Auditor in curia pape vocat qui vice
iudicis alicui⁹ cauſam vel cauſas au
dit. in cle. auditor. de reſcrip.
¶ Auditor camere pape dicit qui audit
negotia ſuper theſauro pape: ⁊ ſuper
his que ad camerā pape pertinent.
¶ Auditor cōtradictoriarum d̄r in curia
pape: qui audit impetrātes reſcripta
ad lites vel aliter ad ius cōmune ptī
nentes gratias.
¶ Aucupium dicitur locus aptus ad ca
piendum aues: vel rete vel virga viſca
ta: vel tugurium ad hoc preparatum.
An aucupare liceat in fundo alieno.
ff. de ſer. ruſti. predi. l. diuus. ⁊ inſtitu.
de re. diui. §. fere.
¶ Auertere. i. diſtrahere. C. de nauicu. l.
cum nauiculariorū. lib. xj.
¶ Auſcultare. i. obedire: attendere: et
audire mandatum cum effectu: vt in
c. illud. de maio. ⁊ obed. in glo.
¶ Auſpitium iuris idē eſt q̄ exordium li
tis ſm Ber. in. c. paſtoralis. de cā poſ
ſeſ. ⁊ pprie. in gloſſ. j. Sed ſm Alber. ⁊
alios auſpitiū. i. auguriū: quaſi auis
garriū: vt. xxvj. q. iiij. c. j. qr ſicut ille q̄
ſe cōmittit augurio. i. diuinationi q̄
fit in garritu auiū: dubius eſt: ita ille
dubius eſt qui ſe cōmittit liti. Quare
dñs catho. in. l. ij. C. de bono. poſ. ſm
tabulas: q̄ melior lex que fit in corpo
re iuris: eſt illa. Cauete a litigādo: ſal
tē p vobis: qr dubius eſt litis euent⁹:
pro alijs autē litigare ſepe iucundum
⁊ lucroſum eſt.
¶ Aureus. i. ſolidus. inſtitu. de pe. teme.
litigan. §. fi. ⁊ lxxij. aurei faciunt librā
auri. C. de ſuſcept. ⁊ arca. l. quoties. et
no. de in ius vocā. l. fi. ⁊. C. de ſer. fugi.

Ayuntamiento de Madrid

l.ꝗcũqꝫ.ſed.x.aurei faciũt librã argẽ-
ti.C.de argen.pre.quod infer.l.j.lib.x.

¶ Aurũ coronariũ dicebatur qđ cõfere-
baṫ ad coronationes principũ:vel qđ
coronarũ faciẽdarũ nomine preſtaba
tur que in tẽplo pẽdẽtes a Tito ⁊ Ve
ſpaſiano ſublate ſunt. Alij dicũt coro
nariũ illud eſſe qđ dabaṫ athletꝪ ꝑut
not. Azo.de auro corona.C.lib.x.

¶ Aurum publicũ eſt quod pertinet ad
erarium fiſci.C.de au.pub.perſe.ideſt
decoctoribus.lib.x.

¶ Auia eſt mater parentum: ⁊ auus eſt
pater parentum.

¶ Auunculus eſt frater matris:⁊ auun-
culus magnus eſt frater auie. inde ꝓ-
auunculus frater proauie:⁊ abauuncu
lus frater abauie.

¶ Aruſpex eſt inſpector momentorum
vel horarum quo puncto aliquid ſit
inchoãdũ: ⁊ diciṫ ab auis ⁊ inſpicio.
ita dicit glo.in.l.nullus aruſpex.C.de
male.⁊ mathe. Sed veri⁹ eſt aure in-
ſpector:ab aura ⁊ inſpicio. Nã augur
diciṫ qui ex garritu auiũ prenoſticare
preſumit. Et ariolus qui aris.i.altari
bus demonum deſeruit: vt eſt gloſ.in
l.nemo.eodem titulo.vbi de incanta-
torib⁹:vatib⁹:chaldeis ⁊ magicis om
nibuſqꝫ maleficiis diciṫ. Sileat om-
nis ꝑpetuo diuinãdi curioſitas: etenĩ
ſuppliciũ capitis feret gladio vitore
proſtratus. Et dicit ibi glo. ꝙ crema-
bitur vel dentibus ferarũ dabitur di-
lacerãdus. Sed iniuriarum nõ teneṫ
qui aliquẽ dixit furẽ indiuinãdo.ff.de
iniu.l.itẽ apud labeonẽ.§.ſi qs aſtro-
logus. Nã dicit ibi tex.ſi quis aſtrolo
gus vel qui aliquã illicitã diuinatio-
nem pollicetur:conſultus aliquẽ furẽ
dixiſſet qui nõ erat:iniuriarũ agi cum
eo non poteſt. Ratio gloſſ. ibidem qꝛ
non dolo ſed artis ſue cauſa facit.

¶ Autenticũ eſt liber iuris ciuilis excer-
ptus quaſi quedam ſummula ex alijs
legalibus libris continens.ix.collatio
nes ⁊.ix.ꝑtes principales. Sed auten
tica autẽtice eſt lex vel.§. incorporat⁹
in libro codicis.⁊ ergo ſemper allegaṫ
autẽtica.C.tit.tali vel tali.vt.C.de epi
ſco.⁊ cle.aut.generaliter.⁊ ſic additur
titu.ſed non additur numerus colla.

¶ Autẽtica perſona que dicaṫ:vide not.
per Archi.extra de elec.c.licet canon.

¶ Autentica ſcriptura que ſit vide extra
de fi.inſtru.c.j.⁊.ij.per Bar. Innocẽ.
⁊ Hoſtien.

¶ Aut qñqꝫ ponitur diſiunctiue: vt qñ
altero poſito neceſſe eſt alterũ tolli: vt
cum dicitur dies aut nox. Quandoqꝫ
etiam ponitur copulatiue pro ⁊. Nã
quandoqꝫ ſumus in materia in qua
requiritur vtrũqꝫ extremorũ per talẽ
diſiunctiuam cõiunctorum: vt in.c.ſi
poſt preſtitum.de confeſ.lib.vj.de hac
dictione habes in aut.ſi qñ.C.de con
ſti.pecu.⁊.l.cũ quidã.ff.de verbo.ſig.
⁊ cle.ſepe.eodem tit.ij.q.v.omnibus.
in glo.ij.xx.q.j.monachus.et.c.cũ vi-
rum.de reg.l.vlti.ff.de verbo.ſignifi.
Sed autẽ aduerſatur in facto ⁊ in re.
ff.de neg.ge.ſi autem.⁊ qualiter acci-
piatur autẽ:vide Barto.⁊ doct.in.l.
hoc amplius.§.de his.ff.de dam.infe.
Et qualiter capiatur aut:vide Archi.
xlvij.diſt.c.j.

¶ Auellere eſt auferre violenter vel ex-
tirpare: vt.ff.de incen.rui.nau.l.iij.§.
non ſolum.

¶ Aurifodina eſt locus vbi foditur au-
rũ. Sed aurificina eſt locus in quo fa
bricatur aurum.

¶ Aurifex eſt qui operatur aliquid de
auro ſicut aurifaber.

¶ Auricularius eſt cõſiliarius vel ſecre-
tarius cui ſolent ſecreta dñi cõmitti.

¶ Aurichalcũ dicitur ẜm Jdſio.qđ ſplẽ
dorem habet auri:⁊ duriciam eris.

¶ Aurigenarij vel auricẽtenari.no.C.de
cur.pu.l.quoniam.lib.xij.

¶ Auſter.i.feruor ſpũſſancti in lib.de ꝓ-
prie.re.ca.ſcholax autẽ.iij.vlt. Aliqñ
ſumiṫ pro vento auſtrali. Regina au-
ſtri venit a finibus terre audire ſapiẽ-
tiam Salomonis.viij.q.j.vereor.

¶ Auxaria ſecreta nemoris dicta ſunt: eo
ꝙ ibi freqũẽtant aues ẜm Jſido.xvij.
etymo.c.vj. Inde venit impenſatio au
xaria.C.de fun.patri.l.ij.lib.xj.

¶ Auxilium iuris eſt ſuffragium ⁊ bene-
ficium iuris prout diciṫ cõtra hec ꝓ-
dita ſunt iuris auxilia.vide de hoc.ff.

Ayuntamiento de Madrid

ad ſyl.l.cū dñs. Fruſtra auxiliū legis innocat qui cōmittit in legē.ff.de mi no.l.auxiliū.de vſur.c.q2 fruſtra. Et tantum de litera. A.

De B ante A.

Baburtus vel barboſus idem eſt ꝙ ſtultus vel hebes: et babigor idem.

Batulare idem eſt ꝙ portare.

Balanus genus eſt glādis.l. carbonū. ff.de verb.ſigni.licet aliq ibidē legant mendoſe ballarijs. Acron vo ſcribit Balanuū eſſe herbā vnguētariā: et ab horatio ꝑ vnguento myrobolano poſitā. Balanus etiā nomē eſt vrbis in epiro: vt refert Strabo.

Baluca eſt publica vtilitas: vel eſt vas luteū.C.de metal.lib.x.ſ3 Accur.

Balliuus officium dñi temporalis. vt.C.de ſenten.excō.dilecto.lib.vj.ti. de.ſ.de pe.

Balbus dicit balbutiens vel titubās q verba nō explicat ſed frangit: a balbā do dictus. Sed bleſus dicit qui literas imperfecte profert.

Bannum ſm vulgare gallicorum et lōbardorum videt eſſe edictum publicū. iuxta illud qd dicit Ray.c. ꝙ clericis. de fo.cōpe. qd preco Pariſiēſis nūtiat bannum nomine epiſcopi a rege.

Bānire ſm dicta vulgariū videt idē eſſe ꝙ ꝓſcribere. et dicit bannitus q̄ſi ꝓſcriptus de ciuitate. vt in proe.ffo.

Bannitoriū eſt locus cauſarū: alias panditorium.

Baptiſmus eſt ablutio corporis exterior facta ſubordinata forma. de cōſe. diſt.iiij.c.neceſſariū. et per totā diſtin. De triplici baptiſmo vide ibidē.in.c. baptiſmi vicem.

Baptiſmus eſt triplex: fluminis q̄ quotidie vtuntur: qd prodeſt tā adultis q̄ paruulis. c.maiores.de bap.baptiſmus ſpiritusſancti qui inuiſibiliter baptizat cor interius in.¶.c.debitū.de baptiſ. et in.c.per aquā.de conſe.diſt.iiij. ꝓdeſt adultis tm̄ q in charitate et fide xp̄iana deceſſerūt: nō aūt prodeſt paruulis: q2 cum ipſi nō ſentiant: non habēt chriſtianā fidē nec charitatē. et de iſto baptiſmo potuiſſet procedere opinio illorū hereticorum aſſerentiū paruulis baptiſmū nō ꝓdeſſe.i. prealleg. c.maiores. Baptiſmus ſanguinis eſt q̄ſi aliq̄s occidit ꝓ fide chriſtiana: et iſta fides prodeſt tā adultis q̄ paruulis ex quo nō ↄtēpſerūt baptiſmū fluminis. Exemplū eſt in ſctis innocētibus. Latro vero in cruce nō fuit baptizatus baptiſmo ſanguinis: q2 nō pro fide chriſtiana: ſed pro ſuo demerito fuit crucifixus: ſed fuit baptizatus baptiſmo flaminis ꝓpter fidē quā habuit in xp̄o. vt in.c.ſi.de pe.di.vij. Panor.i.c.apoſtolicā.de preſb.non bapti. Barbari ſunt q extra Romanū imperiū ſunt et maxime hoſtes.iſtitutio.in proemio.

Bartolus lucerna iuris ciuilis: ſic eū appellat Ang.i.l.ſ.C.de iudi. De aut. Bar.vide pulchre ꝑ do.Frā.de curte. in repetitio.l.admonendi.in.ſ.col.ff. de iureiurā. et per domi.Jaſo.in.l.ſ.ff. ſi cer.pe.

Baſilica dicitur palatiū regis: et inde dicit quelibet eccleſia baſilica: q2 eſt palatiū regis eterni. De hoc ꝑ Archi.lxij.diſt.nō oportet.ij. et ibi cā cordā. Aadde ꝙ baſilica dicit eccleſia cōſtructa anteq̄ ſit ↄſecrata: poſt ↄſecrationē vo vocat eccleſia. no.Jo.and.in c.nobis.ē.i vbo eccleſiā.d iure patr.

Baſtāgarij ſ3 quoſdā dicūtur quaſi beſtie angarie: eo ꝙ ruſticos angariabant id eſt angebāt ad quintā beſtiā preſtādā. vt.C.de muri.l.quod ad preſens.lib.xſ. et ſ3 Accur. baſtāgarij ſunt de domo pricipis quaſi beſtigarij primo modo: vel quaſi feſtatores animaliū ſecundo modo: aliter beſtatores.

Baſes dicuntur orbiculi illi in quibus vaſa in menſis collocātur: ne toralia polluātur: quorū meminit Jabo. in l.heres meus.§.pe.ff.de leg.iij.quan̄uis apud iureconſul. vba mēdoſe circunferātur: ſunt et alie maiores: vt ſeſſiones ſtatuarū: columnarm ſeu ſtatuarum: ſunt et fabricarū que a fundo cōſurgūt: et ſuppoſite fabrice ſuſtinēt pōdus. et debis intellexit Pompo.in.l.pe.

Ayuntamiento de Madrid

kuntur autem bonorum poſſeſſio. qui amiſerunt libertatem vel ciuitatē: vt ff. eodem. l. edicta. Petitur autem bo. poſſeſ. a liberis intra annū vtilem: ab agnatis autem ⁊ cognatis intra centum vtiles dies: ⁊ ſi plures ſint in eodem gradu omnes admittuntur. Si autem repudiauerint vel tempore ſint excluſe ſtatim poſſunt admitti ſequētes intra eadem tempora. vt inſtit. eo. titu. §. liberis itaq;.

¶ Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas eſt ordinaria ex teſtamento. Et dicitur eſſe ex teſtamento ſecundū Azo. nō quia iuuatur ex voluntate defuncti ſed q2 non habet locum niſi exiſtēte teſtamento: ⁊ datur ſcriptis heredibus: ⁊ eis deficientibus vocanẛ ſubſtituti. ⁊ inde ſubſtitutis deficientib9 vocanẛ ſubſtituti eis. Petunẛ autem ex originalibus tabulis tantum nō exemplo. Item ſi fiat queſtio de tabulis: debet probari cuiuſcunq; intentio p̄ ſeptem teſtes: ⁊ nō per duos tantū ſm Azonem. licet quidam dixerunt contrarium. Si autem teſtator non facit teſtamentū in ſcriptis: ſed in verbis: vel nuncupatione rerum vel hominū datur bonorum poſſeſſio ſecundum nuncupationem teſtamenti.

¶ Bonorum poſſeſſio ꝯtra tabulas quā pretor liberis pollicetur ſm Spec. in tractatu de libel. titu. de teſt. §. ſequiẛ videre. vbi dicit. Eſt ⁊ alia bonoꝝ poſſeſſio contra tabulas q̄ datur filio vel nepoti preterito cōtra teſtm̄ patris vł aui9 qui filium vel nepotem in teſtamēto ſuo: vel vita preterijt: ⁊ talium in tabulis: ſi filio vel nepoti legauit: ipſe tn̄ legatum non agnouit: ⁊ ſecundū Azonem in ſumma. eo. ti. defertur liberis naturalib9 ⁊ legitimis tm̄: puta adoptiuis. Item natis ⁊ naſcituris. Item emancipatis precipue: ⁊ his qui erāt in ptāte defuncti: ⁊ datur ex illis ex quibus potuit aut hereditas aut bonoꝝ poſſeſſio peti de iure communi. Daẛ autem a patre naturali ⁊ in adoptione non habet locum hec bonorū poſſeſſio niſi inſtituatur ab eo heredes. ⁊ alius eis cōmittat edictū. Item alia eſt bonorum poſſeſſio contra tabulas ſm. Spec. ibidem: que datur patri vel matri: auo: vel proauo: ſi ſint preteriti ex teſtamento filij vel nepotis emancipati gratis ⁊ ſine pecunia cū quo nō eſt factum pactum ne pater vel auus inquietaret ſua iudicia: nec receptum eſt ab eo quantum ſatis eſt q̄ etiā nec miles: nec in militia deceſſit. Item ſecundum eundem ibidē eſt alia bonorum poſſeſſio contra tabulas que datur patrono preterito cōtra teſtamentum liberti ſi ſit maior cētenario ad recipiendum per patronū tertiam partem ſibi debitā de iure: ⁊ datur patrono ſi ſit preterit9 omnino: vel etiam ſi ſit ſibi minus tertia parte legatum. et tūc datur pro ſupplemēto vſq; ad tertiam partem. Et differt in hoc ſecundum Azonem a bonorū poſſeſſione q̄ datur liberis: quia tunc hec demum datur ſi hereditas liberti ſit adita ſaltem ab vno de heredibus. Sed illa q̄ datur liberis: ſatis eſt quod quis potuit eſſe heres: licet non potuit petere ſecundū tabulas bonoꝝ poſſeſſionē. Item notandum q; querela inofficioſi teſtamenti fere hoc idem operaẛ qḋ bonorum poſſeſſio cōtra tabulas: q2 teſtamentum reſcindiẛ de facto. Sed Specul. dicit quod de iure, ſciſſum et irritum eſt. Sed in hoc differunt: q2 bonorum poſſeſſiones omnes p̄torie actiōes ſunt: vel edicta pretoria. Querela autem inofficioſi teſtamenti ciuilis eſt. Et premiſſe bonorum poſſeſſiones ordinarie ſunt: ⁊ competunt ex teſtamento. Alie bonorū poſſeſſiones competunt ab inteſtato.

¶ Bonorum poſſeſſio vnde liberi, ſm Spec. vbi. ſ. §. viſo. datur filio emancipato quādo pater deceditab inteſtato. ⁊ eſt ordinaria: ⁊ eam non habent liberi in linea materna. l. quoties. ff. de ſuis ⁊ legi. here.

¶ Bonoꝝ poſſeſſio vnde agnati vel vñ legitimi ordinaria eſt: ſm Spec. ibidē datur p̄ximis cognatis coniunctis p̄ virilē ſexū poſt liberos ab inteſtato. ⁊ nota quod bonoꝝ poſſeſſio vnde legitimi nō eſt caput ſpeciale ſed gñale.

Ayuntamiento de Madrid

concurrens cum aliis ſpecialibus bonorum poſſeſſionibus: ſcilicet cũ vnde liberi. vnde agnati: vnde cognati: vnde ex lege & ſenatuſconſulto.

¶ Bonorũ poſſeſſio vnde cognati ſiĩr ordinaria eſt: & ſm Specul. datur his ab inteſtato qui per femineũ ſexũ coniuncti ſunt. vt ſi nec liberi: nec legitimi exiſtant: cognati primi ſuccedãt.

¶ Bonorũ poſſeſſio vnde vir & vxor ſimiliter ordinaria eſt: & datur viro: muliere ab inteſtato decedente: agnatis vel cognatis nõ exiſtentibus: vel ecõtra datur mulieri: viro ab inteſtato decedente: agnatis et cognatis non exiſtentibus. Et he oẽs ordinarie quatuor bonorum poſſeſſiones cõpetunt ab inteſtato: alie vero que ſequuntur: ſunt extraordinarie.

¶ Bonorũ poſſeſſio extraordinaria eſt que noie caret ſcđm Specu. ibidem & competit his qui ex lege ſenatuſconſulto ex conſtitutionibus principum tam ex teſtamento q̃ ab inteſtato veniunt ſcz vt cum aliquis vult ſuccedere patri ſuo quẽ ab inteſtato deceſſiſſe inuenit cũ ab hoſtibus redit vel cũ a captiuitate fuerit emancipatus: & ſic iure ciuili cum cognatis in ſucceſſione iure poſtliminij petit ſibi hanc bonorum poſſeſſionem concedi.

¶ Bonorũ poſſeſſio ex lege cornelia eodem modo datur filio emancipato de iure ciuili incognito cũ vult ſuccedere patri decedenti ab inteſtato apud hoſtes in captiuitate.

¶ Bonorũ poſſeſſio extraordinaria ſeptima datur vno modo patrono volẽti ſuccedere: liberto ab inteſtato decedenti ſine liberis. Alio modo filio volenti ſuccedere in bonis matris: vel ecõuerſo. Et datur alio modo infanti vel curatori eius volenti ſuccedere ex teſtamento matris: que teſtamentum narrare nõ potuit preuenta morte cũ in puerperio deceſſit: & alios filios coheredes inſtituit. Datur autẽ hec bonorum poſſeſſio filio adoptiuo: vel arrogato volẽti ſuccedere patri adoptiuo: vel arrogatori ab inteſtato decedenti. Omnes autẽ bonorũ poſſeſſiones premiſſe ius tribuunt: ſed que ſequuntur ius nõ tribuunt lz facti ſint.

¶ Bonorũ poſſeſſio carboniana eſt illa per quam filius impubes volens ſuccedere in bonis pr̃i ab inteſtato tanq̃ primior: vel rumpere teſtamentũ per cõtra tabulas: vel dicere ipſum nullũ ipſo iure cũ fuerit preteritus: cũ obijcitur ſibi cõtrouerſia bonorũ & filiationis: vel mouet ſibi queſtio ſtatus: puta ꝙ ſi ſeruꝰ petit ꝑ carbonianũ poſſeſſor inſtituit per controuerſiã motã de bonis: & filiationẽ et queſtionẽ ſtatus vſq ad tẽpora pubertatis ſue differri. Et datur ſolum cognitione luminaria. Require .ſ. carbonianum.

¶ Bonorum poſſeſſio noie ventris datur mulieri pregnãti in bonis mariti: in quibus ſm dignitatẽ ſuam ſibi & familie ſue alimenta conſtituuntur.

¶ Bonorum poſſeſſio ex edicto diui Adriani tollẽ. datur alicui volẽti ſuccedere in bonis alicuius ex teſtamẽto in quo inſtitutus vel inſcriptus eſt: ex eo qđ oſtẽdit teſtamentũ nõ cancellatum nec abolitũ: nec in aliq̃ parte ſua abraſum ſm Alberi. Et datur volenti ſuccedere ab inteſtato ſm Hoſ. quod probat ſecũda pars rubri. que dicit de ſcripto herede. Sed ratio Goffr. dicit cõtra in ſum. Hoc tamen notandum ſcđm Specu. de bonorũ poſſeſſione ꝙ bonorũ poſſeſſiones olim fuerunt vtiles: ſed hodie ſunt inutiles preter q̃ in quinq caſibus. Prima qñ viuo teſtatore poſthumus preteritus deceſſit: quaſi videatur teſtamentum ruptum iuris ſolẽnitate: cum nihilominus heres ſcriptus ex iſto teſtamẽto petit bonorũ poſſeſſionẽ. vt in. l. poſthumus. ff. de iniuſto rup. & irri. teſta. Scđs eſt in. l. filius. eo. ti. Tertius in ſtitu. quib. mod. teſtamẽ. infir. §. ij. Quartus in. l. heres. ff. de decre. ab ord. fa. Quintus in. l. equiſſimum. §. ij. eo. tit. & . l. filius. C. de inoffi. teſta.

¶ Bonorum poſſeſſio ex teſtamẽto militis in militia decedẽtis nõ datur patri vel auo vel proauo vel contra tabulas: vt. C. de teſtam. mili. l. ne quidam. et. l. milites.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Bona vacare eſt ipſa dñm nõ habere.
¶ Bonefidei poſſeſſor eſt ꝗ credit ſe aliquã rem iuſte retinere: ſed malefidei poſſeſſor eſt qui iniuſte ſcit ſe aliquã rẽ poſſidere: vt i reg. poſſeſſor. de reg. iu. lib. vj. ⁊ inſti. de vſuca. per totum.
¶ Bonefidei emptor dicitur qui ignorauit rem alienã eſſe: vel putauit venditorẽ habere ius vendendi: ſcʒ eſſe procuratorem vel tutorem. ff. de verbo. ſigni. l. bonefidei.
¶ Bos cornupeta eſt bos qui facile cornupetit. i. cornibus pungit.
¶ Boues non continentur ſub appellatione iumẽtorũ: ſed pecudũ vel armẽtorũ. ff. de verbo. ſignifi. l. boues. vnde ſi lego armẽtũ: cõtinẽtur boues. ff. de leg. iij. ſeruus. §. armẽto. ſed ſi lego iumenta: non cõtinenẗ. l. legatis. §. iumẽtis. eo. ti. ⁊ ff. de edil. edic. l. ediles.

¶ De B ante R.

¶ Breuiter no. Jo. cal. in ꝯmẽto ſuo ſuꝑ decreta. cũ dilect⁹. de cau. poſ. ⁊ ꝓprie. Et Jo. an. de teſta. c. j. lib. vj.
¶ Breuiatores ꝗ ſint: no. in aut. de ꝯſul. vlt. col. ⁊ ſunt etiã in curia Romana officiales ꝗ ſic dicunẗ: qui ſcribunt et dictant reſcripta curie Romane.
¶ Breuiloquã: hec dictio ſignificat ſubſtitutionẽ que breuibus verbis ꝯtinet ſubſtitutionẽ: cumulationẽ: ſeu multiplicationẽ. Etiã breuiloqua ẽ illa ſubſtitutio qua ſubſtitutiõis vni⁹ ꝑſone ad aliã fit repetitio. Jtẽ breuiloqua illas tot ⁊ eodẽ modo ſignificat ſubſtitutiões vt ſignificãt ei⁹ verba vel que nis aliũde ſupra ſignificata. Et dicit breuiloqua: quia breuib⁹ verbis fit: ⁊ breuibus verbis cõprehendit plures ſubſtitutiones: vt not. Accur. ⁊ Bar. ff. de vul. ⁊ pup. ſubſti. De hoc vide. j. Subſtitutio breuiloqua.
¶ Brocardica materia dicit que eſt contrariarũ opinionũ rationib⁹ inuoluta.
¶ Brutus dicit quaſi obrutus: qr ſenſu caret: ⁊ eſt ſine ratione ⁊ prudentia ſecundũ Jſido. vnde brutire. i. infatuare.

¶ De B ante V.

¶ Bubulus eſt magn⁹ ⁊ ſilueſtris bos: ſed buculus eſt paruus bos.
¶ Bucus eſt garrulus ꝗ ceteros oris loquacitate nõ ſenſu ſuperat ẜm Jſido.
¶ Buccellarij ſunt latrones qui ponũt in ore captiuorum lignum vt non clament. C. ad. l. iu. de vi. l. vlti.
¶ Bulla eſt ſigillum pape: vel litera quã dat papa vel ornamentum ſchedule.

¶ De C ante A.

Caducum legatũ ẜm Azonem in ſum. de cad. tollẽ. eſt qđ deficit poſt mortez teſtatoris quacũq; rõne. Et qr quibuſdã modis ⁊ rõnibus iniquis olim legata fiebant qñq; caduca: ideo lex ponit vnã rubr. C. de cadu. tol. Et differũt pro nõ ſcriptum: quaſi caducũ: ⁊ vere caducum. Vñ legatũ pro nõ ſcriptũ eſt qñ legaẗ alicui damnato in metallũ: vel nõ exiſtenti in rerum natura: puta nõ noto. Quaſi caducũ eſt qñ non oino cadit. Sed vere caducũ eſt ſeu dr qñ legatarius vixit poſt mortẽ teſtatoris: ⁊ ſuꝑuenit ei cõditio ꝓpter quam efficitur incapax legati. Sed in alio caſu legaẗ illi qui eſt in rerũ natura: ſed moritur ante mortẽ teſtatoris. Primuʒ accreſcit ſine onere. ſcḋm vero cũ onere.
¶ Cadat ab omni iure ſuo. iſta verba importãt per ſententiã Feli. in. c. rodulphus. in. xviij. verſi. cadit ab omni iure ſuo. de reſcrip. ⁊ ibidẽ loquiẗ diffuſe maxime in emphyteota ꝗ nõ ſoluit canonẽ. vel qui vendit emphyteoſim irrequiſito dño an cadat ipſo iure.
¶ Calcitroſus equus eſt qui ſolet calce ferire. i. pedibus retro ſe percutere.
¶ Calculator ſcḋm Jſido. dicitur a calculis. i. lapillis minutis quos antiqui in manibus habuerant componẽdo numeros.
¶ Calculus. i. cõputus. C. de erro. calcu. l. vnica. Jtem eſt cauſe cognitio ⁊ enumeratio. vt. C. de iudi. l. rem non nouam. Jtem prima ſentẽtia diffinitiua. C. de app. l. ſi actor. Vide aliquid de calculo. de fi. inſtru. c. cum dilectus.

¶ Calumnia

Ayuntamiento de Madrid

¶Calũnia ſm Hoſti.in ſum.eſt cũ quis ex certa ſciẽtia iniuſte agit vel reſiſtit. ff.ad turpi.l.j.§.calũniari.Uel eſt petitio iniuſta ex certa ſcientia in iudicio facta:ꝛ iuſte petitioni iniuſta reſponſio:vel eſt falſi criminis impoſitio.ff. de ver.ſig.l.j.in prin.ꝛ.l.ſi quis calumnietur.Pena aũt calumnie ſm Azonem eſt eadẽ vel ſimilis que imponeretur accuſato ſi cõuinctus fuiſſet de crimine.Et eſt hoc apertum ſi crimen erat ordinariũ:ſed ſi erat extraordinarium imponitur eadem.i.quanta pro eo crimine ſolet imponi.l.vlt.C.de calum.ꝛ.ff.de ꝑuari.ꝛ.l.imperatore.

¶Calamitas eſt infelicitas vel miſeria ꝗ euacuatur omni bono:vel eſt pena vel labor immenſus.

¶Calumniator eſt qui ſciẽter alicui falſa crimina imponit vexãdi occaſione.vt ff.ad turpil.l.j.in ꝑnc.vnde ſm Iſido. calumniator a calumniãdo.i.fruſtrando vel decipiẽdo dictus eſt.Et inde dr iuramentum calumnie:ſcꝫ vitãde.Et eſt aſſertio vere petitionis vel repulſionis ſm Gof.cũ quis iurat ſe bona fide et nõ calumniãdi animo cauſam moniſſe:vel ꝙ venerit ad relactandũ putans ſe bona iuſtitia vti.C.de iura.calum.l.ij.§.j.et habet quinqꝫ capitula: vt.c.j.eo.ti.vbi verius dicit de hoc in glo.Et qui calumnioſe accuſat debet officio ꝛ beneficio priuari:ꝛ in exiliũ deportari.c.j.prealleg.Idem no.Cyn. in.l.ſciuerit.de excuſa.tuto.

¶Calũniari ſm Azo.in ſum.C.de calũ. eſt falſa crimina ſciẽter intẽtare et alicui opponere vel imponere.Et ex eo ꝙ quis nõ probauit crimẽ calumniari videt.licet tex.videat ſonare in cõtra.ꝙ talis non ſit calũniatus.ij.q.iij. §.notandũ.vbi dicit.Calumniari eſt falſa crimina intentare ſeu intẽdere. Preuaricari vero crimina abſcõdere. Tergiuerſari in vniuerſum ab accuſatione deſiſtere.Sed nõ vtiqꝫ qui non probat qđ intendit:calumniari protinus videtur.ſimilis tex.in.l.j.ff.ad ſenatuſconſul.turpilia.

¶Canninum potio eſt que fit ex hordeo ꝛ alijs frugibus:ſm Dioſcoridem vocatur furca:arabes vero vocãt foca:ꝛ eſt ſpecies ceruiſie.et meminit Ulpia. in.l.ſi quis vinum.ff.de vi.tri.ole.leg. ꝙ legi:nec alibi legitur.

¶Cancellarius nomẽ accepit a cãcellando.Cancellare enim eſt lineam ducere vel dãnare.Unde litera vel ſcriptura que damnat:cuꝫ linea per mediũ ducta dicit cancellata.Et inde dicit cancellarius cuius officiũ eſt reſcripta vel reſponſa imperatoris ꝛ mãdata inſpicere:ꝛ mala ſcripta cancellare:et bene ſcripta cũ ſignaculo ſuo ſignare:et ſigillum eis imprimere.Inde etiã venit archicãcellarius quaſi princeps cancellarie ſm Azo.in ſum.Differunt tñ cancellare ꝛ ſuppunctare:qꝛ cancellare eſt literã linea per mediũ ducta dãnare:ſed ſuppunctare eſt literas punctis ſuppoſitis damnare.

¶Calliditas.require.ſ.dolus malus.Eſt enĩ calliditas dolus adhibitus tacendo:vt no.ff.de dolo.ma.l.j.in gl.Inde callidus.i.fallax:vel aſtutus.

¶Caligatus.i.miſerrimus.Inde caligatus miles dicitur qui habet ferreas ocreas vel caligas de corio.Etiã idem eſt quod infirmus vel obſcurus.has expoſitiones facit glo.in.l.a caligato. C.de nup.

¶Canonia eſt ius qđ prouenit electione et receptione in fratrẽ:vel eſt ius percipiendi fructum prebende ſiue redditus.c.relatum.de preben.

¶Canonica monitio eſt quãdo interuenit citatio cum tribus monitionibus: vel vna peremptoria tres continens. de qua in.c.conſtitutionem.de ſentẽ. excõmunica.lib.vj.

¶Canonica portio de canone deputata eccleſie parochiali de relictis a parochiano defuncto illi eccleſie vbi elegit ſepulturam cum alibi ꝙ̃ in parochiali elegerit eam:ꝛ ſm varias conſuetudines alia ꝛ alia.Nam alicui medietas: alicui tertia:alicui quarta datur.de ſepul.c.certificari.

¶Canon grece eſt regula latine.iiij.diſt. canon.Et in vna ſignificatione eſt id qđ in cõcilio gñali vel prouinciali ſtatuitur:ꝛ ſic capit.de conſtit.c.canonũ

Ayuntamiento de Madrid

ſtatuta. Jn alia ſignificatione videtur eſſe id quod ab emphyteota de re emphyteotica ſoluit: et ſic videt ſumi ab Azone in ſum. C. de iur. emphy. verſi. ex hocaũt contractu. Etiã dicit illud qđ ſumit pro pedagio vel vectigali: vt in rubr. ff. de publ. ⁊ vect. Et no. ꝙ qñ papa vult cõcedere canones poſſunt epiſcopi cõtradicere ꝙ non cõueniũt cõſuetudini regionis eoꝝ. diſ. iiij. erit autem lex. ⁊ no. in. c. ſeq. in ver. iudicẽ. vbi queritur an ſententia pape preualeat ſententie epiſcopoꝝ. Et dicit ꝙ non: q2 orbis maior eſt vrbe. xciij. diſt. legimus. poſt mediũ. ⁊ ibi glo. ꝙ ſtatutum concilij preiudicat ſtatuto pape. arg. contra ibidem.

¶ Canon largitionalium titulorum eſt ſumma tributi: ⁊ pñtatur de regulari preſtatione a prouincialibus fiſco. Et dicuntur tituli ex ſpecialibus titulis. i. literis breuibus cauta leguntur: vt. C. de iur. fiſc. l. pe. ⁊. C. de anno. ⁊ trib. l. iij. §. acceptiones. et. l. ſ. de canone largi. titu. lib. x. ſm Accur.

¶ Canon frumẽtarius vrbis romane eſt certus numerus menſuraꝝ frumenti: que ſingulis annis metiebãtur rome. l. ſ. ⁊. ij. eo. ti. lib. xj. qđ erat etiã de oleo. Et contra hoc nõ licebat alicui beneficium vel indulgentiã aut priuilegium impetrare: ⁊ impetratum non valuit: vt ibidem dicitur. Item canonũ quidam eſt late ſententie: quidam ferẽde. Et primus exprimitur per verbũ innodatus vel coiplo. Scđs per verbũ innodetur: vt eſt gl. in. c. quicũq;. de hereti. li. vj. Itẽ canon habet ſub ſe quatuor ſpecies. xxv. q. ij. ſi qs dogmata.

¶ Canonia eſt nomen tituli ⁊ iuris. Prebenda vero nomen facti: ⁊ cadit in extraneum: vt no. Jnnoc. in. c. cũ M. de conſtit. quere. ſ. prebenda.

¶ Cantare ⁊ legere differunt: qđ no. l. ſtatutis: quia qui tenet cantare officiũ: non ſatiſfacit diſpoſitioni legẽdo: ſed cui permittitur legere: permittit cantare. Abb. in. c. quod in te. in. §. not. de peni. ⁊ remiſ. ⁊ in. c. vt quiſq;. in. ij. no. de vita ⁊ honeſtate clerico.

¶ Capere eſt ita accipere ꝙ id qđ capis tuum fiat. Vñ aliud eſt capere: ⁊ aliud accipere: quia capere eſt cũ effectu qđ ſecũ remanſurũ eſt: ideo non videt qs capere qđ erit reſtituturus. Sed accipere eſt ſi quis non ſic accipiat vt habeat: ⁊ ſic accipere potes illud qđ non fit tuũ accipiendo. rubr. ſ. C. lib. x. ⁊. ff. de verb. ſig. l. aliud eſt capere.

¶ Capiendis. i. diſtrahẽdis pignoribus tributorum. require. ſ. pignus.

¶ Captio. i. deceptio. inde captioſum. i. deceptorium: vel deceptioſum aut doloſum: vt no. Jo. an. de offi. delega. l. ſi duo. lib. vj. in glo.). in fin.

¶ Captio cauſa mortis: alias capio ſcđm Azo. eſt qñ per mortem alicuius occaſio capiendi obuenit alicui: exceptis his capiẽdi figuris ⁊ cauſis que certis et ꝓprijs noibus nuncupantur: vt hereditas: legatũ: ⁊ fideicõmiſſum: quia ſcʒ talis captio vel capio nõ incidit in naturam captionis hereditatis legati vel fideicommiſſi. Et cauſa mortis capio ſm Azo. in ſum. C. de dona. cauſa mort. eſt cũ poſt mortẽ alicuius aliqđ datur alicui cauſa cõditionis implende: vt aliqđ perueniat ad aliquẽ mortis occaſione: nec tñ aliquo certo tranſlationis vel acceptionis noie nuncupatur: verbi gratia. fundũ tibi cõmiſi vt titio dares: cum tu poſt mortẽ meam non haberes fundũ dare titio: dediſti ſticho: qui forte eſt heres. Et ſtichus tunc cauſa mortis capit cũ fundus ei donatur cauſa mortis: quia donatio meram obtinet voluntatẽ vel libertatem ⁊ nõ emptam vel cõditionatam.

¶ Capitatio. require. ſ. Annona.

¶ Capitatio ciuium cenſibus eximenda: capitatio. i. cenſus capitis. Unde dicebantur ciues romani per excellẽtiam exempti ⁊ quedam orientales prouincie. l. vnica. C. eo. ti. lib. xj. Quidam tamen dicunt quod loquitur illa lex in plebe cuiuſlibet vrbis captioſe ꝑ hoc quod dicit ⁊ excipitur.

¶ Capite cẽſeri đr qui dat centũ ꝓ capite. C. in qui. cau. colo. ce. do. ac. poſ. l. xj.

¶ Caput eſt membrũ honorabilius inter cetera mẽbra. Pañ. in. c. cũ non liceat. de pſcri. in. ij. no. Mal. in. c. ſ. §. ad hoc

Ayuntamiento de Madrid

de pac.iur.fir.ꝛ Ange.in.c.ſi qs.C.de
pe.vbi dr ꝙ nõ valet ſtatutũ ꝙ ꝓ deli-
cto quis bulletur in facie ſeu in frõte.
adde fel.in.d.c.non liceat.in princip.
de preſcrip.
Capitalis inimicus quis dicatur: vide
Accurſi.ff.cum arbit.l.licet autem.in
gloſſ.ij.ꝛ Barto.ff.de queſtio.l.j.§.ſi
quis dicatur.
¶Capitales inimicitie ſunt cũ qs alicui
minatur mortẽ cũ odit vel ad mortez
deſiderat: vel q eũ accuſauit crimina-
liter.ꝛ idẽ dic qñ eſt queſtio de oibus
bonis vel maiori parte.ar.in.c.frequẽ
tia.de reſti.ſpo.li.vſ.nã bona tempora
lia ſunt vita hoium.l.aduocati.C.de
aduo.diuer.iudi.vbi eſt glo.vitã.facit
tex.in.l.ij.C.de ↄſti.pec.quẽ tex.Bal.
alle.i.c.cũ cã.de re iudi.c.ad hoc.ꝑ pe
cunia deſeruit neceſſitati humane.de
hoc vide Paul.in.c.cũ oporteat.nu-
mero.§.de accuſa.
¶Capitale crimẽ qđ ſit.vide.ff.de penis.
l.rei capitalis.de bon.poſ.l.edicto.§.
rei capitalis.
¶Capitales pene tres ſunt. Prima eſt
mors corpis.l.capitaliũ.ff.de pe.ſcđa
eſt dãnatio i metallũ.l.qdã.ff.de pen.
tertia eſt deportatio.ꝛ tali nõ perdit
libertas: ſʒ ciuitas.đ hac materia vide
feli.in.c.qualiter ꝛ qñ.l.ij.de accuſa.
¶Capitulũ vno modo eſt locus vbi res
capitales firmant.Scđo ſignificat le-
ctionẽ.Tertio diſtinctionẽ: vt ille hʒ
quinqꝫ capitula.Quarto ſignificat cõ
gregationem multoꝝ ꝛ precipue viro
rum eccleſiaſticoꝝ: vt no.Jo.an.in.c.
capitulum.de reſcrip.
¶Captiui ꝛ poſtliminio reuerſi.require.
ſ.poſtliminium.
¶Capitis diminutio eſt ſtatus cõmuta-
tio: vt qñ liber efficitur ſeruus.Et eſt
triplex diminutio capitis.ſ.maxia me
dia ꝛ minima.Minima capitis dimi-
nutio eſt qñ qs nec ciuitatẽ in qua mo
ratur: nec libertatẽ amittit: ſed tñ pa-
titur ↄ ſe ſtatus cõmutationẽ: vel im-
norationem circa familiam: vt q iuris
ſui eſt alieno iuri incipit eſſe ſubiect⁹:
veluti per arrogationem: aut cũ quis
emancipatur qui primo erat in aliena
poteſtate.Et debet intelligi ꝑdicta p̃-
ſcriptio cum permittatur ſtatus hoīs
facto eius interueniente: vt in conde-
mnando vel emãcipando: vel arrogã
do: vel adoptãdo: vel etiã in reuocan
do ex ingratitudine: vñ lʒ patre alicu-
ius mortuo mutetur ei⁹ ſtatus qr ſui
iuris eſt factus: non ideo capite dimi
nutus eſt.Et ſtatus hic ponitur ſm
Azo.ꝑ ciuitate ꝛ libertate: vel ciuitate
tm̃: vel patria poteſtate ſeu propria po
teſtate aut media.Tria enim ſunt que
habet homo.ſ.ciuitas: libertas: ꝛ fa-
milia: ꝛ ſecundũ hec tria ſunt tres ca-
pitis diminutiões.Media capitis di
minutio eſt cũ ſalua libertate ciuitas
amittit: vt cum quis deportatur ſeu
relegat ad exilium per quinquennium
vel bãnitur.Maxima capitis diminu
tio eſt cum ciuitas amittit: nec liber-
tas retinet: vt cũ deportat quis in in-
ſulã: ꝛ ſeru⁹ efficitur: aut in metallũ da
mnatur: ꝛ ſic etiã bannit in opus me-
talli: vel ſi maior viginti annis patit
ſe venundari ad pretiũ participãdũ:
vel ſi manumiſſus in ſeruitutẽ ex igra
titudine reuocet.Pena autẽ damnã-
di in metallũ hodie locũ non hʒ.vide
inſti.de capit.dimi.per totum.Spec.
ti.de tut.§.tutela.Effectus autem ca-
pitis diminutionis maximus eſt.naʒ
ſi quidẽ fuerit capitis diminutio ma-
xima vel media: certum eſt taliter capi
te minutũ haberi ꝓ mortuo: ergo nõ
cõuenitur a creditorib⁹: nec agit ↄ de
bitores niſi pro relicto legato in alimẽ
ta: vel pro habitatione legata: que le-
gata potius cõſiſtũt in facto ꝙ̃ in iu-
re.eius eñ bona publicata ſunt vel in
alium deuoluta.dat tñ actio in eos ad
quos bona eoꝝ peruenerunt.Itẽ nõ
vocabitur ad tutelam: vel curã: vt eo.
l.ij.ꝛ.l.tutelas.§.vlti.Si aũt fuerit ca
pitis diminutio minima per eam non
expirant publica iura: remanet etem
taliter capite minutus magiſtrat⁹ et
ſenator ꝛ iudex: ꝛ in quolibet officio
priſtino.Item nec per eã expirant tu-
tele: niſi ſit legitima: illa eñ expirat qr
refertur agnatis ſm Azo.
¶Capſarij dicũtur qui in balneis veſti-

Ayuntamiento de Madrid

menta ſuſcipiunt cuſtodienda. vel aliter ſunt illi qui portant alijs libros ad ſcholas.

¶ Carbonianum require. ſ. bonorū poſſeſſio carboniana. vn̄ ſm Azo. dr̄a carbonio inuētore vel autore. Et daſ ſoli nato ꝛ nō naſcituro: in quo differt ab edicto de ventre in poſſeſſionē mittēdo: quod ſubuenit naſcituro.

¶ Carbonum appellatione quid ꝯtineatur: vide. ff. de verb. ſigni. l. carbonuꝫ. vbi appellatione materiali nō cōtinetur materia: vt appellatione librorum nō charte. ff. de lega. iij. l. librorum. §. quod tn̄. Nec econtra appellatione materie continetur materiatū. l. ſeru9. eo. tit. Et ſic nō continentur ligna ad coquendum vel calefaciendum: quia non ſunt carbones.

¶ Careat viribus importat neceſſitatem ipſo iure. feli. in. c. rodulphus. in. xx. col. ver. careat viribus. de preſcrip.

¶ Carpentum eſt genus currus. in autē. vt ordi. prefec. ꝛ ibi gloſ.

¶ Chartularij iudices dicebanſ olim illi qui ab imperatore habebant poteſtatem iudicandi: ꝛ illos ſolum qui corā eis eligebant litigare poterant eligere ſine cōſenſu ꝓpriorū iudicū ſicut traditur in glo. l. ſ. ff. de iudicijs.

¶ Chartophilacium eſt armarium vel locus in quo charte reſeruantur. Et dicitur a charta quod eſt inſtrumentū: vel ſcriptura: ꝛ phylace conſeruare: quaſi ꝛc. vt not. in. c. ſ. de proba. ꝛ. c. ij. xc. diſtinctione.

¶ Charte appellatione venit charta papiri: negant membranam. l. chartis. ꝛ ibi Bart. ff. de leg. iij.

¶ Chartophylacium dicitur a charta: ꝛ phylace quod eſt ſeruare: quaſi loc9 vbi ſeruantur charte. Alibi dicitur gazophylatium: ꝛ dicitur a gaza qđ eſt diuitie ꝛ phylace: quaſi locus vbi reponuntur diuitie: vt eſt text. iuncta gloſ. in. c. ij. xc. diſtin. ꝛ Panor. in. c. ſ. in gl. pe. de proba.

¶ Charta ſeu inſtrumentum ſeu reſcriptū dicitur falſa ſeu falſum bene quatuordecim modis: vt no. i. c. in memoriam. di. xix. glo. verb. falſam. Primo ex dicto vel tacito. Secundo ſcripto. Tertio facto. Quarto ſine teſtibus. Quinto p ſubſcriptiones varijs manibus notatas. Sexto per alienum ſigillum dū propriū habeat. vt ibi.

¶ Character proprie eſt ſignaculū quoddam quo aliud inſigniſ: vt ordineſ in aliquem finem: ſicut charactere inſignitur denarius ad vſum cōmutationis ꝛ milites charactere inſigniunſ quaſi ad militiam deputati. Hō autē fidelis ad duo deputaſ. Ad fruitionē glorie. Et ad hoc inſignitur ſignaculo gratie. apoca. vij. Nolite nocere terre ꝛ mari quoadusq; ſignemus ſer. ꝛc. Scđo anima fidelis deputaſ ad recipiendū vel tradendū alijs que pertinent ad cultū dei: ꝛ ad hoc inſignitur charactere ſacramentali: id eſt ſigno indelebili anime impreſſo.

¶ Character eſt etiam ordo clericalis in anima fixus. vn̄ ordinati etiā ab heretico vel ſchiſmatico (dūmodo in forma eccleſie) talē characterē recipiūt ꝛ ordinem: ſed non ordinis executionem. c. conuenientibus. ſ. q. vij.

¶ Carena dr̄ a carentia hominum: vel ciborum: nā per quadraginta dies ieiunant in pane ꝛ aqua. Et includunſ in aliquo ſecreto loco iuxta eccleſiā: vbi non habēt conſortiū hominū: vt no. Ber. in. c. accuſaſti. de accuſa. ꝛ ſimile no. glo. in. c. ij. de ſpon.

¶ Carcurarij: ſciſſorij: ꝛ atriarij idē ſunt vcꝫ ſerui vel cuſtodes atrij.

¶ Cardinales dicti ſunt a cardine: qꝛ ſicut oſtiū regiſ a cardine: ſic per eos regitur eccleſia vniuerſalis. xxxiiij. di. pſbyteri. Dicuntur etiam quādoq; cardinales. i. principales: qꝛ p eos dꝫ officium in eccleſia regi.

¶ Cardinalatus eſt de iure diuino: quia per ſacerdotes leuiticos intelliguntur cardinales: vt in. c. per venerabilem. q̄ filij ſint legiti. ꝛ ibi Abb. in. ij. col. ꝛ idē Abbas ꝛ Hoſt. in. c. ex geſtis. de cleri. non reſid. Barba. late in tractatu cardina. in. iij. col.

¶ Carnificare eſt carnes facere. ſ. mactare. Inde carnifex q̄ carnes facit ꝛ vendit. de app. ſignificauit. Etiam homi-

Ayuntamiento de Madrid

cide ſolent dici carnifices: vt gl. iiij. in cle. ſ. de vi. ⁊ hone. cle.

¶ Caſelle ſunt granaria in quibus fructus componuntur. ff. de iudi. l. ſ. dicitur quaſi cellula granariorū: al's granorum.

¶ Caſtellus ſm Alber. vel caſtellum ſecūdum alios dicitur ſecundum Specu. receptaculum quod aquam publicā ſuſcipit que ducitur ad aliquod predium irrigandum: require. ſ. interdictum de aqua caſ. edu. vt. ff. de aqua quoti. et eſti. l. ſ. §. equiſſimum. Alias id eſt caſtrum. ff. de leg. ij. l. titia. §. fin.

¶ Caſtratus caſte natus. ſpado vero qui ſuis teſticulis caret. gl. in. l. ſed ⁊ queſitum. §. ſpadonem. ff. de libe. ⁊ poſthu.

¶ Caſtrum ſi vēdatur: iuſpatronatus ei annexum accedit. ſecus ſi vendo palatium vbi eſt eccleſia bi habeo iuſpatronat9. de hoc vide Inno. in. c. ex literis. de iurepa. ⁊ Hoſtiē. in ſum. de iurepatro. §. qualiter. ij. q. vij. accuſatio.

¶ Caſitare eſt minutatim vel minime ſtillare.

¶ Caſtrēſe peculium. require. ſ. peculiū.

¶ Cathedra ſecundum Hug. eſt grecū: ⁊ ponitur pro excelſa ſede iudicis preſidētis: ⁊ dicitur a catos. i. ſedes. ⁊ hedra ſponda. quaſi ſpondata ſedes. Et ponitur etiam pro ſede doctoris: ita dicit gl. in cle. dudum. de ſepul. et allegat ibi greciſmum: vnde. Rex ſolium: doctor cathedram: iudex ꝗ tribunal.

¶ Cathedraticum eſt quod ſoluitur annuatim epō a ſuis clericis ſue dioceſis in ſignum ſubiectionis vel obediētie: et etiam ſuſtentationis: ⁊ eſt duorum ſolidorum. vt. x. q. iij. placuit. ⁊ de offic. ordina. conquerente. Et dicitur cathedraticum: quia ſoluit̄ ad honorē cathedre epiſcopalis. x. q. iij. c. j. Et non debet exigi vltra antiquum morem. ea. q. nec numerus. Per quod intelligitur ꝙ poteſt currere preſcriptio in quantitate cathedratici. c. olim. de cenſi. ſed totaliter nō preſcribitur qn ſoluatur ſecundum not. Joan. teuto. xvj. queſtio. vij. quicunꝙ. Et vide Archi. c. ſ. de prehen. lib. vj. vbi contrariū alleg. Goffre. ⁊ Hugo. xiiij. queſtione ij. in princip.

¶ Cathecizare eſt imbuere: docere ſeu inſtruere vel benedicere. Inde catheciſmus: nam ante baptiſmum iſtrui debent baptizandi in fide: et precipue adulti. de conſecra. diſtin. iiij. ante. xx. ita no. in caꝑ. per cathecīſmū. de cog. ſpiri. lib. vj.

¶ Cathecuminus inſtructus dicit̄: vel ꝗ baptizari ꝑponit: medio tēpore ſymbolū dei diſcens. xlviij. diſti. §. ſ. c. qm̄ multa. vel dicitur audiēs eo ꝙ doctrinam ante valuas eccleſie audiat cum ſuſcipere velit baptiſmum.

¶ Catholicianus. i. vniuerſaliter deſeruiens. vt. C. de iudi. l. ante pe. ⁊ vlt. ⁊ in aut. de iudic. §. his qui cauſas preparant. ⁊ de defen. ciui. §. ex prouinciali.

¶ Catillus eſt ſuperior pars molendini. ff. de fun. inſtru. l. cum de lanionis.

¶ Caſtrametor: id eſt pono: figo vel diuido caſtra.

¶ Cathedralis eccleſia: id eſt epiſcopalis vel, regularis ⁊ collegiata: extra de elec. ne pro defectu. per Inno. ⁊ Hoſt. ⁊ vide Archid. de reſcript. c. ſtatutū. ſuper verb. cathedralibus.

¶ Cathegorica propoſitio notat̄. ff. de acquiren. re. domi. l. queſitum. in fi. ⁊ ibi in glo.

¶ Cathomus eſt flagellum ex virgis factum in modum ſcobe: ⁊ tali vtuntur religioſi in capitulis.

¶ Caupona quomodo differt a taberna vide. ff. de ri. nup. l. palam.

¶ Canteria inſtrumēta ſunt inuſtoria ꝗbus bituminatiōes ⁊ fortiores queꝙ cōglutinatiōes coquunt̄: ⁊ de his intellexit Iuriſcō. in. l. pictoris. ff. de fun. inſtru. Quis apud eū mendoſe legat̄ canteria. canterijs etiā vtūtur medici in remedijs ꝗb9 morbi alioquin inſanabiles inuruntur. Hinc illud notū diui Hierony. prouerbium. Putride carnes ferro curantur ⁊ cauterio.

¶ Cautio. hec dictio ex proprio ſignificato ſignificat nudam promiſſionem ex qua inducit̄ firma obligatio. C. de verbo. ſigni. l. ſancimus. vt quis tenetur cauere de euictiōe: de vitijs ⁊ morbis. Et intellige nudam a fideiuſſoribus.

Ayuntamiento de Madrid

⁊ pignoꝛibus:ſed nō a ſtipulatiōe. nā
aſtrictus cauere:debet ſtipulatiōe ca
uere:vt obligatio ſit firma.l.peñ.§.do
cere.ff.ne q̇s eum qui in ius voc.vi exi
mat.⁊ de clericis nō reſiden. c.relatū.
Quandoq; ſignificat cum pignoꝛib⁹:
vel fideiuſſoꝛibus q̄ſi hoc aliud ver-
bum ei adiunctum declarat:vt māda
ui ꝑcuratoꝛi vt recipiat idoneam cau
tionē a debitoꝛe:alias non daret dila-
tionem ibi cautio intelligitur cū fide-
iuſſoꝛibus vel pignoꝛib⁹.l.ſi mādato.
§.fi.ff.māda. Ratio ſignificati ſumit
ex verbo idoneā: quod apponitur vt
addat ⁊ foꝛtioꝛē cautionem exprimat
qualis nō eſſet per ſtipulationem ſo-
lam. Item pretoꝛ vbi iubet ꝑ collatio-
ne bonoꝛū faciēda recte caueri:vt.l.j.
§.iubet.ff.de collatio.bono.ſignificat
cū fideiuſſoꝛibus vel pignoꝛib⁹.vt §.
caueri.ca.l.⁊ hoc ratione verbi recte.
Quñq; ſignificat cum fideiuſſoꝛibus ⁊
non cum pignoꝛibus: quandoq; cau
tio de ꝑcuratoꝛe exigit.l.j.de ꝑcu.per
l.pretoꝛie.ff.de preto.ſtip. ⁊ hec eſt cau
tio p̄toꝛia requirēs fideiuſſoꝛes eſt le-
ge poſitiua pretoꝛis preallega. que eſt
facta ꝑpter honeſtatē iudicij:vt enī
pꝛomiſſio legis aliquid operetur: ⁊ nō
inutilis ſit.l.ſi quādo.ff. de leg.j.tunc
ex iuſta cauſa quando debitoꝛ bona
dilapidat iudex facere dēbet ꝙ caueat
creditoꝛi.

¶ Cautio eſt generale nomen omnium
ſecuritatum quoties quis ſecur⁹ red-
ditur de eo qđ ſibi pꝛomittitur: vnde.
Cautio priuata cū trino teſte notata:
Hocius eſt nacta quod cautio publi
ce facta. Et diuidit in multas ſpecies:
q2 alia eſt cautio hypothecaria: alia
chirographia. Et poſſunt dici ſatiſ-
datiōes: etiā cautio dicitur charta: in
qua ſcribitur cōputatio.vt Luc xvj.
Accipe cautionem tuam ⁊c.

¶ Cautio rati danda eſt cum de manda-
to dubitat. C.de ꝑcur.l.j. Et dicitur il
la ſecuritas que requirit a ꝑcuratoꝛe
actoꝛis pro dñio: cuius nomine a git:
ꝙ ratū habebit om̄e illud quod in iu-
dicium per illum factū fuerit. vnde ca
uere de rato vel ſatiſdare eſt ꝑcurato
rem actoꝛis pꝛomittere velle perſeue
rare vſq; ad finem litis.

¶ Cautio fideiuſſoꝛia eſt quando inter
uenit fideiuſſoꝛ pꝛīcipali obligationi.
Et dicitur ſatiſdatio: ⁊ he ſunt multe
vt de lite pꝛoſequēda: iudicio ſiſti: iu
dicatum ſolui: ⁊ de rato.

¶ Cautio fieri pꝛopꝛie interuētu dicitur
que fit per fidem preſtitam ſine ſolen
nitate iuramenti.

¶ Cautio iuratoꝛia eſt q̄ſi ꝯpꝛomiſſio iu
ramēto firmatur: vt q̄ſi iuro ſolēniter
me debere aliq̇d: vel iπpleturū ꝑmitto.

¶ Cautio nudo pacto eſt cū aliq̇s fidem
tātā habet de me ꝙ cōtentus ſit nuda
ꝑmiſſione mea. Et hoc ꝑpꝛie dr̄ polli
citatio vel pollicita ꝯuētio. Vñ veret
pꝛopꝛie dr̄ ſatiſdatio: ⁊ ſatiſfactio dici
pōt. Sȝ ſatiſdatio ꝑpꝛie eſt cū duo pa
ciſcētes duas ſcripturas ſub eadē foꝛ
ma verboꝝ inter ſe cōficiunt ⁊ mutuo
tradunt ⁊ pollicitatio ⁊ ſatiſdatio cau
tele dici poſſunt pꝛopꝛie loquendo.

¶ Cautio pignoꝛatitia ſiue hypotheca-
ria eſt cū pign⁹ tradit: aut hypotheca
ſuppoꝛtat: ⁊ dicitur etiam ſatiſdatio.

¶ Cautio de euictione dr̄ q̄ſi ſecuritas p̄-
ſtanda vel preſtita emptoꝛia vendito
re fit ea conditione vt ſi ab eo euinca-
tur: venditoꝛ ei reſtituat eſtimationē
rei in duplum vel in ſimplum: ꝑut iter
eos pꝛius conuentum eſt.

¶ Cautionum aūt alie multe pñt eſſe ſpe
cies: ꝑut ad diuerſas materias appli-
cant: vide Spe. itra.li.ti.de pig.§.ſeq̇t
vbi q̄ſdā alias ſpēs cautionuȝ ꝑſeq̇t.

¶ Cautio de dāno infecto eſt que pꝛeſta-
tur cū tua domus ruinoſa ruinam mi
natur domui mee: vel etiā pꝛeſtat ſm
quoſdaȝ cū timeo ꝙ aliquis mihi in-
ſidietur: q2 poſſum agere vt mihi pꝛe-
ſtet cautionem ne me offendat.

¶ Cautio de opere demoliendo quā pꝛe-
ſtat ille q̄ſi q; cui nūtiatur opus nouū
ſcȝ ꝙ ipſum opus demoliatur ſi cōſti-
terit eum iniuſte edificaſſe.

¶ Cautio de vſufructu: in qua de duob⁹
cauetur.ſ.ꝙ vſufructuarius re nō ma
le vtatur: ⁊ ꝙ etiā vſufructu finito re-
ſtituat quod ex re ipſa ſupererat.

¶ Cautio qua heres cauet ipſi legatario

Ayuntamiento de Madrid

cū heres dat fideiuſſores legatario de legato preſtando.

Cautio qua legatarius cauet heredi: eſt illa qua legatariꝰ ſatiſdat heredi: vt ſi falcidia locū habeat: qđ amplius nomine legati recepit ꝙ̄ rō legis falcidie patitur: id heredi reſtituat.

Cautio arrogatorū qua arrogator ſtipulatur ſeruo publico ꝙ reſtituat arrogato q̄ ab eo habuit: vł eis ad quos peruentura ſint: ⁊ ꝙ dabit ſibi quartā partem de bonis ſuis ſi eū ſine cauſa emancipauerit ſeu exheredauerit.

Cautio qua cauet ei cui reſtitutio fieri debet: per quā rogatꝰ reſtituere bona alicuiꝰ ſi ſine liberis deceſſerit: quicquid poſt mortē de hereditate extabit cogitur cauere illi cui debet fieri reſtitutio ꝙ ſeruabit ei quartam partem.

Cautio mutiana a mutio iuriſcōſulto dicta eſt: ⁊ habet fieri in vltimis volūtatibus vt cōmuniter ſm̄ doct. nō in cōtractibꝰ: ⁊ fit in conditionibꝰ negatiuis puta ſic dicendo. Si titius capitolium non aſcenderit ſi ſeruū nō manumiſerit lego ei. x. l. mutiane cautionis. ff. de cōdi. ⁊ demon.

Cautela eſt diminutiuū a cautione/et tn̄ quandoq; ſuperabūdantiā importat vt cum dicitur abundans cautela nō nocet. l. teſtamēto. in fi. C. de teſta. Quinq; que ꝓpter cautelā fiunt no. Archi. l. diſt. preſbyteros. Inde cauteloſus. i. prouidus circunſpectꝰ vel plenus cautelis.

Caupo quid ſit. patet. j. de dictione ſtabularij. in fine.

Catullus. i. ſapiens media ꝓducta/ſʒ media breui eſt animal: vſi. Eſt aial catulus: fruitur ratione catullus.

Cauillatio eſt qn̄ ab euidēter veris trāſitur ad euidenter falſa per quandam verborum inuolutionē vel ſophiſtriā c. venerabilis. de iud.

Cauſa eſt ex quo aliquid ꝓducit: vt pater eſt cauſa filij: ⁊ cōtractꝰ cā obligatiōis. l. ⁊ an eā. §. actiōes. ff. đ excep. rei iudi. Itē cā eſt finis ex quo impulſio dat faciēde diſpoſitiōi: ⁊ ita ſumit in titu. de ꝯdi. ⁊ demō. ⁊ cauſis ⁊ modis earū. vbi ptʒ ꝙ cā differt a modo: q̄ eſt de futuro: ⁊ a ꝯditiōe: q̄ eſt de futuro: ⁊ ſuſpēdit ēt a demōſtratiōe q̄ tm̄ declarat rē vel ꝑſonā ꝟbi grā. Patronꝰ poteſt ꝯpellere libertā vt nubat: vt ciuitates repleant. Iſte finis vt ciuitates repleant eſt cauſa ꝯdēde legis: ideo dicitur ꝙ ceſſante cā ceſſat lex: vt. l. adigere. §. ꝙ̄uis. ff. de iure patro. Et vtimur ꝓmiſcue illis ꝟbis ceſſante cauſa legis vel ceſſante rōne legis: differūt tn̄ cauſa ⁊ ratio: q2 rō eſt oculus cordis diſcernēs rē ꝑ mediū. Sʒ cauſa eſt qđ in facto accidit ꝑ qđ rō diſcernit q̄d iuris. Dicit etiā cauſa efficiens. i. ꝯditor legis in ꝯtractibꝰ cōtrahēdis. Cauſa materialis ī legibꝰ eſt materia de qua in illis diſponit. Et cā formalis eſt modus tractandi: ⁊ forma cōtrahēdi vel diſponēdi: q̄ addit ꝯtractui vel diſpoſitiōi. Dicit etiā cauſa inſtrumētalis: vt eſt inſtrumētū artificis. Et breuiter q̄cq̄d ad eſſe alicuiꝰ rei cōcurrit: cauſa dicit: aliter ⁊ aliter tn̄. Et ſignificatur cā ꝑ dictionē ſi: vt dicēdo: dono vel lego illi ſi negotia mea geſſerit. l. demōſtratio. §. j. ff. de ꝯditio. ⁊ demōſtratio. Itē ꝑ dictionē quia. inſti. de leg. §. longe magis. Et dictionē qm̄. nā exponit per q2. Itē ſignificat cauſa ī dictiōibꝰ illatiuis. vt dicēdo. Titiꝰ negotia mea geſſit: ideo vel idcirco ſibi lego. Itē in dictiōe cū: vt dicēdo: cū titiꝰ negotia mea geſſerit: lego ſibi ⁊c. Etiā ī dictiōe ſiue: vt ſiue titiꝰ negotia mea geſſerit ſiue aduocatꝰ fuerit ⁊c. Itē in ꝓpoſitiōe ꝓ: vt tibi lego vineas ꝓ alimētꝭ. l. fi. §. j. ff. de ali. ⁊ cib. leg. Ūn̄ ſenſus eſt ꝙ ex cauſa alimētoꝝ lego vineas. Itē ſignificat cauſa ꝑ dictionē noīe: vt dicēdo: lego vxori. x l. noīe dotis. l. cum q̄dā vxori. ff. de leg. ij. Cauſa đr a caſu quo venit: nā caſꝰ eſt materia et origo negotij nedū diſcuſſiōis examie pate facta: q̄ dū ꝓponit cā eſt: dū diſcutit iudiciū: cū diffinit iuſtitia. c. forus. de verb. ſig. vbi Ber. dicit in glo. Cā eſt res in dicendo poſita cū iterpoſitiōe certaꝝ perſonaꝝ. ſ. actoris: rei: iudicis ⁊ teſtis: ⁊ dicit a caſu: quia caſualiter occurrit preter hominū voluntatem. Et differūt cauſa ⁊ actio: nā cauſa eſt

Ayuntamiento de Madrid

negotium vel ꝯctus ex quo q̃s mouet̃ ad petẽdũ vel litigãdũ vt eſt: vẽditio vel locatio rei: ex qua orit̃ obligatio. ⁊ eſt cauſa proxima obligationis: q̃ obligatio parit actionẽ cũ obligatio mater ſit actionis. Et eſt duplex cauſa. ſ. proxima ⁊ remota q̃ differũt in actione reali ⁊ perſonali: nam in perſonali remota eſt ipſum factum. ꝓxima eſt ipſa obligatio: ⁊ in ꝑſonali nõ ſufficit exprimere cauſam ꝓximam: dicendo: ago contra te: quia obligaris mihi in decem: ſed oportet exprimere cauſam remotam: vt dicendo. conuenio te: qꝛ mutuaui tibi decem. Jn reali ꝓxima cã eſt dominiũ. Sed remota ex q̃ qua cõſeq̃tur q̃s dominiũ: ⁊ nõ eſt neceſſe exprimere remotã. vt dicendo ago cõtra te: qꝛ emi domũ a Bernardo: ſed ſufficit exprimere ꝓximam cauſam: dicendo. ago cõtra te: qꝛ ſum dominus dom⁹ illi⁹. ⁊ hec no. in glo. ⁊ per doct. in. c. dilecti filii. d̃ iud. De diuerſis ſpeciebus cauſarũ vide bonã glo. xi. q. i. in ſum. Eſt em̃ quedam cã ſpũalis vel annexa ſpũali. vt illa que fit de iure patronatus. q̃dã ciuilis vt cũ agitur ſuper rei vẽdi. in cã pecuniaria: q̃dã criminalis vt cũ agit̃ directe de crimine: quedã mixta: vt cũ agitur de crimine ciuiliter: vt de adulterio ad ſeparationẽ thori. Jn his tribus vltimis caſibus iuratur de calumnia: in primo non iuratur de calumnia: ſed tantum de veritate dicenda.

¶ Cauſe criminales dicuntur in quibus agitur ad vindictã: ſiue ad penam: et hoc etiã dicitur q̃ñqꝫ agi criminaliter q̃ñ agitur ad vindictam publicã: quãdoqꝫ dicit̃ agi ciuiliter quando agit̃ ad penam ꝑ modum inquiſitiõis denuntiationis: vel ad intereſſe partis per viam accuſationis.

¶ Cauſa minima eſt duorum aureorum vel decem aureorum vel quinquaginta ſolidorum: vel illa que non ſufficit ad ſumptus iudiciales.

¶ Cauſa autẽ argumento ſcilicet naturalis rõnis ꝯſtat: aut ꝓbatione teſtiũ vel tabularũ ⁊ inſtrumẽtorũ. c. for⁹. de verb. ſig. Facit enim ꝓbationem confeſſio. vt ibidẽ not. in. l. i.

¶ Cauſe fauorabiles ſunt quatuor. ſ. de libertate matrimonio: dote ⁊ teſtamẽto. c. duobus. de re iud. ⁊ de cauſa no. Panor. in cle. dudum. de ſepul. ſuper verbo cauſis. ⁊ Joã. and. in. c. cũ dilecti. de accu.

¶ Cauſor cauſaris. i. conqueror.

¶ De Cante E.

¶ Cecitas morbus eſt. vt. ff. de edil. edic. l. i. §. ſed ſciendum.

¶ Cecus dicitur qui ſupne contemplationis lucem ignorat. xlix. diſt. hinc. Quandoqꝫ exponitur cecus. i. indoctus. ⁊ talis non eſt ordinandus. xlix. diſt. c. fi.

¶ Cedendarum actionum beneficiũ eſt ꝑ qḋ poſtulare poſſum fideiuſſores: ⁊ aliũ q̃ obligati ſunt in vna obligatiõe ſibi cedi in alia cõtra fideiuſſores et alios in quib⁹ ſunt obligati alioquin niſi cedat̃ eis poſſunt recuſare ſolutiones: vt inſtit. de ſatiſda. §. ſi antẽ. ⁊ C. de ſolu. l. ſtichuꝫ vel pamphilũ. §. pe. De hoc vide in Spec. tit. de renũ. §. finitis. poſtremo dicẽdum. De beneficijs ⁊ alijs require ibidem. §. parum autem. verſi. ⁊ nota. ⁊ vide. j. in verbo renuntiato.

¶ Ceda idem eſt ꝙ charta. inde cedula parua carta.

¶ Cedere bonis eſt vniuerſitate bonorũ ſuorũ recedere ⁊ eis abrenuntiare: veluti quando aliquis oneratus debitis vel obligatus pluribus: nõ habẽs vñ ſoluat vt ſatiſfaciat oibus creditorib⁹ abrenuntiat bonis ſuis vniuerſis: cedẽs illis: vide. j. ceſſio. Etiã cedere eſt vẽdere. l. ſi dubitãter. ff. de fide inſtru. ⁊ hoc nota ꝓ ſtatutis. Et cedẽs bonis nõ liberat̃ etiã a ciuili obligatione. l. q̃ bonis. ff. de ceſ. bo. vbi notat Accur. licet ꝯtrarium tenuerit gl. ⁊ male in. l. vbicũqꝫ. ff. de fideiuſ. Jtẽ nõ audit̃ debitor fiſci vł reipub. volẽs cedere bonis ſm̃ Bar. i. l. i. s q̃. ff. de ceſ. bo. ꝙuis videat̃ tenere oppoſitũ i. l. iij. iũcta gl. C. de ceſ. bo. ⁊ bñficio ceſſiõis renũtiari nõ põt ſꝫ Bar. l. alia. §. elegãter. ff. ſo.

Ayuntamiento de Madrid

ma.l3 Cy.videaṫ tenere contrariū in
l.j. C.qui bo.cede.poſ.Et bonis cedi
pōt:nō tātū in iure:ſed etiā3 ꝯtra ius.
ꝛ ſufficit ꝑ nuntiū ꝛ per epiſtolā id de
clarari.l.fi.ff.de ceſ.bo.

¶ Cedere actioni eſt ius actiōis mihi cō
petētis in aliū transferre:ꝛ ipſm quaſi
in locū meū ponere:ita vt dicta actio
ne poſſis vti aduerſus eos ꝯtra quos
actio talis poterat intentari.

¶ Cedere diem eſt incipere diem debiti
vt ſi mihi promiſeris centū ſi titius fa
ctus fuerit cōſul:vel epiſcopus: vel ſi
nauis ex aſia venerit:cum hec cōditio
nes extiterint:tūc dicitur dies obliga
tionis cedere:vel diē cedere debiti eſt
pecuniam incipere deberi:vt ſi debes
mihi centū3 in feſto Joannis bap.ad
ueniēte feſto dicitur venire dies debi
ti.l.cedere diem.ff.de ver.ſig.

¶ Celeriter:id eſt ſummarie. Bart.in.l.
ſi quis.C.depo.

¶ Celicole dicuntur illi qui celū vel pla-
netas celi.i.ſolem ꝛ luna3 ꝛ ſtellas,q̄ſi
deum colūt.Et hilicet chriſtiani ſint
vel non tamē non ſunt tenendi in ple
na veneratione chriſtianoꝝ: ſed nec
ceteroꝝ hereticoꝝ penas pati de
bēt ſm leges:vt.C.de iudi.ꝛ celi.l.celi
colarum.ꝛ quaſi per totum tit.

¶ Celū.i.celeſtis altitudo imperij.vel ex
pone aliter vt not.C.de ſum .tri.l.vlt.
in ꝑn ſuper ver. celum.Uel celū.i.vni
uerſalis eccleſia.extra de maio.ꝛ obe.
c.ſolite.Uel celum:id eſt aer.ff.de vſu
fruc.l.ſi cuius.§.inde queſitum.

¶ Cella a cellando.i.occultando dicit.c.
priuilegium.de ver. ſigni.in glo.v.

¶ Celebs dicit eſſe ille qui non vult ꝯtra
here matrimoniū.Et hic ſ3 Azo.for
te orbꝰ dicebaṫ q2 ſine matrimonio ꝛ
ſine liberis erat.Et illi olim non pote
rāt cauſa mortis donare:quod hodie
ꝑ leges corrigitur.vt patet.C. de infir
mādis penis celibatus ꝛ orbitatꝰ.Di
citur autē celebs quaſi celo beatꝰ: q2
talis eſt ſ3 Iſid.qualia ſunt lumina in
celo que abſq3 connubijs ſunt.

¶ Celibatus venit inde.et eſt ſtatus vel
modus permanēdi ſeu viuēdi ſine cō
iugio.Uñ ꝑut dicūt theologi:celiba-
tus Joannis id eſt virginitas vel caſti-
tas nō preferebaṫ coniugio Abrahe.

¶ Cementarij dicuntur operatores mu-
rorum:idem quod latomi:quia cemē
to:calcis et arene vtuntur.

¶ Cenaculum eſt locus aptus ad cenan
dum vel comedēdum in quo quis ma
gis de die q̄ de nocte ſolet reſidere
cauſa refrigerij.

¶ Cenotaphium eſt inane ſepulchrū id
eſt monumentum ſine corpore:qđ cō
ſtat ad memoriā defuncti.hunc autē
locum placet eſſe religioſum: ſicut in
ea re teſtis eſt Uergilius. Sed duo fra
tres Anto.ꝛ Seue.contrariu3 ſcripſe
runt:quoꝝ ſententia preualet:vt.ff
de re.diui.l.intantum.§.fi.

¶ Cenobiū eſt locus religioꝝ.ꝛ dicit a
cenon.i.cōmune:q2 ibi omnia debent
eſſe cōmunia.c.cū dilectus.de cōſue.

¶ Cenſere eſt iudicare: iudicium conſti
tuere:precipere:vt no. Joan.an.in gl.
verbi cenſemus.in clemen.j.de cōceſ.
preben.ff.de verbo.ſignificatio.l.cēſe
ri.Inde nomē cenſoris ſumptum eſt.
Predia etiam dicūtur cenſeri q2 cen
ſum prebent.Etiam cenſeri eſt in cen
ſura conſcribi:vt.C.in quibꝰ cau pig.
taci.ccontra.l.j.

¶ Cenſores a cenſu eris .i.pecunie ſunt
dicti:quia cenſum tollūt.Cum enī au-
ctꝰ eſſet cenſus i vrbe Romana adeo
vt conſules non ſufficerent: cōſtituti
ſunt cenſores:ꝛ cenſoris nomē inde vi
detur eſſe tractum:quia ſenatū aliqđ
cenſuiſſe dicimꝰ.l.cenſeri. prealle. Itē
cēſor eſt iudex.Inde cēſura .i.iudiciū:
ꝛ per cenſura3 eccleſiaſtica3 ſignifica
tur interdictū: ſuſpēſio ꝛ excōicatio.
c.querenti.de ver.ſignifi.Etiam cēſo
res Romanos procuratores dicimꝰ.

¶ Cenſiti dicunṫ qui cenſentur.i.cēſum
prebēt.require.§.agricole et cenſiti.et
l.colonus.

¶ Cenſus:tributū:ꝛ penſio publica ide3
vt.C.in q ui.cau.pig.ta.ꝯtra.l.j.ꝛ.C.ſi
propter pēſionē publicam.l.ſi accipi
tur.Unde cenſus idem eſt qđ pēſio q̄
ſoluitur de prouentibus.

¶ Cenſitor eſt qui recipit ꝑſentationes
collectoꝝ coloni:ꝛ pignoris iure ve-

Ayuntamiento de Madrid

dit prediū ſi cenſus non ſoluit:vt.ff. de cēſi.l.forma.§.illa.⁊.l.cū poſſeſſor.§.cum pro pecunia.

¶Cenſura eccleſiaſtica quid ſit:vide extra de ſepul.c.vlti.⁊ vt lit.nō conteſta.c.tue. Item quid importet:vide extra de verbo.ſi.c.querenti.⁊ in cle.de iudi.c.ij.⁊ de foro compe.c.ſ.

¶Cenodoxa eſt vana ⁊ mundi gloria.

¶Centenarij dicuntur duces vel magiſtri cētum militum: quorum poteſtas dicitur centena.

¶Centurio eſt qui preeſt centum. C.de inoff.teſt.l.de inofficioſo.⁊ ibi no.⁊ de mili.te.l.ex militibus.⁊ ibi in glo.⁊ de vulg.et pupil.ſubſti.l.centurio.

¶Cerdo dicitur vilis homo q̄ artes exercet illiberales quodlibet lucrum ſectans:cerdo enim grece:lucrum latine dicitur. de eo meminit in reconſul.in.l.cerdonem.ff.de no.oper.nun.

¶Ceſſio eſt iuris ⁊ actionis trāſlatio.nā per ceſſionem iura ⁊ actiones in eum cui ceſſit:transferunt:q2 ſicut in vēditione vel quolibet titulo alienationis rei corp̄alis neceſſaria ē traditio quātum ad dominij translationem:ita ad translationē rei incorporalis:ſcilicet iuris ⁊ actionis vtimur ceſſione:q̄ reputatur pro traditione. Itē ceſſio ſ3 Iſido.lib.vi.etymo.proprie eſt rei cōceſſio:ſicut eſt illud Ruth.iiij. Cedo iuri ꝓpinquitatis. Nā cedere dicim⁹ quaſi concedere:vtpote ea que ꝓpria ſunt:nā aliena non cōcedimus ſed reſtituimus. Cedere etiam proprie dicitur qui contra veritatem alteri cōſentit.vt Cice. Ceſſit emiliſſe autoritate viri:id eſt poti⁹ paruit. Et eſt ſciendū ꝙ in inſtrumēto ceſſionis dicit̄ q̄d cedens eum cui cedit:conſtituit ꝓcuratorem in rem ſuam. Ad cui⁹ euidētiā notandū. Si cū titio ex mutuo ꝯtraxiſti:tibi competit contra eum actio directa ⁊ perſonalis:quia cū eo in tua ꝑſona contraxiſti. Tibi etiam competit actio vtilis:qua vtiliter ⁊ cum effectu debitum ipſum tanq̄ rem tuam proſequeris. Si autem mihi iura ⁊ actiōes contra debitorem tuū ex cauſa vendi tōis vel ex alia cōmiſeris:transfertur in me vtilis actio qua vti poſſum ad ipſu3 debitū tuu3 tanq̄ meum exequendum. Directa vero ⁊ ꝑſonalis remanet apud te cum a te ꝑ ceſſionē nō potuerit ſeparari:et ſi velis adeo tibi adheret.ff.ꝓ ſocio.l.iij. Et ſic patet ꝙ in directa actione ⁊ perſonali ſum ꝓcurator tuus:q2 aliter nō potera3 vti. licet enim directa non poſſit cedi:pōt tamē mandari eius exercitium. Et nota ꝙ ceſſio actionum preſumit̄ ſimulata ex trib⁹ q̄ notat Accur.i.l.ſ.⁊ pe.C. de man.⁊ ibi docto.⁊.c.fi.de alie.mu.indi.cau.fa. Itē ſunt ſex cauſe ꝓpter quas epiſcopus poteſt cedenti ſentētiā poſtulare:ſc3 cōſcientia criminis: debilitas corporis:defect⁹ ſciētie:malitia plebis:graue ſcandalū:⁊ irregularitas perſone. De crimine:de renuntia.niſi cum pridem.circa princ.⁊ ꝑ totum tit.vnde. Crimen debilitas defectus plebs mala:cogit cedere p̄latu3: ſimul addas ſcādala fratrum. Adde predictis ſi quis ſit irregularis.c.ſ.de renuntia.in glo.

¶Ceſſionarius dicitur ille in quem trāſfuſa eſt obligatio vel nomem:⁊ debet certiorare debitorē ꝙ nomē ei⁹ in ipſu3 transfuſu3 ſit:ipm notificādo:vel oſtēdēdo inſtrumētū.⁊ legēdo:et copiam ſi velit habere:dādo:vt.l.nomē. que res pigno.obliga.poſ.C.alias alteri ſoluere poſſet debitū:non credēs ſe obligatum ceſſionario.l.i.§.i.ff.de no.oper.nūtiatio.⁊.l.ſ.C.de oblig.et actio.per Barto.

¶Cerimonia eſt rit⁹ ſacrificādi. Dicūtur enim cerimonie ſacrificia ⁊ ſolennitates iudeoru3 que cereis exercebātur:⁊ ſic in veteri teſtamento peccata purgabantur.

¶Cerimonialia p̄cepta ſunt que ad cultum dei pertinent:de quib⁹ ratio reddi non poteſt ſm Ioā.theuto.diſtin.vi.§.his ita reſpondetur.quia ad literam fuerunt mādata:vt nō arabis in boue ⁊ aſino:non indues veſtē lino lanaq̄ contextam:⁊ non ſeres agru3 diuerſo ſemine. Sunt enim tres duplicitates ꝓhibite:ſcilicet,in corde:in ore:et in opere.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Ceroferarij a colyti ſunt.xxſ.diſtinctio. cleros.xxxij.diſt.ſiquis poſt.§.deſer-uientes.

¶ Ceſar fuit primo nomen ꝓprium Julij imperatoris:a quo poſtea oēs impera tores dicti ſunt ceſares.

¶ Ceſo onis.eſt puer ſciſſus ab vtero ma tris. Inde ceſar: quia ceſus ex ventre matris:vt per gl.in rubꝛ.inſtit. in ver-bo ceſar.

¶ Certare.i.pugnare:quaſi certum ſe di-cens habere:quod fit etiā diſputādo. C.de poſthu.here.inſti.l.quod certa-tum.de leg.cum quidam.

¶ Certatores dicuntur monachi.in autē. de mona.§.cogitandum.

¶ Certum dicitur nō dubium:vnde pro curator debet eſſe certus.ff. de ꝓcura. l.ij. Item arbiter certus debet eſſe.ff. de arbi.l.item ſi vnus.§.ſi in duos.Si militer tutor debet eſſe certus.ff.de te ſta.tut.l.tutor incertus.et.l.duo ſunt titij.vt tenet Uber.de bobio.c.ſ.de ꝓ-cura.lib.vj.in gloſ.

¶ Certi cōdictio competit ex omni obli-gatione ⁊ ex omni cauſa ex qua aliq̄d certū ⁊ determinatum petitur: ſiue ex ꝯtractu ſiue ex cauſa legati:ſiue ex ſuo nomine:ſiue obligetur hereditario:⁊ ſunt due certi cōdictiōes.vna gnālis in omni cōtractu vbi certum petitur. alia ſpecialis in cōtractu mutui.Et lz nulla lex hoc manifeſte dicat:ꝑōt tñ elici ex tex.inſti.qui.mo.re ꝯtra.oblig. §.ſ.in fi.ibi ex eo cōtractu:ſcilicet mu-tui naſcit̄ certi cōdictio: quaſi pro no men eo demōſtret ſpecialitatē in mu-tuo.etiam in ſimili licet ſolum vna bo nor̄ poſſeſſio nominet̄: cōiter tñ ſunt due:vna generalis:alia ſpecialis.Poſ ſet etiā probari ex rubꝛ.ff.de re.cre.⁊ ſi cer.pe.⁊ de cōdi. Que rubrica hꝫ tres partes vbi in ſecūda tangit̄ certi con-dictio ſpecialis.⁊ eſt gl.inſti.§.prealle. ſimilis gl.in.l.certi condictio.in prin. ff.ſi cer.pe.⁊ in.l.ſ.in prin.ff.de tritica-ria.⁊c.Cōtrariū notauit catho de ſa-xis.in.l.ſ.C.qui admit.ad bonī.poſ.ſu-per rub.Nā bene datur aliqua bono-rū poſſeſſio in gnāli:ſed nulla gnālis. ⁊ ſic deeſt certi cōdictio ſicut ꝑ Ariſt. datur animal in genere: nullum tamē reperitur animal generale quod om-nibus participet animalibus. Et no-ta ꝙ in libello non procedit certi con-dictio generalis: quia non inſtruitur aduerſarius an debeat contēdere an liti cedere:dicendo:te conuenio:quia ad centum mihi teneris.

¶ Ceruiſia vini appellatione non conti-netur.ff.de vino ⁊ oleo legato.l.ſi q̄s vinum.

¶ Cetus:vide.ff.ad.l.iul.de vi.l.qui cetu. ⁊ in clemē.de elec.c.hi qui. Et quid ſit cetus:⁊ vnde dicatur: vide.xv.diſtin. canones.in fine. Item quot homines faciant cetum:vide Bar.in.l.ꝑtor.ff. vi bo.rap.

¶ Ceterum.no.Jo.cal.in cōmēto decre. veſtra.de coha.cleri.⁊ mul.⁊ Pan.in cōmento decre.nobis. de iure patro.

¶ Cetera:hec dictio habet importare in ꝯtractu ea q̄ veniūt: q̄ ſunt de natura ipſius cōtractus.hoc eſt de ꝯſuetudi-ne.vt no.in.l.ſi duo patroni.§.ſi q̄s iu rauerit.ff.de iureiur.⁊ ꝑ hoc inferunt doct.ꝙ ſi in ꝓtocollis alicuiꝰ notarij inueniant̄ hec verba ⁊c.ꝙ intelligant̄ ea veniſſe in cōtractu q̄ de natura vel de ꝯſuetudine eiꝰ ſunt: vt dicit Bal. ꝙ ꝑ verbū cetera nūq̄ intelligit̄ vt ve niat ꝓmiſſio cū pena. Ratio: qꝛ pena dꝫ eſſe q̄d extrinſecū ab ipſo cōtractu ideo nō intelligitur venire niſi exꝓſſe appareat.ar.ex his q̄ no.in.l.ſcīēdū.ff. de verborum oblig.⁊.l.ij.C.de fal.ſi tñ ſm Bal.ꝯctus eſſet conceptus ad cō ſilium ſapientis:⁊ in ipſo verbū ⁊c.re-periret̄:tunc bene poſſet apponi pena in hoc cōtractu.⁊ hoc operatur appo ſitio illa: vt conſilium ſapientis dicat iſtum contractum iuxta not.in l.aper te.ff.de verb.oblig.Et nota ꝙ dictio ⁊ cetera duplici modo ſcripta reperit̄:⁊ ſecundum hoc dupliciter ꝓfert̄. Uno mō ponit̄ indeterminate in fine ora-tionis ſic ꝙ nō regit̄ ab aliquo v̄bo:⁊ tūc debet ſcribi breuiter vt ſic ⁊c. Se-cūdo modo ponit̄ determinate ſic qꝺ refert̄ ad verbum in oratione poſituꝫ a quo regitur:⁊ debet ſcribi longe pro duabus dictionibꝰ vt ſic ⁊ cetera.Sic

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

Ayuntamiento de Madrid

etiã ꝓfertur breuiter ⁊ lõgi⁹: ⁊ vtroq₃ modo ſignificat ꝑut verba ꝓcedẽtia vel aliud mediũ ſignificare declarat. Jllam breuiter ⁊c. ſignificat illud quod deficit: ⁊ ſupplet ỽba deficientia: vt in l. gallus. verſi. credendum. ff. de libe. ⁊ poſthu. vbi teſtator dicit. Si me viuo nepos decedat: tũc q ꝓnepos ⁊c. credendum eſt gallum denotaſſe id eſt de pronepote. Et ſic dictio ⁊c. ſupplet ibi verba ſm q ꝓnepos poteſt ſubſtitui: que ſunt in princ. illius. l. vt gallus introduxit. Item ſi ꝓcedit inſtrumentũ extenſum locationis vnius domus facte vni: ⁊ ſequitur inſtrumentũ abbreuiatum emptiõis alterius domus facte eidẽ. dictio ⁊c. ſignificat clauſulas in precedẽti poſitas q huic locationi ſunt applicabiles: q2 precedentia declarãt ſequẽtia. l. ſi ſeruus plurium. ff. de lega. j. Itẽ q2 in habentib⁹ ſymbolu₃ facilior eſt trãſit⁹. l. in rẽ. §. itẽ que cunq₃. ff. de rei ven. Contractus aute₃ emptiõis ⁊ locationis ſunt ſimiles. l. j. ff. locati. Et eſt ſciendũ ꝙ notari⁹ q̃ſi notã poſitã breuiter in ꝓtocollo redigere vult ad inſtrm publicum tunc ſignificata per dictionem ⁊c. d₃ extenſe ſcribere: q2 ſc̃ꝫ qd actũ eſt: ⁊ qd ꝑ hãc dictionẽ intellexit tã₃ teſtis ibi ↄtẽtorũ: q2 diſpoſitionẽ ↄtrahentiũ recipit ergo mortuo ꝑmo notario poſt protocollũ añq₃ redigeret illud in publicũ inſtrm: ſcd̃s notari⁹ nõ d₃ ſignificata ꝑ dictionẽ ⁊c. i ꝓtocollo poſitã extẽdere niſi ↄ̃tũ ibi ſunt extẽſa. l. ↄctũ. C. de fid. inſtr. Sed talis nota ꝓtocolli legẽda eſt partib⁹ corã teſtibus et illis exponẽtib⁹ verbũ ⁊c. debet notari⁹ ſecũdus ſuꝑ hoc requiſit⁹ expoſitionẽ illorũ redigere in publicũ inſtrm extenſum. al's iudex d₃ arbitrari ex ꝓcedẽtibus ⁊ ſequẽtib⁹ ⁊ ↄiecturari quid per ỽbũ ⁊c. ſignificet. l. ſi ſeru⁹ pluriũ. §. j. ff. de le. j. ⁊ l. volũtatis. C. de fideicom. Scd̃o ſumitur ⁊c. prout longe ponit ⁊ ſignificat alia ꝓter ea que enumerata ſunt. l. item querit. §. exercitu. ff. locati. vbi dicitur ꝙ milites de domo feneſtras ⁊c. ſuſtulerũt. Itẽ ibi: heres q cõpulſus adit: ſicut ceteris ↄmodis caretita hoc ↄmodo qd nõ põt detrahere quartã. l. nãq₃. §. qui ↄpulſus. ff. ad trebel. vbi dictio ⁊ cetera regit a verbis ſuſtulerunt ⁊ caret.

¶ Cibaria ſunt panis groſſus: caſeus: faba: cepe: ⁊ ſimilia. ſm gloſſ. in. l. ſeruis vrbanis. in ver. ex libellis. iuncta ſeq. ff. de leg. iij.

¶ De C ante J.

¶ Cicera eſt omne qd bibitur. xxiij. q. j. ſ. admonere. circa mediũ. in prin.

¶ Cicatrix d2 que vultum excecat vel deturpat: ⁊ poſt ſanatũ vuln⁹ remanet. Bart. in. l. ſi q̃s in metallum. C. de pe.

¶ Circuitores dicũtur qui circũeunt vel circũdant patrias a nũdinis ad nũdinas deferẽtes res venales. Et dicunt alio nomine circũmeatores.

¶ Circũforaneus ſm Iſid. li. x. dicitur q ad modum rote circũfertur.

¶ Circũſeptus eſt circũdat⁹ vel vndiq₃ cinctus: vt not. in proe. clemen.

¶ Circũducere literam eſt eam circũducta linea damnare: ⁊ ſic differt a cãcellare ⁊ ſuppunctare.

¶ Cemiterium eſt locus ſolenniter ꝑ epiſcopũ benedictus. de conſe. diſti. j. nemo. ⁊ d2 a cemos. i. dulce. ⁊ ſteron ſtatio: quaſi dulcis ſtatio.

¶ Chirographum eſt cum duo paciſcẽtes duas ſcripturas ſub eadem forma verboꝝ inter ſe cõficiũt: ⁊ mutuo ſibi tradunt: vel d2 inſtrumentum ſeu illa litera in qua debitor cõfitet ſe eſſe obligatũ creditori: idẽ qd ãtepocha ⁊ chirographa dũ veniũt nomẽ ſine corp⁹ veniſſe videtur. l. ſeruu₃ filij. §. cũ qui chirographum. ff. de leg. j.

¶ Circũſtantia alicuius loci intelligitur per. xxx. pedes: vt dicit Bar. in. l. item apud labeonẽ. §. cõuitium. ff. de iniu.

¶ Chiliarcha eſt princeps ſuper mille homines.

¶ Ciliũ eſt parua pellicula in oculo que dicitur lachrymale.

¶ Cimiliarchium locus eſt vbi reponit theſaurus. C. de bo. auto. iud. poſ. l. ff. §. ſin autem. ⁊ de agrico. ⁊ cenſi. l. litibus. §. ſin autem.

Ayuntamiento de Madrid

¶Cimiliarcha.i.cuſtos vaſoꝝ ⁊ aliarum rerum eccleſie. C.de ſac.ſan.eccle.l.iubemus.in glo.quaſi procuratori ⁊c.⁊ c.ea que.extra de offi.archi.

¶Cingulū qñq; exponit̄.i.adminiſtratione.in aut̄.vt liceat ma.⁊ auie.§.q2 vero quidaȝ.⁊.C.vt dig.o2.ſer.l.ij.li.xij.de meta.l.omnes.Qñq; cingulū ponitur pro enſe vel ꝑ titulo dignitatis.in aut̄.vt oēs obe.iud.ꝓuin.§.arripiat.⁊.C.de prepo.ſac.cub.l.viti.lib.xij.

¶Circa eſt ſignificatiōis reſtrictiue: nō autem ampliatiue.vt in.l.rutilia polla.ff.de ꝯben.emp.⁊ hoc no.ꝑ ſtatutis.Et quid dictio circa operet̄ in teſte.vide Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca. Et circa pertinet ad tempus circū ad locum circiter ad numerum.

¶Circunſcriptio quid ſit.Bart.in aut̄.ex cauſa.C.de libe.prete.

¶Citatio eſt in ius vocatio vel inuitatio cū quis de aliquo conqueritur: ⁊ querimonia ſua co2aȝ iudice depoſita: iudex emiſſo citationis edicto: ad eius inſtantiā vocat vel inuitat illum ad ſe in quem agere deſiderat q̄ cōqueſtus eſt.Si vero in edicto iudex: vel ꝑto2: adijciat hāc clauſulā: ſi in die preſcripto nō veneris quaſi contumax condemnaberis vel reputaberis: tūc edictum olim dicebatur peremptorium. Hodie aūt ſufficit ꝙ dicatur.Citam9 talem peremptorie: ⁊ eſt quadruplex modus citandi ſm Guil.de mon.lau. Primus per nuntium literis citatorijs.Secundus per preconem.Terti9 per edictum.cle.ſ.de iudi.Quartus fit ex iuris diſpoſitione.Item quedā citatio fit ad monitionem iudicis.c.cōſuluit.de offi.deleg.Item quedam eſt verbalis: quedam realis: vel actualis ducendo ad iudicem. Item citatiōis ſunt tres actus. Primus eſt impoſitio: cum iudex imponit nuntio vt citetur reus.Secūdus manifeſtatio: cuȝ nuncius denuntiat citato vt veniat. Tertius relatio: cum nuncius refert iudici talē in tali loco citaſſe.additur etiam quartus.ſ.comparitio citati: et quando citatus teneatur comparere: ⁊ ſi non comparet mulctetur: not.per docto.in.c.ꝑterea.de dila.Et de illis actibus in.c.fi.de ferijs.Et no.ꝙ citatio eſt de iure naturali.vt in clem̄.paſto2alis.de re iud. Et citatus ad locū mo2boſum ſeu vbi aer eſt peſtilētialis vel co2ruptus: nō tenet̄ ire cum ſaluti hoīum ſit ratio adhibenda.l.recuſare.§.ſi quis in vno.ff.ad treb.⁊ ibi per doc.Nec citatus ꝑemptorie pōt dici cōtumax ante libelli oblationē.l.ſi finita.§.ſi plures.ff.de dam.infec.

¶Cito aduerbium id eſt intra.xx.dies in aut̄.de man.princ.§.ſed ⁊ ſi ſuſcipientes.

¶Citra qñq; ponitur pro preter.de cal.l.vlti.de pac.l.paciſci.⁊ de mino.l.verum.§.ex pacto.qñq; habet effectum priuationis vel negationis.ff.famili.erciſ.l.ſi filia.§.pap.Quandoq; ponitur pro ſine.in aut̄.vt iu.ſine quoquo ſuf.§.quod antē a nobis.Quandoq; exponitur citra ꝙ.i.aliter ꝙ.in auten.iuſiur.qđ preſt.ab his.§.iuro quoq;.quandoq; exponitur citra.i.cōtra.ff.de noua.l.ſeruus.Aliquando.i.ante.extra de teſti.c.dilecto.

¶Ciuitas dr̄ quaſi ciuium vnitas: ⁊ murorum ambitu terminat̄.de ſen.excō.ſi ciuitas.cuius appellatione etiā cōprehendunt̄ burgenſes.ff.de verb.ſignifi.l.ij.Item ciuitatis appellatione cōprehendunt̄ mille paſſus a muro ciuitatis.ff.eo.tit.l.mille.⁊.ff.de pe.l.qđ liquide.§.ſi ita legitur.Item cōprehēdunt̄ o2ti.ar.ff.de procu.l.ꝑſens.Iteȝ ciuitatis nomine non comprehendū tur dioceſes: nec econtra: vocat̄ antē ꝓprie ciuitas que habet epiſcopum.vt.lxxx.diſtin.in illis.

¶Ciuilis actio.Require.ſ.actio.

¶Ciuile debitum.vide in glo.l.finali.de ſolu.Et quandoq; ciuile: idem eſt ꝙ vrbanū ⁊ elegans: vt in glo.in.l.ciuile eſt.C.de fur.Sic inciuile.i.inurbanū vel indecēs.l.inciuile.ff.de legi.vbi dicitur: inciuile eſt reſpōdere.l.tota nō inſpecta.

¶Ciuis eſt natus in ciuitate.l.ciues.ff.de app.vbi glo.Sed q̄d de natis in comitatur? Dicit̄ in autētico quib.mo.na.effi.ſui.§.ſi vero neq; ciues.co.vij.⁊

Ayuntamiento de Madrid

ibi per Jaco. de bel. monetur queſtio
de rege concedente priuilegium ciui-
tatibus: ⁊ ciuibus regni.

¶ Ciuium appellatione veniunt nõ ſolũ
illi de comitatu: ſed etiã illi de territo
rio. Fel. in. c. rodulphus. ix. co. ꝟ. quar
ta cõcluſio. Adde ꝙ ciuiũ appellatiõe
veniũt illi qui ſunt de ciuitate: dioce-
ſi vel comitatu. doc. in rub. ff. ſol. mat.
licet glo. aliter ſentiat in. d. c. Rodul-
phus. Bart. in. l. j. ff. ad mu. adde qđ
Bar. in. l. iij. C. de nat. lib. dicit ibi per
illum tex. ꝙ ille q̇ ex vico eſt: ſortit ori-
ginem ex ipſa ciuitate cui ſubeſt vic⁹:
⁊ an repreſalie cõceſſe contra ciues cõ
prehendant cõciuitatẽſes. Bal. in. l.
fi. vbi alij. ff. de offi. procon.

¶ Ciſterna eſt locus in quo congregant
aque pluuiales. ⁊ ibi collectiue vſui
reſeruant: alij ponũt ciſtellã ꝓ eodẽ.

¶ De C ante L.

¶ Clam poſſidere. i. occulte poſſidere.

¶ Clamys eſt veſtis militũ: purpura re-
gum: ſtola ſacerdotum: toga aduoca-
torum: birrus ruſticoꝝ: vel cuſtodũ:
cuculla monachoꝝ: vt. C. de veſti. ho-
lo. ⁊ aura. lib. xj. ⁊. C. qui mi. nõ poſ. l. ſi
clariſſimi. ꝑ ut no. Azo. i ſum. C. de off.
prefect. preto. Apud imperatorẽ erant
in triplici gradu: q2 alij erãt maiores ⁊
hi vocabant illuſtres ſicut ṗfectus ṗ-
torio orientis: item aphrice: itẽ vrbis
Romane. Alij erant minores: ⁊ hi vo-
cabãt clariſſimi puta ṗſides. Alij me-
dij: ⁊ inter illos erant ſpectabiles: vt
ꝓconſules ⁊ prefectus egypti: q̇ etiã
dicuntur auguſtales.

¶ Clandeſtinum coniugiũ eſt deſpecta
perſonarum preſentia vel iuris ſolen
nitate vel denunciatione nõ premiſſa
ſine ſacerdotis benedictione occultũ
matrimonium.

¶ Clandeſtina electio dr̃ q̃ in cameris ꝑ
occulta cõuenticula fit: vel illa quam
canonici inter ſe ſecretam tenent.

¶ Clariſſimatus eſt dignitas. C. de ꝓri.
ſa. ſcri. l. pecuniarie. Aliquando acci-
pitur pro conſulatu. C. de eque. dign.
l. j Et ibi nota. ⁊ de dome. ⁊ protect. l.
ij. libro. xij.

¶ Clariſſimus dicitur etiam q̇ eſt ſpecta-
bilis: eo ꝙ clarã habeat dignitatem.
C. de prin. agen. in re. l. fi.

¶ Claſſis. i. nauis: inde claſſic⁹. i. nũerus
claſſatorum. i. nauiũ ad bellandũ. Et
qui cenſetur vel voluerit ſe huic mini
ſterio deputare: dicebat incẽſitus: vt
C. de claſſi. lib. xj.

¶ Clauſtrum dicit quaſi claudẽs: ſiue ca
ſtrans. i. priuans habitãtes in eis ne
euagentur. vij. q. j. §. vlt. ⁊ no. ꝑ Arch.
de ſtatu regu. c. vno. §. verũ. lib. vj. ſuꝑ
verbo more. ⁊ eſt loc⁹ religioſus. extra
de conſti. c. ij. in prin. Aliq̃ñ clauſtrũ
dicitur inſtrumentum ad claudendũ
domum vel partem eius. ff. de act. em-
pti. l. fundi.

¶ Cliens dr̃ ille cuius cãm aduocat⁹ tue
tur ⁊ defendit. Inde clientulus dimi-
nutiuum: ⁊ idẽ eſt ſm Iſido. Vel dicit
quaſi colens a colendis patronis. Vñ
ſolẽt ꝑuerſi aduocati dicere ſuis clien
tulis. Si verũ rñderis: cãm perdes: ſʒ
nõ dicunt ſi falſum rñderis regnũ dei
perdes: ⁊ cum iniuſta ſententia dãna-
tionem acquires: vt eſt glo. magiſtra.
in. c. j. de confeſ.

¶ Cliui appellant foſſe terreſtres per gi-
rum. ff. de ſerui. vr. predi. l. ſeruitutes.
§. ſi domo.

¶ Clerica dr̃ corona clericoꝝ roſa: vt no.
Jo. an. de vi. ⁊ ho. cle. c. clerici.

¶ Cleros grece eſt ſors latine: vel here-
ditas. Sũt ergo dicti clerici: q2 de ſor-
te dñi ſunt. xxj. diſt. cleros. vbi ponun
tur noĩa oĩum graduũ in eccl'ia xp̃i de
ſeruientiũ. Et appellatione clericorũ
etiã intelligunt monachi: lʒ nõ econ-
tra: q2 ſunt etiã electi in ſortẽ dñi. xij.
q̃. j. duo ſunt gñа. Et hoc maxime in
cauſis fauorabilib⁹: ſʒ i odioſis ſec⁹:
vt no. in. c. j. de iur. cal. vbi ẽt appella-
tione clerici nõ venit monach⁹: q2 ibi
poſtea ſpecificat. vide. c. cũ ſm apl'm.
de preben. ⁊. c. cleros. prealleg.

¶ Cleronomia: idẽ eſt qđ hereditas di-
uina.

¶ Cloaca dr̃ loc⁹ cõcauus vbi ſordes cõ
fluũt ex quocũq; vili loco: vl' effluunt
de vijs ⁊ plateis: vel vbi ſtercora reci-

Ayuntamiento de Madrid

piuntur: ſcilꝫ latrina. ff. de clo. l. j. Uel cloaca eſt locus cauus per quē colluuies quedā fluit: ꝛ ponit ꝑtor ibi duo interdicta de cloacis. Primū eſt ꝓhibitoriū: quo ꝓhibetur vicinis facere vim quo minus cloaca purget et reficiatur. Scdm eſt reſtitutoriū. Uñ flauius mela ſcripſit cōpetere interdictū hoc vt in vicini edes veniat et reſcindat pauimēta purgāde cloace gratia. Et ſi qs velit priuatā cloacā facere vt exitū habeat in publicā cloacam: non eſſe impedimētū Pomponius putat. Et vtrūqꝫ interdictoꝝ eſt ad ſalubritatem ciuitatū. Nā ꝛ celū peſtilēs ꝛ ruinas immūditie cloacaꝝ minant: vt ibi dicit. Eſt ergo duplex cloaca: ꝑuata et publica. Et appellatione cloace tubi ꝛ fiſtule ꝯtinent. ex. l. j. ꝑall. ff. d cloacis.

De C ante D.

Coactio eſt duplex: abſoluta ꝛ cōditionalis. Coactio abſoluta eſt cui reſiſti nō poteſt: vt cū quis violēter trahitur ad aliqd faciēdū: quo caſu quis oīno excuſat. l. diſ. ꝑſbyteros. ꝛ. j. q. j. cōſtat. Coactio cōditionalis eſt q̄ metū cruciatus vel aliqd graue minat: q̄ ſi excuſat a tāto: nō tñ a toto. c. ſacris. de his que vi me. ve cau. fi. in glo. verbi attenuet ſm Hoſ. in ſum. eo. ti. ꝛ etiā in. c. cum dilectus. eo. tit. vide Bar. brix. in glo. verbi minuta diſt. v. ad eius vero. vbi bñ diſtinguit. Et coacta voluntas etiam volūtas eſt. xv. q. j. merito. ff. qd met. cau. l. ſi mulier. §. ſi metu.

Coarctare. i. reſtringere: ita exponunt Hoſti. ꝛ Archi. extra de reſcri. c. diſpēdia. in ꝑn. li. vj. ꝛ hr hec dictio. extra de imu. eccl. c. j. i fi. de offi. deleg. ꝯſuluit.

Cocus venit appellatione artificis: qꝛ cocū eſſe: eſt ars. l. ſi quis venditor. §. j. et. ij. ff. de edi. edi. Imo cocus imperatoris habet dignitatē. ad quod Bal. allegat tex. in. l. j. quis cocoꝝ. in vſibus feudo. hec Lu. de ro. in ſingulis ſuis.

Codicilli dicunt codices parui. i. libelli in quibus cum aliquis impedit aliqua neceſſitate ne faciat teſtamētum de rebus ſuis diſponit in vltima volūtate: ſm Azo. in ſum. C. de codicillis. In hoc autem differunt a teſtamento. Nam ſi idē poſſent codicilli: qd teſtamentum: cur diuerſum his inſtris vocabulum mādaretur: que vis ac poteſtas vna ſociaſſet. Igitur in codicillis hereditas neqꝫ dari neqꝫ adimi poteſt directe: ne cōfundat ius teſtamentoꝝ ꝛ codicilloꝝ. Nec in eis poteſt exheredatio ſcribi: nec cōditio heredi inſtituto poteſt adduci: nec ſubſtitui in eis directe poteſt: ſed per fideicōmiſſum in eis hereditas directe relinquit: vt inſti. eo. §. codicillis. ꝛ. §. directo. ꝛ plura alia que no. Azo. ꝛ Hoſt. in ſum. ti. de teſt. ꝛ Spec. ti. de inſtru. edi. §. viſo.

Codicillus dicit ab autore qui hoc genus ſcripture inſtituit. Et eſt ſcriptura vel lr̄a in qua teſtator voluntatē figurat ſuā nulla indigens ſolennitate: ſed ſola teſtatoris volūtate qualicūqꝫ ſcripture ſignificatiōe expreſſa: cuius bñficio ſubuenit voluntatibus defunctorum ꝑpter deficiētem ſolēnitatem verboꝝ legaliū: vel certe ꝑpter neceſſitatem adhibendoꝝ ſolēnium. Et ſicut codicillus fit vice teſtamētı: ſic epiſtola fit vice codicilloꝝ. Et nota ꝙ illa clauſula: ſi nō valet iure teſtamētı: valeat tñ iure codicilloꝝ: ſm Accur. in aut. ex cauſa. C. de lib. ꝑte. vel exhere. non habet locum qñ teſtamentū deficit vitio teſtatoris: vt qꝛ exheredauit vel ꝑterijt filiū: ſed bene operatur qñ teſtamentum non habet vitiū intrinſecum: ſcilicet preteritionē vel exheredationem: ſed habet defectuꝫ extrinſecum: puta quia minor eſt numerus teſtium ꝛc. vt ex modernis doct. Guil. de cu. tenet cum glo. in. l. fi. C. de codicillis. licet Dyn. ꝛ alij teneant contrarium in. l. patronus. §. ſi paganus. ff. de iniuſto rup. teſta. Hec ponit Bal. de peru. in quodam conſilio.

Codex eſt quilibet liber qui cōtinet in ſe diuerſos libros partiales ꝛ hoc generaliter. Sed ꝓpꝛie eſt liber qui cōtinet diuerſa ꝑcepta imperatoꝝ. Unde ante tꝑs Iuſtiniani erāt tres codices: ſcꝫ Gregorianus: Hermogenianus: ꝛ Theodoſianus: multe ꝯſtitutiōes ex

Ayuntamiento de Madrid

illis diuagãtes preterea duo pene mi lia librorum triciescentena milia verſuum. Videns ergo Juſtinianus tantã legum multitudinē: voluit circa hoc adhibere remediũ ſalubre. Primo direxit animũ ſuũ ad imperiales cõſtitutiones: de iſtis tribus codicibus extranagantibus fecit fieri vnũ codicē: quem ſuo felici noīe nũcupauit codicē Juſtiniani. Deinde direxit animũ ad immēſa veteris iuris volumina: et de illis duobus pene milibus librorum et tricies cētenis milibus verſuum fecit fieri librũ digeſtorum ſeu pãdectarum: quē diuiſit in qnquaginta libros partiales: et tres integrales ſcʒ. ff. vetus. Inforciatũ. et ff. nouũ. Poſtea pro iuuenibus et legũ tyronib9 fecit librũ inſtitutionũ: mediocrē ſcʒ eruditionē cõtinētem: per quaʒ q̃ſi ꝑ pontē iuuenes ad legũ ſubtiliora et altiora peruenirent.

Coetanei ſunt homines paris etatis ſm Iſido.

Cognatio legalis ſm Hoſtien. eo. tit. eſt quedam proximitas prouenies ex adoptione vel arrogatione: vt not. in rubri. eiuſdem titu.

Cognatio ſpũalis eſt propinquitas vel attinētia que prouenit ex ſacramenti datione: vel ad ſacramentũ recipiendum atteſtatione vel attētione. vnde ex cognatione ſpũali que in baptiſmo cõtrahitur nouē propinquitates naſcuntur. Prima filiatio inter ſacerdotem baptizantē et baptizatũ. Scda cõpaternitas inter ſacerdotē et patrē baptizati. Tertia commaternitas inter eundeʒ et matrē baptizati. Quarta inter filios ſacerdotis et baptizatũ. ſ. fraternitas. xxx. q. j. hoies. et q. iij. ita diligere. Quinta filiatio inter baptizatũ et ſuſcipiētem de baptiſmo. Sexta filiatio inter eundē et vxoreʒ ſuſcipientis. Septima fraternitas inter baptizatũ et filios ſuſcipiētis. Octaua cõpaternitas inter ſuſcipienteʒ et patrē ſuſcepti. Nona maternitas inter eundem et matrem pueri. xxx. q. iij. per totum.

Cogere exponit. i. congregare. ff. vi bonorum rap. l. ij. in prin. et §. dolo.

Cognatio cõſanguinei vxoris eſt coitus cum conſanguinea vxoris.

Cognati require. s. Agnati. et habetur poſt agnatos: qr cognati per femineũ ſexum: ſed agnati per maſculinũ coniuncti ſunt: hoc tamen hodie modicũ curatur. Sed an agnatus pſumatur ſcire factum cognati vide legē octaui gradus. ff. vnde cognati. et c. quoſdã. de preſump. per doct.

Cognomē dicit a cognatiōe. ff. de lib. et poſth. l. ſ. et inſti. de leg. §. ſi qs in noie. et. C. de teſta. l. ſi in nomine.

Cognomina debent poni quando ex noibus proprijs reſultat incertitudo. Bart. in conſtit. j. fforum. verſi. quero nunquid ſit neceſſe.

Cognoſcere mſtra eſt ea relegere et diſtinguere: et conferre accepta et data.

Cohors. i. ſocietas. ff. ad. l. iul. repet. l. ſ. de offi. prefec. vigi. l. iij. in prin.

Cohortalis eſt apparitor qui ob hnori9 eſt cohorti. l. ſi cohortalis. C. e. ti. li. xij.

Colonus eſt qui prediũ habet agri colendi cauſa. Differt autē colonus ab inquilino: qr hic in rure: iſte aũt in ciuitate morat: et habet plures ſpecies agricolarum ſm Azo. qr alij vocant colonicõditionales: alij coloni inquilini: alij originarij: alij coloni ſimplr nuncupati et c. de quibus. j. patebit. Pro differentia coloni ab vſufruct. vide in gloſ. inſtit. de rerum diui. §. is vero.

Coloni conditionales dicunt quaſi ex ſua cõditione prediũ vel agrũ colere debētes. et ſm Jo. ſic cõſtituunt qꝫ primo in ſcriptis vel ſine ſcriptis ꝑpetuo iure colonos ſe eſſe in fundo ꝓmittũt vt poſtea per viginti annos in fundo ꝑmaneant. Et licet quidã putent hos eſſe aſcriptitios conditionales: tñ ſm Joã. male putãt: qr colonus tpis trãſcurſu põt liberari: aſcriptitius vo minime. vt. C. de agri. et cenſi. l. cum ſancimus. lib. xj. require. s. aſcriptitias.

Coloni dominici dicebantur qui colebant agros imperatoris. vt. C. de pre. et omnibus re. lib. xj.

Coloni illyrici: als et melius illyriciani de illyrico. i. de ſclauonia dicunt: et hꝫ in. l. cũ querebat. C. vñ vi. vbi dr inter illyricianã aduocationē. gl. ſ. inter aduocatos

Ayuntamiento de Madrid

vocatos de illyrico. C. de collo. illyric. lib. xj.

¶ Colonus inquilinus. licet ſm quoſdã inter colonos cõditionales ꝛ inquilinos nulla ſit differẽtia (pro quibus videtur facere. l. diffinimus. C. de agri. ꝛ cen. lib. xj.) tñ ſm Jo. hec eſt differentia: qꝛ inquilinus minus aſtrictus eſt ꝙ colonus conditionalis: vñ inquilinus bene poteſt in alia parte cuiuſlibet ſuburbij domũ conducere ꝛ inhabitare: ſed cõditionalis colonus non audet cũ ſua familia recedere a fundo quem colit: nec alibi habitare.

¶ Colonus originarius ſm Jo. dicit͛ coloni cõditionalis filius: ex eo ꝙ originaliter cõditioni colonarie ſubiectus eſt: nec refert ſm Jo. ſiue in ſolo fuerit natus: ſiue extra ſolũ: qꝛ tanꝙ originarius ad terrã illã reducẽdus eſt quam pater ſuſcepit colendam.

¶ Coloni paleſtini ſunt de paleſtina prouincia dicti.

¶ Coloni partiarij ſm quoſdã dicuntur illi qui terrã colunt pro parte dimidia vel tertia: ſm ſterilitatem terraꝝ: ꝛ ſm Joã. nullũ ius habẽt ſtatim fructibus a ſolo ſeparatis. Et ille dicitur proprie partiarius qui cõducit rem ruſticam pro cõmuni damno ꝛ cõmodo. Et cõpetit contra eum actio pro ſocio.

¶ Colonus ſimpliciter ſm Joan. dicitur qui ſub certa annua mercede in pecunia numerata predia colenda accipit. Nam ſm eum nõ eſſet locatio ſine pecunia. ff. de po. l. j. §. ſi quis ſeruum.

¶ Colonus proprie dicitur qui ruſticam rem conducit nummis: ꝛ cõpetit contra eum actio preſcriptis verbis: ſiue in factum vbi. ſ.

¶ Colonus ad nummum conductus eſt ille qui ſtatim cum fructus fuerint a ſolo ſeparati vt vſuſfructuarius intelligitur: ſm Jo. ff. de fur. l. ſi apes.

¶ Colonus ſuperficiarius eſt qui aream conducit ea cõditione vt ſibi liceat in ea edificare: ꝛ domum tollere cum voluerit.

¶ Coloni partiarij ſunt qui totũ agrum ſuis expenſis colant: et ex fructibus preſtant dño fundi quantũ conuenit.

¶ Coloni palatini: habet͛. C. eo. ti. lib. xj.

¶ Collatores dicunt͛ a conferendo: quia conferunt in fiſcum: ſiue ordinaria ſit collatio: ſiue extraordinaria.

¶ Collatio ſm Azo. in ſum. C. de col. eſt ius quo res quedã nõ hereditaria fit hereditaria. i. redigit͛ in cõmune. Et dicit͛ collatio quaſi in cõmune latio. Nam qđ erat ꝓpriũ: dicit͛ ibi mediũ: et cõfertur. i. cõmunioni ſubijcit͛. Uel eſt cõfuſio ſiue coadunatio rerũ cõferentis in res cõmunes ſeu cum rebus cõibus diuidendis: vt no. in. l. ſi ſoror. C. de col. Item ſm ful. in rub. C. eo. ti. collatio eſt triplex. Una quam faciunt ſcholares diſputando: ꝛ de iure diſceptando: vt in aut. ꝛ ſi cõtracti. C. de fi. inſtru. Alia quã facimus bibẽdo ꝛ comedẽdo. Tertia q̃ fit res coadunãdo: et iſta hic deſcripta eſt. ꝛ in tit. de coll.

¶ Collatio inſtrumentoꝝ eſt quãdo duo inſtrumenta inſpiciuntur ꝛ examinãtur ſimul vtrum in vno ita ſit ſicut in altero: vel vt videatur per modum et formam ſcripture effectus eius.

¶ Collactaneus idem eſt ꝙ conſugens: ſed collectaneus. i. condormiens a lacte primus. ſecundus autẽ a lecto nomen habet.

¶ Collega ſm Jſido. dicit͛ a colligatione ſocietatis vel complexu amicitie: ꝛ eſt idem ꝙ ſodalis in officio alterius paris poteſtatis.

¶ Collegarius etiam eſt vnus ex talibus ſocijs.

¶ Collegiati dicunt͛ aliqui qui ſunt de aliquo corpore. i. cõgregatione vel artificio hoim veluti piſtoꝝ: fabroꝝ: monachorum: ꝛ quorũdam alioꝝ collegium habentiũ: qui etiã dicunt͛ chartopatri: quia eoꝝ noia ſcribebant͛ in charta vel matricula patrie: vt. C. de colle. lib. xj. in rub. Scribebãtur antẽ pro eo vt patrie fierent incorporati. Uel dicebantur corporaliter emẽtes chartã. i. locũ cuiqꝫ per chartã aſſignatũ: vt in eius locũ ſurrogent͛: ꝛ patrie fiant incorporati: ſm Accur. ibidẽ in. l. vnica.

¶ Collegiũ eſt ꝯgregatio quã ad minus tres facere pñt. Nã duo faciũt cõgregationem: collegiũ tres: populũ decẽ.

Ayuntamiento de Madrid

turbam.xxv.gregẽ.x.porci:vel decem oues.vt not.Ber.de elec.c.j.Et collegia licita et approbata in his in quib9 habent iuriſdictionẽ.⁊ quo ad ea que ad eṗos collegiatos pertinent pñt facere ſtatuta:vt no.in gl.fi.C.de iuriſd. om.iud.Et expreſſius.C.de cõſti.pec. l.ij.in fi.per Barto.in.l.oẽs populi.ff. de iuſti.⁊ iur.Item collegio nõ approbato nõ relinquit̃ in teſtamẽto.l.collegium.C.de heredi.inſti.⁊ de licito vel illicito.l.j.C.de ſacroſanct.eccle.de exceſſi.prelat.cum dilecto.⁊ per Barto. ff.de colle.illici.

¶Collaterales dicunt̃ qui ſe attingunt vel ſibi attinent tranſuerſaliter per lineam collateralem:nõ per lineã rectã aſcendentẽ vel deſcendentẽ:vt cõſanguinei vel cõſimiles.Dicuntur etiam collaterales generaliter oẽs equaliter quaſi lateribus conſidentes.

¶Collobium eſt toga vel veſtis ſine manicis.

¶Collectiua dictio dicit̃ que ſignificat collectiue ex ſua impoſitiõe:q̃ñq; etiã ex ſignificato ſumpto aliunde ex quauis alia materia ſubiecta ſignificationi:verbi gratia ibi:oẽs ferunt lapidez vel trabẽ:ſignificat collectiue.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aquil.Sed ibi oẽs ſtudent auaritie:ſignificat diſtributiue. Ratio q2 in primo exemplo ex vnitate lapidis ſumit̃ ſignificatũ verbi:ſed in ſcđo exẽplo ſenſus eſt ꝙ q̃libet homo ſtudet auaritie.Simil'r hic:oẽs hoies aut ſunt liberi aut ſerui.inſtit.de iure perſo.ſm materiã ſubiectã non patit̃ ſenſum collectiuũ:q2 falſum eſt ꝙ oẽs hoies ſunt liberi:vel ſerui:q̃m aliqui liberi ſunt:⁊ aliqui ſerui.ſed in.l.ſi neceſſaria.§.ſi annua.ff.de pig.act.ſumitur dictio vnaqueq; collectiue:vbi ſi ſtipulatus ſum trigita mihi ſolui annua bima trima die.i.quolibet anno in tribus mihi ſolui decẽ:⁊ pignus accepi:deinde pactum eſt appoſitũ ꝙ ſi mihi vnaquaq; die pecunia ſoluta nõ eſſet:mihi vendere pignus liceret dicit tex.qđ pecunia non ſoluta vno termino ſc3 primo vel ſcđo:non licet vendere pignus:ſed oibus terminis preteritis.Et ſic illa verba:vnaquaq; die ſignificant collectiue:ſc3 oim terminorum ſimul.Dicitur ergo collectiua dictio que ſignificat collectiue ꝑ modum eiuſdem corporis:vt ſunt turba: domus:grex:peculiũ:collegiũ.hereditas:ciuitas vniuerſitas:commune ⁊c. Item dictio quiſq; eſt collectiua:ibi. Titius ⁊ ſeius pro quãta parte quiſq; eoꝝ me heredẽ fecerit:heredes mihi ſunto.l.hoc articulo.ff.de here.inſtit. quia cũ refertur ad vtrũq;:collectiue dicitur.tamẽ ex ſubiecta materia (ſcilicet inſtitutionis) ſumit̃ q̃ñq; ſignificatum diſtributionis.De hoc in.l.fi. C.de impu.⁊ alijs ſubſt.⁊.l.ſi filiabus. §.j.ff.de lega.j.⁊.l.ſi fuerit.ff.de rebus dub.hoc ponit Barto.in.l.hoc articulo.preallega.

¶Colles intelliguntur homines inferioris vite.C.de ſum.trini.l.fi.in prin.ſuper verbo collis.

¶Collyrium eſt vnguentum ad oculos. inſti.de re.diui.§.cũ ex aliena.et.ff.de acqui.re.domi.l.adeo.§.cum quis.

¶Colliſum argẽtum quid ſit.vide.ff.de auro ⁊ argen.lega.l.quintus.ij.§.cum aurum.

¶Colluctatio ſit dum aliqui ſimul luctãtur pugnis vel calcibus:vel verius q̃ſi pugnantes nõ ſtant certo loco.ff.ad.l. aquil.l.qua actione.§.ſi q̃s colluctatione.in gloſ.

¶Coluber dicitur quaſi colens vmbras vel hymbres:quia ſit lubricoſus.

¶Colluſio ſm Ber.in glo.in.c.audiuimus.de collu.detegẽ.⁊.c.cũ clerici.de cenſi.eſt inter actorem ⁊ reum latens ⁊ fraudulẽta cõuentio:per quam alter in iudicio ſuperari ſe ꝑmittit:qua interueniente ſm Hoſtiẽ.in ſum.aliq̃ſi delicta remanẽt impunita:vel etiã cõmittuntur.⁊ ſm Azo.ſit per procuratorem ⁊ aduocatum cauſarũ qui ſe in lite ſuperari patiuntur:⁊ ſit per principales perſonas in ſimilibus tam in ciuili cauſa q̃ in ſpirituali:vt in.d.c.audiuimus.In ciuilibus antẽ ſm Azo. ſit impune:vt q̃ñ quis per colluſionez patitur ſeruũ vel libertum ingenuum pronuntiari : et hoc ideo ne per ta-

Ayuntamiento de Madrid

les degeneres inquinaretur ampliſſimus ordo ſenatorum.
¶ Comma grece diuiſio. Chomata. i. aggeres. ff. de extraor. cri. l. pe. §. pe. ⁊ ibi nota.
¶ Commentarius eſt ille q̄ cauſas commentatur vel ſcribit.
¶ Commẽtorarius eſt componere vel fingere ſeu gloſſare.
¶ Commentū ſignificat deceptionẽ vel occultum ſeu malitioſum tractatū. de reſtit. in integ. c. j. li. vj. xxxviij. diſtin. c. ij. de teſti. cogen.
¶ Comes orientis ſm Azo. in ſum. eo. ti. forte erat ꝓcurator rerū ceſaris quas habebat in oriente.
¶ Comes palatinꝰ dicit qui curaȝ gerebat precipuā vt miſſorū notarioꝝ ⁊ iudicum negligentiā argueret: ⁊ a ꝓuincialibus tributa exigeret: ⁊ ꝯſueta deposceret: ita ꝙ non in prouincialibꝰ: ſed precipue iuſſus eſt vt iudicibus et eoꝝ officialibus precepto immineret ⁊ ſupereſſet. C. de offi. comi. ſacrarum largitionum. ⁊ de offi. re. pro.
¶ Comes rerū priuatarum ſm Azo. erat forte ꝓcurator ceſaris in priuatis rebus: ⁊ ſm eū etiā fuit illuſtris. Alij dicūt ꝙ priuati commodi ⁊ fiſcaliū rerū habuit adminiſtrationem: vt eas conſeruaret: ⁊ in eis negotiaretur.
¶ Comes ſacrarū largitionum ſm Azo. erat ille per quē principes ſua ſtipendia largiebant: ⁊ hic forte erat ꝓcurator reipublice q̄ grece logiſta nūcupatur ⁊ illuſtris erat. Alij dicūt ꝙ ꝑ hūc imperator libertatem ſuā ⁊ magnificentiā exercebat: ⁊ largitudinem agebat.
¶ Comes ſacri patrimonij erat qui imperatoris procurabat patrimoniū: q̄ in hoc differt a comite rerū priuatarū qꝛ hic tenet cuſtodiā rerum priuataꝝ ⁊ exercet negotiationē circa mobilia ſed ille patrimonium ⁊ immobilia procurat: ⁊ hec differentia preſumitur ex verbis. C. de offic. comi. re. priua. ⁊ ff. de offi. procu. ceſſ. l. j.
¶ Comites cōſiſtoriani ſunt illi qui ſteterunt in principis ꝯſiſtorio q̄ dici meruerūt et ſpectabiles: ⁊ ꝓcōſulibꝰ eq̄parabant. C. de cōſiſto. li. xij. l. j. Uel cōſiſtoriani dicebant q̄ preerant caſtris ꝓncipis ordinādis: ⁊ erant plures: et eligebant decani de cōſiſtorianis ⁊ miniſterianis: vt eo. ti. preal. Alio mō cōſiſtoria dicebant caſtrenſiarij: ⁊ apud nos hodie caſtellani vocant: lȝ apud alios vocentur oēs quibus prouiſum eſt de certis redditibꝰ vt in caſtro aliquo ꝓ defenſione ⁊ cuſtodia cōmorētur. de cō. mil. ⁊ qui prouincias regūt ⁊c. vide. C. li. xij. cum ſuis ti.
¶ Comminus. i. ſtatim vel ad minus. ff. de pig. ac. l. ſi qua. ⁊ de rei vē. l. ſi a bone fidei. ⁊ de verb. obli. l. cōtinuꝰ. Aliq̄ñ cōminus exponit. i. tota ea die. C. de fru. ⁊ lit. expē. l. termiato: ⁊ ibi no. ⁊. ff. de re iu. l. paulꝰ. vel cōminus. i. repſentialr. C. de le. l. ſi imperialis. in princ.
¶ Comitarienſes milites: alr̄ comitatenſes dr̄ milites ſtipēdiarij: a comitatu dicti: qꝛ militāt nō ſoli: ſȝ i comitatu.
¶ Comētariēſis dr̄ cuſtos in carcere poſitoꝝ. ff. de ori. iu. l. ij. ⁊. C. de cuſto. reo. l. ad cōmētariēſem: vbi talis punit tali pena cū ſocio ſuo q̄ punitꝰ fuiſſet aufugiēs ex negligētia eoꝝ niſi ex neceſſitate ꝓcul ab offō egerit: qꝛ tunc adinṫor eius pari pena conſtringitur.
¶ Commenda eſt cuſtodia eccleſie alicui cōmiſſa. c. nemo deinceps. de elec. lib. vj. vbi bona gl. de cōmēdis cū multis queſtionibus. in. c. dudum. de elec.
¶ Commendatarius dicit nudus miniſter. vt patet in. l. lucius. ff. depo.
¶ Commendo eſt verbum importans fideicommiſſum. Bar. in. l. fideicōmiſſa. §. ſi ita. ff. de leg. iij.
¶ Cōmēdare eſt deponere. ff. de ver. ſig. l. cōmendare. ff. depo. l. lucius. ⁊. xxij. q. ij. ne quis arbitret. Etiā capit ꝓ laudare. vt in glo. preallé.
¶ Commodatum eſt alicuius certe rei ad aliquem ſpecialem vſum gratuita facta conceſſio. Adde ad certū tp̄s tacitum vel expreſſum ſm Jo. an. in. c. vnico. de commo. ⁊ differt a p̄cario ꝑ vſuȝ ſpecialē: itē qꝛ p̄carium nō pōt reuocari niſi tp̄e expleto: ſed cōmodatum nō poteſt reuocari niſi expleto vſu ad quem datur. Jtem cōmodatum ſoluȝ in mobilibus reperitur: precariū vero

Ayuntamiento de Madrid

etiam in immobilib9.inſtit.quib.mo. contrahi.obli.§.itē cui res.ꝟ. cōmodata aūt res.Et dr facta conceſſio:nō autem tranſlatio: q2 is q̄ commodat: dn̄ium poſſidet ꝛ ꝓprietatē retinet.ff. co.ti.l.rei cōmodate.Dicit̄ gratuita: q2 nulla merces interuenire dz: alias ſi merces interueniret:tunc res tranſiret in locationem vel in contractum innominatum do vt facias.inſti.locati.§.j.ꝛ mandati.§.vlti.

¶ Commodare eſt rem ad vſum alicuius q̄diu velit concedere.

¶ Cōmodatarius eſt ille cui res aliqua datur vtenda:vcʒ ipſum cōmodatū.

¶ Commodati actio.require.s̄.actio cōmodati.

¶ Commodum ſm Iſid.li.v.eſt illud qd̄ eſt noſtri iuris:ꝛ etiā ad alios temporaliter tranſlatum eſt cum modo tp̄is q̄diu apud eos ſit:vnde cōmodū dicitur etiam alio noie' commodatum.

¶ Commercium ſm Iſid.li.v.eſt deriuatum a mercibus:quas res venales nūcupamus:vnde mercatus dr cet9 multoꝝ qui res emere vel vendere ſolēt:ꝛ eſt cōmercium quaſi cōmutatio mercium.Etiam dicit̄ copula:dicēdo: carnale commercium.

¶ Comeſtor vel comeſſor idem eſt quod guloſus.

¶ Comminationes ſunt mine ꝑ iudicem impoſite:nec tn̄ habent autoritatem rei iudi.ſm Azo.

¶ Communi diuidūdo ſm Iſid.li.v.eſt inter eos quib9 res cōis eſt q̄ actio iubet poſtulātibus his arbitrū dari:cuius arbitratu res diuidatur.Require s̄.actio commu.diuidundo.

¶ Cōmunia prediorū. Require.j.ꝑdiū.

¶ Cōmunia de vſucapionib9. Require. j.vſucapio.

¶ Communia de ſucceſſionibus.Require.j.ſucceſſio:ꝛ inuenies.

¶ Commeatus dicit̄ licētiatus vel recommēdatio ſeu remuneratio ipſis licētiatis tp̄e licētiature facta:vt in epiſtola Alex.mag.ꝛ Ariſt.legit̄.ꝛ eſt qd̄ vulgo dicit̄ cōductus liber.i.trāſitus a commeādo deſcendens:vt ibi dr optimus nos ſuſceperunt commeatibus.

¶ Comedia.i.villana locutio: vt in gl.c. nō li.ba.metr.lo.ſua ad extraneā conferre.in rub.li.xj.Itē eſt' dignitas:ſed ſm Donatū eſt ruſticana laus ſiue cātilena.a come.i.villa: ꝛ ode.i.cantus.

¶ Comēdatitie litere,ſunt dimiſſorie quibus cleric9 dimittit̄ ꝛ abſoluit̄ a poteſtate ſui epi:in quibus perhibetur de vita ꝛ ordinibus illius teſtimonium.

¶ Cōparatiuus capit̄ interdū pro poſitiuō:vt lati9.i.late.c.auaritie.de elect. li.vj.ſimiliter.c.lʒ.ꝓpeſi. de accu.ibi: potius.ꝛ.c.ſi pignorationes.de iniu. ibi diſtricti9.i.diſtricte. Sicut interdū poſitiuus capitur ꝓ cōparatiuo: vt in ps.cxvij.Bonū eſt confidere in dn̄o:q̄ꝫ in hoie. Bonū eſt ſperare in deo ꝛc.ibi bonum.i.melius.

¶ Compēdioſa hec dictio ſignificat ſubſtitutionē' q̄ ſub conditiōe mortis alia multa ꝯplectit̄ tp̄a ſeu longū tp̄s: qd̄ dicitur poſt puberē etatē.Et dr ideo compendioſa: q2 ſub verboꝝ cōpendio plura complectit̄ tp̄a: ꝛ q̄ſiqꝫ plures ſubſtitutiones.facit.l.meuius.§. duorū.ibi orationis cōpēdio.ff.de le. ij.ꝛ.l.precibus.C.de impu.ꝛ ali.ſubſti. Et hoc prout adaptat̄ illud ſignificatum:q2 poteſt ad alia adaptari:vt aliter ſignificet prout verbū cui adaptaretur ſignificare dictaret.vide.j.ſubſtitutio compendioſa.

¶ Competere dicit̄ cū ius eſt ad petēduꝫ illud qd̄ petit̄.no.in gl.ff.de dā.infec. l.damnū.in prin.Itē cōpetit exponit̄. i.cōuenit:vt in aut.de equal.dot.§.q2 vero.ꝛ.ff.ad velle.l.he actiones.

¶ Competenter.no.glo.xxiij.q.iij.votū. ꝛ vide qd̄ not.de verb.ſigni.c.ſi.lib.vj. ſuper verbo contempſerit.

¶ Compilator ſm Iſido.lib.x.eſt ille qui aliena dicta ſuis ꝑmiſcet.Et ſic ſolent pigmētarij i pictura diuerſa mixta cōfundere.Vn̄ illud Hora.Pictoribus atqꝫ poetis.Quidlʒ audēdi ſemꝑ fuit equa ptās.hoc ſcelere quōdā accuſabat̄ Mātuanus ille vates cū quoſdā v̄ſus Homeri trāſferēs ſuis ꝑmiſcuiſſet:ꝛ cū cōpilator veterū ab emulis diceret̄:reſpōdit magnarū eſſe virium: clauā a manu Herculis extorquere.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Cõplures qui dicantur: vide Bar. in l.j.C. ſi rector prouincie.

¶ Cõcluſio eſt termin⁹ et excluſiuus ꝓbationum ⁊ allegationũ. Panor. in. c. cũ dilectus. de fi. inſtru. in fi.

¶ Concubina ſumitur duobus modis. Primo dr̃ illa quã quis cognoſcit fornicario affectu. et talis non impedit ordinis promotionem. Secundo dr̃ illa quã aliquis cognoſcit vxorio ſiue maritali affectu: ⁊ talis impedit ꝓmouẽdum ad ſacros ordines. xxxiij. diſt. ſi quis de laicis. de preſum. c. illud. de clande. deſpon. per totum. Item cõcubina ſm̃ Azo. in ſum. eo. tit. conſtituit ſola intẽtione animi: ⁊ ab eo q̃n̄q̧ qui non poteſt vxorem ducere: vt ecce preſes mulierem oriundam de prouincia non duceret vxorem: tñ poteſt habere cõcubinam. Poteſt autẽ ſcd̃m leges: vt ipſe Azo dicit eas ſolas habere mulieres ſine metu criminis: in quibus ſtuprũ non cõmittitur: ſicut in virgine: vidua: ⁊ minore. xxv. annis. in quibus ſtuprum committitur.

¶ Cõcubinatus eſt crimen mere eccleſiaſticum: vnde debet puniri per iudicem eccleſiaſticũ: nõ per ſecularem. Feli. in c. eccleſia ſancte Marie. in col. l. alias xliij. ver. decimoſeptimo. de cõſti. Adde ꝙ crimen concubinatus nõ debet puniri per iudicem ſecularem: q2 ſcd̃m leges nõ eſt crimen. l. in concubinatu. ff. de cõcu. ⁊ de hoc tantum cognoſcit eccleſia: ſm̃ oẽs ſcribentes. vide Fed. de ſenis conſi. ſuo. clij. Jo. and. in reg. ſine culpa. de reg. iu. in. vj. et Abb. i ru bri. de adul. ⁊ in. c. per venerabilem. in xij. col. qui fi. ſunt legit. ⁊ in. c. cũ venis ſent. de inſti. in fi.

¶ Conclaue dr̃ cella vel thalamus ſecret⁹ ad quem per multas claues veniẽ. vide gl. in verbo conclaue. l. quod cõclaue. ff. de dã. infec. ⁊ ideo in electiõe pape cardinales intrant conclaue.

¶ Confeſſio facta alicui de aliqua re: reſpicit pſonã cui fit: non aũt ipſam rẽ: adeo ꝙ finiẽ morte ipſius cuius facta eſt: nec ad heredes ei⁹ trãſmittiẽ: niſi in ipſa cõfeſſione fiat mẽtio de heredibus. l. cũ ſeruus. §. ſi quis. ff. de leg. j.

¶ Cõfirmatio eſt iuris prius habiti corroboratio: vt colligiẽ de fi. inſtr. c. iter dilectos. Alio modo eſt ſacramentoꝝ adminiſtratio: ſc3 in fronte chriſmatis aſſignatio. Et fit cõfirmatio primo modo dicta his verbis. Cõfirmamus te ſicut rite poſſides: vel ſicut ſine prauitate facta eſt electio: vel ſicut prouide facta eſt.

¶ Confirmare eſt alicui iuri vel facto firmitatem preſtare.

¶ Coniectura eſt veriſimilis ratio ſuſpitionem inducens: non de neceſſitate perſonam vincens.

¶ Cõiũctio q̃n̄q̧ ponitur ꝓ diſiunctiõe: vt cum dr̃ mihi herediq̧ meo. ff. de verbo. ſig. l. coniuncti. ⁊ diſiunctio q̃n̄q̧ pro coniunctione: vt. ff. eo l. ſepe.

¶ Concurbita eſt verbum iniurioſu3: vt not. ff. de his qui. vt indi. l. ſed inimicitie. in gloſ. Alias eſt cucurbita: et cito creſcit: nec videtur quomodo. inſtit. de re. di. §. preterea.

¶ Conditio eſt diſpoſitionis ſuſpẽſio ex euẽtu icerto futuro ei appoſito: i quẽ euẽtũ ei⁹ diſpoſitionis facta eſt collatio. ff. ſi cer. pe. l. itaq̧. v. g. ꝓmitto: vel lego ſi titi⁹ fuerit cõſul. hec diſpoſitio eſt ꝯditionalis: ex incerto appoſito ſi titi⁹ ⁊c. Et per hoc diſpoſitiõis vellegati fit ſuſpẽſio: ⁊ eueniẽte caſu quo titius fit ꝯſul purificaẽ: ⁊ nõ plus ſuſpẽditur. inſti. de ver. ſig. §. ex ꝯditionali. ⁊. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. per totũ. Põt aũt capi cõditio dupliciter. Uno modo ꝓ tẽporis ſuſpẽſione qđ ſolet apponi in cõtractibus: aut vltimis volũtatib⁹. de quo in titu. preall'. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ in tit. de cõdi. inſtitutionũ. Secũdo modo q̃n aliq̃d ſolutũ eſt: ⁊ illud intẽdimus repetere: ⁊ appellatur ꝯdictio quaſi ſoluti repetitio. de iſta tractaẽ in ti. de cõdi. ob cau. datã. ⁊ titu. ſeq. ⁊ de ſui natura nõ ſolet dari dñio: q2 repetitio preſupponit dñium eſſe trãſlatũ. l. fi. ff. de vſufru. ea. re. que vſu ꝯſu. Et hec cõdictio ꝑncipal'r eſt duplex: vna generalis cõcurrẽs cũ qualicũq̧ actione ex qua certũ petiẽ. l. certi cõdictio. ff. ſi cer. pet. Alia eſt q̃ diuidiẽ in multa membra: ſcilicet in ꝯdictionẽ ob cau

Ayuntamiento de Madrid

ſam ob turpē cauſam indebiti: ſiue cā
furtiua ⁊c. de quibus omnibus. J. dice
tur. Et nota ꝙ cōditio differt a modo
⁊ a cauſa: ⁊ a demonſtratione: ꝑ glo.
in rub. ff. de condi. ⁊ demon.

¶ Cōditio eſt legati cuius de futuro de-
fectus ſeu cōfirmatio pēdet ſuſpēſio:
⁊ ibi legati ponit exēplariter: ⁊ ſic non
reſtringit quin conueniat aliis a lega
to: quia exempla nō reſtringunt regu
lam. l. dāni infecti ſtipulatio. ff. de dā.
infec. Bar. ſic diffinit. Cōditio eſt q̄-
dam euentus futurus in quē diſpoſi-
tio ſuſpenditur. ⁊ intelligitur de euen
tu in facto vel in re. l. multum intereſt.
de ꝯdi. ⁊ demō. ſiue cōditiōis affirma
tiue vel negatiue. l. in teſtamēto. eo. ti.
Et dicit futurus: q2 de preterito ⁊ pre
ſenti ꝓpe nō eſt ꝯditio: q2 nō ſuſpēdit
l. cū ad preſens: cum duabus ſequen.
ff. ſi cer. pe. Bal. do ſic diffinit. Eſt ad
iectio quedam per quā diſpoſitū ha-
bet in ſui eſſe pēdentiam: exiſtentiam
vel defectum. Et hec generalis eſt ad
omnem conditionem inductiuam: et
extinctiuam: de preterito preſenti: vel
futuro. Petrus de peruſio ſic diffinit.
Cōditio eſt verborū adiectio in futu-
rū ſuſpendentium: ſcďm quam diſpo
nens vult diſpoſitū regulari. Signifi
catur autē conditio per dictionem ſi:
vt in exemplo: lego ſi titius fuerit con
ſul. Item per aduerbium cum. vt dicē-
do cū titius conſul fuerit. Sed eſt dif-
ferentia inter ſi ⁊ cum: non quo ad cō
ditionem faciendā: ſed quo ad modū
ſignificādi: q2 dictio ſi: ſignificat prin
cipaliter conditionē vel ſuſpenſionē:
⁊ per conſequēs tempus dilationis ⁊
diſpoſitionis in euētum futurum. Et
quia ille eſt incertus: ideo cōſecutiue
ſuſpēſionem ſignificat. l. ſi titio. ff. q̄ñ
dies leg. ced. ⁊. l. q̄ ꝓmiſit. ff. de condi.
⁊ demonſt. Item dictio niſi ſignificat
conditionem: vt vendo tibi librū pro
decē: ita ꝙ venditio valeat ⁊ perficia-
tur niſi alius cōditionem meliorē in-
tra mēſem faciat. l. ij. cum ibi notatis.
ff. de in diē adiect. Itē dictio alioquin
conditionem facit: vt promittis mihi
ſcribere librū intra menſem alioquin
decem nomine pene. nã ſenſus eſt: ſi
non ſcripſeris ⁊c. l. ſi finito. §. ex hoc
edicto. ff. de dā. infecto. Itē in dictiōe
alias: quia eadem modo expōitur: id
eſt ſi nō ſcripſeris. Item in dictiōe ſi-
ue dicendo: ꝓmitto ſi nauis ex aſia ve
nerit: ſiue titius ꝯſul fuerit. Et que il-
larum cōditionū diſiunctiuarū prior
fuerit: purificat diſpoſitionem. l. ſi ita
quis ſtipuletur. ff. de verborū obliga.
Itē in alternatiua: vt dicendo. aut re-
linquas predia propinquis: aut liber
tis. l. cum pater. §. penult. ff. de lega. ij.
nā ſenſus eſt: ſi non ſint propinqui: ve
niāt liberti. ⁊ hoc ſignificato ſumpto
ex maiori affectiōe propinquorū: qui-
bus teſtator ꝓmo derelinquere voluit
vt patet ex ordie ſcripture. Itē in ad-
uerbio quādiu: vt ibi. promitto vel le-
go ſingulis annis decem quādiu res
meas vel heredis mei geſſeris: nā ſen-
ſus eſt. ſi geſſeris habeas decē. l. pater.
§. ſi. ff. de condi. ⁊ demon. Item in di-
ctionibus quoad donec quouſq;: q2
idem ſignificant. Item in dictione dū
dicēdo lego vxori dum cum filio meo
erit. l. qui cōcubinā. §. vxori. ff. de leg.
iij. Idem in dictione quādocunq;: vt
vir legat vxori quandocūq; filios ha-
buerit. l. cum vir. ff. de conditio. ⁊ de-
monſtra. Idem de quādo: vt lego pu-
pille q̄ñ nupſerit. l. pupillo. ff. de leg. ij.
Idē de vbi: dicendo: lego filio vbi nu-
pſerit. l. ſi ita ſcriptum. §. j. ff. de lega. ij.
Idem de quatenus: vt lego quaten9
heres meus erit: quia ſenſus eſt: ſi in
toto vel in parte. l. ſtichum. ff. de leg. j.
Idem de poſtq̄ et ad: vt lego ad tem-
pus liberorum. l. ſi vir vxori. ff. de con
di. ⁊ demon. Item de prepoſitione cū:
vt ancilla cum liberis libera eſto. itelli
gendo ꝙ ancilla libera non ſit niſi cū
liberis. l. ſi ita fuerit. ff. de manumiſſis
teſta. Idem de in: vt lego titio in diſci
plina. l. nec ſolū. §. ſi in habitatione. ff.
quando dies legati ce. Idem in nomi
ne: vt promitto tibi partum agnetis:
vel fructus fundi talis. l. interdum. ff.
de verborum obligat. et. l. j. in fine. de
conditio. et demonſtratione. ⁊ depen
det diſpoſitio ex icerto futuro euētu:

Ayuntamiento de Madrid

ideſt pariat: vel fructꝰ ſi creſcant. Idē
ꝓmitto centum nomine dotis: ideſt ſi
matrimoniū ſequatur. l. ſi ſtipulatio-
nē. ff. de iure do. quia dos ſine matri-
monio eſſe nō pōt: ergo ſic intelligit.
Idē de donatiōe cā mortis. l. ſi mortis
cauſa. ff. de dona. cauſa mor. ⁊ hoc ex
natura huiꝰ contractus q̄ procedit ex
cōmuni modo ſic agēdi. Idem in ꝓ-
nomine vt veſtem que mea erit lego. l.
nup. ff. de leg. iij. Idem de quiſquis. vt
quiſquis mihi heres erit: ſit heres fi-
lio meo. l. qui liberis. §. hec v̈ba. ff. de
vulgari ſubſtit. Idē de quiſq̄: vt titiū
⁊ ſeium pro quanta parte quiſq̄ here
dē me fecerit: ipſum inſtituo. l. hoc ar
ticulo. ff. de heredibꝰ inſtituēdis. Idē
de qui: vt qui priꝰ aſcēderit capitoliū.
l. ſi fuerit. ff. de verborum obligatiōe.
Idem de quicunq̄: vt quicunq3 ꝓfeſ
ſus fuerit ⁊c. l. hoc edicto. ff. d̄ iure fiſ.
⁊ hoc ex ſignificato non tātum ꝓno-
minis: ſed verbi futuri tp̄is. l. ij. ff. de
here. inſtituen. Similiter ibi: emo pi-
ſces qui capientur: emptio eſt condi-
tionalis. idē in participio: vt acceptis
cētum a titio: inſtituo eū heredem. l. a
teſtatore. ff. de condi. ⁊ demonſtratio.
Nam licet acceptis ſit preteriti tēpo-
ris: tamē ſignificat ibi futurū ſcilicet
ſi accepero ⁊c. Idem ibi lego ſtichum
futurum meum. argu.. l. ſtichum. ff. de
leg. ſ. Idem in gerūdio vt ſum inſtitu
tus adeundo repudiante titio. l. ſi tu
ex parte. ff. de acquirenda heredi. Idē
in ſupino. vt lego vel promitto eunti-
bus ſpatiatum in die dominico: ⁊ ſic
de ſimilibus.

¶ Condictio multiplex eſt. Nā quedam
eſt condictio certi: que competit ex
omni cauſa ⁊ omni obligatiōe ex qua
aliquid certum petitur: ſiue ex certo
contractu: ſiue ex lege aquil. agat: ſiue
ſuo nomine: ſiue hereditario obliget.
Unde manifeſtum eſt quod iſta cōdi
ctio concurrit cū actione mādati: de-
poſiti: ⁊ ceteris vbi quid certu3 petit.
Et ideo ſm diuerſitatē cauſarum nūc
re/nunc verbis/nūc literis/nunc cō
ſenſu contrahitur/nunc etiam ex cō-
tractu/nunc ex quaſi contractu/nūc
ex delicto competit. immutata tamē
pecunia: ſola iſta competit.

¶ Condictio ex lege ſecundum Azonē
eodem titulo locum habet quādo ſeu
quoties ex noua lege ſurgit obligatio
nec in eadē lege cautū eſt quo genere
actionū experiatur: que pro varietate
cauſarum: nunc ex cōtractu: nunc ex
debito naſcitur: ⁊ ſic non ſtatuitur vel
cauetur qua actione agatur.

¶ Condictio furtiua cōpetit domino rei
contra furem eiuſq̄ ſucceſſores ad
ipſam rem proſequendam vel eſtima
tionē eius quāti plurimi fuerit poſtq̄
ablata fuit eo quod fur ſemper eſt et
fuit in mora.

¶ Condictio indebiti cōpetit ei qui per
errorem indebitam pecuniā ſoluit ali
cui credens ei teneri: cū nō teneatur
vel cū a ꝓcuratore ſuo ſoluta eſſet ipſo
ignorāte. Eſt ergo condictio indebiti
ſecundū Azonē in ſum. eodem titu.
poſtq̄ ſoluta indebita repetuntur ſi-
ue per ignorantiam facti etiam non
probabilem: vt quia errauit quis in fa
cto ſuo: ſiue per ignorantiam iuris ta
lia indebita ſoluantur: quia ignorātia
iuris non debet alicui nocere in dam
no vitando: vt. ff. de iur. ⁊ facti igno. l.
iuris ignorantia.

¶ Cōdictio liberationis competit ei qui
quod omnino non debuit promiſit.

¶ Condictio ob cām datorum ſecundū
Azo. eo. titu. competit ⁊ locum habet
vbicūq̄ duo contractus innominati
interueniunt: ſc3 do vt des: facio vt fa
cias. In illo aūt contractu innomina
to. ſ. do vt des: dat actio de dolo. Et
ꝓ aliij dicunt: tūc cōpetit ad rem pe-
tendā q̄ ob cauſam honeſtam: vtpote
in cauſam futurā vel p̄terita data eſt:
cauſa non ſecuta. pōt enim condici cā
non ſecuta ſi penituerit dantē: re inte
gra. Si vero dediſti decem: vt bono-
niā irem: ⁊ aliquid quod erogaui ad
profectionem expꝛimam: habes cōdi
ctionem: ita tn̄ vt preſtetur mihi indē
nitas. Quia autē ex obligatione q̄ re
trahit: et non conſenſu perficitur hec
cōdictio minima eſt: q2 res ad aliquē
ꝑfecta ſine cōſenſu vtriuſq3: ꝯtra eū-

dem aſſenſum petitur et repetitur.

¶ Cōdictio ob turpē cām eſt per quā re⸗
petim⁹ ea q̄ dedim⁹ alteri cauſa nō ſe⸗
cuta ob quā data ſunt: ſi turpitudo tā
tum ex parte accipiētis v̄ſetur. Alio⸗
quin ſi ex parte dantis ꝛ accipiētis: re
peti nō poteſt: q̄ꝛ in pari cā turpitudi
nis potioꝛ eſt cōdictio poſſidentis. c.
in pari. de reg. iur. lib. vi. et ſm Azo. eo
dem titulo ponitur exemplū. Ego de
di tibi vt ſacrilegiū nō faceres: ab hoc
enim debuiſti abſtinere nullo tibi da⸗
to. Et ideo etiā cauſa ſecuta poſſum
petere quod tibi dedi.

¶ Cōdictio ob cauſam. hanc cōdictionē
parit res apud aliū ꝯſtituta ſiue ab ini
tio: ſiue iā: ſiue poſtea ꝑuenit ad eū ex
iuſta cauſa poſtea ad inſtātiā rediit: vt
chirographū apud creditorē debitoꝛ
poſt debiti ſolutionē recipit. Sed hāc
cōdictionē ob cām putāt quidā ex cō
tractu prouenire: q̄ꝛ non cōpetit niſi
aliꝗ cōtractus p̄cedāt. Aliꝗ ex quaſi
contractu credūt deſcēdere: ad ſimili
tudinem condictionis indebiti: quia
qui ob cauſam condicit actoꝛ: primū
contractum diſſoluit.

¶ Condictio ſine cauſa competit: qn̄ ali⸗
quid ꝑmo ex iuſta cā eſt apud alterū:
ſed poſtea ꝑ aliquē effectū eſſe nō de⸗
bet. v̄bi gratia: mutuaſti mihi centum
feci tibi inſtrumētū i quo ꝯfeſſus ſum
me tibi teneri: ſoluo tibi: modo inſtru
mentū obligatoriū eſt apud te ſine cā
ꝑ quā repetā ipſum. Cōpetit ergo cō⸗
dictio ſine cauſa: finita cā ex qua res
ad aliquē peruenit ex cōtractu q̄ iam
finitus eſt: vn̄ v̄r deſcēdere. nec inde
q̄d expirauit: adhuc cām ſubſiſtendi
habere. Itē ſi ſine cauſa penes te res
eſt quā nō habes per contractū: et ita
nec ex contractu: nec ex maleficio es
obligat⁹ mihi. Etiā locū habet vbi⸗
cūq; ſine cauſa aliq̄d q̄d apud te eſt
mea intereſt me habere.

¶ Cōdictio triticaria gn̄alis eſt: de aliis
rebus omnibus competens preter q̄
de pecunia numerata: ſiue ſoli mobi⸗
les ſiue immobiles ſint. Ideoq; fun⸗
dus ꝛ vſuſfructus ꝛ cetere ſeruitutes
prediorū per ipſam repetūtur. Rē aūt
ſuā nemo petit hac actione niſi ex cer
tis cauſis: vt ex cauſa furti vel rapine
cū itaq; ſit generalis hec cōdictio. vt
cōdictio certi: in multis aliis cōpetet.

¶ Cōdictiones generales ſemper in pa⸗
ctionib⁹ includuntur ꝛ intelligūtur:
vtpote ſi de⁹ voluerit: ſi res in eodem
ſtatu permanſerit: et ſimilia: vt not. in
glo. verbi intelligenda. de reſcrip. c. ii.
ꝛ c. quemadmodum. de iureiur. cum
ſimilibus. Et not. q̄ cōdictio in lega⸗
tis nō retrotrahitur ſꝫ Bar. in. l. i. §.
ſerui. ff. ad ſille. ꝛ pro ſua opinione fa⸗
cit tex. in. l. ſi filiefamilias. ff. ex q̄. cau.
in poſ. ca. Bal. tamē cōtra: ꝛ dicit q̄d
ille caſus. §. ſerui eſt ſpecialis. ergo in
cōtrariū eſt ius cōmune. ꝛ pro iſta opi
nione facit. l. ſi fili⁹. ff. de verb. obl. Sꝫ
iſti legi poſſet reſpōderi q̄ loqͮt in
cōtractibus: ſecus in vltimis volūtati
bus: vt in. d. l. ſi filiefamilias.

¶ Conditionalis ſtipulatio. require. i. ſti
pulatio. Et ponunt tales verſus de cō
ditione. Si ius dicet: ſi res peioꝛaret ti
metur. Si ꝑ tranſ. detur: ſi ſoluēs cer⸗
tus habet. Si res furet: res ſine duplā
do leget. Si non debetur: ſed pro de⸗
bito numeret. Si quid ſoluet. his ca⸗
ſibus non repetetur.

¶ Condicere eſt rem ſuā in iudicio pete⸗
re: perſonam pulſando: vel inquietā⸗
do: ꝛ ipſam dicēdo obligatā ſibi eſſe
ad aliq̄d dādū vel faciendū. Unde di
cit indebiti condictio. ꝛ tractū eſt hoc
v̄bū a veteri obſeruatiōe: q̄ꝛ olim erāt
in vſu ſolēnia v̄ba q̄ opoꝛtebat actoꝛē
cū litigabat coꝛā iudice cōdicere. i. ſi⸗
mul dicere qn̄ litigaret: vt ſi caderet a
ſyllaba: caderet a tota cauſa. Et q̄ꝛ in
ꝑſonalibus actionibus hoc obſerua⸗
bat: idō ꝑſonales actiōes dicebant ꝯdi
ctiōes. Deide p̄fata ſolēnitas in diſ⸗
ſuetudinē trāſiit: hoc tn̄ nomē adhuc
remāſit vt ꝑſonales actiōes adhuc di
cantur ꝯdictiōes: q̄uis nō ſit neceſſe
hāc ſolēnitatē obſeruare: ꝛ hec verba
cōdicere. Et ex hoc dat intelligi q̄ cō
dictio nō eſt aliud niſi ꝑſonalis actio.
Et ꝯdicere apud antiquos erat taleꝫ
formā verboꝛum vt condictionē in⸗
debiti: vel cōdictionē ob cauſam da⸗

Ayuntamiento de Madrid

torum: vel ſimilem formam verborū tanq̄ nomē actionis exprimere: quod hodie ſublatū eſt. Uerū hodie res pro prieno cōdicitur niſi a fure: q2 nemo cōdicit rem ſuam niſi a fure. §. idez iu lianus. i. l. ſi duo patroni. ff. de iureiu. Aliter etiam ſumitur conditio in titu lo de cōditio. appo. Et differunt cōdi ctio facti: ꝛ condictio iuris in teſtamē tis: vnde cōdictiōes facti dicunt que apponunt a teſtatore ſiue ſint ꝯdictio nales ſiue poteſtatiue. Et vocāt facti q2 habēt volūtatē teſtatoris q̄ ē facti: q2 oēs potētie anime. ſ. volitiua: appe titiua: cōcupiſcibilis: ſunt facti: vt i. l. bone fidei. ff. de acqui. re. do. et de his not. in. l. multū intereſt. ff. de cōdi. ꝛ de monſtra. vbi illa dicit facti: ſi nauis ex aſia venerit: ſi titi9 ꝯſul factus fuerit. Et illa eſt iuris: ſi quis ſe filiū familias exiſtimet cū paterfamilias ſit. ꝛ ibi hoc intereſt: q2 i cōdictiōe facti nō ſufficit vera exiſtentia: niſi cōcurrat opinio ꝛ ſciētia heredis vt adire poſſit. ſec9 in cōdictionib9 iuris: vbi ſufficit exiſtē tia ꝛ purificatio ſine opiniōe ꝛ ſciētia. Ex quo infert ꝙ miti9 agit cū lege q̄ cū homine. l. celſ9. ff. d arbi. ꝛ. l. multū intereſt preallegata. Itē adde magnā eſſe differētiā inter cōditio. ꝛ ꝯdictio. vt' inſti. de ac. §. ſic nāq3. ff. re. amo. l. re rū amotarū. ꝛ no. C. de pactis. l. legē. ſuper vltimo verbo.

¶ Conducere dicitur ille qui rez aliquā ab aliquo data mercede vel promiſſa accipit vtendaz. vnde. Conducit qui dat: ſed qui locat: accipit illud.

¶ Conducti actio competit ei qui cōdu xit a locāte vel locatore fundū vel pre dium aut domū: ꝛ competit ei ad hoc ꝙ liceat ſibi vti vel habitare in re con ducta. Item eidez competit cōtra lo catorē actio contraria ſi aliquis expē ſas neceſſarias ibidē fecit aut vtiles. Require. ſ. actio.

¶ Cōfeſtim intelligitur cum prius vel q̄ prius poterit. l. ij. §. pe. ff. ad trebellia.

¶ Cōfeſſio eſt duplex: ſcilicet iudicialis: et penitentia is. Et ad hoc ꝙ cōfeſſio iudicialis p̄iudicet: debet habere hec ſex: vnde. Maior ſponte. ſciens. ꝯtra ſe: ius ſit: ꝛ hoſtes. Nec natura negat fauor: aut lis: iusve repugnet. Uide hoc caz allegationibus ſingulorū in glo. c. nos in quem q̄. ij. q. ſ. in v̄bo cō feſſuz. ꝛ de confeſſio. c. ex parte. in gl. ſ. ꝛ in ſum. hoſtien. eod. tit. §. qualiter. Et cōfeſſio iudicialis eſt certa ꝛ clara aſſertio id eſt reſponſio ei9 de quo q̄ rit in iure corā legitimo iudice facta. Et fit in iure tripl'r: ſcz ore: facti euidē tia: ꝛ interpretatiue: ſcz contumacia. c. null9 dubitet. de preſump. Et preiu dicat dū fit in iure: id eſt in iudicio co raz iudice cōpetente: ꝛ aduerſario p̄ ſente: quod intelligitur per dictionez hoſtis. ſ. poſitaz. Itē fit per lit. conte. nec ſit cōtra naturaz: vt euz occidiſſe q̄ viuit. nec de re litigioſa: nec n cau ſa fauorabili: ſm Ber. in gl. prealleg. Et cōfeſſio facta i penitētia ſacerdoti nō facit fidē corā iudice ſeculari. C. de epi. aud. l. archigerōtes. ꝛ ibi p doct. Sicut nec p̄iudicat ꝯfeſſio extra iudi ciū facta niſi cauſa adijciat: vt ꝯfiteor me debere tibi cētū ex cauſa mutui. C. de nō nume. pecu. l. gñaliter. gl. no. iij. q. ix. c. teſtes. §. de his.

¶ Confeſſoria actio. Require. ſ. actio cōfeſſoria.

¶ Confinia dicuntur ea que adeo ſibi p̄ xima ſunt vt nullus medius paries in terponat: ſed vrbana parietib9 diſtin gui cōſueuerunt. Et ideo vbi nō poſ ſunt dirimi fines occaſiōe cōtrouer ſiarū finitimorū permittitur iudiciū finium regundorum. i. dirimendoruz vel ſeparandorum: quo caſu opus eſt vt' ex alterius predio alij adiudicādū ſit: ꝛ is cui adiudicatur: pro eo qd ei adiudicatur: certa pecunia cōdemnā dus eſt. actio enim fini. regūdoruz ha bet locuz in ruſticis predijs tantū: in vrbanis autē predijs locū habere nō poteſt: quia vrbana p̄dia ſibi nō ſunt confinia: ſed magis dicunt vicina. ff. fi. regun. l. iiij. §. hoc iudicium.

¶ Confiſcari eſt fiſco applicari: vel in fi ſcuz induci: vnde fiſcus eſt regius ſac cus in quem reducūtur bona dānato rum ꝛ proſcriptorū. Unde dicitur. Fa cta eſt omnium bonorū cōfiſcatio. Et

Ayuntamiento de Madrid

caſus in quibus poſſunt bona alicui⁹
cōfiſcari poſt morteȝ ſuam: vide glo. ⁊
docto. i. l. fi. C. ad. l. iuli. maieſtatis. Et
qualiter formabitur ſentētia: eſt gl. in
ſti. de heredi. que ab inteſtato. §. ꝑ cō
trarium. Caſus autem in quib⁹ poſſit
quis incarcerari: notat Bar. i. l. ſ. ꝺ cu
ſto. ⁊ exhi. reo. C.

¶ Conniuere eſt oculos claudere. et in-
terdum ponitur ꝓ diſſimulare: vel ꝓ
parum dormire: vt cum dicitur conni
uentibus oculis. Quādoq̨ cōſentire
vt conniuēs conſentiens dicitur. Un
de. Qui mihi conniuet: oculis ſignuȝ
mihi prebet.

¶ Compenſatio ſm Azo. in ſum. eodem
titulo eſt debiti ⁊ crediti adinuicē: id
eſt ab vtraq̨ parte inter ſe ꝯtrahentes
contributio. Dicitur enim cōpēſatio
quaſi cōmunis pēſatio: ac ſi aperte di
cat lex: non eſt niſi in pōderibus ⁊ quā
titatibus cōpēſandis. vel eſt debiti ad
debitū hincinde facta deductio: vt de
beo tibi. xl. tu mihi centum. dū peto a
te centum: tu deducis. xl. ⁊ nō recipit
permutationē ſpeciei ad quantitatē.
ff. de leg. ſ. l. ſed ſi certus. ⁊. l. ſi cōuene-
rit. ij. in princip. ff. de pigno. act. vt de
poſui pecuniā in ſacculo in centū du
catis depoſitarius mihi totidē cōmo
dauit: ⁊ nō pōt tenere ſacculuȝ me pe
nitēte: licet Bar. Pe. ⁊ Cy. ꝯtra facit.
C. depoſiti vel commo. l. fi.

¶ Comparare ⁊ emere differunt: vt no. l.
illam. ff. de contrahen. emp. ⁊ vend. et
l. iiij. C. de rerum permu.

¶ Compilare leges ſiue componere eſt
leges ab alijs ſcriptas in vnū volumē
redigere.

¶ Compita dicunt loca vbi plures vie
cōueniunt ſimul: vt. xij. q. ij. de viro. in
prin. ibi. per abrupta itinera ⁊ cōpita.

¶ Compromiſſari⁹ dicitur cui ſimplici-
ter vel ad tempus committitur vt eli-
gat vice eorum q̄ compromittūt. vt ex
tra de elec. c. quia propter. Hec eſt ꝑ
omnia ideȝ arbiter ⁊ compromiſſari⁹
ad eligendū datus: vt ibidem. c. ſicut
cum per formam. ibideȝ de re iud. cuȝ
ab vno lib. vi.

¶ Compromiſſum. i. arbitrium.

¶ Compromittere eſt cauſam executoriā
vel excutiuā ad dictamen arbitroruȝ
dare: ⁊ ſm dictamē recte rationis pro
vtraq̨ ꝑte appoſita explicari ab ipſis.

¶ Conchylia a concha dicunt: inde con
chylegulus legens cōchas vel cōchy
lia. C. de murile. l. q̄ auteȝ patre. lib. xi.

¶ Coniugium idē eſt qꝺ matrimoniū. ⁊
dicitur coniugium: q2 cōmuni iugo ⁊
equali coniuges vitam trahere debēt
licet aliquando diſpari tractu.

¶ Cōijcere eſt ꝑpendere vel preſumere.

¶ Conſequēs id eſt cōforme. iuſti. de do
na. §. eſt et aliud.

¶ Conſequentia literarum dicitur cōſe-
quēs ordo ſcripture: ſcilicet quando
ſcribit ſine titello vel titulis id eſt ſine
omni abbreuiatiōe. Et dicitur tenor li
terarum: ſeu tenorem dicimus textuȝ
literarum: q̄uis titellis ſcribatur.

¶ Conſenſus ⁊ autoritas tutorū. requi-
re. s. autoritas preſtāda. ⁊ cōſenſ⁹ eſt
q̄druplex: ſcȝ negligētie: cōſilij: coope
rationis: ⁊ autoritatis: aut palliatiōis
vel defenſiōis. Et primo ⁊ ſcꝺo cōſen-
tiēs min⁹ punit q̄ faciēs: tertio equa
liter: quarto vero pl⁹. vnde. Cōſenſus
ſpernit: ſuadet: iubet atque tuet. Hic
min⁹: ille min⁹ luit: hic equaliter: hic
plus. De hoc gl. optima in. c. ſ. de offi.
deleg. ſuper verſi. pari pena.

¶ Conſiliarij dicuntur eo q̨ alter alteri
ſuum prebeat conſilium.

¶ Conſilium eſt tractatus conſulum. Et
cōſiliū a grauibus ⁊ expertis eſt requi
rendū. ſ. q. i. eſtote. Et qui fraudulen-
ter dat cōſiliū: tenet de dolo. ⁊ ꝯtra eū
agi poteſt. Et dicit a cō. id eſt ſimul. ⁊
ſales ſalium: quia non eſt precipitan-
dum conſiliū. l. diſtinc. ponderet. ibi.
Nos enim tēpore indigem⁹ vt aliq̄d
maturius agamus: nō precipitem⁹ cō
ſilia ⁊ opera noſtra: neq̨ eorū ordinē
corrumpamus. Item conſilium dicit
hominis intentio ſeu ꝓpoſituȝ: vt. ff.
eo. ſi quid fur. §. ſ.

¶ Conſiliū eſt conuent⁹ aliquoꝝ tractā
tiuȝ arduas cauſas totaȝ chriſtianita
tem concernētes. Et dicitur a ꝟbo cō
calare. i. ꝯuocare. Vel a cōi intētiōe di
ctū eſt: eo q̨ exiſtētes in cōſilio: i vnū

Ayuntamiento de Madrid

dirigant omnem mētis obtuitū. Uel
dr quaſi conſidium. ꝺ in.l.litteram trāſ
eunte.xv.diſti.c.ſ. Ubi etiam ſynodus
cetus et conuentus exponitur. Et ibi
de quatuor cōciliis in quibus dānati
ſunt heretici.de fide catho.ꝛ ſum.tri
ni.perperam ſentientes.

¶ Conſiſtoriani. Require.ſ. comites.

¶ Conſiſtorium idem eſt qꝺ pretoriū vel
tribunal: locus ſcilicet in quo ius red
dif ex more. Et eſt vulgare italorū ſeu
lombardorū.cle.paſtoralis.de re iudi.
ij.q.vi.anteriorum.de appella.ex inſi
nuatione. Et dr a conſiſto conſiſtis.
Heſter.v.c.in pncip. Sedebat ſup ſo
lium ſuum in conſiſtorio palatij.

¶ Conſtitutio ſpeciali vocabulo dr impe
ratoris vel alterius principis qui con
ſtitutionē facere pōt.ꝛ deſcribitur ſic.
Eſt ius relatū in ſcriptis redactū. Ul'
ſꝫ Hoſ.eſt ius ſcriptū.di.ſ.§.cū itaqꝫ.
Dicitur autem conſtitutio quaſi cōe
ſtatutū. Nā papa cū fratrib9 ſuis car
dinalib9: ꝛ ceteri plati cū capitulis et
canonicis ſuis ꝯſtōnes faciūt.de ſen.
excō.inter alia. Et de his que fiunt a
prela.per totū. Itē legat9: ſynodus p
uincialis: ſynodus epalis: pnceps cū
proceribus: prefectus ptorio: popul9
roman9: collegiū approbatū: capitu
lū facere pſit cōſtitutiōes ſm Hoſ.in
ſum.eo.tit.§.nāqꝫ papa. Et ſunt qua
tuor virtutes ꝯſtōnum: vñ. Quatuor
ex his vtutes collige legis. Permit
tit: punit: iperat atqꝫ vetat. Nā pmit
tit vt vir fortis petat pmiū. Punit ſce
lera ꝛ delicta. Imperat ꝛ pcipit vt ſta
tuta canōica ſeruēt: vt clerici regula
re ppoſitum ꝛ honeſtum habitū deſe
rentes: continēter ꝛ caſte ſtudeāt viue
re. Prohibet clericos ſecularibus im
miſceri negotijs. Et cōſtitutio cōſulit
que virtus pōt cōprehendi ſub pma.
nam qui conſulit ſatis permittit.

¶ Cōſtitutor dr qui pro alio ſe ſoluturū
pmittit: vel aliqua facturū: ꝛ alterius
in ſe trāſfert vel ſuſcipit obligationeꝫ.

¶ Cōſtituere pōt quilibet qui ſe pro alio
obligaturum pmittit: vel obligat ſm
Azo.in ſum.de conſti.

¶ Conſpiratio eſt quedam fraudulenta
confederatio facta in preiudicium ali
cuius perſone vel dignitatis.xxij.q.ij.
ſi quis laic9.ꝛ eſt palea: ꝛ dr a ſimul ſpi
rando: qñ ſcꝫ plures ſpirant flant: ꝛ tē
dunt in vnum. ꝛ fit ſine iuramento: a
ſpiritu ſuperbie et elationis: ꝛ omnis
talis eſt illicita ſm gl.in.c.exhibita.de
iudi. Eſt tñ quandoqꝫ licita: iuſta et
approbata: vt ſi canonici cōſpirēt de
non obediēdo prelato excōicato: vel
de non eligendo indignū.in dubio tñ
preſumitur illicita.vide.xi.q.iij.c.con
iurationem.ꝛ.c.conſpirationū. Nam
cōiuratio eſt plurium in vnū iuratio.

¶ Cōſobrini dicunf duarū ſororū filij: qſi
cōſororini dicti.l.ꝯſobrinorū.C. vnde
legit.in gl.ſ. Etiā poſſunt dici ex duo
bus fratribus nati: lꝫ proprie dicātur
fratres cōſanguinei vel patrueles.in
ſtit.de gra.§.qrto gradu.ꝛ.§.plerūqꝫ.

¶ Conſortes eiuſdem litis dicuntur illi
qui ſimul agere vel cōuenire poſſunt.

¶ Conſortiū idē eſt qꝺ matrimoniū: ꝛ dr
qꝛ ois ſocietas inter eos excōicari dꝫ.
vt no.p gl.i.§.ſunt ꝛ alie.iſti.de nupt.

¶ Cōſul olim dicebaf ſenatus magiſtra
tus.vt.ff.de ſena.ꝛ inſtit.de in.nat.gē.
ꝛ ciui.hodie tñ cōſul ſumitur a conſu
lendo: qꝛ reipublice conſulit. Exactis
eñ a romana ciuitate regib9 cōſtituti
ſunt ꝯſules vt reipublice cōſulerent.

¶ Cōſularis dr vxor ꝯſulis: qꝛ femine nu
pte clariſſimis viris clariſſimarū p o
narū nūero ꝛ noie cēſenf ſeu ꝯtinenf:
vt.ff.de ſenat.l.femine nupte. vt dixit
gl. Femine choruſcāt a radijs marito
rū.vt iaut.ꝺ ꝯſuli.§.hoc itaqꝫ.col.iiij.

¶ Cōſult9.i.iterrogat9.ſic.ff.de pac.l.itē
qꝛ.vñ. Cōſulo te: qro tibi ꝯſulo: ꝯſiliū
do. ꝯſultor poſcit qꝺ ꝯſult9 bñ noſcit.

¶ Cōſultatio dicitur in qua alicui papa
de iure reſpondet. Et nota qꝺ ꝯſultus
pōt vēdere conſiliū ſuū: ꝛ aduocatus
iuſtū patrociniū: nō tñ iō iudex ſniaꝫ
vēdere pōt.c.ſane.xiiij.q.v. lꝫ ꝯtrium
videtur dicere glo.in.c.non licet.xi.q.
iij.dicēs. Si doctor ſine reuolutiōe li
brorū poteſt conſulere: tūc gratis de
bet facere.ſed iſta gloſ.non recipif ho
die a doctorib9: quia ſic doctor ſubti
lis ꝛ memorioſus minoris eēt reputa

Ayuntamiento de Madrid

tionis ꝙ̄ groſſus ⁊ obliuioſus: vt ptꝫ:
ſꝫ hoc eſſet incõueniẽs: vt not. in. c. in
nomine domini. de teſti.

¶ Cõteſtatio litis ſm̄ Hoſt. eo. ti. eſt fun
damẽtũ iudicij ꝑ petitionẽ in iure ꝓ-
poſitã: ⁊ cõgruã rñſionem ad eã ſecu
tam a ꝯ cõteſtãdi litẽ facta narratio:
quo omiſſo: inanib⁹ vexanꝰ laborib⁹
⁊ expẽſis litigãtes. vel eſt actoris nar-
ratio ⁊ rei rñſio i iudicio facta. vel ſm̄
Goff. eſt hincinde apud iudicẽ nego
tij principalis facta narratio ꝑ princi-
pales ꝑſonas: nõ per aduocatos: niſi
forte ꝑ̃ncipales adeo fuerit idiſcreti:
vt eoꝝ defectus de licẽtia iudicis per
alios ſuppleaꝰ. ⁊ litis conteſt. ꝑpetuat
iuriſditionem. de offic. delega. ⁊ debet
precedere receptionẽ teſtium: niſi ⁊c.
c. qm̄. vt lit. non conteſta.

¶ Conteſtari litem patet ex dictis.

¶ Conſumptum vel ꝯſumptio eſt ratio:
vcꝫ quando dictio vel ſyllaba abradi-
tur: ⁊ alia ſcribitur.

¶ Contignatio dicitur lignoꝝ vel tigno
rum vel aliarum rerum cõiunctio. Et
qñq; dr̃ tegmen. vnde duo edes dicun
tur eſſe ſub vna cõtignatione hoc eſt
ſub vno ⁊ eodem tegmine.

¶ Conſuetudo dicitur ius quoddã mo-
ribus. i. aſſiduis actibus inſtitutũ: qḋ
ꝓ lege ſuſcipitur cum lex deficit. ſ. diſ.
conſuetudo. Que eñ in ſcriptis reda
cta eſt vocatur lex ſiue ꝯſtitutio. q̃ an-
tẽ in ſcriptis nõ eſt retinet nomen ſuũ
ꝯſuetudo. di. ſ. §. cũ ergo. Vel eſt vſus
rõnabilis ꝯpetẽti tp̄e cõfirmat⁹: nullo
actu contrario interruptus: freq̄ẽti
ſeu cõtradicto iudicio: vel tp̄e cui⁹ nõ
extat memoria introductus: vſuq; cõ
muni vtẽtiũ approbat⁹. c. fi. de ꝯſue. ⁊
ſi dꝫ ꝑ̃iudicare iuri cõi vel ſpeciali re-
quiriꝰ ꝙ ſit nõ erronea: nõ ꝯtra ius di
uinum: rõnabilis: ꝑ̃ſcriptibilis: ꝑ̃ſcri-
pta ſciẽte populo introducta: q̃ maior
pars populi vtiꝰ: ⁊ qua vtẽs intẽdit ſi
bi ius acquirere: quã etiã rõ ⁊ veritas
ſemꝑ excludũt. diſ. viij. c. veritate. vbi
dr̃. Nemo conſuetudinẽ rationi ⁊ ve-
ritati ꝑ̃ponat. Nã dñs dicit. Ego ſuꝫ
veritas. nõ ego ſum ꝯſuetudo. ea diſt.
c. ſi cõſuetudinem. ⁊. c. qui cõtempta.
☞ Et dr̃ cõſuetudo q̃ſi cõis aſſuetudo.
gl. inſti. de iu. na. gen. §. ex nõ ſcripto.
⁊ ad hoc ꝙ ꝯfirmata ſit requiriꝰ vſus
decẽ annorũ. vt. ff. que ⁊ a q̇bus ma. li.
non fi. l. ſi cum fideicõ. §. ariſt.

¶ Conſanguinitas eſt attinẽtia ꝑſonarũ
ex eo ꝓueniẽs ꝙ vna deſcẽdit ab alia:
vel ambe ab eadẽ: vel ẽ vinculũ ꝑſona
rũ ab eodẽ ſtipite deſcendẽtiũ carnali
ꝯpagine ꝯ̃ctũ. Vel eſt ꝯnẽtio vni⁹ ꝑſo
ne ad aliã: ꝓueniẽs ex parentela: et dr̃
ꝯſanguinitas quaſi ſãguinis vnitas.

¶ Conſeruator eſt iudex datus ad defen
dendũ aliquos ꝯtra manifeſtas iniu-
rias: iudiciali idagine nõ vtẽs. ff. de of
fi. deleg. c. ſtatuim⁹. li. vj. Et nõ ſunt ni
ſi ep̄i vel eorũ ſuperiores: abbates: vel
dignitates: aut ꝑſonatus in cathedra
libus eccleſijs obtinẽtes. de offi. dele-
ga. c. vlti. lib. vj. vbi ponitur differẽtia
inter conſeruatorem et delegatum.

¶ Conſenſu dr̃ obligatio cõtrahi: velut
in emptiõe: locatione: cõductiõe: per-
mutatiõe mãdati ꝓ ſocio ⁊ ſimilibus.
In quibus dr̃ ideo obligatio cõtrahi
cõſenſu: q2 abſq; eo ꝙ res in ꝑ̃ſenti da
tur hincinde naſciꝰ: ⁊ erit actio ⁊ obli
gatio vtilis ⁊ efficax ad agendum.

¶ Complexus vel copulatio dr̃ plurium
in idẽ in vnitate ſermonis cõiunctio.
Et fit ab hoie vl̃ a lege. Ab hoie fit tri
pliciter: vt. l. triplici. ff de ver. ſig. Nã
aut eſt cõplexus vel copulatio noium
tantũ: ſcꝫ verbis: qñ vnum nomen ſe-
quitur aliud immediate cũ copula vel
ſine. verbi gratia. Titio et Seio lego
fundũ pro equis portionibus. l. re cõ-
iuncti. ſ. rñ. ff. de le. iij. ibi: inſti. nõ ſunt
re coniuncti: ſed verbis tantũ: q2 vnũ
ſequiꝰ aliud imediate cũ copula: ⁊ idẽ
eſſet ſi ſine copula: q2 tunc intelligiꝰ. l.
triplici. preall. in. §. videam⁹. Aut ſm̄
rem tm̄ qñ per rem tantũ fit ꝯplexus:
vt titio lego fundũ: ⁊ eundẽ fundũ me
uio lego. l. prealle. re coniuncti. in ꝑ̃n.
Aut tertio re ⁊ verbis ſimul cõplectẽ-
do res ⁊ noia: vt Titio ⁊ Seio lego fũ
dũ ſemproniũ: vbi Titius ⁊ Sei⁹ ſunt
cõiuncti verbis: propter verbũ cõple
xum: ⁊ re: q2 eadem re copulantur. Et
ſic teſtator cenſetur cuilibet inſolidũ

Ayuntamiento de Madrid

legaſſe eã rem: vt. §. ſi eadẽ res. inſtit.
de leg. Et ex cõplexu predictis modis
facto habet hec dr̃ia: qr ex cõplexore
tm̃: vel re ⁊ verbis: ſi vnus cõiunctoꝝ
deficit vel qr repudiat: vel aſs nõ ad-
mittit in perpetuũ: vel interim aliter
non in totũ admittit: iure non accre-
ſcendi. l. ſi ſeparatum. ff. de cõdi. ⁊ de-
mon. Nã non poteſt partem agnoſce
re: ⁊ partem repudiare. l. neminem. ff.
de leg. ij. ⁊. l. vnica. §. ſin autem ad de-
ficientis perſonã. C. de cadu. tol. ⁊ res
in ſolidũ cuiq; aſſignat. d. l. vnica. §. ſi
vero. Sed in coniunctis verbis tm̃ ſi
vnus coniunctoꝝ repudiat vel alias
deficit: alter admittit ad partem defi-
cientis iure accreſcẽdi: ⁊ cũ onere im
poſito: ſocio deficiente: vt. l. plane. §. ſi
cõiunctim. ff. de lega. j. ⁊. l. vnica. §. ne
aũt huc. de cad. tol. p̃alle. Itẽ ſi ſociꝰ
interim nõ admittit: ſed ſpes eſt quod
admittat. alter iterũ ad hanc partem
non admittitur. l. ſi duobus. in princ.
ff. de leg. j. ſunt ⁊ alie differentie ex cõ-
plexu vel coniunctione prouenientes
ꝫ. de q̃bus in tractatu de verbo. ſigni.
qui incipit verbũ. Finaliter ergo cõ-
plexus vel coniunctio ſignificat diuer
ſimode: ſecundum quod ſunt coniu-
gendi modi: vel quod vis aliud ſigni-
ficatum ſignificare declarat.

¶ Coniunctio autem legalis dicitur que
lege inducitur: ⁊ ſignificat id qđ ipſa
lex vel alia ex ſuis vel alteriꝰ legis aut
verbis aut aliter quocunq; modo ſi-
gnificare debeat.

¶ Cõtractus eſt duorum vel plurium in
idem conſenſus. Et ponitur qñq; pro
omni pacto. conuentione vel quaſi cõ
tractu: vt ſi quis geſſit alterius nego-
tia vel tutelam. de hoc vide Archi. in
§. contrahentes. c. romana. de for. cõ-
pe. li. vj. in glo. verbi mittis. Ideoq; di
cimus q; paciſcendo diuerſas in vnũ
trahimus volũtates. vñ emptiones:
cõductiones ⁊ ſimilia contracta dici
mus: que omnino obligationis ex cõ-
tractu naſcuntur. Et nota quod etiaꝫ
alique obligatiões dicunt oriri ex q̃ſi
contractu: in quibꝰ fingitur tacite cõ
ſenſus interceſſiſſe: dato q; non inter-
ceſſerit expreſſe: vtpote heres adeun-
do hereditatẽ obligat creditoribꝰ he
reditarijs: ⁊ legatarijs. Et in pluribus
alijs caſibus. de quibus. ſ.

¶ Contrahẽda emptio. ſm̃ Azo. eo. ti. cõ
trahitur ſolo conſenſu.

¶ Cõtractus etiam eſt nomẽ iuris qñ na
ſcitur obligatio: ⁊ eſt nomen facti qñ
non naſcitur obligatio. l. labeo. §. con
tractũ. ff. de ver. ſig. ⁊ ibi per Bart. ſi-
cut in ſimili dicimus de teſtamẽto. l.
tabularũ. ff. quemad. teſta. aper. ⁊ ſm
alios in aut. ſacramẽta puberum. C. ſi
aduerſus ven. Et in ſuo gñali nomie
contractus ꝑlatus continet tã inno-
minatos q̃ noiatos ꝯtus: vt eſt glo.
ſuper verbo in ſuo noie. in. l. iuſgẽtiũ.
ff. de pac. Et hoc vꝫ pro ſtatutis. Bal.
not. triplicem eſſe contractum. ſ. pro-
prium: impropriũ: ⁊ improprijſſimũ.
Primꝰ eſt quando vltro citroq;: id eſt
hincinde ex vtraq; ꝑte orit obligatio.
§. contractum. in. l. labeo. p̃allega. vt
in emptione ⁊ locatione. Secundus
ſcꝫ impropriꝰ eſt qñ ſolum vna pars
obligatur. vt in donatione ſolum do-
nans ad tradendũ: ⁊ aliqñ de euictio
ne: vt no. l. ariſto. ff. de dona. cau. mor.
⁊ in mutuo ſolũmodo recipiens obli-
gatur ad tantundem reſtituendũ. ff. ſi
cer. pet. l. ij. Et in ſtipulatione qñ ſolũ
modo vna pars obligat: nã tũc nõ eſt
ꝓprie contractus. ⁊ ita intelligit gloſ.
inſtitu. de diui. ſtipu. §. conuentiona-
les. que ſuper verbo contrahendarũ.
Tertius. ſ. improprijſſimus eſt qñ ex
nulla parte oritur obligatio: ſed potiꝰ
diſſoluitur obligatio facta vt eſt trãſ-
actio facta nudo pacto ex qua nõ agi
tur ante cõplementũ conditionis. de
hoc Sal. in. l. ſiue apud acta. C. de trãſ
actio. vt etiã eſt liberatio per accepti-
lationem. inſtit. quib. mod. tol. obli. §.
ſ. ⁊ in. l. vbi pactum. C. de tranſact. per
Bar. Et ergo ſi ſtatutũ facit mentio-
nem de contractu intelligit de ꝓprio
tm̃: qr verba ſtatutoꝝ ſunt ꝓprie intel
ligenda. l. ſ. §. ſi igitur qui naueꝫ. ff. de
exerci. act. niſi diceret omnem contra
ctum. vt in glo. §. contractum. p̃alle
ga. Item contractus appellatione.

Ayuntamiento de Madrid

telligitur de validis nō de inualidis: vt in aut. ſacramēta puberū. prealleg. ⁊ contineƒ instrumento. ff. de duo. re. l. eandē. Jtem contineƒ donatio. C. qd met. cau. l. ſi donationem. Et gñaliter omne illud ex quo naſcitƒ obligatio appellatione cōtractus intelligiƒ. l. ſi ab eo. ff. de leg. ij.

¶ Contumax a contemnendo dr. Et ſm Jſid. eſt q̄ cōparere dʒ in iudicio: ⁊ nō cōparet. Et dr q̄ñq; vere: q̄ñq; ficte: vł preſumptiue. Uere contumax dicitƒ q̄ expreſſe dicit iudici vel eius ſeruienti ſcʒ nuntio ipm citanti qd non comparebit coram ipſo: vel qui dum comparet illicentiatus recedit. Ficte vero cōtumax eſt qui citatur: non tamen venit vel latitat. aut facit qd citatio ad ipſum non veniat: aut eum non apprehendat: vel qui vocem iudicis audire negligit. Sed iſto vltimo caſu potius dicitur vere contumax.

¶ Contumacia eſt erga iudicem vel prelatū cōmiſſa inobediētia. Et eſt multiplex. Aliqñ em̄ cōmittitur in nō veniendo. Aliqñ in nō reſpondēdo. Aliquando in latendo: abſentādo vel ꝓcurando ne ad citatū veniat citatio. Aliquando in non reſtituēdo. Aliqñ in non emendando delictum. Aliqñ in non exhibendo. Unde Hoff. de ſenten. excom. §. excōmunicatio fieri habet. in ſumma. ⁊ Guil. in Specu. ti. de contuma. §. ſ. verſic. ⁊ nota. vbi diſtinguit duplicem contumaciam. Primo ſcʒ veram ⁊ preſumptam. Scdo triplicem: ſcilicet veram: euidentem: ⁊ preſumptam: vt in glo. notabili in clemē. vnica. de do. ⁊ contu. que eſt glo. fi. ⁊ p Jnno. in. c. querelam. de procu. Bar. in. l. fi. ff. de in integ. reſti. ⁊ in. l. conſenſu. §. ij. ff. de appel. Cy. ⁊ Pe. poſt Jac. but. in. l. ꝑperandū. §. ſin autem reus. C. de iudic.

¶ Continue ⁊ continuo non ſemper notatƒ. i. ſtatim: ſed recipit interuallum. ff. de verb. obli. l. ſtipulatus ſum. ff. de ſolu. tua. xvſ. q. iij. volumus. ⁊ per Bar. in. l. celſus. ff. de vſuca. vbi ꝓbatis extremis probatur mediū. Etiam qualiter continue intelligaƒ: ponit Bar. in. l. ſi quis ita. ff. de condi. ⁊ demonſt. Nā qui tenetur cum aliquo continue morari q2 non teneƒ quolibet momento cū eo morari. facit hoc ad queſtionem ſi teſtes debeant ꝓbare q̄ titius decē annis continue poſſedit fundū: ſufficit deponere q̄ viderunt eū omni anno colligere fructus: vel arare ⁊c. lʒ em̄ non continue ſteterunt in conſpectu titij ⁊ fundi: tñ intelliguntur continue per decem annos vidiſſe.

¶ Contradictor quando dicatur legitimus ad contradicendū alicui actui: de mittendo aliquem in poſſeſſionem vide Bar. in. l. a diuo pio. §. ſuper rebus. ff. de re iudi. ⁊ Jnno. in. c. cū ſup. de re iudic. ⁊ Specu. in titu. de actio. §. ſupereſt.

¶ Copulatiua oratio dicitur in qua plura copulantur: vt in omnibus verificetur: ⁊ ideo ad verificationem ipſius omniū concurſus exigitur ex ꝓprio ſignificato. Sed hunc cōcurſum q̄ñq; diuerſimode ſignificat: prout diuerſa materia vel alius quiuis modus ſignificandi ſignificare declarat. v. g. ibi lego ſtichum et pamphilum ſignificat vtrunq; eſſe in ſtipulatione: vel diſpoſitione. l. inter ſtipulātem. §. ſed ſtipulante. ff. de verb. obligatio. l. ſcire debemus. in principio. eodem titu. ⁊. l. quoties. ff. de lega. ij.

¶ Copulatiua etiam q̄ñq; ſignificat concurſum alterius tm̄ prout ex ſignificādi modo concluditur. Et ad veritatē copulatiue requiriƒ vtrāq; partē eſſe veram. ff. de condi. inſti. l. ſi heres. ⁊. l. ſi is qui. ff. de reb. dub.

¶ Conuerſi ⁊ oblati differunt: q2 cōuerſi portant habitum religioſorum: ⁊ ꝓfitentur ſolenniter: ſed nō ſunt clerici: oblati vero portant aliquādo habitū ⁊ aliquando nō: ⁊ poſſunt recedere niſi ſint ꝑpetuo oblati: quo caſu eq̄parātur alijs ꝓfeſſis. Dominicus de ſancto gemin. in. c. per exceptionem. in. ij. colum. de priuilegi. in. vſ. Cardinal. in clementi. vltima. de decimis. Bal. in autenti. ingreſſi in. ij. colum. C. de ſacroſan. eccle. Panor. in. c. noſtra. de ſepul. Felin. in. c. in preſentia. de proba.

Ayuntamiento de Madrid

ſu.ij.col.verſi.ibi obtulit ſe ⁊ ſua.

¶ Conuerſi veniunt appellatione monachorum: ⁊ gaudent immunitate religioſorum. Felin.in.c.non dubium.de ſenten.excom.

¶ Conuitiũ dicitur quaſi cõuocium a cõcitatione vel cõcentu.i.collectione vocum: ſcilicet qñ in vnum plures voces cõferuntur: et iniuriã eſſe labeo ait.ff. de iniu.l.apud labeonẽ.§.cõuitium.

¶ Conuenire eſt ſimul in vnũ locũ venire. Etiam dicitur conuenire qđ alicui competit ſm cõditionem ſuã: vt iſtud conuenit illi. Item conuenire capitur quandoq̃ pro cõuentione.i.pacto ex conſenſu de aliquo faciendo.

¶ Conuenire etiã qñq̃ ſumitur pro aliũ in iudiciũ vocare: vel facere euocari. Itẽ eſt placere. Unde conuenire inter aliquos eſt cõplacere inter eos: vt cõuenit inter te ⁊ me vt des mihi hoc.

¶ Conuenire mihi eſt congruere mihi: vel adeſſe mihi quod me decet et honeſtum eſt.

¶ Conuenire me eſt alloqui me ſuper aliquo facto.

¶ Contubernium eſt matrimonium contractum ⁊ proprie ſeruorum.inſtit.de nup.in gl.ſuper verbo ciues.⁊.l.ſerui. C.de adulte.

¶ Coram no.Pau.in commento.de conſeſ.c.ex parte.de elec.vt circa.li.vj. Et intelligit ita vt preſentes intelligant. ff.de arbi.l.diem.§.forum.

¶ Cornicularij dicuntur illi qui gerebãt cornua vel aciẽ in bello: vel qui in aures iudicum vota pertulerunt ſua.

¶ Cornupeta.require.ſ.bos.

¶ Corona que etiã clerica dicitur eſt ſignum regni ⁊ perfectionis: cũ ſit circularis carens angulo: in ſignũ carentie ſordium: quia vbi angulus ibi ſordes. Se igitur ⁊ alios virtutibus regere: et a ſordibus mundare debent: qui coronas gerunt: ⁊ ſic in deo regnabũt xij.q.ij.duo ſunt.⁊ qũo raſura: tõſura et corona differant: ⁊ quid ſignificẽt. vide gl.in verbo tonſuram.in cle.ij.de vita ⁊ hone.cleri. Et differẽtiam inter diadema: coronam: et ſertum.vide in clemen.vnica.de iureiuran. Et not. q̃ rex Romanoꝝ coronatur triplici corona. Primo ferrea ab archiepiſcopo Colonienſi Aquiſgrani: et ſignificat fortitudinẽ qua vincere debet rebelles: et infideles conculcare. Scđo argentea ab archiepõ Mediolanẽſium in villa Modoetienſi que ſignificat munditiã ⁊ claritatẽ quam talis princeps habere debet. Et hodie vt plurimum datur Mediolani in ecclia ſancti Ambroſij: vbi Henricus de quo loquitur clemẽ.⁊ Sigiſmundus nouiſſime fuit coronatus. Tertio coronatur corona de puro auro a papa in eccleſia ſancti Petri ad altare ſancti Mauricij. Et quia aurũ eſt metallum omnibus excellentius: ſignificat imperatorem alijs regibus ⁊ principibus in potentia ⁊ iuſtitia excellentiorẽ eſſe debere.in glo.clemẽ.vnice.de iureiur.⁊ per Joan.de pla.in proemio inſtit.

¶ Corpore vitiati dicuntur qui ſunt mutilati in mẽbris: vel debilitati proprie: ſicut qui membrũ habẽt: ſed inefficax: vt oculum cecum: manum aridã: crus confractum ⁊c. ſic mutilatus proprie dicitur qui caret aliquo membro.

¶ Corporati.i.collegiati.require.ſ.collegiati.

¶ Corporatus vrbi Romane dicit: qui in aliquo corpore ⁊ pcipue vrbis ſcribitur: ſicut quodlibet mẽbrũ hoĩs dicitur corporatũ vel ciuis factus vel incola: vt.C.li.xj.de pui.cor.vrb.Roma.

¶ Corrogare eſt quaſi ſimul rogare: et ſimul colligere vel adunare.

¶ Corpus quandoq̃ dicitur collegiũ ſiue vniuerſitas: cuius caput eſt prelatus.c.nouit.de his que fi.a pla. Et tale corpus poteſt habere vnũ ſigillum. de excceſ.prelat.dilecta. Dicitur etiam congregatio cuiuſcunq̃ ciuitatis vel ville vel caſtri habere corpus. Item quelibet cõgregatio pro iuſtitia faciẽda: vt cõgregatio ſcabinoꝝ vel totius vniuerſitatis. Itẽ ſocietas cauſa religionis: cui permiſſum eſt corpus habere dꝫ inſtar reipublice habere res cõmunes: ſcilicet actorem ſiue ſyndicum: communem: per quem agere poteſt ⁊c.ff.qđ cuiuſq̃ vni.no.agatur.l.ſ.

Ayuntamiento de Madrid

Item eps cũ caplo ſuo facit vnũ cor-
pus cuius ipſe caput eſt. Sed cũ clero
ciuitatis vel dioceſis non dicit facere
vnũ corpus: ſic nec abbatiſſa cũ cleri-
cis ſuis licz ſit caput: vnũ corpus facit.

¶ Corepiſcopi hi remoti ſunt ab eccl'ia:
vt. lxvij. diſt. §. preſbyteri vero. Et po-
terant cõſtitui in villis vel caſtris: epi-
ſcopi vero non niſi in ciuitatibus: con
ferebant tamen minores ordines.

¶ Corpus etiam vnũ dicitur quod vno
clauditur ſpiritu vt animal. Etiã dici
tur qđ habet partes itegrales ſine ſibi
coherentes: vt domus: vel habet par-
tes diſtantes: vt grex: populus: colle-
gium: ſm Bar. de exceſ. prela. lib. vj.

¶ Corruptela eſt peruerſa cõſuetudo ſa-
cris canonibus inimica. de conſue. c.
cum venerabilis. ⁊ de vi. ⁊ hone. cleri.
cum decorem ⁊c.

¶ Corcuuia dicitur morſum freni: vel ſm
alios illud quod come equi imponit
vt carnef. C. nulli licere in fre. ⁊ eque.
ſellis ⁊c. in lib. xj. ſm Accur.

¶ De C ante R.

¶ Craſſature dicuntur que fiunt a latro-
nibus in itinere dum crudeliter cõtra
tranſeuntes craſſantur. de peni. diſt. j.
a craſſaturis. Et craſſatores ſunt qui
prede cauſa aliquid faciunt: et ꝓximi
latronibus habentur: ⁊ ſunt malũ ni-
tentes: vt eſt tex. iuncta gl. in. l. capita-
lium. §. craſſatores. ff. de pe. ⁊ dr a craſ-
ſor craſſaris: al's graſſor: idq; rectius.

¶ Creditor eſt qui alienã fidem ſequitur
mutuatã pecuniã numerando. Gene
raliter vo creditor dicit qui ex cauſa
quacũq; alienã fidẽ ſequitur. Et dici-
tur ideo creditor: qr credit debitori.

¶ Creta eſt limus vel gleba. l. ſi crete. ff. de
fur. in gloſ. magna. l. j. C. de ſer. fug.

¶ Craſſari eſt quaſi crudeliter gradi ij.
Reg. vlt. Ceſſet interfectio que craſſa
tur in populo. facit. xxiij. q. ij. militare.
ff. de pe. l. capitalium. ad medium. Et
no. Ioã. and. in cle. j. de peni. in verbo
craſſantibus.

¶ Crimen eſt peccatũ querela. i. accuſa-
tione ⁊ damnatione digniſſimum.

¶ Criminum capitales erant carceris cu
ſtodes: qui etiaz ſtratores dicuntur a
ſternendo: qr damnatos pungebant.

¶ Crimen eccleſiaſticum eſt qđ pertinet
ad iuriſditionem eccleſie: vt hereſis:
ſacrilegium: ſimonia: periurium: vſu-
ra: adulteriũ. xij. q. ij. in ſum. lxxv. diſt.
c. j. de foro competẽ. cum ſit generale.
vbi de hoc per doct.

¶ Crimen mere eccleſiaſticũ eſt qđ prin-
cipaliter ortũ a canonibus ſumpſit et
ſolum corã iudicibus eccleſiaſticis co
gnoſci habet: de cuius cognitione iu-
dices ſeculares ſe nullatenus intro-
mittere pñt: vt eſt crimẽ hereſis. Sed
crimẽ mere ciuile per oppoſitũ eſt deli
ctum legibus ciuilibus ꝓhibitũ: al's
in ſe nõ peccatum: vt in ciuitate ire de
nocte poſt ſonũ campane vel ꝯſimile.
Crimẽ vero mixtũ eſt quod ſpectat ad
forum vtrũq;: vt eſt ſacrilegiũ qđ ſpe-
ctat ad forum eccleſiaſticum: ⁊ poteſt
etiam iudex ſecularis de pena eius co
gnoſcere: ⁊ ſacrilegiũ punire: ſm glo.
in vbo audiuimus. in. c. felicis. de pe.
lib. vj. ⁊ de hoc eſt gl. in ſum. xj. q. j.

¶ Crimen leſe maieſtatis eſt vbicunq; qs
cõtra vrbẽ aliquid molit: aut qui pro-
fugit ad hoſtes: vel illos iuuat quali-
cunq; cauſa. ſ. armis cõſilio vel pecu-
nia: vel qui ſubiectas ꝓuincias nitit
facere rebelles: vel ſeditiones: aut bel
la mouet in ciuitate: vel qui prelatum:
magiſtratum vel principẽ occidit: vel
qui cõtra latus eius militat: vel arma
fert ⁊ occupat contra rem publicã. Et
idẽ dicit crimẽ perduellionis. i. hoſtile.
nã perduelliones dicunt hoſtes. Se-
cus ſi cõmittat hoc crimẽ nõ cõtra rẽ
publicã: qr tũc nõ dr ꝑduellionis: ſed
ſimplr leſe maieſtatis. Et no. nõ ſub-
ditus crimẽ leſe maieſtatis nõ cõmit-
tit: vt in. §. rurſus. in cle. paſtoralis. de
re iud. vbi rex Sicilie Robertus nõ eo
modo ſubfuit Henrico imperatori q
crimẽ leſe maieſtatis in eũ cõmiſerit.

¶ Crimẽ hereſis in multis cõuenit cũ cri
mine leſe maieſtatis: ⁊ hmõi ſm cano.
eſt ꝓprie leſe maieſtatis: qr ledit rẽpu.
imperatorẽ etiam diuinũ ⁊ celeſtem.

¶ Crimen ſacrilegij ſm Azo. et ſm. il. ſit

Ayuntamiento de Madrid

ꝓprie qſi ſacrum de ſacro auferṫ. Ac
etiã ſm eum ſi quis nõ ſacrũ de ſacro
recipit: vel ſacrũ de non ſacro. Sed ſe-
cundum. ll. tunc ſacrilegium nõ eſt: q2
qſi res priuate auferunṫ de ſacro tunc
actio furti locũ habet. Hoſti. tamẽ di
cit ꝙ ſi accipiatur ſacrum de ſacro vel
ſacrum de nõ ſacro: ſemper ſacrilegiũ
fit: vt. xvij. q. iiij. quiſquis. verſi. ſimpli
citer. Et ſic ſm. ll. requiruntur duo vt
fiat ſacrilegium. Primo vt auferatur
res ſacra. Scđo de loco ſacro. Quorũ
alterũ ſufficit ſm cano. Sed pone ſta-
tutum eſt ꝙ faciens ſacrilegiũ ſic pu-
niatur: quero an intelligatur ſm ius
ciuile: vel canonicũ. Solutio. Si ſtatu
tum ſit a ciuitate: intelligitur ſcđm le-
ges. l. oẽs populi. ff. de inſtit. ⁊ iure. Si
ſit per epm intelligiṫ ſm cañ. do. Cato
putat ꝙ etiã primo caſu intelligatur
ſm cañ. q2 diſponit de rebus eccleſia-
ſticis: ergo debet intelligi ſm materiã
ſubiectam. l. j. C. de adic. ſucceſ. vbi eſt
caſus a contrario ꝙ gradus cõputan
tur ſm leges: exceptis cauſis mrĩmo-
nialibus. ¶ Querit idẽ do. Cato. Sa-
cerdos dicit miſſam in domo laici di-
miſit ibi calicẽ: qui ſubtractus eſt: an
cõpetit actio furti: an ſacrilegij? nõ ſa
crilegij: q2 de iure ciuili nõ eſt ſacrile-
gium rẽ ſacrã de loco nõ ſacro aſpor-
tare. Nec actio furti: q2 calix eſt res ſa
cra: q̃ in nullius bonis eſt. Dicit Ra.
ſulg. cõpetere actionem furti: quia ta
lis eſt in domo dei: cuius loco dñs do
mus intentare poteſt actionem furti.
et forte quilibet hoc poſſet. ff. de inſti.
et iure. l. j. §. huius ſtudij. ⁊ etiã in ver-
bo ſacerdotes. Sed de iure cañ. inten
tatur crimen ſacrilegij.

¶ Crimen peculatus ſm Azo. eo. ti. locũ
habet pro pecunia publica itercepta:
vel quocũq; modo cõtaminata: vt ſi
in aurum vel argentũ vel es publicum
aliquis ferrũ vel ſimile aliquid indu-
cat. i. adijciat. Idẽ eſt in ſacra re. vt in
vaſis eccleſie. idem eſt in religioſis: vt
in ornamentis ſepulchri ⁊c.

¶ Crimen ſtellionatus ſm Azo. eo. ti. di-
citur a quodã aiali reptili qđ dicitur
ſtellio: ⁊ eſt quaſi ſimile ſerpẽti ſtellio-

natum: quaſi diuerſis coloribus pi-
ctum: ſicut celum ſtellis. Et cõmittit
hoc crimẽ qui ex varietate animi rem
aliquam alteri pignori obligatã ſiue
pignoratam alij poſtea obligat: ⁊ dici
tur a ſtellione: q2 ſicut ille vermis eſt
varius in coloribus: ſic ille qui cõmit
tit hoc crimẽ eſt varius in ore: ⁊ incõ-
ſtans in mẽte. Deinde tñ illud crimen
locum habet generaliter qſi deficien-
te in criminibus alia ſpeciali actione:
equum eſt alicui ſubueniri cõtra de-
linquentem. Sicut eñi in pecuniarijs
cauſis actio datur de dolo i ſubſidiũ:
ita in criminibus quibuſcunq; vbi ti-
tulus deficit criminis: crimen ſtellio-
natus obijcitur: vt ſi quis vẽdidit tibi
maſſam electri pro argento. vel ſimile:
aut aurichalcum pro auro.

¶ Crimen fraudati cenſus committitur
cum quis furatur publicam pecuniã
ſibi accommodatam.

¶ Crimen fraudate annone eſt cũ porti-
tores furantur victualia a republica
ad exercitum miſſa.

¶ Crimen piaculare eſt quod morte ex-
piatur.

¶ Crimen cõcuſſionis cõmittit qui ꝑte-
xtu officij ſibi cõmiſſi extorquet cõmi
nando aliqđ ab inuito: ⁊ tali crimine
punitur quis pena quadrupli. j. q. vij.
ſancimus. in fi. ⁊ tã laicus q̃ clericus
punitur pena cõcuſſionis. xiiij. q. j. mi
litare. Cuius cõtrariũ tenet gl. in ṽbo
quadruplum. diſt. xviij. §. porro.

¶ Criminũ alia ſunt ꝑuata: vt illa quorũ
executio. i. accuſatio vel denuntiatio
ꝑtinet tantũ ad illos quibus inferunṫ:
vt furta: damna illata: et iniurie. Alia
ſunt publica: quorũ accuſatio datur
cuilibet de populo: qm̃ ad publicã vti-
litatem ſpectat ne maleficia maneant
impunita: vt ſunt homicidia: partici-
dia: adulteria. ⁊ poſt quadrageſimũ
tñ diem: vt. l. iure mariti. C. de adul. Itẽ
crimẽ leſe maieſtatis. Itẽ ſunt quedã
crimina excepta. ſ. ad quorũ accuſatio
nem ⁊ teſtificationẽ etiam laici contra
clericos admittunṫ ſi bono zelo proce
dant: et ſunt iſta: crimen ſimonie: he-
reſis: et leſe maieſtatis: ⁊ ſacrilegij: de

Ayuntamiento de Madrid

quibus vide cõcordãtias in gl. ſum. ij. q. vij. vbi addit crimẽ dilapidationis. ⁊ c. cũ ꝓ. mãconella. de accu. Et no. ꝙ crimẽ dr̃ q̃nq; modis. Primo ſumit̃ ꝓ quolibet peccato: ſiue mortale: ſiue veniale ſit. Scd̃o ꝓ crimine irrogãte infamiã qd̃ eſt accuſatione ⁊ dãnatione dignũ. Tertio ꝓ peccato qd̃ euenit ex deliberatiõe: ſiue mortale: ſiue veniale ſit: qd̃ nõ delet̃ niſi ꝑ penitẽtiã. Quar- qd̃ ſemel cõmiſſum ſufficit ad cõdemnationem non tñ infamat. Quinto ꝙ irroget perpetuã infamiã: vt not. xxv. diſt. c. vnũ oratiũ. §. nunc aũt. et. lxxxi. diſt. apl̃s. vnde. Si quilibet eſt peccator: nõ tamẽ quilibet eſt criminoſus.

¶ Chriſma fit ex duob⁹ liq̃rib⁹ ſcʒ oleo: ꝑ qd̃ puritas mẽtis ⁊ nitor ɔſcie intelligit̃: ⁊ ex balſamo: ꝑ quẽ odor fame figurat̃: vt eſt tex. i. c. vnico. d̃ ſacra vnctio.

¶ De C ante V.

¶ Cubicularij dicuntur ſerui qui cubiculum domini ſui procurant.

¶ Cubicularij officiũ quid ſit: ⁊ an ſit dignitas. vide Bart. in. l. i. C. de prepo. ſacr. cubi. lib. xij.

¶ Cubitus ꝓprie eſt mẽſura pedis cũ dimidio: vt i hiſtoria ſcholaſti. ſup Geñ.

¶ Cullei ſunt ſacci de corio. ff. de pig. act. l. vlt. §. fi. ⁊ C. de his qui patrem vel fi. occi. l. vnica. Et ꝓceſſit illa pena a Tarquinio rege Romanoꝝ: vt ptʒ apud Valerium maximum. lib. i. c. xiij.

¶ Culpa: dolus ⁊ fraus quomodo differant no. l. diit. §. dolus. Itẽ quotuplex ſit culpa: que ſit leuis: leuior ⁊ leuiſſima: itẽ que lata ⁊ latior. vide per Bar. latiſſime in. l. qd̃ nerua. ff. depoſi.

¶ Cuniculus eſt riuus directus coopertus: vt eſt gl. in. l. ſupra iter. ff. de aqua plu. ar. vbi dicit̃ ꝙ ille cui debet̃ ſeruitus aque ducẽde ꝑ riuũ poteſt facere cuniculũ. i. de aperto riuo coopertũ.

¶ Curator dr̃ qui curã alicuius gerit defendẽdo ipm a ꝑtore ſm leges legitime datus. Vel ſm alios eſt q̃ res adoleſcẽtis adminiſtrat. Dat̃ aũt ſm eos curator principalr̃ rebus ⁊ ſecũdario ꝑſone: tutor vero primo ⁊ principalr̃ datur ꝑſone: ⁊ ſecundario rebus vel primonio. Et hec eſt differẽtia vna inter tutorẽ ⁊ curatorẽ. Alia eſt differẽtia: q2 tutor dat̃ pupillis itra. xiiij. annũ exiſtentib⁹. Sed curator dat̃ eiſdẽ vlteri⁹ ad. xxv. annũ: maſculis q̃dẽ ab etate. xiiij. an. ⁊ feminis ab etate duodecim. Et ſilr̃ dat̃ adult[is] furioſis vl̃ ſil̃ib⁹. iſti. d̃ cura. i. ſ. ⁊. §. furioſi. ⁊. §. ſi mẽte capt[i].

¶ Curia media breuis eſt loc⁹ vbi reddit̃ ius vel habitatio principis. Sʒ media lõga eſt meretrix. vnde. Curia ius curat: meretrix eſt curia dicta.

¶ Curialis dr̃ ille qui eſt de officio curie: vel iudici obnoxius. i. obligat⁹: ⁊ adulat̃ ꝑncipib⁹. diſt. xxxvij. nõne. Vñ curialis vel curiales dicimus oẽs q̃ quacũq; ɔditiõe obligati ſũt curie alicui⁹ publice ptãtis: ſiue milites: ſiue aduocati ſint: ſiue iudices: ſiue officiales: ſiue hiſtriões: ⁊ breuiter quoſcũq; ſiue hñtes officiũ honeſtũ: ſiue ihoneſtũ.

¶ Curioſitas ſumitur pro ſubtilitate nimia cura exquiſita. de renũ. c. i. lib. vi. Nam curioſi de his que non multum expediunt: ſepe diſceptant. de re iudi. abbate ſane. li. vi. Quod tñ faciẽdum nõ eſt: vt in. c. i. ꝑall. ⁊. c. ij. de here. lib. vi. ⁊. C. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. l. nemo.

¶ Curuus dicitur qui nõ habet corpus rectum. de edil. edic. l. iij.

¶ Curules equi. no. C. de ſpect. l. nemo. li. xi. Ediles curules quare ſic dicãtur. vide. ff. de edil. edic. l. i. in prin.

¶ Cuſtodia et exhibitio reorum (vt dicit Azo) ſm legiſtas eſt cuſtodia que fit in carceribus publicis: et etiã ꝓhibet carceres priuatos: vt patet. ff. et. C. de priua. carce. in hibendis.

¶ Cuppe ſunt vaſa facta cauſa portandi fructus.

¶ Culleus vel culcipenus eſt idẽ qd̃ ſaccus in quo portatur triticũ: ⁊ maxime de corio: qui ſupraponit̃ equo. Vel dr̃ ſaccus coreus in quo ponunt̃ interficientes parentes. l. vnica. C. de his qui pa. vel fi. occi. vbi dr̃ inſutus culleo cũ cane ⁊ gallo gallinaceo: vipa: ⁊ ſimia.

¶ Cuniculus eſt riuus coopertus. ff. de dam. infect. l. proculus. eſt etiã animal minus lepore: ⁊ ei ſimile.

Ayuntamiento de Madrid

¶Cum accipit̃ interdũ ꝓ ⁊.ff.de lega.j.l. titio.§.nihil. Et de verb.obli.l.q̃d cũq̃ß §.non solũ. Etiã interdũ accipit̃ ꝓ in ⁊ principaliter notat tempus:⁊ nõ cõditionẽ:nisi i cõsequẽtia.l.cẽtesimus. in fi.ff.de ver.ob. Etiã facit adiunctũ videri accessoriũ : nõ principale:sicut ꝯiũctio : vt.l.si fumdũ.ff.de fun.instr. Et nota q̃d dictio cũ: inuenit̃ in duabus partibus orõnis. Uno modo est ꝑpositio:⁊ construitur cum ablatiuo. Alio mõ est aduerbiũ tp̃is. Prio mõ significat dupl̃r.s.accessorie:⁊ ꝑncipaliter. Accessorie: vt lego seruũ cũ veste:equum cũ capistro:fundũ cũ eius instrumẽto.l.j.ff.de pecul.l. si cui fundum.ff.de fun.instru.⁊ instru.leg. Idẽ in contractu: vt depono seruũ cũ veste.l.j.§.que depositis.ff.depo. Et ibi no.p glo.⁊ doct.⁊ est effectus q̃ nõ dꝫ depositari⁹ restituere accessoriũ sine principali:⁊ si seruus morit̃ sine culpa depositarij:vestis per se peti p̃ot:alias locupletaret̃ depositarius sine cã cuꝫ iactura aliena:q̃ esset iniquuꝫ. de reg.iur.locupletari.lib.vj. Principal̃r aũt secundo mõ coniungit q̃ñ res cõiungit quarũ vna nõ est alteri accessoria:vel cũ personas cõiungit:vt patrẽ aut matrẽ.l.iij.⁊.iiij.ff.de pecu.⁊.§.si eius.insti.de leg.⁊ lꝫ inter filiũ ⁊ m̃reꝫ aut patrem nõ sit equa principalitas quo ad honorẽ debitũ ⁊ reuerentiam q̃ debent̃ parẽtibus a liberis:⁊ nõ ecõtra est tñ principalitas equalis inter eos quo ad effectum iuris:nam extinguit̃ legatũ in patre vel matre. Nõ sequit̃ ergo q̃ in liberis extinctum sit:q̃ aia que principalius est in persona:est a Deo ⁊ nõ a patre vel matre. Item ex cõi modo loquẽdi: dictio cum significat accessionẽ honoris inter ꝑsonas: vt dicẽdo:veni mecũ:significat te mihi accedere associãdo accessorie: sec⁹ in dictiõe:⁊:vt dicẽdo ego ⁊ tu eam⁹: q̃ significat vtrũq̃ principaleꝫ. Sed ibi dñs vobiscũ nõ p̃ot significare q̃ dñs accedat vobis:q̃ hoc nõ patitur summa ⁊ immutabilis maiestas. Et nõ refert si ꝓponat̃ accessoriũ sic dicẽdo:depono capistrũ cũ equo:lego instrumentũ cũ fundo.ar.l.ꝑposteri.C. de testa.nisi essent alie coniecture ex q̃bus concluderet̃ voluntas testantis legantis:vel ꝯhentis. Itẽ dictio cum posita circa nũerũ nõ includit.v.g.testator deposuit apd̃ Seiũ.cc.⁊ legãdo bona dixit. Seio.ccc.cũ.cc.q̃ apud eũ deposui:lego.nõ includunt̃ cũ.ccc.l.si is q̃ ducenta.in ꝑn.ff.de re.du. Sꝫ cũ prout est aduerbiũ:significat tp̃s ⁊ dilationẽ q̃ñq̃ß ex ꝯditiõe:q̃ñq̃ ẽt accelerationẽ tp̃is ⁊ dilationẽ significat:vt ibi ꝓmitto cũ Titi⁹ morie̋t.l.nã ⁊ si.ff. de cõdi.⁊ demõ.tp̃s ⁊ ꝯditionẽ significat:ibi lego titio ipuberi cũ.xxiiij.an. erit.l.si titio.ff.q̃ñ di.le.ce.facit.l.q̃ promisit.ff.de ꝯdi.⁊ de. Itẽ significat tp̃s ⁊ nõ ꝯditionẽ ibi.lego titio cũ ip̃e morie̋t.l.heres meus.in ꝑn.ff.de cõdi.et demõ.idẽ in.l.ex his v̈bis.C.q̃ñ di.le.ce. Q̃ñq̃ß nec tp̃s nec dilationẽ significat:vt ibi ꝓmittis decẽ cũ petiero:vbi statim cũ petit soluere tene̋t. Q̃ñq̃ß ẽt nihil significat: ⁊ frustratorie ponit̃: vt ibi lego cũ heres adierit hereditatẽ l.ij.ff.de ver.sig. Bar.ꝑdicta ponit in l.gallus.§.j.ff.de lib.⁊ posth.vbi ponit dr̃iam inter ⁊:⁊ cũ:vt not.in.l.sticħuꝫ qui meus.ff.de leg.j. An inducat cõditionẽ vel demõstrationẽ. de hoc text. singularis in.l.si ita fuerit.§.fin.ff.de manumis.test.⁊ q̃ñq̃ß inducit copulã: in.l.illi cũ illo.ff.de vsuf.leg.⁊ q̃ñq̃ß est cõiunctio nõ faciẽs ꝯditionẽ.in.l.demonstratio.ff.de cõdi.et demon.⁊ q̃ñ est aduerbiũ: tunc iungit̃ v̈bo futuri tp̃is:⁊ principaliter notat tp̃s: ⁊ in cõsequentia conditionem:vt no.Bart. in.l.j.ff.de condi.⁊ demon.

¶De D ante A.

Dactilotheca est vas in qua annuli reponuntur.ff.de lega.iij.l.argento.

¶Dalmathica est vestis qua mõ vtunt̃ oẽs diaconi ex ꝯsuetudie i solẽnitatib⁹ vt.lxxvj. di.de ieiunio. Antiquitus tñ sine concessione pape nec ep̃is: nec diaconis licebat hec vestis.di.xxiij.c.oĩs ñlius.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Damnum eſt diminutio vel adẽptio patrimonij: ⁊ dr̃a demo vel diminuo ſm̃ Hoſt.ff.de dã.infe.l.iij. Etiã qñq; damnũ eſt lucrum ceſſans: de quo an veniat in cõdemnationẽ.no.in.c.conqueſt⁹.extra de vſur. Et diuidit̃ dãnũ ſicut actio: qꝛ alia ẽ de dãno dato.alia de damno infec.⁊ actio de dãno dato cõpetit ex.l.aquil.require.s̃.actio legis aquilie. Duo autẽ in hac actione requiruntur.ſ.ꝙ damnum datũ ſit:⁊ ꝙ culpa dãtis ꝓceſſerit. Et aliud eſt damnoꝝ reſtauratio ꝙ̃ expenſaꝝ ſatiſfactio: vt de iniur.⁊ dam.da.c.in nr̃a. Datur aũt alicui damnũ in ꝑſona hominis puta ſi ſeru⁹ caſtret̃: vel ſi ſite: et etiã in beſtijs: vel alijs rebus. de qua materia vide Hoſt.de iniu.⁊ damno da. Nec quelibet actio iniuriarũ eſt ꝓtoꝛia: qꝛ actio dãni dati ciuilis eſt: ꝓut patet per legiſtas ⁊ Hoſt.vbi.s̃.

¶ Damnare ⁊ reprobare differunt. Nã damnare eſt rem ſine remedio ſubleuandi tormentis ſeu ignominie ſentẽtialiter deputare: reprobare vero eſt rationibus euidentibus ream facere. iſtam differentiã aſſignat Panoꝛ.in c.damnamus.in.ſ.notabili.de ſum tri.⁊ fide catho.

¶ Damnum infectum ſm̃ Spec.de no. ope.nũtia.in tract.libelloꝛum.§.nunc dicamus.dicit̃ ſi edificiũ alicui⁹ ruinam minat̃ edificio vel pꝛedio alteri⁹ vicini.tũc em̃ edificij iſtius vel pꝛedij dñs a dño edificij ruinã minãtis petere põt ꝙ ſibi caueatur noĩe dãni infe. que ſtipulatio continebit totũ intereſſe illius vicini.ff.eo.ti.l.ſtipulatiõe. ⁊.l.ſed ⁊ ſi conditione.⁊.l.dãni infecti. Et damnũ pateris: qñ rebus tuis aliquid decreſcit: nõ qñ accreſcit.qñ autem lucrũ amittis: damnũ nõ pateris. Etiã quoddã damnũ ſiue intereſſe eſt circa rem: vt ſubtraxiſti mihi inſtrumenta quibus poſſeſſio firmat̃ teneris mihi ad dãnum qđ contingit pꝛopter ablationem inſtrumentoꝛũ. Et quoddã damnũ eſt extra rẽ. differunt etiam damnũ ⁊ iactura: vt not. Jo.and.in nouellis.de elec.qꝛ ſepe.lib. vj. Et no.ꝙ qui occaſionẽ damni dat: damnũ dediſſe videt̃.ff.de reg.iur.l.is damnũ.⁊.c.ſi culpa.de iniur.⁊ dã.da. ⁊ ideo tenet̃ ſi dat operã rei illicite: et etiam ſi licite: dum nõ adhibet diligẽtiam quam poteſt.

¶ Damnas in iure ciuili qñq; eſt nomẽ adiectiuum omnis generis: idẽ valẽs qđ damnatus: vt in.l.damnas eſto.ff. de vſu ⁊ vſufru.⁊.l.ſi pluribus.ff.de le. ij.ſ.reſpon.§.⁊ ſi ita legatũ.alias capiẽdo in multis legibus non eſſet ſtricta congruitas.

¶ Dapifer dicitur ferẽs dapes: ⁊ eſt nomẽ officij magne dignitatis in curia imperatoꝛis: vnde inter ꝓceres eligẽtes imperatoꝛẽm computatur.

¶ Dapſilis eſt ille qui liberaliter ſecundum menſuram communicat.

¶ Dare intelligitur qui remittit.l. generaliter.ff.de cal.⁊.l.ſi mulier.ff.de cond.ob cau. Bar.in.l. modeſtin⁹.ff.de ſolu dare etiam eſt accipiẽtis facere. §.ſic ita ꝙ̃.inſtit.de actio.⁊.l.non videtur.ff.de reg.iur.

¶ Dare beatius eſt ꝙ̃ accipere.c. cũ marthe.de cele.miſ. ⁊ ibi Abb.in. iiij.not. ⁊ tex.in.c.pꝛedicatoꝛ.xvj.q.ſ.⁊ Abb.in c.de dona.

¶ Dare in arte notariatus dupliciter capitur.ſ.pꝛopꝛie ⁊ impꝛopꝛie. Pꝛopꝛie qñ res data tranſit in dñium accipiẽtis: vt in inſtrumentis in quibus agitur de rerũ alienatione ⁊ dominij traſlatione: in quibus transfertur dñium ſi tradens erat dominus: alias non. Unde dare pꝛopꝛie eſt accipientis facere: aliter em̃ nõ datur: niſi ſic detur quod in ipſum cui datur: ſtatim dominium transferatur. Jmpꝛopꝛie capitur in inſtrumentis emphyteoticis et feudi ⁊ locatiõis: vbi ille qui locat vel concedit: licet dare dicatur: non tñ dominium transfert. Et eſt differentia inter dare: donare: ⁊ tradere. Nã tradere dicitur qui ſolum poſſeſſionem transfert: ⁊ non dominiũ. De hoc no. xxiij.q.vj.§.vltimo.

¶ Data vel datũ eſt caracterizatio in fine cõſtitutionũ: vel lr̃arũ inſcripta: ex qua cognoſci põt quo anno: mẽſe: vel die inſtrumẽtũ: vel quelꝫ litera eius-

Ayuntamiento de Madrid

nauſt: ⁊ a quo tempore obliget conſti-
tutio vel ꝓſit gratia in ſcriptis facta.
vide de hoc Joan. and. in fi. lib. vſ. ſu-
per verbo data.

¶ Datio in ſolutū eſt datio pro ſolutiōe
⁊ ſatiſfactione. ⁊ eſt vna ſpecies con-
tractus innoīati: ſcʒ do vt facias: ver-
bi gratia. Cum Petrus deberet Joāni
centū: agitur iter ipos vt Petrus det
ei in ſolutū. i. ꝓ ſolutiōe ⁊ ſatiſfactiōe
eiuſdem vnam domum.

¶ Datiuus quādoq₃ reſoluitur in abla-
tiuum ꝑ ꝓpoſitionē: vt ei. ab eo. l. ij. de
condi. tritica. Aliquādo ponitur pro
ablatiuo tātū. ff. vſu. queād. ca. l. huic.
ſi cer. pe. l. fi. de do. cau. mor. l. ſenatus.
§. ſi duobus. vbi exponitur vtri eorū.
i. a quo. Jdem not. in. l. a diuo pio. §. ſʒ
ſi emptor. in gl. que incipit. ſi eſt. ff. de
reiuidic.

¶ Datiuus quid importet: vide Bar. in
l. impuberem. §. fi. ff. de falſis.

¶ De D ante E.

¶ De iſta propoſitio quādoq₃ auget vt
in dictione depoſitū: vt no. ff. depo. l. ſ.
in ꝓn. Aliqñ priuat: vt. xxxv. di. epiſco
pus. Jdē qñq₃ expōitur de. i. ꝓpter vt
de re familiari. i. ꝓpter familiaʒ. C. qñ
ciui. ac. preiu. crimi. l. vnica. in ꝓn. ⁊. ff.
de pet. here. l. iij. Aliqñ: id eſt ꝓ: in aut.
vt nulli iud. §. neceſſariū. ⁊. ff. de aqua
plu. arcen. l. poſt venditionē. Aliquā-
do ponitur pro a. l. ſi is qui rē. §. fin. ff.
de furt. C. de fun. rei pri. lib. xſ. ibi de fi-
ſco: id eſt a fiſco. l. ſ. Aliquando demu
tat ex toto ſignificatū dictiōis cui ad-
iūgit: vt deſtruo: dedec⁹: degener. Ali
qñ nec addit nec minuit. vt dtergere:
id eſt tergere: in aut. de ꝑmona. in prin.
Et regulariter ponitur declaratiue. ff.
de arbi. l. ſi de meis. cum alijs ꝯcordā.
Interdū ponit pro ſuper. C. ſi a nō cō
pe. iudi. l. iij. interdū pōitur pro valde
vt deproperat: id eſt valde ꝓperat. C.
de ve. iu. enu. l. ij. §. ſʒ q2 diuinie. Aliqñ
ponit pro ſcdm: vt de libellis. id eſt ſe-
cundū libellos. xx. diſtin. de libellis. et
C. de ſen. ex peri. reci. l. ij. Aliqñ ꝓ tur-
piter. vt depect⁹. i. turpiter pact⁹. ff. de
calū. l. gñalr. Aliqñ ſubaudit a iure.
ff. de adul. l. lenocinij. i fi. Aliqñ deno
tat cām materialē: vt. ff. de coniun. cū
eman. li. l. ſ. §. nunc videam⁹. Jtem an
iſta ꝓpoſitio de ſignificet cauſam ꝓxi
mam: vel remotā. vide Bar. in. l. ſi fi-
nita. §. de his. ff. de dam. infecto.

¶ Debet ⁊ opʒ aliqñ dicunt neceſſitatē:
aliqñ honeſtatē. vide Jo. an. in. c. fi. de
iur. cal. ſuꝑ v̄bo partē illā. ⁊ no. in. c. in
tellexim⁹. in v̄bo dʒ. de iud. Et not. ꝙ
verbū dʒ in ꝓpria ſignificatiōe impor
tat neceſſitatē: vt eſt gl. in cle. attēden
tes. i v̄bo debeāt. de ſta. regula. Sʒ ho
neſtatē ſignificāt. xxv. q. vij. c. ſ. vbi eꝗ
tate ſuadēte v̄ba pñt impropriari. C.
de pig. l. iij. c. intellexim⁹. preallꝰ. ff. lo. l.
ſi vno. ij. rñ. ⁊. l. ꝗ rome. §. fi. ff. de verb.
ob. de bap. c. maiores. ver. ceterū. Jteʒ
debere eſt de alio habere: ergo qđ non
eſt neceſſe poteſt: nulli debet. ⁊ ſic nec
obligationem nec actionem parit: cū
actio ſit ius ꝑſeqnēdi i iudicio qđ no
bis debetur: ſm gl. in regula nemo. de
reg. iu. li. vſ. No. tñ vbi materia eſt in-
differēs: v̄bū dʒ regulariter importat
neceſſitatē. gl. in. c. attēdētes. de ſta. re.

¶ Debitum eſt in quod aliquis alteri ex
naturali vel ciuili obligatione tenet.

¶ Et debitū itelligitur remitti. in reddi-
tione chirographi vel inſtrumēti: nō
aūt ſic in redditiōe pignoris. Jtē debi
tū eſt qđ exigit ab inuito. xiiij. q. ō. ſ. qđ
debetur. ff. de v̄b. ſigni. l. debitor. ⁊ eſt
gl. in cle. ſ. de deci. Et debitū ciuile pōt
capi duob⁹ modis. Uno mō efficacit
⁊ ꝓprie: ꝓut eſt in chirographo poſt
bienniū. vel in obligatiōe ciuili reſultā-
te ex ſnīa. l. iulian⁹. ff. de ꝯdi. inde. Se-
cūdo mō improprie ⁊ iefficaciter ꝓut
eſt in oi debito regulr cui obſtat exce-
ptio: vel etiā pone exēplū ſʒ gl. i. l. ſ. ff.
de ꝯdi. inde. ſ. in chirogra. añ bienniū.

¶ Debitū grani⁹ qđ dicitur: vide Bar.
in. l. ſi quid ex famoſa. ff. de ſol.

¶ Debitor eſt ꝗ accipit pecuniā a credi-
tore. Jtē ſm Marcellū dr ꝗ nactus eſt
exceptionē iuſtā: nec a naturali equi-
tate abhorrētē. i. diſcrepātē: ſm Acc.
in. l. marcellus. ff. de reg. iur.

¶ Debitores ciuitatum ſunt qui tenen-

Ayuntamiento de Madrid

tur ciuitati: ſed in actione debiti fiſcꝰ
precedit: vt. C. eo. ti. l. ij. lib. xj.

¶ Debiti viam venire eſt debitum poſſe
petere.

¶ Decanus nomen dignitatis eſt: et di-
citur a decas: id eſt decem: ⁊ canos ca
nonicus: quaſi ad minus ſupra decē
canonicos cōſtitutus ſm greciſtam:
licet quandoqꝫ ſit ſine ſumma. Etiam
decanatus eſt ſocietas. x. viroꝝ: ſm
Hug. ⁊ Accur. ibidēꝫ in rub. de deca.
C. libro. xij.

¶ Decanica dicuntur carceres. in aut.
apud quos opoꝛ. §. pe.

¶ Decima ſm Hoſt in ſum. de deci. §. j.
eſt omnium bonoꝝ mobiliūꝫ licite
queſitoꝝ pars decima deo data: diui
na conſtitutione debita: vt colligit de
deci. c. j. et. c. parochianos. c. nō eſt. c.
tua nobis. §. verū. c. cū nō ſit ab homi
ne. Et eſt dāda de omnibus bonis iu-
ſte acquiſitis. eo. tit. c. cū ex trāſmiſſa.
⁊. c. cōmiſſum: ſcꝫ de lana feno ⁊ piſca
tijs: nullis deductis expenſis. c. paſto
ralis. e. ti. ⁊. c. cū homines. etiā de mo-
lendino ad ventum. c. cū ex trāſmiſſa
preallē. Item de apibus ⁊ omī fructu.
c. nuntius. eodē ti. ⁊ tenentur decime
in ſignū vniuerſalis dominij: nec ſunt
retinende: ſed ſoluere compelli debēt
ꝑ eccleſiā. de ap. re. c. tua nobis. ij. i fi.
De hoc vide gl. in verbo ꝑmoniti. in
cle. ij. de iudi. ꝙ dicit. Videt expediēs
eccleſijs ꝙ faciant monitionem gene
ralēꝫ fulminantē. excommunicatiōis
ſententiam in nō ſoluentes decimas:
imo cōtra pertinaces inuocari poteſt
brachium ſeculare. c. poſtulaſti. de ho
mici. Et no. Ludo. de roma in ſingula
ribus ſuis ꝙ ſacerdoti petēti decimas
non poteſt obijci compenſatio: ⁊ dicit
ꝙ gl. ſingularis eſt: quam legiſte igno
rant. xvj. q. j. c. decime. Et eſt ratio: qꝛ
fiſco petenti tributa non poteſt obijci
compenſatio. l. iij. ⁊. iiij. C. de compē. l.
aufertur. §. qui compēſatione. ff. de iu
re fiſ. ergo multo magis nec i decimis
que deo debentur. vt. ſ.

¶ Decimaꝝ tres ſunt ſpecies ſm Ho-
ſtiē. in ſum. ſcꝫ quedā perſonales que
debent ex opere perſonali: vt ex artifi-
cio ſciētia: militia: negotiatiōe ⁊c. que
dam prediales: que prouenīūt ex pre-
dijs. vt vinū: bladū: fructꝰ arboꝝ ⁊c.
Tales eñi dāde ſunt illi eccl'ie in cuiꝰ
parochia ſita ſūt ꝑdia. de deci. ad apo
ſtolice. etiā decimas ꝑdiales tenētur
ſoluere iudei. c. de terris. e. ti. Item de-
bent ſolui de diuerſis ſeminibꝰ vnius
agri: non tm̄ de vno: ſi fuerint ſucceſſi
ue ſeminata. c. ex parte canonicoꝝ. eo.
ti. Etiā ciſtertiēſes ⁊ alij ꝙ nullo gau-
dent priuilegio dare tenent decimas
de terris de nouo acꝗſitis: licet eas ꝓ-
prijs manibus excolāt. c. nuper. eo. ti.
Quedā ſunt decime mixte. ſm Hoſt.
ibidē: ⁊ poſſunt dici hec de quibꝰ dubi
tat vtrū ſint prediales vel perſonales:
vt de agnis ⁊ fetibus alioꝝ animaliū
ꝙ ſunt in paſcuis ⁊ gregatim paſcunt.

¶ Deciſio eſt lex imperatoris: de quo vi-
de. C. de ꝯben. ⁊ cōmit. ſti. l. veteris. et
de emēd. iuſti. cod. in princ. ſup verbo
deciſiōes. ⁊ inſti. de nup. §. vſi ꝗſitum.

¶ Deceſſor dr̄ qui obijt nullo medio: pre
deceſſor qui ante deceſſorem: anteceſ-
ſor qui ante predeceſſorem. xciij. diſt.
c. j. per Archi.

¶ Declinare ſententiam eſt paulatim il-
lam infirmare: ⁊ ideo niſi ſnia decline
tur: rebus iudicatis ſtabitur.

¶ Decretū ſm Spec. dicitur multis mo
dis. vt in ti. de ꝑmo ⁊ ſecūdo decreto.
§. dicitur ergo. Quñqꝫ dr̄ ſentētia diffi-
nitiua: vt. ff. de re iud. l. decreta. vel iter
locutoria: vt. ff. de aſſeſſo. l. j. i fi. Quñqꝫ
dr̄ id qđ papa ꝯſtituit ſeu ſtatuit de cō
ſilio cardinaliū nulla facta conſulta-
tione: ⁊ tunc in ſcriptis redigit: vt de
reſcrip. preſenti. xx. diſtin. decreta. ⁊. c.
ſeq. Quñqꝫ eſt cōſequens conſenſus cli
gentiū in ſcriptis redactus. vt. ij. q. j. le
gū. ⁊ de elec. c. innotuit. Quñqꝫ eſt illud
qđ capitulū vel ordo vel vniuerſitas
vel maioꝛ pars ordinauit: vt. ff. qđ cu-
iuſ. vni. no. l. plane. ⁊ quaſi ꝑ totū. Quñ
qꝫ eſt iudicis autoꝛitas i alienatiōibꝰ
reꝝ ꝓcipue minoꝝ interpoſita. vt. C.
de ꝑdi. mino. l. interpoſita. ⁊ per totū.

¶ Quādoqꝫ decretū dr̄ autoꝛitas princi
pis in reſcriptis beneficialibus inter
poſita. vt de reſcrip. c. gratia. li. vj. ⁊ ſꝫ

Ayuntamiento de Madrid

Azo.illud decretũ eſt cõfirmatorium
gratie: qꝛ ex hoc ꝓnceps inſinuat ſuã
volũtatẽ: que ſeruanda eſt: etiã ſcḋm
eum ligat ignorantes. Eſt etiã quod-
dã decretum decurionũ quod in in-
uitos ſuper muneribꝰ rerũ tribui po-
teſt: exceptis qui in liberalium ſtudio
rum laboribus ſunt: ⁊ qui medẽdi cu-
ra funguntur. C. de decre. decurio. l. exce
ptis. li. x. Quãdoqꝫ decretũ eſt iuſſus
iudicis quo mandat bona alicuiꝰ ꝓ-
pter eius cõtumaciã poſſideri. ⁊ illud
diuiditur in primũ ⁊ ſecũdũ decretũ.
Decretũ primũ eſt primus iuſſus iu-
dicis quo mandat bona ꝓpter contu
maciã in penam cõtumacis detineri
Uel ſic deſcribitur. Primũ decretũ eſt
alicuiꝰ rei ꝓhibite regulariter: vel ꝑ-
miſſe regulariter: in certo caſu facta
prima ꝓhibitio vel permiſſio: referen
do ſingula ſingulis. Secundũ decre-
tũ eodẽ modo deſcribitur: niſi ꝙ ibi
ponitur ſecũda ꝓhibitio vel permiſſio:
⁊ taliter dicitur primum reſcriptũ ſe-
cũdi. Quandoqꝫ interponitur primum
decretum / ⁊ non ſecundum / qꝛ in ali-
quibus nõ eſt opus ſecundo / vt not.
in. c. qm̃ frequenter. §. in aliјs. vt lit.
non conteſt. in glo. ſuper verbo conſti
tuitur. Et illud decretum habet locũ
in actione reali vel perſonali: licet di-
uerſimode: vt. d. §. ⁊. §. ſeq. et interpo-
nitur ante litem: ⁊ poſt. quotieſcũqꝫ ali-
quo contumace exiſtẽte adhuc nõ ita
liquet de cauſa qḋ diffinitiua ſnĩa va-
leat terminari: vt i. d. c. quãdoqꝫ pꝛeal
lega. Decretũ ſecundum eſt ſecũdus
iuſſus iudicis: quo licet bona alicuiꝰ
propter contumaciam poſſideri: que
prius ex primo decreto detinebãtur:
vt de eo qui mit. in poſ. c. ſ. in gl. vlt. Et
habet locum ſcḋm quoſdam in actioni
bus perſonalibus tantũ: qꝛ ſcḋm Ber.
in glo. vbi. ſ. in realibꝰ ſolũ lapſus an-
ni conſtituit miſſum ex primo decreto
verũ poſſeſſorem: nec eſt opus ſecun-
do. ſcḋm alios tamen habet locũ tam in
realibus: qꝫ in perſonalibꝰ. de hoc ple
ne not. Bar. in. c. ꝯtingit. de do. ⁊ cõ-
tu. in gl. vlt. Uel ſic ſcḋm Lud. de roma.
Eſt ꝑma iudicis aggrauatio punitiua
contumacie: ⁊ ſic ſuo modo diffinitur ſe-
cundum decretũ. Et ſecundum non
poteſt interponi niſi contra latitantẽ.
Et latitatio eſt debitoris abſcõſio frau
dulenta: in damnum creditoris. l. ful-
cinius. §. ſi qs poſſidet. ff. ex qui. cau.
in poſ. eatur. qḋ eſt verũ niſi periculũ
ſit in in mora. tunc enim interponitur
ſecundum decretum cõtra non latitã
tem debitorem: vt not. Joã. and. in. c.
conſultationibus. de offi. deleg. in no
uella. ⁊ Bal. dicit in. c. ſ. de mi. va. qui
contu. eſt. in vſi. feu. Sed vtrũ ſecun-
dum decretũ ſit ſententia interlocuto
ria: vel diffinitiua effectus eſt magnꝰ
vt i. c. cũ ceſſante. de appel. ⁊. l. qḋ iuſ-
ſit. ff. de app. vbi ꝑ Bar. ⁊. C. de epiſc.
audien. l. ij. per Bald. ⁊. l. ſi finita. §. ſi
forte. ff. de dam. infec. vbi per Dynũ. ⁊
varie loquuntur. Sed Lud. de roma. di-
cit ꝙ ſecundũ decretum eſt ſententia
interlocutoria. allegat glo. ſingularẽ
in preſenti. §. cũ aũt. in v̾bo ad modũ.
C. de his qui ad eccleſiã confu. ⁊ pro-
bat rationibus. Nam ſententia dif-
finitiua non põt dari cõtra minorẽ: vt
in. l. cũ ⁊ minores. C. ſi aduer. rẽ iudi.
Sed ſecundũ decretũ patitur minor
l. ſi minor. C. de bo. auto. iud. poſ. ergo
nõ eſt diffinitiua: ſed interlocutoria.
Preterea diffinitiua nõ fert lite nõ cõ
teſtata. l. fi. §. illud. C. de tẽpo. appella.
⁊. l. probatũ. cũ ſimilibꝰ. Sed ſecũdũ
decretum ſic: vt in. l. cũ ꝓponas. C. de
bo. au. iu. poſſi. Ex hoc ergo iuſtifica-
tur dictum ſingulare Jnno. c. dilecto.
de verbo. ſig. vbi vult ꝙ quãdocunqꝫ
iudici cõſtaret decretũ interpoſitum
eſſe iniuſtũ: poteſt illud reuocare. Qḋ
etiam tenet Bart. in. l. nõ videtur. ff.
de iudi. licet canoniſte cõmuniter re-
probent prefatum dictum Jnnocen.
⁊ male. Hec ludo. de roma. in ſuis ſin-
gularibus. Et nota quod ſecundum
Jnnocen. ⁊ Hoſtien. differunt decre-
tum: autoritas: conſenſus iudicium
vel collaudatio. Nam decretum eſt
ſnĩa qua iudex contractum iuſtũ fu-
turũ fore decernit autoritatẽ ſuã in-
terponẽdo vel immittẽdo: declarãdo
⁊c. Sꝫ autoritas eſt aſſenſꝰ autoriza-

Ayuntamiento de Madrid

bilis qui ↄpetit ſibi ex publico officio
iudicis: vel legitima adminiſtratiõe:
vt tutori ⁊ curatori. Cõſenſus aũt ſiue
collaudatio eſt multorũ voluntas ad
quos res ptinet: ſimul iuncta. no. Jo.
and. in gl. magna. in fi. c. ſ. de rebus ec-
cle. nõ alie. li. vi. ⁊ ibi vide iura de hoc.

¶ Decretũ fuit edictũ anno dñi milleſi-
ſimo. cl. glo. eſt in. c. poſt appellationẽ.
ij. q. vi.

¶ Decretalis epiſtola eſt in qua papa ad
conſultationem alicuius reſpõdet. de
reſcrip. c. ſ. ſiue ſolus: ſiue de conſilio
fratrũ. vt de elec. bone memorie. ſ. Un
de. Decretũ ſtatuit: decretaliſq; vĩ-
det. Sed canon eſt conſtitutio eccle-
ſiaſtica: vel ſtatutum in cõcilio gñali
edictum. Unde conſtitutionum alia
ciuilis: q̃ dicitur decretũ forẽſe vel ci-
uile. Alia eccleſiaſtica que dicitur ca-
non. Et conſtitutio dicit duplr. Uno
modo cõmuniter: ⁊ ſic ↄprehẽdit oẽs
decretales leges: ⁊ decreta. Alio mo-
do ſtricte: et ſic cõſtitutiones dicunt
pricipiũ / leges populi Romani: edi
cta ptorũ vel etiã iudicũ: qꝛ ð index
citare trib⁹ edictis. Et de dña horum
nominũ. decretalis epiſtola / decretũ /
canõ / dogma / mãdatũ / interdictũ et
ſanctio: eſt glo. ſum. diſt. iij. Jtẽ notat
Archi. xix. diſtin. ſuper glo. ſum. in fi.
ꝙ decretalis epiſtola aut diffinitiua /
aut imperat / aut prohibet / aut pcat /
aut indulget. Et ſic quo illoꝝ modoꝝ
neceſſitatem inferat. ponit ibi.

¶ Decurio dicit qui decimã partẽ de bo
nis ducit / vel qui eſt ſup decẽ milites
conſtitutus in curia dominorũ vel pn
cipũ ſicut centurio ſuper centũ / qui
alias ẽt vocat⁹ eſt cẽtenari⁹. Et vtunt
illo vocabulo theologi: qꝛ dicit. j. Ma
cha. iij. ꝙ iudas cõſtituit duces popu
li tribunos ⁊ cẽturiones. Beda tñ di
cit ſup illud Luc. xxiij. ⁊ Mat. xv. Jo-
ſeph nobilis decurio. qð decurio vo-
cat ideo qꝛ eſt de ordine curie: ⁊ offm
curie admiſtrat. Qui ẽt ſm eũ dicit cu
rialis: a pcurãdo / qꝛ pcurat munera
ciuilia ⁊ curialia. Uide de hoc. ff. ð de-
curio. ⁊ fili. eo. Quidã aũt dicũt decu
riones appellari ex eo ꝙ cũ ciuitates
⁊ municipia ↄſtruebant: cuiuſq; loci
gratia conſilij: decima pars hominũ
pia colligebatur: vt. ff. de verb. ſig. l. pu
pillus. §. decuriones. Etiam quidam
dicũt decuriones eſſe ex eo dictos qð
cũ colonie ducerentur: decima pars
eorũ qui ducebantur in cõſiliũ publi-
cũ cõſtituebãt: ⁊ decuriões vrbis Ro
manea a munerib⁹ excuſantur. vt. C.
eo. ti. lib. xj.

¶ Decuſſate. i. ornate. vnde dicit: ille de-
cuſſate loquitur. i. ornate.

¶ Decubuerit. i. in lecto iacuerit. ff. ſi q̃s
cau. l. ij. §. ſi per valetudinem.

¶ Dedecus: q̃ſi aliq̃d dicit fieri cũ dede
core: vide Bar. in. l. ij. §. ſi emancipa-
tus. ff. de bo. poſ. contra tabu.

¶ Dederit. i. dare voluerit. ff. de arbi. l. ſi
cũ dies. §. ſi. de verb. obl. l. ſi ſtipulat⁹
ſum dãmã. ⁊ de iur. do. l. ſi rem eſtima-
tam. ⁊ ſi quis in ius vocan. nõ ierit. l.
j. Aliquando dederit exponitur. i. red
diderit. in aut. de nup. §. dotes. ⁊. ff. lo
ca. l. in naue ſauphelí.

¶ Dedititia libertas ſꝫ Azo. in ſum. eo-
dem tit. hodie ſublata eſt: ſed olim eo-
rũ dicebat dedititia libertas: q̃ ſic ſe-
quebãtur: vt toto tpe vite ſue ſeruili
iugo detinerent: poſt mortẽ ṽo eripe-
rent in libertatẽ. colligitur in. l. vnica.
C. de la. li. tol. ⁊ inſt. de ſucceſ. li. §. vlti.
⁊. l. vnica. C. de dedi. lib. tol.

¶ Dedititij liberti olim erãt ⁊ dicebant:
qꝛ hi qui ſe dedebãt timore deſtructio
nis ſue: hanc talem libertatẽ cõſeque
bantur. ⁊ dicebant liberti: forte pro-
ter ſpẽ libertatis. Uel veri⁹ liberti vo-
cabant qꝛ vere liberti erãt: licet ſerui-
re cogerent. hodie ṽo non ſunt: ⁊ ſic
hoc nomẽ dedititiũ nihil ſignificat p ſe
vel adiũcte: ſicut chymera: nec illa li-
bertas eſt vnq̃ in vſu frequẽtata: put
hec oia ponit Azo in ſum. C. de dedi.
lib. tol. Erant autem hi peſſime condi
tionis: qꝛ toto tpe vite ſue erant ſerui:
⁊ in morte liberti. vt dictũ eſt: vt inſti.
de liber. §. libertinorum aũt. Et dicũt
doct. ꝙ tales nõ erãt ſerui: ſed coacti
erant ad ſeruiendũ: ⁊ erant inducti ex
l. elia ſcentia: q̃ etiã multa alia (ſcilicet
mala) induxit: vt in glo. inſti. tit. palle-

Ayuntamiento de Madrid

¶ Defalcare eſt aliq̇d ab aliquo iure debitum in ſolutum computare. Uel de iure aliter dicitur defalcare ad modū legis fauiane: iuxta notata inſtitu. eo. titu. ſuper rubrica.

¶ Deductio eſt defalcatio vel ſeparatio quia deducere ſeparare dicitur.

¶ Defenſor eſt ille qui ſine mādato cautiōe preſtita de iudicato ſoluit: aliū defendit vel ei⁹ defenſioni ſe offert: vt. ff. de procu. l. ſi procurator. §. fina. ⁊ l. ſi defenſor. cum ibi nota. ⁊ inſtitu. de his p quos ag. po. §. procurator. et. §. alijs. Et vide ibi Spec. in quibus cauſis interueniat vel non.

¶ Defenſores ciuitatū ſm Azo. in ſum. eodē titulo ſunt hi qui i omnib⁹ tāq̄ patres potius q̄ vt iudices ſe habere debēt: vt ita nominis ſui vtāt officio. C. eodem titulo. l. iij. ⁊ in aut. vt iudic. ſine quoquo ſuffra. §. eos. Conſtituit autē defenſor ciuitatis decreto cū iureiurādo ſine electione omniū poſſeſſorum in illa ciuitate conſiſtentiū: vt in aut. eodē titu. §. interim illud. coll. iij. Ineſt autē officio defenſoris hui⁹ prebere autoritatē his que aguntur apud eum ex volūtate partiū: vt adoptionis: emācipationis: manumiſſionis: teſtamentorū inſinuationis. vt in aut. eodē tit. §. ſed neq̄ proprias. Itē donationis inſinuatio. In cōtentioſa autem iuriſditione habet cognitionē vſq̄ ad. ccc. aureos. vt in aut. pallegata. §. et iudicare.

¶ Defendere eſt vicem dn̄i ſubire: vel illud facere qđ faceret domin⁹ in lite: et pro eo reſpōdere. ⁊ olim vſq̄ ad. xl. annos potuit. vt. C. eodem tit. l. j.

¶ Defenſio quotuplex eſt: vide Bar. i l. de pupillo. §. j. ff. de no. oper. nunt. et quo iure eſt itroducta: idē Bar. in. l. vt vim. ff. de iuſti. et iu. et quot modis ſumat defenſio. Bar. in. l. liberto. i fi. ff. de neg. geſt. Q̄ñ aliq̇d dicit fieri ad defenſionē vide Bar. in. l. C. vnde. vi.

¶ Deferre aliquē eſt eū accuſare: ſed deferre alicui eſt grates ⁊ reuerētias ſibi facere. ff. de accu. l. libellis. Et ſic dicim⁹ plus deo deferēdū eſt q̄ homini. de ſentē. excō. c. relatū. xj. q. iij. quiſq̄s metu. ⁊. c. iulianus. Differūt tñ deferre ⁊ accuſare in hoc: q2 deferre fit reo abſente: ſed accuſare fit reo preſente.

¶ Deferre iuramentum eſt aliquem arctare vel aſtringere ad iurādū. ⁊ q̄n̄q̄ defert a iure: quādoq̄ a iudice: q̄n̄q̄ a parte: quādoq̄ etiā delatio a parte parti defert. de omnib⁹ his nota. C. de iureiuran. l. j. Poteſt autē ipſū deferre maior. xv. annis: etiam minor ipſū deferre non prohibetur: dū ſaltē conditio ſua peior nō fiat: ſed ſi ledat: reſtituitur. de iureiu. l. nā poſtea. §. ſed ſi minor. etiam paterfamilias non filius familias. C. de iureiu. l. nec filius. Itē liber: nō ſeruus. ff. eo titu. l. multo magis. al's quanto magis. in fi. Itē compos mentis: nō prodigus: nec cōſimiles. vt. l. tutor. §. prodigus. ff. eodē titulo. ⁊ hoc in reb⁹ que ad eos ptinēt. Si autem adminiſtrationem adijt tā q̄ procurator: licet ei iuramētū deferri in trib⁹ caſibus. ſ. ſi ſpecialē habeat adminiſtrationem: ſi in rem ſuā ſit datus: ⁊ ſi generalem et liberam habeat adminiſtrationem: vt. ff. de iureiur. l. iuſiurandū. §. ſi tibi. ⁊ l. ſeq̄. Et epiſcopus habet hanc adminiſtrationē quo ad ea q̄ alienari poſſunt. Cui autē deferatur: dicendū eſt ſm Hoſti. q̄ a parte parti defertur. quod vocatur ſecundum eundem iuramentū voluntarium vel extraiudiciale. Uerū aliud eſt neceſſariū ⁊ iudiciale: ſcilicet q̄ñ iudex parti defert. vt. C. de iureiurā. l. iij. §. bone fidei. vide de hac materia Hoſtien. in titu. de iureiur. ſub. §. de iuramēto aſſertorio. quaſi per totum.

¶ Defectus. hui⁹ dictionis ſignificatus clarū eſt: ⁊ ſignificat quod impoſitio ſignificare dictat: ſcilicet defectū realē: ſed defectus modi vel cōditionis p in cōplemēto habetur: put ex natura cōditionis vel modi vel q̄uis alio ſignificādi modo infert: vel ſignificare concludit: vt dicēdo pmitto: inſtituo: vel lego tibi decem ſi capitoliū aſcēderis intra menſem: ⁊ per te ſtat quominus aſcēdas parendo cōditioni: ⁊ nō vis imo recuſas expreſſe: ſi menſis labitur ɔditio vere eſt defectiua: ⁊ hic defect⁹

Ayuntamiento de Madrid

ſignificat diſpoſitionē defectiuā.l.ꝗ
heres.§.fi.⁊ per totum.ff.de cōdi.⁊ de
mon.Si aūt legatario volēte implere
heres impedit:tūc defect9 iſte ſignifi
cat implementū cōditionis:⁊ ꝑ hoc
purificationē diſpoſitiōis.l.iure ciui
li.ff.de ꝯdi.⁊ demō.Si aūt terti9 impe
dit iṗleri:tūc ſi iuſte:ſignificat imple
tam.l.titi9.eo tit.ſi terti9 iniuſte impe
dit:⁊ eſt ſoluēdo:habetur pro defecti
ua.l.in denerati9.ff.ad.l.aquil.Si iſte
tertius non eſt ſoluēdo:habet̃ pro im
pleta.arg..l.fi.ff.de eo per quem factū
eſt.in princi.

¶Deflorare virginem quid ſit not.ꝑ Ar
chi.extra de deſpo.impube.c.vnico.
lib.vj.

¶Defunctio eſt a debito liberatio.inde
defunctus.i.liberat9.Secūdo idē eſt
quod mortu9:vt capitur.C.de ſta.de
fun.l.poſtꝗ̃.⁊ per to.ti.Et forte dicit̃
ideo mortuus defunctus:quia libera
tus a miſeria conditionis humane.

¶Defunctorie ⁊ ꝑfunctorie idem ſonat
ꝙ̇ tranſitorie:vel curſorie.

¶Degradare eſt deponere de ordine:vt
lxxxj.di.dictum.Qualiter aūt habeat
fieri degradatio:no.de pe.c.ꝺ̄gada
tio.lib.vj.nā deponere fit ſimplici ver
bo:ſicut ſuſpendere:degradare autē
cum ſolennitate.

¶Degradari poteſt ab ordinibus nedū
ꝑſbyter:ſed etiā inferior clericus.Pa
nor.in.c.ſi quis ꝑſbyter.in.j.no.de cle
ri.excommunica.mini.

¶Deierare eſt falſe iurare.c.in literis.ꝺ̄
teſti.et.c.literas.de preſump.

¶Deinceps.i.de cetero.in cle.ꝺ̄ ſum.tri.
c.vnico.§.porro.C.de epi.audi.l.ne
mo deinceps.⁊.ff.de vſur.l.ſeia.

¶Deinde vide inſtit.de re.diui.§.inſula
per quas ꝑſo.no.acqui.§.fructuari9.
in aut.de here.⁊ falci.§.ſi vero ablatā.
⁊.ff.pro dona.l.j.§.j.

¶Delator eſt idē quod accuſator:vel ꝗ
bona aliqua tanꝗ̃ vacātia fiſco denū
tiat.i.manifeſtat:vt.v.q.vj.delatori.
ibi habes ꝙ ei aut lingua capulet̃:aut
conuicto caput amputetur.et ſequit̃.
Delatores autem ſunt qui inuidia ꝓ
duūt alios.Et nota quod deferre dici

tur multis modis.primo.i.afferre ſeu
offerre.vñ.dicit̃ hereditas deferri:vt.
l.ij.C.de carbo.edic.Itē accuſare de ꝗ
libet crimine.vt.l.iubem9.C.ad.l.iul.
repe.Itē delator id eſt bonorum nū
tiator.l.intra.ff.de di.⁊ tem.preſcrip.⁊
Bar.in rub.de dela.⁊ de hac materia
vide plene per Bar.in.d.rub.de dela
to.lib.x.C.

¶Delegatus eſt cui cauſa committitur
terminanda vel exequenda:vices dele
gātis repreſentās:⁊ in iuriſditione ni
hil proprium habens:vt.ff.de offi.ei9
cui mā.eſt iuriſ.l.j.in fi.⁊ extra de offi.
dele.ſane quia.⁊.c.cū olim.⁊ Hoſtiē.
in ſum.eodem titu.vel ſic.Delegatus
eſt is cui a ſummo pōtifice vel ordina
rio vel delegato principis cauſa com
mittitur.Itē inde venit ſubdelegat9:
qui dicitur reſpectu delegati.Item is
cui pricipium cauſe vel medium com
mittitur:⁊ ſic iudex proprie dici nō po
teſt:vt.c.ſuꝑ queſtionū.§.porro dele
gatus.eo.titu.Delegatus tamen pro
prie delegare poteſt principiū:mediū:
⁊ finē.in.§.intētionis.c.ſuꝑ ꝗ̄ſtionū.
prealleg.Uel ſm̃ Spe.eo.tit.in princi.
eſt is qui ex alteri9 cōmiſſione recipit
alicuius cauſe iudicialē cognitionē:
nā ⁊ ſubdelegat9 eſt cui ꝑ aliquē ha
bētē iuriſditionē demādat̃ in iudicio
aliquid vel extra iudiciū faciendū:nō
iure ꝓprio:ſed de iure mandātis.Et
differt a ſurrogato ⁊ cōſeruatore.Nā
ſurrogat9 habet iuriſditionē iure pro
prio:⁊ merū imperiū:ſicut iudex ꝓn
cipalis cui ſurrogat̃:ſed conſeruator
nullā habet iudicialē cognitionē:ſed
tantū poteſtatē ſuper notorijs ⁊ mani
feſtis.c.ſtatuim9.de offi.delega.lib.vj.
Iudex autē delegatus habet iuriſdi
tionē in eccleſiaſticis perſonis:nō ꝓ
pria:ſed a ſuperiore commiſſā.vide
Hoſ.in ſum.eo.ti.Et delegat9 i cauſa
ſibi delegata maior eſt ordinario.ꝺ̄ of.
deleg.ſane.ij.⁊ de offi.or.paſtoralis.q2
talis vices gerit delegātis:⁊ poteſt cō
pellere epiſcopum rebellē per ſenten
tiam ſuſpenſionis vel interdicti:vt.c.
ſane prealleg.

¶Delegare plura ſignificat.ꝓmo eſt ali

Ayuntamiento de Madrid

quem iudicem loco ſui et autoritate ſui iudicaturum cõſtituere vel ſubſtituere:vt.l.precipim9.C.de appellatio. circa medium.et.l.ſeq.in fi. Quãdoq autem eſt in locum ſuum vel vice ſui alium rerum creditorem dare vel cui iuſſerit creditor. Et hoc modo iter delegatum τ eum cui fit delegatio:oportet interuenire ſtipulationez:vel litis conteſtatio. His enim modis fit hec delegatio:vt.l.delegare.ff.de noua. Et Azo in ſum.eodem titu.de noua. Delegare eñi poſſum:id eſt vice mea debitorem meum dare creditori:τ ex delegatione liberor ego a creditore meo:τ extinguitur ipſa delegatio qua tenebar:vt qſi tibi ſum obligatus et alium habeo debitorem mihi obligatum:et iſtum tibi aſſigno vt debitum ab eo recipias:te τ ipſo volentibus:hec eſt delegatio quedam.

¶ Deliberare eſt factum diligenter tractare:vel in mente reuoluere:vel cum amicis ſuis explorare an expediat ſibi illud admittere de quo q̃rit:puta hereditatem agnoſcere vel adire. vel.l.ſi ariſto.in prin.ff.de iure deli. Datur autem deliberandi tẽpus heredibus inſtitutis:vt.l.ſi plures.ff.de iu.deli. Itẽ tutoribus.vt.l.ait pretor.ff.eodem tit. Et curatoribus eorum. Itẽ heredib9 ab inteſtato venientibus.vt.l.ſi quis heres ſuus.ff.eo.tit. Datur autem ad hoc tẽpus ab imperatore vſq ad annũ. Sz ab aliis iudicib9 vſq ad octo vel ad nouem menſes:τ non vltra.vt C.de iure delibe.l.fi.§.ſed qr. Sed nõ minus tribus diebus.ff.eodem tit.l.j. in fi. Eſt autem effectus deliberationis:quia interim bona non debẽt minui niſi cauſa cognita.vt.ff.e.l.ait pretor. Huiuſmodi autẽ deliberatio hodie non eſt neceſſaria ſi q̃s inuẽtariũ ſm.ll.facere voluerit.vt.d.l.fi.§.ſz qr. De hac materia vide Azo.in ſum.in ti.de iure delibe.

¶ Deliberatio eſt prouida cauſe circunſpectio cum qua ratio totũ agit:τ furor ſibi nihil vendicat.xi.q.iij.illa prepoſitorum.τ.c.ſequen. qua etiã indignaſſi hominum calores poſſunt refrenari. Et in ſententiis ferẽdis maxime eſt neceſſaria.ij.q.vj.anteriorum.xj.q.iij.cum apud.

¶ Delictum dicitur quaſi derelictum:et nota prout.s.tetigi in v̈bo cõtract9. q ſicut actionum quedã proueniunt ex ɔ̃ctu vel quaſi ɔtractu:ita actionũ quedam proueniunt ex delicto:alie vero ex quaſi delicto. Ex delicto proueniunt actiões vbi delictũ perſone vere τ directe comprehenditur:vt eſt videre in furto:rapina:homicidio. Ex q̃ſi delicto vbi perſone delictum v̈e et directe non cõprehenditur:ſed interpretatiue vel iuris fictiõe:vt ſi iudex per imperitiam ſuam male iudicauit: tenet parti quã leſit ex quaſi delicto. Item ſi tenes in domo vel officina aliquem prauum hominem qui damnũ dedit mihi:teneris ex q̃ſi delicto:eo q in culpa ſis vtẽdo malorum hominũ ope. Et eſt delictũ deſertio boni. Peccatum vero prauus actus. Sed crimẽ eſt peccatum graue accuſatiõe τ damnatione digniſſimum. Hec eſt differentia ſm Aug.lxxxj.diſtinctio.c.j.τ not. de peni.diſtinctio.j.ſi peccatum τ per Joannem and.in regula peccatuz. Et pro differentia inter delictum τ peccatum eſt bona gl.in.l.j.C.ſi ad delic.vbi dicit Accur. Delictum eſt gen9 generaliſſimum:ſiue veniat ex animo:ſiue non. Crimen vero genus ſubalternũ. Continet enim ſub ſe furtum:adulterium:τ alia que ex animo ꝓueniũt:id eſt ex conſcientia.

¶ Deludit id eſt decipit:τ ſic deluſio nõ approbat a iure.extra de alie.iudi.muta.cauſa fac.c.j.de poſtulatio.prelatorum.c.ij.§.nec nocebit.τ ff.ne quid in locis publi.l.vlti.de iudi.ſi pretor.ibi deluſoria eſſent pretorum decreta.C. de ſpor.l.fina.in fi.

¶ Demens eſt qui neſcit vel non poteſt exprimere quid velit aut nolit.c.paſtoralis.de cle.egro.lib.vj.vbi bon9 tex.τ gl.ibi ſuper ver.remittit.

¶ Demoliri eſt diſſipare vel deſtruere. Matth.vj. Theſaurizate vobis theſauros in celo:vbi tinea non demolit.

¶ Demonſtratio idẽ ſignificat qđ oſtẽ-

Ayuntamiento de Madrid

rio. Nam omne verbū vel factum per
quod aliquid oſtēditur: demōſtratio
dicit. Jdeo dicit text. i. l. certū. ff. ſi cer.
pe. Certū eſt q̄ nomine ꝓprio vel alia
demōſtratione q̄ vice nois ꝓprij fun-
git: oſtēdit ⁊ ſeq̄tur. Nō refert an pro
prio noie res appellent: an digito oſtē
dātur. Et lꝫ falſa demonſtratio nō ſit
demonſtratio: tñ ex ea quādoq̄ ſumi
tur ſignificatū ad inualidādum actū:
quia alſ ea non exp̄ſſa eſſet valid9 ver
bi grā. Teſtator dicit: lego vxori mee
veſtē ꝫ que cauſa eius parata eſt. Hec
v̄ba: que cauſa ei9 ⁊c. ſunt demōſtra-
tiua. Sed pone q̄ nihil eſt paratū cā
eius: tunc demonſtratio eſt falſa: ⁊ di
cit tex. in. l. quitus mutius. ff. de au. et
arg. leg. q̄ nullū eſt legatum. Secus ſi
diceretur. Veſtem meā purpuream q̄
cauſa eius facta eſt: quia licet demon
ſtratio ſit falſa: tamē apparet de re le-
gata ꝑ verba precedētia: vt in. l. quin-
tus muti9. prealleg. Jtem ſi dicat: lego
dotem: ſi nihil ſit in dote: nullum eſt le
gatum: qꝛ ſi demonſtratio eſt falſa nō
demonſtrat: ⁊ nō apparet de legato ni
ſi ꝑ demonſtrationē. l. iij. C. de fal. cau.
adiec. lega. Secus ſi dicat: lego centū
que in dotem accepi: nam tūc valet le
gatum: qꝛ licet demonſtratio ſit falſa
tamē apparet de re legata. Jtem dicen
do. Titium filium meum heredē inſti
tuo: in caſu quo non eſt filius me9: nō
valet inſtitutio. Licet em̄ cōſtet de pſo
na: tamē voluntas teſtatoris fuit inſti
tuere filium: et ſic illum Titium non
filiū inſtituere non voluit: ergo nō va
let: vt i. l. ſi pater. C. de here. iſti. Simi-
liter ibi: inſtituo titiū fratrē meū: quē
ſcio nō eē fratrē lꝫ vti fratrē fraterna
dilectiōe diligā eū: nō valet inſtitutio.
l. nemo. §. j. ff. de here. iſti. Jtē ibi. lego
decē q̄ ſunt in arca: ſi ſunt in ea tantū
quinq̄: valet legatū ad illa quinq̄. l. ſi
ſeruus. §. q̇ quinq̄. ff. de leg. j. ⁊ ſi nihil
eſt in arca: legatū nō valet. Sꝫ ibi lego
decē que debeo. ſi nihil debeo: adhuc
valet legatum. l. ſi ſit. ff. de lega. j. qꝛ lꝫ
demōſtratio ſit falſa: conſtat tñ de re
legata: nā falſa demōſtratio nunq̄ im
pedit legatū vbi cōſtat de re ⁊ volun-
tate. Jtem ibi: lego ſeio decē que titi9
mihi debet. ſi titius nihil mihi dꝫ tūc
non valet legatum. l. ſi ſit. ſ̄ alleg. Ra
tio: qꝛ ex hoc legato ſignificat ceſſio
actionis legate. non enim voluit decē
legare ſeio: ſed cedit actionē ſibi cōtra
titiū: modo ſi nihil debet titius: nō po
teſt actio cedi: cum nihil ſit in legato.
Jtem digito demonſtrando: lego hūc
equum: ⁊ eſt bos nō equus: valet lega
tum. ſimiliter etiā valeret ꝓmiſſio ta-
lis: vt no. in. l. que extrinſec9. ff. de ver-
bo. oblig. quia per demonſtrationē cū
digito: cōſtat de corpore: niſi aliunde
appareat: niſi credidiſſem equū fuiſ-
ſe bouē nō fuiſſem legatarius. Sed
ibi: lego bouem meū: ⁊ non eſt bos: ſed
equus: non valet legatum. l. ſi quis in
fundi vocabulo. ff. de leg. j. ſi tamē ap-
paret de voluntate: vel quia iſtū equū
ſolebat vocare bouem / forte qꝛ ibat lē
te / vel qꝛ habet groſſum ventrē / tunc
valeret legatū / vt. d. l. ſi quis in fundi
vocabulo. Jtem quidā habebat duos
ſeruos / ſtichū fullonem / ⁊ pamphilū
piſtorem / ⁊ ſic legauit. Lego vxori ſti-
chum ſeruum meum piſtorē: quis eo-
rum debebitur / an ſtichus. vt ſic falſa
demonſtratio per nomen piſtoris / nō
noceat / an Pāphil9 piſtori / vt demō
ſtratio per nomē ſtichus nō noceat.
Dicit tex. q̄ ſi teſtator vere ſciebat no
men proprium cuiuſq̄ ſerui / tunc ille
ſeruus debetur cuius nomen propriū
exp̄ſſit / ⁊ dicet in artificio erraſſe. Si
autē non vere ſciebat nomē cuiuſq̄ /
tunc debebitur piſtor / ⁊ dicetur in no
mine proprio erraſſe / vt in. l. qui habe
bat. ff. de re. dub. Jtem ibi / ſeruus cō-
munis titij ⁊ meuij ſtipuletur domi-
nis ſuis. dicit tex. q̄ refert an dicat: do
minis meis ſimplr̄ / an dicat / titio et
meuio ſimpliciter / an apponat vtriuſ
q̄ noīa ꝓpria ⁊ appellatiua / qꝛ ſi tan-
tum ponat noīa appellatiua dicēdo /
dñis meis. vꝫ ſtipulari vt dñis / ideo ſi
ſunt dñi pro inequalibus portiōib9 /
ita eis ineq̄liter acq̄ritur. ſi ꝓꝑa noīa
tunc licet ſint inequaliter domini / tñ
eis acq̄ritur equaliter. ſicut ſi vni inſo
lidum nominatim ſtipularetur / ſi per

Ayuntamiento de Madrid

vtrū𝔮 ſcꝫ noīa ꝓpria ⁊ appellatina re
fert quod nomē precedat: an ꝓprium
an appellatiuum: nā ſi propriū prece-
dit: eis equaliter acquiritur. ſi appel-
latiuū precedit: tunc acquirit eis ꝓut
ſunt domini. l. ſi ſeruus cōis. ff. de ſti-
pu. ſeruo. Item ibi. Iudex precipit ſer
uienti: vt citet Petrum Ioannis: ipſe
citat Petrum martini ſub noie Petri
Ioannis. Dicitur quod ſi hic citatus
ſub nomine Petri litigabat corā illo
iudice: ⁊ in illo litigio iudex fecit eū ci
tari: vꝫ citatio: qꝛ cōſtat de corpore: ⁊
quod de illo taꝫ iudex 𝔮 pars litigās
egit. Idem dic ſi non litigabat coram
illo: ſed communiter ſic vocabatur qꝛ
tam iudex 𝔮 pars litigās ſe retulit ad
illud corpus: qꝛ ſic cōiter vocabat: lꝫ
in rei veritate alio nomine vocetur.
Idem ſi non cōmuniter ſic vocetur: ſꝫ
eſt de illo maleficio: vel debito de q̄ q̄ri
tur reputatus obnoxius: qꝛ tā iudex
𝔮 pars aduerſa de tali ſentit. Nō ob-
ſtat de Iſaac qui benedixit Iacob: et
animus ferebat ſuper Eſau. nam ani-
mus ſuus ferebatur ſup illo corpore
quod erat Iacob: licet crederet ꝙ eēt
Eſau. ⁊ ideo tenuit benedictio in Ia-
cob que procedebat ex animo ⁊ facto
ipſius Iſaac benedicentis. Secus in
citatione que fit per ſeruientem: ⁊ nō
procedit niſi ex animo iudicis. l. ſi. C.
de exhib. re.

¶ Dena. i. decem: ſed improprie. ff. de ver
bo. oblig. l. ſi ita ſtipulatus. ⁊ ibi in gl.
de annu. leg. l. iij. proprie autem ſigni
ficat bis. x. C. de agen. in reb. l. vltima.
⁊. ff. de lega. primo. l. ſi quis teſtamen-
to. vbi de hoc.

¶ Denarius dicitur a numero decēꝫ. de
conſe. diſt. v. ieiunium.

¶ Denunciare eſt crimen alicuius ſupe-
riori nuntiare: vt ꝑpoſitio de augeat
nuntiationem: vt in ſimi. ff. depoſiti. l.
ſ. in prin. Hoſt. aūt in ſum. ti. de accu.
⁊ tu. de denun. §. ſ. dicit ꝙ denūtiatio
eſt criminis alicui⁹ apud iudicē ſine
inſcriptione facta delatio: ad pniam
agendā: vel aliā legitimā penā impo-
nendā: vel etiam ad vtrū𝔮. ⁊ in. §. ſe.
ipſe diſtinguit denūtiationē: dicēs ꝙ
eſt quedā denūtiatio penitentialis: et
euangelica: ⁊ ad illaꝫ q̄libet admittit.
Quedam vero iudicialis ⁊ canonica: et
ad illā nō q̄libet admittit. vide ibi de
illa: ⁊ in reportationibus Io. an. in. c.
nouit. de iud. Et Gof. i ſum. ti. de acc.
Dicit ꝙ mandatū euāgelicū ſi pecca-
uerit. ij. q. ſ. extendit ſolum ad illos q̄
in magiſtratu ſunt poſiti: ſiue clerici: ſi
ue laici. arg. xxiij. q. iiij. duo iſta noia.
quo ad alios autēꝫ eſt cōſiliū. Et hoc
eſt verū in peccato cōmiſſo: nā in cō-
mittendo omnibus eſt preceptū. xxij.
q. v. hoc vt. Et dicit Gof. ſe approba-
re dictum Io. an. qđ quilibet admitta
tur ad denuntiandum: dū bono zelo
denūtiaſſet. de ſen. ⁊ re iud. cū. I. ⁊. A.
Sed lꝫ infames ⁊ irregulares admit-
tantur: non tñ admittuntur crimino-
ſi qui ſua crimina non correxerūt: qꝛ
preſumitur quod malo zelo denūtiēt.
Diſtinguit tamen dicens denūtiatio-
nem de peccato commiſſo eſſe euange
licam: ſed de cōmittendo canonicam:
ad quā quilibet admittitur vt de cog.
ſpi. tua. Et ſufficit qualiſcū𝔮 notitia.
vt in. c. hoc videtur prealleg. Nec tur
pitudo propria obſiſtit. extra de ſpō.
c. preterea. ij. Nec impedit iuramen-
tum p̄cedens. xiij. diſt. nerui. Et not.
qđ nō ſequitur. iſte denūtiatus eſt ex-
cōmunicatus publice: ⁊ nedū in iudi
cialibus ſed etiā in extraiudicialibus
euitari: ⁊ a legitimis actibus remoue
ri dꝫ. ergo eſt excōicatus: quia forte ex
communicatus nō eſt: vt ſi poſt appel
lationem legitimam ſententia lata ſit
in eum: non tamen fuit (vt debuit) ꝓ-
ſecutus appellationem eandem intra
tp̄s ab homine: vel de iure ſtatutū ad
ipſam proſequendā. c. licet. de ſenten.
excom. lib. vſ.

¶ Deni𝔮. not. Archi. xiiij. diſtinctione.
deni𝔮.

¶ Denuo. i. de nouo vel iterū. ff. de diſtr.
pig. l. cum prior. in aut. de nupt. §. ſup
his. ff. de aduo. diuer. iud. l. ſ.

¶ De plano aliq̄d dr̄ fieri qđ iudex ſine
figura et ſtrepitu iudiciario facit. de
cuius verbi ſignificato habes hodie
plene: de verbo. ſignifi. in cle. ſepe. Ar-

Ayuntamiento de Madrid

imperator. Collectus autē fuit iſte liber ex veteri iure qd ab vrbe Roma cōdita τ a Romuli tēpibus vſq; ad tēpora Juſtiniani fere ꝑ mille τ. cccc. ānos cōfuſe ſtatutū obtinuit. Et extēdebat in duo milia pene librorum: τ tricies cētena milia verſuū: vel rñſorum: vt ptz. C. de vet. iur. enu. l. ij. §. ſed cū oia. Et dictū fuit digeſt. eo qꝛ oia ibidem decidētia digerunt τ ſoluunt: ſm Accur. in pe. inſtit. Quare aūt pandecta diuiſa fuit in tres libros vel volumina: quorum primum vocat digeſtū vetus: ſcdm infortiatum. tertiū digeſtū nouū. ratio: qꝛ a duobus imꝑatoribus nūcupatis hoc noie Federicus: poſtea maturius ruminatum eſt: ergo ſcribit per duplex. ff. ſm quoſdam. Dicit aūt pandecta a pan qd eſt totū: τ decta doctrina qꝛ ibi eſt tota doctrina oim iuriſconſultorum: vt in. §. pall. cū oia decidētia ibi digerantur τ ſoluantur: ſm Azo. ac Dy. in prin. inſti. Et no. Jo. an. in proe. cle. ꝙ digeſtū capit alibi pro decoctū. xxv. q. ix. aplice. de cōſecr. diſt. v. netales. τ. c. preceden. Quidā dicunt qd iſte liber olim per duplex dd ſcribebat: vel per d τ g. τ ꝙ poſtea per vitiū ſcriptorum corruptum ſit. Sed prima ratio videt melior: ſcz ꝙ digeſtū ſcribatur cōtra morem oim legalium librorum per duplex. ff. (Quis ille due lr̄e nec in principio nec in fine huius nois digeſtū ponātur:) ideo qꝛ ille liber fuit digeſtus ſecundario per duos Federicos imperatores: a quorum cuiuſlibet noie ſumpta eſt prima litera f. ſic erūt duo. ff. licet iſta ratio alijs nō placeat: quia neuter illorum imperatorum aliquid fecit: exceptis paucis cōſtitutionibus poſitis in vſibus feudorum. Dicūt ergo eſſe vitiū ſcriptorum. Et vnus illorum librorum noiatus eſt infortiatū: quia cū Rome eſſet ſtudiū amiſſum: τ Bononie inoleret: eius recuperatione facta Ravēne cum eſſet amiſſum ius eſt redditū: forte cū multa adſint que d'terāt: τ ſic ſumit in pro valde. Alij dicūt qd fortes leges in eo ſunt: ſed certe τ in veteri. Alij ab inuētore ſeu autore ſic noiatū dicunt. Uel dicitur ꝙ nois magiſtralia ſunt quare nō eſt de eis diſputandū: ſed relinquitur pertinacibus ſm Tulliū: et q̄ plura ſunt negotia ꝙ̄ vocabula. ff. de preſcri. ver. l. natura enim. Alij ab infortiſſim chaldeo vocabulo qd eſt diſpoſitio: dictū volunt: qꝛ vltime diſpoſitiones in eo ſunt: vñ. Sum liber fortis diſponēs ſpolia mortis. Et clauſis portis me diſcat lector in hortis. Hec in gl. huius libri. Et dicit ꝙ vnus federicus de ꝑdictis: qui fecit aut. oēs peregrini. C. cōia de ſuc. natus fuit in ciuitate Panormitana ex antiq̄ſſima muliere q̄ ne credet partū eſſe ſuppoſitum publice in medio palatij peperit.

¶ Digitus non eſt membrum: ſed mēbri officiū. ff. de ſta. homi. l. nō ſint liberi. Adde Bart. in. l. ij. ff. de publi. iudi. in vſi. ſed quid appellat. Adde Feli. in. c. ego enim. in. iij. col. verſic. digitus. de iureiuran. vbi limitat in ſex caſibus: τ fallit ſm Bart. ad hoc: quando qui eſſet notabilis artifex: quia ſi amitte digitum: dicitur amittere membrum: et iſta cōfirmat Bar. vide Jo. de an. in. c. ex iniuncto. de here. in. vſ. Feli. in c. cum illorum. de ſen. excō. in. iij. col. ve. et no. limita. vide ibidē late per eum.

¶ Dignitas quid ſit: ſm Archi. patet de conſue. c. ſ. lib. vſ. in glo. τ hec erat contra: que eſt notabilis. Dignitas q̄ſi idē eſt ꝙ poteſtas vel cōditio vel prerogatiua ſecularis. vt. xxij. q. v. adminiſtratores. τ. C. de digni. lib. xſ. Et ſic iudex dicitur habere dignitatē: vt. ff. de albo ſcrip. l. vlti. De hac etiam no. iiij. q. iij. in prin. Itez dignitas eſt quedam preeminentia eccleſie vel in eccleſia. c. quāuis. de verb. ſig. vide not. per Jo. and. iij. diſtin. deniq; τ Uin. τ be. de cleri. non reſiden. c. iij. τ de preben. de mulcta. Et quot modis ſumatur dignitas. not. etiam de reſcript. ſede apoſtolica. in gloſſ. ſuper verbo maiores. que incipit: ſed quas perſonas. Quandoq; aūt ſumitur ſtrictius pro eminentia prerogatiue perſone eccleſiaſtice: que prerogatiua etiaz dicitur perſonatus: qui cognoſcitur quando aliquis habet prerogatiuaz in choro vel capitulo in optionibus: in ꝓceſſi-

nibus

Ayuntamiento de Madrid

nibus:in vocibus dandis:ꝛ ſimilibus pluſq̃ alij canonici ſui ordinis:vt in d.c.j.de cõſue.prela.cũ ſimi.Et illa cognoſcitur his modis:primo qñ quis habet adminiſtrationẽ reruꝫ eccleſie cum iuriſditione.Scd̃o quando habet nomen dignitatis ꝛ prelationẽ ſeu ꝑrogatiuam tam in choro q̃ in capitulo.Tertio qñ ex conſuetudine eccleſie habetur aliquis in dignitate.vide Archid.vbi.ſ.Etiam dignitas ſignificat latius ꝛ ſtrictius ſcd̃m vſum eccleſiarum.nam qd̃ in vna eccleſia continetur ſub noĩe dignitatis:in alia continetur ſub noĩe officij:ꝛ econtra ꝓut cuiuſuis eccleſie vſus habet.Reperitur etiã latiſſima ſignificatio pro quauis excellentia:verbi gratia cum aliquid relinquitur principi.ꝛ princeps moritur ante diem legati cedentẽ debetur ſucceſſori.Ratio quia videtur legatũ eſſe dignitati:ſignificato ſumpto ex hoc qd̃ relictum eſt ſub noĩe dignitatis.Dignitas autem non moritur.xij.q.ij.liberti.Sed cum relinquitur auguſte:ꝛ ipſa moritur ante diẽ legati cedẽtem:legatum perit.l.qd̃ principi.cum.l.ſeq.ff.de leg.ij.Ratio quia cum dignitatem non ex ſe:ſed ex auguſto habeat nõ videtur ei relinqui ſub nomine dignitatis:ſed ſub noĩe proprio:ꝛ perinde ac ſi ſub nomine proprio relictum eſſet ei:ideo nõ debetur auguſte ſuccedenti:niſi quocunq̃ alio medio probabili concludatur voluntas teſtatoris eſſe talis.Ex his Bart.talẽ decidit queſtionẽ.Si relinquitur vicario epi:eo mortuo ante diem:nõ debetur ſucceſſori:cum vicarius nõ habeat dignitatem a ſe:ſed a ſolo epo.Et breuiter voluntas diſponentis debet inſpici.Item ibi:concedo domino Joanni:videtur conceſſum perſone:ſignificato ſumpto a noĩe proprio.Si vero ponitur nomen appellatiuũ tantum:videtur relictũ dignitati.Si vero ponitur vtrunq̃:propriũ ꝛ appellatiuum dignitatis:tunc diſtinguitur.Nam ſi propriũ precedit:videtur cõcedere perſone.Si appellatiuũ dignitatis vel eccleſie precedit:tunc dignitati cõceſſum videtur.hoc per Bar. in.l.ciuibus.ff.de rebus dubijs.

¶ Dilatio eſt temporis in cauſa prorogatio.Et dilationũ ſm̃ Hoſti.in ſum.ti.de dilatio.§.j.alie ſunt citatorie:que dantur vocato ad cauſam:ad veniendum ad iudicẽ ante lit.conteſta.intra quas citatus ſe ꝑparabit vt veniat in termino:ꝛ nihilominus poſt mortem:vt extra de offi.deleg.cõſuluit.de quibus.ff.de iudi.l.ad peremptoriũ.cum ſequẽ.vſq̃ ad.l.de quare.Et alie ſunt reſtitutorie:que dãtur his qui ſpoliati fuerũt ſeu ſunt vel dantur ad appellandum que ſunt.xx.dierũ.vel ad reſtitutionẽ in integrũ petendã:que olim intra annũ vtilẽ:que hodie intra quadriennium continuũ dantur.vt.C.de in integ.reſt.l.fi.Alie ſunt deliberatorie:que dantur reis ad deliberãdum:de quibus.C.de lit.cõteſt.in aut.auferatur.hodie canonizata.iij.q.iij.§.offeratur.Alie ſunt reparatorie:q̃ dantur volẽti ꝓbare.de quibus in.l.j.C.de dilatio.Alie ſunt executorie:que dantur cõdemnato ad hoc qd̃ ſatiſfaciat.de his.l.ij.C.de vſu.Alie ſunt reuocatorie:que dantur habẽtibus ius reuocandi domuꝫ:de quibus habet.l.ij.§.legatis.ff.de in.Alie ſunt vacatorie ſiue feriales:vt i.l.j.ff.de fer.ꝛ.xxv.q.iij.per totũ.Alie ſunt ꝓſecutorie:q̃ dant ad appellationẽ proſequendã.de quibus in aut.ei qui appellat.C.de tẽpo.appel.Alie ſunt ſaluatorie:vt penitentiales.Alie ꝑceptorie.de appel.c.preterea.Alie electorie:vt de cõuer.cõiuga.c.ex publico.ff.de adop.l.mãcipiorum.ꝛ de elect.ne pro defectu.Alie experitorie.vt extra de frigi.ꝛ maleficia.laudabilẽ.Alie exemptorie:vt qui matrimonio accuſa.poſ.c.fi.ꝛ.C.de inge.manu.l.diffamari.Alie ſunt repreſentatorie:vt de app.c.ꝑſonas.ꝛ.c.de ſecundo requi.ꝛ.c.ſepe.de elec.dudũ.j.et de renunt.veniens.Alie exceptorie ſcilicet ad proponendas exceptiones conceſſas a iure.de excep.paſtoralis.hos modos ꝛ ſpecies latius proſequitur Hoſti.ibidem.ꝛ Specu.eod.titu.et plures addit Specu.vide ibidem.

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID
Ayuntamiento de Madrid

et gl.ſum.iij.q.ij.declarat notabiliter quinq3 ſpecies induciarū vel dilationum.Spec.aūt ennumerat quindecim in ti.de dila.§.j.ꝛ Hoſti.in ſum.eo.ti. §.j.Nā reſtitutorie inducie dabātur olim ſpoliatis vel eiectis:ꝛ tandē reſtitutis:intra quas a iudiciorū ſtrepitu quieſcebāt:ꝛ erāt nō minores ſex mēſibus:nec maiores anno.iij.q.ō.ij.eiectis.Vel verius erant arbitrarie.c.ſi eṗs.ca.q.Et deliberatorie dant ante lit.conteſta.Cum eni citatus venit ad iudicē:porrigitur ei libellus:quo oblato dantur a iudice inducie.xx.dierum. in quibus deliberat reus vt cedat vel cōtendat:ſiue iudicē recuſet.Et talis exceptio dilatio eſt:ideo ante lit.conteſta.proponēda.de re iudi.c.cū inter monaſterium.Et exceptio recuſatoria iudicis dz prima eſſe inter dilatorias: qua omiſſa ſi alie pponant:ad ipſam rediri non poteſt niſi ex noua cauſa. Dantur etiā ante lit.ꝯteſt.que paternales adiectiones induciarū dicunt: vt.v.q.ij.pñti.Preparatorie vo dantur poſt lit.cōteſt.probare volētibus intra quas preparet ſuas ꝓbationes: quarum ſpatiū moderandū eſt:vt dicit lex.iij.q.iij.§.ſpatiū.Et dātur tam actori ꝙ reo ꝛ tantū ſemel:vt in.§.ſpatium.preall.niſi caſus emergat inopinatus.Judicatorie autem dantur cōdemnatis:ꝛ ſunt quatuor mēſium.de re iudi.c.ad conſultationem.Nec habent locum in cauſis criminalibus:in quibus executio non differtur niſi in quatuor caſibus:vt not.Gof.de iudi. §.partibus.Et no.ꝙ in ciuilibus cauſis pro qualibet cauſa neceſſario datur vna dilatio.Jn criminalibus vero tres ſunt reo:ꝛ due actori.hec Goffr. in ſum.eo.titu.

❡Dilatio poteſt etiam ſic deſcribi ſcḋm Bal.Eſt tēpus quod habet certum principium:ꝛ certū finem.Vel ſic.Eſt tēpus datū a lege vel iudice partibus ad veniendum.Et talis eſt duplex ſcz prima:que datur ab hoīe vel a iudice: ſcḋa que datur a iure vel a lege:vt patet in rubrica.de ferijs.

❡Dilapidare eſt res vel bona prodigaliter ꝛ indifferēter erogare:ſm qḋ no. Archidia.de reſcrip.ſtatutum.lib.vj. et de elec.quia ſepe.eo.titu.Et ſic ſumitur in.l.ſi pro ea.C.mandati.ꝛ.ff.de mino.l.verum.circa finem.

❡Dilapidatio que fit in bonis:ex quibus coniecturis appareat.vide Paſi. in.c.licet hely.in.ij.col.verſi.item no. ꝙ ſuſpitio.de ſimo.

❡Diligenter verbū exponitur ſm ſubiectam materiam:ſm Corſetum ſingulari incipiente verbū diligenter:in littera D.vbi refert dñm ſuū ita tenuiſſe.in.c.ſuper eo.de cri.fal.vbi dicit ꝙ aliqñ refertur ad oculum intellectus: et ad ſubtilem modum inueſtigandi: et optime probatur ſm eū in.c.ꝙꝫ graue.ꝛ.c.licet.eo.titu.

❡Delitere eſt latere.Jnde deliteſcere inchoatiuū:ꝛ vtunt multū oratores dicētes.Vñ tibi ſcribēdi capeſſam exordia mea:ſanerōnes deliteſcūt:ꝛ hꝫ in l.dies feſtos.C.de fer.vbi dicitur.Taceat apparitio:aduocatio deliteſcat.ꝛ venit a verbo delitere:a de:ꝛ latere.

❡Diminutio capitis.Require.ſ.capitis diminutio.

❡Diploma atis.teſte Seruio dr epiſtola vel ſcriptura ad aliū miſſa:a verbo greco diploo:qḋ eſt duplico.inde diploma.i.duplicatio litere:eo ꝙ duplicetur.Jurecōſultus antē vſus eſt pro itineris duplicatione.in.l.cōtinuus. §.cum ita ſtipulatus.ff.de verb.oblig. ꝙuis duplomate apud eum legatur.

❡Dioceſis ſm Archi.de reſcript.ſtatutum.lib.vj.dicit diſtinctio vel diuiſio ſiue gubernatio:qꝛ diuiſa ꝛ diuerſa eſt ab eccleſia alterius eṗatus:ꝛ cōmiſſa gubernationi vnius.vt patet.vj.qō.j. eṗm.ꝛ.xvj.q.iij.quicūq3.ꝛ.c.licet.et.c. inter.ꝛ ibidē no.de tēp.or.c.eos.li.vj. Aliqñ ſumitur pro regione vel ꝓuincia:ꝛ ſic forte capit in.l.preſides.C.de offi.rec.ꝓuin.Aliqñ ſumit pro ꝓuincia:etiā interdū ſumit pro parochia. Vide de hoc Archi.ibidem.ꝛ.vj.q.j. eṗm.ꝛ dicit a dis qḋ eſt duo:ꝛ ceſſio.i. ſeparatio:qꝛ ſeparat duas iuriſditiones.Et no.ꝙ appellatiōe dioceſis nō cōprehēdit ciuitas:qꝛ digniꝰ ſub mi

nori cõprehendi nõ dz: ſz ciuitas di-
gnior eſt dioceſi: ſed appellatione ciui
tatis bene dioceſis cõprehẽdit: vt no.
in.c. Rodulphus. de reſcri. Et ꝙ no-
mẽ ordinarius plura cõprehẽdat ꝙ̃
nomẽ dioceſanus: vide gloſ.ij.cle.j.de
vita ꝛ ho.cle. ꝛ melius gl. in verbo dio
ceſanus. in cle.j. de iure patro.

¶ Dioceſis tota eſt parochia epi. vt in
c. parochianos. de ſepult. ꝛ in.c. apli
ce. de dona. Panor. in.c. quoniam. in
ij. no. de deci.

¶ Dypondius eſt genus põderis leuiſſi
mi ex duobus aſſibus cõpoſiti: vt di-
cit Beda ſup illud Lu.xij. Nõne q̇n
ꝙ paſſeres veneunt dypõdio? vel eſt
as duplicatus: videlicet.xxiiij. vncie
vt no. inſti. de here. inſtitu. §. ꝛ ſi plu-
res vncie. Et qđ in numeris eſt vnũ:
in põderibus eſt as: quod duo habet
dypondia: ꝛ dicunt a dya qđ eſt duo
ꝛ pondus: quaſi duplex põdus leuiſ-
ſimi ponderis.

¶ Directum verbũ eſt quando ſignifi-
cat illũ cui relinquit vel in quẽ diſpo-
nitur: vt ſua manu recipiatur. Sz ob-
liquum verbũ eſt qđ ſignificat vt de
manu alterius accipiatur. Et cõe ver-
bum eſt qđ vtranq; ſignificationẽ hz:
verbi gratia: directum verbum eſt in-
ſtitutio: qꝛ ſignificat quod inſtitutus
ſua ꝛ non alteri⁹ manu accipiat. ff. de
heredi. inſti. per totũ. Idem in verbo
heres eſto. eo. ti. ꝛ in v̉bo accreſcat: vt
in titu. C. q̃n non peten. par. petenti-
bus accreſcunt. Idem in verbis acci-
pit: lego: captat: qꝛ ſunt directe ſigni-
cantia. obliquũ verbũ eſt reſtituo. l. re
reſtituta. ꝛ per totum titulũ. ff. ad tre.
Item ibi: volo ꝙ talẽ heredẽ recipias
qꝛ tunc per fideicommiſſum pars he-
reditatis eſt illi reſtituenda. l. pater fi-
lium. §. fi. ff. de leg. iij. Itez ibi: rogo vt
titium heredẽ facias. l. ex facto. in pn.
ff. ad treb. nã per hoc videtur velle in-
telligere ꝙ hereditatem ſuã ſibi reſti-
tuat: ꝛ ſic nõ directe heredẽ illũ facit.
Idem in verbo det. l. fundi trebatia-
ni. ff. de vſufru. lega. Et breuiter om̃e
verbũ ſignificãs quod quis de manu
alteri⁹ accipiat: eſt obliquũ de cõi ver-
bo: vt ſubſtituo: nã ſi paganus ſubſti-
tuit filio impuberi q̃ncunq; deceſſerit
per verbum ſubſtituo: hec ſubſtitutio
eſt fideicõmiſſaria: vt no. in. l. cẽturio.
ff. de vul. ſubſti. Si autem ſubſtituit fi
lio ſi heres nõ erit ſubſtitutus admit-
titur ex directo ſuo iure. Eſt ergo cõe:
qꝛ hz vtrãq; ſignificationẽ. Et rõnem
quare nõ eſt directũ: ſicut illud verbũ
inſtituo: ponit Bar. in ꝑal. l. cẽturio.
qꝛ magis g̃nale eſt: nam in loco alteri⁹
qualitercũq; poſitus: dicit ſubſtitut⁹
etiam in ſingularibus legatis: ſec⁹ de
de verbo inſtituo. Idẽ in his v̉bis ꝑ-
ueniat: pertineat: habeat: retineat: re-
maneat: reuertatur: deuoluat: cõuer-
tur: ſuccedat. Et breuiter quodcũq;
verbũ ſignificat ſic vtroq; modo ꝙ q̇s
ſua manu habebat: vł ab alia: dꝛ cõe:
vt no. Bar. in. l. centurio ꝑallegata.

¶ Diſcretio. i. differentia. C. qui teſta. fa.
poſ. l. diſcentis. ꝛ de ſac. ſan. eccle. l. fin.
in princ.

¶ Diſcrimen. i. damnum. C. de fi. inſtr. l.
ij. ꝛ dic vt ibi. ꝛ extra de ele. vt q̇s duas
lib. vj. Aliquando diſcrimen. i. differẽ
tia. inſtitu. de liberti. §. fi. ꝛ ibi no. Ali
quando id eſt periculum. ff. de iniur.
l. pretor edixit. ꝛ. C. de pena iudic. qui
male iudic. l. ij.

¶ Diſpoſitio dz large intepretari ꝗ̃tum
cunq; penalis ſit: ſi aliter nõ poſſit ha
bere effectuz. Pa. in. c. bone memorie.
ij. nume. vj. de poſtula. prelat.

¶ Diſpoſitio etiam penalis extendit ad
limites rationis expreſſe. Pañ. in. c. j.
iiij. colum. verſic. quid autem. de re iu
dicata.

¶ Diſpoſitum in vno vtrum ſignificet tã
tum illa: vel etiam diſpoſita in alio di-
ſtigue: qꝛ aut factũ eſt denegando in
vno: ꝛ queritur an ſignificet cõceſſio-
nem in alio. Et econtra factũ eſt de cõ
cedẽdo in vno: ꝛ q̇rit an ſignificet de
negationem in alio. Scđo ſi diſpoſitũ
in vno hz caſum ſignificatũ a contra
rio ſenſu: an ſignificet diſpoſitionem
ꝯtrã in illo caſu. Tertio ſi eſt diſpoſitũ
in fauorem an ſignificet diſpoſitum
in odium vel econtra. Quarto an diſ-
poſitum in vno: ſimplr ſignificet ex-

Ayuntamiento de Madrid

tenſionē in alio. Pro quo notandū ꝙ
l; regula ſit ꝙ diſpoſitū in vno ſignifi
cet tm̄ in illo: q2 illud ꝯtinet qd̄ ſigni-
ficat: q̄ſiq; tñ ſignificatū extēdiť: put
ex quouis mō ſignificādi ꝓbabili cō
cludiť. Vñ ad pmū queſitū rñdetur
dicendo ꝙ diſpoſitu; de negando in
vno ſignificat cōfeſſionē in alio ꝛc. v.
g. teſtator dicit lego domū excepto ta
li inſtrumēto: ꝑ hoc denegatū ſignifi-
catur in alijs inſtrm̄ conceſſum. l. q̄ſi-
tum. §. idem reſpondit: ver. deniq;. ff.
de here. inſti. Item in mutuo denegať
eſſe ꝓcuratorē ꝛ pupillo teſtē ſignifi-
catur qd̄ alijs cōcediť. Idē dic in oibꝰ
edictis ꝓhibitorijs. l. cū pretor. ff. de
iud. Nā qd̄ de vno negatur de alio cō
cediť. xx. diſt. qualis. xv. q. iij. c. e. Silr
conceſſum in vno ſignificat denega-
tiuum in alio: q2 ecōtra qd̄ de vno cō-
cediť: de alio negari videť. l. cū ita le-
gatū. ff. de cōdi. ꝛ demon. Et notať in
c. nō ne. de p̄ſump. ꝛ. l. queſitum. §. ſ. ff.
de fun. inſtru. ꝛ inſtru. leg. v. g. teſtator
dixit ſic: lego duas ſtatuas marmo-
reas: ꝛ omne marmor. ꝑ hoc qd̄ dicit
duas ſtatuas marmoreas: vť denega-
re de alijs ſtatuis: nec comprehendū-
tur ſub illis verbis gñalibus: ꝛ omne
marmor: vt. l. cū heres. §. ſ. ff. de leg. iij.
Itē vbi collegiū conceditur aliquibꝰ
alijs vť denegatum: vt in ti. de col. illi.
C. Item vbi mulier ꝓ bonis parapher
nalibus (.i. bonis q̄ tradit marito ſu-
pra dotē: ꝛ nō pro dote) ſibi ꝓuidet ꝙ
alique res pignori obligate: tunc alie
res mariti nō ſunt ſibi pignori obliga
te: ꝛ tñ ſi ſibi nō ꝓuideret: oēs eſſent ſi
bi obligate pignori: ꝛ ſic diſpoſitio in
vno: operať denegationem in alio: vt
l. fi. C. de pac. Item ibi in ſecūdo caſu
rñdetur ꝙ diſpoſitum in vno ſi h; ca
ſum ſignatum a contrario ſenſu: tunc
ſignificat diſpoſitionem cōtrariam in
illo caſu. v. g. debes mihi pecuniā pu-
re iuſſu meo ꝓmiſiſti eā titio ſub con-
ditione ſi ex ea venerit diſpoſitū vide
tur ſub contraria diſpoſitione. ſ. vt ſi
nō venerit: eam mihi non debeas. Et
iſta diſpoſitio cōtraria contrario non
tolliť caſu ex iſtis verbis diſpōni ſeu

eorum ſignificato expreſſa: ſed aliū
vt. l. pecuniam. ff. ſi cer. pet. Item le
tum ademptū ſub cōditione: ſub ꝯ
conditione datū eſſe intelligitur v
aliq̄ſi. in fi. ff. de cond. ꝛ demō. vbi
non dicit: datum eſt: ſed datū inte
gitur. facit qd̄ no. gloſſ. in. l. apud a
quos ſup ṽbo coniecturā. §. de fi
Item ibi: dando dotē mulieri ſtipu
mihi reddi ſi per diuortium matri
nium fuerit ſolutum hoc caſu: in c
cōtrario. ſ. ſi fuerit ſolutū ne per di
tium: ſed per mortē nihil videor di
nere. l. ſi cū dotem. ff. ſol. mat. Item
conuenticulā illicitā fieri ꝓhibem
extra eccleſiā. l. conuēticulā. C. de e
ꝛ cle. Nō ideo ſequiť ꝙ in eccleſia
mittatur fieri: q2 cōtra rōnē natur
ꝛ ciuilē eſt: ꝛ ſic hec verba extra ecc
ſiam ibi nihil operanť: ſed ibi pon
tur: q2 de facto nō fiebant in eccleſi
ſed in priuatis domibus. Et ſic lex
hibet morbū vigentē: q2 qd̄ medic
mēta morbis hoc exhibēt iura neg
tijs. in auť. hec conſtō. in no. cōſtit.
prin. col. viij. facit. c. vt ꝯſtitueret. l.
Itē in tertio mēbro rñdetur ꝙ in d
poſito in fauorē ſignificať etiā diſp
ſitū i leſionē: vt ſi ꝯhendo tecū ſoci
tatem: dico paciſcēdo ꝙ habeo dua
ꝑtes lucri: ꝛ tu tertiam: ſignificať al
diſpō ꝙ etiā habeo duas ꝑtes dāni
tu tertiā. inſti. ꝓ ſocio. §. illud. ꝛ ſic ſi
gnificať diſpoſitio retorſiua diſpoſi
in leſionē diſponentis ſeu paciſcenti
ſui fauore. Ex hoc deciditur q̄ſtio ta
lis ꝙ q̇ impetrauit gratiā ad p̄bēdas
integras non h; gratiā ad ſemiprebē
das: q2 i ſemiprebēdis nihil eſt diſpo
ſitum. ¶ Item iudei nō pñt cōuenir
die ſabbati ꝛ nō pñt cōuenire. C. de iu
de. l. die ſabbato vtrunq;. ſ. non poſſe
cōuenire: nec poſſe cōueniri: diſponi
tur exp̄ſſe: ꝛ ſignificať ex verbis diſpo
ſitionis: nec hoc diſpoſitu; ꝙ nō poſ
ſint cōueniri: retorqueť in eoꝝ leſionē
ꝙ nō poſſint conuenire: q2 diſpoſitio
vtrunq; cōtinet. ergo nihil ſignificať
aliunde. Idem dicendum in diſpoſito
in odium: ſc; qd̄ etiā ſignificet fauo-
rem: vt aliquis eſt infamis: ecce odiū

Ayuntamiento de Madrid

sequitur fauor: ꝙ non ꝯpellitur eſſe
teſtis. Idem in relegato q etiam non
teſtificatur. Ad quartũ mẽbrũ reſpõ-
detur affirmatiue ꝙ diſpoſitũ in vno
ſimpliciter: etiam ſignificat extẽſionẽ
in alio: vt qui concedit alteri in fundo
ſuo aque hauſtũ: etiã intelligit ꝯcede
re ſeruitutẽ itineris ad aque hauſtuȝ.
l. itẽ. §. j. ff. de ſerui. ruſti. predio.
Diſtributiuũ dr quod diſtributioneȝ
ſignificat: ⁊ hoc diuerſimode: put di-
uerſitas ſubiecte materie vel aliõ me-
diũ pbabile habet diuerſificare: vbi
gratia ſic dicẽdo: quilibet fert lapidẽ
ſenſus eſt ꝙ vnuſquiſq per ſe iſolidũ
fert lapidẽ. Ideo ſi teſtator dicat: quili
bet heredũ meorũ det titio decẽ: tunc
quot ſũt heredes: toties titi9 habebit
decẽ. l. ſi pluribus. ⁊ ibi not. gl. ff. de le.
ij. Si autem teſtator oſidẽs duos vel
tres cum digito: dicat quilibet veſtrũ
heres mihi eſto: ſenſus eſt ꝙ quilibet
ſit heres in pte: nõ inſolidũ. l. bocarti
culo. in fi. de hered. inſti. Nã materia
ſubiecta nõ patitur de pluribus quẽli
bet inſolidum heredẽ eſſe: cũ impoſſi
bile ſit cuilibet eandẽ hereditatẽ inſo
lidũ attribui. Itẽ ibi quiſqs mihi he-
res erit: det titio cẽtũ: ſiue vn9 ſol9 he
res ſit: ſiue plures: titio debent centũ
ſolũ. l. ab oibus. in pn. ff. de lega. j. ⁊. l. ſi
qs in fundi vocabulo. in fi. eo. ti. Et ſi
in eodẽ caſu teſtator poſtea prohibet
vnũ heredẽ dare titio: vel eximit eũ a
dãdo: adhuc cẽtũ debẽt titio ab aliis
l. ab omnibus. in pn. preal. Itẽ ibi qui-
cũq primo ingreſſus fuerit caſtrũ ha
bebit centum: duo ſimul ingrediũtur.
quilibet admittit: qr hec diſtributiua
verificat in vno ſolo: ⁊ etiã in plurib9
vel omnibus concurrẽtibus: qr pmus
eſt qui aliũ ante ſe non habet: ⁊ actus
primi verbi diſtribuitur cuilibet inſo
lidũ. ideo etiã actus ſecundi verbi er-
go quilibet qui pmo ingredit: habet
centũ. l. qui filium §. j. ff. de leg. j. Sed
ſi dicatur: quicũq igreſſus fuerit pri-
mo habebit illum equũ: vel hunc fun
dũ: tunc plurib9 ſimul ingrediẽtibus
nullus debet habere in pprio ſignifi-
cato verbi: qr vnum tantum requirit.
Item ibi: quicunq ceperit vexillũ bo
hemorum: habeat centũ: duo ſimul ca
piunt. hi duo ſimul centũ tantum ha
bebũt. Ratio Barto. qr actus primi
verbi. ſ. capiendi vexillum: nõ compe-
tit cuilibet inſolidum: ideo nec actus
ſecundi verbi: ſcilicet habendi centũ.
⁊ eſt ſimile ſicut cũ duo ſimul portant
trabem: ⁊ nullus eorũ p ſe. l. ita vulne-
ratus. §. j. ff. ad. l. aquiliam.

¶ Diſcuſſor. require. j. inſpector.

¶ Diſertus vel diſertor eſt idem quod fa
cũdus: ⁊ inde diſertatio: et eſt ciuilis
ſapientia: vt. C. de or. cog. qualis inde
venit ſuperlatiuus diſertiſſim9: vt. C.
de aduoc. diuer. iudi. l. petitionem in
iudicio.

¶ Diſpungere vel diſtinguere eſt confer
re data ⁊ accepta: vt in. l. cognoſcere.
§. j. ff. de verb. ſigni.

¶ Diſpendium dicitur damnum vel de-
trimentum. Aliter dicitur longum et
inutile: compendium vero breue ⁊ vti
le. de accu. c. qualiter et quando. ij. ad
fi. ⁊. c. diſpẽdia. de reſcript. lib. vj. in gl.
ij. ⁊ cle. diſpendioſam. de iud. facit re-
gula quod ob gratiam. de regu. iur. li.
vj. inde diſpendioſus: id eſt dãno us.
cle. prealleg. de iudi. vbi concor. in gl.
Quandoq diſpendium dicitur idem
quod tedioſum: abſq tamen vtilita-
te. vt in iure. prealleg. c. diſpendia. ⁊. c.
qualiter.

¶ Diſpenſare idem eſt quod diſponere
vnde diſpenſatores dicuntur eo ꝙ do
mũ alicuius vel res diſponũt: ⁊ ita ac-
cipitur in. l. diſpẽſatores. ff. de ſolu. Et
dicitur diſpenſare quaſi diuerſa pẽſa-
re: videlicet rigorem iuris relaxare p
eũ qui hoc facere poteſt. Et ſi aliter fit
non eſt diſpenſare: ſed diſſipare.

¶ Diſpenſatio eſt iuris communis pui-
da relaxatio vtilitate ſeu neceſſitate
penſata: ſecundum Guil. in ſpe. tit. de
diſpẽ. Vel ſic: eſt rigoris iuris per eum
ad quẽ ſpectat canonice facta relaxa-
tio. j. q. vij. niſi rigor. ⁊. c. ſe. Quãdoq
enim diſpẽſatio ſumitur improprie. i.
pro iuris declaratione: vt in. c. quintu
uallis. de iureiu. put ponitur in Spe.
ti. de leg. rub. de diſpen. §. j. Item ſcdo

Ayuntamiento de Madrid

Io.and.(quē ſeq̄t d̄ñs Ant.de bu.)diſpēſatio eſt quedā cōis mēſuratio ad ſingula: ⁊ eſt de iure cōceſſa ꝓpter impoſſibilitatē prouidēdi de oībus particularib⁹: ſicut nauigātes quedā ꝓijciunt vt alia ſalua ſint.j.q.vij.diſpēſatiōes. Et traxit originem a deo: qui ex ſola mia ⁊ diſpēſatione vniuerſa creauit: ⁊ ea ſubiecit homini.inſti.de re.diui.§.in pecudū. Et diſpēſatio eſt quadruplex.ſ.ſemiplena ad minores.j.q.j.ſi q̄s heretice. Plena ad ſacerdotiu3.j.q.ij.ꝯuenientib⁹. Plenior ad ep̄m xij.diſ.nos ꝯſuetudinē. Et pleniſſima ad primatum: oēs ordines ⁊ dignitates.xxiij.q.iiij.ipſa pietas.vt no. Io.an.in gl.c.preal.nos ꝯſuetudines. Itē nota ꝙ diſpēſans habere debet intuitū boni vniuerſi: cum omnis lex ꝓ bono publico ſit inuenta.iiij.diſti.erit autē lex.⁊ ītuitu rōnis ⁊ cauſe. Hinc eſt ꝙ ſi diſpēſatio fiat abſq; intuitu rōnis: diſpēſatio non d̄r: vt no.in.c.cū intātum.de de prebē.in gl.vlt.etiā nō tut⁹ eſt quo ad deū: cū quo ſine cauſa diſpēſat̄: vt no. Bar.i.c.nō eſt.d̄ vo.⁊ vo.redē.ſa.xj.q.iij.is q̄ ꝑeſt.⁊.xxiiij.q.j.manet. Et debēt tria mouere diſpēſantē: neceſſitas: vtilitas: ⁊ euidēs prerogatiua meritoꝝ.j.q.vij.tali ꝯingio.⁊.c.exigūt.itē diſpēſatio nō ꝯcedit̄ cuiq; niſi habenti legē ꝯcedere ⁊ tollere: ⁊ ſic ꝑ principem ⁊ papā vel eorū autoritatem fieri pōt. Et dicitur notanter ꝙ diſpēſans debet reſpicere cōmodum vniuerſi.q2 al's videretur diſpēſatio impoſſibilis. cum ius cōe introductum ſit ꝓ bono publico.iiij.di.c.ſ.alleg. Et ꝙ diſpēſatio ius priuatum dicatur: pt3.iij.diſti.priuilegia.⁊ ꝙ ius publicum ꝓferēdū ſit priuato: patet.c.bone memorie.j.de poſtu.ꝑla. Sic eñi diſpenſatio fit etiā pro bono cōi. Itē nō d̄r acceptio perſonarū: que ꝓhibet̄.c.nouit.de iud.et de regu.iur.in iudiciijs.lib.vj. Qm̄ eñi circa equales equalia: ⁊ circa ineq̄les ſeruantur inequalia: cū bonos nō ſolum metu penarū: verumetiā premiorum exhortatiōe afficere debeamus.ff.de iuſti.⁊ iur.l.j.ideo bene concedit̄ vni quod alij denegatur. Item l3 contra ius naturale nō admittat̄.c.diſpēſatio.xiiij.diſt.in prin.⁊ ius cōe fundet̄ ſuper naturali ratione.diſt.j.cōſuetudo tñ diſpēſans mouetur ratione particulari contra ius cōe: quod non pōt oībus particularibus prouidere: ergo diſpenſatur ſecundum naturalē equitatem: ⁊ rōnabilitatē: nā q̄ pro alijs laborat premiatur: ⁊ plura ſentit cōmoda q̄ plura habuit onera: vt in regula. Qui ſentit onus ⁊c.de reg.iur.lib.vj.

¶ Diſputare eſt allegare: ⁊ videlicet intētionē ſuā ꝑ ꝓbationē in iudiciū deductam oſtēdere: ⁊ eā pro virib⁹ aſſeuerare ⁊ roborare: vt.ix.q.iij.aliorū.⁊ xxiij.q.viij.ꝯuenior.⁊ de fide inſtr.inter dilectos.⁊ de re iud.abbate ſane.lib.vj.cum ſimilibus. Quod autē huiuſ allegationes ⁊ diſputationes fieri debeāt ſuꝑ teſtibus ⁊ alijs actibus patet in.c.in cauſis.de teſt.⁊ in aut.eo.tit.§.q2 cū ſimilibus. De hac materia vide Spec.tit.de diſpu.§.alleg.

¶ Diſtrahere eſt vēdere.vt.ff.de contrahen.emp.⁊ vend.l.ſi ita diſtrahitur.⁊ l.rem alienā.⁊.l.quoties.eo.ti.cū multis ſimilibus.

¶ Diſtractio ponit̄ pro diuortio.in aut.de nup.§.nuptias.⁊ ibi in gl.ff.de diuor.⁊ rep.l.ij. Et vide.C.⁊.ff.de diſtra.pig.⁊.C.de iure delib.l.j.

¶ Diſtribuit nō eſt verbū directū in ſubſtitutiōib⁹. Bar.in.l.cēturio.ff.d̄ vulga.⁊ pup.⁊ eſt verū q̄d dicit Bart.de ꝟbo diſtribuātur: q2 eſt obliquū ſi eſt ſimpl'r ꝓlatu3: ſec9 ſi cū adiūcto: ſ3 ꝑ fideicōmiſſarios ſeu executores: q2 tūc eſt directum: vt ibidē per Bar.in ꝟſi.ſed q̄d ſi teſtator dicit ⁊c.⁊ melius ꝑ Bart.in.l.fundi trebatiani.in fi.ff.de vſufr.leg.dū loquit̄ de verbo dent. De natura diſtributiui vide Bar.in l.ſtichū.§.ſtipulatio.ff.de verb.obli.⁊ in.l.ſi q̄s in fundi vocabulo.§.j.ff.de leg.j.⁊ in.l.q̄ filiabus.§.fi.eo.ti. Et que ſint noīa diſtributiua. Bart.in.l.hoc articulo.ff.de here.inſti.

¶ Diſtrictus idem eſt quod territoriu3.c.ne romani.de elec.⁊ territoriū d̄r a terrēdo.l.pupillus.§.territoriū.ff.de verbo.ſigni.

Ayuntamiento de Madrid

Diu ponit pro biennio. ff.de re iudi.l. ſi.ꝛ.ff.loca.l.cũ dñi. Quãdoq3 ponitur pro tribus mẽſibꝰ.xiiij.diſt. lectis.in gl. Aliqñ pro decẽ.inſtit.de li.obli.§.penul.ꝛ.ff.qui ꝛ a qui.l.ſi cum fideicommiſſaria.§.ariſto. Ponitur etiam alijs modis:vt ibi not. Aliqñ pro triennio ff.de vſuc.l.j.ꝛ.l. Cuius aduerſus. Aliqñ ponit pro anno.ff.de ſucceſſo. edi.l. j.§.largius.ꝛ.§.quibus. Aliqñ momẽtum ſignificat. C. de acqui.poſ.l.ij. Itẽ qñ diu fieri intelligatur:vide extra de elec.qꝛ propter.ꝛ.c.offerri.de libel. obli. cum multis iuribus.

¶ Diuertere eſt diſcedere diuortio.i.cõtractũ matrimoniũ ſeparare:vnde dꝛ: mulier diuertit ſe a viro ſuo.vt.l.iij.ff. de diuor.ꝛ.l.ſi ita filia.ff.eo.titu.

¶ Diuinatio accipit tripliciter. Primo pro ſcientia theologica:a quo theologi dicũtur diuini. Scđo pro ſcientia infuſa a deo:ꝛ ſic accipitur Prouer.xvj. Diuinatio in labijs regis: in iudicio nõ errabit os eiꝰ ꝛc. Tertio pro ſcientia magica vel fallaci prophetatione vel prophetizatione: quia falſi prophete et magi fingũt ſe preuidere vel pſcire futura:vt capit in.l.nemo.C.de male.et mathe.ꝛc.ꝛ ſic dicit diuinatio a diuino as.are.i.vaticinari:vel futura predicere. Genꝰ aũt diuinatiõis a Perſis fert eſſe allatũ. Et diuini dicti ſunt quaſi deo pleni. Sunt aũt duo genera diuinatiõis/cuius quidã quatuor dixerunt eſſe genera. Et habent hec oia.xxvj.q.iij.c.j.in princip.

¶ Diuortiũ ſm Gof.ꝛ Hoſt.in ſum.eo. titu.§.j.eſt inter virũ ꝛ mulierẽ legitime facta ſeparatio. Et dꝛ legitime: qꝛ quos deꝰ cõiunxit:homo nõ ſeparat: ſcʒ violẽter ꝛ abſq3 rõne. Nõ eñ homo ſeparat:quos pena dãnat/quos reatꝰ accuſat/q̃s maleficiũ coarctat. xxxij.q.ij.ſolet.ꝛ de ꝯſan.ꝛ affi.c.de infidelibꝰ. Et dꝛ a diuerſitate mentiũ:qꝛ illi qui matrimoniũ diſtrahũt: in diuerſas partes eũt. vt.ff.eo.tit.l.j.ꝛ.l.ij. ꝛ.ff.de verbo.ſigni.,l.inter ſtuprum.§. diuortiũ.ꝛ.l.inter diuortiũ. Sic ergo dictum eſt a diuortiando:qꝛ in veritate diuerſe ſunt mentes diuortiatorũ:q̃ prius erãt cõiũcte vnitorũ:quare etiã repudiũ dici ſolet.ff.eo.ti.per totum. ꝛ.C.de repu.

¶ Diuus idem eſt qđ ſacer vel diuinus.

¶ Diualem accipere:id eſt epiſtolam imperialem:per quam reuelata eſt quantitas que ſolita erat dari in ordinatione pontificis.

¶ Dies eſt duplex: naturalis ꝛ artificialis. Naturalis eſt,q̃ more romano incipit a media nocte ꝛ altera ſequẽti media nocte finit.l.more.ff.de fer. Et ſignificat prout quinis ſignificãdi modus declarat. Nã ibi heredẽ inſtituo ex die tali vſq3 ad diẽ talẽ:dies nihil facit qꝛ tollitur dies:ꝛ diſpoſitio remanet pura.l.hereditas.de here.inſti. Similiter ibi:ꝯſtituo predio tuo ſeruitutẽ a tali die vſq3 ad talẽ diẽ.ff.de ſerui. l.iiij. Ratio: qꝛ hoc caſu et precedẽti ſic ciuiliter diſponitur:vt nihil ſignificet ipſo iure:ſed in effectu. Itẽ ibi promitto tibi aſcendere capitolium pma die qua mortuꝰ ero nihil ſignificat:qꝛ ſubiecta materia ſignificare non dat. Sed ibi lego tibi fundũ poſt decẽniũ per hanc diei appoſitionẽ impeditur trãſlatio dominij:vt in.l.ſemproniꝰ. ff.de vſufruc.leg.ꝛ tñ ibi promitto tibi decem poſt decẽniũ:nõ impedit obligatio.l.centeſimis.ff.de vbo.oblig. et ita dies appoſita ſignificat ibi dominiũ impediri. hic autem non ſignificat obligationem impediri:ſed tantũ executionem. Sed q̃ ne ſit ratio diuerſitatis doct.ſe multũ inuoluũt:poteſt tamen dici ita ratio.quia ſi impediret obligatio nulla eſſet promiſſio vel legatum nam ad id tempus trahi non poteſt. Secꝰ in cõditione: que de ſui natura retrotrahit: ſed dies certa nõ põt ſic retrotrahi in dominio: ꝛ ſic dies optime impedit dominiũ tranſlationẽ. Itẽ ibi promitto tibi qua die mihi placebit:valet diſpoſitio:quia dies ſeu tps põt poni in volũtate obligãtis:licet non ipſe actus etiã dico incertus pro cõditiõe habet. vt in.l.dies incertus.ff.de condi.ꝛ demon.

¶ Dies qñ apponit ad aliquid faciẽdũ non eſt opus interpellatiõe ad morã

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID

Ayuntamiento de Madrid

cōtrahēdā. Panoꝛ. in. c. potuit. in. ij.
col. ver. item nota. de loca.

¶ Dictice ſunt colūne eccleſie in quib⁹
imagines patrum in ſuo catalogo po
nuntur. Uel ſunt tabule ſcribendi vel
pingendi: a dicto dicte.

¶ De D ante O.

¶ Docibilis pꝛopꝛie dicitur liber: ſed do
cilis eſt homo doctrinalis: ponitur
tñ vnum pꝛo reliquo. xxiij. diſt. q̇ epi-
ſcopus. in pñc. Et petr⁹ in ep̄la. Erūt
omnes dociles dei. xxxvj. diſt. §. ecce.

¶ Dolones dicuntur flagella quedā in-
tra quoꝛum virgā latet pugio: de qui-
bus meminit iureconſul. in. l. ſi ex pla-
gis. §. j. ff. ad legem aquil.

¶ Dolus malus ſ; Hoſt. eo. ti. in ſum. ⁊
Goffre. eſt calliditas: fallacia aut ma-
chinatio ad circūueniēdū: decipiēdū
ſeu fallēdū alterū adhibita. vt. ff. eo. ti.
l. j. §. j. ⁊ cōmittitur calliditas talis in
tacendo vel diſſimulādo. vnde Salo.
Qui diſſimulat iniuriam: callidus eſt
Prouer. xij. ⁊ poteſt poni exemplū in
venditoꝛe: qui ſi ſciebat ſeruitutem
deberi: vel rē alienā vel alij obligatam
eſſe: nec certificauit emptoꝛem: tenet
ei: qꝛ dolo malo verſatus eſt. De hoc
de reſcrip. c. ſuper literis. ⁊. xv. q. ij. pꝛe
ſcriptū. Sed fallacia cōmittit in men
tiēdo: ⁊ falſum aſſerēdo ꝯ cōſcientiā.
Uñ Aug. Mendacium eſt falſa vocis
ſignificatio cū intentione fallēdi. xxij.
q. ij. §. ille ergo. Machinatio cōmittit
ex pte v̄boꝝ. xxij. q. v. quacū q; arte ver
boꝝ. nam machinatio eſt occulta inſi-
diatio. Dicit aūt dolus mal⁹ ad diffe
rentiā doli boni: nam dolus bon⁹ eſt
qñ aduerſus latronem vel inimicū q̇s
machinatur multo foꝛti⁹ in hoſtē pu
blicum. xxij. q. ij. vtilem. ⁊. c. queritur. ⁊
xxiij. q. viij. vt pꝛidem. ff. de lega. ij. l. cū
pater. §. titia. ad fi. ⁊ talis dolus frau-
dem excludit. ff. de leg. ij. l. pꝛealle. Eſt
tñ hoſti fides ſeruāda fidem ſeruāti.
xxiij. q. j. noli exiſtimare. S; frāgēti fi-
dē fides frāgat eidē: vt. C. de pac. c. cū
ꝑponas. in glo. Accur. Uñ veteres do
lū bonū vocabāt ſolertiā: vt. ff. eo. tit.
l. j. §. nō fuit. Uñ dicimus. Iſte eſt bo
ne indolis: quaſi bonū dolū intus ha
bens. i. ingeniū ⁊ ſolertiā. Unde ⁊ Sa
lomon in iudicādo meretrices boni
dolū adhibuit. i. ingeniū. de pꝛeſum.
c. afferte. Itē dolus bon⁹ fraudē excl
dit. ꝑ alleg. l. cū pater. Itē dolus fraus
⁊ ſimulatio: ſunt noīa reatuū: q̄ nunq̄
ꝑmittunt a canone: ⁊ qui peccat no
peccat ꝺ legis autoꝛitate. xxiij. q. iiij. q
peccat. Et vtilis ſimulatio eſt de his
vi vetusve cā fiūt. Unde nil refert: an
mis cōtingat palma dolove. Nā dol
eſt virt⁹ quā quis in hoſte req̇rit. S;
ne dū quis alienā perfidiā arguit pꝛ
pꝛiam fidē ſoluat. xxij. q. iiij. innocēs
Et qūo ex dolo detur actio doli q̄ dic
tur ſubſidiaria: cū nullū aliud remo
diū ſupereſt: de hoc vide Gof. Et no
ta differētiā inter iſta quinq; noīa / do
lus / lata culpa: leuis culpa / leuiſſima
culpa / ⁊ caſus foꝛtuitus. Nā dol⁹ eſt
inſidioſa vel ſtudīoſa machinatio ad
aliquē decipiēdū: vt. ꝫ. dictū eſt de do
lo malo: verbi grā. Depoſuiſti pene
me libꝛū / ⁊ ego doloſe ad finē q; titi
(quē ſcio furē eſſe: ⁊ q̇ vult furari libꝛ
tuū) in domū meā intrare faciā: dimi
to oſtiū aptū vt intret ⁊ furet: ego te
neoꝛ depoſito ſubtracto / qꝛ cōmiſi do
lū. Sed lata culpa eſt nō itelligere q
oēs intelligūt / vel neſcire qꝺ oēs ſciū
vel qꝺ maioꝛ pars ſcit. Leuis culpa eſt
deſidia vł negligētia. S; leuiſſima cul
pa eſt q̄ aliquo modo potuit ꝓuider.
Et caſus foꝛtuit⁹ eſt inopinat⁹ rei eue
tus / q̇ a nullo diligēti potuit ꝓcaueri
vt inūdatio / naufragiū / ruina / incē
diū / tēpeſtas / icurſus latronū / de q
bus inſti. q̇b. mo. ꝯtra. obl. §. itē is cu
⁊ ibi meli⁹ q̄; aliqua alia lex. ⁊. C. de pi
gno. act. l. qua foꝛtuitis. Et qñ dolum
adhibet reus: intelligēda ſunt v̄ba ſ
qꝺ actoꝛ intelligit / alias debēt itelli
verba in ꝓpꝛio ſenſu. de ſpō. c. ex lite
ris. in tex. ⁊ in glo. Item qui dolū ob
cit / dolū pꝛobabit. l. quoties. ff. de pꝛo
batio. Hoc tñ fallit in paſtoꝛe q̇ ne
gat ſuo dolo vel negligētia ouē periſ
ſet ⁊ cuſtode carceris. ar. ff. ꝺ edē. l. ſi q̇s.
§. vlt. Item dolus eſt fraus / ⁊ nō ec

Ayuntamiento de Madrid

uerſo.ff.de pac.l.iuriſgentium.§.dolo. Sed ↄtra.ff.de re iudi.l.fraudē.vbi dicitur qđ fraus nō fit ſine dolo. Solu. fraus fit dupliciter.Uno mō de re cū cōſilio:⁊ ſic fraus nunq̄ fit ſine dolo. Alio modo de re ſine ↄſilio:vt quādo aliquis decipit aliquē3 re ipſa ignorāter et ſic fit ſine dolo.

¶Doli capax eſt proximꝰ pubertati:ſcilicet quādo mas habet duodecim annos ⁊ dimidium:tūc enim poteſt delinquere:ꝑter q̄ in adulterio:ſ3 Accur. Femina vero quādo habet vndecim ⁊ dimidiū annos:vt not.ff.đ reg.iur.l. pupillum.Auguſtinꝰ vero dicit in epiſtola ad Renatum:ꝙ puer dicitur doli capax cū eſt ſeptē annoꝝ:q2 tūc mētiri verū loqui poteſt.de hoc not.in.c. omnis vtriuſq3 ſexus.de peni.⁊ remiſ.

¶Domicilium alicuius eſt ibi vbi maiorē partē fortune ſue cōſtituit:vel magnā partem bonoꝝ ſuoꝝ:vel ſi ibi habet larem.i.familiā:vt.C.de incol. ⁊ cen.l.ſi ciues.li.x.vel nihil ibi habet aſſidue tñ ↄuerſatur:ſolatñ domꝰ nō cōſtituit domiciliū ſed magis ibi erit vbi ſummā rerū ſuarū cōſtituit:vnde rurſus diceſſurꝰ nō ſit:vnde cū profectꝰ fuerit peregrinari videt:⁊ ad quē locū cū redierit:peregrinari deſinit. de hoc Inn.de fo ↄpetē.expte.Abbas tamen non poteſt habere domicilium niſi in ſuo monaſterio:licet aliū ſeculares clerici ſicut ⁊ laici bñ poſſint plura habere domicilia ſi diuerſis locis ſe ita inſtruxerint:vt nō minꝰ i vno q̄ in alio ſe collocaſſe videat. Poteſt etiā quis eſſe ſine domicilio.ſ3 Hoſ.de fo. cōpetē.Et q̄uis Hoſ.ſcripſit ꝙ clericus ibi habeat domicilium vbi larē cōſtituit:⁊ non ſemper vbi eccleſiam habet.Archi.tamen no.ꝙ locꝰ vbi clerici ſeu loca in quibus clerici tenent ad reſidentiā:ſemper debent pro domiciliis reputari:licet etiam aliqui cōtradicant:⁊ ſic etiā not.Innocē.Hoſtiē. de hui.c.ex ore.Uide de hoc Archi.de reſcrip.ſtatutum.lib.vj.in glo.ſuꝑ verbo actor ⁊ reus.

¶Domeſticꝰ quis dicat:vide Barto. in.l.j.in princi.ff.ad ſylle.⁊ in.l.ij.C.de teſt.in.l.preſenti.§.ſane.C.de his q̄ ad eccle.confu.bo.gl.iij.q.v.in ſumma. Feli in.c.cum oporteat.col.iij.ver.nec obſtat.de accuſa.

¶Dominium directum ſecundū Azonē in ſumma.de iure emphy.circa fi dicitur habere ille q̄ poſſidet ciuiliter tantū dominus.⁊ illud dicit dominiū directum:q2 ſolus dominus directꝰ habet ciuilē poſſeſſionem:vt not.in.l.iij. §.ex ↄtrario.ff.de acquirē.poſſeſ. Uel ideo dicit habere dominium directum: quia ſine omni alia obligatiōe liberā poteſtatē habet rei qualiter nō eſt in illo qui habet dñium vtile vel mixtū.

¶Dominium merum forte idem eſt qđ directum:licet de illo dominio ⁊ ſequēti raro legat.dicitur tñ ꝙ illa duo dominia merum ⁊ mixtum ſunt potiꝰ due differentie que diuidunt hoc genꝰ imperiū:vt ſic omni imperiū aut ſit merum:aut mixtum:vt in.l.imperiū.ff.de iuriſdi.om.iudi.

¶Dominium mixtum eſt illud qđ partim cōuenit cū directo dominio:⁊ partim cum vtili.

¶Dominium vtile ſcđm Azonem dicit habere ille qui ſolum naturaliter poſſidet:et non ciuiliter:vt emphyteota: vſufructuarius et feudatarius:quod Joā.nō placet:vt.l.iij.§.ex contrario. ff.de acquiren.poſſeſ. Sed quidā vt Azo refert in ſum.C.de iure emphy.dicunt emphiteotam hab[illegible] quandā ciuilem poſ.⁊ vtilē rei vendicationem. ff.ſi ag.vect.c.ſ.Et differt dominium a poſſeſſore:vt.l.ſi q̄s.ff.de acquirenda poſ.in.§.differentia.⁊ ibi not.Bart. quid ſit dominium:⁊ quotuplex.Et q̄uis communiter dominium tradat rei traditione:datur tamē caſus quo dominiū traditur ſine rei traditione:ſaltem noua:quādo videlicet quis priꝰ habet rem aliquo titulo:ſcilicet pignori obligatā ex locato vel conducto:⁊ creditor dicit debitori:placet qđ habeas pignus inſolutum:⁊ alter reſpondeat:placet:vt not.in.l.cum dominā. C.de pigno.

¶Domini recti erant quidā officiales defenſores ciuitatum vel municipioꝝ.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Domini minores magiſtratꝰ ſic dicti qȝ dñi recti: qȝ ſuffragio duoꝝ eligebātur: vnus cōſtituebatur a plebe: alter a maioribus: vt. C. de iudi.

¶ Domus ſumitur qñqȝ ꝓ agnatione. l. cum vnus. i prin. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. ⁊ ad ſilr. in prin. Jtē pro omnibus cohabitātibꝰ in domo. C. ne li. po. patr. li. pre. l. j. in fi. Accipitur etiā pro omnibus gerētibus eadem ſigna vel arma. Etiaȝ communiter domus eſt que cōſtat ex parietibꝰ: tecto ⁊ fundamento: ꝓtegens nos a chaumatibus ⁊ imbribus. Si omnes de domo nobilium dicuntur: an baſtardꝰ comprehendaꝛ? Et reſpondetur q̄ð capiendo ꝓ agnatione: tunc non cōprehēditur. Si ꝓ deſcēdentibus ex eodē ſanguine tūc comprehenditur: vt. l. ꝓnūtiatio. in fi. ff. de ver. ſigni. Si capiatur ꝓ habitatione: tunc attendiꝛ an ſit habitās: vl' ne. Similiter accipiēdo pro portantibus idē ſignum. eſt videndū an portet: vel ne. Et dicit Bar. q̄ð ſʒ cōmunem modum lombardie dicendo omnes de domo: intelliguntur omnes de eodē ſanguine deſcēdentes: ſed quādo ſimpliciter fit mentio de domo: tūc capitur pro loco. De hoc vide Bar. l. tutele. ff. de ca. dimi. Nam appellatione domus ſm Barto. nō comprehendiꝛ porticus niſi fiat extenſio vocabuli: ⁊ ſic ſtatuta de domo nō ꝯprehēdūt porticū. Alij cōtra. in. l. certa. ff. de le. j. i. §. ſed ſi quis ad opus. Stāte ergo ſtatuto ꝙ puniaꝛ repertꝰ ſine lumine in nocte extra domū: ſecūdū illos nō punieꝛ repertꝰ ſub porticu domꝰ ſue.

¶ Domum reuocare eſt dicere te non debere litem pati eo loco quo cōueniris: ſed ibi vbi domum habes. Unde legatus qui mittitur romā: vel vocatur a principe ꝓ neceſſitate vl' vtilitate rei publ. non tenetur ibi tunc reſpōdere: ſed habet ius reuocandi domum. De hoc vide quod legiꝛ ⁊ no. de fo. ꝯpet. c. vl. ⁊ de dila. expoſuit. ⁊. ff. de iudi. l. ij. §. legatis.

¶ Donatio ſm Azo. in ſum. C. de dona. ⁊ ſm hoſtien. in ſum. eodem titu. §. j. eſt rei licite nullo iure cogēti mera liberalitate facta collatio. vt. ff. eodem tit. l. donari. Naȝ illicita rei donatio nō tenet. vt. d. l. §. ſcilicet. Et diciꝛ donatio quaſi donis gratis ꝯtrectatio: vt. ff. de do. cau. mor. l. ſenatꝰ. §. donatio. Donatiōis aūt diuerſe ſunt ſpecies: ꝓut no. Azo ⁊ hoſti. ibidē. quia alia eſt īter viuos / alia eſt cauſa mortis: ⁊ hec ſunt duo genera donationū / vt inſti. eo. titu. in prin. Jtē donationū inter viuos alia eſt ob cauſaȝ interpoſitā. alia ſimpliciter. Et illarū ſimpliciū alia eſt ſimplex. pura ⁊ ꝑfecta. alia imperfecta ſeu cōditionalis. Et ſub hac ſpecie donationis ob cau. forte cadūt donatiōes inter virū ⁊ vxorē / imo qñqȝ ſunt ſimplices / ⁊ tūc regulariter ſunt ꝓhibite ꝓpter cauſas que no. C. de do. āte nup. l. fi. ante mediū / ibi / ſimplices. Jnterdū eñi donatiōes ille fiūt ob cauſam honeſtā ⁊ licitā / ⁊ ſunt permiſſe / vt in caſibꝰ qui ſunt. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. ſi ſpōſus. §. conceſſa. vſqȝ ad. §. ſi maritꝰ. ⁊ que in illo. §. etiā conſueuerūt notari ꝑ doct. ſcilicet caſꝰ plures inter quos caſus ſunt aliqui in quibꝰ etiā ſimplex donatio valet / ideo dictū eſt ſupra regulariter. Et ſpōſalitia donatio ſemꝑ in dubio ob cauſaȝ futuri matrimonij p̄ſumiꝛ facta / vt no. i. l. cū veterē. C. de do. ante nup. Donationū etiam cauſa mortis tres ſunt ſpecies / nō tantū ſm ordinē regularē: ſed etiā ſm ordinē alphabeti: vt in ti. de do. ꝓpter nup. A quo iure vero deſcendat. vide inſtitu. in glo. de do. §. j.

¶ Donatio ante nuptias vel propter nuptias ſm Azo. in ſum. C. eodem tit. eſt illa quam facit ſpōſus: vel aliquis nomine eiꝰ: ſponſe vel alteri nomine ſpōſe. ⁊ hec donatio eſt ob cām. Forte tamen ſic diciꝛ. l. fi. C. eodeȝ titu. vbi hoc expꝛ̄ſſe habeꝛ ꝙ nō ſit donatio ſimplex qȝ ſicut ſine matrimonio dos eſt nulla ita ⁊ donatio ſine matrimonio nulla eſt. Hinc eſt q̄ð illa donatio vocaꝛ ātipherna: quaſi ꝯtraria donatio. Et dicitur ab anti quod eſt cōtra: ⁊ pherna donatio: vt preallega. l. fi. C. eodeȝ titulo. Maritꝰ eniȝ ab vxore accipit dotē id eſt donationeȝ ob matrimoniū: ſic

Ayuntamiento de Madrid

econtrario ipſe donat vxori ꝓpter nuptias. ꝛ ideo lꝫ olim diceretur donatio añ nuptias: tñ quia hodie cõceditur fieri poſt nuptias: ideo hodie vocatur donatio propter nuptias: vt inſti. de dona. §. eſt ꝛ aliud genus. ꝛ. d. l. fi.

¶ Donatio cã mortis ſm Azo. in ſum. e. tit. eſt cum quis vult magis ſe habere ꝙ eũ cui donat: ſubaudi tradẽdo vel ſe obligando: ne hec diffinitio legatũ ꝯtineat per verba ibi poſita. Dicitur eñ a tradẽdo vel ſe obligãdo: vt non referantur ad teſtatorẽ. Differt autem hec donatio. ſ. cauſa mortis a legato: iuxta ea q̃ not. C. de dona. §. ſ. in fi. Hoſtiẽ. autem eodem tit. in ſum. §. ſ. eam ſic diffinit. Donatio cauſa mortis eſt timore mortis imminẽtis vel future alicuius rei ꝓuide ꝛ liberaliter facta collatio. Et huius tres ſunt ſpecies ſm Hoſt. tit. de donationibus in ſum. q̃s ponit ſub. §. quot ei⁹. ſub ver. donationũ. Nam donationũ cauſa mortis prima ſpecies eſt cũ q̃s donat metu mortalitatis future: ꝛ nõ iſtãtis. Scda eſt cũ quis donat metu mortalitatis iſtãtis: deſperãs omnino de conualeſcentia: ꝛ hec donatio comparatur ei q̃ eſt inter viuos. Tertia eſt q̃ñ magis vult ſe hr̃e ꝙ eũ cui donat: ꝛ magis dõatariũ ꝙ ſuũ hr̃dẽ. Predicte ſpecies ꝓſit colligi ex. l. ſenat⁹. §. mortis: iũcta. l. ſ. ff. eo. tit. ꝛ ſunt exp̃ſſe in. l. ij. eo. titu.

¶ Donatio inter virũ et vxorẽ ſm Azo. in ſum. C. eo. ti. eſt que fit cõſtante matrimonio: que ſm leges eſt prohibita ideo ne mutuo amore inuicẽ ſpoliarẽtur donationibus nõ tẽperantes: ſed ꝓfuſa erga ſe facilitate abutentes: nec eſſet eis ſtudium liberos potius educandi. ꝛ illa eſt ratio ſm Azo. q2 ſepe futurũ eẽt vt matrimonia ſepararentur ſi nõ donarẽt hi q̃ poſſent: ꝛ matrimonia venalia eẽnt. Oĩa p̃dicta habẽtur eo. tit. l. ſ. ꝛ. ij. Aliter tamen accipitur. de hoc vide Hoſtien. in ſumma.

¶ Donatio inter viuos ſm Azo. in ſum. eſt quãdo rem quã dono: malo habere illum cui dono ꝙ me. Hec diffinitio colligi poteſt ex. l. ſ. in prin. ff. de dona.

☞ Et hec quiꝙ cauſis poteſt reuocari. gl. inſti. de dona. §. ſciendum.

¶ Donatio inter parentes ꝛ liberos: ſm Azo. in ſum. C. de dona. iter vir. ꝛ vxo. oĩa illa que dicũtur de dona. inter vir ꝛ vxorem: intelliguntur etiã de donatione inter parẽtes ꝛ liberos. Hec eñ (vt not. C. eo. tit. l. donationes) iuris impoſſibilitate ꝓhibite ſunt: cũ vna ꝛ eadẽ pſona iuris artificio eſtimẽtur pater ꝛ filius: genitor ꝛ genitus: vt. C. de impub. ꝛ aliis ſubſtitu. l. fi. ad fi. Si eñ alter alteri donat: ſibiipſi donare videtur: ꝛ ideo nulla eſt donatio: niſi in caſibus: puta in dote: ꝛ donatione propter nuptias: vt. ff. fami. erciſc. põponius philadelphus. ff. de coll. do. ꝑ totũ: q̃ equis paſſibus ambulant: vt. l. fi. C. de dona. ante nup. Item cum donat mobilia filiofamilias eũti i caſtra vt. C. fami. erciſcun. l. iiij. Itẽ valet remiſſio vſuſfructus in reb⁹ aduẽtitijs. vt. C. de bo. li. l. cum oportet. §. finantẽ res. Et de oĩbus p̃dictis caſibus: ſcilꝫ in quib⁹ tenet hec donatio: eſt gl. not. C. de inoffi. dona. l. ſ. in verbo duabus. Item donatio facta in alimẽtũ. Alias nõ tenet donatio: ſed tamẽ ſi facta eſt in filium tanꝙ in extraneum: vel collata in eũ ſupremo iudicio: ꝯfirmatur eodẽ modo ꝛ cum eadẽ determinatione qua confirmatur donatio facta inter cõiuges. vt. l. donationẽ. ꝑcalle. C. de dona. inter virum ꝛ vxorem.

¶ Donatio mera eſt eadẽ cum ſimplici: ſcꝫ quando inter viuos donatio fit: q̃ etiam dr̃ pura liberalitate fieri non ob cauſam ſecuta. Si vero fit ex cauſa p̃cedente: tunc dicitur remuneratio potius ꝙ donatio: vt. C. de bo. lib. l. cum oportet. §. cum autem.

¶ Donatio facta ob cauſam interpoſitã ſm Hoſt. in ſum. eo. titu. §. quot eius ſpecies: eſt quedã donatio iter viuos que fit ob cauſam interpoſitam: ꝛ denotat vt aliq̃d fiat vel non fiat: vel propter quid ſit donatio ſecuta: iuxta ea que habentur. l. ſ. §. ſ. ff. de donationi. vt etiam. ſ. dictum eſt.

¶ Donatio ꝑfecta ꝛ pura eſt ſpecies donationis ſimplicis: ꝛ eſt q̃ñ ſtatim pura liberalitate trãſfertur dominiũ rei

Ayuntamiento de Madrid

date.de iſta.C.de dona.⁊.ff.e.ti.gene-
raliter.per totū.⁊ maxime.ff.eo.tit.l.j.

¶ Donatio antē imperfecta ſiue condi-
tionalis vel ſub modo: eſt etiā ſpecies
donationis ſimplicis: ſm̄ Hoſtiē.ibi-
dem. Et eſt qñ ſtatim transfertur do-
miniū rei date: ⁊ nō niſi ſub cōditiōe:
vel modo: vel in diē: vt dono tibi ſi rex
intrauerit Italiā: vel dono ita ꝙ tunc
ſit hinc ad annū: vel aliq̄d huiuſmo-
di. De iſta materia req̄re.C.de dona.
que ſub modo.⁊ cō.

¶ Donatio ſimplex eſt que cām non ha-
bet: ⁊ cū donans nullo caſu vult ad ſe
redire quod dedit vel datur ſe promi
ſit: vt.ff.de dona.l.j.

¶ Donatio ſub modo cōprehēditur.s.
ſub donatione ꝑfecta vel imperfecta.

¶ Donatio ſpōſalitia ſm̄ Azo.i ſum.C.
de dona.ante nup.§.ſponſalitia. dicit
illa que a ſponſo ſponſe fit: vel ecōtra:
lʒ raro accidit.C.ti.ꝑ alle.l.ſi a ſponſo
§.ꝙ ſi ſponſa interueniēte: vbi dr̄. Si
ſpōſa interueniēte vel nō interueniē-
te oſculo: donationis titulo (qđ raro
accidit) fuerit aliq̄d ſpōſo largita ⁊c.
Ratio: qꝛ femininū gen⁹ auariſſimū
eſt in donādo.ff.ad velleia.l.ſʒ ſi ego.
in fi.vbi dr̄. Facilius ſe mulier obligat
q̄ꝫ alicui donet. Et ibi notat Accurſi⁹.
Hec donatio ſit ituitu mulieris: ⁊ ideo
nō poteſt dici vere ꝓpter nuptias do
natio: ſed ſimpliciter. Cōditio autem
ineſt: ſi ſteterit ꝑ dantē: vt.C.de dona.
ante nup.l.cū veterum ſententia.

¶ Donec: vt not. Io.cal.in cōmento de-
creta.poſt ceſſionē.de ꝓba. ſignificat
diuerſimode: ꝓut q̄duis mediū ꝓba
bile ſignificare declarat: verbi grā. Le
go filie decē donec nubat: ſignificat le
gatū eſſe annuū.l.legatū.ff.de annu.
le. Ratio qꝛ hec dictio ſignificat limi-
tationē. Et ex hoc ſeq̄r ꝙ teſtator vo-
luit facere multiplicationē: cui⁹ fit li-
mitatio ad tp̄s nubēdi: vt extunc non
debeatis. Itē ibi / lego filie fundū cor-
nelianū / donec nubat / vel donec capi
toliū aſcēdat / nō ſignificat legatū an-
nuum: qꝛ ſubiecta materia nō patit̄ / q̄
non eſt multiplicabilis / ſed tātum ſi-
gnificat extinctionē adueniēte tempo
re nuptus vel aſcēſionis capitolij. Itē
ibi donec inuētarium ſcribitur / nō li-
cet creditorib⁹ ⁊ legatarijs heredē cō
uenire.l.fin.§.donec.C.de iure delibe.
qꝛ ſubiecta materia hec declarat. Nā
inuentariū dʒ incipi ⁊ finiri intra cer-
tum tempus / vt in eadē.l.dicit̄. Item
ibi / creditor facit debitori pactum de
nō petēdo donec titi⁹ fiat ꝯſul. ſignifi
cat imitationē exceptionis per euen-
tum / ⁊ ſic etiā ꝯditionē / vt ſi titi⁹ fiat
cōſul / finiatur exceptio pacti / ſi nō / ſʒ
moriat̄ anteq̄ꝫ fiat conſul: fiat ꝑpetuo
exceptio.l.ſufficit.ff.de ꝯdi. ⁊ demon.
Nā ex euētu incerto futuro ſignifica-
tur cōditio.l.itaq;.ff.ſi cer.pet. Itē ibi
locus eſt conditioni furtiue donec do
minium a dño recedat / ſignificat limi
tationē / ⁊ ꝙ ipſo iure dominio ab eo
recedēte nō eſt locus condictioni.l.ſi-
ne.§.tandiu.ff.de condictio.furti. Itē
promitto decem ſingulis ānis donec
titius cōſul fiat / titio exiſtēte conſule
adhuc obligatus ſum ipſo iure / ſʒ pe
tentem repellam.l.eum qui ita.§. qui
ita.ff.de verborum oblig. Ratio / quia
non eſt in poteſtate diſponentiū obli-
gationē limitare tempore vt ipſo iure
finiatur tempore. Item lego fundum
donec titius fiat conſul / ipſo exiſtente
cōſule finitur legatum / ⁊ dominium /
ipſo iure ad heredem reuertitur.l.fin.
C.de lega.quia in poteſtate teſtatoris
eſt facere legatum certo tempore fini-
ri ipſo iure / vt ibidē. Item ibi. Dono
tibi prediūm donec titius fiat cōſul / ti
tio exiſtente conſule nō finitur dona-
tio ipſo iure / nec reuertitur dominiū
ad donantem / argu.l.ea lege.C.de cō
di.ob cauſam. Ratio / qꝛ non eſt in po
teſtate contrahentium facere contra-
ctum finiri tēpore / vel dñium trāſfer-
ri. Et ſic de conſimilibus.

¶ Dos ſecundum Azo.in ſum.C.de iu-
re dotiū eſt quod datur a muliere ma-
rito.vt.l.ſi rem eſtimatam.ff.de iu.do-
tium. vel ab eius patre vel extraneo /
vt in.§.accedit.l.vnica.de rei vxo.act.
C.cū infinitis alijs in quib⁹ dos ſem-
per marito datur / vel eius patri / vt le-
ge fundus.ff.familie erciſcunde.⁊.l.ſi

Ayuntamiento de Madrid

maritus.⁊.l.filia.§.hoc amplīꝰ.e.ti.et hoc ꝓpter onera mr̃imonij. vt.l.ꝓ oneribꝰ.C.de iur.dot.vt ꝑpetuo ſit penes eū: vt.l.j.ff.de iur.dot.⁊ durat q̄diu durat matrimoniū: niſi maritꝰ vegat ad inopiā. Hoc iō dicit̃: q2 dos ſolu.mat.dꝫ redire ad vxorē vel eius heredes/ſicut donatio ꝑꝑ nup.ad maritū vel eius heredes.C.de pac.ꝯuen.ſuper do.l.pe.⁊ in aut.de quali.do.⁊ pp.nupt.do.vbi dr̃ ꝙ bonū eſt arg.de dote ad dona.ꝑpter nup. Fallit hoc in caſibus: in glo.vnica. circa medium: in c.ꝯuenit.de emp.⁊ ven. Dicit̃ aūt dos pherna: vt canit gloſ.C.de dona.ante nup.l.fi.i.donatio q̄ ꝑpter mr̃imoniū cōcedit̃: ⁊ ſine eo nō pōt eſſe: vt pal.l.fi.de do.ante nup.⁊.ff.de iur.dot.l.iij.cū ſimi.nec ꝑpter matrimoniū ꝓhibet̃: ſicut ꝓhibent̃ ſimplices donationes. Et opꝫ vt dos ſit q̄ſi matrimoniū eſt nedū de facto: ſed de iure ꝯtractū/vt.C.de condi.ob can.l.j.⁊ repetit̃ q̄ſi mr̃imoniū ſtare nō pōt.c.⁊ ſi neceſſe.de do.inter vi.⁊ vxo. Etiā reddit̃ mulieri ſeparate ꝑpter ꝯſanguinitatē.c.nuper.⁊.c.j.e.ti. Diuidit̃ aūt ſm̃ Azo.vbi.s.dos in ꝓfectitiā (de qua habet̃ in.l.ꝓfectitia.ff.de iur.dot.) ⁊ in aduētitiā. Que diuiſio colligit̃ ex.l.filie dotem.ibi nec dubium.C.de colla.

¶ Dos aduētitia ſm̃ Azo.eſt q̄ nō ꝓficiſcitur a parente: vt ſi extraneus dederit patri vt daret in dotē.l.profectitia.§.ſi quis certā.ff.de iur.dot. Uel ſi pater nō tanq̄ pater: ſed vt extraneꝰ dedit: puta q2 debebat filie: ⁊ eiꝰ volūtate dedit in dotem viro: vt.d.l.profectitia.§.fi.ver.ceterum.

¶ Dos profectitia eſt que a patre ⁊ tanq̄ a patre/vel ab auo.vel a proauo paterno ꝓfecta eſt.ſ.de bonis eiꝰ: vel facto eiꝰ ꝑ filia/vl̃ nepote eiꝰ: vel quā alias de mandato eoꝝ cōſtituit: vel preſes aut curator dedit de bonis alicuiꝰ eorum: ſi erat parens ꝓdigus/vel furioſus. Nec refert an filia vel neptis ſit in poteſtate conſtituta: vel emancipata. Non enim ius poteſtatis/ſed nomē parentis facit profectitiā. A parēte ergo vr̃ data ſi ipſe dedit vel iuſſit aliūꝫ dare/vel ꝑſes/vel curator eiꝰ dedit: vt dictum eſt. Idē eſt ſi negotioꝝ geſtor eius dederit: ⁊ ipſe ratū habuerit: que omnia habent̃ in dicta.l.profectitia.in principio.iuncto.§.j.⁊ fi.

¶ Dotis priuilegia ſunt multa. require de hoc in ſum.de priui.do.⁊ Spec. in tracta.libel.ti.de dona.inter vir.⁊ vx.§.formatis.vbi no.

¶ Dotis ꝓmiſſio ſm̃ Hoſtien.vel nuda pollicitatio ſm̃ Azo.eo.ti.fit per ſtipulationem: ⁊ etiam q̄n̄q3 ſine pcedenti interogatione. Nā pollicitatio nihil aliud eſt q̄ offerentis ꝓmiſſio: vt no.eo.ſuper rub.

¶ Dotalitium.l.donatio ꝑpter nup.vel res paraphernales.i.vltra dotē date.docto.in.c.ex parte.de for.compe.⁊ in c.nuper.de dona.inter vi.⁊ vxo.

¶ De O ante R.

¶ Dromones dicunt̃ q̄ preerant nauibꝰ ad ſeruandum traiectuꝫ maris: i hoc reipublice militātes: ⁊ maris tranſitū tenentes vel tuentes. C.de offic.ꝑfec.pretorio aphri.l.ij.vn̄ etiam adhuc eorundē naues nomine vulgari dromones appellantur.

¶ De O ante V.

¶ Dubiū ſiue obſcurū verbū interpretandū eſt ꝓ reo/niſi in quatuor caſibus.ſ.q̄n̄ agit̃ de cā liberali.de inoffic.teſt.de mr̃imonio: ⁊ de dote/vt de fid.inſtr.inter dilectos.in gl.vl.⁊ de reiu.c.vlt. Itē dubia ſunt in meliorē partē interꝑtanda.de reg.iur. eſtote. In q̄bus ad cōem intelligentiā verboꝝ recurrendū eſt.c.ex literis.de ſpon.⁊ tutior via i dubijs eſt eligēda.de homi.ad audientiam.⁊ de ſpon. iuuenis.

¶ Dubium eſſe nō dicit̃ illud de quo eſt regula/lꝫ ſint aliqui caſus ſpāles niſi de caſibꝰ ſpecialibus mētio fiat. Barto.in.l.quoties.ff.ſi quis cautio.

¶ Dubius in fide eſt infidelis de he.c.j.

¶ Ducennarij dicunt̃ duces vl̃ magiſtri ducētoꝝ militum: quoꝝ dignitatē dicimus ſubſtantiuo noīe ducennam.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Duceſfactionū.i.malorum operum. ff. de appel. l. conſtitutiones.

¶ Dudum.i ante.in aut. vt lib.de cete. §.qr ꝑpter.ꝛ hec dictio aliqñ nõ reſpicit multũ retro.in aut. de her.ꝛ fal.§. ſi vero aut.ꝛ.§. ſi vero nullus.ꝛ.§. ſi vo nulla. ¶ ſicq; dudum.i.cum.in aut. de non eligen.ſecun.nub.§.gregoria.

¶ Dummodo.vide gloſſ.in.c.nõ poteſt. de preben.lib.vj.

¶ Duellũ dr ſingularis pugna:q̃ fit propter ꝓbationẽ alicuius:ita vt q̇ vicerit:probaſſe credat: ꝛ victus in ꝓbatione defeciſſe:ꝛ dr quaſi duoꝝ bellũ factum ad probationem veritatis:ac ſi ꝑ teſtes quis intentionẽ ſuam fundaſſet:vt.c.ij.de pur.vul.qũo aũt ſit licitum vel non:no.glo.in.l.q̇ ſi actione.§.ſi quis.ff.ad.l.aquil.vbi dr. Si quis in colluctatione vel pancratio: vel dũ pugiles inter ſe certant:alius aliũ ociderit.ſiquidẽ in publico certamine:ceſſat aquilia:qr glorie cã ꝛ nõ iniurie gratia damnum datum vr.Et duellum non debet fieri ꝑ eccleſia vt in.c.j.de cle.pugnã.in duel.Si tñ clericus faceret duellũ ꝛ non ſequeret mors:vel membri detruncatio:poſſet ex ſui epi diſpẽſatione in ſuſceptis miniſtrare:ꝛ etiã promoueri:vt in.c.prealleg.Etiã de iure ciuili duellum non permittitur.l.cũ filius.§.j.ff.de lega. ij.ꝛ ibi no.glo.fi.Et ibi dicit Bart.ſe audiuiſſe ab imperatore quod anteq̃ duellum permittatur:quinq; requiruntur.Primo q̧ ille qui prouocat ſit ſuſpectus vel diffamatus.Scđo q̧ non poſſit vera ꝓbatio haberi de eo de q̊ inculpat.Tertio q̧ ꝓuocat⁹ ſit par vł maior ꝓuocante:qr minori vel inferiori nõ lz aſcendere ad ſuperiorem. Quarto q̧ cã ſit perſonalis ꝛ nõ pecuniaris.Quinto q̧ electa ſit per duellũ via armoꝝ:ꝛ non via ſtrepitus iudicialis.Sed Jo.de Jmo.dicit q̧ reperit ſm leges feudoꝝ in tribus caſibus ꝑmiſſum eſſe duellũ. Primus caſus eſt in titulo de pace tenẽda.§. ſi quis hoiem.in.c.j.col.x. Secundus caſus eſt in eadem inſtõne.§.ſi quis alium. Tertius caſus eſt ẽt in eadẽ inſtitutione in.§.ſi quis miles.vbi videt innuere q̧ in q̃libet cã capitali põt fieri duellum: lz gl.contra teneat de iure Lombardoꝝ:q̃ glo.remittit ad Goff. bononien.q̇ fecit tractatũ de pugna ꝛ duello.Et dr ẽt duellũ monomachia a monos q̧ ẽ vnũ ꝛ machia pugna:q̓ſi pugna vnica:ꝛ ſingularis:ꝛ iõ inter laicos prohibet:qr in eo deus tentat. ij.q.v.c.monomachia. Nec ob.exemplum Dauid pugnantis cum Golia: qr ꝑuilegia paucoꝝ nõ faciũt cõem legem.xxvj.q.ij.c.non exemplo.ꝛ in his q̃ raro fiũt miraculũ eſt.in aut.de cõſulibus.§.j.circa medium.col.viij.

¶ Duellum fuit inuẽtũ ex diabolica imaginatione ſeu inſtigatione:vt hoies ſe trucidarent:ꝛ ſic inſurgeret periculum animarum. Panor.in.c.j.in fi.de cle.pu.in duel.

¶ Duplicatio eſt allegatio q̃ datur reo ad infirmãdũ replicationẽ actoris:vt inſti.de rep.§.rurſum.ꝛ no.ĩ Spec.de exce.§.nũc de replicatiõe.vel ſz alios eſt eliſio vel ãnihilatio replicatiõis.ꝛ hz fieri a reo ↄ replicationẽ actoris.

¶ Duplicitas prohibetur in ſex caſib⁹: vt no. Arch.xviij.q.ij.in nullo.

¶ Duploma:vt habet.ff.de ver.ob.l.cõtinuus.§.cũ ita.eſt iter duplicatũ:vel celeritas ſm gl.ibidẽ.nã tex.ibi exponit dicẽs. Neq; duplomate.i.dieb⁹ ac noctib⁹ ꝛ omni tẽpeſtate cõtẽpta iter cõtinuare cogat.q.d.hoc duploma facit.nã tex.ibi ꝓhibet eũ q̇ ephesi daturũ ſe ꝓmiſerit:nec cũ duplomate cogiturũ:nec tã delicate ꝓgredi:vt repꝑhẽſione dign⁹ appareat.Uel ergo duploma dr ille qui duplata vtit dieta:vel eſt ille qui fortuito tẽporis euentu de duabus dietis facit vnam.

¶ Duntaxat.de hoc vide Archid.de reſcrip.ſtatutum.§.in nullis.lib.vj.ꝛ de iureiur.c.j.eo.lib.

¶ Duplois vel dyplois eſt dupla veſtis.

¶ Duũuiri.i.magiſtrat⁹ municipij q̇ curie ꝑſunt.C.de decu.l.duũuiris.lib.x. Utrũ ſit magiſtratus:vel nõ nota.C. quo quiſq; or.con ue.l.ſi ita.lib.vj.

¶ De litera E.

Ayuntamiento de Madrid

E Prepoſitio aliqñ exclu dit.extra de renũ.c.j.ibi emeritũ.i.indignũ. aliqñ icludit:vt i Lucano Que rura dabunt emeritis.i.benemeritis.

¶ Eatenus quot modis capiatur. vide Bar.in.l.j.in prin.ff.de no.ope.nun.

¶ Ebrietas refert ad ſuꝑfluitatẽ potus: ꝛ eſt imoderatus vſus vini:ꝛ duo ſunt effectus ebrietatis. Nam inducit mẽtis exiliũ:ꝛ ꝓuocatio libidinis:ꝛ ideo olim pſes abſtinebant ab vſu carniũ ꝛ vini.c.ab exordio.ꝛ.c.ante oia.xxxv.j.diſt.vbi dr ꝙ ebrietas eſt fomes oium maloꝝ.Paſ.i.c.a crapula.de vi.ꝛ ho.cle.Ebrietas aſſidua eſt pctm̃ mortale §.als demũ.xxv.diſ.nã frequẽter quis inebriat:qui ſciẽter ꝛ volũtarie inebriatur.Abbas in .c.a crapula.ꝛ i.c.j.de reliq.ꝛ.c.ſane.in prin.vbi dicit etiam ꝙ vix ebrioſi decedũt ſine peccato.ꝛ vide glo.in.l.j.C.de reliq.ꝛ vene.ſanct.

¶ Ebrietas facit delictum mitius puniri.Barto.in.l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff.de pe.

¶ De E ante C.

¶ Eccleſia ſm Archi.de elec.fundamenta.li.vj.in ꝓ.multis modis dr.Quãqꝫ dr collectio ſctoꝝ.vt.xxij.q.j.nuptiaꝝ.xxxij.q.iiij.recurrat.in fi.Scdo eſt catholicoꝝ vel fideliũ collectio.de cõſe.diſ.j.eccl'ia.ꝛ ſic ſumit.iij.q.iiij.engeltrudaꝫ.Et no.ꝙ ſicut ex decreta.iulij pape.c.ij.ſumit tunc eccl'ia eſt nomen grecũ:ꝛ dicit in latino conuocatio:ꝓpter hoc qd oẽs ad ſe vocat.Et de expoſitione huius nois eccleſia vide.c.querelã.ne pla.vi.ſu.ſub.an.cẽ.cõce.in gl.vbi not.Nã ſynagoga eſt cõgregatio que ꝓprie eſt iudeoꝝ.Sed conuocari ꝓprie eſt vtẽtiũ rõne.Cõgregari aũt ſolẽt pecora:vt dicit Hug.Et dr catholica.i.vniuerſalis:qꝛ per vniuerſum mundũ eſt cõſtituta: ita exponit glo.C.de ſum.tri.ꝛ fi.catho.ſuꝑ rubri.Uel vniuerſalis dicit.i.gñalis in eadẽ doctrina ad inſtructionẽ vel adminiſtrationem:vt in pall.c.iulij pape.Uel dicit eccleſia ſm grecos:ab eccleys:qd eſt miſerans:qꝛ ipſa plena mia eſt.Nã nũqꝫ claudit gremiũ ſuũ redeũtibus.C.de ſum.tri.in epl'a inter claras.que eſt Joãnis ſanctiſſimi archiepi romani ad Juſtinianuꝫ imperatorẽ:ꝛ incipit.Uictor Juſtinianus pi9.ꝛ habet ſex columnas.ꝛ de here.ſuꝑ eo.lib.vj.Tertio eſt collectio malignãtium.ps.Odiui eccleſiã malignantiũ.Quarto eſt muroꝝ ambitus.Et vide gl.in vbo matricẽ.in cle.j.de ſen.excõ.ibi cõcordantie.Et qñqꝫ ſumitur pro materiali eccl'ia ꝛ eccleſie parietibus.Quinto eſt corpus Chriſti.Sexto ꝑlatura eccleſie.Septimo obuẽtiones eccl'iaſtice ꝓuenientes ratione eccl'ie.Octauo epalis eccleſia.Et hãc deſponſat eps qñ conſecrat.Nono viri eccleſiaſtici.lxiij.diſt.c.j.Decimo canonici matricis eccleſie.xiij.q.j.§.vlti.Undecimo maior pars capituli.lvj.diſtin.apl'ica.Duodecimo ſignificat epm tãtũ.vij.q.j.ſcire.Tredecimo eſt quelibet eccleſia ꝓuincie cathedralis:nõ romana.Nam appellatione eccleſie matricis intelligit eccleſia cathedralis:ſed non romana.vt in.c.cũ ſuꝑ.de vſu palliũ.vide gl.ij.in.c.cũ clerici.de verb ſig.ꝛ.x.qd.j.c.j.Antiquo eccleſie cathedralis noie etiã intelligitur eps et capl'm illius eccleſie:ꝛ non alij clerici.Et eccleſiarũ bona ſunt dei:licet oia ſint eius:hectñ ſpecialius.Et eaꝝ res et ꝑſone diuino ꝛ humano iure ab exactionib9 ſecularium perſonaꝝ ſunt immunes.c.ꝙꝙ decem.libꝛ.vj.ꝛ eccleſia nõ debet ditari cum aliena iactura.liiij.diſtin.generalis.de pe.ſuam.ff.de condi.indebi.l nam hoc natura.

¶ Eccleſia collegiata que dicatur:ꝛ quomodo cognoſcat:vide late per Abb.in.c.nobis.in.ij.col.verſicu.in gloſ.in verbo in conuentuali.de iure patro.et per Archi.in.c.monaſteriũ.xvj.q.vij.vide etiam aliquid per Card.in cle.ij.de eta.ꝛ qualit.in.iiij.q.ꝛ per Feli.in.c.accedentes.in.ij.col.verſi.dicit etiam Oldra.de preſcrip.

¶ Eccleſiarum appellatione in materia odioſa ꝛ penali nõ venit hoſpitale:niſi

Ayuntamiento de Madrid

ſit religioſorum. Dñicus de ſan. Gemi. in. c. cupiẽtes. §. j. de elec. in. vj. l. iij. col. Feli. in. c. de quarta. in. vj. col. verſi. ꝙ omne hoſpitale. de preſcrip.

¶ Ecce no. Paulus in commento. c. tertio loco. de proba.

¶ Etiã illa dictio implicat. C. ſi tutor vel cura. l. etiam. ⁊. l. ſi.

¶ Eculeus eſt genus tormenti ad modũ crucis diſpoſitũ. C. de malefi. ⁊ mathe. l. ⁊ ſi excepta. in fin. de hoc. xxiij. q. j. c. j. per Archi.

¶ De E ante D.

¶ Edes ſm Azo. dicunẗ edificia vrbana: ſicut ville ruſticana. ita exponitur. ff. de verb. ſig. l. fundum.

¶ Edere actionem ſm Azo. in ſum. C. de eden. eſt exprimere vel deſignare ius quo quis petit aliquid ab aliquo in iudicio. Fit autẽ editio actionũ vel per libellũ iudici oblatũ. ſ. vt per eum reo detur: ⁊ ipſe deliberet: vel in alio quez ipſe deſcripſit: vel ſine libello: dictãte autore vel ſapiente ſuo quid tunc eſt dictaturus: aut quo iure eſt vſurus. ff. eo. ti. l. j. §. edere.

¶ Editio inſtrumentoꝝ ſm Hoſtiẽ. in ſum. de fi. inſtru. §. an inſtrumẽtũ edi poſſit: ⁊ qualr fiat poteſt dici copiatio vel cõicatio facta coram iudice vel eo pñte: ſiue aduerſarius ſit preſens: ſiue non ſaltẽ cum conſule. vt. l. j. §. editiones. ff. de edẽ. vbi de editione inſtrumentorum. in gl. ibidem. Nam edere eſt oſtẽdere: ⁊ copiã deſcribẽdi facere. vt no. in. c. j. de probationibus.

¶ Edictum qñq; idez eſt qꝺ mandatum principis: ſm illud Luc. ij. Exijt edictum a Ceſare Augu. Qñq; idẽ eſt qꝺ gñale ſtatutũ principis: vnde. Edicũt reges: indicit feſta ſacerdos. Et differt a cõſtitutione: qꝛ conſtitutio põt eſſe gñalis vel ſpecialis. vt. l. j. ff. de cõſti. princ. ⁊ ſic accipitur. C. de edicto diui adria. tol. ⁊ ſi ſibus. Qñq; idem eſt qꝺ ſtatutũ vel mãdatũ pretoris: ſicut oĩa pretoria edicta: vt edictũ de albo ſcribendo: ⁊ de ius vocando: et de bnõꝛ: de quibus vide Spec. de act. ſeu peti. proponẽdis. §. poſtremo. verſic. nunc dicamus de edictis. Et quedam alia differentia edictoꝝ eſt diuiſio: qꝛ quedam ſunt prohibitoria: vt edictum de teſtibus ⁊ matrimonio: quedam permiſſoria: vt de iureiuran.

¶ Edictum prohibitorium eſt illud in quo regulariter oĩs permittitur qui non prohibetur: vt in ꝓcuratoribus: in teſtibus. ff. de teſtib. l. j. ⁊ de tranſla. epiſco. c. inter corporalia.

¶ Edictum permiſſorium ſm Jo. cal. de ſupplẽ. neg. prela. c. romana. libr. vj. e illud quod regulariter eſt prohibitorium: ⁊ tñ in certis caſibus permittiẗ vt in. c. romana. prealleg.

¶ Edictum carbonianũ. require. J. carbonianum.

¶ Edictuz diui adriani ſm Azo. in ſum. C. de edic. diui adria. tol. cõtinebatur ſi ſcriptus heres poſtularet ſe mitti in poſſeſſionẽ: nõ aliter fieret miſſio niſi viceſima pars dareẗ reipublice. Et quia multe erãt interpretationes et diſtinctiones circa hoc edictum facte: ideo hodie ſublato hoc edicto: fit miſſio in poſſeſſionẽ reruz hereditariaꝝ: iuxta diſpoſitionẽ quam ibi diſponit ſeu ponit Azo. et ideo poniẗ vnica rubr. de edi. diui adria. tol. in. vj. lib. C.

¶ Edictum edilitiuz dicitur idem quod actio edilitia. Nã actio edilitia ab edicto edilitio deſcẽdit. vt. l. cum autem. §. he actiones. iuncto. §. edilitie. in. l. ſi. ff. de edil. edic. de hoc require ſupra Actio edilitia.

¶ Edictum pretoriuz eſt qꝺ pretor edicit iubendo: mandando: vel cõſtituẽdo: vt facit in edicto. de dam. infe. vt. ff. de dam. infect. l. pretor ait. ⁊. ff. nau. caup. ſta. l. j. ⁊ ne quid in flu. pu. l. j. ⁊ in aliis pluribus. Forte pro eodẽ ſumitur hic mãdare ⁊ iubere: vt not. ff. qꝺ iuſſu. l. j. in glo. ſuper verbo quemadmodum.

¶ Edictum ſucceſſoriũ ſm Azo. in ſum. C. eo. tit. eſt quo prouidetur creditoribus. Et dicit ibi glo. ꝙ eſt qꝺ prioribus nõ petentibus: ſequẽtibus petentibus permittiẗ. Fit etiã qñq; ſucceſſio de gradu in gradum: ⁊ de capite in caput. C. de ſuc. edict. l. j. nã illud edictũ

propter

Ayuntamiento de Madrid

propter creditoꝛes inductū eſt.ff.eo.l.j.vbi illa ſcripta q̄ſi de v̄bo ad verbuꝫ poſita ſunt:ꝛ hoc ideo ne creditoꝛib⁹ longioꝛ moꝛa fieret:dum bona hereditaria vacua ſine dn̄o diutius iacerent. Bene igit̄ putauit pretoꝛ preſtituere tēpus his quibus bonoꝝ poſſeſſiōes detulit:ꝛ dare ſucceſſioneꝫ inter eos: vt citius poſſent creditoꝛes ſcire vtrū habeant cū quibus cōgrediantur:an bona vacantia fiſco delata ſint:an potius ad bonoꝝ poſſeſſionē procedant quaſi ſine ſucceſſoꝛe defuncti.

¶ Edilis olim dicebatur qui nō ſolū conſtruebatur a plebe ad hoc vt preeſſet edibus:vt.ff.de oꝛig.iur.l.ij.§.iteꝗ vt eſſent. ſed etiā prefuit plebiſcitis.qui etiam edituus dicebatur a noie edes:ꝛ a verbo tueoꝛ ris.qꝛ tuebat̄ edes:vt inſti.de tuto.§.tutoꝛes antē.proſpiciebat enim ne in ciuitate eſſent domus ruinoſe vel inoꝛdinate poſite in p̄iudicium reipublice. Deinde plebs ſibi patres creauit:qui etiā plebē excederēt. De numero patrū vide.ff.de oꝛig.iur.l.ij.§.deinde cum placuiſſet.

¶ Ediles curules ſunt conſtituti poſtq̄ placuit plebi:qui etiā curabāt de edibus patrū ꝛ negotiationibus:vel etiā dicti ſunt:qꝛ curā habebant edendorum aialium vt ſana vēderent̄:vt no.ff.de offi.prefec.vigil.l.j.in glo.

¶ Edilis cerealis dr̄ a cerere:qꝛ p̄fuit annone.i.frumēto diſtribuēdo.Itē ēt dr̄ p̄fectus annone.de q̇bus edilibus in pall.l.j.ꝛ.l.ij.§.deinde.ff.de oꝛi.iur.hic tn̄ ꝑprie vel improprie de edo es.ꝛ nō de edibus edilis dr̄:nec em̄ ſpectat ad eū cura ediū ſed edulioꝝ.Qn̄q̄ eſt alterius adminiſtratiōis nomē alij impoſitū per vſurpationē eius:ꝛ quidā credūt vocari cōtinue annone p̄fctū. Azo tn̄ in ſum.C.de offi.p̄fec.anno.dicit ꝙ annone et publice functiones a quolibet debebūt p̄ſtari:ꝛ tūc qn̄ aliquis priuilegio vel p̄ſcriptione p̄tendebat excuſationē:prefectus annone de hoc ip̄o cognoſcebat:alioq̇n imponebatur ei pena triginta libraꝝ auri.

¶ Educare eſt ad victū neceſſaria preſtare.ff.de ali.leg.l.vlti.

¶ Edulium.i.comeſtio.ff.de offi.procōſul.ꝛ leg.l.ſolent.

¶ De E ante F.

¶ Effeta.i.aperire.de conſe.diſtin.iiij.c.poſtea tanguntur.

¶ Effuſionis verbū abundantiā ſignificat.xv.q.j.reuertimini.xlij.di.ſepe.vide glo.de ſen.excō.c.cum illoꝝ.in verbo effuſionem ſanguinis.

¶ Effuſio ꝛ eiectio.reqre.ſ.actio.de effu.

¶ Effeminati dicūtur quibus virilia exciduntur:vel ſodomite.

¶ Effractoꝛes dicuntur qui ſiue diurni vel nocturni furandi cauſa ſolēt domos effringere:vt.ff.de effrac.ꝛ expi.l.j.ꝛ.ij.vel qui carcerē vel aliud frāgunt vt euadāt.ꝛ aliter puniēdi ſunt diurni et aliter nocturni:qꝛ atrocioꝛes ſunt: et acerbius puniunt̄:vt in.c.ſi perfodiens.de homi.ꝛ.ff.ad.l.aquil.l.j.

¶ De E ante L.

¶ Electio ſm Jo.eſt alicuius ꝑſone idonee ad dignitatē vel fraternitatē ſiue ſocietatē ſuata foꝛma canonice facta vocatio:ꝛ hoc mō electio ſumitur ſtricte:q̄uis eligere ad multa ſe habeat: vt etiā no.Hoſ.in ſum.e.ti.§.j.in prin. Unde ad electionē tria reqrunt̄.ſ.autoꝛitas:nūerus:ꝛ zelus.Autoꝛitas cōſiderat̄ in dignitatib⁹ ꝛ meritis vite. zelus ꝯſiſtit in aio:vt ſine carnali aio fiat:ſed ſm meritū ꝑſone eligēde.viij.q.j.ſi ergo.lꝫ cōtra iſtā ꝯditionē ſepi⁹ cōmittat̄ electio de facto:nō de iure. Un̄ q̇drupl̄r eligi ſolēt:vel q̄tuoꝛ poꝛtis intrare ſolēt viri eccl̄iaſtici.vnde poeta.Quatuoꝛ eccl̄ias poꝛtis intrat̄ ad oēs.Ceſaris et ſimonis ſanguinis atq̄ dei.Prima patꝫ magnis:ſed nummis altera charis.Tertia:ſed paucis quarta patere ſolet.de numero patet. Debet ergo electio fieri ſm iſta tria habito reſpectu meriti ad meritū:zeli ad zelū:numeri ad numerū.Si tn̄ ex vna parte ſit dignitas:ꝛ zelus melioꝛ tam reſpectu eligētiū q̄ electi:ꝛ ex alia parte numerus maioꝛ:certe p̄ualebit

dignitas eũ zelo ipſi numero:vt extra de elec.c.eccl'ia veſtra.Itē differũt electio:collatio:ꝛ pſitatio.nā electio fit p collegiũ ad dignitates.ꝛ papa confirmat:ꝛ quodlibet collegium dꝫ eligere ꝑlatũ ſuũ niſi aliud ſit de ↄſuetudine vel priuilegio:vt extra de elect.ꝛ elect. pote.c.ſ.collatio fit ad bñficium ſimplex:ꝛ pertinet de iure cõi ad epm per totā dioceſim cũ cõſenſu capituli:niſi aliud habeat conſuetudo vel priuilegium:ꝛ dat plenũ ius:nec indiget confirmatione.Sed pſitatio ptinet ad patronum:nec dat plenũ ius pſitato:ſed requirit̃ inſtitutio et inueſtitura epi: vt per totum tit.de iure patro.

¶Electio debet eſſe cõis conſonās ꝛ canonica:ita ꝙ ſi vnũ deficiat:erit vitioſa.tex.in.c.nullus laicoꝝ.iuncta gloſ. lxiij.diſt.Que antē dicatur electio canonica:vide Jo.an.in.c.nõ poteſt.in verbo canonice.de prebē.li.vj.Spec. in ti.ij.§.videndũ reſtat.v̄ſi.nunquid nocet.ꝛ debet fieri loco determinato: al's eſt nulla:niſi cauſa ſubeſſet.c.venerabilem.de elec.gl.in.c.in nomine domini.in verbo.fieri.xxiij.diſt.

¶Elemēta pria ſunt q̄tuor:ex q̄bus oĩa corpora ↄſtituunt̃:quoꝝ virib9 totus mũdus gubernat̃.ſ.terra frigida ꝛ ſicciſſima:aq̄ humida ꝛ frigidiſſima:aer calidus ꝛ humidiſſimus:ignis ſicc9 ꝛ calidiſſimus:primũ melācolicũ:ſcd̓m phlegmaticũ vel fleumaticũ:tertium ſanguineũ:ꝛ quartũ cholericũ:vt no. in gl.in ꝓe.iſti.ſup v̄bo.pria elemēta.

¶Elimatum.i.purgatuꝫ.C.de vete.iure enu.l.ij.§.ſed cum proſpeximus.

¶Elogium idē eſt qđ teſtamentũ:vel dicitur etiā eulogium:vt infra dicetur.

¶Elogia.i.epl'e.ff.de cuſt.reo.l.diuus.et de re mili.l.iij.in prin.Aliq̄ñ.i.generalis ſermo.de edil.edic.l.ediles.ij.§.iumentorum.Quandoq;.i.panis benedictus.ſ.q.ſ.non licet.

¶De E ante M.

¶Emancipatio ſm Azo.eo.ti.eſt relaxatio patrie poteſtatis corā iudice facta: ꝛ dicit̃ quaſi extra manũ idē poteſtatē patria poſitio:quia q̄ſi filius extra manum patris ponitur:tunc emancipatur:vt in tit.C.de eman.lib.

¶Emācipatus dicit̃ filius vel nepos qa iugo ꝛ poteſtate vel manu pr̄is vel aui eſt relaxatus:ꝛ ſui iuris effectus:quia emācipare eſt a poteſtate:manu:ꝛ iure patrie ptātis dimittere vel liberare. Sed manumittere eſt ſeruũ a ſeruitute eripere vel emittere ſeu ſinere:et ſic emācipatio ptinet ad liberos:ꝛ manumiſſio ad ſeruos.Et no.ꝙ deus emācipauit hoiem dum dedit ei liberũ arbitriũ:ꝛ ſic ſumus filij dei emācipati.c. niſi cum pridē.de renũ.§.verũ.vbi de hoc gl.Et not.ꝙ pr̄ põt cõpelli a filio ad emācipationē eius q̄tuor caſibus: vt no.glo.inſti.de tute.§.ꝛ edem.

¶Emāſor dicit̃ q̄ diu vagus fuit extra caſtra:tandē rediēs ad caſtra:vt.ff.de re mili.l.iij.§.emāſor.Et ponit̃ de pe.di. ſ.c.pene.Uel dr̄ qui immente lite fugit extra caſtra:ꝛ pace reformata redit.

¶Embola felix appellat̃:vel romanoꝝ iuuētus excreſcēs.Uñ annus biſſextilis dicit̃ emboliſmus vel emboliſmalis:q2 creſcit in vno die.De hoc.C.de ſacroſan.eccl.l.iubemus.in gloſ.

¶Emergere eſt aliq̄d ſubito euenire vel accidere:ꝛ ſic forte accipit̃.C.de admi niſtra.tut.l.cũ quedā.ver.ſiue huiuſmodi.Et nota differentiaꝫ inter illa q̄ ſit q̄ſtio emergēs ꝛ incidēs:ꝛ quomodo differāt:eſt gl.optima in.c.ſ.de oĩ. cogni.Et dicunt ibi doc.ꝙ incidēs reſpicit negotiũ principale:ꝛ tāgit merita eius:ſiue ſit acquiſitũ añ:ſiue poſt lit.cõteſt.Emergēs v̄o tm̄ ꝓceſſum reſpicit ꝛ tēdit ad ipm impediendũ ſiue etiā ante ſiue poſt lit.conteſt.orIat̃.Et dicit̃ emergēs id qđ extrinſecus euenit:ꝛ nihil cõe habet cũ negotio principali.Sed incidēs intrinſecus reſpicit negotiũ principale.Quãuis enim vtrũq; oriatur ex circunſtantijs:tñ in hoc intereſt:q2 incidens eſt ex circunſtantijs cauſe vel negotij principalis: ꝛ emergēs ex circũſtantijs iudicij vel ꝓceſſus:vnde.Incidēs perimit:emergens iurgia differt.Et ad ſaluandam gloſſam ꝑallegatā q̄ videt̃ deficere in

Ayuntamiento de Madrid

differẽtia quam ponit: qꝛ incidẽs etiã in iudicio põt oriri. ſ. opponendo pactũ de nõ petẽdo: ⁊ emergẽs q̃ñq3 añ lit. conteſtationez: vt ſi excipiat̃ de excõicatione ante lit. conte. dicas ꝙ incidens dicit̃ habere cãm vetuſtiorem ad negotiũ principale: ſed emergens dicit̃ de nouo oriri: qꝛ tendit ad impugnandũ: et ante ꝓceſſum de nouo factũ eſſe nõ poterat: cũ nõ poſſet impugnare nõ eſſe. facit. c. ad diſſoluẽdum. de deſpon. impu. ⁊ eſt glo. bona in. l. ꝙ iuſſit. ff. de re iu. q̃ dat exẽplũ: incidẽs: vt ſi actor dr̃ ſeruus: emergẽs: vt teſtẽ non admittendo. Et ibi docto. plene notant de hoc an p̃tor vel iudex poſſit reuocare interlocutoriã per quã q̃ſtio incidẽs vel emergens decidat̃.

¶ Emiola. i. ſeſcupla cõpoſitũ ab emi. i. dimidiũ ⁊ bolon totũ quaſi continẽs totum ⁊ dimidium: ⁊ eſt vſura que cõtinet totum: ⁊ alteram eius partem: vt ſi de quatuor ſolidis accipiantur in fine anni ſex.

¶ Emeriti dicuntur milites veteres qui iam ſunt a militia ſoluti: vt in ti. ff. de vete. ⁊ mili. ſucceſſione.

¶ Emptio require. s. ꝯhenda emptio. et cõtrahitur poſtq̃ de pretio cõuenerit ea mente: vt pretiũ ſoluat̃. Nã ſi imaginarie ⁊ ꝑ ſimilitudinẽ de pretio cõueniret emptio nulla eſſet: ⁊ ꝯhitur ſolo cõſenſu: ſiue inter p̃ſentes: ſiue inter abſentes ꝑ nuntiũ vel per epiſtolã: vt probatur inſtitu. eod. tit. in prin. et ff. eo. l. j. §. vlti. ⁊. l. ij. §. j. ⁊ arre datio eſt argumentum emptionis.

¶ Emptio preſumitur facta ex pecunia illius cuius nomine cantat inſtrumẽtum. Panor. in. c. preſbyter. in. ij. not. de peculio clericorum.

¶ Emptor bone fidei dr̃ eſſe q̃ aut ignorauit rem alienã: aut putauit eũ qui vẽdidit habere poteſtatem vendendi.

¶ Emphyteoſis ſm̃ Azo. in ſum. C. de iure emphy. ⁊ ſm̃ Hoſ. in ſum. rub. de loca. ⁊ cõdu. §. quid ſit emphyteoſis dr̃ emphyteoſis grece eſt melioratio latine. Ab initio enim ſterilia tantũ per hunc contractum concedebant̃: vt is qui acciperet rem in meliorem ſtatum deduceret ⁊ ſterilem fertilẽ redderet. Poſtea tñ permiſſuz eſt de rebus fertilibus ⁊ fructuoſiſſimis emphyteoticari poſſe: vt. C. de iure emphyt. l. j. in principio. Et dr̃ emphyteoſis: vel emphyteoticus cõtractus ille qui in meliorationibus ⁊ in rebus ſoli tm̃ conſiſtit. Eccleſiaſtica aũt emphyteoſis cõſiſtit in his immobilibus que ad hoc congrua vident̃ economo ⁊ aliis gubernatoribus: vt. C. de ſac. ſanct. eccle. in aut. perpetua. ⁊ aut. leges quas. Et prout cõmuniter dicitur: tũc emphyteoſis eſt media inter locationem ⁊ vẽditionem. Et ita diffinit zeno imperator: imo dicit dictũ ꝯctum eſſe quoddam tertium genus ab emptione ⁊ locatione ſeparatuz: vt. l. j. C. de iur. emphy. que eſt lex zenonis. Sed Hoſti. ſuam diffinitionem ſm̃ hãc intellexit: vtputa quemadmodum Hoſt. dicit. ⁊ eſt hoc ideo qꝛ decretalis potuit emphyteotã ponere ſub titulo de loca. et conduc. qꝛ magis ſimilis eſt emphyteoſis locationi q̃ venditioni: cũ dominium retineat̃: ⁊ aliquid certũ annuatim recipiatur. vide Spec. de loc. ⁊ condu. §. nunc aliqua. in deci. emphyteoticus. ca. cũ adiectiuũ. vñ dr̃ emphyteoticus ꝯctus: emphyteotica cõceſſio: ⁊ emphyteoticam inſtrumentum. Inde etiã emphyteotico cas. id eſt in emphyteoſim concedere. Et eſt natura huius ꝯctus vt ſoluat̃ penſio ſicut conuẽtũ eſt: niſi res ex toto pereat: item ꝙ licet dño auctoritate ſua emphyteotam ⁊ eius ſucceſſorem expellere: ſi per triennium ceſſauerit ſoluere penſionem: ſed emphyteota eccleſie repelli poteſt ſi per biẽnium nõ ſoluerit penſionem.

¶ Emphyteota vel emphyteoticarius dicitur ille qui agrũ cõduxit vel accepit ad tempus colendũ ſub certo pretio. Cuius contrariũ dñs Uuilradus tenuit: videlicet ꝙ nũq̃ ad tempus: ſed bene ꝑꝑetuo tempore cõduxit q̃diu viuet hereditario iure tenendũ: ⁊ colendũ ſub certo pretio ⁊ certis conditionibus: prout inter ipſos contractũ eſt per. l. j. C. de iure emphyte. ibi per-

petua ſtabilitate.ff.ſi ag.vectig.vl'em phy.pe.l.j.§.q in ꝑpetuū.⁊ dicit hoc expꝛeſſum eſſe in.l.ſ.§.q̄cūq;.C.de fun. patri.vel ꝑpetua ſcriptura interueniēte: ⁊ ꝯſenſu vtriuſq;.i.dñi ⁊ emphyteote adhibito: in hoc.ſ. vt ſtatim dñs aliqd ꝓ re accipiat.ſ.ꝙ inter eos ꝯuenerit: vel pecuniā vel aliā rē: puta predium aliqđ: vel ſimile: vt pꝛopꝛiū ſit ⁊ ſinitē: vt hic emphyteota de cetero annis ſingulis vel duos venetos: vel ſiſc ſoluat in ſpecie reddit⁹: pꝛout dicit Azo in ſum.C.de iur.emphy.

¶ Emphyteoſis perpetua eſt regulariter pꝛohibita in rebus eccleſie: ⁊ dicit̄ perpetua: etiam ſi ſit ad. xxx.an. P anoꝛmita.in.c.nulli.in vlti.not.de reb⁹ eccleſie alie.

¶ Emphyteemata vl' emponemata (al's emphyteomata) ſm Azo.eo.tit.ſunt res melioꝛate ⁊ ita exponit tex.l.iij.C. eo.ti.vel melioꝛationes q̄bus ager laboꝛe ſic retinētis melioꝛ efficitur.

¶ Empleumata dicunt̄ impoſitiões. vñ emple grece eſt impoſitio latine. vel ſunt ſuperſtitiones ſiue ſuperabūdātia. Jtem expleuma eſt eminēs ſcriptura. Et dicit Ac.in.l.tigni.ff.ad exhib. ꝙ empleumata ſunt oꝛnamēta vaſoꝝ vel oꝛnatus aut varietates coloꝛū: vt ff.de vi.triti.⁊ ole.leg.l.iij.§.ſ.

¶ Jmo vero emblemata legendū eſt nō embleumata: quod nihil eſt. Et dicit̄ emblema a greco verbo emballo: qđ eſt immitto: inſero: ſeu iniungo: vide Budeum.ff.ad exhibendū.l.tigni. Expleuma vero cui⁹ autoꝛ meminit: nunq̄ legi.

¶ Emolumentū capitur pꝛo ſuſtētamento in diſpoſitione contēto: ⁊ onere ſibi annexo: qꝛ ex emolumento regulat̄ onus: vt ex volūtate teſtātoꝛis: vel quolibet alio medio diſponēte concluſuꝫ vl' ⁊ materia ſubiecta patit̄.v.g. lego titio decē: ⁊ volo ꝙ dentur ſeio q̄ndecim nō tꝫ onus in quinq;: ⁊ ſic in excedēti q̄ntitate.l.imperatoꝛ.§.ſ.ff.de leg. ij. Ratio: qꝛ lꝫ hec ſit volūtas teſtatoꝛis: tñ materia ſubiecta nō patit̄ hoc ſignificatū.ſ.onus eſſe ſine emolumēto vel circa emolumentū: qꝛ quem nō honoꝛo: eundē nec honoꝛare debeo. Jtem ibi lego decem tibi: vt des titio librū tuum qui vꝫ quindecim: ſi acceptas decē teneris ad onus libri valētis q̄ndecim.l.imperatoꝛ: enimuero. ff.de leg.ij. Ratio: qꝛ ſignificatū ſumitur ex verbis teſtatoꝛis: ⁊ acceptatione legati: nam per acceptationē videris rem tuā tm̄ eſtimaſſe in qua oneratus es. Jtem ibi: teſtatoꝛ legat tibi decē ⁊ rogat vt ſtichum ſeruū alienū qui vꝫ.xv.titio des: ſi acceptas legatū nō teneris titio vltra emolumentū.l. gñaliter.§.qui alienū.ff.de fideicō.libre. Ratio: qꝛ acceptans veriſilr ignorat valoꝛem rei alienę. Jtem ibi. teſtatoꝛ legat tibi fundū valentē centū: ſi centum dederis heredi alieno: ſi oneraris reſtituere fundum non teneris vltra emolumentū.l.ciuitatib⁹.§.ſ.ff. de lega.ſ. Similiter ſi fundus legatus eſt titio: ⁊ oneratus eſt in dando aliū fundū q eſt maioꝛis valoꝛis: nō tenet̄ onus vltra emolumentū ꝑ alleg.l.imperatoꝛ. Jtem ibi teſtatoꝛ legat nictas que eſt debitoꝛis ⁊ creditoꝛis: legatari⁹ acceptat: ⁊ onus eſt debitoꝛis: vltra emolumētū tꝫ onus: vt in.l.cū pr. §.menſe negotiū.ff.de leg.ij.qꝛ ex vniuerſitate concurrit volūtas teſtantis ⁊ acceptātis. Unde nota ꝙ min⁹ emolumentū non patitur maius onus: ſed tñ onus non cenſet̄ min⁹: qñ vere vel ficte eſt equale: ⁊ ſic diminuto emolumento diminuit̄ onus in quantū eſſet emolumēto maius: ⁊ hoc verum: niſi vbi pōt culpa imputari habēti emolumentū. Sed tūc onus videt̄ maius: qꝛ equiparaſſe vř.⁊ finaliter poſt multa dicta Bar.⁊ doct.in.l.plautius.ff. de condi.⁊ demon.cōcluditur ꝙ emolumentum onus ſibi iniunctum regulat: vt voluntas diſponentis vel acceptantis declarat.

¶ Emologari: alias homologari eſt confirmari: vt dicimus ꝙ arbitrium emologatur.i.confirmat̄ ſilentio decē dierū tacite vel expꝛeſſe: ſm Goff.in ſum. de arbi.§.effectus.

¶ Emunitas ſm Gof.in ſum.eo.titu.eſt libertas cōceſſa eccleſiis vel eccleſia-

Ayuntamiento de Madrid

sticis personis ⁊ rebꝰ alijs ad eas spectantibus. Uel est priuilegiũ ecclesiastice libertatis vel personarũ vel rerũ ad eam pertinentiũ. Dicitur autem emunitas quasi extra munia.i. officia vel onera: a q̃bꝰ eccl'ie sunt immunes: vt eo.titu.c.ecclesie: vnde locꝰ cõsecratꝰ scȝ eccl'ia habet emunitatẽ: id est libertatem vt nullus inde trahatur p vim: nisi in casibus: scȝ si fugiẽs ad eccl'iaȝ sit publicus latro: vel nocturnꝰ depopulator agrorũ: id est deuastator fructuũ in agris. Etiam si in ipsa ecclesia commisit homicidiũ: furtũ: vel maleficiũ: quia frustra auxiliũ legis implorat qui committit in legem. de vsur. qr frustra. de ap. c. an sit. C. de iure deli. l. sancimus. §. si vero. vel dicitur quasi extra munia. i. munera. Non enĩ ecclesia subit sordida munera: vt calcis coquẽde: arene fodiẽde: ⁊ similia. de quibus vide Host. in sum. eo. tit.

¶ Emissarius vero dr qui faciliter salit super aquas vel per aquas ⁊ fossata.

¶ Emulatio. i. inuidia: et habet plures significationes: vt. xlij. dist. scimus.

¶ De E ante N.

¶ Encenia erat festiuitas dedicatiõis tẽpli: grece enim kainon: id est nouum.

¶ Energumini sunt a demonibꝰ obsessi: vel q̃ in defectu lune patiunt defectuȝ mentis. not. de cõse. dis. v. c. omni die.

¶ Enigma. i. subtilis dubitatio. C. de leg. l. fi. circa fin. ⁊ extra de reli. ⁊ vene. san. c. j. lib. vj. alibi expõitur. i. figura. C. de ve. iu. enu. l. j. §. j. aliter sumit in aut. de equali. do. §. j. versi. ille autem.

¶ Enim: id est certe: exponit glos. in aut. de nup. §. nuptias. ⁊ habet hec dictio enĩ. extra de resti. spo. c. freqnẽs. §. illũ aũt. in. vj. ⁊ istit. de re. diui. §. illud enĩ. ⁊. §. partus. Aliqñ exponitur enĩ. i. qr. C. de cri. sacri. l. ij. Aliquãdo ponitur continuatiue cum superiore. vt. ff. de mil. test. l. nec enim.

¶ Enormis lesio quando dicatur: gl. in c. cum illorum. de sen. excõ. dicit ꝙ statur arbitrio iudicis. Feli. in. c. cũ illorũ. col. iiij. ver. in ea gl. ibi relinquitur.

¶ Enucleare vetus ius. i. extra nucleum obscuritatis ponere. Nã put Azo dicit. C. de ve. iur. enu. sicut in nuce inuenit qd est amarũ: ita ⁊ in veteri iure erãt tot multitudines qd nemo eas habere vel legere poterat. Nam sicut in nucleo dura testa inuenit: ita ibi dure et inique sñie erant. Item sicut nucleus cum inutili pellicula tegit ⁊ latet: ita ⁊ in illa multitudine tãta ⁊ sublata supfluitate ãtiqua ⁊ necessarijs ⁊ vtilibꝰ collectis prout meliꝰ fieri potuit: ius vetꝰ enucleatũ est. Nã melius est pauca ⁊ idonea effundere ꝙ̃ multis inutilibus hoĩes pregrauari: vt. C. e. tit. l. ij. §. sed ⁊ si q̃d. Item dr vetus: qr ab vrbe Roma condita ⁊ a Romuleis temporibus vsq ad tempora Iustiniani fere p mille quadringẽtos annos confusũ statutuȝ obtinuit: vt. C. de ve. iur. enu. l. j. §. j. ibi reperimus autem ⁊c.

¶ Enũtiatũ verbum de se tm̃ significat: ꝙ̃tũ sonat. s. enũtiationẽ eiꝰ qd est vel qd nõ est: sicut nũtius dr qr refert volũtatẽ dñi sui: scȝ quid velit: ⁊ quid nõ velit: vt in. l. ⁊ lȝ. ff. de cõsti. pecu. Qñq tñ verbis enũtiatiuis significat dispositio: qñ hoc significari cõcludit ex q̃tis probabili significato: vbi gratia. Creditor dicit debitori suo quẽ scit eẽ debitorẽ: cõfiteor te nõ teneri vel debere. Hec sunt vba enuntiatiua tm̃ ⁊ falsum enũtiãt: qr verũ est ipsum teneri: ⁊ ideo hec vba verã liberationẽ inducũt. l. tale pactũ. ff. de pac. Nõ est volũtas pferẽtis: ex fauore liberationis: secus si ignorãter pferret. Itẽ ibi testator legauit mixta vxori: ⁊ dixit se nõ dubitare q̃ cũ accepit vxor: liberis cõmunibꝰ restituturã. Hec vba: nõ dubitare: nõ sũt dispositiua: sȝ enũtiatiua qr enũtiãt volũtatẽ mulieris: ⁊ eiꝰ factũ futurũ in rebus sibi legatis: ⁊ tñ accipiũt pro fideicõmisso: ⁊ sic significãt dispositionẽ: vt i l. vnũ ex familia. §. fi. ff. de le. ij. Ratio: qr hoc importat volũtas testatoris ex significato amoris ad liberos: ⁊ ex infirmitate enũtiationis dicit se nõ dubitare. Iteȝ ibi: in iudicio confiteor me tibi debere decẽ: significatur dispositio: qr p hoc vbuȝ

Ayuntamiento de Madrid

obligor ſoluere: lȝ ante nõ eſſem obli-
gat⁹.l.vnica.C.de ↄfeſ. Ratio: q̃r hoc
importat preceptum iudicis de ſoluẽ-
do expreſſum vel tacitum: licet eñi ex-
preſſe non ꝑcipiat: habetur tñ pro p̄-
cepto: ⁊ ex cõfeſſione ſufficiẽter ꝓbat
debitũ: ⁊ ſic lex hoc diſponit etiã p̄ter
voluntatẽ obligati propter neceſſita-
tem iudicij. Item ibi: extra iudiciũ cõ
fiteor me tibi debere decẽ ex cauſa mu
tui: per hec v̾ba nõ ſignificatur diſpo
ſitio: ſed eſt tñ enuntiatio ex qua orit
ſufficiẽs probatio debiti.ff.depo.l.pu
blia.§.fi. Ratio: q̃r hoc tantum ſigni-
ficãt v̾ba: nec poteſt aliunde cõcludi.
Alia diſpoſitio. Nam obligatio facili
ter infert ſicut liberatio. Itẽ ibi: extra
iudicium ↄfiteor me tibi debere cẽtũ:
nõ exprimendo cauſam: hic tantũ eſt
enuntiatio: ſed ex ea nõ infertur ſuffi-
ciẽs probatio debiti.l.cum de indebi-
to.§.fi.ff.de proba. quia nõ ſufficiẽter
concludit: cũ nõ appareat de quo de-
bito. De v̾bis enũtiatiuis vide plene
Bart.i.l.ex hac ſcriptura.ff.de dona.

¶ De E ante O.

¶ Eo ipſo: iſta v̾ba important abſq; alia
ſnia. Felifi.in.c. Rodulphus.xxij.col.
alſ col.xix.verſi.quoties.de reſcrip.

¶ De E ante P.

¶ Epidemitici dicũt qui habebãt ſub ſe
mẽſuratores q̇ menſurabãt hoſpitia:
⁊ in eminẽti loco deſcribebãt noĩa eo-
rum qui ibi habebant hoſpitari.
¶ Epitogium eſt veſtis vel tabardus ſu
perior clerici. Et d̾r ab epi.i.ſupra: ⁊ te
go: quaſi ſuperius tegens.no.in gl.in
cle.ij.de vi.⁊ hone.cleri.
¶ Epitimium eſt ſuſpenſio vni⁹ ſeptima
ne: vel eſt quedam increpatio vel ge-
nus pene: ſm Joã.and.in gl.xxſ.q.iiij.
omnis iactura.
¶ Epitimio.i.volũtate teſtõris.ff.de tut.
⁊ cur.da.ab his.l.ſcire oportet.§.ſed ⁊
ſi quis.
¶ Ep̄s d̾r ab epi: quod eſt ſupra ⁊ ſcopus
vel ſcopẽ itẽdere: quaſi ſupra itẽdẽs:
q̃r hȝ curã ſuperintẽdẽdo ſup oẽs lai-
cos ⁊ clericos ſibi ↄmiſſos: vt.viij.q.i.
q̇ ep̄atũ.xxſ.di.cleros. vbi etiã interp̄-
tatur ſpeculator: eo ꝙ ſpeculet ſubie-
ctorũ mores ⁊ vitã: cuius officiũ cõſi
ſtit in cõfectione chriſmatis: chriſma
tiõe frõtis: collatiõe ordinũ: ↄſecra-
tiõe eccl̃iaꝝ ⁊ altariũ: vt de ſen.excõ.c.
q̃r ꝑiculoſum.li.vſ.in gl.ſ. Sed quare
papa nominat ſe ep̄m? Nota ꝙuis in
eccl̃ia dei ſint dignitates epiſcopatu
maiores: tñ q̃r in eccleſia ſunt nouẽ or
dines prealleg.c.cleros.⁊.xxiij.diſtin.
epiſcop⁹.⁊.c.ſeq. (lȝ ſcd̃m theologos
ſolum ſint ſeptem ordines: qui epiſco
patum ⁊ pſalmiſtatũ omittũt) ⁊ inter
iſtos nouẽ epiſcopatus eſt maior: iõ
papa nõ a dignitate.ſ.ab ordine maio
ri volẽs vocat ſe epiſcopũ: ſm Jo.an.
in p̄n.li.vſ. Et epiſcopus eligend⁹ de-
bet habere has ↄditiões.vnde. Anni
triginta: ſacer ordo: pura volũtas. Et
morum grauitas: ſapientia ſponſa pa
rẽtis: Cõcurrẽs: fama: decus: hec dãt
pontificatũ: vt de elec.cum in cũctis.
Et vide Hoſ.de tẽp. ordi. qui ꝑ longũ
declarat regulas apoſtolicas. Et ep̄s
eſt pater eccleſie.xcv.diſt.eſto.⁊ etiaȝ
ꝓcurator.de dona.c.ij.x.q.ij. caſellas.
xij.q.ij. ſine exceptione. Et tenet red-
dere rationem pro animabus ſibi cõ-
miſſis ſi male cuſtodierit oues ſuas.
de re iudi.c.penul.
¶ Epiſcopi appellatio in materia odio-
ſa ⁊ valde exorbitãti intelligit ſolũ de
cõſecrato. Feli.in.c.eã ⁊c.in.iiij.col.v̾.
nouiſſime autem.de preſcrip.
¶ Epiſcopalis audientia eſt iuriſditio
ipſius ep̄i quã habet in ſuos clericos
quandoq; ex neceſſitate: vt ſi clericus
cõueniat ciuiliter vel pro crimine ec-
cleſiaſtico: vt in aut.de mãda.p̄nc.§.ſi
v̾o canonicũ.⁊ in.c.ſi quis ↄtra.d̾ fo.
ↄpe. Q̃ñq; ex volũtate: vt.C.de epi.au
di.l.ſi quis ex cõſenſu.ſ.de cauſa pecu
niaria nõ criminali: vt.ff.de arbi.l.nõ
diſtinguemus.§.itẽ iulian⁹.⁊ hoc cũ
eligit vt arbiter. Sȝ ⁊ vt iudex ordina
ri⁹ eligi põt vt.C.e.ti.epiſcopale.⁊.ff.
de iudi.l.ſ. Aliq̃ñ etiã deſiderat ex ne-
ceſſitate in quibuſdã negotijs q̄ non

Ayuntamiento de Madrid

omninoꝙ formã indicij habẽt:vt i alienatione rei eccleſiaſtice: vt in auk.de alie.ꝛ emphi.§.per eos vo.ꝛ.§.ab illis.ꝛ in titu.de anna.except.l.vt|perfecti9.ꝛ.C.de epi.audi.l.ſi preſens.

¶Epiſtola decretalis. Require ſupra decretalis epiſtola.

¶Epla diui Adri.ſm Guil. in Spec. de renũ.vo.in pmis ergo.ſub.§.finitis.locum hʒ iter fideiuſſores: mãdatores: ꝛ ꝯſtitutores: itẽ iter tutores.ꝛ eſt illi9 eple officiũ ꝙ ꝗñis aliqui ſint inſolidũ obligati tñ p ei9 bñficiũ ſi oẽs partes ſint ſolnẽdo tpe litiſ: pñt poſtulare vt diuidiſ actio inter eos vt vnuſqſꝙ p virili portiõe(al's actiõe) ꝯueniaſ. Alioqn niſi dicto bñficio iuuarẽſ poſſet creditor quẽ mallet inſolidũ ꝯuenire:vt.C.de ꝯſti.pec.l.fi.ꝛ inſti.de fideiuſ.§.ſi plures.ꝛ.ff.de fideiuſſo.l.inter fideiuſſores.ꝛ.l.ſi dubiteſ. Si ꝟ huic bñficio fuerit renũtiatũ poterit creditor quẽ maluerit ꝯuenire. Quõ aũt renuntieſ huic beneficio:vide ibidem.

¶Epithaphium eſt ſcriptura ſine titul9 in lapidibus ſepulchrorum ſculptus.

¶De E ante Q.

¶Equeſtris dignitas erat in his ꝗ Roma cuſtodiebant: nã ꝛ hi habẽtur p abſentibus republice cauſa. Et dicit Accur. ꝙ aliqui erant preſidẽtes: qr ſimplex militia non eſt dignitas. De hoc vide eo.titu in rub.C.lib.xij.

¶Equitus dicitur cuſtos equorum.

¶Equitiũ al's equiriũ eſt grex equorũ: ſm Accur.in.l.ꝗd ergo.ff.de vſufruc. ꝛ quẽadmodum quis vtatur.

¶Equuli.i.pulli equorũ vel parui equi inſti.de re.diui.§.in pecudum.

¶Equitas eſt cõuenictia rerũ ꝗ cuncta coeꝗparat:ꝛ in paribus rõnib9 paria iura vel iudicia deſiderat: vt. C.ad.l. falc.l.fi.vo bi grã. Mutuaſti mihi cẽtũ aureos mutuo:mõ equũ eſt ꝙ iſti numeratiõi ꝯueniat ſolutio ſm eãdẽ ꝗlitatẽ ꝛ ꝗ̃titatẽ:vt.ff.ſi cer.pe.l.mutuũ. Item dedi tibi dãnũ cẽtũ aureorꝫ: dignũ iuſtũ ꝛ equũ eſt vt ſm eãdẽ quãtitatẽ dãnũ tibi reſarciã. Eꝗtas etiã dr quedam mitigatio tẽperãs iuris ſcripti rigorem. Et in quibus caſibus talis equitas preferatur rigori iuris: no.Jo.and.extra de tranſac.c.fi.

¶Eꝗtas nihil aliud eſt ꝙ̃ naturalis rõ ſꝫ Bal.i.l.iij.C.de do.pmiſ.ꝛ vid eũdẽ Bal.i.l.).in.iij.oppo.ff.ꝺ iuſt.ꝛ iur. ꝛ an eꝗtas pferaſ rigori. vid oino dñꝫ Jaſo.poſt alios in.l.placuit.C.de iud.

¶Equanimiter.i.equo animo.

¶Equus calcitroſus dicit ꝗ ſolit9 eſt calce ferire.

¶De E ante R.

¶Erarium eſt repoſitorium pecunie: ab ere dictum.

¶Ergagabi dſr oparũ laborãtes i ſtationib9 ſuis:ꝛ dr ab erga: ꝙ ẽ opa: ꝛ gabor ꝙ eſt labor. Recti9 tñ legas ergolabi.

¶Ergaſteria ſunt ſtationes opariorũ:ꝛ dicit ab erga.i. opera vel opus: ꝛ ſterion ſtatio: quaſi operarũ ſtatio. vt no.C.de epi.ꝛ cle.l.ij.

¶Ergaſtula dſr carceres vel pſſiões:ꝛ dicit ab aer: qd eſt lis:ꝛ ſtolon miſſio.

¶Ergo no. Joan.and. de ſum.tri.damnamus.in princ.

¶Eripere ẽ de manib9 auferre p raptũ.

¶Ermaphrodit9 eſt ꝗlibet ꝗ hʒ vtrũꝙ ſexũ. An aũt ad teſtificandũ exhiberi poſſit: ꝗlitas ſex9 inaleſcẽtiſ demõſtrabit:ſi em calore durãte p viro ſe geſſerit recipiſ in teſtẽ:al's nõ.iiij.q. iij.c.). poſt mediũ. Itẽ talis poniſ inter infames ꝛ nõ põteſſe aduocat9. iij.q.vij. infamis. Recti9 aũt ſcribiſ p aſpirationẽ hermaphroditus.

¶Erro eſt puſill9 fugitiu9: ꝗ nõ ꝗdẽ fugit:ſꝫ ex ꝯſuetudine ꝗdã aberrare ſolet:ꝛ frequẽter ſine cã vagaſ: tpibuſqꝫ in reb9 nugatoriis ꝯſumptiſ: tãdẽ lꝫ ſero redit ad domũ:vt.l. ꝗs ſit fugitiu9 §.erronẽ.ff.de edil.edic. Sꝫ vtrũ erro faciat furtũ ſui ſicut ſu9 fugitiu9: ꝛ an ſit inuſucapibilis? Primũ dubiũ eſt diſputabile vt i gl.ſ. de ſer.fug. ꝗ dicit in fi. ꝙ aliꝗ ſunt ꝯ:vt ſunt ſrã. Accur. Martia. Sil.ꝛc. Sꝫ Cato ſec9 tenet ibi ꝙ ſic. Rõ prima qr erro hꝫ animũ lucrãdi vſuꝫ ſui. Scda rõ ſua:qr lꝫ nõ ſit furtũ odioſum vl' penale: eſt tñ furtũ

Ayuntamiento de Madrid

fauorabile ꝛ rationabile: ne preiudicetur dño. Ad ſcdm dubiū ſiſr rñdetur qđ ſic: vt notaſ plenius per doct. in. d. l. j. ſuper glo. ij.

¶ Errare eſt aliud ꝓ alio putare. xxxviij. di. ꝙ vis. xxij. q. ij. in qbus. in fi. et not. Jo. and. in cle. ſ. deindi. ſup ver. certa ſcientia. Et nota ꝙ errãs nõ ſemꝑ decipiſ: vt ſi ſeruus dicit liberã quã creditancillã: cū eius cõditio melioreſ: ergo rõne talis erroris nõ poſſet diuortium petere vxore cõſentiẽte: ſm Hoſ. de coniu. ſeruo. §. ſi liber. vbi alij aliter dicūt: ꝛ forte ideo ꝗ ſicut ignorantia opponiſ ſcientie: ſic error conſenſui: vt in glo. in cle. preallegata.

¶ Error eſt qñ aliqđ aliter cõtingit: vel aliud eſt ꝙ crediſ vel putaſ. de quo. c. preal leg. in fi. vbi dicit Aug. in enchiridio: ꝙ i quib⁹ reb⁹ nihil intereſt ad capeſſendū regnū dei: vtrū credanſ an nõ: ꝛ vtrū ṽa putenſ an falſa: in his errare: ꝛ aliud ꝓ alio putare: nõ eſt arbitrãdū pctm̃: aut ſi eſt: minimū eſſe atꝙ leuiſſimū ẽt error cõis excuſat: et facit ius: vt i. d. l. barbari⁹. ff. de of. pſi.

¶ Error aduocati in facto põt redargui vſꝙ ad ſententiam.

¶ Error calculi ſm Azo. in ſum. eo. ti. eſt error cõputatiõis. Veteres eñi ꝯputabãt ꝑ lapillos: q̃ calculi vocabanſ: ꝓ eo ꝙ pedib⁹ qñq3 calcanſ: l3 nõ impune: vñ Perſi⁹. Hūc macrine diẽ nūera meliore lapillo. ꝗ ꝓ bono die ponebãt bonū lapillū. Qñq3 ẽt calcul⁹ poniſ ꝓ cognitiõe cãe: vt. C. de iud. l. rẽ nonã. Etiã qñq3 ꝓ ſnia. C. de appel. l. ſi actor. ibi: deteriorẽ calculū: ꝗ cauſa calcatur. i. terminaſ per ſniam. eſt glo. in. l. vnica. C. de errore calculi.

¶ Error quadruplex eſt: cõditionis: ꝑſone: fortune: ꝛ qualitatis. ꝛ quis eoꝝ matrimoniū impediat: declarat Panor. in. c. propoſuit. de coniug. ſeruo.

¶ Error intolerabilis eſt error a iure reprobatus. Et nota ꝙ error ſumitur ꝓ facto: ſiue ſit error iuris: ſiue facti: ꝗ l3 ſit iuris inquantū eſt error facti tñ eſt: cū ſit in alio ꝙ in veritate. Vbi gra titi⁹ vir honeſtus petijt a me pecuniã ſibi mutuari: dixi ꝙ mutuatẽ: aſſignã do ſibi diẽ: illa die venit alter titi⁹ vilis q̃ aſſimilabaſ illi in facie: dicens ſe eſſe illū: ꝛ ꝑ hoc ſibi trado ꝛ mutuo. ibi eſt error in quo impediſ dñij trãſlatio. l. ſi qs vxori. §. cū titio. ff. de fur. ꝗ ſignificatū ſumptū eſt ex errore in ꝑſona: nec tradẽs ꝯſentit i illū cui tradit ſaltẽ ſcienter: ergo ſibi non tradit iure. Jtẽ ibi titio amico meo trado rẽ ex cãdonatiõis: quẽ credo ſane mẽtis eſſe: cū ſit furioſus: impediſ trãſlatio dñij. l. ꝙ meo. §. ſi furioſo. ff. de acq̃rẽ. poſ. ꝗ furioſus nõ acq̃rit dñiū: cū nõ habeat ꝯſenſum: ꝛ ſic error tradẽtis nihil opaſ: ꝗ ꝗ̃tūcūꝙ vellet ꝛ ꝯſentiret trãſferre: nõ tñ trãſferreſ. Jtẽ ibi: filiuſfa. aſſerens ſe patrẽfamilias: vel ſeru⁹ libertū: petit a me ſibi mutuari: ꝛ mutuo: nõ impediſ trãſlatio dñij. l. ſi qs vxori. ꝑalle. §. ſeru⁹. ꝛ. l. falſus. §. ſi quis. ff. de fur. ꝗ error eſt in qualitate ſignificãte nõ cõſenſum trãſferẽdi: l3 aliqui cõtra. Sed ſi trado. ff. vetus credẽs. C. nõ trãſferſ dñiū. l. ſi me in vacuã. in ꝑn. ff. de acq. poſ. ꝗ rs q̃ tradiſ: nõ intẽdiſ: ergo nõ trãſferſ: ꝛ res q̃ trãferri itẽdiſ: nõ tradiſ. Sec⁹ ſi in noie error ſit: vt trado tibi fundū cornelianū ſub noie ſemproniani: credẽs ſic vocari: certe nõ impediſ tranſlatio dominij: ꝗ ꝯſenſus eſt in re ꝛ dñij ei⁹ trãſlatiõe: ꝛ ſic de alijs ſuo modo.

¶ Eruta ceſa dicuntur omnia que cedūtur et eruuntur.

¶ Ruta ceſa apud peritiores dicuntur non eruta. vide Bu. ff. de act. empt. l. fundi. §. ſi ruta ceſa.

¶ De E ante S.

¶ Eſop⁹ eſt humilis herba ꝛ medicinalis: cuius radix petre inherere diciſ ꝛ purgat pulmonem inflatū: vt not. gl. ibi aſperges me domine eſopo ꝛc. per Archi. l. diſt. cum exaudiero.

¶ Hyſſopus omnino ſcribẽdū eſt ꝑ aſpiratione cū y ꝛ gemino ſſ media lõga.

¶ Eſtas quot mẽſes capiat? Bar. in. l. j. §. j. ff. ne quid in flu. pub.

¶ Eſtiualia ſunt ocree. ſ. calceamẽta de corio: quib⁹ etiã aliqui vtunſ iterdū

Ayuntamiento de Madrid

in eſtate:⁊ fiunt optima apud ſanctuꝫ
Seuerinum:vt dicit Joã.an. in cle.ne
in agro.de ſta.mo.

¶ Eſtimatio ſignificat taxationeꝫ:prout
ſubiecta materia vel quodnis aliud ſi
gnificare declarat.verbi grã. Res tra
ditur eſtimata:hoc addito ꝙ reddatur
eſtimatio:⁊ nõ res.ex hoc ſignificatur
emptio ⁊ vẽditio:vt in.l.quoties.ff.de
iure do.vbi dicitur res eſtimata data vi
ro in dotẽ ſi eſt empta:vir agere potest
ex empto ꝯ vxorẽ.de hoc inſti.de emp.
⁊ vendi.in prin.⁊.l.eſtimate.ff. ſol.ma.
⁊.l.plerũqꝫ.in prin.ff.de iu.do .iũcta.l.
neceſſarias.in ꝑn.ff.ꝺ peri.⁊ cõ.rei vẽ.
Sed vbi res datur eſtimata hoc pacto
ꝙ res reddatur:⁊ nõ eſtimatio:tũc non
eſt emptio: ſed ſignificatur ꝙ re parem
pta vel diminuta:attendatur eſtimatio
facta.l.ſi inter.C.de iure do. Nec ꝑicu
lũ diminutiõis vel ꝑemptiõis ſit reci
pictis:niſi ſit in culpa:qꝛ cum reꝫ tra
ditã teneatur reddere:periculũ debet
eſſe dñi rei:ſed in caſu precedẽti peri
culum vel deterioratio rei trãſit in re
cipiẽteꝫ.vt.l.eſtimate ꝑalleg. Item ibi
res datur eſtimata in dotẽ hoc pacto ꝙ
reddatur res vel eſtimatio tũc ſignificat
tranſire periculuꝫ peremptionis:ſed
non deteriorationis.l.plerũqꝫ.§.fi.cũ
l.ſe.ff.de iur.do. Et hoc ex natura ꝯtra
ct⁹ ⁊ alternatiue. Nã natura dotis eſt
ꝙ dominiũ tranſit in maritũ:⁊ ſic pe
riculum eſt ſuuꝫ. Sed ex natura alter
natiue alterum horum ſufficit:aut rẽ
reddi:aut eſtimationẽ iuxta regulaꝫ:
in alternatiuis.de regu.iur.li.vi. Sed
res perẽpta reddi non poteſt:que ſi
redditur:non eſt reddẽda eſtimatio.

De E ante T.

¶ Etas legitima ſemꝑ intelligitur de natu
ra legis:nõ de ea q̃ ꝑ ꝑncipis bñficiuꝫ
impletur:vt. C.de his q̇ ve.eta.ipe.l.vl.
¶ Etas pupillaris eſt minor .xiiij. annis
in maſculis:⁊ in femina. xij.ff.de ꝟbo.
ſig.l.pupillus.
¶ Etas pubertatis diuerſimode accipitur.
Nã in nuptijs ꝯtrahẽdis etas puber
tatis eſt in maſculo.xiiij.annorum:⁊ i fe
mina.xij.annorum.vt inſt.de nup.in ꝑn.
cũ ibi no. Nõ aũt idẽ tꝑs requiritur:ſꝫ
alimenta requirũtur vſqꝫ ad puberta
tem:que debẽtur maſculo ad.xviij.an
num:femine autem vſqꝫ ad.xiiij.ff.de
ali.⁊ ci.le.l.mela ait.in prin.
¶ Etatis venia eſt ꝑuilegiũ qꝺ impetrat
minor a ꝑnc per vt habeatur pro maiore.
Impetrat eã maſcul⁹ maior.xx.annis
femina aũt maior.xviij.vt.l.ij.c.de his
q̇ ve.eta.ipe. Maturior eñi eſt ſex⁹ fe
minarum:hac rõne vt no. Accur.i gl. vij.
l.ij.ꝑalleg.qꝛ mala barba cito creſcit:⁊
citi⁹ eſt ſubdola mulier ⁊ auara .ff.ad
velle.l.ſꝫ ſi ego.in fi. ¶ Nã regula na
turalis eſt. Quãto lõgi⁹ res hꝫ eſſe tã
to tardi⁹ ad ꝑfectioneꝫ deuenit:⁊ ecõ:
quãto breui⁹ eſſe habet:tãto maturi⁹
ad ꝑfectionẽ deuenit.patet hoc in plã
tis ⁊ brutis. Sed vir lõgi⁹ habet eẽ qꝫ
mulier:ideo tardius ad perfectioneꝫ
deuenit qꝫ mulier:⁊ ideo mulier citi⁹
ſubdola ⁊ ſagacior efficitur.
¶ Etas qb⁹ modis probatur:⁊ cui incũbit
on⁹ ꝓbãdi etatẽ:gl.melior de iure i.c.
preſbyter.xxviij.di.⁊ ibi Archi.⁊ Do.
de ſan.gemi. Spec.in ti.de act.in ꝑnc.
Jo.an.i regula infamib⁹.de reg.iu.in.
vi. Sali.i.l.ſi minorẽ.C.de in integ.re
ſti.mino. Bal.i.l.de etate.ff.de mino.
adde Feli.in.c.in preſentia.in.xiij.col.
per gloſ.in verbo ſol.tamen.de proba.
¶ Etas virilis diuerſimode ſꝫ canones
⁊ leges iterꝑtatur.l.iii.ff.de mino.l.fi.C.
de his q̇ ve.eta.ipe.et illa diuerſifica
tio eſt qꝛ diuerſos habẽt effect⁹.glo.i.
c.epũs.in verbo anteqꝫ.lxxviij.diſtinc.
¶ Et ſi idem eſt ꝙ qꝫuis.de ſimo.et ſi qõ
nes.de offi.iud.or.c.⁊ ſi ab apoſtolico.
in cle.de iureiur.⁊ ſi chriſtus.
¶ Etiam require.ꝟ.Ecce.
¶ Et:hec cõiũctio licet ꝓprie copulet.ff.
de ꝯdi.inſti.l.ſi heredi.tñ aliqñ ſumitur
ꝓ vel.ff.de ꝟbo ſig.ſepe.cũ ſilib⁹. Ali
qñ repetit qualitates precedẽtes.ff.de
fun.inſtru.⁊ iſtr.leg.l.ſeio.§.caio. Ali
qñ ꝓ.i.vt.c.ij.de ſpõ. Et etiã no.i.c.ij.
de reſcri.vbi de hoc. Vñ hec dictio ⁊:
cõiũgit principalr ſimul ⁊ ſucceſſiue:
ꝓut infertur ex ſignificato tũc hoc dictã
te:⁊ ſꝫ qꝺ volũtas diſponẽt iſ quonis

Ayuntamiento de Madrid

medio ſignificare declarat.nā qñq3 eſt cōiunctiua rerū pncipaliter:quarū tñ vna eſt alteri ſucceſſoria:vt dicendo. Lego fundū ⁊ ei9 inſtrumētū. Principaliť eñ ſignificat iſtrumētū legatū:lʒ ſit acceſſoriū ad fundū:⁊ extincto fundo legato nō extinguiť legatū inſtrumēti.Secus eſt in prepoſitiōe cū:q̄ coniūgit acceſſorie.facit.l.cui fund9.ff.de fun.inſtru.et iſtru.lega.Poſſet tñ etiā faciliter trahi ad coniungēdū acceſſorie:ꝑ volūtatē diſponētis q̄ exprimit ⁊:ꝑ cū:Significat etiā ibi ſucceſſiue: filium meum vel nepotem heredes inſtituo.nā intelligitur ꝙ fili9 admittatur:⁊ eo deficiēte nepos.l.gallus.§.ſi. ff.de lib.⁊ poſthu.Ratio.q2 nō ſimul admittitur cū filio:⁊ hoc ex ordinata charitate ſeu naturali affectiōe.arg.l. naturaliter.C.de inſtru.⁊ ſubſtitu.ſub ꝯditione factis.l.lucius.ff.de here.inſtitu vbi diſiunctiua reſoluiť in cōiūctiuam:ꝓpter voluntatē que cōcluditur ex charitate.fa.l.cū frater.§.cū pater.ff.de leg.ij.Idē in contractibus ſiqis emit reddit9 vel fundū ꝓ ſe:liberis ⁊ nepotib9.ibi eñ ⁊ cōiūgit ſucceſſiue:ſcilicet ꝙ ꝑmo pater ſolus admittať:poſt liberi:deinde his deficiētibus nepotes.

¶Etates ſunt ſex:qb9 generatio ⁊ ſtatus hoīs finiť.xxxv.q.iiij.c.j.et Jo.an.in ꝑn.li.vj.Alij ponūt ſeptē etates hoīs ſimiliter ſeptē mūdi.vž.Infans:inde puer adoleſcēs.poſt iuuenis:vir.Diciť ide ſenex:⁊ poſtea decrepit9 fit.Annos ꝑma tenet ſeptem:poſt:altera bis tot.Terna q̄ter ſeptē:ſed quadraginta q̄terna.Annos exultat ad q̄nq̄ginta iuuēt9.Sed ſi porrigiť ad ſeptuagīta ſenect9.Extūc decrepitus incerto tpe durās.Itē nota verſus de etatib9 mūdi.Prim9 adā:iuſtuſq3 noe:magnus pater abrā.Et poſt hec moyſes:dauid natuſq3 redēptor.Septima fine caret: locat in requieq3 beatos.

¶Et cetera qñq3 ſcribiť extēſe ꝑ duab9 dictiōib9:⁊ ſic diſponit ſʒ ꝙ relatiuū ſequiť:ſi ſaltē aliqd ſequiť.vt dicēdo ⁊ cetera que ſunt ſcribenda.aľs reſpicit omnia que ꝑmiſſa ſunt.Quādoq3 ſcribitur abbreuiate.vt ⁊c.⁊ ſic oēs cōprehēdit clauſulas ꝯſuetas apponi in tali ꝯtractu.De hoc tradiť in.l.gall9. in ꝑn.ff.de lib.⁊ poſthu.⁊ no.i ca.qm̄ ꝯtra falſam.de ꝓba.vide.s.in lra.C.

¶De E ante V.

¶Eucharistia grece dr panis ⁊ calicis ſacramentū:⁊ latine bona gratia interpretatur.⁊ q̄d meli9 corpore ⁊ ſanguine dñi noſtri ieſu chriſti.ſ.q.ſ.multi.

¶Eueſtigio.i.ſtatim vel cōtinuo:vt i.c. vnico.de ſta.mo.lib.vj.

¶Eulogiū idem eſt qd teſtamentū:vt in c.nos quidē.de teſta.⁊ in.l.iubem9.C. de teſt.⁊.l.quedam eulogio.C.de iure deli.ita exponit Bart.de teſta.Apud nos autē aľr accipitur:vt.ff.de re mili. l.deſertorem.circa princi.Diciť ab eu qd eſt bonū:⁊ logos ſermo:quaſi ⁊c. vel ſʒ Hoſtiē.ab eu quod eſt flebile:⁊ logos ſermo:quia vt plurimū fit in extremis:⁊ eſt nota doloris.Etiā eulogia dicunť xenia que olim portabātur metropolitanis ad cōciliū prouinciale:vt.xviij.diſtinc.c.de eulogijs.vbi ſʒ gl.eulogia dicunť munera que deferunt ſubditi ſuis prelatis.

¶Euidēs eſt quod ſemꝑ palam eſt:⁊ euidenter apparet.ſ.q.ſ.vt euidenter.

¶Euidentia.ff.de contrahē.emptio.l.ea que.et quod eſt in euidenti:nulla poteſt tergiuerſatiōe celari.de coha.cle. ⁊ mulie.c.vlti.de offi.ordi.ſi canonici. §.ceterum.libro.vj.

¶Eunuchi ſʒ Azo.i ſum.C.eo ti.dicūtur ſpadones tātū:⁊ nō caſtrati.Homines aūt barbari extra ſolū Romani imperij poſſunt eunuchi fieri:⁊ facti eunuchi poſſit vēdi:⁊ q̄libet modo alienari.Si vo facti ſunt eunuchi i romano ſolo:nō poterūt vēdi:ſʒ ꝯfiſcabūť ſi dñis patiēt.h9 hoc fuerit factū:ſʒ q̄ fecerit eunuchos:penā capitꝭ ſubibit.

¶Euincere eſt alquid ab aliquo extorq̄re vel eripere:vel per ſententiam iudicis acquirere.Res etiam euicta diciť cum eſt amiſſa.

¶Euictio ſm Azo.in ſum.C.de euict.ſʒ quoſdam ita diffiniť.Euictio eſt rei

Ayuntamiento de Madrid

empte vel ex alia iuſta cauſa accepte:
p iudicis ſu iam abductio: vel (vt pu-
to) alio euincente cāe amiſſio. nec em̄
ſemp eſt neceſſarium rē abduci vt vi-
deaꝛ euicta. vt. ff. eo. ti. l. euicta. §. j. Et
euictiōis cautio ſolet pſtari a vēdito-
re ipſi emptori: ad hoc vt ſi aliquis ab
emptore rē ēptā tanq̄ ſuā petat dicēs
eā ſibi eſſe obligatā: aut aliqđ ius i ea
hr̄e emptor recurſum ꝛ regreſſum ha
beat ad venditorē: cui denūtiare hoc
tenetur: ꝛ vēditor debet aſſiſtere ꝛ de-
fendere emptorē in cauſa euictionis.
Et dicitur euictio alicuius rei in cauſaꝫ
alterius abducte p iudicem acq̄ſitio.
Uide. ſ. cautio. de euic.

De E ante X.

Exactio. i. petitio: nam exigere eſt rem
ab alio petere.

Exautorare eſt militē cingulo: vel cleri
cum ordinibus ſpoliare. vt in. l. q cuꝫ
vno. §. nō omnes. ff. de re mili. Uel eſt
ſtatum alicui vel autoritateꝫ auferre.
Et quādoq3 habet fieri expreſſe: quā-
doq3 tacite: vt ſi princeps vel dux belli
militi in exercitu delinquenti calcaria
abſciderit: talis dicitur tacite exauto-
ratus dato q nihil exprimaꝛ. Expſſe:
vt ſi dux exercitus militem fugitiuum
exautorauerit. Item poteſt habere lo
cum in clerico: qr exautorare etiā idē
ſonat quod degradare.

Excādeſcere eſt ſubito iraſci habēdo
ſimilitudinē inter furorem: ꝛ eſtuātis
ferri candorem.

Exceptio eſt rei defenſio: per quam ſe
reus defendit ꝛ tueꝛ ab actore ſm Azo.
in ſum. C. eo. ti. Qn̄q3 ponitur large ꝛ
improprie p om̄i defenſione: put reo
competit etiā ſi nulla actori competit
actio: ꝛ tunc quidam vocant eam exce
ptionem facti: vt qn̄ ſine actione quis
calumnioſe petit. Sed Azo vocat eaꝫ
exceptionem intentionis. Et de exce-
ptionibus intentionis: que ſint: not.
ff. eo. tit. l. j. in princip. ꝛ. l. ij. §. illud. C.
de trāſ. ꝛ talis nō poteſt de iure experi
ri: qr nemo poteſt experiri ſine actio-
ne: ꝛ cū tunc nulla ſit actio: nulla pōt
dici actiōis excluſio: ſed dicitur cōtra
intentionē actoris defenſio. vt quan-
do quis ſe in aliquo inſtrumento obli
gat ad aliquid ſine exceptiōe iuris vel
facti: ſenſus eſt q contra hoc nullam
faciat defenſionē de iure vel de facto.
Differunt tamen exceptio ꝛ defenſio.
Nam defenſio pprie dr̄ que ipſo iure
actioneꝫ tollit: vt ſolutio: que eſt eius
quod debetur redditio. ꝛ acceptilatio
ne omnis obligatio tollitur. inſti. qui.
mo. obl. tol. in prin. ꝛ. §. item per acce-
ptilationem. Item renuntiatio dr̄ de-
fenſio. c. ſuper hec. de renun. ꝯcordat
gl. in. c. j. de lit. ꝯteſt. li. vj. vbi not. ex gl.
pe. q omnis exceptio perēptoria que
perimit literas ꝛ gratiā: oppōitur an-
te ꝛ poſt lit. ꝯteſt. C. de exceptio. l. vlt. ꝛ
not. Hoſt. ꝛ Innoc. in. c. conſtitutus.
de reſcrip. Item large dr̄ etiā exceptio
replicatio: que datur actori. om̄is em̄
replicatio eſt exceptio: vt. ff. eo. tit. l. ij.
§. replicationis. ꝛ ſicut ſe habet exce-
ptio ad actionem: ſic replicatio ad ex-
ceptionem: ſm Gof. de proba. in ſum.
Stricte vero ꝛ proprie exceptio poniꝛ
pro illa defenſione que cōpetit reo cō
tra actionem competentem in eum: ꝛ
ſic dicitur actionis excluſio. ꝛ hec eſt
exceptio iuris: vt ſi petis a me debitū:
ꝛ ego excipio quod remiſiſti mihi: vel
q feciſti mecū pactū de nō petēdo: vel
q non venit dies prefixus. ꝛ ſumitur
vtraq3 exceptio. ff. eo. tit. l. ij. primo re-
ſponſo. ꝛ. §. replicatiōis. ꝛ q exceptio
ſit actiōis excluſio: habeꝛ extra de ele
ctio. c. duduꝫ. ſuper ver. irritari. in gl.
Exceptio auteꝫ diuidiꝛ in plura gene
ra: quia alie ſunt temporales ꝛ dilato-
rie: alie perpetue ꝛ peremptorie: vt. ff.
eo. ti. l. j. §. exceptiōes. Alie ſunt odio-
ſe: vt macedonie. Alie fauorabiles: vt
velleiane. Hec diuiſio colligiꝛ ex. l. ſi
exceptionē. ff. de cōdi. inde Item alie
ſunt in rem: alie in perſonam. vt. ff. eo.
ti. l. j. §. exceptiones. precallega. Itē ſm
Hoſti. ꝛ Spec. alie ſunt anomale: alie
mixte: ꝛ multas alias diuiſiones docti
docto. pſequuntur. vide eas.

Exceptio dilatoria eſt que cauſam dif-
fert: vt inſtit. eo. §. appellanꝛ. Et iſtaꝫ

Ayuntamiento de Madrid

eſt multiplex diuiſio: de qua aliquãtu
lum notatur in. l. exceptionẽ. C. de pro
ba. Eſt eñ quedã dilatoria ſolutiõis:
q̃ ſapit iſtã naturã ꝙ reſpicit actionẽ
nimis tempeſtiue intẽtatã: ⁊ dz oppo-
ni ante litis cõteſt. ſed ꝓbatio eius fit
poſt lit. cõteſt. c. iter monachos. de re
iudi. Quedã eſt dilatoria iudicij: que
opponitur proprie ad impediendũ iu
dicium ante lit. cõteſt. ⁊ ꝓbatur tanq̃
preiudicialis: ⁊ expediẽda venit ante
lit. cõteſt. Et idem dicẽdũ eſt de repli-
catione eiuſdẽ. Quedã eſt declinato-
ria fori: vt ibidẽ notaꝛ. Idẽ colligitur
hec diuiſio ex. l. iij. in fi. ff. eo. ti. vide de
hoc Spe. e. ti. Et nota ꝙ declinatorie
iudicij ſunt in initio ꝓponẽde: ⁊ ſunt
ille que ꝯtra iuriſdictionẽ iudicis op
ponũtur. Ratio: ne ſi eis ſciẽter omiſ-
ſis ad alia procedatur: videatur q̇s in
iudicem cõſentire. C. de excepti. l. vlti.
not. Hoſ. de dila. §. ſunt ⁊ alie. i fi. Sũt
etiã iſte ꝓbãde in initio: vt prius ſcia-
tur de iuriſditiõe iudicis anteq̃ ꝓce-
datur ad vlteriora: habent tamen etiã
locum poſt ſententiã: ſi ex ignorantia
omittatur. de ſen. ⁊ re iud. ad ꝓbãdũ.
C. ſi a non competenti iud. l. vlt. Etiã
dilatorie proponende ⁊ probãde ſunt
ante lit. ꝯteſt. c. inter monachos. pre-
alleg. ⁊. c. paſtoralis. de exce. C. de ꝓb.
l. penul. Dilatorie ſolutiões ſunt pro-
ponẽde ſimiliter in initio cauſe. i. an-
te lit. conteſta. ⁊ ꝓbande poſtq̃ actor
ſuã intẽtionẽ fundauerit. Sed perem
ptorias probabit reꝰ poſtq̃ actor ſuã
intentionem probarit. De hoc vide
Hoſ. de proba. §. reſtat.

Exceptio peremptoria ſm̃ Specu. vo
caꝛ ſic q: actionẽ vel intẽtionẽ agẽtis
perimit ſm̃ Jo. an. c. ſ. de lit. ꝯteſt. li. vi.
ſeu ius ledit: vt inſti. de perpe. ⁊ tẽpo.
act. §. ꝑpetuũ. vt pactũ de non petẽdo
in ꝑpetuũ: ⁊ iuſiurãdũ de non agẽdo
vel accuſando: vcz petebã a te centũ. ⁊
tu excepiſti ꝙ pepigi tecum de non pe
tẽdo in ꝑpetuũ: vel iuraui nõ agere vł
accuſare: que ipſo iure tollũt naturalẽ
obligationẽ: vt. ff. de iureiur. l. fi. circa
princ. q̃d doctores intelligũt eſſe verũ
de volũtaria ⁊ cõuentionali: ſecꝰ aũt
de neceſſaria. Ciuilẽ aũt ipſo iure non
tollunt: ſed ope exceptionis elidunt. ⁊
ſm̃ Azo. ſemꝑ obſtant he agẽti: etiam
ſi ceſſauerit agere per mille annos.

Exceptio perpetua eſt que perpetuũ
hz effectũ: vt cũ petis a me debitum ⁊
excipio ꝙ tu remiſiſti. Hec exceptio ꝑ
petua dici põt: ⁊ perpetuo cõpetit qñ-
cunq; actor agit: quia exceptio non
competit niſi quis agat. ff. de excepti.
l. exceptio.

Exceptio tẽporalis eſt que ad tẽpꝰ vti-
lis eſt: vt cũ petis debitũ: et excipio ꝙ
tu feciſti pactũ mecũ de non petendo.
Hec exceptio vſq; ad annũ vtilis eſt:
poſtea vero nõ. de quã d reſcript. c. ple
rũq;. ⁊ de offi. or. c. paſtoralis. in fi. ⁊. ff.
eo. ti. l. exceptiones. §. tẽporales. ⁊ hec
etiã dilatoria dicitur: quia differt ⁊ ꝓ-
longat cauſam: non aũt aufert. Aliud
exemplum: conuenio te coram iudice
nõ tuo: ⁊ tu excipis te non eſſe de foro
eius. Uide gl. in ṽbo excuſari. c. ſi au-
tem. de reſcrip.

Exceptio anomala eſt que non ſequiꝛ
normã aliarũ: q: põt opponi ante lit.
ꝯte. ⁊ poſt. ⁊ in lit. ꝯte. vt exceptio excõ
municatiõis: ⁊ alie: ſcz de quibꝰ dubi
taꝛ an ſint perpetue: an tꝑales: vt exce
ptio matrimonij: ⁊ exceptio nõ nume
rate pecunie: ⁊ nõ numerate dotis: vt
no. inſti. de except. §. appellaꝛ. ⁊ plu-
res alie ſm̃ Hoſt. ⁊ Spec. eo. ti. vt exce
ptio q̃ cõpetit fideiuſſoribus ex epiſto
la diui Adriani contra creditores: vt
not. inſti. de fideiuſ. §. ſi plures.

Exceptio rei iudicate nõ põt opponi
qñ fit ſuper eadẽ re: ⁊ qñ eſt ex eadem
re: ⁊ quando eſt ex eadem cauſa ⁊ ea-
dem perſona.

Exceptio doli eſt quadruplex: vt not.
Accur. in gl. l. qui ſe debere. ff. de ꝯdi.
ob cau. da. cau. non ſe.

Exemptio ꝓprie eſt vbi aliqua cõuen
tualis eccleſia canonicorũ ſeculariũ
vel regulariũ monachoꝝ: vel monia-
liũ: imediate ſubeſt pape. Harũ exem
ptionũ alia vniuerſalis: alia particu-
laris. Uniuerſalis eſt que cũ vniuerſi
tate iurꝫ ſpectat ad papã: ita ꝙ metro
politano aut dioceſano nihil iurꝫ ma-

Ayuntamiento de Madrid

netin eadē. Particularis eſt q̄ ꝑ par-
tem certis caſib⁹ ab eoꝝ iuriſdictione
eximit̄: ⁊ alias ꝑtinet ad eoſdē: verbi
gratia: ſi forte aliq̄ eccl'ia q̄ntū ad hoc
eſt exēpta vt nullus archiep̄s: vel ep̄s
poſſit in ea diuina ſuſpēdere: ſicut in
ſua dioceſi: ⁊ alias exhibeat reuerētiā
⁊ honorē. Itē exemptiōis monaſterio
rum due ſunt ſpecies. Quedā eīn mo
naſteria nō recognoſcūt ſuperiorē: ni
ſi papā: alia ſunt ordinū exemptoꝝ vt
monaſteria Ciſterciēſiū ⁊c. q̄ nō cor-
rigit ordinari⁹ loci: ſ ꝫ abbas: vel prior
eoꝝ. gl. eſt in cle. attēdētes. de ſta. mo.
Itē exemptionū alia perſonalis: alia
localis. Perſonalis eſt vbi archiep̄s
vel ep̄s eximit̄: vt a nullo nec etiā a le-
gato ſedis apoſtolice: nec etiā a iudi-
ce delegato excōicari vel interdici va
leat aut ſuſpendi. Sed localis eſt que
loco hoc eſt eccleſie datur.

¶ Exemplaris d̄r illa ſubſtō q̄ fit filio fu-
rioſo ſeu mente capto i euētu mortis
in furore: ſeu nō ſana mēte: ⁊ d̄r exem-
plaris: q̄r admittit̄ fieri p̄dictis: ſicut
pupillaris pupillis fit. q̄r ſicut hi pro
pter etatem ſibi per teſtm̄ ꝓuidere ne
queunt: ſic etiā p̄dicti ꝓpter furorē ꝫ:
dementiā ſeu defectū mētis reb⁹ ſuis
ſupeſſe nō p̄nt: vt inſti. de pu. ſub. §. j.
in prin. In multis tn̄ differt a pupilla
ri: vt. j. dicetur de ſubſtōnibus. Signi
ficat aūt hec ſubſtitutio diuerſimode
vt ſignificatū ex ei⁹ verbis vel alias vn
cunq̄ ſumptum ſignificare ꝓbat. Si-
gnificat eīn primo vel ei⁹ v̄ba ſignifi-
cant ſeipſam. ſ. q̄ filio cui facta eſt ſub
ſtitutio mortuo in furore: vel demen-
tia: ſubſtitutus admittat̄: vt. §. j. inſti.
de pup. ſubſti. Significat vlteri⁹ taci
tā vulgarē. ar. l. iā hoc iure. ff. de vul. ⁊
pup. ſubſt. §. j. inſt. e. ti. p̄al. rō: ſicut eīn
in primo ſignificato cōſiderat̄ ꝓprie-
tas v̄borum eius: ſic in ſecundo ſigni
ficato conſiderat̄ identitas ꝑſonarū:
vt q̄ per ſubſtōnem teſtator filio ꝓui-
det ſic: niſi aliud appareat ſignificat
etiā hec ſubſtō pupillarē. v. g. facta eſt
furioſo impuberi: ſi in furore deceſſe-
rit: ſenſus eſt quod ſi decedat in etate
pupillari: tunc ſignificat exēplarē: q̄r
facta impuberi: licet furioſo ⁊ vꝫ pu-
pillaris tm̄. q̄r v̄ba hoc ſignificant: et
q̄r defect⁹ naturalis poti⁹ extendit̄ q̄
accidentalis. l. iij. §. j. ff. de tut. ⁊ hoc
q̄n illa cōcurrunt q̄ requirunt̄ in pu-
pillari: q̄r filius eſt in poteſtate patris:
⁊ ſic de alijs. Si autem nō cōcurrunt/
tūc intra tēpus pubertatis vꝫ vt exem
plaris: poſtea non: ꝓpter limitationē
illam. ſi iȷ̄ etate pupillari deceſſerit. Si
autem factum eſt ſine temporis limi-
tatione: tunc vꝫ ſimpl'r: ſeu pro omni
tempore vt exemplaris. Significant
vlterius hec verba filio furioſo ſubſti
tuo: ſubaudi. i. ſi filius furioſus in fu-
rore deceſſerit: ⁊ requiritur q̄ ſit furor
tempore mortis: vt in. §. j. inſti. de pu-
pil. ſubſtitu. preallc. ⁊. l. ex facto. §. j. ff.
eo. tit. licet alias per iſta v̄ba titio fu
rioſo lego talem qualitatem: ſufficia-
t adeſſe tempore diſpoſitionis. vt in. l.
mela. in prin. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. quia
apponitur cauſa demōſtrationis. Ra
tio vtriuſq̄: q̄r ſignificatum ſumptū
eſt ex affectione qua ſignificat̄ ei pro-
uideri cui ꝓuidetur: cū eo modo quo
poteſt modo in primo caſu melius ꝓ-
uidetur ei recipiendo ea verba in illo
ſenſu. Sed ſecūdo caſu melius proui
detur furioſo recipiendo v̄ba demon
ſtratiue tantum: quod eſt propriū eo-
rum ſignificatum. Significant vlte-
rius quod exiſtente conditione ſub-
ſtitutionis: ſubſtitut⁹ admittatur vo-
lens: vel inuitus ſecundum qualitatē
ꝑſone ſubſtituti. Si enim eſt ſubſtitu-
tus filius furioſus qui erat in eius po
teſtate tempore mortis eſt neceſſari⁹
vel voluntarius: vt in. §. j. inſti. de he-
redum quali. ⁊ differen.

¶ Excommunicatio eſt extra cōmunio-
nē eccleſie ſeparatio: vel cēſura eccle-
ſiaſtica excludēs a cōmuniōe fideliū.
xj. q. iij. c. nihil. ⁊. §. euidēter. vl' eſt eter
ne mortis damnatio. xj. q. iij. nemo epi
ſcoporum. ⁊. c. nullā. ergo feſtinare de
bemus vt mortuus Chriſto ſeparatus
ꝑ excōmunicationem redintegret̄: et
reconciliet̄ Chriſto per abſolutionē.
Maioribus enim malis debet ſincera
charitas ſubuenire. l. di. vt ꝯſtituere͂t.

Ayuntamiento de Madrid

de interpoſita cognoſcere: nec ab illa appellaẜ niſi modũ executionis excedat. ff. de app. ꝛ relatio. l. ab executore. ꝛ de re iudi. qui ad conſultationem. in fi. ꝛ. ij. q. vj. ſub illo. §. ſunt quorũ. ꝛ. §. ab executore. ſ. ca. ſi verũ. ꝛ. §. ſeq. Sed a mixto executore bñ appellatur ſi nõ admittit legitimam exceptionem: vel alias partes grauauerit. de app. c. dilecto. ꝛ. c. vt debitus. ſꝫ executor mixtus eſt qui habet cognitionẽ cauſe annexam: vt in. c. nouit. de appel. ꝛ de iudi. c. de cetero. prealleg. de offi. deleg. paſtoralis. in glo. vt cũ papa mandat alicui reſtitui rem ſuã: vel alicui dari beneficiũ ꝛc. talis debet recipere legitimas exceptiones: quantumcunqꝫ ſcribatur ſibi abſolute a papa: vt de offic. deleg. ex parte. de reſcrip. c. ſi quando. et. c. cum adeo. xxv. q. iij. ꝛ. c. ſi non.

¶ Exceptio eſt actionis vel intentionis excluſio: ſm̃ Panor. in rubr. de excep. in. ſ. col. v͛ſi. quero quid dicit. Adde ꝙ cõiter tenetur ꝙ exceptio proprie eſt illa que excludit actionem actoris. de quo vide p Bal. in. l. ſ. col. xxij. v͛ſi. vij. C. qui accuſa. non poſ. ꝛ per Feli. in. d. rubr. de excep. in prin.

¶ Exceptionũ varie ſunt ſpecies: ꝛ varijs tp̃ibus opponẽde. Alia em̃ eſt dilatoria: alia peremptoria: alia media ſiue mixta. dilatoria diuidiẜ in dilatoriã iudicij: ꝛ dilatoriã ſolutionis. Dilatoria iudicij in principio actus eſt ꝓponenda. c. inter monaſteriũ. de ſen. ꝛ re iud. et. l. fi. C. de except. niſi illa exceptio ad eum de nouo peruenit. c. in noſtra. de procu. ꝛ. c. paſtoralis. de excep. vel niſi de nouo cõpetere ceperit. c. inſinuãte. de offi. iudi. deleg. l. nõ diſtinguemus. §. cum quidã. ff. de rece. arbit. ꝛ. c. ſi ꝗs epoꝝ. iij. q. vj. Dilatoria antẽ ſolutionis debet ante litem cõteſtatã obijci: ſed ꝓbari debet poſtꝗ̃ actor intentionem ſuã fundauerit. l. ſi quidem. C. de excep. ꝛ. l. exceptionẽ. C. de ꝓba. Peremptoria dicitur que põt opponi ꝛ ꝓbari quãdocunqꝫ: dummodo ante ſententiam opponaẜ: vt. l. peremptorias. C. ſentẽ. reſcin. nõ poſ. et. l. ꝑſcriptiones. C. de excep. Media aũt vel mixta dicitur que in hoc habet ſilitudinem cum peremptoria: ꝙ poſt litẽ cõteſtatã poteſt obijci: ſed in hoc habet diſſimilitudinem cũ dilatoria: qꝛ poteſt quandocũqꝫ ante ſñiam obijci. c. per tuas. qui matri. accu. poſ. ſed in hoc habet ſilitudinem cũ dilatoria: qꝛ ante litem conteſtatã poteſt obijci. c. exceptionẽ. extra de except. Sunt et alie exceptiones anomale que etiã poſt ſentẽtiam obijciuntur vt exceptio velleiani: macedoniani: armate militie: et ſimiles de quibus agitur ad vell. ad macedo. ff. ꝛ. l. ſ. C. de iur. ꝛ fac. igno.

¶ Exẽptus dicitur qui a ſuo iudice ſine iuriſditione ordinarij ſubductus eſt ꝛc.

¶ Execrari eſt abominari vel deteſtari: ꝛ proprie attribuiẜ delictis: dicẽdo hoc delictum eſt execrabile.

¶ Exempla non ſunt ſemper imitanda. ſed exẽplũ pape eſt nobis ſequẽdum. xvj. q. iij. licet. diſt. ix. c. ſane. vbi glo. ſ. c. de quibus. diſt. xx. Quod per exempla ſit iudicandũ cum ius deficit: intelligitur de exemplis publice vel autẽtice perſone: vt principis vel apoſtoloꝝ: et de exemplis plurium: ꝛ nõ paucorum vide ibidem.

¶ Exẽplis veteris teſtamẽti licite iudicamus: maxime ſi ſint diuina: vt in. c. ꝗliter ꝛ quãdo. ij. de accuſ. c. deus omnipotens. ij. q. j. Panor. in. c. afferte. in ſ. not. de preſump.

¶ Exheredatio eſt alicuius a ſua ſubſtantia vel hereditate excluſio: et alterius ſeu alieni inſtitutio: veluti cũ parẽtes exheredant filios: ꝛ ſcribunt alienos heredes in teſtamẽto. ita accipiẜ inſti. de exhere. libe. per to. Et ſic exheredare eſt filiũ cõſtituere alienũ a ſubſtantia vel hereditate paterna. ꝛ debet fieri cauſa incerta ꝛ probata. Et propter quas ꝛ quot cauſas pater filiũ: ꝛ econtra filius patrẽ poſſit exheredare: not. glo. in. c. quintauallis. de iureiuran. et vide Bar. in. l. filio preterito. ff. de inuſto. rup. ꝛ irri. teſta.

¶ Exero. i. pero. ſic poniẜ exeratur. i. petatur. l. vt verborum. que eſt fin. C. qui admit. ad bo. poſ. ibi glo. penul. vel eſt idem quod aperiatur via petenti.

¶ Exeſtuare

Ayuntamiento de Madrid

¶Exeſtuare eſt feruere:bullire:vel cale-
ſcere:vt eſt glo.in cle.dudũ.de ſepul.
¶Exhibere eſt rem in publicũ deducere
ſeu oſtendere:vt copiã habeat aduer-
ſarius rem ſuã tangendi.⁊ eam ſic vi-
ſam ſi ſibi ſua videtur:vendicandi.de
hoc.ff.ad exhiben.l.iij.⁊ de libe.homi.
exhib.l.iij.et.l.ait pretor. Require.ſ.
actio.ad exhibendum.
¶Exilium triplex no.Archi.xlv.diſ.cum
beatus.in fi.
¶Eximere eſt quoquo mõ anferre:puta
ſi quis non rapuerit quẽcunq;:ſed mo-
ram fecerit quominus in ius veniret:
vt actionis dies exiret:vel res tẽpore
amitteretur.et datur in eũ qui vi exe-
merit actio in factum:que non id con
tinet quod in veritate eſt:ſed quãti ea
res ab actore eſtimata eſt:de qua con-
trouerſia eſt.
¶Expenſe ſunt ſumptus voluntarij:et
non neceſſarij:et dicit̃ expenſa quaſi
extra penſas ⁊ debitũ facta.Sed im-
penſe ſunt vtiles ⁊ neceſſarie:a verbo
impendere dicte:vnum tñ multoties
pro alio ponitur:vt.l.iulianus.in fi.ff.
de minori.vbi expenſe pro neceſſarijs
et vtilibus dũtaxat ponuntur ꝑut ibi
no.Etiã impenſe pro voluntarijs po-
nuntur:nõ ſolũ vtilibus ⁊ neceſſarijs.
ff.de ver.ſig.l.impẽſe.quãuis differen
tia predicta contrariũ dicat.Et expen
ſe differunt a damnis.vnde iuramen-
tum factũ ſuper vnum nõ extenditur
ad alterum.nam expenſe fiunt cauſa li
tis:dãna vero ex diſcordia ꝓueniunt:
vt deſtructio domus:⁊ ſimilia.de in-
iur.c.noſtra.in tex.⁊ gloſ.
¶Expilatores ſm Azo.in ſum.C.⁊.ff.de
crimi.expila.heredi.hi ſunt qui ex re-
bus vacatis hereditatis aliquid ſur-
ripiunt ⁊ expilant.de pe.diſt.j.aut fa-
cta.Require.ſ.actio expi.here.
¶Experiri qñq; ponitur pro reſpõdere
ſeu defendere:vt extra de iudi.c.j.de
procur.c.qui generaliter.li.vj.Quãdoq;
pro agere:vt de cauſa poſ.⁊ proprie.c.
paſtoralis.
¶Explicatio eſt allegatio que ſupplica-
tionem infirmat:vnde replicatio eſt
allegatio contra exceptionem:⁊ adiu-
uat actorem:et ſupplicatio eſt allega-
tio que replicationẽ infirmat:⁊ reum
adiuuat. Sed explicatio eſt allegatio
infirmans ſupplicationem:et ſic pro
actore contra reum.
¶Exponere.i.contra ſe ponere.
¶Exponi autẽ dicuntur infantes:ſerui
liberti:et languidi:ſi ſine cura dimit-
tuntur:vel eis alimẽta negantur a pa-
rentibus:a dñis vel a patronis:vt in
ca.vnico.de infan.et langui.exponere
enim aliqui ſolent relegato pietatis
officio infantes vel lãguidos ante ec-
cleſias vt eos alij miſeratiõe moti col-
ligant.lxxxvij.diſt.ſi expoſitus.
¶Expoſitus infans a pr̃e vel ab alio eo
conſentiente vel ratum habente:hoc
ipſo a patria poteſtate liberatur:et ſic
paria ſunt patrem exponere:vel aliũ
eo ſciente ⁊ non noie patris:vel etiam
non nomine patris:⁊ patre poſtea fa-
ctum ratum habẽte.Abb.in.c.j.de in-
fantibus expo.numero.ij.
¶Exigere ꝓprie eſt ab inuito extorque-
re.ff.de leg.iij.l.fideicõmiſſa.§.ſi rem.
licet quandoq; exigere dicatur quis
etiam a ſponte ſoluente:vt.C.de fur.l.
falſus.
¶Expreſſum quomodo dupliciter ſuma
tur:no.ff.de vulga.⁊ pupil.ſubſti.l.j.in
prin.⁊ de preben.ſi epiſcopus.in gloſ.
certas.lib.vj.
¶Expreſſa pupillaris ſubſtitutio.requi-
re.ſ.ſubſtitutio.
¶Exorciſte grece:latine dicuntur adiu-
rantes.xxj.diſt.cleros.
¶Extimare eſt alicuius rei certũ ꝓtium
dare:et eſt idem qđ taxare vel certum
pretium diffinire ⁊ determinare.
¶Extraordinariũ remediũ qđ ob ali-
quam cãm extra vel vltra curſum ſoli-
tum alicui datur:vt reſtitutio minori
leſo:vel abſenti cã iuſta neceſſaria:vel
ꝓbabili.ad q̃ remedia nunq̃ recurrẽ-
dum eſt q̃diu remedio ordinario lo-
cus eſt ad qđ poteſt haberi recurſus.
¶Extraordinarium iudiciũ eſt corã de-
legato:vel qñ non proceditur in figu-
ra iudicij:ſed ex officio iudicis in mo-
dum inquiſitionis vel denũtiationis.
vide tex.iuncta glo.in.c.quoniã con-

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID

Ayuntamiento de Madrid

tra.de proba.
¶Extra not.Archi.de preſcrip.ſtatutũ. lib.vſ.§.iij.
¶Extra ordinem quid importet: vide Bar.in.l.ſ.ff.de fur.⁊ Bal.
¶Exterminare eſt quaſi extra terminos vite vel iuriſditionis ſue ponere.cle. vnica.de iureiuran.⁊ de here.excõica mus.§.moueantur. et.§.ſeq. ponitur etiam pro deponere: deſolari:in exi- lium mittere.
¶Extunc tempus extremum ſignificat. ff.de condi.⁊ demon.l.ſi is.§.ſi ita.
¶Ex:no.Archi.iiij.q.v.quiſquis.⁊ ple- nius Jo.cal.in.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mulie.Jo.mo.de here.excuſamus.lib. vſ.etiam Archi.de prebẽ.cum in illis. eo.lib.⁊ Pañ.in.c.in literis.de reſtit. ſpolia.etiam no.C.de legi.l.nõ dubiũ. et qñ q; in cõpoſitione ſtat augmẽta- tiue ꝓ valde:vt exequare.i.valde eq̃- re:vt.l.j.ff.de leg.ſ.vbi dicit̃.per omnia exequata ſunt legata fideicõmiſſis.
¶Exploſa id eſt excluſa.c.inquiſitioni. de ſen.excom.
¶Extorres.i.immunes vel inſontes. de ſent.excõ.cõtingit.⁊ diſt.xix.nulli fas eſt.vbi dicit̃:ſed extorris a ſancto fiat miniſterio.et ea.d.c.ita dñs.§.in oẽm terrã.vbi dr̃ vt extorrẽ.i.alienũ mini- ſterij diuini intelligeret ſe eſſe ⁊c.⁊ hr̃ C.de cuſt.reo.in.l.ſ.de his.que eſt.l.fi. et de pe.di.ij.itẽ ꝓinde.vbi dr̃ nudari facultatibus ꝓpriis ⁊ patrie ſue extor- res fieri.etiã.xſ.q.ſ.conſpirationum.
¶Quod autor hic citat ex.xix.diſ.c.nul- li fas eſt:extorris fiat ⁊c. in libris qui- buſdam legitur exors.id qđ eandẽ pe ne ſignificationẽ habet cũ dictiõe ex- torris:hoc precipue loco:cũ exortẽ eũ intelligamus:qui extra ſortẽ (hoc eſt partem)ſit :cui contrarium eſt con- ſors:hoc eſt particeps.
¶Exqueſtor eſt qui publice pecunie cõ- gregãde:cõſeruãde:⁊ querẽde officiũ habebat:ſ; hanc adminiſtrationẽ de- poſuit:vel dr̃ ille qui q̃ſtoris depoſuit adminiſtrationẽ:vt no.inſti.i ꝑe.§.cũ hoc.c.i gl.vide.s̃.excõſul.⁊.j̃.q̃ſtores.

¶De F ante A.

Faber lignarius dr̃ nõ ſo[lum] qui ligna dolat:ſed gña liter oia qui edificat.ff.d[e] verb.ſig.l.fere.§.fabros.
¶Faber non d; mallea[re] iuxta ſcholas doctoris:et poteſt cog[i] ad vendendum ſuam domum:vt no. Bart.c.alij.in.l.ſ.ff.ſolu.mat.⁊ gloſ.d[e] doc.in.l.ſ.C.de ſtu.lib.vrbis Ro.li.xj.
¶Fabricẽſes dicebant̃ qui erãt deputa[ti] armis faciẽdis:reparãdis vel vende[n]dis:vt.l.ſ.de fabr.li.xſ.C. Jo.an.in.c.[ſi] iudex.de ſen.excõ.li.vj.dicit q; fabric[en]ſis dr̃ qui publica arma facit:id q; i[n] publicis fabricis:⁊ nõ alibi ⁊ dat ꝑmi[ni]ceriovt reponat i publicis armamẽti[s] quox brachia ſtigmate figurãt̃:vt no. in.l.ſtimagia. C.e.ti.req̃re. j.ſtigmate.
¶Fabriles ope.ff.de p̃ſcrip.ver.l.pe.⁊ de oper.lib.l.fabriles.Et q̃ ſint fabriles:⁊ q̃ obſequiales:⁊ q̃ artificiales.vide.C. de cõdi.inde.l.nõ fortẽ.§.ſi libertus.
¶Fabula eſt que nec vera nec veriſimili[a] cõtinet.in proe.inſti.§.ij.ſup ver.fabu lis.⁊.l.antiqui.ff.ſi pars here.peta.
¶Facere dicitur ille cuius autoritate fit. de ſent.excõ. c.mulieres.⁊ facere dicit̃ quis ſtatim:confeſtim:incontinenti: mox:ilico quod facit ſine internallo: nullo actu cõtrario aut impertinente intermedio.de elect.quia propter.vbi dicitur q; poſt collationez mox debet electio celebrari. Silr̃ cũ vis infertur ꝑſone incõtinenti repelli debet.i.ſine internallo:quaſi bello cõtinuato.Itẽ id qđ in triduo facit.C.de erro.aduo. l.vlt.vbi dicit̃ q; aduocatus põt reuo- care errorẽ ſuũ ſtatim.i.intra triduũ. Et hoc intelligit Placen.ſicut ſonat. Sed Accurſ.hoc intelligit: qñ cauſa durat poſt errorẽ tantũ per tres dies. Itẽ qđ facit in decẽ diebus.ff.de cõſti. pecu.l.ꝓmiſſor.vbi dicitur qđ ſi quis ſine die cõſtituerit ſe ſoluturum pecu niam alicui:cõtra eum agi poteſt ſi ſta tim nõ ſoluerit intra decẽ dies.Itẽ qđ facit in vno anno.xx.q.j.puella.vbi di citur q; ſi inſciis parẽtibus intra.xij. annũ velum acceperit:parẽtes vel tu- tores poſſunt hoc ſtatim irritare itra annũ.Item qđ facit cum quodã tem-

Ayuntamiento de Madrid

peramēto tpis:ita ꝙ nec nimium nec maximum tps aſſumit:qđ magis pōt intellectu concipi ꝗ̄ dici.ff.de ſol.l.ratum.⁊.l.qđ dicimus.vbi đr ꝙ heres ſi deuiſſori teſtatoris hoc qđ aſſ aditā hereditatē ſoluit ꝓ defuncto ſtatim ſoluere dꝫ.ſ.cū quodā temperamēto tpis.nec eñ ſtatim cū ſacco paratꝰ venire dꝫ.Itē ꝙ facit ꝗ̄ primū poteſt.de reſtit.ſpo.olim cauſe: vbi đr ꝙ vim illatā rebus pōt quis repellere incōtinenti.i.ꝗ̄ cito poterit:collectis amicis:ita tñ ꝙ illud incontinēti non extendat̃ vltra annū. Hoc Ber.de ele. q:ꝓpter. Idē qđ facit in vno menſe.ſ. q.ſ.conſtat:vbi dicit̃ ꝙ ſi aliqui ordinati ſunt ab hereticis per vim ſi ſtatim renuntiauerint cōciliabulo hereticorū.i.intra menſem:tunc excuſant̃. Itē ꝗ̄ cito ſcit:vt.xxxij.q.ij.mulierē. Item qđ facit qſi ꝗ̄.vt.ff.ſi cer.pe.l.ſ.vbi dicitur. Cui cū ꝙ rei aſſentimus alienā fidē ſecuti:mox recepturi:q̄d ex eo cōtractu credere dicimur.

¶ Facinꝰ.i.dolꝰ.ff.de acti.⁊ obli.l.ſeruꝰ.

¶ Factitare eſt frequenter facere.l.fulcinius.§.latitare aūt.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.

¶ Factio eſt cōſpiratio.l.quiſquis.C.ad l.iul.maie.vbi glo.

¶ Factionū duces qui dicant̃.vide Barto.in.l.cōſtitutiones.ff.de appellatio.

☞ Facultates magne dicūtur quinquaginta aurei:vt.C.de def.ci.l.ſ.Uel.x.libre auri:vt in aut.de app.§.ij.col.iiij. Uel.ccc.aureoꝝ:vt in aut.de def.ci.§.ciꝰ.col.iij.Uel veriꝰ vſ ad q̄ngentos ſolidos ſumme parue ſi vltra ſumme magne.inſtit.de act.in.§.nos autem.

¶ Falcidia đr lex a falcidio tribuno plebis qui ipſā adinuenit ad hoc qđ q̄s extraneo teſtō ſuo legare nō poſſet q̄n ad minus quarta remaneret heredi. ꝙ ſi contra faceret: locū nō haberet. ⁊ ſic dicitur falcidia a falce:ad defalcādum ſingulis mandatis per quā permittitur heres habere quartā partē legationis: vel hereditatis: qſi etiam tota hereditas:vel maior ꝑs eſt legat̃ exhauſta. Et eſt triplex falcidia ſm Ioan.and.in gloſſ.diſtinctio.ij.reſponſa prudentum. Require.l.falcidia.

¶ Factum fieri contentum in diſpoſitione ſignificat ipſum ad heredē:vel alium tranſire:ſeu tranſire poſſe vel non:ꝑut enim ipſum factum : vel quoduis aliud medium probat: ſignificat vel declarat:verbi gratia in conuentione deducitur hoc factum licere ire agere per fundum permittentis ad fundū eius cui permittitur.hec cōuentio nō tranſit ad heredes:ſiue ſit appoſitum verbum perſonale: tibi vel mihi : ſiue non imo ſimpliciter dictum eſt. cōuenimus licere ſeruo agere: hoc factum non tranſit ad dominum.§. ſed cum factum.inſtitu.de ſtipula.ſeruo. Sed ibi,: debitor conuenit cum creditore quod ei non liceat debitum petere: et ita ſit pactum de non petendo ſimpliciter hoc factum ſeu pactum tranſit ad heredes.

¶ Facere qđ pōt qualiter quis conueniatur:⁊ quomodo intelligatur:habetur in.l.ſunt qui.cū.ix.legibus ſeq.ff.de re iudi.nam patroni:patronoꝝ liberi:et parentes eoꝝ:miles armate militie:vt doctor preſbyter ⁊c.ſi cōdemnant̃ ad id quod facere poſſunt: non totū qđ habent extorquendū eſt:ſed ratio habenda eſt ne egeant:vt.l.in cōdemnatione.ff.de reg.iur. Nam intelligitur quis facere debere quod commode ⁊ honeſte pōt. Nec eñ videt̃ fieri poſſe quod nō poteſt fieri honoſte.ff.de verbo.ſigni.l.nepos procnlo. Et quando factū pro non facto haberi non pōt. de cap.⁊ poſtli.reuer.l.i bello.§.facte. Item per factū probatur volūtas.ff. de legi.de quibꝰ. c.dilecti.de appel.c. fin.de coniu.ſer. Et factum vel de facto cōſtat quatuor modis.c.queſitū. de coba.cle.⁊ mulie.

¶ Fallonis (alias felonis) eſt culpa iniurie ꝓpter quam vaſallus amittit feudum. Et eſt quedā culpa q̄ reſpicit dominum.ſ.qſi tribus vicibꝰ citatus legitime:fidelitatē preſtare noluerit:vt in vſibus feudoꝝ que ſit prima cauſa beneficij amit.c.ſ. Eſt ⁊ alia cā quando infeudauit alia lege quam ipſe hꝫ vel talē vaſallū q̄ feudū deſeruire non

Ayuntamiento de Madrid

poteſt. Quedã vero eſt culpa vel fal-
lonia q̃ non reſpicit dñm. ſ qñ vaſallꝰ
interfecit fratrem vel filiũ ſuum: vel fi-
lium fratris vel aliud crimen cõmiſit
quod parricidij appellatione cõtine-
tur: ⁊ plures alias fallonias tã reſpi-
cientes dños ꝙ̃ alios propter quas
feudum amittitur: not. Hoſt. in ſum-
ma. de feu. C. qui. mod. feud. amitta.
¶ Falſarij ſunt qui crimine falſi tenent
vel qui crimen falſarioꝝ admittũt. vt
de crimine falſi. c. ad falſarioꝝ. extra.
¶ Falſitas eſt imitatio veritatis. de cri-
mi. fal. c. j. c. licet. ⁊ per totum titu. no.
de reſcrip. ſuper literis. per doct. eo ꝙ
falſatores ſemper ſtudent imitari ea
que vera ſunt vt falſa videãtur veriſi-
milia: vt in aut. de inſtru. cau. in prin.
col. vj. ⁊ ſm ea que no. Azo in ſumma
C. ad. l. corneliam. de falſis.
¶ Falſitatis ad eſſe tria requirunt. ſ. imi-
tatio veritatis: dolus: ⁊ ꝙ alteri ſit no-
citum: quorum ſi alterum deficit falſi-
tas nõ eſt punibilis. iuxta not. p Ho-
ſtien. Azo. ⁊ Tancr. in ſuis ſummis: ⁊
per tex. in. l. quid ſit falſũ. ff. ad. l. cor.
de fal. ⁊. l. nec exemplum. eodem tit. C.
⁊. l. damus. C. eo. Pet. de ancha. conſi-
lio. xxiij. ⁊ Pau. de caſt. cõſi. cxlix.
¶ Falſum eſt quod caret veritate: vt re-
ſcriptum falſum eſt qđ non hꝫ aliqđ
primordium ſeu ſubſtantiã veritatis.
ſcꝫ qđ non emanauit a papa: ⁊ tñ ap-
paret emanaſſe. c. ſua nobis. de offic.
vica. vbi de hoc. Et no. in. c. ſuper lite-
ris. de reſcri. per Fran. de zabarel. Uñ
falſa. i. iniuſta. ⁊ vera. i. iuſta. inſtit. qui
⁊ ex quib. cau. manumit. non poſ. §. ea-
dem. l. elia ſcentia. vbi dicitur ꝙ cauſa
ſemel approbata ſiue vera vel falſa nõ
retractatur.
¶ Falſum exprimere deteſtabilius eſt ꝙ̃
verum tacere. Paul. in. c. q2 circa de
conſan. ⁊ affini.
¶ Fallacia ſm Hoſt. in ſum. de do. ⁊ con-
tu. §. j. cõmittitur in mentiẽdo in his
q̃ aſſerit aliquis falſo ex certa ſciẽtia.
ff. de fur. l. falſus. §. ſi quis.
¶ Fama ſm Spe. ti. de noto. cri. §. fama.
eſt illeſe dignitatis ſtatꝰ vita ⁊ moribꝰ
cõprobatus. ⁊ in nullo diminutꝰ: ſm
glo. C. ex qui. cau. infa. irro. l. j. ⁊ gl.
in. c. veſtra. de cohabita. cle. ⁊ mul. ⁊
hec fama quandoq; minuitur: qñ
conſumitur ex toto pro extincta h-
beatur. ſ. cum media vel maxima ca-
tis diminutio interuenit: minuitur
ro cum ciuitas ⁊ libertas retinet: ſe
circa ſtatutum pena plectimur: vt ff
de var. cogn. l. pen. §. exiſtimatio. ⁊. §
minuit. ⁊. §. cõſumit. Et loquit de fa-
ma hominis. Sed fama de aliquo ne-
gotio que eſt mediũ veritatis elici-
de deſcribitur ſic. Eſt cõis ⁊ clamoſ
inſinuatio inſurgens apud totam vel
maiorem partem populi ex incerto au-
tore proueniens: ⁊ dicitur a for fans
⁊ dicitur ab opinione que vltra cõm
opinionem requirit cõmunem locu-
tionem: ⁊ ſic duo exigit. Et in deſcri-
ptione fame per Spec. nomen digni-
tatis non ponitur ꝓ honore publico
ſm Azo. ſed ꝓ potentia a natura cun-
ctis attributa. Et hec deſcriptio locũ
hꝫ in bona fama. Quñq; etiã fama po-
nitur ꝓ infamia ſiue mala fama: vt in
c. tua. de coha. cle. ⁊ mu. ⁊ iđ ſm Spe.
fama poteſt aliter deſcribi; vt cõpre-
hendat vtranq;. i. bonam ⁊ malam: ſic
fama eſt vehemẽs vulgi ⁊ minoris par-
tis opinio rei de qua queritur conſen-
tiens vel conſonans. Fama de homi-
ne ſic conſueuit deſcribi. Eſt dignitas
ſtatus: vita: ⁊ moribus comprobata:
vt. ff. de var. ⁊ extraord. cogni. l. cogni-
tionis. ⁊ qui talẽ famam negligit cru-
delis eſt. xij. q. j. nolo. ⁊ fama: opinio: ⁊
exiſtimatio idem ſunt.
¶ Fama inter homines eſt publica ⁊ cõ-
munis inſinuatio ex ſola ſuſpitione: ⁊
ex certo autore proueniens.
¶ Fama differt a rumore: quia rumor eſt
ab incerto: fama aũt a certo procedit
autore. Item fama ꝓcedit a maiori p-
te vicinie: rumor a maiori: not. Jo. an.
c. noſtra. in. xviij. col. verſi. ad gradũ.
de coha. cle. ⁊ plus eſt fama ꝙ̃ clamor:
q2 plurimorum eſt fama: clamor pau-
corum. no. Feli. in. c. qualiter ⁊ quãdo.
ij. in princ. de accu.
¶ Familia ſm Azonẽ in ſum. C. de edil.
actu. appellatione familie cõtinentur

Ayuntamiento de Madrid

fices qui ſunt in ſeruitio alicui⁹: etiā liberi homines qui ſeruiūt ei bona fi de vel etiā alieni ſerui: ꝛ etiā q̄ ſunt in poteſtate eius: ſimiliter oēs propinq̄ liberti ꝛ patroni. ſic generaliter ſumit C. de verb. ſig. l. fi. Unicus vero ſeru⁹ familie nomine nō cōtinetur: nec duo faciūt familiam. ibidē. Et dicitur a fe more: que eſt pars hominis genitiua: vt dicitur. l. fi. C. de verb. ſigni.

¶ Familie appellatiōe quid veniat: vide Bart. in. l. ſ. §. familie. ff. de vi ꝛ vi ar ma. ꝛ. l. fi. C. de verb. ſig. idem Bar. in l. ſi cognatis. ff. de reb. dub.

¶ Familie erciſcunde. i. hereditatis diui dende. no. in rubro. ff. fami. erciſc. Re quire. s. actio familie erciſ. Et differen tiam inter famulum: mancipatū ꝛ ſer uum not. Archi. xxij. q. iij. c. patrem.

¶ Familiaris ꝛ domeſticus in quo diffe rūt: ponit Bal. in. c. in literis. de teſti. ꝛ feli. in. c. inſinuante. in. iij. col. verſi. ꝛ que differētia ſit. de offic. deleg. ꝛ de bet deſinere eſſe familiaris quādo do minus eū licentiauit: vel quaſi ipſe fa miliaris ſic ipſum licentiauit: vt not. Joā. and. in. c. fi. de verbo. ſigni. in no uella. in. vſ.

¶ Famoſum carmen ſm Azo. in ſum. C. de iniur. eſt dictamē vel hiſtoria cōpo ſita ad alicuius infamiam: put ibi no tare videtur Azo.

¶ Famoſus libellus poteſt proprie dici li ber conſcriptus ob alicui⁹ infamiā. ff. de iniur. l. lex tormētoꝝ. §. ſi quis libe rum. Et imponitur ei pena capitis: q̄ famoſuꝫ libellū inuētū nō corrupit: ſꝫ alijs māifeſtauit. Et qui eū dictauerit: ſi non probauerit de calūnia: capitalr punietur: ſm Azo. C. eo. ti. Hec ꝛ plu ra ibi vide per eum. Et hoc eſt verū ſi reo ↄuicto capitalis pena eſſet impoſi ta: aliter nō: vt no. in. l. vnica. C. eo. tit.

¶ Faſces id eſt honores ſeu dignitates in aut. de conſul. circa princi. ꝛ vt iud. ſine quoq̄ ſuffra. §. neceſſitatē: ꝛ vide ff. de off. procon. ꝛ lega. l. pe. ꝛ ibi in gl.

¶ Faſtigium: id eſt altitudo vel magnitu do. C. de no. cod. cōpo. §. ſ. vel. i. culmē dignitatis: vel ſumm⁹ honor: ſecūdū papiā: vt not. per archi. lix. di. ordina tiones. ꝛ. C. de procu. l. penul.

¶ Fatum eſt genus diuinatiōis: cui qui intendit damnationem anime ſue in currit. xxvij. q. vlti. non obſeruetis.

¶ Fatalis dies ſecundum Azo. in ſum. C. de tem. appel. dicitur ſpatium tempo ris intra quod appellās debet appella tionē proſequi: ꝛ quidē olim quatuor dies fatales concedebant: quorū pri mus erat ſpatium ſex menſium: ꝛ hoc ſi appellatum fuit a ſententia clariſſi mi viri: vel ſpectabilis viri: vel delega ti a principe. Secundi autem dies fa tales ſunt ſpatium. xxx. ꝛ vnius dierū. Tertij ꝛ quarti ſunt ſimiliter totidem ſi ſalteꝫ facta fuerit appellatio a dele gato vel ſpectabili vel clariſſimo viro: prout hoc habetur in. l. ij. C. de temp. appel. Hodie autē ex ordine vnus tā tū fatalis dies eſt: id eſt vnicus. Sed ſi iuſta cauſa interceſſerit: alius annus indulgetur: ꝛ ita erit ſecūdus dies fa talis: quo trāſacto lite non conteſtata rata manet ſententia: vt in aut. ei qui appellat. in dicto titulo de tēp. ap. Di cebantur aūt fatales dies: quia in eis fatum: id eſt terminus cauſe imponi tur: vel mors accidit cauſe.

¶ De F ante E.

¶ Felonia dr delictum quod committit vaſſallus cōtra dominum: vt habetur in vſibus feu. c. ſ. de abre. feu.

¶ Femina ſecūdum aliquos dicitur a fe ditate: eo ꝙ fedas: ꝛ enormes ſupflui tates mēſtruales emittit. Sola eīm fe mina eſt animal mēſtruale: cui⁹ cruo ris cōtractu fruges nō germināt: are ſcūt herbe: arbores amittūt fructus: ferrū rubigine corrūpit: ꝛ ſi q̄d ide ca nes comedant: rabiem incurrūt: veri ficantur hec in adamante.

¶ Femina quare citius pubeſcat ꝙ maſ culus: dicit gl. in. l. ij. C. de his qui ve. eta. impe. ꝙ mala herba cito creſcit: ſꝫ alias rationes reddunt doct. in. c. lite ras. de deſpō. impu. ꝛ illas enumerat Pa. in. c. ij. eodem titu.

¶ Fenū an veniat appellatiōe frugū: no. in. l. ſ. §. labeo. ff. de aq̄ plu. arcē. ꝛ ſumi

Ayuntamiento de Madrid

tur ſenum octo modis ſm Archid.in c.vnum orarium.§.penul.xxv.diſtin. Venit autē appellatione fructuum: vt eſt tex.in.l.ſi vſufructuari9 meſſem.ff. quibus modis vſufru.amit.ibi in verbo:fructū q̄ percipit ſpica aut feno ceſo.τ eſt tex.in.l.pratū.ff.de verb.ſig.et An.ro.in ſuo no.cccccl x.

¶ Ferie ſm Azo.in ſum.C.eo.tit.dicūtur a foro quaſi forie: q2 preſtāt vacationem ab his que conſueuerunt agi in foro. Hoſtien.tñ in ſum.eo.ti. dicit q̄ ferie dicuntur p contrariū. Cum enim ferie colēde nō ſint: he tñ colunt. Vel dicuntur ferie dies quaſi dies feſtinandi ſecundum Papiam: q2 iſtis feriari id eſt a malis operib9 abſtinere debemus: τ nihilominus preſtāt immunitatem a mercantijs: cū difficile ſit inter ementes τ vendētes peccatū non interuenire.lxxxiij.di.eijciēs. de peni. diſt.v.c qualitas τ negotiū. Ea tamē que pertinēt ad diſciplinā militarem vel ſcholaſticam: vt artes liberales: vl ius ciuile in dieb9 feriatis peragi poſſunt: ſm Azo.ff.eo.tit.l.ſ. vide not.per doct.in.c.conqueſtus.extra de ferijs. vbi cū querit an liceat ſtudere leges: vel pro pretio ſcribere in diebus feriatis vel feſtiuis vl dominicis: dicit Jo.and.q̄ñ ſtudium ſit ſine ſolēnitate: nō propter lucrum quod tunc licet: cum nō ſit opus ſeruile ſed cum ſolennitate: ſcz in publicis ſcholis: non lz. dñs An.de bu.dicit q̄ cauſa conſilij dādi: vbi neceſſitas ſuadet: ſcz q2 cauſa tpe peritura eſt: vel de loco lōginquo τc. tunc licet ſtudere etiam ad lucrū: alr̄s non: nec in ſcientijs poſitiuis que ad lucrū vel honores tendūt: ſed in theologia τ i ſpeculatiuis lz.τ addit Paſſi. etiā in iure canonico: q2 talis laborat in vinea domini: τ efficit homo ſpeculatiuus: τ abſtrahitur a vitijs. Nō autem cultus diuinus vel officiū pretermittatur: quia ſanius eſt maiorib9 ſtudere: τ mentes occupare quā ociū inſequi: vel in laruis vagari: imo meli9 eſt domi manere q̄ꝫ feſta eccleſiarū ꝑpter dñas viſitare.xxiiij.q.ſ.odi.τ pie ci.vbi gl.τ.l.peſi.ff.de fer. De ſcribentibus τ legentibus: vide in titu.de fer.ꝑ doct. Et ſic ferie ſunt quedā ſolēnitates temporū: in quibus cauſe tractari non debent: τ ſecundū Goffre.dicuntur ferie: quia forēſibus negotijs immunitatem preſtant.l.diuus.ff.eo.tit. Unde feria vno modo capit ꝓ qualibet die in hebdomada τ ita ſeruat eccleſia dicendo: feria ꝑma: feria ſcd̄a: τ dicitur a for faris: ſcz a fando: id eſt loquendo: q̄bus ſingulis ferijs ſolo verbo loquēdo deus creauit hominem τ omnia. Alio modo capitur ꝓ die ſolēni feſtiuanda: τ ſic dr̄ a feriēdis victimis que offerebantur in ferijs: vel a feriendo ſecundum Papiam: quia et ſi omnibus diebus abſtinendū ſit a malis: iſtis tamē precipue: vt in.c.ſ.de fer. Sunt ergo ſic ferie cauſarū feſtiuande: τ ferie nuptiarū: de quibus in.c.capellan9.de fer.xxiij.q.iiij.non oportet. xv.queſtio.iiij.placita.lxxv.diſt.quod die dominico.

¶ Feriarū alie ſunt repentine: quas imperator vel princeps indicit repentine propter victoriam: vel vxorem ductā: vel filium natum: vel propter publicā cōgratulationē ob diem natalis imperatoris: vt.C.eo.titu.l.J.τ dicuntur repentine: q2 ſunt certe: imo quia repente τ ſubito indicūtur: τ a nullo iudice indici poſſunt niſi a pr̄icipe. vt in.l.ſ. C.de fe. A nullo enim iudice preſumi dz vt autoritate ſua aliquas cōdat ferias. Nā feriales ferias nouari oportet q̄s adminiſtrator edixerit. Alie ſunt ſolennes quarū quedam indicuntur ob reuerentiā dei: vt dies dominicus: vt.l.ij. C.eo.tit.τ.l.omnes dies.τ precipue omnes dies τ omnes feſtiuitates glorioſiſſime virginis Marie ſanctorum apoſtolorū: τ aliorum que nume rantur.c.vlti.eo.tit.τ de ꝯſecra.diſtin. iij.c.ſ. Alie ob honorem principis: vt dies natalis vel coronationis eius.C. eo.l.fi.τ in.d.l.omnes dies. Alie autē ob honorem ciuitatū τ diei natalitij maximarum vrbium: vt Rome τ Conſtantinopolis.l.omnes.prealleg. Alie ob neceſſitates hominum: vel publicam vtilitatem: vt ſunt duo menſes

Ayuntamiento de Madrid

vnus gratia meſſiũ: alius cauſa vindemie: de quibus etiã in preallegata. l. oẽs dies. vbi dr̃. Omnes dies iubemus eſſe iuridicos: illos tñ manere feriarum dies fas eſt quos geminis menſibus ad requiez laboris indulgẽtior annus accepit eſtiuos quidẽ dies feruoribꝰ mitigandis: ⁊ autũnos fructibus decerpendis. Has vero ferias Spec. eo. tit. non vocat ſolẽnes: ſʒ indicat ruſticas vel publicas: qr ꝓpter rempubli. vel vtilitatẽ ruſticã indicũtur: ⁊ forte Spec. monet ex. l. j. in pñc. ff. eo. tit. Et ſtatuuntur he ferie ſm cõſuetudinẽ loci: ⁊ ſm varios terrarum ritus: vt. ff. de fer. l. preſides.

¶ Ferri proprie dicimus ea q̃ quis in corpore baiulat: portari vero ea q̃ quis iumento ſecum ducit. Agi vero vel duci dicuntur animalia: vt. ff. de verbo. ſignifi. l. ferri.

¶ Ferruminatio eſt eiuſdẽ generis materiaꝝ ſolidatio ⁊ cõiũctio: vt ſi ſcypho argẽteo fundus ferreꝰ apponatur. de hoc not. in. l. in rẽ. ff. de rei vendi. ſʒ applumbatio require. s. in A.

¶ Feudũ ſm Hoſt. ⁊ Azo. eo. tit. in ſum. §. j. eſt bñficiũ alicuiꝰ rei: inueſtitura interueniẽte ſic conceſſe ſeu date aliȷ̃: vt dominium penes cõcedentẽ remaneat: cuius occaſiõe recipiẽs ⁊ ſucceſſor eiꝰ cõcedẽti domino ad id de quo ⁊ quouſq; cõuenit: aut feudi natura requirit ſm diuerſarũ regionũ ↄſuetudines obligat̃. quibꝰ deficiẽtibꝰ in iure ſcripto obligat̃. Pro diffinitiõe feudi: ⁊ donatiõe eiꝰ. vide gl. in vſi. feu. et qui. mod. feu. amit. in prin. ⁊ ſummam ad quam ibi remittit̃. Dicitur autem feudũ a fidelitate vel a fide quã vaſallus domino preſtare tenet̃. Nec eñ dʒ aliqua inueſtitura fieri ei qui fidelitatem facere recuſat niſi feudũ eo pacto ſit acquiſitum vt de eo fidelitas non preſtetur: vt in con ſti. feudorum: per quos fiat inueſti. ⁊ per quos recipiat̃. c. nulla. ⁊. c. ſeq. in quibꝰ cau. feu. amit. in. c. ij. §. j. in vſi. feudo. not. Itẽ feudũ eſt res cõceſſa alicui ad vtẽdũ ꝓ ſeruitio. Scḋm Goffredũ eſt beniuola cõceſſio rei pro homagio facta. Et addit ↄceſſio beniuola: qr fit ex gratia et beniuolẽtia: ⁊ ergo beneficiũ dicitur. Etiã ideo cõceſſio dicit̃: qr apud dominũ remanet ꝓprietas ⁊ dominiũ directũ: ſed vaſallus acquirit vſumfructũ ⁊ vtile dominiũ: arg. eorũ q̃ not. de emphyteota. ff. ſi ager vec. pe. l. j. §. q̇ in ꝑpetuũ. ⁊ fuit hoc dictũ. s. Põt ẽt ſic deſcribi. Feudũ eſt beniuola actio tribuẽs gaudiũ capiẽti cũ ſeruitio retribuẽdo: ꝑ quã trãſfert̃ vtile dñium de dño in vaſallũ: ⁊ ſic dicit̃ a fidelitate quã vaſallus tenetur domino preſtare. de quo in. c. ex diligẽti. de ſimo. ⁊ in titu. de feu. per totum.

¶ Feudũ legiũ ſm Spe. tit. de feu. in tracta. libellorũ. §. qm̃ ſuꝑ homagiũ. ver. porro. eſt qñ cauſa ⁊ occaſiõe homagij ceperit a dño: vt cũ baro dicit alicui pauperi militi ꝙ aliquã rẽ immobilẽ ſibi daret ſi ei faceret homagium ⁊ illã dedit: talʒ res vocat̃ feudũ legiũ: ⁊ talis vaſallus homo legiꝰ vocat̃: et hec probant̃ in. l. feu. ſi de feudo ↄtrouerſia fuerit. vide infra homagium.

¶ Feudatariꝰ eſt qui feudũ recipit: qui etiam vaſallus dicitur.

¶ De F ante I.

¶ Fictio iuris eſt quãdo ius certum de aliquo facto fingit ſtatuendo oppoſitũ: exẽplũ: bene fingit vxorẽ ſtipulatã dotẽ reddi ſibi: licet ſit certũ ꝙ nõ fuerit ſtipulata: ſed in fauorez mulieris. hoc fingit Abb. extra in. c. his qui. nu. vſ. de ſpon. ⁊ in. c. quãto. de preſumpt. De materia fictionũ vide latiſſime ꝑ Iaſo. in repe. ſolenni. l. ſi is qui ꝓ emptore. ff. de vſuca.

¶ Fictio iuris differt a preſumptiõe: qr fictio iuris ſemper eſt cõtra veritatẽ: vt in iure poſtliminij ⁊c. Preſumptio autem frequenter intelligitur ſtare cũ veritate: ſicut ſepe ſtat. Ius enim fingit aliud quaʒ eſt: vt fingit mulierem ſtipulatam que non eſt. l. vnica. in pñci. C. de rei vxo. actio. Fingit natũ qḋ non eſt. ff. de ſtatu homi. l. q̇ in vtero. Fingit non eſſe natum quod eſt natũ. ff. de libe. ⁊ poſthu. l. titius teſtamen-

Ayuntamiento de Madrid

to.§.luci⁹. fingit viuere qđ nō viuit. inſti.de excu.tu.§.defuncti aūt.ver.hi enim. Fingit non conceptum euȝ qui mortu⁹ naſcitur.ff.de ꝟbo.ſignifi.l.q mortui.no.Azo.i.pn.ſum.circa.x.pdi cameta.Et Hoſt.in ſum.de pſumpti.

¶ Fictus ſcđȝ Bal.aliqñ appellaṫ cēſus. Bal.in ti.de pa.ↄſtā.in ꝟſi.pſoluere. ⁊ cēſualis.C.de dona.⁊ fel.in.c.ad au dictiā.vij.col.ꝟ.⁊ dū remittit.de pſcr.

¶ Fides eſt ſubſtātia rerum ſperandarū argumētū nō apparētiū. Et ſcđm Ariſto.eſt ratio rei dubie faciens fidē. Ei fides: ſcđm apoſtolū i epiſtola ad Gala.v.(vt ſumiṫ extra de ſum.tri.c.firmiter.) hec eſt que per dilectionē operatur. Sed i epiſtola ad heb.xj.dicitur: vt iam dictum eſt: ꝙ fides eſt ſperāda rum ſubſtantia rerum: argumētū non apparētium. primum dicitur qꝛ ſperare debemus quod dictum eſt a pphetis futurum. Secundum dicitur qꝛ pphetias iam cōpletas debemus habere argumentuȝ.i.probationē: non apparentiū.i.de futuris cōplendis. Sed illa eſt quedaȝ notificatio: ⁊ non vera diffinitio. q̄re magiſtraliter ſic diffinitur. Fides eſt voluntaria certitudo abſentium: infra ſcientiā: ⁊ ſupra opinionem conſtituta. Augu.dicit. Fides eſt credere qđ nō vides. Et due ſunt ſpēs ei⁹: ſcȝ formata: ⁊ informis. Et capitur multis modis.de quo vide gl.bonā ī.c.firmiter.de ſumma tri.⁊ fide catho.

¶ Fideicōmiſſum eſt illud legatū vel relictū qđ ↄmittitur fidei heredis alicui dādū ab eo: cū teſtator dicit. Heres: fidei tue cōmitto vt des legata ⁊ commiſſa: vt ſcđȝ Azo.in ſum.C.eo.tit.§.ſequitur. Hodie tamē nō eſt differentia inter fideicōmiſſa ⁊ legata: ſȝ olim multe erant differentie. Omne eīm legatum fideicōmiſſuȝ dici poteſt ⁊ ecōtra.pro quo eſt tex.iſtit.de le.§.ſed nō vſqȝ. Nam ipſoruȝ eadem eſt natura. ff.de le.j.l.j.vbi dicitur. Per omnia exequata ſunt legata fideicommiſſis.

¶ Fideicommiſſarius eſt ille cui⁹ fidei legatum vel relictum committitur.

¶ Fideicommiſſaria libertas require.j.libertas.

¶ Fideicōmiſſarie hereditatȝ petitio eſt q̄ cōpetit ei cui fideiuſſoria hereditas reſtituiṫ ex ſenatuſcōſulto Trebelliano: vt q̄ habent agros cōfines: ꝙ per ipſam diuidantur agri vel fundi.

¶ Fideiuſſor eſt qui alienā obligationē in ſuā recipit vel ſuſcipit fidē pncipali nihilomin⁹ manēte obligato: vcȝ q ſe p alio obligat: vt eo.ſ.pncipali debitore nō ſatiſfaciēte: ipſe ſatiſfaciat. Et dicit quaſi iuſſu alteri⁹ ponēs fidē ſuā: vt iſti.eo.ti.in pn.⁊.ff.e.l.j.⁊.ij. Eſt aūt fideiuſſor nomē generale: qꝛ comprehēdit ſub ſe mādatorē ⁊ cōſtitutorē: ⁊ eū qui ex toto in ſe alienā obligationē trāſfert: qui ⁊ promiſſor vocaṫ. Sȝ hi differūt inter ſe: qꝛ cōſtitutor nō obligaṫ niſi pcedat obligatio q̄ in iuribus data ſit: vt i.l.j.⁊.l.iij.§.j.cū alijs.ff.de ↄſti.pe.⁊.l.ij.C.e.ti. Fideiuſſor ꝟo obligationē pcedit ⁊ ſequiṫ.inſti.eo.ti.§.fideiuſſor. Mādator aūt nūꝙ̄ ſequiṫ ſed ſemp pcedit obligationē: vt.ff.mā.l.ſi ꝟo nō remunerādi cauſa.§.ſi poſt creditam. niſi in caſu qui habetur in eo.§.verſic. plane. Et differētiam hic poſitam no.gloſſ.in.l.prcal.§.ſi poſt.in prin. Qui eſt ſimilis glo.C.eo.ti.ſuper rubrica. Et quod pcedat obligationē vide Hoſtien.in ſum.eo.tit.§.j.

Fideiuſſor in rē ſuaȝ dꝛ q fideiubet p aliqua rei ea cauſa qua res futura eſt ei⁹. ꝟbi gratia.dedi pcuratorē ad defendēdū i cā mea: ⁊ fideiuſſi p eo iudicatū ſolui: hoc caſu fideiuſſor i rē meā dicor: vt.l.ſi defunctus.ff.de procura.

¶ Fideiuſſio ita fit: ſi interrogeṫ fideiuſſor ſic. Fide tua iubes qđ iſte dȝ? ⁊ ille reſpōdeat. Fideiubeo. vt inſti.eo.ti.§.in ſtipulatiōib⁹. Hodie tñ ſȝ Hoſt.i ſuȝ.eo.ti.§.q̄l̄r.vulgares vtūṫ hoc mō. Es fideiuſſor p̄ tali? ⁊ pmittis mihi p eo? Et iſte reſpōdet: Sic: vel: pmitto.

¶ Fidelitas ſm Hoſtiē.in ſum.de feu.§.quid ſit fidelitas. nihil aliud eſt niſi iuſiurandum quod a vaſallis pſtatur domino. Et ibidē habeṫ plena forma fidelitatis.vt.xxij.q.v.de forma.de iureiurand.cap.ego.N. Et i quo differt ab homagio not.in cle. paſtoralis.§.rurſus.de iudi.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Figuline dicunt loca in quibus figuli exercent officia ſua vel artem.

¶ Filiꝰ arrogatꝰ. Require. ſ. Arrogatio.

¶ Filius adoptiuꝰ. require. ſ. Adoptio. Et filius eſt is quē nuptie demōſtrāt ff. de in ius voc. l. quia mater. vel ꝑ cō feſſionē patris ⁊ matris. c. trāſmiſſe. qui fil. ſint legi. vel per affectum. extra de preſumpt. afferte. ij. q. vij. ad Romanam. ⁊ ſtatur his cōiecturis donec ꝓbetur contrarium ſm Goffre. in ſum. tit. de na. ex li. ven.

¶ Filiusfamilias dicit qui eſt in poteſtate patris vel parentis: vt accipitur in l. fin. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. ſicut filius emācipatus dicitur: qui extra poteſtatem patris eſt.

¶ Filij naturales ſꝫ Azo. in ſum. C. eo ti. ſunt multiplices. Aliqui ſunt naturales ⁊ legitimi: vt qui naſcuntur per legitimum thorū. Alij ſunt legitimi tātum: vt adoptiui. Alij naturales tātū: vt nati ex concubina vnica ⁊ in domo indubitato affectu coniuncta. Alij neqꝫ naturales neqꝫ legitimi: vt q̄ ex illicito ⁊ damnato coitu nati ſunt. de his omnibꝰ eſt gl. inſtitu. de adop. i ꝑn. ⁊ glo. in. c. per venerabilē. qui fil. ſint legi. Et quotmodis naturales de ſoluta cū ſoluto efficiātur legitimi: patet in. c. tanta. qui fi. ſint legi. vbi etiā dicitur ꝙ filij vulgo nati vel ꝯcepti ſunt q̄ nō habēt patrē determinatū. Sed vt Azo dicit: hec diſtintio ſecundum iura ciuilia imperatorum datur: ⁊ nō ſecundū iura naturalia: quia forte ſecūdū theologos nō eſt vſqꝫquaqꝫ verū: ſecūdū quos matrimonia ſeu indiuidua maris ⁊ femine coniunctio eſt de lege nature: q: ſcd̄m Ariſto. ⁊ philoſophos. ſ. politicorū. Naturalis videt coniunctio vnius ad vnā: ⁊ vagus cōcubitus contra naturam.

¶ Filius naturalis ⁊ baſtardus idem important. glo. eſt in rubrica. ff. de cōcu. Bar. in. l. ex facto. §. ſi quis rogatꝰ. in fi. ff. ad trebel.

¶ Filij ſpurij dicuntur qui de adulterio ex ſoluta cū non ſoluto: vel ecōuerſo concepti ſunt. c. tranſmiſſe. prealleg. l. vulgo. ff. de ſta. ho.

¶ Filij noie in ſtatutis filia nō venit. fel. in rub. de fi. inſtru. colum. fina. Filiatio probatur vt per docto. in. l. lucius. ff. de condi. ⁊ demon. ſcꝫ per communē nominationē parentum: ⁊ qꝺ natus eſt in domo mariti commorātis vxori vel cōcubine. l. filiū. ff. de his qui ſunt ſui glo. c. michael. de fil. preſby.

¶ Filiaſter filiaſtra eſt filiꝰ vl filia ex alio cōiuge genitꝰ vel genita: nō ex eo quē mō hꝫ mulier. xxx. q. ſ. ſi q̄s filiaſtrum.

☞ Filiꝰ eſt agnatꝰ patri ꝓximꝰ / ⁊ cōprehēdit in ſe maſculū ⁊ feminā / poſthumū ⁊ poſthumā: filia aūt nō / quoniam maſculꝰ ꝓtꝫcipere femininū: ⁊ nō eꝯ. glo. inſtitu. de leg. agn. tu. §. ſi quis.

¶ Finiū regundorū. Require. ſ. Actio finium regundorum.

¶ Finitimus. i. vicinꝰ. c. per tuas. de ſenten. excom.

¶ Fit ⁊ fiunt: hec verba non tantū reſpiciunt preſens: ſed etiā futurū. xxv. q. ſ. generari. in tex. ⁊ in glo.

¶ Fieri incontinēti dicitur hoc quod poteſt committi iudicis arbitrio: vt dicit Alanꝰ de appel. c. an ſit. in glo. vlti. i. in actu ſe tenēte: hoc eſt anteqꝫ cōtrahentes ſe ad alium actū ⁊ negotia diuertant. ff. de verbo. oblig. l. continuꝰ. vide. ſ. ſacere. vbi de hoc.

¶ Finitimi id eſt vicini. Joſue. ix. xxij. q. iiij. §. ſed cum ex his. ⁊. c. innocēs. §. illicitum. et extra de elec. venerabilem.

¶ Firmum ⁊ ratum differunt: q: firmum dicitur eſſe de facto: ratū vero de iure. Bar. in. l. id quod pauperibꝰ. iuncta glo. C. de epiſco. et cleri.

¶ Fiſcus eſt ſaccus regiꝰ in quē reducūtur vel cui applicātur bona bannitorum vel proſcriptorū. taliter accipit. ff. locati. l. ſed edes. §. fiſcus. vel eſt regij vel imperialis theſauri ꝯgregatio vel imperialium bonorū collectio: vel priuilegiū: q: fiſcus multa habet priuilegia: vt no. Azo in ſum. C. de priuile. fiſc. ad qꝺ vide no. C. de iur. fiſ. in rubri. Et nota ꝙ differētia eſt inter fiſcū ⁊ rempublicā: ſicut inter ſpeciē ⁊ genus. Fiſcus enim eſt burſa ſolū de cōmodo pecuniario: ſꝫ reſpublica pecunias: honores: premia: ⁊ alia ꝯſiderat

Ayuntamiento de Madrid

no.in.l.mancipia.C.de ſer.fugi.

¶De f ante L.

¶Flamines dicebantur ſacerdotes gentilium:a filo quo in capite vtebant̃:a quo dicebãtur flamines quaſi filamines:nã nudis eos capitibus penitus incedere nephas erat.diſti.xxi.cleros poſt medium.Inde archiflamines dicebantur:ꝛ protoflamines:vt eadem diſtin.§.i.

¶Floci nomine intelligitur habitus habẽs manicas lõgas ꝛ amplas.Cucule vero noĩe habitus longꝰ ꝛ amplꝰ ſine manicis:vt in cle.ne in agro.§.veruʒ.de ſtatu mona.

¶Fluctuare.i.dubitare.xij.di.c.illa autẽ nauicula.).q.iiij.§.bis ita.

De f ante O.

¶Fodine dicũtur loca vel fouee vbi aliquid fodit̃.di.xx).cleros. Inde dicuntur ferrifodine fouee vbi foditur ferrum:ꝛ aurifodine vbi foditur auruʒ.

¶Fomes carnis eſt lãguor nature vł anime:qui appellatur concupiſcẽtia carnis.xv.i.q.i.§.vt itaqȝ.ꝛ non eſt peccatũ:ſed pena peccati.Et dicitur anime infirmitas quia accedit anime ex coniunctione carnis.§.vt itaqȝ.preal.

¶Formula require.ſ.Actio.

¶Forus eſt exercendarum litiũ locus:a fando dictꝰ:vel a foroneo rege qui ꝑmo grecis literis legem dedit:vt extra de ṽbo.ſignificatione.c.forꝰ.ꝛ.vij.diſtinctio.Moyſes.ꝛ cõſtat ex tribꝰ:ſcilicet cauſa:lege:ꝛ iudicio.Itẽ forꝰ idẽ eſt quod tribunal:ꝛ vt Azo dicit:forꝰ ponit̃ pro burſa.ꝛ alio modo dicit̃ formariũ:vt ait Placen.de quibꝰ ſedilia iudicantiũ conficiunt̃.idemqȝ appellatur ꝑtoriũ.Tribunal autẽ dicit̃ maiorum iudiciuʒ:ſcilicet q̃ habẽt merũ imperiuʒ. Pape autẽ proprie dicitur conſiſtoriuʒ.Itẽ eſt planicies in naui. Item eſt locus vbi merces reponunt̃. Iteʒ eſt foramẽ rei manis.Itẽ ſcriptorium foraminoſuʒ pro imponẽdis pẽnis ꝛ cornibus vel calamis ad ſcribenduʒ deputatis.Et hec ſignificata habet forus vt plurimum in maſculino genere ſcdm Hoſtiẽ.in ſumma.de foro competen.§.i.

¶Forum autem in neutro genere ſcdm Hoſt.ibidẽ ponitur pro loco deputato ad emẽdũ vel vẽdendũ res. Aliter auteʒ ſm Azonem dicitur diſtrictꝰ ciuitatis vel territoriuʒ iudicis in quo animaduertere ꝛ punire hʒ delinquẽtes.l.pupillus.§.territoriũ.ff.de ṽbo.ſignifi.Ex veniũt ibi que ſunt iuriſditionis:non quo ſunt ordinis.et dicit̃ q̈ſi fodiũ:eo q̃ q̃ ſunt in diſtrictu ad fodia vel munera ſeu angarias ꝯpellũtur.Vel dicit̃ a ferendo:eo qȝ munera ſubeũt ꝛ ferũt.Aliter Goffre.ꝛ Hoſt.ibidẽ cõuenientes: forum inquiũt eſt ideʒ quod tribunal:qꝛ tribunal forte habet aliquam ſimilitudineʒ cũ foro: qꝛ ſicut i foro venali quod nos nominamus forũ:cõueniũt multi vẽdẽtes ꝛ emẽtes:ſiue res venales inferentes: ſic etiaʒ in foro iudiciali.ſ.in tribunali conueniunt multi litigantes ſeu cõtentiones ꝛ lites inferentes et exinde diffinitiones reportantes.

¶Fornicatio eſt cuiuſlibet illiciti coitus genꝰ q̃ fit extra vxorẽ legitimã:ſpecialiter in vſu viduarũ:meretricũ:vel cõcubinarum.Sed ſtuprũ:raptus:inceſtꝰ:require locis ſuis.Et quelibet fornicatio ſimplex eſt peccatuʒ mortale: vt cle.ad noſtrã.de here.ergo de iure canonico hodie ꝓhibitꝰ eſt ꝯcubinatus:qui tamẽ permittebat̃ tanq̃ licitꝰ de iure ciuili.l.in cõcubinatu. ff.de cõcubi.inſti.de pat.pote.in glo.

¶Fornicatio cũ meretrice vel cõcubina: eſt mortale peccatũ ꝛ a iure diuino ꝓhibita:licet quidam vulgares ꝛ ignorantes credãt oppoſituʒ: quod eſt falſum:vt no. Panor.in. c.inter opera. ad fi.de ſponſa.

¶Foreſta eſt locus vbi fere inhabitant vel includuntur.gloſ.in.c.cuʒ dilecti. de dona.alias dicitur latũ nemus.de his ponit Feli.in.c.rodolphꝰ.in.xvi. col.ał's.xiij.verſic.quid autem ſit foreſta.de reſcri.Et vbi q̃s habet vſum venandi ſecundũ Ber.de donat.cũ di

Ayuntamiento de Madrid

lectus.in gloſ.j.

¶ Foraneus dr qui forum tenet:vel de foro venit.iij.q.vj.peregrina.

¶ Forte quando ſit dubitatiuum facti:et qñ iuris.no.Archi.xj.q.iij.nolite.etiã qñq capitur certitudinaliter pro expreſſiuo veritatis:τ non pro nota dubitationis:vt in multis iuribus.

¶ Fortuit⁹ caſus eſt inopinate rei euentus qui preuideri nõ poteſt. vbi ergo diligẽtiſſimus preuidiſſet:non eſt caſus fortuitus:vt i.c.Joãnes.de homi. Et de materia caſus fortuiti:vide Abba.in.d.c. Joãnes.nũero.iiij.vbi etiã dicit Abb.ꝙ caſus fortuitus non imputatur dãdo operã rei licite: ſecus ſi rei illicite.vt in.c.dilectus.eo.titu.de homi.Et not.caſus in quibus diligẽtiſſimus prouidere non poſſet:in.l.ſi quis domum.ff.loca.

¶ Forſitan etiam quandoq capitur nõ dubitatiue.de vo.τ vo.redẽ.c.magne. τ ſic eſt exꝓſſiuum veritatis.de ꝓcur. τ ue.xxxiij.qõne.ij.admonere.circa mediũ.τ de pe.diſt.i.ſ.ꝙ obrẽ.de ſup.neg. prela.c.j.lib.vj. Qñq eſt nota dubitationis.de teſta.c.ij.cle.paſtoralis.ver. nunꝙ etiam.de re indi.vide gl.in prealleg.c.ij.de teſta.

¶ De F ante R.

¶ Framea penultima correpta accipitur pro lancea ſeu haſta: de qua meminit Juuenalis dum dicit. Et martis frameã τ tyrtei ſpicula vatis.τ in lectiõe zacharie ꝓphete.c.xiij. Framea iquit ſuſcitare ſuper paſtorem meum: τ ſup virum coherentem mihi.et ita debet itelligi locus vlpiani in.l.iij.§.armis. ff.de vi τ vi armata.licet aliqui aliter intelligant.

¶ Francia conuerſa fuit ad chriſtũ tempore Joãnis pape.j.vt no.in martiniana.diſt.ccxxv.τ de conſec.diſt.j.eccleſias Arrianorũ. Et nullo modo ſubijcitur imperatori: vt.c.per venerabilẽ. extra qui fil.ſint legitimi. τ per dñm Jaſ.inſti.de pa.po.circa ꝓncipiuz. vbi dicitur ꝙ nati in illa ꝓuincia ideo appellant franci:qr liberi.De hac materia,vide pleniſſime in pragma.ſanctione.circa principium.τ in tractatu de regia poteſtate.

¶ Frater dr quaſi ferens aliũ vel alterũ.

¶ Fratres conſanguinei ſunt fratres ex eodem patre τ eodẽ ſanguine geniti. ita exponit tex.in.§.ſunt autem cognati.inſtitu.de legi.agna.ſuc.τ.l.ita ꝙ.C. eodem titu.

¶ Fratres patrueles ſunt duorum fratrum filij.vt.d.§.ſunt autem.verſi.eodem numero.τ inſtit.de grad.§.quarto gradu.

¶ Fratres vterini ſunt filij eiuſdem matris:vt exponit gl.inſtit.de leg.agna. ſuc.§.hoc habendum.

¶ Fratres communiter dicuntur omnes xꝑiani tam laici ꝙ clerici per lauacrũ regenerationis in baptiſmo.c.ad mẽſam.xj.q.iij.τ.c.Joãnes.de reg.ꝑ Joã. an.ij.q.j.ſi peccauerit. Sz an denũtiatio euãgelica habeat ſolũ locũ in fratribus iſtis:vel etiã in infidelibus:videlicet ſi chriſtian⁹ denũtiaret pagano. Videt ꝙ nõ qr dr ibi:frater tuus. Poteſt dici ſm Panormi. ꝙ ſic ſaltẽ aliq modo:ſcz qñ peccat cõtra ꝓcepta naturalia.c.qd ſup his.de vo.τ vo.redem. Sunt enim ꝓximi noſtri quorũ animas lucrifacere debemus ſm glo. in.c.proximus.de penitẽ.diſt.ij. Et ſic cõcluditur denuntiationem euãgelicam aliquo modo locũ habere contra infideles. Itẽ ante concilia apoſtolorꝝ in primitiua eccleſia oẽs appellabant fratres diſcipuli xꝑi.xxij.diſ.ſacroſancta.proprie tñ religioſi mẽdicãtes nõ habẽtes bona in cõi fratres dicũtur: τ alij habẽtes bona in cõi: vt ordinis ſancti Bñdicti: Berñ.τc. qui monachi dicunt.cle.dudũ.de ſepul.τ cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.τ ſm Pañ. monachi non appellant fratres ꝓpe: lz large loquẽdo ſic. Sic etiam de monialibus:q de ordinibus mendicãtiũ dicũt ſorores:τ alie monache moniales vel ſanctimoniales.

¶ Fratris appellatione cõtinetur ſoror. tex.in.l.lucius.§.queſitũ.ff de leg.iij. τ no.in.l.tres fratres.ff.de pac.

¶ Fraternitas quot modis ſumat in iu

Ayuntamiento de Madrid

re nō. Io. an. in cōmēto decre. Ioānes de reg. ⁊ tranſeun. ad re.

¶ Fraus idem eſt ꝙ dolus. Nota tñ quā dam differentiā in. l. iuriſgentium. §. ait pretor. C. de pac. vbi vide. hic tamē fraus capit̃ ꝑut fit legi: qñ quis facit contra ſignificatum legis: queſita pal liatiōe qua videatur nō agere in frau dem legis. ff. de legi. l. fraus. verbigra tia filiuſfamil. indiget pecunia: petit a me ſibi mutuari. video ꝙ per hoc inci dērez in ſenatuſcōſultū Macedonia num. pecuniam nō mutuo: ſed frumē tū vt vēdat: ⁊ pecuniam habeat: ne vi deat icidere in Macedonianū: certe ego nihilominꝰ incido: vt. l. ſed Julia nus. §. mutui. ff. ad Maced. q2 frumē tū nō trado nec recipit niſi ad pallia tionē. patet hoc: quia frumēto nullate nus indigebat: ⁊ pecuniā habebā ad mutuādū: ſ3 nolui mutuare ne incide rem: ⁊ tamē incido mutuando frumē tum. Nam attento aīo meo ⁊ recipien tis nō mutuo frumētum: ſed pecuniā. Et idē ſi trado librū vt vēdat. Idem ſi vir donat titio: vt titiꝰ donet vxori. l. ſi ſponſus. in prin. ff. de dona. inter virū ⁊ vxo. q2 in animo donātis eſt ſimpli citer donare vxori: nō titio: ideo facit fraudem legi. Fit aūt fraus legi: quan do fit cōtra ſignificatū legis palliatio ne queſita: ſed fit contra legem qñ fit cōtra id qd̄ per legē ſignificatur nulla palliatiōe queſita. ff. de legi. l. cōtra le gē. Ex his patet ꝙ ſi bona fide mutuo filiofa. frumētū: credēs ipm indigere: non icido in macedonianū: q2 nec fa cto nec aīo facio cōtra eiꝰ ſignificatū. Et hoc etiā ſi ſit error itolerabilis: q2 fraus reqritaim. ſecus ſi pecuniā mu tuo: errās in iure: q2 talis error nō ex cuſaret: eo ꝙ factū eſt ꝯtra ſignificatū legis: ar. l. ij. C. ad mace. patet in ſtatu to pedagij in pōte aurelianēſi: quo ca uet vt q̄libet nauis tranſiens onerata ſubtus pontē ſoluat certū quid: ſi ha bens duas naues oneratas exonerat vnā ⁊ pōit in alia: vt ſoluat tm̄ ꝓ vna: certe talis nō incidit in legē: nec facit ꝯ legē: nec fraudē legi: q2 lex non ꝓhi bet hoc facere: ⁊ iſte pōt ſibi prouide re de meliori ſuo ſernādo ſignificatū legis. Et idē eſt ſi ſtatuto caueat̃ ꝙ du cens quadrigā3 oneratam per pontē ſoluat tm̄: quia poteſt exonerare eam vt nihil ſolnat: ⁊ facere tranſire per flu mē: vel portare per homines: q2 licite poteſt ſeruato termino legis: ſicut po teſt nō ducere merces ꝑ terras: ne pe dagia ſoluat. Sed ſi ducerez nauē vel quadrigam oneratā: ⁊ nō ſoluerē: vel ſoluerē pecunias tamē ſcienter inuti les: tūc facerē contra legē vel in frau dem legis. not. Io. facit ad hoc. §. pe nul. inſti. de adoptio.

¶ Frequenter fieri dicitur quod aſſidue fit. ff. de inoffi. teſt. l. nā ⁊ his. de mi. l. ⁊ ſi ſine. Quandoq̄ dicitur fieri frequē ter quod bis fit. in aut. de defen. ciui. ad fi. ⁊ ibi no. Quandoq̄ exponitur. i. multoties. in proe. decretaliū. §. ſane. Quādoq̄. i. voluntarie. C. de vſur. pu pil. l. j. Quādoq̄. i. ſepiꝰ. xviij. q. ij. nō ſemel. habet̃ hec dictio extra: vt li. nō conte. quoniam frequenter.

¶ Frequētia quid operetur. vide in. l. iu ſto. ff. de vſuca. ⁊ vnum no. per Corſe. ſingu. ſuis in litera. f. incip. dominus feudi.

¶ Fructus dicuntur qui ſuperſunt dedu ctis expēſis que fiunt gratia fructuū acquirendorum ⁊ colligendorū ⁊ con ſeruandorū: quod locum habet tā in bone q̄ in malefidei poſſeſſoribꝰ ⁊ in ꝓdonibꝰ: vt. ff. de peti. here. l. ſi a te. §. fructus. ⁊. l. placet. in fi. C. de fruc ⁊ li. expen. l. j.

¶ Fructus appellatiōe continet̃ colla tio bñficiorū: que dicūtur eſſe in bōis ⁊ fructu mēſe epiſcopalis. not. gl. in. c. cum olim. de maio. ⁊ obe.

¶ Fructuum autē alij ſunt induſtriales: vt frumentū: vinū: oleum ⁊ ſimilia: ſc3 lac ⁊ lana: q̄ ſine induſtria hoīs nō ꝓ ueniūt. Alij ſunt fructꝰ naturales qui ex ipa natura ꝓueniūt: ſine magna. ſ. iduſtria hominis: vt poma: pyra: ficꝰ ⁊ hmōi. Utraq̄ diffinitio pōt colligi ex. l. j. §. fructus. ff. de vſuris. de reſtit. ſpo. c. grauius. in gl. fi. Sunt ergo na turales fructꝰ in quibus factum natu rale precedit factū hominis: ⁊ ex ſolo

Ayuntamiento de Madrid

rudi vſu poſſum⁹ illis vti: ſꝫ induſtria libus nō ſic ſolo vſu rudi: ſꝫ curis ad-hibitis: licet enim etiā natura coope-retur: cura tamē maior reperitur non modica ꝛ perfectoria: ſicut in innata ralibus. vide glo. in. l. ſequitur. §. fru-ctus. C. de vſucap.

¶ Fructus percepti dicuntur qui aliquo modo ſunt a ſolo ſeparati ꝛ in horreis reconditi.

¶ Fructus percipiendi dicunť q̄ immatu-ri ſunt: quos verus dn̄s poſſidet. de his in Spe. e. ti. de fruct. ꝛ lit. expen. et Azo. in ſum. C. de rei ven. Un̄ fruct⁹ di-uerſimode ſignificat acceſſionē: vſum fructū: ſeu ius vtēdi ꝛ fruēdi. ꝛ ius fruē-di: dēpto vſu: pzio ſignificat acceſſio-nem: ꝛ hanc dupliciter. ſ. ſtricti⁹ ex eo qđ ex prediis percipitur: vt nō cōpre-hendat fetus animaliū: vel vſuras pe-cuniarū: ſicut ſumitur in rub. de vſu ꝛ vſufru. nā ibi fruct⁹ ſumiť ꝓut diſtin-guiť ab vſuris ꝛ a pecudib⁹: qꝛ in his etiā fruct⁹ eſt. l. in pecudib⁹. ff. de vſu. non aūt cōprehendit partuꝫ ancille. Magis late aūt ſignificat vt etiā com-prehēdat vſuras: vt. l. vſure. ff. de vſu. Item ꝛ penſiones prediorū. l. ꝓdiorꝫ. eo. ti. Secūdo ſignificat vſumfructū. Nam legato fructu fundi vř legatus vſuſfructus: qꝛ dicit text⁹. vſuſfructui ineſt: nō econtra. l. per ſeruū. §. ſi vſuſ-fructus. ff. de vſu ꝛ hab. Ex hoc ſequi-tur qđ ſi legato fructu fundi: vſus adi-matur: ꝛ inutile ſit legatuꝫ vſuſfruct⁹: ſed vtile manet in eo qđ ſupereſt vſui. Et idem intelligo vſufructu legato: vt §. preall e. nō obſtante illo tex. qui in fi. dicit: inutilis eſt ademptio: qꝛ verum eſt in fructu qui ſupereſt vſui vel qn̄ teſtator voluit adimere vſum legatū quaſi perſone legatum: qꝛ cum non le-gauerit prout cōtinetur in vſufructu: nulla eſt ademptio.

¶ Frui dicitur qui fructus percipit.

¶ Fructuarius eſt qui rei dn̄s non eſt: vt in. l. vti frui. ff. ſi vſufru. petatur. Tn̄ in quibuſdam caſibus pro dn̄o habeť: ſcꝫ in ꝑcipiendis fructibus. ff. de vſu-fruc. l. ſi titio. §. ſ. Ad hoc facit qđ vſu-fructuarius non ſit dominus. Nam ad id quod dictum eſt ad eum omnes fructus gn̄aliter ſpectant ſecundum Placen. ff. de vſufru. l. vſufructu. pre alleg. in ꝓn ꝛ in ſum. C. de vſufruc. Et quomodo differant ab vſuario: requi re. ſ. vſuarius.

¶ Fruſtra. no. Archi. de accu. c. ij. lib. vſ.

¶ De F ante U.

¶ Fugitiuus eſt qui ea mente recedit: ne redeat ad dn̄m: lꝫ poſtea redeat: vt. ff. de edil. edic. l. qđ ſit fugitiuus. de hoc vide Azo. in ſum. C. de ſer. fug.

¶ Fuga quid operať: vide i aut. de exhi. reis. §. ſi vero. ꝛ ibi not. ꝛ extra de pre-ſum. c. nullus. ꝛ ibi ponitř: ꝛ plene. C. de aſſeſ. l. conſiliarios.

¶ Fulminare dicitř iudex iniuſte: vel in-deliberate ſententiam proferens ſine maturitate. de ſentē. excom. c. ſ. lib. vſ. Non ergo leniter dicatur fulminare: ſed cōmuniter ferre ſententiam: etiaꝫ contra abſentem promereſententiam non ceſſet. C. de iudic. l. properandꝫ. circa medium legis.

¶ Fullones dicuntur mundatores ꝛ de-albatores veſtium: ꝛ earundē decora-tores ſeu coloratores.

¶ Functio eſt vſus conſuetus funct⁹ ab eo qui fungebatur honore aliquo aut officio. Hinc dř funct⁹ vita q̄ iam im-pleuit officium vite. vn̄ dicitur ꝙ mu-tue pecunie magis functionē in gene re ſuo recipiunt per ſolutioneꝫ q̄ꝫ per ſpeciem. i. ſoluendo mutuam pecuniā magis vtimur genere. i. remanerie: q̄ꝫ ſpecie. i. eodem corpore: aliter nō eſſet mutuum vel matuatuꝫ. ſ. de meo tuū: ſed cōmodatum: ſcꝫ ad commodum vtentis datum. ff. de reb. cre. ꝛ ſi cert. pet. l. mutuum.

¶ Functio publica. require. ff. de public. vec. l. ſ. §. hic titulus. ſuper ver. impen datur.

¶ Funeraria actio. Require. ſ. actio fu-neraria.

¶ Fundatur intētio ꝑ teſtes vel inſtru-menta: vel ꝯfeſſionē: vel euidentiā fa-cti: vel preſumptiue. vt eſt glo. in ver. fundauerit. c. finem. de do. ꝛ contu.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Fundus eſt manſio alicuius cū acceſ-
ſionib9. Aliter diffinit. vt in. l. qm̄. ff.
de ver. ſig. Et no. ꝙ fundus eſt nomē
homogeneū: q2 quelz pars fundi dr
fund9. Sunt eīm homogenea in q̇b9
eſt idē predicatū in parte qd in toto
vt aqua: terra: lignū: pannus ꝛc. Alia
dicunt heterogenes in quibus pars
nō capit eandē denominationem cū
toto: vt domus: cathedra: tunica: na
uis: pons. Uñ non vz legatū fundi: ꝛ
eſt deriſorium. l. legato. ff. de leg. j. nā
legādo ſpacium palme de fundo: dice
retur fundum legaſſe. Sed ibi bo. gl.
ꝙ non valet legatum generale legan-
do rem: ſubſtantiam: vel animal: q2
muſcā dando liberaretur.

¶ Fundus dotalis id eſt qui matrimo-
nio contracto datus eſt ſponſo.

¶ Fundus quaſi dotalis dicitur qui tra-
ditus eſt ſponſo nondum ſecuto ma-
trimonio: pro quo etiam ſuperiori di
cto facit. l. j. ff. de fun. do.

¶ Fundus inſtructus eſt edificatus, vel
cultus.

¶ Fundus ingens eſt terra q̄ modo non
aratur: lz olim fuerit fertilis: alias q̄
modo aratur: lz olim fuerit ſterilis.

¶ Fundus limitroph9: (alias limitatro-
phus: ꝛ alias militatrophus) dicitur
a trophos. i. deſcriptio: ꝛ limite: vel mi
lite: quaſi deſcriptus ad vſum militū
qui milites imperiū cuſtodiūt: vt. C.
de fun. limi. l. j. ꝛ. l. fi. accipit. lib. xj. Ali
ter dicitur fundus limitoſus: vt ibidē
de fun. limi. ꝛ palu.

¶ Fundus agonoteticus. Require Azo.
in ſum. C. eo. ti.

¶ Fundus ſaltuenſis eſt fundus in quo
eſt ſaltus. C. de fun. patri. ꝛ ſal. l. fi. lib.
xj. require. j. ſaltus.

¶ Fundus releuatus dr q̇ olim erat palu
ſtris: nūc aūt factus eſt ſerenus alias
terrenus. C. de fun. pa. l. fi. lib. xj.

¶ Funditus aduerbiū eſt: ꝛ q̄nq̧ expo-
nit. i. ex toto: vt de elec. c. q2 ſepe. circa
fi. c. vſ. Q̄nq̧. i. penitus. C. de ſacr. ſan.
eccleſi. l. decernimus. Q̄nq̧ exponit.
i. vſq̧ in fundo. ff. de vſucap. l. fi. Item
vide plene de hoc aduerbio ꝑ Bart.
in aut. decernimus. C. de ſacr. ſan. ecc.

¶ Furtum eſt contractio vel contrecta-
tio fraudulenta ſeu fraudulosa rei alie
ne mobilis corporalis q̄ fit inuito do-
mino cuius res fuit: animo lucrandi
ſcz gratia rei vel poſſeſſiōis: vel vſus:
vt. ff. eo. tit. l. j. Dicitur aūt furtum ſm
Azo. a furuo. i. nigro: eo ꝙ clam ꝛ ob-
ſcure ꝛ plerunq̧ de nocte fiat. ꝛ dicit a
fraude vel a ferendo: vt. l. j. in princ. ff.
eo. ti. ꝛ inſti. de oblig. que ex delic. naſ.
in prin. §. furtū autem. ꝛ. §. placuit. ꝛ
prohibetur in decalogo. xiiij. q. v. pe-
nale. ꝛ not. xxxij. q. xij. quod in omni-
bus. Et no. quod pro furto nō debet
quis mori: nec mēbrum ꝑdere: ſed fu-
ſtigari: ſcopari: vel aliter caſtigari. C.
de ſer. fug. aut. ſed nouo iure. Sed cō
tra. quis ſuſpendi debet pro. xv. ſoli-
dis. §. ſi quinq̧ ſolidos. vt in aut. de
pa. te. col. x. dicit Jacob. colūbi bono-
nienſis non ſeruari. §. preallegatum.
ergo ſm Salic. nō eſt curādū. Et di-
cit Fulgen. qd ille. §. procedit ex con-
ſuetudine. quē Richar. de ſal. intelli-
git in caſu ſingulari. ſ. q̄ñ propter fur-
tum tale. v. ſolidoꝝ: pax violatur. Do
minus Cato dicit ꝙ q̇nq̧ ſolidi ſunt
quinq̧ aurei: quia etiā ita capitur ſo-
lidus pro aureo. C. de ſer. fug. l. quicū-
q̧. ibi: vel viginti ſolidos reddat. vbi
glo. dicit. Talem ſolidum accipe q̇ va
leat vnum aureum. Quorum. lxxij. fa
ciunt vnam libram auri. ſic inſtitu. de
pe. te. lit. §. fi. Jure digeſtoꝝ fur punie
batur extraordinarie: nec moriebatur
niſi famoſus latro. Jure autem auten
ti. habet ne moriatur: nec membrum
perdat vt ſupra auten. ſed nouo iure.
poſtea in titulo de pa. te. ꝑ quinq̧ ſo-
lidis: deinde tit. de pac. iura. fir. debet
legitime puniri: qd multipliciter intel
ligitur Tandē iura municipalia pu-
niūtaliter. Nā principes poſſunt ſta
tuere quod nemo moriat niſi ipſi diſ
poſuerint: vt not. gl. in. §. furtum. de
pace iuramen. firmā. colum. x. que eſt
magiſtra furtorū. Nam quedā ſunt
furta domeſtica: nō publice coercēda.
l. reſpiciēdū. §. furta. ff. de pen. Dicūt
enim doctores quod nullus famulus
pro furto in domo commiſſo mori de-

Ayuntamiento de Madrid

bet. Alia ſunt furta non domeſtica: et tunc fures balnearij vel ſaccularij fuſtigantur. gl. eſt in. l. ſi ſe. al's cum te. ff. de his qui no. infa. Alij diurni: & hi remittuntur ad iudicem. Et no. ꝙ furti emptor dȝ ipſum reſtituere ſine ꝑtio: nec poteſt ipſum pro pretio retinere. l. inciuilē. C. de fur. imo eſt modicuȝ qđ reſtituat: ne ſaltē in ſuſpitionem furti cadat: & ſic ad furcas vadat: vt ibi.

¶ Furtum cōceptum eſt cū quis preſentibus teſtibus apud aliquē rem furtiuam querit: & inuenit: vt inſti. de obli. que ex delic. naſcun. §. cōceptū furtū.

¶ Furtum oblatū eſt cum quis rem furtiuam alicui obtulit: vt potius penes eū ꝙ̃ penes ſe inueniretur: ſed iſta nomina nunc non ſunt vſitata.

¶ Furtum prohibitum dicitur cum quis volentem rem furtiuā querere prohibuit: vt dicto ti. de obliga. que ex deli. §. eſt etiam. vbi dicitur ꝙ he actiones furti cōcepti: oblati: ꝓhibiti: & nō exhibiti: in deſuetudinem abierunt.

¶ Fur eſt qui clam obſcure & plerunqȝ de nocte rem alienaȝ amouet inuito dn̄o gratia lucrandi: ſubaudi ſine armis: vt in aut. ſed nouo iure. C. de fur. & ſer. cor. et dicitur fur a furuo qđ idem eſt qđ nigrum: quia vt plurimū in obſcuro furatur: vnde. Qui male agit odit lucem. de offi. deleg. conſuluit.

¶ Fur manifeſtus dicit̃ qui in ipſo maleficio eſt deprehēſus: vel in loco in quo cōmiſſum eſt furtū: vel poſt furtū: duȝ tn̄ cum furto deprehēditur anteꝙ̃ deportauerit ad locuȝ quem deſtinauerat. inſti. eo. ti. §. manifeſtus.

¶ Fur non manifeſtus dicitur qui rē detulit quo deſtinauit. tit. preall'. §. ſed ſi pertulit. vel ſic dicit̃ qui cū re furtiua in ipſo actu furandi nō deprehendit̃: ſed iam deportauerat rem furtiuā in locū in quem deſtinauerat: nihilominus conuincitur poſtea de furto.

¶ Furari qn̄ liceat tantum ꝙ̃tum ſibi furatum fuit: vide Pan̄. in. c. ſ. in. ij. colū. quod metus cauſa. Innoc. in. c. olim. clemen. ſ. in vlti. col. verſicu. item plus dicimus. de reſti. ſpol.

¶ Furti actio require. ꝟ. actio furti.

¶ Furti conditio: require. ꝟ. conditio.

¶ Futurum ponitur pro preterito: vt. ff. ſi certum peta. l. vlti. ſecundum vnam lecturam. Quādoqȝ futurum cōprehendit preſens et preteritum: vt. ff. de iure codicil. l. plotiana.

¶ De G ante A.

Gallicātus eſt in ſcđa hora noctis. C. de tranſac. l. non minorem.

¶ Ganea eſt amica vel amaſia: & nō poteſt eam ſcholaris inuitis ſociūs in hoſpitium ducere. l. non aliter. ff. de vſu. & habi.

¶ Gazophilatiū eſt locus vbi charte reponunt̃. extra de ꝓba. c. ſ. & ibi ꝑ Ber.

¶ Gaſtaldus eſt maior dn̄s qui habet curam exteriorum rerum epiſcopi.

¶ De G ante E.

¶ Gener meus eſt maritus filie mee: vt in. l. non facile. ff. de gra. af.

¶ Generalis abolitio. reqre. ꝟ. Abolitio. et vide de hoc Azo. in ſum. C. eo. ti.

¶ Gener id eſt cōſanguineus. in aut. de inceſt. nup. in prin.

¶ Generali ſermone perſona loquentis intelligitur excepta. de iureiurā. petitio. vbi concor. in gl. Et intelligit̃ hoc regulariter: qꝛ fallit interdū vbi obligatio vel pactum precedit qđ inducit equitatē quandam includentē etiam perſonā loquentis: vt ſi recepiſſem. x. a te: promiſiſſem tibi dare turrim contra oēs hoīes: tunc teneor etiam dare cōtra me ex pacto. de hoc in. c. de forma. xxij. q. v. qn̄qȝ etiā gn̄ali ſermone nec familia loquentis intelligitur.

¶ Generalis locutio generaliter eſt intelligenda. ff. de offi. preſi. l. preſes. xix. diſtinct. c.). ff. qđ metus cau. l. metum autem. §. animaduertendum. licet generale verbum non ſit ſemper generaliter intelligēdum. de iureiur. c. ad noſtram. in glo. vlti.

¶ Gn̄aliter dicit̃ qđ imo etiaȝ indefinite intelligendū eſt. de cōiu. lepro. c. quo-

Ayuntamiento de Madrid

niam.in gloſſ.ſuper verbo indefinita. et.xix.diſt.ſi Romanorum.ff.de publ. l.de pretio.

¶ Generalia verba ſunt ad ciuilem modum referēda.ff.de ſerui.vrba.predi.l. ſerui.⁊ generalia verba acceſſione appoſita reſtringuntur ad ſuū principale.l.prediis.in prin.ff.de leg.iii.

¶ Generalis allegatio quando ſufficiat: et qn̄ non no.in.c.veſtra.de coha.cle. nam qn̄qꝫ ſufficit.xlii.diſ.c.ſi quis deſpicit.§.hinc etiam.vbi alleg.Jo.euangeliſta in epiſtola ſua ſine quota.ſimiliter habetur in.c.veſtra.prealle. Aliter dicitur ꝙ alibi legitur. Sed ꝙ non ſufficiat generalis allegatio: facit cle. conſtitutionem.de elec.⁊.ii.q.i.in primis.inſtit.de pe.te.lit.in fin. Finaliter dicitur ꝙ ſufficit generaliter allegare corā principe: quia princeps cenſetur omnia iura habere in ſcrinio pectoris ſui.l.oim teſtamentoꝝ.verſi.ſicut igitur.in fin.C.de teſta. ſecus vero coram aliis: vel ſi princeps allegat deciſiua promulgādo: tunc ſufficit ei generaliter allegare.de can.poſ.c.i.de no.ope. nun.c.i. Si autē allegat ſuper verbo in iudiciū deducto: tunc ſpecialiter debet allegare ⁊ ſpecificare legē ſi eſt peregrina: qꝛ licet princeps virtualiter oia iura in mente habeat: non tn̄ formaliter: vt not.in.c.i.de conſtit.lib.vi. Quādo em̄ conſtat de lege: ſufficit generalis allegatio: alias eſt neceſſaria ſpecialis. Debet em̄ ſic allegari ꝙ iudex reddatur clarus: ⁊ nihil obſcurū remaneat.xxviii.q.i.ſic enim.in fi.

¶ Generalis clauſula ſignificat qđ eius ſignificatū ꝓbare vel ſignificare probat: ⁊ tunc nō pertinet ad expreſſe nominata.ff.de verb.ſig.l.doli.verbi gratia: teſtator filios inſtituit: et inuicem ſubſtituit: et poſt filium exheredauit: que exheredatio vel clauſula non reuertitur ad inſtitutionē: imo ad ſubſtitutionem: vt in.l.i.in fi.C.de lib.p̄te. vel exhere. Item ibi: pater vnā filiam inſtituit: ⁊ filium exheredauit: deinde alium filiū ſubſtituit. exheredatio refertur ad ſolū gradum inſtitutionis: vt.l.iii.§.filius.ff.eo.titu.

¶ Genitiuus importat dn̄ium. Feli.in.c. quia gu.de iudi.in princ. non tamen ſemper importat dn̄ium: ⁊ aliqn̄ denotat nudam detentationem ex cōmuni vſu loquēdi: vt ſunt iſti ſimplices detentores, depoſitarii: commodatarii: ⁊ coloni: qui ſolent appellare poſſeſſionem ſuā quaꝫ colunt. de quo vide bo. glo.in.l.ii.ff.de orig.iur. adde tamē genitiuus ex propria ⁊ ſtricta ſignificatione verboꝝ denotat dn̄iū: et ideo genitiuus poſitus in ſtatutis dꝫ intelligi ꝓ dn̄io vero. Abbas in.c.i.de poſtu. prela in.vii.col.verſi.vide tn̄ ad principale.⁊ per Bart.in.l.i.§.poteſtatis. ff.de pecul.⁊ in.l.parui.ff.nau.cau.ſta. et in rub.de no.oper.nun.ff.

¶ Genitalis feritas.i.a genere ꝓueniēs. inſtit.ſi quadru.pau.fe.di.§.i.

¶ Genitores noſtri dicūtur noſtri priores maiores.in autenti.de man.prin. §.primo.

¶ Gemme ſm̄ Pomponium in.l.et ſi nō ſunt.§.fi.ff.de auro ⁊ argen.lega. ſunt perlucide materie. veluti ſmaragdi: chryſoliti: ametyſti: lapilli autem ſunt contrarie nature gemmis.

¶ Genus eſt qđ predicatur de pluribus differētibus ſpecie.inſti.de iur.na.gē. et ciuil.§.conſtat.verſi.⁊ plebiſcitum. Et qn̄ iuriſcon.dat doctrinam: tunc capit genus vt logici: et ibi ponuntur exempla.nota.l.ii.§.i.ff.ſi cert.pet.vbi capitur ſpecies pro genere. vnde vocabulum genus non ſumitur pro ipſa dictione: ſed pro ſignificato per ipſam: ⁊ ſignificant diuerſimode: prout ſignificatum ex ea ſumptum et quodlibet aliud mediū ſignificare declarat: verbi gratia: teſtator legat vel quis ꝓmittit eius ſubſtantiam: vel rem: ſiue animal: nullum eſt legatuꝫ: vel nulla promiſſio.l.cuꝫ poſt.§.generali.ff.de iure dot.⁊ not.in.l.legato generaliter.ff.de leg.i.ratio. quia ens ⁊ ſubſtātia ſignificant generaliſſime. Et hec dictio animal licet nō ſignificet ita generaliter: tamen adhuc ſignificat multū generaliter: et in tantū: quod dicere totum genus cōprehendi in legato vel promiſſione eſt dicere legatū vel promiſſionem

ſionem cõtinere impoſſibile:etiã dan
do muſcã:vel vermem liberaret heres
vel ꝓmiſſoꝛ:quod tñ nullius eſt vali
ditatis:vnde dicit:generis obligatio
perire nõ poteſt.l.in ratione.§.ij.ff.ad
l.fal. Sed tñ ſi diues ruralis diceret in
teſtamẽto vel donatione inter viuos:
ego dono bubulco meo vnũ aial:intel
ligeretur de vno boue ad arandũ:vel
de vno aſino ſi hec erat qualitas pſo
ne cui donatur. Nam qualitas pſona
rum:⁊ ꝑcipue illoꝝ quibus relinquit
dat intellectũ verbis:⁊ ſic ſumitur cõ
munis modus intelligẽdi verba ꝑdi
cta:ſecus in genere gñaliſſimo:qꝛ nõ
eſt ibi modus intelligendi qui ſignifi
cet aliquod vtile.⁊ ideꝫ in alio genere
ſubalterno:in quo nõ eſſet modus cõ
munis aliquod vtile ſignificãdo:vt di
cendo lego rem coꝛpoꝛalẽ vel incoꝛpo
ralem:qꝛ nihil cõpꝛehẽditur ſicut nec
in gñaliſſimo. Item ibi:teſtatoꝛ legat:
vel quis ꝓmittit domum in genere:et
nullam habet domũ:non tenet legatũ
vel ꝓmiſſum:ſecus ſi habet in pfrimo
nio.l.ſi domus.ff.de leg.ij. Ratio pri
mi:qꝛ genus ita gñaliter ſignificat qꝺ
non apparet de qua re voluit intellige
re. Ratio ſecundi:qꝛ de rebus ꝓpꝛijs
quis ſolet diſponere:⁊ ſic ſignificatuꝫ
generis reſtringitur per ſignificatum
hoc qꝺ habet in patrimonio. Similr
ſi quis legat vel ꝓmittit fundũ in ge
nere:nulla eſt pꝛomiſſio vel legatũ.l.ſi
domus.pꝛeall.ſiue in patrimonio:ſi
ue non ſm Bar. Item ibi:teſtatoꝛ le
gat rem in genere:ſignificat qꝺ heres
ſoluendo faciat rem accipiẽtis.l.ſi do
mus.§.de euictis.ff.de lega.ij. Ratio:
quia natura legati eſt qꝺ res trãfferat
in legatariũ:⁊ efficiatur ſua ꝓpꝛia:niſi
alias reſtringatur. Itẽ ibi teſtatoꝛ le
gat vnũ de ſeruis qui cũ eo cõmoꝛan
tur:ſunt alieni:heres vnũ tradit libe
ratur:nec tenet de euictione. Ratio:
quia ſignificatũ ſumptũ ex hoc gene
re ſubalterno habet inſtar ſpeciei.l.in
ratione.§.diligẽter.ff.ad.l.fal.l.cũ de
cem.§.ſtichũ.in fi.ff.de ſolu. Itẽ ibi ꝗs
ꝓmittit vel legat hoiem:ſignificat qꝺ
nullus certus eſt in obligatiõe;ſed ho
mo in genere:ꝓut quẽlibet reſpicit.l.
menius.§.duobus teſtamẽtis.ibi:oꝛ
dinis cõpendio.de le.ij. Vñ iſte ſtant
ſimul:ꝓmitto tibi hoiem:⁊ nullũ ho
minem tibi pꝛomitto:ſicut ⁊ iſte ſimul
ſtant:ſemꝑ fuit hõ(ſcilꝫ a tꝑe Adam)
et nullus homo fuit ſemper:qꝛ nullus
determinatus ſemꝑ vixit. Nã dicẽdo:
ꝓmitto tibi hoiem:dictio hoiem ſup
ponit confuſe tantũ:⁊ dicẽdo nullum
hoiem tibi ꝓmitto.ſupponit determi
nate.i.illum ⁊ illũ:⁊ ſic de alijs nõ pꝛo
mitto. Finaliter ergo genus deductuꝫ
in legato vel in obligatione ſignificat
nil ibi eſſe vel eſſe ꝓut ipſo genere me
dio vel alia quauis ſignificatione con
cludit.⁊ genere deducto in obligatio
ne vel legato:electio eſt eius cui dat.
¶ Gerontocomium locus eſt vbi hi qui
ob ſenectutẽ vires amiſerũt:aluntur ⁊
curant.de quo meminit imꝑatoꝛ in.l.
illud.§.j.⁊ ibi gl.C.de ſacroſan.eccle.
¶ Gens ⁊ populus idẽ ſunt:⁊ ideo quot
faciunt populũ:tot faciũt gentẽ.l.oẽs
populi.de iuſti.⁊ iur.⁊ inſti.de iur.nat.
gen.⁊ ciui.§.oẽs populi.x.aũt faciunt
populum:vt eſt glo.in.§.j.de elec.vide
Bar.in.l.pe.§.in decurionibus.ff.qꝺ
cuiuſq͛ iur.⁊ in.l.ꝑtoꝛ.ff.vi bo.rap.
¶ Gerundiũ ſumitur pꝛo eo qꝺ per hãc
dictionẽ ſignificat:⁊ ſignificat cõditio
nem:declarationẽ:modũ:vel qꝺ ſunꝫ
ſignificatũ vel aliud aliũ deſumptum
ſignificare ꝓbat. Vbi gratia:duo ſunt
inſtituti:et vnus alteri ſubſtitutus:ſi
vnus repudiat partẽ ſuã:adeũdo par
tem alterius deficiẽtis:ex ſubſtitutiõe
pars per ipſum repudiata ſibi querit:
hoc gerundiũ adeundo exponit cõdi
tionaliter.ſ.ſi adierit.l.ſi tu ex parte.et
ibi no.ff.de acꝗ.vel amit.here. Itẽ ibi:
vim facit qui poſſidentẽ nõ permittit
vti arbitrio ſuo:ſiue edificando:ſiue
arãdo:vel ſerẽdo:vel quicꝗd aliud in
faciẽdo.l.vim facit.ff.de vi ⁊ vi ar.ſigni
ficat declarationẽ illoꝝ verboꝝ:⁊ non
poteſt ſignificare cõditionẽ:qꝛ refert
ad verbũ pñtis tempoꝛis qꝺ eſt facit.
Nec eſt ibi aliqua diſpoſitio que põt
ſuſpẽdi ꝑ hec gerũdia edificãdo:arã
do ⁊c. Sed ibi lego ad monumentum

Ayuntamiento de Madrid

facĩedũ:ſignificat modũ.l.q̇b⁹ dieb⁹. §.fi.ff.de ꝯdi.⁊ demõ. Et differẽtiã inter ꝯditionẽ ⁊ modũ vide gl.ij.c.verũ. de cõdi.appo.vſ. Scito ꝙ vt modus eſt: ſi ꝯditio: qr cã. Itẽ ibi: lego ꝓ docẽdo talẽ diſcipulũ: ſignificat ꝯditionẽ: qr moris eſt prius docere ꝙ ſalarium ſolui.l.nec ſemel.ff.qñ di.leg.ced.

De G ante I.

Giffare.i.ſigna rebus a ſe vel ab alio poſſeſſis imponere.no.l.j.⁊ ibi glo.C. nemini licere ſine iu.auto.ſig.reb.⁊c.

Gyneciarij ſunt qui pannos imperiales texunt inſerẽdo ſericũ ⁊ aurũ.

Gynecium eſt locus vbi hec fiunt: ⁊ dicitur a gynos qđ eſt nudũ: quia nudo panno veſtitur aurum: vt. C.de muri. et gyne.lib.xj.

De G ante L.

Glandis noĩe omnes fructus cõtinentur.ff.de glan.legen.l.vnica.

Gleba eſt quedã ſpecies terre: gñaliter tñ ſumitur pro ſolo vel pro terra culta. Require.ś.aſcriptitius glebe.

Glos dicitur vxor fratris.l.non facile. §.affinitatis.ff.de gradibus.

De G ante N.

Gnarus.i.ſapiens vel ꝓuidus: cui opponitur ignarus qđ inde venit.i.iſipiẽs.

Goliardi id eſt bufones. ioculatores ijdem ſunt.

De G ante R.

Gradus ſm Gof.⁊ Hoſti.i ſum.de cõſan.⁊ af.eſt q̄dã habitudo ſine diſtãtia pſonarũ adiuicẽ ꝯſanguinitate ⁊ affinitate ſibi cõiunctarũ: facta collatiõe ad cõem parentẽ: vel eſt vni⁹ pſone diſtãtia ad aliã ĩ linea ꝯſanguinitatis: vt.l.j.cũ ſeq.§.j.vſqꝫ ad.§.affinitatiſ.⁊.l.nõ facile.e.ti.ff.qr diuerſimode ꝯtingit diuerſos eẽ gradus: vt pꝫ ĩ toto ti.p̄all. et in.§.affinitatis.in.l.nõ facile.p̄all.

Graphia.i.ſcriptura.gloſ.in.l.ſi quis. de decu.lib.x.C.

Gratia apoſtolica perfecta dicitur q̇ ſuper eam cõfecte ſunt litere: ⁊ ante literas habetur canonicus titulus Romanus conſi.cccclvj.

Gratia duplex eſt: operãs ⁊ cooperãs: vt eſt glo.in verbo cooperante gratia clemẽ.j.de magi. Et gratia eſt habitus qui fundatur in voluntate in eſſentia anime.glo.in cle.j.de ſum.tri.

Granaria ſunt loca in q̇bus grana ſeu fructus cõponuntur.ſic accipitur.ff. de act.emp.in.l.granaria.

Grangia habetur in.c.fi.de cenſi.

Granis habetur de teſtibus.c.licet ex quadam.in glo.iiij.

Granes pſone dicunt que nõ ſunt leues: puta hõ bone fame et opinionis: et antiquus homo.glo.in.c.lꝫ ex quadam.in ṽbo graues.de teſti.quã gl.dicit ibidẽ Abbas facere ad ſtatuta q̄ in multis caſib⁹ requirũt hoĩes graues.

Grauamen eſt mediata cauſa appellationis.c.oĩs oppreſſus.ij.q.vj.c.ad noſtram.⁊.c.ſuggeſtuꝫ.de appel. Abbas in.c.ſuper eo.lib.vj.eo.ti.

Graſſatores idẽ ſunt quod dietarij. de huius dictionis expoſitione videq̇ no.ff.de pe.l.capitaliũ. §.graſſatores. Require.ś.dietarij.

Graſſarij dicitur latrocinari vel crudeliter agere. Inde graſſor graſſaris.i.nitor ad malum.inſtitu.in glo.de ſuc. tuto.§.nouiſſime.

Gratianus eſt nomẽ ꝓpriũ illius q̇ cõpoſuit decretũ: ⁊ fuit ab eo editũ anno dñi M.clj.vt.ij.q.vj.§.forma.

Grandeuus dicit annorũ.xxix.vel.xxx qr hec etas virilis eſt: vt no.lxxvij.diſ quicũqꝫ.per.c.epũs.eadẽ di. Quãqꝫ dicitur grandeuus.i.ſenex.j.Reg.iiij.

Grex eſt collectio pluriũ animalium.ſ. decẽ ouium vel quinqꝫ porcorũ: vt no. inſti.de re.diui.§.ſed ſi gregis.require.ś.congregatio.

De G ante V.

Guidagia dñr q̄ dant alicui pro ductu vel ꝯductu p terrã alicui⁹ vt ſecurius vadat. Sed gabelle dãtur de ꝯctibus

Ayuntamiento de Madrid

vt de emptione ꝑ emptorē. Et tangit
Bal.in rub.C.de reb.cred.ꝛ eſt caſus
in.l.dz.in fi.ff.de edil.edic.ꝛ pſit abra⸗
di vel deleri de ciuitate.tex.eſt ꝛ nō ali
bi in.l.eox.ff.de pen.ſtatuit cōiter per
Italiā ꝙ de quolz ꝯctu dz ſolui gabel
la.Sed pone:duo forenſes cōtrahūt
Senis:an debeant ſoluere gabellam
ſm ſtatutum vbi ꝯhunt? Regula eſt
ꝙ non:qꝛ ſtatutum nō ligat forenſes:
qꝛ extra territorium ius dicenti ꝛc.c.
vt animax.de ꝯſtit.lib.vi.c.cum a no⸗
bis.de ſent.excom.l.fi.ff.de iuriſd.om.
iud.Sed ꝯtrum eſt verū ſm Bald.l.ſ.
de ꝯhen.emp.rōnem allegat:qꝛ gabel
la venit in cōtinentia cōtractus ergo
ſicut rōne contractus pſit cōueniri in
loco vbi contraxerunt:ita ad id qđ in
cōtractu deuenit.l.heres abſens.ff.de
iud.ꝛ ita cōſequēter ad gabellā ꝛ hy⸗
pothecā.gl.ſingularis in aut.vt diffe.
iudi.§.hoc conſiderantes.in v̾bo hy
pothecā.col.ix.ꝛ in.l.ij.ad fi.ff.mand.
Et dicit Lud.de Ro.in ſingularibus
ſuis.ꝙ didicit ea a Bal.

¶Guardia feuda ſunt que conſtituunt
aliquibus propter cuſtodiam rei do⸗
mini conſtituentis.

¶Guardio đr ille cui talis cuſtodia eſt
cōmiſſa:vel đr guardian⁹ q̇ eſt ſuꝑior
inter fr̄es minores cuſtodiēs ꝯuentū.

¶Guarentare.i.defendere.in vſi.feu.de
le.corra.c.ſunt pares.

¶Gula eſt mater luxurie:qꝛ vēter ꝛ geni
talia ſunt vicina.c.cū aūt.xliij.diſ.et
c.nihil.de conſe.di.vi.

¶De H ante A.

Habere ſignificat diuerſi⸗
mode ꝑ ſuū ꝓprium ſi
gnificatū vel ſignatū:vel
aliud qđ ꝯnis mediū ſigni
ficare declarat.v.g.Res
tua eſt penes me:ꝛ ꝓmittis mihi ſtipu
lari candē habere licere ſignificat ꝙ
dñium iſti⁹ rei trāſfert in me.l.ſtipula
tio iſta.§.habere.ff.de verbo.obl.ꝛ ſic
rei poſſeſſe ſine traditiōe dñium q̄rit
poſſidenti.§.interdū.inſtitu.de re.di.
Itē ibi:res tua nō eſt penes me:ꝓmit
tis habere licere:ſignificat ꝙ dñium
transferre ꝑ traditionē.l.in traditio⸗
nib⁹.C.de pac. Itē ibi ꝓmittis rē alie
nā habere licere:ꝑſeuerāte aliena:nul
la eſt ſtipulatio.l.ſtipulatio.§.q̄ſitū.ff.
eo.ti.qꝛ in re aliena ꝓmiſſor non pōt
cōſtituere ius dñij.Si aūt efficiat ꝓ⸗
miſſoris:vz ſtipulatio:vt ibidē:qꝛ tūc
pōt facere vel cōſtituere ius dñij.Itē
ibi vendo tibi rē alienam:ꝛ ꝓmitto ti⸗
bi habere licere ſignificat habere iure
poſſeſſionis.l.habēre.ff.de ver.ſigni.
ꝛ hoc ex natura cōtractus emptionis
de cuius natura eſt ꝙ ſufficit rem tra⸗
dere q̄ñ res aliena eſt vendita.l.ex em
pto.ff.de act.emp.

¶Habere actionem eſt minus ꝗ̄ habe⸗
re rem:ꝛ hoc eſt qđ đr. Melius eſt pi⸗
gnori incumbere ꝗ̄ in perſonam age
re.ff.de re iudi.l.minus.

¶Habere:tenere:poſſidere:q̄ñ hec tria
verba ponunt̾ in aliquo inſtr̄o ſic de⸗
bent exponi.ſ.ꝙ recipiēs habeat de iu
re:teneat naturalr̄ ꝛ de fctō:poſſideat
ciuiliter ꝛ de iure:qꝛ ciuilis poſſeſſio
eſt cā querendi dñium:lz aliq̄ñ poſſeſ
ſio ſit tm̄ naturalis:non ciuilis:vt illa
quam habet vaſallus.

¶Habitare quis dicitur in loco vbi hz
familiam:licet ipſe nō ſit preſens.Fel.
in.c.quoniam.in prin.de offi.ord.ver
ſicu.dicitur autem habitare.

¶Habitatio eſt ſeruitus ꝑſonalis habi
tando cōſiſtēs:ꝛ cōſtituitur in domo
aliena:vt no.ff.de vſu ꝛ ha.l.ſ.in gl.cū
pactionib⁹ ꝛ ſtipulationibus:vt.ff.de
vſufru.iuncta.l.ſ.ff.de vſu ꝛ ha.vel in
vltima volū.differt tñ ab vſu ꝛ vſufru.
qꝛ illa iura amittunt̾ non vtēdo vel ca
pitis diminutione:vt.ff.ſi vſufructus.
l.pe.§.i.cut.habitatio aūt nō niſi mor
te ſinitur:vt.l.ſi habitare.ff.de vſu et
habi.Item pōt inhabitator alijs ven
dere vel locare eius qđ hz:vt.l.qđ anti⸗
quitus.C.de vſufruct.ſicut ꝛ fructua⸗
rius:ꝛ non vſuarius:vt.ff.de vſu ꝛ ha
bi.l.ſed neq̧.vide ſuper hoc Azoñ.in
ſum.C.de vſu ꝛ habi.

¶Habit⁹ qualis eſt quē q̇s geſtat:talis
ꝑſumit̾.tex.ꝛ ibi Abb.in.c.ſi v̾o.ij.de
ſen.excō.ꝛ.c.in audiētia.eo.ti.facit ad

Ayuntamiento de Madrid

hoc.c.indeꝑ laicus.eod.titu.lib.vſ. et in.c.ex parte.de priuileg.lib.xſ.τ.l.itez apud labeonem.§.ſi quis virgines.ff. de iniur.

¶ Hacq; ſiq; denotat non excluſionem: ſed incluſionem: vt in.c. ego eṁ eps. de iureiur.τ ſic ſumiť in iuramẽtis dicendo. Ab hac hora. ſignificat eṁ preſens tẽpus cũ futuro. de hoc per Joã. and.in.c.ſ.de ordi.ab epiſc.qui reſig. epiſco.

¶ Harene ſunt loca vbi foditur harena l.ſed τ hi.ff.de publi.

¶ Haſtari dicuntur qui rem ꝓponunt venalẽ haſta ſuppoſita: τ dicunť a nomine haſta: quod idem eſt ꝙ vẽditio vt no. C.de fi.inſtru.τ de iure haſte fiſca.in rub.lib.x.

¶ Haſtari eſt rem proponi venalem haſta ſuppoſita: ita enim olim fuit conſuetudo.

¶ Hauſtus eſt ius hauriendi aquam de puteo vicini cui eo inuito iure ſeruitutis aſcribitur.

¶ De H ante E.

¶ Hereditas eſt ſucceſſio in vniuerſum ius qḋ defunctus habuit: vt.ff.de verbo.ſig.l.nihil aliud eſt hereditas.τ.l. bonorum.eo.ti.

¶ Hereditas adita, eſt illa de qua heres ſe itromiſit autoritate ꝑtoris: imo autoritas pretoris nõ eſt neceſſaria: ſꝫ ſola volũtas ſufficit: vt inſti. de heredũ qua.τ dif.§.itẽ extraneus. ſecus in petitione bonoꝝ poſſeſſionis: vt ibi no. τ de aditione τ repudiatiõe hereditatis no.in.l.ꝗ ſe patris.C.vñ li.vbi dr̃s Cato ſucc⁹ ſic ꝯcludit. Aut debẽs ſuccedere ꝓtulit verba preſentis temporis indicatiui modi: aut futuri tpis. Si pñtis tpis: aut ſine infinitiuo aut cũ infinitiuo: ſi ſine: aut affirmatiue: vt adeo: τ inducit aditionẽ hereditatis: τ repudiatio inducit repudiationẽ. Aut negatiue.ſ.nõ adeo: nõ ſuꝫ heres: τ ſꝫm gl. τ Sali. nõ inducif repudiatio niſi interrogatio ꝑceſſerit: vel termin⁹ ꝑfixus ſit: tunc eṁ inducitur. Si cũ infinitiuo etiã affirmatiue: ſcꝫ volo adire: volo eſſe heres: τ induciť aditio. Aut negatiue: τ tũc aut volũtas preponiť negationi: vt volo nõ eẽ heres: τ induciť repudiatio. Silr ſi diceret: nolo ampli⁹ τ nolo vnꝙ̃ adire: preponendo negationẽ voluntati: adiũctis talib⁹ aduerbũs tpis: inducif repudiatio. Sec⁹ ſi dicat nolo nũc adire hereditatẽ. Nã ſi non inducif: quia intelligitur ſꝫm naturã aduerbij. De his eſt glo.in.l.ij.§.obſeruari.C.de iure.cal.l.plurimũ.ff.de acquirẽ.here.l. ꝓ hereditate.§.ſ.τ.l.ſ.e.ti.gl.in.l.ſi cã. C.qui accu.nõ poſ. Aut nullũ aduerbium.ſ.nolo adire: tũc ſi terminus eſt ꝑfixus inducitur repudiatio.l.oẽs.ff. ad treb. Si non eſt prefixus: tunc tñ cadit coniectura deliberatiõis: vel ꝑſumptio propter mẽtis ambiguitatẽ: vt vſq; ad annũ poſſit deliberare. Si futuri temporis aut negatiua: vt non adibo: τ eſt repudiatio: quia ſubſtantia aditiõis negať extũc: ꝓ talias τ ſemper in ſecula ſeculoꝝ. Aut affirmatiua: vt adibo: τ non inducitur aditio de preſenti ſꝫm Cato. non obſtante qḋ videtur quod ſtatim adeat: eo ꝙ contrarioꝝ eadem eſt diſciplina.ff.de pro cu.l.pomponius.§.ſi ſtipuler. Nam adibo: τ nõ adibo: non ſunt oppoſita vel ꝯtraria: quia non adibo: negat totũ tps: ſed adibo: ſolũ tempus futurũ dicit: τ excludit ꝑſens: τ ſic eſt plus in negatione ꝙ̃ in affirmatione: τ eſt dare mediũ inter iſta. Hec Cato. Idem ad ꝓbandum hereditatis aditionẽ poſt longã diſtinctionẽ cõcluſit quandaꝫ notabilem doctrinã in iſta ſingulari queſtione. Pone: ago ꝯ heredem debitoris mei: ipſe negat ſe heredẽ: corã iudice cõuinco eũ habere anulum ſignatoriũ defuncti: ille vidẽs ſe deprehẽſum: dicit. Furat⁹ ſum anulũ de manibus dñi dũ eſſet in agone. Queriť an ſit cõuictus vt heres: vel an debeat puniri vt fur? Cato rñdet. Si ille erat ſuus heres.i.filius τc. tũc ꝯuictus eſt heres. Si erat extraneus: tunc vt fur. l.ſi ſeruũ.§.ꝑtor.τ.l.ſi extraneũ.ff.ḋ acquiren.hered. Ratio: quia ipſo iure filius eſt heres: ſed extraneus nõ an-

Ayuntamiento de Madrid

teq̄ adeat hereditatem.

¶ Hereditaria actio. Require ſupra actio hereditaria.

¶ Hereditas decurionum: nauicularionum: cohortalium: militum: ꝛ fabricenſium: ſecundum Azo. in ſum. C. eodem. in rub. ꝛ. l. vlt. dicitur in qua quodam ſpeciale ius obſeruat̃: de quo notatur ibidem.

¶ Heres eſt ille qui ſuccedit in vniuerſum ius defuncti. l. cum heres. ff. de di. ꝛ temp. preſcript. vel eſt dominus hereditatis: qui fit aditione in voluntarijs. §. fi. inſtitu. de hered. qua. ꝛ diffe. ſed in neceſſarijs defertur ipſo iure hereditas.

¶ Heredem inſtituere eſt aliquem poſt mortem ſuā loco ſui in omibus bonis dominum conſtituere. Nam dicit̃ heres ab heros. i. dominus: ſibi eñ ſuccedūt vniuerſa bona defuncti: ꝛ ad eū cōmoda ꝛ incōmoda hereditaria redeūt. Et poſſunt inſtitui heredes generaliter oēs ꝛ accipere q̄cq̄d a teſtatore eis relinquit̃: ſiue ſint filij: ſiue extranei: ſiue liberi: ſiue ſerui teſtatoris vel alieni: ſiue paterfamilias: ſiue impuberes: ſiue perſona priuata: ſiue eccleſia: ſiue vniuerſitas: his exceptis q̄ nō poſſunt iſtitui heredes: ſcz deportatus propter delictū in inſulam: ſiue bannitus perpetuo: damnatus in metallū fodiendū. C. de here. inſti. l. ſ. collegium illicitū, nō approbatū: vt. l. collegiū. tit. alleg. Inceſtuoſus natus ex damnato coitu: id eſt ſpuri⁹. Teſtatoris ſeruus accuſatus de adulterio cū dña ſua commiſſo: ab illa domina iſtitui nō pōt. Heretic⁹: apoſtata: mulier cōuolans ad ſecundas nuptias intra tempus luctus: id eſt intra annū poſt mortē primi viri: vt. C. de ſecū. nup. l. ſ. ꝛ hoc de iure ciuili. Qui ſcienter contraxit cum aliqua muliere ignorante ſecūdas nuptias eſſe illicitas: nō pōt ab illa inſtitui ꝛc. ꝛ ſunt diuerſi heredes. Nā heredes alij ſui ꝛ neceſſarij: alij neceſſarij tantum: alij voluntarij: alij legitimi: alij legatarij: alij teſtamētarij: alij fideicommiſſarij.

¶ Heres ab iteſtato eſt ille qui ſuccedit in ius defuncti ſine omi teſtamēto: vt vt inſti. de here. que ab inteſta. defe.

¶ Heres fideicommiſſarius eſt cui ex fideicōmiſſo relicta eſt hereditas dāda illi cui teſtator diſpoſuit: dicēdo ſic. fidei tue cōmitto vt hoc des illi. Et no. q̄ illa ſunt diſparata: ſz forte ꝓ tanto dr̄ heres fideicōmiſſari⁹ q2 fideicō. loco h̄r̄dis h̄r̄: vt inſti. de fideic. here. §. reſtituta. vt q̄ directe ꝛ imediate ex teſtamēto nihil cape pōt: qualis eſt ſpuri⁹ ſaltē capiat ex fideicōmiſſo. Sz ipſe vere nō eſt heres: cū ſit rogat⁹ a teſtatore h̄r̄ditatē adire ꝛ poſtea reſtituere. lz reſtitutiōe facta poſt ſemꝑ heres maneat: vt. d. §. reſtituta. Duo ēt h̄r̄des inſolidū eſſe nō p̄nt: vt. ff. ꝯmo. l. fi. ꝛ. l. ſi vt certo. §. ſi duobus. lz aliq̄ dicāt ꝯ̄riū: vcz q̄ ille cui teſtōr dari vl̄ reſtitui hereditatē diſpoſuit vt manifeſte colligitur ex. §. ſed etiā id. iſti. de fideicō. here. lz verba ibi poſita videantur innuere oppoſitum: ſi inſpiciantur.

¶ Heres legatarius eſt qui legatū accepit: vel cui legatū factū eſt: vt. l. q̄ties. ff. de here. inſti.

¶ Heres legitim⁹ eſt qui ex lege. xij. tab. aut ex iuris cōſtitutione etiā ſine teſtamēto ſuccedit defuncto: vt ſunt agnati primi. inſti. de legi. ag. ſuc. in princ.

¶ Heres neceſſari⁹ eſt ſeruus heres iſtitut⁹ in teſtamēto dñi ſui ab eo q̄ facultates ſuas hab3 ſuſpectas ne poſſit ex ipſis ſatiſfieri creditorib⁹ q̄b⁹ eſt oblígat⁹ adeo q̄ nō credit alienū h̄r̄ditatē ſuā adire: ſi h̄r̄dē eū iſtitueret: q̄ ſeruus h̄r̄s fact⁹: iō neceſſari⁹ dr̄ heres: q2 ſiue velit ſiue nolit: cogit̃ ſuā h̄r̄ditatē adire: vt ſatiſfaciat creditoribus: vt iſti. de h̄r̄d. q̄li. ꝛ diffe. §. ſ. ꝛ hoc verum niſi illi ſeruo debeat̃ fideicōmiſſaria libertas. l. is qui ſoluēdo. ff. de here. iſti. aut hoc eo nō faciēte. ſ. nō adeūte hereditatē eius noīe poti⁹ q̄ dñi defuncti res hereditarie vendant̃: ne defunctus cōtumelia quadā vel iniuria afficiatur: dicēdo q̄ res eius venderent̃.

¶ Heres ſuus dr̄ filius q̄ eſt in poteſtate patris tempore mortis ipſi⁹ patris.

¶ Heres domeſtic⁹ dr̄ q̄ eſt in p̄tāte morientis tp̄e mortis dū eū alius nō ꝑcce-

Ayuntamiento de Madrid

dit. filio eius ſuperſtite: ꝛ in ptāte pris exiſtente: nepos ex eo qui in poteſtate aui eſt: ſuus heres non eſt. inſti. de here. qual. ꝛ dif. §. ſui.

¶ Heres ſubſtitutꝰ dr ꝙ alij heredi iſtituto ſubſtituit: vbi gratia: ſi teſtator ita dicat. Ille heres eſto: ꝙ ſi non velit vel nō poſſit eē heres iſte eſto ei ſubſtitutus ꝛ hoc ſiue ſcdo ſiue tertio vel q̄rto loco: alio in loco iſtituto deficiēte ſubſtituatur. Nā ſcđs dr omnis ꝙ poſt pmū ſequitur: etiā ſi decimꝰ ſit. ff. de vul. ſubſti. in prin. put no. Hoſt. in ſum. de teſta. §. ꝗd ſi ſit pfectus. vbi dr iſtitutio.

¶ Heredes ſui et legitimi ſm Azo. ti. de ſuis ꝛ legitimis heredibꝰ appellantur ꝙ in ptāte moriētis fuerūt: vt filius filia: nepos neptis: ex nepote natus ex filio pronatus pronata: ſeu pronepos pneptis: legitimi ꝛ naturales: vel etiā legitimi tantum: vt adoptiui.

¶ Heredes teſtamētarij dicūtur qui ex teſtamento heredes ſcripti ſunt.

¶ Heredes tutorum lꝫ non ſint tutores: tenentur tñ in quibuſdam quaſi tutores inchoationis ſcꝫ per defectū omiſſum: vt. ff. de here. inſti. l. ſ.

¶ Hereditas ſumitur loco bonorū q̄ſi dr in contractu inter viuos: vt ſi quis dicat: dono tibi hereditatē meaꝫ. not. Bart. in. l. q̄ſicq;. §. ſi ſeruum. ff. de le. ſ. Itē hereditas venit appellatiōe rerū: nā ſi bona relinquūtur ſub appellatiōe rerum: cōtinetur tota hereditas. not. Bar. in. l. lꝫ. C. de pac.

¶ Herciſco. i. diuido: inde dr familie erciſcūde. i. iudiciū hereditatis diuidēde. Requre. ſ. actio familie erciſcunde.

¶ Heremita dr pſona eccleſiaſtica. gl. et doct. in. l. ij. ff. de in ius vo. doc. ꝛ gl. in c. qui vere. xvi. q. ſ. Panor. in. c. monaſteriū. de elec. dicit ꝙ nō gaudet puilegio eccleſiaſtico reſpectu perſone vel fori. ꝛ vide eundē Ab. in. c. ij. plene. numero. iij. de foro compe. ꝛ gl. in. c. nulla ratione. xciij. diſt.

¶ Imo vero eremita ſcribendum eſt ſine h: ſignificatq; pprie eremi hoc eſt deſerti habitatorem: eremus enim deſertum interpretatur.

¶ Hereſiarcha eſt qui falſam de fide opinionem gignit: vel pmo inuenit: ſicut Arrius. Vuiclef. ꝛ alij conſimiles.

¶ Hereſis grece ab electione dicitur: eo ꝙ quicūq; vnam opinioneꝫ hereticā vel diſciplinam ſibi elegerit: putat eā eſſe meliorē: vt. xxiiij. q. iij. hereſis. alr dicitur quaſi diuiſio.

¶ Hereticus dr errans in fide. vnde quicūq; in fide dubitauerit friuola adheſione: hereticus cenſetur: vt in. c. ſ. de hereticis. Etiā pro heretico habetur ꝙ ſciēter hereticū non reuocat: vt eo. ti. c. ij. Et ſm Augu. dr qui certam opinionē nouam ꝛ peruerſam gignit vel ſequitur gratia alicuiꝰ temporalis cōmodi vel alicuius glorie vel principatus. Dicitur gignit vt aliquis hereſiarcha: vt Arrius: Sabelliꝰ ꝛc. Dicitur ꝛ ſequitur: qui errorem illum imitatur: put hec legūtur. xxiij. q. iij. hereticꝰ. Dicitur hereticus qui puertit ſacramēta eccleſie: ſicut ſimoniacꝰ. ſ. q. ſ. eos. Itē ſacre ſcripture peruerſus itellector. xxiiij. q. iij. hereſis: vbi dr. Quicunq; ſcripturam aliter itelligit ꝙ ſenſus ſpiritusſancti flagitat: a quo ſcripta eſt: lꝫ ab eccleſia nō receſſerit: tñ hereticꝰ appellari pōt ꝛc. Item oēs excōicatus. iiij. q. ſ. quod autem. Item romane eccleſie publicꝰ iniuriator. xxij. diſt. omnis Item qui alter ſentit de articulis fidei ꝙ romana eccleſia. xxiiij. q. ſ. hec eſt fides.

¶ Hereticus eſt priuatus oibus iuribꝰ ꝛ bonis: ꝛ eſt excōicatus: vt in. c. excōicamus. de here. Pa. in. c. cū nō liceat. in. ij. col. ver. ꝛ hec eſt rō. de preſcript.

¶ Hermaphroditꝰ. Require ſub lra. E.

¶ Herus vel heros grece idem eſt quod dominus latine.

¶ De H ante I.

¶ Hic: hec: hoc: an ꝛ quādo ſint demonſtratiua. Bar. in. l. ſ. in prima oppo. de oper. no. nuntia. ꝛ in prima cōſtitutione. C. ꝛ in. l. meniꝰ. §. duobꝰ. ff. de lega. ij. ꝛ plene de iſtis i. l. ſ. §. huiꝰ ſtudij. ff. de iuſti. ꝛ iur. Alex. ꝛ Iac. ꝛ Bart. i. l. ſ. verſi. itē oppo. ff. de pecu. Quandoq; faciūt ſimplicē relationem vel demonſtrationem. xvi. diſt. c. ſ.

Ayuntamiento de Madrid

hymnus angelicus eſt gloria in excel
ſis. de celeb. miſ. c. conſilium. ⁊ de elec.
quod ſicut.
hircoſus dicitur cui os olet: vt. l. qui
dauum. §. is cui. ff. de edi. edi.

De H ante O.

hodie. hec dictio nõ importat dilatio
nem. l. liber homo. §. ſ. ff. de verb. obli.
⁊. l. pretor. §. preterea. ⁊. §. poſſe. ff. de
iniur. ⁊ facit diſpoſitionem preſentẽ:
vt ibidem notatur.
homagium eſt idẽ quod fidelitas. ta
men Spec. eo. tit. in lib. de feu. ponit il
lam differentiam ꝙ homagiũ eſt de
his que ad temporalia pertinent: et
ideo pro ſpiritualibus indignũ eſt vt
quis homagium facere cõpellatur. Fi
delitas tamẽ pro ſpiritualibus preſta
tur: q2 prelati bene preſtant fidelitatẽ
vt in. c. antiqua. de priuileg. vel ſic põt
deſcribi. Homagiũ eſt q̃dam aſtrictio
ſeruitutis liberi hominis facta dño ꝑ
pactionem vel petitionem ſine ſtipu
lationẽ: ꝓmittẽte libero homine dño
ſuo fidelitatẽ: ⁊ cõſtituẽte ſe hominẽ
vel vaſallum ſuum. Et ſic in aliquibꝰ
partibꝰ hoc modo ille qui facit homa
gium corã domino ſuo: flectit genua
ſua tenendo manus ſuas coniunctas
ſimpliciter inter manus domini iuſiu
randum de fidelitate preſtãs. ⁊ mutuo
ſe in ſignũ fidelitatis oſculantur: cuiꝰ
forma ponitur in lib. feu. de no. fi. for.
c. eſt ⁊ alia. ſcilicet poſt rub. illã de for.
fi. Ad idem facit de iureiur. c. ego eñ.
⁊. lxiij. diſt. cũ duo. Et Hoſt. ponit eã
in ſum. de feud. §. quid ſi fidelitas: et
qualiter ſit facienda. Ex dictis homa
giũ deſcribi poteſt ſm formam: eſt qñ
aliquis flexis genibus iunctis mani
bus in manus dñi poſitis aliquid pro
mittit: qđ ꝓ ſpiritibus fieri nõ debet.
de quo de act. veniens. de ſimo. ex dili
genti. de exceſ. prela. graue. de re iudi
ca. c. fina.
Eſt autem homagium multiplex ſm
Spe. vbi. s. quoddã eſt legiũ: quoddã
eſt nõ legiũ: quoddã edictale: quod
dam decretale ⁊c. de quibus infra.

Homagium decretale eſt. Nã heres
hominis mei qui illo feudo ex cõſue
tudine poſſet infeudari: ⁊ per ꝯñs in
homagiũ ſuccedere: debet intra certũ
tempus me in dominum agnoſcere: ⁊
fidelitatẽ mihi preſtare: ⁊ ego teneor
eum ratione talis feudi in hominẽ re
cipere: ⁊ in recipiendo videor ſibi ius
feudi decernere: propter quod dici po
teſt homagium decretale: ſicut etiam
bonorũ poſſeſſio decretalis: ⁊ ꝙ ius
mihi tribuit ſicut ⁊ talis bonoꝝ poſſeſ
ſio. l. ſi nullus ſit ꝓximior. Et ideo in
curia Frãcie ſemper recipiuntur fide
litates ⁊ homagia alterius ſaluo iure.
Quod autem in Italia et alibi vocaẽ
vaſallitiũ: in Francia vocatur homa
gium ⁊c. etiam dicitur homagium. c.
veritatis. de iureiuran. Differunt ta
men: quia homagium eſt quando iu
raẽ alicui fidelitas nomine excepto: ſ3
vaſallitium ſuperiore excepto: ſcilicet
imꝑatore. De hoc optima gloſ. in ver
bo homo ꝙ3 ligius. cle. paſtoralis. de re
iudi. vbi etiam dicitur quod quis nõ
põt eſſe ligius duorum: ſed bene ligiꝰ
vnius: ⁊ vaſallus alterius: vel vaſallus
plurium: ⁊ ſic homagium poteſt dici
hominis ligium.
Homagium edictale eſt ſicut bonorũ
poſſeſſio edictalis. Unde ſm Specu.
ibidẽ homagiũ edictale ſiue heredita
riũ eſt quod quis h3 eo ipſo ꝙ eſt he
res: nã eo ipo ꝙ adit hereditatẽ hois
mei: pſonã eiꝰ repreſentat: ⁊ vr̃ hois
homagiũ ſubijſſe: ⁊ tale homagiũ põt
finiri tꝑe: ſi dño placebit: q2 ſi dño nõ
placet: nõ finireẽ: etiã ſi vaſallus vel
let bonis feudalibus cedere. imo age
ret cõtra ipſum vt eũ in dñm agnoſce
ret: ⁊ hoc ex cõtumelia ſua. vnde puni
ri debet ne inuitꝰ cõſequaẽ immunita
tem: quod eſſe nõ debet. ꝓ quo. ff. de
nego. geſt. l. ſiue hereditaria. Et ideo
poſſum eũ cogere vt ſubeat homagiũ
decretale: ⁊ etiã ꝙ plꝰ tribuat ei in ef
fectu q̃ edictale.
Homagiũ legiũ eſt ſm Spe. ibidẽ: qđ
fit iꝑatori vł regi nulliꝰ alteriꝰ fideli
tate ſalua: illđ aũt qđ fit alijs: nõ dr̃ le
giũ: q2 fit vł iuraẽ ſalua imꝑatoria: vł

Ayuntamiento de Madrid

regia fidelitate.multi em̄ putāt homa
giū legiū eſſe qñ vaſall9 mittit man9
ſuas inter manus dñi:⁊ ſibi homagiū
facit:⁊ fidelitatē ꝓmittit:⁊ ab eo ad
oſculū recipitur.qḋ non eſt verum vt
etiā ibidē dicit Spec.ſed vt ipſe dicit
tūc alij ponūt ꝙ duplex eſt homagiū:
homagiū legiū:in quo nullus recipit
quantū ad verba:ſed quantū ad mē-
tem.Et aliqui qui ſupremā ⁊ genera-
lē habēt autoritatē ⁊ iuriſditionē:pu
ta imperator vel rex:intelligunt exce-
pti ⁊c. Itē vbi ponitur legiū ſupra:et
in..a:habēt aliqui legium. homagiū
non legium eſt quando aliquid exci-
pit:puta:facio tibi homagiū excepta
fidelitate ad quam domino meo tali
legio teneor:vel ſaluo ꝙ poſſum cū vo
luero dominum legiū mihi cōſtitue-
re:vel ſaluo ꝙ nolo tibi cōtra talē iu-
rare. Sed dictū primū eſt verius ſm
Spec.licet hoc vltimo deſignatū cō-
munis vſus approbet.Et ſm vltimū
modū ſequitur per totum:et illo vti-
tur Spec.de homagio legio:vide ſu-
pra feudum legium.

¶ Homo legi9 vel ligius ſm Spe. ibidē
dicit quaſi ſuo dño ligat9:vel quaſi le
galitatē ꝯtinēs.Unī rex Sicilie eſt ho
mo ligi9 romani iudicis:vt in cle.pa-
ſtoralis.de re iud.ħ alleg.poſt mediū.
in.§.rurſus.vbi glo.no.Et oīs homo
ligi9 eſt vaſallus:⁊ non econtra.

¶ Homo eſt nobiliſſima oīm creaturaꝝ
☞ vt.ff.de edi.edic.l.iuſtiniane. Abbas
poſt Jo.and.in.c.ſi q̇s.de fur.numero
iij.vbi dicit.In eo attēditur reuerētia
diuine pulchritudinis.l.ſi q̇s ī metal
lū.C.de pe.⁊.c.ad audiētiā.de cri.fal.

¶ Homicidiū dicit hoīs occiſio ab ho-
mine facta:⁊ ḋr quaſi hoīs cediū ab
homo:⁊ cedo:ſm Hoſ.in ſum.eo.ti.⁊
Hoſt.⁊ Jo.an.⁊ Spec.⁊ eſt duplex.ſ.
volūtarium:⁊ caſuale.Unī caſuale nō
eſt imputādum quo ad ordinem ſuc-
ceptionem.⁊ ſi omnes caſus nō preui
dit:⁊ operam rei licite dedit.c.quidā.
c.Joannes.c.ſicut.eodem titu.Etiam
cōmittitur homicidium facto:ꝯſilio:
precepto:⁊ defenſione.c.ſicut.eodē ti.
vbi glo.no.⁊ homicidij cauſam dās:⁊
homicida pari pena ſunt feriēdi.e
tit.ſuſcepimus.⁊.c.tua nos. Ille eti
eſt homicida qui cōſiliū prebet:e
fratrē odit vel ei detrahit.de pe.diſ
periculoſe.⁊.c. homicidiorū. Fit et
homicidiū ſpirituale ex quadā in
fictione ſpūaliter octo modis.Prim
ꝑ fratrū detractores eos odiētes in
tatē oppſſionē:⁊ iniuſtitiā facientes
fratrib9 male ꝑſuadētes ⁊c.⁊.c. ho
cidiorū ħ alleg.c.oīs iniq̇tas.⁊.c.ne
ea.diſt.Et gñaliter iniquus mot9 a
nocēdū fratri in homicidiū gñe dep
tat.Itē homicida cēſet q̇ tpe neceſſi
tatis ꝓximis alimēta negat.lxxxvj.di
paſce.Corporale homicidiū eſt hoīs
ꝑemptio corporalr.Et fit duplr.ſ.lin
gua:⁊ facto.lingua triplr ꝓcepto:ꝯſi
lio:⁊ defenſione.l.di.ſi q̇s viduā.⁊.c
periculoſe.prea l.facto quadrupl̄r:iu
ſtitia:neceſſitate:caſu:⁊ voluntate.

¶ Honeſtus ḋr q̇ nihil hʒ turpitudinis
ſm Iſido.ij.Ety.⁊ ḋr honoris ſtatus
⁊ de illa honeſtate vide Hoſ.Hoſt.et
Spe.in rub.de vita ⁊ hone.cleri.

¶ Honeſtas iuſtitie publice.i.cōſtitu-
tiōes eccleſie facte propter publicam
honeſtatē.Judicauit em̄ eccleſia eſſe
honeſtum vt nunq̄ conſanguine9 du
ceret ſpōſam cōſanguinei ſui vſui vel
mortui:ſecundum Archi.de ſpōſa.c.
li.vj.de hac honeſtate vide in.c.ad au
dientiam.⁊.c.ſponſam.de ſpon.⁊ ma
tri.vbi per docto.

¶ Honeſtas magis ꝯſideratur q̄ rei ve
ritas in matrimonio cōtrahēdo.Pa
nor.in.c.iuuenis.in.ij.no.de ſponſa.

¶ Honoraria dicuntur premia legatoꝝ
ſeu aduocatoꝝ.l.j.§.in honorarijs.ff.
de va.⁊ extraordina.cogni.Require
ſ.legatus.

¶ Hortamur aliqñ importat mandatū
neceſſitatis:⁊ per ipſum confert iuriſ
ditio.c.qr iudicāte.de reſcri.⁊.c.ſ.de
teſta.⁊.c.hortamur.iij.q.ix. Idem de
v̇bo rogamus.xj.q.iij.rogo.

¶ Hoſtiarius olim in veteri teſtamēto
idem erat quod ianitor:vt.xxij.diſtin.
cleros.

¶ Hoſpes dicit qui recipit ⁊ recipit.ff.
de exercito.ac.l.j.§.magiſtri.in gl.ord

Ayuntamiento de Madrid

citur rector.⁊ ad legem rhod.de iac.l.
ij.tertio reſponſo.

¶ hoſpitalium rectores qui preficiunt:
quo ſe tenere debeāt:not. bene in cle.
q2 contingit.de relig.domi.

¶ hoſpitalarij ⁊ conuerſi alicui9 mona
ſterij nō ſunt pſone mere laicales.Pa
nor.in.c.dudum.in.ij.nota.de deci.

De H ante U.

¶ humanus.i.ſecularis.diſt.c.ſ.xij.q.ij
q diuinis ⁊ humanis.de teſta.cū oēs.
Item idē eſt q humilis.l.diſtin.eos.
xij.q.ſ.ſi quis dederit.⁊ habetur in re
gula.ſemel deo.de reg.iur.lib.vſ.

¶ humilitas ſeu humiliatio no.Archi.
xij.q.ij.cū humilitatis.Un humili-
tas eſt virt9 qua hō veriſſima cogni-
tiōe ſibi vileſcit.de qua glo.optima ī
v̄bo humilitatē.⁊ eſt glo.finalis ī cle.ſ.
de rel.domi.q multa ppulcra ponit de
humilitate.Un melior eſt in malis fa
ctis humilis ꝯfeſſio q̄ ī bonis ſupba
gloriatio.x.q.iij.c.iniuſtū.in fi.Itē hu
militas humilib9 nō pdeſſet:ſi cōtu-
macib9 nō noceret.de poſt.pla.c.ſ.i fi.

¶ humiliores perſone dicuntur paupe
res.l.illicitas.§.ne potētiores.ff.de of.
pſi.⁊ dicitur humilis quaſi humo ac-
clinis.ſecundū Iſido.not.Archi.i.c.
quoniam epiſcopus.xxiij.diſtin.

¶ humilitati ſunt quidā religioſi q ſue
runt cōdemnati ab eccleſia per Lucium
papā q2 noluerūt iurare:⁊ poſtea tem
pore Clementis recepti ſunt ab eccle-
ſia q2 ſe correxerūt:⁊ iurāt quādo ex-
pedit.no.in.c.olim cauſam.de reſti.ſpo.

De I ante A.

Iactus. Require.ſ.lex rho-
dia de iactu.

¶ Iactura eſt damnum vel
periculum qd quis patit q̄n
imminente tēpeſtate proi-
ciuntur bona in mare ad ex
onerādū naues:⁊ ita capit ꝓprie:ſed
large pōt capi p quocūq dāno alicui
p violentiā illato vndecūq ꝓueniat.
Uel dicitur leſio facta cū lapide vl li-
gno.Require etiam.ſ.lex rhodia.

¶ Iactura ⁊ damnū differūt:q2 iacturam
ſciēter ⁊ vltro patimur:vt patet in ia-
ctura que fit p tempeſtatē maris:vt in
tit ad.l.rhodiam de iac.⁊ cap.diſpēſa-
tiōes.ſ.q.vij.damnū vero inſolito ⁊ no
bis inſciētibus fit.c.in primis.ij.q.j.⁊.
l.ſ.ff.ad.l.aqui.⁊.no.p Archi.i.c.quia
ſepe.de elec.in.vſ.in.ij.col.

¶ Iacinthus lapis eſt pretioſior alijs.C.
nulli lic.in fre.l.vnica.lib.xſ.

¶ Iam.hec dictio denotat perfectionem
actus ⁊ cōtinuationē.Bar.in.l.celſ9.
C.de vſucap.⁊ ī l.j.ff.de aqua quoti.⁊
eſti.⁊ tex.in cōſti.ſ.C.ver.omne iam cō
ſti.⁊ ibi Bal.⁊ in paſſiōe domini.Cum
iam ſero factum eſſet.

¶ Iam quādoq ponitur interrogatiue
ff.ad.l.aquil.l.ſtichum.Quandoq re
tro tempus ſignificat ⁊ continuum.de
acqui.re.domi.l.nōnūq.§.theſaur9.

¶ Itē quandoq ſumitur de futuro ⁊ pre
terito ſecundum ſubiectam materiam:
vt.l.q̄uis.ff.de fur.et ibi no.

¶ Iannarius eſt menſis ideo ſic dict9 q2
eſt pncipiū ⁊ ianua toti9 anni:vt not.
per Archi.extra de reſcri.c.ſi propter.
in.iij.col.in glo.debet hoc intelligi.

De I ante B.

¶ Ibrida eſt de ſcorto nat9:alia nomina
illegitimorum require.ſ.Manſer:ſpu
rius:anſer:nothus.

De I ante C.

¶ Iconomus dr ille cui eccleſiaſtica res
gubernāda mādat:vt.C.de ſacroſan.
ec.l.iubem9.circa prin.xc.di.q̄m q̄buſ
dā.⁊ gl.iij.c.imperator.d iura.cal.vbi
no.differētiā p doc.iter iconomū:ſyn
dicū:pcuratorē:⁊ actorē:q ibi ſm gl.
in lata ſignificatione idem ſignificāt.
De quo due glo.notabiles:vna in.c.ſi
quis erga.ij.q.vij.alia in ca.q̄m.xvſ.q.
vij.⁊ habetur.x.q.ij.ſi iconomus.

¶ Econom9 per oediphthongon ſcribē
dū eſt nō per i nec per y ſignificat au-
tem proprie curatorē domus:hinc ⁊ oe
conomica Ariſtotelis.

Ayuntamiento de Madrid

in eis eſt fide ⁊ ſpe. vnde ab eis requiritur ſciētia veteris ⁊ noui teſtamēti. Sed laici ad hoc nō tenenť niſi ad notitiā decalogi ⁊ articuloꝝ fidei: ꝙ̄ nt in aploꝝ ſymbolo continentur. Ignorantia autē iuris canonici aliquos excuſat: ⁊ aliqs non. Continet eñi ius canonicū ꝯſtitutiōes ꝑ quas diſcernūť peccata: ⁊ has tenētur ſcire preſbyteri curam animarum habentes: ſcꝫ cōfeſſores. Nō autem ita tenentur alij ⁊ multominꝰ laici. Sed ipſi p̄ſbyteri et alij clerici ſm ꝙ ſunt in maiori gradu ꝯſtituti: ſꝫ hoc etiā plura ſcire teneť. Ignorātia vero eoꝝ que publice promulgantur ad laicos pertinentiū nō excuſat eoꝝ pctm̄ quod per ignorantiam perpetrāt. xvj. diſti. quod dictis. Ignorātia vero iuris ciuilis aliqbus prodeſſe pōt: vt militibꝰ: ruſticis: mulieribus: ⁊ minoribus annis: ⁊ maxie in dāno euitādo: nō autem in maleficijs. vnde. Leges ciuiles ſi neſcit femina: miles: clericus ⁊ cultor: iudex ſibi parcet ⁊ vltor. Nā ruſticitati ſuccurritur in ignorantia iuris: vt in. l. ꝗcūꝗ. C. q̄ admit. ad bo. poſ. gl. j. q̄ allegat ad hec iura. Sed ibi Cato de ſaxis cōcludit ꝯtra Sali. quem dicit ruſtice loq: ꝙ ruſtico ius ignoranti nō debet ſuccurri: qꝛ debet cōſulere peritiores. Si enim nō parcitur mulieribus ⁊ nobilibus ad indulgētias euntibus: cū oporteat ꝯſulere ꝑitos: nec ruſtico eūti ad ſiluas parci debet. Sed tñ ruſticitati parcendum eſt: vt. C. de teſt. ⁊ quēad. teſt. ord. l. fi. Item ignorantia dr̄ craſſa ⁊ ſupina per metaphoram. hoīs craſſi ⁊ ſupini: qui nō videt etiam ea que ad pedes eius ſunt.

¶ Ignominia eſt verbalis leſio ꝯtra honorem alicuiꝰ: vel etiā turpitudo. Et ſic dr̄ ꝙ ignominioſum eſt epō ſi querat ab alijs doceri: cū ipſe alios docere debeat: vt in aut. de ſanc. epiſ. §. damus. coll. ix. ⁊. xxxvj. diſt. §. ecce. ſ. q. ſ. viliſſimus. vij. q. ſ. lꝫ. ⁊ ar. in. l. argētarius. §. ꝓhibet. ff. de eden. Inde dr̄ ꝙ ignominia ⁊ confuſio eſt Chriſtū crucifixum pauperē ⁊ eſurientem fartis predicare corporibus: ⁊ ieiunioꝝ doctrinā rubentes buccas tumētia ꝗ ora proferre. xxxv. diſt. eccleſie princeps.

¶ De I ante L.

¶ Illuſtris eſt nomen notitie eo ꝙ multis clareat ſplēdore generis vel ſapientie vel virtutis: ꝗuis ſit obſcure natꝰ. ſm Iſid. Et nota ꝙ quattuor ſūt noīa dignitatum: ſcꝫ maximi: vt ſunt ſuperilluſtres: magni: vt illuſtres: medij: vt ſpectabiles: minimi: ⁊ clariſſimi. i. aut. de appel. §. ſ. ⁊ tribus ſeq. inſti. in proemio. §. cūꝗ. vbi gl. Illuſtres etiam dicūtur qui ſunt de cōſilio ⁊ conſiſtorio imperatoris. l. qſqs. C. ad. l. iul. maie. Vide late Barb. i. c. nouit. de offi. deleg. ⁊ in. c. nouit. de iudi. ⁊ in. c. tuā. de ord. cog. ⁊ per Alexan. de imo. in. l. ſ. ix. col. ff. de off. eius cui māda. eſt iuriſ. in gl. in verbo tribuuntur.

¶ Ilico dr̄ fieri qđ fit ātequā diuertat ſe ad alia facienda. l. litigatoribus. C. de appel. vbi cōceditur ilico appellare viua voce in criminalibꝰ ⁊ ciuilibꝰ cauſis etiam ſine ſcriptis. ff. eo. tit. l. ſ. §. fi. ⁊. l. a ſententia. §. fi.

¶ Illata. i. oppoſita. de preſump. nonne.

¶ Illuſio eſt deceptio vel deriſio. clemē. vnica. de renun. vbi concor. mul. in gl.

¶ Illyricus. i. ſclauus: ſcꝫ aliqs de ſclauonia. vide. ē. coloni illyriciani. C. de colo. illyri. lib. xj.

¶ De I ante M.

¶ Imbecillis eſt fragilis ⁊ inconſtans: et dr̄ quaſi ſine baculo.

¶ Impedire dr̄ qui retardat. c. pia. §. fin. de excep. li. vj. ⁊ ibi no. per Bar.

¶ Impetere. i. accuſare: vt extra de iureiuran. c. quemadmodum.

¶ Imperitia. i. ignorātia. de preſcript. ſicut graue.

¶ Imo: ſtat qñꝗ correctiue. c. accedēs. vt lite nō cō. de hoc tex. iuncta gl. xvj. q. ſ. p̄dicator. ⁊. l. ſtichꝰ. ff. de manumiſſis teſta. ⁊ ibi plene per do. Bart.

¶ Immunitas eſt priuilegiū quoddā vel remiſſio a iure ad nō ſubeunda nūera vel honores ꝯceſſa: qualia enumerā-

Ayuntamiento de Madrid

turin ti.ff.de i ur.immu.
Immunitate ecclesiastica gaudet fugiens ad locū vbi est corpus xpi: etiā ꝙ nō ſit in eccl'ia:puta qñ portaf'p ſacerdotem.Pan.in.c.ſane.ver. vlteri9 queritur.de celeb.miſſa.
Imperpetuum. Impenſe.
Implementum. Impoſſibile.
Impubes.Require.j.de Impub.

De J ante N.

Incapacitas dr pro ipſa reali incapacitate:put natura rei dictat vel diſpō legis admittit:aut quodlibet mediū operari vel ſignificare declarat.v.g.ꝓmittif vel legatur res ſacra:incapacitas rei huius operaf ꝙ non vʒ nec in re:nec in eſtimatione:qꝛ non eſt commerciū rei ſacre.l.inter ſtipulantē.§.ſacra.ff.de ver.ob.Rō:qꝛ res deo dedicata eſt extra cōmerciū hoim:ſed vbi legatur colūna aurea vel marmor picturn ad ꝯſtructionē dom9 de alia domo:nō vʒ legatū in re:lʒ valeat in eſtimatiōe.l.certa.§.ſi duob9.ff.de lega.j.qꝛ res de ſe eſt in commercio hoim:ſʒ ne deſtruaf:vel deterioref nō tollif de domo:ſʒ debef eſtimatio rei.Itē ſi legaf prediū qđ eſt incorporatū pſimo nio ceſaris:ſignificat ꝙ nulla eſt diſpoſitio in re:vel in eſtimatiōe.l.apud iulianū.§.fi.ff.de le.j.qꝛ res eſt ſimplr exempta a cōmercio hoim: niſi de licētia principis.Itē ſi legatur:vel ꝓmittitur res aliena:nō pōt ſolui:qꝛ nō dñs: vel nimis magno ꝓtio vult vendere.l.nō dubiū.§.fi.ff. de leg.iij.qꝛ lʒ res in cōmerciū ſit: eſt tñ difficultas i hñdo ꝛ ſoluendo.Itē ſi legaf iudeo mancipium xpianum:non vʒ diſpoſitio:nec debef res vel eſtimatio rōne incapacitatis:vt.l.multū intereſt.ff.de ver.ob. Et ſumif ſignificatū ex re ꝛ pſona:nā mancipiū xpianum iudeo qri nō pōt. C.ne chriſtia.manc.l.vnica.ꝛ.c.j.de iudeis.igitur ꝯctus ſuper illa re nullus eſt ipſo iure:ꝛ legatū nullū.Sed ſi iudeus legat xpiano mancipiū chriſtianum vʒ diſpoſitio in re.l.multū intereſt.p real.qꝛ nil impedit.Et ſi diceres obſtare:qꝛ legans dʒ transferre dñiū; l.vbi aūt.§.fi.ff.de ver.ob.Sed iude9 nō hʒ commerciū mancipij chriſtiani:ergo nō trāſfert dñium.R.ſidef:lʒ non habeat cōmercium vt apud ſe remaneat:hʒ tñ vt ad aliū trāſferatur:ꝛ ſic de alijs exemplis.j.

Incātationes an ſint ꝓhibite ꝛ puniblles.Bar.in.l.j.C.de male.ꝛ mathe.

In capita ſuccedere ſm Hoſt.in ſum. de ſuc.ab inte.§.viſo.ver. qđ ſi factuʒ eſt qñ filij ꝓmortuoꝝ fratrū ſuccedūt in portionibus quot ſunt capita.v.g. tres ſunt filij ex ꝓmortuo fratre:ꝛ vn9 ex alio fratre. ſi tñ capiat fili9 ex vno fratre genit9:qñtū tres ex alio geniti: ſuccedunt in ſtirpes ſuas:qꝛ quilibet capit certam portionē ſtirpis ſue.Sā vero fratres tot portiōes capient qt ſunt capita:tunc ſuccedunt in capita. vide.j.in ſtirpes ſuccedere.et Azo.in ſum.C.de here.inſti.ꝛ Ho.ꝛ Spec.in tit.in tracta.libellorum.verſi.nunc de collateralibus.

Inconcuſſa.i.inuiolata:ſeu inconcuſſe.i.quiete ſine interpellatiōe.c.illud. ꝛ.c.auditis.de preſcrip.

Incendiarius eſt q ob inimicitiā aut prede gratia:edes:arbores:ſiue ſegetes incēdit:vt.ff.de pen.l.capitalū.§. incendiarij.Et incēdiarij per ſentētiā ab eccleſia denotati tātum a papa abſoluuntur.de ſenten.excommunicatua nos.alias incendens domum:vel aream alterius punitur. de iniuriis.c. ſi quis domum.

Incidens ꝛ emergens quomodo differant.nota.in.c.primo.de ordi.cog.et capitu.a nobis.de except.vide de hoc ʒ.emergens.

Incentor dr ideo:qꝛ ipſe alios prana ſuggeſtione ſuccendit ad vitia:ꝛ perſuauendo inflammat ſm Iſido.

Incentiuum idem eſt qđ appetit9: vel audacia ſeu voluntas:de vi.ꝛ honeſt. cle.c.vt clericorum.

Inceſtus vel abuſus conſanguineaꝝ: vel affinium.vt.§.cum ergo.xxxvj.q. j.ꝛ.xxxv.cauſa.quaſi per totum.vide poſt duo folia de inceſtu.

Inceſtuoſus dicif q cognatā:vel affi-

Ayuntamiento de Madrid

culum:vel actio eſt ius proſequēdi ꝛc. q2 cuilibet obligationi ꝛ actioni neceſſario cōuenit diffinitio. Itē ibi: in iudicio interrogatus de pluribus criminibus an fecerit: rñdet ꝙ illa nō fecit: equipollet vniuerſali. puta ſenſus eſt ꝙ nihil horū fecit. l. ſi is qui ducēta. §. verū. ff. de reb. du. q2 ſignificatū ſumitur ex interrogatione ꝛ rñſione facta in iudicio. nam rñſio facta ibi dz certiorare interrogantem: alr̄s nō dicitur rñſio. modo accipiendo vniuerſaliter interrogans certioratur: quia rñdēs oīa negat. Si aūt nō acciperetur vniuerſaliter non certiorareẗ aliquo modo: q2 non appareret quid negaret: et quia cōfitereẗ. Et ſumiẗ hic ſignificatum ex equipollētia: q2 negatio ꝑpoſita ſigno facit orationem equipollere ſuo cōtradictorio. Nā licet tibi negatio poſtponaẗ in ordine ſcripture: ꝑponitur tñ in ordine cōſtructionis: dicendo: quid eoꝝ non feci. i. nō feci q̇d eoꝝ: ꝛ ſic equipollet iſti: nihil eoꝝ feci: iura tñ parum intēdunt ſignificatum equipollentiaꝝ. Item ibi: ꝓmitto per heredem meū nō fieri quo minus tibi ire agere liceat: hec verba: per heredē meum: ſignificant vniuerſaliter: quia ſenſus eſt: per nullū heredez meū. l. ij. §. fi. ff. de verb. oblig. quia nomē heredis licet proferatur in ſingulari: tñ ſignificat oēs heredes: alias ſtipulatio non haberet hereditatē: nec eſſet certitudo de quo intelligeretur: ꝛ de quo non. Itē ibi teſtator dicit: lego ſeruos meos textores: ſi oēs ſunt textores: ſignificat vniuerſaliter: q2 ſenſus eſt: lego oēs ſeruos meos. l. ſeruus vrbanus. §. fi. ff. de lega. iij. q2 ſignificatum hoc ſumitur ex accidētia facti: ꝙ oēs ſunt textores. Si autez aliqui ſunt textores: ꝛ alij non: ſignificat vniuerſaliter oēs textores: et non vniuerſaliter oēs ſeruos. l. prealle. quia verbum textores ponitur ad reſtrictionē: vt alij non cōtineantur in legato. Itē ibi: teſtator dicit: lego lanā: argentū ſignificat vniuerſaliter: vt oīs lana: omne argētum videatur legatum. l. ſi cui lana. ff. de lega. iij. q2 qua ratione vnum ibi comprehenditur: eadem ratione ꝛ aliud: ꝛ qua ratione vnum excluditur: eadem ꝛ aliud: ꝛ ſic nihil ſignificatur. Item ibi: obligo bona mea: nō ſignificat vniuerſaliter: q2 ſupellex: fi ij naturalis: ꝛ cōcubina nō contineẗ. l. obligatione. ff. de pig. q2 ex natura iſtarum rerū quis ad iſtas ita afficiẗ qđ nunꝗ vel raro obligaẗ: ergo in obligatione eas noluit cōprehendere: ſed cōprehendūtur alia ad que quis ſolet obligari pro debito: q2 ſignificatum ſumiẗ ex verbo ꝛ cōi modo agendi ſeu obligandi. Debent eñ verba deſeruire intentioni: ꝛ nō intētio verbis. nam per verba exprimitur intētio. xxij. q. v. humane aures. xxiij. di. ſedulo. ſ. q. ſ. marchion. ff. de verb. ſig. intelligentia. ꝛ. c. ꝑterea. Idē ſi dicit vniuerſaliter: obligo omnia bona mea: q2 adhuc ꝑdicta non cōprehenduntur. item ibi ſi teſtator dicit: heres meus damnatus eſto: clare ſignificat vniuerſaliter: q2 ſenſus eſt ꝙ oēs heredes teneātur. l. ſi pluribus. ff. de leg. ij. Finaliter ergo indefinita equipollet vniuerſali. de priuiẗ. q2 circa. xix. diſt. ſi romanoꝝ. ff. de ſeruis lega. ſi cui. ꝛ hoc verū eſt de indefinita legis vel canonis: ꝛ ius tradere intendentis. talis eñ indefinita equipollet vniuerſali: ſi lege vel canone nō diffinitur. xxxſ. q. ſ. qđ ſi dormierit. Jo. an. no. qđ ſi non eſt eadē ratio ꝛ conditio propter aliquod accidens oīm particularium in vniuerſo cōprehenſoꝝ: tunc indefinita nō equipollet vniuerſali. verbi gratia: legatur lana indefinite: non cōtinetur tincta in legato. l. ſi cui. in prin. ff. de leg. iij. Sed ſi legatur omnis lana: tincta etiā cedit legato. l. pediculis. §. labeo. ff. de aur. ꝛ arg. leg. in glo. ſuper verbo alioꝝ eccleſiaſticorum. in. c. circa. de elec. li. vſ. vbi de hoc plene nota.

¶ Ineptie ſunt fatuitates. ca. qua traditione. xxij. diſt.

¶ Indulgentia. no. Archi. ij. q. iij. c. fin. ꝛ de pe. ꝛ remiſ. c. ij. lib. vſ.

¶ Indulgentie ad quid valent: vide glo. in. c. qđ autem. in verſi. vt proſint. ꝛ ibi Panor. de peni. ꝛ remiſ.

Indoles

Ayuntamiento de Madrid

Indoles eſt quedā imago future virtutis: ſm Iſido. proprie dicendo.

¶ Indignari ⁊ dedignari differūt: vt pa tet in. c. vera iuſtitia. diſt. xlv. vnde indignari ſapit virtutem: ſed dedignari arrogantiam.

¶ Indigena dicitur quaſi inde genitus vel quaſi in eo loco natus. ſecundum Iſidorum.

¶ Indictio eſt numerus annoꝝ cōſiſtēs ex tribus luſtris. Eſt aūt luſtrū quinquennium. et qualiter poſſit inueniri indictio habetur in gloſ. indictionis. cap. inter dilectos. de fide inſtru. Sic enim faciendum eſt: annis dñi addas tres: ⁊ diuide totum per quindecim: et id qđ remanet cōpleta diuiſione in numero diuidendo: hoc oſtendit indictionē in iſto ſeu pro iſto anno. glo. in autenti. vt prepona. nomen impe. col. iiij. ⁊. C. de iuſti. codi. infir. in ſi. videlatius de hac materia.

¶ Inducie ſcđm gl. ſum. iij. q. ij. ſunt q̄ntuplices: ſcʒ reſtitutorie: ꝑparatorie: citatorie: deliberatorie: iudicatorie: ſiue executorie. Et ibi ponitur tēpus omnium. quam gl. vide. ſ. dilatio.

¶ Index eſt proditor: dictus ab indicando: ſm Iſido.

¶ Indictum eſt quod indicitur. i. notificatur vt ſciatur ⁊ fiat: ab indicendo dictum: ⁊ ſic fit indictū ſuper iudicium: ne procedatur.

¶ Indicium eſt mediū intellectuale veritatis eliciēde: ex aliqua ſingulari circunſtantia inſurgēs. C. ⁊. ff. de rei ven. l. indicia. ⁊ dicitur ab indicando: quia indicatur. i. notificatur.

¶ In diem addictio eſt qñ quis ita vendit rem: vt ſi quis intra certum diem meliorē partem obtulerit cōditionis: ſcilicet plus q̄ prior emptor: res venditori tradatur: vt alij vendere poſſit: cuicunq; velit: vt. ff. eo. ti.

¶ Indiuiduū eſt qđ de vno ſolo predicatur: vt de ſeipſo: vt titius nihil aliud ſignificat q̄ ſeipſum. no. Bartol. in. l. queſitum. §. pe. ⁊ ſeq. ff. de fun. inſtru. et alio modo capitur: vt not. in. l. ij. §. barum. et. l. iiij. §. catho. et ibi not. per docto. ff. de verb. oblig.

¶ Inducere circunducere et cancellare differunt. Nam inducere eſt per mediam lineā pennā trahere: circūducere eſt circū circa pennā ducere: cācellare vero eſt ad modū crucis pennā ducere. gloſ. no. in. l. ſi quis libertatem. in verbo inducatur. ff. de peti. here. ⁊ alia gloſ. in. l. inductum. C. de ſolu.

¶ Inexpiabilis dicitur eo qđ nunq̄ expietur. i. purgetur: ſm Iſido.

¶ Inficiator. i. negator: quia nō fatetur: ſed contra veritatem mendacio innititur.

¶ Inficiatio. i. negatio. l. ea que. C. de nego. geſt. Et inficiari. i. negare. hinc eſt quod dicitur aliquādo de aliquibus actionibus qđ creſcunt per inficiationem: quia ab initio cōpetunt ad ſimplum: hoc eſt ad rem vel eſtimationeʒ ſeu damnū datum: ⁊ ſi ille hoc negauerit: ⁊ de hoc conuincatur: cōdemnabitur ad duplum: vt in actione depoſiti de eo quod depoſitū eſt timore ruine incēdij vel naufragij. vide. ſ. de actioni. actio in factum.

¶ Infans eſt paruulus citra ſeptem annos: vt. l. ſi infanti. C. de iur. delib.

☞ Infanti proximus. i. vſq; ad decē annos ⁊ dimidium.

¶ Infamia eſt fame priuatio ſiue diminutio. Facta nāq; qñq; ſumitur: vt ex toto pro extincta habeatur: ſcilʒ. cum maxima vel media capitis diminutio interuenerit: vel ſic. Infamia eſt cōis opinio verbis pronuntiata: ex ſuſpitionibus orta. Item infamia eſt aliud quam ſcandalum: ⁊ plus importat: qr hec per purgationē tollitur: ſed in illo purgatio nō inducitur. de homi. ex literis. ſ. in gl. Item infamia eſt illeſe dignitatis ſtatus: vita ⁊ moribus reprobatus. Per oppoſitum fama deſcribitur. Require ſupra fama. ⁊ de cohabi. cleri. ⁊ mulie. c. veſtra. in gl. notorium. Unde duplex eſt infamia: ſcilicet iuris ⁊ facti. Infamia iuris eſt qñ ius dicit aliquem eſſe infamem. ſed infamia facti eſt qñ apud bonos et graues viros eſt opinio de crimine alicuius. de hoc. l. ſ. ff. ex q̄ꝫ cauſis infa. irrog. Infamia iuris duplex eſt: ſcilicet ciui-

Ayuntamiento de Madrid

lis:⁊ canonica. Et infamia iuris ciui-
lis contrahitur ex ſententia criminis
publici: ſcilicet diffinitiua: non autem
ex ſentētia interlocutoria nec arbitri.
Etiam quandoqꝫ ex ſnīa criminis pri
uati: vt furti vel iniuriarū. Etiam qñqꝫ
ex facto abſqꝫ ſentētia quis incidit in
infamiam. Infamia canonica contra-
hitur ex quolibet peccato mortali. Et
quando infamia ⁊ que repellat teſtem
a teſtificando in cauſa criminali vel ci
uili criminaliter ſeu ciuiliter intētata:
not. in. c. teſtimonium. de teſtibus.

¶ Infamis eſt qui accuſatus de crimine
infamante etiam ſi ciuiliter agatur: cō
demnatur. gloſ. in. c. cum te. de re iudi
cata. ⁊ in. c. multi. ij. q. j. Felin. ⁊ Abbas
in. d. c. cum te.

¶ Infra: hec dictio includit. nam ſi quid
intra. xx. dies fieri debet: viceſima dies
includitur. ita not. Joan. and. in capi
tulo preterea. verſiculo intra. xx. dies.
de appel.

¶ Infra not. per Inno. de fide inſtru. in-
ter dilectos. et Joan. mona. de except.
pia. ſuper verb. octo. libr. vj. ibi habes
quando includit vel excludit. ⁊ Joan.
and. de cler. coniuga.

¶ Infinitas in multis iuris regulis pro-
hibetur. de reſcrip. cum multis. lib. vj.
Et exēplificatur de relig. do. capitulo
vltimo. ⁊ eodē titulo cap̄. religionem.
lib. vj. de teſti. cum cauſam. ⁊. c. ſignifi-
cauerunt. ff. de teſta. l. j. in fin. Item in
relictis pro redēptione captiuorum:
vbi etiam reſtringitur infinitas. Item
cum multitudo peccauit. itē non one
ratur heres in infinitū fideicōmiſſum
ſoluere. itē in ſtipulatione damni in-
fecti non debet quis in infinitum eſſe
obligatus. ⁊ ſic de alijs: ⁊ merito repro
batur infinitas: quia multitudo eſt ca
nonibus inimica. de preben. qr intan
tum. ⁊ oneroſa multitudo nihil habet
honeſti. in aut. de refe. ſa. pala. §. pro-
pterea igitur. colū. iij. ⁊ de hoc habes
plures concor. de eta. ⁊ quali. cap. pe-
nultimo. vide de hoc per Joā. and. in
gloſ. cum multis preallegs.

¶ Infula ſumitur interdum pro corona
imperiali. C. de qua. preſcrip. l. j. in fin.
Quandoqꝫ pro alba faſciola ſacerdo-
talis capitis: ſecundum gloſ. in cle. ij.
de vita ⁊ honeſta. cleri. Capitur etiam
pro mitra epiſcopi vel abbatis: ⁊ ſigni
ficat altitudinem ſapiētie qua precel-
lere debet epiſcopus. j. q. vij. contraue
nientibus. j. q. j. viliſſimus. xxv. diſtin.
§. nunc antē. lxj. diſt. in ſacerdotibus.
et duo cornua eius ſignificant duo te-
ſtamenta: ſcilicet vetus ⁊ nouum: que
epiſcopus debet memoriealiter tenere.
xxiij. diſt. qui epiſcopus. Et duo pen-
dula que ſunt in poſteriori parte ſigni
ficant memoriā duplicem ſcilicet man
datorum diuinorū. lxiij. diſt. ſit rector.
et peccatorum ſuorum ad cōpunctio-
nem. de peni. diſt. iij. iudas. in fi.

¶ Infinitiuum verbi actiui aliquādo re-
ſoluitur in participium ſui paſſiui: et
in infinitiuū alterius verbi: vt tribue-
re: id eſt tributū ſeruare. ff. de ma. vin.
l. iuſta. §. ſciendum. Quandoqꝫ reſol-
uitur in infinitiuum alterius verbi: et
participium ſui actiui: ⁊ aliud nomē:
vt manumittere: id eſt manumittenti
autoritatem preſtare: vt exponitur. ff.
de manu. vin. l. ſi rogatus. §. fin. ſecun-
dum vnam expoſitionem. Quandoqꝫ
in gerundium ⁊ aliud verbum: vt arce
re id eſt arcendo infringere. C. de cur.
vrb. rome. l. j. Quandoqꝫ reſoluitur in
vt: et verbum alterius modi: vt naſci
id eſt vt naſcatur. in aut̄. quibus mo-
dis natura. effici. legi. §. j. Quandoqꝫ
infinitiuum preſentis temporis verbi
actiui reſoluitur in infinitiuum prete
riti temporis eiuſdem verbi: ⁊ in infi-
nitiuum alterius verbi: vt preſtare. i.
preſtitiſſe videri. ff. de repud. l. vxores.
De infinitiuo vide per Bart. ⁊ alios
in. l. v. ff. de verb. oblig.

¶ Ingenioſus dicit̄ quaſi intus habens
vim gignēdi quamlibet artem: ſecun-
dum Iſido. Et ingenium quandoqꝫ
ponitur pro fraude dolo ⁊ calliditate.
Abb. in. c. licet. de elect. nu. xvj.

¶ Ingenium ſupplet tempus in bene ſtu
dentibus: vt dicit glo. in. c. cum ex lite
ris. de in integ. reſtitu. Panor. in. c. fi.
de mag.

¶ Ingenuus eſt cui ex natiuitate cōpe-

Ayuntamiento de Madrid

titlibertas:qui non eſt factus liber: ſʒ natus.inſtitu.de inge.in prin.vide de hoc etiam Azo.in ſum.C.de inge. vel eſt qui ſtatim q̄ñ naſcitur liber eſt. de ſer.non ordi.c.inſtituendi.in glo.ſ.Et ingenuitas dicitur libertas. de purg. cano.c.j.in gloſ.

¶Ingratitudo eſt ventus vrens ſiccans fontes pietatis: ⁊ fluenta gratie: ſecū-dum Ber.de cōtemptu mūdi.in ser-mone.ij. Hoc pctō laborant recipientes libēter dona ⁊ beneficia: nec tñ habētilia grata: ⁊ donatores quib9 tenētur ad antidora: remunerāt peſſime. facit ad hoc.c.ſi iudeos.de iude. ⁊ p-uenit hec ingratitudo ex ſuperbia: qꝛ illi ingrati putāt oīa ſeruitia eſſe ſibi debita: vt inquit Seneca. Ingratus q̄ nō reddit: ingratior q̄ diſſimulat/ in-gratiſſimus oīum qui obliuiſcitur.et Cicero. Immemorē beneficij omnes oderūt. Et ideo eſt maximum vitium vt donatio ſemel perfecta reuocetur. Abb.in.c.fin.de do.nume. xcviij.poſt Hoſt.Jo.and.⁊ alios.

¶Ingreſſus religionē dicit ille q̄ profeſ-ſus eſt: aliter non.ita felin.in.c.cū de-putati.de iudi.in prin.

¶Inita.i.cōtracta.de pac.c.antigonus.

¶In integrum reſtitutio eſt prioris ſta-tus/quam facit princeps: redintegratio: vel iuris prioris: per quam ſubue-nitur minoribus et eccleſijs: vt in.l.j. C.de ſenten.paſſ. etiam eſt audientie redintegratio: ſecundum Specu.eo-dem titulo.⁊.l. q̄ ſi minor.§.ſi reſtitutio.ff.de mino.

¶In integ.reſtituere eſt reducere in eū ſtatum in quo erat ante leſionem. de in integ.reſtitu.c.auditis.in gloſſ.fi.⁊ per huncmodū ſubuenitur minorib9 ⁊ eccleſijs.C.de repu.l.j.⁊.C.de in integrū reſti.l.poſtulata. Et q̄ñq̄ ex legitima ⁊ iuſta cā ſubuenitur etiā maiori-bus: vt.ff.ex quib.cau.maio.ꝑ totum. Et ſic intelliguntur.c.ex literis.eo.ti. ⁊.c.cum Bertholdus.de re iudi.⁊.c. ſignificante.de pigno.

¶Iniuria vno modo gñali dicit eſſe illō quod non fit iure: ⁊ dicitur quaſi non iure factū. Secundo iniuria ſpeciali-ter dr culpa: vt in.l.aquilia. Tertio dr iniquitas: vel iniuſtitia iudicātis: vt inſti.eo.ti.in prin. Quarto dicit cōtu tumelia: vt.ff.de iniur.l.j.in princi.⁊.l. apud labeonē.eo.tit. Dicit ergo iniu-ria quaſi ius iniquū: ex eo ſic dicta q̄ iure ⁊ iuſtitia caret. Fit aūt iniuria tribus modis.ſ.re: verbis: ⁊ literis. Re: vt cū man9 inferunt: vt.d.l.j.§.j. Vbis. vt cū fit conuitium: vt in.§.ſ.iam alle. qd̄ fit a concitatione vel cōuentu: hoc eſt a collatione vocū. Cū eñ in vnum plures voces conferunt: cōuicium dr quaſi cōuociū. Et fit cōuotiuʒ nō tm̄ pñti/ſed etiā abſenti: vt vociferando vel alios ad vociferandū concitando contra certam perſonā: vt.l.j.⁊.l.apd̄ labeonem.§.conuitiū.cum.§.feciſſe. ff.de iniur. Iniuria literis fit cum q̄s ad infamiaʒ alicuius libellū vel famoſum carmen vel hiſtoriam conſcribit: vt.ff.de iniur.l.lex cornelia.§.ſi q̄s verbox. Require.s̄.famoſum carmē. Itē iniuria triplex eſt. vna leuis: vt ſi modico ictu q̄s a patre vel ſuperiore percutiatur: alia atrox. vt ſi aliq̄s a minore ſe fortiter: vel etiā modice verberet: vel in cōſpectu iudicis vel oculo aut membro priuetur. ¶Et ſic dicit pluribus modis: vt premiſſum eſt.

¶Iniuriarū actio. Require.s̄. actio in-iuriarum.

¶In ius vocare eſt in ius cauſa iuris ex-periendi vocare apud eum qui ius dicturus eſt: vt experiatur actor an ius ſibi cōpetat: an nō: vide de hoc Azo. in ſumma.C.eodem tit.⁊ habetur. C. ⁊.ff.eo.titu.l.j.

¶Inibi eſt aduerbium cōpoſitum. etiaʒ quandoq̄ eſt nomen libri, quē compoſuit Ouidius contra ibi aduerſariuʒ ⁊ corriualem ſuum: quem vituperās/ ibi nominabat: qꝛ ibis. i. ciconia: eſt auis vituperabilis ⁊ immunda: adeo q̄ eius immunditiam exprimere no-luit ſm Jo.an.in cle.j.de re iudi.in gl. verſi.inibi.vbi hec ponit.

¶Delyria mera ſunt que hic author de Ouidij libello cōmemorat: nempe: cecū ducē ſecutus. Proinde q̄ legimus Ouidiū in Ibin ſtili aciem ſtrinxiſſe:

Ayuntamiento de Madrid

due dictiões ſunt:in: ⁊ Ibin. Ibin enī
emulū quendem ſuum ab ibis auis ſi
militudine vocat.
¶ Inimic⁹ capitalis dr̄ q̄ alteri mortem
minatur: vel eū accuſat de crimine ca
pitali.no.gl.in.l.l3.ff.de arbit. Erḡ di
cant inimicitie capitales.vide Bart.
in.l.iij.§.fi.ff.de adi.le.⁊ Abb.in.c.ac
cedens.ij.vt lit.nō conte.in.ij.col.v̄ſi.
⁊ no.bene.⁊ ibidē Feli.⁊ gloſ.inſtit.de
excuſa.tuto.vel cur.§.inimicitie.
¶ Inhiatio eſt frequens requiſitio.C.de
pe.bo.ſubla.l.j.lib.x.
¶ In litem iurare eſt ſuo arbitrio p̄ſtito
iuramento: p̄ q̄to nollet recarere rei
eſtimationē ſm̄ ſuum intereſſe ſingu
lare facere: ⁊ hoc taxatione facta per
iudicem.vt.l.videam⁹.§.iurare.ff.de
in lit.iurā.⁊.l.arbitrio.ff.de dolo.⁊ ita
hoc iuramentū fuit affirmatiōis: in q̄
opiniōe fuit gl.ff.de in li.iur.ſup rub.
l3 p̄riū teneat dn̄s Iac.de ravē.in eo.
ti.li.ij.p̄ hoc de eo no.plene vel rei eſti
matione: ⁊ ſuū ſingulare intereſſe fa
cere. Innoxius eſt qui non nocet: ſic
noxius nocens dicitur.
¶ Innocuus dicitur cui nocuum nō ſit
ſm̄ Iſido.
¶ Inofficioſum teſtm̄ dicit̄ quod factū
eſt contra offm̄ pietatis: vt.l.ij.ff.de in
offi.teſt.quo.ſ.extraneus heres inſcri
bitur: al's inſtituitur (idem ſi non eſt
extrane⁹: vt.l.licet his.§.ſ.ff.e.tit.) fi
lius vero p̄prius aut preterit̄: aut ini
que exheredatur: hoc eſt q̄ñ pater vel
mater fecit teſtm̄. Item q̄ñ filius in te
ſtamento patrē ſine cauſa exheredat:
etiam ſi fratrem frater exheredat: tri
bus perſonis inſtitutis in duobus ca
ſibus. Et dicit̄ teſtamentū inofficio
ſum: vt inſti.eo.titu.§.ſ.⁊.ij. Officium
enī inter patrem ⁊ filiū dicitur pietas.
ff.de obſeq.preſt.l.pen. Inter patronū
⁊ liberum dicitur obſequiū.C.de ne
go.geſt.l.fin. Inter deum ⁊ hominem
dicitur religio. Inter hoīem ⁊ homi
nem ſtat in nomine generali: vt quod
d3 homo homini ex natura.ff.de ſer.
expor.l.ſeruus.vide Accur.p̄ ordinē
hec notantem in gloſſ.ff.eo.ti.
¶ Inofficioſa donatio dicitur que cōtra
officium pietatis facta eſt: ⁊ fit ad ſi
militudinē inofficioſi teſt.vt.C.e.tit.
l.ſ.⁊ per totum tit.ſeq.q2 per eam libe
ri vel parentes excluduntur a bonor
ſubſidio: vel ex propoſito donātis vel
re ipſa: quod per ſe ſufficit ad revoca
tionē donationis: l3 p̄poſitū vel con
ſilium donantis nō interveniat iuxta
not.in.l.ſi liqueat.in glo.C.eo.ti.vide
de hoc ibidem.
¶ Impreſentiarū habet̄ in.l. de etate.§.
ex cauſa.ff.de interro.act.
¶ Imperpetuū q̄ñq3 ſignificat donec vi
uo.ff.pro ſoc.l.ſ.q̄ñq3 ſignificat p̄ infi
nita ſecula: etiam poſt mortem ſm̄ gl.
in verbo perpetuatur.in.§.at ſi ita.in
ſti.de verb.obli.
¶ Impenſe ſm̄ Azo.in ſum.de reſcin.vē.
dicte ſunt ab impēdendo: ⁊ ſunt tripli
ces.quedā neceſſarie: quedam vtiles:
quedā voluntarie. Neceſſarie dicun
tur quibus non factis res erat peritu
ra: vel que ſi facte nō eſſent: res longe
deterior effecta fuiſſet: vt in.l. impēſe.
ff.de ver.ſig.v.g. Cōduxi a te domū q̄
ita ruinoſa erat q̄ niſi relevaſſem eā:
erat caſura: he impēſe dicunt̄ neceſſa
rie: ⁊ ipſas repetam: per cōtrariā actio
nem conducti. Utiles dicunt̄ quibus
non factis res nō erat peritura: ſ3 ipſis
factis melior efficitur: vtpote ſi faciā
feneſtras vtiles in domo: vel ſimilia:
faciunt ergo vtiles impenſe rem dete
riorē eſſe meliorem. Uolūtarie (al's vo
luptarie) dicunt̄ quibus nō factis res
non erat peritura: nec ipſis factis res
efficitur melior: ſed bene amenior: vt
pote ſi facio picturas in domo mea:
he non repetuntur nec deducūtur (q̄
uis ſecus ſit de neceſſarijs ⁊ vtilib⁹)
ſed has licitum eſt mihi abradere ſine
leſiōe prioris ſtatus: ſi abraſe poſſunt
mihi aliquam vtilitatem afferre: alio
quin non eſſet mihi licitum: q2 mali
tijs hominum (qui nihil aliud que
runt niſi vt noceant) non eſt indulgē
dum: ſed obviandum: ⁊ ſibi imputet
qui eas fecit: q2 donare videtur iuris
fictione.vide.ſ.expenſe.
¶ Imperator non dicit̄ niſi poſt corona
tionem. Felin.in.c.eam te de reſcript.

Ayuntamiento de Madrid

in.l.col.verſic.ſimiliter dicit glo. & vide gloſ.in cle.j.de iureiuran.in verbo futurum.

¶ Imperator electus an poſſit adminiſtrare anteq̄ coronetur vel approbetur:vide Panormi.c.venerabilez.circa finem de electio.

¶ Implementum ſumitur pro implemēto cōditionis.et hoc modo ſignificat actū nedum eſſe purificatum: imo et hereditatē eſſe acquiſitam vel legatū. l.iā dubitari.ff.de hered.inſti. Sed ibi: inſtituo vel lego ſi capitolium aſcēderis:impletur conditio te aſcendēte capitolium. hoc implemētum ſignificat purificationem actus:& non acq̄ſitionem.l.ante pe.ff.de condi.inſti. Si aūt cōditio eſſet grauis.puta ſi alexādriā ierit:ſi cētum dederit:tunc implementum ſignificat etiam acquiſitionez:q2 ſignificatuz ſumitur ex onere magne ꝯditionis quam nullus communiter impleret niſi poſt deliberationē acq̄rēdi. Itē dic ꝙ in legato lz implementuz conditionis tantum ſignificet purificationē:tamen per hoc etiam importat acquiſitionem commutabilem:ſcilicet tranſmiſſionē legati ſi decedit:q2 conditione purificata legatum tranſmittitur.l.vnica.§.ſentētia.C.de cad. tollē. Secus in hereditate:q2 illa non adita nō tranſmittitur.l.quoniam.C. de iu.delibe. Itē ibi:pupillus eſt inſtitutus ſub cōditione ſi ierit alexādriā: que diſtat per.xx.vel.xxx.dietas:lz cōditio ſit grauis: attamē hoc implemētum ſignificat tantum purificationē: q2 non plus poteſt ſignificare:lz enim pupillus hoc fecerit animo acquirendi hereditatē:non tñ ſibi acquiritur: q2 non poteſt adire ſine tutoris autoritate. Sed in legato ſec9:nā ſibi acq̄reretur.l.pupillus.ff.de condi.inſtit. iuncta.l.cōditionibus.ff.de cōdi.& de mō. Sed ibi:pupill9 filiusfamilias vel ſeruus eſt inſtitut9 a patre vel a domino ſub conditione:adimplet cōditionem.hoc implementū trahit acquiſitionē: q2 purificata inſtitutione non eſt in eius volūtate vel poteſtate acq̄rere vel nō acq̄rere: vnde neceſſarius eſt heres:vt inſti.de here.quali.& dif. §.j. Nec obſtat ꝙ nō pōt acq̄rere ſine tutoris autoritate:ſed hoc verum eſt vbi per ſe ſibi acquirit. Sz hic iure ciuili ſibi queritur:etiā eo inuito:& ſic de aliis. Finaliter ergo implementū conditionis vel modi ſignificat qd ipſuz factum ipſa cōditio vel modus ſeu ſignificatum al's vndecunq̄ ſumptum ſignificare dictat.

¶ Impoſſibile.no.lxj.diſt. catulenſis eccleſie. Unde impoſſibilitas ꝓprie eſt triplex:vcz iuris:facti:& nature: ſcd̄m Jo.and.in regula nemo.de reg.iur.li. vj. Et nota ꝙ impoſſibilitas appoſita actui:diuerſimode ſignificat ex ſignificato ex ea ſumpto vel alias vñcunq̄ cōcluditur diſponentē voluiſſe:verbi gratia vendo vel promitto tibi ſi celū digito tetigeris:ſignificat deriſionem & non conſenſum.l.non ſolū.ff.de act. & oblig. Ratio:quia ſignificatum hoc ſumit ex impoſſibilitate adiecta: que exiſtere non pōt:& ideo nec valet act9 ſub ea celebratus:etiam quia ſic apponens impoſſibilitatem & ſcienter: per hoc intendit nihil agere. Item ibi: ſtichus ſeru9 me9 ſi mille dederit: liber eſto:lz hec conditio non ſit impoſſibilis:difficilis tamē eſt: quia mille dari per ſeruum non poſſant niſi cū maxima difficultate:imo quaſi impoſſibile eſt:quare nō ſignificat cōſenſum.l.cū heres.§.j.ff.de ſta.lib. Et ſumitur hoc ſignificatū ex quaſi impoſſibilitate q̄ ſignificat ꝙ nō fuit animus libertatē dare. Itē ibi:ſit heres meus ſi digito celum tāgat:& ſi nō tetigerit:titio.c.loco pene ſoluat. Titio centum non debentur.inſti.de leg.§.j.quia impoſſibile ꝑcipit heredi:ideo ꝑceptū nullū cui pareri nō pōt:ideo pena appoſita locum non habet. Itē ibi:filius conſtituitur ſeu inſtituitur ſub cōditiōe impoſſibili ſi digito celū tetigerit:iſtitutio nulla eſt.l.ſi filius.ff.de ꝯdi.inſtit. & hoc rōne impoſſibilitatis:vt ſupra. Item ibi:promitto hodie cētum dare rome:& ſum ex hodie:nō valet promiſſio.inſti.de verb.oblig.§.loca. Itē ibi: exiſtēs ex hodie dicit:volo ꝑſtari titio

Ayuntamiento de Madrid

ſernos meos quos habeo rome: intra
decendiũ mortis mee ſi teſtator ſtatiʒ
morit: ita ꝙ impoſſibile ſit eos preſta
ri intra decendium: nihilominꝰ valet
legatũ. l. ſi mihi ⁊ tibi. §. ſ. ff. de leg. ſ. qr
lʒ ex euentu feſtine mortis teſtatoris
ſit impoſſibilitas: ab initio tamen nõ
eſt impoſſibile: qr dum dixit hoc: viue
re potuit per tãtum tempus quo erat
poſſibile ſeruos illos preſtari ĩtra de-
cẽdium mortis ſue. Debet ergo intel
ligi impoſſibilitas vel difficultas talis
per quam concludi poſſit animus nõ
legandi probabiliter. Ideo ſi quis lo-
cauit vel ꝯduxit opus fieri: ⁊ appoſuit
tempꝰ intra quod fieri impoſſibile ſit
impoſſibilitas nõ vitiat: ⁊ intelligitur
tempꝰ intra quod fieri eſt poſſibile. l.
inſulã. §. in operis. ff. de locat. ⁊ ꝯduc.
Item ibi: contra ho tecũ matrimoniũ
ſi digito celum tetigeris: valet matri-
monium: et conditio habetur pro nõ
adiecta: ratione impoſſibilitatis. c. ſi.
de condi. appo. niſi enim euidẽter cõ-
ſtet de diſſenſu: iudicandũ eſt pro ma
trimonio. Nam licet impoſſibilitas ſi
gnificet nõ conſenſum: non tamen ita
euidenter ſignificat qđ per hoc cõtra
matrimonium iudicetur. Sed ibi: cõ-
tra ho tecũ matrimonium ſi prolẽ eui
taueris: ſi adulteram te preſtiteris ⁊c.
non tenet matrimoniũ: vt in. c. preall.
Ratio eſt diſſenſus ſeu nõ cõſenſus:
ſignificatꝰ ex ĩpoſſibilitate iuris. Nã
matrimoniũ ſit propter prolem: ⁊ for-
nicationem euitandã: ideo lex canoni
ca ad hoc ſe adaptat. Sed ibi: ꝯtra ho
tecũ ſi furtum feceris vel homicidiũ:
tenet matrimonium: niſi vbi per hoc
euidẽter appareat de diſſenſu. Nam
vbi tenet matrimoniũ: oĩs turpitudo
de iure eijcit: qs reſiſtit: ergo in obli-
gatione nullatenus ſubſiſtit: et valet
matrimoniũ propter cõſenſum: et ſic
de alijs exemplis de impoſſibilitate.

¶ Impoſſibile dicitur illud quod per ſo
lum principem explicari poteſt: vt no.
gloſ. in. l. continuus. §. cum quis. ff. de
verb. obliga. Pano: mi. in repeti. cum
eſſes. in. vſ. colum. verſi. item quia re-
rum. de teſta.

¶ Impubes eſt q̃ ex habitu corporis
impubertatem oſtendit: ⁊ ꝙ genera
vel cõcipere nondum poſſit: ſicut m
ſculꝰ ante. xiiij. annũ: mulier ante. x
femina enim citius pubeſcit q̃ vir:
xx. q. ij. ſi puelle. ij. qõ. v. §. diffinitiua.
Et eſt rõ ſm Pla. qr citius creſcit ma
la berba q̃ bona. Alij dicunt ꝙ frigi
dior homo de mundo: eſt calidior ca
lidiori muliere de mũdo: ⁊ ideo mulie
res minus viuunt: ⁊ citius conſumũ-
tur. Quãto igitur facilius ⁊ citius cõ
ſumuntur: tãto citius perficiuntur et
creſcũt. Uel dic ꝙ mulier eſt callidior
⁊ ingenioſior homine: vnde ⁊ facilius
impetrat veniam etatis: quia in. xviij.
anno. ⁊ homo. i. xx. C. de his qui veni.
eta. impe. l. ij. Et dr pubertas a pube. i.
pudentia corporis: hoc eſt pudore ſi-
ue verecũdia qua afficiebatur is qui
inſpiciebatur an barba inferior iã pũ
geret: vt. c. puberes. extra de deſpõ. im
pu. Uel dicitur pubertas a probitate
animi: qr tunc ita probus efficitur: ꝙ
coire poteſt: ſeu virum pati. Unde ho
mines dicũtur puberes: ⁊ mulieres vi
ripotentes: vt inſtit. de nup. ſ. reſpõſo.
Probatur autem pubertas tribꝰ mo-
dis. Primo per aſpectũ corporis: ãti-
quiſſimo enim tempore inſpiciebant
loca ſecreta ſeu barbe iferiores an pũ
gerent: vel lanuginem ducerent: ⁊ tũc
indicabať pubes: ⁊ non aliter: vt. d. c.
puberes. Secundo inducitur proba-
tio per numerum annorum: vt dictuʒ
eſt. Tertio probatur pubertas ipſo fa
cto: ſeu per rei euidentiã. ſ. qr malitia
ſeu viri potentia aliqñ ſupplet qđ in
etate deficit ⁊c. Et de iſta materia vi-
de plenius per Hoſtien. in ſum. extra
de deſpon. impub.

¶ Indignari ⁊ dedignari differũt: quia
idignatio ſpectat ad malos: dedigna-
tio vero ad bonos: ⁊ illud odiũ eſt bo
nũ quo quis odit peccata: ⁊ nõ homi
nes. c. odio. l. xxxvi. di. qr iuſtus iraſce-
tur peccatis populorum. vij. q. ſ. §. cũ
vero. glo. in. c. due ſunt eleemoſyne. in
ſi. xlv. diſtin.

¶ Inquilinus dicitur qui conducit rem
vrbanã. l. errorẽ. in gl. iuncta. l. lʒ. C. lo-

Ayuntamiento de Madrid

cati. An aũt detrahat de fructib⁹ expẽſas quas fecit in re quã cõduxit vel colit: vide plene p Bar. ff. ſolu. mat. l. fructus. vbi facit bonã diſtin. not. dignã: vnde inquilinus reſidet in ciuitate: colonus vero in villa. ff. de acq̇r. poſ. l. qui pignoris. ⁊ l. ſi id qđ. §. etiã p colonos. eo. ti. vbi glo. ⁊ l. q̇ apes. ff. de fur. Inquilinus tamen ꝓprie dicit colens prediũ vrbanum: ſed colonus prediũ ruſticũ. Require. ſ. Colon⁹.

¶ Inquiſitio eſt alicuius criminis p ſuperiorẽ reſpectu inferiorꝝ ſuorꝝ inueſtigatio: vt in ti. de accu. ⁊ inq̇ſi. ⁊ denũ. Et adde ꝙ regulariter nõ eſt faciẽda inq̇ſitio niſi fama p̄cedat a fidedignis pſonis: ⁊ hoc nõ ſemel: ſed ſepi⁹. c. q̄liter. ⁊ c. cũ oporteat. de accu. ⁊ inq̇rere ſumitur ꝓ inueſtigatiõe facti: vt not. Ant. in. c. veſtra. de coha. cleri. ⁊ muli.

¶ In rem verti eſt in alicuius vtilitatem verti. vide. ſ. actio de in rem verſo.

¶ Inſpector dicit qui ad predia ꝓuincialiũ accedere habet: forte vt referat vel reformet ſi aliq̃ eſſent deſerta: vel maleequata: vt hec tollant. C. de anno. et trib. l. fi. ⁊ etiã dicit diſcuſſor. C. de cẽ. ⁊ cẽſitori. ⁊ equato. l. peqnatores. li. xſ.

¶ Inſcriptio eſt q̇dã libell⁹ quẽ accuſator offert iudici ſub hac forma ſcript⁹ Ego. M. corã vel apud. M. p̄torẽ vel iudicẽ defero talẽ reũ lege iul de adulte. de adulterio qđ ꝯmiſit cũ. B. dũ eſſet cũ ea mẽſe tali: in domo tali: ꝯſule tali regnãte. Et opat iſcriptio ꝙ accuſator ſi crimẽ nõ ꝓbauerit qđ impoſuit: ad talionẽ obligat. Habet aũt inſcriptio locũ ſolũ i criminib⁹: vbi per modũ accuſatiõis inſtituunt: nõ ſi p modũ exceptiõis apponãt: vł vt ď eis ſine accuſatore cognoſcat: vt. l. q̇ crimẽ. cũ ibi no. C. de his q̇ accuſa. poſ. Qualr aũt talis libell⁹ debeat formari: ⁊ q̇ ꝯtinere. no. in. l. pe. C. de accuſa.

¶ Inſcribere eſt ſe obligare: ſi nõ ꝓbauerit ad eã penã quam reus dꝫ pati vel quã accuſando inferre intendit ſi ꝓbauerit accuſator: vt in. c. ſup his. de accuſa. in glo. ⁊. ij. q. viij. quiſquis. nã calumniantes ad vindictã poſcit ſilitudo ſupplicij: vt ibi dicitur.

☞ Inſinuatio eſt ſcriptura facta in preſentia publicarũ pſonarum ⁊ in actis vbi ſupfluũ eſt teſtes adhiberi: cũ publica monumenta ſufficiant. vt. C. de do. l. data. ⁊ in. l. in dona.

¶ In ſtirpes ſuccedere ſm Hoſt. de ſucceſ. ab inteſt. ſub. §. cõtra. verſi. in ſtirpes ſuccedere eſt ſuccedere filũs premortuorũ in eã partẽ quã eorꝝ parentes erãt habituri ſi viuerẽt. vñ ſi q̇s ex vno filio vnũ nepotẽ ſuſcepit: ⁊ ex alio decẽ vel plures: tãtũ capiet vn⁹ ex pte vna q̄tũ. x. ex parte altera: ⁊ hoc ſi tractetur de ſucceſſione deſcẽdẽtiũ. Collaterales nãq ſemp viriliter ſuccedũt ⁊ hi q̇ ſunt in eodẽ gradu ſuccedũt viriliter. l. ꝓ equis portiõib⁹. vt in aut. de here. ab inteſt. §. ſi vo. col. ix. ſiue in capita. C. de leg. here. l. fi. ⁊ aut. ceſſante. licet quidam dixerint ꝙ in capita ſemp ſuccedãt. vide Hoſt. ibidẽ ſub. §. viſo. ver. ꝙ ſi factum filij. Require ſupra in capita ſuccedere.

¶ Inſeruire. frequentiam notat. de fide inſtru. c. ſ. in glo.

¶ Inſolidũ ideſt in totum. ⁊ ponit in inſtrumẽtis: maxime in ꝓcuratorijs: vt in. c. ſi duo. de ꝓcura. li. vſ. vbi de hoc.

¶ Inſolutum. i. in ſolutionem.

¶ Inſcitia. i. ignorãtia. xxxviij. diſt. Si in laicis videtur intolerabilis inſcitia: quanto magis in eis qui preſunt?

¶ Inſtituere ⁊ inueſtire idem ſonant: ſꝫ inſtituere ſm proprietatem vocabuli eſt in poſſeſſionẽ ponere: quaſi intus ſtatuere. ⁊ in hoc differũt: q2 iſtitui dicitur quis preſentialiter: inueſtiri autem in abſentia: ſm Hoſt. et Ber. extra de inſti. c. autoritate.

¶ Inſtituere eſt ſpũalis iuris bñficij vel dignitatꝭ corpalẽ tradere poſſeſſionẽ. Inueſtire aũt eſt ius canonie vł digni tatis tribuere: qđ põt fieri p annulum vel librũ: indifferẽter tñ vnũ ꝓ alio ſumit. vide in. c. autoritate. p̄alle. in glo.

¶ Inſtitutio eſt prim⁹ grad⁹ oim inſtitutorũ: vt no. C. de li. p̄te. l.). ẽt ſi mille eſſent: ſm leges. Sed ſm canones inſtitutio eſt eccleſie vel eccłiaſtici bñficij collatio: quaſi ius habentẽ ad bñficium per preſentationem intus vel in

Ayuntamiento de Madrid

beneficium ſtatuens. Et ſm Hoſt. inſtitutio proprie eſt prelatoꝝ pſonaꝝ: ⁊ clericoꝝ: collatio vero beneficioꝝ ⁊ prebēdarū. Inueſtitura autē eſt traditio vel quaſi traditio: qḋ addit̄ qꝛ cōiter fit per annulū vł librū. vnde inueſtitura eſt in corporalē poſſeſſionē vel in quaſi poſſeſſionē inductio ſeu traditio. Inſtituti dicunt̄ heredes ab aliquo in hereditatē ducti. ⁊ hoc in pmo gradu: vt. ff. de vulg. ſubſti. l. j. in princ. Subſtituti ꝟo dicunt̄ q̄ in locū inſtitutoꝝ deficientiū. i. moriētiū: ad hereditatē inſtituunt̄. vt in ſubſtitutione pupillari. inſti. de pupil. ſubſti. in prin. Dicitur aūt ſecūdus gradus oīs q̄ ſequit̄ poſt primū. ⁊ in ſimili no. C. de ſecūdis nup. ſuper rubri. ⁊. ff. de vulga. ſubſti. ſuper rub.

¶ Inſtitutionū liber dr̄ quaſi inſtructionū: qꝛ in his primis legū ꝓceptis inſtruimur/ vel qꝛ in ſtatū humani vel romani iuris nos erigit: vt Accur. dicit in gl. in ꝓn. inſtōnum vel inſtitutorū. vn̄ liber inſtitutionū eſt collect⁹ ex voluminib⁹ iuris: ⁊ autēticis: ⁊ codice iuſtiniani q̄ nūc nō eſt i vſu ſm Accur. ibidē: qꝛ poſt digeſta ⁊ pmā ꝯpoſitionē codicis fact⁹ eſt liber iſte q̄ inſtituta intitulat̄: ſ3 tñ ante cōpoſitionē codicis q̄ nūc eſt in vſu. Unde eſt qḋ qñ ꝙ ꝑ codicē corrigit̄ qḋ in inſtitutis dicit: ⁊ etiā in ſcd̄a cōpoſitiōe codicis Iuſtinian⁹ facit mētionē de inſtitutis: vt. C. de emē. inſti. co. l. vnica. circa medium: ibi: nō ſolū inſtitutoꝝ vel ffoꝝ. Hec Accur. vbi. ſ.

¶ Inſolentia eſt moꝛum inconuenientia: fatuitas: ſupbia: vel prau⁹ vſus quaſi cōtra ſolitū et debitū nature curſum. de accu. c. qualiter ⁊ quando. ij. §. verū. ⁊ de of. ordi. c. j. in cle.

¶ Inſtantia eſt tempus quo iudiciū diſcutitur ⁊ finiri debet: vt in. c. venerabilis. de iudi.

¶ Inſtitor eſt ille q̄ tabernis: vinis vendēdis: vel alicui alteri negotio eſt prepoſit⁹. l. inſtitoꝛ. j. ff. de inſti. act. vbi dicitur inſtitoꝛ appellat⁹ eſt ex eo ꝙ negotio gerēdo inſtat: ſiue taberne: ſiue aliȷ̄ negotiationi ſit ꝓpoſit⁹. Itē in eo. tit. in. l. inſtitoꝛ. ij. dicitur is qui taberne loco vel ad emēdū vendēdū ve prepomitur: qui ꝙ ſine loco ad eūdē actū preponitur.

¶ Inſtitoria actio. Reqre ſupra. Actio inſtitoria.

¶ Impotentia coeundi eſt vitiū vel defectus naturalis vel accidentalis quo quis impeditur alteri carnaliter commiſceri.

¶ Inſtructus. hoc adiectiuū ſignificat adiectionē: ⁊ hoc dupliciter. ſ. acceſſorie ⁊ principaliter. Acceſſorie cum res adȷ̄ciunt̄ que cōſueuerunt accedere: ꝟbi gratia dicēdo: fundū inſtructū. nam inſtrumētū fundi adȷ̄cit̄ acceſſorie. Principaliter cum res adȷ̄ciunt̄ que non conſueuerunt accedere. ꝟbi gratia: fundū inſtructum inſtrumento patrifamilias. quādo nō eſt inſtrumentū fundi adȷ̄citur principaliter. concordat. l. ſi cui fundus. ff. de fun. inſtru. vbi dicit̄ qḋ extincto legato fundi nō extinguit̄ legatū inſtrumēti. Et ad. §. ſi quis ancillas. inſti. de leg. vbi dicit̄ ꝙ extinguit̄: dic ꝙ intelligit̄ de inſtrumento acceſſorio fundi. l. ſi cui fundus prealleg. in nō acceſſorio. Et ratio huius duplicis ſignificati eſt voluntas proferentis declarata ex qualitate rei adiecte. ſ. an ſit acceſſoria: vel non: quia adiectiuum inſtructus: vt premittitur: dupliciter accipitur.

¶ Inſtrumētum ſm Hoſtien. in ſum. tit. de fi. inſtru. ⁊ ſm Spec. tit. de edi. inſtru. in ꝓn. eſt ſcriptura ad aſſertionē ſeu ꝓbationē alicui⁹ rei facta. Eſt aūt inſtrumēti appellatio generalis: qua cōtinent̄ oīa ea quibus cauſa inſtrui pōt. Et ſic teſtamentū: codicillus: teſtimonia: ⁊ pſone teſtes: quib⁹ cauſe inſtrui debēt: loco inſtrumētoꝝ habētur. l. j. ff. de fide inſtru. ⁊ eſt gl. in. c. cū dilect⁹. de fide inſtr. Dicit̄ aūt inſtrumētū qꝛ iſtruit: ⁊ documētū qꝛ docet: vt. l. j. prealleg. Tamē inſtrumentū ꝓprie dr̄ ſcriptura ad memoriā alicui⁹ cōfecta ſine charta. ⁊ ita ſumit̄ in aut. de inſtru. cau. ⁊ fi. col. vj. Nam inſtrā fiūt ad memoriā ꝑpetuā. ij. q. vj. ſaluberrima. xxvij. q. j. c. oēs femine. Et in-

Ayuntamiento de Madrid

ſtrumētū eſt actꝰ volūtarie iuriſditio
nis. Et ꝯmuniter ſꝫ docto. poteſt fieri i
diebus feriatis etiā ob honorez dei ⁊
ſanctorū: licet dñs Anto. de but. dicat
ꝯtrariū ꝙ tabellio ſine pctō nō poteſt
conficere inſtrumentū die ſic feriato:
vt dñica vel diebꝰ apoſtolorū: ſi tñ fa-
ciat lꝫ peccet: actus ꝑpterea nō reddi
tur nullus. Ratio: qꝛ pena nullitatis
eſt odioſa: ergo reſtringēda. de pe. diſ.
j. pene. ⁊ regula odia. de reg. in. lib. vj.
vide notata per doc. in. c. cōqueſtꝰ. de
ferijs. Et ꝑ quot teſtes reprobeť iſtru
mētū: no. in. l. in exercēdis. C. de fide-
inſ. ⁊ in. c. cū Joānes. de fide inſtru. vi
de Goff. de proba. §. ſed q̄riť. Et dicit
Ludo. de Roma i ſing. ſuis ꝙ hec du
bitatio ceſſat cuꝫ in inſtrumēto aſſeri
tur per notarium de ſpōtanea volūta
te. naꝫ tūc indiſtincte poteſt reproba-
ri per duos teſtes: ſꝫ Bal. in diſputa
tiōe ſua. allegat Inno. in. c. ſuper hoc.
de renū. ⁊. l. obſeruare. ff. de offi. ꝓcon
ſul. nec inſtrumētū ꝓbat niſi ſit in eo
dies ⁊ locꝰ. c. inter dilectos. de fi. inſtr.
⁊. c. abbate ſane. in gl. de re iudi. li. vj.
Hoc veruꝫ: niſi probetur dies ⁊ locꝰ
eſſe in originali: licet ſit omiſſus in in
ſtrumēto. ſꝫ Spe. in tit. de inſtru. edi.
§ inſtrumentū. ver. ſi quid ergo. Etiā
inſtrumētum de falſo ſuſpectū reddit
diuerſitas ſcripturarū vel manuū. ca-
ſus ſingularis ⁊ vnicꝰ in aut. de triē.
⁊ ſemiſ. §. quod ⁊ ſepe. ſꝫ Bal. in. l. cō
tractus. C. de fid. inſt. ⁊ ſimilis in. c. in
ter dilectos. de fide inſtru. Et dicit gl.
in aut. vt preponať nomen imperato-
ris. ſi notariꝰ dimittit hec verba: i no-
mine dñi: in inſtrumēto: ꝙ illud iſtru
mētum nō valet. Que gl. pōt eſſe vera
in arduis ⁊ perpetuis: ſꝫ in minoribꝰ
⁊ breui tempore duraturis nō tenet. ⁊
cōtrariū poteſt teneri ſecundū Spe.
in tit. de inſtru. edi. §. j. circa ꝓn. Sed
vtrum valeat inſtrumentum ꝑ tabel-
lionem excōmunicatuꝫ confectū? Vi-
deť ꝙ ſic. de here. excōmunicamus. §.
credentes. vbi diciť. Si excōmunica-
tus ſatiſfacere ꝯtempſerit infra annū
tūc inſtrumenta per eum confecta nō
tenent. ergo a contrario ſenſu: priꝰ id
eſt ante annū facta valent: licet ſit ex-
communicatꝰ. Sed in cōtrariū ꝙ nō
valeāt. iij. q. iiij. nullus. de ſentē. excō.
nouerit. Dicūt Hoſtiē. ⁊ Guil. q̄ diu
eiꝰ excommunicatio eſt occulta: valēt
inſtrumēta ab eo cōfecta: vel ſi ſit ma
nifeſta: nec pōt ꝓbari. iij. q. vij. §. tria
de re iudica. ad ꝓbādū. de excep. pia.
§. ſi vero. lib. vj. Secus ſi notoria. c. ex
ceptionē. de excep. ⁊. c. veſtra. de coha
bi. clerico. ⁊ mu. Et vtrū per inſtrumē
tum probetur crimen: iſtā queſtioneꝫ
Joā. and. in. c. cum impoſitionibꝰ. de
iureiurā. li. vj. in gl. verbis datis. dicit
ſe diſputaſſe. quem vide ibideꝫ: ⁊ etiā
Geminianuꝫ. Sed aliter diciť inſtru-
mentū apparatꝰ fundi quo exercetur
poſſeſſio: ⁊ ita accipiť i. l. iiij. ff. de fun.
inſtru. Vñ inſtrumētorū quedā ſunt
cauſa agrorum colēdorū vt aratrum:
raſtruꝫ: traha: que equādis ceſpitibꝰ
trahūtur. Alia colligendorū fructuū:
vt ſarculꝰ quo cardones ⁊ herbe inuti
les excidūtur: ⁊ ſimilia: vt falces fena
rie: falces meſſorie: ⁊ falces putatorie:
ligones: torcular: corbes q̄lli videmia
torij quibus vindemia portať cauſa
ſeruandi fructꝰ: vt dolia: granaria: ca
ſelle in q̇bus fructꝰ reponunť. ſ. cellu-
le granarioruꝫ. Unde inſtrumētuꝫ ca
piť tripliciter: vno modo lat ſſime: et
ſic omne vas vel ſuſceptibile in ꝯſtru
ctione domꝰ vel fundi inuſitatū dicit
inſtrumētum. Secundo late ꝓ omni
eo qd̄ cauſaꝫ inſtruit: vt ſcripture: te-
ſtes. facit. c. ꝑuenit. extra de teſtibꝰ co
gē. facit. l. notionem. §. inſtrumētorū.
ff. de ỽbo. ſignifica. Tertio ſtricte ſolū
ꝓ ſcripturis: vt in tit. de fid. inſtru. Et
ſic differūt teſtes ab inſtrumētis: q̇a
ꝓbatio teſtiū fit viua voce: ſed inſtru
mentū voce mortua. Ex quo ſequitur
ꝙ ſtatutuꝫ diſponēs ꝙ producēs fal-
ſum inſtrumētum puniatur in decem
nō habet locuꝫ in producente falſum
teſtē: qꝛ ſtatuta ſunt ſtricte intelligen
da. facit cap. ex literis. de ſponſa. Sūt
auteꝫ inſtrumētorū due ſpecies. Naꝫ
aliud publicū: aliud priuatum inſtru
mentuꝫ. Publicuꝫ eſt ſolennis ⁊ rite
ordinata ſcriptura: per autētice ꝑſo-

Ayuntamiento de Madrid

ne manum publice facta: ex cauſa me
morie. c. ſcriptura. de fi. inſtru. Et ſunt
illa de ſolēnitate que faciūt inſtrumē-
tum publicum ⁊ autēticū regulariter.
vt. ſ. preponat nomē imperatoris: ⁊ an
n⁹ imperij: nomē ꝯſulis ⁊ ann⁹ ꝯſula-
t⁹. Hodie vo ponit nomē ſummi pō-
tificis cū alijs ſeptē: vt ſunt ann⁹ dñi:
indictio: mēſis: dies: loc⁹: cū nomine
notarij ⁊c. de qb⁹ not. gl. in. l. generali.
C. de tab. li. x. Et dicit publicū inſtrumē
tū: q iudicis autoritate eſt exēplifica
tū ⁊ autēticatū. vt i. c. cū dilecta. de cō
fir. vti. vel inuti. Item publicū inſtru
mētum: q autentico ſigillo eſt ſigilla-
tū: vt. c. ſ. de fi. inſtru. Itē dicit publicū
inſtrumentū: qd in iudicio dicitur ſeu
ſcribit apud acta publica: ⁊ valet etiā
ꝑ quēcunq; ſcriptū ſit. de ꝓba. qm itē
dr publicū inſtrumentū quod habet
ſubſcriptionē trium teſtiū viuentiū:
vt. c. ſubſcripta preallega. Item dr pu-
blicū quod de archiuo publico vel de
armario ꝓducit: vt liber cenſualis in
quo ſcribunt cēſ⁹: vel liber annotatio
num: ⁊ ei credit ſi habet publicum te-
ſtimoniū: ſcilicet ꝙ iudex cōfiteatur
illud de archiuo publico eſſe ꝓductū
c. ad audictiam. de preſcript. vbi dici-
tur quod papa credidit cuidam libro
cenſuali. Et cuilibet alij inſtrumento
fides adhibetur: vt patet ꝑ iam dicta
et per multa alia iura. Inſtrumentum
priuatum eſt quod per manum priua
tam confectū eſt vel a tabellione: non
tamē in forma publica ſcriptum: vt q
nec nomē imperatoris nec ꝯſulis nec
pape (de quibus ſupra ꝓxime dictum
eſt) appoſuit: vt. C. qui po. i pigno. ha
bean. l. ſcriptas. vt ibi notatur. Et tale
inſtrumentū debet habere trium te-
ſtium ſubſcriptionē: vt. d. l. fi. Et ꝑua
tum inſtrumentū a quocunq; ſit ſcri
ptū: niſi aliquo dictorū modorū ſit ro
boratū: non valet. Inſtrumentorū pri
uatorū tres ſunt ſpecies. Nā aliquā
do facit ſcripturā tibi tantū: aliquan
do tibi ⁊ alij. et aliquando alij tantū.
Illi ſcripture quā quis facit ſibi vel ꝓ
te nulla fides adhibet vt C. de proba
tio. l. i. Si autē facit ſcripturā contra
te puta creditori tuo de eo qd accepi
ſti ab ipſo: creditur ei ꝯtra te. vt. ſ. qō.
vlti. ſaluberrimū. Si autē tibi ⁊ alij
facit ſcripturā: ſicut eſt codex rationū
tuarū: ei interdum creditur: vt. x. q. ij.
Eſt autem aliquod inſtrumētum gua
rantigie vel guarātigiatum: videlicet
quod habet executionē paratam: vt ſi
cātat aliquē eſſe debitorē alterius ſta
tī eo exhibito in iudicio: iudex execu
tionem facit: vt fit cōmuniter Papie.
De his no. i. l. a diuo pio. ff. de re iudi.
De inſtrumētorū raſura vide in. c. ex li
teris. in gloſ. ij. de fid. inſtrumē. ⁊ in. c.
cū venerabilis. in gl. fi. ff. de re. do. ⁊. c. li
cet. in gl. iij de crimi. fal. Nā inſtrumē
tum raſū de falſitate ſuſpectū habe-
tur. Ergo dicit ab inſtruo: quia eo me
diante cauſe inſtruuntur.

¶ Inſula trib⁹ modis capitur. Primo ꝓ
domo in mari poſita quia i ſalo id eſt
in ſalſo poſita: eſt ſecundū Iſido. ⁊ no.
glo. in. §. inſula. inſti. de re. diui. ⁊ vide
Bar. in tracta. de inſulis. Secūdo ſu
mitur ꝓ qualibet domo: vt. l. inſulā. ff.
de verbo. oblig. ⁊. l. iij. §. effracture. in
verſi. inſulis. ff. de. offi. prefec. vig. non
tamen proprie eſt inſula: vt dicit gl. in
dicto. §. effracture. Tertio modo dicit
inſula locus vndiq; circūdat⁹ aqua:
vt. l. adeo. §. inſula. ⁊ ibi gl. ff. de acqui.
rerū domi. ⁊ not. Bar. in ſuo tracta.
de inſulis. in ꝓn. ⁊ iſta dicit incremētū
patēs: diſtinctū ad differētiā alluuio-
nis: que eſt latēs incrementū: vt not.
Ang. in. l. itē ſi fundi. §. ſ. ff. de vſufruc.
☞ Et de hoc vide inſti. de re. di. vbi i glo.
ponit ēt alia diuiſio i inſulā. §. inſula.

¶ Inſularij ſerui ſunt qui in inſula reti-
nentur: vt. l. in lege. ff. de verbo. ſignifi.

¶ Interceſſor dicitur qui pro alio ꝑces
facit ⁊ fundit. Item dicim⁹ interceſſo
rem illum qui intercedit ⁊ interponit
ſe inter debitorē ⁊ creditorem ad hoc
ꝙ ei pecunia mutuetur: et eſt quaſi fi-
deiuſſor et conſtitutor.

¶ Intercedere proprie id ē eſt ꝙ pro alio
preces fundere: ſumitur tamē commu
niter in iure pro interuenire.

¶ Interēptor: id eſt mediator in emptio
nibus.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Intruſi dicuntur qui non per electionem canonicam: ſed per violentiã occupãt honores: officia: vel eccleſiaſtica beneficia.

¶ Intentio ſiue capitulum in iure dicitur illud quod intendit ꝓbare per teſtes is qui inducit eos.

¶ Intelligẽtia dictorum eſt ex cauſis aſſumenda dicendi. de verborum ſigni. c. intelligentia. ⁊ non ex opinionibus hominum: ſed ex communi vſu ſunt intelligenda nomina. ff. de ſupel. lega. l. labeo.

¶ Interrogatoria ſunt que facit pars teſtibus productis contra ſe: ⁊ dantur ſuper articulis de quibus premiſſum eſt: ⁊ formãtur per circunſtãtias cauſe ⁊ perſonarum. vt eſt gl. in. c. preſentium. de teſti. lib. vſ.

¶ Intereſſe mea eſt mihi expedire: vł me damnum vel lucrum quod facere vel capere potui: nõ feciſſe vel nõ recepiſſe: vñ hoc verbũ intereſt: imperſonaliter põt poni in cõſtructione. Et qñꝙ conſtruitur cum pronominibus poſſeſſiuis: ⁊ tũc exigit ablatiuos femininí gñis hoc modo: mea intereſt debitum ſolui die ſtatuto. Similiter dicit tua: ſua: noſtra: veſtra itereſt. Et illoꝝ pronoĩm ablatiuos regit: captũ ꝑ pertinet. Cum vero cõſtruitur cũ ceteris dictiõibus: tũc exigit genitiuũ ſingularem vel pluralẽ. verbi gratia. illi⁹ intereſt rẽ ſuam nõ perire: regis intereſt regnũ ſuum gubernare: reipublice intereſt ne crimina maneãt impunita: litigatorũ intereſt iuſtũ habere iudicẽ vel fauorabilem. Itẽ intereſſe hoc verbũ pro nomine neutrali ponit: ⁊ qñꝙ ſignificat damnum quod euenit: qñꝙ lucrum amiſſum. Damnũ qđ accidit. vbi gfa. Perſuaſiſti familie mee ꝙ de domo vel poſſeſſione cederet: q̃ facto dãnũ mihi euenit. tu teneris ad intereſſe mihi pſtandũ. i. damnũ qđ paſſus ſum: reſarciẽdũ. Item de lucro amiſſum ponitur exemplũ. Debuiſti mihi ſoluere cẽtum aureos Rome. tu ſoluere deſideras Baſilee. eſtimãdũ eſt quãtũ iterfuerit mea pecuniã ſuo loco mihi ſolutã fuiſſe. i. lucrũ quod ex mea negotiatione in eo loco facere potuiſſem. Et hec actio ꝑ quã hoc fit: dr̃ arbitraria loci. Sed notãdũ ꝙ̃uis lucrũ amiſeris: non ideo dãnũ paſſus es: q2 damnum dr̃a demẽdo: ſcʒ qñ ex facultatibus aliquid demitur: aut ex propria ſubſtantia diminuitur: ita ꝙ damnum pateris quando rebus tuis aliquid decreſcit: non qñ accreſcit rebus tuis. Unde intereſſe eſt damnum emergens vel lucrũ ceſſans ſuper eo qđ dari vel fieri omiſſum eſt. verbi gratia. in Papia dare mihi pecuniã ꝓmiſiſti tali die: ⁊ non feciſti. hic dãni ⁊ lucri ratio eſt habẽda. Damni: q2 in mora fuiſti: ⁊ nõ ſoluiſti die tali ſicut promiſiſti: vñ nõ habui vt ſoluerem: quare penam incurri ⁊ damnũ: quod non incurriſſem ſi mihi loco ⁊ termino pfixis ſoluiſſes: nec dãnũ hoc paſſus eſſeʒ. Lucri etiã ꝯſideratio habẽda eſt: q2 ſi mihi in loco ⁊ termino debitis ſoluiſſes: mercimonia ꝯparaſſem: ⁊ multa lucratus fuiſſeʒ. Eſt ergo intereſſe eſtimatio damni qđ taliter euenit: vel lucri qđ ceſſat ex eo quod aliquid tibi non datur vel non fit vt debet.

¶ Intereſſe conuentum eſt: ſcilicet cum nõ facis quod promiſiſti mihi: vel cũ non fecero qđ promiſi tibi. Aliud intereſſe eſt commune: ſcilicet eſtimatio communis damni vel lucri qđ euenit vel ceſſat. Aliud ſingulare: ſcʒ eſtimatio q̃ euenit ex ſpãli caſu vel vtilitate. vide de hoc Spe. i ti. de fruc. itereſſe.

¶ Interdum dr̃ fieri quod fit inter diẽ. i. de die in diem.

¶ Interpellare qñꝙ idẽ ſonat qđ interrumpi: vnde dr̃ quod per lit. conteſta. interpellatur. i. iterrũpitur actio: poſſeſſio: vel pſcriptio. Item interpellare idem eſt qđ monere: vt dicẽdo. Dies iterpellat ꝓ dño. i. monet. c. potuit. in fi. de loca. ⁊ conduc.

¶ Interdictum olim nihil aliud erat ꝙ̃ quedã formata ⁊ ſolẽnis cõceptio verborũ quibus pretor aliquid fieri iubebat vel ꝓhibebat: qđ tunc maxime faciebat: cũ de poſſeſſiõe vł q̃ſi poſſeſſione iter aliq̃s ꝯtẽdebat. vt inſt. de interdi. circa pnc. ⁊. ff. eo. tit. ⁊ dr̃ interdictũ

Ayuntamiento de Madrid

quaſi inter duos dictū vel redditū: vt
inſt. e. ti. §. exhibitoria. aľs. §. ſūt tñ. in
fi. Vel ſm aliquos dr ab interdicendo
id eſt ꝓhibēdo. qḋ nō placet: cū ꝑ in-
terdicta nō ſemꝑ ꝓhibeat: imo aliqñ
aliquid fieri iubeat iudex. vt inſt. e. ti.
§. j. Differebat autem interdictum ab
actione: q2 ſolēnitas actionū erat indu
cta de iure ciuili: interdictum autē a
iure pretorio. vel ſm Azo. q2 in actiōe
verborum ſolennitas nō formabať in
ſingulorꝫ ꝑſonis: ſ3 erant gñalr in om
nium perſonis formata ſolenniter vꝫ-
ba. In interdictis aūt quot erant ho-
mines qui volebant eam ꝓponere: tot
eis deſiderātibus: ⁊ petētibus forma-
bātur verborum ſolēnitates vel cōce-
ptiones quib9 ꝯtra ſuos aduerſarios
in cauſis ſuis vtebantur: quas iterdi-
cta vocabant. de hoc no. inſti. eo. ti. in
ꝑn. ⁊. ff. eo ſuper rubrica. Hodie autē
inter actiōes ⁊ interdicta nulla. eſt dif
ferētia. vt inſt. eo. ti. §. fi. Eſt ergo iter-
dictū actio in factū pretoria. i. a ꝑtore
inuēta. Et aliqḋ nomē ſortiť ab inuen
tore: vt ſaluianū. Aliquod a principio
forme verborꝫ: quorū bonorū: quorū
legatorꝫ: vti poſſidetis. Aliud a mate-
ria de qua tractat: nomē accipit: vt ne
q̇d in loco ſacro fiat. de locis ⁊ itineri-
bus publicis. vt ne q̇d in loco publico
⁊ itinere publico fiat. de loco publico
fruēdo ⁊c. Vñ interdictorū aliud peti
toriū: aliud poſſeſſoriū: ⁊ aliḋ mixtū.
De petitorio. ff. eo. ti. l. interdictorꝫ. §.
quedā. De mixto. ff. de aqua quoti. et
eſti. l. j. §. fi. de poſſeſſorio inſt. eo. ti. §.
ſequēs diuiſio. Et hui9 iterdicti tria
ſunt membra: q2 aliud interdictū poſ
ſeſſoriū datur pro adipiſcēda poſſeſ-
ſione: aliud pro recuperāda: et tertiū
pro retinēda. Primū competit ei qui
nō fuit ante nact9 poſſeſſionē: ⁊ illud
eſt triplex. ſ. quorū bonorū: quorum le
gatorum: ⁊ ſaluianum. Primū ꝯpetit
heredi vel filio emācipato pro poſſeſ-
ſione hereditatis a ꝑtore petita. Nā
filius emācipat9 de iure ciuili nō ad-
mittebatur ad hereditatem paternā:
ſed q2 emācipat9 ita eſt filius ſicut in
patria ptāte exiſtens: ideo ꝑtores (. i.
magiſtratus a populo romano creati
gratia emendādi defect9 legis duode
cim tabu. ſcḋm eq̇tatē: dū tñ non tolle
rēt diſpoſitionē iuris ciuilis) ſtatueſt
iure pretorio emācipatū admittendū
ad res vniuerſas corporales: ⁊ nō ad
iura incorꝑalia. Et dať directū de iu-
re ꝑtorio: vtile vō de iure ciuili. Et eſt
effectus huius interdicti ꝙ ex eo fili9
emācipatus agere pōt ꝯtra poſſeſſorē
rerū paternarꝫ: ſic concludēdo. Peto
talē condēnari ad dandū mihi talē rē
cuius heres fact9 ſum de iure ꝑtorio.
Scḋm. ſ. quorū legatorū: cōpetit here
di ꝯ legatarios q̇ ꝓpa autoritate lega
ta apprehendūt: quorū ipſe debet eſſe
diſtributor poſtq̄ falcidiam deduxit.
Vñ aliq̇s hꝫ tres filios ⁊ domum ⁊ vi-
neā: domū legat primo: ſcḋo vineā: et
tertiū hꝛdē vniuerſalē iſtituit q̇ nihil
reperit in hꝛditate. Debet ergo terti9
hꝛe falcidiā. i. quartā ꝑtē hꝛditatis: ⁊
ſic deducta q̈rta parte a domo ⁊ a vi-
nea: ille terti9 diſtribuit alijs filijs pri
mo ⁊ ſecundo legata reſidua de manu
ſua: q̇ ipſi ꝓpria autoritate nō debent
apprehēdere. Eſt ergo effect9 hui9 in
terdicti ꝙ petat legatarios cōdēnari
in oibus legatis reſtituēdis quorꝫ ipē
heres eſt. Tertiū ſc3 ſaluianū cōpetit
locatori ꝯ inquilinū qui deportat bo-
na ſua hoſpitio ſibi locato: nec redu-
cit ad priſtinū ſtatum: q2 oía obligata
ſunt hoſpiti tacite pro cēſu. Secūdū
ſc3 pro recuperāda poſ. cōpetit eiecto
de poſſeſſiōe. ⁊ hoc tripliciter. ſ. vnde
vi de poſſeſſiōe imobili: vi bonorꝫ ra-
ptorum ſpoliato re mobili: ⁊ qḋ vi aut
clā ꝯ eū qui in ſolo alicui9 edificauit.
Tertiū ſc3 pro retinēda poſſeſſiōe in-
terdictū poſſeſſoriū cōpetit ꝯtra mo-
leſtantē aliquē in poſſeſſiōe: et eſt du-
plex ſc3 vti poſſidetis: quod competit
inter duos q̇ eandē rem immobilē cō-
tēdūt poſſidere: ⁊ vtrobi: qḋ gr̄a poſ-
ſeſſiōis eſt iter duos ſup re mobili. De
his vide gloſſam quartā ⁊ ſeptimā in
c. paſtoralis. de cauſa poſſeſſiōis ⁊ ꝓ-
prie. vbi plene. Et no. optimā gloſſam
⁊ magiſtralē in. l. ſi quis in tantam. C.
vnde vi. vbi ponunť multi caſus in q̇-

Ayuntamiento de Madrid

bus quis nõ incidit in penã huiꝰ no- ue ꝯſtitutionis. ſi quis. ¶ Non enĩ di citur agi vĩ vi. ſed ex illa cõſtitutiõe. Interdictoꝝ etiam quedam ſunt pu- blica: quedã priuata. Quedã ſimpli- cia: in quibꝰ alter eſt actor: ⁊ alter reꝰ: vt ſunt reſtitutoria: vel exhibitoria. Quedã duplicia in ꝗbus par vtriuſqꝫ litigatoris cõditio eſt: nec ꝗſqꝫ actor vel reus ꝑcipue intelligit: ſed quilibꝫ tã rei ꝗ̃ actoris partes ſuſtinet. inſtit. de interdic. §. tertia. ⁊. §. duplicia. ⁊. ff. eo. ti. l. ij. vbi de hoc. ⁊ in. l. iij. eod. titu. He ⁊ alie diuiſiones interdictoꝝ plu res ponuntur: que ſunt de libero ho- mine exhibendo: ne ꝗd flat in loco ſa cro ſancto ⁊ religioſo: in flumine ripa ve: ⁊ in flumine publico: de cloacis pu blicis ⁊c. vt. j. de ſingulis dicetur in lo cis ſuis. Sunt aũt interdicta publica noue in vniuerſo. ſm Spe. in tracta. libelloꝝ. ti. de cau. poſ. ⁊ ꝓprie. §. qr ve ro. Alia oĩa ſunt iterdicta priuata: qr ꝓpter vtilitatem priuatam inducta: ⁊ ſunt in toto. xxviij. ſm Spe. ibidẽ. §. priuata. Itẽ interdictũ gñale dr ꝗñ re gnũ: terra: aut villa interdicit. Parti- culare vero ꝗñ vna eccleſia interdicit: ⁊ hoc modo ſumendo interdictũ pro cenſura eccleſiaſtica.

¶ Interdictum de aqua quoti. ⁊ eſti. dat habenti ius aque quotidiane vel etiã eſtiue deducẽde ad ꝑdia ſua cũ aliꝗs ducere ꝓhibet: vt. ff. e. ti. l. j. in priñ. Et ꝙ interdictũ aliꝗñ ſit prohibitoriũ: aliꝗñ reſtitutorium: vt ſequit de hoc eſt caſus in. d. l. j. §. j. ⁊ eſt ꝓhibitoriũ ⁊ retinende poſſeſſionis: ꝗñqꝫ autem eſt reſtitutoriũ ſꝫ Spe. ibidẽ. ver. alio modo. ⁊. §. prealleg. vbi ſubdit pretor. Quotidiana autem aqua non tñ illa eſt ꝗ quotidiana ducit: ſed illa eſt qua ꝗs quotidie põt vti ſi velit. duo autẽ ſunt genera aquarum que differunt. ¶ Quotidiana que duci ſolet aſſidue etiam ſi aliꝗñ ducta nõ eſt. Ea quoqꝫ dicitur quotidiana: cuius ſeruitꝰ in- termiſſione tp̃is diuiſa eſt. Sed aqua eſtiua ea eſt qua eſtate vti expedit: ſi- cut dicuntur veſtimẽta eſtiua: ſaltus eſtiui: caſtra eſtiua: quibus interdum hyeme: plerunqꝫ tamẽ eſtate vtimur: vt habetur in lege prealleg. in princ.

¶ Interdictum de aqua de caſtello ducẽ da datur habenti ius ducẽdi aquam de cannali vel de caſtello: ꝙ eſt dimi- nutiuum a canna ad irrigandũ. vide Spec. vbi. s. qui dicit hoc interdictũ haberi ⁊ bene. ff. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. j. §. ait pretor. ij. de quo dic vt ibi. ⁊ in iij. ⁊ ſeq. vſqꝫ ad fi. l. vbi dicit. Hoc in- terdictum neceſſario propoſitum eſt. Nam qr ſuperiora interdicta ad eos pertinent qui a capite ducunt ⁊c. eꝗſ- ſimum viſum eſt ei quoqꝫ qui ex caſtel lo ducit: (id eſt ex eo receptaculo ꝙ aquam publicam ſuſcipit) interdictũ dari: idqꝫ a principe conceditur: aliꝗ nulli competiti ius aque dande. vide ibi pulchrum textum.

¶ Interdictum de arboribus cedendis datur cõtra eos qui habent arbores: quarũ folia ꝑpẽdent ſuper edificia vel agrum: ita ꝙ eis dãnũ inferãt: ⁊ cõſu- litur eis ꝙ hmõi arbores ſuccidãt: et ligna tollãt: ⁊ eas deglobẽt a terra vſqꝫ ad. xv. pedes. Idẽ eſt ſi ꝑ radices mi- nat periculũ. vt. l. j. C. de interd. ⁊ hoc interdictũ prohibitorium eſt. Si aũt arbores edibus alienis impẽdãt: vtrũ totas iubeat ꝑtor adimi: an vero id ſo lũ ꝙ ſupra extiterit? Rutilius ait a ſti pite excidẽdas: idqꝫ pleriſqꝫ videt ve- rius. Et niſi adimeret dñs arborẽ: La beo ait ꝑmitti ei cui arbor officit: ſi ve lit ſuccidere eã: lignaqꝫ curtare: vt eſt tex. in. l. j. §. hoc interdictũ. ff. e. tit. vbi ſubditur in. § ſeq. Arboris appellatio ne etiam vites continent. Non ſolũ autem domino ediũ: ſed etiam ei qui vſumfructuꝫ habet competit hoc in- terdictum. vt ibidem.

¶ Interdictum de cloacis priuatis refi- ciendis. Si volens quis ſuam cloacã priuatam vel etiam publicam: vel fiſtu las meatus reficere: vel purgare: vel de nouo facere ab alio prohibet: tunc prouiſum eſt ei de interdicto de cloa- cis: quod eſt interdictum publice de- putatum: ⁊ priuatum de priuatis cloa cis: ⁊ eſt prohibitorium. Etiam eſt aliud reſtitutorium: ſcilicet quod dat

Ayuntamiento de Madrid

contra immittentem in cloacam meã vel publicam: vel quod immiſſum in cloacam impedit: vel quo iubetur auferri quod immiſſum eſt: vt.ff.de cloacis.l.j.§.j.⁊.§.deinde.⁊.§.cloace.l.fin. eo.titu.⁊ Specu.ibidem.verſi.porro. vide.s̄.cloaca.

¶Interdictũ de aqua pluuiali arcenda: vel de aqua plu. imo non eſt interdictũ/ſed actio ciuilis deſcendens ex.l. xij.tabularũ.vt.ff.de aqua plu.arcen. l.ſi vſufruct⁹.⁊ ibi no. ſuper verbo legitima.vbi allegaf.l. labeo.ff.de ſta.li. Et dicit ibi text. Sed ⁊ ſi fructuarius opus fecerit ꝑ quod aqua plu. alieni noceat/erit quidẽ actio legitima cum dño ꝓprietatis. an vero etiam vtilis in fructuariũ actio aque pluuie arcẽde ſit dãda/queſitũ eſt: ⁊ magis eſt/ vt detur ſupple dicẽdũ. Si ergo facis aliquod opus in fundo tuo/ꝓpter qḋ aqua pluuialis nocere poteſt fundo vicini tui: daf cõtra te actio aque pluuie arcende: per quã tuis expẽſis op⁹ teneris deſtruere: ⁊ damnũ cõtingẽs emendare. Si ṽo poſſideas opus ab alio factũ: teneris patientiam pſtare: vt deſtruatur. argum.l.j.⁊.§.iij.in fi.⁊ l.ſi tertius colonus. (alias vicinus) §.celſus ſcribit.verſi. ſi quis alius.ff. eo.tit.⁊ Spec.ibidem. Et dicit Ulpi. in.l.j.in princip.ff.eod. Aquam pluuiam dicimus que de celo cadit: ⁊ que imbre excreſcit: ſiue ꝑ ſe hec aqua celeſtis noceat: ſiue cum alia mixta ſit. Et ſequitur ibi ſtatim. Hec autem actio locum habet in damno nondũ facto: opere tamen iam facto: ex quo damnũ timetur: totieſq; locũ habet quoties manufacto opere agro aqua nocitura eſt: id eſt cũ qs manu fecerit quo aliter flueret ꝙ̃ natura ſoleret: ſi forte mutãdo (alias immittendo) eã aut maiorẽ fecerit: aut citatiorẽ vel rapidiorẽ: aut vehementiorem: aut ſi cõprimendo redundare fecerit eã. Nã ſi natura aqua noceat: ea actione non cõtinetur: ⁊ in ea.l. dicitur. De eo opere quod agri colendi cauſa aratro ſit. Quintus Mutius ait nõ competere hanc actionem.

¶Interdictum de fonte eſt quod datur ei qui duxit aquã de fonte hoc anno nec vi: nec clam: nec precario de alterius fonte vt.ff.eo.ti.l.j.in prin.vel lacu: puteo: piſcina: foſſa: ſtagno. Hoc interdictũ ꝓponif ei qui fontana aq̃ vti ꝓhibetur ſiue haurire: ſiue pecus ad eam appellere.l.vnica preallega.in prin. Et de iſtis oibus ſeruitutib⁹ datur hoc interdictũ: ſi tñ perpetua ſit cauſa vt colligitur ex.§.j. dicte.l.vnice.⁊.§.hoc interdictũ.de ciſterna.in verſi.deniq;.a contrario ſenſu. Non autẽ daf reſciſſoria actio: vt.d.§.hoc interdictũ.vbi dr̃ ꝙ de ciſterna nõ cõpetit. Nã ciſterna non hẽ perpetuam cauſam: nec viuã habet aquã. Ex quo apparet in his exigẽdũ: vt viua aqua ſit. Ciſterne aũt imbribus cõcipiunf. Cetera vide in.d.l. vnica.ff.de fonte vbi dicitur in fine.l. De lacu: puteo/⁊ piſcina reficiendis purgandis interdictũ competit: ⁊ omnib⁹ ꝑſonis daf quibus illud de aqua eſtiua.

¶Interdictum fraudatorũ eſt quo tutoris creditor pupillo tenef: vt ſi eum cõſilijs fraudum participaſſe conſtabit: vt fraudaref. De hoc interdicto habetur.ff.de ſolu.l.pupilli.circa princi. Hoc interdicto tenetur qui fraudem participando emit a creditore qui nõ ſit ſoluendo: melius forte diceretur a debitore.

¶Interdictum de glande legenda: vel alio fructu datur ei cuius glãs vel ali⁹ fructus in fundũ alienũ ceciderit: vt l.vnica.ff.eo.ti.vt ſingulo tertio die legere ⁊ exportare liceat. Et glãdis nomine omnes fructus continenf: vt dicitur in fi.eiuſdem.l.vnice.

¶Interdictũ de itinere actuq; priuato reſtituẽdo prohibitorũ: ad tuendas tãtummodo ruſticas ſeruitutes daf cõtra prohibentes aliquem vti ſeruitute ſua.vt.ff.e.ti.l.j.§.j.⁊ datur cõfeſſoria cõtra negantem ſeruitutẽ: vt.l. ſi forte.§.ſciendum.ff.ſi ſer.ven. Et ẽt aduerſus eum qui aliũ iniuſte ꝓhibet ſua vti ſeruitute. Imo ẽt tunc daf cõfeſſoria: vt.d.§.ſciẽdũ.l.preal. vñ datur mihi: qz in itinere actu: vel via pri

Ayuntamiento de Madrid

nata vſus ſum hoc anno triginta diebus nõ vi: nõ clam: nõ ꝑcario. ff. eo. ti. l. j. §. hoc interdicto. et hoc ſi fuerit iure ſeruitutis. alias ſecus: vt. ff. de aqua plu. arc. l. j. in fi. ⁊ ideo ante non debeo ꝓhiberi quo minus vtar interim vel tanto tꝑe quoadusq; de ſeruitute conſtet. Ait em̃ ꝑtor. Quo itinere actuq; priuato de qua agitur: hoc anno nec vi: nec clam: nec precario ab aduerſario vſus es: quominus ita vtaris: vim fieri veto: vt. ff. eo. ti. l. j. in prin.

¶ Interdictũ de libero hoie exhibendo cõpetit vnicuiq; de populo ad petendum in publicũ hoiem liberũ contra et aduerſus eum qui liberũ hoiem inuitum captũ dolo malo detinet in ſeruitute. Et ꝓponitur hoc interdictum tuende libertatis cauſa: vꝫ ne hoies liberi retineantur a quoq; pro exhibitione faciẽda: vt homo producatur in publicum: et tangẽdi videndiq; hois facultas ꝑbeatur. Et exhibere eſt extra ſecretum habere. ff. eo. ti. l. iij. §. ait pretor. Hoc etiã interdictum cõpetit aduerſus abſentem: vt. l. preall. §. j. ⁊ a quocunq; hoc interdictũ proponi poteſt: quia cuilibet de populo cõpetit: ⁊ cuiuſlibet intereſt ne hoc fiat. Nemo enim prohibẽdus eſt libertati fauere: vt ea. l. §. hoc interdictum. j. et nihilominus lex facit accuſari: vt eod. ti. l. j. in prin. vbi tex. inquit. Quem liberuꝫ dolo malo retines: exhibeas. ⁊. ff. ad. l. faui. de pla. l. non ſtatim. §. fi. ⁊. C. eod. titulo. l. ſi fratrem.

¶ Interdictum de liberis exhibẽdis ſeu deducendis datur partibus vel parẽtibus contra eos qui liberos vel nepotes in poteſtate eoꝝ exiſtẽtes: ſine eoꝝ voluntate detinent. Unde. l. j. ff. eo. tit. ſic ait. Ait ꝑtor: qui que ve in poteſtate lucij titij eſt: ſi is ea ve apud te eſt dolo ve malo tuo factum eſt quo minus apud te eſſet: ita euꝫ eam ve exhibeas. Hoc interdictũ ⁊ illud de vxore deducenda nõ ſolum ſunt exhibitoria: ſed etiaꝫ deductoria ſeu deductiua: quia per ea vxor: ⁊ liberti non tantum exhibentur: ſed etiam deducuntur: vt. ff. eo. ti. l. iij. §. j. Et de interdicto de vxore poſtea dicetur.

¶ Interdictũ de migrando datur inquilino vt ipſe libere cũ rebus ſuis poſſit de habitatione migrare: ſi tamẽ locatori ſatiſfaciat ⁊ de penſione totius tẽporis: vt. ff. eo. titu. l. j. §. ſi penſio. ⁊ de damno ſi qđ in domo conducta dederit. Sed etiam gratuito inquilino datur: colono autẽ non datur: vt. ff. eo. ti. l. j. §. j. ſed alr̃ ei iuxta ordineꝫ iudicis ſubuenitur ſi velit non dico migrare: ſed colonariam poſt tẽpus exactũ derelinquere. Dicit enim ibi in tex. Hoc interdictũ proponitur inquilino qui ſoluta penſione vult migrare. Nã colono non cõpetit: cui etiam extra ordinem ſubueniri poteſt: ergo infrequẽs eſt hoc interdictum. Si tamẽ gratuitam quis habitationeꝫ habet hoc interdictum vtile ei competit.

¶ Interdictum de mortuo inferẽdo habet locũ vt quis nõ prohibeatur mortuum inferre ⁊ ſepelire quo licet ei inferre ⁊ ſepelire: vt. ff. eo. ti. l. j. in prin. vt ſi in via prohibeatur vt ſepulchrũ edificare: vel lapides ad edificanduꝫ per fundum ducere: vt. ff. eod. ti. l. j. §. pretor ait. ⁊. §. ſi iter mihi. §. vim habere. et. §. fin. ⁊c.

¶ Interdictũ momentanee poſſeſſionis eſt quo agitur de poſſeſſione retinenda: ſicut vti poſſidetis: vt. ff. vti poſſi. l. j. §. j. ⁊ vtrobi. de quibus infra dicet: vel quo agitur de poſſeſſione adipiſcenda: vt. ff. quorum bonoꝝ. l. j. §. j. vt eſt quorum bonoꝝ: quorum legatoꝝ: vel quo agitur de poſſeſſione recuperanda: vt. vi vi. ff. e. ti. l. j. §. j. Et dicunt momẽtanee poſſeſſiones: q2 licet obtineat aliqs in poſſeſſione: tñ continuo elapſo momento ſuccũbere poterit in iudicio ꝓprietatis: vt. C. ſi de momen. poſſeſſiõe fuerit app. l. j. Et q2 hec ſint interdicta momentanee poſſeſſionis: dicit no. C. qui leg. ꝑſo. hñt in iudicio ſtandi. l. momẽtanee. Et naturã illoꝝ ꝑdictoꝝ ꝓſeqre: vt no. in. c. paſtoralis. de cau. poſ. ⁊ ꝓpri. ⁊ iſti. de iterdictis ꝑ totũ prout etiã. ſ. dictũ eſt in prin. de interdictis. Hoc aũt iterdicto põt qlibet minor et ſi impubes ſit: etiam ſine

Ayuntamiento de Madrid

tutore: vti. ff. vnde vi. l. j. §. ſi filius.

¶ Interdictū ne quid in loco ſacro fiat: ⁊ ſequētia oia hmōi dantur cuilibet ex populo ad ꝓhibendum ne fiat cōtra quam ꝓhibitionē ſi quid factū fuerit interdicto qđ vi aut clā: ſuis ſumptibus vel deſtruere cogetur oē qđ factū fuerit: aut in priſtinū ſtatū reducere: vel reddere tenet: vt. ff. ne quid in loc. pub. l. ij. §. ait p̄tor ꝙ in via. Hoc antē verum eſt de hoc qđ ipſe fecit vel mandauit: alˀs ſecus eſſet: vt. ff. quod vi aut clam. l. alios. Ubi hec interdicta locū habeāt: ſignificatio ipſoꝝ noim denotat: vt pupillaris actio eſt qua ius pupilli tuet: vt. ff. de pupil. act. l. j. Et dic ibi in rub. ff. de iuriſ. om. iudi. l. ſi quis illud. Et dātur etiā ad intereſſe: vt. ff. ne quid in loco publi. l. j. §. j.

¶ Interdictū ne quid fiat in loco ſacro: patet. Et qđ ait pretor: ne quid in loco ſacro fiat: nō ad hoc pertinet qđ ornamenti cauſa fit: ſed deformitatis cauſa vel incommodi eſt: vt. l. j. §. qđ ait. ff. eo. ti. vbi etiā. l. ij. dicit. In muris itēq; portis ⁊ alijs ſacris locis aliquid facere ex quo damnum aut incommodum irrogetur: non permittitur.

¶ Interdictum ne quid fiat in loco religioſo: patet ſimiliter.

¶ Interdictū ne quid fiat in loco publico vel itinere: hoc interdictū ꝓhibitorium eſt: ⁊ tam publicis vtilitatib⁹ q̄ꝫ priuatoꝝ per hoc ꝓſpicit: loca em̄ publica vtiq; priuatoꝝ vſibus deſeruiūt iure ſcripto ciuitatis: vt. l. j. §. j. ff. e. tit. vbi ſequit publicū locum. Labeo diffinit vt ad areas: ad inſulas: ad agros: et ad vias publicas itineraq; publica ꝑtineat. Hoc aūt interdictū ad ea loca q̄ ſunt in fiſci p̄rimonio nō ꝑtinet. In his em̄ neq; facere quicq̄ꝫ nec ꝓhibere priuatus poteſt. Res em̄ fiſcales quaſi proprie ⁊ priuate principis ſunt. Si quis ergo in his aliq̇d faciat: nequaq̄ꝫ hoc interdictū locū habet: ſed in hac cōtrouerſia p̄fecti eoꝝ iudices ſunt: q2 hoc interdictū ad ea loca ꝑtinet que publico vſui deſtinata ſunt: vt. l. j. preall. §. ij. ⁊. iij. De hoc vide ibidem plura. ea. l. ⁊ eo. titu.

¶ Interdictum ne quid fiat in mari vel flumine publico ripa ve ei⁹ quo peius nauiget: aut in via publica quo peius eatur: hoc interdictū datur perpetuo oibus: ⁊ in oēs habet cōdemnationē ꝫ in id qđ actoris intererat: vt. l. j. in fin. ff. de via publica ⁊ itinere publico reficiendo: et ſi quid in ea factū eſſe dicat vbi lex ſcđa ponit ꝙ viam publicā populus nō vtendo amittere nō poteſt. et. l. fi. dicitur. Qui viam publicā exarauerit ad munitionem eius ſolus cōpellitur. Itē flumē a riuo in magnitudine eſt diſcernendū aut eſtimatione circūcolentiū. Item fluminū quedam ſunt perēnia: quedam torrētia. Perēnia ſunt que ſemꝑ fluunt. torrens eſt qđ ex hyeme fluit: ⁊ nō aliqñ in eſtate. Etiam eſt flumen publicum: ⁊ flumen priuatuꝫ: ⁊ ripa: que oia deſcribuntur in tex. ⁊ gloſſ. in. l. j. ff. de flumi. ⁊ ne aliquid in flumine ripa ve eius fiat quo peius nauigetur.

¶ Interdictū ne quid fiat in flumine publico vt aliter fluat q̄ꝫ prior eſtate fluxit. i. vt aqua fiat altior depreſſior ⁊ rapidior cum incōmodo accolentium: vt. ff. ne quid in flumine publico. l. j. in prin. §. quod autem ait.

¶ Interdictū de no. ope. nū. datur ei qui ꝓhibet edificare poſtq̄ꝫ ſatiſdederit: vt. ff. eo. ti. l. p̄tor ait. §. hoc aūt interdictum. Nam hoc interdictū cōpetit ſi in ſolo ſuo edificat aliter locum habet remiſſio: vt. ff. eo. tit. l. nō ſolū. §. ſciendum. ⁊ tunc nō poteſt vltra edificare: niſi cōſtet eum habere ius edificādi: vt in. §. p̄all. Hoc interdictū etiā datur in eū qui nō ſatiſdedit vt edificet: vt. ff. e. ti. de pupillo. §. ſi plurium. et. §. meminiſſe. ⁊ tenetur denūtiare etiā ſi ius edificandi habet: vt ea. l. §. j. ⁊. §. ſi is cui. Et ſi poſt edificauit totum ſuis ſumptibus tenet demoliri: vt. ff. e. tit. l. ſtipulatio. §. ſine aūt. Et interdictum de no. ope. nū. imperator noiat edictū l. j. ff. eo. ti. vbi dicit. Hoc edictū remediūq; opis noui nūtiatiōis aduerſus futura oꝑa inductū eſt: nō aduerſus p̄terita: hoc ē aduerſus ea q̄ nōdū ſūt facta. Nā ſi quid oꝑis factū fuerit qđ

fieri non

Ayuntamiento de Madrid

fieri nō debuit:ceſſat edictum de noui oper.nun.⁊ erit tranſeundū ad interdictum qđ vi aut clam factū erit vt reſtituatur.Et hec nuntiatio nō habet neceſſariam aditionē pretoris:poteſt enim quis nuntiare nouum opus ⁊ ſi pretorem nō adierit.Item poteſt fieri proprio ⁊ alieno nōie ⁊ oībus diebus: etiā aduerſus abſentes inuitos ⁊ ignorantes:vt hec clare ponit text.l.j.poſt princ.ff.eo.ti.vbi ſubditur.Opus nouum facere videtur:propter qđ locum habet nuntiatio:qui aut edificādo de nouo:aut detrahendo aliquid priſtinam faciem operis mutat.Et hoc interdictum non omnia opera cōplectitur:ſed ea ſola que ſolo cōiuncta ſunt: quorum edificatio vel demolitio videtur opus nouum continere.ergo non pertinet ad hoc edictū ſi quis in fundo alterius meteret:vel arborē ſuccideret:vel vineā putaret:licet opus faceret:quia ſolū ad ea opera que in ſolo fiunt pertinet:nec locum hʒ ſi quis vetus edificium fulciat:quia nō opus nouum facit:ſed veteri ſuſtinendo remedium adhibet:vt.l.j.preallegat.§.opus nouum.cum ſequētibus.Subdit.Nunc videamus quibus ex cauſis fiat hec nuntiatio:et que perſone nuntient:⁊ quibus nūtietur:⁊ ſic quibus locis nuntiatio fiat:⁊ quis ſit effectus nuntiationis:que per ordinē vide ibidem in.d.l.j.

¶Interdictum de loco publico fruendo eſt publice vtilitatis cauſa ꝓpoſitum: q: tuetur vectigalia publica:quo ꝓhibetur quis vim facere ei ſociove eius qui cōduxit locū publicū fruendū ab eo qui locādi ius habuit:quominus loco publico ſibi frui liceat ex lege locationis vel cōductionis:vt hec habētur in.l.j.§.j.⁊ in prin.ff.de lo.pu.fru.

¶Interdictū de precario (qđ reſtitutorium eſt:vt.ff.eo.ti.l.ij.§.j.) datur ei q̄ precario rogauit:et p̄cario habet:imo etiā ſi nō rogauit:dūtamen poſſidet: vt.ff.eo.ti.l.in rebus.§.j.⁊ per totam.l. Precarium videtur rogare ⁊ habere ſi rogauit pro ſe:⁊ habet pro ſuo:vel rogauit ꝓcurator ſuus negotiorū geſtor: et ipſe ratum habet:vt.ff.eo.ti.l.certe.§.j.dum tñ accipiat in perſonā ſuam cōtractum aliter non:vt.ff.de acquir.poſ.l.poſſeſſio.§.fi.Datur etiam contra eum qui dolo fecit:vt.ff.de acquir.poſ.l.ſi in infinitum.§.j.Et illud eſt regulare quod dolo deſinens poſſidere pro poſſeſſore habeatur:vt.ff.de peti.heredi.l.etiam.§.item ſi quis dolo.ff.de rei vendi.l.qui reſtituere.et ſic pro poſſeſſore habetur.de reg.iur.in rub.libr.vj.ſi non ſit proximus pubertati: quia tūc ſicut quilibet maior tenetur de dolo ⁊ lata culpa:vt.ff.cōmod.l.iij.in prin.alˢ ſecus:vt.ff.de rei ven.l.qđ infans.⁊ in pupillum qui rogauit precarium ſine tutoris autoritate.Et qđ ſit precarium require loco ſuo:imo dic vt legiſ.ff.de preca.l.j.vbi ſtricte accipitur:ſm Accur.⁊.C.de preſcript.xxx.anno.l.ij.vbi large capitur.

¶Interdictum quod vi aut clam datur aduerſus eum qui in loco alterius aliquod opus ꝯſtruxit vel deſtruxit:dūtamen ſit factum in ſolo.ff.eo.tit.l.j.§.hoc interdictū.Et etiā ſi vi.i.per violentiam aut clam.i.occulte ſine notificatione alteri facta fecit:cum timeret ne ſi ſciret:ſibi prohiberet:vt.ff.eo.tit.l.j.Compellitur autē per hoc interdictum qđ deſtruxit:ſuis ſumptibus reponere in priſtinū ſtatum:vel qđ conſtruxit deponere.Idem ſi alteri mandaſſem opus fieri:quia ego teneor ad opus deſtruendum:⁊ ad impenſas.ff.eod.ti.l.aut qui aliter.§.hec verba.Si tamen alius fecit:⁊ ego poſſideo:tunc teneor ad patientiam preſtandam vt opus tollat.ff.eod.titu.l.fi.§.alius.in princ.Et eſt hoc interdictum reſtitutorium:per quod occurſum eſt calliditati eorū qui vi aut clam quedam moliuntur ⁊ deſtruunt:iubentur enī reſtituere ea:⁊ parum refert vtrum ius faciendi habuerit quis:an non. Siue enim ius habuerit ſiue non:tamen tenetur interdicto hoc qui vi aut clā fecit.Tueri enim ius ſuū debuit:nō iniuriam cōmittere:vt.l.j.§.j.ff.qđ vi aut clam.⁊ ſequen.§.hoc interdictū ad ea ſola opera pertinet quecunqȝ in ſolo

Ayuntamiento de Madrid

vi aut clam fiunt. Et infra vi factum. Quintus Mutiꝰ ſcripſit: ſi contra ꝙ̄ quis ꝓhibetur fecerit. Et placet hec diffinitio Vlpiano Pedio ⁊ Pomponio: vt ibidē dicit. Sed Ariſto. ait eū vim facere: qui ſciens ſe ꝓhibitū per vim molitus eſt ne ꝓhiberi poſſit. Et idem ſentit Labeo ibidē. Sed. l. iij. §. ſi. eo. ti. clam facere Caſſius ſcripſit eū qui celauit aduerſariū: nec ei denunciauit: ſi modo timuit eius cōtrouerſiam: aut debuit timere. Ariſto. putat eum quoqꝫ clam facere qui celādi animum habet eum quem prohibiturū ſe intellexit: ⁊ id exiſtimat aut exiſtimare debet: ſe prohibitum iri.

¶ Interdictum quoꝝ bonoꝝ a pretore inuētum eſt: ⁊ datur filio emancipato aduerſus heredem vel poſſeſſorē vel cōtra illum qui pro herede vel poſſeſſore poſſidet: ad vniuerſa bona adipiſcenda: nō ad ſingulas res. Et cum ſit quoddam directū: ⁊ quoddā vtile: directum datur ei qui eſt bonoꝝ poſſeſſor. Vtile datur ei ꝗ ſuccedit iure ciuili ex teſtamento vel ab inteſtato: ⁊ hoc eſt interdictum reſtitutorium: ⁊ adipiſcende poſſeſſionis. ff. quoꝝ bono. l. j. §. hoc interdictū. Sunt ergo interdictorum quedā recuperande poſſeſſionis: quedā retinende: ⁊ quedam adipiſcende: vt ſupra in principio ꝑmiſſum eſt: ⁊ hic deſcribitur.

¶ Interdictum quoꝝ legatoꝝ competit heredi ad repetēdum legata que ſine voluntate eius legatarius occupauit: repetet itaqꝫ heres vt deducat falcidiam: alioquin ſi repeteret ſtatim repetiturus: exceptione doli poterit remoueri. ⁊ hoc interdictū vulgo ſic appellatur: ⁊ eſt etiā adipiſcende poſſeſſionis. l. j. in prin. ff. quo. leg. ⁊ qui non reſtituit in id quod intereſt: debet cōdemnari: vt. l. fin. §. ex hoc interdicto. ff. eodem titu.

¶ Interdictum de riuis eſt vtiliſſimum: qꝛ riuos: ſpecus ⁊ ſepta reficere ⁊ purgare pretor aque ducēde cauſa ꝑmittit: dū tamen non aliter aquam ducat ꝙ̄ priore eſtate fluxit: vt. l. j. in prin. ff. de riuis. Et ſequit in. §. ij. Riuus eſt locus per longitudinē depreſſus quo aqua decurrat: cui nomen eſt τυαρ. Specus aūt eſt locus in quo deſpicit: inde ſpectacula ſunt dicta: ⁊ dicit ibi gl. Specus eſt locus altus a terra edificatus ex quo ducitur aqua. ff. eo. tit. l. ſeruius antē. Sed qñqꝫ ponitur pro foſſa qua recipitur ⁊ colligitur aqua. Et in autoribus ponitur pro loco vmbroſo ⁊ tenebroſo: ſm Azonē: ſed ſm Hug. dicitur ſpecus eſſe fouea habēs vndiqꝫ locū eminentiorē: vnde poſſit ꝓſpici aqua in fundo collecta: vt. ff. de aqua plu. arc. l. ſupra iter alienū. ⁊ capitur pro ſubterraneo meatu. l. ſeruiꝰ. in prin. ⁊. §. j. eo. titu. Septa vero ſunt que ad incile opponuntur aque deriuande cōpellende ve ex flumine cauſa: ſiue ea lignea ſint: ſiue lapidea: ſiue de alia qualibet materia. ff. de riuis. l. j. §. ait pretor. Et ſubdit textus. Incile eſt locus depreſſus ad latus fluminis ex eo dictus ꝙ incidatur.

¶ Interdictū de ſuperficiebus qđ etiam actio nūcupatur: proponitur duplex: exēplo interdicti vti poſſidetis. Tuetur itaqꝫ pretor eum qui ſuperficiē petit: ⁊ defendit veluti vti poſſidetis interdicto: ⁊ omnia que in vti poſſidetis interdicto ſeruantur: hic quoqꝫ ſeruabuntur: vt in. l. j. §. proponitur. ff. de ſuperficie. vbi etiam in. l. ij. dicitur. Superficiarias edes appellamus que in conducto ſolo poſite ſunt: quaꝝ proprietas ⁊ ciuili ⁊ naturali iure eius eſt cuius ⁊ ſolum.

¶ Interdictum ſaluianum cōpetit dño fundi aduerſus colonū in ſua domo habitantem ⁊ eius heredes de rebus coloni tacite pignoratis pro mercedibus quas colonus in fundum intulit: vt. ff. eo. ti. vbi textus inquit. Si colonus ancillam in fundum pignoris nomine induxerit: et eam vendiderit: qđ apud emptorem ex ea natum eſt: eius apprehendendi gratia vtile interdictum reddi oportet. Nam vtile datur ei contra extraneum poſſeſſorem pro adipiſcenda poſſeſſione eoꝝ que tacite locatori ſunt obligata. Differunt autem interdictum ſaluianum:

Ayuntamiento de Madrid

ꝛactio ſeruiana: quia intentans actio
nem ſeruianam ad rem ſibi obligataꝫ
reſtituendā debet ꝓbare hmōi rem in
bonis coloni fuiſſe eo tēpoꝛe quo res
fuit illata. Sed hoc nō eſt neceſſariū
in interdicto ſaluiano: imo ſufficit ꝓ-
bare taleꝫ rem fuiſſe illatā. ita dicit gl.
in. §. item ſeruiana. inſtit. de actio. qꝺ
in ſeruiana opoꝛtet quod creditoꝛ ꝓ-
bet de reb⁹ domini fuiſſe tempoꝛe ob-
ligationis: ſed in ſaluiano ſufficit qꝺ
pꝛobet eum poſſediſſe: naꝫ omnia po
ſita ab ipſo colono: tacite ſunt domi-
no fundi obligata.

¶ Interdictuꝫ de ſepulchꝛo edificando
locum habet: vt quis non pꝛohibeatꝛ
edificare ſepulchꝛum quo licet moꝛ-
tuum inferre: vt. ff. de ſepulc. edific. et
moꝛ. infe. per totum.

¶ Interdictū de tabulis exhibendis da-
tur oībus quibus aliquid eſt ſcriptū
in talibus vel pure: vel in diē: vel ſub
conditione: ſiue ſint heredes: ſiue le-
gatarij: ſiue cōmiſſarij. Et ꝑtinet hoc
interdictū non tm̄ ad teſtamenti ta-
bulas: verumetiam ad omnia que ad
cauſam teſtamenti pertinent: ſcꝫ co-
dicillos: vt. l. ij. §. hoc interdictum. ff.
de tab. exhibendis.

¶ Interdictum de ripa munienda meri
to pꝛopoſitum fuit: nam ripas flumi
nū publicoꝛum reficere ꝛ munire vti-
liſſimum eſt: ne ob id omiſſum nauiga
tio deterioꝛ fiat: vt. l. vnica. §. ſ. de ripa
muni. ꝛ ſequitur in. §. ij. de hoc inter-
dicto expꝛeſſum eſt: vt damni infecti
in annos decē viri boni arbitratu vel
caueatur vel ſatiſdetur: dabitur anteꝫ
ſatis vicinis. Et in fine dicit tex. Illud
notandum eſt ꝙ ripe: lacus: foſſe: ſta
gni muniēdi cauſa nihil pꝛetoꝛ cauit:
ſed idem erit obſeruandum quod in
ripa fluminis munienda.

¶ Interdictū vt in flumine publico naui
gare liceat: eſt quo ꝓſpicitur ne quis
in flumine publico nauigare: nauim
ratemve agere: vel in ripa onerare ꝓ-
hibeatur: ſed vt per lacū: foſſam: ſta-
gnū publicū nauigare liceat: vt. l. vni
ca. §. ſ. in pꝛin. ff. eo. ti. vbi ſubdit Ulp.
Lacus eſt qui perpetuā habet aquaꝫ.
Stagnum eſt quod tempoꝛalem con
tinet aquam ibidem ſtagnantem: que
quidem aqua plerunqꝫ hyeme colligi
tur. Foſſa eſt receptaculum aque ma-
nu factum. Poſſunt autē hec eſſe pu-
blica ꝛ non publica. Plane qui lacum
vel ſtagnum cōduxit: ſi piſcari pꝛohi-
beatur: vtile interdictum ei compete-
re Sabinus conſentit: ꝛ Labeo. ergo
ſi a municipib⁹ conductū habet eqſ-
ſimum erit ob vectigalis fauoꝛem euꝫ
tueri: vt. l. vnica pꝛealle. ff. vt in flumi.
pub. nauig. liceat.

¶ Interdictum vnde vi: locum hꝫ cum
quis poſſeſſionē ſoli per vim amiſit: ꝛ
datur directe ꝯ deiectoꝛē illi qui vi de
poſſeſſione alicuius rei immobilis de
iectus eſt ſine omni cā: vt reſtituatꝛ ei
poſſeſſio de qua deiectus eſt: ꝛ omnia
ablata: imo dato ꝙ ibidē eēnt aliqua
que penes violentuꝫ fuerint moꝛtuo:
vel aliqua res q̄ caſu foꝛtuito perierunt:
non ꝓpter hoc liberabitur: ſed in to-
tum condemnabitur ad earū eſtima-
tionē: qꝛ nec moꝛtalis nec foꝛtuit⁹ ca-
ſus liberat deiectoꝛem. Dicit eñ. l. ſ. C.
vñ vi. Recte poſſidenti: ad defenden-
dam poſſeſſionē quā ſine vitio (ſup-
ple maxime) tenebat: inculpate tutele
moderatione illatam vim ꝓpulſare lꝫ:
ꝛ ibi not. ꝛ. ff. de vi ꝛ vi ar. l. ſ. §. vim vi.
Quid ſit vim vi repellere. eo. ti. l. iij. §.
armis deiectum. Dicit qꝺ arma ſunt
oīa tela: fuſtes: lapides: gladij: haſte:
framee: ꝛ romphee. Et eſt hoc interdi
ctū annale: qꝛ poſt annū nō teneꝛ niſi
ꝗtum peruenit ad eū. Ex cōſtitutiōe
autem grau⁹ teneꝛ q̄ mihi feciſſe de
tegitur: vbi dolus ꝓhibetur perenni-
ter: ꝛ ignoꝛantia excuſatur.

¶ Interdictum de vi ꝛ vi armata: cū in-
terdicto vñ vi: datur ꝛ pꝛoponitur: et
qui vi deiectus eſt. Fuit enim equiſſi-
mū vi deiecto ſubueniri: ergo ad recu-
perandā poſſeſſionē hoc interdictuꝫ
inuentum eſt. Ne qd eñ per vim ad-
mittatur in legibus pꝛoſpicitur publi
coꝛū ꝛ priuatoꝝ: necnō conſtitutioni
bus pꝛincipum: vt. l. ſ. ff. eo. titu. §. hoc
interdictuꝫ. ꝛ. §. ſeq. vbi dicitur. Hoc
interdictum non ad omnem vim pe[illegible]

Ayuntamiento de Madrid

tinet. verũ ad eos tm̃ qui vi de poſſeſſionibꝰ deijciũt: ⁊ ad ſolã atrocẽ vim: ⁊ ad eos q̇ de ſolo deijciunt vel de re ſolo coherenti: vel de edificio: etiã ſi a ſuperficiaria inſula quis deiectꝰ fuerit: apparet hoc interdictum locũ habere. Sed ad res mobiles non pertinet: vbi furti: vel vi bo. rap. actio competit. cetera vide in. l. prealleg.

¶ Interdictum vti poſſidetis locum habet in rebus immobilibus. ſ. ſi de fundi vel ediũ poſſeſſione contendit. inſtit. e. ti. §. ſed interdicto. Nam ibidẽ in. §. retinende dr̃. Et qꝛ longe cõmodius eſt potiꝰ poſſidere q̃ petere: ideo plerũq; ⁊ fere ſemꝑ ingens exiſtit contentio de ipſa poſſeſſione. Habet etiã locũ in corporalibus: vt in quaſi poſſeſſione: ⁊ datur poſſidenti ciuiliter ⁊ naturaliter: vel etiã quaſi poſſidenti gratia retinende poſſeſſionis: ⁊ proponit quoties inter litigatores cõtentio eſt vtrũ poſſideãt: qꝛ alteruter magis ſe poſſidere affirmat. Eſt aũt hoc nomẽ vti poſſidetis: ꝓprie ad immobilia accõmodatum: qꝛ ſolũ illa dicũtur ꝓprie poſſideri: eo ꝙ eis q̇ pedibꝰ inſiſtat: inde em̃ appellata eſt poſſeſſio: vt in. l. ſ. ff. de acqũir. poſſ.

¶ Interdictũ vtrobi idẽ eſt cum interdicto vti poſſidetis: niſi ꝙ in hoc differunt: qꝛ illud locũ habet cum queſtio eſt de retinẽda poſſeſſiõe rerum mobilium: vt. ff. vtrobi. l. vnica. §. hoc interdictũ. Sed vti poſſidetis locũ hꝫ cuꝫ queſtio eſt de retinẽda poſſeſſione rerum immobiliũ: vt. s̃. dictũ eſt. Et cõponit ſm Azo. ⁊ Accur. in gl. ſ. l. preal leg. ex vtrũ ⁊ vbi: ⁊ ponit vbi pro apud ⁊ vtrũ pro quẽ: quaſi dicat ꝑtor: apud quẽ eſt res mobilis: nec vi: nec clã nec precario: ab aduerſario tꝑe litis mo[...] eci vim fieri veto quominus eũ indu[...] atis. Ritè em̃ hoc nomen vtrobi: eſt [a]d mobilia introductum vel attributum. Nã mobilia ꝓprie dicunt apud vel penes nos eſſe. vñ Accur. in gloſſ. vbi. s̃. querit quare diuerſa nõia dantur his iterdictis? Et r̃ndet: qꝛ immobilia proprie dicunt poſſideri. Nam poſſeſſio dicitur quaſi pedũ poſitio.

ergo merito dat eis vti poſſidetis q̇ ad mobilia aptari non põt niſi hodie qñ abuſiue mobilia dicunt poſſideri. Vel ſm alios dicitur interdictũ vtrobi propter verba ſolennia olim in hoc iudicio vel edicto reddita: ſcꝫ vtrobi. i. vtrum ibi vel ibi fuerit poſſeſſio: vel alibi: ⁊ plures ſolennitates circa hoc q̃ hodie non ſunt in vſu fuere. Et hoc interdicto ꝑtor iubet induci eũ in poſſeſſionẽ qui ex duobus potior fuerit ⁊ per maiorem partem anni poſſederit: ſm Accur. in gl. ſ. l. prealleg. ff. eo. titu.

¶ Interdictũ de vxore ducenda marito: datur marito aduerſus eũ q̇ dolo eã obtinet ſine volũtate mariti: lꝫ ipſa volente. ff. eo. tit. l. ſ. Alia interdicta patẽt ⁊ exponunt ſuis verbis incluſis.

¶ Interdictum ⁊ ceſſatio quomodo differant: pꝫ: qꝛ per interdicta prohibet adminiſtratio ſacramẽtorum paucis exceptis: quod tñ non fit per ceſſationem: in qua ſolum ceſſatur a diuinorum ſolennitate.

¶ Interpretatio eſt multiplex: vt. c. ſ. de poſtu. prela. noua. Et qñ interpretatio fieri debeat in obſcuris: habet contra de ſpõſa. c. ex literis. ſ. ⁊. ff. de pac. l. veteribus. ⁊ vide gloſ. bonã in regula contra eum. de reg. iur. li. vſ. que declarat ſi obſcuritas apponit i vltimis voluntatibus: ⁊ cõuentionibꝰ factis in iudicio: in cõfeſſionibus: in ꝯctibus/ pactis: vel ſentẽtijs ſubdiſtinguendo ſingula. Itẽ interpretatio iuris prorogatur rõne fauoris: vt ſi cui indultum ſit retinere beneficia vacãtia in ſua eccleſia: ⁊ fructus eoꝝ ꝑcipere: extendit nomen bñficij per interpretationem ad ꝑbendas ⁊ beneficia maiora. c. tua nobis. de ver. ſig. Similiter ſi quis legat vina: interpretamur ⁊ vaſa vinaria legata. ff. de vi. tri. ⁊ ole. lega. l. ſi cui §. ſi vinũ. ff. de pen. leg. l. ſ. §. vlti. l. qui penũ. ⁊. l. nãq;. ⁊ quibꝰ legatis vinaria debent. ff. de pe. lega. l. qui penũ. §. fi. Itẽ rõne gñalitatis cum q̇s obligat bona ſua: futura bona intelligit obligare. C. que res pigno. obli. poſſunt. l. vlti. Itẽ quando arctatur iuris interpretatio: vt in ꝓcuratione exigẽda: ne

Ayuntamiento de Madrid

ſubiecti grauāt: vt in.c.quāto.de cēſi. Item vt exactiōis ⁊ auaritie nota vitetur.de cenſi.ex parte. Idē odij rōne: vt cum decime laico conceduntur in feudum.c.cum in apoſtolica.de his q̄ fiunt a prela.ſine conſenſu cap̄.

¶ Interpretatio triplex eſt: quedam probabilis ⁊ non neceſſaria: vt magiſtri.l.vnica.C.de profeſ.qui in vrbe ꝯſtanti. Quedā eſt neceſſaria ⁊ nō generalis: vt iudicis.l.nā vt ait.ff de leg. Quedā eſt probabilis neceſſaria ⁊ generalis: ſed non in ſcriptis redigenda: vt ſunt cōſuetudines.l.ſi de interpretatione.ff.de legi.⁊ cap̄.abbate.extra de verborum ſignifi.

¶ Interp̄tatio plena fit in cōtractibus. in teſtamētis plenior.in beneficijs pleniſſima. Panor.in.c.cū dilecti.in.iiij.nota.de dona.

¶ Interlocutoria ſententia.reqre.ī.ſnia. Sed vtrum ſententia interlocutoria tranſeat in rem iudicatam: vide.c.cū ceſſante.de appel. Et ſufficit eam eſſe ſcriptam in actis: lz non feratur in ſcriptis: vt eſt gl. in verbo iterlocutiōes.c.quoniam cōtra.de probatio. Et breuiter eſt om̄e verbū iudicis faciēs ad cauſam ⁊c.⁊ no.in.c.cū olim.de teſti.⁊ in aut̄.de litigio.§.ad excludēdas.col.vij.⁊.l.j.ff.de reiudi.

¶ Inteſtatus dr̄ qui omnino non fecit teſtamentū: vel ſi fecit: non rite: ⁊ poſtea rupit ex certis cauſis: vel ſi ex iſto teſtamēto nemo ſit heres.inſti.de heredi.que ab inteſta.defe. in prin.

¶ Inthronizatio eſt alicuius in ſuam dignitatem vel ſuū thronū introductio vel inueſtitura.

¶ Intruſus dicitur ille q̄ eſt poſitus autoritate ſuperioris non habentis poteſtatē ꝯferendi. Do. de ſanc.gemi.in c.ꝑpter.xix.diſ.in vlt.col. Adde ꝙ nō habēs aliquē colorem in beneficio dicitur intruſus: ⁊ qui hꝫ ſine autoritate ſuperioris: ⁊ qui eſt depoſit⁹ a bn̄ficio: ⁊ remanet in eo: itē ille qui eſt electus ⁊ miniſtrat ante ꝯfirmationē: vt in.c.ij.de reſti.in ite.⁊ ibi Abb.in col.j. Itē eſt intruſus q̄ cōmiſit crimen depoſitione dignū.glo.ij.in.c.cū ſup.de cauſa poſſeſ.⁊ proprie. Item intruſus dr̄ qui habet beneficiū ablatum alteri iniuſte.c.tanta.de exceſſ.prelato.et de hac materia vide late Fel.in.c.veniēs.de accuſa.verſi.not.ꝙ intruſus.

¶ Intruſus in beneficio dr̄ ille q̄ ſine autoritate illius ad quē ſpectat collatio illud tenet.in.c.quia diuerſitatē: vbi Panormi.in.ij.nota.de cōceſ.preben.

¶ Inueſtitura eſt alicui⁹ in ſuū ius itroductio: ⁊ eſt ꝓprie poſſeſſio. Sed abuſiue dr̄ inueſtitura qn̄ dn̄s haſtam vel aliq̄d corporeū p̄bet vaſallo: dicēs ſe per hoc facere iueſtiturā. vt in li.feu. in ti.quid ſit inueſtitu. Olim aūt dicebatur de prouiſione qua imperator ꝑ vrbem Romanam inueſtiuit archiepiſcopos ⁊ epiſcopos per annulum ⁊ baculum. Reqre.ſ̄. Inſtituere.

¶ In certas regiones fundum diuidi: eſt in partes determinatas diuidi.

¶ Inuolare: id eſt furari: a vola dictum: quod manum ſignificat. Vnde. In medio rēdi vix eſt vola plena ſciēdi.id eſt in modio opinionis vix eſt plena manus ſcientie.

¶ Et ita apud Calliſtratum accipitur.ff. de incēdio rui.naufra.l.expugnatur: cum vela conſcinduntur: aut anchore inuolantur de mari.

¶ Inualeſcere.i.valde valere ⁊ creſcere et abundare.

¶ Inuentarium dicitur libellus quidaꝫ in quo oīa bona hereditaria que apd̄ aliquem inueniūtur: conſcribūtur: et omnia in illo libello cōtinētur: vt ſciatur quātū eo tempore vel die quo ſcribebat̄: in bonis ſuis cōtinebat̄. Et tutū eſt heredi ꝙ faciat: q2 ſi fecerit vltra vires hereditatis: non pōt onerari. ſi non fecerit: omnib⁹ legatarijs legata reſtituere oportet: ⁊ coget̄ etiā ſi excedat vires ⁊ facultates hr̄ditatis. Etiā pōt fieri in alijs factis: nedū in rebus hereditarijs. Eſt etiā inuētariū quodam genus inſtrumētoꝝ. Et lꝫ per teſtes poſſit probari cōtrarium eius qd̄ in inſtrumēto publico continetur: ſcꝫ quādo teſtes improbātes ipſum in binario numero excedūt numerū teſtiū cū tabelliōe ſubſcriptorū: tabelliōe ꝓ

Ayuntamiento de Madrid

duob⁹ ꝯputato (debētem̄ in tot excedere quot ꝑ ſe facerēt plenā ꝓbationē ſc₃ in duob⁹. c. cū Joānes. de fi. inſtr.) tn̄ inuētariū nō improbaẗ ꝑ teſtes: ꝓpter nimiā ei⁹ ſolēnitatē. C. ar. tu. l. vl. ⁊ Goſ. de ꝓba. §. ſed queriẗ. cum ſeq. no. in. l. fi. C. vnde leg. de herede. q̄ nō facit inuētariū. Breuiter nota ꝙ inuētariū'ē ſcriptura quā heres inchoare dꝫ itra tres dies poſt mortē teſtatoris: vel poſtꝙ̄ ſcit ſe inſtitutū heredē: ⁊ ibi ſcribere oēs res defuncti ſub teſtibus: eamꝙ̄ perficere intra. xl. dies: vel intra annū ſi res ſint remote: ⁊ tūc nō tenebiẗ creditoribus vltra illud quod inuentū fuerit in hereditate. Si autē nō fecerit inuētariū: teneẗ in ſolidum. Et pro hoc vide in gl. inſti. de heredū conti. l. ſed noſtra.

De J ante O.

Jota neutri generis. xv. diſt. c. vlti. vbi ſcripta beati Aug. ⁊ alioꝝ ſanctorum patrū iubēẗ teneri vſꝙ̄ ad vnū Jota.

De J ante P.

Jpſa. de hoc relatiuo vide Jo. and. in queſtione poſita ſuper reg. ꝯtra eū ⁊c. in. ij. arti. de reg. iur. lib. vj.

Jpſe. i. ego. ff. quod me. cauſa. l. metum autem. §. ſed licet.

Jperbolica locutio eſt exceſſus veritatis: vt Frigidius glacie pectus amantis erat. Ouid. in epi.

Hyperbolica rectius ſcribas.

De J ante R.

Jrregularitas eſt nota ſiue impedimētū canonicū ex facto ſiue de facto proueniens: q̄ q̄s ad eccl'iaſticos ordines ꝓmoueri: ⁊ iam ꝓmotus in eis miniſtrare ꝓhibeẗ: ⁊ degradari ſiue depōi qn̄ꝙ̄ mereẗ. Vel ſic. Eſt habilitas q̄dā canonica ꝑ quā q̄s efficiẗ ihabilis ad ordines ſuſcipiēdū. Et dr̄ ab in. i. nō: mutādo n in r: ⁊ regula: q₂ non poteſt exigere regulas ab ap̄lis et alijs ſummis pontificibus.

Jrregularis q̄s non eſt ex ſola volūtate. Panor. in. c. ſi aliquis. i fi. de hom.

Jrrogare. i. inferre: vnde dr̄ crimen vel damnū irrogat infamiā vel morte₃. i. infert. C. ex q̄. cau. infa. irro. i rubrica.

Jronea eſt cū q̄s minora de ſe dicit q̄ ſint: etiā eſt qd̄ per deriſione₃. i. ꝑ ꝯ̄riū dr̄: ⁊ ſic eſt figura de qua ⁊ multis alijs vide gl. bonā in. c. forus. de verbo. ſig.

Jrrepere: id eſt latenter inualeſcere.

Jrenarche dicuntur qui diſcipline publice ⁊ corrigendis moribus preficiūtur: vt milites qui vadūt perq̄rere latrones. Et dicūtur quaſi arcentes ira vel q₂ ire ſumende in turbatores publice pacis gerūt monarchiā: ſecūdū quod accipitur. C. de irenarchis. li. x.

Jmo vero irenarcha dictio greca eſt: compoſita ab eirene: quod eſt pars: ⁊ archos pri̇ceps: quaſi dicas pacificatorē ſiue pacis conciliatorem: ſeu qui ſedandis ſeditionibus electus ſit.

De J ante T.

Jtaꝙ̄. no. Jo. calde. in cōmēto decre. c. poſt ceſſionem. de reprobationibus.

Jter eſt ius eundi vel ambulandi hominis: ſiue homo eat, ſol⁹: ſiue vehaẗ ſella vel lectica: vel in equo vel in quouis animali. Seorſum ꝟo non pōt iumētū ſecū agere: vel vehiculū ducere qui iter tantum habet. Quandoꝙ̄ tn̄ iter dicitur vulgariter ipſum ſolū per qd̄ itur: vel tramites vel calles tranſeunt: ita ꝙ qui actū habet: habet iter ⁊ cōmoditatē itineris: ⁊ nō ecōuerſo: vide. ſ. de via. vt inſti. de ſerui. in pnci.

Jterato quid importat. not. Archi. in. q. iij. c. non vero.

Jterum. hec dictio ſcd̄m ſuū propriū significatum denotat actū geminatū. qd̄ no. pro ſtatutis permittentib⁹ aliquid iterari: vel puniētibus faciētē aliquid itez. habet em̄ locum ſtatutū ingeminate actū qn̄ꝙ̄ ex natura actus cui adijciẗ: exponiẗ. i. quoties op⁹ fuerit. gl. ⁊ ibi doct. in. c. ſua nobis. de appel. ⁊ Ang. Are. in ꝓe. iſti. in ꝟ. quorū. ⁊ doc. in. l. veluti. ⁊. l. fideicōmiſſa. §. ſi q̄s decē. ff. de lega. iij. vbi ſi teſtator le-

Ayuntamiento de Madrid

gat decem titio: ⁊ ſi ꝑdiderit: iterū legat: nō intelligit vltra duas ꝓſtatiōes qd̓ facit ad qōnem qñ arbitro dat poteſtas ꝓrogādi cōpromiſſum ſemel et iterū. nō eñ intelligit in infinitū: ſed ꝓ duabus vicibꝰ tantū: ſm Bal. in dicto. c. ſua nobis. in fi. facit qd̓ no. in l. ſi finita. ff. de damno infec. vbi plene per docto.

¶ Iterū not. Ber. in. c. ſua nobis. de appella. in glo.

¶ Item hec dictio ex ſuo ſignificato ſignificat adiectionem: coniunctionē: ſeu cōtinuationem. de qua Barto. ff. de publi. ⁊ vect. l. j. in ꝑn. Eſt etiā repetitiua ſeu repetitionis ſignificatiua. Repetita aūt illa quorū repetitionē ſignificare concludit quodlibet mediū ꝓbabile. verbi gratia. teſtator dicit: lego titio fundum ſeianū ſub cōditiōe. itē fundū ſeianū heres meus dare damnas eſto: intelligitur ſub eadē cōditione: vt. l. in repetēdis. ff. de leg. iij. et ſumitur ſignificatum ex dictione itē: ⁊ ex oratione ſequēte que eſt declaratiua precedentis. Et idem dic in die vel in alia qualitate poſita in oratione precedenti: quia reperitur ⁊ in ſequēti. Item ibi teſtator dicit: lego titio fundū ſeianum ſub cōditione: ⁊ poſt ex interuallo dicit. Item fundum ſeianum titio lego: hoc caſu legatū valet ⁊ videtur primum reuocatum. nec videt repetitio cōditiōis: vt. l. nō ad ea. ibi cum dicit: ſi prius ſub cōditiōe. ff. de cōdi. ⁊ demō. q2 hec diſputatio debet adherere ⁊ operari. qd̓ nō fieret ſi conditio repeteret: ideo teſtator videtur a cōditione receſſiſſe: ⁊ pure legare voluiſſe. Item ibi teſtator pluribꝰ legatis factis filium heredē inſtituit: ⁊ adiecit qd̓ ſi ipſe filius abſq; liberis deceſſerit: relinquo titio centum: itē relinquo titio domum: item relinquo ſempronio fundum. Predicta ꝯditio ſi deceſſerit intelligit repetita in duobus ſequētibus legatis: et ſic obtinet in tribus predictis legatis: quia ſumitur ſignificatum ex legatis pure prius factis: ⁊ ex ſignificato cōditiōis. Nā ex cōditiōe ſignificatur ꝙ teſtator nō vult plꝰ grauare filiū ſi nupſerit: ſed vult grauare in ſequētibꝰ ſub illa cōditione ſi deceſſerit. facit. l. ſi ita ſcriptū. ff. de lib. ⁊ poſthu.

¶ Itidem. i. ſimiliter. C. de emāci. li. l. pe. de iniur. l. ſi. Aliqñ. i. tantūdē. C. de appel. l. qñ iudex.

¶ Itinerarche dicunt itineris cuſtodes: a verbo eo is. ⁊ archos grece. i. princeps latine: hoc nomen trahentes: q2 ad prouinciarum tutelam per ſingula loca pacis ⁊ quietis faciunt ſtare cuſtodiam. l. j. C. de cuſto. reo.

¶ De J ante U.

¶ Iudei dicuntur qui moſaicam legem ad literā imitātes tenent ſe circuncidendo: ⁊ alia legalia faciēdo. Et dicūtur a nomine dignioris tribus ſcz Iude: que inter alias tribus bellicoſior erat: ⁊ in bellis primā aciem ⁊ regni vel regis ꝑuilegiū obtinebat: cū quibus xp̄iani non debēt māducare nec bibere: nec balneari: aut medicinā eorum percipere. xxviij. queſtio. j. nullꝰ. ⁊ c. ſeq. ⁊ dicit Bar. hri. Cū eis loquimur: rō q2 maior familiaritas eſt in cibis ꝙ̄ in colloquio: ⁊ facilīꝰ quis decipit inter epulas. xxj. q. iiij. vnuſquiſq;. Dant enim nobis eandē retributionem quam dat mus in pera: ſerpēs in gremio: ignis in ſinu. c. ⁊ ſi iudeus. de iude. ⁊ ſarra. Itē iudeꝰ nō pōt eſſe doctor neq; tabellio. l. fina. C. de iudeis. l. gñaliter. §. eos q̇ iudaicā. ff. de decurio. liiij. diſt. nulla. Sed quid de eo q̇ factꝰ eſt chriſtianus? Uidetur admittendus: q2 ceſſante cauſa ⁊c. Ludoui. de roma. i ſingularibꝰ ſuis dicit ꝯriū. nā tex. eſt ſm verū intellectū gl. i. c. cōſtituit. xvij. q. iiij. l3 ſint neophyti. i. nouiter facti chriſtiani: ꝓhibent ab officijs eccl̄iaſticis: ergo ⁊ a tꝑalibꝰ: ſ3 nō ſequit: q2 alia eſt rō in vno ꝙ̄ in alio. Si diceres quare iudei puniunt: cum xp̄s oino paſſurus erat? Solu. in. c. ne legētes. xxiiij. q. v. q2 nō fecerūt ob finē boni: ſ3 cauſa vindicte ⁊ inuidie.

¶ Iudeus conuerſus ad fidem, debet habere omnia bona: niſi ſint queſita per

Ayuntamiento de Madrid

vſurariā prauitatem. gl. eſt no. iūcto tex. in. c. iudei. de cōſe. diſt. iiij. quā gl. dicit eſſe no. Panor. in. c. ex literis. circa fi. de conuer. in fide.

¶ Iudex dicitur quaſi ius dicens populo ſiue qđ iure diſceptet. Iure autē diſceptare eſt iuſte iudicare. Nō eſt ergo iudex: ſcilicet bonus: ſi nō eſt in eo iuſtitia: vt in. c. forꝰ. §. in omni quoqꝫ negotio. de verbo. ſignificatio. Et iudex eſt qui ex iuriſditione ꝓpria aut ſibi delegata ⁊ commiſſa ius habet ſuper cauſas litigiorum vel litigatorum cognoſcendi: ⁊ qui ex propria iuriſditione illud habet: dicitur iudex ordinarius ſed qui ex delegata: dicitur delegatus ⁊ extraordinarius.

¶ Iudex ordinariꝰ eſt ille qui habet poteſtatē iudicandi a ſe iure ſuo: hoc eſt eo ipſo ꝙ eſt talis: vt ep̄s: ballinus: p̄ſes prouincie: ⁊ cōſimiles.

¶ Iudex delegatus eſt ille qui habet poteſtatem de cauſa aliqua cognoſcēdi ab aliquo ſibi cōmiſſam: qui etiam dicitur iudex extraordinarius.

¶ Iudex competēs dicitur qui cauſe iuriſditionem habet cū exercitio dato qđ per exceptionē poſſit elidi: ſiue exceptio contingat perſonam: vt qꝛ ſuſpectus: ſiue iuriſditionē vt qꝛ reſcriptū ſurreptitiū eſt: vt eſt glo. in cle. cū lite. vt lite pendente.

¶ Iudex incompetēs eſt in quē licet cōſenſerimus: id tñ qđ ab eo ſtatutū eſt: firmitatē nō habet iudicari: vel qꝛ ipſe nullā iuriſditionē habebat: vel qꝛ interuenit error in adducēdo vel adeūdo ipſum: vel qꝛ vi compulſus ſum in eum conſentire.

¶ Iudex compromiſſarius: Require. ſ. arbiter.

¶ Iudices pedanei dicuntur illi quorū officium eſt de minutis cauſis ⁊ infimis cognoſcere ⁊ inutilibꝰ vel vilibꝰ: licet ordinarij. ⁊ dicuntur a pede: que eſt extrema pars corporis. Maiores vero cauſas debent ⁊ tenentur maioribus referre: cum ipſi per ſe non poſſint terminare. C. de pe. iu. l. ij.

¶ Iudices chartularij erant olim qui ab imperatore priuilegiati erāt: vt ꝙ vellent coram eis litigare poſſent: ſꝫ ipſi non poterant cogere aliquē ad litigādum coram eis. Et dicūtur etiam hodie iudices ordinarij creati a comite Palatino ꝙ nō habēt adminiſtrationem niſi habitu: vt no. in. l. ſ. ff. de iud. ⁊. l. fi. C. vbi ⁊ apud quem cog. in integrū reſti. agitan. ſit.

¶ Iudices domeſtici. Require ſupra domeſtici ⁊ aſſeſſores.

¶ Iudicem delegare eſt vice ſua alium de cauſa cogniturū cōſtituere. Et no. ꝙ iudex debet eſſe bonꝰ ⁊ grauis: ideo qꝛ ſicut mulier impregnata eſt grauis ⁊ tarda in eūdo: ſic iudex tardo paſſu ire debet: morigerate ⁊ non currere vt ribaldus. Etiā iudex debet eſſe bonꝰ ideo qꝛ debet iudicare gratis. nō eñ licet vēdere iuſtum iudicium etiam ſeculare. Poteſt tamen ſi indiget: expēſas moderatas petere: et recipere. de vi. ⁊ hone. cle. cū ab omni. ⁊. xiiij. q. v. non ſane. Nō ideo debet iudex vēdere iuſtum iudiciū: ⁊ teſtes verum teſtimonium: quia vendit aduocatus iuſtum patrocinium: iuriſperitus verū cōſiliū. Et ſubditur ratio ibi. Illi eñ inter vtramqꝫ partē ad examē adhibētur: iſti ex vna parte cōſiſtunt. Nemo tñ de ſuis cogitur facere beneficium. xj. q. iij. nō licet. ⁊. x. q. ij. p̄carie. Et ſic iudex poteſt operas locare: ⁊ ꝓ dādis cōſilijs que ſine labore: perlegendo libros: allegationes querēdo fieri non poſſunt: aliquid recipe poteſt: vt modica xenia: que inter lucra non cōputantur: vt. l. ſolet. §. vlti. ff. de offi. ꝓcō. Nec debēt illa xenia in anno centum aureos excedere. l. eadē. in fi. ff. ad legē iul. repetū. ⁊ hoc maxie de iudice delegato. Sꝫ iudex ordinariꝰ nō pōt petere expēſas: cū ſint ei certi redditꝰ ꝯſtituti. xiiij. q. ſ. militare. Et iudex i cauſis decidēdis dꝫ ſequi cōem opinionē/ non ſingularē alicuiꝰ doctoris. l. q ſolidū. §. etiā. ff. de leg. ij. vbi eñ ſequitur cōem opinionē: etiā ſi male iudicauerit excuſabit i ſyndicatu. iſti. de obl. que ex quaſi delic. in prin. etiā iuriſperitus ex verbis ſenū ruſticorū argumentat. l. ſi chorus. §.). ff. de lega. iij.

Ayuntamiento de Madrid

Iudicium: hec dictio multipliciter ſignificat. Primo modo idem eſt qꝺ caſus fortuitꝰ: vt dicitur hoc de meo iudicio venit. Secundo eſt diſcretio: vt dicēdo in pueris nō eſt iudiciū. facit inſti. qui non eſt permiſ. fa teſt. §. pterea. Tertio eſt actio: vt cū dicitur iudiciū famil. her. ff. de iudi. l. in famulie. Quarto eſt vltima volūtas teſtatoris. Quinto eſt iudicium vel ſentētia iudicis. l. j. C. de re iudi. Sexto ponitur ꝓ examinatione vel deliberatiōe. Septimo ꝓ autoritate. xliij. di. c. ij. Octauo qñꝙ ꝓ pena. l. di. c. expurgabat. Nono capit ꝓ inſtātia vel ordinatiōe cauſe diſcutiēde in iure corā iudice. ſic ſumitur in ti. de iudi. l. ꝓperandū. §. j. C. de iudi. ⁊ ff. eo. ti. l. proponebatur. ⁊ in hac ſignificatiōe diffinit ſic. Iudiciū eſt actus legitimꝰ triū perſonarū ſcilicet iudicis: actoris: ⁊ rei ſuper talem qſtionē: aut ſuper eodē iudicio ꝯtractꝰ de ver. ſig. forꝰ. in gl. Et dicit iudiciū quaſi iuriſditio: ibidē. ⁊ ſꝫ Goff. deſcribitur ſicut arbitriū: exceptis his. Primo ꝙ iudiciū eſt de ciuili ⁊ criminali: ſed arbitriū de ciuili tantū. Secūdo ꝙ iudiciū neceſſario: arbitrium vero volūtarie ſubditur: ⁊ priꝰ inqſitio vocabatur: vnde ſꝫm Cardinalē. Iudiciū eſt inueſtigatio quā ſcꝺm iuris ordinē facit iudex per varios modos ad veritatē eliciendam: ⁊ elicitam cuſtodiendam. vt. xxx. q. v. iudicantē oportet. Et qꝺ dicitur actꝰ triū perſonarū: intelligitur vere vel ficte ſeu repreſentatiue: qꝛ i notorijs fama repreſentat actorē: ⁊ fingitur accuſator. Item ſecūdū Goff. iudiciū finitur quatuor modis. Primo tēpore: vt cauſe criminales biēnio. C. vt infra certum temp. can. cri. ter. ꝑ to. Cetere triennio. C. de iudi. properādū. Secūdo ſentētia: qꝛ iudicium finē accipit ex re iudicata. c. iudiciū. de re iud. Tertio ꝓhibitiōe. Et quarto ſtatꝰ mutatiōe: qꝛ iudiciū ſoluitur vetāte eo qui iudicare iuſſit: vel eo qui maius imperiū in eadē iuriſditiōe habet: vel ſi ipſe iudex eiuſdē imperiū eſſe ceperit cuiꝰ eſt qui iudicare iuſſit. ff. eodem titu. l. iudiciū. vide Goff. de offi. ordi. §. finitur. ⁊ hic in ſumma. de iudi. Itē diffinitur. Eſt diſcuſſio cauſe corā iudice. prealleg. c. forus. ibi: dū diſcutitur iudiciū. Et nota quod proprie ante lit. cōteſt. nō eſt iudiciū: qꝛ nulla cauſe diſcuſſio. l. j. C. eodem tit. et hoc reſpectu cauſe: nō autem reſpectu aliorum actuum iudicialium: vt ſunt examinatio partium: ⁊ confeſſio: ⁊ cetera que bene fiūt ante lit. conteſta. imo quādo ꝙ iudiciū capitur pro eo qꝺ precedit ſententiā: vt in. c. in iudicis. de regu. iur. libr. vj. Et non debet claudicare iudicium. et qualiter hoc contingat: vide in. c. cū inter. de excep.

Iudicium contradictorium dicitur ſi dicerem hoc eſſe conſuetudinem: ⁊ tu aduerſarius meꝰ diceres non eſſe conſuetudinem: vt in cap. abbate. in gl. fi. de verbo. ſigni. Et iudicio maioris ſtādum eſt generaliter. niſi in caſibus in gloſſ. ſuper verbo plures. cap. paſtoralis. de reſcrip.

Iudicia capitalia ſunt qbus caput eximitur a ciuitate morte vel exilio. ꝺ his vide inſti. de publi. iudi. §. publicorū.

Iudicia publica ſunt de publicis cauſis: ⁊ dicūt quaſi populica: qꝛ cuilibet de pplo commiſſa eſt executio: vt ꝯtra crimē leſe maieſtatis: in quo omnes ꝺ populo poſſunt accuſare. Quandoꝙ iudiciū publicū dicitur iudiciū qꝺ intendit a crimine. de hoc inſtitu. de publi. iudi. in princip.

Iudicia priuata ſunt que ciuiliter tractant ſiue intētant. Itē de multiplici iudicio. ſ. autoritatis: miſterij: approbatiōis ⁊c. no. Archi lv. di. ꝓcepta. et gl. ſup regula. in iudicijs. de reg. iu. li. vj. Tāgit aliqualiter Archidi. ij. q. j. ſicut. Et ſecundum Ant. de but. diuiditur tripliciter. primo ratiōe materie: ſecūdo ratiōe forme: tertio ratiōe quātitatis. Vñ ratiōe materie duplex eſt iudiciū: aut temporale: aut ſpirituale: vel aut ciuile: aut criminale. Vñ ſemper dicitur iudiciū criminale quādo finis tendit ad commodū reipu. vt fiſci. ⁊c. ſiue pena ſit corporalis: ſiue pecuniaria. Sꝫ dicit ciuile dū finis ten-

Ayuntamiento de Madrid

ditad commodu; patris.glo.no.in.l.
pretor.in pri.ff.de ſepul.vio.& fuit opi
nio Inno:in ca.qualiter & qñ.ij.de ac
cu.& doc.i.c.ſ.de iud. Scḋo ratiõe for-
me:tex. duplex eſt iudiciũ.ſ.ordinariũ
& extraordinariu;. Tertio ratiõe quã
titatis duplex eſt:ſc; vniuerſale et ge-
nerale:que etia; differũt de hoc plene
in.c.ij.de libel.obla. Item iudiciũ tri-
plex reperit:pmũ inter ſanguinẽ:ſcḋ;
inter leprã:tertiũ inter cauſa;:vt i.c.
per venerabilem.qui fi.ſint le. Et iudi
ciũ humanum quatuor peruertere ſo
lent:ſc; fauor:odiũ:premiũ:timor:vt
in.c.ſ.de re iu.li.vi.& xi.q.iij.c.q̃tuor.

¶ Iuramentũ eſt affirmatio vel negatio
ſacre rei aſſertione vel atteſtatiõe fir-
mata:ſ; Goffre.vel adhibita religiõe
ſm Plac. Et eſt triplex:vc;/volũta-
riũ cũ fit extra iudiciũ neceſſariũ/& iu
diciale:vt no.gl.inſt.de act.§.itẽ ſi qs.
Et iuramẽtũ dicit ſpẽs pbatiõis q̃dã.

¶ Iuramentũ aſſertoriũ eſt cum iuratur
de p̃ſenti vel de p̃terito ſic eſſe vel non
eſſe:fuiſſe vel nõ fuiſſe. Sed iuramẽtũ
pmiſſoriũ eſt qñ iuratur de futuro ali
q̃d daturũ vel facturũ. Aliquãdo etiã
iurat p execrationẽ.vt ſi hoc nõ fece-
ro:hoc accidat mihi vel filijs meis:
aut huiuſmodi. Ponit ergo triplex iu
ramẽtũ:ſcilicet promiſſoriũ:aſſerto-
rium:& confirmatoriũ:ſ; Hoſtien.in
ſum.de iureiur. & Bar.in.l.ſi quis eo.
ff.de fi.inſtru.xxij.q.ij.per totũ.& ha
betur li.iij.ſenten.diſtinc.xxxi. De pri-
mo.in.c.debitores.i.c.quintauallis.&
c.veniẽs.de iureiur. De ſecundo in.c.
fi.eo.ti. De tertio in.c.cum contingit.
eo.ti. Et iuramentũ vergit ſex modis
in peiorem exitũ:vt not. Archi.xxij.q.
iij.ſi aliquem. Et debet iuramentũ ha
bere tres comites:ſcilicet veritatẽ:iu-
diciu;:& iuſticiã.c.& ſi Chriſtus.de iu-
reiurã.&.c.animaduertendũ.xxij.que
ſtio.ij. Et hiere.iiij. vbi dicit. Et iura-
bũt i v̓itate iuſtitia & iudicio. Et iura
tum nõ extendit ad illicitũ mãdatu;
c.quintauallis.&.c.veniẽs.eo.tit.imo
preſtãs & recipiens iuramentũ cõtra
canones punit:vt no.i gl.pena.c.gra-
uis.de cenſi.alias iuramentũ eſt ſeruan
dũ niſi fiat in diſpẽdiũ anime:vel p ſu
periorẽ abſoluat.ca.ſi vero.eodem ti.

¶ Iuramentu; calumnie eſt cũ qs iurat
ſe bona fide & non animo calumniãdi
agere vel reſpondere:nec egiſſe:vel re
ſpõdiſſe:vnde illud. Illud iuret ꝙ lis
ſibi iuſta videt. Et ſi queret verũ non
inficiet. Nil promittet:nec falſa pro-
batio det. Ut lis tradet:dilatio nulla
petetur.c.ſ.de iura.calum.in gloſſ.iiij.

¶ Iuſiurandũ q̃uis cõpetentius poſſet
dici factum iuramentum:vel factũ iu
ratũ:eo ꝙ ſup facto iuratur:vel iuſiu
randũ:eo ꝙ ſuper iure qḋ iurãti cõpe
tit iuratur quaſi ius iuratum:placuit
tamen vt factum dicatur ius:quia ſu
per facto iuris iuratur:adijcitur iurã
dum:quia illud debet eſſe iuratum qḋ
antea fuerat iurãdum relatione facta
nõ ad id quod fit:ſed ad id quod fieri
cõuenit.l.ius pluribus.ff.de iuſti.& iu
re. Uel vt dicit Azo.forte ius ponit p
religione:quaſi diceret:iuſiurãdũ id
eſt religio firmanda. Unde iuſiurãdũ
idem eſt quod iuramentu; factum:&
dicit quandoq; conuentionale:quan
doq; iudiciale & neceſſariũ. Cõuentio
nale eſt quãdo a te peto aliq̃d:& tu ne
gas:tamẽ defers iuramentũ vt iure;.
ſi enim in hoc caſu iuro:vocat iuſiurã
dum cõuentionale & voluntarium:q2
extra iudiciũ ex cõuentiõe & volũtate
partiũ abſq; alia coactiõe iudicis pre
ſtatur. Iuſiurandũ iudiciale & neceſſa
riũ eſt eũ in caſu p̃miſſo iuro qḋ mihi
debet qḋ peto ſcilicet iudice i iudicio
mihi cõferente vt iurem. Ex hoc antẽ
iuramẽto donatur actio ei qui du; pe
teret rem ſua;:delato ſibi ab aduerſa-
rio iuramẽto vel a iudice:ſuam eſſe rẽ
illã iurauit:ab ipſo enim tunc pe eret
rem ſuam actione in factum que orit
ex tali iuramẽto. Et dicit Goffr. ꝙ du
plex eſt iuſiurandũ ſcilicet aſſertoriũ:
& pmiſſoriũ:& aſſertoriũ triplex eſt:ſc;
volũtariũ:vt eſt ꝯuentionale.ff.eodẽ
titulo.l.iuſiurãdũ. Neceſſariũ:quod
neceſſitate a iudice impoſita defertur
vel ſuſcipit:& nõ põt recuſari niſi ex iu
ſta cauſa.vt.ff.de iureiuran.l.mandã-
te. Et iudiciale quod i iudicio defert

Ayuntamiento de Madrid

vel refertur a parte parti: quod nõ eſt
neceſſarium ſubire: imo delatũ recuſa
ri poteſt hodie: licet olim nõ potuit re
cuſari: ſed referri. vnde vide glo. in. c.
fi. de iureiuran.

¶ Iurati dicũtur conſiliarij vel anciani
vel priores qui regunt vniuerſitatem.
⁊ dicũtur a iuramẽto quod preſtãt vt
eorũ officium fideliter exequantur. et
ſic vniuerſitas quẽq; hꜫ ſuos preſiden
tes qui diuerſis nominibus appellan
tur ſm loci cõſuetudinẽ. vide not. per
Abb. in. c. fi. in prin. de procu.

¶ Iuriſditio eſt poteſtas de publico in-
troducta cum neceſſitate iuris dicẽdi
vel equitatis ſtatuẽde: ſm Azo. ⁊ dr̃ a
nominibꝰ ius ⁊ ditio. i. poteſtas. Hec
autem quandoq; eſt ordinaria: quan
doq; delegata. Itẽ alia eſt plena. ſ. ſo-
lius principis. Alia autem ſemiplena:
aliorũ videlicet a principe. De hoc vi
de Specu. eodem tit. C. eo. l. iij. Nota
ꝙ quatuor dant iuriſditionẽ ordina-
riam. Primo lex inanimata vel canõ:
⁊ hoc in dubio: ſecus ſi apparet velle
dare delegatã. Secũdo lex animata:
ſcꜫ papa vel imperator: ⁊ non inferior
niſi ep̃s ſuo vicario. Tertio conſuetu-
do. Quarto vniuerſitas approbata:
vt mercatorum: cerdonũ: ⁊ aliorũ arti
ficuꜫ qui poſſunt de ſuo corpore crea-
re ⁊ eligere iudicem ordinariũ. Simi-
liter vniuerſitas facultatum artiũ vel
iuriſtarum. de hoc no. circa. c. cũ ab ec
cleſiarum. de offic. ordi. Et iuriſditio
prout eſt genus diuidiṯ in merũ impe
riũ: mixtũ imperiũ: ⁊ ſimplicẽ iuriſdi-
tionẽ. de quibus in litera M. require.

¶ Iuridicus eſt qui iura dicit ſm Iſido.
lib. xi. etymo.

¶ Iuriſprudẽtia eſt diuinarum ⁊ huma
narum rerum notitia: iuſti atq; in iu-
ſti ſcientia. inſti. ſ. ad faciendum: iniu
ſti ad euitandum: q2 non ſufficit ſcire
quid ſit iuſtũ vel iniuſtum: niſi ⁊ ipſa
rum rerum contrariarum vel corpora
lium habeat quis notitiam: ſecundũ
quã ſecundum varias cõditiones va
ria iura ſunt ſtatuenda. inſti. de iuſti.
⁊ iure. in prin.

¶ Iuriſperitus nõ preſumiṯ decipi. Pa-
nor. in. c. ſuper. de regula.

¶ Iure proprio dr̃ aliqua res vẽdi in in-
ſtrumento vẽditionis: qñ proprietas
transfertur in ementem.

¶ Iurgium dicitur quaſi iuris garrium:
eo ꝙ hi qui cãm dicũt: iure diſceptãt
c. forus. extra de verbo. ſig. arg. qd̃ iur
gia nõ ꝑtinent ad presbyteros: q2 nõ
tenentur eſſe iuriſperiti. xxxviij. diſ. q2
ipſi. nec pñt aduocare niſi in certis ca
ſibus. de poſtu. c. fi.

¶ Iuſtitia eſt conſtans ⁊ perpetua volũ
tas: ius ſuũ vnicuiq; tribuẽs: nõ quã
tũ ad actũ: ſed quãtũ ad effectũ. inſti.
de iuſti. ⁊ iure. in rubro ⁊ nigro. Iuſti-
tia enim eſt animi diſpoſitio: ⁊ mentis
affectus: qua quis dr̃ iuſtus (vt a grã
matica grammaticus) dum ſine pſo-
nax acceptiõe vel diſtinctiõe vult cui
libet (quantũ in ſe eſt) ius ſuũ tribue-
re. Et quot modis dicaṯ iuſtitia: not.
Archi. xxiij. q. i. c. vbi ſana fides. nam
dicit ibi. Iuſtitia eſt eq̃tas tolerãdi in
opiã: ⁊ temperantiã hr̃e in abundan-
tia. Itẽ eſt patriã ⁊ ſocios defendere:
q2 vera iuſtitia cõpaſſionẽ hꜫ: ⁊ nõ ex
odio: ſed bono zelo exercẽda ⁊c. vt ibi
dem. Item iuſtitia ſic deſcribiṯ. Eſt ha
bitus bonꝰ tribuẽs cuiq; ſuã dignita
tẽ: deo religionẽ: parẽtibꝰ obediẽtiaꜫ:
maioribꝰ reuerẽtiã: paribꝰ cõcordiã:
minoribus diſciplinã: ſibiipſi caſtimo
niã: ⁊ pauperibꝰ ſeu miſeris cõpaſſio
nẽ operoſam. Dicit ergo Tullꝰ ꝙ iu-
ſtitia eſt habitꝰ animi: cõi vtilitate ſer
uata: ſuã vnicuiq; tribuẽs dignitatẽ.
☞ Et Plato dixit ꝙ iuſtitia eſt virtus q̃
plurimũ põt i his q̃ minimũ poſſunt.
Itẽ ſic: eſt animi cõgrua diſpoſitio in
ſingulis rebꝰ recte diiudicãs cauſas.
☞ vide gl. inſti. vbi. s. Ubi etiam dicitur
ꝙ iuſtitia eſt mater iuris.

¶ Ius habet plura ſignificata. Primo. i.
rigor l. ſ. C. de legiti. et talis rigor iuris
in eccleſiaſticis negotijs nõ eſt ſernã-
dus: ſed ſola equitas. c. iterpoſita. de
appel. Secũdo: id eſt verborum con-
ceptio: vt cũ dicimus ꝙ in ſtipulatio-
nibꝰ verſaṯ ius: vt. l. ſi vnꝰ. §. pactꝰ ne
peteret. ff. de pac. Tertio. i. rectum vel
iuſtũ qd̃ deriuaṯ a iuſtitia. Quarto. i.

aqua pinguis. Quãdoq; capitur ꝑ toto corpe iuris. Alia plura ſignificata ponit Jo.an.de reg.iur.in ꝓn.li.vi. Breuiterius ſignificat ꝙ ſubiecta materia vel vſus cõis id recipiẽdi in tali loco in q̃ ꝑfert ſignificare declarat. Uſi ius eſt nomẽ gn̄ale.⁊ lex iuris ſpecies: ⁊ dr̄ ius quaſi iuſtũ.ſ.diſt.ius autem.⁊ ſm̃ Iſido.li.v.etymo. Omẽ aũt ius legibus ⁊ morib⁹ cõſtat ſm̃ Iſid.vbi.ſ. c.ij. Et diffinit̃ ſic: ius eſt ars bõi ⁊ eq̃: cui⁹ merito q̃s nos ſacerdotes appellat.i ſua iura cuilibet miniſtrantes. ff. de iuſti.⁊ iur.l.ſ.ij.r̄ñſo. Hoc eſt dicere ꝙ iuſtitia eſt collectio legitimorum preceptorũ que arctant nos ad obſeruandũ bonum ⁊ equum.i.vtilitatez ⁊ equitatẽ ſeu veritatẽ. Quamuis enim vſucapio cõtra equitatẽ videatur introducta: tñ ſubtili cõſideratione maxime innitit̃ equitati: cũ ꝑcipue equũ ſit quod publice vtilitati deſeruit. Ut dr̄ qđ in vſucapione vel ꝑſcriptiõe ex cã ⁊ ꝑ bono publico inducitur qñq; rigor cõtra naturalem equitatem: vt dr̄ in gl.ſ.diſt.ius autem. vbi datur qñq; ius quod non eſt iuſtum vel equũ: vt ibi exempla plura. Dicitur aũt ius a iuſtitia. Et aliter ſic diffinit̃. Jus eſt ꝑceptũ ſeu ordiatio ꝓncipãtis ſeu dn̄i circa ſubditos quantũ ad ea que pñt ſubeſſe poteſtati ſubditorũ. Talis aũt vel eſt deus: ⁊ tunc dr̄ ius diuinũ. Uel eſt natura: ⁊ tũc dicitur ius naturale. Uel eſt homo: ⁊ tunc dr̄ ius humanũ: qđ regitur duob⁹: vt in principio decre. Et ſic ſm̃ triplicem gradum ſummorũ diſtictũ eſt triplex ius: ſcꝫ ius diuinum: quod eſt preceptum ſeu ordinatio diuina: ⁊ ius naturale: ⁊ ciuile vt dr̄. Etiã aliqñ ius anguſtioſum: aliqñ iniquum. vt inſti.de ſena.ter.in gl.§.ſ.

¶ Jus naturale eſt qđ eſt cõe omni nationi: eo quod vbiq; inſtinctu nature habetur: nõ aliqua cõſtitutione facta ab homine: ſed ab ipſo nature cõditore: vt maris ⁊ femine ɔiũctio: liberorũ ſucceſſio ſcꝫ in bonis parẽtũ: vel etiã per carnis ꝑpagationẽ: nõ per hereditatem: q̃ illa ſucceſſio nõ eſt naturalis: vt eſt gl.ſup.ver.ſucceſſio. diſt.j.c.ius aũt.vbi ponit̃ hec diffinitio: puerorũ educatio: cõmunis oim poſſeſſio (q: iure naturali omnia ſunt cõmunia.i. cõmunicãda tpe neceſſitatis.c.ſicut xlvij.diſt.) ⁊ omniũ vna libertas: acquiſitio eorũ que in celo: terra mariq; capiũtur. (gl.dicit. Hec eni ⁊ alia que in nullius bonis ſunt: cedũt occupanti: id eſt ɔcedunt̃.) Jtem rei depoſite vel pecunie ɔmodate reſtitutio: violẽtie ꝑ vim repulſio. Nã hoc ⁊ ſi q̃d huic ſimile eſt: nunq̃ iniuſtum: ſed naturale equũq; habet̃ ſm̃ Jſid.lib.v.c.iiij. Et eſt tex.totius.c.ius autẽ.diſt.ſ.⁊ ibi vide gl.huius diffinitionis. Jtẽ ius naturale eſt qđ in lege ⁊ euãgelio ɔtinet̃ quod quis iubetur alteri facere qđ ſibi vult fieri: ⁊ ꝓhibet̃ alteri inferre qđ ſibi nolit fieri.di.ſ.in ꝓn.⁊.l.diſti.põderet (al's ɔſideret) in ꝓn.⁊ in aut. vt cũ de appel.cog.§.cetex.c.dilecti.de maio.⁊ obed. Unde. Quod tibi vis fieri: mihi fac: qđ nõ tibi: noli. Si potes in terris viuere iure poli. Uel aliter. Jus naturale dr̄ vno modo mot⁹ ex inſtinctu nature ꝑueniens quo ſingula animalia ad aliq̃d faciendũ inducũt̃. Eſt eñ debitũ quod dã qđ natura cuilibꝫ repreſentat: ⁊ hoc debitũ ſm̃ Jſid. cõmune eſt omni natiõi: eo ꝙ inſtinctu nature vel naturali ɔditiõe vbiq; hr̄: ⁊ non ex ɔſtõne aliqua facta ab hoie. Jtẽ ius naturale dr̄ inſtinctus nature ex ratione ꝓueniẽs. Et ſm̃ hoc ius omnia dicuntur cõia.i.cõmunicãda: vt ſupra dr̄. Jtem ius cõe dr̄ induſtria hominum ſtatutũ. Jtem ius naturale dr̄ equiſſimum. Jtẽ ꝑcepta naturalia ſunt que in lege ⁊ euãgelio cõtinẽtur. vt nõ furtum facies: nõ mechaberis: ſed quod tibi vis ⁊c.ca.preal. Jus autem naturale.in glo.vbi prima deſcriptio data eſt ſm̃ motuꝫ ſenſualitatis. Alie autem ſm̃ motũ ratiõis. Jtẽ ius naturale ſm̃ gl.ſ.inſtit.de iur.natura. gẽtiũ ⁊ ciui.põt dici quatuor modis. Uno modo ius gẽtiũ.inſti.de re.diui. §.ſingulorũ. Secundo ius pactorũ.ff. de pact.l.ſ. Tertio ius contrariũ.ſ.qđ reſcidit pacta: vt reſtitutio miõris.ff. de minori.l.ſ. Quarto ꝑ inſtictu natu

Ayuntamiento de Madrid

re.vt qđ in lege moſaica: vel euange-
lio cōtinet. Item ius naturale in qua
tuor differt ab alijs iuribus.ſ. in origi
ne: in dignitate: in amplitudine: ⁊ ſen
tentie rigore: vt declarat gloſ.j.diſt.v.
nā cepit ab exordio naturalis creatu-
re: ⁊ nullam patitur immutationem: ⁊
ſibi omnia cōmunia ſunt: nec contra
ipſum fit diſpenſatio: ſed de alijs iuri
bus ſecus. vt ibi.

¶ Ius ciuile inuenitur accipi diuerſimo
de: vt di.j.c.ius naturale. Ciuile autē
vno modo eſt quod quiſq; ppłus vel
queq; ciuitas ſibi ꝓprium diuina hu-
manaq; cā conſtituit ſm Iſido.lib.v.
Secundo đr ius ciuile ex.l.xij.tabula
rum. Tertio dicitur qđ ex legib9 ple-
biſcitis: cōſtitutionib9/ſenatuſcōſul-
tis: principū decretis: vel autoritate
prudentum inuenitur. Quarto đr ius
qđ non eſt pretorium. Quinto đr di-
ſputatio prudētiū: que fuit facta ſub
lege.xij.tabulaꝝ. Sexto quicquid ha
bemus ſcriptū de iure. Septimo qcqd
iure naturali vel iure gentiū ſubtrahi
tur: vel qđ nō eſt ius naturale nec gen
tium: ⁊ ſic capiendo ius canonicū đr
ius ciuile: ⁊ ſic ſumitur.j.diſt. ius autē
naturale: vt in glo.j.not.in fine. Et qr
ita diuerſimode ius ciuile inuenitur
accipi in iure. de prima acceptiōe ha-
bes inſtit. de iure natu.§.j. De ſecun-
da habes.ff. de iuſtitia ⁊ iur. lege ius
ciuile.§.hec igitur. ¶ De tertia ⁊ qn-
ta.ff. de origi.iur.l.ij.§.diſputatio. De
quarta.l.ius ciuile.prealleg.in pncip.
De ſexta.ff. de varijs ⁊ extraor.cog.l.j.
§.proinde. De ſeptima inſtit. de vſuca
pio.in prin. vt eſt glo.in.§.ſed ius qui
dem ciuile.inſti. de iure natu.gentiū
⁊ ciui. Item ius ciuile dicitur triplr.
Primo pro eo qđ in vnaquaq; ciuita
te ſeruatur: ⁊ ſic dicitur in genere. Se
cundo in ſpecie dicitur ius proprium
certe ciuitatis: ⁊ ſic loquit.§. alie.in-
ſtit. Tertio đr per excellentiā ius Ro-
manorum qñ non exprimit proprium
nomen ciuitatis: ⁊ ſic in ver.ſed ⁊ quo
ties.inſtitu.eo.ti.prealleg. ⁊ ſic cōcor-
dat.§.omnes populi.cum dicto verſi.
in quo.§.dicitur quod omnes popu-
li reguntur legibus emulgatis ab im-
perato. in ver. dicitur quod vnaque-
q; ciuitas iure ſuo ꝓprio vtit. ſed pri-
mum intelligitur de generali: ſecūdū
de particulari.

¶ Ius autem gentium eſt ſedium hoſti-
lium occupatio: munitio: bella: capti-
uitates: ſeruitutes: poſtliminia: fede-
ra: paces: inducie: legatorum nō violā
dorum: vel violandorum regio: cōnu
bia inter alienigenas ꝓhibita: ⁊ ideo
ius gentium appellatur: quia eo oēs
fere gentes vtuntur. c.ius gentium.j.
diſtinctio.

¶ Ius aureorum annulorum ſecundū
quoſdā dicitur quod olim liberti an-
nulos aureos ferre non poterāt: ſed
ſm Azo. eſt priuilegium quod conce
debat libertis in ſignū ſemiplene in-
genuitatis: viuebant enim ingenui:
ſed moriebantur vt liberti. C. de iure
annul.aur.in rub.

¶ Ius militare eſt belli inferēdi ſolenni-
tas federis faciēdi nexus: ſigno dato
egreſſio in hoſtes: ⁊ pugne cōmiſſio.
item ſigno dato receptio. item flagitij
militaris diſciplina ſi loc9 deſerat. Et
ſm canones qui fugit in bello publi-
co infamis eſt. vj.q.j.infames. Et ſm
leges capite puniunt.ff. de re milita.l.
omne delictum.§.qui in acie. Itē ſti-
pendiorū modus: dignitatū gradus:
premioꝝ honor: veluti cū corona vel
torques datur. Item prede diuiſio: ꝓ
perſonarum qualitatibus ⁊ laborib9
iuſta diſtributio: a principis portio.
vt diſt.j.ius militare. ⁊ ſm Iſid.li.v.c.
vij. Et ergo non omnia q̄ in bello ca-
piuntur ſunt principis: qr đr hic prin
cipis portio: ſed ipſe tenet ea diuide-
re: ſm numerum ſeu naturam perſona
rum. ſic etiam rex cuius ſunt omnia.
xxiij.q.v.dicat.

¶ Ius poſcendi eſt ex habitatione domi
cilij ⁊ communitatis.

¶ Ius patronat9 eſt autoritas: ſiue ptās
quam patronus hꝫ in libertū. Aliter
ſm Hoſ. eſt autoritas ſiue poteſtas ꝓ-
ueniens ex beneficijs ante conſecra-
tionē eccleſie collatis. Et prouenit ex
tribus: ſcilicet fundatiōe: donatione:

Ayuntamiento de Madrid

⁊ edificatiõe: vel ſola collatiõe: vt. xv. vj. q. vij. filijs. ⁊. c. quicũq;. xviij. q̃. ij. abbates. Vñ. Patronũ faciunt dos: edificatio/fund9. Cõpetit aũt patrono aliq̃d honoris/vt ſi ecc̃ia non fuerit collegiata/preſentet. Sed ſi fuerit collegiata: tunc nõ electioni p̃lati faciende: ſed iam facte honeſti9 patroni poſtulatã aſſenſus: niſi ex ſpeciali cõceſſione obtineat vt partes ſuas interponere debeat electiõi tradẽde. c. nobis. de iur. patr. Item h3 aliq̃d honoris q2 primus in pceſſione incedit/vt xvj. q. xij. piemẽtis. Habet aliud oneris/q2 tenet defendere eccleſiã ab oĩbus oppreſſionib9. vt. xvij. q. vij. filijs. ⁊ h3 aliud vtilitatis/q2 ſi migret ſeu al's vergat ad inopiã/alenr ſeſt de bonis eccl'ie/vt. c. filijs. preaiie. ⁊. c. q̃cunq;. Vñ. Patrono debetur honor/onus/vtilitaſq;. Preſentet/p̃ſit/defendat/alatur egenus. Põt etiã p̃ronus preter egeſtatẽ aliquos redditus moderatos habere ab ecc̃ia cui9 patronus exiſtit. Sine p̃ſentatiõe inſtitui quis non d3 in ea ecc̃ia que patronũ habet. Et ſi ſpretis patronis hoc factũ fuerit/ſm rigorem iuris inſtitutio eſt retractanda. e. ti. c. illud. vel irrita nuntianda/⁊ ad inſtituentis verecundiã inſtitutus amonẽdus eſt/et alius quẽ patronus dignum elegerit ordinãdus/vt. xvj. q. vij. decernim9. Sed ſi laicus p̃ſentet vnum/⁊ poſtea variet alium p̃ſentando: videt a prio diſcedere: poſteriorẽ p̃ſentando. ff. de procur. l. ſicut. §. vlti. Et tunc vr arbitrio epi relinquendũ quis eorum alteri preferat. ij. diſt. c. eccleſiaſtici. vide. c. quod autem. de iur. patr. vbi de hoc. c. cum aũt aduocatus. Itẽ ius patronatus quandoq; aduocatio: q̃nq; vicedominat9: vel cuſtodia: vel guardia: vel ius eſt frequentationis vel pceſſionis: ⁊ quandoq; gratia: vt in gl. ſ. cap. quia clerici. de iure patron. ⁊ ſm Hoſ. in ſum. eo. ti. vbi ponit ſupradicta. Et nota q; ius patronatus nõ perdit quis per damnationẽ: vel cõfiſcationem iudicis ſecularis. gloſſ. eſt in verſi. ſubiecte. §. rurſus. in fi. c. paſtoralis. in clemen. de re iudi. ⁊ eſt no. dignum. Vnde vbi fit confiſcatio bonorum: nõ confiſcat ius q̃d non tranſit ad heredes extraneos: ſ3 tm̃ ad filios. l. ſ. ⁊ ibi glo. C. de bo. que libe. ideo nõ cõfiſcatur ius patronat9 libertorum: vel emphyteoſis eccleſiaſtica: vel feudum: vt ibi ſm Bal. ⁊ i. l. qui ſe p̃ris. C. vnde liber. Item p̃ſentatus ab eo q̃ ius preſentandi h3 ⁊ idoneus nõ admiſſus a prelato: ſi patronus non variet: habet ius in re: ⁊ poteſt agere cõtra inſtitutum a nemine: vel a falſo patrono preſentatũ. de re iud. c. cũ Bertoldus. ⁊. c. decernimus. xvj. q. vij. Si autem verus patronus variat: prim9 preſentatus nõ h3 ius ad agendũ cõtra ſecundum preſentatum ⁊ inſtitutum: ſed poteſt agere contra prelatu3 qui eum preſentatũ idoneũ malitioſe non admiſit differendo eũ inſtituere: ⁊ difficultates ingerendo: vt puideat ei in beneficio competenti. iuxta. c. paſtoralis. eo. tit. Item ius patronatus transfertur in aliũ gratuito titulo: cũ ſit ſpirituali annexũ niſi cũ vniuerſalitate tranſeat: vt. c. ſeculum. eo. titu. vnde verſus. Jura patronat9 trãſire facit nouus heres. Res permutata: donatio: venditioq;. Item plerũq; hoc nomen eccleſia p iure patronat9 ſupponit. xvj. q̃. vltima. ſi plures. xv. q. iij. nemini. ⁊. c. ſ. de iur. patrona. Et ergo ſi q̃s vtatur tali ſimplicitate verborum: dono tibi eccleſiã vel concedo intelligitur donare ius patronat9 q̃d habet in ea. c. quod autem. eo. titu.

¶ Jus publicum conſtat in ſacris ſacerdotibus ⁊ magiſtratibus ſm Iſido. lib. v. etymo. c. viij. ff. eo. ti. l. ſ. §. publicum. ⁊. ſ. diſt. c. ius publicum. vbi gloſ. dicit. qui ledit ſacerdotes vel res ſacras ab omnibus tanq; pro publico crimine accuſari põt. ij. q. ſ. in primis. Vel ſic. Jus publicum eſt quod generaliter: (alias principaliter) ad publicam deſeruit vel ſpectat vtilitatẽ: vel ptine in portis vel in muris ciuitatis ⁊ alijs ſacris iudicibus: vel ſacerdotibus: vel magiſtratibus: aliquid committatur: vel inferatur.

Ayuntamiento de Madrid

¶Ius priuatū dicitur qđ ſpecialiter ad ſingularez vtilitatē alicuius pertinet: ſecundario tamen etiā ad rempublicam: vt in pactis ⁊ cōuentionibus mutuis priuatoꝝ ſpecialiter initis cōſpicitur. inſti. de iuſti. ⁊ iur. §. ij.

¶Ius reipublice: ſcilicet alterius ꝙ romanorum: eſt ius cuiuſlibet ciuitatis: indubitanter ſm oēs: quia ciuitates regulariter vtuntur iure priuatorum: vt. ff. de verb. ſig. l. eum qui. ⁊. C. eo. tit. in rubri. l. ſ. in glo. ſ. lib. x.

¶Ius quaſi naturale eſt quod dñs vel patronus habet in ſeruū ⁊ libertum.

¶Ius quiritum dicit a quirino. i. a Romulo: et eſt ꝓprie Romanoꝝ: qꝛ nulli tenēt hoc ius niſi quirites. i. Romani ſm Iſid. lib. v. ety. ⁊. ſ. diſt. c. ius quiritum. in quo agit de legitimis heredibus: de tutelis: de curationib9: de vſucapionibus. Conſtat aūt ius quiritū ex legibus: ⁊ plebiſcitis: ⁊ ſenatuſconſultis: cōſtitutionibus principū: edictis ſenatoꝝ: ⁊ rñſis prudentū: vt ſm Iſido. ibidē. ⁊ diſ. ij. in prin. vbi de ſpeciebus Romani iuris: de quibus oībus lex: plebiſcitū: ſenatuſconſultum: pretoꝝ edicta: rñſa prudentuz ⁊c. que ſunt require loco ſuo. ⁊ inſt. de iur. nat. gen. ⁊ ciuil. §. cōſtat. ⁊ ſeq. vbi hoc ius apud romanos tm̄ reperit. diſti. j. ius quiritū. Et dicuntur romani oēs qui Romano imperio ſubſunt: ꝑut dicit. Propriū romanoꝝ eſt habere filios in poteſtate: ⁊ etiam gentiles ſunt ſub Romano imperio. Nā imperator eſt princeps totius mundi: vt ibi glo.

¶Ius ſibi facere vel dicere: eſt qđ manifeſte ſpectat ad iudicis officiū: ſcȝ qđ a iudice faciendū ſit: ſibi vēdicare: veluti ſi quis rem ſuā propria rapit autoritate: putans ſibi hoc licere: ⁊ in iure cōfitetur ſe hoc feciſſe de quo queꝛit: vtroq; caſu ipſe facit: vnde dȝ ſubſtinere cōtrariū calculū. i. cōtrariā ſentētiam: vt pro debito quo teneris alicuius pignus tuū capit te inuito: ius qđ ſibi iure competebat amittit.

¶Ius habere in re: ⁊ ius habere in rem: ſunt diuerſa. de conceſ. preben. lib. vj. c. fina. ⁊ clemen. vnica. de ſequeſt. poſ. verſi. ⁊ nihilominus.

¶Ius pretoriū eſt quod pretores induxerunt: adimendi: ſupplendi: vel corrigēdi iuris ciuilis grā: vt. ff. de inſti. ⁊ iur. l. ius autē. Hoc etiam ius honorarium dicitur: quia qui honores gerūt: ſcilicet magiſtratus: autoritatez huic iuri dederunt: vt inſti. de iur. nat. gen. et ciui. §. pretoriſq; edicta.

¶Ius ſuccedendi habet heres: item patronus in bonis liberti.

¶Ius verſutū dicuntur preſtigie ſiue captiones verboꝝ quibus obumbrātur delicta. ⁊ dicunt verſuta ſm Azo. quia quis repellebat ab actione per quaſdam verſutias. i. machinationes verborum. Uel ſm Martinū dicitur verſutum ad exēplum veſtimēti: qñq; eſt illud intus qđ debet eſſe extra ⁊c. Sic etiam erat verſutum ius quo illud qđ erat puniendū abſoluebatur: et quod erat abſoluendum: puniebatur.

☞ Iuris prudentia eſt diuinarū atq; humanarum rerum notitia iuſti atq; iniuſti ſciētia. inſti. de iuſti. ⁊ iur. in prin.

¶Iuris auſpicium. i. exordiuȝ litis: vt in c. paſtoralis. de cau. poſ. ⁊. C. de excep. l. pe. ⁊ de codicil. l. vlti. ſ. reſponſo.

¶Iuris ꝑcepta tria ſunt: ſcȝ honeſte viuere: alterum nō ledere: ⁊ ius ſuū vnicuiq; tribuere. Inſtituta de iuſt. ⁊ iur. §. iuris ꝑcepta. concor. c. cū deuotiſſimam. xij. q. vbi dr̄ qđ ſummum bonū in terris eſt iuſtitiā colere: ⁊ vnicuiq; ⁊c. Sed queꝛit: vtrū ſeipſum quis ledere poſſit? Et videtur qđ ſic: quia qđ de vno cōceditur de altero negatur: ⁊ econtra. xxv. diſt. qualis. xvj. q. iij. ca. ex eo. ff. de iudic. l. cum pretor. ff. de condi. et demonſtra. l. cum ita legatū. ⁊ gl. in. c. nonne. de preſum. Sed hic dicit alterum non ledere: ergo videtur permiſſum ſeipſum ledere. facit ad hoc. l. et ſi damnū. §. ſi pater. ff. de pecu. Et ſic videtur ꝙ clericus ſe vulnerās aīo irato: nō ſit excōicatus. Cuius contrariū tenent doct. per. l. omne delictū. §. qui ſe. ff. de re mili. Et videt ex alio ꝙ non permittit militi armate militie vt manus violentas in ſeipm̄ immittat: ergo nec militi ſpirituali. Etiam nullus eſt

Ayuntamiento de Madrid

dn̄s ſuoꝝ mēbroꝝ.l.liber homo.ff.ad l.aquil.So.dicit Jo.fabri.qđ quis ledens ſeipſum nō incidit in canonem: ſi quis ſuadēte ⁊c.xvij.q.iiij.quia ille loquitur vbi alius eſt agēs:⁊ alius patiens.⁊ ſic credit talem non eſſe excōicatum:ſed alias grauiter puniēdum. Sed opinio doctoꝝ dicēs cōtrariū eſt verior.ſ.ꝙ talis eſt excōicatus.Idē tenet Jo.an.i.c.cū cōtingat.de ſen.excō. Etiā mutilās ſeipſum eſt irregularis: ſicut mutilās alium.c.j.de homi.Et ſi ꝓhibitū eſt neqꝫ aliū ledat:multo fortius ne ſeipm̄:qꝛ charitas incipit a ſeipſo.c.niſi ſpecialis.de vſu pal.⁊ de pe.di.iij.qui vult.⁊.c.ſi nō licet.xxiij.q.v.

¶ Jus canonicum diuiditur in decretū: et decretales:quarum volumē dicitur extrauagans in quinqꝫ libris:maxime reſpectu iuris ciuilis.Quorum librorum materia his habetur verſibus.

Pars prior officia creat eccleſieqꝫ miniſtros.
Altera dat teſtes:⁊ ceteras iudicioꝝ.
Tertia de tribus ⁊ vita preſbyteroꝝ.
Dans thorum quarta mulierum qui docet eſſe.
Ultima de vitijs ⁊ penis tractat eoꝝ.

¶ Uel in vno verſu.

Judex:iudicium:clericus:ſponſalia: crimen.

¶ Quilibet aūt liber habet plures rubricas ſiue titulos in quibus ꝑmittit̄ materia in gn̄ali de qua tractat̄ in capitulis ſequētibus in ſpeciali. Sub qualibet aūt rubrica ſunt vnū aut plura capitula que dicunt̄ decretales vel cōſtitutiōes.⁊ aliqn̄ in capitulis ſunt.§.§. Unde qn̄ allegabis aliquid ex decretalibus:nō allegabis librū:ſed titulū: et capitulū in eodē:⁊ ſi ſit capl̄m longum dices cap.tali circa prin.mediū: vel finē.Uel ſi ſint in capitulis paragraphi:allegabis tali ca.§.j.vel.ij. Et poſt cōpoſitiones qnqꝫ libroꝝ dictoꝝ per magiſtrū Raymundū capellanū Gregorij pape noni circa annum dn̄i M.ccxxxj.elapſis multis annis: vꝫ anno a natiuitate vel incarnatiōe dn̄i M.ccxcviij.nonas Martij:pontificatus Bonifacij.viij.anno.iiij.cōpilatus eſt liber ſextus:nō quidem ſextus cum alijs quinqꝫ partialibus ꝑdictis in vno volumine:ſed liber ſpecialis cōtinens etiā quinqꝫ partes:⁊ ſupplens defectus caſuū emergentium in libris decretaliū non cōprehenſoꝝ.Deinde clementis cōſtitutiones: a Clemente papa quinto ſub anno dn̄i M.cccxj. in cōcilio Uiēnenſi:qđ ſex menſibus tantum durauit:cōcepte ⁊ edite ſunt: licet idem Clemēs morte preuētus:ad publicū non perduxerit.Sed Joānes papa.xxij.de poſt compleuit:correxit: mutauit:⁊ executioni demādauit.Et fuerunt ꝓmulgate anno dn̄i M.cccxix.calend.nouembris. De hoc vide glo.in proemio Clementi.ſuper verbo Nouembris:⁊ verbo pōtificatus.Et dicit Jo.an.quod iſte liber non debet allegari ſeptimus:ſed debet intitulari Clemētine:ſcilicet cōſtitutiones Clementis quinti.Sed decretum qđ magiſter Gratianus circa annū domini M.cix.compilauit diuiditur in tres partes.Prima dicitur diſtinctiones: quia eſt diſtinctū per centum ⁊ vnam partes:quarum quelibet habet vnum vel plures canones:que vlterius ſubdiuiduntur in paragraphos ⁊ verſiculos.Sed ſcd̄a pars decreti nominatur cauſe:qꝛ cōtinet in ſe triginta ſex cauſas:a quibus nomen accepit.Que vlterius ſubdiuiduntur in queſtiones: ⁊ he in canones:qui vltra in paragraphos ⁊ verſiculos ſubdiuidi poſſunt. Tractatus autem de penitētia imponitur in cauſa trigeſimatertia in queſtione tertia.Et habet ſeptem diſtinctiones:quarum quelibet habet canones plures:cum paragraphis ⁊ verſiculis ſuis. Tertia ⁊ vltima pars decreti nuncupantur de cōſecratione:⁊ habet ſub ſe quinqꝫ diſtinctiones cū canonibus vel capl̄is paragraphis vel verſiculis.Unde decretū dat centum diſtinctiones ⁊ vnam.Trigintas cauſas ⁊ ſex addit tibi mixtas.Diſtinguit ſeptē penitentia:cōſecrat quinqꝫ.Autorem quarū tibi declaro Gratianū. Et in dictis quatuor libris ſatis patet modus allegandi qui in fundamētis

Ayuntamiento de Madrid

alumnoꝝ iuris poni conſueuit: quare
his superſedeo.

Jus vero ciuile diuidit in quatuor li-
bros principales: ſcꝫ. Digeſtū. Codi-
cem. Inſtitutiones. Autēticas. Qui-
bus additur collatio decima: ſeu liber
feudoꝝ. Primus ergo liber iuris ciui
lis eſt digeſtū: qui cōtinet leges ⁊ ſta-
tuta romanoꝝ: et diuiditur in tres li-
bros principales: ſcꝫ digeſtū vetus qḋ
habet libros ꝑtiales viginti quatuor.
Infortiatum: qḋ habet libros partia-
les quatuordecim. Et digeſtū nouuꝫ:
qḋ habet libros partiales duodecim.
Quibus cōnumeratis erūt libri par-
tiales quinquaginta digeſti veteris
infortiati ⁊ digeſti noui. Et vocat di-
geſtum ſeu etiā pādecta: vel liber pan
dectarum. vide ſupra in lr̄a D. Scḋs
liber iuris ciuilis vocatur Codex: qui
cōtinet ſtatuta ſanctiones ⁊ precepta
imperatoris. Et fuerunt tēpore Iuſti-
niani imperatoris tres codices: ſcilꝫ
Codex Gregorianus: Hermogenia-
nus: ⁊ Theodoſianus: de quibus co-
dicibus extrauagātibus diuus Iuſti-
nianus animū ſuū ad imperiales con
ſtitutiones dirigēs vnum codicē fieri
fecit quem ſuo felici noīe intitulauit.
Codex Iuſtiniani: vt in rubrica ꝓemij
codicis. Et diuiditur iſte liber in duo-
decim libros partiales: quoꝝ nouem
primos doctores legere ſolēt. ſed vlti-
mi tres qui longe poſt primos nouem
cōpoſiti ſunt raro legi conſueuerunt.
In quoꝝ allegationibus hoc eſt ſpe-
ciale qḋ ad tit. ⁊ ad. l. cū. §. additur nu
merus: vcꝫ liber. xi. xij. ⁊c. vt. C. de mu-
rilegulis ⁊ gynecia, ⁊c. libro. xi. ⁊. C. de
digni. l. ſi vt ꝓponis. lib. xij. Tertius li
ber principalis dicitur autēticum vel
autenticorum: ⁊ ſunt quedā excerpta
quaſi ꝑdictoꝝ libroꝝ ſummula. Et di
uiditur iſte liber in nouē collationes:
quarum quelibet ſubdiuidit in titu-
los: ⁊ tituli nō in leges: ſed in paragra
phos. Et differunt autenticū ⁊ auten
tica: qꝛ autenticum volumē eſt per ſe:
ſed autentica eſt lex vna vel paragra-
phus incorꝑatus libro codicis: ⁊ anti
quo iuri ſuperadditus. Et allegat ſic.

C. de epiſ. ⁊ cleri. autēti. gn̄aliter. C. de
ſacroſanc. eccle. autenti. multo magis.
Sed in autētico ſimplr̄ allegatur titu
lus ⁊ paragraphus: vt in autentico vt
iudices ſine quoquo ſuffra. §. tali vel
tali. ⁊ ſufficit. Itē decima collatio inti-
tulatur liber feudoꝝ: ⁊ habet duos li-
bros partiales: quoꝝ quilibet ſubdiui
ditur in titulos: ⁊ iſti in capitula ⁊ pa
ragraphos. Quartus liber principa-
lis legū dicitur inſtitutiones vel inſti-
tuta. Et iſte diuidit in quatuor libros
partiales: ⁊ eſt introductorius in ius
ciuile ⁊ canonicū: maxime quoad de-
clarationem terminoꝝ in vtroq; iure
vſitatoꝝ qui tanq̄ oſtiū in domū pre-
bet introitū in ſapientiā iuris. Quare
conſulitur oībus quaſi modo genitis
iuris alūnis lac iuris cōcupiſcētibus:
per inſtitutiones documenta ſua pri-
mordialia capeſſere ⁊ nutrimēta: vt ta
li doctrina primitus infortiati: ſecuri9
mereantur inherere ſanctioni Iuſti-
niani imꝑatoris chriſtianiſſimi. Nul
lus ergo ꝑſumptuoſe ſine inſtitutio-
num doctrina: iuris maxime ciuilis
ſublimitates tentet aſcendere: ne cor-
ruat ex alto qui ſatagit volare ſine pē-
nis. Et hec de noībus diuiſionibuſq;
libroꝝ principaliū iuris vtriuſq; ſuffi-
ciant. Quoꝝ modū allegādi in ſingu-
lis cū exēplis ſuis vide in fundamēto
iuris. Et nota q̄ ius ciuile triplr̄ ſe ha
bet ad ius naturale: ⁊ tres oꝑationes
circa ipſum ⁊ eius materiā exercet: ali-
ter tn̄ et aliter. Nam ius ciuile primo
addit ſuꝑ naturalē determinationem
per congruos modos: vt eſt videre in
delictis: verbi gr̄a ius naturale ⁊ eius
rectitudo dictat delicta puniri. inſtit.
de oblig. que ex deli. naſc. in prin. ff. de
fur. l. j. Et ita oīa ꝑcepta decalogi ſunt
a iure naturali ſuꝑ illis principijs fun
data que ponit iuriſcōſultus. de inſti.
⁊ iur. ff. e. ti. l. iuſtitia. §. j. ⁊ in ꝓe. dec. ſ.
honeſte viuere: alterū non ledere: ius
ſuū cuiq; tribuere. Scḋo rectitudo na
turalis vult nemini ſubtrahi qḋ ſuum
eſt: ⁊ ius legale diſtinguit actus ab illa
rectitudine deuiantes. ſ. actū furādi:
fenerandi: rapiendi ⁊c. Et vltra hec

...TECA MUNICIPAL MADRID
Ayuntamiento de Madrid

oſtendit quõ vnus illo℞ actuum plus vel min⁹ deniet a rectitudine nature: et ſm illud maiores ſiue minores penas ſtatuit. Tertio declarat: nam iure naturali rectũ eſt nemini cũ alterius iniuria vel detrimẽto locupletari: non tñ habet ex eodem iure ſi ſit poſſibilis euẽtus in quo quis locupletari poſſit cũ alterius iactura: ſine tñ eius iniuria: ſicut in p̃ſcriptionibus ⁊ in vſucapione. De iſta triplici operatione loquitur. l. ius ciuile. ff. de iuſti. ⁊ iur.

¶ Iuſtitiarij ſunt qui deputant ad iuſtitiam faciendam: ⁊ eſt vulgare apulie: vt in. c. literis. de pigno.

¶ Iuſtũ eſt qđ ex precepto vel ſuperioris ordinatione alicui conceſſum eſt: ⁊ ſic iuſtũ eſt illud qđ ordinat iure. l. iuſte. ff. de acqui. poſ. Sed iuſtitia eſt habitus ſeu virtus ſuperioris ad p̃cipiendum bonũ ſubdito℞. Quare ⁊c.

¶ Iuſtũ ⁊ honeſtũ ſi cõcurrunt: p̃ferendum eſt iuſtu3. Panor. in. c. bone memorie. in. xiiij. no. de poſtu. prela.

¶ Iuxta aliqñ exponitur. i. prope vel a latere. extra de maio. ⁊ obe. c. ſolite. verſ. hoc antẽ prudenter. Aliquãdo. i. ſm: vt iuxta verbum apoſtoli. i. ſm. extra de baptiſ. c. maiores. circa princ. ⁊ dic ꝙ qñq; ponitur ſimilitudinarie: vt tu viuis iuxta Petrũ. i. ad ſimilitudine3 Petri. Aliquando ſignificat vicinitatem tẽporis: vt iuxta feſtũ paſcatis. i. ꝓpe. ⁊ vide no. extra de verb. ſig. Item adde quot modis iuxta ſumat. Bar. in. l. ſ. ff. de teſta. in extrauag. ad reprimendam. in verſi. iuxta.

¶ De K ante A.

Kalende ſunt certi dies mẽſium a calo grece qđ eſt voco latine: vt not. in. l. q̇ ante Kalẽdas. ⁊ in. l. eũ qui. ff. de verb. oblig. q2 promiſſio talis. ꝓmitto ante Kalendas: dupl̃r accipi põt. ſ. ante finitas. et in dubio interpretatio debet fieri cõtra ſtipulatorem. l. veteribus. ff. de pact. l. quicquid aſtringẽde. ff. de ver. obli. Ergo perinde eſt ac ſi ꝓmiſiſſet ante kalendas finitas: ⁊ tunc bene ſequit qđ qui aliqd promiſit ante Kalẽdas ſit illi ſilis qui ꝓmiſit Kalendis. Et allegant iſti tex. cum ratione p̃miſſa in argumentũ ad teſtes cõcordandos: quo℞ aliqui deponunt ante guerram: alij poſt: vt qui dixerũt poſt: intelligant poſt inceptã: et qui ante: intelligant ante guerrã finitam. ⁊ hoc fuit dictũ Ange. ⁊ Imo. l. ſi quis peremptorie. ſup. ſ. gl. ⁊ doc. l. ij. §. penul. ⁊. l. iij. §. cũ quid. ff. ſi cert. pet. per Bart. in. l. ſ. C. de vſufru. l. inſulã. §. penul. ff. ſolu. mat. per Iac. but. in. l. ſed ⁊ ſi poſſeſſioni. §. item ſi iurauero. Imol. ff. de iureiurã. l. inter ſtipulantẽ. §. ſ. ff. de verb. obli. Inno. in. c. cũ contingat. de offic. deleg. in. c. cũ tu. ⁊ gloſ. magiſtralis in. c. in noſtra. de teſti. Et aliqui dixerũt qđ teſtes tales ideo cõcordantur: ne puniant de falſo: nõ vt probẽt: vt per doctores in legibus allegatis. Alij dicunt ꝙ concordantur vt probent: vt per glo. in. d. c. cũ tu. Sunt ergo kalende prima dies in quolibet menſe: etiã dicte a colo: q2 antiqui colebant primũ diem mẽſis: ⁊ ſic dicunt quaſi colẽdi. Vel dicunt a verbo greco calo. i. voco: q2 Romani habebant precones quos prima die menſis mittebant per terrã dicẽtes: vocat vos ſenator ad nundinas: preparate vos. de hoc eſt glo. not. in. l. cũ biſſextus. ff. de verb. ſig. que etiam declarat nonas et idus. de quibus vide in fine primi libri cõpoti chirometralis: ⁊ in alijs. Itẽ in fine libri. vſ. in gl. ſ. ſuper data libri.

¶ De L ante A.

Labra ſunt imagines que diſtillant aquam: ſalientes ſcilicet aque: ⁊ fiſtule que ſaliẽtibus iunguntur.

¶ Delyria ſunt que hic autor de labris affert: nempe Accurſiũ ſecutus. ff. de actione emp. ⁊ ven. l. limes (ſeu vt nos impreſſimus: funes) et labra. in gloſſ. et tex. Sunt enim labra apud iuriſconſultum loco iam citato: crateres lapidei: quibus aqua ſaliens ex ſiphunculis cõcipitur. Vide Budeũ in legem

Ayuntamiento de Madrid

iam citatam.
¶ Lacōr fructus induſtrialis: ſm Bar.
in.l.ex diuerſo.in repe.ff. de rei vendi.
⁊ idem dicit de lana ibidem.
¶ Lanio onis eſt macellariꝰ: vel becca-
rius: a laniādo ſic dictus: qr dilaniat
⁊ dilacerat animalia: ⁊ per fruſta car-
nes incidit ⁊ vendit: vel eſt ille q̇ lanā
ſeparat a corijs beſtiarū: ⁊ exuit ſiue
excoriat beſtias. ⁊ ſic dicit̃ a lanificio
ſm glo.in.l.cum de lanionis.ff.de fun.
inſtru.lega.
¶ Lata culpa eſt non intelligere q̄d oēs
bene intelligūt: non facere q̄d omnes
faciunt: vel maior pars: vel id facere
quod nulli vel pauci faciunt.ff. de ver
bo.ſigni.l.late.
¶ Latomie apud antiquos locꝰ dicebat̃
vbi lapides cedebant̃. Liuius in.viij.
belli punici. Cōprehenſa poſtea priua
ta edificia: cōprehenſe latomie: ⁊ me-
minit Calliſtratus in.l.ſuccurrit̃.ff.ex
qui.cau.maio. licet in vulgatis codici
bus latumijs mendoſe eſt ſcriptum.
¶ Imo vero recte ſcriptum puto. Uide
Bul.in annotationibus ad pande-
ctas: ad.l.iam citatam.
¶ Latitare eſt ſe malitioſe occultare ani
mo fraudandi creditores ſuos agere
volentes.ff.quibus ex cau.in poſ.ea.l.
fulcinius.§.quid ſit latitare.⁊ habe-
tur in glo.c.conſultationibus.ij.de of
ficio delega.
¶ Latini ſunt vel dicebantur olim qui-
dam qui ita erāt a dominis manumiſ
ſi vt eſſent in vita liberi: ⁊ gauderent
plenaria libertate in bonis ſuis: ſed in
morte ſerui erant: quare poſt obitum
eorum non poterant ſuccedere parē-
tibus: ⁊ bona eorum tanq̃ ſeruorum
ad dominos deuoluebātur: ⁊ heredes
eorum nihil poſt mortem eorum cōſe
quebantur. Sed contrariam habent
conditionem dedititij: vt.s.dictū eſt
in litera D. ⁊ in deſuetudinem abie-
runt: qr peſſima conditio erat: vt in-
ſtitu.de liber.verſus. Uita latini gau
dent: dedititij morte.
¶ Latro dr̃ qui per vim ⁊ de die furatur.
in aut.ſed nouo.C.de ſer.fugit. ⁊ dif-
fert a fure: qr fur eſt qui clam aufert
ſm Bar.ibidē. Itē latro eſt q̇ de die:
fur vero qui de nocte.l.cōgruit.ff.de of.
preſi. Itē latro dicitur qui maxime eſt
perfidie.l.in omnibus.C.de emenda.
ſeruo.⁊ vide aut̃.vt nulli iudi.§.pe.⁊.l.
capitalium.ff.de pe.
¶ Latro publicus eſt ille qui palā: ⁊ pu-
blice furat̃: vt ſunt pirate: vel qui pu-
blice ſtant in ſtratis: vel iſti qui habē-
tes arcem ⁊ caſtrum diſrobant homi
nes tranſeuntes. Nocturnus vero de
populator agrorum dicitur qui obſi-
det ſtratā publicam diſrobādo tranſ
euntes: ⁊ differt a publico latrone: qr
iſte clandeſtine furatur ⁊ moratur in
loco: vnde dicitur nocturnus depopu
lator agroꝝ: quia in nocte ſegetes de-
ſtruit dum ibi ſe abſcondit: latet ⁊ ia-
cet. Panor.in.c.inter alia.in vlti.not.
de immunita.eccleſia.
¶ Largus eſt medius inter prodigum ⁊
auarum.glo.⁊ ibi docto.in.c.ex parte.
de conſuetudi.
¶ Larue ſunt deformationes hominum
propter appoſitionem coloris.
¶ Laudum eſt ſententia arbitri. Et lau-
dare eſt ſententiam arbitralem ferre.
Item laudare debet arbiter ĩ loco vbi
compromiſſum eſt factum: alias non
valet laudum.l.ſi cum dies.§.ſi arbi-
ter.ff.de arbitris. Sed quomodo locꝰ
accipiatur: dicit Ludouic.de Roma.
quod pro ciuitate.⁊ allegat Spec.ſin-
gulariter in titu.de arbi.ver.item que
ritur an ſtricte.⁊.§.ſequitur. Item lau
dum arbitrorum non poteſt reſcindi
pretextu inſtrumentorum de nouo re
pertorum: ſi equiparas arbitramentū
tranſactioni. Si autem vis equipara
re reductioni appellatiōis: tūc poſſes
ſicut in appellatione: in qua non pro-
batum probabo: dicit Federi.de ſenis
in conſilio ſuo.cclxxviij.quod incipit.
Petrus teſtatur.
¶ Laxamentum vocat lex inducias duo
rum menſium qui dant̃ tutoribus ad
pecunias collocandas.in aut̃. vt hiq̇
obliga.ſe habe.perhibent res mino.
§.qm̄ autem videmus.
¶ Laicus eſt ſecularis ⁊ de pp̄lo: et qui
nō habet ſacros ordines.c.duo ſunt.

Ayuntamiento de Madrid

xxij.q.ij.glo.in.c.ſ.de pen.in.vſ.⁊ dicitur a laos grece quod eſt populus latine.c.duo.xij.q.ſ.

¶ Laicus pōt excommunicare:⁊ eſſe cōmiſſarius in cauſa ſpirituali ex permiſſu pape:ſed ea que cōpetūt ſoli ſacerdoti:vt eſt confectio eucharistie:non poteſt papa cōmittere laico. Panor. in.c.conſultationibus. verſi. quarto dubitatur.de cleri.egro.

¶ De L ante E.

¶ Leuis culpa vt in.§.preterea.qb. more contrahi.obli.inſti.

¶ Leuiſſima culpa eſt non preuidere qđ ſapientiſſimus ꝓuidiſſet: vt poſui rē in capſa:⁊ claue clauſi/⁊ credebā eſſe clauſam:claue amota nō ꝓbāsan eēt clauſa. Et ſilr de leui depoſitari⁹ non obligaᷓ/ſi res depoſita perditur niſi partes ſic cōuenerūt. Sed de lata culpa ſemꝑ tenebitur. Et etiā eſt lata culpa neſcire iura ciuilia.l.leges.C.de legibus.vbi caſus ad literaʒ: qꝛ omnes debēt ſcire iura ciuilia. Nō ergo excuſatur dicēs:neſciebā qđ lex ꝓhibebat. Etiā in maleficijs ignorātia craſſiſſima ⁊ negligētia maxia lata culpa eſt: que dolo cōparaᷓ. Sed caſus fortuit⁹ eſt inopinate rei euētus:qui nullo hominuʒ remedio ꝓuiderit poteſt vt.C. de pig.act.que fortuitis.⁊ inſti.eo.tit. §.item is cui.vide.s̄.culpa.

¶ Legatus eſt ille cui certa patria vel ꝓuincia committitur gubernanda: vt in.c.nouit.de app. Poteſt etiam dici legatus quicunq; ab aliquo ad aliquos eſt miſſus.

¶ Aliter legatos dicimus eoſdem quos aduocatos vel patronos cauſarū qui in forēſibus negotijs preeminētibus litigantib⁹ ſuum prebent patrociniū. Et nota ꝙ ſunt tria genera legatorū. Quidā de latere domini pape mittūtur:vt cardinales: quos appellāt fratres. Et tales pñt abſoluere hoies ſue ⁊ alterius ꝓuincie in ꝓuincia ⁊ extra: ⁊ equiparanᷓ proconſulib⁹. Alij ſunt non de latere:ſed datiui: ⁊ illi ſimplr in legationem mittūtur:vt prelati qui tantū abſoluunt ꝓuinciales ⁊ in prouincia:non extra conſtitutos:⁊ eqparanᷓ preſidibus prouinciarū. Tertij ſunt natiui:qui ſuarū eccleſiarū pretextu legatione funguntᷓ:vt archiepiſcopus Cantuarienſis: de quo in.c.ſ. de offi.delega.li.vſ. Et tales ſunt quatuor.ſ.archieps Eboracenſis:Cātuarienſis:Remenſis:⁊ Piſanus:vt not. in alleg.c.ſ.eo.ti.lib.vſ. Et legatus per literas de ſua legatione fidē facere dʒ ſi exigatur:vt.C.de man.prin.l.vnica. eius vice fungiᷓ:a quo deſtinaᷓ:⁊ vicē alterius gerit quare honorandus eſt: ſicut ille qui vicē gerit.lxxxix.diſtin.c. vlti.vbi dicitur quod diaconus nō debet ſedere ante preſbyterum niſi locū habuerit ſui patriarche:tunc cū ſicut illius locum tenens honorabiᷓ:vt.xc iiij.diſt.c.ſ. Item legatus generalis poteſt cognoſcere per ſimplicem querelam ⁊ per appellationē de cauſis ſubditorum ſuffraganeorum ſuorum:vt no.in glo.cauſe illorum.c.ſ.e.ti. Et legatus a latere cōferre poteſt eccleſias vacantes ſi eſt cardinalis.alias non: vt no.in.c.ſ.eo.ti.lib.vſ.

¶ Legatus procōſulis eſt cui proconſul poſtꝙ ꝓuinciam eſt ingreſſus: mandat iuriſditionē determinatam ⁊ aſſignatā:aut qñq; in itinere morā neceſſariā paſſus:vel trahens. vt in.l. aliquando.ff.de offi.procon.⁊ leg.

¶ Legatū eſt donatio quedaʒ in teſtō a teſtatore relicta.inſtit.de lega.§.ſ.⁊.ff. de lega.ij.l. legatū. vel eſt deliberatio hereditatis:quia teſtator ex eo ꝙ vniuerſum heredis foret:alicui qđ collatū velit eſſe.in.l. legatū.ff.de le.ſ.⁊ relinquiᷓ legatū nō vt heredi:ſʒ cui placet:vt dicendo:hoc illi do:lego:vel relinquo.i.dandū diſpono. Vigebat autē legatū olim pluribus modis. Qñq; per vendicationē:his verbis. Ille aut modo vēdicat a me illā rem ſibi:vt dicat ſuā eſſe:⁊ petat vt ſuā. Qñq; p danationē his verbis. Heres meus danat⁹ eſto.i.obligat⁹ eſto hoc illi dare. Qñq; ſecundū quoſdam legatur per condemnationem:quādo a teſtatore aliquid relinquiᷓ in penā ⁊ in dānum

Ayuntamiento de Madrid

heredis hoc modo. Si heres meus ti
tiam duxerit in vxorem: in damnũ ſuũ
⁊ penam centũ ei lego. Quandoqꝫ vi-
gebat legatũ per verbum ſinendi: his
verbis. Sino illi hanc rem: id eſt per-
mitto illũ habere. Si vero res apud il
lũ eſſet: aptus eſſet hic mod⁹ legãdi:
vt ſineret eum habere quod apud eũ
tunc eſſet. Quandoqꝫ per preceptio-
nem ſcilicet cum duos vel plures he-
redes inſtituit: ⁊ alteri eoꝝ prelegaue
rit aliqd: ad hoc vt id ꝑciperet: id eſt
pre alijs ſeu ante alios haberet. Et no
ta qd legatũ regulariter trahit ab he-
rede. Et fideicommiſſuꝫ fere idem eſt
quod legatum: ſed eſt dictũ fideicom-
miſſum ideo quia olim pendebat ex fi
de heredum: ſed modo qd iuris eſt in
vno idem eſt ⁊ in alio.

¶ Legatari⁹ eſt cui aliquid legatũ eſt: et
qui legatũ accipit. Et talis poteſt eſſe
teſtis in teſtamẽto. vt inſt. de teſt. ord.
§. legatarijs. Sic etiam fideicommiſ-
ſarius: vt ibi dicitur.

¶ Legare eſt vltimam voluntatem teſta-
toris de ſingulis rebus diſponere: et
legatum ab herede preſtãdum alicui
relinquere. Etiam legare alia ſignifi-
catiõe eſt mittere: ⁊ ſic inde dr legat⁹:
id eſt miſſus: ſed cum ſignificat relin-
quere: venit inde legatum. Et legare
omnes poſſunt qui teſtamẽtũ facere
poſſunt: ⁊ legare poſſunt oĩbus illis
quos poſſunt heredes inſtituere. Itẽ
legari põt res teſtatoris ⁊ heredis: et
etiam res extranee perſone: ⁊ ſic qñ te
ſtator ſciebat rem alienam eſſe: tũc de-
bet heres rem illam emere a domino:
⁊ tradere legatarios: ⁊ ſi dominus vẽ-
dere noluerit: debet heres legatarios
tradere eſtimationẽ. Item poſſunt le-
gari fructus futuri: itẽ iura actiões ⁊
ſeruitutes: ſed nõ res que nõ eſt in re-
rũ natura: vt hyppocẽtaurus: ⁊ ea de
quibus nõ eſt cõmerciũ: vt foꝝ roma
nuꝫ: baſilice vel templa: ⁊ que publico
vſui deſtinata ſunt. Item poteſt lega-
tũ relinqui quibuſcũqꝫ verbis: aptis
tamẽ ⁊ idoneis: vt ſi dicat teſtator le-
go: dari iubeo: impero: mãdo: ꝑcipio:
⁊ ſic de alijs. Iteꝫ relinqui poteſt lega
tum pure: in diem ⁊ ſub cõditione. Et
poteſt teſtator huiuſmodi legatis ap-
ponere cõditionẽ quã voluerit: qr he
redis inſtitutio eſt caput ⁊ fundamen
tũ teſtamẽti. Et qr ſine heredũ inſtitu
tione non valet teſtamentũ: ideo mul
tum intereſt tabellionis de herede cõ
ſiderare ⁊ inquirere: ſecundo de here
ditatis diuiſione: tertio qui poſſunt ⁊
debẽt inſtitui: quarto quomodo ⁊ q̃li
ter fiat heredum inſtitutio.

¶ Legitime partes heredũ his v̾ſibus
continentur. Quatuor aut intra dant
natis iura trientẽ. Semiſſem vero dã
natis quinqꝫ vel vltra. Arbitriũ ſeq̃t
ſubſtantia cetera patris. Quarta tibi
ſatis eſt ſi ſis extraneus heres. Tunc
trebellaris cũ reddere cũcta rogaris.
Tunc defalcaris cũ per legata grauã-
ris. De iſtis partibus vide gl. in. c. ray
nutius. de teſta.

¶ Legitimum dicitur ſex modis. Primo
quod nõ eſt ꝓhibitum ⁊ ſic per abne-
gationem ꝓhibiti. vt ſucceſſio de legi
tima. Secũdo ſtrictius quicquid eſt
ꝑmiſſum: nõ eſt per abnegationẽ pro
hibiti: ſed per poſitioneꝫ liciti. Tertio
in poſitiuo digniori: ſcilꝫ a iure ciuili
cõceſſum: capiendo ius ciuile largiſſi
me pro pretorio ⁊ omnibus partibus
iuris ciuilis. Quarto cõceſſum a iure
ciuili: reſtringendo vt nõ cõprehẽdat
pretorium: ſed oẽs alias partes. i. ſena
tuſcõſulta: principum placita: ⁊ reſpõ
ſa prudẽtum. Quinto adhuc plus re-
ſtringendo ius ciuile ſolũ pro lege. xij.
tab. Sexto maxime reſtringẽdo ſoluꝫ
ꝓ lege. xij. tab. excluſis reſponſis pru-
dentum: ⁊ edictis pretorum. ita nota
tur in. l. vnica. C. qñ non pet. par. pe.
accreſ. hec Cato ſaccus.

¶ Legul⁹. i. collector. C. de murilegulis.
ſuper rub. lib. xi. ⁊. l. ſi cuius. §. inde q̃ſi
tum. ff. de vſufru.

¶ Leno eſt qui pretiũ pro comperto ſtu
pro accipit: vel damnatã de adulterio
ducit: vel qui eã adulterio ſubijcit: vel
adulterũ ſe facit: vel queſtum de adul
terio vxoris accipit: vel mãcipia que-
ſtuaria habet: ſcꝫ qui taberne vel ali-
cui negotiationi ꝓponit meretrices vt

Ayuntamiento de Madrid

plus lucretur: (& hic eſt infamis) vel q̄ vxorem deprehenſam in adulterio: in matrimonio retinet: vt. C. ad. l. iul. de adult. l. crimen lenocinij. & glo. de multis modis lenocinij. cōcordantie allegant. C. de ſpecta. & sceni. & lenoni. l. j. §. lenones. & l. ij. & iij. lib. xj.

¶ Lenociniū facere nō minus eſt quam corpore ſuo queſtū facere. l. palā. §. lenociniū. ff. de ritu nup. & de crimine lenocinij not. in. l. athletas. §. ait p̄tor. ff. de his q̄ no. infa. & l. j. §. lenocinij. ff. de adulte. & vide aut. de leno. per totū. vbi ꝓhibēdo lenociniū tāgit multas fraudes lenonum.

¶ Leuita hebraicum: latine diaconus. c. cleros. xxj. diſtin.

¶ Leo eſt beſtia: nec continetur appellatione pecoris. l. ij. ff. ad. l. aquiliam. & l. hi enim. ff. de edil. edic.

¶ Letamen eſt ſterquilinium: a letando dictum: q2 letes facit ſegetes.

¶ Letale eſt idem quod mortiferum. vnde dicit de aliquo vulnerato ad mortem q̄ letale vulnus habet: & venit a letū: id eſt mors. vnde. Boleti leti cauſa fuere mei.

¶ Lex eſt conſtitutio populi qua maiores natu ſimul cū plebibus aliq̄d ſanxerūt: ſm Iſid. li. v. & diſt. j. c. lex eſt. Et dicit gl. q̄ olim populus ſtatuit leges ſ3 hodie trāſtulit hanc poteſtatem in imperatorē. inſt. de iur. na. gen. et ciui. §. ſed quod pricipi. Vel aliter. Lex eſt ſpecies iuris: & ponitur quādoq; ſtricte: ſc3 pro eo quod populus Romanus ſenatorio magiſtratu iterrogāte veluti cōſule cōſtituebat. inſti. de iur. na. gen. & ciui. §. conſtat autē. Nā conſul eſt qui ſenator erat: & populū cōſulebat an eis placeret ita ſtatui: & pp̄ls reſpondebat ita. Et etiā ſic diffinitur. Lex eſt commune preceptū: virorum prudentum cōſultatio: delictorum q̄ ſponte vel ignoranter contrahuntur: coerctio: cōmunis reipublice ſpōſio. ff. de legi. l. j. Quādoq; ponitur large pro oīm rationabili ſtatuto. Unde etiā dicitur. Lex eſt ſanctio ſancta iubēs honeſta: ꝓhibens cōtraria: que ſumit ex lege greca. ff. de legi. & ſenatuſcon. Lex etiam q̄nq; dicitur conſuetudo. j. q. c. ij. Quādoq; rō. j. diſti. cōſuetudo. Quādoq; ius ſcriptum ſiue conſtitutio q̄cunq;. Quādoq; cōſtitutio ciuilis tātū. Et qualis debeat eſſe lex: habet in. c. erit. iiij. diſt. vbi dicitur. Erit autem lex honeſta: iuſta: poſſibilis: ſecūdum naturā & patrie cōſuetudinē: loco temporiq; conueniēs: neceſſaria: vtilis: & maniſeſta: ne aliquid per obſcuritatem in captione cōtineat. Et ibidē in. c. ſeq. §. leges. dicitur q̄ nō eſt iudicādū de legibus ſed ſcdm ipſas. Inſtituūtur autem leges cum promulgantur: & firmātur cū morib9 vtentiū ꝓprobant. Nam lege nō tota perſpecta: inciuile eſt iudicare vel r̄ndere. ff. de legi. l. inciuile. Et leges ipſe canones ſacros imitantur in aut. de eccle. ti. §. j. col. ix. c. j. de iure cal. & c. j. de no. ope. nūtia. vbi ſubdit. Sacrorū ſtatuta canonum principum cōſtitutionibus adiuuantur: & ſic e conuerſo in materia ciuili ius canonicum cedit & imitat. Lex alia p̄uata: alia publica. Lex publica eſt quea ſanctis patribus ſcripturis eſt cōfirmata: vt lex canonū. Lex priuata eſt que ex inſtinctu ſpiritusſancti in cordibus fidelium eſt ſcripta: ſc3 charitas: q̄ dignior eſt & prima. xix. q. ij. due ſunt.

¶ Legū autores ſeu inuentores ponuntur diſt. ij. c. Moyſes. & c. fuerunt. vſq; in fi. diſt. eiuſdē: vbi dicitur. Moyſes gentis hebree primus omniū diuinas leges ſacris l̄ris explicauit. Phoroneus rex primus grecis leges iudiciaq; cōſtituit. Mercurius trimegiſtus primus egyptiis leges tradidit. Et dicit gl. q̄ trimegiſtus dict9 eſt ꝓpter tres potentias: eloquentiā: ſcientiam: & virtutem. Solon prim9 leges Athenienſib9 edidit. Lycurgus prim9 lacedemonijs iura legū ex Apollinis autoritate cōfinxit. Numa pōpilius qui Romulo ſucceſſit in regno primus leges romanis edidit: deinde cum popul9 ſeditioſus magiſtratus ferre nō poſſet: decemuiros legibus ſcribēdis creauit: q̄ leges ex libris Solonis de greco in latinum ſermonē tranſlatas: duodecim tabulis expoſuerūt. Fuerūt aūt hi decem

Ayuntamiento de Madrid

uiri: Appius claudius: Titus Genuꝯcius. Publius ſeſtiꝰ: Luciꝰ veturiꝰ: Caius iulius: Aulus Manlius: Publiꝰ Sulpitius: Publiꝰ Curiatiꝰ: Titus Remuliꝰ: Spuriꝰ poſthumiꝰ. Hi decē ſunt electi ad ſcribēdas leges ſʒ Iſido. lib. v. ety. Leges autē in libris primꝰ conſul Pompeiꝰ redigere voluit: ſed nō perſeuerauit: obtrectatoꝝ metu. deinde Ceſar. ſ. Juliꝰ cepit idē facere: ſed ante interfectus eſt. Paulatim autē antique leges vetuſtate atqꝫ incuria aboleuerunt: quarū ⁊ ſi iam nullꝰ vſus ſit: notitia tamē neceſſaria videtur ſm Iſido. lib. v. ety. ⁊. c. ij. diſt. ij. vbi gloſ. dicit cauſam quare notitia illarum legum eſt neceſſaria: ⁊ eſt vt ſciatur cauſa quare tollantur. C. de cadu. tollen. l. vnica. qr papa arguit etiā ab abrogato iure. c. nouit. de iudi. Uel ideo notitiā taliū eſt neceſſaria vt reprobentur male dicta. xxxvij. diſt. legimus. c. qui de menſa.

¶ Leges noue: ⁊ legum codices et a quibus ceperūt: habetur in. c. fuerūt. ꝑal leg. dū dicit Iſid. vbi. s. Noue autem leges a Cōſtātino ceſare ceperūt ⁊ reliqs ſuccedētibꝰ: erātqꝫ ꝑmixte ⁊ inordinate. Poſtea vero Theodoſius minor auguſtus ad ſimilitudinem Gregoriani ⁊ Hermogeniani codicem factū conſtitutionū a cōſtantini temporibus ſuo ꝓprio cuiuſqꝫ imperatoris titulo diſpoſuit: quē librū a ſuo nomine Theodoſianum vocauit.

¶ Leges quibus nos vtimur quomodo fuerūt facte: require. ff. ⁊ inſti. de exhereda. lib. per totū. ⁊ in multis paſſibꝰ. Nā vt dicitur diſtin. ij. c. quedam. Leges quedā dicunt ab his qui eas cōdiderunt: vt conſulares: tribunitie: iulie: aquilie: cornelie: ⁊ precipue lex pōpeia: lex papia: a papio: alias papiniana: a papiniano. Lex falcidia: ⁊ cōplures alie: de quibus infra. Quedam etiam dicuntur a locis: vt lex Rhodia: ⁊ conſimiles.

¶ Lex aquilia loquit in eo caſu cum qs culpa ſua alicui damnū dederit: vel uti equū: ſeruum: vel aliud animal occiderit: vel vulnerauerit: ſeu veſtē ſuā ſciderit: aut illius rebus damnū dederit. ⁊ in hac lege venit culpa leuiſſima: vt ſi quis ex alto ſe precipitauerit: ⁊ ſuper alium ceciderit tenetur lege aquilia. Caſus vero etiā occidentem excuſat. inſti de leg. aquil. §. iniuria. Et ſi putator ramū deiecerit: ⁊ nō ꝓclamauerit: ⁊ ſic aliquē occiderit: tenetur ea lege: ſed nō tenetur lege cornelia. de ſica. in qua venit tantū dolus. ff. ad legē aquil. ⁊ ad legē cornel. de ſica. Req. s. Actio legis aquilie.

¶ Lex cōmiſſoria proprie nō eſt lex neqꝫ ſenatuſconſultū: ſed potius pactū: et habet locū cū ita venditor cōuenit cū emptore vt ſi intra certū diem nō fuerit ſolutū pretiū totū: vel pars: cū de pretio ꝑ partes certis diebꝰ ſoluendo cōuenit vt in tali die vel tēpore ſit res inempta vel inuēdita: ſi dictū ſit vt redeat poſſeſſio vel dñium ad vēditorē. Tale aūt pactū nō habet locū in pignoribꝰ: ſed in emptionibus: vt. ff. de lege commiſ. l. vlti. ⁊. l. ſi fundus. Et qꝫ res dicit inempta: ita accipitur ſi vēditor inemptā eſſe velit: cuius cauſa id cauet: alias fraudaretur vēditor: ſi ex iſta villa i poteſtate emptoris eſſet: nō dādo pecuniam inemptum facere fundum. tex. eſt in. l. ij. ff. eo. titu.

¶ Lex cornelia de falſis penā irrogat his qui falſum teſtimonium dixerunt: vel falſum teſtamentum: vel aliud quodlibet teſtamentum ſcripſerunt / aut ſigillauerūt: aut als falſum cōmiſerūt puta i moneta vel mēſura. Et eſt dicta lex cornelia a Cornelio ſcilla ꝓmo inuētore. Dicit etiā teſtamentaria: ⁊ eiꝰ pena in ſeruos eſt vltimū ſuppliciū: in liberos vero deportatio. inſti. de public. iudi. §. item lex cornelia. de falſis.

¶ Lex cornelia de ſicariis loquit de his qui dolo malo interficiūt: ſcʒ telo vel iactu furtiue: ⁊ hmōi. Uel etiam dicit lex cornelia de veneficijs: a veneno: puta quando quis alium interfecit veneno: aut magicis ſuſurris vel incantationibus: vel quia mala medicamēta publice vēdidit. Et dicit de ſicariis: a ſica acuta vel cultello / eo qꝺ ſignificat ferrum vel cultrum: vt inſti. de publi.

Ayuntamiento de Madrid

ſudi.§.ſicarij aũt. vnde dicit glo. ibidẽ ꝙ ſica eſt cultellus vtrinq; ſcindens quẽ portãt peregrini quandoq; i baculo quodam: ita quod nõ patet. vnde verſus. Et ſica mucro latens: ſicarius inde vocatur.

¶ Lex duodecim tabularũ fuit origo totius iuris ciuilis: ſm gloſ. inſti. de iure natu. gen. ⁊ ciuili. §. ex nõ ſcripto. in ver. origo. ff. de orig. iu. l. ij. §. ſ. Et dicit lex ſcripta in. xij. tabulis: quarũ decẽ a ciuitatibus Athenienſium ⁊ Lacedemoniorum: a decẽuiris fuerũt allate: ⁊ due ad illarum declarationẽ per eoſdẽ decemuiros poſtea addite: vt dicit glo. in verſi. decẽuiros. §. deinde. c. Moyſes. diſt. vij. Dũ eñi leges ꝓpter diſcordiam plebeiorum cum nobilib9 fere ꝑ. xxx. annos in deſuetudinẽ abijſſent: creati ſunt decẽuiri: qui trãſtulerunt leges grecorum in latinum: ⁊ eas in decem tabulis eburneis ſcripſerũt. Et hi decẽuiri poſtea vidẽtes in illis decẽ tabulis multas leges deeſſe accepta poteſtate corrigendi: diminuẽdi: interpretandi: addendi ⁊ ſupplendi: duas alias tabulas addiderũt: ⁊ exinde dicta eſt lex duodecim tabularũ. Poſtea cũ ꝑdicti viri ſibi magiſtratũ vſurparẽt a populo ſunt creati: et ſic ꝯſules facti: qui ſenatuſcõſulta cõpoſuere. Poſtea pretores ꝯſtituti ſunt q̇ edicta pretorũ fecerũt. Et lex duodecim tabularũ ſic dicit: ⁊ hoc nomẽ olim accepit cum romani iura penes ſe nõ haberẽt: ſed eſſent penes grecos. Ipſi eñi leges ſcriptas deſiderãtes a grecis miſerẽt nuntios ad grecos: q̇ ſupplicarẽt eis vt iura traderent: quod greci Romanis renuerũt: ſed miſerũt ex ſuis ſapientem quendã vt exploraret an digni eſſent Romani legib9: q̇ cũ Romam veniſſet: Romani excogitãtes q̇d fieri poterat: quẽdã ſtultuȝ ad diſputandũ cum greco poſuerũt: vt ſi perderet: deriſio eſſet. Grec9 nutu diſputare incepit: ⁊ leuauit digitũ vnũ: ſignificãs ꝙ vn9 eſſet de9. Stult9 credens ꝙ vellet eum vno oculo cecare: duos eleuauit digitos: ſcȝ indicẽ ⁊ mediũ (q̇ etiã ad iuramẽtũ neceſſarium leuant) ⁊ cũ eis etiã pollicẽ (ſicut naturaliter euenit) quaſi grecũ cecare vellet vtroq; oculo. Grec9 autẽ credidit qđ trinitatẽ oſtẽderet. Iterũ ergo grecus apertã manũ extendit: vt oſtẽderet oia nuda ⁊ aperta eſſe deo. Stult9 aũt timẽs alapã ſeu maxillatã ſibi dari pugnũ clauſum quaſi repercuſſur9 leuauit. Grec9 intellexit ꝙ de9 omnia clauderet palma. Et ſic credẽs Romanos dignos legib9: abijt: ⁊ decẽuiris diſcretis a romanis electis: quos greci dignos legib9 iudicauerũt: leges cõdi fecit. Et ſic greci tradiderũt ipſis. x. tabulas eburneas: in quib9 ꝯtinebat tam ius ſcriptũ qđ in ciuitate athenienſiũ frequentabat: q̃ nõ ſcriptũ: qđ in altera ciuitate ſcȝ Lacedemoniorum erat in vſu. Poſt q̃ vero iſti decemuiri fuerũt ſic cũ decẽ tabulis reuerſi: ab ipſo populo romano habuerũt poteſtatem ſuper illas decem tabulas examinandi: addendi ⁊c. vt. ſ. de hoc in glo. l. ſ. ff. de orig. iur.

¶ Lex falcidia diſt. ij. quedã. in fi. prohibet ne q̇s in teſtamẽto plus extraneis legare poſſit q̃ vt q̃rta ꝑſit heredib9 data. Dicit aũt falcidia a falcidio tribuno autore: vel ſm Azo. dicta eſt a ſibi falce. i. a diminutiõe quã imponit ſingularib9 relictis: reſecat eñi de legatis vt falce reſecãtur ſegetes. Nã olim licuit cuilibet totam hereditatem ſuã alteri relinquere: ſed poſtea falcidi9 ſtatuit qđ q̃rta pars hereditatis deberet relinq̇ heredib9 legitimis ⁊c. vt. ſ. De f. Triplex aũt eſt falcidia: vna debita iure nature: alia iure inſtitutiõis: tertia dicit quarta trebellianica: q̇ cõpetit heredi inſtituto q̇ rogat9 eſt hereditatẽ alijs reſtituere. di. ij. rñſa. de teſta. c. raynutius. ⁊ c. raynaldus.

¶ Lex fauia de plagiarijs eos perſequit qui liberos aut ſeruos vel filios alienos ab vrbe vel de vna prouincia ad aliam ſubducunt: ⁊ eos vendunt fraudulenter inſcijs dominis ⁊ patribus ſuis. vt. ff. ad legem fal. de pla. l. fina. ⁊ l. lege. ⁊ l. eum.

¶ Sunt qui malint legere: lex fannia de plagiarijs. Sũt q̇ legãt lex flauia. Tu

Ayuntamiento de Madrid

vide Catell ianū cottam in dictiōe pla giarij nomine.

¶ Lex fuſia (alias ſuſia vel ſuffia) canina non permittebat in teſtamēto manu miſſiōes fieri niſi vſq; ad certū modū vel numerꝫ ſeruorum: licet inter viuos ſit: ſꝫ hodie iſta ſublata eſt: ⁊ multo ma gis hoc liceret in vltima volūtate. Et dicit canina fortea quodā inducta q̇ canis vocabat. Naꝫ canis naturā ſer uabat qui ſtat in palea: quam nec ſibi habere poteſt: nec alij fauet: vt ſit ꝯſo nans rei nomen. inſti. de dona. §. eſt ⁊ aliud. Talis ergo moriebatur tāq̃ ca nis: q: non poterat tenere ſeruos: nec libertatem patiebatur eis dari. inſti. de leg. fuſi. cani. tol. in gl. ſ.

¶ Lex helia ſcētia de dedititiorꝫ eſt de latina libertate: de qua inſti. qui ⁊ quibꝰ mo. manu. non poſ. §. eadem lege elia ſcen tia. vbi dicit ꝙ domino minori. xx. an nis non aliter manumittere permittit q̃ ſi vindicta (id eſt virga pretoris) apud conſilium (.i. apud locuꝫ cōſilij ſup hoc) iuſta cauſa manumiſſionis: approbata fuerint manumiſſi: vt ibi dem tex. inquit.

¶ Lex iulia de adulterijs ⁊ ſtupro: perſe quitur adulteros: ⁊ eos qui ſine virgi nes: viduas: aut honeſtas: aut hone ſte viuentes corrumpūt aut violāt. Et non ſolum temeratores aliarum nu ptiaruꝫ gladio punit: ſed etiā eos qui cum maſculis nephādam libidinē ex ercere audēt ſiue non verentur. inſtit. de publi. indi. §. itē lex iulia de adulte rijs. ⁊ ibi per totum de legibus hic po ſitis. quia publica iudicia ſunt.

¶ Lex iulia de ambitu punit eos qui per ambitum ſeu ambitioneꝫ muneribus datis ad honores ſeu ad officia publi ca accedūt ſeu ſuccedūt. de quo inſti. de publi. iudi. §. ſunt preterea. in glo. ⁊ in. l. ſ. ff. ad. l. iuliam de ambi.

¶ Lex iulia leſe maieſtatis eos punit q̇ in principem aut in rempublicam ali quid committunt ⁊ machinantur. Et eſt cōtra tales ſtatuta pena capitalis. Item ꝙ vſq; ad quartaꝫ ꝓgeniem nō ſuccedant nati ab eis: niſi per princi pē diſpenſetur cum eis: ⁊ ſic pena eius anime amiſſionem ſuſtinet: vt. C. ad. l. iul. ma. §. publica autem.

¶ Lex iulia repetūdarū loquitur de his plectēdis qui tempore adminiſtratio nis aliquid acceperint vt iudicarent vel nō iudicarent: vel aliquem in vin cula conijcerent: vel nō. Ad hoc enim competit vt datum reſeruet: ⁊ ꝙ alter puniatur. Ultra hoc etiā competit cō tra eoſdē illis qui ab ipſis aliquā vio lentiaꝫ paſſi ſunt: vt ſi coactus fuerit quis a talibus vēdere rem ſuā minori pretio q̃ valebat: ⁊ in ſimilibus caſibꝰ ff. ad. l. iul. repetunda. l. ſ. iij. iiij. ⁊. v.

¶ Lex iulia de reſiduis punit eos q̇ offi cium publicum ad adminiſtrationeꝫ habuerunt: ⁊ tempore adminiſtratio nis ſue publicam pecuniā quam acce perūt in quodcunq; negotium erogā dam: retinuerunt: ⁊ non erogauerūt: vel qui rempublicam: quaꝫ acceperūt tradendam in communi erario: nō re poſuerūt ibidem: ſed penes ſe furtiue ⁊ doloſe retinuerunt: vt. ff. ad. l. iul. pe cu. l. ij. et. l. iiij. §. lege.

¶ Lex iulia de vi publica punit eos qui vim cū armis fecerūt vel intulerūt. et eſt pena deportationis: vt inſti. de pu blicis iudi. §. item lex iulia.

¶ Lex iulia de vi priuata punit eos qui ſi ne armis vim inferūt: in publicatiōe tertie ꝑtis bonorꝫ. Si aūt vi raptꝰ vir ginis vidue vel ſanctimonialis aut al's fiat faciētes ⁊ opē flagitio dantes pena capitis puniūtur. inſti. de pub. iu. §. item lex iulia. de vi priua.

¶ Lex iulia norbana loq̇t de latina liber tate. vt inſti. de libe. §. libertinorꝫ ꝯūt.

¶ Lex iula de annona competit contra illū qui facit vel ꝓcurat annonā fieri cariorem: q: in hoc leditur reſpublica vt. ff. ad. l. iul. de anno. l. ij.

¶ Lex iulia peculatus competit contra illos qui pecuniam vel rempublicam vel ſacram vel religioſaꝫ furantur. pu niunt autem vt. ſ. in ſti. de publi. iudi. §. lex iulia.

¶ Lex iulia miſcella (al's viſcella) hꝫ locū qn̄ maritꝰ relinq̇t vxori in teſtō aliq̇d ſub certa ꝯditiōe ſi alteri nō nupſerit. Et ꝯditione nō ſeruata: nō tenet he

Ayuntamiento de Madrid

res dare relictū per iſtā legē. Et qualem faciat cautionē. vide in aut. cui relictū. C. de ind. viduit. tol. ⁊ de. l. iul. miſcel. tol. l. j. ibidem.

¶ Lex hortenſia lata. i. facta ⁊ a rege nomen ſortita eſt: q̇ eā ſtatuit ⁊ fecit: q̄ cōcordauit inter plebē ⁊ pp̄lʒ ⁊ principē qua ꝯſtituit̄ vt nō min⁹ aut pl⁹ valeāt plebiſcita q̄ lex populi. de quo inſtit. de iur. na. gen. ⁊ ci. §. ſed et plebiſcita.

¶ Lex papia patrum ꝯtinet premia pro ſuſcipiēdis liberis. ⁊ dicit̄ a papio autore. alr̄s papiniana: a papiniano autore. vide de hoc inſtit. p̄ quas pſo. no. ius acqui. in. §. ſancitum etenim.

¶ Lex pompeia de patricidijs (alias parricidijs) punit eos q̇ patri aut mr̄i aut auo aut proauo aut alteri de ꝯſanguineis aut parētib⁹ ſuis mortē infligūt. Et ſtatuit illa lex penā acerrimā q̄ talesi culeo. i. corio bullito ꝯſumāt̄: in q̄ ponat̄ vipera cū ſimia: cane: ⁊ gallo gallinaceo: ⁊ in mari vicino ſic p̄ijciātur: vel in flumine ꝑpinquo ſi mare nimis remotū fuerit. De his omnibus no. inſti. de publi. iudi. §. alia deinde.

¶ Lex populi antonomatice dicitur lex per excellentiam.

¶ Lex publiciana dicta eſt a publiciano pretore autore. Require. s. Actio publiciana.

¶ Lex rhodia de iact. ſubuenit his quorum merces cauſa cōis p̄iculi euitādi electe ſunt: ⁊ ꝓpter iactū nauis ſalua facta eſt. Quibus datur actio ꝯtra magiſtrum nauis: vel eos quorū merces ſunt ſalue. Et dicitur rhodia ab iſula rhodo alr̄s rhodiſis i qua antiq̄t⁹ plurīū fuit vſus mercatorū. ⁊ dicit gl. hec iniquiſſima eſt ſcʒ p̄ patiētib⁹ naufragiū: oīa auferant inhabitatores: vt. l. modeſtinus. ff. eo. ti. hodie aūt excommunicati ſunt hac lege vtētes. vt diſt. ij. c. quidam. et ſeq.

¶ Lex ſatyra eſt que de pluribus rebus ſimul loquit̄: dicta ſic a copia rerū: ⁊ q̄ſi a ſaturitate. Vñ et ſatyras ſcribere eſt poemata varia ꝯdere. vt Horatiū: Iuuenalis: Perſiū ⁊c. di. ij. c. ſatyra. Et ſecundū Iſido. li. v. de q̄. C. de la. li. tol. l. vnica. in princip.

¶ Lex attilia loquitur de commiſſiōe tutele in ꝓuincijs preſidibus eax: rome pretori vrbano et maiori parti tribunorum plebis. de quo vide inſti. de attilia. tu. per totum.

¶ Lex vitellia loquit̄ de liberto appetente ea q̄ ingenuis tm̄ cōpetūt: puta honores ⁊ dignitates: aſſerēdo ſe igenuū eſſe. de quo. ff. de ſta. homi. l. ingenuū.

¶ Lex viarum dicitur ſolitaria per excellentiam.

¶ Lex municipalis dr̄ quam aliqua ciuitas cōſtituit ſibi: ⁊ eſt ius ciuile. inſtit. de iur. na. gen. ⁊ ciui. §. j. in tex. et glo.

¶ Lex canonica appellat̄ diuina. c. nimis de iureiur. c. j. de iura. calū. Et lex ciuilis dicit̄ lex humana. c. ij. de preſcr. lib. vj. poteſt tm̄ ius canonicū etiā dici lex humana: q: ſunt in eo multa ab hominib⁹ ſtatuta: lʒ reſpectu aliorū iuriū ciuiliū dicat̄ lex diuina. Similr̄ lex ciuilis pōt dici diuina aliq̄ reſpectu: imo ſacra dicit̄: ⁊ p̄ ipſaʒ q̇s religioſus efficit̄: vt. C. de legi. ⁊ cōſti. l. leges. Quare imperator dicitur religioſiſſimus. in ꝓem. inſti. vide. c. quo iure. diſti. viij. ⁊ l. fi. C. de preſcrip. lon. tēp. ⁊ Archi. i x̄. humane. c. fi. d̄ preſcrip. li. vj. vbi. dr̄ q̄ leges diuinit⁹ p̄ ora principū ſunt promulgate. xvj. q. iij. nemo. xj. q. iij. imperatores. Et aliq̄n vocāt̄ leges publice iij. q. v. c. de accuſatiōib⁹. Aliq̄n leges exteroꝝ: vel leges ſeculi: vt ibidē. Sed canonice diuine dicunt̄. iij. q. v. q: ſuſpecti. ⁊ canonib⁹ ⁊ legib⁹ quilibet ſtudere deberet: q: nō permittit̄ quemq̄ in eis peritū in paupertate viuere: vel anxietate mori: vt inquit iuriſcōſult⁹ in aut. de here. ⁊ fal. §. fi. co. j. ⁊ in ꝓe. ff. vbi dicit tex. legū oratores ditiſſimi efficiant̄. §. nos vero. ⁊ gl. in verſi. ditiſſimi. ponit verſus. Dat galien⁹ opes: et ſanctio iuſtiniana. Ex alijs paleas. vt s. de A. in dictione ars.

¶ Legius. Require ſupra homagium legium.

¶ De L ante I.

¶ Libell⁹ plurib⁹ modis accipit̄: vt not. Spe. i tractatu libellorū. Qñq; eñ dr̄

Ayuntamiento de Madrid

parnus liber: codicillꝰ: vel ſchedula in qua actor cauſam ⁊ actionē exprimit: et eſt duplex. Quidam eſt accuſatiōis: ⁊ ille in criminalibꝰ locū habet. Et quidā conuentionis: ⁊ ille in ciuilibus: vt eſt gl. vnica. in ṗn. c. ſ. de libel. obla. Et debent plura contineri in libello: vt in his verſibꝰ cōtinetur. Quis: quid: corā: quo: quo iure petatur: ⁊ a quo. Recte compoſitus quiſqꝫ libellus habet. Nā libellus conuentionis debet cōtinere nomē actoris: ſcꝫ quis ſit qui cōueniat. Et quid petaꝛ: ſcꝫ rem que petitur. Et nomē iudicis. ſ. corā quo agitur: ⁊ ius quo res petiꝛ: ⁊ ſic cauſaꝫ petēdi. Et nomē rei. ſ. a quo res petitur: etiam tēpus ⁊ diē in quo libellus daꝛ. Sed in libello accuſatiōis cōtineri debent nomē accuſatoris: nomē rei ⁊ iudicis: ⁊ crimē de quo agitur: ⁊ qñqꝫ ꝑſona cum qua crimen dꝛ commiſſum: ⁊ locus in quo: ⁊ dies accuſationis corā iudice: ⁊ mēſis in quo crimē eſt cōmiſſum: ſꝫ diem ⁊ horā ibi ponere nō eſt neceſſe: ſm Goff. Qñqꝫ ⁊ ſecundo ponitur pro pane azymo ſeu ſubcinericio: vt. C. de epiſc. aud. l. iudices. vbi text. iquit qꝫ incarceratis dꝫ victualis ſubſtantia miniſtrari vel tradi libellis duobus aut tribꝰ diurnis. Et dicit ibi gl. id eſt panibus: a libum libi: vel a liba libe: quod eſt panis albus vel ſubcinericius: ⁊ ſic libellus diminutiuum eſt. vnde dꝛ. Puer noluit libū a ſacerdote accipere. in autoritate ibi allega. Quandoqꝫ ⁊ tertio capitur pro precibus principi oblatis. C. quando libel. prin. obla. li. cōte. ſa. Quarto pro iudice delegato. ff de offi. ꝯſu. l. ne quiſqꝫ. Quinto pro ſcriptura demandatoris. Sexto ꝑ ſcriptura recuſatiōis. Septimo ꝑ ſcriptura quā vir dat vxori quā repudiat: ⁊ ille diciꝛ libellus repudij. Octauo ꝑ ſcriptura appellationis. ff. de appel. l. ſ. Nono pro ſcriptura quā iudex dat appellāti. ſ. pro apoſtolo. de appel. cap. cordi. lib. vſ. Decimo ꝑ ſcriptura infamatoria que diciꝛ libellus famoſus: quam nullus ſcribere debet: nec dictare ſub pena capitis: ſꝫ leges. Proprie tñ libellus eſt ſcriptura agētis: queſtionem continens: ⁊ futuram actionem depromēs. ⁊ dicit Cy. qđ eſt breuis ſcriptura intētionē actoris vel accuſatoris ꝯtra reū clare depromēs. Et ſic libellꝰ non debet eſſe verboſus: vel vtēs ſuperfluis: nec obſcuris: vel alternatiuꝰ: qꝛ alternatiua ponit obſcuritatem. vt no. gloſ. in. l. ſi rem. ff. de rei ven. Eſt tamen libellus incertus admittēdus: vbi incertitudo ꝓuenit ex facto aduerſarij. iuxta not. in. c. ſignificātibus. de libel. obla. Et qꝫ quādoqꝫ libellus alternatiuus admittatur no. ibidem: videlicet de cōſuetudine: nunqꝫ tñ de rigore iuris. iſti. de act. §. ſunt ⁊ alij. als. §. ſed iſte qđ. et ea que ſunt ꝯſuetudinis obſeruāꝛ. ff. de edil. edic. l. quis ſit fugitiuus. §. apud labeoneꝫ. ⁊ melius eo. tit. qꝫ ſi nolit. §. qui mancipia. ⁊ glo. in. c. abbate ſane. de re iud. li. vſ. in glo. in verſi. dominij vel quaſi. que eſt elegantiſſima ⁊ aurea dicēda. Vel ſic. Libellꝰ eſt breuis membrana actoris petitionem complectens. Dicitur autem libellus a libro diminutiue propter ſui breuitatem: ſicut codicillus a codice ſecundum Spec. in ti. de li. concepti. in prin. Vel dꝛ a libra i. iuſtitia: vnde iudex debet ſtateram eq lance miniſtrare. xlv. diſ. omnis. xxiiij. queſtio. ſ. offeramus. ⁊. c. abbate ſane. de re iudi. li. vſ. §. prefatus ergo. ⁊ cap. ſ. eodem titu. lib. vſ.

¶ Libellus repudij. Require Repudiū.

¶ Liberalis cauſa eſt quando principaliter mota queſtione ab aliquo dicitur aliquis ſeu alius ſuus ſeruus eſſe: ipſe vero contendit ſe eſſe liberum. Si vero confiteatur ſe eſſe ſeruum nō actoris: ſed alterius nō eſt cauſa liberalis: ſed cauſa dominij. ⁊ cauſa hic pōitur pro iudicio.

¶ Liberi ſunt qui ex ingenuis naſcūtur: fiunt autē liberi qui manumittuntur. Et dicūtur a libertate: ⁊ ſunt filij et filie: ⁊ ceteri omnes in recta linea deſcēdētes vſqꝫ ad trinepotes: ⁊ vlteriꝰ dicunꝛ inferiores ſeu poſteriores. Similiter parētes dicūꝛ oēs aſcēdētes per pſnaꝫ ſeu maternā cognationē nobis ꝯiūcti vſqꝫ ad tritanū: ⁊ vlteriꝰ dñr ſu-

Ayuntamiento de Madrid

glo.inſtit.de teſta.ordi.in prin.

¶ Liberatio ſumitur ꝓ diſpoſitione libe ratoria: ⁊ ſignificat diuerſimode: vt.ſ. habetur. in. D.

¶ Liceri vel licitari eſt rem appretiare vñ dicitur. Non curo centũ grecos vno obolo liceri. Sed licere actiuum ſigni ficat rem pretio mẽſurabilẽ eſtimare: q̃to pretio valeat. vñ verſus. Diues in orbe licet: pauperem: ſed nemo lice tur. Liceor enim eſt actiuum in ſigni ficatione/ ⁊ paſſiuum in voce. Sed li ceo contra. vnde. Non licet aſſe mihi qui me non aſſe licetur. Inde licitari eſt frequenter eſtimare valorẽ rei ven dibilis. Et licitator id eſt ſuaſor: vel ꝓ uocator ſeu proxeneta.

¶ Licitatio eſt venditio ꝓpoſita/ vt cuz aliquis emptor in re ab altero volente emere pretiũ auget. Unde q̃ñ aliqua res publice venalis exponitur/ ⁊ vnꝰ offert decem/ ⁊ alter quindecim/ q̃ñ ꝓclamatum eſt ꝙ q̇s plus offert/ eam habebit ille qui plus offert/ dicit̃ aliũ vincere licitatione. vnde cum alteruz ſic intendit ſuperare plus offerendo in quacunq3 negotiatiõe licitatio eſt: ⁊ qui in licitatiõe vincit: rez fert. C. de ſac. ſan. eccle. autẽ. qui res. ⁊. C. de fide inſtru. ⁊ iure haſte fiſcalis. l. quicũq3. lib. x. Eſt ergo licitatio ſubhaſtatio vł oblatio ad ſubhaſtationem. vt. l. lici tatio. ff. de pu. ⁊ ve.

¶ Licitarij dicũtur qui emendo: vendẽ do: vel conducendo rem aliquam: vel negotiãdo: aliquid aliud plus offerẽ do: alter alterũ contendit ſuperare.

¶ Licentia multiplex eſt: vt no. Archid. xxiij. q. ij. ſi abſtinere.

¶ Lictor dicitur qui magiſtratꝰ fert in ſignia l. ego cum in villa. ⁊. l. manumiſ ſio. ff. de manu. vindic.

¶ Libitinariꝰ is dicitur qui queſtui in ſeruiens libitinariã exercet: quiq3 ne ceſſaria funeribus vendit: vel qui cu rã mortuoꝝ ſepeliendoꝝ h3: ſeu q̇ cõ ducit funera: dictus a libitina dea: in cuius templo que ad ſepulturã perti nebãt vendebant̃. Refert Seneca vo ta libitinariorum eſſe vt mortes plu rimoꝝ optent: quod illis queſtuoſiſſi mũ ſit: ⁊ de his intellexit Ulpiañ. in. l. quicũq3. §. idem ait. ff. de inſti. act.

¶ Lima eſt inſtrumentum fabrile et fer reum quo metalla rodũtur: poliunt̃: minuuntur: ⁊ purgãtur. vij. q. j. §. cuz vero. ver. ferrum. ⁊ gl. in. c. paſtoralis. de reiudi. in clemen.

¶ Limites ſunt fines vel termini regio nũ. inde limitare, terminare dr̃ vel reſtri gere. vñ limes eſt terminꝰ agris poſi tus: vel pratis ſeu cãpis: vel ẽt dr̃ me ta. Sed limẽ eſt introitus domus: di ctũ a limite. Nã limina ſunt ediũ: limi tes ṽo regionũ vł finiũ. de quo inſtit. q̇. mo. ius pa. po. ſol. §. dictũ eſt autẽ.

¶ Limes ep̃atuum ſeu parochiarũ ſicut non põt preſcribi: ita nec iura adherẽ tia limiti: ne ex hoc oriat̃ confuſio li mitum. qd̃ eſt mẽti tenendũ ſm Paſi. in. c. cum ſint. circa fi. de deci.

¶ Limitanei dicunt̃ q̇ cõſtituti ſunt in ter caſtra ⁊ ciuitates vel cõfinia oppi da: vt limites defendãt ⁊ colant: vt. C. de fun. limi. l. vlt. in fi. li. xj. Et dicit Ac cur. ſuper rub. ibidem ꝙ quidam ha bent pro limitoſis limitrophis: a tro phos. i. deſcriptio: ⁊ limites. i. deſcri ptio ad vſum limitum: alias militum qui imperium cuſtodiunt.

¶ Liminarche dicunt̃ principes locorũ in quibus ſunt diuerſarum prouincia rum aut regnoꝝ diuerſorum limites ⁊ termini. vñ etiam dicunt̃ colliminar che qui confinia oppida vel ciuitates tenent trans limitem locorum.

¶ Limenarcha eſt vocabulũ grecũ: qui limẽ portũ dicũt: hinc limenarche q̇ p̃ſunt ore maritime maxime in hoſtiũ cõfinio. de quibus meminit Arcadꝰ in. l. munerum ciuilium. §. q̇ annonã. ff. de mune. ⁊ ho. ⁊ Paulꝰ i. l. limenar che. ff. de ſer. fug. ⁊ impera. in. l. nõ id circo. C. de lib. cau. in quibꝰ tñ locis li minarcha legit̃: tãq3 a limine deſcen dat: ſm glo. noſtrã. Poſſet etiã forte dici liminarchas: abſq3 aſpiratiõe: iõ ſic vocitatos: q2 ad hoc cõſtituebant̃ vt hoſtes a limine pellerent: ⁊ ſic erit vocabulũ latinum ⁊ compoſitum: et cõmunis lectio ſeruabitur: ⁊ ſecundũ hec caſtiga ṽba imperatoris: in. l. j. C.

Ayuntamiento de Madrid

de offi.comi.ori.vbi alitarchia mēdoſe legitur:pro limenarchia.i.liminum prefectura.

¶ Linea eſt collectio perſonaꝝ ab eodeꝫ ſtipite deſcendentium diuerſos gradus cōtinens:ꝛ numeros diſtinguēs: et eſt linea graduum deſcendētium et collateralium.l.j.§.ꝛ.l.iuriſconſultus.ff. de gra.affi.ita diffinit Jo.an.in appa. ſuo ſuper arborem conſanguinitatis; vbi vide late per eum.

¶ Linteum nō dubitatur velum vocari.

¶ Lintearij ſunt qui lintea nauis vel nauium vel lineariorūꝫ negotiationem exercent ꝛc.

¶ Lintearia dicitur talis negotiatio.

¶ Lintcarioſa vel lineariū eſt negotio lineariorum.

¶ Litem pendere eſt litem conteſtatam eſſe:vel litem in incerto eſſe:cum ambiguus ſit eius exitus ꝛ euentus:nam litis ꝛ iudicioꝝ euentus eſt incertus. ff.de pecul.l.quod debetur. Pendere autem dicitur lis per appellationem: vel recuſationem:conſultationem:vel relationē:vel ꝙdiu diffinitiua ſententia non eſt lata.de quo per doct.vt lite penden.per totum.

¶ Litem cōteſtari dicitur quando actor proponit intentionē ſuam ꝛ actionem coram iudice cōtra aliquem:ꝛ ille ſtatim negat:tunc eſt lis cōteſtata.Et dicitur pendere:nam in ſuſpēſo ſunt oia donec lis ſopiatur.i.terminetur:vt ad ſuperiorem negotium tranſmittatur. Et dicitur lis pendere quoad hoc vt nihil innouetur quatuor cōcurrentibus.Prio ꝙ citatio emanauerit. Secundo ꝙ a iudice competente.Tertio ꝙ ad partē peruenerit:vel a parte impediente factum ſit quominus peruenerit.Quarto ꝙ in ea talia ſint expreſſa per que pars inſtruatur ſuper quibus conueniatur:vt in clemē.ſi.vt lit. penden.Et poteſt addi quintū:vt ibi not.quod emanet ꝛ perueniat debito tempore.

¶ Litis conteſtatio eſt negotij principalis ab actore ꝛ reo hincinde facta narratio:quam narrationē precedere debet libellus:niſi forte de conſenſu partium remittatur.Fit autem litis conteſtatio coram iudice per narrationem actoris:et contradictoriam rñſionem rei:vt quia negat:vel per aliquam exceptionem quam opponit animo conteſtandi litem.i.ea mente:vt in cauſa procedat vel deſiſtat.Eſt ergo litis cōteſtatio ſm Hoſ.hincinde apud iudicem negotij principalis facta narratio per principales perſonas:non per aduocatos:niſi forte pricipales adeo fuerint indiſcreti:vt eoꝝ defectus de licentia iudicis per alios ſupplcatur: vt in.c.paſtoralis.de iudi.Et litis conteſtatio eſt initium actionis et conflictus in cauſa.de hoc vide glo.bonam in.c.dudum.ij.in verbo propoſitā.de electio.quomodo et quando fiat litis conteſtatio.

¶ Litigioſa res eſt mobilis vel immobilis res vel ſe mouens: de cuius dñio cauſa mouetur inter petitorē ꝛ poſſeſſorem cōuentione iudiciaria:vel pꝛecibus principi oblatis:ꝛ iudicibus inſinuatis:ꝛ per euꝫ futuro reo cognitis. ff.de litig.aut.litigioſa. Fit autem res litigioſa incontinenti oblato libello. Alij dicunt rem litigioſam nō eſſe ante litis cōteſta.de hoc glo.in.c.j.vt lite penden.lib.vj.

¶ Lis a cōtentione limitis prius nomen ſumpſit:de quo Vergili9. Limes erat poſitus litem vt diſcerneret agris.c.forus.de verbo.ſigni.ad medium.Et lis dicitur mota cum fuerit conteſtata.c. ex parte.ij.de verb.ſigni.ꝛ.c.aduerſario.de except.

¶ Litis quaſi conteſtatio eſt qñ aliquis cōuentus in iudicio ſuper rebus mobilibus quas poſſidet noīe alieno:nominat dñm in iudicio:ꝛ accipit inducias ad denuntiandū dño vt ad iudicem veniat vel mittat. Si autē ipſe dominus nō cōparet in termino ſibi dato:tunc lis quaſi cōteſtata eſt contra dñm:ſiue habet pro cōteſtata:ad interrumpendum longi tēporis preſcriptionem:vt in.c.qm̄ frequenter.§.in alijs.verſi.ꝙ ſi ſuper:vt lit.nō conteſt.

¶ Literis dicitur obligatio contrahi:qñ quis confitetur in aliquo inſtrumēto

Ayuntamiento de Madrid

ſe recepiſſe pecuniam quam nondum recepit: ſub ſpe numerationis future ſibi faciende: prout a creditore eidem promiſſum extitit. Illi competit actio nō numerate pecunie ſi exigitur ab eo debitum anteq̄ recepit.

¶ Litere de rato dicuntur procuratorie: quia conſtituens procuratorē ſemper adijcit in fine q̄ quicquid procurator fecerit ſuper cauſa ad quā datus eſt: gratum: ratū ꝛc. habebit: vt in.c.cum dilectus.de relig.domi.in glo.

¶ Litigatoris noīe non ſolum actor: ſed etiam reus intelligitur: vt in.c.j.de litis conteſt.lib.vj.

¶ Liuellus differt a feudo: primo quia in eo iuratur ſecus q̄ in liuello. Item feudū datur amore: liuellus vero pro mercede. Itē in feudo nō ſuccedūt femine: in liuello ſecus: ꝛ de multis alijs differētijs vide Feli.in.c.ceterū.col.v. et ſeq.in verſi.ix.fallit.de iudi.

¶ De L ante O.

¶ Locatio eſt perſone vel rei ad vſum facta conceſſio vel mercede vel pecunia numeranda cōuenta: alioquin de alia re erit contractus innoīatus: de quo vide not.per docto.de loca.ꝛ conduc. ſuper rubr.

¶ Loculus eſt burſa vel marſupiū.in.c.j.de depoſi.in glo.dñs loculos habuit vt indigētibus ſubueniret.xij.q.j.habebat dominus loculos.

¶ Locator eſt ille qui rem aliquā pro certo p̄tio vel certa mercede alicui vtendam concedit: vel aliū re ſua mercede ſibi conuenta vti permittit: vt cū loco tibi domum meā ad habitandū in ea: ego dicor locator: tu vero qui ſic vteris ſeu ad vſum recipis: cōductor nuncuparis: vt in.c.j.de loca.ꝛ conduc.

¶ Locati actio. Require ſupra. Actio locati.

¶ Locuples. Require.ſ.bona liberoꝝ.

¶ Locus religioſus. Require.j.religio.

¶ Locus ſanctus dicitur qui firmus eſt: et virtutibus munitus. Dño quidem qđ ſanctū.ſ.a ſanguinibus.i.a peccatis immolari debet.de quo inſtitu.de rerum diui.§.ſancte quoq̄ res.

¶ Locus inſignis ſm̄ Io.an.in.c.ſtatutum.de reſcript.lib.vj.eſt ciuitas: licet ibi nō ſint periti. Et de hoc dat ibi rationem. Sed ſm̄ Inno.Hoſti.Abba.non ſufficit eſſe ciuitatē: niſi ſit ibi copia peritorum. Compo.dicit ſufficit ſi de vicino loco poſſunt haberi periti. Paul.de Leaza.in clemē.vnica.de fo. compe.dicit inſignem locū in quo poteſt copia haberi neceſſarioꝝ pro epiſcopo: familia: et equitibus ſuis: licet non ſit copia peritorum.

¶ Loca vicina que dicantur: vide Paſ. in.c.ſuper ſpecula.in fi.de priuileg.

¶ Loci adiectio ſignificat diuerſimode diſponi. verbi gratia: teſtator dicit. Titio lego centum que ſibi volo ſolui de pecunia quam habeo in tali loco: puta tali caſtro tali arca. Et ſi in illo loco nihil eſt: tunc nihil debetur: ſi minus eſt: nihilominus tota pecunia debet. l.quidā teſtamēto.ff.de leg.j.l.lucius. ff.de ali.ꝛ ciba.leg.vbi teſtator legauit alimenta libertis: poſtea ſcripſit q̄ ex certis fundis percipiantur. ſi non pñt percipi ex illis fundis: aliūde debent ſuppleri. facit.l.paulo callimacho.§. fi.ff.de le.iij. Ratio q2 locus hic apponitur ad demōſtrationē vnde ſolutio fieri poſſit: ꝛ non ad taxationē ſeu reſtrictionem legati: quare legatum nō reſtringit: etiam q2 legatū fuit factū in genere: ꝛ ſic remanet in genere: ꝛ adiectio loci refert ad deſignationē faciende ſolutiōis. Et qđ de legato dicit: idē in cōtractu intelligit paritate rationis: vt ſi dicatur. Promitto tibi centū ſoluenda de pecunia quam habeo in tali loco. Et ibi: lego vel pmitto decē que habeo in arca: ſi nihil eſt: nihil debet: ſi minus eſt illud tm̄ debetur.l.ſi ſeruus.§.qui q̄nq̄.ff.de le.j.q2 locus adijcitur ſumme immediate: ꝛ p hoc ſignificatur q̄ illa ſumma que ibi eſt debebatur: ꝛ nō alia. Uñ teſtator vel pmiſſor ſe refert ad illđ corpus pecunie qđ ibi eſt: ꝛ ideo ſi nihil eſt: nihil debetur: vel quatenus eſt eatenus tm̄ debetur. Cetera multa exempla ponit Petrus burgūdi.§.ſacramēta.l.inter ſtipulantem.ff.

Ayuntamiento de Madrid

tem.ff.de verb.obli.⁊ finaliter loci ad-
iectio operatur qđ ratio dictat: vel lege
diſponitur: vel ꝑut voluntas diſponen-
tis dictat: quam quodvis mediū pro-
babile declarat: vt.l.cū certus.ff.de vi-
no tritico ⁊ oleo lega.l.ſi debitor.§.j.ff.
de contrahen.emp.⁊ vendi.l.eum qui
kalendis.ff.de verb.oblig.l.legatū.§.
vim.ff.de annu.lega.l.ex eo.ff.de vino
tri.⁊ ole.lega.cum ſimilibus.

¶Logographus.i.ſcriptor publice ra-
tionis: ⁊ dicitur a logos ſermo vel lexis
ratio.⁊ graphos ſcriptura: ſm Accur.
in rub.C.de tabel.ſcri.⁊ logo.lib.x.

¶Lolium herbe genus: alio noie zizania
dicitur: vt etiā declarat glo.in cle.dudū.
de ſepul.in ỽbo zizanie. Proinde cor-
rigēda ſunt ỽba Celſi apud Ulpianū
in.l.ſi ſeruus ſeruū.§.inquit lex.ff.ad
l.aquil.dum querit ſi loliū aut auenā
in alienam ſegetem.caſtiga ſi lolium.

¶Lorice genera ſunt armorū: vt in aut.
de armis.§.penul.

¶Longa cōſuetudo eſt que.x.vel.xx.an-
nis inducitur: ⁊ multo magis lōgiori tēpe:
vt ſi.xxx.vel.xl.annis perdurat.

¶Longum tempus: longiſſimum ⁊ lon-
geuum.vide Azo.in ſum.que ſit lōga
cōſuetudo.§.j.et dicitur longū tēpus
inter preſentes decēniū: ⁊ inter abſen-
tes vicēnium.l.fi.C.de preſcript.long.
temp.⁊.§.j.inſti.de vſucap.

¶De L ante V.

¶Lucrifacere.i.acquirere.

¶Lucrum refertur ad oia prouenientia
ex ꝓſperitate fortune qualiacūq; ſint:
queſtus tamen comprehendit ſolum
lucrum prouenies ex induſtria ꝑſone:
vt eſt tex.⁊ gl.in.l.⁊ ſi adiecit.ff.pro ſo-
cio.not.Abb.in.c.ſedes.nume.xiij.de
reſcrip.Que autem ſint honeſta lucra
vide Specu.in titu.de cleri.coniuga.
verſi.ſed quam dices.

¶Luctus tēpus aliī vſq; ad trigeſimum
diem: alij vſq; ad quadrageſimū ob-
ſeruabant.xiij.q.ij.et femina ſi nubat
intra tēpus luctus infamis eſt ſm le-
ges ciuiles: vt.C.de ſecū.nup.l.j.⁊.ij.

¶Luere.i.liberare.vnde dicitur: pignus
luitur.i.liberatur. Alio modo accipi-
tur pro puniri: vnde dicitur. Luo pe-
nas.i.punior. Unde. Ere luo pignus
penas cruce: luce tenebras. Dicitur ⁊
luere quaſi ſalitur ouis. De primo ſigni-
ficato vide inſti.de leg.§.ſed ⁊ ſi rem.

¶Luere debet in corpus obligatus ad
penam pecuniariam pro maleficio cō
miſſo: ſi nō eſt ſoluēdo: ſecus ſi eſt obli-
gatus ex contractu vel quaſi: quia tunc
expectatur donec peruenerit ad pin-
guiorem fortunam. Panor.c.ſtatui-
mus.in.iij.not.de maledic.

¶Lugubrare.i.vigilare: ⁊ nocti proprie
attribuitur. Sic dicitur: luna habet ra-
dios lugubres: ⁊ ſol claros.vide inſti.
de leg.§.noſtra.in tex.⁊ gloſ.

¶Lupinum eſt genus leguminis nō mi-
nus terrā appetens ꝙ lupus pecudes
⁊ inde nomen ſumpſit: tellurē mirum
in modū amat vt ꝙuis fructeto ſolo
coniectū inter folia vepreſq; ad terrā
tamē radice perueniat: ⁊ inter fruges
enumeratur a iuliano in.l.frugem.ff.
de verb.ſigni.

¶Luſtrum eſt ſpatiū quinq; annorum:
vnde dicitur. Indictio conſtat ex tri-
bus luſtris.i.durat vſq; ad.xv.annos:
vt extra de fide inſtru.inter dilectos.
vide.ṡ.indictio.

¶Luxuria.not.Archidia.de conſue.ca.
fina.lib.vj.

¶De M ante A.

Machinatio.vide.ṡ.do-
lus.⁊ eſt quaſi aſtutum
ingeniū.quid eſt ꝙ hō
ſemel deditus malitie
nō adinueniat? in aut.
vt hi qui ob.ſe habere
perhi.res minori.poſt prin.col.vj.

¶Magnanimitas eſt ornatus oim vir-
tutum: ſm philoſophum.v.ethi.⁊ eſt
magnanimitas in imperatore.l.j.C.de
teſta.lib.vj.

¶Magnificus dicitur quaſi magna faciēs: ⁊
ideo hoc ỽbū cōpetit regi ex etymolo-
gia vocabuli. Ab.i.c.nouit.de of.dele.

¶Magiſter nauis.require.ṡ.Actio exer
citoria.⁊.C.eo.ti.l.vnica.lib.xij.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Magiſtri ſcriniorum dicebantur qui ſcriniis ſacri imperij ꝑpoſiti erāt: vel ſūt pragmaticarij: ſic dicti: q2 pragmaticas ſanctiones: illas .ſ. quas principes faciebāt ⁊ ſtatuebant cōſilio procerum ſuorum ſcribebant: ⁊ exempla earum in ſcriniis repoſita ad memoriam cuſtodiebant.

¶ Maior dicit̄ ille qui .xxv. annorum implevit etatē. de quo no. inſti. de cu. per totum. ⁊ per doc. de reſti. in integ. c. j.

¶ Maior pars attenditur quo ad numerum: ⁊ ſanior quo ad zelum iudicum. Vel poteſt dici maior pars que maiori innititur rationi: vt .ix. diſtin. ſana. et .xvij. diſt. c. multis.

¶ Maiuma eſt ludus q̄ vigebat in maio: et dicit̄ a maio: vel maiuma grece: latine ingreſſus .ſ. eſtatis quādo herbe frondeſq3 virētes letificāt. Inde venit maius. C. de maiuma. in rub. lib. xj.

¶ Maiuma erat quidā ludus qui fiebat in mēſe maij. not. C. de maiuma. lib. xj. in rub. ⁊ ſic fieri debebat vt morū ſeruaretur honeſtas: ⁊ verecūdia caſtis moribus perſeueraret. l. vnica. eo. ti.

¶ Mangones ſiue ventilarij ſunt qui in ſeruis emendis vel vendendis mercationem exercent.

¶ Magi ſunt qui vulgo malefici ob facinorum magnitudinez nuncupantur. hi ſunt qui permiſſu dei maleficiis elementa concutiunt: turbant mētes hominum minus confidentiū ⁊c. xxvj. q. v. nec mirū. Et ibi qui ſunt necromantici: hydromantici: ⁊ de augurijs ⁊ auruſpicijs: que oia ibi reprobantur. Dicit enim Auguſtinus. x. li. de ciui. dei. ibi ad finem: q̄d ideo quiſq3 nō debet eis credere: quia aliquando eueniunt que predicunt: aut ſanare vidētur infirmos: aut ledere ſanos: q2 hoc permiſſu dei fit: vt ipſi qui hoc audiunt vel vident: probētur: ⁊ appareat quali fide vel deuotione ſint in gratia erga deum. Hec ibi.

¶ Macellare eſt mactare vel trucidare. Inde dicuntur macellarij qui pecora vel quadrupedia mactant: vt eſt gl. v. in cle. ſ. de vita ⁊ honeſta. cleri.

¶ Magiſter dicitur qui pre ceteris alicuius rei ſine negotij curam gerit. Et interpretatur ſyllabiliter quaſi in maiori ſtatu exiſtens: ſed literaliter ſic q̄ſi manum acrem gerēs inter ſcholares: tenens eos rigide. ſm̄ gloſ. vero. c. ſ. de magiſtr. dicit̄ a monendo ſiue a monſtrādo: vt. ff. de ver. ſig. l. quibus vim.

¶ Magiſtratus: pretores vel cōſules dicti ſunt: eo q̄d maiores ſunt reliquis officijs: ⁊ illi ſunt tanq3 capitis principis mēbra: vt. C. ad. l. iul. maieſta. quiſquis. Et horum alij ſunt maiores: alij minores: alij medij. Maiores: vt illuſtres: qualis eſt ꝑfectus pretorio orientis: item illyrici: itē aphrice: item vrbis rome. Minores ſunt clariſſimi: puta preſides prouinciarum. Medij ſunt ſpectabiles: vt procōſul: prefectus egypti qui dicitur auguſtalis: vt. ff. de officio prefecti auguſta. Excellētiores ꝑfecti ſunt prefectus ꝑtorio orientis ⁊ illyrici: quorum officiū eſt: vt ab eorum ſentētijs non appelletur. Item nec cōtra eorum ſentētias datur reſtitutio niſi ab ipſis. Item cōdere poſſunt leges: vt tamen non ſint contrarie generalibus legibus vel cōſtitutionibus: vt. C. de offi. prefec. orientis ⁊ illy. l. formam.

¶ Maioritas eſt multiplex: alia ordinis: alia dignitatis: alia ſenectutis: alia ꝑlationis: de quibus vide ꝑ Abba. in. c. ſtatuimus. in prin. de maio. ⁊ obe. vel dic q̄d quis dicitur maior altero quatuor modis nobilitate: diuitijs: potentia: et honore: ſm̄ Abb. in. c. ſuper eo. de teſti. in verſi. not. quatuor qualitates. ⁊ Feli. eodem capitulo. verſi. no. ij. ibi: ſuperior. col. iij.

¶ Maledicus eſt qui obloquit̄ de hoīe detrahēdo ei: ⁊ eū obloquijs deprimēdo: vt. c. ſ. de cler. maled. Summa autē iniquitas eſt detrahere: ⁊ oīs qui detrahit fratri ſuo: homicida eſt. vj. q. j. c. ſumma. ⁊ detractores fratrū homicide ſunt. de pe. diſ. j. homicidiorum. Non tm̄ ſemꝑ peccāt maledicētes: vt. xxiij. diſt. c. in noīe dn̄i. in fi. vbi ponit̄ longa maledictio. q2 maledicorum duo ſunt genera. c. cū ſancti. xxiiij. q. iij. Omnis eīn blaſphemus dei ⁊ ſanctorum maledicus eſt. c. ſtatuimus. eod. titu.

Ayuntamiento de Madrid

alefidei poſſeſſor eſt q̇ ſcit ſe alienū
upaſſe.§.qđ autem.inſti.de vſuc.
alleatores adulterine monete ſunt
i falſam monetam malleant.
ancipium eſt ſeruꝰ vel ancilla: ⁊ eſt
utri generis in voce: ſed cōmunis
eneris in ſignificatione: et dr̄ quaſi
anu captum: ⁊ dicitur mancipium
mne quod manu capi pōt: ſicut bo⸗
es equus: ⁊ hoc generaliter: ſed ſpe⸗
aliter tantuꝫ ſignificat homines: qr
les erāt ſerui capientium eos in bel
lo iuſto.
ancus eſt defectuoſus et ſm̄ catho
licon dr̄ quaſi manu carēs: vt cui ma⸗
nus abſciſſa eſt: vel is qui ex imbecilli
tate dextere facilius vtitur ſiniſtra.ff.
de edil.edic.l.qui clauium.§.pe.
Mandatū ſm̄ Azo.eſt officium ab eo
qui gratuito ſuſcepit exhibendū. Et
dicitur mandatum quaſi manu datū.
Quod em̄ aliquis per ſe facturꝰ erat:
alij gerendum cōmittit: cōtrahit ſolo
conſenſu. Et not. quod mandatū po⸗
ſterius factum non derogat priuile⸗
gio: niſi de hoc faciat mentionem.c.
graue.de offi.ordi. Item per manda⸗
tum generale non prohibentur niſi il⸗
licita.c.ſup quibuſdā.de verb. ſignifi.
Item tm̄ valet mādatū generale quo
ad omnia: quantum ſpeciale quo ad
quedā.de vo.⁊ vo.redemp.c. magne.
§.j.Item rei turpis mandatum nul⸗
lum eſt.ff.mand.l.iij.Item qn̄ manda
tum vel pactum vnum continet in ſe
duo quorum vnum eſt poſſibile: ⁊ al⸗
terum impoſſibile: non obligat in cō⸗
tractibus: vt ſi ego exiſtens rome pro
mitto tibi hodie dare.x.erfodie. Sed
qñq; obligat i iudicijs vt ſi iudex mā
dat alicui ꝙ ꝯpareat corā eo die ipoſ
ſibili: tunc tenetur comparere die poſ
ſibili ſm̄ Hoſtien.c.dilecti.de do.⁊ cō
tuma.Item qui exequitur mandatū:
non debet excedere fines mandati.in
ſtitu.manda.§.ſi is qui. Item manda
tum ſpeciale derogat generali: etiā ſi
de eo non facit mentionem.c.paſtora⸗
lis.de reſcrip.ſm̄ Bern.in queſtioni
bus.⁊ hoc fallit in quatuor caſibus.
Primo in mādatis generalibus: que
ſunt in effectu ſpālia .c.ex parte.de of⸗
ficio deleg. Secundo in priuilegijs.de
reſcrip.cum ordinem. Tertio quādo
res nō eſt integra. Quarto in legatis.
ff.de ſupel.leg.l.iij. Et differunt man⸗
datum: iuſſio et preceptum: quia iuſ
ſio importat neceſſitatem: nec finitur
morte iubentis: quia ſucceſſor id fa⸗
cere tenetur. Mandatum vero impor
tat liberam obſequendi voluntatem:
⁊ finitur morte.vnde. Preceptum nō
ꝑcipitat mors precipientis. Manda
tum mandatore cadente cadit: vt no⸗
ta.de reſcrip.eam te.⁊.c.in his.de ver⸗
bo.ſignificatio. Quidam tamē dicūt
quod tam preceptum quam manda⸗
tum finitur morte: ſi nominibus exꝑſ⸗
ſis ſcribantur ſecundum Jo.an.xiij.
q.j.quod precipitur.

¶ Mādator dicitur ille qui aliquid mā⸗
dat alicui vt ſibi vel alij aliqđ faciat.
Require.s̄.fideiuſſor.

¶ Mandatarius eſt qui mandatū ſuſci⸗
pit adimplendum. Et quando man⸗
datarius accuſatus de crimine conue
niri poſſit ex ſua perſona: vide.l.non
ideo minus.C.de accu.⁊ inſcrip.⁊ no.
in.c.mulieres.⁊.c.vt fame.de ſentē.ex
cōmuni. Et inter iſtos oriuntur actio
nes hincinde: qr ille qui ſic mandat
alteri: cōtra illum qui mandatū ſuſci⸗
pit adimplendum: cū prius cogi non
poſſet ꝙ reciperet mādatū: competit
actio mandati directa inquantū eius
interfuit factum fuiſſe quod mādaba
tur. Rurſus ipſi mandatario qui mā⸗
datū ſuſcipit: competit actio mādati
cōtraria ſi quas expenſas fecit vel im⸗
penſas ratiōe mādati ſuſcepti: inquā
tum nō exceſſit fines mādati. Si vero
mandatū exceſſit in impenſis factis:
ipſas non repetet per actionem man⸗
dati cōtrariam. Sed inquantum vti⸗
liter expendit per actionem negotio⸗
rum geſtorum repetet.

¶ Manifeſtum eſt publica vel famoſa ꝓ
clamatio ex certa ſciētia ⁊ certis auto
ribꝰ ꝓueniēs. Et pōt manifeſtū ꝓba⸗
ri per multos teſtes vel autores: nō tm̄
per tot ꝙ fiat notoriū. vide gl.in.c.cō
ſtitutionū.de verbo.ſig.lib.vj.⁊.vj.q.

Ayuntamiento de Madrid

ij.placuit.Spec.tit. de noto.cri.§. ſequitur de manifeſto.circa prin.vbi dr: manifeſtum eſt quod patet pluribus: ſed non omnibus:ſed notoriū omnibus patet:vt no.in.l.ciues.C.de app. per Bald.& Butriga.

¶ Manifeſtum illud dicitur quod ex cōiecturis apparet.c.ſ.& ibi Abb.in.ij.nota.de cleri.non reſi.

¶ Manifeſte vel palam teſtari dicitur q̄ non in publicum heredem nominat: ſed coram teſtibus qui ad ſolennitatem ſufficiant teſtatur.

¶ Manet.i. tenet vel aſtringit.c. cū laicis.de reb.eccle. nō alie. Ubi dicit ꝙ laicis q̄uis religioſis diſponēdi de rebus eccleſie nō eſt data poteſtas:apd quos obſequendi manet neceſſitas: non autoritas imperandi.de conſtit. c.eccleſia ſancte marie.

¶ Manichei ſunt q̄ Chriſtum dicūt nō eſſe verū hoiem:vt dicit glo.ſ.in.l.manicheos.C.de here.& mani.Extiterūt a quodam perſa qui vocatꝰ eſt Manes q̄ duas naturas & duas ſubſtantias introduxit.i. bonam & malam: et animas ex deo quaſi ex aliquo fonte manare aſſeruit.Teſtamentū vetꝰ reſpuunt:nouū ex parte recipiunt/ita dicit textꝰ.xxiiij.q.iij.c.quidā.vbi varie ſecte hereticoꝝ enumerant: & in.l. arriani.C.e.De multiplici hereticoꝝ nomine vide in.d.c.quidam.

¶ Manſer eſt filiꝰ illegitimꝰ proprie de ſcorto natus: ſm Hoſt. quaſi vulgo queſitus.Uñ ſm Abb. Manſeribus ſcortū:ſed mecha notis dedit ortum. Ut ſeges a ſpica:ſic ſpuriꝰ eſt ab amica.Dant naturales q̄ nobis ſunt ſpeciales.c.niſi cū pridē.de renunc.in.§. perſone.in fine.vbi gloſ.

¶ Manſus ſm vulgare Italorum dr q̄titas terre que duobus bobus ſufficit in anno ad laborandum.

¶ Manumiſſio eſt datio libertatis: id eſt detectio.ff.de acq.re.do.l.adeo.§. cum quis.in fi.Sed ſm Pla.Joan.et Azo.datur ſeruo libertas quam prius nō habuit:alias non diceretur dare ſibi.ff.de act.§. ſic itaq;.l.ſ.& gl. inſtit. de liber.in ver.datio.vbi vide vtrum quis det qd non habet.&.ca.ſ.de negli.prela.vbi pro & cōtra de dn̄te vſumfructum formalem:& de creditore transferente dn̄ium pignoris manumiſſus dicitur qui eſt libe[r] a manu:& poteſtate dn̄i. Nā q̄diu ſeruitute eſt:ſub manu & poteſtate [do]mini ſui eſt:ſz poſtq̄ manumiſſus illo liberaf.ergo dicif quaſi extra [ma]num:id eſt poteſtatem dn̄i ſui miſſ[us] & talis dicitur libertus domini ſu[i] dominus patronus eius.

¶ Manumiſſio teſtamētaria dici pe[r] omne illud quodcūq; ex cauſa te[ſta]menti preſtatur:vel propter teſtam[en]tum contingit. Et not.ad hoc ꝙ manumiſſio inter amicos requir[it] q̄nq; teſtes.C.de lati.li.tol.l.vnica. ſancimus.Uerū eſt in vltima vo[lun]tate. Sed ad manumittendū inte[r] uos ſufficiunt duo teſtes:vt no.in [ ] &.§.&.l.prealleg.

¶ Manualis obedientia.no.de maio. obe.bis qui.dereſti.ſpe.olim cauſ[a] ad quā ſubditi tenenf p̄latis ſuis ne ſcriptura & iuramento:vt not.i[n] legebatur.de maio.& obe.

¶ Mappa eſt ornamentum equi:& ſu[nt] linteamina alba quibus cooperiu[ntur] equi cardinaliū cum faciunt proc[eſ]ſionem.no.in aut.de conſuet.§.qu[an]tumcunq;.

¶ Manipula eſt quoddam ornamen[tum] quod imperator Cōſtantinus card[i]nalibus conceſſit.Alij dicunt man[i]pulam eſſe mitram epiſcopalem. vi[de] Spec.in rationali diuinorum . lib.[ ] ſub rubri.de manipula.& videbis p[ul]cherrima.

¶ Mariti appellatione nō veniunt ſpō ſi de p̄ſiti in materia odioſa : ſecus i[n] fauorabili:qr tūc veniunt ſpōſi de futuro:vt dicemus.ſ.in litera.U.in verbo vxoris appellatione.

¶ Maſſaritia eſt idē ꝙ ſupellex: vz omne vtenſile domus:cuius appellatiōe veſtis nō continetur:vt.l. ſi q̄s in fundi vocabulo.ff. de leg.ſ.

¶ Maſticonium eſt domus vbi lepro[ſi] congregantur.

¶ Maſculinum cōcipit femininū: vt.ſ[...]

Ayuntamiento de Madrid

lega.iũ.l.qui duos.ꝛ.c.generali.de
ec.lib.vȷ.ꝛ.l.quicũq̃.C.de ſer.fugi.ꝛ
ſignificatur ꝑ dictionem maſculini ge
neris:vbi gratia ibi. Filijs meis do tu
tores:etiam filie ſignificãtur.ff.de te-
sta.ꝛ.l.ſi ita. Ratio eſt volũtas ex eq̃li
affectione prouidẽdi eis vt tueantur
bona ſua cõſeruẽtur. Sed ibi:filios
meos exheredo:maſculinum nõ cõci
pit femininum:quia filia non compre
hendit.l.ȷ.§.queritur.ff.de vẽ. in poſ.
mit. qꝛ maſculinum de ſe prolatũ non
ſignificat femininũ:nec eſt ibi aliqua
coniectura probabilis qua hoc cõclu
datur:ſꝫ eſt odiũ exheredationis qđ
dictat ſignificatum verbi non extẽdi:
vt in regula odia.de reg.iur.lib.vȷ. Itẽ
ibi:quicũq̃ it vel proijcit de nocte per
feneſtram nocẽs:ſoluit decem. ſignifi
catur etiam femina.l.quicũq̃.prealle.
Et ſumitur ſignificatũ ex paritate de-
licti. Similiter ibi. virum ſanguinũ ꝛ
doloſum abominabitur dominus:cõ
prehenditur etiã femina ratione deli-
cti qđ odit etiam deus in mulieribus:
ſꝫ ceteris paribꝰ magis peccet maſcu
lus q̃ femina:qꝛ ratio naturaliter in
eo plꝰ dominatur. Et ergo in crimine
leſe maieſtatis crimīnoſus punitur ꝛ
filij ſui:vbi etiam filie comprehendũ-
tur:mitius tamẽ puniuntur femine.l.
quiſq̃s.C.ad.l.iul.maieſt. Itẽ ibi:ſi mi
hi filius natꝰ erit:ex beſſe heres eſto:
ꝛ ex triẽte vxor. Si vero filia naſceť:ex
triẽte heres eſto:ꝛ ex beſſe vxor:ſi filiꝰ
ꝛ filia naſcuntur:hereditas diuiditur
in ſeptẽ partes:vt filius quatuor:vxor
duas:ꝛ filia vnã habeat:ꝛ ſic videtur
voluiſſe teſtator:nã appellatione filij
nõ continebatur filia.l.ſi ita deo.de li-
be.ꝛ poſth. Nec ibi ſignificatur femi-
na dicendo:q̇s poteſt eſſe aduocatus
in etate.xvij.annorum.patet ex edicto
de poſtulando:q̊ prohibentur femine
poſtulare ſaltẽ pro alijs.l.ȷ.§.ſexum.ff.
de poſtu. Et idẽ de ꝓcuratore quoad
eſſe ꝓcuratorẽ in iudicio.l.femine.ff.
de procurato. Idẽ etiam in teſte ad te-
ſtamẽtum:iure ciuili romanorũ:vt in
§.teſtis.inſti.de teſta.imo qđ plus eſt
ſi exprimatur nomẽ communis gene-
ris:vbi autem numerus teſtiũ nõ ad-
hibetur:duo ſufficiunt.l.vbi numerꝰ.
ff.de teſti.ꝛ continetur etiam mulier.
Idem in omni materia in qua ratiõe
vel lege:ſtatuto:vel vſu nõ fit differẽ-
tia inter virũ ꝛ mulierem:quia tũc ad
paria iudicãtur. Aut enim eſt adiecti
uum ipſum maſculinum:vt quicũq̃:
quiſquis:quidam ꝛc.ꝛ cõcipit femini
num:quia itelligitur homo vel perſo
na:vt.l.metum.§.animaduertẽdũ.ff.
qđ met.cauſa.ꝛ.l.vnica.in fi.C.de rap.
virgi. Aut eſt nomẽ appellatiuũ:vt fi-
lius:ꝛ tunc ſi de fauore agitur:conci-
pit:ſi de odio nõ concipit.vt not.in.l.
quicũq̃.C.de ſer.fugi.prealleg.ꝛ in.l.
ȷ.de verb.ſigni.vbi gl.ponit exceptio-
nes. Sed econuerſo femininum non
cõcipit maſculinum:quia appellatio-
ne feminini non ſignificatur intelligi
maſculinum niſi euidentiſſime appa-
reat:ſicut ſub vno nomine appellati-
uo aliud ſignificať.l.ſi quis in fundi
vocabulo.ff.de leg.i.cum ibi nota. Et
hec dicta intelligũť de maſculino.i.de
dictione maſculini generis. Sed ma-
ſculinũ q̃n̄q̃ ſignificat maſculinũ:v-
bi gratia.teſtator legat ancille liberta
tem ſi primo pareret filiũ:peperit filiũ
ꝛ filiam ex eodẽ vtero:ꝛ incertum eſt
quis primo natus ſit.dicit text.q̄ filiꝰ
cenſetur prius editus.l.ſi fuerit.§.fin.
ff.de reb.du. Ratio:qꝛ de natura maſ-
culus fortior eſt femella eiuſdẽ etatis.

¶ Maſculinum cõcipit femininum:ſed
non econtra. Panormi.in.c.ſuꝑ inor
nata.in.ȷ.col.verſicu.nec ſtatutum.de
prebendis.

¶ Maſculinum eſt dignius feminino qđ
concipit ad mentem legiſlatoris:non
quantum ad verba:vt.l.ȷ.ff.de verb.ſi
gni.vbi bona gloſ.

¶ Matematici ſunt q̇ dicunt ſe ſcire ali-
quam artem diuinandi:et dicuntur a
mateſis:media lõga quod eſt diuina-
tio:ꝛ profertur penultima producta ſi
ne aſpiratione. Sed matheſis penulti
ma correpta cũ aſpiratione ſignificat
quadriuiũ.vnde. Scire facit mathe-
ſis:ſed diuinare mateſis.

¶ Matricuria dicitur habẽs curam ec-

Ayuntamiento de Madrid

cleſie.textus ꝛ gl.in capitu.mulieres. xxxij.diſtin.

¶ Materfamilias eſt que i honeſtate vi- uit.vñ nec nuptie nec natales faciunt matremfamilias ſed boni mores.

¶ Matricula eſt chartula in qua ſcribit aliquid:ꝛ precipue liber vniuerſitatis in quo nomina ſuppoſitorum conſcri būtur ꝛ immatriculātur: ꝛ eſt diminu tiuum a matre.l.matricula.C.de agē. in reb.lib.xij.ꝛ in.l.ij.eodem ti.ꝛ.l.peti tionez.de aduoca.diuerſo.iud.ff.ꝛ.c. perlectis.iuncta glo.in verſi.matricu lis.xxv.diſtin.

¶ Matertera eſt matris ſoror.vt in ſti.de gradi.cog.in gl.ver.patruus.

¶ Matertera magna eſt auie ſoror:ſicut promatertera proauie ſoror.

¶ Matricularius dicitur habēs officiū pulſandi campanas:vel qui hȝ matri culare ſtudentes.

¶ Matrix eccleſia ponitur ꝑ maiori ba- ptiſmali que generat baptiſmuȝ ſicut mater:vt gloſ.in verb.matricē.in cle.ſ. de ſen.excom.

¶ Maturare quādoq; ſignificat feſtina re:quādoq; eſt ꝑ ſolē digerere: vt fru- ctus maturantur.

¶ Maturus quis tripliciter oſtenditur: vultu:geſtu:voce.Spe.in ti.de aduo. §.v.verſi.cum autem.

¶ Matrimonium idem ſonat quod nu- ptie:ꝛ eſt legitima maris ꝛ femine con iunctio:indiuiduam vite conſuetudi neȝ retinēs.xxvij.q.ij.§.ſ.ꝛ de ꝑſump. c.illud.de ꝯuer. infi.ex literis.ꝛ ſubau di hoc:ſcȝ ad propoſitum in quo de- bent eſſe tēpore quo nubūt vel matri- monium contrahunt.inſtit.de pa.po. in princip.Et matrimoniū eſt duplex: ſcȝ verum:ꝛ preſumptum.Uerum:qḋ cōtrahitur inter perſonas legitimas per verba apta:nullo ipedimento ſub exiſtente.Preſumptum dicitur quan do inter perſonas legitimas interue- nit tractatus de cōtrahendo:vel ver- ba apta:in euētū tñ cōditiōis vel arbi triȷ alieni:ꝛ ſuccedit copula carnalis: vt inquit Hoſt.Et non dicitur ꝑrimo niū (lȝ a digniori debeat fieri denomi natio:ꝛ tantum votum habeat vir in

liberos:ſicut mater.l.liberoꝝ.ff.d
borum ſi ꝯni.)ideo quia mater m
exercitiū vel officium exercet cir
beros quā pater.c.fin.de conuer
iuga.qꝛ ante partum oneroſa:in
tu doloroſa:ꝛ poſt partum labo
Igiť ad honorē eius dr̄ matrim
vt etiam de conuer. infi.c.ex lit
Et no.ꝙ matrimonij tria ſunt ſu
tialia que dicūtur bona eius.vt d
di.appo.c.vlt.ꝛ.xxvij.q.ij.omne
ſcilicet fides:proles :ꝛ ſacramen
Et ſi apponitur conditio cōtra
bonum matrimonij vel eius ſub
tiam:nullum eſt matrimonium.
plum de primo:ſi dico:contraho
ſi te pro queſtu adulterandam
ſueris:non eſt matrimoniū:qꝛ
tra bonū fidei:qḋ cōſiſtit in eo
alter coniugum ſuum corpus(q
nō eſt:ſed ꝯſortis ſui)nō expon
det alteri:alꝰs eſt adulter:fur:
fractor.Exēplum de ſcḋo:vt ſi di
traho tecum / ſi generationem
euites:ſi venenū ſterilitatis acc
non eſt matrimonium:quia con
cundum bonum eius:ſcilicet bo
prolis:propter quam multiplic
fuit matrimoniū a deo inſtitutū
plum tertij:ſi dico:contraho tec
nec ditiorem vel pulchriorem ha
ro:nō tenet matrimonium :qꝛ
tra ſacramētum indiuiduitatis:
nullum debet eſſe diuortium inte
iuges. Sic eodem modo dic qḋ
ſio religionis non tenet dummo
contra bona vel ſubſtantialia re
nis:que ſunt etiam tria : ſcilicet
tas:obedientia:ꝛ abdicatio prop
tis:ꝛ de his pone exempla ſuo m
vt ſupra. At ſi dico.contraho te
ſi furtum feceris:ſi digito celum
geris:eſt matrimonium : quia t
ꝛ impoſſibilis cōditio que non
tra ſubſtātiam matrimonij hab
pro non adiecta.c.ſ.ꝛ vltimo.de
tio.appo.Et nota quando contr
tur matrimonium:ꝛ quādo ſpon
de futuro:declarať ex ſignificato
borum prolatorum: ꝛ actuum ſe
tiū.Unde verba formalia matri

Ayuntamiento de Madrid

ſunt illa quādo vir dicit accipio te in meam mulierē: ⁊ mulier. Accipio te in meum virum. c. licet. de ſpon. duo. et c. ſi inter. de deſpon. Similiter eſt matrimonium ſi quis iuraret quod aliquā ab hoc tempore pro coniuge teneret: ⁊ ei ſicut vxori fidē ſeruaret: et ipſa eidē iuraret ſe illū ꝑ marito habiturā: et ſibi tanq̄ viro proprio ſeruiturā: vt in. c. ex parte. de ſponſa. Nam licet ibi non exprimātur verba formalia: tamē idē eſt ac ſi vnū de equipollētibus fiat vt. l. certum. ff. ſi certū petatur. Dicunt etiā quidā docto. qđ verbum habiturum hic ſignificat preteritum: non futurum. Similiter dicendo: ꝑmitto tibi quod nunq̄ habebo aliam vxorē niſi te: vel volo te ⁊ non aliam in vxorem: vel conſentio in te ſicut in meam vxorem: vel promitto qđ volo te habere in vxorē. vel placet mihi te habere in vxorem: vel promitto qđ tibi ſeruabo fidē ſicut vxori mee: vel volo qđ ab hac hora in antea ſis mea vxor: vel iuro quod habebo te ꝑ legitima vxore. de hoc vide. xxij. q. iiij. §. vltimo. verſi. eſt etiā. Item ſi dixerit: iuro vel promitto tibi tanq̄ vxori dūmodo verba mulieris ſequant̄: cōtrahitur matrimonium per quēlibet predictorum modorū: vt not. ibi Speculator eodem titulo. §. primo. Item ibi: ſi dicat vir: iuro quod tu es vxor mea: et mulier econtra. iuro quod tu es vir meus. dicunt quidam quod non ſit matrimonium de preſenti: ſed ſponſalia de futuro: capiendo es pro eris. ff. de verborum ſignificatione. l. verbum erit. Nam ⁊ ſi ſint verba preſentis temporis: non tamen ad matrimonium apta: ergo alij dicūt qđ nec ſponſalia contrahantur. Sed ibi promitto qđ te ducam in vxorem: et de cetero tenebo te vt vxorem: ſunt ſponſalia: quia ſenſus eſt: ego te ducā: ⁊ ex quo te duxero de cetero te tenebo. argumen. capitu. ex literis. ij. de ſponſa. Secus ſi nō addito verbo ducam: dicat: ꝑmitto quod tenebo de cetero in vxorem etiam dimiſſo hoc v̄bo de cetero: tūc eſt matrimonium: vt capitu. ex parte. et ſponſa. prealleg. Item ſi dicat promitto: qđ tenebo te in vxorem donec terra ponatur ſuper oculos meos: et mulier eodem modo reſpondeat: et vir intelligit deceptorie: id eſt donec ſibi placuerit / quia dum non placebit ponet terram ſuper oculos: ſi ſibi appareret de diſſenſu: non eſt matrimonium: alias ſic / quia iſta verba donec terra ⁊c. ſignificant tempus mortis. Similiter donec oculi et os mihi claudantur. capitulo ex literis. primo de ſponſa. Item ſi vir cōtrahit cum vna ſub conditione: et cum alia pure: ⁊ cōditio ſub qua cum prima contraxit: exiſtit: iudicandum eſt pro matrimonio ſecūdo cōtracto. capitu. ſuper eo. ⁊ capitulo de illis. ⁊ capitulo per tuas. de conditio. appo. ſecundum Hoſtiē ſem: quia matrimonium purum p̄fert̄ ſuſpenſo ⁊ conditionali. Alij dicunt iudicandum pro primo / quia per primum partes ligarunt ſe ſub cōditione / nec habent in poteſtate ſe ſoluere donec eueniat conditio: ⁊ per conſequēs non cū alio cōtrahere. l. potior. C. qui potiores in pigno. habeantur. ⁊ dicunt qđ dictum precedens eſt potius ex ratione ciuili inductum propter melius bonum matrimonij preſentis et certi quam futuri ⁊ incerti. Alia exempla vide ſupra de cōditio. Item nota de matrimonio beate v̄ginis quod iſta conſenſit in copulam carnalem cum Joſeph: nec illam committendo: nec appetendo: ſed diuine inſpiratiōi in vtroq; obediēdo. xxvj. queſtione ſecūda. §. cū ergo. non propoſuit ſe ſeruaturam virginitatem in corde: ſed votum virginitatis non expreſſit ore: ſubiecit enim ſe diſpoſitioni diuine: proponēs ſe perſeueraturā in virginitate niſi deus ei aliter reuelaret / ſecundū Goffredū de ſpon. De origine autem matrimonij ꝙ ſit a triplici iure: videlicet / a naturali / gentium / ⁊ ciuili. vide in gloſſa. inſtit. de iur. na. gen. ⁊ ciui. §. matrimonium. et quot modis poteſt impediri / vide inſti. de nupt. in gloſ. §. enumerari. vbi ponuntur quatuordecim.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Matrona dicitur q̃ iam nupſit: quaſi
que in matrimonio conuenit.
¶ Matula genus vaſis eſt ad vrinam ⁊
aquã tenendã: ꝑinde mũdo mulicbri
cõtinef: vt ſcripſit Vlpi. in. l. argumẽ-
to. §. mũdus. ff. de aur. ⁊ arg. leg. Alio
noie matella ⁊ matellio dicitur. Plau.
in amphi. Ne tu poſtulas matellam
vnã tibi aque infundi in caput?
¶ Maxime quandoq; dicitur compara
tiue. Aliquãdo pro tantum. de fil. pſ-
by. ca. ad abolendam. Aliqui legunt
maxime pro magis: ⁊ ſic tenef ꝓprie:
ſm Ber. ibidẽ. Itẽ maxime ſupponit
idez in alio caſu: ſed maiorẽ eſſe ratio
nez in expreſſo. C. vnde libe. l. fi. Aliqñ
ſubauditur: vt. l. verum. in prin. ff. ꝓ ſo
cio. Ad primum facit. ff. de proba. l. cũ
de ide. in prin. ⁊ ibi maxime. de peni. ⁊
re. ca. officio. in fi. de ſpõ. cap. ſpõſam.
vide hic no. cap. ꝑalleg. ad abolendã.
in addi. gl. ſ. ⁊ p Joã. and. ſup ea etiam
no. de hoc in. c. cum cõtingat. de fo. cõ
pe. in gl. ſ. de elec. cũ inter. ⁊. c. quoniã
frequenter. §. porro. vt lite nõ ↄteſt. et
ꝓprie implicat idem i cõtrario ſenſu.

¶ De M ante E.

¶ Mechia põt dici ois fornicatio. xxij.
q. iiij. omnis mechia. et ibi plene.
¶ Medographia. i. litera. Inde medo-
graphus. i. medicine ſcriptor. ſic acci-
pitur. C. de tabu. ſcrib. ⁊c. lib. x.
¶ Mediaſtinꝰ ſeruꝰ eſt ex abiectioribꝰ:
ita dictꝰ: quia domeſtica queq; viliſſi
ma miniſteria obire in domo cogebat
vt ligna congerere: domuz purgare: ⁊
alia huiuſmodi. Hoc autẽ nomine in
de vtitur: quia in media domus parte
ad omnium aliorum iuſſus preſto eſſe
debet. de quo meminit iureconſultus
in. l. fin. ff. de no. oper. nuntia. ⁊ in. l. itẽ
apd labeonẽ. §. ꝑtorait. ff. d iniu. ⁊ in. l.
j. de exercitoribꝰ. ff. nau. caupo. ſtabu.
¶ Meloproximꝰ: vna dictio eſt: ⁊ eſt no
men dignitatis: vt not. in. l. peculiari.
C. de proximis ſacro. ſcrini. lib. xij.
☞ Mẽbrana ſpẽs charte i q̃ deſcribent
inſti. ⁊ alia q̃ ↄſeruatiõe idigent: ⁊ ideo
d: quia de membris animalium eripi-
tur: vt inſti. de re. diui. in glo. §. liter[...]
¶ Mediũ dicif hec vita. xxiij. q̃ſt. iiij. h[...]
ſũt vita. ⁊ not. Joã. and. i proemio d[...]
¶ Mendaciũ. Require ſupra dolus: [...]
de Auguſtinus dicit: mendacium e[...]
falſa vocis ſignificatio cum intentiõ[...]
fallendi. quod ſic debet intelligi. cũ [...]
tentione fallendi que tunc ibi eſt: [...]
poſtea aduenit. Quãdoq; enim aliq[...]
aliquid ꝓmittit: non tñ volũtatẽ fa[...]
lendi actu habet ſed poſtea acquiri[...]
¶ Mendicãtes dicunf quos in public[...]
queſtuz intuta mẽdicitas vocauit: [...]
illi reficiebanf publicis annonis. Va[...]
lidi autem ⁊ robuſti non debẽt men[...]
care ne miſeris ⁊ debilibus panez a[...]
ferãt. C. de mendicã. vali. l. vnica. li. [...]
⁊ in aut. de q̃ſto. co. vj. Cõcedif tñ ali[...]
bus a papa occupatꝫ circa doctrinã [...]
dei vt de eleemoſynis fideliũ viuãt [...]
cut apoſtoli vixerũt: q ſeminãtes ſpi[...]
tualia tẽporalia metere poterãt qu[...]
de iure naturali: vt dicit Apoſtolus.
¶ Menium vel meniarium idẽ eſt qu[...]
veſtibulũ a menibus ſeptem. Et di[...]
tur ideo quia menibus adheret: ſ[...]
Hugo. Alij ponunt manerium.
¶ Menſor eſt qui metitur agros: colu[...]
nas vel ſigna vel homines vel frum[...]
tũ vel menia iuxta caſtrũ vel hoſpit[...]
vel etiã qui omnia officia aſſignat [...]
Accurſium. C. de menſ. in rubri. li. [...]
¶ Menſuratio vie quomodo debet f[...]
ri dic ſm Abba. in. c. oliz de excep. i p[...]
co. verſi. tertio queritur ꝙ quãdo q[...]
ritur de diſtantia locorũ ratione iti[...]
ris: conſideratur magis vſitata ꝙ al[...]
via licet ſit breuior: ſꝫ Bartoluz in [...]
ge ꝑma. in fi. ff. ſi quis cautio. vbi di[...]
ꝙ quãdo tractatur de ſpatio locoru[...]
tione itineris: cõſideratur via mag[...]
vſitata: nõ autẽ fit commẽſuratio p[...]
indirectuz: vel per aerez: ſecus ſi fit [...]
menſuratio non reſpectu itineris: ſ[...]
ſolius diſtãtie: q2 fiet via breuiori ⁊ [...]
ctiori terreſtri: ſi fieri poteſt: alias p[...]
aerez: ſꝫ Bartoluz in. l. iij. ff. de ver[...]
ſignifi. Adde Feli. in dicto. c. olim. v[...]
ex quo formatur hec queſtio. col. ij.
¶ Menſuras vel põdera fraudans q[...]
pena venit puniendus. panor. in. c[...]

Ayuntamiento de Madrid

menſure.circa fi.de emp.⁊ vendi.
¶Menia dicuntur proprie edificia mu-
roꝝ ciuitatis ſic dicta: quia muniūt
ciuitatē. Et interdū dicuntur menia
abuſiue omnia edificia. vel dicūtur a
mene grece. i. defectus latine: q̄ deſi-
cit murus vbi ſunt menia.
¶Mera donatio. Req̄re ſupra donatio.
¶Meretrix dicitur que multoꝝ libidi
ni paret id eſt obedit. xxxiiij. diſtictio-
ne vidue. vel cuius turpitudo publice
venalis eſt. xxxij. q. iiij. meretrices. ⁊ in
gloſ. ij. cap̄. inter opera. de ſpon. Dicit
enī Auguſt. in queſtionibus Deute
ro. Meretrices eſſe: et ad meretrices
accedere prohibet dominus: quarū
publice venalis eſt turpitudo. In de-
calogo autē mechie nomine nō videt̄
hoc prohibuiſſe aperte: q̄m mechia
nō niſi adulteriū eſſe ſolet: ſeu intelli-
gi ſolet: vt etiā in. c. ꝑ alle. meretrices.
¶Metus eſt inſtātis vel futuri periculi
cauſa mentis trepidatio: vt. ff. eodem
titulo. l. j. Et no. quod licet non ſit ne-
ceſſarium periculum eſſe preſens: ta-
men exigitur metum eſſe preſentē: ſal-
tem pro futuro periculo. ff. eodem tit.
l. metum. ij. nam per metū non quem
libet timorē accipimus: ſed maioris
mali: vt in. l. metum preal le. Et dicitur
met⁹ quia mentem tenet vel terret ſeu
impedit. Qui enī timet: non ſemper
gerit in corde qđ habet in ore. de hoc
vide gl. ij. capitu. ad audientiā. de his
q̄ vi me. ve cau. fi. Inde meticuloſus:
metu plenus ſcilicet qui metuit timen-
da ⁊ non timenda. Et ſic dicitur iura-
mentū meticuloſū. Et vtrū hoc obli
get ipſo iure? Quod ſic videt̄. de iure-
iurand. in ca. ſi vero. ⁊. c. verū. Quod
nō patet: quia votum factum per me-
tum, eſt nullum ipſo iure: cū volūtas
in vouēdo debeat eſſe libera. c. integri
tas. xxxij. queſtio. ergo ⁊ iuramentum
pari ratione. Innocē. cōcludit: ſi iura
mentum eſt impoſitum turpiter ⁊ ſu-
per re turpi ſcilicet occidere innocen-
tem: vel nō miniſtrare alimenta parē-
tibus ⁊c. tunc nullū eſt ipſo iure: nec
obligat iurantē: ⁊ licet contrauenire
propria autoritate. c. inter cetera. ⁊ ca.
in malis ꝓmiſſis. xxij. queſti. iiij. Sed
ſi iuramētum ſit turpiter emiſſum nō
tamen ſuper re turpi: ſi dolo vel metu:
ſic obligat ipſo iure: ſed abſolutio po
teſt impetrari ex ſuperiore vel iudi-
cis officio. cap̄. ſi vero. ⁊. c. verū. ꝑ alle-
ga. Addit idē. ſi iurās metu: poteſt ſi
bi ꝓuidere per aliam viam q̄ per viā
abſolutionis a iuramēto: meli⁹ eſt ꝙ
ſoluat qđ iurauit: et deinde repetat.
Nam que fiūt per metū: tenent ipſo
iure: ſecundū Goffredum: ſed reſcin
duntur per actionē quod metus cau-
ſa: ſi ſunt ꝑfecta. Si vero imperfecta
tunc per exceptionem. ff. eodem tit. l.
metum. §. ſed pretor. Exceptis ſex que
per metum non tenēt ipſo iure: vt con
tractus matrimonij: promiſſio dotis:
aditio iudicis: ꝑſtatio autoritatꝭ: alie
natio rei eccleſiaſtice: pronūtiatio ſen
tentie. Et dicit Ioan. andre. qui venit
cōtra iuramentū meticuloſum: non
peccat mortaliter: licet peccet veniali-
ter. vt cap. verum. ad fi. de iureiuran.
de hoc vide gl. pleniorem in. l. extat. ff.
eodem tit. Et diſtingue metus: quia
alius eſt probabilis: qui cadit in con-
ſtantem virum et animoſum: ⁊ hic ex-
cuſat: vt eſt metus pene mortis: ⁊ cru-
ciatus corporis: metus ſtupri et ſerui
tutis. Alius eſt nō probabilis ſcilicet
qui non cadit niſi in hominē puſilla
nimū et formidoloſum: et hic non ex-
cuſat: vt in. c. cū dilecti. eodē titulo.
Et regulariter (vt ꝑdictū eſt) ea que
fiunt per metum: valent ⁊ obligant: vt
dictum eſt: ⁊ vt not. xv. qđ. vſ. autorita
tem. ⁊ cap̄. abbas. eodem titulo. Fallit
tamen in caſib⁹ ibi notatis: ad quos
adde caſum. c. vnici eodē titulo libro
vſ. Etiam ſecundum coactionē abſo
lutam vel conditionalē diſtinguitur
excuſatio met⁹. De hoc vide ſupra co
actio. Sed vtrū metus excommunica
tionis ſit inſt⁹ metus. Quod ſic vide-
tur: quia cōtinet corporis ⁊ anime de
trimētum. vij. queſtio. j. de manifeſta.
xj. queſtio. iij. audi. vbi dicitur quod p
excommunicationē mutatur ſtat⁹ de
corpore eccleſie in poteſtatē diaboli.
Timenda ergo eſt quaſi mors eterna

Ayuntamiento de Madrid

xi.queſtio.iij.nemo.⁊.c.ſ.Quod nō pa
tet:quia eſt medicinalis:nō mortalis
vt capit.promo de ſentē.excommuni.
libro.vi.⁊.ij.queſti.ſ.multi.Et ſi eſt in
iuſta:vacua eſt nec curāda:quia nō li
gat quo ad deū.ſi eſt iuſta:imputet ſi
bi qui meretur excōmunicari. Igitur
nō eſt iuſt⁹ met⁹:nec excuſat excōmu
nicatio eius.l.ſi mulier.ff.eo.tit.⁊ not.
Goffre.in ſumma .de his que vi met.
ve cauſa fiunt.

¶ Meritoria dicuntur diuerſoria vel di
uerticula:id eſt ſecreta edificia:alias
montaria.

¶ Mercis nomen ad mobilia tantū per
tinet.ff.de verborum ſignificatione.l.
merces.

¶ Metallum ⁊ es ſunt nomina genera
lia mineras ſignificantia. Et differūt
metallum et opus metalli.vnde ille dā
natur in metallum: qui ligatur cum
ferro et onere et labore grauatur: vt
non liceat ei facile abire. Sed ille dam
natur in opus metallicum: qui ibi
dem liberas habet habenas: et alijs
metallum fodientibus miniſtrat:et il
lius leuior eſt pena: alterius autem
grauior.de quo gloſſa not.inſtitu.qui
bus modis ius pa.poſ.ſol.in.§. pene
ſeruus.

¶ Metallarij ſunt qui affluentiā exerci
tij metallorum habent:vt.C.de metal.
et metal.et procura.metal.⁊ ſm Accur.
ſuper rub.lib.xi.

¶ Metaſſi alias dicuntur metharij pur
purei.C.que res vendi nō poſ.l.j.Uel
eſt color quidam.

¶ Metrocomia eſt ville mēſura:que da
tur tranſlatis iuſſu principis:vt.C.de
tar.fiſ.l.certa.vnde metros grece:mē
ſura latine dicitur:et come villa.inde
metrocomia quaſi mēſura ville. Inde
et comedia.i.villana vel ruſtica laus:
ſm Accur.C.nō lic.habita.metro.lo
ca ſua ad extra.cōfer.ſuper rubri.li.xi.
Etiam metrocomie ſunt parochie vel
dioceſes.

¶ Metropolitani a menſura ciuitatum
dicūtur:quia decē vel vndecim debēt
ſub ſe habere ciuitates. vij. queſtio.
ij.ca.j.Uel dicitur a meter:id eſt ma
ter:quia metropolis eſt mater aliarum
eccleſiarum.ſcdm glo.ibidem. Etiam
metropolitani ſingulis prouincijs pre
eminēt:quarū autoritati ⁊ doctrine ce
teri ſacerdotes ſubiecti ſunt:ſine qui
bus reliqs epiſcopis nihil agere licet
de his que ſpectant ad totam prouin
ciam ſecūdū glo.xxi.diſtin. cleros.§.
metropolitani.

¶ Merum imperium eſt habere gladij
poteſtatem ad puniendum facinoro
ſos. Unde merum imperium dicitur
quedā ſumma poteſtas per quam ea
que ſunt iuriſditionis maxime explicā
tur. Et merum dicitur:quia ſeparatū
a cognitiōe pecuniaria:eo quod inde
nullum ſequitur commodū pecunia
rium:vt inſtit.de publi.iudi.in princi
pio. Hec autē ſunt meri imperij:fa
cinoroſos punire:delinquentes incar
cerare:mēbra mutilare:penā capita
lem imponere.⁊ hec pena eſt triplex:vt
dicit Hoſtien.de iureiurā.c.veniens:
ſcilicet mors:exilium et relegatio.ff.de
publi.iudi.l.ij.

¶ De M ante I.

¶ Mixtum imperiū eſt poteſtas media
per quam ea que ſunt in iuriſditione
media explicantur. Et dicitur mixtū:
quaſi ex iuriſditione:⁊ mero imperio:
eo quod habet commodum pecunia
rium:et pertinet ad ipſum bonorum
poſſeſſionem dare:in poſſeſſionē mit
tere:iubere cauere:pupillis tutores
dare:⁊ omnes alie pene graues preter
penam capitalē ⁊ mutilationem:vt eſt
relegatio:faſtigatio:vel grauis corre
ctio. ff.de iuriſdi.omnium iudic.lege
prima.in gloſſa.⁊ in tex. Aliter diſtin
guitur prout recitari ſolet circa.c.qd
ſeden.in gloſ.ſ.de offi.ordi. Merū im
periū eſt quedam ſumma poteſtas ⁊
alta ex publico inducta:vt gladij pote
ſtas ad animaduertendum in facino
roſos:⁊ eſt apud principes principali
ter:ſcilicet papam ⁊ imperatorem. Et
in ſpiritualibus merū imperiū eſt vt
depoſitio:trāſlatio ſediū epiſcopaliū
⁊ diuiſio duarū eccleſiarū cathedra

Ayuntamiento de Madrid

liũ:vel diuiſio vnius in duas:vt in ca. quod tranſlationẽ.de offic.deleg. vbi vide plura in gloſ.Sed in ſecularibus merũ imperiũ eſt pena capitis:(vt ſupra) que principaliter eſt apud principes ſeculares:ſcilꝫ reges: duces: marchiões:comites ꝛc. Et etiã apd archiepiſcopos:patriarchas ꝛ ep̃os tanq̃ apud miſſos.vt in.c.ſolite.§.ſubditi. de maiori.ꝛ obediẽ.cũ ſuis ↄcor. Mixtum vero imperiũ eſt quedã baſſa vel media ptãs ex publico inducta: partẽ capiẽs ex mero imperio:ꝛ ptẽ a iuriſditiõe:vt eſt in ſpũalibus dedicare eccleſias:vel altaria conſecrare:ꝛ virgines velare. Et talia poſſunt committi non habenti iuriſditionem:vt in gl.p real leg.ꝛ ea que ſunt meri iperij expediuntur iudicis officio nobili:ꝛ principaliter tendunt ad bonum publicum.

¶ Mixti imperij q̃ ſunt: etiam expediũt iudices ex officio nobili: ſed principaliter tẽdũt ad bonũ priuatũ. Sed ea q̃ ſunt ſimplicis iuriſditiõis:expediunt iudicis officio mercenario:ꝛ tendunt etiam ad bonum commune. Uenit ergo ab imperio,imperiolum:id eſt paruum imperium quod habẽt iudices iferiores.de hoc no.in.c.ſi diligẽti.de foro competen.

¶ Miles eſt qui iurat ſe nõ euitaturum mortem propter reipublice ſalutẽ: vel qui iurauit a ſignis nõ recedere. C.q̃. ex cau.maio.l.pen.ꝛ ſcriptus in matricula:vbi alij milites ſcripti ſunt.ff.eodem titu.l.prima.per totũ. Etiam dicitur a malo quod ſuſtinet pro alijs: ☞ vel a mille oꝛ ex numero mille hoim eligitur:vt.ff.ex q̃bus cau.ma.l.j.§.miles. Unde ſm Azo.miles dr̃ a malitia id eſt duritia. Uel a mille:qꝛ de mille forte ſolũ vnus eligebatur in militeꝫ: ꝛ ſic dicitur quaſi milleſimus. Et not. ad hoc q̧ quis dicatur verꝰ miles:ſex ſunt neceſſaria. Primo vt nõ ſit negotiator.C.ne milit.nego.l.j.li.xij. Scd̃o vt examinetur.C.qui mili.non poſ.l.j.lib.xij. Tertio q̧ ei enſis cingatur.ff. de teſtamẽ.mili.l.iij. Quarto ſtigma.i. nota publica debet ſuo brachio iſcribi vel imponi.C.de fabricẽ.l.tertia lib. xj. Quinto in numero aliorum debet poni et ſcribi.ff.de teſtamen.mili.l.ex eo.Sexto q̧ talis habeat priuilegiuꝫ legis conceſſe militibus. Unde Stigma:mucro:ſcriptum:genus:examẽ: ſacramentũ. Hec ſex que dici poſſunt in milite queri.vt not.inſtitu.de teſta. mi.in prin.circa glo.

¶ Mimi ſunt ioculatores vel dominorũ ſeruitores ſeipſos inuitantes:iuxta illud. Muſca:canes:mimi: ſunt ad cõuiuia primi. Non inuitati veniũt prãdere parati. De quibus dicit Lud.de Roma. Si tales ducunt animalia fera:(prout communiter fit)videlꝫ leones:vrſos:ſimias ꝛc. et ab his aliquis occiditur:puniri debent pena ducentorum ſolidorum.tex.eſt ſingularis in lege qui vulgo.ff.de edili.edic.iũctis legibus precedentibus.ꝛ nõ debetur eis pena mortis:quãuis enim qui occaſionem mortis dat:occidiſſe videatur:tamen hoc eſt propter tacitum cõſenſum ciuium:qui illos cum animalibus ciuitatem intrare et in ea manere permiſerunt. Hec ille in ſingularibus ſuis.

¶ Minor eſt qui nondum impleuit viceſimumquintum annum:ꝛ talis reſtituitur in integrum vſq̧ ad quadriennium: non in delictis atrocibus:ſed quatenus miſeratio etatis ad minorẽ penam iudicem induxerit. alias minor ſumitur generaliter pro quolibet inferiori.vñ dicitur. Minor aſſurgat maiori:nec ſedeat ſtante maiori.nonageſima tertia diſtinctione oportet.ſecundum Goffredum in ſumma.de maiori.et obedientia. Maior precedat:minor ſequatur in ſedendo et ſubſcribẽdo.decimaſeptima diſtinctiõe.§.vlti. In incedendo tamen romana conſuetudo ſeruat contrarium: quia minor precedit:vt ibidem in ſumma.

¶ Minima cauſa eſt cauſa duorum aureorum: quia pro ea nõ datur actio de dolo:vel decem aureorũ:al's decem ſolidoꝝ:vel que ad ſumptus iudiciales nõ ſufficit.ſecũda queſtione ſexta,anteriorũ.§ illud.de hoc eſt gloſ.vnica. in capitulo de appellatio.ti.de appel.

Ayuntamiento de Madrid

Miniſteriarij (al's miniſteriani) dice
bātur forte a miniſtrādo: q2 preerant
caſtris principum. C. de caſtren. et mi-
niſter. lib. xij.

¶ Miraculum dicitur proprie illud qđ
contingit contra naturam. nam ſi na-
turaliter aliquid poſſet contingere:
non eſſet miraculum. et quot ſint ne-
ceſſaria ad eſſe miraculi. vide gl. Spe-
cu. circa finē in. c. j. de reli. & vene. ſan.
lib. vj. & qualiter ꝓbetur: vide Gemi.
in. c. j. nume. iij. & ibi in apoſtil. in ꝟbo
directa ꝓbatione. de cōfeſ. li. vj. Bal.
in. l. ſolum. colum. fin. C. de teſti. et hec
in cap̄. venerabili. eodem titu. Alexā.
conſi. iij. volu. iij.

¶ Myſterium dicitur illud qđ ſecretam
& reconditam habet diſpenſationem:
hoc eſt occultam & inuiſibilem virtu-
tem: & gratiam a deo diſpenſatā & col-
latam. j. q. j. multi. vbi datur differētia
inter myſteriū: ſacrū: & ſacramentum.

¶ Miſerabiles dicuntur omnes illi qui-
bus nos ex natura monemur ad miſe
randū propter fortium iniuriaz: puta
ſenes decrepiti: debiles diuturno mor
bo fatigati: etiam ſi ſic ſunt diuites: vi
due. etiam religioſi inter perſonas mi
ſerabiles ꝯputantur. nota. per Azonē
in ſumma. quādo imperator inter pu
pil. & viduas. in fi. & vide late Alber. in
ſuo dictiona. in verbo miſerabiles per
ſone.

¶ Miſſa ſolennis eſt illa que dicit̄ etiaz
nō pulſatis campanis nec alta voce.
Abbas in. c. permittimus. de ſenten.
excommunicatio. quod eſt intelligen
dum niſi communis vſus loquēdi ali
ter ſe haberet. ſecundum Feli. in. d. c.
permittimus.

¶ Miſſilia (al's miſſalia) dicuntur dona
ria vel quedam preſtationes quas no
uus pretor creat9 mittebat in vulgus:
vt qđ quiſq; apprehenderet: eius fie-
ret. & in coronatione pape vel impera
toris fieri ſolet: vt per hoc preſſura mi
nuatur. de quo gl. in. §. hoc amplius.
inſti. de re. diui

¶ Mittere in poſſeſſionez eſt poſſeſſorē
facere: aut in poſſeſſionē ducere vt rē
cuſtodiat. verbi gratia. ꝯtēdiſti mecū
fundū caſtellanum eſſe tuū: & ꝓbaſti:
iudex per executorē mittit te in poſſeſ
ſionem. i. facit te poſſeſſorez. Itē volu'
agere cum titio: qui citatus noluit ve
nire ad iudicium: iudex me mittere dz
in poſſeſſionē fundi quē petebam: nō
vt poſſideam: ſed vt cuſtodiam rem: &
maneā in fundo: vt ipſe titius tādem
tedio affectus veniat & litez ſuſcipiat:
donec probauero illā rem eſſe meā: vi-
de gl. fi. in. c. cōtingit. de do. & cōtu. qđ
operat̄ miſſio in poſſeſſionē in actio-
ne reali & perſonali ex ꝑmo & ſecundo
decreto. Et nota ꝙ pretor miſſionem
in poſſeſſionē ex ſecundo decreto ſibi
ſpecialiter reſeruauit: & ſic legatis aut
ſubdelegatis non eſt conceſſum dare
vel ꝯfirmare miſſionē in poſſeſſionez.
vt not. in gl. fi. c. quod tranſlationem.
de offi. deleg. De hac materia vide in
c. quoniam frequēter. vt lit. non cōte-
ſta. circa medium. vel poſt. & glo. in. c.
cōtingit. preallega.

¶ Mittere in poſſeſſionem nomine ven
tris eſt mittere in poſſeſſionē nomine
eius qui eſt in vētre: vt cū mulier pre-
gnans mittitur in poſſeſſionem noie
filij vel filie heredis quē vel quam ha
bet i vtero ex marito ꝑmortuo. Et no-
ta ad hoc ꝙ iudex actorē mittat i poſ-
ſeſſionē: vel bona vēdat: vel eū ſoluat:
reqrūt̄ quatuor neceſſaria. Primo ꝙ
citet reū abſentem trina citatione: vel
vna peremptoria ad domū. Si non re
peritur: citētur amici vel affines gńali
interdicto. Et ſi nō ꝯparet aliquis ꝓ-
curator vel defenſor ex ꝑmo decreto:
i. mādato: mittit̄ actor in poſſeſſionez
cauſa rei ſeruande. q̄ miſſio nō tribuit
ius: ſed ſolum detentionem: vt re9 te-
dio affectus veniat reſponſurus: qua
re dr̄ poſſeſſio tedialis ex primo decre
to. Secundo requiritur cōgruū tem-
pus inter primā & ſecundā miſſionem
qđ eſt arbitrariū: poſtq̄ in iure nō in
uenit̄ determinatū: vl' annale &c. Ter-
tio ꝙ abſens malitioſe noluit cōpare-
re: & aio fraudandi creditores. Secus
ſi malitioſe tātū: vez ꝓpter maleficiū
aliquod: non tamē animo fraudandi.
Quarto qđ cōſtet de debito legitimo

Ayuntamiento de Madrid

per veras ⁊ plures ꝓbatiões: nec ſufficit iuramentũ calumnie cũ agitur de magno ꝑiudicio rei abſentis. quibus omnibus habitis: mittitur actoꝛ in poſſeſſionem vere ex ſecũdo decreto. Et ſic miſſus in poſſeſſionem habebit omne ius dominij vel quaſi qđ habuit reus: imo reus poſtea non eſt audiendus: niſi non fuiſſet per contumaciam abſens vt in .c. conſultationibus. de offic. deleg. cuius eſt hec materia: ⁊ ibi glo. bona.

¶ De M ante O.

¶ Modus eſt moderamen diſpoſitiõis per appoſitionẽ oneris tanꝗ̃ cauſe finalis: vt pꝫ ex legibus de ipſo loquentibus. Et dr̃ moderatio ad differentiam cõditionis: q̃ nõ eſt moderatio: ſed ſuſpenſio. Dicit̃ tanꝗ̃ cauſe finalis. v.g. pꝛomitto: vel lego vt illud facias. nã ſi dico: ꝓmitto vt illud facias: tunc nõ eſſet illud per modũ cauſe: ſꝫ alterius diſpoſitionis: ⁊ hoc capiẽdo modum ſpecialiter: ſed generaliter eſt oĩs diſpoſitio: vel qualitas adiecta diſpoſitioni. l. obligationũ. §. modus. ff. de actio. ⁊ obli. Fit autem modus per illas dictiones: vt dummodo: ne. i. vt non ⁊c. Sed qꝛ facit cãm: ⁊ ſi: cõditionẽ: vt. ṡ. de conditione. Nã modus ſignificatur per oẽm dictionẽ: vel oꝛationẽ ex ſuo ꝓpꝛio ſignificato: vel al's moderationem impoꝛtantẽ. v.g. dono vel lego equum: vt des illi equũ. C. de his que ſub mo. legat. relin. l. ij. ⁊ l. cũ ab eo. ff. de contrahen. emptio. ibi veluti ſeu hoc modo. vbi dicitur qđ ſi emẽdo fundũ pignoꝛi obligatũ a te: hoc modo dicam vt liberes: tunc liberare teneris. Et ſic modus fit per dictionẽ vt. Etiam in dictione dũmodo eadẽ eſt ſignificatio: vt. d. l. cũ ab eo. Idẽ eſt in aduerbio ne: vt dicẽdo. Titium heredẽ inſtituo: ne fideicõmiſſa ex teſtõ ſempꝛonij retineat: qꝛ dictio ne exponitur pꝛo vt non: ⁊ ſenſus eſt vt nõ retineat. l. cũ pater. §. titio. verſi. plane. ff. de leg. ij. Idẽ in ꝑpoſitiõe ad vt dicẽdo. Lego illi mille ad monumẽtum meũ edificandum: qꝛ ſenſus eſt vt edificet monumentũ. l. quibus diebus. §. fi. ff. de condi. ⁊ demon. Idem in dictione pꝛo: vt lego decẽ pꝛo cura coꝛpoꝛis mei ſuſtinẽda. l. lucius. §. fi. ff. de leg. ij. Idẽ in ꝑpoſitione in: vt dicendo. in cura coꝛpoꝛis mei: in monumẽto faciendo ⁊c. Sed ſi diceretur: lego vxoꝛi mee in tꝑs libertoꝝ: tũc faceret conditionem. Idem in dictiõe nomine vt dicẽdo: noĩe dotis puellarũ pauperũ: vel redemptiõis captiuoꝛũ lego ⁊c. vbi nõ ſignificat̃ conditio: ſꝫ modus. l. nulli. C. de epiſ. ⁊ cle. Nõ: qꝛ captiui ſemꝑ ſunt capti: ⁊ puelle ſemꝑ ſunt pauperes. Secus ſi relinqueret̃ noĩe dotis certe perſone: vel redẽptionis certe ꝑſone: qꝛ tũc faceret ꝯditionẽ. Et idẽ dic in oĩ alia ꝑte oꝛationis que ad hoc ſignificatũ põt adaptari ex ſe vel ſubiecta materia.

¶ Moderatio impoꝛtat diminutionẽ. Et ſic not. pꝛo ſtatutis que dicunt de moderatione pene ad arbitriũ poteſtatis: quia moderatio impoꝛtat diminutionem. ita Feli. in. c. ex literis contrari. verſi. fallit ſecundo. ⁊ ver. tertia declaratio. col. xiij. de conſti.

¶ Moduli dicuntur quedam foꝛmule: ⁊ menſure cemẽtarioꝛum per quas modi ⁊ quantitates lapidũ ꝯpꝛehẽduntur.

¶ Monachus eſt vnius anime cuſtos a monos qđ eſt vnũ: ⁊ icos cuſtos. Et dr̃ fieri de regula. c. j. eo. tit. li. vj. Dicit̃ et creari. c. vlti. eo. ti. Et dicit̃ recipi. c. in dẽnitatibus. §. ſi vero. de elc. eo. li. Itẽ dicit̃ oꝛdinari. xvj. q. vi. c. fi. Et eſt mũdo moꝛtuꝰ: deo viuens extra clauſtrũ ſicut piſcis extra aquã: in vita ſpũali ſubſiſtere non põt. xvj. q. j. placuit. Et nõ põt habere ꝓpꝛium. de ſtatu mo. c. ij. ⁊ c. cum ad monaſteriũ. vbi habẽs ꝓpꝛiũ in moꝛte ſepeliri dꝫ in ſterquilinio. Item nõ poteſt eſſe aduocatus in cauſa. c. j. ⁊ ij. de poſtu. Nec ꝓcurator niſi cõſentiente abbate ⁊ in vtilitatẽ monaſterij: que duo debent cõcurrere. xvj. q. j. monachi. ⁊ c. religioſus. de pꝛocura. in clemẽ. Et not. Ludo. de Roma. quod etiam nec pꝛo amico ſui

Ayuntamiento de Madrid

monaſterij nec ꝑ laico ſm Inno.in.c.
cū I.ꝛ A.dereſudi.niſi habita licētia.
vt.ſ.Item non poteſt deſerere priora
tū vel adminiſtrationē ſine licētia ab
batis.c.porrecta.de confirma.vti.vel
inuti.ꝛ.c.ij.de ſtatu mon. Sed pōt ſe
trāſferre ad ſtrictiorē regulā petita li-
tia:lꝫ nō obtēta.c.lꝫ.ꝛ.c. nō eſt.de re-
gula.ꝛ.l.qui ꝑtextu.C.de ſac.ſanc.ec-
cle.vbi glo. Sed ad laxiorem regulam
nō poteſt ire ſine licētia pape.imo ſm
Ludo.de roma.inter pares eſt multū
dubiū cuius licētia tunc requiratur.
Inno.in.c.fin.de renun. Archi.xix.q.
iij.ſtatuimus.Jo.and.in.c.ſi religio-
ſus.de electio.lib.vj.ꝛ.c.ij.de teſta.eo.
lib.in nouel.Pau.de leaza.in clem.ſi.
de elec. Lapus abbas allegatione.lxij.
ꝛ.c.xxx.variant.Lud.de Ro.dicit ſuo
videri quod requiratur licētia abba-
tis:non enī ſufficit habere a priori cō
uentuali:qꝛ pater totiꝰ ordinis eſt ab-
bas. Dubium tamen facit.c.ſi.de pac.
lib.vj.a ſimili ratione:ꝛ gloſ.in.c.cum
ſingula.de preben.lib.vj. Hec Ludo.
de Rom.in ſing.ſuis.Item in refecto
rio carnes edere nō poſſunt.c.cuꝫ ad
monaſterium.prealleg. Quidā tñ mo
nachi ſm quoſdam.ar.a cōtrario ſen-
ſu:extra refectorium pñt:quod nō eſt
verum:niſi ex cauſa:vt propter infir-
mitatem vel debilitatem:vt not. Frā.
zabarel.in.d.c.cū ad monaſteriū.pre-
alleg.adhuc quidā inſtant contra.ꝑ
c.regule.xxix.diſt.vbi dicitur ꝙ a car-
nibus quadrupedū debeāt ſe abſtine
re:ꝛ ſic permitti videtur de bipedibꝰ
perdicibus:gallinaceis ꝛc. Hoſt.di-
cit quod huic intellectui contradicit
ratio naturalis:vt prohibitio de qua
drupedibus:fortius intelligatur de
bipedibꝰ de quibꝰ eſt maior rō. Secū
dum hoc dixit de quadrupedibꝰ pro
pter communiorem frequentiam taliū.
Alij dicunt quod propter minutionē
concedi poteſt quibuſdaꝫ monachis
vſus carnium. Et dicit Vincētius re-
uelatum per angelū:qui minuit.xiij.
Februarij non morietur illo anno ex
febrili diſtemperantia.

¶ Moneta adulterina.i.falſa.C. de fal.
monet.l.ij.ſicut ꝛ ſcientia non vera di
citur adulterina:vt in proemi.ffor.§.
hec autem.

¶ Monete falſarius qua pena puniat.
vide Panor.in.c.q̄to.in.ij.col.verſi.
venio ad glo.de iurciu.ꝛ adde qđ de-
bitum contractum in q̄titate dꝫ ſol-
ui ſm monetam que erat tempore cō-
tracti debiti:vel ſi non reperitur:ſol-
uenda eſt ipſius eſtimatio:ꝛ hoc pro-
cedit ex quacunqꝫ diſpoſitione cōtra
ctum ſit debitum. Panor.in.c.olim.
verſi.item no.de cenſi.

¶ Monogamus eſt vir vnius vxoris:ſi-
cut digamus duarum vxorū. Requi-
re.ſ.Bigamus.

¶ Monomachia. Require.ſ.Duelluꝫ.

¶ Monopolium eſt alicuius negotiatio
nis aut officij ſuperioris vnica exerci
tatio cū ꝓrogatiua:ꝛ ſingulari inito
pacto.verbi gratia.cauſa negotiatio-
nis aliqui inter ſe paciſcunt ne poſſeſ
ſio aliqua pretio minori vendatur ꝙ
ipſi inter ſe conſtituerunt:vel vendi-
tores panis:vel cuiuſcūqꝫ negotiatio
nis inter ſe pacti ſunt:vt rem aliquam
venalem vtilem:ꝛ neceſſariam reipu-
blice nō dent pro minori pretio quam
conuenerunt vendere:vel ne aliques
inſtruant in arte ſua niſi filios vel ne-
potes:vt ipſi ſolum commoduꝫ artis
vel negotiationis faciant:ꝛ habeant.
Iſti enim dicuntur monopoliū exer-
cere:ꝛ grauiſſime puniendi ſunt:qꝛ di
recte huiuſmodi conuentiones ſunt
contra principem. Et dicit ſecundum
Azonem a monos quod eſt vnū:ꝛ po
lis:id eſt ciuitas:quaſi vna negotia-
tio in ciuitate:vel ſocietas vna ex pa-
cto.ꝛ inde dr̄ monopolia pluraliter a
monopolis:ꝛ eſt qui vult eſſe ſolus in
ciuitate venditor:ſcꝫ is qui impetrat:
quod ſibi ſoli liceat in ciuitate aliqua
ſpecialia vēdere:emere:vel facere:vel
monopole ſunt qui impetrant quod
ipſis ſolis liceat huiuſmodi facere:et
in vēdendis rebus certū pretium ſta
tuere:cōtra quod nemini liceat vēde
re. Vel dicitur monopoliuꝫ a monos:
ꝛ poleo:id eſt vēdo:quaſi vno mō fa-
cienda vēditio:ꝛ talia cōmercia ſunt

Ayuntamiento de Madrid

prohibita.C.de mono.et illi.conuen.
nego.l.vnica.Eodem modo bino po
lium dicitur a binopolis:et binopola
quaſi bino modo facienda emptio.
Mons dicitur a mouendo per cõtra
rium:quia nõ mouetur:ex figura an
tiphraſi:ſicut bellũ:punctus:lucus:
et ſimilia ſecundum Bar.in tractatu
Tyberiadis.ſ.ij.iij.charta.verſi.eſt au
tem mons.
Monialis eſt que profeſſa eſt ſe velle
viuere ſcđm regulam beati Benedi
cti:Baſilij:vel Auguſtini.cap.perni
cioſam.xviij.q.ij.
Monumentum eſt illud repoſitorium
in quo mortui reponuntur:ſcꝫ ſepul
chrũ ſine corpore.Et dicit a moneo:
quia extat ad memoriã defuncti.l.mo
numentum.ff.de reli.ꝛ ſump.fune.
Morbus eſt habitus cuiuſcũqꝫ corpo
ris contra naturam:qui vſum eius ad
illud facit deteriorem:cuius cauſa no
bis natura ſanitatẽ dedit:ſiue in toto
corpore vt febris:ſiue in parte:vt ceci
tas.ff.de edil.edic.l.j.§.ſed ſciendum.
ꝛ de iudi.l.j.§.ſed queſitum.
Mores dicuntur frequẽtes actus ho
minum ſm Jo.then.in prin.decre.in
gloſ.ꝛ.j.diſt.mos.
Mos ſecundum Feſtum de verb.ſig.
eſt inſtitutum patrium:pertinens ad
religiones cerimoniaſqꝫ maiorũ.Ex
quibus verbis apparet morem obſer
uationem quandam eſſe nõ lege:ſed
iudicio ꝛ opinione cõfirmatam.vide
Budeum in adnota.ad pandectas.
ꝛ de inſti.ꝛ iur.in.l.ius ciuile.
Mores alicuius ſunt requirẽdi in lo
co vbi diu ille fuit verſatus.Panor.in
c.ſcriptum.in.v.no.de elec.
Morbus ſumpticus alias ſonticus eſt
qui cuiqꝫ rei nocet.ff.de ver.ſig.l.mor
bus.ꝛ dicit gl.ibi cuiqꝫ rei agende:vt
ff.de edil.edic.l.fi.§.fi.ff.de re iudica
ta.l.queſitum.
Mortuus eſt reb⁹ humanis exẽptus.
de offi.dele.ꝙuis.ꝛ.c.ſi delegatus.e.ti.
li.vj.Uel eſt via vniuerſe carnis igreſ
ſus.c.j.ſi ſubdelegato.eo.ti.ꝛ li.Uel de
medio ſublatus.c.licet.eo.ti.nam me
dium dicit hec vita:ꝛ quare ſic dicat:
no.xxiij.q.iiij.c.hec aũt vita:vt ſupra.
Dicitur aũt quis mortuus ſex modis.
Primo ſpũalr:ꝛ ſic dupl'r.ſ.bene ꝛ ma
le.Bñ dupl'r.Per baptiſmũ ꝛ pniaꝫ.
de cõſe.diſt.iiij.vt oſtẽderet.de pe.diſt.j.
multiplex.Male tripl'r.Primo bapti
zatus:ab eccl'ie tñ vnitate diuiſus.de
cõſe.di.ij.xps.Scđo baptizatus in ec
cleſie vnitate cõſiſtẽs:tñ crimĩnoſus.
iij.q.iiij.bi qui.vbi dicit.Nolo mortẽ
peccatoris ꝛc.c.canonica.ea.cau.q.v.
Tertio baptizatus ꝛ eternal'r dãnat⁹.
de ꝯſe.di.ſ.iiij.filius.Scđo ciuil'r:vt ab
hoſtibus captus:ſeruus effectus:li
bertus in ſeruitutẽ ob ingratitudinẽ
reuocatus.Et dicit ecõtrario viuere:
qui immaniter occiſus eſt ꝑpter fideꝫ
Chriſti:quare mors ſanctoꝝ frequen
ter dicit ab eccleſia natalis eoꝝ:quaſi
tũc ad vitã nati ſint.Tertio ſecl'ariter:
vt monachus.xvj.q.j.placuit.j.Quar
to effectualiter:vt Paulus mortuus
fuit:vt ait.Mihi mundus crucifixus
eſt:ꝛ ego mũdo.xxvij.q.j.que Chriſto.
Quinto carnal'r:ꝛ ſexto corporaliter:
qui duo modi poni pñt pro eodẽ.ꝛ ſic
Lazarus mortu⁹ erat.xxiiij.q.j.ſi quẽ
forte.Et differũt mortuus ꝛ occiſus.l.
ꝑinde.ff.ad.l.aquil.nã quilibet mor
tuus nõ eſt occiſus:ſed ecõuerſo.ꝛ ita
hec duo ſe habẽt vt genus ꝛ ſpecies:ꝛ
creditũ et mutuũ.l.ij.§.appellata.ff.ſi
cer.pet.ꝛ ſimile inſti.de iur.nat.§.lex.
Et ꝙ mortui naſcant:neqꝫ nati neqꝫ
ꝓcreati vident.l.ij.C.đ poſth.her.iſti.
¶ Moueri cõtrouerſia dicitur non ſolũ
agendo:ſed etiã reſiſtendo.l.nõ ſolũ.
§.ſi ſtatus.ꝛ ibidem glo.C.de procu.ꝛ
per Dy.in.§.omnium.inſti.de actio.
¶ Mortis cã donatio.reqre.ĩ.donatio.
¶ Mors ciuilis equiparatur naturali in
caſibus a iure expreſſis.glo.mag.in.c.
ſuſceptũ.de reſcrip.in.vj.ꝛ gl.in.c.pla
cuit.xvj.q.j.Uide tamen an ꝛ qñ equi
parantur:per Barto.in.l.ex ea parte.
§.in inſulam.ff.de verb.oblig.Inno.ꝛ
Anto.de but.in.c.licet.de offi.deleg.ꝛ
feli.ibidem in.j.col.
¶ Mors ciuilis an ꝛ qbus caſibus equi
paretur morti naturali.vide Panor.
in.c.cum ſis.de conuer.coniuga.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Mortuarium dicitur qđ quis reliquit in morte: vt not. in. c. conquerente. de offi. ordina.

¶ Moliri eſt conari. c. quia ex eo. de pac. libro. vſ.

¶ Minus no. Pau. in cõmento decretalis. ⁊ ſi vnanimiter. de poſtu. prela.

¶ Mos eſt longeua cõſuetudo. de moribus tractatur in. c. mos autẽ. diſt. ſ. vel ſm Jſido. mos eſt cõſuetudo vetuſtate preſcripta. ⁊ de hac dictione not. in l. pe. ⁊ in aut. conſequẽter. C. de ſentẽ. et interlo. om. iudi.

¶ Motu proprio gratia fieri cenſetur qñ hoc expreſſe cautum eſt in eadem: nec ſufficit ſi probatur ꝙ papa motu proprio fecerit: niſi contineať in literis. c. ſi motu proprio. de preben. lib. vſ. ⁊ ibi concor. in glo. fi.

¶ Mortetenus. i. ad mortẽ. xxiij. q. v. notificaſti te mortetenus infirmatum.

¶ Mox qualiter capiatur. eſt glo. in caꝑ. quia propter. de elec. ſuper verb. mox. et in. l. ſ. ff. ſi cer. peta.

¶ De M ante U.

¶ Mucor eſt vitiu; panis: vnde dicitur. Panis muceſcit: vel mucidus fit.

¶ Mucro eſt enſis. de hoc vide Archid. in. c. fi. de excep. li. vj. Et ſumitur quãdoq; pro excõicatione: vt. xxvſ. q. ſ. c. viſis. vbi in fin. dicitur. Felici mucrone epiſcopi: ſacerdotum piacula reſecentur. i. ſalubri excõicatione epiſcopi: ſacerdotum crimina puniantur. xxiij. q. iij. corripiantur.

¶ Mulcta eſt aiaduerſio vel pena pecuniaria arbitrio iudicis inflicta ad correctionem maloꝝ morũ. Pena aũt eſt certa impoſita a lege: quam quiſq; euitare põt: vt not. in. l. quicũq;. in gl. ſup verbo: vel tertio. C. de ſer. fu. in. l. mulcta. ff. de cõdi. ⁊ demon. vbi gl. dicit ꝙ ſit pena extraordinaria pro arbitrio ⁊ ibi a teſtatore imponiť. Dicitur aute; mulcta illa pena que nõ eſt a lege ſtatuta vel expreſſa: nã iudices in pluribus caſib9 legibus nõ ſcriptis ſic mulctare pñt litigãtes. Ex hoc patet differentia inter mulctã et penã. Nã pena generaliter ſumitur tam pro pena pecuniaria q̃; pro pena corporali ſeu capitali: ſed mulcta ꝓ pena pecuniaria ⁊ per ſñiam a iudice irrogata: vñ bene appellatur a mulcta nõ aũt a pena. l. ſi qua pena. ff. de ver. ſig. Jtẽ mulcta nõ indicitur niſi a maioribus magiſtratibus: ſed pena a quolibet iudice.

¶ Mulctare eſt punire in pecunia: ⁊ aliquando ponitur pro abbreuiare. C. de modo mulcta. l. j.

¶ Mulio eſt cuſtos muloꝝ: vnde mulio agit mulos: ſed agaſo ducit aſellos. l. idem iuris. ff. ad. l. aquil.

¶ Mulcere eſt lenire: placare vł blãdiri.

¶ Mulier diciť a mollitie mentis: ⁊ ideo variũ ⁊ mutabile teſtimoniũ ꝓfert. ſic glo. in. c. forus. extra de ver. ſig.

¶ Multifaria;. i. multis modis. ff. de incen. rui. ⁊ nau. l. ne q̇d. ſic plurifariã. i. pluribus modis. ff. de in integ. reſti. l. Jtem trifariam ⁊ omnifariam: vt. ff. de mune. ⁊ ho. l. fina. §. hec omnia. ⁊. C. de cõ. ⁊ com. ſtip. l. optimam.

¶ Municipium eſt oppidũ in Jtalia vel in prouincia aliqua cõſtitutũ: in quo pacis obſeruãde cauſa milites conſtituti erant. Si autẽ in municipio nati ſunt non minus dicuntur municipales: vt. l. municipes. ff. de verb. ſig.

¶ Municipes dicunť qui cuiuſcũq; municipij: maneriei locive tenent cuſtodiam. Et dicitur a munere ⁊ capio: nõ obſtante ꝙ munus nõ capiatur. Et tamen municipes dicuntur qui in codẽ municipio nati ſunt: vt. l. municipes. precalleg. Uel dicuntur qui in municipio faciunt munera: ſed abuſiue.

¶ Municipium eſt ciuitas: et municipes cuiuſcunq; ciuitatis ciues appellant. ff. ad. l. iul. de am. l. ſ.

¶ Municipalis honor eſt adminiſtratio reipub. cũ gradu dignitas: ſine cũ ſumptu: ſine ſine erogatione contingens. ff. de mune. ⁊ hono. l. honor.

¶ Municipalis magiſter dicitur ille qui preeſt municipibus.

¶ Municeps originarius dicitur ab origine pr̃is: non ſua cauſa: vt in. l. filius. C. de muni. origi. lib. x.

¶ Multoties et toties. not. Archidia. in. q. iij. non

q.iij.non eſt.

Multi dicuntur duo aut tres.c.intratur.de cõſe.diſt.ij.⁊.l.multis. C.de lib.cau. Aliqñ multi dicunt viginti quatuor diſciplina.xlv.diſt. Qñq; quadraginta.c.minus.extra de cle.excõ. Aliquando decem: vt in aut.de triẽ.⁊ ſemiſ.in prin. Et quot faciant multitudinem: vel dicant multi: vide late per Bar.in.l.ꝑtor.ff.vi bo.rap. Et an duo dicantur multi: vide Abb.in.c.ad noſtram.de reb.eccle.nõ alie. Et qui dicantur pauci.vide.c.latores.de cleri.excommu.mini.

¶ Multiplicatio eſt qñ diſpoſitio iteratur ſeu multiplicat.verbi gratia teſtator pluribus heredibus inſtitutis legat ab vno decẽ titio: ⁊ ab alio decem: et ſic de alijs a quolibet herede decem inſolidum debentur.l.ſi pluribus.§.j.ff.de leg.ij.quia ſignificatum ſumitur ex multiplicatione diſpoſitionis: innuo quia q̃litas eſt multiplicabilis: ideo ex qualibet diſpoſitione debet quelibet qualitas adiecta. Item ibi: teſtator ab herede inſtituto legat decẽ titio: et ſi heres nõ erit: ſubſtituit ſeium: et ab eodẽ legat decẽ eidez titio. inſtitutus nõ eſt heres: ⁊ ſubſtitutus tenebit tm̃ ad decẽ ab ipſo relicta vel ab inſtituto: qđ idẽ eſt.arg.l.licet.ff.de leg.j.⁊.l.ſeruo.§.ſi qs apud.eo.ti. Ratio q2 ſubſtitutio ſignificat ſubſtitutũ eſſe appoſitum loco inſtituti. Itẽ ſi teſtator legat decẽ titio in teſtõ: ⁊ eidẽ titio legat decem in codicillis: ſingula debẽtur: q2 multiplicatio ſignificat.l.qnquaginta.ff.de ꝓba. Sed ibi teſtator legat decem titio in teſtõ: poſt in eodẽ teſtõ legat titio decẽ ſemel tm̃ debentur: vt.l.plane.§.ſed ſi nõ.ff.de leg.j.q2 ex eodẽ teſtamẽto ⁊ eadẽ quãtitate concludit teſtatorẽ quãtitatẽ nõ voluiſſe multiplicare: niſi euidẽter ꝓbaret cõtrariũ. Sz ibi teſtator legat decẽ titio: poſtea in eodẽ teſtõ legat titio.xv. vtraq; quãtitas debet.l.plane.ꝑall.⁊ a contrario ſenſu.cũ dicit eadẽ: ⁊ eſt ratio ex diuerſitate quãtitatis. Secus ſi diceret: titio cui legaui.x.volo preſtari.xv.tunc enim.xv.tm̃ debent. Idẽ dic in cõtractibus: put quodlibet ꝓbabile mediũ cõcludit. Itez multiplicatio deberi ſignificatur. verbi gratia numeraui tibi decem: ⁊ incõtinẽti ſtipulor.xx.illa debentur.l.ſi ita.ff.de noua.⁊ de leg.q2 ſignificatuz ſumit ex ſtipulatione facta incõtinenti poſt numerationẽ. Itẽ ibi: ꝓmitto tibi decẽ: tibi ꝓmitto.x.bis teneretur: q2 ſi intelligeret de eiſdẽ: promiſſio ſcđa eſſet fruſtratoria: qđ nõ eſt dicendum.arg.l.ſi quãdo.ff.de leg.j.

¶ Munus eſt duplex: aliud publicum: aliud priuatũ. Publicuz eſt qđ in adminiſtrãda republica cũ ſumptu ſine dignitatis titulo ſubminiſtrat: vt.ff.de mu.⁊ hono.in prin. Et differũt munus ⁊ donuz: q2 munus eſt cũ aliquid datur cauſa ꝑcedente: donũ vero ſine cauſa: vt.ff.de ver.ſig.l.inter donũ.⁊.c.peccatum.de reg.iur.lib.vj. Et inquit Paulus in.l.minus.ff.de ver.ſig.munus tribus modis dicit. Uno modo donũ. Altero modo onus: inde immunitas appellat. Tertio officiũ: vñ munera militaria. Inde municeps q̇ munera ciuilia capit: vnde dicit. Dat meritum munus: ſed cõfert gratia donũ. Munus cum cauſa datur: donũ ſine cauſa. De hoc etiã per Io.and.in glo.in.c.accuſatus.de here.lib.vj.

¶ Munimentum eſt omne quo quis inſtruitur ⁊ munitur.c.cũ qui.de proba.⁊ per Archi.in.c.ꝯuis.circa fi.de elec.in.vj.⁊.c.pia.de except.in.vj.idem dic de documentis.

¶ Munera patrimonialia et mixta.vide Spec.ti.de cenſi.⁊ exac.in tracta.libellorum.§.nunc autẽ dicendũ.verſ.que autem ſunt munera. Itez munerũ alia ſunt ſordida: vt arene fodiẽde: calcis coquẽde: que in dignitatibus cõſtituti nõ conſueuerũt ſubire. Alia ſunt ſordida contrario modo ſe habentia.

¶ Murex eſt quoddã genus piſcis: inde murilegulus: quaſi legens murices. Sunt aũt murices piſces ex quoꝝ ſanguine fit atramentũ imperiale in quo purpura tingebat: ſm Accur.in.l.j.C.que res ven.nõ poſ. Etiã cõchiliũ eſt aial ſimile: ⁊ vtrũq; debet ſimul cõburi ⁊ ſimul teri: vt ex eis fiant ſigna.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Murgiſo dicit ille qui iners eſt ⁊ deſidioſus: et hoc intellexit Ulpia. in. l. iij. §. idem pomponius. ff. de edil. edic. licet in incorrectis codicibus legatur murionum.

¶ Murilegus dicit ſeruus autoritate iudicis manumiſſus: quem dñs liberos grauãdo manumitti diſpoſuit: liberi tñ mortuo patre ſeruũ iſtũ nõ manumittunt: ⁊ ſic tanq̃ mus p foramina liberatur. i. libertatẽ cõſequit: q2 iuris poteſtate manumittit. C. de murileg. in rub. li. xj. ẜm Accur. vbi dicunt murileguli ſerui qui capiũt piſces qui dicuntur murices: vt. ẜ. et in illis ſeruis partus non ſequit matrẽ: ſed ſuccedit pñi in officio. ⁊ in hoc eſt ſpeciale: vt. l. qui aũt patrẽ. ⁊. l. bi qui. lib. ⁊ ti. pall. ⁊ hoc de iure romano: ſecus aũt de iure lõgobardoꝝ: q2 ſemp in deteriorẽ trahitur ſtatũ: vt ſit matrimoniũ. Si aũt cõcubinatus ſeruat: ius romanoꝝ: qđ ſequitur ventrẽ. in ſti. de inge. in gloſ.

¶ Muſio id eſt fatuus.

¶ Munimenta dicunt ꝓbationes et inſtrumenta que cauſam muniunt. vide de elect. c. q̃uis. in gl. fi. lib. vj. al's monimenta dicuntur eo q monent ⁊ informant iudices quid facere debent.

¶ Munificus eſt ille cui aliquod officiũ eſt impoſitum: et res munifica dicitur quaſi munus faciens. l. ſ. C. de predijs et om. rebus nauicula. lib. xj.

¶ Mutatoria dicuntur vulgo diuerſoria vel fullonica quaſi ſecreta edificia: et ponitur etiã pro veſtimẽtis pluribus mutationem habentibus.

¶ Mutus eſt qui ꝓprie loqui nõ poteſt. §. item ſurdus. inſtit. qui. non eſt permiſ. facere teſtamentum. ⁊. l. diſcretis. C. qui teſta. fa. poſ.

¶ Mutatio capit pro variatiõe in facto: verbi gratia: teſtator legat ſcyphũ vel poculũ: ⁊ fit maſſa: vel econtra: legatũ nõ perimitur: imo debet maſſa poculo legato vel ecõtra. l. ſeruũ filij. §. ſi pocula. ff. de leg. j. q2 non ſignificat volũtas teſtatoris mutata: ⁊ q2 poculi ad maſſam ⁊ maſſe ad poculũ facilis eſt reductio: et ſic nõ eſt magna imutatio: etiã nec in eſtimatione eſt magna diſtinctio. Itẽ ibi: teſtator lanã legat: ⁊ inde facit veſtimentũ: legatũ perimitur. l. ſi lana. ff. de leg. iij. q2 ex imutatione rei ſignificatur voluntatis mutatio. Et elicitur ſignificatum ex hoc: q2 lane ad veſtimentũ non eſt facilis reductio: ⁊ q2 quo ad eſtimationẽ magna eſt diſtinctio: ſilr quo ad adaptationẽ: q2 veſtimentũ vni aptatũ alteri vix adaptatur: ⁊ ſi adaptat: hoc fit cũ magna diminutione ſui: ſed ibi: teſtator lanã legauit: heres de illa veſtimentũ fecit: legatum nõ perimit. l. ſeruũ. §. itẽ ſi lana. ff. de leg. ſ. ẜm intellectũ gl. ibidem. Ratio: q2 mutatio facta per heredem nullatenus ſignificat volũtatis teſtatoris mutationẽ. Et idẽ dic in alienatione lana legata: ponẽdo q dñs ex ea veſtimentum fecit: nã ex hoc nõ ſignificat mutatio volũtatis teſtatoris: niſi aliud appareat. Nõ eſt tñ dicendũ q debet veſtimẽtũ: ſed eſtimatio lane. Itẽ ibi: teſtator legauit areã: deinde dominus deſup edificauit domus debet. l. ſeruũ filij. §. ſi areã. ff. de leg. ſ. q2 area eſt fundamentũ ⁊ pars potiſſima. Etiã q2 teſtator modo videt in eadẽ remanere volũtate: nec impoſitio edificij ſufficit ad mutationẽ volũtatis: imo q2 volũtas remanet i legato: ⁊ edificiũ ſequitur ſuũ ſignificatũ q teſtator legat domũ. Item ibi: teſtator legat domũ: domus ad areã reducit: area debet: q2 legatũ tenet in tota re et qualibet ſua parte: ergo et ſi in parte perimit: tenet tñ in parte remanente: hoc addito quod et mutatione rei nulla ſignificat voluntatis mutatio. Sed ſi teſtator legat domum que ad areã reducit: deinde areã edificiũ imponit nihil debetur. l. ſi ita. §. ſi domus. in fi. ff. de lega. ſ. Ratio q2 alia domus eſt: ⁊ nõ eſt illa quam teſtator legauit. Itẽ ibi: teſtator legauit nauem deſtruitur nauis: ⁊ ex eiſdẽ tabulis reficitur. debetur. l. ſi res. §. aream. ff. de ſolu. Ratio q2 eſt eadẽ nauis q eiſdem tabulis refecta.

¶ Mutilare eſt aliqđ mẽbrũ amputare vel aliqđ itegrũ detrũcare: vt hoi manũ vel pedẽ vel aliqđ mẽbrũ auferre.

¶ Mutuũ eſt qđ alicui ꝑſtat: vt tpe ſuo

Ayuntamiento de Madrid

dat. Et dr̄ q̄ſi de meo tuū: vn̄ ē no-
cōpoſitū ex corrupto ⁊ integro: q2
meū fuerat mutuādo tuum facio.
Res q̄ pōderant vt argētū: ⁊ ſilia q̄
numerant vt pecunia: ⁊ q̄ menſurant
vt frumentū mutuari pn̄t: vt. l. ij. ff. ſi
cer. peta. §. mutui datio. vbi dr̄ q̄ mu-
tui datio cōſiſtit in his reb9 q̄ pōdere:
menſura: nūero ve cōſiſtūt. inſti. q̄. mod.
re. obli. in pn̄. veluti oleo: frumento:
pecunia nūerata ⁊c. Et lȝ vſura ſit q̄c-
quid accedit ſorti i mutuo ex pacto: vel
intētione pn̄cipaliter tn̄ in aliis reb9:
vt in veſtib9: vel aliis nō in mutuo cō
ceſſis reb9 ēt vſura cōmittit: vt. xiiij. q. iij.
plerique. ⁊. c. ſeq. Uſura ē vbi ampli9
requirit q̄ dat. Pro q̄ diſtingue dupli
ci vſura: vt. j. dicet in lra. U. Sȝ nūq̄d
ſit mutuū ſi q̄s oues ad mutuū dede
rit? Rn̄det q̄ nō: q2 in mutuo iſpiciē-
da eſt natura ⁊ cōſuetudo rei mutua-
te. Nā pecūie cōſuetudo natura ⁊ apti
tudo eſt vt ad numerū det. l. j. ff. d̄ cōh.
emp. ⁊ vend. ⁊ ſic de frumēto. Sȝ libri:
oues ⁊ ſilia nō dant ad nūerū: nec ſic
ad pōd9: vl̄ mēſurā eo q̄ res mutuata
nō eadē: ſȝ cōſimilis reddi debeat ⁊ in
hmōi reb9 nō pōt oimoda ſilitudo in
ueniri: ita q̄ res ſp oino ſilis reddat.
Mutuū em̄ dātes ⁊ nihil inde ſperan
tes ⁊c. d̄ vſu. c. cōſuluit. ⁊. c. nauigāti. e.
ti. in gl. Et mutuū tripl'r pōt recōcilia
ri: vt no. gl. iſti. q̄b. al. lȝ. §. lȝ ſi. ⁊ ibidē
q. mo. re con. ob. § itē is. in gl. ⁊ differt
mutuū a cōmōdato: q2 cōmodatū eſt
de eadē re pcīſe: mutuū aūt ē d̄ cōſili re-
ſtituto: vt no. gl. ibidē. ⁊ vid ibi aliam
dr̄iam notatā: ⁊ mutuū ēt dr̄ eē triplex
naturale tm̄. ſ. qn̄ ſit nūeratio ſine ſti-
pulatione de ſoluendo: ciuile tm̄ quā-
do ſtipulatio interuenit de ſoluendo
ſine numeratione: ciuile ⁊ naturale qn̄
numeratio ⁊ ſtipulatio interuenit.

¶ De N ante A.

Anciſci eſt aliq̄d acq̄rere:
cōſequi vel adipiſci. vn̄ dr̄:
nactus ſum illā. i. adeptus
ſum vel acquiſiui eam.
Natura dr̄ multis modis
qn̄q̄ vis inſita rebus: ſimilia de ſimili-
bus procreās. Scdo ſtimul9 vel inſtin
ctus nature ex ſenſualitate pueniens
ad appetendū procreandum vel edu-
candum. Tertio inſtinctus nature ex
ratione proueniens: vt eſt gloſſ. j. diſt.
ius autem naturale.

¶ Naturalis dr̄ filius ex concubina q̄n in
domo propria tenet vnica quaſi loco
vxoris. ⁊ ita is in bonis pr̄nis ab inte
ſta. ſuccedit in duas vncias paterne
ſubſtantie: ſi alii filii legitimi nec vxo-
ris extent: in bonis aūt maternis cū fi
liis legitimis ſuccedit.

¶ Natus viuus dicitur qui vocē emittit
vel aliter diſcernit eſſe viuus: ⁊ habet
formā hominis: ſm̄ Bar. in. l. quod
dicit. ff. de lib. ⁊ poſthu.

¶ Natale dr̄ ſcriptura cū annis dn̄i: ⁊ p̄-
conizata: q̄ dicebat lucīū eē natū inge
nuū ⁊ ſic in legēdis ſanctoꝝ intitulat:
natalis ſcti Io. qn̄ morit q̄ſi ſi naſcat
nūq̄ moritur9: vl̄ dr̄ pria natiuitas q̄
eſt de iure naturali: ⁊ oēm hoiēȝ dicit
liberū: vn̄ cōſtitutū ē nō officere manu-
miſſionē natalib9. i. igenuitati. inſt. de
inge. in fi. Itē dicimus: ſeruus iſte re-
ſtituit natalib9. i. libertati quam hȝ ex
iure naturali. ff. de nata. reſti. l. ij.

¶ Natiuitas eſt triplex: nature: gr̄e: ⁊ glo
rie. Nature pria eſt in vtero: iuxta il-
lud. Qd̄ in ea natū eſt. ⁊. c. firmiſſime.
de cōſe. diſt. iiij. natiuitas gr̄e eſt ſcd̄a
qn̄ q̄s renaſcit p baptiſmū: iuxta illd̄.
Niſi q̄s renat9 fuerit denuo. ⁊. c. q̄ in
mr̄nis. eadē di. Natiuitas glie eſt qn̄
depoſita vetuſtate pene hō naſcit ad
gl̄iaȝ. c. poſt baptiſmū. e. di. ſicut mors
ſanctoꝝ natalis dr̄. c. ſane. xxxiiij. q. ij.

¶ Natura ſumit multis modis. Primo
eſt ius inſitum rei: ſimilia de ſimilib9
procreans. Scdo eſt quidā inſtinct9
nature ex ſenſualitate prouenens: ad
appetendū: pcreandū ⁊ educandȝ.
Tertio eſt inſtinct9 nature ex rōne p-
ueniēs. Quarto ē ius naturale. i. p̄ce-
pta naturalia. in pn̄. decre. §. ius antē.
⁊ ibi no. Aliqn̄ natura. i. conſuetudo.
l. j. ff. ad maced. ⁊ ibi gl. in verb. natu-
ra. Aliqn̄ idē eſt qd̄ poſſibilitas natu-
re. l. ſi q̄s poſthumos. ff. de libe. ⁊ poſt-

Ayuntamiento de Madrid

hn. Aliqñ ꝑ diuina ſciētia. l. ſed ⁊ ſi. §. ſi paterfa. ff. de indi. Aliqñ ꝑ naturali rōne inſita a natura. l. ſi nō ſortem. §. libertus. ff. de condi. indebi.

¶ Naulū eſt vectura ſiue ꝑtiū qđ pſtatꝛ ꝑ ea dē facta ꝯuectione iter vectores. i. vehēdos ꝑ mercede nauigatiōis cū il lis q̄ nauigiū exercētꝛ ducūt. vñ Lu. de Ro. in ſingularib9 ſuis dicit qđ nē talē. Nauē ꝯduxi: vel mulionem: aut galeā ad portādū familiā meā. Quid ſi moriantꝛ aliq̄ i naui: vtrū ꝑ illis nau ta dēat naulū vꝛ pēſionē habere? Sub diſtingue: ſi ſit ꝯuētio đ illis ducēdis: vel ad talē locū deportādis tūc ꝑ mor tuis nō dꝫ ſolui naulū. Si vo ſit de il lis pactū i naui ponēdis: tūc ſec9. Ter tio ſi dubitatꝛ đ vbis: tūc ēt debetꝛ nau lū. tex. eſt fin. i. l. ſi vehēda. i ꝑn. ff. ad. l. rho. đ iac. Silr dicetꝛ de i ſante nato in naui. ff. loc. l. ſꝫ addes. §. ſi qs mulierē.

¶ Nauta eſt q̄ miſtrat in naui: vel ducit nauē eā gubernās: ⁊ ea q̄ ad vſum ei9 pertinent faciens. ff. nau. caup. ſtabu. l. j. §. ij. ff. fur. aduer. nau. l. vnica.

¶ Nauticus tyberinus eſt qui nauigat in flumine rome: vehendo in romam: vel extra vehendo ad caſtra: vt. C. de nau. tyb. l. ad caſtra. lib. x.

¶ Nauticū fen9 eſt qđ ꝑꝑ nauticā pecu niā vel quaſi nauticā exigitꝛ. ff. de nau fe. per to. ⁊. C. eo. ti. l. cū proponas.

¶ Nautica pecunia eſt que periculo cre ditoris in nauigio ſuſcepto datꝛ traij cienda. Sed quaſi nautica eſt cū peri culum mutuate pecunie in me recipio ſi aliqua conditio non exiſtat: puta ſi piſcator nō capiat piſces ⁊ hmōi. vide glo. C. de nau. feno. in rub.

¶ Naufragiū eſt naue fracta ſubmerſio rerū ſiue corporū: ⁊ dicitꝛ quaſi nauis fragiū. i. fractura. C. de naufra. libr. xj.

¶ Nauicularij ſeu nancleri ſunt q̄ tranſ portant publicas ſpecies ſm Accur. C. de nau. pub. Spec. tranſpor. li. xj. in rub. Et dicunꝛ etiam illi qui annona rias ſpecies a ſuſceptorib9 in ꝑuincia accipere: ⁊ Romā vel in caſtra vbi erant milites deferre debebant.

¶ Nanſocomium eſt domus in qua in uenes educantur.

¶ De N ante E.

¶ Neceſſarij. i. conſanguinei. inſti. de he re. qua. ⁊ diffe. §. ſui.

¶ Neceſſitudo eſt parentela vel cogna tio. l. non eſt ſingulis. ff. de reg. iur. vbi glo. ſic exponit.

¶ Ne ꝑ vt qñqꝫ capitꝛ. ff. de acq̄r. poſ. l. q̄ abſenti. §. j. de hac dictione vide. C. de indi. vi. tol. in autenti. cui relictum.

¶ Ne implicat ſenſum cōtrariū expreſ ſe: vt no. in. l. iuris ignorantia. C. qui admit. ad bo. poſ. poſſint.

¶ Negotiū eſt triplex. ſ. cōe: publicum: ⁊ priuatum. Cōe eſt qđ pertinet ad di ſpoſitionē alicuius regionis. Publi cū qđ ꝑtinet ad regimē ali9 ciuitatis: ſed priuatū qđ ꝑtinet ad priuatā per ſonam. Et iſtis tribus negotijs corre ſpondet triplex diſpēſatio. ſ. politica que ꝯſiſtit in ꝑuiſione pluriū ſeu to tius cōitatis: ⁊ hec docetꝛ i octo libris politicorū Ariſt. Economica: que cō ſiſtit in diſpoſitione familie: ⁊ habetꝛ in duobus libris economicoꝝ Ariſt. Et monaſtica vel ethica que ꝯſiſtit in regimine ſuijpſius tm̄: ⁊ illa tractatꝛ in decem libris ethicorum eiuſdem.

☞ Negotiorū geſtor đr qui negotia ſine mandato gerit. inſtit. de obli. §. ſ.

¶ Negotiatio eſt in cōmercijs: ſicut ne gotiū in diſpenſatione. vñ tā negotia tio ꝙ̄ negotiū aliqñ ſignificant actio nem alicuius rei: cuius contrariū eſt otium. Aliqñ actionē cauſe: qđ eſt iur gium litis: ⁊ đr quaſi negans otium. c. forus. §. negotium. de verbo. ſig.

¶ Negligens dicitur quaſi nec legens ſm Iſido. lib. x. ety. in. ij. ij. de negligē tia. c. ad ſecundum. ⁊ vide Jo. and. in c. cupientes. §. qꝫ ſi per. xx. extra de ele. vbi ponit differentiā inter negligere ⁊ contemnere.

¶ Negligentia eſt eius quod fieri debet vel poteſt omiſſio

¶ Negligentia in prelato eſt peccatum mortale. Pan. in. c. nihil. in. ſ. col. ver. quo ad ſecundum. de preſcrip.

¶ Negatiua apud iuriſtas eſt iprobabi lis: vt. xſ. q. vlti. accuſator. C. de ꝑba. l. actor. đ ele. bōe memorie. ſ. vbi đr. Ne

Ayuntamiento de Madrid

gãtis factũ nulla eſt ꝓbatio. ſubaudi recta: quia quod nihil eſt: nõ cadit in ſenſum. Unde ſciẽdũ ꝙ multiplex eſt negatiua. ſ. facti: dicti: iuris: q̃litatis: ⁊ quedã pura. Unde negatiua facti duplex eſt. ſ. pura: q̃ habet determinationem tpis: loci vel alterius rei: puta qꝛ eſt coarctata ad certas perſonas de q̃ eſt caſus in. c. tertio loco. de ꝓba. vbi coarctatꝛ ad perſonas capituli. Et illa ꝓbari põt indirecte: verbi gratia. ſi inſtrumentũ exhibeatꝛ cõtinens ſtipulationẽ factã tali die vel loco: ar. c. ex tenore. ꝺ teſti. Aut nõ hꝫ aliquã talẽ determinationẽ: ⁊ tũc ꝓbari nõ põt directe vel indirecte. vñ onus ꝓbãdi trãſferꝛ in aduerſariũ: ⁊ hoc ideo qꝛ negationũ nõ ſunt cauſe nec circũſtãtie: q̃ ſunt neceſſarie in ꝓbatiõe: vt ſi q̃s dicit ſe nunq̃ ꝯtraxiſſe cũ bertha: vel nõ cognouiſſe bertham: que ꝺꝛ negatiua explicita. de fri. ⁊ malefi. c. ſ. Uel ꝺꝛ negatiua poſitio. Eſt eñ poſitio negatiua implicita: vt pono ꝙ in electiõe tñ quatuoꝛ canonici pſentes fuerunt vt in. c. cuꝫ eccl'ia. de can. poſ. ⁊ ꝑ. Quas poſitiões negatiuas iuris rigoꝛ repellit: ſed equitas admittit: ſi iudici videbitur: vt. c. ſ. de ꝯfeſ. li. vſ. Etiã ibi: ſi aliquis dicat ſe eſſe nõ citatũ. Et negatiua facti mixta ꝺꝛ: que cuꝫ affirmatiua implicita miſcetur: vt illa que hꝫ affirmatiuã implicite: dicẽdo. Ego non renũtiaui ſpõte: quaſi dicat: renuntiaui coactus vel inuit⁹. Et hec debet ꝓbari ab eo q̃ negat. c. ſuper hoc. de renuntia. Sed negatiua iuris probari põt: vt ſi dicat quis alicui. Non poteſt eſſe teſtis: dꝫ hoc ꝓbare. Similiter ſi negetur emancipatio rite facta: negans iuſte factam: debet hoc probare ꝙ non ſit facta de iure: ſed contra ius. in. l. ab ea parte. §. j. ff. de probati. vbi ꝺꝛ: ab ea parte que dicit aduerſarium ſuum ab aliquo iure prohibituꝫ eſſe ſpecialiter lege vel cõſtitutione: id probari opoꝛtere. Item rñdit: ſi quis negat emancipationem recte factã: probationem ipſum preſtare debere.

¶ Negatiua vero qualitatis duplex eſt: ſcꝫ aut qualitatis intrinſece: aut qualitatis extrinſece. De qualitate intrinſeca vt cũ homo naſcitꝛ: ⁊ tunc pſumitꝛ negatiua: niſi probetꝛ affirmatiua. Uñ ſi negetur ſcientia: probandũ eſt hoc examinatione iudicis. de preben. c. cũ ſecũdum Apoſtolũ. Si etas: per aſpectũ coꝛpoꝛis. Si illegitimitas: aut ergo is cui illegitimitas opponitꝛ: eſt de hoc infamatus: ⁊ tunc cogitꝛ ſe purgare. c. bone. pꝛealleg. Dicendo ergo. Ille nõ eſt idoneus: non eſt legitim⁹: nõ eſt ſoluendo. ⁊c. probari debet ab eo q̃ dicit: qꝛ quilibet pꝛeſumitur idone⁹: bon⁹ ⁊c. niſi cõtrariũ pꝛobetur. de pꝛeſump. dudum. de ſcru. in oꝛ. ſa. c. vnico. ⁊ niſi ius pꝛeſumat in ꝯtrariũ. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. l. quintus. ff. de pꝛobatꝛ. l. ſi pactum. ⁊. l. ſi chirographum. Etiam iudex qui habet ex officio ſuo cuncta rimari. c. iudicãtẽ. xxx. q. v. et. xxiij. q. viij. occidit. de offi. dele. ſuꝑ q̃dnm. §. intentionis. poteſt ⁊ debet: ſi viderit expedire interrogare ſuper negatiua. arg. eſt. ff. de interroga. actio. l. vbicũq3. ⁊. c. cũ Joãnes. de fide inſtru. vbi iudex facit interrogationem quam etiam pars facere non poterit cũ eſſet in cauſa cõcluſum. faciũt no. ꝑ Hoſt. ⁊ Inno. in. c. ſuper his. de accu. maxime ſuper negatiua vbi agitꝛ de ſalute vel periculo anime. arg. de re iudi. c. latoꝛ. ad finem. Ex pꝛedictis elicitur ꝙ quis in iudicio excuſatur a reſpondendo poſitiõi negatiue: ideo qꝛ qui negat non ponit: ſed remouet: ſiue ſit negatiua implicite ſiue explicite: quã faciũt he dictiones tantũ: ſolũ ⁊c. Specula. in titulo de po. §. viij. ſic ꝓbat neutram ꝑdictarum poni poſſe. Nam poſitiones ſuccedũt in locũ ꝓbationũ. vt in autꝛ. de his qui igredi. ad ap. §. fi. vnde id ſolum veniet in poſitione: q̃d in ꝓbatione. Sed negatiue (vt ꝑdicitur) nulla eſt directa ꝓbatio: ergo nec poſitio. Et dat Bal. rõnẽ: qꝛ rñſio ad poſitionẽ fit ad relenãdum ab onere pꝛobandi. Sed poſitiones negatiuas non habet neceſſe pꝛobare: ergo non eſt ei reſpondendũ. Et ita dicit ſentire gloſ. in. l. ij. in. §. quod obſeruari. C. de iura. cal. Si vero ha-

Ayuntamiento de Madrid

beret et neceſſe pbare: tūc deberet rñde ri: vt in.c.ſ.de confeſ.lib.vſ. Item dicit negatiuā poſitionē eſſe in qua ponit dictio abſq;: vt no. Cy.in.l. actor.C.de proba.in.ij q. Hoc verum qñ iſta di ctio abſq; venit ad excluſionē alicui affirmatiue: ⁊ ita ex ſe non implicat af firmationē: ſecꝰ ſi implicaret illā: ver bi gratia pono q heri fui abſq; eo q titium tali die percuterem: q2 tota die fui abſens alibi: nam talis poſitio nō dr mera negatiua: q2 oritur ex affirma tiua ſc3 fui alibi. Et hoc tenet Spec. in tit.de poſ.§.videndum.ver.viij. fa. ne.inſti.de inuti.ſtipu.§.itē verborū. Item quia ponens illud quod ponit: ſi negatur: neceſſe h3 probare.l.actor. precalleg. que eſt canonizata.vſ.q.vlti. accuſator. in qua dicitur. Accuſator quod aſſeuerat profitēdo probare ſe non poſſe: reum neceſſitate monſtran di contrariū: non aſtringit cū per rex naturā factum negātis probatio nul la ſit. Et ſicut ꝑpoſitio negatiua (vt ꝑ dictum eſt) ſic etiam poſitio negatiua eſt triplex: ſcil3 facti iuris ⁊ qualitatis. Et facti duplex: ſcil3 ſimplex ⁊ pura: q non habet determinationem loci tem poris vel rei conſimilis vt illa: pono me nō cognouiſſe berthā.c.ſ.de fri.et malefi.⁊c. De tali etia3 in.c.cū ecc'ia. de cauſa poſ.⁊ propri. Et alia impura vel mixta: vc3 que eſt certo loco coar ctata: vt in.c. propoſuiſti.de prob. vbi per loci inſpectionem probatur nō co gnita.⁊ habet in ſe ſenſum affirmati uum implicitū: vt non cognita: id eſt virgo. Et dicit Barto.de fal.in.l.qui cunq; precalle. ſe ſemper defendiſſe q qui proponit negatiuam: debet eā ꝑ bare etiam ſi nō ſit coarctata loco vel tempore: q2 intelligitur coarctata ꝑſo na proponentis.per cap. plerīq;.ij.q. vij. vbi boni viri ſufferūt peccata alie na ⁊ tacēt: q2 que ſciunt: iudicibus ꝑ bare non pſit. Et hoc ipſe idē conclu dit.C.de ſer.fug.l. quicunq;.precalleg. Ponat actor q̄cq̄d velit affirmatiue vel negatiue pro intētione ſua fundā ca: hoc ꝑbare debet. Nota q āntiqui doctores negatiuā probari non poſſe intellexere per teſtes. Sed hodie pōt iudex admittere poſitiōes negatiuas que non poſſunt probari niſi per con feſſionem aduerſarij: ſi ſaltem hoc vi deatur ei equum et expediēs. De hoc de tempo.ordi.cap̄.dilectus.de eta. et qual.c.xlti.⁊ gl.antepenulti.in.c.ſ.de confeſ.lib.vſ.

¶ Nepos eſt filiꝰ filij vel filie: ſed neptis filia eorūdem. Etiam nepos capit pro filio fratris.c.ij.de arb.⁊.c.fundamen ta.de electio.lib.vſ.

¶ Nepos poſthumꝰ eſt qui poſt morte3 aui natus eſt ſuperſtite ſuo patre.

¶ Neophytus dr nouus in fide.xliij.di ſtin.qm̄ a neos qđ eſt nouū: ⁊ phytos q eſt fides. Item dicitur nouus in re ligione.ea.diſt.ſicut olim. Et prohibe tur talis ordinari duabus de cauſis: vt ponit Hoſ. in ſumma.de tem.ord.c. ſequitur. Imo vero neophytus dicit a neos: quod eſt nouus: ⁊ phytō: plan ta ſeu germen quaſi dicas nouā plan tam ſeu nouum germen.

¶ De N ante I.

¶ Nihil qñq; eſt aduerbium negādi: id eſt nō.ff.ad.l.aquil.l. qui foueas.⁊.C. de cōtrahen.emp.l.cum ipſe. Qñq; id eſt non omne ff.de acqui.poſſ.l.natu raliter.§.nihil.⁊.C.de na.li.l.fi. Aliqñ nihil: id eſt nullum.inſti.de bo.libe.in prin. Aliqñ: id eſt parum.C.de cō.pec. l.cum allegas.lib.xij.

¶ Niſi quot modis capiat: vide ꝑ Dyn. in regula peccati.lib.vſ.⁊.l.actione.C. de tranſac. Nā quando dictio niſi ſe quitur negationē: tūc ſtat incluſiue: ⁊ ſic ponit reſpectu excipiēdi: vt in cap̄. poſtulaſti.⁊.l.c.ſedes.de reſcri.c.roma na.℟.ij.de ap.li.vſ. Si ℟o ꝓcedit affir matio: ⁊ hoc reſpectu excipiēdi: tūc ꝓ uat.c.ſ.de ap.c.ſi vero.de ſenten.excō. cum ſimilibꝰ. Ite3 ⁊ ſi adūcitur orōni affirmatiue: priuat.de teſt.c.de teſt.in fi. Qñq; nec ponit nec priuat.ij.q̄.ſ. Hec eſt rō: nam oratio ꝓcedēs nō cō plectebat illū caſu3. Interdū ponit ꝑ ſ3.xxviij.di.ſi deinde. Qñq; ꝑ ſi nō: vt c.preterea.ij.de appel.⁊.c. quicūq;.de

Ayuntamiento de Madrid

ſenten.ex com.lib.vſ. Un quãdo ponit niſi in ſententijs ⁊ vltimis volũtatib⁹ videtur inducere ꝯditionẽ: ſec⁹ in cõtractib⁹. De hoc vide ꝑ dominũ Dy. vbi ſupra. Et dictio niſi cõponitur ex ni.i.nõ: ⁊ ſi quaſi ſi nõ. Et ſumitur tripliciter. Primo cõditionaliter. Scđo exceptiue. Tertio his modis ſimul. Itẽ cõditionaliter tripliciter: vel quo ad reſolutionẽ: vel quo ad diſpoſitionẽ: vel quo ad emptionẽ. Quo ad reſolutionẽ ibi: vendo tibi fundũ pro decem niſi ali⁹ infra mẽſem attulerit meliorẽ cõditionẽ. Nã vẽditio eſt pura: ſolutio cõditionalis: qꝛ reſoluitur vel reſcindit ſi ali⁹ infra mẽſem attulerit mai⁹ pretiũ: ſꝫ nõ ſtabit venditio.l.ij. §.ſi in diē.ff.pro emp. Itẽ ibi: lego decẽ niſi nauis ex aſia venerit infra menſem: diſpoſitio eſt cõditionalis: qꝛ ſenſus eſt: ſi nõ venerit: legatũ valeat ⁊ ꝑficiat. Similiter ibi: lego niſi noluerit diſpoſitio conditionalis eſt: ⁊ legatũ conditionale: ⁊ eſt ſenſus: lego ſi heres non contradixerit ſeu reprobauerit: ſicut appoſita cõditione: ſi capitolium nõ aſcẽderit.l.ſi.ff.de cõdi. inſti. Itẽ ibi: lego decẽ: ⁊ adimo niſi nauis ex aſia venerit: adẽptio cõditionalis eſt: ⁊ ſic eſt ſenſus: adimo legatũ: ⁊ nolo tenere ipſum ſi nauis venerit: ⁊ qꝛ adẽptio eſt ſub cõditione: videt datũ ſub ꝯtraria cõditione.l.quib⁹ dieb⁹. §.qui titio.ff.de cõdi.⁊ demõſt. Significatur etiam exceptiue qñ eximit ſeu tollit aliquid qđ eſt in oratiõe ꝓcedẽti: vt nõ ſit idẽ ius vel idem effect⁹. Et hoc dupliciter: vt ꝓmiſſum eſt: ſcꝫ affirmatiue poſt orationem negatiuã: ⁊ negatiue poſt orationẽ affirmatiuã: vt null⁹ homo currit niſi ſocrates. oĩs homo mouet niſi plato. facit.l.ſ.C.de tranſactio.⁊.l.ſi eũ.in fi.ff.ſi quis cautio.cũ ibi nota. Item in predictis vbi refert ad reſolutionẽ ⁊ ademptionem facit cõditionẽ. Et ſignificat etiã aliqualiter exceptiue: ⁊ ſic ꝯditionaliter ſignificat ⁊ exceptiue ſimul.

¶ Nihilominus ⁊ nihilomagis differũt quia primũ includit affirmationẽ: ſm negationem: vt inſtitu.quib.non eſt permiſ.face.teſt.§.ſ.in glo.

¶ De N ante O.

¶ Nocere ꝓprie dicitur qui nocet perſone: nõ rebus.ff.de his qui deie. vel effu.l.j.§.huius aũt.

¶ Nocet exponitur.i.non prodeſt.in autẽ.de ap.in principio.colũ.iiij. quandoqꝫ ideſt nocere poteſt.ff.de ſta.li.l. labeo.in princip.

¶ Nominatoꝛ.i.electoꝛ officialiũ. vt.C. de peri.nomina.l.ſ.⁊.ij..lib.xſ.

¶ Nomen quandoqꝫ idẽ eſt quod ius debitoris: vt.ff.de reindi.l.a diuo pio. vbi dicit qđ primo debẽt venire.i. vẽdi mobilia: ſcđo immobilia: tertio nomina.i.iura debitoꝝ condẽnatorum ⁊ ſpãliter in.§.ſic quoqꝫ.⁊ ſequẽ. Item qñqꝫ nomẽ idẽ eſt qđ fama: vt dicẽdo. Melius eſt habere nomẽ bonũ qꝫ vnguẽta pretioſa. Eccſi.vij. Etiã quandoqꝫ capitur ꝓ nomine rei ꝓprio vel appellatiuo: ⁊ ſic dicitur. Nomen conſonãs debet eſſe rei.xxſ.diſtin.cleros. de preben.cum ſecundũ apoſtolũ.inſti.de do.§.eſt ⁊ aliud genus.xxvij.q.ſ. ſi cupis. De nomine ꝓprio dicit qđ ſimilitudo nominis inducit affectionẽ ff.de leg.ij.l.cũ filius.§.pater.iũcta gl. ⁊.ff.de leg.ſ.l.ſi quis i fundi vocabulo vbi dicit qđ de nomine ꝓprio non eſt cura vel de cognomine/dum in ſubſtãtia nõ erret: qꝛ nomina hoim mutabilia ſunt: rerum aũt ĩmmutabilia.

¶ Nobilitas ſm Bar.de ſax.fer.in tracta.de nobilitate. quẽ cõpoſuit circa l.ſi vt.ꝓponis.C.de digni.li.xij.ponit quatuoꝛ opiniones de nobilitate/ qs reprobat. Nobilitas eſt q̃litas illata ꝑ principatũ tenentẽ: qua quis vltra honeſtos plebeios acceptus oſtendit Primo dr qualitas: qꝛ põt adeſſe vel abeſſe preter ſubiecti corruptionem. Nã mulier plebeia nubẽs nobili nobilis efficit.l.mulieres.C.de digni.l.femine.ff.de ſena. ⁊ hi quibus impatoꝛ de nouo cõcedit dignitatẽ: vt in eo.ti. ꝑal. Ita mulier nobilis nubẽs plebeio efficit ignobilis. ſicut ille q̃ ꝓpter delictũ ꝑdit dignitatẽ.l.quoties.⁊.l.iudi-

Ayuntamiento de Madrid

ces.C.eo.ti.Et ſic in aliquo tēpoꝛe q̇s
eſt nobilis: in alio ignobilis: imo in
vno loco: ⁊ nō in alio: vt ſarracenꝰ no
bilis captꝰ a chꝛiſtiano: eſt ignobilis
⁊ ſeruus: ⁊ ecōuerſo. Dicitur illata: qꝛ
nullus a ſeipſo poteſt habere dignita
tem vel nobilitatē: ſed opoꝛtet ꝙ per
alterum cōferaꝶ: imo qui ſua autoꝛita
te aſſumeret: in crimen falſi incideret
vt in.l.iuliā maieſtatis. ff.de fal. et de
regulis iuris.c.ſ.lib.vſ. Uide not. per
Bar.in.l.reddatur.C.de pꝛofeſ.⁊ me.
lib.x.⁊ in.l.ſ.C.vt dig.oꝛdo ſeruetur. ⁊
Bal.in.l.data opera.in.xvij.col.C. q̇
accuſa.non poſſunt.vbi ponit de no⸗
minātе ſe comitē qui nō eſt: ⁊ de crean
te notarios cum non habet poteſtatē.
Etiam quia diuinitas conferꝶ in aliū
ex mera gratia concedētis.ſ.pꝛincipis
qui nō recognoſcit ſuperioꝛem: alias
enim ſuperioꝛ cogeret inferioꝛē vt da
ret dignitatem ſi eſſet ex debito. Poſ⸗
ſunt tñ pꝛecedere aliq̄ue cauſe ex con
gruo impellētes cōcedentem: vt ſunt
virtutes ⁊ actus virtuoſi.ff.de oꝛigi.
iur.l.ij.in penul.⁊ vlt.col. Dicitur per
pꝛincipatum tenētem: ſed pꝛincipatū
omnium tenet deus: qui quādo꜇ no
bilitates ⁊ dignitates tempoꝛales im
mediate inſtituit: quando꜇ alius ꝑn
ceps non recognoſcēs ſuperioꝛem in
tempoꝛalibus. Nā baro qui nō eſt mi
les poteſt certo caſu facere militē: li⸗
cet contrarium no.Cy.in.l.iij.C.de he
re.inſti.⁊ Bart.in.l.fi.C.vnde liberi.
vbi dicíꝶ ꝙ qui non eſt doctoꝛ: nō pōt
facere doctoꝛem: nec militem qui non
eſt miles. Poſſunt tñ reges vel duces
extra regnum ſuum in alienis parti⸗
bus facere milites: qꝛ ea que ſunt vo⸗
luntarie iuriſditiōis (vt eſt facere mili
tē) poſſunt exerceri extra territoꝛiū.l.
ſ.⁊.ij.ff.de offic.pꝛoconſul.⁊ leg. Dicíꝶ
qua q̇s vltra honeſtos plebeios: quia
plebeioꝛū quidam ſunt honeſti: qui⸗
dā viles.l.mulier. C. eodē titu. Licet
ergo honeſti plebeij ſint magis acce⸗
pti: non tamen ſunt nobiles: quia no⸗
bilis eſt acceptus vltra honeſtos ple⸗
beios. Et dicitur acceptus: qꝛ nobili⸗
tas cōſiſtit in hoc ꝙ ꝑnceps facit quē
gratum ⁊ acceptum: licet in ciuitatibꝰ
que regūtur per populū nobiles ſint
interdū minus accepti: ⁊ plus puniā
tur in penarum impoſitione. Dicitur
vltimo in diffinitione: oſtenditur: qꝛ
ſi quis per mille annos viueret cū om
nibus virtutibus: ⁊ pꝛinceps eū ſum⸗
me diligeret ⁊ acceptū haberet: tamē
plebeius remanet donec in eū cōferre
tur dignitas nobilitatis per pꝛincipē:
qua oſtendaꝶ acceptꝰ vltra plebeios.
Et poteſt oſtēſio fieri verbis expꝛeſſis
hoc continentibus.l.ille.aut. §. cū in
verbis. ff.de lega.ij. Quando꜇ etiam
non expꝛimitur verbis: ⁊ tunc debet
fieri aliquo actu hoc quaſi de neceſſi⸗
tate impoꝛtante.l.pꝛo herede.§.papi⸗
nianus.ff.de acquir.here.vt ſi cōcedi
tur alicui officiū qđ habet dignitatē
vł nobilitatē annexā: vt comitatū: du
catū ⁊c. Cetera de nobilitate: videli⸗
cet quatuoꝛ opiniones: ⁊ tres nobili⸗
tates: ⁊ qualiter aliquis debeat ꝓba⸗
re nobilitatē: vide in tractatu pꝛealle.
Et vtrum nobilis ꝓpter ingreſſum re
ligiōis perdat nobilitatē: vide Ludo.
de Roma.in ſingu.ſuo.xxxvij. Bart.
in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cleri. Et qđ
nō facit.ff.de reg.iur.l. iura.que dicit:
iura ſanguinis nullo iure ciuili dirimi
poſſunt. Et nobilitas eſt quoddā ius
ſanguinis quod eſt incōmutabile. vt
l.ius agnationis.ff.de pac. vide gl.oꝛ⸗
di.xxvij.q.ij. ſcripſit. xx.q. iij. pꝛeſens
clericꝰ.q̄ volūt qđ ſic. quas appꝛobat
Specu.eo.tit.de ſtatu.mona. §.ſ. ỽſi.
xſ. Etiā domini de rota: inter quos ta
lis qđ de facto fuit mota allegabant
duas glo. aperte volētes monachum
nobilitatem perdere. Primam in.c.ſ.
de purga.ca.ſuper ver.ingenuus non
eſt. Scđam in.c.ea que.de ſtatu mona
cho.ſuper verſi.perſonarum defectu.
Quibus tamen non obſtantibus do⸗
mini de Rota contrarium determina
uerunt per rationes vt ſupꝛa.

¶ Nobiles ⁊ honeſtioꝛes ciues non de⸗
honeſtanꝶ in vltimo ſupplicio inferē
do: quēadmodū plebeij. vñ ſolent iſti
fures ſuſpēdi: alij vero decapitari. Pa
noꝛmi.ſ.in.c.paſtoꝛalis.in pꝛinci. in vl.

Ayuntamiento de Madrid

no.de offi.deleg.

¶ Non obtemperare.i.nõ obedire.vt q ſciens nõ paret vocatus a domino vel iudice.ſi quis ius dicen. non obtempera.in rubro et nigro.

¶ Non:ſignificat negatiue cõmuniter: qua aduerbiũ negandi. Quandoq; tamen etiã ſignificat affirmatiue:vt ibi. Promittis mihi decẽ:ꝛ reſpõdes quare nõ.l.j.§.j.ff.de verbo.obli. Nã ſenſus eſt ꝙ promittis ꝛ cõſentis:ſignificato ſumpto ex dictione quare:iuncta dictioni nõ: quaſi diceres nõ eſt ratio negandi:id eſt aſſentio. Et idem ibi ſi interrogatus an velis adire hereditatem mihi delatã:reſpondeam cur nõ? videor adire hereditatẽ. Sec9 ſi dicerem:hec hereditas nõ diſplicet. Naz tũc non videor adire:quia nõ ſequit. nõ diſplicet:ergo placet:quia eſt mediuz inter diſplicere et placere:ſcilicet non placere.ſic eſt mediũ inter nolle ꝛ velle:ſcilicet nõ velle. Nec obſtat.l.cũ antea.C.de arbi.vbi tex.non diſplicet ꝛ partes ſentẽtiam ab arbitro latam videntur approbare.quia ibi nõ diſplicere capit pro placere:ꝛ hoc ex approbatione arbitrij. Etiam quandoq; duplicat dictio non:ꝛ tũc ſignificat affirmatiue.l.duobus.ff.de v̾bo.ſignifica. Nam due negationes faciũt vnã affirmatiuam:qr negatio deſtruit negationem niſi probabili medio ꝓferẽtis inferatur volũtas:vt.l.j. C.de ſer.fugi.ꝛ ff. de offi.prefe.vrb.l. ꝓmulgatis.ꝛ.ff. de ſena.l.femine.ꝛ de iureiuran.c.et ſi Chriſtus.in prin.

¶ Notabilis.i.notatus vel infamis.c.ex parte a de.de teſti.

¶ Non admitti ad partem:capitur pro ipſo qđ eſt nõ admitti facta diſtributione a parte:quando pars cui facta eſt nõ admittit vel ideo qr in rerũ natura non eſt:vel qr al's admitti non poteſt. verbi gratia legatum relictuz eſt mihi ꝛ poſthumo. Poſtum9 exiſtẽs in vtero:licet nõ admittitur ad partez:ſignificatur tamen me tantuz admittendũ ad partem.l.ſi duobus.in ꝓn.ff.de lega.j. Ratio:qr mihi pars tãtuz relicta eſt. Et ſi dicatur:deficit cõiũct9:quia non admittit:ergo pars eius mihi accreſcit ex diſpoſitiõe legãtis:vt patet in materia ꝯiunctionũ:ꝛ ſic admittar ego ad totuz. Reſpõdetur ꝙ non deficit cõiunct9 in caſu premiſſo:quia eſt ſpes eum naſci ꝛ admitti. Itẽ ibi:teſtator mihi ꝛ ei q capere nõ poteſt:legat x.ego ad.v.tantũ admittar.l.ſi titio.ff. de leg.ij.ꝛ intelligit Bar.ꝙ capere nõ poteſt:quia aufertur ei res ex teſtamẽto tãꝗ indigno:ꝛ ſi nõ admittitur:loco eius admittitur fiſcus.ꝛ ſi pars ei9 non deficit:nec mihi accreſcit. Itẽ ibi teſtator legat mihi et ſeruo ſuo ꝓprio ego admittor tantuz ad partem.l.plures.§.ſi cõiunctim.ff.de lega.j.quia ex parte tantum mihi relictuz eſt:ꝛ pars coniũcta nõ omnino deficit:quia naturaliter ſeu de equitate ſibi debetur. Sed ibi legatur mihi ꝛ illi qui non eſt in rerũ natura nec eſſe ſperat:admittor ego ad totum.l.ſi duobus ꝑ allega. §.fina.ff.de.leg.j. Ratio.quia pars cõiuncta omnino deficit. Idẽ ergo i omni caſu in quo pars totaliter deficit:vt quia cõiũctus moritur ante teſtatorẽ vel relictũ eſt poſthumo qui naſcitur abortiuus:vel ſi cõiunctus repudiat: quia tũc pars coniuncti omnino deficit:ꝛ ideo propter coniunctionẽz alteri parti accreſcit:licet de cõſuetudine quarundã partiuz (vt Francie) cõiunctio nõ ſignificet ius accreſcẽdi:ideo quantũcũꝗ deficit pars vni9:alter tãtum ad partẽ admittit ſcilicet ſibi relictam. Significat ergo:nõ admitti ad partẽ ipſuz cõiunctũ ad ꝑtẽ tãtuz:vel ad totũ admittẽdũ prout hoc quodlibet medium probabile declarat.

¶ Nolle ꝛ non velle differũt:qr nolo importat preciſe reſiſtẽtiã:cõtẽptũ ꝛ omnimodã ꝯtradictionẽ vel repudiationem:ꝛ nõ ſolũ abſentiã volũtatis:ſed nõ volo:tantũ aliqualẽ ꝛ nõ omnimodaz importat ꝯtradictionẽ:vt no.Jo. and.de offi.de lega.c.prudentiaz.§.j. ſuper verbo nõ velit. Et quãdoq; capitur nolo vt etiam non importet preciſe reſiſtentiã:pro nõ volo.vt l.c.finẽ litibus.de do.ꝛ cõtuma.ibi nolit aut nequeat ſecũdũ Joã.and.ꝛ ſequit Un-

Ayuntamiento de Madrid

cen. Similiter dormiēs nō vult legere
tūc: ⁊ tñ expreſſe ſe legere nō negat: vt
no. extra ď ſpō. c. ij. Et dictio nolle ꝯpo
nitur de nō ⁊ velle. Alij tamen ponūt
differentiā dicentes ꝙ non velle ſigni
ficat priuatiue. i. nō eſſe voluptatē ſeu
motum voluntatis. Sed nolle ſignifi
cat poſitiue. i. eſſe motum nō fieri: vel
nō obtinere illud de quo queritur. Et
per hoc dicūt doctores ꝙ ſi heres de-
liberādo de adeūdo dicit ſe non velle
adire: hec verba non ſignificant repu
diationem: quia nō velle adire eſt nō
habere motum animi adeundi: nō au
tē per hoc ſequitur ꝙ repudiet. Secꝰ
ſi dicat nolo adire: q̄ ſenſus eſt ꝙ ha
bet motum animi ad non habendam
hereditatē: ⁊ ideo ſignificat repudia
tionem. facit. l. filij. §. j. ff. ad tertul. pro
pter hoc dicit lex ꝙ inter velle ⁊ nolle
eſt mediū: ſcilicet nō velle ⁊ nō nolle. l.
j. §. ſcientiā. ff. de tribu. ac. ⁊ hoc de pro
prio ſignificato verbi. ſed ex circūſtan-
tijs poſſunt recipi alia ſignificata.

¶ Noſocomion locus eſt conſtitutꝰ pro
pter pauperes egrotantes ⁊ languen-
tes in quo infirmis alimenta ſubmini
ſtramꝰ. de eo meminit imperator in. l.
illud. §. j. ⁊ i. l. penul. C. de ſacroſanc. ec
cle. ⁊ in aut. de alien. et emphy. §. em-
phyteoſis. verſic. ⁊ hoc quidam. Quis
in aliquibus codicibus mēdoſe lega-
tur noſocomium: cuius meminit etiā
diuus hierony. dū inquit. Que habe
re poterat: diſtribuit: dilapidauit ac
vendidit: ⁊ in pecuniā congregatā vſi
bus pauperum preparauit. Et primo
omnium noſocomion: id eſt languen-
tiū ivillā inſtituit: in quo egrotantes
colligeret de plateis: ⁊ cōſumpta lan-
guoribus atq; inedia miſerorū mem
bra refoueret.

¶ Nota eſt idem quod infamia. l. ij. ff. de
his qui notan. infamia.

¶ Note ſunt ſigna ſcripta quibus aliq̇d
ſignificatur: non tamem ſunt litere. l.
ſed cū patrono. §. fi. ff. de bo. poſſeſ. ⁊
ibi Alex. ⁊. lxxvij. diſtin. c. monachus.
et ibi gloſ.

¶ Notare quandoq; eſt reprehēdere. c.
finali. de ſortile. Quandoq; infamare.
capit. accedēs. de purga. cano. Quan
doq; conſiderare. c. cū olim. ij. de offi.
delega.

¶ Notarius eſt publica perſona: q̄ eius
officium ad publicā vtilitatem inuē-
tum eſt: ⁊ dicitur a notando: quod eſt
negotia hominis publice ⁊ autentice
in publicā ⁊ autenticā formā redige
re. Et idem dicitur ſcriba a ſcribēdo:
⁊ tabellio ſeu tabellarius: a tabula. Re
quire. ſ. locis ſuis.

¶ Notitia noſtra triplex eſt: quedā per
auditū: q̄ ſcire dicimur quod ab alijs
audiuimus. alia per viſum quādo ne-
gotio interfuimꝰ. c. hoc videtur. xxij.
q. v. aliā habemus ab hominibꝰ fide-
dignis per literas autēticas: quos nō
eſt veriſimile mētiri. arg. c. j. §. ij. extra
de poſt. Eſt ⁊ alia iudicialis: vt per te
ſtes ⁊ ſimilia: vt no. per Garſiā in. c. cu
pientes. in prin. de elec. in. vj.

¶ Nothus dicitur illegitimꝰ et proprie
de adulterio natus: ſicut dicitur no-
tha febris que affligit vt quartana: vt
not. gloſſ. i. §. perſone vero. in fi. c. niſi
cū pridem. de renun. Etiam dicitur a
nota: id eſt infamia: q̄ talis infamiā
incurrit.

¶ Notorium eſt triplex. Quoddā eſt no
toriū preſumptionis: ſcilicet quod eſt
euidentia iuris vehementis preſum-
ptum: vt paternitas: filiatio: vbi nō re
quiritur alia probatio. c. quoniā. de fi.
preſbyte. Nam hoc ꝙ quis ſit alicuiꝰ
filius nō poteſt vere probari. l. lucius.
ff. de condi. ⁊ demon. Unde filius eſt
quem nuptie demōſtrant. ff. de in ius
voc. l. quia ſemꝑ. in fi. Nā ſi virꝰ ⁊ vxor
aliquem infantem nutriunt: ⁊ dicunt
eum filium eorū eſſe: tūc preſumitur
eorum filius. Eſt ergo notorium pre-
ſumptionis euidentia rei euidenter a
iure preſumpta. Aliud eſt notoriū iu
ris: ⁊ eſt clara iudicialis cōfeſſio: incō
uincibilis ꝓbatio: ⁊ irretractabilis dif
finitio: de q̊ ſcilicet notorio q̇s dāna-
tus eſt: vel in iure ꝯfeſſus. Et ſic illud
eſt duplex: videlicet per cōfeſſionē fa-
ctā in iure: ⁊ per ſententiā iudicis: vt
in. c. veſtra de coha. cleri. ⁊ mu. Tertiū
eſt notoriū facti: ſcʒ qđ cōmiſſum vel

Ayuntamiento de Madrid

factũ non dubitatur a populo vel maiori populi parte: ⁊ per euidẽtiam rei nulla poteſt tergiuerſatiõe celari: nec oportet ꝙ oẽs circunſtantie facti ſint note. vt. c. vlt. de cohabi. cleri. ⁊ mu. c. cũ dilect⁹. de purga. cano. in fine. ij. q. j. de manifeſta. ⁊. c. ſeq. Et illud notoriũ eſt triplex. ſ. ſm triplicẽ diſtictionẽ facti. quoddã eſt facti pmanẽtis ⁊ cõtinui: vt ꝙ de⁹ ſolis ſtat i palatio Papienſi cõtinue. c. dilecto. de appella. et illud nõ indiget probatiõe. Aliud eſt facti trãſeuntis: vt quod quidã in publico palatio occiditur corã populo. Tertiũ eſt notoriũ facti interpellati: vt quia vſurarius vna die tenet mẽſuram paratam: alia nõ. Et illud ſic deſcribitur: eſt quoddam intellectuale ⁊ notũ ſic ꝙ nõ poteſt aliqua tergiuerſatiõe celari: vt ꝙ pſbyter cognoſcat cõcubinam: cum qua habet animalia gradientia circa focum panem poſcẽtia. De hoc plenius not. per doc. in. c. veſtra. prealleg. vbi tractatur materia notorij: que eſt adeo intricata: ꝙ dicit Joan. de ligna. ⁊ dñs Anto. de but. ꝙ multi loquũtur de notorio: ⁊ quid ſit notoriũ ignorant. Et in cõcilio Baſilienſi in ſeſſione. xx. addit⁹ eſt quart⁹ modus vltra tres cõmunes notorietates. ſ. quãdo ſacerdos mulierẽ de incontinentia ſuſpectã ⁊ infamatam tenet: ⁊ per ſuum ſuperiorẽ admonitus ipſam cũ affectu nõ dimittit: vt in decre. qđ incipit q̃cunꝗ clericus in quo etiam notorij cõcubinarũ a pceptione fructuũ omnium beneficiorũ ſuorũ trium menſiũ ſpatio ipſo facto ſuſpendũtur: quos fructus ſuperior cõuertat in fabricã vel in aliam euidentem vtilitatem eccleſiarum ex quibus iſti fructus pcipiuntur: ⁊ niſi monit⁹ concubinã dimittat: aut aliam nõ reſumat: omnibus beneficijs priuet. Et nota ꝙ moderni ponũt nouẽ gña probationum que in iure formaliter differunt: vt ſunt argumentũ: preſumptio: indicium: fama: rumor: pene occultũ: occultũ omnino. manifeſtum. et notoriũ. Unde argumentũ eſt ratio rei dubie faciẽs fidem. de heret. cũ ex iniuncto. de verb. ſig. c. forus. Preſumptio eſt quoddã mediũ intellectuale veritatis eliciẽde ex circũſtãtijs inſurgẽs: de pſum. ex ſtudijs. De illa q̃ eſt iuris tm̃: ⁊ q̃ eſt iuris ⁊ de iure. not. in. c. is q̃ fidẽ. ꝺ ſpõ. vbi gl. no. ꝺ q̃ntuplici pſumptiõe. Indiciũ eſt mediũ intellectuale ex aliq̃ ſingulari circũſtãtia inſurgẽs. C. ⁊. ff. de rei vẽdi. l. indicia. Fama eſt illeſe dignitatis ſtat⁹: vita ⁊ morib⁹ cõprobat⁹. Hoc verũ de fama hominis: ſicut infamia eſt leſe dignitatis ſtat⁹ vita ⁊ morib⁹ reprobat⁹. Sed fama de aliquo negotio eſt mediũ veritatis eliciẽde: ⁊ cõis clamoroſa inſinuatio inſurgẽs apud totã vel maiorẽ partẽ populi: ex incerto autore proueniẽs. Rumor eſt particularis inſinuatio clamoroſa: ab incerto autore ꝯſurgẽs. Pene occultũ eſt qđ probari põt: ſed difficulter. Occultũ oĩno eſt qđ nullaten⁹ pbari põt: ⁊ ſubijcit iuri diuino. ꝺ ſimo. c. ſicut. vj. q. j. ſi oia. Manifeſtũ đr qđ de facili pbari põt. Et notoriũ ſupra deſcriptũ eſt: de q̃ etiã dat exẽplum de ſtatua ⁊ pcuſſione: vt no. in. c. ſup eo. de teſt. cogẽ. ⁊ in. l. ciues. C. de appel.

¶ Nouatio eſt prioris debiti ac prioris obligationis partib⁹ hoc volẽtib⁹ expreſſe in aliã obligationem tranſfuſio vel trãſactio. verbi gratia. debui tibi centum aureos ſub cõditione ſi nauis veniret ex aſia. placuit inter nos nouare obligationẽ: vt illud quod debui tibi ſub conditione: pure ⁊ ſine conditiõe debeã. Hoc eſt nouatio. ita qđ prior obligatio cõditionalis trãſit in poſteriorem per nouationem. Eodẽ modo pone exempla in ſimilibus: vt. ff. de noua. ⁊. C. eo. ti. per totum.

¶ Nouale eſt terra preciſa (al's ptermiſſa) q̃ per annũ ceſſat. Alij dicunt ꝙ eſt ſilua q̃ arboribus extirpatis ad cultũ redigit: ⁊ fieri nouale đr. ⁊ vtraꝗ illarũ interptationũ colligitur ex legib⁹ ciuilibus. Sed apud notarios romani põtificis nouus vſus obtinuit ꝙ nouale etiam đr ager de nouo ad agriculturã redactus: de quo non extat memoria ꝙ aliqñ cultus erat: vt in. c. qđ per nouale. de verb. ſignt. vbi de hoc.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Nurus eſt vxor filij: et eius appellatione pronurus et deinceps continetur. ff. de verb. ſig. l. nurus. l. ij. §. nurū. ff. q ſatiſ dare cog. et etiam ſponſa. ff. de gra. co. l. labeo. et. l. ſeruus. contrariū videtur inſtit. de nup. §. et ſi qua.

¶ Nunc. not. Archi. lxiij. diſt. ego. et glo. xxxiij. q. v. ſi audieris. et ſimiliter de offic. deleg. c. prudentia. §. ſexta.

¶ De O ante B.

OB id eſt propter. ff. rerū. ha. l. ſi fine. §. q patris. ſo. ma. l. ſi ab hoſtibus. §. ſi vir. et de diſtra. pign. l. ſ. q̄nq; ſubauditur. ff. qd met. cauſa. l. non eſt veriſimile. §. ſ.

¶ Obiter. id eſt ſtatim. ff. de reſcin. vend. l. ſ. in fine.

¶ Obligatio eſt iuris vinculū quo neceſſitate aſtringimur alicuius rei ſoluēde ſm nr̄e ciuitatis iura. inſti. de obl. i pn. Et eſt duplex. ſ. ciuilis et pretoria.

¶ Ciuilis eſt q aut legibus conſtituta: aut certo iure ciuili cōprobata eſt. Sed pretoria eſt quā pretor ex ſua iuriſditiōe conſtituit: que etiā honoraria vocatur.

☞ Et dr̄ obligatio mr̄ actiōis: vt. ff. d pacti. l. 3. §. ea ob. et inſti. de inſt. et iu. in pn. in gl. differt aūt ab actiōe et pctu: qr cōtractus eſt verborū cōceptio vel conſenſus: obligatio aūt eſt q inde naſcitur at actio eſt qd poſtea inde ſurgit/ et ſic nullum eſt alterum: vt not. gloſ. inſtit. quib. mo. re con. ob. §. vltimo.

¶ Obligatus dr̄ qui exceptione tueri ſe nō pōt. l. vel obligatus. §. ſ. ff. de li. cā.

¶ Obtemperare eſt obſequi vel obedire: vel iuſſu iudicis cōparare. ff. ſi qs ius di. non obtemp. in rubro et nigro.

¶ Obaudire eſt q̄ſi de mente deducere: ſm Jo. an. de elec. li. vi. c. fundamēta.

¶ Obolus ponderis genus eſt quod ſex ſiliquas continet. de eo meminit text. in. c. iudices. ſ. q. ſ.

¶ Obſcuritas eſt illa q fit in dictione: ſz ambiguitas que fit in oratione: vt no. glo. iij. in. l. veteribus. ff. de pact. verbi gratia. vendidiſti mihi fundū: et dictū eſt accedere ſtichū. nō apparet d quo ſticho. ergo nō fit cōdēnatio in actione ɔ̄ctus niſi oſtēdatur de quo ſticho vēditor intellexerit. l. ſi in emptiōe. in princi. ff. de ɔ̄hen. empt. et vēdi. qr rō dictat actorē probare. et qr emptor agit et probat de ſticho: ſed nō de quo ſtatur reo declaranti obſcuritatem. Ceteris eī̄m paribus reo fauendū eſt potius q̄ actori. et c. vt in regula: cum ſint. de regu. iur. lib. vi. Item ibi: vēdidi tibi domū locatā per me cuidā: et dixi q penſionē primi anni haberem: et ſequentiū annorum tu haberes: et dixi ius pignorum vtrūq; ſecuturū. Dicit text. q ius pignorum primo pertinet ad me pro penſione primi anni: et ſi quid ſupereſt: tunc pertinet ad te: et ſic fit interpretatio pro pferente. l. inſula. ff. de pig. qr in principali ego mihi pruidi prius retinendo penſionē priorem. Ex quo colligitur et declaratur obſcuritas q̄ eſt in acceſſione: et ſignificat q pro illa penſione voluit etiam prius ius pignoris retinere. Itē ibi: ſi qs ſtipulatur. x. calendis: intelligitur de prioribus. l. eum qui calēdis. ff. de verb. obli. Ratio: qr qua rōne intelligeretur de ſecūdis. l. eadem ratione de tertijs et c. et ſic ſtipulatio redderetur inutilis. Itē ibi: actor petit ſtichū in iudicio: ſed dixit ſe intellexiſſe de nigro: et actor de albo. ſtatur dicto actoris. l. inter ſtipulātē. § ſ. ff. de verb. obli. qr ibi actor oſtendit de quo intellexit: et q̄s ſibi debetur: ideo pro eo dz ferri ſententia: nec dz reus audiri: qr de alio intellexit: qr nō eſt actoris impediendi proceſſuʒ iudicij et iuſtitie: nec intereſt reo q ſtatur dicto actoris cū probat ſibi deberi: et ſic de alijs.

¶ Obrepere eſt quaſi latenter ſubintrare. lxi. diſt. nullus inuitus. de celebra. miſſa. cum creatura. et. c. ne in agro. in princ. de ſtatu monacho.

¶ Obreptitium: reſcriptum: et obreptio. Require. ſ. reſcriptum.

¶ Obreptio id eſt mendacium. l. ſi nauſt. §. ſ. ff. de neg. geſt. et eſt mendaciū fraudulōſum. l. ſed ſi. §. patronum. ff. de in ius voc. et proprie conſiſtit in facti narratione: non iuris. l. cum vero. §. ſubuentum. ff. de fideicom. liber.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Obryziati dicunt solidi de bono auro multipliciter excocto. l. vniuersos. C. de ve. numiſ. pot. li. xj. & l. j. C. de ve. olo beris. li. xij. licet in vtroque loco mēdoſe legat. & legitur ſm aliquos obriatici. Et ideo aurū obryzum refert Suetoni. Nerone exegiſſe: dum inquit. Argentum poſtulatum: aurū obryzum: vt pleriſque oēm collationē palam recuſarent. Diuus Hiero. in Daniele. Ecce vir vnus veſtitus lineis: et renes eius accincti auro obryzo.

¶ Obſtinatus eſt qui poſt inſpirationem et reuelationē tibi factam: in eo quod errauerat: perſeuerat. viij. diſt. cōſuetudo. in fine.

¶ Obſes vocatur ille qui iurat qꝫ nō recedet de certo loco quouſque fuerit ſatiſfactum. Et an liber homo poſſit dari in obſidem & inferiori a principe an poſſint dari obſides: vide Abb. & doc. in. c. ex reſcripto. de iureiuran.

¶ Optio eſt vnum genus exactionis. C. de iure fiſci. l. penul. ſuper verb. optionem. lib. x.

¶ De O ante C.

¶ Occaſio differt a cauſa: vt in. c. ſolite. de maio. & obedi.

¶ Occiditur quis multipliciter: videlicet actu in corpore: odio in mēte & corde: detractione in ore. c. homicidiorū. de pe. diſt. j. & panis ſubtractione. c. paſce. lxxxvj. diſt. & c. immolās. xiiij. q. v. et non corrigēdo delinquētes: qꝛ cum paſtor nō corrigit delinquētes tacēdo occidit. c. epheſijs. xliiij. diſt.

¶ Otium philoſophicū eſt ſtudiū: quia philoſophus otiatur qñ ſtudet. Sed otium vulgare eſt qñ vacatur ab opere ſeruili. Et nota qꝫ otiū eſt triplex. ſ. deſtitutorium: qđ eſt ribaldorum qui apud athenas ſuſpendebantur. Et de hoc dicitur qđ otioſitas et voluptas arma ſunt hoſtis antiqui ad miſeras animas capiendas. de renuntia. niſi cum pridem. §. verum ſi propter. Ergo dicit Hierony. ad Ruſticum monachum capitulo nunquā. de cōſe. diſt. v. Semper aliquid opis facito: vt te diabolus inueniat occupatum. Scđm eſt reſtitutorium: quādo quis ceſſauit a labore: & iterum accedit ad opus. Tertium retributorium quod datur emeritis & ſenibus.

¶ Oculus eſt quadruplex: vt notat Archid. xxxij. q. v. nec ſolo.

¶ Occupare capitur quādoque in mala & quandoque in bona ſignificatione. Et proprie mobilia occupātur: & immobilia inuaduntur: vt in gloſſ. ſuper hoc verb. in cap. generali. de elec. lib. vj. vbi concor.

¶ Occultum omnino (vt premiſſum eſt) dicitur qꝛ nulla ratione pbari poteſt et tale vocatur ſecretū vel latens. vide infra. Probatio.

¶ Occultum pene eſt qđ per paucos probari poteſt: et qđ pauci ſciunt: vt puta quinque. de pe. diſt. j. §. ecōtra. al's incipit. hec aūt ſecreta. circa fi. vide. ſ. notorium. in generibus probationum.

¶ De O ante F.

¶ Officium dicitur multis modis. Primo miniſterium. Secundo obſequiū.

¶ Tertio actus perſone corrigentis. xxj. q. j. monachus. Quarto plebania. de ſtatu mona. quod dei. Item aliquādo ſumitur pro dignitate vel perſonatu. de prebē. ad hec. de cleri. nō reſi. quia. de conceſ. preben. c. ij. §. j. Aliquando pro litigio. xxj. q. j. de preſentium. in fi. vbi litigentes dicuntur officium exercere. Item is cui commiſſa eſt diſpenſatio habet officium. Item qui habet poteſtatem ſecularem in tabellionatū. Item dicitur prepoſitura. Sed pprie eſt aliud a dignitate & a perſonatu. Et dicitur ſimplex officiū qñ quis habet adminiſtrationē aliquam rerū ſine aliqua prerogatiua in choro vel caplo vltra alios ſui ordinis ratione huius officij. Et ſic habet onus annexū ſine honore vel prerogatiua honoris: vt ſyndici: pcuratores: gaſtaldi. j. q. iij. ſaluator. verſ. in noie. Itē vicedominus qui habet epatum diſponere dicit habere officium. xc. diſt. §. officiū. j. q. j. ſi quis epſ. j. rñſo. Hec & plura vide per Ar-

Ayuntamiento de Madrid

chi.de cõſue.c.j.in gl. Et hoc erat contra iura: vbi tractat de dignitate pſonali ⁊ officio: vt hic dictũ eſt. Itẽ officium ſm Cardi. eſt poteſtas exiſtẽs in iudice exercẽdi oia ea que pertinẽt ad eius iuriſditionẽ: ⁊ capitur hic iuriſditio gñaliter: vt includat oia pertinẽtia ad merũ ⁊ mixtum imperiũ. Et loquit de officio iudicis: cuius iuriſditio mater eſt: ſicut obligatio actiõis. Nec eſt vera opinio Pet. de bella ptica. ꝙ officium iudicis ſit exercitiũ vel executio iudicij: q2 magis ſtat in habitu ꝙ̃ in actu. Nec ſm opinionẽ Mart. appellari debet actio: cum differãt ſurrogatum: ⁊ cui ſurrogatur. inſtit. de acti. in prin. in glo. iiij. Item officium proprie dicitur qđ homo debet homini ex natura: vt in. c. cum in officijs. de teſta.

Officium iudicis ſm Hoſ. eſt poteſtas iudicis a iure ſumpta. Et habet locũ tam in his que ante iudiciũ fiunt: ꝙ̃ in his que in iudicio occurrunt faciẽda. Et imploraſ loco principalis actionis: cum alia ordinaria actio deficit: vt in. c. fi. de offi. iudi.

Officium iudicis eſt duplex. ſ. nobile: ⁊ mercenariũ. Nobile ideo appellaſ: q2 a ſeipſo interponiſ: nec iure actionis ſiue obligatiõis: vt puta ſi minor petit ſe reſtitui in integrũ: hoc non petit iure obligationis: q2 iudex nõ fuit obligatus: nec iure actionis: ſ3 iudicis officiũ miſericorditer implorat ⁊c. Mercenariũ iudicis offĩm eſt ſeu ſic appellaſ: q2 deſeruit actioni intẽtate: puta peto a te. xx. actione mutui: iudicis officiũ deſeruit mihi in hac actione: quia condemnat te: vt reſtituas mihi viginti.

Officioſa dicuntur que cõtinent pietatẽ: que nulli obſunt: ⁊ alicui pſunt: ſicut a cõtrario teſtamentũ diciſ inofficioſum qđ eſt cõtra officiũ pietatis. diſt. xj. ſi ad ſcripturas. in glo. j.

Officiales iudices. req̃re. s. Aſſeſſor.

Officina eſt quaſi tuguriũ vel tegmen: quãdo videlicet palee. i. ſtramina ponuntur ſup arbores: vt paſtores ſubtus exiſtẽtes ab imbribus ꝓtegant.

De O ante L.

Oloberus eſt veſtis totaliter deaurata: et dicitur ab olon. i. totum: et beris qđ eſt aurũ. Et differt a veſtibus deauratis: quia hec de optimo auro: qđ in vulgari foliatũ: in legibus obryziatũ diciſ: ſed illa de quolibet auro: vel hec de optimo auro tota erat veſtis: illa deaurata ſimiliter in totum. Eſt ⁊ alia veſtis que habet aurum tantum in paragandis: vt. C. de veſti. olobe. ⁊ aura. lib. xj. in rubri. ſm Accur.

Olfacere eſt naſum ad culum ponere: ita exponit gl. in verb. olfacit. in. l. agaſo. ff. ſi quadru. pau. fe. di. vbi agaſo ducit equũ ad tabernã: qui mulã olfecit: que calcitrauit: ⁊ agaſonis crus fregit. Et diciſ ibi ꝙ dñs mule teneſ de pauperie. Als gñaliter olfacere eſt odorẽ odorare: et olfactus odoratus. Et ab oratoribus poniſ pro ſcire: vt dicẽdo. Tãta ſunt in me tua bñficia vt quo pacto corrſideã: nec vtiqꝫ olfacere poſſi3.

Olim aduerbiũ temporis: ⁊ proprie reſpicit tẽpus preteritũ. ff. de cõtrahen. empt. l. nec emptio. ⁊ ibi no. ff. de oper. no. nunt. l. j. §. j. aliqñ exponitur. i. dudum retro. in aut. vt iud. ſine quo. ſuf. §. j. de excuſa. tut. l. ſed. et. §. queſitum. Item adde quot tempora ſignificet dictio olim. Bar. in. l. j. in prin. vbi Alexand. ⁊ alij. ff. de ope. no. nun.

De O ante M.

Omnino tangit Archi. de preben. c. ſi beneficia. lib. vj. ⁊ plenius in. c. licet canon. de elect. ⁊ glo. in cle. ij. de vi. ⁊ honeſta. cle. ⁊ etiam gl. in. c. ⁊ ſi Chriſtus. de iureiurand.

Omnia comprehendit ſingula. Nam ſi eps dicat. Do tibi talẽ villam et oia iura que habeo ibi: ſingula iura comprehenduntur: ſed nõ intelligit dare decimas: ⁊ alia iura que ſunt mere ſpiritualia: quia dictio oia licet ſe extendat ad ſingula: non tamen ad ea que ſunt penitus nature alterius et iuris quãuis ad ea que principaliter trãſierunt. Sed qñ datur aliquid quod habet temporalia ⁊ ſpiritualia iura: cum omnibus pertinẽtijs ſuis: vt prebẽda

habens

Ayuntamiento de Madrid

habens poſſeſſiones ⁊ decimas: tunc omnia trāſferuntur ſimul ſm Hoſti. in.c.literas.de iure patro.

¶ Omnifariam.i.omnibus modis.C.de arbit.l.ne in arbitrijs.§.ſ.de contra.et cōmit.ſtipu.l.optimam.

¶ Omologare eſt idem quod cōfirmare vel ratificare: et ſic dicit ꝙ arbitrium ſit omologatū. Alij dicunt omologare idem quod conſecrare.

¶ De O ante P.

¶ Opera eſt diurnum officiū: ſcilicet qđ quis exhibet alicui per diem artificialem: et non naturalē: ſicut dicitur Geneſis.ſ.c. Ueſpere et mane dies vnus. Aliquando ponitur pro breui tēporis obſequio: vel eſt idem qđ obſequium. Dicitur ergo opera officium tempore limitatū: vt.l.ſ.ff.de operis liberto. Limitatio aūt ſtat in diſponentiū voluntate: qꝛ per contrahētes poteſt limitari maiori vel minori tpe: puta ꝙ dies capiat ad integrā vel ad mediā noctē vel ad veſperam tantū: qualiter diſponant cōtrahentes: ⁊ erit lex. Idē in teſtatore. Et qñ aliud nō apparet de artificiali intelligitur: quia ad hunc cōmuniter fit relatio. Sꝫ impropꝛie opera accipit pro reuerētia vel obſequio: vt no.in.§.libertus.l.ſi non ſortem.ff. de condi.inde.⁊ ſic de alijs.

¶ Oppidum dicitur terra murata nō habens epm.in.l.pupilloꝝ.§.oppidum. ff.de verb.ſig.

¶ Opilio dicitur cuſtos oniū.l.cuꝫ querebatur.§.fi.⁊ ibi no.ff.de leg.iij.

¶ Opinio ſm Spec.eſt dubia particularis arbitratio: que a doctoribus alicuius ſcientie autoritatē habet. Hec tñ non eſt pꝛeponenda veritati. Sed ſm Hoſ.eſt probabilis arbitratio doctorum: non niſi ob inſtructionē ſtudentium in ſcriptis redigenda. Et dicit ꝙ habens pro ſe opinionē doctoꝛum in aliquo caſu licet ſuccumbat: tñ autoritate illius opinionis releuatur ⁊ excuſatur a cōdemnatione expenſaꝝ. Ratio quia in iure doctoꝛ habet autoritatem interpꝛetandi pro ſuo videri.

¶ Opinioni illi ſtare debemus que plurimoꝛum teſtimonio cōpꝛobatur: ⁊ credere illud qđ cōiter credunt ⁊ tradūt ſapientes.l.ſ.verſi.ſane.ex qua ita colligit Bal.ff.de offi.queſto.

¶ Opinio cōis eſt aliud ꝙ̄ fama. Nam opinio cōis facit ius.C.de re iudi.l.ſ. Fama vero nō facit ius. Item opinio cōis pꝛobat: fama vero non. Item opinio cōis differt a notoꝛio: quia opinio cōis eſt de longe pꝛeteritis que pꝛobari non poſſunt de facili: ſcilicet per teſtimonium viſus ⁊c. Sed notoꝛiū eſt de pꝛeſentibus vel pꝛoxime pꝛeteritis que de facili ꝓbari poſſunt per teſtes diuiſim. Et qđ opinio veritati p̄ferat eſt glo.cum concoꝛ.pꝛo ⁊ cōtra: abundans in iuribus in.c.nuper.de biga. ſuper ver.videntur. cōcludit tñ ibi ꝙ caſuale eſt: vt opinioni potius ſtetur ꝙ̄ veritati: in fauoꝛem cōtrahentium teſtamentoꝝ: ſententiaruꝫ vel pꝛolis. Alias regulariter veritas pꝛefert opinioni ſm Ber.in gl.iij.in.c.ad audiētiam.de ſpon. Etiam veritas pꝛefertur autoꝛitati.nemo iudex.C.de ſent.⁊ interlo.om.iud. Item conſuetudini.c.ſi conſuetudinem.cum sex capitalis ſequentibus.diſt.viij.vbi dicitur. Ueritas valet ⁊ inualeſcit ineternū: ⁊ viuit et obtinet in ſecula ſeculoꝛum.

¶ Opinio communis illa dicitur quam plures grauioꝛeſqꝫ amplectuntur: vt dicit Panoꝛ.in.c.pꝛudētiam.in pꝛinc. in.).col.de offi.deleg.

¶ Opiſtographū.i.tabula linea: in qua ſcripte ſunt opes.l.charte.⁊ ibi glo.ff. de bono.poſ.ſecundū tabu.

¶ Optimates ſunt quaſi melioꝛes et ditioꝛes de populo: ab opibus dicti.

¶ Opoꝛtet aliquando dicit neceſſitatem iij.qđ.ix.non opoꝛtet. Aliquando honeſtatem. Itē opoꝛtebit ſignificat tam pꝛeſens ꝙ̄ futurum.de verbo.ſignific. verbum.et not.gloſſ.xxv. queſtio.ſ.et gloſ.iij.capit.ſ.de pꝛeſcrip.lib.vſ.ſuper verb.opoꝛtet.

¶ Opus nouū. Require ſupꝛa. Nouum opus: ⁊ opus laudat magiſtrum.C.de vete.iur.enuclean.l.ij.§.cōtra autem. ſic in aut.de mona.§.ſancimus.coll.j.

Ayuntamiento de Madrid

¶ De O ante R.

¶ Orbus dicitur qui ſine liberis eſt: vel ſine matrimonio: vt. ſ. celebs.

¶ Oraculum. i. reſponſum: quia precando ſeu orādo impetratur. c. per tuas. de maio. ⁊ obe.

¶ Ora ſine aſpiratione ſignificat finem vel extremitatē rerū: precipue regionum vel veſtium. j. Reg. xxiiij. Dauid oram ꝑcidit chlamidis Saul. ij. q. vij. de his. Geñ. xiij. ad Hebr. xſ. ſm Joā. and. in cle. ij. de vi. ⁊ hone. cleri.

¶ Orcinus. i. directe manumiſſus. l. cum quaſi. §. ſed et ſi q̇s. ⁊. l. ergo. §. hi qui. ff. de fideicō. liber. ⁊ no. in. l. tutela legitima. ff. de leg. tu. Et dicitur ab orco. i. manumiſſus ab eo q̇ tendit ad orcū. i. infernū: vel ab orebos qđ eſt rectū: q̄ſi directe manumiſſus: vel ab orce q̄ eſt capio: nā ⁊ inde archiorcus: q̄r multa capiunt manumiſſi in teſtamento in quo multa fiunt.

¶ Orphanotrophus eſt orphanoꝝ ⁊ pupilloꝝ tutor: ⁊ adoleſcentiū curator: qui eos facultatibus ⁊ parentibus q̄ſi deſtitutos ſuſcipit alendos.

¶ Orphanotrophiū eſt locus in quo talibus alimenta adminiſtrantur. xxiij. q. viij. tributū. §. q̄uis. ⁊ Spec. in titu. de his qui alie. no. in indi. interue. vbi ponit quid ſit procurator: coniuncta ꝑſona: defenſor: excuſator: ſyndicus: economus: actor: vicedominus: vicecomes: gaſtaldus: tutor: curator ⁊c. Et de orphanotropho remittit ad. l. orphanotrophos. C. de epiſ. ⁊ cler.

¶ Ortus olerarius eſt ortus in quo olus creſcit.

¶ Ordinarius eſt qui ſuo iure vel principis bñficio vniuerſaliter iuriſditionē exercere poteſt vbilibet. Itē eſt is cui vniuerſitas cauſaꝝ cōmiſſa eſt: vnde ſm Spec. Officiales epōꝝ ordinarij vocātur. Itē ſm Goff. ordinarius iudex eſt qui a collegio eligitur: ⁊ a ſuperiore confirmat̄: vt electus in rectorē: qui per cōfirmationē ſortitur iuriſditionem: ſicut ⁊ epūs: in oībus preter ea que maiorē diſcuſſionē exigunt. Item ſm Specal. ordinarius eſt legatus in prouincia ſuper decretū. Et ſunt duplices. Quidā habent adminiſtrationē: vt epī habentes epātus quos actu regunt: ⁊ iſti habēt reſtituere in integrū. Alij ſunt ordinarij nō habētes adminiſtrationem: ſed tantū facultatē iudicandi: vt ſcđm iura ciuilia qui honorē tantum ⁊ dignitatem habent ratione cuius iudicare poſſunt ſi quis in eos cōſenſerit. l. j. ff. de iudi. Scđm iura canonica ſunt epiſcopi renuntiantes loco epiſcopali: non dignitati: retinētes honorem ſine adminiſtratione. de renun. niſi cum pridem. de ordi. ab epiſ. qui re. epiſ. c. j. Item epūs cuius epātus om̄ino deſtructus eſſet: qui eſſet epūs: nullius tamen epiſcopatus ſm Goff. in ſum. de in integ. reſtit.

¶ Originarius. require. ſ. colonus. Nā originarius colonus ⁊ aſcriptitius idē ſunt in re: ſcꝫ eiuſdē et cōditionis hō: ſed ratione differūt. Nā aſcriptitius dicitur: q̄r ſic aſcriptus eſt terris colēdis: q̄ non pōt a cultura recedere ſine voluntate dñi ſui. Sed colonus q̄r tenetur colere terrā: ⁊ originarius quia ex origine ſua adheret glebe: vt ſupra.

¶ Ordinarij locoꝝ ſunt nō tantum epī: ſed etiam quicunq; inferiores qui habent inſtitutionem ⁊ deſtitutionem. c. cum eccleſiarum. de offi. ordi. ⁊. c. iij. §. in conferendis. eo. ti. lib. vj.

¶ Ordinaria onera ſunt illa que ex conſtitutione vel cōſuetudine preſtantur: vt quod quilibet talis fundus vel domus quolibet anno tantū debeat preſtare dño ſuo vel principi. Sed extraordinaria onera ſunt q̄ extra curſum et morem ex inopinato euentu vel caſu ſeu neceſſitate emergenti indicuntur: vt ſi dñs velit maritare filiā ſuam: vel guerre immineant: et ideo a ſuis ſubditis exigat aliquid.

¶ Ordo ſcđm magiſtrū ſñiarum: ⁊ Tho. in. iiij. diſ. xxiiij. eſt quoddā ſignaculū in quo ſpūalis poteſtas tradit̄ ordinato ad offīn. in ſum. cō. lib. iij. in tit. xxij.

¶ Oriundus de ciuitate vel loco ⁊c. dr̄ is qui vel ibi vel in vico ciuitatis illius ortus eſt. ff. ad muni. l. qui ex vico. Uel ſi p̄reius inde ducit originē. ff. eo. tit. l.

Ayuntamiento de Madrid

aſſumptio.§.filius.ꝛ.C.de munici.et
orig.l.j.ꝛ.l.filios.li.x.Et no.in.c.vſura
rū.de vſu.in ver.alienigenas.lib.vj.
¶Orthodox⁹.i.catholic⁹.extra de ſum.
tri.c.j.lib.vj.ꝛ dicitur ab orthos.i.re-
ctum ꝛ doxa.ſ.gloria.vt.C.de ſum.tri.
ꝛ fide catho.l.ij.in fine.ꝛ ibi glo.
¶Ortus eſt locus ſine reddditu fact⁹ ad
amenitatē:ꝛ ꝺr prediũ vrbanum.ita
tꝫ Feli.in.c.Rodulphus.in ver.ortus
aūt eſt.col.xvj.als.xiiij.de reſcrip.

¶De O ante S.

¶Oſanna.i.ſalua obſecro. Matth.xxj.
de conſe.diſt.iiij.c.multi.per Archi.
¶Oſtendere id eſt monſtrare vel proba
re.ff.de act.tribut.l.ſed ꝛ ſi ſeruus.et
de accu.l.fin.
¶Oſus.noīa terminata in oſus ſignifi-
cāt plenitudinē.no.i.c.q̄ſto.de iurein.

¶De O ante U.

¶Oues dicunt aīalia minuta.i.oues.et
ibi Barto.ff.de abige.ꝛ appellatione
ouium non veniunt agni niſi eſſet de
conſuetudine.Barto.in.l.legatis.§.
ouibus.ff.de leg.iij.

¶De P ante A.

PActū vel pactio ꝺr a verbo
paciſcor. ꝛ ſic deſcribitur.
Eſt cōſenſus duox: vel plu
rium in idē placitū.ſ.ad dā
dum vel faciendū aliquid
alteri ab altero eox. ff.de pact.l.j.§.j.
Et dicitur quaſi de pace factū:vel pa-
cis actū.Et ponit ibi:in idē placituꝫ.
Nā nō fit eodē ꝟo vl falſo:qꝛ ſi duo vl
plures cōſentiant in hoc ꝟo titius eſt
bō:vel in hoc falſo:titius fuit aſinus.
nō erit pactū:qꝛ nō eſſet obligatoriū:
talis em̄ cōſenſus neutrū obligat alte
ri.Itē ſm quoſdā pactū eſt cōtract⁹:
qꝛ paciſcendo diuerſas in idem con-
trahimus volūtates.Et capit q̄n̄qꝫ la
te pro eo quod non tranſit in contra-
ctum nominatuꝫ:vt venditio ꝛc.Et ſic
omne pactū poteſt dici cōtractus in-
nominatus:vt trāſactio do vt des ꝛc.
Q̄n̄qꝫ ſtricte ꝑ ſimplici pacto gratis
facto:vt promitto tibi.x.ꝛc.Et a tranſ
actione ꝛ pollicitatione differt:qꝛ pol
licitatio eſt ſolius offerentis. Et aſſi-
gnat differentia inter pactum ꝛ tranſ
actionē:qꝛ pactū eſt de re certa ꝛ non
litigioſa ꝛ gratuita. Trāſactio ꝟo de
re incerta ꝛ litigioſa:ꝛ nō gratuita.Et
quid ſit actū habes etiā de ver.ſigni-
ficatio.c.pactum.vbi dicitur:pactum
eſt inter partes ex pace conueniēs ſcri
ptura legibus ac moribus cōprobata.
nā ſepe ad probationē pacti ſcriptu-
ra interponitur ſm gloſſam ibidem.
¶Pactox diuerſa ſunt gn̄a. Nā pactū
cōuentū ꝺr qꝺ ſub certis verbis ꝛ for-
ma factū ꝛ expreſſe redactū eſt.v.g.nā
clarum eſt pactū in verbis: qꝛ ſi ꝟba
ſunt obligatoria:pactuꝫ eſt obligato-
riū:ſi ſint deliberatoria eſt liberatoriū
ſi exceptionis inductiua: tūc eſt exce-
ptionis inductiuū: vt ſi creditor tra-
dit inſtr̄m debitori: ex hoc ſignificat
pactū liberatoriū factū a creditore de
bitori vt.l.labeo.ff.de pac.Nō: vt red-
ditio inſtr̄i aliq̄d operet.ſ.voluntatē
creditoris liberare volētis debitoreꝫ.
Sed ibi creditor pign⁹ reddit debito
ri nō ſignificat liberatio: vt.l.ſeq.ff.e.
ti.qꝛ hec redditio pōt aliq̄d operari.ſ.
conferre vtilitatē debitori in vſu pi-
gnoris.Secus in caſu p̄cedēti:in quo
nō operat:niſi vt dictū eſt:ex quo pa-
tet quod redditio pignoris nō ſignifi
cat remiſſionē eox. Item inſtrumen-
tum debiti reperit penes debitorē: ex
hoc ſignificat redditio creditoris ni-
ſi ꝯtrium ꝓbet.l.ſi chirographū.ff.de
pig.qꝛ inſtrumentū preſumitur ꝑue-
niſſe ad debitorē per redditionē ꝛ vo-
luntatē creditoris: ꝛ hoc ſi debitor eſt
extraneus.Si vero familiariter in do
mo creditoris conuerſat: tunc ſecus:
quia preſumit q̄ faciliter potuit ha-
beri inſcio creditore.l.vnica.§.ilie.C.
de la.li.tol.Itē ſi aliqua bona ꝯducto
ris ſunt per eū inuecta: illata vel indu
cta ꝛc.ex hoc concludit pactū quo pi
gnus cōſtituitur locatori:vt.l.certi iu
ris.C.de loc.ꝛ ꝯduc.ꝛ hoc ex cōi mo-

Ayuntamiento de Madrid

do agēdi: quo innecta atqȝ illata ſunt locatori tacite obligata: q2 contrahentes videnť ſe referre ad cōmunem modum ſeu morem. Etiam hoc verū ſimpliciter: nō ſolum in predio vrbano: ſȝ ⁊ in ruſtico. Sed tūc demū ſunt obligata cum dominus ſcit innecta ⁊ illata eſſe bona conductoris.

¶ Pactum tacitum dr̄ qđ in veritate nō eſt expreſſe factum: ſed ex aliqua lege ſpeciali: ac ſi fieret ſtatutū ex caſu habere iubetur: verbi gratia: cōduxi domum a ſeio: ⁊ res meas intuli: in hoc caſu res mee illate pro mercede dom9 debenť ſeio: iure hoc ſtatuēte vel iubēte lege pignori ita eſſe obligatas: ac ſi ſpecialiter ⁊ expreſſe inter nos cōcordatum eſſet ⁊ cōuentum: dato tamen qꝫ nō cōuenerimus: nec ſuper hoc q̄d diximus. Vn̄ ſic. Pactū tacitū dicitur qđ nō eſt factum expreſſe: vt cum conduxi domum non tāgendo de pretio dando: tamen ſecūdum leges adhuc venit pretium dandum ac ſi paciſcendo ita fuiſſet expreſſum.

¶ Pactum aditionis in diem tale eſt: vt vendo tibi domum: ⁊ ſi potero habere maius pretium vſqȝ ad mēſem: ego repetam ipſam domum.

¶ Pactum legis commiſſorie eſt: vt vendo tibi domum: ⁊ ſi non ſolueris intra menſem volo qꝫ ſit inempta: vt. C. de pac. inter empt. ⁊ vēdito. Item ibi: creditor paciſcitur cum debitore quod a debitore non petet tali caſu nō intelligiť qꝫ etiā nō petat ab herede: q2 pactum quo quis ſibi prouidet ſolet extendi ad heredē: q2 per hoc videť etiā heredi ſuo prouidere: ⁊ per hoc cōtractus conditionalis tranſit ad heredē. inſtitu. de verb. obli. §. ex conditionali. Si vero creditor dicat debitori paciſcendo: non petā a te: ſignificat perſonam tm̄ fieri: videlicet quod a te tātum non petā: ſed non ideo minus ab herede petere poſſum: ⁊ hoc faciunt verba a te: que ſic reſtringūt: vt. l. qui in futurum. ff. de pac. Sed ſi ꝑ pactuȝ vnus obligat ſe alteri facere domum: tranſit ad heredes. l. omnes. C. de contrahen. ⁊ committen. ſtipu.

¶ Pactum perſonale eſt quod nō generaliter fit: ſed tm̄ pro vna perſona: vel duabus. Et dicitur pro vna tm̄ perſona: q2 fit pſone ſoli: ſic qꝫ tali ⁊ non alteri ꝓdeſſe poſſit: vt ſi paciſcor pecuniam a te mihi debitam non petiturū me a te: ſed a tuo herede: tunc illud pactum tantum perſonam tuam tuetur: ⁊ non heredem tuum.

¶ Pactum reale: vel in rem eſt generale ⁊ non cō tinet ſpecialiter vnam: duas vel plures pſonas: ſȝ gn̄aliter complectitur omnes ad quas illa res ptinet: vel ptinere poteſt: vt cū debitū meum omnino remitto tam tibi qꝫ heredib9 tuis: ita vt omnes liberemini tu ⁊ heredes ⁊ fideiuſſores: ⁊ nullus mihi reſeruetur regreſſus ad pecuniā vel ad rem petendam. Item pactorum aliud nudū: aliud veſtitū. Et qui plene vellet hoc examinare: traheret magnam cauſam ⁊ controuerſiam inter docto. Hec tamen cum paucis ſufficiant.

¶ Pactum ergo nudū dici poteſt qđ ab oibus iuris ſolennitatibus deſtitutum eſt: id eſt tam ſolennitate verboꝝ que ſolent concipi ⁊ attēdi in ſtipulationibus: qꝫ etiam per conceptionem iſtarum: ſcȝ qn̄ chirographum nō interuenit: nec aliud inſtrumentū ſuper hoc confectū: quo nudū pactū cōfirmaretur. Et diciť nudū a cā que ſufficere poteſt ad perfectā obligationeȝ: vt do vt facias: facio vt des ⁊c. cuiuſmodi conuentiones dicuntur ꝯctus innominati. Itē diciť nudū a foro negotij: vt qn̄ negotiū nō incidit in certum nomē ꝯctus: vt nomē emptiōis: venditionis: locationis: ⁊ ſimiliū. Itē nudū dicitur a rei interuentu: vt talis non intercedat res: que poſſit ſuo interuentu perfectam reddere cauſam obligationis: ſicut in mutui datione. Item dicitur nudū a coherentia qm̄ ſi incontinenti poſt contractū adijciatur pactum: ex precedēti obligatione vires cōtrahit: vt videatur ineſſe contractui: ⁊ cauſam veſtire: vt ſi pactū ſemel factū eſt: ⁊ poſt traditionē intercedit res ſic veſtiť interuentu rei. Itē pluribus alijs modis veſtitur: ſecūdū

Ayuntamiento de Madrid

diuerſas opinio. docto.

¶ Pactum veſtitum dicitur ſex modis. ſecundum ꝙ ſex modis veſtitur: ſcilꝫ re: verbis: lr̃is: cõtractus coherẽtia: ⁊ rei interuentu: vt ſm̃ Hoff. inſtitu. de verbo. oblig. Et dicit Hoff. ꝙ pactum in rem eſt quãdo generaliter paciſcor ne petam ⁊ in perſonam: ne a perſona petam. ff. eo. titu. l. idem. §. pactum. et non minus ex verbis ꝗ̃ ex mente contrahentium eſt eſtimandum an pactũ in rem vel in perſonam ſit: plerũꝗ; em̃ in perſonam pactum inſeritur non vt perſonale ſit pactum: ſed vt demõſtretur cum quo ſit pactum. ff. eo. titu. l. ſ. §. pactorum.

¶ Pactorum aliud vtile: aliud inutile. ſ. ratione perſonarũ: vt furioſorum: q̃ nec tacite nec expreſſe conſentire pñt: quare matrimonium contrahere nõ poſſunt: nec ad religionẽ ſe obligare: ⁊ hoc de cõtinuo: ſecus ſi habẽs lucida internalla: vt. vij. q. ſ. quãuis. Quo modo enim reus conſtituitur q̃ neſcit quid facit. xv. q. ſ. aliquãtos. Item pupillus qui nondum eſt doli capax: vbi vult obligari: ſec9 ſi vellet alium obligare: qđ poteſt. Idem in prodigo. Itẽ monachi ⁊ regulares ꝓfeſſi ⁊ cõuerſi niſi pro contẽplatione monaſterij paciſcantur: cui per tales acquirit. Item viri ⁊ vxores q̃ ſibi donare nõ poſſunt ſed vẽdere. Item rõne poteſtatis. Itẽ in legatis dũ legatione fungunt. Itẽ inter patrem ⁊ filium: niſi in caſtrenſi peculio vel quaſi. Item ſi res in pactũ deducta nõ ſit in rerũ natura: niſi mora precefferit. Itẽ ſi homo res ſacras vel religioſas deducat in pactum. Itẽ ceſſat pactum in collatione rerũ ſpiritualium. ſ. q. ſ. ꝗ̃ pio. ⁊ in rebus ꝓhibitis: etiam ſi iuramentũ fuerit appoſitum: vt in anime detrimentũ vergentibus. Item pactum turpe aut rei turpis aut impoſſibilis de iure vel de facto: nullã obligationem inducit. c. vlti. eodem tit. ſecundũ Hof. in ſum. Dicitur autem pactum a pactione. ff. eo. titu. l. ſ. pactio vero a pace ⁊ actu. nã q̃ paciſcunt ex diuerſis ⁊ cõtrarijs motibus animorũ poſt multa variaꝗ; contamina in vnam conſonantẽꝗ; ſententiam cõuenire dicũtur. C. de reſcind. ven. l. ſi voluntatem. ff. eo. ti. l. ſ. §. cõuẽtiõis. Et hoc pactum generale eſt ad omnia que contrahuntur vel agũtur inter partes cauſa contrahẽde vel tollende obligationis: ſed nomẽ conuentionis generaliſſimũ eſt: nam ſcholares in ſcholis: clerici in capitulo: populus in foro cõuenire dicũt: vt in. §. prealleg. cõuentionis. Uel dicitur pactum a percuſſione palmarũ. Ueteres em̃ cum ſe obligabant: palmas percutiebãt in ſignũ inuiolande fidei: vnde dicitur pactũ quaſi palme ictus. Itẽ pactis priuatorum: iuri publico minime derogatur. Et quando quis poſſit renuntiare iuri publico: vide in. c. ſi diligẽti. de fo. compe. ⁊ eſt glo. no. in aut. vt ſine ꝓhi. matres. col. vij. que exponit hunc articulum ſatis clare.

¶ Pactum per donationem. Require. ſ. tranſactio.

¶ Padus eſt flumen publicũ tranſiens per lombardiã: de quo ſit mẽtio inſti. de rerum diui. §. ij. in gl.

¶ Pagani dicũtur in iure quandoꝗ; increduli ſeu heretici. Itẽ quandoꝗ; dicuntur priuati homines: vt villani et omẽs qui neꝗ; milites neꝗ; magiſtri ſunt: a pagos grece quod eſt villa latine: vt in inſti. de mili. teſta. §. illis autem temporibus. in fi. vbi gl.

¶ Paganicum aduentitium eſt peculiũ qđ ex ꝓſpera fortuna aduenit: veluti ex teſta. cognatorũ vel etiã agnatoꝝ.

¶ Pallium eſt inſigne ornamentum archiepiſcopi vel epiſcopi: quod ex priuilegio ſibi concedit: ſumptũ de corpore beati Petri in ſignum plenitudinis põtificalis officij: vt de elec. ſignificaſti. ⁊ de autoritate ⁊ vſu pallij. preal-leg. c. ij. Unde ante pallij receptionem eccleſia đr viduata: vt dicto. c. q̃niam. in papa vero deſignat plenitudinem poteſtatis.

¶ Palatini aliter dicuntur vicarij: quia quodãmodo gerũt vicem principis: ſcđm Accur. in rub. C. de pala. ſac. lar. lib. xij.

¶ Palatinus comes dicit q̃ curam gere-

bat pͥncipnā vt miſſis notarijs ſuis ne
gligentiam iudicū argueret. C. de offi.
recto. l. nullam. Require. ſ. comes.

¶ Palla dicitur veſtis qua altare coope
ritur: videlicet lineus pannus conſe-
cratus qui ſuper altare ponitur ſuper
quem extenditur corporale. Sumitur
etiam quandoqꝫ pro cortina vel pan-
no ſerico: vnde. Letitie cauſa cibꝰ eſt:
non ſerica palla.

¶ Papa idem eſt quod admirabilis. Et
dicitur a pape: interiectione admirā-
tis: q̄r vices dei gerit in terris. Et vica
rius illius eſt cuius eſt terra: ⁊ plenitu
do eius. c. tua. ij. de deci. ⁊ ix. q. iij. cun
cta per mundum. Homo eſt vicarius
Chriſti. cle. romani. de iureiur. c. ꝑ hu
mani. de homi. li. vj. c. ij. ⁊ iij. de trāſla
tio. Et q̄n̄ deqꝫ dr̄ vicarius Petri vt
lxiij. diſt. ego Ludouicus. ⁊ tūc eſt im
propria locutio: vel exponitur. i. gerit
vicariam quam geſſit Petrus. Nam
vicarius non dat vicariū. de offi. vica.
clericos. Unde poeta anglicus Goff.
in poetria noua que incipit. Papa ſtu-
por mundi: ſi dixero papa, nocēti. Ace
phalum nomen tribuam tibi. ſi caput
addā. Hoſtis erit. ⁊ i fine ſubdit. nec
deus es nec homo: ſed neuter es inter
vtrumqꝫ. Uel dicit̄ papa quaſi pater
patrum: ſecundum Jo. and. ſuper ver
bo papa. i proemio cle. Et illud qđ fit
autoritate pape: dr̄ fieri autoritate dei:
⁊ hoc eſt verū: ſi fiat iuſta de cauſa. de
trāſla. inter corporalia. Nā papa ſub-
iacet legibus. C. de legi. l. digna vox. et
ff. eo. tit. l. princeps. ⁊ dat autoritatem
canonibus: qui ab eo vigorē ſumunt:
⁊ non econuerſo. c. ſignificaſti. de elec.
in gl. ſ. c. ſi aliquando. de ſenten. excō.
⁊ eius preſentia ſupplet omnem ſolen
nitatem. C. de teſti. l. omni. Etiam pa-
pa ſolus eſt idoneus teſtis. cap. cum a
nobis. de teſt. ſꝫ an locū habeat in his
q̄ papa viderit anteq̄ꝫ venit ad papa-
tus apicis ꝓmotionem: dicit Lud. de
roma. per Eugeniū quartum q̄ſitum
fuiſſe a quatuor auditoribus quorꝫ
ipſe vnus erat: ⁊ ſubdit q̄ certe multi
multū dubitauerunt finaliter reperit
ipſe duas gl. Joānis And. ſingulares
tenētes q̄ ſic: de quo multum gauiſus
acceſſit ad dn̄m apoſtolicū ſibi dicēs:
vna eſt in cap. ſ. de renū. lib. vj. alia eſt
in. c. ad apoſtolice. de re iud. eodem li.
⁊ ita fuit iudicatum. Item ponitur pa
pe in numero plurali. c. ſi a romanoꝝ.
§. decretales. in fine. xix. diſt. vbi dicit̄:
quas beatiſſimi pape diuerſis tempo
ribus ab vrbe romana dederūt. Item
papa proprie nō habet dominium re-
rum eccleſiarum. licet hoc dicat gl. in
cap. cū veniſſent. de iud. ⁊ Hoſt. dicit
q̄ papa mutat dū viuit quadrata ro-
tūdis: ⁊ in oībꝰ poteſtatē hꝫ preterq̄ꝫ
in fide violāda. Dicunt ergo doct. di-
ctā gl. dānando q̄ papa ſolū eſt admi
niſtrator ⁊ diſpēſator rerū eccl̄ie: neq̄ꝫ
pōt alienare ſine cauſa rōnabili: igit̄
non eſt dominus. imo ſm̄ Archid. xij.
qđ. ij. non lꝫ. papa peccat mortaliter ſi
alienat res eccleſie: qđ eſt valde notan
dum: ſecundū dominum Pau. Quid
ergo de inferioribus p̄latis alienanti-
bus? Item papa ſecūdum cōmunem
opinionē habet vtrāq̄ꝫ iuriſditionē:
ſcꝫ temporalē ⁊ ſpiritualem quantum
ad habitum: non tamen debet quātū
ad actum vel exercitiū mittere falcem
in meſſem imperatoris in gladio tem-
porali. capit. duo ſunt. ⁊ cap. ſi impera
tor. xcvj. diſt. cap. lꝫ ex ſuſcepto. ⁊. c. ex
tranſmiſſa. de foro cōpe. Nam exerci-
tium iuriſditionis ſecularis de volun
tate cōmiſit imperatori. c. ſolite. de ma
iori. ⁊ obe. Patet primum: q̄r vtrumq̄ꝫ
gladiū habuit Chriſtꝰ: iuxta illud. Ec
ce duo gladij hic. ſed Chriſtus ſuā po
teſtatē dedit pape Petro ſuo vicario:
vt. xxij. diſtin. c. j. quam ſuis ſucceſſori
bus admiſit. xl. diſt. cap. ſ. Secunduꝫ
patet: quia dixit. Cōuerte gladium in
vaginam. non dixit proijce: quaſi di-
ceret: tene gladium temporalem in ha
bitu: non tamen eo vtere in exercitio.
Quare papa vti nō debet gladio tem
porali niſi in defectum vel negligētiā
principis ſecularis: ⁊ tunc habituꝫ de
ducit ad actum. vide bonam gl. in ver
ſicu. diſcernit. iuncto. c. quoniam. diſ.
x. ⁊ gl. ij. c. nouit. de iud. Et ratio qua-
re papa nō debet habere gladiū tēpo-

Ayuntamiento de Madrid

ralẽ in exercitio vel in actu: quia ſacramẽtũ altaris repreſentat vnionẽ Chriſti ad eccleſiã: anime ad corpus: ſed miniſter Chriſti et eccleſie (qualis eſt papa qui ſe ſcribit ſeruũ ſeruorũ dei. c. relatũ. de ſenten. excommu. ⁊ in princ. decre.) non debet habere gladiũ quo anima diuiditur a corpore. Sunt ergo duo principia in eccleſia (vt capit. ſolite. prealleg.) per ſolem ⁊ lunã deſignata. Nã imperator poteſtatẽ habet a deo approbatiue: ſed non immediate: quia per medium ordinatum a deo: videlicet per papã: a quo habet poteſtatem collatiue. Hinc eſt ꝙ imperio vacante: iuriſditio terrarum imperij cõpetit pape. c. licet ex ſuſcepto. de foro competẽ. ſed nõ ecõtra: videlicet ꝙ vacante papatu imperator ſuccedat in ſpũalibus. c. qualiter. de iudi. ſm Ludo. de ro. qui etiam querit quid in legato ſedis apoſtolice: an eidem etiam competit talis iuriſditio vacãte imperio? ⁊ videtur ꝙ ſic: qꝛ de gremio pape. c. ſub militibus. ij. q. vj. ⁊ eius vice fungitur. Dicit ibidem ꝙ cõtrarium eſt verum ſm Specula. in titu. de lega. §. nunc oſtendendũ. verſi. xix. Ratio: qꝛ nemo debet ponere manum autoritate generalis cõmiſſiõis in his que ſpeciali prerogatiua pape cõpetũt. c. quod tranſlationem. de offic. delega. ſed hoc eſt pape ſpecialiter conceſſum in ſignum preeminẽtie ſingularis: ergo ⁊c. Hec Ludoui. in ſingularibus ſuis. Et vbi papa non habet temporalem iuriſditionem: ibi nõ poteſt tollere legem quo ad forum ciuile, niſi in his in quibus vertitur periculũ fame: vbi tollere poteſt legem quo ad vtrũqꝫ forum. cap. nouit. de iudi. c. vlt. de preſcrib. ⁊ capitulo fi. de foro cõpe. lib. vj. Sunt enim poteſtates diſtincte. diſtin. x. quoniã. vbi de hoc. ⁊ diſtin. xcvj. ca. cũ ad veram. ⁊ c. cauſam. ij. qui fil. ſint legi. ⁊ tenet Joã. an. in regula poſſeſſor. de re iudi. libro. vj. licet alij dicant quod indiſtincte quo ad vtrũqꝫ forum papa poſſit legẽ tollere. x. diſtinctio. cõſtitutiones. ⁊ cap. cum eſſes. de teſta. Et quamuis papa ſit dominus mundi: et imperator dñs mũdi dicatur. ff. ad legem rho. de iac. in. l. deprecatio. ⁊. vij. q. j. in apibus. et in cle. paſtoralis. de re iudi. ſm Joan. and. differenter tñ ſunt domini mundi: quia imperator ſicut luna ſub ſole: ita ſub apoſtolico dñio eſt: qꝛ eſt filiꝰ eccleſie: ⁊ inclinabit caput ſuũ epiſcopis: a quibus excõicari poteſt. vt diſt. xcvj. c. ſi imperator catholicꝰ eſt. c. certum. diſt. x. in glo. iij.

¶ Pãdecta dicitur a pan. i. totum: ⁊ dectem. id eſt doctrina iuris conſultorũ l. ij. §. cũ antea. ⁊ ibidem Albe. C. de vete. iur. enucle.

¶ Parabolani ſunt medici qui ad curãdũ egra mẽbra vel corpora debiliũ deputãtur: dicti parabolani a parabola: qꝛ plura promittunt hominibus ꝙ̃ faciũt: ⁊ qꝛ ſepiꝰ parabolis vtunt̃: vt. C. de epiſco. ⁊ cler. l. parabolani. vbi text. Parabolani qui ad debilium ⁊c. ⁊ ibi ſexcentos precipimus conſtitui.

¶ Paraphernalia bona vł res paraphernales dicunt̃ res quas mulieres iuxta dotem inferunt in domũ viri: a para: id eſt iuxta ⁊ pherna quod eſt dos vel donatio. inde paraphernale dicitur quicquid mulier habet vltra dotẽ vndecunqꝫ. Et ſi eſt conſuetudo: põt talia retinere ꝓ ſe: nec maritus debet ſe de his intromittere muliere inuita: ſꝫ Hoſtiẽ. de do. ꝓpter nuptias. Et mulier ꝓpter fornicationem non ſolum perdit dotem: ſed etiã dotalitiũ. i. paraphernalia: vt eſt gloſ. ſingu. in verbo dotalium. in. c. plerumqꝫ. de dona. inter virum ⁊ vxo.

¶ Parẽtes ſunt illi qui nobis cognitiõe ſunt iuncti: per cuiuſcũqꝫ etiã lineam ſexus hoc fiat. ſm etiã interpretationẽ iuris dicunt̃ oẽs aſcendentes ſiue deſcendentes in ſupremũ ſiue infimũ ꝑ pr̃nam ſiue maternã cognationẽ. ſꝫ ſm Azo. ꝓprie dicunt̃ parentes vſqꝫ ad tritauum: ⁊ vltra dicunt̃ maiores. Et idẽ eſt de liberis in deſcendendo.

¶ Pares curie dicuntur vaſalli qui habent cõſimilia feuda a domino illius feudi de quo agitur: prout nota. in. c. ceterum. de iudi.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Pancratium eſt colluctatio cum fuſtibus: vel locꝰ lignis circũdatꝰ in quo certo ordine ſtãt pugnãtes vt in pugilibꝰ videmus. gl. eſt in. l. qua actiõe. §. ſi quis in colluctatiõe. ff. ad. l. aquil. require. s. colluctatio.

¶ Pancratium genus certaminis eſt quod aduocatis omnibus corporis viribꝰ omniumq; neruorum contentiõe trãſigitur. Budeus in. l. qua actiõe. ff. ad legem aquil.

¶ Paranymphꝰ vel paranymphe dicit̃ parans vel procurans ſponſalia. Require. ſ. Proxeneta.

¶ Parauerede indeclinabile dicit̃ a para. i. iuxta: ⁊ verede equo ducente rhedam: a vebo bis. here. ⁊ rheda. ſecundum Hugo. ⁊ ſic bubulci ⁊ aurige parauerede dicuntur ſecundum Accur. C. de curſu pu. l. ij. lib. xij.

¶ Paraſidicus componit̃ a para vel paruz: ⁊ fidꝰ: id eſt fidelis: ⁊ icos cuſtos: quaſi parũ fidelis ad cuſtodiendũ vel obſeruandum que obſeruare debet: vt colligitur. C. eodem titu. et. lib.

¶ Paragraphus dicit̃ quaſi diuiſio a pares. i. diuiſio: ⁊ graphia. i. ſcriptura. inde paragraphus. i. ſcripture diuiſio. per Iſido. no in prin. decretorum.

¶ Vide de paragrapho alcia. li. diſp. iij. c. xvi. delyrat enim hic autor.

¶ Parricida proprie eſt qui patrẽ occidit: ⁊ extendit̃ ad aſcẽdentes ⁊ deſcendentes ⁊ multas alias perſonas coniũctas. l. ſ. ij. ⁊. iij. ff. de parricid. ⁊ eodẽ titu. C. per to. titu.

¶ Paratitla greca dictio ẽ qua vtit̃ Iuſtinianus in. l. ſ. §. penult. C. de vete. iur. enucle. apud quez tamẽ piratitla mẽdoſe legit̃. Paratitla aũt in eo loco iuſtiniani apud nos ſummererũ interpretari poterũt: quales ſcripſerunt azo ⁊ alij qui titulos ⁊ admonitoria quedã ſine preludia collegerũt: quod ab imperatore ibi permiſſum eſt.

¶ Pariter id eſt ſimul. extra de temp. ordi. c. ſ. li. v. ⁊ de hoc aduerbio vide etiã per Barto. in. l. ſi fundus. §. ſi duo. ff. de pigno.

¶ Pars ⁊ totum differunt. ff. de euict. l. ſ. et vide quod no. Archidia. di. lxxv. quod a partibus. Itẽ adde quid veniat appellatione partis. Bar. in. l. ſi plures. ff. de dam. infec.

¶ Paripus dicit̃ a paruz ⁊ ipus ipuris. quod eſt cuſtodia: quaſi parum cuſtodiens mandata: vt. l. paripum. C. eo. ti. et lib. prealleg.

¶ Neſcio an parephippiũ exprimere voluerit: de qua dictiõe vide Alcia. in li. C. xij. ad. l. parephippium. de cur. pu. Nam paripũ vox eſt mihi incognita.

¶ Participiũ ſignificat prout tempus eiꝰ: vt aliud mediũ ſignificare declarat. verbi gratia ibi: lego ſtichũ ſeruũ meũ fugitiuũ: hoc participiuz fugitiuũ ſignificat cõditionẽ: quia ſenſus eſt ſeruũ qui meꝰ eſt: ſi erit fugitiuꝰ. l. itaq;. ff. ſi cer. pe. ⁊ l. ſtichũ. ff. de leg. ſ. Sed ibi: lego ſtichũ ſeruũ meũ preſentẽ: vel receptũ ex teſtamẽto titij: vel factũ artificẽ: ⁊ ſic de alijs nõ facit conditionẽ: quia hec participia ſunt preſentis et preteriti temporis: ideo non põt comprehẽdi ſignificatũ conditionis. Itẽ ibi: lego heredi vt acceptis cẽtuz a titio reſtituat hereditatẽ: ſignificat cõditionez. l. a teſtatore. ff. de cõdi. ⁊ demõ. quia participiũ acceptis ablatiui caſus: etiã ſignificat futurũ: licet ſit preteriti tẽporis: quia ſenſꝰ eſt ſi acceperit centũ in futurũ ⁊c. Itẽ ibi vẽdo tibi certa vina ⁊c. hoc pacto ꝙ erũt deguſtãda infra certũ diẽ. hoc participiuz deguſtãda: nõ ſignificat cõditionẽ: quia vẽditio eſt pura: ⁊ ſi ſtaret per emptorez ꝙ nõ deguſtaret: tũc die pari preterita periculũ eſſet ſuũ. l. ſi quis vina. in prin. ff. de peri. ⁊ como. rei vendi. Ratio ſecundum Bar. licet hoc participiũ ſit futuri tẽporis: non tamẽ fuit adiectuz diſpoſitioni: ſed exactioni. etiã habuit limitationez certiꝰ tẽporis. Alij nitũtur dicere ꝙ ibi ſignificetur cõditio reſolutoria. ſ. ſic vt deguſtando reprobentur vel approbentur vina.

¶ Participatio cuz excommunicato duplex eſt: quedã inducit maiorem excõmunicationẽ: ſcilicet que fit in crimine de ſenten. excõmu. l. ſi concubine. ⁊ ca. nuper. Alia inducit minorem: ſcilicet que fit in locutione: oſculo: ſalutatione: mẽſa: thoro: ⁊ ſimilibꝰ: ipſo iure. ⁊ ſ.

Ayuntamiento de Madrid

q.iij.c.cum excōmunicato.⁊c.qui cō-
municauerit.⁊ a quibus repellant̄ he
excōmunicatiōes:habes.iij.q.iiij.en-
geltrudam.⁊ de except.c.a nobis.⁊ de
cleri.excom.mini.ca.ſi celebrat. Sunt
autē quedam perſone excepte:que ſi
ne hac pena excōmunicato participāt
ſcilicet vxor:filius:ſeruus:colon⁹ ⁊c.
xi.q.iij.quoniā multos.de ſenten.ex-
cōmuni. quod idubijs.⁊.c.inter alia.
ſecundum Specula.⁊ Garſiam:mittē
do nuntiū vel literam excommunica
to:incurrit minorē:quia loqui videt̄.
ff.de conſti.pecu.l.licet.⁊ eſt gloſ.in.c.
ſtatuimus. ⁊ cap. conſtitutiones. de
ſenten.excom.lib.vi.

¶ Partus antequā edatur eſt pars viſcerū
matris.l.i.§.ex hoc reſcripto. ff. de vē.
inſpi.l.ſi aliena.§.ſceuola.ff.de vſucap.
⁊ continetur appellatione reddit⁹:nō
aūt fruct⁹.l. deducta.§. hereditatem.
ff.ad trebellia.⁊.l. paulus.ff.ad.l.falci.

¶ Parum et nihil non bene conueniunt
nec in vna ſede morātur.ſic.C.de lati.
lib.tol.l.i.§.illud.

¶ Paſcua loca ſunt vbi beſtie paſcūtur
l.diuortio.ff.ſol.mat.⁊.C.de paſc.pub.
quaſi per totum tit.lib.xi.

¶ Pater eſt ille quē nuptie deſignant.i.
preſumūt eſſe:vt dicit Azo in ſum.C.
de in ius vocan.

¶ Paterfamilias dicitur is qui eſt ſui iu
ris ⁊ poteſtatis proprie:cuiuſcūq; ſit
etatis:ſed filiusfamilias ecōuerſo. Re
quire loco ſuo.

¶ Patres etiā dicti ſunt quos plebs ſibi
creauit vt ipſi plebem excederent.

¶ Patres cōſcripti dicebantur quorum
nomina in tabulis aureis ſcribebant̄.

☞ Patris poteſtas eſt ineſtimabilis:vt
habet̄ de legi.l.filiusfa.§.promulgarē.
⁊ ſecundum Azonem in ſumma.C.eo
dem titulo eſt ius quoddam quod ha
bent hi qui ſunt de imperio romano:
in liberos naturales ⁊ legitimos quod
ius alij nō habent:vt inſtit.de pa.po.
per totum.

¶ Patricij dicunt̄ ideo qr pretorie pote-
ſtati preſunt ſm Iſido.lib.ix.capit.iij.
Etiam patricius eſt is quē imperator
ſibi elegit in patrē:vt inſtit.qui.mo.
ius pa.po.ſol.§.filiusfamilias.⁊.C.de
cōſo.eiuſdem lit.l.fin. Item in alia ſi-
gnificatione dicti ſunt patricij quidā
nobiles de ciuitate:⁊ olim dicebantur
patres pncipū ſcʒ ad cōſilia pſtanda.

¶ Dicit Iſido.li.ix.etymo.c.iij. Patricij
inde vocati ꝑ eo qḋ ſicut patres filijs
☞ ita ꝓuideāt reipublice. Unde digni-
tas patritiatus dicta eſt:erat enim pa
tritius quaſi principis pater.

¶ Patricida eſt q̄ patrem occidit.al's in
iure ciuili ponitur parricida.C.de his
qui pa.vel lib.occi.l.vnica.

¶ Patricidium al's parricidiū eſt homi
cidium nephandū quod cōmittitur
in parētes:in liberos:ī proximos:col-
laterales ⁊ affines. Require ſupra ad
legem pompeiam.

¶ Parochia eſt loc⁹ in quo degit popu-
lus alicui eccleſie deputatus: ſecun-
dum Goffredum in ſum.eodem titul.
Et parrochiarū diuiſio icepit a Dio-
nyſio.xiij.q.i.c.i. Conſiſtit autē ius pa-
rochiale in hoc ſʒ Goff.in ſum.eo.ti.
ꝙ omnes parochiani in dieb⁹ domini
cis ⁊ feſtiuis miſſam audiant in eccle-
ſijs in quarū parochijs habitāt:vt in
c.eo.ti.de cōſe.diſtinctio.i.ſi quis.etiā
cōſiſtit in decimis perſonalib⁹ que ec
cleſie parochiali debent̄.xvi.queſtio.
i.ſi quis laic⁹.⁊ in oblationib⁹ q̄ dāde
ſunt ſacerdoti parochiali:q̄ p̄ populo
orare debet.x.q.i.quia ſacerdos.

¶ Patruus vel patrina dicitur filius vel
filia ſpiritualis compatrum vel cōma
trum matris vel patris quem vel quā
quis de fonte baptiſmatis leuauit:vel
ad ſacramentū cōfirmationis tenuit.

¶ Patru⁹ dr̄ frater patris:q̄ſi pater ali⁹.

¶ Patruus magnus eſt frater aui.

¶ Patrueles dicti ſunt quorū patres in
ter ſe germani vel fratres fuerunt.

¶ Patrueles ſorores ſunt duorū fratrū
filie. Sed vtrū appellatiōe patrui cō
tineat̄ patru⁹ magnus? videtur ꝙ nō
vt in.§.patruus magn⁹.i.l.iuriſcōſul-
tus.ff.de gradi.ſed ī oppoſitū ꝙ ſic:ali
qui defendere nitunt̄:quia differentia
addita generi ꝯtrahit ipſuʒ ad ſpeciē
ſub illo genere: vt animal rationale:
ſpecies eſt animalis:ſic ⁊ patruus ma

Ayuntamiento de Madrid

gnus ſpecies paterni eſſe probat: ſimile. ff. de adop. l. ſ. vbi adoptio filii qui ſui iuris eſt: ſpecies eſt adoptionis.

¶ Propatruus eſt frater proaui: et abpatruus eſt frater abaui.

¶ Patronus ſecundum canones dicitur ille qui habet ius preſentandi aliquem ad beneficium eccleſiaſticum: ſed ſecundum leges eſt qui manumiſit ſeruum ſuum ſponte: qui ſeruus dicitur libertus eius a quo ſic manumiſſus eſt. Etiam patronus quandoq; dicitur aduocatus vel econuerſo aduocatus patronus cauſarum: quia patrocinium preſtat: vel patrocinatur. et in primo ſignificato tria faciunt patronum. vnde. Patronum faciunt dos edificatio: fundus. Require. s. ius patronatus.

¶ Paſſim: indifferenter. de appel. cum ſit romana. et c. paſtoralis. de off. delega. in gloſ. iij. in cap. impetrandum. de ira. calum.

¶ Paſſiuum verbum aliquando reſoluitur in infinitiuum ſui paſſiui: et aliud verbum vt reponatur: id eſt reponi ſinatur. ff. de aqua plu. arce. l. in ſumma. §. item varijs. Item paſſiuum verbum cum ablatiuo quandoq; importat actiuam ſignificationem. vt petitur a me: id eſt aliquis a me petit. ff. de dam. infect. l. a quo fundus.

¶ Pauperies eſt damnum ſine iniuria facientis ipſum damnum: vt ab animali quod ſenſu caret factum: vt ſi equus tuus ſegetem meam pauit: vel aliter damnum mihi dedit. Non enim poteſt dici iniuriam feciſſe: cum ſenſu careat. inſtit. ſi q. pau. fe. dic. §. pauperies. vbi dicit gl. q eſt mirabilis expoſitio et legalis. Differunt autem damnum: maleficium: et pauperies. Nam damnum fit cum animo iniuriandi: vel ab habente animum iniuriandi: licet non vtatur. Alia patent in locis ſuis. De pauperiei actione require. s. Actio.

¶ Pauper dicitur qui non habet quinquaginta aureos in bonis. Bar. in. l. qui accuſare. ff. de accuſa.

¶ Paulatim habetur in aut. de reſti. et ea que pa. in prin. et inſti. de re. diui. §. preterea.

¶ Pauliana actio. require ibidem.

¶ Pax ſm Hoſt. eſt diſcordie finis: vt. c. ſ. de treug. et pa. in gloſſa. ſ. Item pax eſt vinculum charitatis: vt in cap. nouit. §. ſed forſan. de iudi. Et ſunt ſex cauſe propter quas non eſt pax inter homines. Prima quia non puniuntur maleficia. Secunda: abundantia temporalium. Tertia: quia non pugnamus contra demones. Quarta: quia non conſideramus damna litis vbi diuitias: corpus et animam perdimus. Quinta dubius euentus belli: qui non conſideratur. Sexta quia non ſeruamus precepta dei nec ſoluimus decimas: et ſic quod non capit Chriſtus: tollit fiſcus. xvij. q. vij. maiores. Et eſt gl. no de re. in. lib. vſ. ad apoſtolice.

¶ Pacem rumpere non dicitur ille qui facit furtum ei cum quo pax eſt. Bar. in. l. verum eſt. ff. de furtis.

¶ De Pante E.

¶ Peculium eſt puſilla ſubſtantia vel pecunia ſeparata a rebus et ratiocinijs patris vel domini: data vel permiſſa filio vel ſeruo. ff. de pe. l. depoſiti. §. peculium. Et eſt multiplex. ſ. caſtrenſe vel quaſi caſtrenſe: profectitium: aduentitium: paganicum: non paganitium. C. de bo. que li. l. cum oportet. l. cum multa. et. l. cum non. Item peculium dicitur res paraphernalis ff. de iur. do. l. ſi ego. §. dotis. Item peculium ponitur pro hereditate vel patrimonio. c. de epiſ. et cler. l. ſi quis preſbyter. ff. ad trebel. l. cogi.

¶ Peculium caſtrenſe eſt quod miles acquirit dum militat in caſtris: et illud eſt filij pleno iure tam quod ad proprietatem quam quo ad vſumfruc.

¶ Peculium palatinorum dicitur etiam caſtrenſe ſcilicet militum palatij qui principem ſequuntur: ſm Accur. C. eo. ti. li. xij. in rubri.

¶ Peculium quaſi caſtrenſe dicitur illud quod aduocatus acquirit preſtando clientulis ſuis patrocinium in cauſis: vel quod magiſter grammaticus: logicus vel rhetoricus in ſcholis ſuo lucratur exercitio. in. l. fi. C. de inoffi. teſta.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Peculium aduentitium eſt quod filio aduenit ab auo paterno vel materno vel ab altero: vt ex proſpera fortuna: & ex teſtamẽto agnatorum vel cognatorũ. & qđ filio aduenit: ipſius ex quo ad proprietatẽ: patris vero quo ad vſumfructũ. Et dicitur alio nomine paganicum aduentitium. Item aduẽtitiũ ſi ab imperatore vel auguſto datũ fuerit: comparatur caſtrenſi peculio. in. l. cum multa. C. de bo. que lib.

¶ Peculium profectitium dicitur illud quod de reb9 paternis vel dominicis proficiſcit̃: & filio vel ſeruo dat̃ vt in eo negotiet̃: & illud eſt patris quo ad proprietatẽ: ſed filij vel ſerui q̃ ad vſumfructum. Et etiam als dr̃ paganicum profectitium.

¶ Peculium clericorum eſt patrimoniũ clericorum. Nam peculium patrimoniũ appellat̃. ff. ad trebel. l. cogi. in p̃n. vnde illud qđ a clerico velut ꝓprium poſſidetur: eius peculium dicitur. Secundo modo tñ & vſualiter peculium dici ſolet filiorũ & ſeruorũ patrimoniũ quod eis a dño vel patre dat̃. vt. ff. eo. tit. per totum.

¶ Peculium clericorum profectitiuꝫ eſt qđ de bonis eccleſie ꝓcedit: vel quod eccleſie contemplatione acquiritur.

¶ Peculium aduentitium eorũdem eſt qđ acquiritur ex opera eorum: vel als ꝓuenit ex intuitu perſone. Et hoc not. Hoſ. in ſum. eo. ti. Et dicit̃ peculium a pecunia.

¶ Peculiariter. i. ſpecialiter. C. de comi. rei mili. l. ij. lib. x. & ff. de tribu. ac. l. ij.

¶ Pecunia appellatur totum quod homines habent: et' dr̃ a pecoribus: quia quicquid antiqui habebãt: totum in pecoribus conſiſtebat: vt. j. q. iij. totũ & ſic ſumitur communiter. Quãdoq; tñ capitur ꝓprie & ſtricte ſolũ pro numerata pecunia. vt. xiiij. qõ. iij. putant quidam. & ibi gloſ. Alias appellatione pecunie omnes res continentur. C. de conſti. pecu. l. ij. Etiã proculus ait pecunie appellatione rem ſignificari. ff. de verborũ ſignificatio. l. pecunie. ver bi gratia. heres factus hereditate adite vendit eam: & emptori per ſtipulatione promittit: quanta pecunia ex hereditate ad ipſum peruenit &c. Appellatiõe pecunie oĩs res ſignificatur. qz ſenſus eſt: omnis res que ex hereditate ad me peruenit. & capitur ſignificatum ex diſpoſitione precedenti: ſcꝫ vẽditione hereditatis: que omnes res ſignificat. Item ibi late ſignificat dicendo: heres mi: volo te reſtituere titio pecuniam meam: id eſt hereditatẽ meã. Unde perinde eſt ac ſi dicat hereditatem bonã: vel res meas. vt. l. nã qđ. §. fi. ff. ad trebelli. Sed ibi ſignificat ſtrictiſſime duꝫ filiofamilias prohibetur mutuari pecunia: qz ſignificat pecuniam numeratam. l. j. ff. ad ſena. ꝯſul. mace. iuncta. l. ſed & ſi. §. pecunie. eo. titu. Ratio vtriuſq;: qz in priori caſus ſubiectus fuit ex fauore ergo ampliãdus: ſꝫ hic caſus ſubiect9 eſt ex odio: ergo reſtringẽdus: vt in regula. odia. de regu. iur. lib. vj.

¶ Pedanei iudices. Reqre. ſ. Judices pedanei.

¶ Pedagia dicũtur que dantur a trãſeũtibus in locũ conſtitutum a principe. Et capiens pedagiũ debet dare ſaluũ cõductum: & territoriũ eius tenere ſecurum: adeo q; ſi aliquis derobetur. i. ſpoliet̃ (& eſt vulgare gallicorũ) tenet̃ ei dñs terre rapinã reſarcire ẽm Bal. in vſi. feu. de pa. iura. fir. in. §. conuẽticulas. facit. l. ne q̃d. ff. de incẽ. rui. nau fra. & no. Arch. xxxiij. q. v. ſi q̃s peregrinorum. Sed guidagia. require. ſ.

¶ Pecoris nomine continentur boues.

¶ Pecoris ad aquã appulſus eſt ius adducẽdi vel appellendi pecus ad aquã fontis alieni: iure ſeruitutis.

¶ Pediculi dicuntur quedam argentea ſuſtentacula q̃bus vaſa vel res q̃libet velut pedibus ſuſtẽtatur. ita ponitur in. l. pediculis argẽteis. ff. de auro & argen. lega.

¶ Pedetentim. vide in gloſ. prima. in clementi.

¶ Pedagogus eſt ille q̃ ab initio iſtruit pueros: & dr̃ a pais pados. i. puer: & agogos ductor: q̃ſi ductor ſine gubernator puerorum. inſt. q. ex cau. manu. nõ lꝫ. §. ea. l. elia ſcentia. vbi gloſ. Põt eñ

Ayuntamiento de Madrid

minor.xx.annis:maior tñ.xvij.mannu-
mittere pedagogũ ſunt:vt ibi dicitur.
Pedamenta dicuntur ſuſtentamẽta
pedũ vinearũ:ꝛ dicunt gallice paxilli.

¶ Pena ꝛ ſupplicium differunt:vt not.
Archid.xl.q.iij.nemo per totum.

¶ Pedicones gladio puniũtur teſte Ju
ſtiniano inſti.de publi.ind.§.itẽ lex iu
lia.quãuis quidam apud imperatorẽ
in eodeȝ loco in alio capite legis iulie
hanc penam conſtituant:ꝛ propterea
textum nitidum deprauantes:nõ pec
catoribus:ſed pedicatoribus,legẽdũ
contẽdunt.tamen quia hec eorum le-
ctio minueret penam:non puto ab an
tiqua lectiõe recedendũ:cũ alioquin
tales vita priuari debeant:vt ſancitũ
eſt.in aut.vt non luxu.cõtra natu.cir-
ca fi.ꝛ in.l.cum vir.C.ad.l.iul.de adul.
ſm intellec.Bal. Inconueniẽs enim
eſſet tã deteſtabile crimen puniri ſolũ
priuatione dimidie partis bonorũ:ſi
honeſti ſint:ſi humiles:corporis coer
ctiõe cũ relegatiõe(vt ipſi vellent)cũ
alioquin crimẽ adulterij ꝛ inceſt9 acri9
puniatur:ꝛ iure cõſul.in.l.ſ.ad fin.ff.de
extraord.cogni.dicat eum qui ſtuprũ
ſuadet:capite puniri.ꝛ diſtictio legis
iulie ibi per imperatorẽ relata:quã hi
vellẽt extẽdere:ſolũ punit eos qui vi-
duas vel ṽgines ſtuprauerũt:ſȝ Ma
theſ.no.c.ſ.cuius eſt initium:no.tex.li
cet gloſſator neſcio quid inepte ſubin
telligendũ putet. Preterea nonne le-
gimus apud Auguſtinuȝ ꝙ peius eſt
contra naturam ꝙ̃ cũ matre coire:vt
habet in.c.adulterij.ꝛ duob9 ſeq.xxij.
q.vij.Ideo conſequens eſt vt maiori
pena ꝛ exquiſita ad hoc coerceantur:
vt etiam diſponit imperator in.d.l.cũ
vir.preallega,

¶ Pellex eſt que miſcetur habẽti vxorẽ.
alij dicũt ꝙ ẽ vxoris loco ſine nuptijs
in domo:vt cõcubina vel amica.l.ma
ſurius.ff.de verbo.ſig.vel eſt illa quaȝ
quis habet ad tempus ſaturande libi
dinis cauſa.text.ꝛ gl.in.c.laici.iuncta
gl.xxxiij.diſtin.

¶ Pene.i.quaſi.ꝛ no.iij.q.vij.c.qui ſine.

¶ Penes.no.plene Joã.cal.in commen.
decreta.poſtulaſti.de cõceſſio.prebẽ.
Et eſt differentia inter penes ꝛ apud
vide per Joã.linconieñ.in.l.ſi quis in
tantã.C.vñ vi.vbi dicit ꝙ illud eſt pe-
nes aliquẽ cuius poſſeſſionem habet.
ſed illud eſt apud aliquem:cuius ſolã
detẽtionem habet:vt depoſitarius et
cõmodatarius.ꝛ dicit ꝙ in.d.l.apud.
ſumitur improprie:vt in.l.penes.ff.de
verbo.ſigni.

¶ Peius.no.Pau.in commento.c.in li
teris.de reſti.ſpolia.

¶ Penitus.no.Joan.and.in.c.ſ.de ſup.
negli.prela.

¶ Pena eſt delictorũ debita coerctio vel
ſatiſfactio:que a lege vel a miniſtris
legis imponitur.not.per Azo.in ſum.
de pe.ꝛ.l.ſi pena.ff.de pe. Et ſunt octo
pene iuris ciuilis.dãnũ:vincula:ver-
bera:talio:ignominia:exiliũ:ſeruit9:
ꝛ mors. Pene aũt iuris canõici ſunt:
ſuſpẽſio:excõicatio:depoſitio:intru-
ſio:incarceratio:ꝛ verberatio:ſm Ar
chi.qui hoc no.in.c.ſ.xxiij.q.v.

¶ Penam committi eſt penam deberi.

¶ Penitentia ſm Amb.eſt preterita pec
cata plangere:ꝛ plangenda iterũ non
cõmittere.vel ſic ſm Aug.eſt quedam
dolens vindicta:puniens in ſe qđ cõ-
miſiſſe dolet.de quo plura vide i trac.
de pe.diſt.iij.ꝛ.iiij.

¶ Penula eſt quedã veſtis qua non vte-
bãtur niſi ciues Romani:que fuit da
ta patri Sauli:quia ſocietatem con-
traxerat cum romanis. Et etiam bea-
tus Paulus aduerſus iniuſtos roma
num ciuem ſe appellauit.c.ſi in adiu-
torium.diſtin.x.

¶ Penſio idem eſt quod cẽſus vel tribu
tum.In quo differant penſio ꝛ cẽſus:
vide glo.in cle.ſ.de ſup.negli.prela.in
ver.penſiones.

¶ Penſitatiões publice ſm Azo.in ſum
ma.C.ſi ꝓpter pub.pẽ.ven.dicunt an
nue exactiões tributorum vel veſtiũ:
auri vel argenti:que a certis perſonis
preſtabãtur fiſco. Sed penſitationes
publice dicuntur que ad viarum vel
pontium refectionem preſtande ſunt
a poſſidentibus:vt fiat omnium dato
rum quedam collatio:ꝛ ſic penſitatio
eſt quaſi penſionis ſolutio.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Pentateuchum eſt volumē cōtinens quinqꝫ libros moyſi:a pentha.i.qnqꝫ: ⁊ theucum mandatū: quaſi ⁊c. vt in c.ſ.de decimis.

¶ Parangaria eſt ſeruitus perſonarū et rerū:⁊ dicunt quaſi perfecta ⁊ magna angaria. Eſt aūt angaria ſeruitus per ſonarū:⁊ non rerum. Item parangarie dicuntur exactiones ⁊ preſtatiões patrimonioꝝ.ſ.onera quedam q̄ predio incumbūt vel imponunt: ⁊ erant forte exactiones equorum vel vectura rum ad portandū annonā militibus: vt colligitur. C.de curſu pub.⁊ angarijs ⁊ parangarijs.in rub.lib.xij.

¶ Paraganda eſt veſtis de auro vulgari qd in gaudis veſtimentoꝝ vel chlamydum poni ſolet: vel veſtis que hꝫ aurum tantum in ſuperficie. require. s. Oloberus.⁊.C.de veſti.olob.⁊ de aura.l.ſ.lib.xſ.

¶ Perditum dicitur aliquid ſi facta diligenti inquiſitione nō reperit. Bar. in.l.ſi quis ex argentarijs.§.an vero. ff.de eden.vbi Iaſ.poſt alios tractat de perditione ſcripture: ⁊ cui incumbat onus probandi:⁊ quomodo probetur perditio.de quo per Abba.in.c. ſicut nobis.de re iudi.⁊.c.ſicut.de proba.⁊ per Feli.in.c.ſi.eo.titu.

¶ Peregrinātes large dicunt illi quia loco ſui domicilij pficiſcunt.C.de inco. l.ciues.lib.x. Proprie aūt dicunt romipete:aploꝝ ⁊ alioꝝ ſctōꝝ limina et oratoria viſitantes.xxiiij.q.iij.iij. ſiqs romipetas.⁊.c.paternaꝝ.⁊.c. illi q.ēt dicunt illi q accedunt ad pſentiā dñi pape.eo.ti.c.vnico.⁊.ij.q.vſ.arguta.

¶ Peregrini dicunt omnes qui nō ſunt de epiſcopatu ordinantis:ſiue ſint clerici:ſiue laici: ſm Goſ.in ſum.de cler. pereg.q: tales recipi non debent ab epiſcopo alieno ad ordines: vel digni tates:aut eccleſiaſtica ſacramenta: vt lxxj.diſt.per totū.⁊ in tit.de cler.pere. vnde clericus peregrinus eſt qui in alia prouincia ordinatur.

¶ Peremptorium dicit a perimēdo: eo qꝫ oīno pimat: vt terminus perēptorius vltra quē non daut vlteriores dilationes. Silr exceptio peremptoria dicitur q perimit actionē. Etiā dr citatio perēptoria:q: oēs alie citatiōes debent fieri anteq̄ aliquis tanq̄ contumax puniatur. Iudex tñ peremptoriā citationē vel peremptorium dictū extante cauſa ſtatim mittere pōt.⁊ idem operabitur quod alie tres citationes poſſunt operari.

¶ Peremptio.i.in totum extenuatio.l. qui hominem.ff.de adi.leg.

¶ Perfectum dicit qd oibus ſuis partibus conſtat.l.ſ.in prin.⁊ ibi gloſ.ff.de orig.iur.vel dr perfectū in quo adſunt que adeſſe debent.l.ſ.⁊ ibi not.C.de arbi. Aliquando dicitur perfectuꝫ ex ſola initiatione.vt.l.edificia.§.perfeciſſe.de verb.⁊ re.ſig.ff.

¶ Per not. Archid.xiij..q.ij.c.ebron.et Pau.de leaza.plene in clem.ſ.de ſum. tri.⁊ fide catho.⁊ Io.an.de ele.dudū. in ſi.ff.de verb.ſig.l.§.pernoctare.vbi dictio denotat perfectionem: vt habetur in.l.ſi tu.ff.de leg.ſ.

¶ Perfunctorie.i.obſcure:vel deceptorie.no.ff.qꝫ vi aut clā.i.aut qui aliter. vel.i.negligenter.xl.di.ante omnia.

¶ Perfuſorie.i.ambigue.ff.de euic.l.qui libertatis.§.ſed ⁊ ſi quis.

¶ Pergula eſt tugurium vel obumbratio frondoſa.⁊ ponitur in glo.§.contrahentes.c.ſ.de foro compe.lib.vſ.

¶ Perequator eſt qui homines ⁊ territoria perequat.i.valde equat:vel qui pdiū deſertū equa penſione (vt prius) aſſignat nouo poſſeſſori:vt.C.de cenſi.⁊ cenſito.⁊ perequato.in rub.lib.xſ.

¶ Perduelliones. Require. s. Crimē leſe maieſtatis.

¶ Peripſima eſt purgamentū vel cortex pomi vel piri. Vñ. Tolle peripſimam: ede pulpam:ſpernens arullam.

¶ Imo vero peripſima tos. declinat per tertiam:⁊ eſt neutri generis: ſcobem quiſquilias ac omnium rerum purgationem ſignificans.

¶ Periurus eſt q ſciēter trāſgreditur iuramentū qd cōtra iura ex certa ſcientia fecit.c.tua.de iureiu.ſi tñ aliqs falſum iurat ignorāter:nullo modo peccat.c.homines.xij.q.ij.ſi tamen licitū eſt id qd iuratur: veniēdo ↄtra peccat

Ayuntamiento de Madrid

moꝛtaliter:vt.c.ſi vero.⁊.c.querelã.e.ti.ſi autem illicitũ ſit:⁊ eius obſeruatio vergat in diſpendium ſalutis vel coꝛpoꝛis interitum: nõ peccat cõtraueniendo:licet peccet iurãdo.c.ſ.ij. et iij.xxij.q.iiij. Si tñ iuramentũ eſt indiſcretũ:tunc ſi ex ꝓpoſito ⁊ deliberatione fiat:moꝛtale eſt.c.qui ſacramento.xxij.q.iiij.ſed ſi iurat incaute vel ioco ſe:eſt veniale ſecundum Hoſtien.in dicto.c.tua nos.

¶Permitti dicitur aliq̃d tribus modis. Primo qđ nullo iure pꝛohibet. Secũdo qđ cõtra humanas cõſtitutiones indulgetur. Tertio illicitũ: vt magis illicitum vitetur:vt eſt glo. cum exemplis.in.c.omnes.diſt.iij.

¶Permutatio.ſm Goſ.eſt vni⁹ rei pꝛo alia vicaria pꝛeſtatio vel vicaria pꝛeſtatiõe mutatio. Et cõtrahitur (ſicut pleriſq; placet) qñ inter aliquos conuenitur:vt certa ſpecies pꝛo certa detur.C.eo.ti.qñ aſſeris. Si eñ conueniret vt certa ſpecies daret pꝛo incerta:vel econuerſo: non eſſet permutatio:ſed contractus innominatus.ſ.do vt des ⁊c.⁊ permutationis cõtractus ideo fuit inuentus: q2 ſepe poterat aliquis habere aliq̃d inutile ſibi vel parui cõmodi:qđ alteri multũ valere poterat:⁊ econuerſo. Et pꝛius ignoꝛabatur qualiter res vni⁹ alterius fieri poterat:ad quod inuentus eſt ille cõtractus permutationis.

¶Perperã.i.malitioſe: iniuſte:inique. l.cum querebatur.ff.de rei indic.⁊.l.q̃ interrogatur.ff.de interroga.actio. aliquando.i.per erroꝛem.l.ſi ancillã. §.fina.ff.pꝛo ſuo. Et quando dicatur perperam iudicatum:vide.l.ſi ſeruus que.ff.de libe.cauſa. Aliquãdo dicit perperam quod calumnioſe ⁊ ſine cã fit.l.ab executione.circa fi.C.quo.appel.non reci.

¶Perpetuum quãdoq; idem eſt quod generale.de elect.c.meſſana.⁊.c.vt circa.eodem titulo.libꝛo.vj. vt dicendo: edicto perpetuo (id eſt generali) pꝛohibemus.

¶Perpetuum dicitur illud quod nõ habet certũ finẽ.Ric.de ſ̃ncap.in lectu ris Barto.in.l.iuriſperitos.ff.de excuſa.tuto.

¶Perplexitas eſt conſtringens ⁊ ineuitabilis neceſſitas peccandi: q̃ ꝓuenit ex erronea voluntate:vt.c.ſ.in ſum.diſtin.xiij.vbi glo.bona. Etiam de dña inter moꝛtalia ⁊ venialia ponit ibidẽ exemplum de iudeis crucifigentibus Chꝛiſtum:⁊ ſi quis reſpondet querẽti inimicum ſi ſit in loco. Item ſi vir denegat vel reddat vxoꝛi debitũ petẽti. Et declarat ibi ꝙ null⁹ põt eſſe perplexus iter duo mala:⁊ ſic ꝑplexio eſt ſolum ad ſtultam opinionẽ alicuius. de hoc vide in.c.nerui teſticuloꝝ.xiij. diſt.vſq; ad finem diſt.

¶Perpenſus id eſt perfecte penſatus:⁊ deliberatus.de pac.c.vltimo.circa medium.libꝛ.vj.⁊ ſic dicitur in pꝛoemio clemen.iuris ſanctio perpenſa ; digeſta conſilio.

¶Perſone quedam dicũtur pꝛiuate impꝛopꝛie. vt ille que ſunt exempte a iure communi:vt diſt.iij.pꝛiuilegia. vbi dicitur quod pꝛiuilegia ſunt leges pꝛiuatoꝛum. Quedam vero dicuntur ꝓpꝛie pꝛiuate:vt illi qui non habent dignitatem.iij.q.v.qui cõtra. Vñ clerici nõ dicunt pꝛiuate perſone: cum habeant dignitatem:id eſt oꝛdinẽ eccleſiaſticũ:in.c.pꝛiuilegia.pꝛealle.⁊ diſt. iij.qui ꝑ.ſecundum Ioan. Item ſecũdum Alanum quedã ſunt perſone publice que ſunt in officio publico:vt tabellio:index baliu⁹. Alie pꝛiuate que non ſunt in officio publico.

¶Periurium pꝛopꝛie dr quãdo aliq̃s iurat cõtra canonica ſtatuta: vel temerarie. Et dr multipliciter. Pꝛimo falſa iuratio q̃ ſi ignoꝛãter adhibita omni diligentia facta fuerit: nullum peccatum eſt.xxij.q.ij.homines. Scđo dicitur tranſgreſſio liciti iuramenti.⁊ ſic eſt moꝛtale.vt.ſ.q.ſ. quicũq;. Illicitũ autem ſcienter iurans peccat ſed non cõtraueniẽs. Tertio dicit indiſcretũ iuramentũ:⁊ eſt veniale.xxvj.diſt.§. criminis.in fi. Quarto dicit mẽdaciũ iuramẽto firmatum: ⁊ ſemper hoc eſt moꝛtale.xxij.queſti.ij.quod ait. Et eſt crimen adeo magnũ ꝙ cleric⁹ periu

Ayuntamiento de Madrid

rus:ab officio ⁊ beneficio ſuſpēdi debet.c.peruenit.de fideiuſſo.c.inter dilectos.de exceſſi.prela.et.c.querelam. de iureiurand.

¶ Perſonalitas ſignificatur per has dictiones.tu mihi:ego tibi:cū alio ſignificato qđ probabiliter cōcluditur:et ſi nullo modo cōcludaſ:tunc eſt imperſonalitas:que actū viciat:prout ratio dictat.verbi gratia:ago ꝙ ꝯſtituas te mihi ſoluturū debitū mihi a titio:rñdens imperſonalr̄ dicēdo.Satiſſiet tibi ab illo:vel ſimplr̄:ſatiſſiet.Hec imperſonalitas ſignificat te nō cōſtituere mihi ⁊ ꝙ nulla ſit obligatio.l.ſi qñ. C.de cōſtit.pecu.Ratio:qꝛ hec verba non ſignificant aliū obligari.nā alius aliū obligare nō poteſt:nec veriſimile eſt quem iactare ſuū.l.cū de indebito. ff.de ꝓbat.facit.l.arrianus.ff.de actio. et obli.vbi non fit facilis interpretatio pro obligatione.et.l.ſtipulatio iſta.§. ſi quis ita.ff.de ver.obli.Nam cōiter quis ſibi acquirere cupit:ideo veriſimiliter ſtipulans vult acquirere ſibi: quare licet quis dicēdo:ꝓmittis decē nō exprimat verbū mihi vel tibi:⁊ aliter rñdeat:non dicendo tibi:tñ verba mihi:⁊ tibi supplētur:⁊ ſufficiēter intelliguntur ꝓpter cauſam dictā:vt in l.in ſtipulatio.ꝑall.Itē ſi quis ſtipulatur decem dari ſibi:⁊ alter rñdet dari: ſed nō dicit a me:valet ſtipulatio.l.fin. §.ſi.ff.ſi cer.pet.⁊.l.illa ſtipulatio.ff.de ver.obl.⁊ eſt ſenſus ꝙ dabiſ per ipſum promittentē vel per aliū:quia hoc ſignificat illud verbū imperſonale paſſiuum dari.Ex quo ſequitur ꝙ nō eſt obligatus ad dare:ſed teneſ ad factuꝫ per qđ detur:ſecus in illo qui ꝓmittit dare:qꝛ tenetur rem accipiētis facere: quia hoc verbum importat ꝙ ipſe dabit.Et ſi diceres:heres qui iuſſit facere ꝙ titius centū habeat:tenetur per ſe dare.l.ſi heres.ff.de lega.j.ergo ⁊ in propoſito promittens dari:debet per ſe dare.Rñdetur ꝙ hoc verbum habeat:ſoluit hoc cōtrariū qđ ſignificat iure dominij:ſed ex promiſſione non transfertur dñium:ergo ⁊c.Itē ſi teſtator legauit titio ſeruos quos ipſe teſtator manumittere nō poterat:vt manumitterentur:manumitti non pñt. hec imperſonalitas ſignificat ꝙ legatarius ſeruos non habebit:ſed remanebunt penes heredeꝫ:vt.l.ſi quis.ff. de legat.iij.Secus ſi diceret vt manumitteret:qꝛ tunc remanerēt penes legatarium.l.ſi quis eum quem.ff.de cōditio.⁊ demon.Ratio:quia ex ſignificato verbi perſonalis imponitur onus legatario:vbi ⁊ ſi nō tenet onus:emolumentum tamen penes eum remanebit:⁊ ſic de alijs.

¶ Perſuadere eſt plusꝗ̃ compelli ⁊ cogi ſibi parere:vt.l.j.§.perſuadere.ff.de ſer.corrup.

¶ Perſuaſor a mandatore in quo differat.Bar.in.l.nō ſolum.§.ſi mandato meo.ff.de iniurijs.

¶ Pertinere ad nos dicuntur que ſpectant ad nos aliquo titulo:non cauſa pignoris:⁊ que noſtra nō ſunt:ſed eſſe poſſunt.l.verbum pertinere.ff.de verborum ſignificatio.

¶ Pertinacia in malo:perſeuerantia in virtute dicitur.Naꝫ pertinax dicitur valde tenens vel imprudēter:durus: irreuocabilis:indocilis ⁊ obſtinatus: ſecundum Joan.andr.in clemen.j.de ſum.trinita.

¶ Petitio hereditatis oībus illis cōpetit qui iure veteri vel nouo heredes ſunt vel fiūt cōtra poſſeſſores:vel qui pro herede poſſident:nec pñt dicere quare poſſidēt:veteri iure:veluti.xij. tabulaꝝ:vel ex teſtamento:nouo iure: velut ex ſenatuſconſulto.Qui vero cū titulo poſſident hereditatē:non tenētur petitione hereditatis:niſi in trib⁹ caſibus:vt ſi venditor nō appareret:vel modicus diſtraxit:vel de ꝓtio nō eſt factus locupletior:quibus caſibus vtilis petitio hereditatis liberis cōpetit cōtra teſtamentū parentū:⁊ parentibus contra teſtamentum liberorum: et fratri cōtra teſtamētum fratris qui turpem perſonam inſtituit heredem. Hec aūt de inofficioſo vtilis eſt:quia cōpetit ꝑ tēpora aditꝰ hereditatis vſq; ad quinquēniū exheredato non dño contra ſcriptum heredē aditione iam

Ayuntamiento de Madrid

factum dominum.

¶ Petitio hereditatis fideicõmiſſaria competit ei cui fideicommiſſaria hereditas reſtituitur ex ſenatuſconſulto trebellia.

¶ Petitio hereditatis poſſeſſoria (que dicitur bonorum poſſeſſio intra annum vtilis) datur emancipatis vel ſuis heredibus intra centũ dies: ceteris vſq ad. xxx. annos perdurat. inſtit. de bo. poſ. §. liberis.

¶ Pyctacium eſt ſcriptura cõtinẽs petitionem alicuius. c. pyctaciuꝫ. iij. q. iij. vel dicitur breuis ſcriptura que in tuſcia dicitur apodiciũ. C. de erog. mili. anno. l. actuarij. lib. xij. ꝛ glo. in. c. ſi ꝗs papa. lxxix. diſtin.

¶ De P ante h.

¶ Philanthropum idem eſt qꝺ ſalariuꝫ.

¶ Philateria dicũtur charte in quibus continentur incantationes. xxvj. q. v. in principio.

¶ Phitones ſunt incantatores vel diuinatores: dicti a phitone qui fuit autor diuinandi.

¶ Phyſis grece idẽ eſt quod natura latine: ꝛ idẽ intelligitur in verbo omnimodam: vt in cle. j. de fo. cõpe. Sed an poſſidens eccleſiam pleno iure poſſit eius bona cõuertere in vſum propriũ. Et dicitur ꝙ non in glo. verbi ad menſam. in cle. j. de exceſ. prela.

¶ De P ante I.

¶ Piger et tardus differunt: piger enim eſt incipiendo: tardus vero perficiendo. l. ſi quid venditor. circa principiũ. ff. de edil. edic.

¶ Pignus eſt res mobilis vel ſe mouens apud creditorem a debitore tradita ꝛ collata ad preſtandũ ſecuritatẽ de ſoluendo debito: vel adimplẽdo ꝓmiſſo vel ſic. Pignus eſt res obligata ꝓ debito ad ſecuritatem creditoris: ꝛ dicit a noie pugnus: quia pugno vel manu traditur: ꝛ conſiſtit in re mobili ꝓprie ꝗuis hypotheca ſit ꝓprie obligatio rei immobilis. Et dicit hypotheca ab hypo qꝺ eſt ſub: ꝛ theſis poſitio: quaſi ſuppoſitio. Item pignus ſm Papi. eſt qꝺ datur ꝓpter rem creditã: que dum redditur ſtatim pignus aufert: cuius poſſeſſionem ad tempus ſolum cõſequitur creditor: ceterũ dñium penes debitorẽ eſt. Et ponit ipſe differẽtiam dicendo. Pignora natorum dicuntur pignera rerum: ſubdẽs. Sed vtraq confundit autoritas doctorum.

¶ Pignus pretorium dicitur illud quod alicui a iudice datur pro maiori ſecuritate rei petite ꝛ adiudicate. vide. l. ſi decreto. C. qui po. in pig. ha. ꝛ. l. j. C. de preto. pigno.

¶ Pignus cõmitti eſt in eum ſtatũ peruenire: vt debitor dominiuꝫ pignoris amittat: verbi gratia: tradidi vel mutuaui tibi pecuniã ſub pignoris conditione: vt niſi ſtatuto die pignus luas vel redimas: debitum ſoluẽdo: quod ipſum cõmittatur. i. amittatur.

¶ Pignus eſt duplex: ꝓtoriũ: ꝛ iudiciale. Pretoriũ eſt qñ mittitur actor in poſſeſſionem ꝓpter cõtumaciã rei in non comparendo ante lit. conteſt. vel poſt. Sed pignus iudiciale cõſtituitur qñ poſt ſniam mittit actor in poſſeſſionẽ ob victi cõtumaciam in nõ ſoluendo: tunc eñ victor ſtatim acquirit naturalem ꝛ ciuileꝫ poſſeſſionẽ. de hoc no. per doc. in. c. cõtingit. de dolo ꝛ cõtu.

¶ Pignus luere. i. redimere: ſicut dicimus luo penam: ꝛ luo peccatum: nam peccatuꝫ ſoluit pena: qui eñ crimine tenet: obnoxius eſt pene. Et quaſi pignus a priſtina liberet obligatione. vide. ff. quib. mo. pig. vel hyp. ſol. ꝑ totũ. et. C. de luitione pignorum. per totum.

¶ Pignorare eſt rem aliquam pro debito obligare creditori: vt ſecurior ſit de ſolutione debiti: vel eſt facere cõtractum ſic dictum.

¶ Pignoratitia actio. Require. I. Actio pignoratitia.

¶ Piſtores olim dicebantur faciẽtes panem palatij: qui iuberant comiti horreorum: vt. C. de piſto. li. xj. ſin Accur.

¶ Piſcina locus dicitur pro nutriendis piſcibus ꝛ conſeruandis piſcibus deputatus: vt quãdo placuerit domino: de ipſis

Ayuntamiento de Madrid

de ipſis capiat.

¶ Pileus dicitur a pilis: quia pilos capitis tegit et ſtringit: ſecundum Jo.and.in cle.ij.de vita et hone.cle. poteſt etiam dici a pilis: quia de pilis factus eſt.

¶ De P ante L.

¶ Placere.i.arbitrari ſecundum voluntatem ratione regulatam: et eſt actuʒ ponere in placentia: vt in arbitrio: vt in.l.thais ancilla.§.ſorore.ff.de fideicō.liber.vbi relicta libertate ſi heredi placeret: inſpicitur quod bono viro placeret: et per hoc deciditur queſtio: pone conduxi famulū vſque ad annū: pacto appoſito quod ſi mihi diſpliceret intra annū poſſem ipſum expellere: ſcʒ ex cauſa ex qua vir bonus expelleret: ſed ex vſu cōi intelligendi ſignificat merā voluntatē: et forte idē de iure ſcripto per.l.ex placito.C.de re.permu. Ratio: quia certum eſt quod placitū ſignificat ibi voluntateʒ faciendi.§.pe.inſti.de cōtrahen.emp. vbi recipitur pro mera voluntate: ſed nō obſtat.§.ſorore.preall. quia ibi ſignificat arbitriū ratione ſubiecte materie: ſcilʒ libertatis vt facilius valeat. Item paria ſunt actuʒ ponere in alterius libito vel voluntate.l.fideicōmiſſaria.prope prin.ff.de fideicō.liber.in verſi.ſed et ſi ita ſcriptum.vbi eſt idem dicere: lego libertatē ſi heres voluerit: vel ſi ei libuerit.

¶ Plagiarij ſunt qui liberos homines ſeducunt vel ſeruos alienos ſurripiunt et vēdunt a plaga maris vbi quis ſeruos vel liberos furtim ſubreptos vendit piratis et barbaris.C.ad.l.falci.de plagia.l.fina.

¶ Plagium eſt plaga vel dolor que parētibus vel dn̄is infertur de ſurreptione filiorum vel ſeruorum ab ipſis plagiarijs. Aufertur enim dn̄is vel patribus per tales facultas filiorum vel ſeruorum: et dicitur a plaga: quia eſt magna plaga patri vel dn̄o ſecundum glo.rub.C.ad.l.fauiam.de plagiarijs.

¶ Plagiarius (alias plegiarius) etiā eſt idem quod fideiuſſor: vt in.c.venientes. de iureiurand.

¶ Placet: licet videatur importare omnimodam voluntatem proferentis; tamen includit arbitriū boni viri.l.thais.§. ſorore.pall. Nam licet dicam: faciam quecū que tibi placent.intelligitur tamen iuxta arbitrium boni viri.l.ſi ſic.ff.de legat.j.vbi per Bartol.et not.in.c.de quouultdeo.de indi.

¶ Pleno iure exponitur.i.quo ad temporalem et ſpiritualem iuriſditionem.c. conqueſtus.de fo.cōpe.et hoc ſi concedens habet poteſtatem vel iuriſditionem vtranque.in.c.quoniam.de priuil. et.xvj.q.ij.c.j.

¶ Plenum dicitur cui nihil deeſt: vel plenum.i.merū.l.fideicōmiſſa.§.quāque. ff.de leg.iij.vel plenum.i.validum.l.ſi de meis.ff.de arbi.vel dicitur vbi non eſt aliqua exceptio.c.vera.de conſecr. diſt.ij.et.c.ieiunium.lxvj.diſt.

¶ Plebiſcitū eſt quod plebeio magiſtratu: id eſt tribuno interrogante an oībus placeat: plebs inſtituit: dictuʒ quaſi a plebe ſtatutū: orta enim inter plebē: et maiores ciuitatis romane diſcordia: plebs ſibi leges conſtituit: que dicte ſunt plebiſcita: vt.ff.de ori.iur.l.ij.§.biſdē. Reliqui vero hoc eſt populus cū ſenatoribus et patritijs ius ſibi cōſtituerūt: quod dicitur lex populi antonomatice.i.per excellentiā: ſecundum Iſid.li.v.dicunt plebiſcita eo quod plebs ea ſciat: vel quod ſciſcitatur et rogat: vt fiant.diſt.ij.plebiſcita.

¶ Plerumque.i.regulariter.in inſtitu.de leg. patr.tut.in fi.cum gloſ.impropriatur. ff.cōmo.l.ſi is qui.§.fi.

¶ Plebs differt a populo: vt ſpecies a genere: quia populus continet minores et maiores nobiles et ignobiles: plebs vero tantū minores: et inde plebiſcitū id eſt a plebe ſtatutū.inſti.de iur.nat. gen.et ciui.§.plebs autem.

¶ Plus petitio eſt ſolius offerentis promiſſio.ff.eo.ti.l.iij.vel eſt plus et aliter quam pactum ſit exactio. Et fit quatuor modis: vnde plus petitur cauſa: vel tempore re que: loco que: vt not.in.c.j.de plus peti.

¶ Plus ſub ſe minus cōtinet: vbi gratia licet patri vel marito occidere adulterum cum filia vel vxore deprehēſum:

Ayuntamiento de Madrid

per hoc ſignificatur ꝙ etiã licet vulnerare: vel iniurijs afficere. l. nec in ea. §. ius occidẽdi. ff. ad. l. iul. de adulterijs. quia plus eſt occidere ꝗ̃ vulnerare vel iniurijs afficere: q2 illa continentur ⁊ ſignificanꝰ ſub verbo occidere. Itẽ iudex defert iuramentũ in litem: ⁊ taxat vſq; ad certam quãtitatem: tñ licet ei cui defertur iurare in minori quãtitate. l. videamus. §. pe. ff. de in litẽ iurando. Itẽ vendidi vinu3 qđ eſt in dolio: appoſita eſt dies in qua vinum tollere debes: non tollis: vel die nõ appoſita: te interpellato ⁊ expectato ſufficiẽter: non tollis. indigeo dolio: q2 ſunt vindemie. dicit textus ꝙ licet mihi totu3 vinum effundere: et tñ non licet tantum partẽ vini effundere. l. ſ. §. licet. ff. de pericu. ⁊ cõmo. rei vend. quia effundendo tantum partem de dolio: ita parum me iuuare poſſet ac ſi nihil effunderem: ⁊ ideo ratio non dictat tantum partem effundendam: ergo ſi partem tantũ effudero obligoꝛ emptoꝛi. ſi totum effundam nõ teneboꝛ: licet rogatus poſſim bene dimittere partem. Et ſic de alijs.

¶ Pluralis locutio plura ſignificat duorum tñ numero contenta eſt. c. pluralis. lib. vſ. de reg. iur. Qñq; antẽ plura ſignificat geminatiue in ſuas ſingulares: ſic ꝙ quelibet ſingularis in vno ſolo verificatur. Qñq; autem non geminatiue ſic ꝙ vna ſingularis per ſe nõ attendiꝰ: ſed ipſa pluralitas ſimul: put ſingulare cõcludit vel quodlibet aliud pꝛobabile mediũ. verbigratia teſtatoꝛ dicit. Lego ſtichu3 ⁊ titiũ ſi mei erunt cũ moꝛiar: tunc altero alienato: et altero non: iſte nõ alienatus poteſt peti a legatario. Licet eñ ſermo pluralis ſit: opoꝛtet tñ accipi ac ſi ſeparatim dixiſſet: ſi ſtichus meus erit cum moriar: et ſi titius meus erit ⁊c. vt. l. falſa. §. ſi. ff. de condi. ⁊ demon. Ratio Bar. q2 hec ſeparatio reſpicit diuerſos effectus ⁊ ſeparatos. i. dñium legatarij in quolibet: et quia ſunt duo ſerui diſtincti: ita duo noĩa diſtincta et ſeparata: et ſic ſeparati effectus. Etiã ideo quia legaui quẽlibet noĩatim: ⁊ ſic refertur ad quemlibet diſtincte: ⁊ hoc ex fauoꝛe legati ⁊ teſtamenti. Sed ibi teſtatoꝛ duobus impuberibus inſtitutis filijs ſuis dicit: ſi vterq; impubes deceſſerit: titium ſubſtituo: tunc ſi vnus moritur impubes: ſubſtitutus nõ admittitur: imo vt admittatur: requiritur vtrunq; decedere in impuberi etate. l. penul. C. de impuber. ⁊ ali. ſubſti. Ratio Bar. eſt ex dictione vterq;: que eſt collectiua. Alij tñ dicunt quod fauoꝛe inſtitutionis dictio collectiua ſumiꝰ diſtributiue. l. hoc articulo. ff. de here. inſti. modo oĩs ſubſtitutio eſt cõditionalis inſtitutio. ergo ⁊c. et ſic Bar. in l. heres. §. cum ita. ff. ad trebel. dicit qđ in. d. l. pe. vno filio moꝛiẽte impubere: remanet alter filius teſtatoꝛis: qui ex pꝛeſumpta voluntate excludit extraneum ſubſtitutũ. arg. l. cũ acutiſſimi. C. de fideicõ. ideo vno moꝛiente impubere: non exiſtit conditio ſubſtitutionis: ⁊ ſic de alijs exemplis.

¶ De P ante O.

¶ Podagra eſt egritudo. C. de mune. l. a muneribus lib. x.

¶ Pondus differt ab onere: q2 pondus dicitur quoddam leue: ⁊ quoddã graue. vnde diciꝰ: pondus meum (id eſt coꝛpus) ego fero quocunq; venero. Sed onus dicitur quia ſemper onerat et depꝛimit.

¶ Polia qd ſignificet apud Vlpia. in. l. ediles aiunt. ad fi. ff. de edil. edic. ⁊ vñ deducatur: ſepe queſitũ eſt. Equidem puto poliam idẽ eſſe quod equitium: hoc eſt equoꝝ mandra: ſeu armẽtum equinum: deſcendereq; nõ a pluralitate (vt voluit Accurſi.) ſed potius a greco nomine polos qđ pullũ ⁊ maxime equinum ſignificat: vnde polodaxein eſt equos domare.

¶ Pollicitatio in inſtrũ operaꝰ effectum pacti ſimplicis: vt inſtrũm aliquid operetur. ita ſinglr Bal. in. l. ſ. verſi. item oppo. C. de do. ꝓmiſ. ⁊ pꝛo ſingu. citat Bal. nouel. in trac. dotis. in pꝛimo pꝛiuilegio. vj. partis. in. ij. col. vbi dicit ꝙ l3 a ſe ex mera pollicitatione nõ poſſit

agi etiam de iure canonico: tñ nõ pc. ꝓpter fomentũ instrumẽti. Catellianus cotta in dictione pollicitatio.

¶ Pollicitatio eſt ſolius offerẽtis nuda promiſſio. l. pactũ. ff. de pol. ⁊. l. ſciendum. §. j. ff. de edil. edic. aliquando eſt nuda promiſſio. l. pollicitatione. C. de dona. ante nupt.

¶ Pollinctores dicebant curatores cadauerũ: de quibus Plautus in prologo penulli. Eorum (inquit) alter viuit: alter eſt mortuus: ꝓpterea apud vos dico confidentius: quia mihi pollinctor dixit q̃ eũ pollinxerat. de his expreſſe ſenſit Ulp. in. l. quicũq;. §. idem ait. ff. de inſti. act. dũ inquit ſeruum pollinctorem habuerit: iſq; mortuũ ſpoliauerit: licet alij aliter: ⁊ minus recte.

¶ Pontones dicuntur quedam naues. Unde dicitur. Si pontonibus traijciatur. i. mare trãſfretetur: vel nauib9 tranſeatur.

¶ Pontifices olim dicebantur imperatores. xxj. diſt. cleros. l. diuit. vj. de capitulis.

¶ Pontificale eſt ornamentũ epiſcopale: ⁊ ſecundum Hoſt. eſt autenticũ: ille liber: vt de ſeruis non ordi. c. conſuluit. ⁊ no. Jo. an. in cle. vnica. de iureiur.

¶ Porcari9. i. ſuarius. reqre. j. ſuarius. ⁊ dicebant olim q̃ cuſtodiebãt porcos ciuiũ vrbis romane in paſcuis: ⁊ excuſabant a munerib9 ſordidis. vt in. c. de ſua. ⁊ ſuſce. l. j. lib. xj. ſecundum Accur.

¶ Portorium dicitur quedam preſtatio q̃ datur pro nauiũ applicatione: ſeu ſtatione ⁊ mercatione quacũq; facta i portu. Unde differũt pedagia ⁊ guidagia ⁊ ſalinaria. Require quodlibet ſuo loco: ⁊ iſta omnia dicunt portoria. C. de vect. ⁊ cõmiſ. l. iij. ⁊. c. ſuper quibuſdã. de verb. ſig. in glo. vj.

¶ Poſitio ſecundum Hoſ. eſt dictũ qđ loco interrogatiõis ponebat olim. hodie de plano ponit: ⁊ poſitiue ſit: ſicut olim interrogatiue fiebat. v. g. ſi volebã te cõuenire hereditario iure tunc ſic dicebã. Dñe iudex interrogetis hũc an ipſe ſit heres talis ex qua parte ſit heres. Hodie vero ſic dicetur. Pono te eẽ heredẽ talis. Item pono ipſum ex aſſe heredem. ſ. extitiſſe. Sed quia hodie ſimpliciter fiebant ſeu fiũt interrogationes ſup poſitionib9: igitur aliter deſcribitur a Spec. eo. ti. ſic. Poſitio eſt breuis verborum formula mentem ponẽtis continens ad veritatem eliciendã concepta. Et habuit hoc verbũ ortũ non ſolũ ex vſu dominorũ dñi in cauſis inolito: ſed ex antiqua. l. ff. de leg. iij. l. offidius. §. ex his diuerſo. ibi pone inquit. Poſitio igitur nihil aliud eſt q̃ dictũ de credulitate aſſerta in vim preſtiti iuramenti: faciens ad ꝓbationẽ aut ipſam adminiculans habẽs annexam interrogationẽ aut iudicis, ſupletionẽ. arg. in aut. de his qui ingre. ad appel. §. ñ. col. v. ſic dicta ex cõmuni conſenſu: non tñ ſine ratione. ff. de ſupel. leg. l. labeo. iuncta vt partes exponerentur probationibus ⁊ ne fatigentur laboribus ⁊ expẽſis: vt. §. ñ. preallег. vel poſitio dicitur dictum facti nondum ꝓbati: per articulos rite diſtinctum: loco probationis ꝓpoſitũ: ſpectans directe vel indirecte: ſimpliciter: vel adminiculatiue ad intentionẽ ponẽtis quod intendit probare ponẽs per cõfeſſionẽ aduerſarij ſui vel eius procuratoris. arg. de ele. dudũ. ij. de teſti. preſentiũ. de confeſ. ſtatuimus. lib. vj. nec debet poni niſi hoc qđ eſt facti. ff. de dote p̃le. l. j. C. de legi. l. leges. vnde que vocant poſitiones in curia eccleſiaſtica dicunt articuli in curia ſeculari: et differunt a rationibus: quia rões ſunt iuris ſed poſitiones vel articuli ſunt facti. Itẽ poſitiones differũt ab interrogationibus: licet tam poſitiones q̃ interrogationes fiãt: vt per confeſſionẽ aduerſarij releuetur ponens ab onere probandi: quia poſitiones fiunt aſſertiue ⁊ a parte: ſed interrogatiões fiunt interrogatiue: ⁊ a iudice: ⁊ ad poſitiones debet rñdere pars: nõ aduocat9: ⁊ quandocunq; ſunt faciẽde ꝓbationes fieri poſſunt poſitiones: ſiue ante litem conteſtatam: ſiue poſt. de hoc vide gloſſ. in cap. j. de confeſ. lib. vj. que plures ponit concor. ⁊ alleg. cũ exemplis. De poſitione ante litẽ conteſt. et etiã poſt: ſcilicet de exceptiõe ꝓ actore

Ayuntamiento de Madrid

ſit excõicatus ponit reus hoc mõ: pono φ ꝑcuſſiſti talẽ in tali parte corporis tali loco/tali die: talib9 pñtib9. Itẽ turbatus ex tali cã: animo iniuriandi illũ qui tunc erat cleric9 ꝛ erat in poſſeſſione clericat9: ꝛ ſciebas eũ clericũ eſſe. Itẽ vidiſti eũ coronã hñtem ꝛ tõſurã clericalẽ deferentẽ. Quib9 ꝑ actorem cõfeſſatis ꝓbãda non excõicatio ante lit. ↄte. ſ3 poſt lit. ↄteſta. ¶Pono φ petã aliquẽ ab eccleſia quam ↄ iura retinet remoueri: dicã pono iuramento qđ h3 ꝛ poſſidet eccleſiam ſancti. M. Item φ h3 ꝛ poſſidet eccl'iam ſcti. P. Ite3 quel3 eax h3 curã animax: ꝛ eas poſt conſiliũ acquiſiuit. Hoc cõfeſſato ſuccumbit reus: niſi diſpenſationẽ vel iuſtã cãm oſtendat. Item debent fieri poſitiões ſuꝑ cõtentis in libello. Et nota φ multiplices ſunt poſitiones. Una dr poſitio ꝑtinẽs: ꝛ ad talem coget iudex rñdere: vt i. c. pñtium. de teſtib9. li. vj. ꝛ ſi dubiũ eſt an pertinẽs ſit vel ne/inclinabit ſe iudex ad id qđ veriſimili9 eſt: ꝛ in dubio tutius eſt φ faciat rñdere: vt de cõfeſ. c. ſtatuim9. li. vj. ff. de interro. actio. l. de etate. §. ex cã. ꝛ. l. vbicũq3. e. ti. alia eſt poſitio impertinens: cui nõ cogit q̃s rñdere. Itẽ quedã eſt negatiua poſitio: ꝛ talis d3 admitti: q2 verbis affirmatiuis ponẽda eſt. Nã negatiua non probat: ꝛ id qđ ponit ſi negat: ponẽs ipſum ꝓbare h3. ff. de proba. l. ij. C. eo. ti. l. actor. ꝛ de proba. q̃m ↄ falſam. Fallit q̃ñ alias ꝙ per talem poſitionẽ probari non poteſt. c. ſtatuimus: pꝛealle. vel ſuꝑ facto ꝑgnanti/vbi indirecte ꝓbat. c. ex tenore. de reſtit. ꝛ. C. de ↄhen. ꝛ cõmittẽ. ſtipu. l. optimã. Itẽ poſitio que nõ releuat ponente3: vel ei nõ prodeſt: non d3 admitti: q2 nõ d3 quis ad ꝓbandũ id admitti qđ probatum ei non prodeſſet. l. ad ꝓbationem. C. de ꝓba. c. dilecti. de except. Item poſitio que non facit ad cãm: vel que nõ ſuꝑ re de qua agitur in libello: vel ſuper eo qđ repellat agentem: ſi ꝓponitur ex parte rei dicitur impertinẽs ꝛ nõ eſſe admittẽda. Item poſitio que dependet ex alia que fuit negata: vel conceſſa: non eſt admittenda: q2 ſuꝑ ea nõ eſt amplius querendũ. arg. ff. nau. cau. ſtab. l. l3. ne rñſioni ſit contraria: ſicut nauta ventis ↄtrarijs nauigãs: vt in aut. de his qui ingre. ad ap. §. ſ. col. v. ꝛ i. c. ꝑ tuas. de proba. l. gñaliter. C. de non nu. pec. Item poſitio implicita non debet admitti propter periculum periurij. Et ideo debet diuidi vt certum ꝛ verum reſpondeat. arg. ff. de interro. act. l. de etate. §. qđ autem. ꝛ. §. nihil. q2 etiã iudex cauere d3 ne ſit autor periurij. C. ſi aduerſus venditio. l. ſ. c. ſi vero. de iureiur. C. de indi. vidui. tol. l. ij. Itẽ nota φ effectus poſitionũ eſt φ qui eas confitetur habet pro conuicto. C. de confeſ. l. vnica. §. ſ. ꝛ poſitionibus non reſpondens habetur ꝓ confeſſo. c. ff. de iur. calũ. de confeſ. poſt prepoſitu3. lib. vj. Item poſitionibus vbi iuratu3 eſt de veritate nõ põt rñderi per ꝓcuratorẽ: niſi ſit cã vniuerſitatis vel conuentus. c. preſentium. de teſti. pꝛealle. c. paſtoralis. cum ſua glo. de iudi. Ite3 poſitionum vtilitas eſt: q2 aliq̃ñ qđ directe negatur: indirecte cõcedit in toto vel in parte: vt de iureiur. c. cum in poſitionibus. lib. vj.

¶Pollicitatio eſt ſolius offerentis promiſſio. ff. de pollicit. l. iij. ꝛ differt a ſtipulatione ꝛ a pacto: qđ eſt duox conſenſus atq3 conuentio.

¶Poſſeſſio ſm Azo. C. de acq̃ ꝛ retinẽ. poſ. eſt corpalis rei detẽtio: corporis: ꝛ animi ꝛ iuris adminiculo cõcurrente. vel ſic. eſt ius quoddã quo aliq̃s rẽ corporalẽ vere in ptãte h3. Et dr corporalis rei: ideo q2 ſola corporalia poſſidẽtur: icorporalia aũt dicunt quaſi poſſideri ꝛ quaſi tradi ꝑ patientiã ꝛ vſu3. Nã incorporalia nõ pñt corporaliter apprehẽdi: ſicut iura ꝛ ſeruitutes: ꝛ iõ nõ poſſident. c. ↄqueſtus. de fo. cõpe. in gl. ff. de vſuca. l. ſequit. §. ſi viã. ff. de acq̃ poſ. l. iij. in prin. ꝛ tñ preſcribunt. c. cũ eccleſia. de cau. poſ. Ideo regula in ſexto dicit. Sine poſſeſſiõe preſcriptio non procedit: ꝛ debet intelligi ẽt de q̃ſi poſ. ꝛ ibi hoc no. Itẽ impoſſibile eſt plures eandem eccleſiam: vel beneficium in ſolidũ poſſidere. c. licet. de

Ayuntamiento de Madrid

pba.de elec.vt quis duas.lib.vſ.cle.ſi duobus.vt lite pen.vbi gl.vide etiam in.c cũ veniſſent.de pcur. Et ideo bñ dr detẽtio: qr res naturaliter teneť ab eo qui corporaliter inſiſtit ei. Item dr corporis animi & iuris: quia hec tria vt qs vere dicať poſſidere: concurrere debẽt ſ.act9 corporis: affectus animi & adminiculum iuris.nam opus eſt, vt quis corpore adipiſcať: vel ſaltẽ ocu lis. Sufficit eñi plerumqꝫ viſus oculorum: & animi affectus cũ volũtate tradẽtis: qr ipſe animi affect9 neceſſari9 eſt: non autem per ſe corpore aut per ſe animo poſſidetur: qr certum eſt poſſeſſionẽ ſolo aio amitti: puta ſi quis ſe poſſe repelli ſuſpicetur. Item oportet ꝙ ius approbet: nam lʒ quis ſacre rei vel religioſe corpore & animo inſiſtat: non tamen de iure poſſidet: quia res ſacra vel religioſa nec ab ignorãte nec a ſciente poſſidetur. Et dicitur poſſeſſio quaſi pedum poſitio.

¶ Poſſeſſionum alia eſt iuris tãtũ: alia facti tñ: alia facti & iuris ſimul: et hec interdũ habet plus iuris min9 facti: interdũ ecõuerſo: vt no.de conceſ.preben.cũ noſtris.&.C.de acqui.poſſeſ.l. ſ. Itẽ Hug.de porta rauennata differentiã poſuit inter poſſeſſionẽ vacuã: & vacuantẽ: vt in gl.ij.C.vnde vi.l.fi.& Jo.ibi reprobat.& ſic gl.cõcludit ꝙ nõ differũt. Sed vacua ſiue vacãs eſt que a nemine poſſidetur aio vel corpore ppter longũ tempus: vel ppter obliuionẽ ex longo tempore. Et nota ꝙ ſi qs ppria autoritate poſſet igredi poſſeſſionem alicuius rei & accedẽdo ad iudicẽ ab eo impetrat licẽtiã ingrediẽdi: talis p ſtatutũ: ſi oppoſitũ caueať nõ puniť: qr potuit ſine autoritate iudicis: ergo multo magis cũ eius autoritate ingrediť. hoc colligiť ex gl. & ſic. in trãſitu.§.multis modis.iſtituta de libe. Itẽ poſſeſſio ciuilis qñqꝫ reqeſcit ſuper naturali. vt ſi tu poſſides noie meo: vel precario a me. Qñqꝫ non requieſcit: vt in vſufructuario meo qui naturalẽ hʒ poſſeſſionem ex iure: ſed ego dominus habeo ciuilem rationẽ dominij nõ requieſcẽtem in naturali vſufructuarij.

¶ Fiduciaria poſſeſſio dr teſte Budeo in annota.ad pandec.ad.l.ij.de origi. iur.quã ſub manu regia poſſidere vocãt quaſi fide data acceptaʒ a fiducia dictã: quaſi dicas depoſitariã: quaʒ ſi cã ceciderimus: reſtituere debeam9.

¶ Poſſeſſor bonoꝝ. Require.s̄.bonorũ poſſeſſor: vt fili9 emãcipatus vel agnatus: q̃ dicũť bonorũ poſſeſſores ex bonoꝝ poſ.edictali & decretali.nã ſtatim vt habent edictam & decretã poſſeſſionẽ: ex hoc habẽt interdictũ decretum ad hoc vt cõſequanť hereditatis poſſeſſionẽ. Differũt aũt heres & bonorũ poſſeſſor.vt.s̄.bonoꝝ poſſ. vñ aditis hereditatibus heres nõ deſiderat autoritatẽ iudicis: ſed bonorũ poſſeſſor requirit autoritatẽ & patiẽtiã iudicis. inſti.de bo.poſ.§.quos autem.

¶ Poſſeſſorium iudicium eſt triplex.ſ.p poſſeſſione adipiſcenda: retinẽda: recuperãda: vt in.c.paſtoralis.de cauſa poſ.in gl.iiij.& vide.s̄.interdictum.

¶ Poſſidere naturaliter dicitur quis cũ eſt in re vel eius parte: vel ſaltem, cum res eſt in conſpectu eius vt ipſam videat vel partem eius: ſm Azo. in ſumma.C.de acq̃.& reti.poſ.

¶ Poſſidere ciuiliter dr quis cuʒ nec eſt in re: nec res in conſpectu ei9: ſed poſſeſſionẽ ſolo aio habet: et rem de iure retinet.ſ.ꝙ talis ſit pſona in quã cade re poſſit huiuſmodi poſſeſſio: vt not. Jo.an.in regula: ſine poſſeſſiõe.li.vſ.& allegat ibi iura.nã laici qñqꝫ de facto poſſidẽt decimas & ſpiritualia: vt no. Bar.hiri.xiiij.q.ſ.ĩ pnc.in gl.magna in fi. Nam aliud eſt poſſidere: & aliud legitime poſſidere.de reſti.ſpo.ad decimas.li.vſ. Et no.ꝙ poſſeſſio ciuilis & naturalis ſimul: vel ciuilis tñ: reqritur ad pſcriptionẽ: ſed naturalis tãtũ non ſufficit niſi alias ciuiliter poſſideret: vt tractat plixe Dyñ.in regľa ſine poſſeſſiõe.li.vſ. Et eſt ratio: qr habẽs naturalẽ tñ: acqrit eã clã p introitum qñ dñs eſt abſens: quẽ credit ſibi queſtionem moturum: & ſic mala fide habet naturalem: ergo nõ preſcribit.§.& quia ad nundinas.l.clam poſſidere. ff.

Ayuntamiento de Madrid

de acquiren. poſſeſ.

¶ Poſſidere clam eſt abſente dño et fructuario excluſo clanculo poſſeſſionem ingredi vt dñm poſſeſſione priuet.

¶ Poſſidere vi eſt violenter poſſidere.

¶ Poſſidere precario eſt rem ad petitiones vel preces meas mihi conceſſam ad vſum poſſidere quandiu patitur is qui conceſſit.

¶ Poſſidere pro indiuiſo eſt aliquã rem ita poſſidere vt nullã partem in ea habeat ab aliis diuiſam: vel vt nulla ſit pars quã poſſideat ſeparatim ſiue diuiſum.

¶ Poſſidere pro herede eſt ita poſſidere quod putat ſe heredẽ verum: cum non ſit.

¶ Poſſidere pro poſſeſſore dr̃ ille qui ita poſſidet quod ſcit ſe nullã cauſam iuſtam poſſidendi habere: vt ſi interrogatus fuerit quare poſſideat: vel quomodo nullam rõnem pretendat quare poſſideat: ſed reſpondeat: poſſideo.

¶ Poſſideri proprie dicunt immobilia eo quod eis pedib9 quis inſiſtit. vnde a plana venit iſta poſſeſſio.

¶ Poſſidet aũtẽ hoc iure: qđ iuſte: hoc iuſte: qđ bene. qđ autẽ male poſſidet: alienũ eſt. Male aũt poſſidet qui male ſuis vtitur: vel aliena pſumit. de ꝟbo. ſigni. ius dictum eſt.

¶ Poſſibile dr̃ id qđ cõmode fieri põt. l. nepos proculo. et ibi Bar. ff. de ꝟ. ſig. et no. quod ſatis eſt fieri qđ poſſibile eſt. cle. ſepe. in pn. de ver. ſigni.

¶ Poſſeſſorẽ facere cauſa rei ſeruande: aut in poſſeſſionẽ mittere eſt: ꝟbi gratia. cõtẽdiſti talẽ fundũ eſſe tuũ: et probaſti: iudex per executorẽ ſuũ mittit te in poſſeſſionẽ: et facit ver poſſeſſorẽ. Itẽ volui agere cõtra. B. et eũ vocari feci ad iudiciũ: et ꝯtẽdit venire: iudex mittet me in poſſeſſionẽ illi9 rei quã petebam: nõ vt faciat me verũ poſſeſſorẽ: ſed vt in fundo maneã cauſa rei ſeruande et cuſtodiẽde: et rẽ illã tenebo donec probauero meam eſſe. et ſic aduerſarius me9 tãdẽ tedio affect9 moueatur: et de ſua contumacia reſipiſcat mecũ litẽ: ſi velit aliquid dicere habebit. de hoc requ. s. mittere in poſſeſſionem.

¶ Poſſe. i. debere. ff. de libe. et poſth. l. placet. regulariter tñ ꝯtra. ff. de offi. preſi. by. l. ſepe. cum. l. ſeq. et de iud. nõ quicquid. et. C. quomodo et quando iu. l. ſ. et multis modis dicimur poſſe. Unde. Poſſe quidem rebus dant ius: natura: poteſtas: officium: meritũ: ſextũ diuina voluntas. de hoc vide gl. in. c. ſciſcitatus. de reſcrip. et ibi cõcor. Nã poſſe dicimur etiam illud quod licite et ſine incõmodo noſtro poſſumus. ff. de verb. ſignifica. l. nepos proculo. in fi. ſimile de ꝯdi. inſtit. l. filius qui. in fi. vbi text9. Ut generaliter dixerim: que contra bonos mores fiunt nec facere nos poſſe credendum eſt. vt. xxii. q. ii. faciat homo: vbi etiã de multiplici potẽtia. et Inno. de conceſſio. pben. accedens. et. ff. de re iud. l. in condemnatione. vbi glo. et. iii. q. vi. hoc quippe. C. de legibus. l. non dubium.

¶ Poſt quandoq; etiã notat ſtatim poſt inchoationem. vt. l. ii. §. item mutuũ. ff. ſi cert. peta.

¶ Poſticum eſt poſterior adit9 dom9. l. ſi cui. §. cum edium. ff. de vſufruc. leg.

¶ Poteſt neceſſitatem importat interdũ ff. de offic. preſid. l. ſepe. et. l. ſeq. de hoc ff. de iud. l. nõ põt. vbi plene. et eſt gl. in verſi. non poteſt. in regula beneficium. de regu. iur. lib. vi.

¶ Potius aliquãdo ponit electiue: non cõparatiue. ff. de nego. geſt. l. ſi cões. et vide. ff. de here. vel act. vendi. l. venditor ex hereditate. Aliquãdo ponitur comparatiue. extra de ſpõ. requiſiuit. et ibi per Hoſtien. Aliqñ ponitur correctiue. extra de teſta. c. ſ.

¶ Poſtliminium eſt ius amiſſe rei recuperande ab extraneo: et in ſtatum priſtinum reducẽde: quam quis per captiuitatem vel per ſeruitutẽ amiſit: moribus et legibus inſtitutũ: vt colligit. ff. de capti. et poſtli. reuer. l. poſtliminium. ſ. reſpõ. Unde per hoc ius recuperat quis cum a captiuitate reuertitur: iura que amiſerat: et ipſo reuerſo fingit hoc ius ipm ſemper in ciuitate fuiſſe. Unde breuiter poſtliminiũ eſt ius quo reſtituit res vſucapta vel preſcripta ab aliquo alicui: quam per captiuitatem amiſerat. xvi. q. iii. preterea. Dicit autem a limen: et poſt. i. iuxta: quaſi iuxta

Ayuntamiento de Madrid

limen dom⁹ ſue ſemper fuiſſet ⁊ poſſediſſet: q2 capt⁹ ab hoſtib⁹ ⁊ vltra limina nr̃i imperij deductus: poſtea intra limina reuertit̃. Nã ſicut limina ſunt in domo: q̃ finẽ quendã faciunt: ita et imperij limina veteres voluerũt eſſe: ſm Azo. C. de captiuis ⁊ poſtlimi. reuerſis. ⁊ inſtit. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. dictũ aũt eſt poſtliminiũ. Et dicit lex ꝙ oib⁹ eque poſtliminiũ eſt: nõ ſolũ his qui pugnare poſſunt: ſꝫ omnibus qui eius nature ſunt vt cõſilio vel alijs modis vtiles eſſe poſſint: vt. l. poſtliminium. ff. de capti. ⁊ poſtli. reuer. ⁊ extra de vo. ⁊ vo. redem. capi. ex multa. in gloſ. vj.

¶ Poſterior lex vel poſteri⁹ ſtatutũ: reſcriptũ vel pactũ derogat priori qñ cõcurrũt: verbi gratia: lex ꝑcedit: ⁊ lex cõtraria ſequit̃: tũc prior tollit̃ etiã de ea nõ facta mẽtiõe. l. nõ eſt nouũ. ⁊ l. ſed ⁊ poſteriores. ff. de legi. dum dicit lex: niſi ꝯrie ſint. de hoc. c. ſ. de conſti. lib. vj. Ratio eſt volũtas condentis legẽ. ⁊ ſumit̃ ſignificatũ ex ſcientia prioris legis: ⁊ cõtrarietate poſterioris. Nã cõdẽs poſteriorẽ: ſcit etiã priorẽ: quia princeps hꝫ oĩa iura in ſcrinio pectoris ſui. c. ſ. preal. ⁊. l. oĩm teſtamẽtorũ. C. de teſta. ideo cõdẽdo poſteriorẽ cõtrariã videt̃ tollere priorẽ: q2 ſi vult valere illã: nõ vult valere iſtam illi cõtrariã: alias eſſet icõpaſſibilitas. Ex hoc colligit̃ ratio cur tam varie reſcriptũ poſterius non reuocat prius: niſi expreſſe fiat de priore mẽtio: ⁊ tñ cõſtitutio poſterior etiã nõ faciẽs mentionẽ de priori derogat ei: vt hic dr̃: q2 princeps ex certa ſciẽtia prioris cõſtõnis (habẽs oĩa iura i pectore ſuo recluſa) pſumit̃ ſcire ꝑorẽ: ⁊ facere poſteriorẽ. Sed q2 reſcripta cõtinẽt facta: q̃ non ſunt in pectore ꝑncipis recluſa: q2 factorũ oĩm habere memoriã: ⁊ in nullo deficere: diuinitatis eſt poti⁹ ꝙ̃ humanitatis. C. de veteri iure enucle. l. ij. §. ſi q̃d aũt. ideo nõ preſumit̃ cõſci⁹ primi reſcripti: cõcedẽdo ſcd̃m: vt dicit Hoſ. in ſum. §. derogat̃. de cõſtitu. Sꝫ vbi cõſuetudo in aliquo loco vel ſtatutũ municipale ꝑcedit: ⁊ lex ꝑncipalis ⁊ generalis ſequit̃ contraria: certe prius nõ tollit̃. c. j. in ſecũdo dicto. de conſti. lib. vj. q2 non apparet principẽ ſcire illã ꝯſuetudinẽ vel ſtatutũ illud: imo veriſimile eſt eũ ignorare: cum ex alieno facto inducat̃. Ideo nõ põt cõcludi ipſum tollere voluiſſe qð veriſil'r ignorabat. obtinebit ergo lex illa locũ tantũ in non contrarijs priori ꝯſuetudini vel ſtatuto. c. ſ. preal. Sed ſi in lege tali poſteriori caueat̃ ꝙ valeat gñaliter ⁊ ſpecialiter: nõ obſtãte quocũꝙ̃ ſtatuto ꝯtrario vel cõſuetudine: tunc tollitur prior ꝯſuetudo vel ſtatutũ. ar. l. ſi quis in dubio. ff. de leg. iij. iuncta. l. quoties. ⁊. l. reſcripta. C. de precib. imperat. offe. Et eſt ratio ex tenore poſterioris legis: q2 clare ptꝫ in poſteriore tollere velle priorem cõſuetudinẽ vel ſtatutum licet ignoret.

¶ Poſthumus vel poſthuma dicuntur qui vel que poſt humationẽ. i. poſtꝙ̃ pater dat⁹ eſt humo naſcitur. Improprie aũt quilibet dicitur poſthum⁹ q̃ naſcitur poſt teſtamentũ ſm Azonẽ C. eo. titu. poſthumus etiam dicit̃ nepos qui poſt humationem aui natus eſt proprio patre ſuperſtite. ⁊ ille proprie dicitur nepoſthumus: quaſi nepos poſthumus.

¶ Poſtea de hac dictione vide per Alex. poſt Bar. in. l. fruct⁹. in fi. ff. ſol. mat. an ſignificet tp̃is interuallum. Bart. in. l. quoties. §. ſi quis ita. ff. de hered. inſtitu. quantũ vero tp̃s includat idẽ in. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. ff. ex quib. cau. maio. De natura iſtius dictionis eſt denotare longum interuallum glo. eſt in. l. pacta conuẽta. ff. de cõtra. emp.

¶ Poſtulatio eſt alicuius perſone ad dignitatẽ vel ſocietatẽ fraternã canonica facta vocatio: vel pſone ad eligẽdũ petitio: que eligi nõ poteſt: vel ſic ſm Goffre. eſt gratie petitio: vt cũ ex gratia petit̃ aliquem ineligibilem licenter eligi. Et eſt duplex poſtulatio: ſcꝫ ſolennis: que eſt alicuius inhabilis aliter ꝙ̃ ꝓpter crimen: a ſuperiore ad bñficiũ vocatio: ⁊ admiſſiõis petitio vt in. c. vnico. de poſtu. prela. li. vj. Et

Ayuntamiento de Madrid

hec cõfirmata h3 vim electionis. Alia nõ ſolẽnis eſt petitio facta a ſuperiore vt tollat obſtaculũ aliqđ eligi. ⁊ ad beneficiũ acceptandi illa ꝑſupponit electionẽ ante vel poſt fieri: vt monach9 elect9 nõ põt ↄſentire ſine licentia ſui abbatis: ⁊ ſic poſtulatio licẽtie ab abbate nõ dicit ſolẽnis. Ergo poſtulatio ſolũ eſt inuẽta ꝓpter incapaces: vel illegitimos: ⁊ nõ ſufficientis etatis: vel pri9 beneficiatos. Nã ꝗ capax eſt dignitatis nõ d3 poſtulari: ſ3 eligi. quare poſtulatio nõ multũ differt ab electiõe. Et nota ꝙ poſtulari debẽt ⁊ nõ eligi ſextuplices ꝑſone. Primo archiepũs ad aliũ epatum. de poſtu. ꝑla. bone. Scđo eps ad epatum vel alium archiepiſcopatũ. c. ⁊ ſi vnanimiter. eo. titu. Tertio laic9 ad dignitates. lxſ. diſt. hoc ius. Quarto clericus in minorib9 ordinib9 conſtitut9. c. preterea. de eta. ⁊ quali. Quinto illegitime natus. de elec. innotuit. Sexto qui nõ eſt in etate legitima conſtitutus. de elec. cũ in cunctis. ⁊. c. non nobis.

¶ Poſtulare vel aduocare eſt aliquẽ deſideriũ ſuũ vel amici ſui coram iudice vel apud eũ ꝗ iuriſditiõi preeſt in iure reponere: vel alteri9 deſiderio ↄ̃dicere. ff. eo. tit. l. poſtulare. ⁊. iij. q. vij. §. tria. ꝟ. eſt aũt. ⁊. C. de procu. l. ſ. ⁊. C. de poſtu. l. ij. ⁊. c. cũ ſacerdotis. de poſtu. in glo. iij. vnde pretor inq̃t. Qui non habet aduocatũ: ei dabo. ff. de poſtu. l. ſ. §. ait ꝑtor. ⁊ intelligit: ſi habere nõ põt. Dabit eñ feminis pupillis: debilibus: ⁊ his ꝗ ſane mẽtis non ſunt: vel qui ꝓpter potentiã aduerſariorũ aduocatos inuenire nõ poſſunt. ff. de offi. ꝓcõ. l. nec ꝗcꝗ̃. §. vl. ⁊ hoc ꝓ ſalario cõuẽto aperte vel ſtatuto a iudice iuxta facũdiã aduocati modũ litis: ⁊ fori ↄſuetudinẽ: quãtitate nõ excedẽte. vñ aduocare: ⁊ ſalariũ recipe ꝑaduocãdo bñ l3. xſ. q. iij. nõ l3. xiiij. q. v. nõ ſane. vbi Aug. ad macedoniũ inq̃t. Nõ d3 ideo iudex vẽdere iuſtũ iudicium aut teſtis verũ teſtimonium: q2 vẽdit aduocat9 iuſtũ patrociniũ: ⁊ iuriſperit9 verũ cõſiliũ. l3 Guil. dixerit ↄ̃. qđ nihil poſſit recipi ꝓ iuſto patrocinio: vtno. in. c. non licet. preallega. Itẽ alíqui ꝓhibent poſtulare ꝑ edictũ ꝑtoris. Uñ verſus. Nõ cuicũq3 datur vt poſtulet: imo vetat. Addict9 pene: ſernus puer: actor arene. Luminib9 caſſ9 mulier: muliebria paſſus. Caueãt aũt aduocati poſtulãtes ne cãs deſperatas aſſumãt: ⁊ ſi forte a ꝑncipio aſſumpſerint ignorãter: cũ de vitio cauſe patuerit: ceſſent: ⁊ ſalaria iã recepta reſtituãt. C. de iudi. l. rẽ non nouã. Et nota ꝙ quatuor ſunt obſeruanda aduocatis. Primo vt cauſe qualitatẽ examinẽt: ⁊ iuſte ſi voluerint aſſumãt: iniuſtã ꝟo repudiẽt. Scđo vt modeſtiã: veritatẽ ⁊ legalitatẽ ſeruẽt in aduocãdo. Tertio vt ſalariũ conueniens petant. Quarto vt nec a principio cõueniãt de certa parte litis: vel cũ graui dãno litigatoris: nec poſt ceptã litẽ vllũ pactũ ineãt cũ eo quã in ꝓpria fide receperũt ſm Goffre. in ſum.

¶ Poſthum9 dicit octo modis. quinq3 ponunt in gl. rubrice. C. de poſthu. here. inſt. Sexto đr poſthum9 ꝗ poſt teſtamẽtũ cõditũ arrogat9 eſt vel ꝗ eſt legitimat9. ſm Alex. ⁊ Jaſ. in rub. ff. de lib. ⁊ poſthu. Septimo qñ teſtator cõdito teſtõ ingredit monaſterium: q2 ſi pretermiſerit monaſteriũ: rũpit eius teſtamentũ. aut. ſi qua mulier. vbi Cy. ⁊ alij. C. de ſacroſan. eccl. Jo. an. ⁊ Panor. in. c. in preſentia. extra de probat. Octauo dicitur poſthumus ꝗ execto ventre natus ſeu deductus eſt: vt dicit Sozi. in cõſi. ccxcvij. col. vſ. per. l. quod dicit. ff. de liber. ⁊ poſthu. tñ ſm oẽs docto. dic ꝙ poſthumus ꝓprie dicitur qui poſt mortẽ patris vel aui naſcitur. in rub. de libe. ⁊ poſthu.

¶ Poteſtas quinq3 modis accipitur. ff. de verb. ſig. l. poteſtas. Item poteſtas quãdoq3 capit in feminino genere vt c. ſi. de iudi. ⁊ ſic capitur ſubſtantiue in abſtracto: ⁊ additur ei adiectiuũ vt ibi florẽtina poteſtas. Quãdoq3 i maſculino gñe: vt in. c. tua. de homi. ⁊ ſic mitur cõcretiue ſignificãs officialẽ ciuitatis habẽtẽ iuriſditionẽ vel ꝑtãtẽ primo mõ dictã: ⁊ ſic iterũ addit ſibi nomẽ poſſeſſiuũ dicendo noſter vel

Ayuntamiento de Madrid

veſter poteſtas. De patria poteſtate:
vide.ſ.in verb.patria.

¶ Potoriū dicitur vas quo aqua retine
tur ad potandum:non vas quo aqua
datur ad lauandum. Bar.in.l.argen-
to.§.fin.ff.de auro ⁊ argen.leg.

¶ De P ante R.

¶ Pragma grece dicitur latine cauſa.vñ
pragmata negotia dicūẜ:ı̄de pragma-
ticus.i.cauſidicꝰ vel actor negotiorū
et cauſarum:ſm Iſido.lib.v.⁊.x.q.ij.
hoc ius porrectum.in fine.

¶ Pragmatica ſanctio dr cauſa in conſi-
ſtorio principis vētilata corā ꝓcerībꝰ
ſacri palatij:⁊ eſt cōſtitutio quam im
perator cōſilio ꝓcerūʒ ſtatuit ſeu ſan
xit. Quandoq̄ꝫ etiam dicıẜ cōfirmatio
in ſcriptura facta ab impatore cū cau-
ſe cognitione ſuper cōtractu permuta
tionis.vt.c.ſ.de re.permu.in glo.⁊ pra
gmaticum ſacrum eſt principis reſcri
ptum.vt in.c.fundamēta.de elec.li.vj.

¶ Pragmaticarij ſunt ꝗ ſcribūt pragma
ticas ſanctiones:⁊ alio modo dicūtur
ſcriniarij:vel magiſtri ſcriniorum:vel
ſcriniorū memoriales:eo ꝙ adeptam
ſcripture ſanctionem in ſcrinio poſi-
tam cuſtodiebant ad memoriam.

¶ Pre exponiẜ.i.ante.l.ſi fideiuſſor.ff.ꝗ
ſatiſd.cog.l.quicūq̄ꝫ.⁊.l.mancip.c.de
ſer.fugi.⁊.c.ij.de offi.leg.lib.vj.

¶ Prebenda eſt ius percipiēdi ꝓuentus
in eccleſia collegiata ex actione prouē
niēs cōpetens alicui tāq̄ꝫ vni de colle
gio:quod ius ex canonia deſcēdit.nō
enim debet eſſe canonicus ſine prebē
da:vt in.c.relatuʒ.eo.ti.⁊ ꝓcedit ex in
ſtitutiōe ⁊ officio.qr ex hoc ꝙ facit ꝗs
officium debet percipere ꝑbendam ⁊
beneficiū. Sed canonica quere ſupra
in litera.C.vt in.c.cum.M.ferrariēſis
de conſti.in glo.vj. Item prebēda quā
doq̄ꝫ capiẜ large ꝓ iure qđ alicui non
tāq̄ꝫ de collegio:ſed ratiōe miniſterij:
officij paupertatis vel vtilitatis cōce-
diẜ:vtēdo ⁊ fruendo in vita ſua certis
rebꝰ eccleſie:vt de redditibꝰ quos ca
nonici recipiūt vel alij. De tali habeẜ
in.c.quia nōnullis.de magi.xvj.qō.j.
poſſeſſiōes.⁊.§.illud. Et laici maxime
nobiles habēt tales ꝑbendas.ſm Cō
po.in.c.cum.M.ferrarieſi.prealleg.

¶ Precarium ſm Azo.eodem ti.in ſum.
eſt in quod precibus vtendum cōcedi
tur petēti tādiu quādiu patiẜ qui con
ceſſit. Secundū Goffre.in ſum.eo.tit.
eſt pignꝰ obligatum creditori ⁊ a cre-
ditore ipſi debitori conceſſuʒ vtendū
quādiu patitur ⁊ permittit qui ꝯceſſit
vt eſt text.in.l.j.de ꝑca.ff.vbi dicit Ul
pianus ꝙ hoc genꝰ liberalitatis ex iu
re gentium deſcendit:⁊ ſubdit ibideʒ.
Differt autem precariū a donatione:
qr ꝗ donat:ſic dat vt nō recipiat illud
quod dat:ſed qui precariū ꝯcedit:ſic
cōcedit vt recipiat quandocūq̄ꝫ place
bit. Uel preclariū eſt ꝯtractꝰ inter do-
minū ⁊ colonū:⁊ eſt ꝯtractꝰ gratuitꝰ:
⁊ ſimilis cōmodato in tantū vt quidā
dicāt hos ꝯtractꝰ nō differre niſi ver-
bis:ꝗ tñ etiā differūt in re. Nā licet in
multis ꝯueniāt precariū ⁊ ꝯmodatū:
differẜ tamē precariū a commodato:
nam cōmodatū fit ad certū vſum:nec
poteſt reuocari niſi vſu expleto. ꝑca-
riū vero quādocūq̄ꝫ placuerit pōt re-
uocari. Item precariuʒ quādoq̄ꝫ diciẜ
cōtractus de quinquēnio in quinquē
niuʒ reuocādꝰ. Et ſi quinquēnio ela-
pſo ſub taciturnitate ꝑtereatur:tūc re
uocari intelligitur talis cōtractꝰ. Di-
citur autē precariū ideo qr eſt contra-
ctus ad preces factus.

¶ Precaria verba ſunt hec:rogo:volo:
mādo:fido:cōmitto:iubeo autē prece
ptiuum eſt.C.communia de legat.l.ij.in
princip. Mando quādoq̄ꝫ eſt verbuʒ
ꝑcariū.arg.ij.qō.iij.mādaſtis.vbi epi
ſcopus mādat pape. Quādoq̄ꝫ tamen
mādo ponitur ꝑceptiue:ſicut etiā ro
go:vt.xj.qō.iij.rogo. Quādoq̄ꝫ māda
tiue:vt.ff.de nego.geſt.l.ſi ſerui mei ro
gatu:id eſt mandato ſuſceperis. Iteʒ
quandoq̄ꝫ deprecatiue:⁊ ſic vt frequē
tius ponitur.

¶ Precaria dicitur donatio ad preces fa
cta vſq̄ꝫ ad morteʒ recipiētis.xij.que-
ſtio.ij.ſepe.xvj.queſti.iij.clerici. Et eſt
cōtractus ille affinis emphyteoſi. Itē
precarie dicunẜ quedaʒ preſtationes

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID

Ayuntamiento de Madrid

ſeu cōceſſiones vſuſfruct⁹ ad p̄ces facte in recōpenſationem eius ꝓprietatis q̄ datur eccleſie: cui⁹ forma habet. x.q.ij.precarie.

¶ Preceptum. Require. s. Mandatum.

¶ Preco eſt qui apud acta aut i ciuitate publice proclamat vel pronuntiat aliquid faciēdum dimittēdumve: ꝑ quē plerūq; fiebat edictorum narratio: id eſt recitatio: et publica in ius vocatio: et citatio alicuius matrimonij vel rei vendende nunciatio et ſubhaſtatio.

¶ Preciſe ſm Cardinalem in reſcriptis tātū valet ſicut abſolute et ſine cā cognitione: vt de hereti. c. cōtra chriſtianos. li. vj. et dicit Car. Si ponitur in ſtatuto: operatur vt ipſum nō tollatur ꝑ ſeqn̄ens ſtatutum in caſu in quo ſublatum fuiſſet ſi nō apponeretur. Et dat ſimile de iuramēto apoſito: in. l. ſi qs. in princ. ff. de leg. iij. Bal. autē dicit ꝙ non valeat preciſe: id eſt ſine cauſe cognitiōe: qr ſic tex. eſſet ſuperflu⁹ i. c. ij. de reſcri. vbi ponit expſſe p̄ciſe: et etiam ſine cauſe cognitiōe. Saluādo tamen primum dictū dicitur ꝙ ille tex. ponit declaratiue vel expoſitiue: et: pro id eſt: qd̄ dictum magis placet doctoribus.

¶ Precipitium fit ſine modo: et cū periculo. de ſepul. ex parte. et ſm Joā. andr. in cle. paſtoralis. de re indi.

¶ Preda eſt quod in bello capit. l. antepe. ff. de capti. et poſtlimi. reuer. et vide Ray. i ſum. de rap. rub. de p̄donibus.

¶ Predia ſtipēdiaria ſunt que militib⁹ pro ſtipendijs dantur: vt. ff. de rei vē. item ſi verberatum. §. ij.

¶ Predia tributaria ſunt tributa q̄ Rome reddebantur.

¶ Predium dicitur fundus vel ager. Require. s. Ager.

¶ Prediū vrbanū et prediū ruſticū reqre ibidē. et etiam Actio finiū regundorum.

¶ Predium dotale eſt qn̄ iſta duo cōcurrunt: ſcilicet matrimoniū cōtractū eſt: et traditio predij interuenit: ſm Azo. C. de fun. dota. in ſum.

¶ Prediū tamiecū ſm Jo. et Accur. C. eo. ti. i rub. fuit p̄diū i quo fuerūt cellule: vn̄ tamiac⁹. i. cellari⁹ alias cellulari⁹: nam tami grece cellariū dicitur latine. Uel aliter erāt p̄dia empta vt canonē redderēt iter cellulas: ſm Azo. ibidē li. xj. et eorū coloni dn̄r tamiaci vel dn̄ici coloni: qr dicta p̄dicta erāt impatoris.

¶ Prefect⁹ auguſt⁹ vel auguſtalis dicit p̄fect⁹ egypti. vt. ff. de off. p̄fec. auguſta l. vnica. C. eo. ti. l. qr imperator. nā imperator maximus Auguſtus in egypto primo p̄fecti poteſtatē itroduxit.

¶ Prefectus pretorio ab initio magiſter eqtū creat⁹ eſt: cū dictatores ſibi antiqtus magiſtros militū eligerēt: q̄ p̄ncipali ſollicitudini aſſociati ſummā poſt dictatores gererēt poteſtatē. Hoc exēplo p̄ncipes ad quos gubernaculū rei pu. ꝑuenit poſtea elegerūt p̄fectos p̄torio: qb⁹ publice diſcipline emendatio ꝯceſſa eſt: q̄rum autoritas ita eſt ampliata et a deo approbata: vt nec ab eorum ſentētijs appellari nec i integrū reſtitutio facile poſſet poſtulari. Et erāt q̄tuor. ſ. p̄fect⁹ p̄torio oriētis: p̄fect⁹ p̄torio aphrice: cui⁹ ſedes eſt i chartagine: p̄fect⁹ p̄torio illyrici: et p̄fect⁹ vrbis. ff. de off. prefecti preto. l. j. et ibi no.

¶ Prefectus vigilū idem eſt qd̄ prefect⁹ nocturn⁹. Hor aūt officiū erat de nocte facere excubias: p̄rātq; incēdijs arcēdis: q̄ etiā cauebāt: inquirebāt: et puniebāt incēdiarios: fures: graſſatores: effractores: niſi delinquēs eſſet tā famoſa perſona vt ad prefectum vrbis deberet mitti puniēda. Poterāt etiam iudicare de capſarijs qui in balneis veſtimēta cuſtodiēda ſuſcipiūt: ſi aliquid dolo fecerunt. vt. ff. de off. prefec. vigil. l. ij. §. cognoſcit.

¶ Prefect⁹ annone dicebatur qui de annona. i. de blado curam habebat. Require. s. Edilis cerealis.

¶ Prefectus vrbis dicebat cui ab imperatore cōceſſa erat vrbis adminiſtratio: qui ceteris magiſtratib⁹ ex q̄cūq; cauſa ab vrbe proficiſcentibus et recedentib⁹: in vrbe relictis ius dicebat: et oēs dignitates in ciuitate antecedebat ſua dignitate: q̄ cū ab vrbe progrediebatur: nō habuit iuriſdictionē: quā prebere tn̄ potuit in ciuitate. Sed ſm Azo. C. eo. ti. etiam extra vrbē intra cēteſimū miliare habebat iuriſdictionem

Ayuntamiento de Madrid

vide de offi.prefec.vr.per totum.

¶ Preiudiciũ eſt quaſi quedã ꝑlatio vel prepoſitio ſiue prelocatio vnius rei reſpectu alterius: nam aliq̃d preiudicare alteri eſt illud illi preferri. Tñ hoc verbũ ꝑiudicare alterius modi ↄſtructionẽ ⁊ ampliorẽ ſignificationẽ hƺ q̃ hoc verbũ ꝑferri. Dicit͛ eñi perſonaliter ex ꝓpria ↄfeſſione in iudicio mihi ꝑiudicaui.i.ↄfitẽdo mihi ipſi in iudicio preiudiciũ feci. Hoc eñi ꝑiudiciũ nõ ſignificat commodũ meũ eẽ factũ ſed incõmodũ: vt ſic iudex nõ ſequat͛ veritatẽ: ſed meã cõfeſſionem. Ita dr̃ res iudicata veritati facere ꝑiudiciũ nõ vt veritas rei iudicate ꝑiudicet.i. ꝑponatur: ſƺ res iudicata veritati preiudicet.igit͛ ꝑiudicari eſt alicui aliq̃d ꝑponi: ⁊ ſic dicimus rem iudicatã veritati facere ꝑiudiciũ.i.ei qđ preiudicandũ eſt: dato ꝙ nõ ſit verũ.nam dato ꝙ ita non ſit ſicut iudicatum eſt: tñ preponitur veritati.

¶ Preiudiciales actiones pro tãto dici poſſunt: ꝙ in ipſis tractat͛ de magno ꝑiudicio: vel qr q̃ſtioni mote preiudicãt. Vbi gratia. agis cõtra me: et aliq̃d petis: oppono tibi q̃ſtionẽ ſtat⁹: dicendo: ꝙ tu es fili⁹ meus vel ſeruus me⁹ in poteſtate mea cõſtitutus aut libertus. ⁊ ſic de conſimilibus.

¶ Prepoſitus poteſt dici quilibet q̃ aliis preeſt. Vſus tamen obtinuit vt prepoſitus dicatur qui quãdam prioratus curã ſuper alios gerit. extra de verbo. ſigni.c.quamuis.

¶ Prepoſiti labarum: al's laborũ: vel ſm aliquos labiorũ: a labiis: dicuntur: qr forte corrigebant eos qui male de principe loquebant͛. Dicuntur autem prepoſiti labarum pro labarorũ: ſicut dr̃ deum pro deorũ: a labaro ſigno bellico qđ fecit fieri Conſtãtin⁹ ex auro ⁊ lapidibus pretioſis: inter alia ſigna bellica excellentius: ⁊ deriuat͛ a labor. Qui ergo talibus faciẽdis preponebãtur: dicebantur prepoſiti. vt. ꝟ.

¶ Prepoſiti ſacrorũ ſcriniorũ erant illi q̃ ꝑerat ſcriniis imperialib⁹: qui al's dicebãt͛ primi: eo ꝙ magis principi approximabãt q̃ aliis. Tria aũt erãt ſcrinia ſiue camere: de quibus tractat͛. C. eo.ti.li.xii. Primũ ſcriniũ erat camera epiſtolarũ que principi mittebãtur: vl' ab eo mittebant͛. Scđm fuit libellorũ conuentualium vel cõuentionaliũ: et cognitionũ vel ↄnẽtionũ. Tertiũ erat diſpoſitionũ: vt eſt regiſtrũ: ſm Acc. in rub.eo.ti.⁊ lib.prealleg.

¶ Prepoſitio in ↄpoſitione auget. extra de prebẽ.c.ſi pauper cleric⁹.lib.vi. An ꝑpões faciãt cõditionem: dic ꝙ ſi regũt accuſatiuũ ⁊ adiũgunt͛ diſpoſitioni de futuro: faciũt cõditionẽ. ff. de cõditio. ⁊ demõ. l. cũ vir. idẽ ſi regũt ablatiuũ. ff. de manu.teſta.l.ſi fuerit. Idẽ ſi regũt vtrumq̃ caſum q̃ſi dies lega.cedit.l.nec ſemel.§.ſi in habitatiõe. ⁊ de cõdi.⁊ demon.l.ſolemus.

¶ Prerogatiua.i.aliquod priuilegiũ. de quo.ꝟ.dicetur.

¶ Precẽtores dicũtur cãtores q̃ in choro incipiũt in eccl'ia collegiata.i.c.cũ olim. de ↄſue. Et dicunt͛ duo gña cantorum in arte muſica.ſ.ꝑcentor: q̃ vocẽ in cãtando ꝑmittit: ⁊ ſuccentor qui ſubſequẽter canẽdo r̃ndet: ⁊ additur cõcentor: qui cõſonat ꝑdictis. vt.xxi. diſt.cleros. verſus finem.

¶ Preſes eſt nomen generale ad omnes ꝓcõſules ⁊ legatos ceſaris: ⁊ oĩm prouinciarum rectores ſiue moderatores vt. ff. de offi.preſi.l.i. Et eſt ꝑſes clariſſimus. vt. ff. de preuari.l.i.

¶ Preſes non poteſt cõcedere edificari in publico ad priuatam vtilitatem: ad publicã ſic. Bar.in.l.ſi finite.§. deinde.in fi. ff. de dam.infec.

¶ Preſes prouincie dr̃ qui in prouinciis poſt principẽ ſummam gerebat poteſtatem. Nam regna redacta erant in ꝓuinciis: quarum rectores dicebant͛ preſides: ⁊ ſunt clariſſimi: vt ballini. et ſic proprie capitur ſiue ſtricte: ſed generaliter ſumitur. vt. ꝟ.

¶ Preſentes dicũtur qui in eadem ſunt ꝓuincia.l.fi. C. de ꝑſcrip.xxx.annorũ.

¶ Preſentes dici poſſunt exiſtẽtes in diuerſis locis: dummodo ſe exaudiant. Bar.in.l.i.in prin. ff. de verb.obli.

¶ Preſertim ponit͛ aliquãdo in iure pro maxime: vt capitu.ex literis.ii. de be-

Ayuntamiento de Madrid

mi. Aliq̄ñ pro tātum: vt ibidē in gloſ.

¶ Prelati nomine intelligitur eccleſia et miniſteriū ꝑlati. ⁊ ecclia eſt in epiſcopo: ⁊ nō ecōuerſo: non tñ nomine prelati ſemper intelligitur eccleſia: vt in c. edoceri de reſcrip. in gl.

¶ Propere proprie. i. nimis cito.

¶ Preſbyter grece interpretaꝛ ſenior latine: ⁊ eſt nomē dignitatis: non etatis tantum: lꝫ alibi dicatur nomē etatis. xciij. diſt. legimus. Nam propter honorem et dignitatē quā accepit: ꝑſbyter nominatur. et dꝛ quaſi prebēs iter. ⁊ non (vt quidaꝫ interꝑtantur) quaſi pre ſocijs bibens ter. de hoc. xxi. diſti. cleros. poſt medium.

¶ Preſcriptio ſm Goff. C. eodem tit. eſt quoddam ius ex tempore ſubſtantiā capiens. i. firmitatem: ⁊ habet locū in rebus immobilibus. Et hec diffinitio impugnatur ab alijs: nā ex ꝑſcriptione nō competit ius: ſed exceptio. Uñ ſic diffinitur. Preſcriptio eſt exceptio rei ex tempore ſubſtantiam capiens. q̄ diffinitio etiam ab alijs impugnatur: quia preſcriptio non capit ſubſtantiā ex tēpore: ſed ex auctoritate legū. Ideo ꝑſcriptio ab alijs ſic diffinitur. Eſt exceptio ex tempore congruens: ab auctoritate legum vim capiens: negligentibus penam infligens: ⁊ finē litibus imponēs: que omnino magis videtur completa. Inducit autem preſcriptionem bona fides: iuſtus titulus continua poſſeſſio: ⁊ ſine rei vitio: ſcꝫ quando res eſt ꝑſcriptibilis: ſm Goffre. Et no. bonā gl. vlt. in. c. illud. de preſcrip. vbi habes quot modis fiat iterruptio preſcriptionis naturaliter ⁊ ciuiliter. vnde habemus dormitionem: perpetuationem: et interruptionem preſcriptionis. Et requiruntur ſex ad ꝑſcriptionē: ſi valere debet: ſcꝫ titulus: poſſeſſio: bona fides: res preſcribenda: ꝑſona preſcribens: ⁊ ꝑſona contra quā ꝑſcribitur: inter quē poſſeſſio ⁊ bona fides ſunt maxime ſubſtātialia. vt no. in. c. illud prealleg. Et ſunt. xxxi. caſus in quib⁹ nō currit ꝑſcriptio: quos habes in gl. fi. c. cū nō liceat. de preſcrip. vide etiā gl. ſumme. xxvi. q. iij. de vſuca. ⁊ preſcrip. Item preſcriptio eſt longi temporis cōtinuata poſſeſſio: inter preſentes. x. annorū: iter abſentes. xx. annoꝝ. Alia eſt ꝑſcriptio lōgiſſimi tēporis: ſcilꝫ. xxx. vel. xl. annorum: ⁊ illa dꝛ longiſſimi temporis. Unde cum aliquis rem aliquam tanto tēpore poſſederit: ipſaꝫ poſſeſſionis diuturnitate: ⁊ tp̄is ꝯtinuatiōe ꝑſcribit: ⁊ actorē remanet: ſiue ꝑ vim: ſiue aliter ſine titulo nact⁹ eſt poſſeſſionē: vel alio q̊cūqꝫ iniuſto principio. Sed diceres. ex hoc videꝛ ꝙ decime a laicis ꝑſcribanꝛ diuturnitate poſſeſſiōis: et cōtinuatione tēporis. Rñdeo notādo ꝙ ſeruitutes ⁊ alia iura incorporalia bene ꝑſcribūtur ſpatio. xl. annoꝝ: dum tñ talia ſint que ius cōe non vetat poſſidere: alias que poſſideri non pñt de iure: nō preſcribunꝛ: ſicut decime ꝑ laicos. vt. c. ꝓhibemus. de deci. ex quo colligiꝛ arg. contra laicos volentes ſe tueri preſcriptiōe tēporis: vt poſſint decimas poſſidere. vide ca. ꝯuenit. de cenſi. vbi gl. eccleſia cōtra ecclīam gaudet preſcriptiōe. xxx. annorū. ſi ſine interruptiōe poſſideat monaſteriū gaudet preſcriptiōe. xl. ānoꝝ. nec minor exceptio religioſis domib⁹ opponi pōt cū effectu: ⁊ Romana eccleſia centū annoꝝ gaudet preſcriptiōe. Itē ꝑſcriptio. xxx. annoꝝ ſm antiqua iura: ſꝫ modo. xl. annorū: tollit oēm actionem et omē ius. ca. auditis. de preſcri. ſed nō currit tēpore ſchiſmatis. eo. ti. cū nobis. nec ſede vacāte. c. de q̈rta. ⁊. c. decime. ⁊. c. auditis. eo. ti. nec etiā tempore hoſtilitatis. c. ex trāſmiſſa. eo. ti. etiam nec currit contra viſitationē epiſcopoꝝ ⁊ ꝓcurationem debitā. c. cum ex officijs. et. c. cum accedens. eo. ti. ⁊ eſt introductum propter deſidiam ius ſuum negligētium. Et qui poſſint preſcribere: ⁊ q̇ non: ⁊ etiā que res nō poſſint preſcribi: no. in. c. cū non liceat. eo. tit.

¶ Preſcriptis verbis dꝛ cōtractus innominatus: ⁊ fallit qñ eſt factum ineſtimabile: vt manumiſſio: quia ineſtimabilis eſt: ⁊ tunc datur actio de dolo: vt in. l. dedi tibi. ff. de cōdi. ob cau. da. ⁊. l. naturalis. §. ꝙ ſi facio. ff. de preſcr. nec

Ayuntamiento de Madrid

ſinde naſcit̃ ciuilis actio q̃ preſcriptis verbis ỏi. de qua. ſ. actio preſcriptis.

¶ Preſtigium eſt qđ p̃ſtringit aciez oculorum. i. obumbratio quedam: vcz cũ videtur alicui ſe aliud videre q̃ videt: vt in incantationibus. Et hoc patet vt legitur in vitis patrum de quodã coniugato nolente accedere ad propriam vxorez: q2 videbatur ſibi equa: quouſq; per quendam virum beatuz tale preſtigium fuit ſublatũ. Dicebantur ergo preſtigia captiones verborũ quibus obumbrantur delicta: ⁊ ideo dicebantur preſtigia verſuti iuris: vt ſ. ius verſutum. Hec Azo. C. ad. l. iuliam. de adult. ⁊ de hoc. xxvj. q. v. nec mirum. poſt primam columnam. vbi dicitur de magorum preſtigijs: q̃ non ſunt vera: ſed fantaſtica eſſe probant̃: ⁊ preſtigium dicitur inueniſſe mercurius: vt idem tex.

¶ Preſumptio ſm Specu. eo. ti. eſt argumentum ad credendũ vnum factum: ſurgens ex probatione alterius: vt ex coexiſtentia vel cõplacentia ꝑſonarũ ſuſpectarũ preſumitur coitus. c. literis. eo. ti. vbi ſolus cũ ſola: nudus cũ nuda in eodem lecto: ex preſumptiõe violenta comprobantur copulari carnaliter. Sed ſecundũ Hoſ. diffinitur ſic: eſt alicuius facti dubij aliquoties plena: aliquoties ſemiplena inueſtigatio ſeu probatio. Item preſumptio eſt quoddã medium intellectuale veritatis eliciende ex circunſtantijs inſurgens. exemplũ pone in. c. ſtudijs. e. tit. Illa tñ probatio non infert de neceſſario: quia aliter poteſt ſe res habere: niſi ſit preſumptio iuris: ⁊ de iure. Unde ſunt tres ſpecies p̃ſumptionis. Una eſt temeraria que cõſurgit a malis hoibus: ⁊ ex cauſis pluribus alias puerilibus ⁊ ſuſpitionibus leuib9: et hec repellitur ⁊ reprobabilis eſt. vt. ij. q. j. c. j. vj. q. j. omes. de ſen. excõ. inquiſitiõi. Alia eſt ꝓbabilis: ſiue veriſimilis: que cõſurgit ex multis cauſis ⁊ ſuſpitionibus: ⁊ hec admittit̃ ad probationem ſemiplenam: vt de p̃ſumpt. in multis capitulis. ⁊ in. c. ſollicite. de reſtitu. ſpo. Unde coadiuuat ad probationem ſi ſint alia coadminicula. c. ex nobis. qui mat. ac. poſ. vbi gl. admittitur etiã ad purgationẽ inducẽdã. c. ſi quis. de purga. c. ij. q. õ. iiij. preſbyter. Tertia eſt violenta: que ad pronutiandum vel condemnandum ſufficiens deputat̃. xxij. q. j. dixit dñs. ff. de his q̃ ſui: vel alieni iur. ſunt. l. filium. ⁊. c. literis. de preſump. Diffinitiões preſumptionum vide plene in. c. is qui. de ſpõſa. in gloſſ. ij. vbi de quintuplici p̃ſumptione. Et vide no. per Joã. theuto. l. diſt. c. ferrum. vbi de diuerſis preſumptionibus. Nam preſumptio violenta ſubdiuiditur: q2 alia iuris: alia iuris: ⁊ de iure. Juris eſt cum ius preſumit aliquid: ſed non ſtatuit ſuper preſumpto: ⁊ illa recipit contrariã probationem. xxxv. q. iij. extraordinaria. xxvij. q. j. nec aliqua. Juris ⁊ de iure eſt cum ius fingit ⁊ ſtatuit de ficto: cõtra quam fictionem non admittitur ꝯtria probatio. c. ad id. ⁊. c. is qui. de ſpon. ⁊ de condi. appo. c. ꝑ duas. vbi vide cõ cor. multas. ⁊ qualiter ius fingit. vide Hoſ. in ſum. eo. titu. Nã differunt p̃ſumptio ⁊ fictio iuris de quo ſupra fictio. Et vna p̃ſumptio tollit aliã. c. cũ inter. R. de elec. vide glo. optimã in. l. nõ eſt veriſile. ff. qđ met. cau. Et not. doct. regulam quod preſumptio cõis transffert in alium onus ꝓbandi. l. generaliter. §. ſi petitum. verſi. ſed cũ ex preſumptione. ff. de fideicõ. lib. Item preſumptio ex neceſſitudine ſanguinis vincit oẽs alias preſumptiões: vt eſt glo. in. c. fi. de teſt. vt ſi lego Ludouico: ⁊ ſunt duo eiuſdem nois proprij ⁊ cognominis: preſumitur ꝓ illo qui mihi neceſſitudine coniungitur. Et q2 preſumptio ſurgit ex qualitatib9: ſciendũ ꝙ q̃dã ſunt qualitates intrinſece ⁊ naturaliter homini inherentes. Et harũ q̃dã adherẽt anime: ⁊ quedã corpori: exẽplũ de primis: vt bonitas: malitia. ⁊ in dubio p̃ſumit̃ ad bonam partem: q2 naturaliter naſcit̃ ſine malitia. c. ad menſam. vj. q. iiij. ⁊ talis preſumptio trãſfert onus ꝓbandi in aduerſarium. ⁊ ſic intelligitur. c. vnicum de ſerui. niſi ſemel eẽt cõuict9 de ma-

Ayuntamiento de Madrid

litia. taliſeñ ſemp malus preſumit. ij. q. v. per totũ. ⁊. c. ſemel. de reg. iur. lib. vj. vel ſi eſſet infamat9. ſic eñ ad eum trãſfert onus pbandi. De ſecũdis: vt ſanitas: infirmitas: ⁊ itẽ i dubio preſumit in melius / ⁊ negãs pbabit: vt. l. nec codicillos. C. de cod. niſi qs fuiſſet infirm9 infirmitate aliq̃ de ſui natura ppetua: vel epilepſia vel apoplexia. c. cũ inter. de ele. vbi dubitaret de ppetuitate infirmitatis: vt in furioſo: tũ qui allegat ↄ̃riũm: dʒ pbare. iij. q̃. ix. iudicas. Similiter ſi neget qs legitimus: pbet negans. c. tranſmiſſa. qui fil. ſint legi. Secũdo alique ſunt qualitates extrinſece ⁊ accidẽtales: vt eſſe diuitẽ iuriſconſultũ: muſicũ: medicũ choraulem ⁊c. que nõ naturaliter adueniunt: nã natura nõ facit artem: ſʒ bene ppparat: ſm Bal. Et in his on9 pbandi incumbit cuicunq; allegantí ad fundandam intentionẽ ſuam: ſiue affirmatiue ſiue negatiue alleget maxime cũ pars aduerſa fundauit intentionẽ ſuam / nõ tñ ſemper ſuccumbit nõ potens pbare / ſic ꝙ alter propter iſtius pbationẽ nõ admittat ad intẽtũ ſuum: nã iudex ex officio põt illum refutare ſi ſibi conſtiterit eũ indignũ: ⁊ hoc in cauſa in qua vltra allegationes partium iudex poteſt impartiri officium ſuũ. ſecus vbi hoc non poſſet niſi petitus.

¶ Preter qñq; capit excluſiue: qñq; incluſiue. vide. c. literas. in fi. d̃ pſum. ẽt vide Inno. in. c. dudũ. ij. de elec. ⁊ i cle. j. de ſum. tri. ⁊ fide catho. p gloſ. ⁊ Archi. in. c. ebron. xiij. q. j. Itẽ Bart. in. l. j. in ꝑñ. ff. de pigno. actio. ⁊ p alios in. l. actione. C. de tranſa. ⁊ i regula pctm̃. de reg. iur. lib. vj. Stat eñ incluſiue et augmentatiue qñ cadit inter res penitus ſeparatas / vt dicendo. Lego tibi omnes vineas meas preter domũ.

¶ Sed ſtat excluſiue quãdo cadit inter dictiones ſignificãtes res ſub ſe inuicem cõtentas / vt lego tibi oẽs libros meos pter ſalicetos ambos: Richar. ⁊ Bar. vide de hoc alber. in alphabeto ſuo. ⁊ no. i. l. medico. §. vxori. ff. de aur. ⁊ arg. leg. Item capit excluſiue. Lego oẽs ſeruos meos pter ſemproniũ. Ratio: qr ſempronius eximitur de oratione pcedẽti: vt ibi nõ includat. l. nãq;. §. ſi. ff. de pe. lega. ⁊ ſumit rõ ex hoc qr eſt volũtas pferentis declarata eo ꝙ alias hec v̾ba pter ſempronium nihil oparent. Sed ibi ſumit incluſiue. Lego oẽs libros meos tali pter ſcyphuʒ argẽteũ quẽ apud eũ depoſui. Rõ: qr hec volũtas pferẽtis ⁊ v̾ba: pter ſcyphũ ⁊c. aliter nihil oparent: niſi excluſiue exponerent. Itẽ ponit qñq; cõiũctiue: nõ excluſiue: vt ibi: de his ſeruis q̃ ſunt in pr̃imonio meo: pter decẽ quos legaui titio: lego decẽ ſeio: qr ſenſus eſt: ⁊ decẽ legaui titio: ⁊ ſic p legatũ factũ ſeio nõ reuoco factũ titio: ⁊ ſic intellige hic ↄiunctiue. i. ↄtinuatiue ſicut fit cõtinuatio p dictionẽ: et qñ cõtinuat orones. Nã in pdictis legatis titi9 ⁊ ſeius nõ ſunt cõiuncti cõ iunctione q̃ facit vnũ corpus. de q̃ in. l. re coniũcti. ff. de leg. iij. ⁊ iõ ſi i patrimonio eſſent tm̃. xv. ſui: titi9 haberet x. ⁊ ſeius tm̃ q̃nq;. l. ſi ita legatum. ff. de leg. j. Et eſt rõ: qr ſignificat ſic ipſa voluntas pferentis declarata ex coniectura ꝙ teſtator nõ vult reuocare: niſi exp̃ſſi9 appereret. Si eñ hoc caſu poneret incluſiue: tũc ſeius haberet decẽ legata titio: ⁊ cũ hoc alia ſibi legata. ſ. ſeruos in pr̃imonio exiſtẽtes: ⁊ p hoc eẽt reuocatũ legatũ titij: q̃d nõ eſt dicẽdũ. Itẽ ibi cũ papa dicit diſpẽſo tecũ vt alia bñficia pter obtẽta poſſis obtinere: ponit ẽt cõtinuatiue ſiue cõiũctiue. Nã ſenſus eſt talia obtineas cũ obtẽtis: ⁊ ſup iſtis de nouo obtentis diſpenſo: ita ꝙ obtẽta nõ includũtur in diſpenſatione: vt in. c. dudũ. de elec. qr hoc nõ vr̃ de volũtate pferentis: niſi expſſius declaret: eo ꝙ diſpẽſatio in caſibus odioſis ſẽp reſtringit. Itẽ excluſiue nõ exceptiue ponit p ſine: vt ibi pter ſpẽ. i. ſine ſpe: ⁊ ſic dr̃ dilatio dãda eſt illi q̃ pter ſpẽ trahit ad alienũ iudicẽ. l. ſi qñ. C. de dilatio. ibi eñ nõ ponit exceptiue nec incluſiue quia oratio illa nõ patitur: ⁊ ſic tm̃ ponitur excluſiue: ⁊ ſic de alijs.

¶ Preterire eſt teſtõreʒ omittere aliquẽ

qui ſuus heres eſt:eo nō iſtituto:ſiue eo exheredato:vt habuiſtis.ſ.de hef.
¶ Preteritio dicit talis omiſſio vel exheredatio ſm Azo.in ſum.C.de pte.vel exhere.inſti.de hered.que ab inteſta. defe.§.eadem.vt ſupra.
¶ Pretexta eſt genus veſtis q̄ nobiliores ciues romani vti ſolebant.§.iniuria. inſtit.de iniur.⁊ vide.l.iij.§.fi.⁊ ibi gl. ff.de libe.exhiben.
¶ Pretor eſt qui in vrbe romana iudicio ſenatus ad diſceptādū dubios actus et cauſas ordinabat.Et erat eius officiū annuū:q: ſolo anno durabat.Et anteq̄ a populo Romano ad pricipē trāſlata fuiſſet ptās:vel anteq̄ Romana poteſtas ſub impatore veniret:habuit poteſtatē plenā faciēdi ius ⁊ ſtatuta ⁊ edicta:cuius edicta iuris bonorarij noie cenſent:q: qui honores gerunt.i.magiſtratus:autoritatem huic iuri dederūt:vt.C.de offi.pto.l.ſ.⁊ inſtitu.de iur.nat.gen.⁊ ciui.§.ptorum quoq̄ edicta.⁊ not.in.l.certū.C.vnde legi.q̄ ptor viuus potius debet ſequi pretorem mortuum q̄ ius ciuile.
¶ Pretor fideicōmiſſarius dicebat ille q̄ de fideicōmiſſis relictis cognoſcebat: ⁊ ius dicebat ⁊ reddebat:dicēs ius da bo.ff.de orig.iur.l.neceſſarium.
¶ Pretor peregrinus dicebat ille qui inter peregrinos qui i ciuitate affluebāt vel confluebant ius reddebat.
¶ Pretor vrbanus dicebat qui cū conſules ad bella finitima vocarent:ius neceſſariū in ciuitate reddebat.ff.de ori. iuris.l.ij.prealleg.
¶ Pretoriū eſt locus in quo ius ex more redditur:etiā dicit locus in quo quis prefecturam exercet:cum ſuis officialibus ⁊ cauſam tractare ſolet. Item eſt domus preſidi prouincie aſſignata:et locus deputatus iudicibus ad cognoſcendum ⁊ deputandum vel ad ſentētiandum de cauſis.
¶ Pretorinū pignus dicitur illud quod alicui datur a iudice.
¶ Priuignus dicitur qui ex marito mulieris natus eſt anteq̄ fuiſſet maritus eius:⁊ econtra.
¶ Priuigna dr̄ pprie q̄ ex vxore viri nata fuit anteq̄ eſſet vxor ſua:eſt ergo filia vxoris ab alio viro priori genita:⁊ priuignus filius taliter genitus:quorum pater vitricus eius appellatur.
¶ Preuaricatores ſunt qui vera crimina fraudulēter occultāt:dicitur aūt pu aricator q̄ſi varicator:a varica cernice: quia aduerſam partē adiuuat ꝑdita ſua cauſa ꝓpria:dū huic inſtat corpore ex vna parte:⁊ illi mēte ⁊ corde ex altera parte:vt.ff.de pnarica.per totū.
¶ Primates ꝓprie loquendo ſunt patriarche.diſ.xcix.c.j.⁊.ij.Etiam ponitur primas pro archiepo.c.ſane.de ſo.cōpe.Nam nō eſt differētia inter primatem ⁊ archiepm q̄tū ad effectū:vt in c.duo.de offi.ordi.nā ius canonicum nō curat de noibus.c.petitio.de pcu. diſt.xcj.cleros.⁊.c.preced.vbi eſt diuiſio noim cum dicitur archiprimates: ſiue primates:ſiue patriarche.
¶ Primates officiorum ſunt qui officijs preſunt.
¶ Primicerius dr̄ ille qui primo loco ſcriptus eſt in matricula notarioꝝ ⁊ pmū locū obtinet ſcḋm leges:vt.C.de pmice.li.xij.in rub.Sed ſcḋm canones eſt nomē dignitatis q̄ ſubeſt archidiacono:vt.c.vnico.de off.pmice.Dicit em̄ primus in cātu vel choro:q̄ in aliq̄bus eccleſijs dicit cantor ſiue ſuccentor.
¶ Primipilarij dr̄ pmi adminiſtrātes: qui ſcꝫ prio actionē ſui officij adminiſtrant.Uel ſm Hug.qui primū pilū.i. telū vel haſtā portāt:⁊ vtroq̄ mō accipitur:ſm Accur.C.eo.ti.in rub.li.xij.
¶ Primogenitum vocat ſcriptura non quem fratres ſequunt:ſed qui primo natus fuit.de verb.ſig.c.Joſeph.
¶ Primitie ſunt prime partes fructuum deo offerende.Hinc eſt qḋ ſacerdos primam miſſam cantans dicitur celebrare primitias.
¶ Princeps quis dicat:hr̄ Eſaie.xj.hi. Deus fortis:pr̄ futuri ſecli:pnceps pacis.Interdū dr̄ angel9.Joſue.ix.Ego ſum priceps exercitus ⁊c.Interdū papa.de ꝯſe.diſ.j.corpora.Interdū epſ. de maio.⁊ obe.ſi quis.vel alius iudex eccl'iaſticus.xvij.q.iiij.diffinimꝰ.in fi. Item dicitur imperator.de re iudi.ad

Ayuntamiento de Madrid

apoſtolice.in prin.li.vi.Et appellatio-
ne principis intelligitur rex.cle.vnica.
de baptiſmo.vbi bona glo.⁊ in vſibus
feudo.ſm Bal.Itē princeps dicit dia
bolus:vt Luc.xi.c.in principe demo-
niorum eijcit demonia.ſimile.xxiij.q.
viij.§.ecce.⁊ſi.ſed notandū.ibi:venit
princeps.Io.xiiij.Itē dicitur quilibet
ſecularis dñs:vt.xxxiij.q.v.princeps.
Itē dicit principalis pars in quolibet
iudicio:vt.ff.de foro cōpe.l.i.§.in hoc
iudicio.Etiā princeps dicit quilibet
prelatus eccleſie:vt diſ.xxxv.c.eccleſie
principes.⁊.c.corpora.prealleg.

¶Principium cuiuſq; rei potiſſima eſt
pars.l.i.ff.de ordine iuris.⁊ vide Ber.
in.l.ij.ff.de furtis.

¶Principium ſpectatur qñ finis habet
neceſſariam conſequentiam ad prin-
cipium.Bar.in.l.vnica.in fin.C.ſi in
comu.eademq; cauſa.

¶Principiū rei dicitur a parte ſuperio-
ri:inferior autē pars ad quam deſcen
dit curſus aque:dicitur finis.argu.l.i.
in fi.ff.de aqua plu.arcē.Bart.in.l.iij.
in fi.ff.de fur.

¶Priuata perſona eſt pſona carēs fun-
ctione publica.vide.ſ.perſona.

¶Priuatum ius eſt illud quod principa
liter ad ſingulorū vtilitatem pertinet:
vt in pactis ⁊ conuentionibus ſingu-
larium perſonarum.quod require.ſ.
Ius publicum.

¶Priuata delicta dicunt que ciuilr tra-
ctantur:vt ſi mihi furatus ſis.x.⁊ ego
vt rehabeā ago:nō vt corporaliter pu
niaris:ſed publica delicta ſunt quorū
pſecutio eſt pmiſſa cuilibet de popu-
lo:quale eſt crimen leſe maieſtatis:vel
accuſatio de ſuſpecto tutore vel cura-
tore:in quibus oēs accuſare poſſunt.

¶Priuati dicuntur proprie qui nō ſunt
cōſtituti in aliqua dignitate.xxiij.q.i.
qui cōtra.Itē dicuntur oēs exēpti a iu
re cōmuni:ſiue ſit collegium:ſiue ali-
qua ſpecialis perſona.vij.q.i.petiſti.⁊
diſtin.iij.priuilegia.

¶Priuilegiū eſt principis bñficiū cōtra
ius cōe indultū.Non eñ eſt priuile-
gium niſi aliqd indulgeat ſpeciale.c.
abbatē.de ver.ſig.⁊.c.in his.de priuil.
et dicit quaſi priuās legem:vel eſt lex
priuata.i.vnius ante alios honor vel
dignitas aut immunitas(que ſibi cō-
uenit) eorū que ⁊ alijs incūbunt:vel q̄
de iure cōi alleganf. Nam priuilegiū
ſm Iſid.li.vi.inde dictū eſt ꝙ in priua
to concedit.de hoc diſt.iij.priuilegia.
Ius eñ cōmune ad vnam pſonā dire-
ctum:ad oēs extēdit.xli.diſ.miramur.
de re iudi.in cauſis.Dicunt ergo pri-
uilegia priuatorū leges.i.a iure cōi ex-
ceptorū:vt in.c.priuilegia.ꝑall.Et no.
ꝙ priuilegiū nō tollit per ius cōe:niſi
de ipſo mētio fiat.de reſcrip.ꝑ ordinē.
Nec tollit vnū per aliud:niſi in ſcđo
fiat mētio de primo.c.veniēs.de pſcri.
Et priuilegiū eſt duplex:perſonale:et
reale.c.mādata.de pſump.Perſonale
extinguit cū pſona:imo qñq; añ per-
ſonam extinguit:vt cū eo male abutit:
et ſequit pſonā:⁊ hoc verū de cōceſſo
indeterminate:qr cū determinatione
loci vel tpis cōceſſum nō ſequit pſo-
nam extra locū:vt eſt priuilegiū vſus
pallij.c.ex tuarū.de auto.⁊ vſu pallij.
Etiā extincta re extinguit priuilegiū
reale.xvi.q.vij.⁊ hoc diximus in.c.ab-
batem.in fi.de ver.ſig.⁊ glo.in regula:
priuilegiū.de reg.iur.li.vi.Itē priuile-
gium perdit ꝑpter ſex:vt in gl.vnica.
in fi.in.c.renouātes.diſt.xxij.⁊ eſt du-
plex priuilegiū.ſ.gñale ⁊ ſpeciale.Ge-
nerale eſt qđ cōi corpori vel collegio
cōcedit:vt in.c.cū ⁊ plantare.eo.ti.vel
vniuerſitati.xvij.q.iiij.ſi qs ſuadente.
Et qđ cōceſſum eſt fratribus ⁊ eccle-
ſijs circa cōtractus vel q̄ſi ⁊ circa iudi
cia.Item qđ cōceſſum eſt mulieribus
circa fideiuſſores.Speciale eſt qđ pſo
ne cōcedit:⁊ illud extinguit cū perſo-
na.vij.q.i.petiſti.⁊ regula ꝓuilegia ⁊c.
et pone exēplū de priuilegio:vbi grā:
princeps cōcedit deportato vel alij nō
valēti teſtari ſcđm ius cōe Romanorū
ciuile liberā teſtamēti factionem.hoc
priuilegium ſignificat ꝙ poſſit teſtari
ſeruando ſolēnitatē que de iure ciuili
requiritur in teſtamento:vt.l.ſi qñ.C.
de inof.teſta.Et ſumitur ſignificatum
ex ſolēnitate que multis vigilijs eſt ex-
cogitata:quare nō eſt veriſimile prin-
cipem

Ayuntamiento de Madrid

cipem tam faciliter illã tollere velle.et
ex priuilegio ſiue natura eius eſt qḋ
priuet ius cõe:ꝛ ſic vͣba debẽt recipi in
ſuo ſignificato ſtrictiori. Itẽ ibi prin-
ceps valẽti teſtari cõcedit liberã teſta-
menti factionẽ:intelligiꝛ qḋ poſſit te-
ſtari non ſeruata ſolẽnitate iuris cõis
ciuilis dum tñ conſtet:ſicut de milite
diciꝛ qḋ ſignificatum ſumiꝛ vt priuile-
gium valeat ꝛ aliqd concedaꝛ:niſi eñ
ſic intelligereꝛ nullũ eſſet priuilegiuꝫ.
Itẽ princeps cõceſſit alicui edificare li
cere in loco publico:intelligiꝛ ſine alte
rius iniuria vel incõmodo:vt.l.ij.§.ſi
quis a principe.ff.ne quid in loc.pub.
Ratio: qꝛ qui oẽs tueꝛ ab iniurijs:ve-
riſiliꝰ nõ vult aliũ ledere:nec princeps
vult valere ſuũ priuilegiũ qḋ eſt in alte
rius detrimentũ:vel qḋ tollit ius cõe:
vt.l.quoties.et.l.reſcripta.C.de preci.
impe.offe.ꝛ hoc verũ niſi in priuilegio
fieret reuocatio legis derogatiue.ſ.di-
cendo:nõ obſtãte lege tali vel tali:vt.l.
ſi qs.in prin.ff.de leg.iij.idẽ in quouis
caſu quo euidẽter appareret principem
velle tollere legẽ derogãtẽ priuilegio:
qꝛ voluntas ſua eſt lex:niſi contrarieꝛ
legi euãgelij:qꝛ hãc tollere nõ poteſt.
¶ Probatio ſm Azo.eſt rei dubie per ar
gumẽta oſtẽſio.ſed hec diffinitio ſm
Hoſ.locũ ſolũ habet in his que ꝓban
tur per inſtãtiã diſputationis:nõ aũt
in iudicio vbi probatio fit per teſtes ꝛ
inſtrͣa ꝛ plerũqꝫ per indicia ꝛ preſum-
ptiones.Et diciꝛ ꝓbatio ab aduerbio
probe. Nã ꝓbe facit qui ꝓbat qḋ in-
tendit:qꝛ per hoc penas nõ ꝓbantiuꝫ
euadit. Uel ꝓbatio eſt rei dubie in iu-
dicio legitime facta declaratio.q̃uis
hec diffinitio modereꝛ ꝯtrarijs.Et di
citur etiã ꝓbatio q̃ſi ꝓba actio ratiõe
q̃ ſupra.Et no.qꝫ ꝓbatio fit multipliꝰ.
Primo per aſpectuꝫ:vt in notorio qḋ
ꝓbaꝛ ꝑ facti euidentiã.c.euidentiã.de
accu.c.ꝑpoſuiſti.de ꝓba.ff.de vẽ.iſpi.
l.j.in prin.xvj.q.iij.inter memoratos.
Nec obſtat qꝫ oculus plerũqꝫ falliꝛ.c.
cauſam.e.ti.xxvij.q.j.nec aliqua.qꝛ fre
quẽtius nõ falliꝛ.de hoc vide Hoſ.de
proba.in ſum.§.inſinuata nobis.Etiã
fit ꝓbatio per aſpectũ in atroci iniu-
ria.ff.de iniur.l.ij. Itẽ in etate:vt.l.mi-
nor.ff.de mino. Scḋo fit per teſtes plu
res vel etiã per vnũ cũ alijs ꝑſumptio-
nibus vehemẽtibus. Tertio ꝑ inſtrͣ.
Quarto per ꝯfeſſionẽ.Et hi quatuor
modi ponunꝛ in.c.cũ ſedẽ.de reſt.ſpo.
Quinto fit per ſcripturã antiquoꝝ li
brorum.c.cũ cauſam.eo.ti. Sexto per
violentã preſumptionẽ.xxxij.q.j.dixit
dñs. Septimo per famã cum alijs pre-
ſumptionibus.c.iij.loco.eo.tit. Nam
vicini fama facit probationẽ.c.vlti.de
frigi.et malefi.etiã per famã cum vno
teſte.c.ſicut.de ꝓbatio.ꝛ ſi iudex dubi
tat de fama querat a vicinis.ff.de ma-
giſt.cõue.l.j. Poteſt aũt fama probari
per duos teſtes.c.in lr̃is.de teſti.ꝛ ma
gis ꝓbat fama quam vnus teſtis:vt di
citur in.c.ſuper eo.de cõſangui.ꝛ affi.
iiij.q.iij.§.ſepe. Sed nunquid per fa-
mam ꝛ vnũ teſtẽ debet quis cõdemna
ri de crimine? Ber.in glo.c.veniẽs.de
teſtib.dicit qḋ non. Ratio:qꝛ in crimi
ne debẽt eſſe ꝓbationes apertiſſime ꝛ
meridiana luce clariores:ſecus in cau
ſa ciuili.C.de ꝓbat.l.vlti. Octauo per
iuramentũ.Et nota ſoli ſacramẽto cre
ditur qñ de cõſcientia alicuius querit
ſiue dubitatur.de ſen.excõ.ſi vero ali-
quis. Itẽ probatio teſtibus ꝛ fide ta-
bularum cõſtat.c.forus.de ver.ſig.vi-
de Hoſ.eo.ti.§.ſpecies probationum.
¶ Probatoria vel ꝓbatorie officioꝝ ſunt
documẽta ad probandũ aliquem eſſe
priuilegiatũ ad officiũ aliquod auto-
ritate imperiali:vt poteſt colligi.C.de
diuer.offi.l.probatorias.lib.xij.
¶ Proconſul dicitur iudex ordinarius:
et eſt a populo cõſtitutus:nõ a princi
pe delegatus nec ab alio:ſed ante im-
peratoriam maieſtatẽ creatus:cuius
officium erat in prouincijs dirigi ſcꝫ
in regno tributarijs:vt per eũ prouin
ciales ſua negotia expedirent. Hic ve-
ro pluries nõ poteſt vti faſcibus q̃ ſe-
ries: nemo enim ſeptimo eſt creatus
proconſul:ꝛ non niſi ſemel procõſula-
tus fungebatur inſignijs:ꝛ in prouin
cia ad eum pertinebat vt ad quoſcũqꝫ
magiſtratus reſpiceret.ff.de offi.pro-
conſul.l.proconſules.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Procōſul legatus eſt cui ꝓconſul prouinciā ingreſſus mādat iuriſditionē.

¶ Procurator eſt q̇ aliena negotia mandato ſibi a dn̄o facto gerēda gratuite ſuſcipit plura vel vnū. ff. de nego. geſt. l. iij. §. negotiū. ⁊ ff. vi bo. rap. l. ij. §. qḋ ait. Et dicitur gratuite: qꝛ ſi interuenit merces non eſt ꝓcurator: ſed locator operarū. Dicitur mādato dn̄i: ad excludendū tutorē: curatorē: collegia ⁊ p̄latos eccleſiaꝝ qui ꝓcuratores cōſtituere non pn̄t: ſed ſyndicū vel actorem. Et que ſit differētia inter ꝓcuratorem ⁊ ſyndicū: actorē ⁊ vicedominū notatur de ſyndi. c. j. de offi. ordi. cum vos. Et cōſtituitur de mandato gn̄ali vel ſpeciali. ff. eo. ti. l. j. ⁊ ff. man. l. ſi remunerādi. §. j. Vel ſic. Procurator dicitur is qui in iudicio vel mādato dn̄i negotia adminiſtrat agēdo vel defendendo. l. j. §. j. ff. eo. ti. inter quem ⁊ aduocatum hec eſt differētia: qꝛ ꝓcurator cauſam abſentis tractat: aduocatus ꝟo cauſam p̄ntis: vterqꝫ tn̄ poſtulare dicit̄: vel ſm̄ cano. Omnis adminiſtrator rite dicitur ſeu vocatur ꝓcurator: vt. j. q. iij. ſaluator. Nam ꝓcurator eſt nomen gn̄ale ad quēlibet adminiſtratorem: per ſequētia que traduntur in cōſtitutione reſtringitur ad id de quo agitur. Oportet enim officiuꝫ ꝓcuratoris eſſe gratuitū: quia ſi quid recipit: facit cōtra bonos mores: ⁊ hoc intelligitur qn̄ paciſcit̄ vt habeat certam partē eius de quo eſt queſtio: qḋ non licet: poteſt tn̄ licite recipere ſalarium pro labore ſuo. Et not. ꝙ duplex eſt ꝓcurator: ſcꝫ ad iudicia: ⁊ ad negotia: qui differūt in tribus: quia primo ꝓcurator ad iudicia nō cōſtituit procuratorem alium niſi poſt lit. conteſt. cum iam eſt dn̄s litis: ⁊ ante lit. cōteſt. alium ꝓcuratorem dare nō poteſt nec tutorē niſi ſit ꝓcurator in rem ſuā: qui ante ⁊ poſt lit. cōteſt. cōſtituere poteſt. Sed ꝓcurator ad negotia cōſtituere poteſt libere aliū ꝓcuratorē quēcunqꝫ vult. c. j. de procura. lib. vj. Scḋa differentia habetur in. c. qui gn̄aliter. in fi. de procu. li. vj. qꝛ primus nō datur niſi maior. xxv. an. ſcḋs vero poſt. xvij. annos. Tertia differētia habet̄ de reſcri. c. ex parte decani. Et no. optimā rōnē prime differētie iſtoꝝ ꝓcuratoꝝ: quia negotiū extra iudiciū ſumit originem a miniſtro: et poſtea tranſit in dn̄m. l. quecūqꝫ gerimus. ff. de acti. ⁊ obli. ſed in iudicio negotiū originaliter eſt in dn̄o: ⁊ poſtea tranſfunditur in procuratorem. l. ſi ꝓcurator meus. ff. de neg. geſt. Et dicit Ludo. de ro. in ſing. ſuo cxv. ꝙ procurator cōſtitutus ad agendum cenſet̄ etiā conſtitutus ad defendendū: vt. l. mutus. §. pena. ff. de ꝓcu. Et hoc verū eſt in ꝓcuratore actoris. Secus in ꝓcuratore rei: qꝛ licet ſit cōſtitutus ad defendendum: non tn̄ ad agendū. Et dicit idē ꝙ de hoc eſt caſus vnicus in. c. cōſtitutus. de procur. legiſtis penitus incognitus: ⁊ etiā nōnullis canoniſtis: ⁊ dicit eſſe mirabilē tex. bene menti tenendum.

¶ Procuratorium et mādatū differunt: ſicut etiā eſt differētia inter lr̄as ꝓcuratorias ⁊ lr̄as de rato. de hoc vide de relig. do. c. cū dilectus. in glo. j. de offi. deleg. c. corā. Et nota ꝓcuratoriū mādatū dꝫ fieri legaliter: ad qḋ quatuor exiguntur. Primū vt dirigat̄ aduerſario: cui etiā mādati reuocatio eſt inſinuanda: vel ſaltē iudici cui fides eſt facienda. Scḋm vt cōtineat noīa inſtituentis ⁊ inſtituti. Tertiū nomē iudicis corā quo ꝓcurator debet experiri. Quartū cauſam in qua: dum corā iudice eodē plures cauſas hꝫ inſtituēs: qḋ a notarijs bene eſt notandum.

¶ Procurator ceſaris eſt qui ex mādato ceſaris cauſas ⁊ negotia agit. Et quecunqꝫ acta aut geſta ſunt a ꝓcuratore ceſaris: ſic a ceſare comprobant̄ atqꝫ ſi ita a ceſare geſta eſſent. Et ſicut ad ꝓcuratorem ceſaris tantū rerū pertinet adminiſtratio: ita ad iuridicū alexandrie iuris tantū ⁊ nō rerū ſpectat ſolicitudo: vt. ff. de offi. procur. ceſa. l. j.

¶ Prodigus eſt qui neqꝫ tēpus neqꝫ finem expenſarū aduertit neqꝫ modū. ff. de cur. fu. l. j. ſed bona ſua dilapidando ⁊ diſſipando profundit: cui interdicitur bonoꝝ adminiſtratio a iudice per. l. xij. tabu. vel al's a lege: vt quia iu

Ayuntamiento de Madrid

l.iul.maie.commiſit.vt.C.ad.l.iul.ma
ieſta.l.fina.

¶ Prodigus fame ſue dr quis qñ nō cu-
rat de infamia turpiter viuēdo: ⁊ talis
negligens famam ſuā crudelis eſt.c.
nolo.xij.q.j.Paſt.in.c.prelatorum.in
ij.not.de accu.

¶ Prodigiū qd eſt:notat.ff.de ſta.ho.l.
nō ſunt liberi.C.de poſthu.her.inſti.
l.iij.⁊.l.oſtentum.ff.de verb.ſig.

¶ Prodigū neutri gñis eſt cibus q̄ intra
pximos dies pdigat.i.ↄſumat.⁊ ipſis
prodigis cū interdicitur eis bonoꝝ
adminiſtratio:plerūq; a fiſco preſtat:
vt.ff.de off.preſi.l.plebiſcito. Et Acc.
in glo.iij.l.quecunq; pro reliquis pro
digorum.C.de fide in ſtru.lib.x.

¶ Probate caſtitatis dicitur qui nō ma-
nifeſte apparet incontinens.c.a mul-
tis.de etate ⁊ qualitate.

¶ Programma ſm quoſdā dicit prece-
dēs ſcriptura q̄ p plures puincias ſi-
ue loca deſtinat. Sed ſm Azo.i ſum.
C.eo.ti.eſt ſcriptura publice ppoſita.
vt ibi dicitur in.§.mutationes.

¶ Programma (inquit Alcia.li.pter.ſ.
in hac ipſa dictione) greca vox eſt ſi-
gnificat q̄ in iure quod latine appellat
Ulpianus proſcriptionem.ti.de inſti.
act.Capitur ⁊ pro edicto vt in vita aui
dij caſſij imperatores legitur.

☞ Prognat⁹ eſt q̄ vocat abnepos q̄ſi p-
cul a me nat⁹ q̄ i q̄rto gradu ⁊ q̄nto.

¶ Proheres eſt q̄ putat ſe heredē eē cū
nō ſit.l.pro herede.ff.de peti.here.

¶ Proemium eſt ſermo gñalis pambu-
lās in pncipijs libroꝝ:oſtēdēs in gña
li q̄ poſtea cōtinent in ſpāli.interdum
alia pleraq; cōplectens: vt no. Jo.an.
in exordio cle.ſuper ver quoniam.

¶ Probibita intelligunt oīa q̄ non ſunt
cōceſſa: vt in.c.inter corpalia.de trāſl.
ſ3 videat ar.ↄ.q; oīa intelligūt cōceſ
ſa q̄ nō ſunt expſſe phibita. Ideo no-
ta q; vbi aliqua conſtitutio pmulgat
affirmatiue:ſemp intelligitur conceſ-
ſum qd nō inuenit phibitū.exemplū.
xxxj.q.j.c.vl.vbi dr.qd ſi dormierit vir
eius:cui vult nubat in domino. Non
dicit duob⁹ vel trib⁹.vñ pōt ↄ̄here cū
his omnibus.vbi vero promulgatur
negatiue: ſemp intelligitur phibitū:
niſi inueniat conceſſum: maxime vbi
fuit eadē rō: vt cum dr. Nō occides:
hoc nulli l3:niſi inueniat expſſum: vt
in iudice:cui lex hoc ↄcedit:ſ3 Ber.
in glo.c.inter corporalia.palleg. Pōt
etiam dici(ſm qd no.ibidē) q; hec re-
gula.ſ.qd non eſt conceſſum intelligit
phibitū:habeat locū in iudicijs ⁊ cō
tractibus ſtricti iuris: vt in arbitrijs ⁊
puilegijs ⁊ in reſcriptis licitis. Hec
autem regula qd non eſt expreſſe phi
bitum:intelligitur cōceſſum locū h3
in iudicijs ⁊ contractibus bone fidei
in beneficijs abſolutiōibus ⁊ edictis
prohibitorijs. In illis eñ quilibet ad
mittitur:qui non prohibetur: vt i edi
cto de procu.teſti.⁊ matri.

¶ Proditor eſt ille qui ſecreta ſibi com-
miſſa reuelat.de pe.diſt.vj.ſacerdos.⁊
de pent.⁊ remiſ.omnis vtriuſq;.Et de
multiplici ſpecie proditorum notatur
in.c.clericus.xlvj.diſt.

¶ Prodigus dr ille q̄ in ſe tm̄ pdigalita-
tē exercet ⁊ in ſe delinq̄t:ſm Bal.i ſin
gu.in.l.j.§.exigit.ff.de bo.poſ.ↄtabu.
ex quo deprehendit q; q̄s ſit pdigus.
Bar.in.l.qui h3.in prin.de tut.⁊ in.l.
is qui.§.j.ff.de tut.⁊ cura.

¶ Proles proprie ea dr q̄ eſt ex iuſtis nu-
ptijs.in aut.de nup.in princ.col.iiij.

¶ Proiectum dr quoddā genus edificij
qd nulla colūna ſuppoſita ita edibus
appendet vel menib⁹ vt terrā nō tan-
gat.Et alio modo dicitur appendix.

¶ Promulgare legem eſt eā cōdere: ⁊ cō
ditam recitare: proferre: pronūtiare:
patefacere:prodere vel manifeſtare.

¶ Promiſſionē cōmitti dicim⁹ qñ per-
uenit in eū caſum: vt ex ea aliq̄d peti
poſſit.v.g.promiſi tibi equum: ſi nō da
rem eū eo die: promiſi me tibi daturū
c.aureos: ſi modo eo die non darē tibi
equum:committit promiſſio vel ſtipu
latio.c.aureorum.

¶ Promiſſio ⁊ repromiſſio ſic differūt: q2
pmittendo negotiū inchoamus: ſ3 re
promittēdo adipletū ↄſolidam⁹. Et ē
repromiſſio q̄ſi iterata pmiſſio: vt res
magis ſit i ſecuro.ſicut fit i facto vbi fi
deiuſſio iteruenit. Nā dbitor pmittit

Ayuntamiento de Madrid

⁊ fideiuſſor repromittit: vel potius et melius debitor ꝓmittit: ſed debitor viceuerſa ꝙ̃ pluries repromittit.

¶ Pronepos eſt filius nepotis: ſicut ꝓneptis eſt filia neptis.

¶ Pro ⁊ propter differunt: nã aliud eſt ſoluere ꝓ debitoribus: aliud ꝑꝑ debitores not. in. l. dñs ſticho. ff. de pecu. leg. item pro ſignificat cauſam finalẽ propter vero cauſam impulſiuam: vt d. l. dominus.

¶ Proprietarius idem eſt quod dñs. ſ. qui cuiuſqȝ rei proprietatem habet.

¶ Prorogare eſt ꝓlongare: ꝓducere: vel primum tempus extendere. ff. de iudi. l. ſ. de offi. deleg. p. ⁊. g.

¶ Prorogatio fit de tempore ad tẽpus. c. de cauſis. de offi. deleg. ⁊ fit etiam de re ad rem. ff. de iudi. l. de qua re. §. ſ. et c. cum olim. de offi. dele. verſus finem. Item de ꝑſona ad perſonã etiã altera parte inuita. c. ſ. de alie. iu. mu. cau. fa. Item fit de iudice ad iudicẽ. ff. de iud. l. ſ. vbi no. ꝙ fundamentum prorogationis eſt iuriſditio: ergo in iudicem nõ habentem iuriſditionem non põt fieri prorogatio: qr non entis nõ ſunt qualitates. l. eius qui in prouincia. ff. ſi cert. pet. ⁊. c. ad audientiã. ij. in fi. de eccl. edifi. aliud fundamẽtum eſt conſenſus partium: nã ſi eſſet error vel titubatio non fieret prorogatio. l. fin. C. de condi. inde. metus enim ⁊ error excludunt prorogationem. l. ſ. ff. de iud. quia error excludit cõſenſum: qui eſt cauſa prorogationis.

¶ Proxeneta eſt paranymphus. i. media perſona per quam aliquis ꝯtus celebrãdus aut ineundus ꝓcurat̃. Et talis ꝓcurator in ſpõſalibus dicit̃ paranymphus: q̃ explorat voluntatẽ hominum: q̃ ⁊ cũ quibus velint ꝯhere: ⁊ que ſit facultas contrahentiũ vel cõtrahere volentiũ: cuius remuneratio vel merces dicitur ꝓxeneticũ. Et conſiſtit officium eius circa amicitias cõplẽdas: ⁊ circa aſſeſſores cõq̃rendos ordinarijs iudicibus. vide. c. ſ. de hoc in gl. ij. de teſti. li. vj. Sed vtrũ proxeneta vel mediator talis poſſit adduci in teſtimoniũ: ⁊ cõpelli in ꝯctu in quo fuit mediator? Rñdetur ꝙ ſic: vtraqȝ parte cõſentiẽte. Et regulare eſt ꝙ in ciuilib9 de cõſenſu partiũ admittat̃: alias nõ: vt in aut. de teſtib9. §. qm̃ vo. col. vij. ſed vtraqȝ parte cõtradicente non admittitur. Quid aũt altera parte volẽte: ⁊ altera nõ? Dicitur qđ hoc caſu cõpelli nõ poteſt: ſed volens teſtificat̃: vide gl. in verbo ciuiliter. c. ſ. de teſtibus. li. vj. ⁊ ad prin. glo. in. c. dilector. de teſti. cogen. Item vtrũ ꝓxoneta ex ꝯctu vſurario teneat̃ ad reſtitutionẽ vſurarum? Dicitur ꝙ ſic: ſm glo. ſingularem. l. ſi ſciẽte. ff. ad. l. pompe. de parric. ⁊ Bar. fecit mentionẽ in l. ſ. §. incidit. ff. ad tur. Bal. in. c. ſ. §. ſi mulier. in pen. col. de cõtrouerſia inueſti. feu. ꝯtrã ponit rõnem aſſignãs optimam. Et dicit Lud. de Roma. ſingu. cclxxj. quod ipſi ambo neſciũt q̃d dicunt: ſicut muſcipula ſup prunas: ⁊ alleg. Inno. ⁊ Io. andr. c. Michael. de vſur. ⁊ Archid. latius in. xliij. diſtinc. ſicut non ſuo. ⁊ Lapus de caſtellione in allegationibus ſuis. xciij. plenius omnibus diſcutit.

¶ Proſcriptio eſt aduerſus abſentẽ iudicialis ꝓnuntiatio: vt in poſterũ proculagat. i. maneat ab iperio: ⁊ talis ꝯ quẽ fit ꝓnũtiatio talis ⁊ cui9 bona palam ⁊ aperte ſcribunt̃: dr ꝓſcriptus: ⁊ debẽt oĩa bona ſcribi: ⁊ de ipſis inuentariũ fieri cõtinens tam mobiliũ ⁊ ſemouentiũ diuerſas ſpecies ⁊ qualitates ꝙ̃ imobilia: vt menſurã agrorũ ⁊ numerũ vinearũ: ꝙ̃tũ ſit in vineis: oliuetis: arbuſtis: aratorijs: ⁊ paſcuis. hãc ꝓſcriptionẽ greco vocabulo dicimus pragmaticã qđnẽ: lȝ aliq̃ ſignificatione qđ tormẽtũ dicat̃: qr tormẽtis cõiter veritas inquirit̃: quare tortores dicuntur queſtionarij: vt. ſ. de queſtio.

¶ Proſocer dicitur mariti auus.

¶ Proſocrus eſt vxoris auia.

¶ Proſocrus eſt q̃ ſtat armatus cũ ꝑncipe: vt Obi9 ⁊ Biliſiari9 erãt domeſtici ꝓtectores Iuſtiniani: ſm Accur. in ru. C. de domeſt. ⁊ ꝓtec. p totũ. lib. xij.

¶ Proteruia eſt crudelitas vel terribilitas: ſm Io. an. in cle. vnica. de fo. ꝯpe. vbi allegat Brecismũ dicẽtẽ. Impro-

Ayuntamiento de Madrid

bus eſt aliq̄s ṽbis:factiſq̈ ꝓterunt.

¶ Protyꝛū ꝛ hyprotyꝛū valuarū hiās ca nitas appellari pōt: nā ipa oſtioꝝ late ra antas dicim⁹: ꝛ in hac ſignificatiōe accipiť a Pōp. in. l. pe. ff. de verb. ſig. ꝛ ab Ulp. i. l. q̄ſitū. §. papinian⁹. ff. de fū. inſtru. Uitruui⁹ tñ ſcribit ꝓthyꝛa pe. coꝛrepta eſſe veſtibula in domoꝛū ia nuis quaſi ſit magnū ſecretū: nam gre cis thyꝛa ianua: ꝛ ꝓ ante interpꝛetať.

¶ Proteſtatio nihil aliud eſt quā animi agētis expꝛeſſio. c. ꝯſulti. extra de reg. ꝛ. l. ſi duo. §. cum inquilin⁹. ff. vti poſſ. Quid ſit ꝓteſtatio: quotuplex ſit: q̄d declaratoꝛia: cui ſit faciēda: q̄s poſſit ꝓteſtari: qualr vbi ꝛ q̄ñ fieri debeat: q̄s ſit ei⁹ effectus: an requirať conſen ſus ꝓteſtati: ꝛ multa alia no. ꝛ dubita bilia in hac materia pleni⁹ q̄ꝫ alibi vi de p̄ Bart. in. l. nō ſolū. §. moꝛte. ff. de ope. no. nun. ꝛ in. l. ſ. eo. ti. in quib⁹ lo cis vide plene Alex. ꝛ alios doc.

¶ Pro tutoꝛe ſe gerere dr̄ qui munimine tutoꝛis fungiť de iure: ſiue putet ſe tu toꝛē: ſiue ſciat ſe nō eſſe fingit tñ ſe eē.

¶ Prouiſio: electio: poſtulatio: differūt. de elec. c. ſ. lib. vj. ꝛ ꝓuiſio eſt latū ṽbū qđ compꝛehendere poteſt noīationē: poſtulationem: p̄ſentationem ꝛ colla tionē: vt eſt gl. in cle. ſi. de elec. q̄ alleg. iura concoꝛ.

¶ Prouincia diuerſimode cōſideratur diſtingui. nā in materia p̄ſcriptionuꝫ diuerſe ciuitates in q̄b⁹ habenť ꝛ exer centur diuerſe iuriſditiones ſeparate dicuntur ꝓuincie: q̄ñq̈ diuerſitas ar chiepiſcopoꝝ facit aliā ꝓuinciā: ꝛ ſic ꝓuincie q̄ñq̈ modicū diſtāt: vt Piſa na ꝛ Foꝛētia. q̄ñq̈ diſtinguunť ꝓuin cie medio freto: vt Hiſpania: Gallia: Sicilia: ꝛ ſic ſumiť diſtinctio ꝓuincia rū. iij. q. iij. §. ſpatiū. vbi dr̄ q̈ ad ꝓdu cēdū teſtes de eadē ꝓuīcia danť tres mēſes: de cōtigua ſex: ꝛ de tranſmari nis nouē mēſes. de hoc in. c. vltra ter tiam. de teſtibus. ſm Inno.

¶ Prudentia eſt carnalis cōcupiſcētia. xxxij. q. ſ. non eñ. Alibi appellatur ma litia. de deſpō. ipu. c. de illis. ij. ſic etiā in delictis. de deli. pue. c. pueris. de de ſpō. impub. c. tue. in gl. iij.

¶ Pꝛochotrophi ſunt pauperum ſuſtē tatoꝛes.

¶ Pꝛochotrophiū grecū eſt vocabulū ꝛ denotat locū quo mēdici aluntur: vt ſcri bit Suidas. nos cōi vocabulo hoſpi tale vocitamus: ꝛ in hūc ſignificatum accipiť ab imperatoꝛe in ſuis cōſtitu tionib⁹: lꝫ codices pleriq̈ oēs mēdoſi circūferanť: vt in. l. oēs q̄. §. ꝓuilegijs. ꝛ in. l. ſi q̄s ad declinādā. §. ſinaūt am plioꝛes. ꝛ. §. hec tñ loca. ꝛ in. l. oia pri uilegia. C. de epiſ. ꝛ cle. ꝛ in. l. illud. §. ſ. vbi gl. ꝛ in. l. pe. in ꝓn. C. de ſac. ſan. ec.

¶ Pꝛoximus eſt quē nemo p̄cedit. l. ꝓxi mus. ff. de ver. ſig. etiā ſi ſolus ſit. vt. l. ꝓxim⁹ eo. ti. ꝛ no. p̄ Archi. in. c. cui. de ꝓbē. ꝛ in. l. ſ. §. ꝓximus. ff. vnde cogna ti. Item ꝓximi ſunt non illi tātū quos nobis ſanguinis gradus iūgit: ſꝫ oēs hoīes nature participes. c. charitas. verſi. Item nonnulli.

¶ De P ante U.

¶ Pubertas Require. ſ. in ſpubes.

¶ Publicani dicūť q̄ publica vectigalia adminiſtrāt: vñ eoꝝ nomē deſcendit: ſiue ad hoc cōſtituti vt publica vecti galia exigāt: ſiue tributa cōducant. ff. de pu. ꝛ vecti. l. ſ. nā etiā dicūtur vecti galiū ꝯductoꝛes fiſci vel rerū publica rū: ꝛ q̄ lucra vel publica negotia ſeculi ſectātur ibidē. l. iij. Aliter publicani dr̄ q̄ publice peccant vt in euangelio Lu. xviij. c. de phariſeo ꝛ publicano.

¶ Publicarū dicūtur ea que ob aliquod delictum ſic enoꝛme in publicum era rium deuoluuntur.

¶ Publicaria dicunť ea que ob aliqđ de lictū ſic enoꝛme in publicū erariū de uoluunť: ꝛ inde dr̄ publicatio bonoꝝ.

¶ Publice honeſtatis iuſtitia eſt ꝓpinq̄ tas ex ſpōſalib⁹ ꝓueniens: robur tra hēs ab eccl̄ie inſtōne ꝓpter honeſta tē. Nō eñ eſt honeſtū vt q̄s eā ducat quā ſu⁹ cōſanguine⁹ deſpōſauit. c. ad audiētiā. ꝛ. c. ſpōſam. de ſpō. vnde hu iuſmodi ꝓhibitio nō ꝯſurgit ex ꝯſan guinitate nec affinitate ꝯtracta ex nu ptijs cōſūmatis: ſꝫ ex q̄dā publica eq̄ tate inductū eſt hoc ius ꝓhibēs ni

Ayuntamiento de Madrid

moniũ cõtrahi:⁊ ꝯtractũ dirimẽs. Et
no. ꝙ ideo dr publice honeſtatis inſti
tia: q̃ in matrimoniis non ſolum qđ
liceat: ſed qđ honeſtum eſt: cõſideraꝛ.
ff. de ritu nup. l. ſemp. ⁊ oriꝛ etiã ex ſpõ
ſalibus que de iure nõ ſortiuntur effe
ctum: vt in. c. ad audiẽtiã. prealle. ſecꝰ
in mr̃imonio: q̃ affinitas nõ ꝯtrahiꝛ
ex nuptiis interdictis: vide Goffre. in
ſum. de ſpõ. vbi dr ꝙ ſm quoſdam in
nullo caſu locuꝫ habet hodie publice
honeſtatis iuſtitia: niſi in ſponſa fr̃is:
de qua ĩ veteri ⁊ nouo teſtamẽto ꝓhi
bitũ eſſe videꝛ: quã ſpõſaꝫ fratris fra-
ter habere nõ põt. d. c. ad audiẽtiã. cũ
cõcor. in gl. ⁊ rõnẽ dicũt: q̃ ſublata eſt
in eo caſu in quo de maiori eq̃tate lo-
cũ habuit. ſ. in ſobole ſuſcepta ex ſecũ
dis nuptiis: cognatiõi viri nõ copulã
da prioris: vt de ꝯſangui. ⁊ affi. nõ de-
bet. idõ ⁊ in aliis reuocata videꝛ: q̃ de ſi
milibus idem eſt iudicium: vt ibi.

¶ Publica iudicia ſunt dicta quaſi po-
pulica: q̃ cuilibet de populo permiſſa
eſt eoꝝ perſecutio: vt. ſ̃. ꝓuata delicta.

¶ Publicum ius eſt quod principaliter
ſpectat ad publicã vtilitatem. Requi
re. ſ̃. ius publicum.

¶ Publiciana actio. Req̃re. ſ̃. actio pu-
bliciana.

¶ Puberes a pube. i. a pudendis corpo-
ris ſunt dicti. Et dicitur eſſe pubes q̃
iam compleuit. xiiii. annum: ſi eſt maſ
culus: ⁊ generare poteſt. ⁊. xii. ſi eſt fe-
mina. c. puberes. eo. ti.

¶ Puerpera eſt que parit in annis pueri
libus: vt inq̃t tex. in. c. puberes. de de-
ſpon. impub.

¶ Pueri dicunꝛ filii: nõ filie. Scđo dicũ-
tur oẽs ſerui pueri etiam ſexagenarii.
Tertio dicunꝛ omnes qui ſunt in eta-
te puerili: ſcilꝫ mares a ſeptennio vſqꝫ
ad. xiiii. annũ: ⁊ puelle vſqꝫ ad. xii. an-
nũ. ff. de verb. ſig. pueri. de eta. et qua-
li. ex rõne. in gl. de regularibus. ad no
ſtram. xxi. q. i. c. i. Qñ tñ legantur pue-
ris alimẽta. pueri ⁊ puelle dicunꝛ vſqꝫ
ad trigeſimum annum. ff. de ciba. ⁊ ali
men. lega. l. mela.

¶ Pugillares. i. tabule ceree. l. in cõmo-
dato. §. ſicut aũt. verſi. ergo ſi pugilla
res. ff. commo.

¶ Pulſare differt a verberare: q̃ pulſa-
mus ſine dolore: ſed verberamus cuꝫ
dolore.

¶ Pupillus dicitur qui cũ impubes eſt:
deſinit eẽ in poteſtate patris: aut mor
te patris: aut emãcipatione patris: et
ſic pupillꝰ dr etiã ſi hꝫ patrẽ. l. ſi ſeruꝰ.
§. pupillus. ff. de verbo. obli. vbi diciꝛ.
Si eſt defectꝰ etatis: patris autoritas
non ſufficit ad eũ obligandũ. nec obli
gari põt ſi eſt in patris ptãte: etiam pa
tre autore: qđ eſt ſingulariter notãdũ.
§. prealleg. q̃ nõ eſt alibi niſi in. §. pu
pillus. in fi. inſti. de inutili ſtip.

¶ Pupilla ſimiliter dicitur intra annos
pubertatis emãcipata: vel morte pr̃is
deſinẽs eſſe in ptãte eius. ſ. xii. annoꝝ
ſicut pupillus intra. xiiii. annum.

¶ Pupillaris ſubſtitutio dr que fit impu
beri in euẽtu mortis eius in etate pu-
pillari: ſiue verba ſint exꝓſſa: ſiue taci-
te intellecta. inſti. eo. ti. Propriũ eñi ſi
gnificatũ verboꝝ ſignificat vlteriꝰ ta
citã vulgarẽ: vt. l. iã hoc iure. ff. e. tit. ⁊
econtra vulgaris nõ ſignificat pupil-
larẽ. Alia vide. ſ. in ver. ſubſtitutio.

¶ Purgatio eſt de obiecto crimine inno
cẽtie oñſio. Et eſt duplex: ſcꝫ canoni-
ca: q̃ fit ꝑ iuramẽtũ: ⁊ hec approbaꝛ. et
vulgaris: ſcꝫ quã ſibi vulgꝰ inuenit: ⁊
hec fit per ferrũ cãdẽs: per duellũ: per
aquã frigidã ſiue bulliẽtẽ: ⁊ hec repro
baꝛ: vt eo. tit. c. ex tuarũ. ⁊ per totũ. eo.
ti. ii. q. v. iiii. mennã. Forma aũt purga
tionis hec eſt ꝙ infamatus iurabit ſe
immunẽ eſſe a crimine q̃ infamaꝛ: ⁊ cõ
purgatores iurabũt illũ verũ ſe crede
re iuraſſe. c. quoties. et. c. vlt. eo. ti. Ali
ter autẽ deponere non debẽt: ne ſub-
eant anceps periuriũ. ff. de in lit. iurã.
l. videamus. et numerus compurgato
rũ hꝫ. ii. q. iiii. omnibus vobis. ⁊. c. pſ-
byter ſi a plebe. vnde. Põtificẽ pariũ
manus excuſat duodena. Sexta ſacer
dotẽ: leuitã tertia purgat. Quẽ plebs
infamat purgabiꝛ in manifeſto. Quẽ
chorus: ante chorum ſua ſit purgatio
preſto. Nã vbi cõtingit malũ: ibi mo-
raꝛ. ii. q. i. ſi peccauerit. Hodie nũerꝰ
cõpurgatorũ arbitrarius eſt: inſpecta

Ayuntamiento de Madrid

perſone qualitate ꝛ infamie quantitate.c.cū in iuuentute.eo.ti. Ideo aliꝗ dātur verſus. Hoc hodie reſtat arbitrio iudicis extat. Maior maiori: minor imponēda minori. Nā i penis iponēdis ſicut ꝛ in purgatiōe idicēda: quatuor ſunt ꝯſiderāda ꝑ iudicē.ſ.pſona: cā: locꝰ: ꝛ tps.vt in.c.ſi. de trāſact. vbi tex.ꝛ gl.cōcor. Et hec de forma purgatiōis canonice. Sed de purgatiōe vulgari ptꝫ in eo.tit.ꝑ totū.ꝛ.ij.q.iiij. monomachiā.c. mēnā.ꝛ.c.cōſuluiſti. Et eſt triplex ratio quare hmōi purgatio ꝓhibet. Primo qꝛ hec facta ſunt inuidia fabricante: vt in.c.mēnā.prealleg. Scḋa qꝛ deus in eo tētari videt: vt in eo.tit.c.vlti. Tertia qꝛ vt plurimū innocens cōdēnatur: vt in.c. ſignificantibus.eo.titu. Deus autem tētari nō debet.xxij.q.ij.queritur.

¶ Puteal eſt illud quo puteus cooperitur. Et tantum de P.

¶ De Q ante V.

Quadrās eſt q̄rta pars aſſis qua perficiunt tres vncie. Alia nōia reqre.ſ. As.

¶ Quadrageſima ſex ſeptimanas habet cui teleſphorus ſummus pōtifex addidit vnā. c. ꝯ quadrageſima.iiij. diſt. Quadripendiū eſt as quadruplicatus.l.xlviij.

¶ Quamuis hec dictio habet ampliare ad maiora expreſſis.in cle.j.de re iud.

¶ Quaſi: qſi ꝙ eſt expreſſiuū veritatis vt Io.j. Quaſi vnigeniti a patre.c. parochianos.de deci.vbi glo.ꝛ.ff.ex q.cau. maio.l.ait pretor.§.item ei.

¶ Quaſi ſnia eſt ſi qs in iudicio ꝯfiteat ſe furē: ſecꝰ ſi extra.vel eſt cū qs ꝑmiſſis actiōibꝰ q̄ naſcūtur ex delicto: nō eſt dānatꝰ: ſꝫ ipſe dedit: vel dare dꝫ pecuniā ne ꝯueniat illis actiōibꝰ: ꝛ pſumit ꝙ illud facit ex ꝯſcia delicti.excuſatur tn̄ vbi cū iuſſu ꝑtoris cū eo trāſigitur.

¶ Quāti minoris actio. Reqre.ſ. Actio.

¶ Quā citiꝰ.hoc tps eſt arbitrariū boni viri: cū lege vel canone nō terminet.

¶ Quartarū tres ſunt ſpēs. Una eſt debita iure nature: q̄ ē bonoꝝ ſubſidium: que hodie eſt aucta ad triētē ꝛ ſemiſſem ſm numerū filioꝝ: vſ. Quatuor aut infra dāt natis iura triētē. Semiſſem vo dāt naris qnꝙ vel vltra. Alia eſt trebellianica: tertia falcidia.de qbꝰ in.c. Raynutiꝰ.de teſta.in gl.ſuper vo. quartā partē.ꝛ in.c.ſi pr̄.eo.tit.lib.vj. Et differūt trebellianica ꝛ falcidia in hoc: qꝛ teſtator pōt auferre falcidiā: ꝛ grauare heredē ꝙ ipam nō detrahat: trebellianicā vo nō pōt iterdicere ſibi.

¶ Querela eſt ius quoddā reſcindendi teſtm̄ vel donationē vel dotē in totū captā: ꝛ competebat reo ex his q̄ acta ſunt vel in ꝑtē. Nō em̄ eſt ꝓprie actio: qꝛ nō agit vt q̄d det vel preſtet: nec eſt ꝓprie accuſatio: qꝛ nō accuſat qs vt puniatur in corpore ſꝫ obtinet mediā viam: ꝛ aperit viā ſuccedēti: ſm Azo. in ſumma.C.de inoffi.teſta.

¶ Querela inofficioſe donatiōis inducitur ad inſtar inofficioſi teſtamēti: ꝛ cōpetit liberis vel parentibꝰ a debito bonoꝝ ſubſidio excluſis. Eſt em̄ cā huiꝰ querele: iniqua excluſio a debito bonoꝝ ſubſidio: ꝛ dat cōtra illos quibus datū eſt in imenſum: ſm Azo.C.eo.ti.

¶ Querela inofficioſe dotis inducit ad inſtar donatiōis inofficioſe: ꝛ cōpetit filiꝭ cum matre: cū oia vel pene oia in filioꝝ fraudem dedit ꝓ ſe vel filia vel muliere alia: ſm Azo.eo.titu.

¶ Querela inofficioſi teſtamenti datur omnibus qui tempore mortis immiētis ab inteſtato poſſunt ſuccedere exheredatis vel preteritis cōtra ſcriptos heredes vel fideicōmiſſarios.

¶ Queſtio eſt inqſitio vitatis ꝑ tormēta ſm Azo.in ſum.eo.tit.vel eſt ōro interrogatiua. Alia ſignificatiōe idē eſt qḋ tormētū: qꝛ tormēt vitas inqritur: vt cū ſeruus torquet ꝓ crimine fraudati cēſus: aut leſe maieſtatis: vt de dn̄o dicat q̄ nouit: ita capitur ꝓ tortura in.l. ſi ſeruꝰ.§.ſi qs ante qōnē.ff.de vſufru. inde queſtionarij: ꝛ dicūtur tortores.

¶ Queſtio incidēs dicitur illa que ante litem ceptā competebat reo ex his q̄ acta ſunt inter reū ꝛ actorē: vt pactū de non petendo rem iudicatam.

¶ Queſtio emergēs dicitur ea que ꝓpo

Ayuntamiento de Madrid

nitur ex his q̄ emergūt i lite: vt ſi que-
ritur an iſte poſſit teſtari: vel an dāda
ſit dilatio: vel conſimilia.

¶ Queſtio ꝓprietatis eſt i qua de ſola ꝓ-
prietate hoc eſt de dn̄io vel quaſi dn̄io
eſt q̄ō. de cā poſ. ꝛ ꝓprie. cū dilect⁹. et
dico quaſi dn̄io: ꝓpter res icorꝑales
q̄ nō poſſidenꝭ: vt in ſpūalib⁹. inſti. de
reb. corpo. ꝛ incorpo. §. incorporales.

¶ Queſtio poſſeſſionis eſt in qua de ſo-
la poſſeſſione cōtrouerſia ventilatur.
extra de ordi. cog. c. ſuper ſpoliatione.

¶ Queſtio mota dr̄ qn̄ q̄s vocat⁹ eſt ꝑ ex
cep. vel ſupplicatū eſt. i. dat⁹ libell⁹. ar
gu. l. ſi q̄s maior. C. de trāſact. vel forte
veri⁹ ꝑ litis ꝯteſt. l. ampli⁹. ff. rēra. ha.

¶ Queſtio ſtat⁹ mouetur cū q̄s vendicat
in ſeruū. C. de aſſer. tol. l. vnica. in ꝑn. ꝛ
liij. diſt. frequēs. Itē q̄ō dꝫ eſſe de du
bio. c. cū in iure. de elec. c. de muliere.
de ſpon. ꝛ l. ancille. C. de fur. Itē debet
eſſe de difficili. ff. ad carbo. l. idem.

¶ Queſtores illuſtres ſic dicti ſūt: eo q̄d
pecunie publice q̄rende ꝑ mūdū: ꝛ cō
ſeruande ſiue cōgregāde curā ꝛ ſolli-
citudinem haberent: ꝛ ad hoc creati
erāt. Et dicebanꝭ queſtores erarij ab
ere. i. pecunia dicti. ff. de origi. iur. l. ij.
§. exactis deinde regibus. poſt princ.

¶ Queſtores ſacri palatij dnr̄ in palatio
principis q̄ libris pricipalib⁹ legēdis
vacabāt: nō dico ſentētijs: q̄ illuſtres
tm̄ illas legebāt: vel dicebanꝭ q̄ idē of
ficiū gerebāt in domo imꝑatoris. Ta
lis etiā cādidat⁹ ꝑncipis dicebaꝭ: ꝛ ſic
capiꝭ in ꝓemio inſti. ꝛ ff. de offi. q̄ſto. et
l. ſ. in fi. ꝛ ff. de orig. iur. l. ij. §. deide. vi-
de Accur. i gl. iij. i. §. cū ꝙ. inſti. vbi. ſ.

¶ Queſtores patricidij dicunꝭ q̄ cauſis
capitalib⁹ ꝓfecti vel ꝓpoſiti erāt. ff. de
orig. iur. l. ij. §. ꝑ alle. Inde ex queſtor. i.
extra queſturam poſitus.

¶ Queſtor. i. cācellari⁹. l. fi. C. de diuer. re
ſcrip. ꝛ in aut. de exhiben. reis. §. q: ve
ro. Et not. ꝙ trib⁹ modis dicitꝭ q̄ſtor.
Primo ille q̄ q̄rebat pecunias tributo
rū ꝑ mundū ꝛ ſeruabat. Scd̄o ille qui
ꝑerat capitalib⁹ cauſis. Tertio q̄ ſta-
bat vt legeret libros/ q̄ candidat⁹ ꝑn-
cipis dicebaꝭ: quomodo in ꝓemio in-
ſti. ſumiꝭ: ꝛ nota ꝙ ſm̄ primū modū di
ctū in iure varijs noib⁹ nuncupaꝭ: ſcꝫ
ſuſceptor ꝛ opinator: vt. C. de ſuſc. et
Archi. l. niſi opina. lib. x.

¶ Queſtus eſt q̄ ex opera ſolertia vel dili
gētia alicui⁹ ꝓuenit: ꝛ id̄ hereditas:
legatū donatio nō ꝯtineꝭ appellatio-
ne queſtus. l. coiri. ꝛ. l. queſtus. ff. pro
ſoc. ꝛ. l. aditio. §. ſ. ff. de acquir. heredi.

¶ Quincūx eſt ꝑs aſſis ꝯſtās ex q̄nꝙ vn
cijs: ꝛ nō dr̄ reſpectu toti⁹ aſſis: q: nec
multiplicat⁹ nec duplicat⁹ reddit ſuū
totū. inſti. de he. inſti. §. hereditas. i gl.

¶ Quirites ſunt Romani: ſic dicti a q̄ri
no. i. romulo eorū rege ſic dicto: vel a
quiris: id eſt haſta quia magna haſta
in bello vtebatur.

¶ Quiſquilie dicunꝭ ſordes domus mū
date: que ſcopis eijciuntur. ſ. lapides:
folia: ſtramenta: pulueres: oſſa.

¶ Quis vel q̄ reſtringit precedētia: etiā
qn̄ꝙ declarat. vt not. in. l. ſ. C. de ſum.
trini. ꝛ fide ca. Et refert aliq̄n antece-
dēs in genere. C. de inin. l. dn̄m. ſicut
ꝛ alius: iuxta illud. Et alij duo neꝙ.
Et qui eſt relatiuum ſubſtantie. C. de
ſum. trini. ꝛ fide catho. l. ſ. in glo.

¶ Quilibet eſt diſtributiuum: vt nota. ff.
de duob. reis. l. duos reos. Et aliquan
do ponitur pro aliquis: vt in. c. de ho
mine. de cele. miſſa.

¶ Quod iuſſu actio. Require. ſ. Actio.

¶ Quod met⁹ cauſa. Require. ſ. Actio.

¶ Quod vi aut clā. Quorū bonoꝝ. Quo
rū legatorū. Req̄re ſupra de iterdictꝭ.

¶ Quo eſt idē ꝙ vt: vt. C. de pe. l. ſi q̄s in
metallum.

¶ Quomin⁹ aliq̄n eſt vna pars: ꝛ exponi
tur. i. i pn̄tia. l. fi. C. de legi. aliq̄n. i. incō
tinēti. i. ſi q̄ſi. ff. de pig. act. Aliq̄n ſunt
due partes: ꝛ exponiꝭ: vt no. i. l. quomi
nus. ff. de flumi. Aliq̄n. i. nō. l. ſi ego. ff.
ſi cer. pe. l. cū ipe. de excu. tu. ꝛ. l. ſi dolo.
ff. de do. Aliq̄n exponiꝭ quo ꝓ vt. et mi
nus ꝓ nō. C. ne vxo. ꝓ mari. l. ſ. Aliquā
do quominus. i. ꝙ. l. liber homo. ff. de
ṽb. obli. ꝛ de hac dictiōe vide doct. in
l. cōtinuus. in prin. ff. de verb. obliga.

¶ Quondā poteſt ſignificare tria tem-
pora: p̄ſens: preteritū ꝛ futurū: vt no.
per gl. l. nec emptio. §. fi. ff. de contra-
hen. emp. ꝛ. c. cū olim. in prin. de offic.

Ayuntamiento de Madrid

deleg.c.ex parte.de fo.ꝯpetē.vbi dicitꝰ.
Quōdā regine:⁊ ſꝫ veriorē viā ſignifi
cat p̄ſens tp̄s.in.c.ex parte.p̄alle.qꝛ re
gina dicitur donec nubat inferiori.vt
ibidē in glo.fi.in fi.Itē dicit Bart.i.l.
j.ff.de no.oper.nū.ſi tabellio ponat in
inſtrumēto.M.quondā filiꝰ.P.licet
priuat:tñ inſtrumētū ꝑ verbū quōdā.
nō vitiatꝰ.de q̊ Spe.in ti.de inſtrumē.
edi.§.reſtat.ad fi.vñ.Olī iamdudū:
quondā:tria tēpora ſeruāt.Tēpꝰ pre-
teritum:preſens:ſignantqꝫ futurum.
¶Quoties itelligitꝰ quādiu fieri p̄t id de
q̊ agitꝰ:niſi tp̄s fuerit appoſitū.l.ſicut.
ff.quēadmo.vſufru.amit.⁊.l.veluti.ff.
de edē.⁊.differunt quoties ⁊ rurſus in
reiteratiōe:vt no.in.l.fideicōmiſſa.§.
ſi quis decem.ff.de leg.iij.⁊ per Cy.in.
l.legem.C.de indi.vidui.tol.

¶De Rante A.

RAbies eſt furor ſine diſcur-
ſus cum impetu.c.de viro.
⁊ ibi no.Archi.xij.q.ij.
¶Rancor et iniuria diffe-
runt:qꝛ licet iniuriā nō te-
neatur quis remittere:rancorem tñ
tenetur remittere. Spec.in ti.de tren-
ga ⁊ pa.ver.⁊ not.
¶Ratio ſꝫ Azo.de edēdo:eſt ſcriptura
cauſa negotiatiōis mutue edita de da
tis ⁊ acceptis.ſecus ſi ibi cōtinetꝰ de pi
gnore tm̄:vel de mādato tm̄:vel de cō-
ſtituta pecunia tm̄.Aliter accipitur rō
dū dicitꝰ rationē eſſe reddēdā de omni
bus.ar.extra de reſcrip.ſi qñ.in ver.ra
tionabilē cauſaꝫ.qꝛ teſtis nō valet:ni
ſi cauſaꝫ ſui dicti reddat:ſi q̄ratꝰ ab eo.
ij.q.j.in primis.tūc eñ rō ſumitꝰ ꝓ cau
ſa.ſilr ibi.Qđ rōne caret:extirpare ne
ceſſe eſt:vt.lxviij.diſt.c.epi.Etiā p̄latꝰ
debet eſſe paratꝰ rationē reddere om
ni poſcēti.§.ecce.in fi.xxxvj.diſt.⁊ i.l.
ſi quis.§.ſed interdū.ff.de reli.et ſum.
fu.⁊.intelligitꝰ illud dictū ſi pōt:qꝛ per
impotētiā q̄ſi q̄ nō eſt omniū reddēda
rō.ff.de.leg.nō omniū.⁊ p̄cipue in ar-
bitrarijs:vt qđ Spe.in titulat de teſte
i ſingulari:hoc Greg.ix.de teſtibꝰ:ſm
Jo.an.ergo dicitꝰ.Sic volo:ſic iubeo:
ſit pro ratione voluntas.
¶Ratiocinia ſunt rationū redditiones
ad quas aliq̄s obligatꝰ ex adminiſtra-
tione reipu.vel priuate quā geſſit:vñ
publica ſunt illa quibꝰ obligatꝰ officia
lis curie ex adminiſtratiōe aliqua ad
rēp.ꝑtinēte:vt i.l.officialis.C.de epiſ.⁊
cleri.Priuata aūt ſunt illa q̄bꝰ obligā
tur alicui ex adminiſtratiōe rerū ꝑti-
nētium ad p̄uatos:vt tutores:curato
res:vel ꝓcuratores:gaſtaldiōes:⁊ bal
liui aliq̄x.Vñ obligatꝰ ad ratiocinia
eſt ad rationē reddēdā alicui aſtrictꝰ.
¶Rancor eſt vitiuꝫ carnis:ſicut mucor
panis:⁊ acor vini.Unde dicitꝰ:carorā
ceſcit:vel rancida eſt.
¶Raptor rerū dicitur ille qui bona alie
na vi rapit ⁊ aperte.ff.ne q̄s euꝫ qui in
ius.l.ſed eximēdi.⁊ ſic etiaꝫ eſt raptor
hominum:⁊ maxime mulierum.
¶Raptor ⁊ fur ex aio dñr.iſt.vi bo.rap.
i gl.iiij.Et quō diſtinguūtꝰ vide ibidē.
¶Raptus tūs tui.dicūtur rerum:vt.ff.
de incen.rui.nauf.ꝑ tot.Et hominuꝫ:
vt.C.đ rap.virgi.vel vid.l.vnica.licet
quidaꝫ teneant contra primuꝫ.Et lo-
quitur ſolum de mulieribus raptis a
viris:non de mulieribus rapientibus
viros.ff.de leg.ij.ſi ita ſcriptum.in p̄n.
qꝛ nō eſt eadē ratio viri ⁊ mulieris.nā
maior caſtitas requiritꝰ i femina q̄ꝫ in
viro.C.đ nup.l.a caligato.⁊ ꝓbatur.ff.
de ritu nup.l.palā.§.qui in adulterio.
⁊ quod ibi notatur.
¶Rapina eſt violēta receptio rerū:vt in
l.j.C.vi bo.rap.ſed raptꝰ ꝓprie eſt vio
lēta receptio mulierū:ſm Gof.arg.l.j.
§.ſciēdū.⁊.§.ſeq.ff.de ſepara.⁊.l.filius
familias.ff.ad mace.C.de iure do.im
pe.l.iij.⁊.ff.de eo quod certo lo.l.j.
¶Rapina eſt furtū:ſꝫ nō ecōtra.Bart.
l.duobus.§.ſi quis.ff.de iniurijs.
¶Ratihabitio retrotrahitꝰ ⁊c.c.ratiha-
bitionem.de regu.iur.lib.vj.⁊ hoc eſt
verum ſi ſit tale factuꝫ quod ab initio
mādari potuit:⁊ is ꝯcedereq̨ ratū ha
buit:aliter nō:vt i.c.ſignificauit.de re
gula.⁊ tranſ.ad reli.⁊.c.cū virū.Et eſt
duplex ratihabitio:quedā tacita:⁊ q̄-
dam expreſſa:in.l.viro.in fi.ff.de ſo.C.
ad mace.l.fi.⁊.ff.de iudi.l.j.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Rõnalis ceſaris idē eſt qđ procurator ceſaris: a rõnib⁹ gerēdis ſic dict⁹. vide ↄſtitutionē grecã. C. de ra. ope. pu.

¶ Rauce vocanť q̃ in radice querc⁹ naſcuntur ⁊ transeunt: de quibus habeť in. Lex conducto. §. j. ff. loca. licet gl. intellexerit de ſpinis.

¶ De R ante E.

¶ Rebellis dicíť inobediēs principi circa ↄcernētia pſperitatē imperij: in extrauagãti q̃ ſunt rebelles. ⁊ ibi p̄ Bar.

¶ Rebelis ⁊ contumax differunt. vt no. docto. in. c. ſane. đ offi. dele. Et nota ꝙ rebellis officiali dñi pape vł eccľie vel imperij: ⁊ rebellis pape ⁊ impatori. l. hoſtes. ⁊ ibi Bar. ff. de cap. ⁊ poſtli. reuer. ⁊ vide ēt Bar. i. l. j. de deſer. li. xij. C. ⁊ de pena rebellãtis vide Bar. i. d. extrauaganti. in. xij. col.

¶ Receptores dicũtur qui aliquos recepiãt: ⁊ vt freqnētius ſonat i malũ: ſunt eni illi q̃ fures: raptores: ⁊ ceteros malefactores recipiũt: vt. C. đ his q̃ latro. l. j. ⁊. ff. đ recepta. l. j. ſine q̃b⁹ latere nõ poſſunt. vt i ca. ſicut ait. de hereti. vbi hereticoꝝ receptores anathematizantur: ſed receptores ꝫ Inno. dicũť aduocati. in. c. ex parte. de poſtulan.

¶ Recuſatio ꝫ Spe. co. ti. eſt iuriſditionis vel audiētie cauſa ſuſpitionis propoſita declinatio: vt. C. de iudi. l. aptiſſimi. ⁊ dic vt no. ibi. ⁊. ff. de li. cau. in. l. fi. ⁊. C. de iur. dot. l. q̃ etiã. de fo. ↄpe. ſi quis. ⁊ melius de appel. c. j. in gl. ij. ⁊ fi. vſq; ad. xx. dies ſcđ; leges: vt. C. de lit. conteſt. aut. offeratur.

¶ Recta linea aſcendēs ſunt pater: au⁹: proauus: abauus: adauus: tritau⁹: ſicut in feminis lineam dicim⁹ matrē: auiam: proauiam: abauiam.

¶ Recta linea deſcendens ſunt filius: filia: nepos: neptis: pronepos: pneptis: abnepos: abneptis. ⁊c.

¶ Reciſiue id eſt breuius. c. cũ ſit romana. de appella.

¶ Recidiuãs cõparaſ illi q̃ manũ mittit ad aratrũ: ⁊ retro reſpicit. §. q̃rēdũ. de pe. diſt. ij. ⁊ an dicaſ ꝟe penituiſſe q̃ recidiuauit: ⁊ an recidiuãti poſt penitētiã iterato' ſit penitētia iniũgenda: vide. §. his autoribus. de peni. diſt. iij.

¶ Reſciſſoria actio. Require. s. Actio reſciſſoria.

¶ Recte notat iuſtitiã: ſicut rite ſolēnitatē. ff. de inof. teſt. l. ij. in gl. ⁊ ſic ſtat aliqđ actũ eſſe rite: vꝫ ꝫ ordinē vł ſolēnitatē iuris: qđ tñ nõ eſt actũ recte. ſ. ꝫ iuſtitiã ⁊ eq̃tatē: vt no. Jo. an. i cle. fi. de ap. ⁊ no. in. c. q̃m ↄtra. de pba. eſt gl. in. l. iuſte poſſideť. ff. de acqui. poſ.

¶ Rector eccleſie parochialis habet tantum ius in eccleſia ſua quãtum habet p̄lat⁹ in eccleſia collegiata. vt in. c. vlt. de loca. ⁊ conduc. in gloſ. verbi: expelli potuiſſet: q̃ eſt ſingularis. ⁊ ꝑ̄ſis Anto. de bu. dicit eã alibi non reperiri in toto corpore iuris.

¶ Rector vniuerſitatis in Italia eſt ↄpetēs in declarando capitaneũ ciuitatis periurũ: ꝫ And. de ro. in ſingularib⁹: lꝫ q̃dã ignorãtes de hoc dubitēt: ꝫm eũdē: ſꝫ dubitare non debēt: q2 lex punit piurũ: ergo iudex ſecularis põt declarare periurũ. l. j. ff. ad turpil.

¶ Recõtrahitur obligatio traditiõe rei ab altera parte certo pacto. inſtit. qui. mo. re contra. obliga. per totum.

¶ Recõuentio vt fiat in criminalibus: diſtiguiť: aut re⁹ accuſat⁹ obijcit crimē ↄ̃ ſuũ accuſatorē in modũ exceptionis aut in modũ accuſatiõis. Si in modũ exceptiõis: tũc excipiēs audiť. c. cũ dilect⁹. đ ordi. cog. Si i modũ accuſatiõis obijcit vel recõuētiõis: tũc aut no mērei đlate eſt ſcriptũ i matricula reorũ: aut nõ. Primo caſu põt reaccuſare ſuũ accuſatorē: niſi ſuã vł ſuoꝝ pſeq̃reť iiuriã. Scđo ꝟo caſu aut re⁹ vult ſuũ accuſatorē recõuenire de maiori crimine: ⁊ põt: aut de pari crimine vł minori: ⁊ nõ põt: vt pbať. iij. q. xj. negãda. ⁊. c. ſeq. ⁊ no. i. c. at ſi clerici. de indi.

¶ Recuſare dicíť qui debite reqſit⁹ ſine cã rationabili differt executionẽ. no. i aut. de exac. inſtã. dot. §. illud. col. xj. ⁊ p hoc facit. l. tutor qui repertoriũ. §. ſi deponi. ff. de adminiſtr. tuto. ver. ſed preceptũ. iuncto verſicu. ſequenti. ⁊ hoc modo intelliguntur not. per Innoc. i. c. ſi ſignificauerūt. extra de teſti

Ayuntamiento de Madrid

vide no. p Hoſtien. in. c. cum interpoſita. iunc. ſ. gl. extra de appella.

¶ Rheda eſt quoddã vehiculum ad eũdũ vel redeundũ habile: ⁊ eſt quatuor rotarum. l. cum in plures. §. fi. ff. loc.

¶ Redhibitio eſt emptiõis reſolutio: vt ff. de acqui. poſ. l. pomponi9. §. preterea. in fi.

¶ Redactum dicitur qđ non eſt exactũ: ſed exigi põt. l. ſi poſſeſſor. §. redacte. ff de peti. he.

¶ Redditus anni inter immobilia computanẽ. in aut. vt hi qui oblig. ſe hab. perhi. res mino. §. licebit aũt. ⁊. l. iubemus nulli. §. ſ. C. de ſacroſan. eccl. ⁊ ibi Bar. Et redditus appellatiõe oẽs ꝓuẽtus cõtinenẽ: ſm Pau. de eleaza. et zaba. in cle. vnica. de exceſ. ꝓla. et vide no. in. c. paſtoralis. de deci. ⁊ dĩ redditus quaſi retro datus. Bar. in. l. filio. in. ij. no. ff. de li. ⁊ poſth. ⁊ in rub. ff. ſol. ma. in. iiij. col. ver. idẽ dic de ṽbo reddẽdi. ⁊ idem ſunt redditus: ⁊ fruct9. l. fũdi trebatiani. ⁊ ibi Bar. i. ſ. col. ff. de vſu ⁊ vſufru. leg. Sed Spec. facit differẽtiã in ti. de loc. ⁊ conduc. §. ſ. verſi. illud. Quid ſint redditus ⁊ fruct9: eſt bona glo. in. c. generali. in verſi. redditus. de elec. in. vſ.

¶ Redhibere eſt aliquẽ facere rehabere iter qđ pri9 habuit: vt. ff. de edil. edic. ⁊ de redhibi. act. l. redhibere. in princ.

¶ Redhibitoria actio. Require. ʒ. actio redhibitoria.

¶ Refragari eſt nocere vel impedire ſiue contradicere.

¶ Referre quandoq̃ idẽ eſt ꝙ accuſare aliquem.

¶ Referẽdarij ſunt aduocati q̃ referunt hoim negotia corã ꝑncipe. in aut. de referẽda. col. iij. ⁊ ibi gl. in curia romana ſunt ſpeciales officiales q̃ referunt pape ſupplicationes. c. ex literis. de in integ. reſti. vbi Inno. ⁊ Hoſtien.

¶ Reficere eſt qđ corruptũ eſt in ꝓſtinuʒ ſtatũ reſtaurare. l. ſ. §. ſ. ff. de riuis. et vide ibidẽ no. de hoc ṽbo. ⁊ i. l. iij. §. pe. ff. de itinere actuq̃ priua. ⁊ in. l. ſ. §. ſ. ff. de via pub. Que requirantur in refectione: vide Bar. in. l. ſ. ff. de itinere. nup.

¶ Regalia ſunt quedam iura imperij: vt port9 ⁊ flumina ⁊ alia. vt no. in vſi. feudo. q̃ ſint regalia. ⁊ p Inno. in. c. gñali. de electio. lib. vſ. ⁊ ibidem per Card.

¶ Regula ſm Azo. eſt pluriũ rerũ cõpẽdioſa narratiõe facta traditio. vel eſt cõpẽdioſa diffinitio rex vniuerſitatẽ cõplectẽs. Itẽ. Regula qñq̃ dĩ ſpecialis norma vel mod9 viuẽdi monachorũ vel canonicoꝝ: q2 talis normã viuẽdi ꝑbet. de ſta. mõachο. p totũ. ⁊ inde dĩ regularis. Item qñq̃ regula dĩ conſtitutio canonica. xſ. diſtin. hoc veſtre indicimus charitati. Item regula ſm Gof. ⁊ legiſtas eſt que rẽ breuiter enarrat: non vt ex ea ius ſumatur: ſʒ ex iure quod eſt regula fiat. vt. ff. de reg. iur. l. regula. Nam ex regula nõ fit ius: ſed ex iure qđ eſt regl̃are fit regula. Alias enĩ dici deberet ius regularũ: ⁊ non regula iuris. Et dĩ regula ideo q2 recte ducit: nec alioꝛſum trahit: quaſi a rego: eo quod recte regat. et debet regula fieri ſigno vniuerſali vel indefinito. Aliter in grãmatica. Regula eſt multorum ſimilium collectio vel coniunctio. Quid ſit regula vel poteſtas ei9? quis effectus? quod officium eius? et qualiter ꝑdat officiũ ſuum? dic: vt. ff. de reg. iur. l. ſ. eo. tit. in rub. lib. vſ. Sed vtrũ regula comprehendat in ſe exceptiones. fuerunt opiniones: que notantur. ff. eo. tit. l. ſ. ⁊ facit quod not. in c. regula. iij. diſtin.

¶ Solu. quo ad poteſtatem verboꝝ q̃ in ea ꝓferunẽ vniuerſaliter vel indefinite: affirmatiue vel negatiue: tunc cõpꝛehẽdit exceptiões: al's nõ diceret exceptio: vt ois bõ currit ꝑter equũ: non eſt exceptio: q2 equus non cõprehendiẽ ibi. ſed quoad materiã de qua fit mẽtio q̃ ad iuris determinationem exceptio nõ ꝯpꝛehẽdiẽ ſub regula: q2 cõtraria ratio ⁊ ius eſt in exceptiõe ꝙ in regula. de hoc vide gl. in rub. de regulis iuris. li. vſ. Et quod ſit officiũ et poteſtas regl̃e: an ius nouũ ꝯſtituat: antiquũ recitet: daẽ diſtinctio ibideʒ. Nã doctores dicũt tres caſus vel ſpecies caſuũ eſſe. Quidam determinati ſunt. Alij ſunt excepti a legis determinatiõe: ⁊ in illis rl'a nõ ꝯſtituit ius: q2

Ayuntamiento de Madrid

In primis inuenit iam conſtitutū: ⁊ ſe
cūdi non clauduntur ſub regule deter-
minatiõe. Tertij ſunt in quibus eſt ea
dē equitas que etiā eſt in caſib⁹ a iure
determinatis: nec tñ reperiuntur a iu
re poſiti: ⁊ in illis facit regula ius pro-
pter identitatē rōnis nõ patiētis ius
ſimiliū caſuum eſſe diuerſum. Cuius
datur apertior diſtinctio. Aut cõſtitu
tio iuris precedit traditionē regule: ⁊
locū habet diſtinctio ꝑdictorū caſuū.
Sed vbi ꝯſtitutio ante regule diſpoſi
tionē: ſed inuenitur ſola ſimplex tradi-
tio regule: tūc ipſa regula eſt ius. Sed
⁊ finaliter Jo.andr. dicit ꝙ per regulā
non ſtatuitur ius: ſed ex iure ſumit̃ re
gula. ⁊ ideo dr̃ regula iuris: quaſi ex iu
re ſumpta: qꝛ neceſſe eſt ius qd̄ eſt ma
teria: ꝓcedere regl'e diſpoſitionē. Jus
eñi idem eſt qd̄ ratio. j. diſt. ꝯſuetudo.
ix. diſt. ſane quippe. ⁊ ab exordio rōna
lis creature proceſſit. v. diſti. in ꝑn. Et
hec eſt vera ratio quare regule ponūt̃
in fine decretalium ⁊ ſexti: vt oſtēdere
tur ius non ſumi ex regula: ſed regulā
ex iure. vt. ff. eo. ti. l. j. vbi dr̃. Non vt ex
regula ius ſumatur: ſed ex iure qd̄ eſt:
regula fiat. Licet alij reddāt colorata
rationem illam ſcilicet que vltimo di-
cuntur: melius memorie cõmēdātur.
de conſe. diſt. ij. liquido. vide etiam gl.
in. c. regula. diſt. iiij.

¶ Regulam non fallere ineptum eſt vbi
ſuadet equitas. vt dicit gl. in aut̃. vt ſi-
ne probi. ma. colla. vij. Panor. in. c. in
telleximus. in. ij. col. verſi. ſed ex pred-
ctis. de iudi.

¶ Regula catoniana dicit ꝙ legatuȝ qd̄
fuerat inutile ſi teſtator moritur: lȝ ex
interuallo moriatur: nõ cõualeſcit: vt
ff. eo. ti. l. j. in prin. ⁊. ff. de leg. iij. l. cete-
ra. §. j. Et non proprie dicitur regula:
nec inter eas ponitur.

¶ Regulares ſm̃ Hoſ. ſunt q̄ ad viuēdū
regulariter ſe aſtringūt: ſiue ſint mo-
nachi: qui debēt vacare diuinis. vt. C.
de epiſ. ⁊ cle. l. gñaliter. §. j. ſiue ſint ca-
nonici regulares. nā idē eſt iudicium
de ambobus. vt in. c. ex parte. de poſtu
lā. ⁊. c. nõ magnopere. ne cleri. vel mo-
na. ⁊ hoc eſt verū quo ad rē: non quo
ad regulā latiorē: vt in titu. de ſta. mo-
na. Unde mõachus dicit̃ a monos. i.
vnū: ⁊ icos cuſtos. vel a chos. i. triſtis:
quia ſolus debet ſtare triſtis. vt no. C.
de epiſ. ⁊ cler. in rub. xxj. q. j. c. placuit.
ij. vbi dr̃. Quia mūdo mortu⁹ eſt: deo
aūt viuit. Et interp̄tat̃ vnus triſtis: vt
ea. qd̄. ſi cupis. vbi dr̃. Monachū quē
ſenſeris crebro de nummis tibi loquē
tē: inſtitorē poti⁹ habeto ꝙ mõachū.
ibi tñ excipitur eleemoſyna: que oīb⁹
eſt indifferēs. Sed canonicus dr̃ a ca
non. i. regula. ⁊ icos cuſtos: qꝛ ſemper
debet eſſe ſub regula: quare dr̃ regula
ris. Nam regularis eſt qui per profeſ
ſionē imperio prelati ſe ſubijcit.

¶ Regulam dicūtur ꝓprie habere illi q̄
profitētur tria ſubſtātialia cuiuſlibet
religiõis approbate: vcȝ paupertatē:
caſtitatem ⁊ obedientiam: vt in. c. cum
ad monaſterium. de ſtatu regula. Pa.
in rub. de regula.

¶ Rei vendicatio ſm̃ Azo. C. eo. titu. eſt
actio quedam que datur ſola rõne do
minij ⁊ poſſeſſiõis vl' quaſi: vt. l. in rē.
ff. de rei vend. l. j. ⁊. ij. C. vbi in rē actio.
Et dicitur vel quaſi ꝓpter iuriſditio-
nem que ratiõe quaſi dominij datur:
vt not. inſti. de act.

¶ Relatio ſm̃ Spe. C. e. ti. eſt iudicis du
bitātis de iure: ad ꝑncipē miſſa cõſul-
tatio. Et qñõ dbeat fieri relatio. no. C.
de rela. l. j. Et vtrū reſpiciat ius vel fa-
ctū eſt caſus in. l. q̄cūqȝ. §. j. ff. de iudi.

¶ Relegare eſt aliqueȝ in inſulam vel in
aliū locū mittere: vt ibi ꝓpter delictū
aliqd̄ qd̄ cõmiſit: morā ad tempus fa-
ciat: ſcȝ ꝑ q̄nquenniū: ⁊ eſt quaſi bāni
re: et debet ſe in loco tali a delictis ab-
ſtinere: alioquin pena augmētatur vl'
perpetuatur: vt. ff. de pe. l. relegati. in
princi. ⁊ tacite nõ adimunt̃ bona: niſi
exprimatur in ſententia. ff. de interdi.
⁊ releg. l. relegatorū. §. ad tempus. ⁊ ſi
adimat̃ pars bonorū. in ſum. C. de re-
bus alie. cau. mor. l. ſi q̄s. §. fi. accipit̃
qd̄ nõ debet fieri. Si tñ lata fuerit ſen
tentia: vt. d. l. relegatorum. etiā ad tp̄s
deportatus nudus exulat: vt. ff. de ca-
pi. dimi. l. tutele. §. j. de re iud. l. ea ſola.
⁊. C. de pe. deportatorum.

Ayuntamiento de Madrid

¶Relegatio eſt deportatio q̄uis ꝓprie capiēdo differāt: q2 relegatio fit ad tē pus: deportatio i ꝑpetuū. vide de hoc. ff. de interdic. ⁊ rele. l. relegatorum.

¶Religioſi ſunt qui vitam regularē pro feſſi ſunt. Et large dr̄ religioſi q̄ in ꝓprijs domib9 religioſe viuunt: q̄uis nō ſint ꝓfeſſi. vn̄ tria ſubſtātialia vite regularis ꝓfiteri dz religioſus. ſ. obedientiā: caſtitatē: ⁊ proprietatis abdicationē: vt. xij. q. j. nō dicatis. xix. q. iij. q̄ ingredientib9. nec in his diſpēſandum eſt. in. c. cū ad monaſteriū. de ſtatu mo. in fi. nā ꝓfeſſio eſt ſolēnis ꝓmiſſio religionis: in qua p̄dicta tria ↄcurrunt. Et religioſi ſicut ⁊ alij p̄lati phyſicā ⁊ leges nō legant neq3 audiant: et ſi contra fecerint: ipſo iure ſunt excōmunicati. c. nō magno. ⁊. c. ſuꝑ Spec. ne cleri. vel mona.

¶Religio p̄ncipal̄r ordinata eſt ad opera vite contemplatiue: q̄ in oratione ⁊ ſtudio cōſiſtunt: ⁊ ſecūdario eſt annexum opus manuū ſm̄ Jo. an. in. c. ſane. de regula. in nouella. Et q̄ religio ſit maior ſubdit idē Joā. and. dicens. op3 principaliter maioritatē ordinu3 attendi ex parte finis: ſecūdario antē ꝓpter exercitiū: nā finem querimus ꝓpter ſe: ⁊ exercitiū nō ꝓpter ſe: ſed ꝓpter finē. Ex quo ſequit̄ illam religionem maiorē eſſe que eſt ordinata ad finem abſolute potiorem: vel q2 illud eſt magis bonū ad qd̄ ordinat̄: vel q2 ordinat̄ ad plura bona. Si v̄o vtrinſq3 religionis ſit idem finis: attendit̄ p̄eminētia ſecūdario nō ſm̄ q̄titatē exercitij ſed ſm̄ ꝓportionē ei9 ad finem intentū. Vn̄ beatus Antonius in collationibus patrū pretulit diſcretionē per quā quis omnia moderat̄ in ieiunijs: vigilijs: nuditatibus: eleemoſynis ⁊c. Nā illa q̄ ſine diſcretiōe fierēt: facile annexum haberēt deficiēdi periculū. de quo in. c. non mediocriter. de conſecra. diſt. v. q2 non ſunt religiones potiores: ideo q2 habēt obſeruātias arctiores: ſed ex eo q2 obſeruantie ſunt ordinate cū maiori diſcretiōe ad ſuū finē. hoc declarat Abb. Moyſes in collatiōibus patrū dicēs. Jeiunia: vigilie: meditatiōes ſcripturarū: nuditas ac priuatio oīm facultatū nō ſunt ꝑfectio: ſ3 perfectionis inſtrā deſeruientia ad eſſentialia religionis: q̄ tria ſunt: vt dictū eſt. Nā multi ꝑhiloſo. vt Socrates ⁊c. diuitias cōtempſerūt: nō tn̄ ꝑfecti fuerūt: niſi ſecuti fuiſſent d̄nm: ſ3 eſt ꝓpriu3 apoſtoloꝝ ſm̄ bea. Hier. in homilia ſuꝑ euangelio. Ecce nos reliquimus omnia.

¶Religioſe domus ſunt dom9 ⁊ monaſteria xp̄iane fidei: ⁊ alia ſimilia pia loca ad pios vſus religionis deputata: quocūq3 noīe cēſeant̄. Et ſm̄ Hoſ. religioſe domus dicunt̄ monaſteria: templa: hoſpitalia: ⁊ alia loca: vt. ſ. ⁊ i. c. de xenodochijs. e. ti. ⁊. C. de epiſ. ⁊ cler. in l. omnia oratoria. Etiā illa q̄ aliqui ex deuotione in ꝓprijs domibus epiau toritate cōſtituūt / loca religioſa ſunt: vt. xlij. diſt. oratorium.

¶Religioſus locus eſt in quo mortuus ſepultus eſt: vel etiam caput eius: vt ff. de reli. ⁊ ſump. fu. per totū. vn̄ mortuo illato in prediū: ipſum religioſum efficit̄ ⁊ pignori obligari non pōt. C. q̄ res pig. obli. poſ. l. j. pōtius vel vſufructus talis predij pignori obligari vel vēdi / vt no. ibi. fa. l. quid ergo. §. ſed ſi mortuum. ff. de leg. j.

¶Relinquere verbū ꝓprie eſt in vltima volūtate. ff. de tab. exhi. l. ij. ⁊. C. de ſacroſan. ec. l. j. ⁊. l. iubem9. §. fin. in vlti. gl. itē adde de hoc v̄bo relinq̄. Bart. in. l. illa inſtitutio. ff. de here. inſti.

¶Reliquum ſeu reſiduū aliq̄n totū admittit: vt. l. ij. C. de her. inſti. aliq̄n nihil addit ſi nil repiat̄. ff. de he. inſtit. l. item qd̄ ſabinus. §. ſed ſi. Itē adde q̄d veniat reliquoꝝ appellatione Bart. in. l. offidius. ff. de leg. iij.

¶Remiſſio eſt cauſe cōmiſſe ad cōmittē tentē facta miſſio. Itē q̄n q3 ſignificat idem quod indulgētia ſm̄ Spec. ⁊ ſic ſumit̄ in ti. de penitentia ⁊ remiſſio.

¶Remuneratio nō fit ſm̄ oꝑa / ſed quo ad intētiones. Nā de9 nō remunerat bonū qd̄ fit: ſed bonū qd̄ bn̄ fit. Jō d̄r q̄ deus nō eſt remunerator noīm: ſed aduerbioꝝ / vt d̄ colluſio. c. j. vbi gl. nā q3 ad act9 deus reſpicit: ſ3 ad cor: ⁊ ad

Ayuntamiento de Madrid

ſpōtaneas volūtates.xv.q.vſ.c.ſ.in fi.

¶ Renuntiare eſt remittere vel negare. requıre.ſ.lex a q̄.vñ dicit. Liberū eſt vnicuiq₃ iuri ſuo renuntiare.i. remittere ius ſuū ꝛ negare eo ſe velle vti.vt in.c.ad apoſtolicā.de regula.ꝛ.vij.q.ſ. ꝙ periculoſum.de fo.cōpe.ſi diligēti. nō tñ pōt q̄s renūtiare iuri ſuo cū ex ſua renūtiatione ēt iuri alteri9 p̄iudiciū generetur:nec his p que deo ꝛ homini obligat:vt votis:pollicitatiōib9: iuramentis:cōuentionib9:cōpromiſſis:ꝛ matrimonio.ꝙuis iuri exigendi debitū bene renuntiare poſſit.c. quidam.de conuer.cōiu.Itē renūtiās beneficio nō pōt illō repetere.c.ſup hoc de renun.niſi vi vel metu renūtiauerit:tunc eñ ipſum non admittit:vt.c. proxi.prealleg.ꝛ.c.accepta.de reſtitu. ſpo.ꝛ poteſt quis renūtiare beneficio perſonali:nō illi qd̄ eſt collegio,indultum de pacto non facto.ꝛ de hoc in.c. ſi diligenti.prealleg.

¶ Renūtiatio ꝓprie eſt rei vel iuris ſpōtanea refutatio/ꝛ pōt fieri p illum ad quē ptinet illud cui renuntiat: alias gñaliter renūtiatio pt fieri p quēlꝫ de re ſua: vł iure ꝓprio/vt.vſ.q.ſ. ꝙ picu loſum.C.de pac.l.ſi q̄s in cōſcribēdo. c.ad apłicam.ꝛ.c. ſi diligēti.prealleg.

¶ Rhenus flumen eſt per Bononiam ſeu alemaniā currens.ff.de euic.luci9. ꝛ inſti.de re.diuiſi.§.ij.in glo.

¶ Repetitio capit in iure ꝓ reacceptiōe in teſtō/vel ſubſtitutione heredū/vt dum queritur de receptiōe emolumēti/oneris/conditionis/modi/vel alterius qualitatis/ꝛ ſignificat eodem modo quo ꝓbabiliter ſignificari concluditur.v.g.teſtator heredē inſtituit qui legata ab eo relinqnit:ꝛ vulgariter ei ſubſtituit.ibi repetitio facta cenſetur a ſubſtituto:vt in.l.ꝫ.ff.de le.ſ. ꝛ ratio ſumitur ex volūtate in ſubſtitutione.Item ibi:teſtator heredē inſtituit titium ꝛ ab eo noīe proprio legata reliquit:vulgariterq₃ ei ſubſtituit: ibi nō cenſet repetitio facta ſubſtituto:vt.l.ſ.§.id qd̄ ibi noiatim.ff.ad.l. fal.de hoc vide no.in.l.licet.preal.per Bar.vbi multos pōnit caſus.

¶ Replicatio ſm Spe.eo.ti.de excep. multū eſt exceptiōis facte excluſio: et ſic eſt q̄dā exceptio ꝯpetēs actori ꝯ exceptionē rei.ꝛ iſtā ſemp opponit actor ꝛ contra replicationē actoris dat duplicatio reo:ꝛ iterū ꝯ duplicationem rei dat actori triplicatio:ꝛ ſic in infinitum extendere lꝫ.inſtit.eo.tit.in prin. de replicatione:vide Jo.and.per modum ſumme in.c.nobis.de except.

¶ Replicās non vr fateri ea q̄ in replicatione includunt.Pan.in.c.cum venerabilis.in.vij.col.verſi.tertio limitari pōt.de except.

¶ Repromiſſio eſt promiſſionis iam facte confirmatio.vide.ſ.promiſſio.

¶ Repreſalia eſt ptās pignorādi contra quēlꝫ de terra debitoris data creditori ꝓ iniurijs ꝛ dānis.De his repſalijs dr de iniu.ꝛ dā.da.c.ſi pignoratiōes. li.vſ.vbi ꝓhibent extēdi ꝯ pſonas eccleſiaſticas ſub pena excōicationis:vł interdicti.Vñ breuiter repſalia dicūtur qñ aliq̄s oriūdus de vna terra ſpoliatur:vel dānificat ab alio oriūdo de alia terra:vel ēt ſi debitū non ſoluerit ei:tūc eñ dat ptās iſti ſpoliato q₃ ſibi ſatiſfaciat cōtra quēlibet in terra illa vnde eſt ſpoliator vel debitor.

¶ Repudiū eſt renūtiatio ab vxore remiſſa marito:vel eꝯ: q: mittēs cōditioni alteri9 petit renūtiari.Itē dici pōt repudiū qd̄ ſub teſtimonio triū teſtiū vł a pñti remittit.Etiā repudiū eſt reſidentiū diſcordātia.Inde dr libell9 repudij ſcriptura in q̄ alter alterius cōditiōi renūtiat:in libello aūt repudij ſcribebant,hec v̄ba.ſ.res tuas tibi habeto:vel res tuas tibi agito:nec tñ pt mulier mittere repudiū niſi cā approbata:vt ſi fortemarit9 pp naturalē imbecillitatē minime coire poſſit:ı libello diſcutiēdo᷑ ſpōſaliū hec v̄ba erāt in vſu ꝯditiōe tua nō vtar.ff.d̄ diuor. ꝛ repu.l.ij.Que aūt ſit oñia inter diuortium ꝛ repudium.no.ff.e.ti.in rub.

¶ Repudiare eſt ſpernere: reſpuere: vel dedignari.

¶ Reputatio ſm Pla.eſt ꝯpēſatio:vt.l.ſ. ff.de ſolu.vel ſm Azo.reputatio.i.reſtauratio:vel ſꝫ Accur.eſt ꝯputatio.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Res eſt verbũ gñale: vt.ff.ſi cer.pe.l.j.⁊ in re ſua quilibet eſt moderator ⁊ arbiter.C.man.l.in re mãdata.C.de his q̃. vt indig.polla.in pnc. Itẽ res deterior reddita nõ videt.ff.cõmo.l.iij.§.j.⁊.ff. depoſiti.l.j.§.res.etiã res ſua nemini ſeruit.l.in re cõi.ff.de ſerui.vrba.pdio.

¶ Res iudicata ſm Azo.eo.ti.dicit ſnia que finẽ cõtrouerſiarũ pnuntiatione iudicis accipit: vt.ff.eo.tit.l.j. Uel eſt qd cõdemnatione vel abſolutione cõtingit. Et addunt quidã: ſi nullo iuris remedio ſnia poſſit attẽtari: aut lapſus.x.diebus poſſit reformari. Sz hoc nõ placet Azo. Itẽ res iudicata eſt a iudice eius qd in iudicio deductũ eſt: rõne per eũ adiudicatio: vt.d.l.j.cũ ibi not. Nam ibi notat q res iudicata nõ eſt ſnia: ſed id qd eſt deciſum pnuntiatione iudicis. Snia vo eſt diſpoſitio vel pnuntiatio iudicis legaliter declarata: licet gl.videatur hoc ignoraſſe. Ex quo ſequitur q interlocutoria nõ poteſt appellari res iudicata: q2 nõ capit finem cõtrouerſiaꝝ: licet qñq3 ⁊ interlocutoria cauſa diffiniatur. Nec ſnie arbitroꝝ dicuntur res iudicate: quia non imponunt finem. Nam per ſolutionem pene poteſt reſiliri.

¶ Res cõmunes naturali iure dicuntur quarũ vſus oibus aialibus eſt cõis: vt aer: aqua pfluens: ⁊ mare: ⁊ eius littora: ſm Azo.⁊ inſti.de rerũ diui.§.flumina autẽ.⁊.ff.de acqui.re.do.l.j.

¶ Res publice dicunt que ſunt oim populorum: ⁊ hoim tantũ: vt ſunt flumina ⁊ portus: ⁊ que ſunt dedicata vſib9 populi: vt forum ſtadium.

¶ Res ſancte dicunt que ab omi leſione munite ſunt: vt muri ⁊ porte ciuitatis: que ideo ſancte dicunt: q2 pena ſanguinis cõſtituta eſt cõtra eos ſeu aduerſus eos qui aliqd in his delinquũt violando vel aliud cõmittendo: vel tales res tranſcẽdendo ſcalis admotis: vel etiã aliquid in eoꝝ leſionẽ auferendo: vel qualibet alia rõne occupando: vt inſti.de re.diui.§.ſi quis vo. Nam ibi ciues romanos alia q̃ per portas egredi nõ decet: cũ iſtud hoſtile ⁊ abominandum eſt: nã ⁊ rhemus frater romuli occiſus tradit ob id qd murũ trãſcendere voluit: vñ Lucanus. Fraterno primi maduerũt ſanguine muri.

¶ Res ſacre dicunt que rite deo p pontifices ꝯſecrate ſunt: vt edes ſacre ⁊ alia dona pia que ad diuina myſteria conſeruãda dedicata ſunt: vt cruces ⁊ thuribula: que etiã alienari phibent: excepta cauſa redemptionis captiuoꝝ: vt C.de cap.⁊ poſtli.reuer.l.ab hoſtibus. et.l.fi.de hoc vide.c.j.de pig.⁊ ibi gloſ. Et pro hoc etiã vide inſti.de re.diui. §.ſacra res.⁊ in gloſ.

¶ Res religioſe ſepulchra ſunt: in qbus homines ſepeliuntur: vt inſti.de rerũ diui.§.religioſum.

¶ Res ſoli eſt res immobilis: vt.ff.de diuer.⁊ temp.preſcri.l.quibuſdam.

¶ Res emphyteotica eſt res emphyteotice cõditioni ſubiecta: ſcz illa quã eccleſia vel aliquis dñs dñio ⁊ proprietate retenta cõceſſit emphyteote quantum ad ſolam poſſeſſionẽ: vnde ſi hic emphyteota rem illã in aliã perſonam trãſponere vult nõ poteſt tradere eã.i. dñium transferre: eo q ipſe nec habet nec habuit illud: ⁊ ideo alteri dare nõ poteſt: quia nemo in alium plus iuris transferre poteſt q̃ ipſe habet: vt in regula nemo plus.de reg.iur.lib.vj.

¶ Reſarcire eſt reſtaurare: vnde dicitur compelli debes mihi damnum reſarcire.i.reſtituere.

¶ Reſtitutio in integrũ.require.s.in integrum reſtitu.⁊ datur tam eccleſie q̃ minoribus rõne etatis quare eſt prioris ſtatus vel iuris integratio: q2 ſuccurritur per reſtitutionis auxiliũ minoribus.xxv.an.⁊ etiam eccleſijs: que minoꝝ iure cenſent: ſemper eñ eccl'ia debet iure minoris illeſa ſeruari: vt in c.j.eo.tit.⁊ reſtituit minor vel eccleſia ſiue ledatur: ſiue decipiat ipſe minor: ſiue tutor ſiue pcurator eius: vel ſi plãtus: ſyndicus: economus eccl'ie decipiatur: nam delictũ perſone nõ debet in detrimentũ eccl'ie redundare.in regula delictũ.de reg.iur.li.vj.⁊ ſi reſtitutio fit iure minoris: differt ab ea reſtitutione q̃ fit iure maioris: q2 prima datur officio iudicis deficiente actione:

Ayuntamiento de Madrid

ſecunda vero habet actionē ſuo iure ſcȝ vtilē: officio iudicis accedēte: vt in.c. cū veniſſent.de in integ.reſti.in gl.ver bi reſtituimus. Etiam reſtitutio q̄n q̄ petitur vbi nulla poſſeſſio pōt eſſe vt cum petitur reſtitutio conſanguinei: vt.c.cum veniſſent.eo.ti.in glo.in.c.in literis.de reſti.ſpolia.

¶ Reſtituere in integrū.req̄re.ſ.de J.

¶ Res dr in cōtractu vēditionis adhuc eſſe integra q̄n res nō eſt in toto vel in parte tradita: ⁊ p̄tiū in toto vel in parte nō ſolutū: licet ꝯtractus ſit factus: aliter etiam dicit̄ res integra reſpectu iudicij: q̄n lis nondū ſuper tali re ac cepta eſt: vcȝ ante lit.conte.vt in.c.ex inſinuatione.de procur.

¶ Reſcriptū ſm̄ Gof.eſt mandatū prin cipis qđ ad inſtantiā alicuius vel ali quorū: ſiue ꝓprio motu: vel ex relatio nibus abſentiū: vel ex ſuggeſtionibus p̄ñtium: vel ad alicuius cōſultationeȝ facit: vel cū alicui vel aliq̄bus corpori: collegio vniuerſitati vel ciuitati aliq̄d mādatur vel indulgetur: talia em̄ ius faciunt: nō ḡnale ſed ſpeciale in nego tijs ⁊ inter perſonas in quibus ⁊ inter quas promulgata ſunt: vt.C.de legi.⁊ cōſtit.l.ij. Et no.ꝙ reſcriptū capit̄ tri pliciter. Primo ḡnaliter: ⁊ ſic quelibet ſcriptura cōtinēs aliquā diſpoſitionē ſuperioris dicitur reſcriptū: ⁊ ſic idē eſt qđ ſcriptū: ⁊ ſcđm hoc ſi papa reſpō deat etiā de iure dicit̄ reſcriptū. Scđo minus ḡnalr̄: vt cōcernit ti.de reſcrip. et ſic eſt ſcriptū ſup negotio vel nego tijs particularib⁹ alicuius vel aliquo rum: ſiue ſingulorū: ſiue vniuerſitatis: ſiue motu ꝓprio: ſiue ad inſtantiā: ſi ue cauſa cognita: ſiue nō cognita: a ſu periore emanās: ſiue aliquid iuris tri buat: ſiue tribuat ſolū exercitiū iuris alicui cōpetētis: ⁊ ita cōprehendit re ſcriptum ad lites: de quo de reſcrip.in cle.ſ.⁊.ij. Sicut ſuper l̄ris plerūq; ſimi libus: ⁊ dicit̄ reſcriptū ad beneficia.de quo eo.ti.ſuper l̄ris.preal.⁊ cōprehen dit etiā annotationē: ⁊ pragmaticam ſanctionē. Tertio capitur ſpecialiter ⁊ ſtricte pro ſcriptura cōtinente diſpoſi tionem per quam datur index: nec ali quid aliud cōceditur: niſi vt corā illo iudice ius tibi cōpetens conſequaris: ⁊ hoc dicit̄ reſcriptum ad lites: qđ da tur alicui ad cōfirmationem ſui iuris. de quo in.c.ſuper literis.eo.ti.⁊ ſic eſt ſpecies diſtincta a priuilegio (qđ con cedit aliquod ius particulare contra ius cōmune) et a reſcripto ad bñficia: qđ magis ꝓprie cōparatur priuilegio. Ubi gratia in reſcripto alicui conceſſo cauetur ꝙ iudicē adire poteſt. Ex his verbis nō imponitur neceſſitas iudi ci ſuſcipiēde cognitionis: vt.l.ſepe.ff. de off.preſi.ratio: q2 verba iſta ſignifi cant in poteſtate eius eſſe cui cōcedi tur iudicē adire: non autē in neceſſita te iudicis cognoſcere. Simil'r in reſcri pto cauet̄ ꝙ adire debes iudicē: vt no. in.l.ſepe.ꝑall̄.quia de iure cōi non im ponitur alicui neceſſitas agendi: nec illa verba ſignificāt neceſſitatē impo ni iudici ſuſcipiende cognitionis. Itē princeps alicui cōcedit iudiceȝ extra ordinariū: q2 iſte cui cōceditur aſſe rebat ordinariū ſuſpectū: vel impedi tum multis negotijs: ſiue innitū: ⁊ ſic intelligitur obtinere cōceſſionē ſi pre ces veritati innitantur: vt in.l.ſi.C.de diuer.reſcrip. Ratio q2 cōcedit̄ tanq̄ ex vera cauſa: igit̄ ſi nō eſt vera: nō cō ceditur: ex quo ptȝ ꝙ ſi ꝯcedit̄ illo ex preſſo mendaciter vel per ignorantiā: quo nō expreſſo: vel tacito illo quo ex preſſo nō cōcedet̄: tunc nō cenſet̄ con ceſſum.de hoc vide.c.ſup literis.eo.ti. Itē ibi princeps cōcedit alicui ꝙ poſ ſit vti frui rebus ſuis.nō valet.l.vnica. de theſau.lib.x. Ratio: q2 nil pōt ope rari: eo ꝙ illud qđ cōcedit̄: iure cōi ha betur.nā fruſtra ꝑcibus impetrat̄ qđ iure cōi concedit̄.l.vnica.ꝑall̄.et.ff.de mi.in cauſe.ij.⁊.l.cū ſup.C.de rei ven. Et p̄dicta vero ſunt de vnico reſcripto. Si vero plura ſunt contraria: vel diuer ſa: ſiue vnū alteri derogās: vel vtrūq; valet: vel alterū tm̄.verbi gr̄a: quidam impetrauit gratiam ad bñficia vnius collationis: impetrat ſcđo aliā ad be neficia alterius collationis. Si ſcđm facit mētionē de primo: valet vtrūq;: vt.c.in noſtra.de reſcrip.⁊ reſcriptum

in eccle

Ayuntamiento de Madrid

in eccleſiaſticis poteſt cõcedere papa:
et in ſecularibus imperator. Unde etiam
reſcriptũ dicit̃ quo imperator vel alter
precibus ⁊ ſupplicationibus alicuius
rñdẽs: reſcribit ei fieri vel nõ fieri de-
bere qđ poſtulat. Et no. ꝙ in reſcripto
ſemꝑ intelligi dꝫ ſi ꝓces veritati inni-
tantur: vt ſi ita eſt. c. ij. eo. ti. in tex. ⁊ gl.
Et ponit̃ ibi hec clauſula ſi ita eſt: de-
bet referri ad oĩa ꝓcedentia ſm̃ Ber.
in. c. olim. eo. ti. Ponuntur tñ ibi opi.
in glo. Itẽ hec clauſula ⁊ quidã alij ta
lis dioceſis nõ extẽdit ſe ad illos de ci
uitate: niſi dicatur: ⁊ quidã alij de ciui
tate ⁊ dioceſi. Secus ſi diceretur: talis
epatus: vt in. c. rodulphus. eo. ti. in gl.
Itẽ hec clauſula ſi pro alio nõ ſcripſe-
rimus: ſemꝑ debet intelligi in reſcri-
pto qñ papa ſcribit ꝙ ꝓuideat̃ alicui
de bñficio in eccleſia aliqua etiã ſi nõ
apponatur. Si vero papa velit alicui fa
cere gratiã plenã: tunc ſcribat nõ ob-
ſtante qđ alꝭ direxerimus ſcripta no-
ſtra. c. mandatũ. eo. ti. in glo. Itẽ hanc
clauſulam gñalem: quidam alij nõ po
nunt plures quã quatuor citati: quo-
rum etiam noĩa debent in primo cita-
torio noĩari vel exprimi. in. c. cũ mul-
tis. eo. ti. lib. vi. in tex. ⁊ in glo. olim tra-
hebantur. xl. argu. de teſti. cũ cauſam.
et. c. ſignificauerũt. de cle. excõ. mini. c.
latrones. Et ratio quare reſtricta ſit
citatio ad quatuor eſt arbitraria. l. nõ
oĩm. ff. de legi. potuit enim plus vel mi
nus reſtringi vel reddere rationẽ ſimi
litudinariã quam habes. de cõſang. ⁊
affi. c. nõ debet. Tamẽ ſm̃ Ber. ſuper
re indiuiſibili. ſ. iudicio diui. fa. herc.
poſſunt per gñalẽ clauſulã vltra qua-
tuor euocari ad iudiciũ. Item omnes
vltra illos quatuor qui ius habent in
re pñt agere vel defendere ꝓ iure ſuo
coram illo iudice. arg. de re iud. c. cum
ſuper. de offi. deleg. ſuꝑ eo. de elect. c. j.
Idem Hoſti. ⁊ Archi. Sed pene qua-
tuor expreſſit: poſtea aliũ cõuenit: ni-
hil excipit̃: an valeat iudiciũ. vide ibi-
dem in glo. Itẽ in reſcriptis dꝫ ſeruari
ordo ſcripture. c. cũ dilecta. eo. ti. in gl.
verb. tranſponẽtes. Et Io. an. ſuꝑ hoc
plures alias ſnĩas infert. de hoc vide

de elect. c. gñali. lib. vi. ⁊ tandẽ dicit ꝙ
maſculinũ ſubiectum a canone cõpre
hendat feminas: qđ probat̃. xvi. q. vij.
ſi quis ſuadẽte. iuncto. c. mulieres. de
ſen. excõ. qđ eſt verũ niſi eadẽ conſti-
tutione femina excipiat̃. vide. c. indẽ-
nitatibus. §. ſed eas. de elec. lib. vi.

¶ Reſidere in eccleſia ſm̃ Hoſt. eſt in ec-
cleſia deſeruire bñficio ⁊ eccleſie curã
habere. c. cõquerente. de cleri. nõ reſi.
parum em̃ eſt reſidere niſi reſidẽs cu-
ram habeat eccleſie in qua bñficiũ ha
bet vel perſonatũ: vt in. c. nonnulli. de
cleri. non reſi. Debet aũt reſidere per
ſeipſum: nõ per vicariũ. c. qꝛ nonnulli.
preall. nam per vicariũ deſeruire non
licet niſi in caſibus: vt cũ ex indulgen
tia ſpeciali cõpetit alicui nõ reſidere:
vel cum cõſuetudo excuſat nõ reſiden
tem: vel cũ eccleſia dependet ex ꝓben-
da: vel cũ perſona ſine culpa ſua inci-
dit in debilitatem: deformitatem; vel
morbum vt per ſe deſeruire nõ poſſit:
vel cũ neceſſaria profectio imminet:
vel etiã voluntaria vtilis tñ ⁊ honeſta
vt ſtudiorũ vel peregrinationis cauſa
cum licentia tamẽ prelati vel cõſenſu
capituli: vt no. Hoſ. in ſum. de offi. vic.
§. nunc videndum. Sunt ergo clerici
nõ reſidentes qui in eccleſijs in qui-
bus intitulati ſunt nõ faciunt reſiden
tiam: ⁊ ſi perſonaliter reſident: non tñ
deſeruiunt bñficio: nec eccleſie curã
habent: ⁊ quãuis vicarius nõ det vica
rium (. c. clericos. de offi. vica. cũ illud
ſit ſatis abſonũ ⁊ abſurdũ) tamẽ Ioã.
and. in cle. vnica. de offi. vica. in gl. ſu-
per verbo ſacerdotũ. putat cõtrarium
per. c. cum ex eo. de elect. lib. vi. vbi epi
generaliter cũ his qui obtinent eccle-
ſias diſpenſant. ⁊ vbi ratio communis
ibi idẽ ius. c. tranſlato. de conſtit. ⁊ ſic
cum per ſeptennium diſpenſatur cum
vicario vicarius nõ dat vicarium: ſed
epiſcopus diſpenſans dat eũ ſm̃ Ioã.
and. ibidem.

¶ Reſponſa prudentũ ſunt que iuriſcon
ſulti rñdere dicuntur cõſulentibus. §.
conſtat. ⁊. c. rñſa. diſt. ij. vnde etiã rñſa
Pauli dicta ſunt. Fuerunt enim qui-
dam prudẽtes ⁊ arbitri equitatis qui

Ayuntamiento de Madrid

inſtitutiones iuris ciuilis ediderunt: quibus diſſidentiū lites ⁊ cōtētiones ſopirētur ſm Jſid.li.v.etymo.c.xiiij.

¶ Retiarius poteſt dici ille qui iacit rete ad piſces capiendos: vt patet in.l. ſi iactū.ff.de act.emp. Sic etiam retiarius dictus eſt alter ex gladiatoribus qui fugientem vel fugam ſimulantem ſequeretur vt rete immitteret: qđ genus pugne primo a pittaco mitilineo vno ex ſeptem ſapientibus inſtitutum eſt: de quo Uale.maxi.in primo: et Feſtus: Retiario (inquiēs) pugnāti aduerſus Mirmilonē cantatur: Non te peto: piſcē peto: quid me fugis galle? Interpretatio tamē illa eſt melior vt a rate ratiariū deducamus: quēadmodum a naui nauicularius formaf.l.j. ff.qđ cuiuſqꝫ vni.nomi.piſcatores em̄ communiter ratem habent.qđ etiam innuit Sceuo. in.l. periculi pretium. ff.de nau.feno.

¶ Reus eſt qui defendit ⁊ ꝓpulſat actionem vel accuſationem: nō a reatu dictus ſed a re que petitur ab eo ꝓſtāda vel ſuꝑ qua ipſe impetif: qꝛ q̄uis conſcius ſceleris nō ſit reus: tñ dicif quādiu in iudicium pro re aliqua petitur: vt.c.forus.de ver.b.ſig.ad ſi.xv.q.iij.c. vlti.iij.q.xj.c.nō eſt. Etiam q̄nqꝫ reus a reatu dicitur ille vcꝫ qui conuincitur criminoſus.c.j.de re iud.lib.vj.vel ſic. Reus eſt ille qui neceſſario ſe habet defendere.c.dilecti filij.de except.⁊ ſic dicif a re quam ipſe defendit.c.forus. preallega.

¶ Reus ꝓmittendi dicif ille qui ſtipulatur: ⁊ dicitur a re vel firmitate: qꝛ firmiter ⁊ oino verū eſt eum ſtipulatum vel obligatū: nā reus ſignificat firmitatē: vt dicit Uergil. Uoti reus. ⁊ Azo.C.de duobus reis ſtipulan.in ſum.

¶ Reuerentia eſt honor qui exhibetur cū pauore.c.ij.de offi.deleg.lib.vj.per Archi.in.c.decet.de immu.eccle.⁊ eſt exhibēda patri ⁊ patrono tam viuo q̄ mortuo.l.apud celſum.§.aduerſus.ff. de doli excep.

¶ Reuocare domū eſt allegare et dicere ſe nō poſſe cōpelli eo loco quo cōueniri ad litē ſuſcipiendā: ſed remitti ad locum in quo domiciliū habet. Inde dicunf legatos qui Romam mittunf: non debere cōueniri ipſis inuitis: ſed habere ius reuocandi domū. De hoc vide.c.ſi.de fo.compe.

¶ Rex vel imperator poteſt quilibet dici in domo ſua: vt in.c.duo ſunt.Jo.an. in.c.venerabilis.de elect.

¶ De R ante J.

¶ Rigor iuris obſeruandus eſt in duobus caſibus: ſcꝫ cū populus inde ſcandalizatus eſt.c.cum teneanf.de ꝑben. c.cum nobis.de ꝑſcript. Scđo qnādo multis graſſantibus opus eſt exēplo. c.vt clericoꝝ.de vi.⁊ hone.cler. Et nota q̄ rigor iuris q̄nqꝫ ponitur pro ſolennitate et ordine iuris cōis: habito reſpectu ad reſcriptum pape.c.ſuꝑ literis.de reſcrip. Scđo ponitur pro auſteritate cōtraria diſpoſitioni: a ſ diſpenſationi ⁊ miſericordie: et ad alioꝝ terrorem inducta. Tertio pro ſtricto ordine iuris cōis: ⁊ ſic ſumitur in.c.ſi clericus.de fo.cōpe.⁊ no.gl.in.c.vt cōſtitueretur.l.diſt.

¶ Riuus dicitur locus per longitudineꝫ depreſſus de quo aqua decurrit.l.j.§. ij.ff.de riuis.

¶ Riuales ſunt qui per eundem riuum aquam deducūt.l.j.§.ſi inter riuales. ff.de aqua quot.⁊ eſti.⁊.c.honorādus. xxxij.q.ij.vbi no.q̄ etiā riuales dicuntur illi qui exquiſita libidine cū eadeꝫ muliere cōſuetudinem habent.

¶ Rixa ex litibus ⁊ contentione naſcif.l. ſeruus.ff.de actio.et obliga.⁊ eſt inter duos.l.pretor cuius.§.j.ff.vi bo.rapt. et.l.ſi nō conuitij.C.de iniur.

¶ De R ante O.

¶ Robur eſt debita proportio oim ſuoꝝ membroꝝ: ſm Egi.de regimine prin. c.xiij.⁊ habetur in ſti.de dona.§.perficiuntur.⁊ de tranſac.c.j.

¶ Rhodos inſula eſt in qua antiquitus vſus mercatoꝝ fuit: et inde dicunf leges Rhodie: vt no.ff.ad.l.rho.de iac.

¶ Rodius eſt genus piſcis cui⁹ ſanguis

Ayuntamiento de Madrid

valet ad tingendum veſtes. vt in. c. de veſti. olob. & de an. lib. xj.

¶ Rogo capitur qñ ꝙ ꝓ ꝑcipio. xj. q. iij. rogo. q̄uis q̄ exhortatur mādatorꝫ opā ſi fungatur. ff. d his q̄ no. infa. l. ob hec vba.

¶ Rogus. vide. xxiij. q. vij. conuenior. ſuper ver. buſto. vbi glo. ꝙ buſtū dr cum res eſt exuſta: rogus cū comburitur: pyra eſt congeries lignorum ad comburendum. vide ibi Archi.

¶ Roma eſt cōis patria. l. roma. ff. ad mu ni. & in. c. expoſuit. de dila. ſm Inn. et c. viij. de fo. cōp. vbi dr. Roma mater & magiſtra oim eccleſiarū. c. baſilicas. de cōſec. diſt. j. Et qd dr. Ubi papa: ibi roma: ſm Inno. in. c. ego em. de iureiu ran. dicit Lud. de ro. ꝓ hoc nō eſſe in mūdo aliquem tex. lꝫ multi multos allegent. Et de ꝑeminētijs pape vid per Bal. in. l. reſcripta. C. de preci. impe. offer. Bñ dicit gl. Roma caput auaritie cūctos pueros doli capaces gñat: vt in. l. ſequitur dicere. ff. de vſuca. glo. ſuper ver. animum poſſidendi.

¶ Rome diuinitus apoſtolica ſedes eſt collocata. Pan. in. c. per venerabilē: in. iij. col. qui filij ſint legi.

¶ Roſtrum dicitur forus cauſarum vbi cauſe tenentur vel tractantur.

¶ De R ante V.

☞ Rubrica eſt q̄ legū tituli & capita notantur a terra rubei coloris & minio proxima. Que aliqñ gñalior eſt nigro. inſtit. de iuſti. & iur. in prin. §. & in.

¶ Rudera ſunt ea que eijciūtur domibꝰ diſcuſſis: vel a domo mūdata cū ſcopꝫ vel fragmēta lapidū vel demolimēta cementor: vel folia fauille pulueres.

¶ Rumor ſm Spec. de notorio crimine eſt ꝑticularis aſſertio: vel inſinuatio ex ſola ſuſpitione & incerto autore ꝓueniēs. c. ſuꝑ eo. de eo q̄ cog. ꝯſan. vx. ſue. & hic minus ꝓbat q̄ fama: qr fama eſt cōis aſſertio: rumor vo cū pau ci aliqd: nō tñ publice dicūt: & iō nō ꝓbat: ſed ſolam ſuſpitionem & preſumptionem inducit.

¶ Ruſticani ſunt idē ꝙ ruſtici. C. de ruſti. li. xj. & ruſticitati ꝑcendū eſt. C. de teſtamētis. l. fi. in prin. & l. ex quacūqꝫ. ff. ſi q̄s in ius vo. nō ierit. Et dicit do. Cato. circa. l. ꝑalle. ꝙ conſuetudo ruſticorum eſt vt nō equitēt: ergo expenſe in factis alicuius ꝓ equitatu nō debent eis refici: vt eſt gl. in. l. idem ꝙ. §. idem labeo. ff. mandati. Item in. l. ſeruis. ij. ff. de leg. iij. vbi glo. ꝙ ruſtici nō vtūtur panibꝰ albis: ſꝫ groſſo & allijs caſeo cepis & fabis: & nō pullis vel alijs cibarijs delicatis: ſm Accur. ibidē. C. de epi. audien. l. iudices.

¶ Ruſtica predia. Require. ſ. ruſtica.

¶ Ruta ceſa ſunt q̄ cedūtur vel eruuntur. ff. de act. emp. l. ſi fundus. §. ſi rupta.

¶ Rurſus. i. iterum vel quotieſcūq: & ſignificat ꝓut ſignificatū ꝓpriū vel aliud mediū ſignificare declarat. v. g. teſtator reliquit alicui. x. & ſi perdiderit: rurſus ei reliquit: dicit tex. ꝙ nō amplius q̄ ſemel poſtq̄ ꝑdiderit eſt innandꝰ. Et ſic dictio rurſus aliqñ verificatur in vna vice. l. fideicōmiſſa. §. ſi q̄s. ff. de lega. iij. Ratio: qr niſi ſic ſignificaret heres grauaretur ſepius nouā q̄titatē preſtando qd non eſt veriſimile teſtatorē voluiſſe &c. Et tantum de R.

¶ De S ante A.

Accularij dicuntur q̄ vetitas artes exercentes: & ſacculo partem ſubducunt: & partē ſubtrahunt: vel diſtrahūt: vt. ff. de extraordi. crimi. l. ſaccularij.

¶ Sacra que ſint. Require. ſ. res ſacre.

¶ Sacrarium eſt locus in quo ſacra ponuntur.

¶ Sacer locꝰ dr q̄ manet ſacer ēt diru☞pto edificio. Quō aūt dſinat eē ſacer. vide glo. inſti. de re. diui. §. locus.

¶ Sacrum oraculum dr reſcriptū imperatoris qd orando q̄s impetrauit: vel eſt idem qd reſcriptum: vt. ſ. de litera. R. in verbo reſcriptum.

¶ Sacramentū eſt ſacre rei ſignū. Et q̄liter differāt ſacrm: ſignum ſacrificium & myſterium probatur. j. q. j. multi. de conſecra. diſtinc. ij. c. ſacrificium. et. c. ſignū. Et nota quod ſacramentū ve-

Ayuntamiento de Madrid

ritatē q̄dā dicūt nō eē apd̓ hereticos. xxiiij.q.j.ſchiſma.j.q.j.extra eccl̄iam. Hug.tñ dicit ꝙ heretici hn̄t veritatē ſacrorꝝ:ſȝ nō executionē eoꝝ.de ꝯſec. di.iiij. ſicut in ſacris.ꝛ not.j.q.j.q̄ ꝑfe- ctionē.ꝛ.c.dn̄s.ꝛ.xix.diſtin.c.ij.Itē ad ſacr̄m dignitatis.ſ.ordinis tm̄ digni ſine crimine ſine infamia ꝛ irregulari tate admittunt.Rō.q2 illud ſacr̄m nō ſolū ꝑꝑ ſe:ſȝ ēt ꝓpter alios ſuſcipit.j. q.j.§.apparet.Alia aūt liberi9 ꝯferun tur:q2 ꝓpter ſe tm̄ recipiunt:ꝛ effect9 eoꝝ eſt vt talia ſint accipiētib9 q̄li cor de ꝛ ꝯſciētia ſumunt.vt j.§.p̄al.ꝛ que ſint ſacr̄a reiterabilia:ꝛ q̄ nō:no.extra de ſacramentis reitera.ſuper rub.

¶ Sacra annotatio dr̄ reſcriptū qd̓ impe rator ꝓprio mētis motu alicui indul- get cōſtituens ſm̄ p̄ces illius aliquid fieri vel nō fieri.Uide.s̄.reſcriptum.

¶ Sacrificium dr̄ quaſi ſacrū factū:q2 p̄ ce myſtica cōſecratur ꝓ nobis in me- moriā dn̄ice paſſionis.j.q.j.c.multi.

¶ Sacerdos:hoc noīe intelligunt q̄n̄qȝ inferiores:ꝛ noīe clericoꝝ ſupiores:ꝛ cōponit ex dictionib9 greca:dos id eſt datio.ꝛ latina:ſacer.vt.xxj.di.cleros.ſi cut eni rex a regēdo:ſic ſacerdos a ſa- crificādo dict9 eſt.Et ſacerdotes gēti liū dicebāt flamines:q̄ſi filamines:a filo qd̓ gerebāt ī capite ī ſignū ſacer- dotij:ꝛ aliq̄ fuerūt ꝓto flamines:vt in c.cleros.p̄alle.Et nota ꝙ ſacerdos dȝ eſſe prudēs triplici peritia.ſ.ſacra ſcri ptura ad ſubditoꝝ aīas īformādas.xx vj.q.ij.c.ecce.ꝛ.c.ſi q̇s.ꝛ ꝑ totū.ergo ī eccl̄ia metropolitana tenēt doctores theologie.Scd̓o ī ſecl̄ari ſcia:vt ſciat diſcernere verū a falſo:ꝛ viā hēat ad ſciētiās pietatis maxime ad triuiū:nō ad delectationē:vl̓ ad voluptatē.ſ.ad q̄driuiū.xxxvij.di.§.cur ḡ.ꝛ.§.ſed eꝰ. ꝛ.c turbat.Et ḡ in cathedralib9 eccle ſijs haberi debēt magiſtri artiū libera liū magis ad triuiū ꝙ̄ ad q̄driuiū do cēdū:cui9 rō pȝ.s̄.ꝛ.xxxvij.di.ſi q̇s ar tē.vbi dr̄ in fine.Grāmaticoꝝ aūt do- ctrina pōt ēt ꝓficere ad vitā:dū fuerit ī meliores vſus aſſumpta:ꝛ ſic ētanto res gētiles legi ꝓfit dū bonū ibi reper- tū ad bonos vſus ꝯuertat:q2 bonum eſt:nō q2 illi dixerūt.c.turbat.p̄al.Et ſic Paul9 ſepius in ſuis ep̄lis inſerit aliquid ex poetis:vt in ep̄l'a ad Titū illd̓ epimenidis.Cretēſes ſemꝑ mēda- ces male beſtie:vētres pigri.Et ad Co rin.Sepe bonos mores corrūpūt col loquia praua.ꝛ Hier.īſerit v̓ſus Uer gilij.c.nūq̄.de ꝯſe.di.v.ꝛ autoritates Gal.ꝛ Hip.c.di.ne tales.Etiā Augu. vtit v̓ſibus Lucani.c.nec mirū.circa p̄n.xxvj.q.v.Sȝ de legali ꝛ phyſica:vi de.c.ſuꝑ Spe.ne cle.vel mo.Tertio in ſecularib9 negotijs:q2 etiā tp̄alia de- bēt ſubditis miniſtrare ꝛ neceſſitatē patientibus:vt.xxxix.diſt.per totū.et lxxxvj.diſt.c.fratrē.ꝛ.c.niſi.de renun.

¶ Sacerdotes in diuinis eloquijs aliq̄n dij:aliq̄n angeli vocāt:ꝛ a regib9 ſunt honorādi:nō iudicandi:dicente Con ſtantino imꝑatore.Dignū non eſt vt nos iudicemus deos.xij.q.j.ſacerdo- tibus.Etiā ſumit ſacerdos q̄n̄qȝ ī ma lo.C.de male.ꝛ mathe.l.nullus aru- ſpex.vbi ponitur pro incantatore.

¶ Sacer locus dr̄ qui rite per pontifices cōſecratus eſt.l.ij.ff.ne quid in loc.ſa- cro.ꝛ.§.nullus.inſti.de re.diui.ꝛ dif- fert locus ſacer a ſancto:vt colligit in glo.l.ij.§.interdicta.ff.de interdic.

¶ Sacrariū eſt locus in quo ſacra repo- nunt.l.j.ff.ne q̇d in lo.ſac.vel dic' ꝙ eſt illa pars q̄ eſt prope altare in qua ſunt clerici ad celebrandū ꝓpter ſacr̄a que ibi cōficiunt:ꝛ q2 in altari maiori (cū ſoleat eſſe ſacrariū) includunt reliq̄e. de conſec.eccle.vel alta.ꝑ totum.doc. in.c.j.in gloſſ.fi.de vita ꝛ honeſt.cler.

¶ Sacra ſcriptura continet ſolū libros veteris ꝛ noui teſtamēti:ꝛ nō alios:et ratio reddit in.c.quis neſciat.ix.diſt.

¶ Sacramenta eccleſie ſunt ſeptem:duo volūtaria ꝛ quinqȝ neceſſaria.not.gl. in.c.veniēs.de trāſac.ꝛ.j.q.j.§.notan dum.laicus in neceſſitate pōt cōferre duo.ſ.baptiſma ꝛ penitentiā:alia aūt non poteſt etiam neceſſitatis tempo- re.no.doc.in.c.q̄to.de conſuetudine. maxime Panor.in.ij.col.ꝛ in.d.c.ve- niens.ꝛ in.c.paſtoralis.§.p̄terea.vbi etiam Barba.de offic.delega.

¶ Sacrilegiū de iure ciuili eſt cū ſacrum

Ayuntamiento de Madrid

de ſacro tollit.l.iiij.ff.ad.l.iul.de pecu.
⁊.l.aut facta.§.loc9.ff.de pē.⁊.C.de cri
mi.ſacrileg.p.totū. De iure canonico
q̄d ſit:vide.c.ſi q̄s cōtumax.§.ſacrile-
giū.iuncto.c.ſeq.xvij.q.iiij.vide Alb.in
ſuo dictionario in dictiōe ſacrilegiū.
Sacrilegium dicitur quaſi ſacrum le-
dens:vel ſacrum legens: id eſt furās.
de quo.xvij.q.iiij.per totū. et maxime
in.c.quiſquis.ad fi. Et eſt crimen mi-
xtum:vt.s. dictū eſt de crimine. vide
bonā gloſ.in.c.ſunt q̄ opes.xvij.q.iiij.
vbi dantur deſcriptiones ſacrilegij:et
pena cōmittētis ipſum. ⁊ melius in
c.ſacrilegium.ea.q.in gl.ſ.
Sanguinis minutio neceſſaria eſt ad
morbum euitādum in multum reple-
tis:ſm Hippocratem de cōſec.diſt.v.
ne tales.vbi Hiero.recommendat ci-
bi parcitatem ⁊ reprehēdit guloſitatē
oſtēdēs cōmoda parcitatis ⁊ incōmo
da guloſitatis. Et de ſanguinis minu
tione dr̄ in.c.cum ad monaſterium.de
ſta.mona.vbi poteſt concedi carniū
eſus monacho minuēti. Et ibi Frā.de
zaba.alleg. Uincen.dicētem reuelatū
per angelū ꝙ qui minuit.xiij.Febrüa-
rij:nō morietur illo anno ex febrili di-
ſtēperantia:⁊ dicit ꝙ propter hoc aliq̄
faciunt ſe minui etiam nō indigentes
quo nihil ſtulti9 eſſe pōt:q̄z minutiōe
vita decurtatur: ⁊ ſenſus viſus maxi-
me offenditur.hoc zabarel.ibi.
Sagmina ſunt quedam herbe quas le
gati populi romani portabāt interlo-
cutores pacis: q̄z nemo illas herbas
portātes ledebat:ſicut legati grecorū
ſolebāt ea que vocātur cerycia ferre.
ff.de rerum diui.l.ſanctum.
Solarium eſt vectigal domiciliorū di-
ctū quaſi ſolarium a nomine ſolū:eo
ꝙ redditur ⁊ impēditur pro ſolo noīe
pēſionis. Al's ponitur pro premio vel
ꝓ mercede laboris: ⁊ ꝓ remuneratiōe
vt ſalariū aduocatorum.l.ſalarium.ff.
mādā.quādoq̄ pro ſolatio.l.per hāc
C.de eroga.mili anno.aliquādo ꝑ ex-
penſis.l.ſi cum dotē.ff.ſo.ma.aliquan
do ꝓ honore ex parte eius cui debet.
l.ſi remunerandi.ff.manda.
Salubris dicitur quaſi ſalutis vber.ſe
cundū gl.in clementi.dudū.de ſepul.

¶ Salinaria dicuntur ea que dātur pro
ſale. Etiam dicuntur portoria. Requi
re.s.Portorium.

¶ Saltus.tus.tui. eſt denſitas altarum
arborum:et dicitur nemus raras ha-
bens arbores:vbi fere canes et vena-
tores ſaliunt. Unde. Eſt nemus ſalt9:
ſalientis dicitur actus. Et dicitur a ſa
lio ſalis:eo ꝙ exiliat in altū:⁊ in ſubli-
me conſurgat:ſecundum Iſidorū lib.
xiiij.c.vſ.et inde venit fundus ſaltuen
ſis.C.de fun.pa.et ſaltuen.lib.xi. Etiā
dicuntur talia loca vinaria et foreſte:
vt in cle.in agro.de ſtatu monacho.
Et eſt duplex ſaltus: ſcilicet hybern9:
et eſtiuus.

¶ Saltuenſes dicūtur conductores pra
torum:coloni vero prediorum.l.iij.C.
qui milita.non poſſunt.⁊.l.iij.§.ſalt9.
ff.de acquirē.poſ.et.l.creditores.ff.de
actio.empti.

¶ Saluo eſt dictio modificatiua et reſer
uatiua precedentiū.gl.ſingu.l.item la
beo.ff.fami.erciſcun.

¶ Salgamum ſecūdum Hug.eſt idem
quod culcitra: dictum a ſaluo vel ſali
ca:⁊ gamos nuptie: vel gama mulier:
quia maxime propter talia fiūt culci-
tre:ſcilʒ maxime propter mulieres:vt
in rub.C.eo.ti.lib.xij.

¶ Sanctio dicitur proprie illa conſtitu-
tio vel lex contra quam ſi factum fue-
rit pena irrogatur ⁊ imponitur:vt no.
iij.diſt.in ſum.⁊ capitur quandoq̄ la
te:vt in proemio clemen.not.Jo.and.
in ver.ſanctio.

¶ Sanctio imperatoris eſt cui pena ſan
guinis additur.

¶ Sanctio pragmatica. Require. s. P.

¶ Sanctio q̄nq̄ dicitur quelibet impe-
rialis conſtitutio vel inſtitutio : q̄nq̄
dr̄ totius iuris collectio. Et ſumitur
etiam ſtricte pro conſtitutione pena-
li:vt no.iij.diſt.in ſum.

¶ Sancte res. Require.s. Res ſancte.

¶ Sanctum dr̄ quod defenſum et muni-
tum eſt ab iniuria hominū.vt.ff.de re
rum diui.l.ſanctū.vnde Juſtinianus
dictus eſt vir ſanctus.i. firm9 ⁊ virtu-
tibus munitus. Martianus aūt vn9

Ayuntamiento de Madrid

ex autoribꝰ legū ait ꝙ ſancti dicūtur a ſanguine quaſi imolādo ſe ad effuſionē ſanguinis deo. Alias a ſanguinibꝰ ſanctus dr̄: quod nomen herbas ſignificat quas ſolebant portare legati populi romani: ne q̄s eos violaret. ff. de rerū diui. l. ſanctum. Sic dicta dicunt̄ que neq; ſacra neq; ꝓphana ſūt. Sic leges dicuntur ſancte.

¶ Samaritanus ⁊ ſarracenus differunt. vnde ſarraceni ſm̄ Hoſt. dicuntur illi qui nec vetus nec nouū recipiūt teſtamentū: q̄ non ab Agar ancilla abrae: de q̄ fuit eorū origo: vocari voluerūt agareni: ſed potiꝰ a Sarra vxore eius libera ſe ſarracenos vocāt. Tn̄ ſunt q̄dā inter ſarracenos ſamaritani vocatia ſamaria ciuitate: q̄ receperūt q̄nq; libros Moyſi: ſed prophetas reſpuerūt: ⁊ q2 illos reſpuerunt: ideo dr̄ ꝙ cō iunguntur iudei ſamaritanis.

¶ Sapa muſtum dr̄ vſq; ad tertiam partem: vel vt quidam volunt: vſq; ad dimidiam decoctum. l. queſitū eſt. §. cellariuz. ff. de fundo inſtru. vas in quo ēs eneum in quo ſapa coqueretur.

¶ Sapientia eſt de diuinis: ſed ſcientia de mundanis: ⁊ ponuntur quinq; habitꝰ intellectuales apud philoſophū. vj. ethicorū. Primus ſapientia: et eſt aſſenſus alicuiꝰ ꝓpoſitionis cuiꝰ termini ſupponūt ꝓ principijs eſſendi: vt ſunt deꝰ ⁊ intelligentie. ⁊ ſic theologia ⁊ metaphyſica dicūtur ſapientia. Secūdus habitus eſt itellectus: ⁊ eſt aſſenſus alicuius propoſitionis per ſe note ad experientiam: vt illius omnis ignis eſt calidus: vel illius: quodlibet eſt vel nō eſt: et generaliter cuiuſlibet principij. Tertius dicitur ſciētia: ⁊ eſt aſſenſus alicuius propoſitionis: cuiꝰ termini ſupponūt pro effectibus ſecūdis naturalibus: ⁊ ſic philoſophia naturalis eſt ſcientia. Quartus ars: ⁊ eſt habitꝰ ſenſitiuus inclinās intellectū ad recte operandū. Et dicitur habitꝰ recta rōne factus: q2 ibi debet apparere bonitas facti vel operati: non curādo de bōitate operātis: vt eſt ars grāmaticalis ⁊ fabrilis ⁊c. Quintus habitus eſt prudētia q̄ inclinat intellectuz ad debite eligēdū ⁊ obtinēdū: vt philoſophia moralis: ſub q̄ cōprehēdit̄ ius ciuile ⁊ canonicū. ⁊ hec notant̄ ex vj. lib. ethico. Ariſto.

¶ Sapiēs ꝑſumptio eſt ſapientē nō errare. ff. de offi. ꝑfe. preto. l. j. C. de leg. humanū. Reqre. ſ. Diligens ꝑſumptio.

¶ Sarcinator vel ſartor eſt ille qui nouit artē ſarciēdi ⁊ ſuendi veſtimēta: ⁊ dr̄ a ſarcio. Et differūt ſarciator ⁊ fullo: vt no. inſti. mandati. in fi. in glo.

¶ Sarcophagus eſt locus vel tumba in quo ſepelitur defunctus: ⁊ dicit̄ a ſarx ſarcos: qḋ eſt caro: ⁊ phagein grece. i. comedere latine: quia ibi caro hominis comeditur a vermibus.

¶ Sarculꝰ eſt inſtrumentū cū quo ramꝰ abſcindit̄ vel aliq̄d aliud. ⁊ cardones: ⁊ herbe inutiles excindunt̄ ⁊ euellūt̄ q̄ naſcūt̄ inter bōas. Eſa. c. vij. Oēs mōtes in ſarculo ſarcient̄. ⁊. j. Re. xiij. i fi. ſm̄ Jo. an. in ꝓemio cle. in ṽ. ſarculū.

¶ Sartatecta dicūtur edificia que reparatione indigent.

¶ Sartatecta dicunt̄ opa publica que locāt̄ vt integra ꝑſtent̄. vide Budeū. l. hactenꝰ. ff. de vſufr. in āno. ad pādec.

¶ Satiſdatio eſt cautio fideiuſſoria vel etiā iuratoria ſi fideiuſſorem q̄s dare nō poſſit. Require. ſ. Cautio.

¶ Satiſdare eſt ſecuritatem ꝑ fideiuſſores dare. ff. qui ſatiſda. cog. l. j. Vel ſm̄ Azo. eſt alicuius implere voluntatez.

¶ Satiſfacere q̄d ſit: patz in. l. j. preal. ⁊. ff. de pig. act. l. ſi rem alienā. §. oīs. et ſatiſfactū intelligit̄ qualitercūq; ſatiſfiat. ff. q̄. mo. pig. vl̄ hypo. ſolu. l. itē liberat̄. in ꝑn. ⁊. ff. de pig. act. l. ſi in rē. ꝑalle. §. ſi ſatiſfactū. Et no. Dy. i regl̄a pactū. de reg. iur. li. vj. Et ſic cui remittit̄ reſtitutio: regulariter intelligit̄ reſtituiſſe vel ſatiſfeciſſe: vt ibidem: niſi in caſibus vbi remiſſio nō liberat: vt. c. ſtatutū. §. ſi quidem. de reſcrip. lib. vj.

¶ Sonticus morbꝰ eſt ille qui perpetuo nocet niſi ſit curatus.

¶ De S ante C.

¶ Scapha eſt parua nauis. l. ſcaphaz. ff. de euict.

Ayuntamiento de Madrid

¶Scratura eſt locꝰ vilis ad iacendū diſ-
poſitꝰ. i aut. ꝺ monachis. §. cogitādū.

¶Scapula ⁊ cucula veſtes ſunt mona-
chales. in aut. de nup. §. ſancimꝰ.

¶Scaphina genus eſt cinguli. l. quintꝰ.
§. fi. ff. de auro ⁊ argen. lega.

¶Jmo vero illic legit̃ ſcaphia in nume-
ro plurali: a ſingulari ſcaphiū: qꝺ ſi-
gnificat vas mulierū ad alui extremē-
ta ſuſcipiendum.

¶Schema. i. ordo iudiciorū. in aut. de
iudi. in princ. vel ſchema. i. ſnia. eo. ti.
§. ſ. aliqñ ſchema. i. eremodiciū. not. i
aut. q̃ in prouincia. C. vbi de crimi. agi
opꝫ. Aliqñ accipitur pro titulo pro ſo
luto. in aut. de eccle. rerum alie. §. pe.

¶Scena ſm vnā ſignificationē eſt obū-
bratio vel velatio i theatro vel alio lo
co in quo hiſtriones: mimi: vel iocula
tores ſiue comedi ludos ſuos exercēt.
⁊ ſic vr̃ accipi. C. de ſpectacu. ſceni. ⁊ le
no. li. xj. Jdē ꝟbū habes. ff. de his qui
no. infa. l. ij. §. ꝑtor. ⁊. xxxiij. diſt. mari-
tū. ibi exponit Archi. Uel ſꝫ aliā ſigni
ficationē dicit̃ ſcena q̄ promptiorē hꝫ
leuā (alias ſcenā) ⁊ expeditiorē. ff. de
edil. edicto. l. q̄ clauū. §. item ſciēdum.

¶Scenice mulieres. i. ꝓſtibularie vl̃ me
retrices nullā cautionē ꝑſtare debent
ſuo hoſpiti vel lenoni: neq̧ lenones ta
lē debēt cautionē exigere. Tamē etiā ſi
fideiuſſores dāt vel iureiurādo ꝓmit
tant de perſiſtēdo in lupanari vel ꝓ-
ſtibulo: nihilominꝰ poſſunt ſine peri
culo diſcedere: q̄ iuramētū ſup̲ re illi-
cita ſeruari nō dꝫ. Et dicūtur ſcenice
mulieres: q̄ in ſcena. i. loco turpi vt ꝓ-
ſtibulo ſtāt: a ſcena. i. theatrali inum-
bratione vel ſpectaculo circi: vbi ꝯſue
uerunt tales ꝓſtare. ff. de infa. l. ij.

¶Sciētia triplex eſt: eminēs: mediocris
⁊ ſufficiens. Eminens ꝺ illa p̲ quā q̄s
ſcit difficillimas q̄ōnes explicare ⁊ dif
finire i promptu ſine reuolutiōe librox.
Mediocris ꝺ q̄ p̲ quā q̄ōnes difficiles
decidit cum reuolutiōe librox. Suffi-
ciēs aūt eſt legitima req̄ſita ſꝫ qualita
tē officij ſeu bñficij: ſm Jnn. ⁊ Abb. in
c. cū in cūctis. numero. iiij. de electio.

☞Sciētie triniales dr̄ q̄bꝰ maxie vtūt̃
ciuitates vt grāmatica / rhetorica / dia
lectica / phyſica / ſeu medicinales. in-
ſti. de excu. tuto. §. grāmatici. in gloſ.

☞Sciētie quadriniales ſunt vt muſica:
aſtronomia: geometria ⁊c. in ſti. vt. ſ.

¶Scientia ⁊ ſtudiū cōueniunt omnibꝰ
maxime clericis ex ore dei. Panor. in
c. cū magno. in. iij. col. ver. ⁊ ꝙ ſtudiū
cōueniat. ne cleri. vel mona.

¶Synteſim grece latine omnē poſſeſſio
nē importat. l. alumne. §. titio. ⁊ ibi gl.
ff. de adimen. lega.

¶Schiſma ſm Goffre. eſt illicita diſſen
ſio: diuiſio vel diſceſſio eox iter quos
vnitas eſſe deberet. Uel ſic. Eſt illicitꝰ
ab vnitate eccl̃ie vel ab vniuerſitate
diſceſſꝰ. Et ꝺ a ſciſſura: q̄ p̲ ſchiſma
fit ab vnitate ſciſſura. xxiiij. q. ſ. ſciſſu-
ra: ⁊ differt ab hereſi: q̄ hereſis in ꝑu.
ſui hꝫ ꝑuerſum dogma: ſed ſchiſma in
fine fingit aliquā hereſim vt recte ab
eccl̃ia videat̃ receſſiſſe: vt dicit Hier.
xxiiij. q. iij. hereſis. Et ſic ſchiſma ⁊ he
reſis differūt ſicut genꝰ ⁊ ſpecies: q̄
oīs hereticus eſt ſchiſmaticus: ⁊ non
econuerſo: niſi durauerit.

¶Scita ſunt ea q̄ plebs tm̄ ꝯſtituit: ⁊ vo-
cant̃ ſcita eo ꝙ plebs ea ſcit ⁊ ſciſcitat̃
ſeu rogat vt fiāt: ſm Jſido. lib. vj.

¶Scribe tabularij ſecundum quoſdam
olim creabant̃ ad tempus triennij ad
ſcribendū publica ratiocinia ꝓuincia
rū ſeu ciuitatū: ſm Accur. C. eo. tit. in
rub. lib. x. Et ꝓprie ſunt illi q̄ ſcribunt
nominatos ad munera ⁊ honores: et
tributa colita: ⁊ ſunt tabularij: q̄ pu-
blicis inſtrumentis preſunt in ſingu-
lis ciuitatibꝰ: ⁊ hi appellant̃ librarij:
vt. ff. de reg. iur. l. ſi librarius. ⁊ tabellio
nes: vt in aut. de tabellio. coll̃. ij. ⁊ ſic
pōt accipi. C. de bo. li. l. ſi q̄s poſt. §. ſ.
licet ⁊ aliter ibi exponat̃. Alias ſcribe
dicūtur q̄ circa ꝑncipes vel alios ma-
gnos iudices ſunt deputati ꝓ actis ⁊
geſtis ꝯficiēdis. Hi quoq̧ vocantur
ſcriptores: notarij libellēſes: pragma
ticales: epiſtolares: exq̄ſtores. vt. C.
de ap. l. precipimꝰ. ⁊ in. l. offerēdis.

¶Scribe logographi ſm Accur. dicunt̃
q̄ publicis rōnibus ſcribēdis deputa-
ti ſunt: nā logꝰ grece rōnes publicas
dicimus latine: et graphos ſcripturē.

Ayuntamiento de Madrid

Hi etiã numerarij appellant: vt. C. de ſuſcepto. ꝓpoſi. ⁊ arca. l. duos. lib. x.

¶ Scribe cenſuales ſunt qui ſcribũt cenſum. C. de tabu. in rub. lib. xij.

¶ Schola dr̃ ſocietas ſcholariũ: vel loc⁹ in quo diſcũt aliq̃: vt ſcholares vt ſciãt ſciẽtiã ⁊ prudẽtiã: alij militiã: vt tyrones: vt. C. de priuilegijs ſchola. lib. xij. nã ſchola grece eſt vacatio latine.

¶ Scholaris eſt ꝑſona vacãs ab humanis negotijs ſcholaſticis dedita diſciplinis. Et dr̃ a ſchola grece. i. vacatio latine: ⁊ ares ꝟt⁹: quaſi ꝟtutib⁹ vacãs. Et ſcholarĩ ꝓficere cupiẽs dz habere quinq; ↄditiões. Primo ſingula cõſideret diligẽter: q2 ſi certa ſunt: a ſignificatione ꝟborũ nõ eſt recedendũ. ff. de exer. act. l. j. §. ſi is q̃ nauẽ. ⁊. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. ſi dubia non ſunt maligne: ſz benigne interpretãda. de re iu. c. ij. ⁊. c. ad audientiã. de deci. Scd̃o q̄ de ꝓbabili dubio nõ reddat ſe certũ: ſz dubiũ: ⁊ īterroget certiores vel ꝑitiores. C. de inge. ma. l. ſi durãt. ipſe ſol⁹ excuſat q̃ qd̃ diceret: nõ inuenit. Tertio q̄ habeat ſenſum capacem: vt in. c. vnico. de offi. pri. nõ innitẽs prudẽtie ſue: ⁊ verã intẽtionẽ ſentẽtie nõ peruertẽs. ⁊. ne innitaris. de ↄſti. Quarto ſtudiũ cõtinuet: q2 doctrine pater eſt vſus: doctrine mr̃ eſt ſcholaris. Vñ Intercíſa perit: cõtinuata viget. etiã. Deficit ambob⁹ q̃ vult ſuire duob⁹. Quinto nõ dedignat a quocũq; īſtrui cui magiſterij officiũ ſit iniũctũ: vt in c. vnico. preal. de offi. primi. xxiiij. q. iij. Sic habes cõtra quoſdã ex ſuperbia ⁊ verecundia interrogare nolẽtes qd̃ neſciũt: ⁊ minorũ dicta ex quadã indignatiõe ſuperbie deſpicientes. vt dicit Hoſt. in. c. vnico. prealleg.

¶ Scholaribus in aliquibus locis lectu re ſtatuunt vt addiſcãt poti⁹ q̄ vt doceãt: ⁊ vt ſe aſſuefaciãt: nam multum proficit quis in docendo alios: iuxta illos verſus: Diſcere ſi cupis: doceas: ſic ipſe doceris. Nam ſtudio tali tibi proficis atq; ſodali. Refert Panor. in c. j. in fi. de magi.

¶ Sciſſarij: truncarij: ⁊ oratorij: idem ſunt.

¶ Scriniarij: ⁊ ſcriniorum memoriales idẽ ſunt: ⁊ magiſtri ſcriniorũ etiã ſcriniarij appellant tabelliões: vt in. c. ad audientiã. de preſcriptio. in glo.

¶ Scrupuloſitas. i. nimia ſubtilitas. l. poſthumus. in princi. ff. de iniuſto teſta. Aliqñ. i. damnũ: not. in gloſ. §. q2 vero leonis. in aut. de nõ alie. ⁊ in. l. fi. C. de neceſ. ſer. here. inſti.

¶ Scrupulus eſt. xxiiij. pars vncie. tres ſcrupuli faciũt drachmam: octo drachme faciunt vnciam. l. j. C. de metal. ⁊ metalla. lib. xj. ⁊ vide ibidem Bart.

¶ De S ante E.

¶ Secũdicerius olim dicebat qui ſcd̃m locũ obtinens: ſcriptus erat ſcd̃o loco in matricula notariorũ: vt. C. de primice. ⁊ ſecundice. l. j. ⁊. ij. lib. xij.

¶ Scd̃e nuptie dicunt cum aliquis cũ aliqua ſcd̃o nubit: ⁊ ſunt oẽs nuptie que ſequunt ſepulturã vel ꝑmas nuptias ſiue ſint tertie: ſiue q̃rte: ⁊ ſic de alijs. de hoc. C. de ſecundis nup. in rub.

¶ Seditio dicitur quaſi ſeorſum itio: q2 in diuerſum vadũt: alioſq; trahũt: vel a ſedo ſedas per cõtrariũ: vt dicit glo. in rubri. C. de ſeditioſis. Et dr̃ ſeditio: quietis publice turbatio. C. eo. ti. l. j. ⁊ ij. de hoc no. xlvj. diſt. ſeditionarios. ⁊ ibi ꝑ Archi. ⁊ Jo. an. de immu. eccle. c. decet. lib. vj. Et tales cõcitãtes ſeditionem puniunt pena capitis: vt no. in. l. denũciam⁹. C. de his q̃ ad eccle. ↄfu.

¶ Semeſtre eſt tꝑs ſex mẽſiũ: ⁊ duo ſemeſtria faciũt annũ. vide inſti. de excu. tuto. §. item diuus. in glo.

¶ Semis colligitur ex ſex vncijs: ⁊ eſt dimidia pars aſſis: ⁊ dr̃ quaſi ſemi as. C. de metatis. l. hac lege. lib. xij.

¶ Seminecis ideſt ſemimortui: vt in. l. q̄ indignũ. C. de teſta. vbi dicit. Non ſunt neceſſaria obſeruari momẽta verborum que ſeminecis ⁊ balbutientis lingua profundit.

¶ Semita: id eſt via. l. ſi ex plagis. ff. ad legem aquiliã. ⁊ capi. ad audientiam. de homicid.

¶ Semper: id eſt omni tempore ⁊ omni caſu. l. ſemper. ff. de iure immuni. ⁊ no.

Ayuntamiento de Madrid

l.ſ.ff.ſolu.matrimo.⁊ denotat cõtinua tionem.vt inſtit.in proe.ibi.ſemper au guſt9.⁊.l.ij.in' fi.C.de epiſcopis ⁊ cle. Aliquãdo hec dictio ſemp ſubaudiť s iure.l.iuriſgẽtium.in prĩn.ff.de pac. Aliquãdo ſemp fieri dicitur qd ſit ho ris debitis ⁊ ordinatis.⁊ita exponitur in cap.ſi laicus.xxxj.diſt.⁊ i.c.quoniã de conſecr.diſt.v. Aliquãdo ſemper.i. imppetuũ.l.fi.ff.ad.l.pompe.de parri. Aliquãdo ſemper.i.ſine temporis pre finitione.§.appellanť.inſti.de excep.⁊ l.in ꝯditionib9.ff.ad ſylle. Aliqñ deno tat animi motũ. Iuuenalis. Sẽp ego auditor tãtũ.⁊ de ſua expoſitiõe vide Spec.in ti.de reſti.i integ.§.iiij.circa medium.⁊ p Bar.⁊ alios doc.in dicta l.j.ff.ſolu.mat.

¶ Seſcunx ꝯſtat ex vncia ⁊ dimidia:⁊ eſt octaua pars aſſis:⁊ debet eius lra ter tia ſcribi s:et non x:vt inſtitu.de here. inſtit.§.hereditas.ſm Accur.

¶ Sextans eſt ſexta pars aſſis ex duabus vncijs conſtans.

¶ Sed capitur quandoq3 aduerſatiue:⁊ aduerſatur in iure. Quandoq3 autem adiuncta copula:aduerſatur etiaʒ in facto.ff.de peti.here.l.ſed et ſi.in prin. cuʒ gl.impropriatur tamẽ:vt in.l.ij.in fi.ff.ſi quis cau.vbi quando cuʒ copu la poniť:vt dicẽdo:ſed ⁊ ſi aduerſať ad factũ:nõ ad ius:imo ſignificat idẽtita teʒ iuris.⁊ ſumiť illud ſignificatuʒ ex copula:que copulat noĩa:⁊ nõ factũ ſe quẽs cũ precedẽti:qꝛ nõ poteſt:cũ ſit factũ diuerſuʒ:copulat ergo q̃ ad ius Qñ aũt ſine copula poniť cũ ꝯditiõe ſi:vel ſine ea:tũc ſimpliciter ſignificat aduerſatiue q̃ ad factum ⁊ quo ad ius vt in.l.ſed ⁊ ſi.ꝑalleg.ſimiliter in.l.ij.in gl.ſuper verbo fortius.ff.ne quis eũ q̃ i ius vo.vi exi. Significat ergo dictio ſed aduerſatiue ſimpliciter vel tantũ ad factum:prout ſignificatuʒ ſuũ vel aliud declarat vel concludit.

¶ Senatores dicunť magiſtratus popu li:quaſi ſeniores.nã ſꝫ Azo.leges pri9 fiebãt a populo eiuſq3 interuentu:ſed qꝛ aucto pplo cepit difficile cõuenire in legib9 ꝯdẽdis:ideo eligit popul9 cẽ tũ ſenatores:vt.C.ꝺ pet.here.l.vlti.vt ipſi vice populi conſulerenť:⁊ quicq̃d ſtatuerẽt:lex eſſet. Senatores ãt ſunt qui a patritijs ⁊ ꝯſulib9 vſq3 ad viros illuſtres deſcẽderũt:⁊ hi ſolebãt dice reſuiam in ſenatu:quare etiã ꝯſulẽ ro manũ vocam9 ſenatorẽ magiſtrat9.vt ff.de ſena.l.vlt.⁊ inſti.de iure na.gen. ⁊ ciui.§.lex eſt. Senatores etiã dici de bent ſenatorum filij ⁊ nepotes ex filijs nati:nõ autem nati ex filiabus:vt.l.li beros.ff.de ſenato.

¶ Senatus eſt cetus ille honeſtiſſimus ſenatorum:qui cẽtum erant numero: vt dicit Azo.ff.de legi.⁊ ſena.conſul.⁊ parificatur ſenat9 principi:vt puta cũ habeať vice populi:⁊ ante imperato reʒ per populũ:⁊ poſt imperatorẽ per principeʒ conſtitutus fuit ſenatus:vt ff.de orig.iur.l.ij.

¶ Senatuſcõſultũ eſt quod tantũmodo ſenatores habito conſilio populis cõ ſulendo decreuerũt:ſm Iſido.li.v. Et nota q multiplex eſt ſenatuſcõſultuʒ vt infra patet.

¶ Senatuſcõſultum romanũ alias ſepti manũ omnib9 ciuitatibus fidei cõmiſ ſariã hereditatẽ iubet reſtitui:⁊ in eaʒ et ad eam omnes actiones tranſferri.

¶ Senatuſconſultum artificianuʒ alias artificulianũ eſt quo cauetur vt preſi des puinciarum cognoſcãt in prouin cijs de libertate:licet heres nõ ſit illi9 prouincie.

¶ Senatuſcõſultũ claudianũ tollenduʒ ſtatuerat q mulier libera ſeruili amo re capta:ſi ei denũtiatũ eſſet a dño ne cõmiſcereť ſuo ſuo:⁊ iudex ſup ea cau ſa admonuiſſet:nec ipſa acquieſceret ſubſtantiã ſuã ⁊ libertatẽ amittebat:⁊ fiebat ſerua vel ancilla dñi denũtian tis:quod qꝛ viſuʒ eſt miſerabile ⁊ indi gnum ſublatum eſt.

¶ Senatuſcõſultũ libonianum euʒ coer cet qui obſtruẽdã actionẽ vel teſtimo niũ dicẽdũ:pecuniã acceperit pactuſ ve fuerit. Itẽ qui pfecto inſtrumẽto le gatũ ſibi aſcribit. Itẽ qui heredẽ in ex heredationẽ:aut in alicuius cõdem nationem legatum aſcribit.

¶ Senatuſcõſultum macedonianũ ha bet locũ qñ aliquis filiofamilias i po

HEMEROTECA MUNICIPAL MADRID
Ayuntamiento de Madrid

teſtate patris exiſtēti mutuo pecuniā tradidit: q2 hoc ſenatuſcōſultū ꝓhibuit mutuā pecuniā dari filiiſfamilias ne onere debitoꝝ pregrauati eſſent occaſio machinādi morte patris. Si autē ↄtra ſenatuſcōſultū iſtud qs filio familias nūmos tradiderit: traditos amittat: niſi ipſe filiuſfamilias habeat caſtrēſe peculiū vel q̄ſi caſtrēſe: eo ēm vtitur vt pr̄familias. Eſt aūt dictū macedonianū ſ3 Azo. C. eo. ti. a macedone peſſimo feneratore. q̄ tradendo pecunias ꝛ ſi non expſſe: tñ tacite ꝛ velatis vbis ſuadebat de occiſiōe pr̄is. Et no. ꝙ auxilio ſenatuſcō. velleia. renūtiaẜ: vt i. l. vlt. ff. ad velleia. ꝛ. C. qñ mulier tut. of. fun. poſſit. aut. m̄ri. ſ3 macedoniano renūtiari nō pōt: vñ poſt ſniam daẜ exceptio ex eo. ff. ad macedonia. l. j. ꝛ rō eſt: q2 pmū ſenatuſcō. eſt fauorabile tm̄ i fauorē mulieꝝ inductū: ſ3 ſm in fauorē filioꝝ ūfamilias: ꝛ in odiū creditoꝝ. ff. de ↄdi. inde. l. q̄ exceptionē3. hec Hoſt. de renuntia. §. renuntiatur.

⁋ Senatuſcōſultū orficianū ad ſucceſſionē matris inteſtate filias vel filios legitimos ſiue vulgo q̄ſitos vocat: niſi mater ſit illuſtris: cui9 filiū noiare ſpuriū ſatis eſt acerbū: vocatq; ex teſtamēto nepotes ꝛ neptes: q̄ oino preferunẜ cō ſanguineis ꝛ cognatis ſiue agnatis.

⁋ Senatuſcōſultū pegaſianū ſtatuit vt qñ ſcript9 heres rogat9 eſt totā hereditatē vel pluſq; qdrātē reſtituere ali cui liceat ſcripto heredi toti9 hereditatis quartā partē retinere: q̄ caſu onera hereditaria ſuſtineat inter ſe ꝛ illū cui hereditas reſtituiẜ: inter quē ꝛ ip3 cui hereditatē reſtituit: ſtipulatiōes ſolebant interponi vt cōmunicent ꝓ rata parte lucrum et damnum.

⁋ Senatuſcōſultū piſanianū: vt ſi pene obnoxius ſiue ſeru9 veniſſet: qñ animaduerſum ſit in eum pretium venditor preſtet emptori.

⁋ Senatuſconſultū plantianū, de liberis agnoſcēdis loq̄t: q̄ poſt diuortiū educaẜ: ꝓ hoc ꝑmittiẜ mulieri ſi putet ſe ꝑgnātē: denūtiare marito ſuo īfra. xxx. dies vel. xxx. poſt diuortium: ita ꝙ niſi marit9 cuſtodes miſerit: aut ↄtrariū3 nūtiauerit ex ſe eā nō eſſe ꝑgnātē: cogaẜ partū agnoſcere tāq; ſuū. Si vero ipa oppreſſa fuerit: nullū huic partui generat preiudicium.

⁋ Senatuſconſultū iulianū dicit quo directā ſibi ſerui accipiūt libertatē: cum illi a quib9 libertates erāt relicte: a pretore vocati nolunt adeſſe.

⁋ Senatuſconſultū ſylleianū ꝛ claudianū punit ſeruos capite q̄ dn̄is ſuis cū vocarenẜ omnimodā ope3 vel auxiliū in quātū potuerint nō tulerūt vel impēderūt: cū ipſi hoc viderēt ꝛ audirent. Et ponit edictū i q̄ ꝓhibeẜ teſtamēta aperiri: recitari vel deſcribi: vel hereditates adiri: ſub certa pena ante q̄ſtionē adhibitā de morte defuncti: ꝛ ↄtra facientibus penam imponit: vt. l. ſi q̄s in graui. §. quod autem. ff. eo.

⁋ Senatuſcōſultū tertulianū quo caneẜ matri nō auie de ab inteſt. ſucceſſione deferēda. vt mater ingenua triū liberorum ius habēs: ſi libertina q̄tuor: filio ſuccedit defuncto: nō exiſtētibus vltimis liberis vel emancipatis nec a pr̄e neca m̄re defuncti: ſed nouo iure ꝛ ſi ſolū vnū pepiſſet: ſiue ſit ingenua: ſiue libertina: idē ius verſaẜ. Uel ſenatuſcōſultū tertulianū dr̄ cū matres vocāẜ ad hereditates filioꝝ per ſenatuſconſultū tertul. vt inſti. de teſta. per totū. ꝛ no. ff. de excep. rei iudi. l. ſi vir. in pn̄. et maxime in. l. j. ff. eo. titu.

⁋ Senatuſcōſultū traianum alr̄s caruianum: ſtatuit ſi iter plures heredes infans ſit q̄ fari nō poſſit: ꝛ ipi rogentur ſuū manumittere: nō ideo libertas intercidat: quia fari non pōt infans: nec ſeruū poteſt vēdere: ſed eſtimatis partibus ſeruū manumittāt ſalua portione infantis.

⁋ Senatuſcōſultum damaſianum diciẜ quo cautū eſt ſi abeſt ille iuſta cā qui libertatē d3: ꝛ hoc ꝓnūciatū ſit ꝙ perinde libertas ei competat ac ſi ab ipſo directe data eſſet.

⁋ Senatuſcōſultū trebellia. a nouo iure incremētū ꝛ formā hāc accepit: vt exncluſo ſenatuſcōſulto pegaſiano liceat hereditatē reſtituēti q̄rta3 partē retinere inter ip3 ꝛ fideicōmiſſariū ꝓ rata

Ayuntamiento de Madrid

portione dimiſſis actionib⁹ cõtra cõ-
munẽ ſtipulationẽ. ⁊ ſi totã heredita-
tẽ volens reſtituerit: ad eum ⁊ in eum
oẽs transffert ſtipulationes.

¶ Senatuſconſultũ turpilianũ quo ſta-
tuitur ne ꝗs publici iudicij crimẽ in-
tẽtans: ab accuſatione publici crimi-
nis cauſa ordinata .i. poſt iſcriptionẽ
⁊ fideiuſſionẽ datam: reſiſtat abolitio
ne non impetrata.

¶ Senatuſcõſultũ velleianũ inductũ eſt
in fauorẽ mulierũ: ſcȝ illaꝝ ꝙ lenitate
ſua ⁊ ſex⁹ fragilitate ſe ⁊ ſua obligãt ꝓ
alijs fideiubẽdo: vel obligationẽ in ſe
recipiẽdo. Per hoc ſenatuſcõſultum
eis ſubuenit ⁊ cõceditur vt ipſe indẽnes
ſeruent: ⁊ ſi ꝯueniant ꝓ tali obligatio
ne: poſſit opponere exceptionẽ ſenatuſ-
cõſulti velleiani. Ceſſat aũt hoc ſena-
tuſcõ. cũ mulier renũtiauit velleiano
⁊ omni auxilio. ff. eo. ti. l. vlti. Et dictũ
eſt a velleio cõſule: qui fuit autor illi⁹
ſtatuti. Et nota ꝙ mulier põt renũtia
re velleiano abſq; alia certioratiõe. vt
nota. in. l. iuris ignorãtia. C. ꝗ admit.
ad bono. poſſeſ. ⁊ Bal. ibi diſtinguit
tria membra: aut mulieris interceſſio
vel fideiuſſoris eſt ſm leges: aut pter
leges: aut ꝯ. Primo caſu nõ eſt ꝗrẽda
certificatio: cũ nõ ſit op⁹ renũtiatiõe
ex quo lege pmittẽte fideiuſſit. Et ſũt
quinq; caſus. Primus ſi intercedẽdo
aliquã pecuniam recipit: ⁊ ſic ſe obli-
gat. l. antiqua. in pn. ff. ad velleianum.
Secũdus ſi ſecũdo interceſſit. l. ſi mu
lier perfecte etatis. ff. eo. tit. Tertius ſi
ꝓ dote fideiubeat. l. ſi. eo. tit. Quartus
ſi ꝓ libertate alicui⁹ ⁊ in cã pia. Quin
tus ſi apud minorẽ itercedat. ff. de mi-
nori. l. ſi apud. Scđo caſu aut eſt certi-
ficata: aut nõ. Si pmũ valet renuntia
tio: ſeruata ſolẽnitate: vȝ cũ iſtrumẽ-
to publico: ⁊ teſtiũ ſubſcriptiõe. Si ſe
cũdũ: nõ valet. Fallit tñ in duob⁹ caſi
bus. Prio qñ fit renũtiatio i iudicio:
valet colore et fauore iudicij. Scđo ſi
iteruenit iuramẽtũ: valet ſm Bar. in
l. ſciẽdũ. ff. de ver. obl. ⁊ ſm Bal. i aut.
ſacramẽta puberũ. C. ſi aduer. vẽ. Ter
tio caſu cõtingit cõtra legẽ fideiubere
duobus modis. Primo ꝓ marito: nõ
in ſui vtilitatẽ: ſȝ mariti. Scđo omiſſa
ſolẽnitate inſtrumẽti ⁊ teſtiũ. Hec ad
dit Bal. ſup additionibus Jo. andr.
in Spe. titu. de diſpn. ⁊ allega.

¶ Senatuſconſultum iunianum poſt vo
cationẽ ad libertatẽ pducit propriuȝ
heredẽ ſeruũ vl' emptũ: ſiue dñs iuſta
cã abſit vel latitet: ſiue nõ vult manu-
mittere: ſi ſeruilis cõditiõis ſcitis pri-
uatis pactis ſuã velit mutare ſentẽtiã
ſiue cõditionẽ: pena contra colluſorẽ
pmiſſa: ⁊ detegenti premia taliter do-
nãdo vt de iure patronatus nãciſcat.

¶ Senatuſconſultũ voluſianum ſtatuit
ꝙ qui improbe in litem cocũt: vt quic
quid ex condẽnatiõe in rẽ ipſius red-
ditum ſiue relatum fit: inter eos excõi
cet. l. iulia. de vi priuata tenentur.

¶ Senatuſconſultum fauianũ in deſue-
tudinẽ abijt: introducens adoptionẽ
fieri per tres mares adoptãtes: ⁊ tres
intercedentes emancipationes.

¶ Senatuſconſultum largitianum meri
to eſt abrogatũ: latinã inducens liber
tatem: qr quis morte ſua recipiebatur
extra libertatem.

¶ Senectus eſt quidã defectus habens
in ſe magnos labores: nã ſenectus eſt
morb⁹: vt in. c. magne. de voto. vñ Te
rẽtius. ipſa ſenectus morb⁹ eſt. ⁊ ideo
ſtatutũ diſponens in caſu iſirmitatis
habet locũ in caſu ſenectutis. ſm Ab
ba. in. d. c. magne. in. ij. col.

¶ Senex multipliciter dicitur. not. ff. de
adopt. l. ſi pater. §. ij. de teſte. l. inuiti. ⁊
vide. C. de his ꝗ nõ iple. ſtipen. l. ij. Ali
qñ dr̃ ſenex maior. lxx. annis. C. ꝗ eta.
l. vnica. Jteȝ adde quis dicatur ſenex:
per Feli. in. c. quoniam. in princi. in. vj.
col. verſi. ad tertiam. vt lit. nõ conteſt.

¶ Senes ⁊ valetudinarij qui dicantur:
vide Panor. i. c. qñ freqũẽter. in. viij.
col. verſi. tertio principaliter quero. ⁊
verſi. ſeq. vt lit. non conteſt.

¶ Senium eſt quadruplex: ſcilȝ nature:
gratie: culpe: ⁊ eterne glorie. Nature
⁊ hoc ptendit ad defectum cap. tãta.
lxxxvj. diſt. ⁊ ca. illud. xiij. q. ij. Seniuȝ
gratie. c. porro. lxxxiiij. diſtin. vbi dicit
ꝙ canicies ſenum: prudẽtia eſt: ⁊ hoc
ſeniũ pducit ad perfectũ. c. de ꝗb⁹. xx.

Ayuntamiento de Madrid

diſ.x.c.ancillã.xxxii.q.ij. Senium culpe eſt qđ ducit ad interitum.c.paulus dicit.ij.q.vij. Senium eterne glorie pducit ad p̄miũ: de quo dr. Cogitaui dies antiquos: ⁊ ãnos eternos in mõte habui.vide Alb.in ſuo dic.in ver.ſenium. Snia ſm Azo. in ſum.C.quomo ⁊ qñ iud.ſen.profer.dz.qñq; poteſt dici cuiuſcunq; orationis ſignificatio. Qñq; ponitur p opinione magiſtrorum. Quãdoq; dicitur quicquid alicui de re aliqua placet. Qñq; eſt deportatio. Qñq; excõicatio vel interdictum: ſed improprie: qr excommunicatio vel interdictũ potius punit q̃ finem cauſe imponit. Ideo poti⁹ poteſt pena dici q̃ ſententia vel diffinitio. Qñq; ſentẽtia dr quodcũq; iudicãtis p̄ceptũ: nõ nature: non iuri: non bonis moribus cõtrariũ. Et ſm hanc ſignificationẽ diſtinguitur: qr ſententiarũ alia eſt diffinitiua: alia interlocutoria: alia cõuentionalis: alia que dicit preceptum: alia mulcta: alia diſpenſationis. Et poteſt ſic deſcribi ſnia diffinitiua. Eſt diffinitio iudicialis: ꝯtrouerſie finem imponens.ff.eo.ti.l.ſ. Et addunt quidã ad diffinitionẽ idubitata: ⁊ que nullo remedio attẽtari poſſit: p.l.eleganter.§. ſi poſt rẽ iudicatã.ff.de tranſa. Vel ſic deſcribit ſentẽtia diffinitiua. Eſt diffinitio iudicialis: controuerſie finẽ imponẽs: ex pnuntiatione iudicis dãnationẽ vel abſolutionẽ cõtinẽs. Et hec principalẽ diffinit q̃ſtionẽ: vt qñ auditis vtriuſq; partis allegationibus cã terminat: ⁊ finis pncipali negotio imponit: quã ſemel latã iudex reuocare nõ põt: ⁊ iudex eſſe deſinit: qr officio ſuo funct⁹ eſt: lʒ retineat iuriſditionẽ ad exequẽdũ.de offi.deleg.c.i lr̃is.de ceſ̃.quercti. Sed an corrigere poſſit ſi dicat abſoluo p cõdẽno: vide Hoff. in ſum.de ſenten.⁊ re iudi.

¶ Snia interlocutoria eſt ſnia ſemiplena: q̃ pfert inter pricipiũ ⁊ finẽ cauſe: nõ ſup principali: ſʒ ſup emergẽtibus ⁊ incidẽtibus queſtionib⁹: puta ſup libello offerẽdo vel ꝯcipiẽdo: vel dãda dilatiõe aut denegãda: ⁊ ſimilib⁹: pncipali cã durãte: vñ qñ iudex nõ reſidẽs p tribunali: iterloquẽdo iter partes ſine ſolẽnitate ſcripture aliq̃d pronũtiat de plano: ⁊ ſup aliq̃ icidẽti vel emergẽti extra pmũ intẽtũ pncipale: ⁊ hãc reuocare põt iudex: ſiue ſit ordinari⁹: ſiue delegat⁹: ſiue arbiter: dʒ tñ cũ cãe cognitiõe ferri: ⁊ iudice ꝯcedẽte nõ pcedẽte.iij.q.iij.§. ſpatium. ſm Hoſ.⁊ ſniaʒ iterlocutoriã fert iudex ꝯ reũ ꝯtumacẽ: qñ citato reo ⁊ nõ veniẽte: pnũtiat actorẽ fore mittẽdũ in poſſeſſionẽ rei aut bonorum p mẽſura debiti declarati vel rei petite. De emergẽti qõne: vt qñ eſt q̃ſtio inter partes vel aduocatos: vtrũ aliq̃s ſit recipiẽd⁹ in teſtimoniũ ⁊c.vt.ʒ. Et illa ſnia tranſit in rẽ iudicataʒ q̃ ad duo.ſ.vt remedio appellationis attẽtari non poſſit: ⁊ vt excipiat ex ea.c.cũ dilectus.de elec.in fi.nõ aũt vt ex ea agat actiõe in factũ: ſicut ex diffinitiua. A qualibet eñi tali põt appellari ſm canones: nõ aũt ſm leges. gñaliter fallit in caſibus.l.ij.C. vt lit.pendẽ.vel dr ſi interlocutoria ſit talis que abſorbeat totũ ius alicuius: et inſtar habeat diffinitiue: ita vt poſt interlocutoriã nõ ſit opus ad appellãdũ a diffinitiua: ſi ab ea appellat. ſec⁹ ſi poſt interlocutoriã ſaluũ ſit beneficiũ appellationis a diffinitiua. Hoſ.tenet primũ in ſum.eo.ti.de ſenten.⁊ re iudi. Item interlocutoria ſm eũdẽ eſt declaratio iudicialis ſup aliquo articulo ſummarie ius tribuẽs inter partes. Et finaliter omne verbũ a iudice in iudicio platũ: iudicialr faciens ad cãm: eſt ſentẽtia interlocutoria: vt in aut.de litig.§.oẽ.coll.viij.⁊c. Et notã dũq; aliud eſt ſnia: ⁊ aliud eſt ſtatutũ. Nã ſtatutũ fert p futuris delictis: dicẽdo. Statuim⁹ vt null⁹ hoc faciat: et faciẽs ſit excõicat⁹ ipſo facto.vt no.in c.fin.de ꝯſti.lib.vſ. Snia ꝟo plata ſic. Excõico te ſi furtũ feceris. phibetur furtũ: qr tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicem.de hoc gl. opti.de ſenten.excõmunic.c.romana.lib.vſ.et c.a nobis.de ſenten.excõica. Item differt ſentẽtia a canone in hoc: quia canon archiepiſcopi in prouinciali ꝯcilio ligat ſubditos toti⁹ puincie.xviij.

Ayuntamiento de Madrid

dist.c.vlt. Sñia autem archiepiſcopi
dicendo. Quicunq̃ furtum fecerit: ſit
excõicatus non cõprehendit ſubdi-
tos totius prouincie: ſed ſolius dioce
ſis ſue: vt eſt gl.in.c.romana.preallеg.
Item ſententia excõicationis ſiue iu-
ſta ſit: ſiue iniuſta, tenet.xi.q.iij.c.ſ.niſi
in duob⁹ caſib⁹.ſ.poſt appellationem
legitimam: ꝛ intolerabilẽ errorem in
forma.c.per tuas.de ſen.excom.ſolet.
ꝛ.c.venerabilis.eo.ti.li.vi. Et q̃do ſen
tentia tribus modis diminuitur.ſ.ex cã
ex animo ꝛ ordic: eſt gl.iij.in.c.ſacro.
de ſen.excom.ꝛ illud iterum verum eſt
in ſñia excõicationis: in qua eſt ſpãle
ꝙ tenet ꝛ nõ ſeruato iuris ordĩe: alias
autem ſñia lata iuris ordine nõ ſerua
to nõ tenet.C.de ſentẽ.ꝛ interloc.om.
iu.l.prolatam. Itẽ de diffinitiua ꝛ in-
terlocutoria eſt gloſſ.in cle.vnica.ſup
verbo diffinitiua.de ſequeſt.poſ.ꝛ fru
ctuum. Et nota ꝙ ſñia lata ſup verbo
poſſeſſorio dicit diffinitiua: ſm glo.in
c.ſi.de iudi.ꝛ intelligitur q̃ñ cã poſſeſ
ſiõis eſt deducta principaliter in iudi
cium: vel hꝫ annexum petitoriũ: ſec⁹
ſi per accidẽs veniret in iudiciũ. Etiã
diffinitiua ꝑut imponit finem cauſe
nunq̃ datur ſuper poſſeſſione: niſi ſit
proprietas annexa: vt ibi no.

¶ Sententia conuentionalis eſt amica-
bilis compoſitio: vt quando iudex cõ
uenit aliquem ꝛ commouet eum ne fa
ciat contra conuentionem. Alias ſen
tentias.ſ.preceptum: multa in diſpen-
ſationem.require in locis ſuis.

¶ Sententia per errorẽ lata a qua nõ eſt
appellatum: reuocatur ſi error proba-
bilis poſtea detegatur: vt in.c.frater-
nitatis.de frig.ꝛ ma.

¶ Septunx ſeptẽ hꝫ vncias: ꝛ non dr̃ ad
reſpectũ totius aſſis. Require.ſ. As.

¶ Sepulchrum eſt locus in quo mortu⁹
continetur vel ſepultus eſt. Sed mo-
numentũ dicitur idem locus ſine cor
pore. Require.ſ.M.

¶ Sepultura ſm Hoſ. q̃ñq̃ dr̃ officiũ qḋ
impẽdit ſepeliendis. Q̃ñq̃ ipſa terra
ad vſuꝫ ſepulture deputata. Q̃ñq̃ tũ-
ba marmorea: vel lapidea: vel loc⁹ cõ-
cauus in eccleſiaſtico cimiterio fact⁹
in quo corp⁹ catholici quieſcit. Item
ſepultura eſt ius funerãdi in eccleſie
cimiterio. Et no.ꝙ in.xiij. caſibus ꝓ-
hibetur eccl'iaſtica ſepultura. Primo
in mortali pctõ publice decedẽti.xiij.
q.ij.nõ eſtimemus. Scḋo latroni ꝛ fu
ri.c.fures.de fur. Tertio in adulterio
occiſo.xxiij.q.v.placuit. Quarto ĩ tor
neamento occiſo.de torneamẽtis.c.ſ.
Quinto raptori occiſo.c.ſup eo.de ra
pto. Sexto heretico.xxiiij.q.ij.ſane ꝑ
tot.ꝛ.c.ſacris.de ſepult. Septimo ſe-
ipſm interficiẽti.c.placuit.pal. Octa-
uo excõicato etiam minori excom.de
ſen.excõ.a nobis.ꝛ.c.ſacris.pal. No-
no interdicto.de pe.ꝛ remiſſ.qḋ in te.
Decimo publico vſurario.de vſur.qꝛ
omnibus. Undecimo cõtemnenti cõ-
fiteri ꝛ cõicare.c.omnis.de pe.ꝛ remi.
Duodecimo in taberna occiſo.xxiij.
q.v.placuit. Tredecimo proprietario
monacho vel regulari.c.monachi.de
ſtatu mo.ꝛ.c.cum ad monaſteriũ.cuꝫ
ſi.eo.ti. Sed ſi clerici vel boni laici ab
hoſtibus occidunt vel ſubmergũtur:
vel per parietes opprimunt: debẽt ha
bere eccleſiaſticas ſepulturas.c.ſicut
dignum.de homi.c.ex parte parentũ.
de ſepul.xxiij.q.v.quid ergo. Eſt autẽ
ius funerandi ptãs ſepeliendi in cimi
terio proueniens eccleſiis ex cõceſſio
ne põtificis. Et ſepultura eligenda eſt
apud loca magis religioſa.c.fraterni-
tatem.de ſepul. Nã ſepulture electio
in loco nõ religioſo fieri non dꝫ. Sed
queritur: legauit quis pdicatoribus
xxx.ꝑ ſepultura efficitur vſurarius: et
ſic carebit ſepultura: an admittetur ꝑ
legatũ? Reſpondet Flo.ꝙ nõ. Simil'r
ſi legat ꝑ celebratione miſſe: ꝛ interue
nit interdictum eccleſie: tenet legatuꝫ
in primo caſu. Ratio: qꝛ fratres non
ſunt in culpa: vel cauſa. Similiter in
ſecundo caſu: vt no.dñs Bart.de ſa-
xo.C.de inſtitu.ꝛ ſubſtit.l.ſ.

¶ Sepe.no.regulã in contrariũ: vt in.§.
fraudẽ.inſti.quib.ex cau.manu.nõ li.

¶ Sepius.i.aliq̃ñ: regulariter.tñ contra
riũ ſignificat: ꝛ verificat in duab⁹ vel
tribus vicibus. Itẽ facit cõtrarios ca
ſus ſpeciales.l.ꝙ in diem.§.ſeruo.ff.

Ayuntamiento de Madrid

de condi. & demon. ſm Dy.

¶ Septa ſunt clauſure: & dr̃a ſepio. vt eſt glo. in cle. ne in agro. de ſta. mo.

¶ Sequela dr̃ omne qđ naturaliter ſequitur ad aliud: vt iumentū: vitulus: vacca: & ſic aliq̄na ꝓhibenť nō q2 ex ſe mala: ſed q2 ex his mala ſequunť. xxij. diſ. denicꝫ. & xxij. q. j. in nouo.

¶ Sequeſter eſt apud quē res litigioſa deponitur pluribus & ſequeſtratur: vt ei qui in cauſa vicerit reddať: dictus ab eo quod occurrenti aut quaſi ſequenti eos q̄ contendūt: cōmittiť res. de verb. ſign. l. ſequeſter. vide extra de iudi. c. examinata. Eſt em̄ ſ3 Hoſ. depoſitarius rei in iudiciū deducte: vt. ff. depoſiti. l. proprie.

¶ Seqneſtrum eſt illud ſcriptum qđ de ſequeſtratione conficitur. & ſi fit ex cā voluntaria: trāſfert poſſeſſionē in ſequeſtrū: ſec9 ſi ex cā neceſſaria. l. inter eſſe puto. ff. de acquir. poſ. & not. in. c. examinata. de iud. in glo. & in gloſſ. in clemen. ſ. de ſequeſtra. poſ.

¶ Sequeſtratio eſt rei de q̄ agiť: vel controuerſia eſt ſeparatio vel depoſitio: vel poſſeſſionis interdictio. Interim enim ꝙ res apud ſeq̄ſtrū eſt: nec actor: nec reus poſſidet: vt. ff. de ſtat. ho. l. libertus. Non poteſt autem illa depoſitio que ſequeſtratio dr̃ fieri: niſi a pluribus ꝙuis alias & vn9 & plures deponere poſſint vt. l. licet. ff. depoſi. Nam plures rem litigioſam deponunt: q̄ñ de voluntate partium fit. Etiā vnus deponere poteſt de mandato iudicis: vt in glo. c. examinata. de iudic. & ibi p doct. Et no. quod ſm Hoſ. ſequeſtratio fit aliq̄ñ cauſa omittende poſſeſſionis: & tūc neuter litigātium poſſidet: ſ3 ſequeſter. Aliq̄ñ cā cuſtodie & tunc poſſeſſio remanet penes poſſidentē. Et gn̄aliter ꝓhibita eſt ſequeſtratio. C. de probi. ſequeſtra. l. vnica. pmiſſa vero caſualiter. Primo volūtate partiū: vt lite finita res victori def. Secūdo ex neceſſitate: ne perſona ſuſpecta cū re mobili aufugiat. Tertio ne pſona ſuſpecta circa rē imobilē fruct9 depopuleť vel diſſipet. Quarto propter ꝯtumaciā nō cauētis de collatiōe bonor faciēda. Quinto ſi ſeru9 de poſſeſſione ſeruitutis ꝓclamat in libertatē. Sexto cū appellatur ab executore. Septimo cū timeť de ſeuitia viri: nec pōt ſufficiēter vxori caueri: ſequeſtrať vxor. Octauo ne perdať vendendi cōmoditas. Nono cū alionis de comitibus preſidis furtū patiť: nam res ſeq̄ſtrať vſq; ad tp̄s ſucceſſoris preſidis. Merito em̄ ſeq̄ſtratio fieri nō dꝫ niſi tunc demū cū timeť ne poſſeſſor vel appellans fruct9 depopuleť ſm Hoſ. in ſum. Alios caſus vide in cle. vnica. eo. tit. & l. ſ. ff. de col. bo. & ſm Archi. in c. q2 res. xſ. q. ſ. vbi late đ hac materia. & per Joan. mona. & Jo. and. in regula locupletari. de reg. iur. li. vſ. vide etiā glo. fina. in. c. dilectus. de ſequeſt. poſ. cum ibi not. Sed ponamus ꝙ eccleſia eſt apud aliquē ſequeſtrata: vtrū ille ſequeſter lite pendente ſuper iure patronatus poſſit preſentare ad illā. Inn. tenet ꝙ ſic: q2 talis habet fruct9. c. conſultationibus. de iur. pat. Imo. ꝯſentit ibidē: rōne talis motus: ponēdo diuerſitatē inter venditorē cui impignoratum eſt ius patronatus: et ſequeſtrū. nā creditor nō poteſt preſentare aliquem q̄ñ ſupereſt ver9 dominus qui p̄ſentare habet: ſed ſequeſter pendēte lite poteſt: ne eccleſia diu vacet. q2 neutra partium preſentare poteſt ante litem ſopitam. facit bona glo. in verbo beneficiū in clem̄. vnica. de ſequeſtra. poſſeſſio. que dicit ſequeſtrum poſſidere iura beneficij beneficia: & remittit ibi ad no. in. c. examinata. de iudic. per Joan. and. Hoſtiē. tenet contrariū ꝙ ſequeſter apud quē ius patronatus ſequeſtratum eſt: lite pendente non poſſit preſentare. nam nō hꝫ poſſeſſionē iuriſpatr. & arguit a fortiori: cū creditor cui impignoratū eſt ius patronat9 nō poſſit: qui tñ habet poſſeſſionē eiuſdē pignoris &c. et hec tenendo dicitur ad motiuū Joā. de Imo. qđ non diu vacabit eccleſia. Nā poſt quatuor mēſes in laicis: & ſex in clericis epiſcopus prouidebit. c. cū ꝑpter. & c. ea autem. de iur. patrona. & videtur melior hec opin. q2 ſequeſter

ſolum cuſtodire debet fructus: vt illi reſtituat eos qui ſniam pro ſe reportabit: que eſt natura ſequeſtri. Sed ſi pſentet aliquem: quomodo fructū illuꝫ reſtitueret? ſecus vbi nulla deberet fieri reſtitutio. c. ex literis. de iur. patro. ⁊ c. cum veniſſent. de in integ. reſtit. Hic articulus ſatis diſputabilis eſt: ⁊ not. in. c. examinata. de iud. vide cle. pꝛeall. de ſeque. poſ. ꝓcipue glo. in verb. reſtituat: vbi dicit ꝙ ſequeſter limitatā habet poteſtatē de reſtituēdis fructibus qui ſupportatis oneribus adhuc ſuperſunt: ꝙ nō poſſit illos in emptionē prediorꝫ pro bñficio vel alꝰs in vtilitatem beneficij conuertere: ergo minus videtur poſſe preſentare.

¶ Senſus ſapiētis non arbitratur cōtra iura: vnde qñ alter cōtrahentiū paciſcitur aliquid facere ad ſenſum ſapiētis: alter contrahentiū tenet ea facere que de iure fieri debēt ſup illo contractu: qꝛ ſapiēs arbitrari cōtra iura non poteſt: alꝰs ſapiens non eſſet.

¶ Serie vaſa ſunt fictilia oblōga: de qbꝰ Liuius in. iiij. ſcōdi. li. belli punici ſic inquit. Et i vico hiſtrico fontē ſub terra tāta vi aquā fluxiſſe: vt ſerias doliaqꝫ q̄ in eo loco erāt: ꝓuoluta velut impetus torrētis tulerit. et de his intellexit Ulpia. in. l. vinaria vaſa. ff. de verb. ſig. licet alij aliter. ⁊ in. l. ſed ⁊ ſi q̇d. §. proprietatis. vide ibi gl. ff. de vſufruc.

¶ Seruitus eſt cōſtitutio iuriſgētiū qua quis cōtra ius naturale alieno ſubijcitur dñio. Et qñ ſeruitus iducta ſit: vide gl. ſup verbo ſeruū. de inde. ⁊ ſarra. c. ita quorundā. optimā gl. ſuper v̄bo ſeruitutes. diſt. ſ. ius gentiū. vbi dicit inducta ꝑ ebrietatē: vel ꝑſcripta ſeptēnio. ſimile habet. c. vſ. die. xxxv. di. vbi dicit ꝙ nemo ſciebat a cōſorte nature ſue obſequia ſeruitutis exigere: qꝛ manebat antequā vinū inueniretur oibus inconcuſſa libertas: ⁊ non eſſet hodie ſeruitus: ſi ebrietas nō fuiſſet ⁊c. ſunt autēꝫ duplices ſeruitutes ſcilicet prediales ⁊ perſonales.

¶ Seruitus ꝑdialis eſt quedā cōſtitutio qua prediū predio ſubiugat: ⁊ ſeruitutes ꝑdiales lex reales appellat: que ſequuntur predia: ⁊ earꝫ cōſtitutio eatenus tenet quatenus expedit predijs. i. ad fructus eorum percipiendos.

¶ Seruitutum aūt predialiū alie ſunt vrbane: ⁊ alie ruſtice: ſed has quidem ſeruitutes lex dicit eſſe iura cōia que libertatis ſunt: vnde not. ſm Azo. in ſum. C. de ſerui. ⁊ aquaeduc. ꝙ hoc verbum ius in eadē lege ⁊ in eadem voce ſupponit pro ſeruitute. Dictio em̄ ſemel poſita duas qñꝙ importat ſignificationes: ſcꝫ propriam ⁊ impropriam: vel vtrāqꝫ. Proprie autem ſecundum diuerſa dicuntur ſeruitutes. Nā ſi nō poſſem ex edibus meis exire in agros meos vel peruenire ad viam publicaꝫ niſi per agros tuos: vel ortos emi a te licentiam eundi: hec licentia dicitur ſeruitus itineris: quia predium tuum in hoc mihi ſeruit.

¶ Seruitutes ruſtice ſunt q̄ ꝑdijs ruſticis debent: velut iter: actus: via: aqueductus: aque hauſtus: pecoris appulſus ad aquā: ius paſcēdi: calcis coquēde: arene fodiēde: que tria vltima ꝓſſūt dici noiate ſeruitutes ruſtice: ſed ſuperiora proprijs noibus carent: que oia require locis ſuis. Nā iter eſt ius quo ex ede mea per agros tuos poſſum in vicos publicos exire vel intrare: ſed aque hauſtus eſt: vt aquam haurire poſſim de puteo tuo.

¶ Seruitutes vrbane ſunt q̄ ꝑdijs vrbanis debent: ſcꝫ intuitu alicuius edificij: nā edificijs inherēt: velut altiꝰ tollendi: aut nō tollendi ne officiat luminibus vel ꝓſpectui domus vicini. Itē ſtillicidiū auertēdi vel nō auertēdi in tectū vel in areā vicini: vt ſtillicidium tecti mei cadat in areā vel fundū eius. Itē vt liceat immittere vel ꝓijcere tignū in parietē vicini. Et no. ꝙ an ſeruitus ſit vrbana vel ruſtica: colligit ex qualitate ꝑdij cui debet ipſa ſeruitus: qꝺ patet. Nā talis eſt ſeruitus: quale eſt ꝑdiū cui debet: ſi em̄ ſtillicidia domus mee que eſt vrbanū predium: cōuerto in areā tuaꝫ que eſt ruſticū predium: dicet vrbana ſeruitus: ⁊ ecōtra ſi tignū edificij mei cauſa imponēdorꝫ fructuū facti: qꝺ eſt prediuꝫ ruſticum

Ayuntamiento de Madrid

immitto ī parietē domus tue: dicet᷑ ruſtica ſeruitus: etiā ſi domꝰ tua ſit vrbanum ꝓdiū. Itē nota iuxta primā acceptionē ſeruitutis: ꝙ multis modis q̇s redigit᷑ in ſeruitutē: de q̇bꝰ iſti. de iur. pſo. in tex. ꝛ in gl. Vñ vt liber ſeruꝰ fiat ſunt iſta neceſſaria. Annis viginti iuuenē q̇ vēdit᷑ eſſe. Rurſus eū ſeruū cui vēdit᷑ eſſe putare. Et iuuenē pretiū qđ velit ꝑticipare. Et ꝙ ſit liber ſciat hoc q̇ vēdit᷑ iſte. Que ſi defuerint: ſeruꝰ nō cogit᷑ eſſe. Patent ergo ad hoc q̄tuor requiſita. Primo ꝙ ſit annoꝝ viginti. Scđo ꝙ vendat᷑ ignorāti cōditionē libertatis. Tertio ꝙ eo animo vt pretij partē habeat. Quarto ꝙ ſciat ſe liberum. de hoc vide gl. §. pe. inſti. ti. ꝑall'.

¶ Seruus eſt qui de iure gentiū vel ciuili dño alieno ſubijcit᷑: in hac parte ꝛ ius gentiū ꝛ ius ciuile detraxerūt iuri naturali. Et dicunt᷑ ſerui nō a ſeruiēdo: ſed a ſeruādo. Imperator em̄ vel princeps captos ab hoſtibus q̇ ſerui ſunt capientiū: vendere iubet: ꝛ ꝑ hoc ſeruare: ꝛ non occidere. hoſtibus em̄ captis: ꝛ ſic in ſeruitutē redactis: hoc ſeruandum eſt qđ vtile ꝛ benignū viſum eſt. ſ. eos oēs ſeruari: et nō occidi: hoc em̄ benignitatis eſt: ſed occidi: crudelitatis. Ideo etiā dicta ſunt mancipia: q̄ ab hoſtibus manu capiunt᷑: vt iſti. de iur. pſo. ꝛ. ff. de ſtatu ho. l. libertus. Sunt etiā ſerui verne qui ſunt ex ancillis manentibus in domo nati. l. titie textores. ff. de lega. ij. Alij ſunt ſerui lecticarij qui faciunt lecticas. eod. titu.

☞ Quibus antē modis cōſequi poſſunt libertatem. vide in gl. inſtit. quibus ex ca. ma. li. §. multis.

¶ Serui ſtricto mō dicunt᷑ carētes libertate. Sed largo mō etiā ſeruiētes pro pecunijs ꝛ mercede: dicunt᷑ ſerui a ſeruiendo. Panor. in rub. de iudeis.

¶ Seruus ordinarius đr qui alijs ſeruis eſt prepoſitus: ſcꝫ qui hꝫ alios ſeruos ſub ſe q̇bus ꝑeeſt: ꝛ ꝓcipit eis qđ vult.

¶ Seruus vicarius eſt qui ſeruo ordinario ſubminiſtrat.

¶ Seruus mediaſtinꝰ vel medianus eſt qui mediū gerit actum: ſcꝫ qui nec eſt ordinarius: nec vicarius: ſed medius inter hos ꝛ illos connumerandus.

¶ Seruus librarius a libra dictus eſt: q̄ ſcꝫ ponderibus preeſt ꝛ libre nummorum: ꝛ permutatoꝝ cuſtodiam habet domum domini ſui.

¶ Serui inſulani al's inſularij ſunt qui retinent᷑ in inſula. i. in domo: nec mittuntur in agros nec in villā. Domus autem inſula dicit᷑ eo qđ inſunt ei habitatores: licet inſula q̄ñq̧ dicatur in ſalo. i. mari ſita.

¶ Serui villici ſunt q̇ ad villā mittunt᷑.

¶ Serui victores ſunt quos quis victos habet preparandi cauſa.

¶ Serui cubicularij dicuntur qui lectuꝫ et cubiculū dñi ſui procurāt: qui vulgo camerarij vocantur a camera.

¶ Serui dedititij dicuntur qui in morte liberi: ꝛ in vita ſua ſerui ſunt: quoꝝ libertas ſublata eſt: vt inſti. de liber. §. libertinorum.

¶ Serui latini ſunt qui a dñis erant manumiſſi: vt in vita eſſent liberi: ꝛ ī morte ſerui: ꝛ eorum bona tanq̄ ſeruorum ad dños deuoluebantur: vt in. §. ꝑall'. inſti. de liberti.

¶ Serui atriarij vel atricēſes ſunt illi qui atrij cuſtodiam faciunt.

¶ Seruus corruptus dicitur ſeruus qui per alicuius inductionē factus eſt de bono malus: vel de malo deterior: ſcꝫ in anima ꝛ corpore.

¶ Serui corrupti actio. req̇re. ſ. Actio.

¶ Seruiana ꝛ q̄ſi ſeruiana actio. Require. ſ. Actio.

¶ Seruus publicus dicitur tabellio: nō quia ſeruus: ſed quia publicū exercet officium. ff. de adop. l. non aliter.

¶ Seruus heres. Require. ſ. H.

¶ Serui arcarij. Require. ſ. Arcarij.

¶ Seruus ordinatus poſtea reſtitutus dño gaudet priuilegio. c. ſi quis ſuadēte. xvij. q. iiij. nec matrimoniū contrahere poteſt poſt votum. de cōuer. coniuga. qđ quidā. ꝛ hoc no. glo. liiij. diſt. c. ij. nec iudicabitur a dño: ſed ab epo. xcvj. diſt. ſi imperator.

¶ Sericoblate dicunt᷑ veſtimēta que inſeruntur ꝛ texunt᷑ ſerico: vt. l. lotas. C. de metallarijs. lib. xj. ſm Accur.

¶ Seu dictio eſt diſiunctiua. C. de ſa. ſan.

eccle.

eccle.l.gñali.ꝛ aliqñ ampliat.ff.de aur. et argē.lega.l.ſi quis ita.ꝛ ſm Bar.in d.l.genera.ꝛ no.lxiij.diſt.ego Ludo.et lxxv.diſt.c.vlti.in fi.ꝛ per Archi.de fo. compet.in.c.j.lib.vj.

¶Seueritas dicitur rigor et integritas iuſtitie.Archi.in.c.vt officiū.§.verū. in v̄bo ſeueritas.de here.in.vj.Uel dic ꝙ ſeueritas eſt per quam iuridicialis ſententia vel vindicta diſtricte exerceatur:vel eſt virtus debito ſupplicio coercens iniuriam:ſm Alber.in ſuo dictiona.in verbo ſeueritas.

¶De S ante J.

¶Sic:qualiter intelligat̄: vide extra de priuil.c.ex ore.de cōfir.vti.c.examinata.ꝛ de verb.ſig.c.abbati.cum ſimi.

¶Sicarij dicunt̄ homicide ꝛ interfectores:dicti a ſica.i.ferro vel cultro.inſti. de pub.iu.§.ſicarij.etiā dici pñt ſicarij qui alicuius vite armis inſidiantur. de pe.diſ.j.ſi quis cum telo.de homi.c. ſicut dignum.in glo.

¶Sica eſt ferrum vel cultellus breuis in vtraꝙ parte ſcindēs ꝛ acutus:quo maxime vtunt̄ qui apud Italicos latrocinia exercent:ſed eius interpretatio eſt larga vt cōtineat telū:lapidem:lignuꝫ ꝛ quodlibet ferrū:vt inſti.de pub.iud. §.item lex.ꝛ.§.ſicarij.prealleg.

¶Signum quid ſit:ꝛ qūo ſignū differt a ſacrificio.de cōſe.diſt.ij.ſacrificiū.ꝛ.c. ſignū.ꝛ qūo multiplex eſt ſignū:vide extra de cōſue.c.ij.in gl.Et ſignū perditionis religioſi eſt qñ propter proprietatem ſepelitur in ſterquilinio:vt de ſta.mo.cum ad monaſterium.

¶Syllabe error nō nocet:vt no.extra de fide inſtru.ex parte.per glo.

¶Syllabam ſuperfluam lex habere non debet:vt dicit glo.in.l.j.ff.qd met.cau.

¶Signare eſt aliquam formā vel ſignuꝫ alicui imprimere:vel notā imponere: vnde teſtamentū ſignare.i.notare debet quis vt notum ſit illud qd in teſtamento ſcriptū eſt.Iſido.lib.v.etymo. Sed ſubſignare eſt ſubſcribere: vt ſi teſtes vocati ꝛ rogati a teſtatore ſubſcribant.

¶Sigillatim.i.ſinglr̄.ita exponit Hoſt. in.c.venerabili.de teſtib.ꝛ Archi.in.c. pſitiū.§.teſtes.eo.ti.li.vj.facit ad hoc de p̄bē.c.ad hec.licet.xxix.c.ſingula.in prin.Itē in ſymbolo Athanaſij.Quicunꝙ vult ſaluus eſſe:vel ſigillatim.i. nō plures ſimul:aꝉs ſemel.not.Archi. in.c.is cui eligēdi.de elec.in.vj.ꝛ habetur de hac dictione in.l.ſed et ſi ꝑ pretorem.§.fi.ff.ex quib. cau.maio.ꝛ in.l. cum quidam.C.de ver.ſig.

¶Significatio ſm Azo.de verb.ſig.proprie eſt demonſtratio facta:ꝓprio nomine rei de qua querit̄ attributo:ſed large ponit̄ ſi propriū nomen non interueniat:ſi tamen res per aliud verbū qd aliquo modo accedere poſſit ad rei oſtenſionem:notificetur.

¶Significationes vocabulorꝫ vulgus adinuenit.Unde dicunt grammatici: quod ignoramus:iuxta vulgare ponamus:vt refert Bal.in.l.maximū vitiū. iij.col.verſi.preterea.C.de libe.prete.

¶Silentiarij ſunt idē qd cōſiliarij vel ſecretarij principis:qui ſilere debent et occultare principis ꝯſilia:vt.ff.de minori.l.verū.ꝛ gl.iij.l.illud.C.de col.

¶Siliqua ſm Iſid.eſt vigeſima quarta pars ſolidi:alij dicūt octaua:alij quarta pars vncie.ſup quo vide.l.ſi liberto. §.filiū.ff.de annuis le.ꝛ in aut̄.ſed hodie.C.de epiſ.ꝛ cler.ꝛ in aut̄.de ſanctiſ. epiſco.§.ſportularuꝫ.Aliqñ eſt cortex ſeu pellis fabe:ꝛ ciceris.l.frugem.§.fi. ff.de verb.ſig.ꝛ ibidem glo.

¶Silua cedua eſt que ad hoc vt cedatur deputata eſt:et dicitur apta cedi:quia facile ſuccreſcit.

¶Silua paſcua dicitur que paſcuis pecudum eſt aſſignata.

¶Silua palaris ex qua pali ꝛ pedamenta ſumuntur.

¶Similitudo eſt rerum differētium cōparatio:ſm Boe.ꝛ que ſimilitudo ad ſpeciem vel genus referatur eſt gl.notabilis in verbo curam animarū.in.c. non poteſt.de preben.lib.vj.

¶Simile dici non poteſt vbi diſſimilitudo ſubeſt.xxviij.q.j.ſicut enim.et.l.iij. ff.de iniuſt.rupt.ꝛ irri.teſta.ꝛ qualiter interpretetur hoc verbum ſimile.vi‑

Ayuntamiento de Madrid

de.c.olim.de verb.ſigni.
¶Simonia ſm Hoſ.eſt ſtudioſa cupiditas vel voluntas emēdi vel vendendi ſpūale:vel ſpūali annexum:qđ ſpūale cenſetur:ius eñi percipiēdi prouētus p̄bendales.ſ.ratione prebēde vel plature:ſpūale nō eſt:ſed annexū ſpūali:ſcʒ canonie:ꝓpter res tpales que ex illo iure ꝓueniunt:vt.ſ.fructus.ſ.q.ij.ſi quis obiecerit:ſic et ius patronatus dicitur annexū ſpūali propter quandam cōfederationē:q2 cadit in laicū a quo poſſidetur:vt.c.de iure.eod.tit. Et dicit a Simone mago:qui fuit primus autor huius ſceleris in nouo teſtamento.Ipſe eñi voluit emere gratiā ſpūſſancti a beato Petro:ſic Giezi in veteri teſtamēto voluit gratiā ſanitatis Naaman ſyro vendere:vt.iiij.Regum.v.Unde ſimoniacus dicit ꝓprie emptor ſpūaliū:ſed Gieziticus venditor eorundē.ſ.q.ſ.ſtudet.Et eſt ſimonia pctm enorme reſpectu eius qui ꝑ ſimoniā bñficiū acquiſiuit:qui penitentiā agere nō pōt bñficio retēto:vel dicit enorme.i.indiſpēſabile:q2 diſpēſari nō pōt cū ſimoniaco:niſi bñficio reſignato:ſicut i ſimoniaco in ordine cōtingit:vt.xiij.di.nerui.Et ſimoniacus etiā occultus in ordine ſuſcepto:qui vitioſum hʒ characterē:vt.j.q.iij.in quibuſdā.ſuſpenſus eſt quo ad ſe ꝛ quo ad alios.ſ.q.ſ.Reperit etiā ſimonia ſola intentione abſqʒ pacto vel facto cōmitti:vt in.c.qui ſtudet.pall.

¶Symbolum eſt quadruplex:quoddaʒ aplox qđ ſm quoſdā theologos cōtinet.xij.articulos fidei ꝓpter.xij.aplos Chriſti:qui in vna ꝛ eadē hora inſtinctu ſpūs ſancti ipſum cōpoſuerūt:vñ dicit ſymbolū:a ſyn qđ eſt ſimul ꝛ bolus morſellus:q2 quiſqʒ aplox ſuū bolum.i.partem appoſuit.Scđm alios theologos verius eſt ꝙ principales articuli fidei noſtre ſunt tantū.vij.ſecundum ꝙ tantū ſeptē ſunt dona ſpirituſſancti:quos quilibet chriſtianus ſcire tenetur:clerici explicite:laici implicite:vt patet de ſum.tri.c.firmiter.in tex.ꝛ gl.Aliud eſt ſymbolum maius qđ canitur in miſſa:factum in ſynodo nicena propter grecos qui nō credebant ꝙ ſpirituſſanct9 procederet ab vtroqʒ:ſed a patre tantū.de cōſe.di.v.c.vlti.ꝛ pe.Tertiū ſymbolū eſt Athanaſij.ſ.Quicunqʒ vult ſaluus eſſe qđ canitur in primis.Quartū ſymbolum eſt iuris ſcilʒ primus titulus.de ſum.tri.ꝛ fide catho.vt ait Iſid.vij.lib.ety.ca.vſ.in quo id qđ de fide cath.ꝛ ſum.trini.in predictis ſymbolis cōtinetur confirmatur ꝛ repetitur.

¶Simplex p̄ceptū eſt cū preter lit.ꝯteſt.index cōfeſſione partiū accedente aliquid p̄cepit:verbi gratia:ſi quis a reo in iudicio abſqʒ libello cū inſtrō debiti petat.x.ꝛ cōfiteat in plano:tunc iudex ſine alia cauſe cognitione vel cōmiſſione ſibi p̄cipiet:vt certo termino ſoluat:ꝛ hoc dicit preceptū:ꝛ nō ſnia:quia ſnia non dicitur niſi qñ ordo iudiciarius eſt ſeruatus.

¶Simpliciter:quid hoc verbū importet.not.per Inn.ꝛ Hoſti.in.c.olim.de accuſa.ꝛ in Spe.de inquiſi.§.iij.vſi.ſʒ quid ergo.Item de hac dictione vide per Bartolum.Joannem de Imola.Alexan.ꝛ Fran.de areti.in.l.ſ.§.ſi quis ſimpliciter.ff.de verb.oblig.

¶Simplicitas cōtraria dolo commēdatur.c.ſi cupis.xvſ.qō.ſ.ꝛ.c.veritatis.Et hec eſt legibus amica:vt in ſtit.de fideicōmiſſa.here.§.ſed q2.vbi Pañ.in.ſ.no.de iurein.ꝛ Pañ.in.c.cū dilectus.quod met.cau.vbi dicit ꝙ nimia ſimplicitas eſt quedam fatuitas.

¶Symphoniaci ſerui erāt hi quib9 antiqui vtebātur vt in claſſe claſſicū pugnātib9 canerēt:vt docuit Aſconi9 referēs celeuma cani cōſuetū p ſymphoniacos ſeruos remigib9.ꝛ de his meminit Ulpia.in.l.ſʒ ꝛ ſi qd.ff.de vſufr.ꝛ Cicero i lib.de diuinatōe.Ab hac(inquit)muliere prefect9 antonij quidā ſymphoniacos ſeruos addiciebat p iniuriā:qb9 ſe in claſſe vti velle dicebat.

¶Syndicus eſt ꝓcurator vniuerſitatis vel collegij ꝓ certo ſalario ad iudicia conſtitutus.ſ.qui cauſa vniuerſitatis agit vel defendit:ꝛ dicit quaſi ſingulorum cauſas dicēs.Eſt eñi ſyndicus grece defenſor latine.Nā officiū eius

Ayuntamiento de Madrid

eſt agere vel defendere noĩe vniuerſitatis cãs preſentes: vel emergẽtes: vt ff. ꝙ quiſꝗ iur. in ru. ⁊ in gl. ſ. in. c. vnico. eo. ti. ⁊ qñ dicit̃ cauſa vniuerſitatis agi per ꝓcuratorẽ dʒ exponi. i. ſyndicum vel actorem: vt de ꝓcu. c. quia in cauſis. ⁊ de iur. cal. c. cum cauſam.

¶ Synodus ex greco interpretat̃ comitatus vel cetus: et inter cetera concilia quatuor venerabiles fuerunt ſynodi que totã fidem cõplectunt̃ quaſi quatuor euãgelia ⁊ quatuor ſymbola ⁊ totidem paradiſi flumina. Prima nicena. cccxviij. epoꝝ a cõſtantino imperatore peracta: qua damnata eſt blaſphemia Arriane perfidie de inequalitate trinitatis. Nã ſm gloſſ. dicebat patrẽ maiorẽ filio: ⁊ filiũ maiorem ſpũ ſancto. Secũda centũ quinquaginta patrũ theodoſio ſeniore conſtantinopoli condẽnans Macedoniũ negantem ſpiritũſanctũ eſſe deum ⁊ conſubſtantialẽ patri: ſed (ſm glo.) ſeruũ patris ⁊ filij. l. q. ſ. eos qui. Tertia epheſina cẽtum epoꝛum theodoſio iuniore que dãnauit Neſtorium aſſerentẽ duas perſonas in chriſto: ⁊ beatã virginem nõ dei/ſed hoĩs tantum genitricem. Et hec oſtendit in duabus naturis vnam Chriſti perſonã: ⁊ dicitur prima ad differentiã ſynodi epheſine ſecũde que fuit reprobata. di. xvj. qm̃ ſancte. Quarta calchedonenſis quingentorum centũ ⁊ triginta ſacerdotũ ſub Martiano principe dãnans Euthicem conſtantinopolitanũ abbatẽ verbi dei ⁊ carnis vnã naturã ꝓnunciantem. ſ. diuinaʒ poſt reſurrectionẽ. diſt. xvj. c. vj. ⁊ Dioſcorum eius defenſorem quondã Alexandrinũ. Epm: ⁊ Neſtorium epiſcopum cum reliquis hereticis. De his eſt tex. ad literã. diſ. xv. c. canones. ⁊. §. harum prior. ⁊ ſm Grego. in. c. ſeq. ⁊ de eiſdem Gelaſius papa in. c. ſeq. De his etiam vide tex. §. ſuſcipimus. in epiſtola inter claras. C. de ſum. tri. ⁊ fide catho.

¶ Si de proprio ſignificato/importat cõditionẽ: nõ tñ ſemper ſignificat: vñ de qñꝗ facit diſpoſitionẽ ꝯditionalem. qñꝗ executionem tñ. qñꝗ ſignificat cãm incertã: qñꝗ certã. qñꝗ euentũ incertũ nõ cõditionalẽ: q2 nõ ſuſpendentẽ. qñꝗ accelerationẽ. ⁊ qñꝗ nihil ſignificat. Exẽplũ primi ibi: ꝓmitto vl' lego ſi nauis ex aſia venerit: vt in l. itaꝗ. ff. ſi cer. pe. Scdi ibi: iudex dicit do tutorẽ ſi ſatiſdederit: q2 ſenſus eſt ꝙ pure dat̃: ⁊ immediate fit tutor: ſed adminiſtrare nõ dʒ niſi prius ſatiſdederit. vt. l. mutuo. §. hãc aũt. ff. de tut. vbi dr̃. hanc ꝯditionẽ ſi ſatiſdederit cõditioneʒ nõ facere rõ. eſt. voluntas ꝓferẽtis. Nã tutor a iudice nõ põt dari ſub ꝯditione. c. actus legitimi. de reg. iur. li. vj. Etiã q2 inuit9 dat̃ tutor: ergo nõ ſtabit in voluntate ſua per ꝯditionem. Nec iudices in decernẽdo ſolẽt facere iudicia ſua cõditionalia. Exẽplum tertij. Lego titio ſi negotia mea geſſerit. Et eſt aliud exprimere cãm ꝑ q2: ⁊ aliud ꝑ ſi. Nã per exprimẽdo falſa cã nõ vitiat/ſed per ſi vitiat. l. demõſtratio. ff. de condi. ⁊ demon. niſi aliud appareret ex voluntate diſponentis. Etiã qñꝗ ſi capitur pro q2: vt ibi. Si deus eſt/q2 hic ſubiecta materia ⁊ fides catholica hʒ ꝙ deus creator eſt oĩum certitudinaliter. Quarti qñ ille euentus eſt de preſenti vel de preterito: vt ibi: ꝓmitto vel lego ſi rex eſt Pariſius vel fuit tali die. vbi euẽt9 eſt diſponẽtibus vel diſponẽti incertus: nõ tñ cõditionalis: q2 non ſuſpẽdit. Nã actus purus ſtatim vʒ vel non vʒ: vt §. ſi. inſtit. de verb. obli. ⁊ hic accelerationem ſignificat. Etiã qñꝗ nihil ſignificat: vt ibi promitto ſi talis morietur. ar. l. ſi pupillus. §. qui ſub cõditione. ff. de nouatio. ⁊ delega. q2 non poteſt ſignificare conditioneʒ que eſt de euentu futuro certo. Sed q2 nihil certius morte: ergo materia ſubiecta nõ patitur. Dicit tñ Barto. ꝙ in vltimis volũtatibus operat̃ conditionẽ: dicẽdo lego ſi heres morief: vel ſi ſempronius morief. non ex eo ꝙ mors ſit incerta: ſʒ q2 incertũ an legatarius morietur, añꝗ heres vel ſemproni9. allegat. l. quib9 diebus. §. cuidã titio. ff. de cõdi. ⁊ demon. vbi dicitur ꝙ legatũ tale. ſi mater tua morief eſt ꝯditionale:

Ayuntamiento de Madrid

Petrus dicit cōtra ꝙ eſt p̱ vrū. Et ſic
in tex. allegato dꝫ ſumi p̄o cū qđ ſigni
cat principaliter tempus ⁊ per conſe-
quens conditionē. Item nihil ſignifi
cat vt ibi: ꝓmitto ſi volueris: lego ſi he
res voluerit. l. ſub hoc. ff. de acti. ⁊ obl.
q̄ꝛ actus in volūtate obligandi eſt. et
ſic nulla eſt diſpoſitio, vel reſtrictio fit
niſi diſponens videaẜ decidere. l. ſi ita
expreſſiſſet. ff. de condi. ⁊ demon.

¶ Si non dederis: hoc cōplexum ſic ap-
plicatū duobus ab eodē ſtipulantib9
vel per pactum acquirentib9: dicēdo.
Tu promittis mihi Petro ſi nō dede-
ris Henrico. Et Henricus ſil'r dicat.
Tu ꝓmittis mihi Hērico ſi nō dede-
ris Petro cappam tuā. Senſus hui9
dictionis eſt ꝙ altero litē ꝯteſtato de-
ficit cōditio per alterū appoſita: ⁊ exi-
ſtit ꝯditio per ipm̄ appoſita ſup re ſi-
bi data: vt in. l. ſi titius. ff. de ver. obli.
Ratio eſt voluntas ꝓferentis ſumpta
ex hoc qđ ille nō vult rē habere in ca-
ſu i quo iſte habebit. Itē ibi: ꝓmittis
mihi ſtichum: ⁊ ſi eum nō dederis: ꝓ-
mittis mihi decem noīe pene: vel loco
eius: ſignificat ꝙ ſi non deẜ ſtich9, cū
pōt dari ſic ꝙ eſt in mora dādi exiſtat
conditio ⁊ ſtipulatio ſine conuētio pe
nalis: que p̱ dationē decē committiẜ
ſine purificaẜ. vt. l. ſtipulatus. §. ſ. ff. de
verb. obli. Ratio eſt volūtas proferen
tis ſumpta ex hoc ꝙ ſtichus eſt in ob-
ligatione primo deductus pure: ⁊ per
hoc agitur eū dari cum poterit: ⁊ ꝓ-
miſſor interpellaẜ dare: ⁊ ſic de aliīs.
Finaliter aūt ſemp ad mentē diſponē-
tis recurrendū eſt: q̄ꝛ ſepe contingit
qđ vna dictio vel oratio per vnū capi
tur in vno ſignificato: ⁊ p̱ aliū in alio.
Sunt ergo circunſtātie attendēde p̱
quas mēs ꝓferentis declaraẜ: vt ſunt
qualitates perſone ⁊c.

¶ Si capitoliū nō aſcēderis: ſi titio non
nupſeris: ſi nauis ex alia nō venerit:
hec cōditio p̱ cautionē impleẜ ꝓut te
ſtatorē voluiſſe cōcludiẜ: ſicut ꝯditio
per illū modū deficit vel exiſtit p̱ quē
deficere vel exiſtere ꝓferens intelligit
ꝓut ex ꝯditionis ſignificato proprio:
vel alio perſonali medio cōcludiẜ ex
euentu vel defectu.

¶ Si non vꝫ hoc iure: valeat illo. Si non
vꝫ iure teſtamenti: valeat iure codicil
lorum ⁊c. He clauſule ſignificāt: ſi nō
pōt valere ex defectu ſolēnitatis vt te
ſtamētū. ſ. ꝙ nō ſunt ſeptē teſtes: vel
nō ſigillauerūt eodē ꝯtextu: valeat iu
re codicillorum ſi ſint qnꝫ teſtes: q̄ꝛ diſ-
ponēs hoc voluit: ⁊ lex admittit. Si-
gnificat ergo dictio ſi appoſita his v̱-
bis: vel aliīs: ꝙ voluntas diſponētis
declarata ex verborum ſignificato: vel
alias quouis modo dictat.

¶ Si peperit: hec dictio ⁊ applicata ver-
bis diuerſimode ſignificat: ꝓut diuer
ſimode applicaẜ. v. g. dicēdo: ſi tres pe
pererit: liber eſto: ſignificat ꝙ quart9
part9 ſit liber: vt. l. arethuſa. ff. de ſta-
tu ho. ſi ergo vnū p̄mo pepererit ſecūdo
tres ex eodē vtero: vel primo duos et
ſcđo duos ex eodē vtero: tūc qui quar
to naſciẜ eſt liber: nec pōt dici ꝙ duo
ſimul naſcanẜ: q̄ꝛ natura hoc nō pati
tur: vt in. l. arethuſa. ꝑ alle. Aliī dicūt
ſi naſciẜ maſcul9 ⁊ femella: maſculus
preſumiẜ prenatus q̄ꝛ fortior: ſed hoc
eſt in ꝯtrinꝫ: q̄ꝛ femina citius pubeſcit
⁊ perficitur. Aliī dicunt ꝙ oēs erūt li-
beri. l. cū mater. §. fi. ff. đ fideicō. liber.
ſed hec non fuit mens teſtatoris: ergo
primum dictum melius.

¶ Sine hec dictio tria importat. Eſt eñ
priuatiua: negatiua: ⁊ excluſiua no. ff.
de pig. act. l. ſ. §. preter. Item importat
argumentū a cōtrario ſenſu. extra de
his que fiūt a prela. ſine cōſenſu capi-
tuli. cum apoſtolica. §. fi. Aliqñ inclu-
dit. v. diſtin. ad eius. ⁊ de temp. ord. c.
nec epi. ⁊ in glo. Aliqñ ponitur ꝓ nō.
ff. manda. l. ſi mandauero. §. fugitiu9.
Aliquando pro contra. ff. de acq. poſ.
l. ſi ex ſtipulatione. ⁊ plene de hac di-
ctione vide per Alberi. de roſa. in aut.
quod ius. C. de procuratori.

¶ Sitocomia id eſt fames vel guerra: vt
C. vt nemi. liceat in emp. ſpecie. in glo.
rubri. vel dic ſitocomia frumentaria
dicitur: vnde ſitocoma prefectus fru-
mentarie. Nam ſiton frumentum et
como curo dicitur: vt habetur. l. fi. ff.
de admiñ. re. ad ci. perti. vbi corrupte

Ayuntamiento de Madrid

legitur ſitonias:pro ſitocomas.
¶ Siue euenerit ſiue nõ euenerit he ora tiones de ſe ſunt 9trariorũ caſuũ: ⁊ tñ cõ iũcte ſignificãt puritatẽ.ſ.ꝙ act⁹ q̃ diſ ponitur his ỽbis ſit purus:⁊ ſumitur ſignificatũ ex hoc ꝙ certũ eſt alter⁊ ca ſuũ euẽtur:⁊ ſic diſpoſitio reddit pu ra.facit.l.ꝙ ſi petẽte.§.vlt.vbi hr̃ ꝙ vẽ ditio facta hoc mõ ſiue nauis ex aſia venerit ſiue nõ:eſt pura vt.l.ſi pupill⁹.§.q̃ ſub cõditiõe.ff.de noua.vbi habe tur ꝙ qui ſtipulat ſub 9ditiõe omĩno extitura:pure ſtipulatur:vt.l.itaꝙ.ff. ſi certũ pet.vbi cõditio dr̃:cũ in incer tũ 9fert.Et ſic p3 ꝙ hec 9ditio nõ red dit actũ conditionalẽ de per ſe:ſ3 hec oratio applicata diſpõni vltime volũ tatis eã reddit cõditionalem:vt.l.hu iuſmodi.ff.q̃ñ di.leg.ce.vbi dr̃ ꝙ lega tũ hocmodo factũ ſiue illud factũ fue rit ſiue non:eſt cõditionale:et intelli ge ſiue nõ fuerit intra certũ diẽ: ne in infinitũ expectet.Et l3 certũ ſit alterũ caſuũ euẽtur:tñ incertũ eſt an viuẽte legatario vel nõ:⁊ ſic icertitudo facit 9ditionẽ in vltimis volũtatibus.facit l.ſ.ff.de 9di.⁊ demõ.Sec⁹ in cõtractu q̃ pure trãſmittit: ſiue factũ exiſtat ſi ue nõ.ergo cõtract⁹ factus cũ ille mo riet nõ eſt 9ditionalis:ſ3 in diẽ.l.nã ſi cũ moriar.ff.de 9di.inde. Et ſumit in his ſignificatũ ex cõmuni modo intel ligẽdi:niſi aliud certe appareret ex vo luntate teſtatoris vel cõtrahentium.

¶ De S ante O.

¶ Sobrini ⁊ ſobrine dicunt q̃ vel q̃ ex pa truelib⁹ fr̃ibus vel ſororib⁹ 9ſobrinis vel amitis ꝓgeniti vel progenite ſunt.
¶ Sobrin⁹ ꝓprior ⁊ ſobrina ꝓpor ſunt patrui magni vel amite magne filij ſi ue:⁊ ſobrinus naſcitur ex ſorore.
¶ Socer eſt pater mariti vxoris: i.l.ſicut antẽ.ff.de reiudi.etiã eſt pater vxoris mariti:vt ea.l.
¶ Socr⁹ eſt mater mariti vxoris:ꝓſocer proauus:⁊ proſocr⁹:proauia mariti.
☞ Societas eſt duorũ pluriũve cõuen tio honeſte cõtracta ad vberiorẽ q̃ſtũ ⁊ cõmodiorẽ vſum que ⁊ poteſt ſolui multis modis:vt no.gl.inſti.de ſocie tate.§.manet.⁊ ꝓ hac.reqre.ꝯ.Actio ꝓ ſocio:nã ỽa ſocietas fraternitatem inducit:vt in.l.verum.ff.pro ſocio.
¶ Solet quid importet.vide Bar.in.l.ſ. C.quõ ⁊ quando index.
¶ Solutio ſm̃ Hoſ.eſt rei que debet red ditio.inſti.q̃.mo.tol.ob.in ꝑn.vel lar ge eſt ab obligatione liberatio.Et alia eſt naturalis ſiue vera q̃ fit ꝑ redditio nẽ ei⁹ qđ debet:alia ciuilis ſiue imagi naria: ⁊ fit multipliciter ꝑ nouationẽ delegationem acceptilationẽ vel com penſationem:de quibus in locis ſuis.
¶ Soluẽdo eſſe eſt hr̃e vñ ſoluat vel ſol uere poſſit in ſolidũ ꝑ ſe vel ꝑ aliũ.ff.de ỽ.ſig.l.ſoluẽdo.⁊ ſic dr̃ q̃s eẽ ſoluẽdo. Econtra non ſoluẽdo dicitur ille qui ſoluere non poteſt.
¶ Solẽnitas ſumitur ꝓ actu reali:vt ſo lennitas ſtipulationis:dũ quis fideiu bẽdo ſe obligat interrogatione prece dente ⁊ reſpõſione ſequẽte.inſti.de fi deiuſ.§.fi.Et hoc eſt notãdũ pro itel lectu huius ſi ſcriptũ reperiretur ali quẽ fideiuſſiſſe:q2 ſub hoc ỽbo ſigni ficat ſolẽnitas ſtipulatiõis: niſi fieret in patria tali in qua efficax eſt ſimplex promiſſio.Similiter in autẽtico iſtru mẽto ſi reperit ibi ſcriptũ aliquẽ ꝓmi ſiſſe:ſub hoc ỽbo includit ſolennitas ſtipulatiõis.l.ſ.C.ꝺ vſur.⁊.§.ſi ita ſcri ptu3.inſti.de inuti.ſtipu.Et ſumit ſi gnificatũ ex ſolẽnitate inſtrumẽti qđ ſignificat ibi cõtẽtũ ſolẽniter factũ ẽẽ ex parte notariat⁹:q2 notarij nõ redi gũt iſtrumẽta in ſcriptis publicis niſi de actib⁹ coram eis ſolẽniter celebra tis.Alias ꝓmiſſio nõ facit de ſe ſolẽni tatem ſtipulationis ſec⁹ de fideiuſſio ne:dum ſaltem apparet inquantũ pro quo ⁊ penes quẽ:al's etiã nulla eſſet fi deiuſſio.l.cũ de indebito.ff.de ꝓba.§. fi.iũcta.l.ſ.de fideiuſſo.⁊ ſic de alijs in quibus includitur ſolennitas vel nõ.
¶ Solus eſt cui null⁹ eſt 9ſi⁹.di.viij.ſi ſo lus.ſi ſol⁹ chriſt⁹ audiẽd⁹ eſt:nõ debe mus attẽdere q̃d aliq̃s ante nos faciẽ dũ putauerit:vt.viij.q.ſ.ſciendũ.in fi.
¶ Sola eſt que fidei poſſidet meritum. obedientia.

¶ Solertia.i.cautela.de iure patro.c.j.li.vj.per Archid.vel ingeniũ ſcientia vel aſtutia.no.in.l.j.§.nõ fuit.ff.de dolo.&in.l.j.C.ſi maior fac.

¶ Solum idẽ eſt qđ terra.vnde. Sit tibi terra ſolũ quo poſſunt vincere ſolum. Ubi primũ eſt ſubſtãtiuũ neutri generis:ſcđm adiectiuum maſculini generis:vnde dr. Quicquid plãtaẽ ſeritur vel edificaẽ. Omne ſolo cedit radices ſi tñ egit.inſti.de re.diui.§.cum in ſuo.

¶ Solidũ:id eſt firmũ. Et ɔponiẽ cũ i vt in ſolidũ:id eſt quilibet eorũ per ſe ſolũ:vnde locũ hʒ in ꝓmiſſionibꝰ ſtipulatione vallatis: que ſtipulatio accipitur per verba futura:vt inferit in ſolidum ſe daturos vel ſeruaturos.

¶ Sollicitꝰ:i.inquietꝰ:quaſi ſolers & citus:ſm Iſido.in ti.de ſollicitudine.

¶ Solidus idem eſt quod aureꝰ:&.lxxij.ſolidi faciunt libram auri.inſti.de pena teme.lit.§.fi.ff.de in ius vo.l.libertus.Itẽ ſolidus & aureus qualiter accipiantur in iure:& quot ſolidi faciant libram.Panor.in.c.cõquerente.de off.ordi.vbi feli.

¶ Solium latini greci thronum vocãt:& eſt locus in quo reges ſedẽt.c.quorũdam.&ibi Archi.de elec.in.vj.

¶ Solutũ matrimoniũ dr ſine morte ſiue diuortio.l.cũ querebatur.ff.de ver.ſig.&.l.ſi quis.ff.ſolu.ma.

¶ Sors eſt ars diuinandi.Diuinatio autem ꝓprie in malo ſumitur. Itẽ etiam ſors idem eſt qđ ſortilegium: vt extra de ſorti.Itẽ ſors eſt portio hereditatis eo ꝙ per ſortes ſolent diſtingui hereditatum portiones.depreben.cũ ſecũdum apoſtolũ.xxj.diſt.cleros. Sumiẽ etiam ꝓ fortuna vel euẽtu.xxvj.qõ.ij.ſors. Item pro capitali capitur: vt de vſur.c.j.&.ij.de hoc vide gl.i proemio cle.in verbo ſortis.

¶ Sortilegiũ eſt qſi aliquid per creaturam diuinatur. Et ſpecies diuinationis numeranẽ.xxvj.q.iij.c.igitur.& eadem can.q.v.epiſcopi.&.c nec mirũ.etiã omnis diuinatio quocũq; modo fiat & qualitercũq; voceẽ eſt ꝓhibita & damnata:vt.xxvj.q.v.per totum.

¶ Sortilegi vel ſortilegiſte ſunt diuinatores:vel iſti q̃ ſub noie ficte religiõis per quaſdam quas ſanctorũ vel apoſtolorum vocant ſortes vel diuinationes ſententiam vel ſcientiam profitentur:ſiue diuinationis aut quarũcũq; ſcripturarum inſpectione futura promittunt:vt.xxvj.q.j.c.j.

¶ Sotulares dicunẽ quaſi ſubtalares a ſub & talo Et alias ſabboti genus calciamẽti: vt in.c.ne magro.de ſta.mo.

¶ De S ante P.

¶ Spado quis ſit:vide.ff.de excuſa.tut.l.ſpadonẽ.& inſti.de adoptio.§.illud.& vide.ſ.in verbo caſtratus.

¶ Spado carens vtroq; teſticulo nõ poteſt cõtrahere matrimoniũ:ſecus ſi careat vno teſticulo tantũ.Panor.in.c.qđ ſedem.de frigi.& malefic.

¶ Spectacula ſunt que fiunt in loco vbi ludebant tragedi & comedi:vt dicunt greci.& habeẽ i auẽ.de cõſulibꝰ.Et ſpectaculũ ꝓhibitum eſt prout importat effuſionẽ ſanguinis.C.de gladi.l.j.lib.xj.&.l.legatum.ff.de vſu.& vſufr.Sed ludi permittebantur ad letificationẽ populi:vt comedie & ſimilia.l.j.ij.&.iij.C.de ſpe.lib.xj.

¶ Specus eſt altus locus ſupra terram per quem ducitur aqua.ff.de riuis.l.j.§.ſpecus. Item ponitur pro foſſa qua colligiẽ aqua:& eſt ampla & rotũda.ff.de aqua plu.arcẽ.l.ſupra iter.ibi gloſ.ponit differentiam inter ſpecus & cuniculum.vide.ſ.in litera.C.

¶ Species ſignificat terminũ ſignificatiuum pluriũ differẽtiũ numero:vt homo:ille terminus ſignificat oẽs homines inter ſe differentes numero:q̃ terminꝰ hõ ſignificatur ꝑ hoc nomẽ ſpecies ꝑut eſt vnũ de quinq; predicabilibꝰ.Sed ſcđm legiſtas ſumiẽ ſpecies qñq; ꝓ idiuiduo:vt ſeius:ſtichꝰ:fundus cornelianꝰ dr ſpecies ꝑut ex ſignificato ſuo vel quouis alio medio ɔcluditur ꝓferẽtẽ ſignificare voluiſſe.vt ſi dicat teſtator. Titio lego omnes ſeruos meos:ſcio lego ſtichum ibi ſeius in ſticho prefertur.l.vxorem.§.feliciſſimo.ff.de legatis.iij.naʒ ſpecies expreſſius

Ayuntamiento de Madrid

legatur ꝙ genus ⁊ legatū ſpeciei ꝑua-
let: ⁊ aliquid ſignificat ⁊ operatꝛ. Simi-
liter ibi: lego titio vnū de ſeruis meis:
ſeio lego ſtichū. ſei⁹ in ſticho ꝓfertꝛ. l.
cū ita. §. j. ff. de optione ⁊ elect. leg. nō
obſtā. l. ſi heros. §. ſ. eo. ti. qꝛ ibi opta-
uit de facto. Sed ibi: lego tibi fundū
ſempronianū: ſeio eiuſdē fundi vſum-
fructū ſei⁹ in vſufructu nō ꝓfertꝛ: imo
inter vtrūqꝫ communicatur. l. ſi alij. ff.
de vſufructu lega. Sed ſi iudex diui-
dēdo dicit: titio aſſigno fundū ſem-
pronianū. ſeio eius vſumfructum. ſo-
lus ſeius habet vſumfructū. l. ⁊ puto.
§. j. ff. fami. hercis. Ratio eſt voluntas
iudicis ſumpta ex natura diuiſionis
qua agitꝛ recedi a cōmunione. Nā ſi
vſuſfructus remaneret cōmunis non
fieret diuiſio: nec recederetur a cōmu-
nione. Et hec diuiſio ⁊ ſnīa iudicis eſ-
ſet euidēter iniqua: quia in fundo eq̄
vni adiudicaretꝛ tota ꝓprietas: ⁊ cum
hoc pars vſuſfruct⁹: ideo ſumitur in-
tellectus talis ꝙ vn⁹ ſit proprietas: ⁊
alterius vſuſfructus: qꝛ hic nulla ap-
paret inequalitas. Item ibi: teſtator le-
gat omnes ſeruos cuidā nō capaci:
puta deportato ⁊ ſtichum ſeruū titio
capaci. Titi⁹ habebit ſtichum: nec de-
rogatur legato generis per legatū ſpe-
ciei: qꝛ legatū generis nullū eſt ipſo iu-
re: ⁊ ſic ei non derogatꝛ: vt. l. nā ⁊ ſi. ff.
de iniuſt. rup. ⁊ irri. teſt. vbi qđ nullū
eſt: rūpi non poteſt. Item ibi papa cō-
cedit gratiā alicui ad primū beneficiū
vacaturū in prouincia: alij ad primū
vacaturū in dioceſi. etiam prior pre-
fertur ad ꝑmū vacaturū in dioceſi ꝓ-
pter ius prius acquiſitū priori cui pa-
pa per ſecundā gratiā nō vult deroga-
re: nā papa ſpecifice nominat dioce-
ſim ad ipſi⁹ gr̄e reſtrictionē vt in illa
dioceſi gratia tātum habeat effectuꝫ.
Etiā qꝛ hec gratia pōt habere effectū
abſqꝫ hoc ꝙ deroget gratie gn̄ali. ſec⁹
in legatis vbi omnes ſerui vni legantꝛ:
⁊ alteri ſtichus legatꝛ: qꝛ niſi derogetꝛ
legato generis: legatū ſpeciei nō ha-
bebit effectum: ⁊ nihil operabitur.

¶Speculatores proprie dicuntur preſi-
des prouinciarum. l. j. C. de priua. car.
⁊. l. ordinariorum. C. de cohor. lib. xij. ⁊
eorum autoritas eſt magna. Panor.
in. c. ſuſpitionis. de offic. deleg.

¶Speculū quaſi exemplū eſt. c. enimue-
ro. xix. diſt. vnde eccleſia Romana eſt
ſpeculū aliarum: vt. d. c. enimuero. et
eſt triplex ſpeculū: ſm̄ Archidia. in. §.
ecce. xxxvj. diſt.

¶Specularij inter artifices nominātur.
l. j. C. de excu. mune. lib. x.

¶Sperāt id eſt putant. inſti. qui. ex cau.
manumit. non lice. §. in fraudem. ver-
ſicu. ſepe.

¶Spoliatio eſt a poſſeſſiōe rei immobi-
lis violenta ⁊ iniurioſa deiectio: vel
rei immobilis ablatio. dicitur violēta:
quia ſi quis ſponte poſſeſſionem ſuā
renūtiauerit vel abiurauerit: locū nō
habebit ſpoliatio: ⁊ per cōſequēs nec
reſtitutio: nā reſtitutio ſpoliatoꝝ eſt
ablatorū in iudicio redintegratio. Et
quia credendū eſt canones loqui ſa-
no intellectu: ſpoliatus intelligitur in
caſu quo criminaliter accuſatꝛ qui to-
ta ſua ſubſtantia: vel maiori p̄te ipſi⁹
ſe per violentiā deſtitutum affirmat:
quia nec nudi cōtendere: nec inermes
inimicis nos opponere debem⁹. Ha-
bet eciā ſpoliat⁹ priuilegiū vt nō poſſit
exui iam nudat⁹: vt eſt tex. in capitulo
freqūēs. de reſtitutio. ſpol. libro ſexto.
vñ. Cātabit vacuus corā latrone via-
tor. vide Gof. in ſum. de reſtit. ſpolia.
vbi predictam diffinitionē ſpoliatio-
nis ſubtiliter declarat.

¶Spōſus ⁊ ſponſa ſunt qui inter ſe de
futuris nuptijs ꝓmittūt per verba de
futuro: a ſpondeo ſic dicti id eſt ꝓmit-
to. vt. l. iij. ff. de ſponſa.

¶Sponſa dicitꝛ etiā quā pater ſpondet
alicui futurā ſponſam ſeu vxorem. vt
l. ij. ff. eod. titu.

¶Sponſalia ſunt futurarum nuptiaruꝫ
conuentio ⁊ repromiſſio. ff. eodem tit.
l. j. ⁊. xxx. q. v. noſtrates. ⁊ ita iſte con-
ſenſus eſt de futuro matrimonio. Cō-
ſenſus vero nuptiarum eſt de preſenti
matrimonio. Sed dicit Placen. eun-
dem eſſe conſenſum ſponſaliū ⁊ nu-
ptiarū. Spōſalia aūt dicta ſunt a ſpō-
deo: nā moris fuit veterib⁹ ſtipulari ⁊

Ayuntamiento de Madrid

ſpōdere ſibi vxores futuras: vt.l.ij.ff.
e.ti.⁊ inde ſpōſi ⁊ ſpōſe appellatio na-
ta eſt:⁊ certe ſtipulatio pōt interueni
re:ſed nō neceſſaria. Et nota ꝙ ſpōſa
lia diſſolui poſſunt pluribꝰ modis: ſ3
Io.an. in tractaculo ſuper quarto de-
cretali:⁊ no.ſuper rub.de ſponſa.

¶ Sponſalitia largitas dicit̃ qđ dat ſpō
ſus ſponſe ſine animo tñ recōpenſan-
di:ſed omnino gratis vel econuerſo.
Et iſta donatio dicit̃ cōtractꝰ de iure
ciuili. Et illi ſunt quatuor.ſ.ſtipulatio
literarũ:obligatio:cōtractus emphy
teoticus:⁊ ſpōſalitia largitas:vt in.§.
ius aũt gentium.inſti.de iur.natu.gē.
⁊ ciui.in glo.ſuper verbo pene.

¶ Sportule ſunt ſalaria apparitorũ: vel
ſm Azo. C. eo.titu.forte apparitores
iſta nō ſibi:ſ3 ꝓ fiſco recipiebāt:⁊ illa
reponebant̃ in ſporta vel in aliquo ſi-
mili vaſe:vt corbe:in quo ꝯſueuerunt
aliqua portari:⁊ ita ſub tuta cuſtodia
fiſco cōſeruabant̃.⁊ ſic cōtinentia po-
nunt̃ ꝓ cōtentis:vt.C.de ſpon.⁊ ſum.
in rubro ⁊ nigro.⁊.l.xij.

¶ Spurca eſt aliqđ turpe ꝑ quod aqua
turbatur.l.apud trebatiũ.ff.de aqua
plu.arcen.l.ſi ſeruus ſeruũ.§.inquit.
ad legē aquiliã.⁊.l.j.§.j.ff.de extraor-
dinarijs crimi.

¶ Spuriꝰ eſt filiꝰ ex inceſtuoſis nuptijs
natus:⁊ đr a greca voce ſporādin: qđ
eſt vulgo cōceptus: vel ſine pr̃e nomē
ſumpſiſſe:vt.ff.de ſta.ho.l.vulgo cōce
pti. Vel eſt natꝰ de cōcubina: vt de re
nun.c.niſi cũ pridē.§.ꝑſone vero.in
glo.que diſtinguit notũ: ſpuriũ: man
ſerem:⁊ naturalem.

¶ Spurij qui dicantur. vide Panor.in
c.tāta.in pe.col.verſi.quidā ſunt filij
ſpurij.qui filij ſint legiti.

¶ Squalor eſt infectio ꝓpter multitudi
nē carceratorꝝ.l.ſi qs. C.de cuſto.reo.

¶ De S ante T.

¶ Statua ſ3 Papi.eſt ſimulacrũ:idolũ:
imago. Et eſt differētia inter ſtatuā et
imaginē:q2 in ſtatua nihil eſt qđ non
deſignet effigiē hominis: in imagine
eſt pictura ſola:⁊ multe ꝑtes q̄ nō de-
ſignāt membra hominis: vt dicit glo.
ſuper rub.C.de ſtatu.⁊ ima.⁊ Azo. in
ſum.C.eo.titu.

¶ Stabularij dicunt̃ qui aduocatis ho-
ſpitibus ⁊ ſtabularijs preponuntur:a
ſtabulis ſic dicti. Qui vero ſic recepe
rũt:hoſpites:⁊ qui ſine equis:vocan-
tur caupones.

¶ Stallus in choro ⁊ locus in capitulo
cenſentur de partibus beneficij cano
nicalis.Panor.in cap.cum inter.in.ſ.
col.de renuntia.

¶ Stationarij dicũtur milites qui vt ali
cubi teneāt ſtationem: ſunt cōſtituti.
Poſſunt etiā dici librorũ venditores:
q2 ſtationē faciũt pro libris vēdēdis.
Itē dicunt̃ eleemoſynarũ queſtores.
in.c.cũ ex eo.de pe.⁊ remiſ. vbi prohi
betur talibus predicare. ⁊ ponitur ibi
forma de verbo ad verbum eorũ que
tales dicere debent populo.

¶ Stadium eſt octaua pars miliaris
Italici:qđ (vt hiſtorice refert̃) hercu
les vno anhelitu currebat:⁊ poſtea ſta
bat:⁊ eſt ſpatium centum ⁊ triginta
paſſuũ:ſm Azo.inſti.de rerũ diui.§.
vniuerſitatis.in glo.ver.ſtadia.

¶ Statores ſunt nuntij vel apparitores
magiſtratuũ:qui reos in ius vel ĩ car
cerē ducũt.l.obſeruare.ff.de offic.ꝓcō
ſul.⁊ lega.licet alibi mēdoſe legat̃ ſtra
tores.vt in.l.in eadē.ff.ex q.cau.maio.

¶ Status eſt conditio hominis in qua
vt plurimum poteſt.vt ait Pla.

¶ Statuta libertas eſt libertas conceſſa
ſub conditione:vt dicēdo:lego ſeruo
meo libertatē:ſi nauis ex aſia venerit.
l.ſ.ff.de verbo.obliga.

¶ Statuimus bene ſignificat ſententiā
diffinitiuā.vt.c.in his.de verbo.ſigni.
⁊ importat cōmuniter nouũ ius.ſecꝰ
decernimus ⁊ innouamus:vt in.c.de-
cernimus.de iudi.⁊.c.innouamus.de
treug.⁊ pa. Nā decernimus diſcuſſio
nē dubij:innouamus antiqui iuris re
nouationem:⁊ ſtatuimus noui iuris
promulgationē importat.

¶ Statutũ eſt ius ab homine poſitũ:vel
diſpoſitio ex qua ius ꝓducit̃.inſti.de
iu.na.gē.⁊ ciui.⁊ ſignificat̃ ius ſtatuti
ex verbis in ſtatuto poſitis:que ſigni-

Ayuntamiento de Madrid

ficãt qđ ſonant:aut ſtrictius:aut extẽ-
ſius:vel aliter ꝓut obſcuritas eoꝝ de
claratur ſeu quouis modo ꝓbabili cõ
cluditur. Nã in quibuſdaꝫ ſtatutis ṽ
ba clare ſumunť in ſuis ꝓprijs ſignifi
catis nõ reſtringẽdo:nec extẽdẽdo.vt
ibi:ſtatutũ impatoris dicit ꝙ iudex q̇
dimittiť ab adminiſtratiõe nõ ſoluat
pecunias vſure ab eo debite:nec ab eo
exigãtur:nec a fideiuſſore.l.ꝯſtitutio-
nibus.ff.ad munici.ꝛc. Quãdoq̃ aũt
reſtringunť verba ſtatuti vt ibi:ſtatu
tum eſt ꝙ ſi vir manumiſerit ſeruũ do
talem de voluntate mulieris:teneatur
mulieri ſoluto matrimonio reſtituere
q̇cq̇d peruenerit ad ipſum a liberto:ꝛ
etiã heres eius ſi ad ipſuꝫ ꝑuenerit in
quo ſtatuto ſolũ comprehẽditur vir ꝛ
heres eius:ſed nõ ſocer pater viri.l.ſi
vir.§.de viro. ff.ſolu.mat. Quãdoq̃ ſi
gnificat extẽſius.verbi gratia.ſtatutũ
eſt ꝙ conductores domoꝝ habitẽt in
illis:ꝛ nõ ꝯducãt alijs:nec alios ſecũ i
domo ꝯducta ꝑ p̃tio vel gratis teneãt
vir conduxit domũ taliter:certe exten
diť ꝙ poteſt inhabitare cũ vxore ꝛ fa-
milia ſua tota:nec facit ꝯtra ſtatutũ:vt
l.ſi ita ſtipulatꝰ fuero.ff.de verbo obli.
Bar.hic decidit hãc q̃ſtionẽ:ſtatuto
caueť ꝙ quicunq̃ fecerit effundi ſan-
guinẽ in palatio:capite plectatur:bar
bitõſor phlebotomat aliquẽ:an inci-
dat in penã? Et dicit ꝙ nõ:qꝛ ſtatutũ
intelligiť.quicũq̃ iniurioſe ꝛc. Etiam
pena nõ debet imponi niſi pro delicto
ſed barbitõſor in tali nõ cõmittit deli-
ctuꝫ:igiť ꝛc.niſi appareret de mẽte ſta
tuẽtis ꝙ vellet ꝓhibere de ſe licitum:
puta effundere ſanguinẽ etiaꝫ licite ꝑ
phlebothomiã:ꝓpter loci honeſtatẽ.
naꝫ tũc bene ſtaretur verbis ſtatuti:ꝛ
ſic cõtra faciens incurreret penã dam
ni:ꝛ nõ lucri appoſitaꝫ. Si ſtatutũ ve
lit ꝓhibere de ſe licitum:in dubio nõ
eſt tenendũ niſi clare hoc pateat. Et p̃
dicta intelligunť de extẽſione vł reſtri
ctione:vltra q̃ ṽba ſignificãt de ſe. Si
autẽ verbũ plures habet ſignificatio
nes:tũc illa eligiť quã eligẽdã ſignifi-
catũ verbi declarat:vt quãdo lex dicit
naturales filios eẽ i poteſtate patris:

intelligitur de naturalibꝰ ꝛ legitimis:
quia alijs legibus declarať ꝙ filij na-
turales tantum nõ ſunt in patris pote
ſtate. Et nota ꝙ ſignificatio ꝓpria ver
bi đr illa in q̃ cõmuniter capitur ipſuꝫ
verbum vt in.l. labeo.ff.de ſupel. leg.
Itẽ ſtatutũ imponẽs penã pecuniariã
ꝓ adulterio vel homicidio:pro quibꝰ
eſt pena mortis de iure ꝯmuni vtrũ va
leat? Archi.in.c.duo iſta nõia.xxiij.q.
iiij.ꝛ in.c.fin.ne cler.vel mona.lib.vj.
Hoſtiẽ.ꝛ Ioã.and.in.c.fi.de conſue.
decidũt ꝙ nõ valet:qꝛ conſtitutio de
bet eſſe iuſta:equa et vniuerſalis.iiij.
diſt.c.erit aũt lex.ſed iſta eſt iniqua:qꝛ
per eaꝫ datur occaſio facile delinquẽ-
di.l.ſi vnus.§.illud ṽo.ff.de pac.c.quẽ
admoduꝫ.ꝛ cap̃.ꝛ ſi chriſtus.ver.que
dam eñ.de iureiurãdo. Nil enim ma
gis appetimus q̃ ſaturare volũtatem
noſtraꝫ cũ poſſumus. Cum ergo quis
ſcit ſe pro homicidio nõ moriturũ:ci-
tius facit:nec ſuã culpam pertimeſcit
cuꝫ ſperat poſſe redimere eaꝫ. Bal.ſo
lus apud legiſtas i cap̃.j.§.iniuria.de
pac.iur.fir.in vſi.feu.dicit ſine aliq̃ al
legatiõe hoc ſtatutum inualiduꝫ eſſe
quãdo ponit penam pecuniariã par-
uam:ꝛ ſic cõtemptibilẽ:alias ſecus et
nihil allegat. Sed Lud.de roma.pro-
bat ꝑ tex.in.§.pena.inſti.de iureiurã.
vbi diciť ꝙ valida erat lex.xij.tabula-
rum olim q̃ ꝓpter delictũ imponebat
penam pecuniariam:ꝛ hoc ꝓpter ma
gnam veterum paupertatẽ. Item alle
gat gl.dicentẽ. Qui ruſtico aufert por
cũ:aufert ſibi oculũ.l.illicitas.ff.de of
fi.preſi. Itẽ ruſtici non audent optare
pecunias in comitatu florẽtino.l.dñi
prediorũ.C.de agri.ꝛ cen.lib.xj. Item
ſtatuta cõmuniter fiũt ꝙ qui ſteterit
in ciuitate ꝑ tot annos efficitur ciuis:
ꝙ ſi nõ ſteterit continue:ſed pro maio
ri parte temporis:an locũ habeat ſta-
tutum? tex.eſt ſingularis in.l.cuꝫ de la
nionis.§.ſabinus.ff.de fun.inſtr.ꝛ in-
ſtrumen.leg.

¶ Stragula veſtis eſt.l.veſtis.§.j.et fin.
ff.de aur.ꝛ argẽ.leg.l.j.i ũcta.l.ſeq.ꝛ.l.
queſitũ.§.ſꝫ ſi fundus.ff.de fun.inſt.
et in parabo.Salomo.c.fina.

Ayuntamiento de Madrid

vtrū in feſtis ⁊ dieb9 dñicis liceat ſtu
dere. Jo.andr. dicit ꝙ ſic: dū ſtudium
fiat ſine ſolēnitate: nō ꝓpter lucrū: cū
nō ſit op9 ſeruile: ſʒ cū ſolēnitate. puta
in publicis ſcholis nō lʒ. Ant. d bu. di
cit ꝙ cā ꝯſilij dādi: vbi neceſſitas ſua
det: ſcʒ qꝛ cā eſt tp̄e peritura: vel de lo
co lōginquo: tūc lʒ ſtudere etiā ad lu
crū: alꝭs nō: nec in ſciētijs poſitiuis q̄
ad lucrū vel honores tēdūt: ſʒ in theo
gia ⁊ ſpeculatiuis ſic: addit Panor. ēt
in iure canonico: cū ſit theologia pra
ctica: qꝛ talis laborat in vinea dñi: ⁊ ef
ficitur ꝑ hoc ſpeculatiu9 et abſtrahit
a vitijs: nō aūt cultus diuinus vel offi
ciū per hoc ꝑtermittitur. Sanius eñi
eſt maiorib9 ſtudere ⁊ mentes occupa
re: ꝙ̄ otiū iſequi: vel in laruis vagari.
imo melius eſſet domi manere ꝙ̄ feſta
eccleſiarū ꝓpter dominas viſitare: vt
no. c. ſ. de ferijs. ⁊ c. odi. ⁊ ꝓiecí feſtiui
tates vr̄as. xxiiij. q̄. ſ. vbi etiā vidua q̄
i corbanā duo minuta poſuerat: a ſal
uatore oībus prefertur: qꝛ dñs non ea
que offeruntur ſed voluntatē offeren
tium reſpicit. Studeat ergo diligens
ſcholaris dieb9 feriatis ⁊ alijs: qꝛ non
ſufficit diu fuiſſe in ſtudijs: ſed bene ⁊
laudabiliter vixiſſe cōmendandū eſt.
xij. q. ij. gloria epiſcopi. in fin. Nec ali
quis repēte fit ſummus. de pe. diſ. ij. §.
hec que de charitate. ⁊ gl. in. c. cū ex li
teris. de in inte. reſti. Et nō pōt q̄s mo
dico tēpore multū addiſcere. lxviij. di.
§. ſ. ꝙ̄uis ingenium in bene ſtudenti
bus interdū ſuppleat tēpus. lxxvij. di.
monachus. vbi dr̄. Morū hoc docea
tur habere ꝓbitas: qd̄ prolixior con
ſuetudo non contulit. Aduertat etiā
dictum iuriſconſul. ff. de fideic. liber.
in. l. apud iulianum. vbi dicit. Si vnū
pedem tenerem in ſepulchro: adhuc
quidem diſcere vellem.

¶ Studiū lr̄arū an poſſit eſſe in villa vel
caſtello. Paſi. in. c. tue. de cleri. nō reſi.

¶ Stuprum eſt illicita virginis deflora
tio: ꝙ̄uis in vidua committi dicatur:
niſi ſit meretrix vel illicita concubina
fm. ll. ff. de concubi. l. in concubina
tu. in fi. Jtem committitur in pueris.
ff. ad. l. iul. de adu. t. l. ſtuprum.

¶ De S ante U.

¶ Suarij. Require. ſ. porcarij.

¶ Suaſio accipit in bōa parte vel in ma
la. ff. de ſeruo corrupto. l. ſ. §. perſuade
re. ⁊. C. de fur. ⁊ ſer. cor. l. ſiquis.

¶ Sub aliqñ exponitur. i. poſt. de inter
dic. ⁊ releg. l. ſ. aliqñ. i. corā. C. de iure
iur. l. gñaliter. §. fi. Jtem ſub qualiter
ponatur. no. in. l. mathematicos. C. de
epiſco. audi.

¶ Subarratio fit ꝑ annulum datū ſpon
ſe ſine alijs verbis: fit etiam alijs mo
dis: vt not. in. c. ſi quis vxorē. xxvſ. q̄.
ij. ⁊ in. c. fi. de deſpon. impube.

¶ Subhaſtata. i. ꝑconizata. l. ordo. C. de
execu. rei iudic. ⁊ de ſubhaſtatione ha
bet in aut. hoc ius porrectuʒ. C. de ſa.
ſan. eccle. ⁊ qualiter fiat. vide Spec. in
ti. de emp. ⁊ vēd. §. iiij. ver. hoc quoq̄.
⁊ per Bar. in. l. licitatio. ff. de pub. ⁊ in
l. ſi tēpora. C. de fide inſtru.

¶ Subditus proprie dicitur ratione do
micilij. gl. eſt in cle. vnica. in verbo ſub
ditos. de fo. ꝯpe. ⁊ vide Panor. i. c. iij.
de appella. ⁊ in gl. in. c. nuꝑ. de ſen. ex
com. ⁊ gl. eſt in. c. ſtatutum. §. cum ve
ro. de reſcrip. lib. vſ.

¶ Subdiaconi dicūt q̄ ſubiacēt officijs
⁊ preceptis leuitarū. c. cleros. xxſ. di. et
eorū officiū eſt calicem ⁊ patenam ad
altare deferre ⁊ leuitis tradere. c. per
lectis. xxv. diſt. nec dʒ aliquis ordina
ri i ſubdiaconū niſi ꝓmiſſa caſtitate.
xxxviij. diſt. §. ecce. ⁊. c. ij. ſeq. ⁊ tēpore
apoſtolorum ſubdiaconatus nō erat
ordo ſacer. c. null9. lx. diſti. hodie ſec9.
c. a multis. extra de eta. ⁊ quali.

¶ Subiectiuū eſt de natura ſubiunctiui.
feli. pulchre i. c. ad hec. de reſcriptis.
⁊. c. ſ. poſt ꝑn. de teſti. cogen.

¶ Subſtātiuū reuertitur ad adiectiuū:
vt ratio ⁊ vindicta. i. rationabilis vin
dicta. ff. de offi. ꝓcon. l. obſeruare. §. ꝓ
ficiſci. ⁊ aqua pluuia. i. pluuialis. ff. de
aqua plu. arcē. l. ſ. in ꝑn. Jtem ſubſtan
tiua duo copulata q̄nq̄ reſoluunt in
adiectiuum ⁊ alterū ex ipſis duobus
ſubſtātiuis: vt vis ac poteſtas. i. violē
ta poteſtas. ff. de tute. l. ſ.

¶ Subgrunda eſt vna pars tecti vniuſ

Ayuntamiento de Madrid

cuiuſcꝫ domus que incūbit extremis capitibus tignoꝝ tectualiū, vt.ff.de his qui deiec.vel effude.l.ſi vero.§.ꝑtor ait. Et alias dicit̃ ſubgranida vel ſubgrandia.

¶Subrogare eſt aliquem in locum alterius ſubſtituere vel conſtituere: vt officiales, vel iudices alios ſubrogant. Et poteſt ſcribi r pro b commutādo: vt ſurrogare.

¶Subornatio eſt informatio facta per aliquem de veritate tacēda: ⁊ falſitate dicenda: ſm Guil.de mon.lau.in cle. teſtibus.de teſtibus.

¶Subſignare eſt ſubſcribere: vt teſtes in chirographo ſolent ſignare: ⁊ quaſdā notulas ſubſcribere. Et qñ ſubſcribens ſe cōſentire dicat̃: ⁊ qñ nō: eſt bona glo.in.c.preſbyteroꝝ.in verbo ſubſcripſerit.de re.eccle.non alie.

¶Subſtitutio eſt ſcḋa ꝯditionalis inſtitutio: qꝛ inſtitutio dr̃ prim⁹ grad⁹: et ſubſtō ſcḋs. Et lꝫ ſubſtitutiōes in infinitum de vno in aliū poſſint ꝓcedere: tñ omnis inſtitutio poſt primā dr̃ ſubſtitutio: ⁊ ſecūdus gradus: ſicut ſecūde nuptie dicunt̃ oēs q̄ ſequunt̃ primas. Et diuidit̃: qꝛ ſubſtitutionū alia eſt directa: alia obliqua. ⁊ nota dr̃iam inter verbū directum obliquū ⁊ cōe. Vñ directū eſt qḋ ſignificat: vt ille cui relinquit̃: vel in quē diſponit̃ ſua manu recipiat: vt eſt verbum inſtituo: vt patet.ff.de here.inſtit. Item illud: heres eſto: vt ibidē. Itē accreſcat: ſimiliter verbū capiat: vel accipiat. ſed verbū obliquū eſt qḋ ſignificat vt ille in quē diſponit̃ vel cui relinquit̃: de manu alterius accipiat: vt eſt verbū reſtituo. facit.l.reſtituta.ff.ad trebel. ⁊ per totum tit. Item volo. ⁊ qñ per fideicōmiſſum pars hereditatis eſt reſtituenda.l.pater filiū.§.fi.ff.de lega.iij. Item verbū rogo ⁊c. ſed verbū cōmune eſt qḋ vtranqꝫ ſignificationē hꝫ: ſiue de manu ſua: ſiue de alterius quis recipiat: vt eſt verbum ſubſtituo: ſicut in l.centurio.ff.de vulga.ſubſtit. Habet enim quandoqꝫ directam ſignificationem / quandoqꝫ obliquam.

¶Subſtitutio directa dr̃ cum nullo mediante quis capit hereditatē deficientis: ⁊ directe efficitur heres ipſi teſtatori qui inſtituit eū. inſtit.de vulg.ſubſtitu.§.quo caſu. Et hec ſubdiuidit̃: quia alia eſt vulgaris: alia pupillaris: alia exemplaris: alia breuiloqua ſiue reciproca: alia compendioſa.

¶Subſtitutio vulgaris dr̃ qꝛ vulgo ⁊ a quolibet fieri poteſt: dūꝫ tñ hic teſtm̄ facere: ⁊ ille ex teſtamento capere poſſit. Et hec diuiditur: qꝛ quedā eſt vulgaris expreſſa. Et quedam tacita. ſubſtitutio vulgaris expreſſa eſt q̄ fit verbis negatiuis expreſſis: hoc mō. Titius heres eſto: ⁊ ſi ipſe heres non ſit vel erit ſeius heres eſto.i. ſit. ſic enim inſtituo mihi titium heredē: vt ſi ipſe noluerit vel nō potuerit eſſe heres ſeius. Subſtitutio vulgaris tacita fit ꝑ verba affirmatiua: veluti cum nō miles puberem ⁊ impuberē heredes inſtituit: ⁊ cōmuni verbo eos inſtituit: hoc modo: ſei impubes ⁊ meui pubes heredes eſtote: vel ſunto: quos vnanimiter inuicem ſubſtituo: vel ſic: ⁊ in idem redibit: puberem ſeium: ⁊ impuberem meuium heredes facio: ⁊ eos ſibiīuicem ſubſtituo. ex qua ſubſtōne colligo ꝙ ſi vnus nō fuerit heres: vel ſi vnus moriat̃ alius in ſolidūꝫ ſit. et dr̃ vulgaris: qꝛ fit a quolꝫ de vulgo ſiue in poteſtate ſiue nō. Et dr̃ tacita qꝛ puberē tacite vulgariter impuberi ſubſtituit: q̄ ſubſtitutio magis eēt pupillaris: niſi ꝓpter adiunctam perſonam: ſed in milite talis ſubſtitutio pupillaris eſt ꝓpter priuilegiū militis. Que ſubſtitutio q̄tū ad puberē vulgaris eſt: q̄tum ad impuberem pupillaris: qm̄ ſi pubes hereditatē adeat ꝓ parte ſua: nō euaneſcit ſubſtō pri⁹ facta: ſed ſi ipubes hereditatē adeat ꝑuſqꝫ expleuerit pubertatē: euaneſcit: vnde ſub expreſſa pupillari continet̃ tacita vulgaris.ff.eo.ti.l.nam hoc iure.

¶Subſtitutio pupillaris eſt q̄ ſoli pupillo ⁊ impuberi fit: ⁊ eſt etiā duplex. alia exꝑſſa: alia tacita. ſubſtitutio pupillaris expreſſa fit hoc modo: ⁊ iſte filius me⁹ impubes heres eſto: ⁊ ſi heres nō erit: aut ſi heres erit: ⁊ intra pupillarē

Ayuntamiento de Madrid

etatem deceſſerit:ille heres eſto:vel ſic inſtituo mihi heredē.T. filiū meū pupillū:ꝛ ſi nō erit hrs:aut ſi erit heres:ꝛ intra annos pubertatis:vel in pupillari etate deceſſerit:ſubſtituo ei ſeiuz. hec dicitur expreſſa ſubſtitutio: quia in ea omnia verba exprimūtur que exprimi oportet.

¶ Subſtitutio pupillaris tacita eſt hec. filius meus impubes heres eſto:et ſi ille nō erit:iſte heres eſto:vel ſic:quiſquis mihi heres erit:ſit heres filio meo hec dr̄ tacita:qꝛ verbo quedā nō expſſa hic tacite ſubintelliguntur:que exprimuntur in expreſſa ſubſtōne pupillari. Nā per hāc tacite intelligitur ꝙ ſi filius deceſſerit in pup.etate:ille q̇ erit heres pr̄i:erit heres filio. Et debent ille pupillares ſubſtōnes ſolis pupillis in ptāte parentū exiſtētibus:ꝛ ab ipſis parentibus fiunt. per qđ euidēter ptz ꝙ nō a matre:ſꝫ a ſolo patre fiunt:cū mater filios nō habeat in ptāte. Sed nūꝗ̄ ſubſtitutus ex pupillari expreſſa repellitur a matre pupilli:ꝛ ſubſtitutus ex tacita repellitur a matre pupilli/ꝛ ſuccedit ipſi pupillo mater. Item qui eſt ſubſtitutus ex pupillari ſubſtitutiōe fit heres ipſi pupillo/ille vero qui eſt ſubſtitutus ex vulgari: fit heres ipſius teſtatoris. Item pupillaris tacita intelligitur eſſe vulgaris expreſſa: qua mater ſubſtituitur pupillo. ꝛ hoc ꝓpter priuilegium matris. Item eodem modo qñ quis pupillo vel alij ſubſtituitur propter adiunctam perſonam.

¶ Subſtitutio cōpēdioſa eſt que fit ſub verborum compēdio/que ꝟba in pupillari expreſſa ſunt ꝓlixiora/ꝛ ex hoc dicitur cōpendioſa.ꝛ hꝫ fieri hoc mō. Inſtituo titiū filiū meū mihi in heredē:ꝛ qñcūq; deceſſerit ſine filijs:ſubſtituo ei ſeium:vel ſic. Iſte filius impubes heres eſto:ꝛ quocunq; tempore deceſſerit ille heres eſto. q̄ ſubſtitutio tm̄ locum habet in milite.de hoc in.l. precibus.C.de impu.ꝛ ali.ſubſtit.

¶ Subſtitutio breuiloqua ſiue reciproca eſt q̄ ꝯtinet duas vulgares:et duas pupillares ſubſtōnes: vt duo impuberes inſtituti a parēte qui hꝫ eos in poteſtate inuicem ſubſtituuntur hoc mō. S.ꝛ.T. filios meos impuberes mihi inſtituo heredes:ꝛ eos inuicem ſubſtituo. Unde qꝛ cōtinet expreſſam pupillarem:ſi aliquis predictoꝝ deceſſerit in impuberi etate: mater impuberis decedentis omnino repellitur:et ſuccedit ſubſtitutus. ꝛ hanc ſubſtitutionem lex appellat reciprocam:ꝛ omnes quatuor expreſſe ſunt.

¶ Subſtitutio exemplaris:vel exēplaris eſt q̄ fit a parentibus vtriuſq; ſexus:filio furioſo vel mente capto. Et dicitur exemplaris:qꝛ fit ad exemplū pupillaris ſubſtitutionis:qꝛ ſicut pater prouidet filio pupillo qui teſtari non poteſt de herede:ita ꝓuidet filio mente capto vel furioſo:ꝛ hoc modo.T.filiū furioſum vel mente captum mihi heredez inſtituo:ꝛ ſi deceſſerit furioſus vel mente captus anteq̄ ad ſanā mentem peruenerit: ſubſtituo ei talem filium ſuum vel fratrem vel aliquē alienum ſi deficiat filius:vel frater.

¶ Subſtitutio obliqua ſiue nō directa:ꝛ fideicōmiſſaria eſt illa q̄ fit per fideicōmiſſum:vt hic/quicūq; veſtrū ſine liberis deceſſerit: rogo vt eius portio ad ſuperſtitē perueniat/ꝛ qñ quis inſtituit heredē ꝛ eius fidei cōmittit vt ꝗ̄ cito poſſit eius hereditatē adeat ꝛ eā alteri certe pſone cui ꝛ qñ teſtator voluerit reſtituat: vꝫ tali die: vel ſub tali conditiōe ſi deceſſerit ſine filijs: vt ſi forte in ea ꝯditione fuerit ꝙ teſtator magis diligat eū ꝛ ex teſtō eius directo nihil capere poſſit: puta qꝛ directe ꝛ immediate capax nō eſt(qualis eſt ſpurius) ſaltē hoc modo aliq̇d capiat ꝛ conſequatur ex hereditate: vel totā ipſam hereditatē:vt.C.ad treb.ꝑ totū quaſi.ꝛ.ff.e.ti.in multis.ll.ꝛ in.c. Raynutius.ꝛ.c. Raynaldus.de teſta. Et no.ꝙ in ſubſtitutionibus fidecōmiſſarijs locum habet quartaꝝ deductio:in directis aūt nō.c.ſi pater.de teſta.lib.vj.vbi eſt caſus.ꝛ ibi vide gloſ. De his ſubſtitutionibus eſt glo.in.c. Raynutius.preal.ꝛ inſtitu. de vulga. ꝛ pupil.ſubſtitu.per totum.

¶ Subſtitutus heres reqre.ſ. heres ſub

Ayuntamiento de Madrid

ſtitutus. Et nota ꝙ in omnib⁹ ſubſtitutionibus primo precedere debet inſtitutio ſicut primus gradus: ⁊ poſtea poni debet ſubſtitutio vt ſecundus. hinc eſt ꝙ dicitur inſtitutus primus heres ⁊ ſubſtitutus ſecundus. l. cum proponas. C. de here. inſti.

¶ Subhaſtari eſt rem venalem proponi haſta ſuppoſita: quod frequēs eſt circa predia que nunciantur vel cenſent̄ fiſco vacare: ⁊ ſic per ſubhaſtationem plus offerenti debetur.

¶ Subſidiaria actio. Require. ſ. Actio ſubſidiaria.

¶ Subpunctare literam eſt eam damnare pūctis ſuppoſitis. vt qñ litera ſuperflua inferius punctatur: vt habetur. ſ. in litera. C. de verbo cancellare.

¶ Subtilitas etiā de iure canonico commendat̄ in doctore. ⁊ intellige de ſubtilitate veritatis inueſtigatiua: nō aūt de illa q̄ inducit ad perniciē: iuxta illō Terētij. Sūmū ius ſumma malitia ⁊c.

¶ Panor. in. c. capellanus. in penul. col. verſi. ⁊ vltima. de ferijs.

¶ Succeſſio naturalis eſt ex parte matris: legitima eſt ex ꝑte patris. ita not. ſing. gl. in. l. ſ. C. vnde vir ⁊ vxor.

¶ Sucula machina eſt tractatorij generis artemoni ſimilis. de ſucula meminit Vlpia. in. l. ſed addes. §. illud nobis. ff. loca. ⁊ Cato de re ruſtica in inſtrumento torcularis tradit eſſe debere ſuc...as quinq̨: funes ductarios quinq̨: trocbleas decem.

¶ Succeſſio quandoq̨ fit de capite in caput: ⁊ quandoq̨ de gradu in gradum ſecundum Azo. in ſum. de ſucceſſio. edi. C. ⁊. ff. eo. tit. l. ſ.

¶ Succeſſio de capite in caput eſt cum deficiēte primo capite liberorū oritur ſecūdum caput agnatorum: ⁊ iſto deficiente ſuccedit tertium caput cognatorū: ⁊ cognatis deficientibus ſucceditur quarto per ordinem vnde vir et mulier vel vxor vt. C. in titulo. vnde vir ⁊ vxor. in aut. preterea.

¶ Succeſſio de gradu in gradum eſt qñ plures perſone ſunt in eodē capite in diuerſis gradib⁹: vna prior: altera poſterior. nā priore repulſa ſpe vel repudiatiōe ſeq̄ns ſuccedit: vt. ff. ð ſucceſſ. edic. l. ſ. ⁊. C. eo. tit. per Azo. in ſum. Et ad pleniorē. ſ. doctrinā ſucceſſionū ab inteſtato: ſic eſt diſtinguēdū: aut dubitat̄ qualr̄ deſcēdētes ſuccedāt aſcēdētibus: aut qualiter aſcēdētes deſcēdentibus: aut qualr̄ collaterales collateralibus. Primo caſu aut ſuperſunt legitimi ⁊ naturales: aut legitimi tm̄ aut adoptiui: aut naturales tantū: aut nati ex illicito coitu vt ſpurij ⁊c. Si legitimi ⁊ naturales: aut ſuperſunt tm̄ filij ꝑmi grad⁹: aut vlteriores. Primo caſu: aut oēs emācipati: aut oēs ī ptāte ſunt: ⁊ tūc iure veteri ⁊ nouo ſuccedūt equaliter ſublata differētia ſexus. vt. l. xij. ta. ⁊ inſtitu. de here. q̄ ab inteſt. defe. §. emācipati. C. ð ſuis ⁊ legi. here. l. vlti. ⁊ auten. in ſucceſſiōe. ibidē. Aut ſuperſunt quidā emancipati: ⁊ quidā in poteſtate: ⁊ tūc iure veteri ſſox. vocabant̄ emācipati. de iure ꝑtorio exiſtētes in poteſtate: ⁊ de iure ciuili oēs equaliter: licet diuerſis iurib⁹ vocarētur. C. de leg. here. l. meminimus. ibi: cum igit̄ pretorē filium emācipatū ⁊c. ff. de bo. poſſeſ. l. ſed cū patrono. §. bonorum. in iure vero autenticorū vocabantur etiā emancipati: cū ſuis equaliter: vt in auten. de here. q̄ ab inteſta. defe. §. reliquum. ibi in illa ⁊c. Si vero ſuperſunt vlteriores: aut erant ꝯcepti viuēte eo de cuius hereditate agitur: aut eo mortuo. Si eo viuente: aut naſcuntur eo ſuperſtite per quē coniunguntur: ⁊ cōſtat eos excludi ſi velit ille adire hereditatem: quia precedit eos in gradu. Sed ſi nolit vel non poſſit quia moritur anteq̨ adeat: vocantur vlteriores per eum coniuncti: ⁊ ſoli et eodem gradu vocantur equaliter: ſed cum patruis vocantur in ſtirpes iure veteri ⁊ nouo. Idē ſi naſcunt̄ mortuo patre: q̄r paria ſunt eū eē mortuū ⁊ repudiare: ⁊ eū₃ mori anq̨ repudiet. Si vo erāt ꝯcepti mortuo eo de cui⁹ hr̄di tate agit̄: nec ꝑtorio nec ciuili iure vocant̄: nec excludūt ſequētes: vt hec oīa euidēter ꝓbāt̄. C. de ſuis ⁊ legi. here. l. nepotes: ⁊ in aut̄. in ſucceſ. ibid. preallega. ⁊ inſt. de here. que ab inteſt. defe.

Ayuntamiento de Madrid

§.cum filius.⁊ in aut.de hered.que ab
inteſta.§.reliquū.preall.col.ix.⁊.ff.de
iniuſt.rupt.⁊ irri.teſta.l.ſi quis filio.
Sane tñ hec intelligant eſſe vera non
equalitate tituli.C.de his q ante aper.
ta.l.vnica.⁊ de cad.tol.l.j.§.in nouiſſi-
mo.eo caſu qñ ius cōpetebat adulto
filio:vt.C.ad ſenatuſcō.orfi.l.vlt.ꝑdi-
cta procedunt ſi naſcunt eo exiſtēte in
poteſtate per quem cōiungunt.Si ve
ro ſit emācipatus:⁊ nepotes reponan-
tur.i.remaneāt in poteſtate eius de cu
ius ſucceſſione tractat cōſiderato iu-
re ciuili antiquo ꝑferunt nepotes:ſed
per edictū de cōiungendis cū emanci
pato liberis eius vocat ſimul:⁊ tantū
cōſequit filius q̄tū oēs nepotes ex eo
nati vt apparet.ff.de cōiung.cū emāc.
l.eius.§.inter ipſum.ff.de cōtra.tabu.
l.j.§.qui habebat.⁊.l.qui habet.⁊.l.q
emancipatus.§.ſi pr̃.Sed iure nouo
autenticoꝝ ꝑferunt filij:q2 priores in
gradu:cū ſublata ſit differētia pr̃ie po
teſtatis.Et ſic eſt correctus ille titulus
de cōiungen.cum emanci.vt no.eo.ti.
l.j.in prin.⁊.C.de ſuis ⁊ leg.here.l.fi.et
aut.in ſucceſſione.ibidē:qđ intellige
vt ibi dicit.nam titulus ille adhuc ho
die manet:ſm Jac.de ra.al's de raua-
ni.ſ.quo ad ſucceſſiones ex teſtō.Si
autē mortuo aſcēdente ſupſunt aſcen
dentes legitimi tm̄:vt adoptiui:tunc
ſi dantur in adoptionē deſcēdētibus
per lineā maſculinā vel femininā ſuc-
cedunt eis ex teſtamēto ⁊ ab inteſtato:
et exheredati habēt querelā.Si dan-
tur extraneis in adoptionē:aut morit
pater adoptiuus teſtatus:aut inteſta-
tus.Si teſtatus regl'r nihil relinque-
re cogitur.Fallit in caſu ſi arrogatus
ſit impubes:cui cogitur quartā relin-
quere ex conſtitutione diui pij.l.papi-
nianus.§.ſi qs.ff.de inoff.teſt.ita ſim-
pliciter dicit Cy.Sed qd ſi erat factus
pubes an debeatur ſibi quarta?dic vt
no.C.de adop.l.ij.Si aūt morit pater
adoptiuus inteſtatus:aut ſine legiti-
mis ⁊ naturalibus:⁊ tūc ſcđm oēs ſuc-
cedunt adoptiui.Aut extātibus legi-
timis ⁊ naturalibus:⁊ tunc (reproba-
ta quorundā opinione qui dixerunt
cōtrariū) vocant etiam cū legitimis ⁊
naturalibus equaliter ſi tpe mortis re
periantur in poteſtate.Hec probant.
C.de ſuis ⁊ legit.here.l.fi.Tertio caſu
qñ mortuo aſcēdēte naturales tantū
ſupſunt aut extantibus legitimis:aut
non extātibus.Primo caſu aut dece-
dit pr̃ teſtatus:aut inteſtatus.Si de-
cedit teſtatus:tunc pōt eos inſtituere
in vncia:vt in.l.ij.et in aut.ibi poſita.
C.de natu.li.Si inteſtatus:in nihilū
ſuccedunt:ſed alunt.in aut.de nat.li.
§.ſi ṽo.⁊.C.de nat.lib.aut.licet.Scđo
caſu qñ non extantibus legitimis filij
naturales ſuperſunt aut extātibus pa
rentibus:aut nō extātibus.Si extāt:
aut decedit teſtatus:⁊ tunc pōt natu-
rales inſtituere in ſolidum:parētibus
relinquēdo legitimā.Aut inteſtatus:
et nō ſuperſit cōiunx legitima:⁊ tunc
ſuccedunt in duas vncias:vt in aut.li
cet.preall.Quarto caſu qñ ſuperſunt
ſpurij:aut tractat de ſucceſſione linee
paterne aut materne.Si paterne:ſpu-
rij ex illicito coitu nati,nulli ſuccedūt.
in aut.qb.mo.na.effi.ſui.§.vlt.Si ma
terne:aut tractat de ſucceſſione mr̃is:
aut ſucceſſione cōiunctoꝝ per matrē.
Si mr̃is:aut non eſt illuſtris:aut illu-
ſtris.Si primū vꝫ nō illuſtris:aut ſu-
perſunt ſpurij vulgo q̄ſiti:aut ſupſunt
ſpurij inceſtuoſi vel nepharij.Si ſunt
vulgo queſiti:ſuccedūt matri indiſtin
cte:vt.ff.ad turpil.l.j.§.j.⁊ inſtit.eo.ti.
§.nouiſſime.Si ſunt ſuſcepti ex dāna
bili coitu:nō ſuccedunt:vt in aut.qui.
mo.na.effi.ſui.§.fi.Si ṽo mater eſt il-
luſtris:tunc aut extātibus iuſtis filijs:
aut nō.Et dic vt.C.ad ſenatuſcō.orfi.
l.ſi quis.Si vero de ſucceſſione cōiun
ctorum per matrem indiſtincte ſucce-
dunt:⁊ eis ſuccedit:vt.ff.vnde cog.l.ſi
ſpurius.et.l.in hac parte.Scđo caſu
principali:ſcilicet qñ agitur qualiter
aſcēdentes ſuccedant:aut ſupereſt pa
ter ⁊ mater:vel mater tantū:aut vterq;
ſimul cū fratribus vtrinq; cōiunctis:
aut cū coniunctis ex altera parte tan-
tum:aut ſuperſunt auus vel auia vna
cum fratribus.Primo caſu iure veteri
preferebat pater matri:ſi filius fuit in
poteſtate

Ayuntamiento de Madrid

poteſtate:qꝛ olim occupabat iure pe-
culij:⁊ qꝛ erat agnatus:mater vero co
gnata:vt.ff.ad turp.l.vlt. Itē hec erāt
tunc vera in naturali ⁊ legitimo patre
ſecus in naturali tm̄ quem non habet
in poteſtate:⁊ ſic nō habet bñficiū ma
numiſſoꝛ. Itē ſecus in legitimo:vt.ff.
ad turpi.l.ſi patrē.hodie vero filius ha
bet heredē:⁊ nō occupat iure pecul.vt
in aut.de here.que ab inteſta.deſe.§.ſ.
Item ſublata eſt differētia agnationis
⁊ cognationis:vt eo.ti.§.nulla.⁊ ideo
pater ⁊ mater pariter vocanť:vt.C.ad
turpi.in aut.defuncto.Scđo caſu ha-
bet locū.inſti.ad ſenatuſcō.orfi.§.ſ.qꝛ
hodie ſimul vocantur in portiones vi
riles:vt in aut.de here.que ab inteſta.
deſe.§.cōſequens.⁊ in aut.defuncto.
ꝑalle.Tertio caſu preferuntur pater ⁊
mater fratribus coniunctis ex altera
parte tm̄:vt in aut.preall.defuncto ⁊c.
Quarto caſu eſt opinio inter Bulga
rum ex vna parte:⁊ Martinū ⁊ Ioan
nem parte ex altera:vt in iaʒ alleg.aut.
defuncto.Tertio caſu principali cum
tractatur de ſucceſſione collateraliū:
aut ſunt fratres vtrinqꝫ coniuncti tm̄
et ſuccedunt:vt.ff.de ſuis ⁊ legi.here.
l.ſ.§.vlti.aut ſuperſunt cōiuncti ex al-
tera parte tantū:vt vterini tantum vel
conſanguinei tantū:⁊ tunc aut ſuper-
ſunt ex legitimo nati matrimonio:aut
non.Si primū:tunc ſuccedunt:vt.C.
de ſuis ⁊ leg.here.aut.poſt fratres.Si
ſcđo:aut ſunt cōiuncti ꝑ patrē tantū:
et nō ſuccedunt:vt in aut.qui.mo.na.
effi.ſui.§.filiū.Si per matrē ſuccedūt
etiam ſpurij vel vulgo queſiti:vt.ff.vñ
cogna.l.ij.Aut ſuꝑſunt vterini tantū:
et cōſanguinei tm̄:⁊ tunc pariter ſuc-
cedunt in bonis a ſe queſitis:quia co
gnatio hodie ab agnatiōe nō differt:
vt in aut.poſt fratres.ꝑall.Sed in bo
nis queſitis a patre ꝓferuntur cōſan-
guinei:⁊ in queſitis a matre preferunť
vterini:vt.C.de ſuis ⁊ legi.heredi.l.de
emācipatis.Et in hoc nō remanet illa
lex incorrecta.Aut ſuperſunt vtrinqꝫ
cōiuncti cum cōſanguineis tm̄:vel vte
rinis tantū:et preferunť in vndecūqꝫ
ꝗſitis:vt in aut.itaqꝫ.C.cōia de ſucceſ.

Nam duplici iure vtuntur:vt in cor-
pore vnde ſumunť.Aut ſuperſunt fra
tres ⁊ filij fratrū:⁊ tunc ſuccedunt:ea-
dem diſtinctione ſeruata vtrinqꝫ con
iunctorū:vt in aut.ceſſante.C.de ſuis
et legi.hered.dic vt ibi.Vel ſuperſunt
etiam nepotes fratrū vel vlteriores:et
tunc qui prior eſt in gradu potior erit
in iure.aut.poſt fratres.ꝑalle.ſm Dy.
cuius fuit hec diſtinctio:paucis ꝑ Cy
num additis:qui hāc ponit ad literā.
C.cōia de ſucceſ.in aut.itaqꝫ.prealle.
Et datur ſuper.c.autoritate.de cōceſ.
preben.lib.vſ.Ex dictis de ſucceſſione
hereditaria talis oriť queſtio.Utrum
qui preferanť in ſucceſſione:inter pue
ros fratris ex matre tantū ex vna:⁊ in-
ter pueros filie ſororis patris vel pue-
ros filie fratris patris:aut pueros filij
ſororis patris:parte ex altera.In hac
ꝗſtione incidens caſus eſt talis.Qui-
dam.H.fuit frater ex parte matris tā-
tum:cuiuſdaʒ.G.vxoris.H.Idē.H.
cum quadam.M.famula ſua genera-
uit duas filias in ſtatu ſoluto.de poſt
contraxit.H.cum.M.matrimonium:
⁊ ipſa.M.in celebratione matrimonij
ſuas tenuit filias ſub mantello:ſurgit
ex hoc ꝗſtio an iſte filie ſint legitimate
⁊ poſſint ſuccedere vel ne?Et rñdetur
qđ ſic:vꝫ quod ſint legitimate ⁊ ſuc-
cedant ac ſi fuiſſent legitime a princi-
pio generationis.facit.§.dubitatū.in
aut.de inceſt.nup.coll.ij.qꝛ legitimati
per ſubſequens matrimoniū habent
oēs ſucceſſiones quas habent illi qui
ſunt ab initio legitimi ⁊ naturales.ita
dicit Bar.in.§.dubitatū.preall.facit
etiam.§.tribus.in aut.quib.mo.natu.
effi.ſui.ver.reliquum.col.vij.vbi dicit
Bar.ꝙ tales ſic legitimati efficiūtur
primogeniti:ſiue poſtea alij liberi na-
ſcuntur ex eodē matrimonio ſiue nō:
⁊ ſuccedunt illis ꝑſonis quibus ſucce
dunt illi qui ab initio legitimi nati fue
runt.facit ad hoc.l.cū quis.C.de nat.
libe.⁊ inſtit.de nup.§.fi.vbi glo.ſuper
verbo interdictum.cum glo.pe.Item
in.c.tantū.in prin.qui fil.ſint legi.Et
ad queſtionē principalem:quia in ca-
ſu ꝓnti pueri filie ſororis patris pueri

Ayuntamiento de Madrid

filij fratris patris:⁊ pueri filij ſororis patris ſunt in eodem gradu: tunc filia fratris ex vna parte preferẗ in ſucceſſione pueris ſupradictis. ptꝫ hoc. C. de legi. hered. aut. poſt fratres. cum ſi. vbi diciẗ. Quādo defunctus nō relinquit fratrē vel ſororē ex vtroqꝫ parēte nec eorundē fratris ⁊ ſororis liberos extunc ꝓferunẗ in ſucceſſione fratres: ⁊ ſorores ex vna parte: ⁊ eorūdē liberi: et ſunt in gradu viciniori ꝙ pueri ſupradicti. ſ. filie ſororis pr̄is: ⁊ pueri filie fratris patris: ⁊ pueri filij ſororis pr̄is: vt in aut. de here. ab inteſt. veniē. §. reliquū. ⁊. §. illud palā. Idē dicit Bar. de ſalic. in aut. poſt fratres. ꝑall. ⁊ probatur. C. de legi. here. in aut. poſt fratres. ij. vbi habeẗ ꝙ poſt fratres ⁊ ſorores ⁊ eoꝝ liberos ſuccedant primo alij ſm̄ gradus ſuos: nam puer fratris ex vno parēte eſt in tertio gradu conſanguinitatis: ſed ſupradicti pueri ſunt in quarto gradu: et qui vicinior eſt in gradu ꝓferẗ in ſucceſſione: ergo ⁊c.

¶ Suffragiū eſt ꝓprie patrocinium qđ preſtat aduocatus: aut cōſiliū vel ſeruitium. xij. q. ij. ſuffragia. Qn̄qꝫ poniẗ pro ſalario qđ debetur aduocato ſm̄ Azo. C. de ſuffra. Qn̄qꝫ eſt cōſenſus in ſcriptis redactus. ſ. cū diciẗ: ego. B. nomino. P. in prelatum. ⁊ ſic ſumiẗ de elec. c. perpetuo. li. vj. Eſt etiā auxiliū deprecatiōis pro aīabus factū. Et ſic ſunt quatuor modi ſuffragādi pro animabus ad quos oēs alij reducūtur. ſ. oratio beatoꝝ hominuꝫ ſive amicoꝝ: ieiuniū: elecmoſyna: ⁊ ſacramentū altaris: vn̄ Miſſa: preces: dona: ieiunia quatuor iſta. Abſoluūt animas quas purgās detinet ignis. de hoc vide glo. in. c. cū creatura. de cele. miſſa.

¶ Suffragari. i. auxiliari. Inde dicuntur ſuffraganei. i. auxiliarū dioceſanorum ep̄oꝝ. de elec. c. ſuffraganeis. vbi ep̄i dioceſani dicunẗ archiep̄i metropolitani: et poſſunt eo tantum cōfirmato: nondū cōſecrato nec palliato: de mandato eius conſecrari: vt ibi dicitur.

¶ Suggillare. i. diminuere. l. ſed ſi hac. §. ꝑtor. ff. de in ius voc. no. ꝑ Archi. in. c. fundamēta. col. ſi. de elec. in. vj. ⁊. l. verbum. C. de his qui not. infa. et. l. apud celſum. §. aduerſus. ff. de dol. excep.

¶ Summa ſm̄ Pap. i. ſuprema vel prīa quo ad tractatum. ſ. vel ſumma. i. breuis: vt inſti. de actio. §. oīm. in gloſ.

¶ Super. hec ꝓpoſitio de ſuo ſignificato ſignificat in iure hypothecationem. ⁊ per hoc ſi teſtator legat annua decem ſup tali fundo: ſenſus eſt ꝙ ipſum fundum hypothecat pro illo legato: ⁊ idē in ꝓmiſſione: nam hypotheca dicitur ab hipo. i. ſub: et theſis poſitio: quaſi ſuppoſitio. Itē dictio ſuper. qn̄qꝫ non ſignificat hypothecationeꝫ: qn̄qꝫ aliquid impedit: verbi gratia: cōcedo tibi decē annua ſuper tali re: transferēs in te dn̄iū ex hac cauſa: per trāſlationem dn̄ij impeditur hypotheca: vt in l. pignus. ff. de re iudi. Itē dictio ſup. qn̄qꝫ ponitur pro de. vt in. c. ſuper ſpoliatione. de ordi. cog. c. ſuper literis. de reſcrip. c. ſuper eo. de elect. Et ſic dicit Alexander. Cum ſuper eſt pro de ⁊c. Quandoqꝫ ſuper ponitur pro ꝓpter: vt not. in dictis iuribus.

¶ Superindictuꝫ ſm̄ Plac. eſt qđ ꝓpter fertilitatē indiciẗ: vel neceſſitatē pub. extra ordinē. non per luſtra. Indictio autē vel indictū qđ per luſtra indiciẗ: vt no. Bal. in. l. fi. C. ſine cen. vel reli.

¶ Superindictū eſt munus extraordinarium qđ propter neceſſitatē belli indicitur: vt declarat glo. ⁊ Bar. in rubri. C. de ſuperindicto. lib. x.

¶ Superexactores dicunẗ qui vltra ꝙ debetur: noīe tributi exigunt: et tales tenētur in duplū: et ꝓpter cōſuetudinem capitaliter puniuntur. l. ſ. C. de ſuperexac. ⁊ debet reſtitui protinus ei a quo exactū eſt. de quo in. l. ſi bene. ff. de vſur. ⁊ in. l. fi. ff. quod met. cau.

¶ Superlatiuus aliqn̄ poniẗ pro poſitiuo. inſti. loc. §. vlt. Aliqn̄ reſoluitur in poſitiuū. l. cū pater. §. rogo. ff. de leg. ij. et de tu. ⁊ cura. da. ab his. l. diuus. ⁊ in aut. de mona. §. fi. ⁊ no. viij. q. v. licet.

¶ Supſedere đr q voluntate differt. no. l. fi. C. depoſi. ⁊. l. lucius. in ꝓn. ff. ad muni.

¶ Supra id eſt preter. ff. locat. l. ex conducto. §. ſed ſi iabeo. Aliquando id eſt vltra. in autenti. de nupt. §. illud

Ayuntamiento de Madrid

noꝗ. Aliq̄n referł ad modicum tp̄s.
ſ.ex q̄.cau.maio.l.ab hoſtibus.§.ſed
ꝑ ſimpliciter. Aliq̄n ſtat in ꝓpria ſi-
gnificatiōe: vt cum dicitur porticus
mea eſt ſupra tuam.ff.ad.l.aquil.l.ſ.§.
quomodo. Item an hec dictio inclu-
dat vel excludat.no.per Jaco.de are.
⁊ Bar.ff.de do.p̄leg.l.cum ita.
Supremus eſt quem nemo ſequił.l.ꝓ
ximus.ff.de verb.ſigni.⁊.l.duobus.ff.
de vulg.ſub. aliq̄n ad eū qui ſolus eſt
refertur.l.in vulgari.ff.de verb.ſigni.
de bo.poſſ.ſm tab.l.ſ.ij.reſponſo.ff.de
rebus du.l.qui duos.
Supinum h₃ duos caſus tm̄: accuſa-
tiuū ⁊ ablatiuū.in ablatiuo ſignificat
terminū a quo vt minor natu: vt in.l.
iiij.§.minorē.ff.de mino.nam tp̄s le-
gis cōputatur tempore natiuitatis vt
a termino a quo: ſed in accuſatiuo ſi-
gnificat terminū ad quē. Rō: q₂ volū-
tas defuncti.ſ.ei obtēperari: eſt termi-
nus ad quē. Et nec iſto caſu nec p̄ce-
denti ſignificat cōditionē: q₂ nihil qđ
ſuſpēdi poſſit: ſubeſt. Supinū ergo in
vtroq₃ caſu.ſ.accuſatiuo ⁊ ablatiuo
ſumptū: de ſe ſolo nō importat cōdi-
tionē niſi addał ei verbū: vel partici-
pium futuri tp̄is: vt vēturus vel itu-
rus: tūc em̄ ex adiuncto qđ ꝯtinet euē-
tū conditionē₃ ſignificabit: ſed nō ex
ſuo ꝓprio ſignificato: quo tm̄ ſignifi-
cat terminum a quo vel ad quem.
¶ Superficiales edes ſunt q̄ in ſolo con
ducto: vel empto ſunt poſite: quarū₃
propinquitas ſeu proprietas ciuili et
naturali iure eius eſt cuius eſt ſolum:
vt.ff.de ſuperficie.l.ij. vel edificia ſup
ſoli faciem facta: puta quia dominus
ſoli ex locatione conceſſit ſuper ſolu₃
ſuum edificia fieri.
¶ Superficies de ſuperficia.in rē actio.
Require.s.de actionibus.
¶ Superficies ⁊ emi ⁊ locari poteſt.l.ſ.§.
iiij.ff.de ſupeficie.
¶ Supellex eſt domeſticū patrisfamilias
inſtrm̄ in quo ꝯtinenł menſe: ſcyphi:
trapezophora: ſubſellia: culcitre: tora
lia: vaſa aquaria: pelues: aquiminaria:
candelabra: vaſa enea vulgaria.i. ad
certū officiū attributa: ⁊ cetera inſtru-
menta domus: vt ſcribit Paul. Dicił
autem ſupellex (vt Labeo ait) q₂ hi q̄
in legationē mittebanł: ſecum ſupelle
ctiles deportabant.vt in.l.labeo.ff.de
ſup.leg. Que aūt cōprehendunł ſub
vocabulo ſupellectilis determinat
Bal.in.l.legatis.C.de legatis.
¶ Supplicarij dicunł qui ob aliqđ deli-
ctū enorme in publicū deuoluunł era
riū: q̄ deuolutio đr bonoꝝ publicatio.
¶ Supplicatio eſt petitio venie prioris
erroris: vel eſt q̄dā benignitatis ipſi⁹
ſapioris imploratio. Et ponunł tres
drīe inter ſupplicationē ⁊ appellatio-
nē: vt in gl.iiij.c.ex lr̄is.de in inte.reſt.
Et ſumił ſupplicatio ſtricte ꝓ ea que
porrigił aduerſus ſniam q̄ petił reuo-
cari: q̄uis al's capiał large ꝓ qual₃ p̄-
cū portectione. Et ponit Aut. quar-
tā drīam: q₂ nō l₃ tertio appellare: ſed
bn̄ l₃ tertio ſupplicare. quā drīam Jo.
an.(quē ſequił Bar.) reprobat dicēs
Butr. erraſſe: q₂ ſi intelligitur ꝙ poſt
duas ſupplicationes tertia admittił:
tūc eſt ꝯ caſu₃.l.ſi aduerſus.C.de pre.
impe.of. Si ſcđo itelligił ꝙ poſt duas
ſnias latas in cā appellationis liceat
poſtea loco tertie ſnie facere ſupplica
tionē. itē falſum eſt: q₂ q̄n nō l₃ tertia
vice appellare: nec licebit ſupplicare.
Alia differentia. Licet in appellatiōe
a ſnia diffinitiua: (ſec⁹ tn̄ i interlocu-
toria) non ſit neceſſe exprimi cām ali-
quā: tn̄ in ſupplicatiōe neceſſario ap-
ponił cā ſaltem colorata: al's ſuperior
non d₃ admittere ſupplicationē. Ite₃
differunt: q₂ ſolus princeps ſuperior
concedere h₃ ſupplicationem ſed ap
pellatio etiam fit ab inferiori.
¶ Surreptio eſt repētina ⁊ feſtina alicu
ius falſitatis ſuggeſtio. Et đra ſub et
repo. de hoc no.in.c.ſup lr̄is.de reſcr.
¶ Suſpēſio: excōicatio: ⁊ exiliū differūt:
q₂ pōt ſuſpenſus ſine peccato cōicare
alijs hoibus: ⁊ alij ſibi: ſecus in excom
municatione ⁊ exilio q̄ tn̄ differunt in
ter ſe: q₂ excōicatus poteſt manere in
ciuitate: l₃ priueł hoim communione.
Sed in exilium miſſus repellił tā a ci-
uitate q̄₃ a cōione hoim: vt ſuſpenſus
celebrans ꝑpetuo deponi d₃.c. cleri-

Ayuntamiento de Madrid

corum.de vi.⁊ ho.cle.⁊.c.clerici.⁊.c.la tores.de cle.excom.miniſt.

Suſpēſum dr̄ id qđ excedit domos vel vltra eas extendit: qđ ſi ceciderit ⁊ ali cui nocuerit vel dānū intulerit in via publica eunti: tenebit dn̄s domus il lius de qua damnū illatū eſt: vt.ff. de his qui deiec. vel effu. per totum.

Suſpectus dr̄ qui non ex fide admini ſtrat/ vt inſti.de ſuſpe.tu.§.ſuſpect⁹.

Suus quis dicat cū dr̄ q̄s proſequi in iniuriam ſuoꝝ: vide in.c. decetero.de teſta.⁊ in.l.ſi femina.C.ad tur. nam dr̄ ille q̄ etiā admittit ad ſucceſſionē ab inteſt. ſiue iure agnatiōis. ſiue cogna tionis. de quo in.l.negāda. C.q̄ accu. nō poſ.canonizata.iij.q.xj.c.negāda. Bal.⁊ moder. dicūt illū eſſe ſuum ꝓ quo pōt quis agere ſine mādato cum ſola cautiōe de rato: vt ſunt oēs agna ti: cognati: filij: liberti: patroni ⁊c. con tra quos nō pōt quis cōpelli teſtifica ri in cā criminali: vt no.in.c.decetero. ꝑ alle. Itē aliter capit cū q̄s dr̄ eſſe ſu⁹: i. ſue mentis: vel apud ſe vt in.l.fulci nius.§.adeo aūt latitatio.ff.q̄. ex cau. in poſ.ea. Et eſt ibi pulcher modus lo quēdi q̄ furioſus: ebri⁹: dormiēs: pu pillus ⁊c. dicit nō eē ſuus: nec patit vē ditionē alias vēdicationē de qua ibi. Nā nō ſe occultat q̄ ſu⁹ nō eſt: vt i.§. preal. Item ſuū eſt verbū ambiguum. Jō dicēs ſuū nō eſſe adijcere dʒ neq; ſibi cōe.ff.de ver.ſig. ſi pupillus. in fi. ⁊c.⁊ qđ cōmune eſt nūcū dici poteſt: vt l. ſerui electio.§.adeo.ff.de leg.j.

De T ante A.

Tabardum eſt genus veſti menti.cle.ſi.ver.ſed ⁊ tales. de vita ⁊ ho.cle.

Tabe.i.putredine.C.de cu ſto.reo.l.j.

Tabellarius ſiue tabellio eſt publica perſona ſacro aſtricta i ciuitate vt ra tiones ⁊ acta in formā publicam redi gat a principe ad hoc officiū deputa tus ⁊ confirmatus: vel ſic. Eſt pſona publica habens officiū ſcribendi in ſtrumēta ſup ꝯctib⁹ vel alijs rebus ad

faciendā fidē ſup eiſdē: ⁊ tabelliona
officiū p beneficij ſubtractionē ap
latione poſtpoſita iterdici dʒ cleri
in ſacris ordinib⁹ conſtitutis.c.ſic
extra ne cler.vel mo. Et dat ibi gl. r
nem: q2 genus negotiationis eſt: ⁊
naliter tenet glo. q̄ in cauſa eccl'iaſ
ca vel ſpūali pōt exercere offm̄: vt in
qm̄.de pba.⁊.xxvij.q.ij. multoꝝ. Ite
tabellio dʒ eſſe req̄ſitus ⁊ rogat⁹: vt
Spec.de inſtru.edi.§.ij.ver.ſed po
⁊.§.iij.in.j.col. vt eſt glo.in verſi.req
ſitus.in cle.romana.de iureiur. Ite
tabellio compellit conficere inſtru
ta ſi rogetur. Sed pone. mādato ſu
rioris nō vult cōficere. quid erit? R
ſpōdet q̄ priuat officio tabelliona
ſm Bal.in.l.ꝓuidendū.C.de poſt
Et eſt rō: q2 eſt ſeruus publicus: h
tn̄ limitat niſi vna cū offō notariat
habeat aliud offm̄ annexum: ⁊ illud
quinquēniū exercuerit: tunc em̄ in
tus cogi nō pōt. Caſus eſt vnic⁹ ⁊ ſi
gularis vt ibi no. Ang.in.l.j.C.de ta
lib.x. Sed queritur vtrū tabellio q
cunq; vult poſſit renūtiare officio t
bellionatus? Rn̄detur qđ non: rat
q2 nemo pōt renuntiare ſuo offō: n
in manu ſuperioris cōcedentis.l.leg
tis.ff.de off.preſi.c.admonet.de ren
⁊.c. q̄ in dubijs.e.tit. Bald.ad hoc
ducit.l.filijs.ff.de fur. Item querit a
tabellioni cū ipſe rogatus fuit ſolut
de mercede cōfectionis inſtri: debe
iterū ſolui qn̄ pars velit habere cop
inſtrumenti? Rn̄detur q̄ ſic. gloſ.
no.l.fi.§.exemplaria.C.de ꝑn.agen.
re.lib.xij. qđ eſt menti tenēdū. ſm
de ro. q2 quotidianū. Cetera q̄ plu
vide.ſ.de.J.⁊.N.⁊ quot pſonis eq
ualeat tabellio in fide ſcriptis ad h
da eſt gloſſ.in verbo duos viros.in.
qm̄ contra falſam.de proba. Et not.
ſacerdos nō debeat exercere officiu
tabellionatus.c.ſicut te.prealleg. tn̄
conficit valet ſm Bar.in.l.vniuerſis
C.de eden. Sed pone: ſacerdos ſcri
bit legatum ſiue eccleſie vt tabellio: a
talis ſcriptura valeat ⁊ ꝓbet? Reſpo
detur q̄ ſic.c.cū inter nos.de reiu. vb
determinat Jo.an. ⁊ probatur: q2 po

Ayuntamiento de Madrid

eſt eſſe teſtis.c.raynutius.de teſta.nõ
obſtan.ꝙ pater nõ poteſt conficere in
ſtrumentũ pro filio:vt eſt gl.ſing.in.l.
impuberes.§.j.ff.de fal.quia non eſt
eadem ratio in parte ⁊ ſacerdote.Jtez
punit tabellio qui accipit aliq̇d etiam
ſponte ſoluente vltra proprium ſala
rium ſecundũ Bal.in aut.ſed hodie.
C.de epi.⁊ cleri. Jtem ſcribens falſum
inſtrumentum immunitatis debet pu
niri pena ignis.caſus in.l.j.C.de mu.
conceſ.lib.x.Et ſcribens illicitum in
ſtrumentum perdit manũ.c. imperia
lem.§.ſcriba.de probi.alie.per Federi
cum. Jtem ſcribẽs inſtrumentũ vſu
rarium eſt periurus:⁊ non poteſt am
plius cõficere:⁊ poteſt ꝓnuntiari in
famis ſecũdum Hoſt.in ſum.de vſur.
in fi.§.fi.ver.q̇d de notario.⁊ Arch.de
hoc.xxxviij.diſt.c.ſicut.

Tabularij etiam ſm Accur. ſunt q̇ fa
ciẽdis publicis inſtrumentis publice
preſunt in ſingulis ciuitatibus.Req̇.
ſ.ẽ.ſcribere.⁊.xxxvj.q.iij.§.poteſt.ad
fi.⁊.C.de tabu.lib.x.

Tabernarius dr̄ qui tabernam exercet
vinum vendens:qui ⁊ taberne inſti
tor dicitur.ff.de exerci.act.l.j.

Taberna generaliter dicitur omne edi
ficium vtile ad habitandum.l.taber
ne.ff.de verbo.ſigni.non ſumpta abu
ſione vocabuli per etymologiam.l.ij.
§.appellata.ff.de reb.credi.ſicut etiaꝫ
ſumitur in.l.heres abſens.ff.de iud.et
l.tabernam.ff.de fundo inſtr. Stricte
tñ dicitur domus in qua vinum vẽdi
tur.l.palam.in prin.ff.de tribu.ac. Ali
qñ taberna:id eſt ſtatio:⁊ tunc impro
prie.l.ij.C.de eṗis ⁊ cleri. Differentia
eſt inter tabernam ⁊ cauponam:q: ta
berna eſt locus in quo paratum eſt vi
num vendi:lꝫ non vendatur ; caupo
na vero vbi venditur.

Tabernaculum dr̄ a taberna.l.taber
ne.ff.de verbo.ſigni.iuncta.l.deinde.
no.in.l.palam.ff.de ritu nup.aliqñ eſt
domus deo dicata.c.j.⁊ ibi Archi.ex
tra de ſenten.⁊ re iudic.Aliqñ dr̄ habi
taculum militare.not.per eundẽ Ar
chi.in.c.⁊ hoc.xxj.q.j.

Tabule teſtamẽti inde vocate ſunt q:
ante chartarum vſum in tabulis tam
teſtamẽta ꝙ̄ epiſtole ſcribebanť qua
rum partitores tabularij vocabantur
ſm Jſid.lib.v.Et tabule teſtamenti ꝓ
prie ſunt teſtamentum editum in ſcri
ptis ſignatum ⁊ perfectum. Sed abu
ſiue etiam illa teſtamenta tabulas ap
pellamus que falſa ſunt ⁊ illicita : ſm
Azo.in ſum.C.de tabu.exhi.

¶ Taciturnitas eſt qñq; habenda ꝓ cõ
feſſione.Etiã qñq; tacitũ habeť ꝓ ex
preſſo.ff.ſi cer.pet.l.cum quid.⁊.c.gra
tum.de offi.deleg.

¶ Tacens verũ ita incurrit crimen falſi
ſicut ſi falſum diceret.c.j.de cri.falſi.l.
q̇ teſtamentum.ff.de falſis.

¶ Tacere: hoc verbum de ſe nec ſignifi
cat cõſenſum:nec diſſenſum:ſed tenet
mediũ.Unde nota:eſt dare cõſenſum
diſſenſum ⁊ medium qđ nõ eſt conſen
ſus nec diſſenſus.vel aliter. Nam ha
bemus velle ⁊ nolle:⁊ mediũ quod nõ
eſt velle nec nolle:nam velle eſt conſen
tire:nolle eſt diſſentire ſiue reſiſtere ꝑ
motuꝫ animi:vnde in vtriſq;:ſcꝫ vel
le et nolle eſt motus animi ad hoc qđ
vult vel nõ vult.i.reſiſtit. Sed nõ vel
le ſiue non nolle eſt cũ null9 eſt motus
animi ad vnũ vel ad aliud pro vel con
tra.facit.l.j.in.§.ſcientiam.ff.de tribu.
act.vbi dicit Ulpi.Sciẽtiã hic eã acci
pim9 que habet volũtatẽ: ſed (vt ego
puto) nõ volũtatẽ:ſed patientiã. Nõ
eñ velle debet dominus:ſed non nol
le:ſi igitur ſcierit ⁊ nõ ꝓteſtatur ⁊ nõ
ꝯtradicit tenetur tributoria actiõe: ſi
vero diſſentit nõ tenetur illa actione:
tenetur aũt ſi conſentit:aut ſi non cõ
ſentit ſi tamẽ non diſſentit:vt ibi dici
tur. Sequitur ergo ꝙ tacere de ſe nec
ꝯſenſum nec diſſenſuꝫ ſignificat. Qñ
q; autem ſic:quando aliunde ſumpto
quouis ꝓbabili medio concluditur
tacentẽ cõſentire vel diſſentire: verbi
gratia.facta locatiõe ṗdij ruſtici vſq;
in annum:ſi finito anno tacente loca
tore conductor remanet in fundo:cõ
cluditur rem conduxiſſe pro alio an
no:⁊ ſi prima locatio erat ad mai9 tẽ
pus:puta quinquẽniũ:ſecunda videť
facta tm̃ ꝓ illo anno.Jn predijs etiam

Ayuntamiento de Madrid

vrbanis videtur facta noua locatio: ſ; aliter ꝙ in ruſticis: q2 tantũ pro tẽpo-re quo ibi habitat: niſi prima locatio eſſet facta in ſcriptis: q2 tunc ſcđa non videt fieri: eo ꝙ nulla ſcriptura inter-uenit: que videt requiri ſicut in. ſ. l. itẽ queritur. §. fi. ff. de loca. ⁊ ↄduc. Patet ergo ex hoc ꝙ tacẽs habet ꝑ ↄſentien-te. Ratio ſumit ex ſciẽtia ⁊ patiẽtia in-habitationis. Sed ibi: facta locatiõe ad annum: ſi in fine ãni locator efficit furioſus: ⁊ eo exiſtẽte furioſo anno fi-nito cõductor remanet: dicit tex. ꝙ cõ-ductio non renouat. Et ſic tacere nõ ſignificat conſenſum. l. cũ ad certa. ff. locati. quia nõ poteſt ↄcludi in furio-ſo conſenſus. certum eſt em̃ ꝙ non h; conſenſum ſaltẽ validũ ad diſponen-dum: minus ex patientia ſua cõcludi tur. Et l; ex parte cõductoris remanẽ-tis bene concludat cõſenſus: non tñ ſufficit ad cõtractũ: niſi concurrente conſenſu prioris locatoris: qui nõ cur-rit ꝓpter fauorẽ. Item pater pro dote dotalia noĩe filie põt agere ſi filia non diſſentit. Et ſi filia eſt furioſa: põt age-re: q2 tũc nõ diſſentit: l; etiam non cõ-ſentiat. l. ij. §. volũtate. ff. ſol. ma. Nec ob. tex. ibi dicens ꝙ creditur conſenti-re: q2 debet itelligi ꝙ veriſimile eſt ꝙ conſentiret ſi furioſa non eſſet: vel cẽ-ſetur cõſentire quo ad effectũ: q2 quo ad materiam illius. §. idem eſt effect9 filiam non diſſentire: ⁊ eã conſentire: cũ vtroq; caſu pater agere poſſit: licet quo ad rei veritatem non conſentiat nec diſſentiat. Item res animo furan-di ſurripitur tacenti: ⁊ pone abſenti. hoc tacere non ſignificat conſenſum nec diſſenſum: q2 nihil mouet animũ ad cõſenſum vł diſſenſu;: ⁊ tñ hoc nõ impedit furtum committi: l; furtũ di-catur contrectatio rei aliene domino inuito. ſed ſubaudi: vel nõ volenti. pa-tet: q2 furioſo dñio fieri põt furtum: l; vere inuitus nõ ſit: ſed vere nõ volẽs eſt. Nec ob. §. vetare. i. l. qui vas. ff. de fur. vbi dicitur. Vetare dicitur q̄ non cõſentit. vt. s̃. de filia furioſa: q2 veta-re videtur quo ad effectũ. vel dicitur ꝙ re vera diſſentit diſſenſu generali q̄

quilibet vult res ſuas retinere et n[...] ſurripi: ⁊ diſſentit ſibi eas auferri. [...] iſte diſſenſus qui ſemel fuit in anim[...] ſemper videtur perſeuerare. Et erg[...] abſens: dormiẽs: ignorãs: furioſ9 d[...] ſentire videt diſſenſu gñali: ⁊ venie[...] te caſu particulari habetur pro part[...] culariter diſſentiente. ⁊ ſic in furto n[...] ceſſario non requiritur voluntas v[...] diſſenſus: ſed ſufficit nõ conſenſus: [...] patet in ſemper furioſo ⁊ in infante [...] nunꝙ̃ habuerunt motũ animi in di[...] ſenſum. Item ſi frater vnus rem com-munem cum alio fratre ſuo ipſo ꝓſe[n]-te ⁊ tacente donat vxori ſue ſc; dona[n]-tis: alter frater tacens videtur conſe[n]-tire: ⁊ ſic valet donatio pro parte ill[ius] tacentis: ⁊ non pro parte donantis: [...] inter virum et vxorem eſt: vt in. l. ſi ſ[...] uus communis. ff. de dona. inter vi[rum] et vxo. Item ſi ſciente creditore ⁊ ta[cen]-te debitore vendit pignus: nõ ideo [vi]-detur creditor pignus remittere. l. ſ[...] cut. §. non videtur. ff. qui. mo. pig. v[el] hypo. ſol. q2 ex illo actu nõ poteſt in-ferri conſenſus creditoris in iure pi-gnoris: nec ex illo actu ius creditori[s] ledit. Idem ſi vẽdis fundũ in quo h[a]-beo ius ſeruitutis: paritate rationi[s].

¶ Tacite intellectum diuerſimode cap[i]-tur in iure: ſcilicet per modum diſpo[ſi]-tionis conditionis: vel aliter: prout [...] diuerſificatione ſignificat vel clauſu-la concluditur: verbi gratia. in contra-ctu ſocietatis facta cõuẽtione ꝙ v[nus] ſociorũ habeat duas partes lucri: in-telligitur etiam tacite ꝙ habeat dua[s] partes damni. Et hoc tacite intelle-ctum capitur per modum diſpoſitio-nis ſeu conuẽtionis: vt in. §. illud. in-ſtitu. de ſocie. Et ſumitur ſignificatu; ex equali mente paciſcentium in tac[i]-to expreſſo. Item ibi cõcedendo aque-hauſtum: intelligitur cõcedi iter ad il-lum. Et hoc tacite intellectũ ſumitur etiam per modum diſpoſitionis: ſed non principaliter ſed acceſſorie ſeu cõ-ſecutiue: vt in. l. iij. ff. de ſerui. vrb. pre. Ratio: q2 in itinere nulla eſt vtilitas niſi inquantũ deſeruit ad aq̃ hauſtũ. Item ibi: ꝓmitto partum filie. vel fru-

Ayuntamiento de Madrid

etum fundi: intelligitur ſi naſcant.l. interdum.ff.de verb.obliga.quia niſi naſcant: nihil eſt in legato vel conuentione: ſic vtilitas eſſe nō poteſt. Item ibi debitū ſub ꝯditiōe acceptū ſimpliciter intelligit tacite: ſi conditio debiti extiterit quo ad defectū acceptilatiōis nō quo ad diſpoſitionē: vt.l.ſub cōditione.ff.de accep. Itē ibi promitto tibi.x.intelligit ſi petieris: nō ꝑ modum conditionis: ſed per modū admonitionis ⁊ interpellatiōis: vt ante nō ſim in mora: poſtea ſic.l.ſi cū petieris.ff.de verb.obl.iuncta.l.mora.ff.de vſur. Ratio: qꝛ debitor nō eſt in mora retinēdo debitū volēte creditore: ſ3 eo inuito qñ fit interpellatio. Itē ⁊ ibi patronus operas ſtipulat a liberto ſimpliciter: intelligit cū fuerint indicte: q̄ adiectio requiritur in operis: ſicut in alia ſtipulatione intelligitur cū petieris: ⁊ eſt ratio: qꝛ patronus ſtipulatur operas ad vtilitatem ſuam.

¶ Tacite ineſſe multipliciter contingit vbi gratia: ꝯuenio cū depoſitario ꝓpter amiſſionē rei depoſite: ne agā cōtra ipm. In iſta cōuentiōe tacite ineſt vel continetur remiſſio: quia ſi ꝑ dolum perdidit agere nō poſſunt depoſiti: ſed pone: facio cōuentionem ꝙ nō agam de dolo: dicit tex. ꝙ nō valet cōuētio. Et ſic valet tacita remiſſio: ⁊ expreſſa non.l.ſi vnus.§.illud.ff.de pac. Et ſic expreſſio eorū que tacite inſunt nihil ibi operatur. Ratio: qꝛ expreſſum aliter ſignificat: qꝛ in primo caſu ſignificatur remiſſio doli: non ſimpliciter: ſed prout cōtinet in obligatiōe ſiue actiōe depoſiti. Ideo pro dolo nō pōt agi actiōe depoſiti: ſ3 alia actione: ſcilicet rei vēdicatione: quia dolo deſijt poſſidere vel actiōe de dolo. S3 in ſcđo caſu dolus ſimpliciter remittitur: ⁊ ſic ſi cōuentio teneret: non poſſet pro dolo agi aliqua actiōe. ⁊ ſic remaneret impunitus: ⁊ ideo non tenet cōuētio: qꝛ daretur occaſio delinquēdi: vt.l.cōuenire.ff.de pact.do. Itē ibi cōcedo rem ꝑcario ſimpl'r.tacite itelligit ꝙ durat donec voluero ſiue reuocauero.l.j.ff.de ꝑcario. Etiam morte mea nō finit.l.iiij.ff.locati. qꝛ in ꝑcario ſimpliciter cōceſſo intelligit volūtas: ſc3 qđ per volūtatē cōtrariam ſiue reuocationē nō perſeueret: ⁊ ꝙ perſeueret donec reuocet: ſed morte nō reuocatur: igitur perſeuerat. Sed qñ cōceditur q̄diu cōcedens voluerit: tūc ſignificat quod durat q̄diu volūtas adeſt. S3 morte q̄s deſinit velle: ideo tunc finit precarium. Item ibi: iudex cōdemnat quem pena capitis ſiue deportationis: ad quē tacite ſequit pena ademptionis bonorum. Pone: cōdemnatus appellat: pēdente appellatione moritur. ipſa pena ꝑncipalis tollitur: ⁊ etiā acceſſoria.ſ.adēptionis bonorū. Tunc morte illius pena principalis: ſc3 deportationis tollit: etiā acceſſoria: ſc3 adēptio bonoꝝ: vt in.l.iij.C.ſi pen.ap.mors interue. Rō: qꝛ tacitū intelligit acceſſorie cōſecutiue: modo ſublato principali expreſſo: aufertur ⁊ acceſſoriū. Sed dū duo exprimūtur: q̄ ambo ꝑncipalia ſunt: ⁊ ad ſublationem vnius nō aufertur aliud: ſicut dū pena iponit in duobꝰ factis vtrūq3 eſt eque ꝑncipale. Alij dicūt ꝙ etiā in iſto caſu pena ademptiōis tollatur: qꝛ expreſſio (vt dicis) nō fit niſi ad maiorem declarationem. Etiā pene in dubio ſunt molliēde.de peni.diſt.j.§.pene.l3 forte ſecꝰ in vſuris. Eſt tamen in arbitrio iudicis: cuiꝰ mens attēdi d3: quia ſm eius mentem vel arbitrium morte finitur vel nō. Itē ibi: lego alicui ſimpliciter intelligitur ꝑſenti die ⁊ ſic ex ꝑmo in preſenti die: tūc ſignificat quod verba ſonant ſc3 ꝙ preſens dies iſti legato apponitur: ⁊ hec exꝑſſio: ſi illud non eſſet: nihil operaretur aliud q̄ tacitum: nec aliud tacitū quā exꝑſſum. S3 ex clauſula poſtea appoſita: ſc3 legata quibꝰ dies nō eſt appoſitus volo ſolui annua bima trima die aliud ſignificatur in tacito: aliud i expreſſo: qꝛ ex tacito cui clauſula appoſita nō eſt vel dies ex clauſula ſecuta: debent annua bima ⁊c. In exꝑſſa vbi dies eſt appoſitus. dicēdo preſenti die ad ipm legatū ꝑdicta clauſula nō refertur: qꝛ iſti legato dies eſt appoſitꝰ.

Ayuntamiento de Madrid

Ubi aūt tacite intelligit᷑: non eſt appoſitus: licet idē operaret᷑ ſi aliud nō ſequeret᷑. Sed ſi dicat: legata q̄b⁹ apposui v̄bū pure: volo ſolui poſt annū: tūc operatur ꝙ legatū relictū pure: hoc verbo expreſſo: debeatur poſt annū. vel legatū ſimpliciter relictū debetur ſtatim: quia hec eſt mēs teſtatoris ſignificata ex verbis. Item ibi lego tibi pure: intelligit᷑ ſi volueris: hoc tñ nō facit legatū cōditionale: nec impedit tranſmiſſionem legati ſi legatari⁹ ante moritur: ⁊ tñ exprimēdo hoc in legato dicēdo: lego tibi pure ſi volueris legatum eſt cōditionale. l. ſi ita expreſſum. ff. de cōdi. ⁊ demon. Itē ibi filiū meū exheredo: intelligit᷑ tacite conditio ſi heres adierit. Sed pone ꝙ hec cōditio exprimatur. dicit tex: ꝙ exheredatio vitiat᷑. l. ſi q̄s. ff. de here. inſtit. Ratio ſm̄ docto. q̄ aliter intelligit᷑: ⁊ aliter exprimit᷑. Nā intelligit᷑ quo ad effectū: ſcꝫ vt exheredatio habeat effectū ſi heres adierit: nō aūt intelligit᷑ q̄d exheredatio ſit cōditionalis: ſꝫ q̄ñ exprimitur: tunc refertur ad diſpoſitionē: ⁊ ſic exheredatio eſt cōditionalis: ⁊ ideo vitiatur q̄ eſt actus qui nō recipit conditionē. per. c. act⁹ legitimi de reg. iur. lib. vi. Et eſt ratio diuerſitatis in legato: ⁊ in exheredatione: q̄ veriſimiliter nō videtur teſtatorē legatū velle facere cōditionale per exp̄ſſionem illi⁹ conditionis ſi heres adierit: ſi apponat᷑ illa: ſec⁹ in exheredatione quā teſtator videtur velle facere conditionalē dum apponit conditionem talem vt magis reſtringatur. Sed per appoſitionem cōditionis vitiatur lege poſitiua: ideo non valet cōditio: ergo expreſſa ad diſpoſitionē vitiat: ſed tacite intellecta ab effectu nō vitiat etiam q̄ñ apparet de mente exprimentis quod per expreſſionē vult aliud ſignificare ſcꝫ facere actum cōditionalem qui nō eſt conditionalis: ex tacito intellectu: tunc actus eſt conditionalis: q̄ exprimēs hoc vult. qui ad hoc conditionem exprimit: ⁊ ſic tunc legatum relictū ſi heres adierit: eſt conditionale: ⁊ veriſimile eſt ꝙ cōditio exprimatur: ſicut intelligitur ad maiorē declarationē: ⁊ ſic licet actus nō recipiat cōditionē: per illam tñ expreſſionē nō debet vitiari: q̄ ſolū q̄d tacite ineſt exprimit᷑: ⁊ lex poſitiua nō admittēs cōditionē videt᷑ intelligi de cōditiōe extranea: ⁊ nō de illa q̄ ineſt: que exprimitur ex abūdanti. Sic etiā exheredatio poteſt eſſe conditionalis q̄ñ teſtator ſic voluit: ſed q̄ nō recipit cōditionē: vitiat᷑ etiā acceptilatio erit ꝯditionalis ꝓpter volūtatē acceptū ferētis: ſed q̄ etiā nō recipit cōditionē: vitiat᷑. Et ita in his debet attendi mens diſponētis: ⁊ ſeruari q̄d vult ⁊ ꝓut vult: niſi vbi lex poſitiua hoc ipedit. Itē vbi iudex dat tutorē pupillo ſimpliciter: itelligit᷑ tacite ꝙ miniſtret ſi ſatiſdederit. Sed pono ꝙ iudex in dādo tutorē hoc exprimat: dicit tex. ꝙ valet datio: ⁊ eo modo itelligit᷑ quo exprimit᷑. l. mutuo. §. hāc aūt. ff. de tu. et hec lex facit ꝓ p̄dictis. Et eſt rō hui⁹ legis: q̄ veriſilr̄ exprimit᷑ ſicut intelligit᷑ in dubio. hoc iūcto ꝙ ſi faceret cōditionē: actus vitiaret᷑: q̄d nō eſt dicēdū i dubio: maxime i hoc caſu: ꝓpter piculū q̄d pupillo imineret ſi tutoris datio nō teneret. Itē ibi ꝓmitto. x. ſimplr̄: intelligit᷑ tacite ꝙ ſoluā cū petieris. dicit tex. ꝙ idē ſignificat: nec aliud operat᷑: vt. l. ſi cū petieris. ff. de v̄b. obl. q̄ etiā intelligit᷑ ſicut exprimit᷑: nec habet aliud ſignificatū ꝙ̄ expreſſum ex cōmuni modo intelligēdi. Sed ibi lego illi ſi capitoliū aſcēderit: hec cōditio tacite ꝯtinet᷑: ſi voluerit/ q̄ volens aſcēdit: ⁊ tñ exprimendo hāc cōditionē aliq̄d operatur: q̄ legatū vitiatur q̄d non vitiaretur tacite intellecta. l. nonnunq̄. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. Et eſt ratio: q̄ aliud ſignificat ꝯditio ſi aſcēderit: ⁊ ſi voluerit. nā legādo ſub conditione expreſſa ſi voluerit legatū ponit᷑ in ſua libera ⁊ mera volūtate: ideo vitiat᷑ ꝑ legē poſitiuā ſtatuētē ꝙ legatū nō poſſit poni in libera volūtate: ſec⁹ in illa ꝯditiōe ſi aſcēderit: q̄ ſi aſcēderit: ſiue libere volens: ſiue nō tñ cōditio impletur: ⁊ ſic de alijs exemplis.

¶ Tacitum proprie ⁊ vere dicitur quod

Ayuntamiento de Madrid

nullaten⁹ eſt expreſſuꝫ.ꝛ hoc iiure ni
hil ſignificat eo ꝙ nõ ẽ ſignificatũ ei⁹
nec apparet. Dicit͛ aũt in iure exꝑſſuꝫ
qð aliter ꝙ̃ verbis expreſſum eſt: nã in
ter modos ſignificãdi v̾bi obtinẽt ꝑn
cipatũ: ideo v̾bis expreſſuꝫ dicitur v̾e
expreſſum. Et qð dico v̾bis: ideꝫ dico
ſcriptis: qꝛ illa ꝯtinent v̾ba. Aliter aut
expreſſum ꝙ̃ verbis: dꝛ tacitũ: ad diffe
rẽtiã exꝑſſi v̾bis. Et hoc eſt tacitũ iu-
ris qð nõ eſt expreſſuꝫ verbis. v̾bi gra
tia. mutuo tui doliũ vini: nõ exprimit͛ ꝙ
reddat͛ vinũ eiuſdẽ bonitatꝭ: hoc tñ ta
cite intelligit͛. l. cũ q̇d. ff. ſi cer. pe. ꝛ ſu-
mitur rõ ex natura mutui: q̃ eſt ꝙ res
reddat͛ q̃ eadẽ in valore cũ mutuata eẽ
cẽſet͛: hoc ẽ ſi eſt eiuſdẽ nature ꝛ boni
tatis: hoc tacitũ intellectũ idẽ ſignifi-
cat ꝛ operatur ac ſi eſſet verbis expreſ
ſum. l. cum quid. preallega.

Taciturnitas nõ reſpõdẽtis habetur
pro ꝯfeſſiõe. l. de etate. §. q̇ tacuit. ꝛ. §.
nihil. ff. de iterroga. ac. gl. ꝛ Panoꝛ. in
c. qm̃. in. viij. col. de proba.

Taxare eſt idem quod eſtimare.

Tãꝙ̃ eſt nota ſimilitudinꝭ. c. ſolite. de
maio. et obe. Aliq̃n nota v̾itatis. c. ex
parte. de ſpõſa. De iſta dictiõe tãꝙ̃ vi
de i. l. ſi pater. §. qui duos. ff. de adop.

Talis id eſt ille. C. de ſum. tri. et fi. ca-
tholica. l. j.

De Tante E.

Theatrũ eſt loc⁹ in ciuitate cõis ꝛ pu-
blic⁹ ad ſpectacula: ꝛ dꝛ a theorãdo. i.
inſpiciẽdo: vt i foro vl̾ palatio ꝯmuni.
☞ Sicut in harena Veronẽſi. inſtitu. in
glo. de re. diui. v̾ſic. theatra.

Theatralis liberalitas eſt qð dari con
ſueuit ad ludum theatri. C. de pred. cu
ria. l. vlti. in glo.

Tegule ſunt lateres: differunt tñ: qꝛ te
gule dicunt͛ a tego: quaſi tegẽtes: ꝛ nõ
ſunt cocte: ſꝫ ligna ſub laterib⁹ poſita
ꝑ eoꝝ ſuſtẽtatiõe. Sed lateres fundã
tur ex lapidib⁹ ꝛ argilla ꝛ coquuntur.

Telũ nõ dꝛ tñ qð ab arcu mittit͛: ſꝫ ẽt
qð a manu: eo qð in longũ mittat͛. ergo
lapis: lignũ: ferrũ: noie teli cõtinent͛.
ſex. eſt inſt. de pub. iud. §. telum aũt. ſꝫ
Caiſi in interpretatione legis. xij. tab.

Telos grece tributũ dicit͛ latine. Inde
telonearij publicani dñr ꝛ tributoꝝ col
lectores ſeu exactores. Et etiã teloniũ
dicitur locus in quo tributũ exigitur.

Temeritas eſt cũ q̇d facim⁹ ꝓꝑa volũ
tate: ꝛ ſine ſupioꝛis autoꝛitate. ita dif-
finit Gemi. in. c. cũ q̇. §. inſuper. de pre
bẽ. li. vj. vbi ẽt dicit ꝙ temeritas eſt q̃ñ
q̇s facit actũ ſibi a iure ꝓhibitũ. ꝛ de
temeritate vide Bar. i. l. j. ff. ad turpil.

Templarij ſunt ꝑceptores vel cõmẽda
tarij ꝛ ꝑſone religioſe. vt cle. de reli. do
mi. ꝛ cle. cũ ex eo. de ſen. excõ. ꝑ Io. an.
in rub. ð reg. ꝛ. c. eccleſia ſancte marie.
de ꝯſti. tales deputant͛ ad adminiſtra
tionẽ eccleſiaſticã: ꝛ ſic poſſunt agere
ꝛ defendere iura eccleſie: vt cle. j. de re-
ſcri. Et poſſunt etiã eſſe ꝑſone icogni
te ꝛ de longinq̇s ꝑt b⁹. c. cũ deputati.
de iudi. ꝛ q̃ñq; eligũtur: et hñt eccle-
ſias parochiales: ꝛ ſic autoꝛitas dioce
ſani dꝫ iteruenire. facit. c. vnicũ. de ca
pel. mona. lib. vj. ꝛ not. in. d. cle. j. de re-
ſcrip. q̃ñq; non habent eccleſias paro
chiales: ꝛ ſui maioꝛes habẽt eos depu
tare ꝛ iñſtituere ꝑter ꝯſenſuꝫ dioceſani.
Et ſm̃ Innoc. in dignitate cõparant͛
inſtitoꝛibus. c. ꝙ quibuſdam. de fide-
iuſſo. qꝛ inſtant negotijs ſibi ꝯmiſſis.
vel etiã ꝯparãtur viſitatoꝛibus ſiue vi
carijs miſſis a ſuperioꝛib⁹ ad aliqua
officia exercenda. Et ſi queritur q̇s de
beat ꝑferri in agẽdo pro eccleſia: inter
templariũ vel ꝑceptoꝛẽ ꝛ deputatoꝛeꝫ
eius: ſic eſt diſtinguẽdũ: aut agitur de
ſubiectione eccleſie: ꝛ ſic ad maioꝛẽ ꝑ-
tinet defenſio: põt tñ iferioꝛ aſſiſtere
iudicio. c. expoſuit. de dil. vbi ꝑ Inno.
aut agit͛ de iurib⁹ ꝛ bonis eccleſie: et
hoc dupliciter. aut eccleſia ẽ ſubiecta
quo ad bonã ꝛ ad ꝑceptorem ipſi ſu-
perioꝛi qui ꝓ libito põt inferioꝛeꝫ re-
mouere: ꝛ ſic iterũ ſuperioꝛ ꝑferẽdus
eſt. aut nõ eſt ei ſubiecta quo ad prela-
tum: videlicet quia perpetuus eſt: nec
ad libitũ remouibilis. ꝛ ſic inferioꝛ in
agendo preferendus eſt maioꝛi: qꝛ cõ
moduꝫ ad ipſuꝫ principaliter ſpectat
argu. §. biduuꝫ. verſicu. palam aũt. ij.
queſt. vij. l. ij. §. in ꝓꝑia cauſa. ff. quã-

Ayuntamiento de Madrid

do app.fit.ꝛ hoc ſi iferioꝛ talis eſt ido neus ad defendēdū.aľs ſuperioꝛ agit c.licet.ꝛ.c.ex trāſmiſſa.de fo.cōpe.hoc notāt docto.i dicto.c.cū deputati.Et deſtruct9 fuit ille oꝛdo tēpoꝛe Clemē tis pape ſexti ad ꝓcurationē regis frā cie:ꝛ Clemēs ſic pꝛotulit ſententiā. Si nō per viā iuſtitie pōt deſtrui:deſtrua tur tamē per viam expediētie:ne ſcan dalizetur charus noſter fili9 rex fran cie. Hoc recitat Alber. in ſuo dic. in verbo templarij.

¶ Temporalia ſunt recipere cenſus:ha bere debitam curā colligendoꝛū fru ctuum:et ſimilia.ca.auaritie.de elect. in.vj.et ibi arcbidia.in verbo tempo ralibus.

¶ Tempus continuum eſt quod conti nue currit dieb9 feriatis et nō feriatis ſiue in p̄ſentia ſiue abſentia ſit copia iudicis:vel non.C.de p̄ſcrip.long.tē po.l.fin.

¶ Tempus vero vtile non currit diebus feriatis ꝛ abſentie:ꝛ dieb9 q̄bus nō eſt agēdi copia.Et iſtud eſt multiplex:ſcʒ cōtinuū ꝛ vtile quo ad ſui ꝑncipiū tā tum:nō quo ad ꝓgreſſuʒ ꝛc.vt in glo. cle. vnice.dei integ. reſti.vbi gl.remit tit.de ꝯceſ.pꝛeb.c.ij.ꝛ.c.qꝛ diuerſitatē. in fi.Unde tp̄s datur ad eligēdū vtile: qꝛ nō currit impeditis.ď elec.ne ꝓ de fectu.de hoc vide Hoſ.in ſum.de elec. §.hoc tempus.vbi concoꝛ.

¶ Tenoꝛ literarum eſt idem quod ſnīa li terarū.Require.s̄. Sentētia literaruʒ ſed tū tenoꝛē literarū dicim9 recte te noꝛeʒ,textus: q̄uis titellis ſcribaꝛ.vñ tenoꝛ diciꝛ ip̄a ſnīa literalis:licet rhe toꝛice plurima ſcribantur.

¶ Tepidarium eſt idem q̄d balneum : a tepoꝛe aque nomen trabens.

¶ Tergiuerſatoꝛ diciꝛ qui in vniuerſum ab actione recedit quaſi tergum ver tēs:vt in.c.vlt.de colluſione detegen. i gl.iiij.ꝛ ibi nota.Et differūt tergiuer ſatoꝛ ꝛ p̄uaricatoꝛ et calūniatoꝛ.vnde nota bonos verſus. Tergiuerſatoꝛ de ſiſtit:p̄uaricatoꝛ.Uerū occultat:pꝛo fert calumnia falſum.

¶ Tergiuerſati eſt itotū ab actiōe deſi ſtere:ꝛ doꝛſum vertere.ff.de aboli.ꝛ in glo.pꝛeal.in.c.vlti.de collu.detegē. Et hoc cū fit inoꝛdinate:nā ſit oꝛdinate eſt abſq3 vitio. p̄mo ſi in accuſatiōe ꝓ ceſſuʒ cognouit eſſe falſum:in quo ac cuſabat:ꝛ ſic pari cōſenſu ſe abſoluūt accuſatoꝛ ꝛ reus.,ſecundo ſi pꝛinceps ad quē pertinet cura boni communis quod per accuſationē intēditur:abo leuerit.

¶ Tergiuerſatio quandoq3 eſt verſutia vel calliditas qua quis inducit aliuʒ: vt deſiſtat ab eius inquiſitiōe:ꝛ ſic ca pitur in cap̄.vlt.in glo.pꝛealleg.Quan doq3 etiā eſt fruſtratio:deluſio vel,col ludium.

¶ Terminus diciꝛ finis vel limes diſtin guēs ꝯfinia agroꝛū.hinc Uergili9.xij. Eneid.Limes erat poſitus litē vt diſ cerneret agris.ꝛ cap̄.foꝛus.de verbo rum ſignifica.

¶ Terminus peremptoꝛius obtinere de bet tm̄ tempoꝛis quātū tria edicta:ni ſi aliud exigeret iuſtitia.vt in.c.dile cti.de dila.in glo.

¶ Terminos pꝛoximi aliquis tranſgredi q̄nq3 modis pōt. Primo cū parocbia nuʒ alteri9 ad ſepulturā admittit. Se cūdo cū alteri9 ſubditū excōicat vel in terdicit.Tertio cū alteri9 parocbianū ad p̄niāʒ recipit.Quarto cū fidei ꝯtra riū pꝛedicat.Quinto cū terminos pꝛo ceſſionum euellit.c.j.de ſepul.in glo.

¶ Territoꝛium eſt vniuerſitas agroꝛum iuxta (id eſt itra) fines cuiuſcūq3 ciui tatis:ab eo dictū q3 magiſtrat9 eiuſdē loci intra eos fines terrēdi id eſt amo nēdi vel ſubmonēdi ius bʒ.ff.de ver bo.ſigni.l.pupillus.§.territoꝛiuʒ.Ali bi ponitur pꝛo dioceſi.xvj.q̄.ij.cap̄.j. de conſti.cap̄.ij.li.vj.gloſ.in cle.ne ro mani.de elec.

¶ Teſſere frumentarie ſigna erant fru mētaria:quibus exbibitis frumētū a p̄ncipe dabatur populo Roma.ꝛ tho die quibuſdam in locis nummi plum bei vel erei:vl quid ſimile:quod ꝓ ſym bolo fit.Ex quo factuʒ eſt vt teſſera ꝓ iure percipiendi frumentuʒ ponatur. Uñ.ff.de iudi.l.ſed ꝛ ſi ſuſceperit.ita le giꝛ.Si libertis ſuis teſſeras frumenta rias emi voluerit.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Theſaur⁹ ꝓprie dicitur pecunia abſ-
condita ſub terra cuius nō eſt memo-
ria.l.theſaurus.ff.ad exhibē.ꝛ.l. itē la
beo.ff.famil'.erc.l.peñ.§.cum ita.ff.de
auro ꝛ argen.leg. Qñq improprie dr.
vt.ff.de acqui.poſ.l.peregre.in pmo.ꝛ
ff.ad exhib.l.theſaurus.

¶ Teſtes ſunt quos ante iudiciū quiſꝗ
ſibi placitat ꝛ allegat ne poſſit librum
aut diſſimulare aut ſubtrahere ſe. Uñ
etiā legati appellanť. Itē teſtis eſt rei
geſte ꝓbator. Sꝫ teſtis cogēd⁹ eſt qui
ad teſtimoniū faciēdum cogit. Dicūť
ergo teſtes qꝛ teſtimoniū adhibere ſo
lēt: ſicut ſignatores qui teſtm̄ ſignant
ſm Iſid.lib.vj. Item antiquit⁹ ſuper-
ſtites dicebanť eo ꝙ ſup ſtatu cauſe ꝑ
ferebanť: nunc parte nois ablata per
apheresim.teſtes dicunť ꝛ cōſideranť
cōditione: natura: ꝛ vita. vt in.c.fori⁹.
de verb.ſig.ad fi. Et eſt dignitas ferre
teſtimoniū.xxxij.q.v.ꝓceptū. Nā te-
ſtis falſus tribus eſt obnoxi⁹: deo mē
tiēdo: iudici decipiēdo: ꝛ demū inocē
ti quē falſo ledit teſtimonio.de cri.fal.
c.ſ. Et debēt teſtes ſecreto ꝛ ſigillatim
examinari vt no.de teſti.c.in noie dñi.
ꝛ.c.lꝫ vniuerſis. De ꝯrietate teſtiū eſt
gl.bona.iiij.q.iij.ſi teſtes.ver. ſi v̄o ex
his quidā. Teſtes etiā continenť ſub
nomine inſtrumētorū.c. peruenit.de
teſtib⁹ cog. Et teſtis familiaris nō ad
mittiť.c.in lr̄is.de teſt. Et qualiter te-
ſtis examineť.vide.c.ꝯſtitut⁹.de fide-
iuſſo. Nec teſtis propter hoc eſt infa-
mis: cui⁹ teſtimoniū ꝓhibeť.vt i.l.lu-
ci⁹.ff.de his q̄ no.infa. Itē teſtis inui-
ti detenti teſtimoniū non valet.ff. qui
teſta.fa.poſ.l.qui teſtimoniū.§.vlti.et
gl.c. ſacris.ſuper verbo coactionem.
de his que vi metuſve cau.fiunt.

¶ Teſtis qui moroſe reſpōdet: ꝛ cū diffi-
cultate: ſuſpect⁹ habetur.c. pōderet.
l.diſ.traditur per Panor.in.c.cū cau-
ſam.col.vij.de teſtib⁹.p Feliſi.in proe.
Grego.in princi.

¶ Teſtamētū dr ideo ꝙ niſi teſtator mor
tuus fuerit: cōfirmari non pōt: nec ſci
ri quid in eo ſcriptuꝫ ſit: clauſum ꝛ ſi-
gnatum. Et eſt teſtamentū: qꝛ nō va-
let niſi poſt teſtatoris monumētū: ſm
Iſid.lib.v.ꝛ deſcribiť ſic. Teſtm̄ eſt vo
luntatis noſtre iuſta ſnia de eo qđ q̄s
poſt mortem ſuam fieri vult.ff.eo.ti.l.
ſ. Et addiť cū inſtitutiōe heredis.iſti.
de leg.§.aſi heredis. ꝛ hoc de vniuer-
ſo patrimonio: vt excludať ſingulare
relictū ꝛ codicillus. Et dr teſtm̄: quaſi
teſtatio mentis: vel vltimū elogiū: ſeu
vltima voluntas: alr̄s dictū: qua q̄s de
rebus ſuis diſponit legatario legata
aſſignando. Et diuiditur: qꝛ aliud eſt
teſtm̄ nuncupatiuū: qđ cōſiſtit in ſola
nūcupatiōe teſtatoris nō in ſolēnita-
te ſcripture: tñ ſeptē teſtes neceſſarij
ſunt: ꝛ heredū nominatio.inſti.e.ti.§.
fi. Aliud eſt in ſcriptis cōditū qđ ſimi
liter exigit numerum ſubſcriptiōes: ꝛ
ſignacula ſeptē teſtiū. Itē teſtamenti
aliā diuiſionē ponit Iſi.li.v.ſcꝫ teſtōꝝ
aliud iuris ciuilis: aliud iuris ꝓtorij.

¶ Teſtamentū iuris ciuilis eſt teſtamen-
tū ſeptē teſtiū ſigillo ſignatū: ſubſcri-
ptione firmatum: qđ apud ciues fit: et
inde dicitur ciuile.

¶ Teſtamentū iuris pretorij eſt ſeptem
teſtium ſignis ſignatum. Et dr ſic/ qꝛ
fit apud pretores: ſm Iſid.ibidem.

¶ Teſtamentū holographum eſt manu
autoris totū cōſcriptū ꝛ ſubſcriptum
vnde ꝛ nomē accepit ab holō.i.totū: ꝛ
graphos ſcriptura vel litera: quaſi to
ta litera ſm Iſido.

¶ Teſtamentū irritū eſt ſi ille q̄ teſtatus
eſt: capite diminut⁹ eſt: vel captiuita-
te detētus: aut ſi non rite vel cōtra le-
gem factum eſt ſm Iſido.

¶ Teſtamentū ruptū ideo vocatū eſt: qꝛ
naſcēte poſthumo nec exherēdato ne
ꝗ herede noiato: diſrumpiť ſm Iſid.

¶ Teſtm̄ ſurreptitiū eſt qđ in fraudē he-
redū ſeu legatarioꝝ ꝛ libertorū nō pa
lā ꝓlatū eſt. qđ ſi nō latet dict⁹ perſo
nis: nō ꝓinde ſuppreſſuꝫ videť. Erāt
autē olim tres alie ſpecies q̄ hodie in
vſu eſſe deſierūt. Quoddā erat pacifi
cū teſtm̄ ꝛ appellabatur calatiſcomi-
cus: a calos quod eſt bonū ꝛ comic⁹
pax: qꝛ in bona pace fiebat: vel a cala-
tis comitus: hoc eſt bonis cōuētibus.
a calos bonum: ꝛ comitia cōuētus vel
conuentiones ſapientium. Bone em̄

Ayuntamiento de Madrid

cõuentiones erant que in pace fiebãt:
nã fiebãt teſtamẽta dieb9 feriatis:pro
pter penuriã hominum:q2 aliĳs dieb9
non feriatis erant hoies diuerſis ne-
gotiis occupati:quare teſtes non po-
terant inueniri.vel dr̃ a calo.i.voco:q2
ꝑſonaꝝ vocatio fiebat. Aliud erat bel
licũ:qđ ꝓcinctũ dicebaᵗ:eo ꝙ tꝑe pre
lioꝝ cũ in preliũ exituri eſſent hoies:
in ꝓcinctu faciebant. Poſtea acceſſit
tertia ſpecies.ſ.teſtamẽtũ ꝑ es ꝛ librã:
qđ ꝑ mancipationem.i.imaginariam
quandã vẽditionẽ ſub quinq; teſtib9
agebaᵗ: ꝛ libripende.i.eſtimatore:q̇ li-
bripẽdebat.i.eſtimabat familiã.i.he-
reditatẽ.ꝛ ẽptore q̇ erat loco heredis:
ciuib9 romanis.i.liberis hoib9 ꝛ pu-
berib9 pñtib9. Prima duo illoꝝ teſta
mẽtoꝝ penit9 aboleuerũt. Tertiũ vo
partim remãſit in vſu:ſcꝫ quo ad nũe
rũ teſtiũ:vcꝫ ſeptenariũ. Erant enim
q̇nq; teſtes:libripens:ꝛ emptor. Et p̃-
dicta noia teſtamẽtorum ad ius ciuile
referebãtur: q2 ius ciuile inuenit illa.

¶ Teſtamẽtũ inofficioſum eſt qđ fruſtra
liberis exheredatis:ſine officio natu
ralis pietatis in extraneas ꝑſonas re-
dactũ eſt.ſm Iſi.lib.v. Itẽ teſtamentũ
ſic etiã dſcribiᵗ. Eſt diſpoſitio vniuer
ſalis directa in tp̃s mortis: ſolẽnizata
his q̇ ponit ꝛ reqrit lex ciuilis.vt in.l.
ſ.prea lle.verbi gratia.quis heredẽ in-
ſtituit vel legat ſub impoſſibili ꝯditio
ne.valet diſpoſitio: ꝛ reĳciᵗ impoſſibi
lis ꝯditio.l.obtinuit.ff.de ꝯd.ꝛ demõ.
ꝛ inſti.debere.inſti.§.ipoſſibilis.ꝛ ſu-
miᵗ ſignificatũ ex vltia voluntate qua
ꝯcludiᵗ teſtatorẽ voluiſſe deridere: et
ꝑ hoc illã conditionẽ per obliuionez:
vel alias nõ ex animo appoſuiſſe. ꝛ ex
magna ſolẽnitate teſtamẽti q̇ i ipo re-
quiriᵗ.ꝛ ſignificat ꝙ teſtator non vult
loq̇ fruſtratorie. Sed ꝙ ipoſſibilis cõ
ditio vitiet inſtitutionẽ filĳ.patet in.l.
fili9.ꝛ.l.ſi titius.ff.de cõdi.inſti.ꝛ.l.cũ
heres.§.ſ.ff.d ſtatu.li.hoc ſignificatũ
capiᵗ aliunde q̄ cõcludiᵗ vitiari. Imo
de cõi modo intelligendi idem eſt in
oĩni impoſſibili teſtamento ꝛ ꝯctu. q2
ſignificat deriſionẽ:ꝛ non eſſe animũ
diſponẽdi. Itẽ aliq̇s legat vina q̄ ſunt
in penu ſua etiaꝫ vaſa videᵗ legare.l.
nam qđ liquide.ff.de pe.leg.ꝛ ſumiᵗ ſi-
gnificatũ ex natura vini:qđ per ſe ſub
ſiſtere non põt ſine dolio vel vaſe: etiã
teſtamento:q2 diſponens ſolet eſſe li-
beralis:eo qđ plus bonis ſuis nõ indi
gebat.ſec9 ergo in ꝯctu ſi quis donet
vina que ſunt in penu ſua: non eñ ve
niunt vaſa:lꝫ venirent ſumpto ſignifi
cato ex cõi modo intelligẽdi ꝙ per ſe
vinũ eis ſubſiſtere non põt:nec cõmo
de ſolui:dũ tñ vaſa non ſint maioris
pretĳ. Itẽ qualiter vltima volũtas te-
ſtatoris eſt deãbulatoria: ꝛ an vltima
tñ ſit ſeruanda:nõ obſtãte iuramẽto
de nõ mutãdo primam.c.cũ marthe.
de celebratio.miſſa.de ſuc.ab inteſt.c.
vlti.ꝛ.xiiĳ.q.ĳ.c.vlti.nemo põt facere
quin leges habeant locũ in teſtamen
to ſuo. C.de teſta.l.teſtandi.ꝛ.ff.de leg.
ſ.nẽo põt.vbi tex.op.nõ obſtante aut.
de nup.§.diſpoſuit.vbi dr̃ ꝙ volũtas
teſtatoris habetur pro lege. ergo põt
derogari legi cõi:q2 intelligiᵗ dũ volũ
tas teſtatoris ſit vnita legibus:ꝛ facta
ſm eas:al's facta ꝯ eas nõ cenſeᵗ vice
legis. Ideo ſi dicit teſtator:nõ ſum pe
ritus:volo ergo vltimã volũtatẽ meã
valere:lꝫ non ſeruẽ ſolẽnitates iuris.
nõ valet diſpoſitio vt ſit teſtamentũ:
q̄uis valere poſſit iure codicilloꝝ. vt
in.d.l.teſtandi.vbi gl. Item nota ꝙ de
iure canonico in teſtamẽto vel relicto
ad pias cauſas ſufficiũt duo teſtes.c.
relatũ.de teſt.ſm Bar.ꝛ Bal.i.l.ſ.C.
de ſa.ſan.eccl. Ius ciuile ſeq̇tur ꝛ tenet
idẽ in pĳs cauſis in terris impĳ. Sed
in terris eccleſie nõ in pĳs cauſis ſuffi
ciũt duo teſtes cũ presbytero.c.cuꝫ eſ-
ſes.de teſta.nõ aũt i terris impio ſub-
iectis ſufficiũt tres:ſꝫ reqrũtur ſeptẽ.
ꝛ ſic nõ i pĳs cauſis leges nõ obſequũ
tur canonib9:ſꝫ teneņᵗ ad vnguẽ. Itẽ
ſtatutũ diſpõit ꝙ teſtamẽta nõ valeãt
niſi ſint iſinuata poteſtati vel officiali
ciuitatis intra.iiĳ.menſes a morte te-
ſtatoris.certe teſtator non põt hoc ſta
tutũ tollere:dicẽdo volo ꝙ teſtamẽtũ
meũ valeat:etiã ſi nõ inſinuetur intra
quadrimeſtre officiali. Ratio:q2 talis
iſinuatio ſtatuta eſt ad euitãdũ falſi-

Ayuntamiento de Madrid

tatem ⁊ ſciendũ veritatem, teſtamẽti. ſed teſtator nõ põt renũtiare legibus datis ad inquirendũ veritatẽ.facit.l. iubem⁹.C.de teſta.l.fi.C.de fideic.põt tñ teſtator tollere hypothecã ⁊ ne do miniũ tranſeat recta via: qꝛ ⁊ hoc introductũ eſt vt ſua volũtas celeriorẽ finẽ ſortiatꝰ: ⁊ ſic cõmodo ſuo priuato põt renũtiare. Jtẽ põt dare licentiam legatario intrandi poſſeſſionẽ ⁊ eã apprehendẽdi ꝓpria autoritate in legato: qꝛ ſilr hoc reſpicit cõmodũ priuatũ ꝙ requiratꝰ ordo iudiciari⁹ cui teſtator renũtiare põt: vt hec oĩa not.ff. de leg.ſ.l.nemo põt.p̃eal. Jtẽ nota de his qui teſtari nõ pñt: ⁊ q̇ prohibentꝰ a lege facere teſtm̃: ⁊ ſunt impuberes ſcʒ maſculus minor.xiiij.annis: ⁊ femina minor.xij.qꝛ non hñt animi iudicium. Jtem filiuſfa.non põt teſtari: ẽt ſi pater conſentiat: niſi de peculio caſtrenſi: vel q̄ſi caſtrẽſi.de q̇bus etiã p̃ter patris voluntatẽ teſtari põt: vt in c.lʒ.de ſepul.in.vj. Jtem furioſus ⁊ mẽte captus ꝙ̃diu talis eſt. Jtẽ ꝓdigus cui bonorum adminiſtratio eſt interdicta. Jtem mutus ⁊ ſurdus naturalr id eſt a natiuitate: ſed ſi accidẽtaliter eſt mutus ⁊ ſurdus: ⁊ ſcit lr̃as: poteſt ſuum ſcribere teſtm̃ ⁊ codicillos: ſed ſi eſt tm̃ ſurdus bene põt facere teſtamẽtum. Jtem dãnatus ad mortẽ.ſ.q̇ condẽnatus eſt vt efficiatꝰ ſeruus pene vt l.ſ.C.de her.inſtitu. Jtẽ qui dubitat de ſtatu ſuo.ſ.vtrũ ſit liber vel ſeru⁹: pr̃: an filiuſfa. Jtẽ qui dãnatus eſt pro crimine famoſo: ſicut eſt crimen ꝯ naturam/vel aliud crimen famoſum. Jteʒ monachus: ſeu canonicus regularis. Jtem qui cõmiſit crimẽ leſe maie. Jtẽ hereticus. Jtẽ cecus teſtari nõ poteſt niſi quadã adhibita ſolennitate ſpãli qꝛ vbi verſatur maius periculũ dʒ adhiberi maius conſiliũ. De teſtõ vero ceci q̃uo fiat: notatur in.l.hac conſultiſſima.C.qui teſta.fa.poſ.vbi hic modus receptus eſt.debent eñ̄ vocari ſeptem teſtes: ⁊ tabellarius: ⁊ cecus corã eis exprimit ſe velle teſtari ſine ſcriptis ⁊ dʒ exprimere noĩa: indicia ⁊ dignitates heredũ quos inſtituit: ne ſola nominũ commemoratio quicꝙ̃ ambiguitatis pariat: ⁊ dʒ legata deſignare: ⁊ hec omnia ſunt ſcribẽda a tabellario/tunc corã teſtibus: vel ſi eſſent ante ſcripta: corã teſtibus recitari debent: ⁊ cecus dʒ profiteri illud eſſe ſuũ teſtm̃: ⁊ ipſum eſſe diſpoſitũ ex animi ſui ſñia: ⁊ in fine dʒ vnuſquiſqꝫ teſtiũ ⁊ etiam tabellarius ſe ſubſcribere: ⁊ teſtiũ ⁊ tabellariũ ſignacula debẽt apponi. ꝙ ſi tabellarius inueniri non poterit: octauus teſtis dʒ adhiberi: vt per eũ capiat effectũ qđ per tabellariũ fieri debuit: ⁊ hoc teſtm̃ dr̃ nũcupatiuũ: lʒ multam ſimilitudinem habeat cum teſtõ in ſcriptis. ⁊ in quibus caſib⁹ eccleſiaſtica perſona de bonis ab eccleſia proceſſis poſſit teſtari: habes not. glo.in.c.preſenti.de offic.ordi.in v̾bo obſeruari.lib.vſ.vbi bona diſtinctio. Jtem an clerici poſſint cõdere teſtm̃.xij.q.iij.c.ſ.de teſta.⁊.c.qꝛ nos.⁊.c.relatum. Et an clericus vel monachus poſſit in teſtamento poni tutor.xxxvſ.di.peruenit.xxſ.q.iiij.cyprianus.xvſ.q.ſ.gñaliter. Jtẽ teſtm̃ rumpitꝰ natiõe poſthumi: qꝛ ſi moritꝰ viuo teſtatore teſtm̃ recõualeſcit: vt in.l.poſthum⁹.ff.de iniuſto rup.teſta.qđ eſt verũ ſi teſtator viuit ciuiliter ⁊ naturaliter: ſecus ſi naturaliter tm̃ viuat ⁊ mortuus ſit ciuiliter: tunc eñ̄ non conualeſcit. caſus eſt ſingularis in.l.q̇ vxorem.ff. de preci.impe.offe.q̇ nõ alleg.in materia: ⁊ eſt mirabilis caſus illeſm Lud. de ro. Jtem teſtamentũ nouiſſimũ immobile perſeuerat ⁊ teſtatoris obitu confirmatur.c.cũ marthe.§.ceterum. de cele.miſſa. Et teſtamentum facere põt qui habet annos.xxiiij.in aut. vt ſpon.largi.§.item alio modo.

¶ Teſtamentũ eſt lex diuina ſcripta noua vel vetus: ⁊ ſic dicimus bibliã cõtinere duo teſtamenta: vcʒ teſtm̃ vetus ⁊ nouum. Et teſtm̃ vetus ⁊ nouum eſt recipiendũ a nobis: ꝙ̃ꝙ̃ in paternis canonibus nullũ eorum ex toto teneatur inſertũ. Et inuenitꝰ.c.inter canones ſancti pape Jnno.cui⁹ autoritate hoc docetꝰ: vt habetꝰ in.c.ſi a romanorum.§.itẽ ſi ideo.xix.di.vbi ſubditur.

Reſtat nimirum q decretales epiſtole romanorum pontificū ſunt recipiēde: et ſi nō ſunt canonū codici cōpaginate: per.c.beati Leonis.xxv.q.j.omnia. qd etiam attribuitur Damaſo pape: vbi omnia cuſtodiri mandantur.

De T ante I.

Tibias: alias tilibias inſtrumentū eſt ad abſcindēdū virilia: vel aliter: vt nota.in.l.hi quoq;.ff.ad.l.cor.de ſic.

Imo thilibie legendum eſt.

Tignus vel tignū dr eſſe oē genus materie lignee. vt in.l.xij.tabula. et Azo in ſum.co.ti. et inſti.de re.diui. Unñ tignarij dicuntur omnes qui edificant.

Tignus iniunctus. Require.S.actio.

Tiguli dnr foramina: qbus exit fum9.

Tympanū eſt inſtrz ad faciēdū oleū.l. ſed addes.§.illud nobis.ff.loca.

Tyro eſt nouus miles: vt.C.de tyro.libro.xij.

Tyrus eſt ſerpens venenoſiſſimus: de quo fit tyriaca magna.

Theriacam ſcribunt alij.

Titubatio eſt cū ego hincinde duo cōtraria ſcio: nec tñ alicui eorum (qr dubito) credulitatē meā applico. Unñ titubare dr qs qñ ſuſpitionē hz ſup eo de quo cōtendit: vt.c.in noſtra pñtia.de pcu.in gloſſ.iij.etiā titubare eſt defectuoſe loq vel ignorāter. vñ titubās p ignorāte habēdus eſt.C.de cōdi.ide. l.vlti. et.ff.de liber.ho.exhi.l.iij.§.is q. ar.c.dñs.de ſec.nup.vbi gl.pro et ptra. et.c.propoſuit.de coniu.ſer.in glo.

Titulus qñq; ſignū dr: qñq; cā acqrēdi dñij: qñq; ipſa eccleſia: vt titulus ſancti Petri: qñq; clericatus: qñq; canonicatus in aliqua ecclīa. vnde dicit quis intitulari.i.clericari: vel canonicari. Item qñq; capitur pro cā mobili ad dñij trāſlationē: vt pro locatione: vt.c.eccleſia ſancta.ij.vt lit.pendē. Itē titulus eſt iuſta cā poſſidendi qd noſtrum eſt: et ſic exigitur iuſtus titulus in vſucapione p preſcriptione.c.ſi diligenti.de preſcrip. et glo.ſumme.xviij. q.iij. Etiam titulus poſſeſſori cām tribuit preſcribendi: vt.c.ſ.de preſcri.lib. vſ. et eſt vnū de principalibus requiſitis ad preſcriptionē. Dicit etiā titul9 quilibet ordo eccleſiaſtic9: quelibet dignitas vel platio: et ſic dicitur quis intitulari in aliqua eccleſia. i. ordinari ſm Mar.in c.dudum.de elec.ſup verbo intitulatam. et.ff.ſi cer.pet.in rub.

Titulus poſſeſſionis vel poſſidēdi eſt initium poſſeſſionis. et cā quare quis poſſideat: vt emptio: venditio: donatio: permutatio: qr per emptionē et ſimilia incipimus poſſidere.

De T ante O.

Tochi ſm Azo.dicuntur ſubſtentatores pauperum.

Ptochi ſcribendum eſt.

Topiarius eſt qui predium ornat: ſaltuarius qui cuſtodit.l.cum querebat. §.fina.ff.de leg.iij.

Togatos dicimus aduocatos: a toga veſte nominatos: quā habebant olim aduocati diuerſam a ceteris: vt p hoc cognoſcerentur.

Tota. i.omnis.ff.de pact.l.ſi vnus.§. pactus.vbi idem dicimus.

Torneamēta dicunt quedam nūdine: vel ferie in quib9 milites ex edicto cōuenire ſolēt: et ad oſtēſionē viriū ſuarum et audacie: temere cōgregari: vel pgredi: vt.c.ſ.de tornea. Et cā phibitiōis eſt periculum animarum: et mors hoiu inde prouenieus: vt ibidem notatur.

Tormentum dicit quaſi torquens mētem: a torqueo torques. Queſtio vero eſt veritatis indagatio per tormentū: ſeu torturam: et poteſt appellari queſtio a querendo: qr iudex per tormentum inquirit veritatem. Pan.in.c.cū in contemplatione.de reg.iur.

Tortura pōt qñq; fieri in domo: nō in iudicio. qñ tabule teſtamenti patris eorum filiorum qui a familia interfectus dicebat: priuſq; queſtio de ſeruis haberet: aperte et recitate ſunt: vt in.l.ſi ea queſtio.C.de his qui.vt indig. et ibi no.docto.circa glo.ij.

Tonſura in clerico vide gl.in cle.qm̄. de vita et ho.cle. et.xxiij.di.c.prohibet. c.clerici.c.ſi qs ex clericis.c. nō liceat

Ayuntamiento de Madrid

cuilibet.⁊.xij.q.j.duo ſunt.

¶ Torrens eſt aqua in imbre cū impetu qui in eſtate torreſcit.i.areſcit: ſecundum gl. in cle. dudum. de ſepul.

¶ Uide.ff.de flumi.l.j.§.ij.⁊ de aqua plu. arcen.l.in ſumma.§.penul.

¶ De T ante R.

¶ Trabea eſt veſtis conſularis: vt.C.de cōſul.l.j.lib.xij. qua veſte etiā vtebatur imperator: etiam ſe cōſulem vocabat: vt in aut. de conſuli.col.iiij.

¶ Tractatorū: erant viri qui tractabāt ⁊ cōtractabāt.i.manibus cōtingebāt et palpabant aialia publica: ⁊ equos ſacro vſui deputatos. Uel dicuntur tractatoria litere impetrate pro licētia vehendi animalia vel litere date licentie ad tractandū ⁊ puniendum criminoſos ſm Accur.C.eo.ti.in rub.

¶ Tradere duplicē hꝫ ſignificationem: vno mō eſt rem ſuā in alterū trāſferre. Corporalis enim res tradi pōt: ⁊ a dño tradita alienatur. hoc patet p etymologiam dictionis. Dicit̄ eñ trado q̄ſi transfero dñium: et ſic bene dicitur in inſtrumētis venditionis: iure proprio tradidit.i. trāſferens tradidit ſeu dedit. Alio modo tradere capit̄ pro inducere in poſſeſſionē: ſiue pro ipſa corporali p̄ſtatione rei: vt cū dicitur: poſſeſſionem tradidit: vel ipſum equum per frenum: aut librum in manibus.

¶ Traha eſt inſtrumentum ruſticum qđ equandis ceſpitibus vel freno colligēdo aptatur.

¶ Traijcere eſt mare trāſire: vñ dicit̄. Si pōtonibus mare traijciatur.i.trāſeat̄. Inde traiectum eſt per mare trāſitus. Etiam alio modo eſt nomē ciuitatis.

¶ Traiectitia dicit̄ pecunia que locatur vel permittit̄ alicui per mare ad quēcunq; locū tranſuehenda vel reportāda.ff.de act.⁊ oblig.l.traiectitie.

¶ Tranſactio eſt de re dubia ⁊ lite incerta nondū finita dato aliquo promiſſo vel retento nō gratuita pactio: vt in.c. ſuper eo.de tranſac. Et eſt idē qđ compoſitio inter aduerſarios: ⁊ litē intelligo p̄ntem vel futuram: q2 ante litem conteſt. poteſt fieri tranſactio: vt.ff.de condi.indebi.l.eleganter.§.ſi q̇s poſt. Item litē ſubaudio iuſtā vel iniuſtam: vt.C.eo.tit.l.ij.⁊ ſi quis q̄ñ agit: credit ſe habere iuſtā cauſam: al's contrariā: vt.ff.de cōdi.inde.in ſumma. vt tñ inter inſiſtētem ⁊ reſiſtentem: vt ſi actor per calumniā inſiſtat: nulla ſit tranſactio: ſed ſi reus per calumniā reſiſtat valeat tranſactio quantū ad eum.C.eo.ti.l.ſub pretextu. licet per aliā viā: hoc eſt per actionē de dolo vel replicationem doli cōſulatur actori: vt ibidem dicitur q̄ñ dolo reus induxit actorem ad tranſigendū. Et dicitur in deſcriptione gratuita pactio: ideo quia fieri nō poteſt gratis: imo expedit ꝙ is cui fit tranſactio: aliquid det vel dare promittat tranſigēti: vnde fieri debet aliquo dato retēto vel ꝓmiſſo: alioquin tranſactio nō procedit. Et in eo qđ dicitur aliquo: intelligitur etiā de modico: q2 ſi queſtio erat de re valēte centū: poteſt fieri tranſactio pro decē vel pro minori: nec poteſt dicere tranſigens ſe deceptum: q2 tranſigit ſuper incerto. Itē in eo qđ dicitur: re dubia ⁊ lite incerta: intranſitiue ponit̄: vt ſit ſenſus: de re que dubia ⁊ incerta eſt lite i. propter litem: q2 lis q̄diu pendet: facit rē dubiam ⁊ incertā. Nam euētus litis ⁊ iudicioꝝ incertus eſt.l.qđ debetur.ff. de pecu. vnde ſuper eo qđ in queſtione vertitur lite pendēte pōt fieri tranſactio. ⁊ ideo dicitur. lite nondū finita. Nam ſi iudicatum eſſet: nec appellari poſſet: nec aliquo remedio ſnia retractari: ita qđ de ſententia nō dubitaretur: certe tranſactio non valeret: vt ſi quis cōdemnatus ad decē dicat. Uerum eſt me tibi cōdemnatū eſſe ad.x. et verū eſt qđ debeo: ſed ſi vis eſſe contentus: quinq; dabo incōtinēti: tunc tranſactio nulla eſſet: ⁊ ſi iudicatū negaret: adeo tñ liquida foret ꝓbatio: vt nō ſufficeret negare: adhuc eſt idē: vt C.de pe.l.q̇ ſniam. Dicit̄ eñ trāſactio q̄ſi actionis in amicitiā ſeu amicabilē cōpoſitionē trāſitio: trāſeūt eñ a lite ⁊ ab actione: qui cōponūt inter ſe paciſcentes: cū tñ gratis nō remittit̄ actio.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Tubi per diminutionē tubuli ſunt ca-
nales fictiles ꝑ quos fum⁹ vltra parie
tem ꝯducit̃: de q̇b⁹ meminit iuriſcō. i. l.
q̇dā hyberus. ff. de ſer. vrb. p̄di. dū di-
cit nō licere tubulos habere admotos
ad parietē cōmunez: ⁊ ĩdē dicunt̃ fe-
neſtre q̇bus calor balnei euaporat.

¶ Tuguriū dicit̃ eſſe tectū qđ rebus vr-
banis vel ruſticis cuſtodiēdis eſt de-
putatum: vel dicit̃ omne edificiū qđ
magis cōpetit ruſticis q̄ vrbanis edi-
bus: ⁊ dicit̃ quaſi teguriū: eo ꝙ tegat.
ff. de verb. ſig. l. domus.

¶ Turpia v̇ba. i. diffamatoria: ſi ſunt ſpe
cialia: vitiāt legatū vel iſtitutionē: ſed
nō exheredationē. Sed gn̄alia turpia
ſunt apta punitioni: ideo diſpoſitionē
puniētē nō vitiāt: nō aūt ſunt apta ho
nori: ideo diſpoſitionē honorātem vi-
tiant: niſi vbi voluntatē diſponēdi ſi-
gnificāt: v̇bi gr̃a teſtator dicit ſic: Ti-
tio furi homicide vel adultero lego. x.
legatū nō valet vt. l. turpia. ff. de leg. j.
q2 his verbis teſtator diffamat legata
rium: ⁊ ſic ſenſus eſt vt magis eū velit
grauare diffamādo q̄ honorare: ſi vel
let valere legatū: lex ciuilis hāc volun
tatē non admittit in odiū diffamātis:
vt in. l. turpia. ꝑall̃. Sed ibi: teſtator di
cit: fili⁹ meus impĳſſimus male de me
meritus heres eſto: valet inſtitutio. l.
his v̇bis. §. j. ff. de here. inſti. q2 ſiue ſit
verū: ſiue falſum ꝙ ſit impĳſſimus cō
ſtat tm̄ de ꝑſona: ⁊ ratio diuerſitatꝭ in
hoc caſu ⁊ in precedēti: q2 primus ca-
ſus eſt in v̇bis ſpecialibus: ſcđs autez
in gn̄alibus. Alĳ dicunt ꝙ in caſu p̄ce
denti valet legatū: ſicut in iſto: q2 con
ſtat de perſona ⁊ de legato ei facto: niſi
aliud cōſtet teſtatorē voluiſſe: vel niſi
lex ciuilis ſic diſponat: vt ſupra dictuz
eſt. Item ibi: filium meū latronē ⁊ gla-
diatorē exheredo: valet exheredatio.
l. ⁊ ſi pepererit. in prin. ff. de libe. ⁊ poſt-
hu. Ratio quare valet exheredatio: et
non legatum vel inſtitutio ſic facta: q2
verba diffamatoria apta ſunt exhere-
dationi: cum ſint ad penam vel ad pri-
uationem honoꝝ. Sed ſecus in lega-
to vel in inſtitutione.

¶ Tunc ſignificat extremitatem tempo-
ris. l. ſi is legatū. §. ſed ſi ita ſcripſit. ff.
de cōdi. ⁊ demon. hoc facit ad queſtio
nem notandam. Si quis ita teſtat̃. Si
imperator non venerit in Italiā intra
quinquenniū: heres meus tunc decez
det titio. Imperator morit̃ primo an-
no. an titius poteſt petere decē? Solu-
tio: certe nō niſi poſt quinquēniū. ad
hoc ſemper allegatur tex. preall̃. ⁊ hoc
qn̄ tēpus apponit̃ in cōditione pote-
ſtatiua. Si vero in conditione caſuali
apponitur: ſi deficiat: nō expectatur. l.
hoc iure. ff. de verb. obli. fallit niſi ad-
datur dictio tunc: ⁊ hinc excerptū eſt.
de elec. cōmiſſa. lib. vj. vbi de hoc.

¶ Tutela ſm̄ Azo. in ſum. eſt vis ⁊ pote-
ſtas in capite libero: ad tuendū eum q̇
ꝑpter etatez ſe tueri nequit: iure ciuili
data ac ꝑmiſſa: vt inſti. de tut. §. eſt au
tem. Vis aūt dico de facto: ⁊ poteſtas
de iure: vt talis ſit tutor qui ꝑpria im-
becillitate nō impediat̃: nec a iuriſdi-
tione repellat̃: quales ſunt pupillus:
furioſus: ⁊ qui ꝑpetuo morbo laborāt:
illi enim propter imbecillitatē corpo-
ris vel animi tutores eſſe nō poſſunt.
Sed femine q̄uis ſciant res admini-
ſtrare pupillares ⁊ ad id expediēdum
vires habeant: tamē a iure inſtitutio-
num non admittuntur.

¶ Tutela teſtamentaria eſt qn̄ pater dat
filio tutorem in teſtamento.

¶ Tutela datiua eſt qn̄ vnus datus eſt tu
tor filio in teſtamēto: ⁊ vnus extanti-
bus cōſanguineis idoneis ad tutelā:
iudex officio ſuo dat tutorem.

¶ Tutela legitima eſt que defertur a lege
ſm̄ quam nullus datus eſt.

¶ Tutor filio in teſtamēto qui primo lo-
co deberet ei ſuccedere ab inteſtato te
netur ſuſcipere tutelam huius.

¶ Tutele actio directa et contraria. Re-
quire. s. actio.

¶ Tutor eſt qui pupillū vel pupillā mor-
te patris vel emancipatione ſui iuris
factum vel factā tuetur. Differt autē a
curatore: q2 tutor datur impuberi: cu-
rator vero puberi vel adulto. ſ. furioſo
ꝓdigo: ſurdo: muto: et ſilibus qui re-
bus ſuis p̄eſſe nō p̄nt. Itē tutor qn̄q;
dat̃ a iudice: qn̄q; a teſtatore. Dat̃ em

Ayuntamiento de Madrid

teſtatore:⁊ ꝯfirmaꝫ decreto iudicis vel ꝑſidis. Etiã daꝫ inuito. Sꝫ curatoꝛ nõ niſi volẽti ꝑter q̃ ad litẽ. Item tutoꝛ nõ daꝫ certe rei vel cauſe: ſecꝰ in curatore: imo tutoꝛ ꝑncipalr̃ daꝫ ꝑſone ⁊ ſecũdario rebꝰ. Sꝫ curatoꝛ ꝑmo ⁊ ꝑncipalr̃ daꝫ rebꝰ:⁊ ſecũdario ꝑſone. Et no. ꝙ q̇dã eſt tutoꝛ legitimꝰ: q̇dã fiduciariꝰ: q̇dã teſtamẽtariꝰ: q̇dã honorariꝰ. Tutoꝛ fiduciariꝰ eſt q̇ pupilli emãcipati: cuiꝰ pr̃ q̇ eũ emãcipauit: tutoꝛ erat legitimꝰ: ꝑ pr̃e moꝛtuo tutelã accepit: cũ moꝛtis tꝑe erat in pr̃is ptãte. v.g. titiꝰ duos filios habuit. ſ. Seiũ ⁊ Meuiũ. Seius fuit maioꝛ ãnis. Meuius fuit pupillꝰ. Seiũ habuit i ptãte:⁊ Meuiũ emãcipauit: ⁊ ipſe tutoꝛ eiꝰ erat: ⁊ moꝛtuꝰ ẽ eo pr̃e moꝛtuo. Seius fr̃ meuij pupilli fiduciariꝰ tutoꝛ eſt emãcipatiõe eñ perit ius agnatiõis: ne fr̃is ſui frater legitimus tutoꝛ eſſe poſſit tã q̃ ꝓximꝰ agnatus: ſꝫ fiduciariꝰ hñ:⁊ ſic tutoꝛ fiduciariꝰ ẽ frater fr̃is ſui emãcipati: vt patuit. ſꝫ ſi pr̃ emãcipet vnũ de filijs ſuis ĩpuberẽ eiꝰ ẽ legitimꝰ tutoꝛ ⁊ moꝛtuo pr̃e filiꝰ alter maioꝛ fiduciarius tutoꝛ appellaꝫ:⁊ dicunꝫ tutores q̃ſi tuitores atq̃ defenſores inſti. de tutel. §. tutores. ⁊ iſte tutoꝛ nõ p̃t dari niſi libero lꝫ ſit caſus vbi ſ̃uo daꝫ tutoꝛ vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. ſi impuberi. ſ. rñ.

¶ Tutores a q̇bus iudicibꝰ danꝫ vid gl. inſti. de curatoribꝰ. §. magiſtratibus. Tutoꝛ legitimus eſt q̇ lege ꝑcipiente pupilli nanciſciꝫ tutelã: q̃les ſunt proximi agnati ⁊ cognati. Regulr̃ eñ traditũ eſt ſ̃m leges: vt ad quem ſpectat emolumẽtũ hereditatis alicuiꝰ pupilli: ad eundẽ ꝑtineat ⁊ onus tutele eiꝰ: niſi forte ſit mulier q̇ bene vocaꝫ ad hereditatẽ moꝛientis: nõ tñ ad tutelã ſuperſtitis: q2 tutrix eſſe non poteſt.

¶ Tutoꝛ honorarius eſt qui daꝫ pupillo vt ip̃m defendat a vexationibꝰ alioꝝ: vel daꝫ nouitatis gr̃a: vt alios tutores inſtruat. c. venerabilẽ. de elec. in gl. ſuꝑ ṽbo aduocatꝰ. Uel honorarius dr̃ datus cã honoris nõ adminiſtrationis. Et tales nõ hñt onus: vt reges: ꝑncipes: comites: barones: quibꝰ committunꝫ filij cã honoris: iõ illoꝝ tutela vacationẽ nõ preſtat. inſti. de excu. tuto. vel cura. §. item tria onera.

¶ Tutoꝛ teſtamentariꝰ dr̃ q̇ ex teſtõ tutoꝛ filio a patre pupilli daꝫ. ſ. q̇ actu in teſtamento nominatur ⁊ aſſignatur.

¶ Tutoꝛ ſuſpectꝰ ſ̃m Azo. in ſum. C. e. ti. dr̃ ille q̇ moribꝰ talis eſt vt ſuſpectꝰ ſit. nõ eñ facultas ⁊ pauꝑtas: ſꝫ fraudulenta vel callida cõuerſatio in rebus pupillaribꝰ ſuſpectũ tutorẽ cõmẽdat. Itẽ in autoritate ꝑſtãda ꝑ tutorẽ: expediens eſt vt loquaꝫ. facit. l. ſ. §. pe. ff. de tute. ⁊ inſt. qui teſta. tu. dari poſ. in gl. ſ. Et facit hoc ad ſubtilẽ q̃õnẽ: ſ̃m Bar. Pone pupillo eſt delata hereditas extranei: q̇ ſcienter ⁊ patiẽte ipſo tutore habitauit in domo cuiuſdam defuncti: a quo delata eſt ſibi hr̃ditas q̃ritur an ꝑ hoc probeꝫ aditio hereditatis: ⁊ vtrũ patientia ⁊ ſcia tutoris autoritatẽ induxiſſe videaꝫ: ⁊ an in autoritate ſit neceſſe ꝙ tutoꝛ loquaꝫ? Et apparet prio ꝙ ſic: nã talis actus habitãdi in domo defuncti in eo q̇ p̃t ꝑ ſe adire hr̃ditatẽ ĩduceret ꝑſumptionẽ aditiõis. ꝓ hoc facit. l. gerit. ff. d ac. q̇. he. Sꝫ pupillo q̇ non põt adire ſine autoritate tutoꝛ ꝫ talꝭ actꝰ tutoris autoritate aditionẽ nõ ĩducit: vt i. l. potuit. ff. de iur. deli. Sol. Dy. dt ꝙ ſcia aut patiẽtia tutoris autoritatẽ nõ inducit: ⁊ ſic ex illo actu nõ ꝓbaꝫ aditio: niſi forte tutoꝛ q̃ſi q̃ mãdaſſet pupillo vt aliq̇d faceret i illa domo. nã talis exp̃ſſio mãdati autoritatẽ ĩducit: vl̃ niſi pupillus diu ſtetiſſet i domo. ſ. ꝑ ſpaciũ. x. annoꝝ: q2 ꝑ hoc ꝓbaꝫ aditio q̃ſi oĩa fuiſſent ſolenniter acta autoritate tu.

¶ Tyrannica poteſtas eſt cũ quoſdã fauoris gratia ſublimat: quoſdam odio vel inualida humiliat: ⁊ leuis ſuſpitionis aura condemnat. xv. q. vij. c. ſ.

¶ De U ante A.

VAcantia bona dicunꝫ ea q̃ dñium nõ habent: vel q̃ fiſco vel dñio alicuius applicantur. Qđ contingit multis modis. Qñ q̃ ſi quis mo-

teſtat⁹ decedit: vel q̄ teſtari nō pōt: vel faciat ꝑpter qđ heres ſu⁹ ſuccedere non poteſt. Uel etiam vbi alias de cō-ſuetudine bona alicui⁹ dominio applicant tunc dicuntur vacare bona.

¶ Uacās poſſeſſio. Require .§. poſſeſſio.

¶ Uacillare quid ſit: vide extra de ꝓcur. in nr̄a. ⁊ de cauſa poſſ. cum eccl̄ia. Et de teſti. c. p̄terea. per Innoc. ⁊ alios.

¶ Uacillare dr̄ qui dubitādo ⁊ tremendo loquit ⁊ qui varie loquit. Card. zabarel. in. c. p̄terea. circa fi. de teſt. cog.

¶ Uagabundus eſt qui non h₃ domicilium: ſed hodie hic eſt: cras alibi. l. iiij. §. pretor. ff. de dā. infec. Sed quaſi vagabūdus eſt qui h₃ domiciliū: ſed raro moratur in eo: ⁊ vagatur hincinde Quomodo conueniantur iſti habet in. c. fi. de foro compe. in gl. ſ. ⁊ ibi not.

¶ Ualetudo dicit infirmitas i vno ſignificato. c. qm̄ frequenter. vt lit. nō conteſta. per In no. ⁊ Hoſti. c. fi. de teſti. l. ij. §. ſi vero valitudine. ff. ſi quis cau. ⁊ l. vnica. C. qui morbo excuſ.

¶ Ualetudinarij dicunt infirmi qui frequenter egrotant: vel qui laborant ꝑ lucida interualla vt q̄ modo ſani ſunt poſt horam infirmi.

¶ Ualetudinarij qui dicant: vide Pan. in. c. qm̄ freqūter. in. viij. col. verſicu. quarto quero. vt lite non conteſta.

¶ Uaricoſus dr̄ curuus: a varice neruo cōtracto: qr̄ neru⁹ in ſenectute reddit hoiem varicoſum ⁊ curuum: vel eſt q̄ modo huc: modo illuc vadit: vt ſtultus. l. varicoſus. ff. de edil. edic.

¶ Uariare dr̄ q̄ primo dicit vnum: deinde contrariū nulla aſſignata cā variationis. Cōtradicere vero dicit qui ſimul dicit duo incōpoſſibilia: vt ſe interfuiſſe ꝯctui: ⁊ ſe eadē die fuiſſe alibi in loco incōpaſſibili. Card. zaba. in c. preterea. circa fi. de teſti.

¶ Uaſallagiū ſ̄m Spe. in ti. de feu. idem eſt qđ homagiū. Quod enim in Francia dicitur homagium: in Italia dicit vaſallagium.

¶ Uaſallus eſt feudatari⁹: ⁊ ſ̄m vulgare ꝓuincialium nobiles feudatarij vaſalli dicunt: plebeius vero homo medi⁹ nuncupat. ſ̄m Spe. ⁊ vaſallus nō pōt vendere feudū ſine volūtate dn̄i: ⁊ ... vendit d₃ rogare dn̄m ſuū ꝙ ab eo r... cipiat: ⁊ alterū emptorē inueſtiget. ... ſi dn̄s denegat: ⁊ eū exorare non p... det emptori alia bona eq̄ualentia ta... fundo iniuſte vēdito. de hoc vide i. ... q̄ in eccleſiarū. de cōſtit. ⁊ in vſi. feu. ... totū. Et hoc verū niſi ille cui vaſall... feudū alienat velit ſupportare oē g... uamen: vt in. l. murileguli. C. de mur... li. xj. facit. l. ij. in ꝑn. ff. ſol. mat. ⁊ ſic v... ſalius poſſet alij in feudū dare ſuū f... dū ēt inuito dn̄o: qđ vr̄ nō eſſe verū: ... ꝯ caſum in. c. ſ. de duo. fra. Sed q̄rit ... quo cognoſci debeat cā feudi? Pro... no. ꝙ ſ̄m Ja. de bel. (cui pre oībus ſt... tur i hoc) diſtinguit: aut loquit de v... ſallis minorib⁹: aut maioribus: ſi ma... ioribus: vt ſunt duces: comites: mar... chiones: capitanei q̄ imediate ab i... peratore inueſtiunt: tūc de ꝯtrouerſi... impator cognoſcit. c. ſ. đ lege corrad... in vſi. feu. Itē corā rege de immedia... te a rege infeudatis. Si de minoribu... q̄ ab inferiore hn̄t feuda: vt militibu... aut nobilib⁹: hoc tripl'r: aut vertit q... inter duos vaſallos: aut iter duos qu... rū alter eſt vaſallus: ⁊ alter nō eſt va... ſallus: aut inter dn̄m ⁊ vaſallū. Si pri... mū: aut cō ſtat ambos eſſe vaſallos: li... tigāt tn̄ de parte feudi: vl' finib⁹: et ſi... eſt ꝯcluſio ꝙ corā dn̄o cui⁹ ſunt vaſa... li d₃ cognoſci. c. ſ. apđ quē vl' quos c... feu. deter. Aut ꝯſtat de vno tm̄ nō t... de altero q̄ nihil h₃ niſi id de q̄ qō ve... tit: ⁊ tunc ꝑ partes curie d₃ cā termi... nari. d. c. ſ. apud quē: vel quos ⁊c. Aut... nō cōſtat de aliquo hoꝝ ꝓ certo: quia... ambo nihil hn̄t in feudū niſi illud d... quo qō eſt: ⁊ hoc dupl'r: aut em̄ ꝑten... dunt ſe inueſtitos ab eodē vel a diuer... ſis dn̄is. Si ſcđ₃: iudex cōpetens eri... ordinar⁹ loci: vl' delegat⁹. c. ij. de. l. co... ra. in prin. in vſi. feu. Si primum: hoc dupl'r: aut vterq₃ dicit feudū ſuū proprīū. i. ſibi ꝯceſſu₃. ⁊ ſic itex ordinari⁹ erit iudex. d. c. ij. aut vterq₃ dicit fuiſſe ſuoꝝ ꝓgenitoꝝ: ⁊ ſic dn̄s cū curia ſua cognoſcit: non tn̄ ſolus p̄eal. c. ſ. Aut vnus dicit feudū nouū. ſ. ipſum inueſtitum: alter antiquū. ſ. ſuorū proge-

ditor ab eodē tñ dño: & tūc olim ordinari⁹ ɔpetēs erat iudex: hodie per pares curie cognoſcit: & ſic finaliter ɔcluditur in p̄mo caſu p̄ncipali q̄ ſoluꝫ vno caſu cognoſcat dñs de cā feudi: ſcꝫ qñ ɔſtat ambos eſſe vaſallos: ſc̄do caſu p̄ncipali tenet gl. in. c. ceterū. de iude. dicit in cauſa ordinariū loci in quo feudū ſitū eſt cognoſcere debere. Tertio caſu iterū p̄ pares curie ſi reperiri poſſunt: ſi nō eligant alij: & tales erūt iudices ordinarij: qbus lex dat iuriſdictionē ordinariā: & ideo ſedebunt p̄ tribunali & ſeruabūt iuris ordinē. Si nō habēt tribunal eligere pñt: et eo ipſo p̄ dñs iudicat: etiā ſniaꝫ ꝓpriā executioni mandare pōt: q2 feudū dr̄ ſuum territoriū. Itē ſc̄dm glo. c. romana. de ap. li. vj. ɔcludit: ſi vltra dñm feudi eſt alius primus imediatus: ad hūc appellat a ſententia dñi feudi. Si talis nō ſit: tūc ad ordinarium loci in quo res ſituat/ſpectat: q2 dñs feudi ē tali ſubiect⁹: vt. §. dz. p̄all. tñ in vſi. feu. tex. eſt q̄ in tali caſu ad imp̄atorē appellādū ſit: & ſic ſentit Bal. tacite. Primum tñ magis placet doctorib⁹: vt no. i. d. c. ceterū. Et intelliguntur predicta qñ eſt queſtio de feudo. Sed ſec⁹ eſt qñ queſtio vertitur de cognitione feudi: ſcilꝫ ad quē pertineat cognitio eius: talis tñ non pertinet ad dñm feudi: ſiue ſit eccleſiaſticus ſiue ſecularis: al's eſſet iudex in ſua cauſa: contra totū tit. C. ne quis in ſua cauſa: q2 ſic cognoſcēs de cognitiōe feudi in caſu quo ſibi adiudicaret cognitionē talē deberi: ɔſequēter ꝓprietatem feudi ſibi adiudicaret. Debet ergo ſuperior ordinari⁹ vel alter de hoc cognoſcere vel iudicare: vel ptes arbitros eligere debēt qui cognoſcāt: vt no. in. c. verū. in gl. iij. de fo. cōpe. & ibi gl. vtrū & qñ ſecularis iudex poſſit ſupplere negligentiā eccleſiaſtici in cognitione tali.

Vates modo ſacerdotē: modo ꝓphetam: modo poetam ſignificat. xxj. diſt. cleros. poſt columnam.

Vaſa ire ſūt oēs peccatores. vt. xxxiij. q̄ſtio. iij. nabuchodonoſor. vbi dicit. Vaſis ire nūq̄. de⁹, redderet interitū ſi non ſpōtaneum inueniretur homo habere peccatum.

De V ante B.

Vbaldini ſunt hoies certi & ſignanter clerici vel canonici terre vel eccl'ie alterius: de quibus in. l. j. C. de col. illi. vbi dicitur q̄ collegium vbaldinorū non poteſt conſtituere ſyndicum.

De V ante E.

Vectigal eſt tributum quod preſtatur de rebus q̄ vehūtur: vel omnib⁹ negotijs mannū a vehēdis mercib⁹ dictū. Idem eſt q̄d naulū: vt. ff. de publi. & vecti. l. j. §. hic titulus. & ſm Azo. in ſum. C. eo. ti. vide. ſ.

Vector eſt portitor q̄ vehit. Et vectores ſunt nō ſolū q̄ vehūt: ſed etiā q̄ vehuntur in naui: ſm Azo. in ſum. C. eo. tit. & ff. ad. l. rho. de iac.

Vectores pñt dici ſiue habeāt merces ſiue nō: dum tñ operas ſuas magiſtro nauis exhibeāt ad nauigādū. Et ſunt q̄nq̄ noia q̄ p̄ſtant actū & paſſionē vt hoſpes: zelotypus &c. Require. ſ. A.

Vectura. i. vectigal ſiue naulum.

Vehiculum ſecūdum. l. xij. tab. eſt via in. viij. pedes in porrectū: ex trāſuerſo anfractu in. xvj. q̄d non eſt neceſſariū in actu. Ius trahēdi ligna lapideſve p̄mittitur habēti actū: ſed nō habēti viā niſi ſpecialiter cōueniſſet. de hoc ſ. in actus. & j. in ver. via.

Ve p̄ & ponit interdū: vt in. l. ſi fundū ſub cōditiōe. §. his verbis. ff. de leg. j.

Vel etiā ponitur pro & interdum: vt in l. ſepe. ff. de verb. ſig. & l. cū q̄dam. C. de verbo. ſig. etiā ponitur alternatiue: vt in. c. inter ceteras. de reſcrip.

Venatio q̄d ſit: habes ſm Hoſt. i ſum. ti. de cle. vena. Et eſt triplex: ſcꝫ oppreſſiua: arenaria & ſaltuoſa. Oppſſiua eſt hoim de qua dr̄. Cepit membrot heſſe robuſtus venator coraꝫ domino. i. extinctor & oppreſſor. Et ſic venator eſt hoim exactor et oppreſſor qui aliquē venatu opprimit. Arenaria eſt q̄ fit in arena: vt cum q̄s locat operas ſuas vt

Ayuntamiento de Madrid

pugnet in arena cū aliqua beſtia dentata. hāc q̄ exercet peccat grauiter: niſi exerceat gratia viriū experiēdarum: vt ff. de poſtu. l. j. §. itē ſenat⁹. ⁊. iij. q. vij. tria. v̄. iſames. circa p̄n. ⁊ de hac loq̄r. lxxxvj. diſt. i. qui venatorib⁹. cū duob⁹ c. ſeq. Saltuoſa eſt q̄ fit in ſiluis ⁊ ſaltibus ad capiendas feras: ⁊ hec eſt licita. Sed quō in clericis liceat in proprijs pſonis venari deficiente familia ⁊ vendere: cum illud nō ſit vagari: ſed neceſſitati ⁊ vtilitati eccleſie ſubuenire ad qd̄ tenētur cleri. vij. q. j. p̄ſentiū. ⁊ gl. cle. ne in agro. de ſta. mo. in verbo pſonale. ⁊ ibi ꝯcor. ⁊ ergo venatio ſaltuoſa eſt illicita ex tēpore ⁊ pſona. Ex tēpore: vt in quadrageſima ⁊ ſabbatinis noctib⁹. xxxvj. diſ. an | putatis. Ex perſona: vt in clerico. in quo tñ diſtinguēdum eſt: q̄m epō ſemper eſt illicita. xxxiiij. diſt. quorundam. Alijs vero clericis licita eſt cā neceſſitatis: vtilitatis ⁊ recreatiōis: cū retibus laqueis ⁊ canib⁹: dū fit cum ſilētio ⁊ modeſtia: nā etiā monacho lȝ texere ligna p̄ piſcibus capiēdo: vt de cōſe. di. v. nūq̄. vide Hoſ. in ſum. de cle. vena.

¶ Vēdere eſt rem p̄ certo pretio dare: vt ſunt bona debitoris vēdēda ſi vrgeat es alienū: ⁊ dilatio dānum ſit allatura creditorib⁹: vt in. l. fulcinius. §. adeo autem. ff. qui. ex cau. in poſ. eatur.

¶ Venditio eſt de re que habet ꝯmerciū ⁊ ſolet poni in inſtrumētis q̄ pmittit venditor emptori rē venditā legitime defendere: autorizare: ⁊ debrigare: q̄ v̄ba debent ſic intelligi q̄ ſi de re ipſa lis fuerit facta orta ſiue mota ēptori: vēditor tenea̅t rem in ip̄a lite legitime id eſt ſcdm̄ leges defendere: autoriſare. i. autor litis fieri: ſiue per ſe litē agere: vel debrigare: id eſt litē expeditā ab omni onere reddere. Item nota q̄ñ vēditor eſt certus q̄ rei vēdite pars eſt ei ꝓpria: ⁊ pars ꝯdititia. i. alicui cōditioni vel alteri dño ſubiecta ignorat tñ q̄ ⁊ quanta: tunc ponitur in inſtrumento vēditionis ſic quod propriū in ppetuum: quod condititiū dño ſubiectū: hoc eſt dicere: quod eſt proprium in hac re habeas vt propriū im ppetuū: ſed qd̄ cōdititium habeas cū ea cō[…] tione ad quā pertinet. Item ſm̄ A[…] in ſum. C. de peri. ⁊ ꝯmo. rei vē. ⁊ H[…] in ſum. de empt. ⁊ vē. traditur talis [..] gula rotūda ⁊ quadrata. Cū vendi[..] fit pure ⁊ ſine ſcriptis certe ſpecie[…] degnſtationē nō recipit: oē pericul[…] ſpectat ad ēptorē: excepto caſu pub[..] catiōis: niſi pactū: culpa: mora: calli[..] tas vel traditio interuenerit. ⁊ quod[..] bet verbū huius regule habet in ſe[…] dus: de quo vide Hoſ. in ſum. vbi. ſ[…]

¶ Vendicare eſt coram iudice dicere [..] intendere rē eſſe ſuam vel allegare: q̄ñ quis dicit: hec res eſt mea. ⁊ eſt i[…] q̄ intentare: ſcȝ ad hoc ſolū intend[..] re vt res ſua declaretur: ⁊ ſibi dñiu[..] applicetur.

¶ Velum eſt quadruplex: ſcȝ cōſecrati[o]nis: ordinationis: prelationis: ⁊ pf[eſ]ſiōis. Profeſſiōis ſuſcipit̄ a v̄gine [..] corrupta cum profitetur de altari [..] de manu. in. xx. anno ad min⁹. xx. q[…] c. j. ⁊ ea. cau. q. ij. puella. ꝯſecration[…] imponit̄ in. xxv. āno. vt ea. cau. q. j. p[la]cuit. ⁊. lxxvij. diſt. placuit. Poteſt au[…] conſecratio virginum fieri in die ep[i]phaniarum: in albis paſchalib⁹. i. to[…] ſeptimana paſchali: in apoſtolorū [..] talibus: niſi ſint graui languore de[..] te: tūc eñ alijs tēporib⁹ poſſunt: i[..] etiam alijs precipuis feſtiuitatibus[…] diebus dñicis: vt in. c. j. de tēp. ⁊ qu[…] or. Viduas aūt nullus pōtificū vel[..] p̄ſumat. xx. q. j. deuotis. in fi. ſed in[…] met velū ſuſcipiāt de altari. xxvij. q[…] viduas. q̄ capitibus ſuis imponant[…] perlatū. de his q̄ vi me. ve cauſa fi. ep[i]ſcopus corrupte velum impoſuiſſe[…] detur: tñ ſolū iponere ſimulauit. V[e]lum aūt religionis vel veſtē religioſ[…] de manu p̄ſbyteri ſumere poſſunt. [..] q. j. vidua. Secus de velo ꝯſecratiō[…] qd̄ ſolēniter a ſolo epō ſoli virgini ſ[o]lennibus diebus imponit̄. Tertiū [..] velū ordinationis qd̄ olim dabat̄ di[a]coniſſis. in. xl. āno. xx. q. j. ſanctimon[ia]les. xxvij. q. j. diaconiſſam. Quartū [..] velū p̄lationis qd̄ olim dabat̄ abbat[if]ſis in. xl. anno. x. q. j. iuuenculas.

¶ Vēditi actio. Reqre. ſ. Actio vendit[…]

Ayuntamiento de Madrid

¶Venia etatis datur mulieri in.xviij.an
no.⁊ viro.in.xx.l.⁊.l.oẽs adoleſcẽtes.
C.de his q̇ veni.etatis imper.⁊ tñ ma-
ior etas reqrit in abbatiſſa ꝙ̃ i abba-
te.c.indẽnitatib⁹.de elect.lib.vj.iũcto
c.cũ in cũctis.eo.ti. Rõ tñ in hoc põt
eſſe:q2 mulier auarior eſt viro:ar.l.ſʒ ſi
ego.in fi.ff.ad velleia.vbi dr̃.Senat⁹
enim obligate mulieri ſuccurrere vo-
luit:nõ donãti:hoc ideo:q2 facili⁹ ſe
mulier obligat alicui ꝙ̃ donat ⁊ ideo
gubernatio pr̃imonij citi⁹ ſibi poteſt
cõmitti.de hoc per Car.in.c.indẽnita
tib⁹.prealleg.In ſcd̃o caſu ratio eſt fra
gilitas ſexus:⁊ q2 in ſpũalibus guber
nãdis nõ eſt mulier ita capax ⁊ habi-
lis ſicut vir:⁊ minor etas requirit in
muliere in eligẽdo vel eligente ꝙ̃ in
viro:vt in.c.indẽnitatibus prealleg.⁊
in cle.vt hi.de eta.⁊ quali.Et in mino
ri etate põt religionẽ profiteri ꝙ̃ vir.
Ratio:q2 in vtroq; caſu ꝓfeſſus eli-
git:⁊ mulier citius profiteri põt quia
citius pubeſeſt et capax doli:ideo
citius etiam poteſt ſe obligare.

¶Venire diem debiti eſt poſſe pecuniã
petere.

¶Venire ideſt vẽdi:vt in.l.fulcinius.§.
ſi in diẽ.⁊.§.§.multis eiuſdẽ.l.⁊.l.pre-
alleg.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.cũ ſi.Eſt
eñ v̾bũ neutropaſſiuũ:ſub voce neu-
trali ſignificãs paſſionẽ.vnde Exulo
⁊c.Et differt venire a venio:⁊ venire
a veneo.vñ.Si vis venire:debes cras
mane venire.

¶Venter require.ꝫ.Mittere in poſſeſ-
ſionẽ noie vẽtris.Et nota ꝙ vẽtris in-
gluuies ad luxuriã facile ꝓuocat:et
omne bonũ opus diſſoluit.Unde ven
ter ⁊ genitalia ſibimetipſis vicina ſunt
vt ex vicinitate membrorꝫ ꝯfederatio
intelligat vitiorũ.xliiij.diſt.§.ſ.Non
eñ plus ꝙ̃ neceſſe eſt debemus corpo
ri ſeruire:ſed ſolam eius infirmitatem
reficere:vt ipſum ad vſum exercende
v̾tutis habeam⁹.vt.c.ꝯuiuia.ea.diſt.
Unde Seneca.Nõ viuo vt comedã:
ſed comedo vt viuam.⁊ ideo Bar.co
medebat ad põdus:vt haberet intelle
ctum pariter diſpoſitum ⁊ nunꝙ̃ alte
ratum.Sic ⁊ nos moderate comeda-
mus:nõ nimia ciborũ egeſtate corpus
affligamus:vt in.c.nõ mediocriter.et
c.nõ dico.cum ſi.de conſe.diſt.v.

¶Verbũ in larga ſignificatiõe ponitur
in iure ꝓ qualibet parte orõnis a v̾be
rãdo dictũ:eo ꝙ aerẽ v̾berat:vt dr̃ in
gl.ſup v̾bo inſtitutio ſup v̾bo veloci-
ter.⁊ ſup v̾bo infra ⁊c.Nõ ergo capit
hic v̾bũ ſicut in Joãne.c.j.In princi-
pio erat v̾bũ.⁊ ſicut in Donato.Ver-
bũ eſt pars orationis ꝓut eſt diſtincta
ab aliijs partib⁹ orõnis:ſed ſignificat
dictionẽ cuiuſcũq; partis orõnis.Ad
hoc autẽ ſunt verba ⁊ eorũ ſignificata
impoſita:vt per ea ſignificet mens vel
volũtas interior ipſi⁹ v̾bũ proferẽtis.
Nedum aũt verbis ſignificatur mẽs
hominis:ſed etiã factis ſignis ⁊ cõie-
cturis:licet inter modos ſignificãdi
verba obtineãt ꝑncipatũ:eo ꝙ clari⁹
⁊ euidẽti⁹ ſignificãt.Vñ volũtas ſeu
mẽs proferẽtis dat ſignificatũ verbo:
q2 ſine mẽte verbũ nihil ſignificat vt
in furioſo:q2 verbũ ab eo prolatũ nõ
hʒ mẽtẽ nec volũtatẽ:vt in.l.furioſus.
ff.de re iudi.⁊ vſus cõmunis imponit
ſignificatũ verbo.patet per.l.labeo.ff.
de ſupel.lega.q̃ dicit.Verba accipien-
da ſunt ex vſu cõi.⁊ dicit ibi Bart.ꝙ
vſus cõis eſt triplex:ſcʒ loquẽdi:intel
ligẽdi:⁊ vtẽdi.vnde communis vſus
loquẽdi eſt ꝙ equus certe qualitatis
vocetur calofredus.Secundo in di-
ctiõe heres ſingularis numeri ſignifi-
catur pluralis numerus de vſu intel-
ligẽdi:vt.l.in vſu.ff.de verb.ſig.Et in
vſu loquendi ineſt vſus intelligendi.
Tertio de vſu vtendi ponit exemplũ
de ponderibus ⁊ mẽſuris:vt in.l.exẽ-
pto.cũ ibi allega.ſ.C.de loca.⁊ cõdu-
cti.De hoc vocabulo verbũ vide plu-
ra i vocabulario cuiuſdã docto.legũ
Aureliañ.ſm dñm Joan.de matiſco.
⁊ incipit.Verbũ hic nõ recipitur.Ex
quo opuſculo plures additiões excer
pſi quas his expoſitionib⁹ terminorꝫ
inſerui.Itẽ verba ſunt accipiẽda cũ ef
fectu.vt.c.relatũ.de cleri.nõ reſiden.
de peni.diſt.i.ſ.hec autem.cap̃.vlt.de
ſpõſa.⁊.l.ſ.§.hec aũt verba.ff.qd̃ q̇ſq;
iuris.Et debeat verba deſeruire intẽ-

tioni: nõ autem intẽtio verbis: cũ per verba exprimat͛ intẽtio .xxij. q. j. huma ne aures. ꝛ. j. q. j. marchion. c. intelligẽtia. de ꝟbo. ſigni. cũ ſi. etiã verba ſunt referẽda ad cõmunem intelligẽtiã: vt in. c. ex literis. de ſpõſa. ꝛ. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. ꝛ verba generalia ſunt generaliter intelligẽda: vt in. l. j. §. generaliter. de leg. ꝑſtã. ꝛ. c. qm̃. de ꝯiug. lepro. ꝛ. c. maiores. ꝟ. ad id aũt. in fi. de bapt. Nec verbis inanibus eſt vtendũ. l. vt ꝟboꝝ. C. q admi. ad bo. poſ. vbi dicit. Ut ꝟboꝝ mannũ excludim⁹ captiões ꝛc. Uerba etiã cõmendatoria nõ obligãt: vt. l. ſi idẽ filiuſfami. §. ſi adoleſcẽs in fine. C. ꝙ cũ eo. facit. c. cũ veniſſent. de inſti. ibi: nõ ſolũ de illo: ſ; de oĩbus redditibus ſuis faceret quod ſibi placeret. Sũt tñ verba dubia cõtra ſtipulatorẽ interꝑtãda: vt. l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationib⁹. ff. de ꝟbo. oblig. et l. quicquid. eo. tit. vbi dicitur. Quod nõ eſt expreſſum cenſetur omiſſum.

¶ Uerborum eſt forma cõſideranda: nec ab ea recedẽdũ ſine certa cauſa vt. c. ex literis. de ſpõſa. ꝛ. c. ad audiẽtiã. de verb. ſig. In vltimis autẽ voluntatib⁹ verbũ indifferẽs: vt cũ habuerit ꝑteritũ: vel futurũ: trahi debet ad futurũ: q2 vltima voluntas ſemper de futuris eſt: alias a ꝓprietate ꝟboꝝ nõ eſt recedendũ: niſi ꝯſtet loquẽtẽ aliud voluiſſe: vel ẽt niſi res aliter ſalua eẽ nõ poſſit: ꝛ ſic iproprietates nõ ſunt ad cõſequentiã trahẽde: ſed excuſande: ſm Bar. in. c. preterea. de verb. ſig. Etia; dicit. l. j. §. ſi is qui nauem. ff. de exer. act. ꝙ verba ſunt intelligenda in proprio ſignificato: licet poſſint improꝓriari: vt conueniãt materie ſubiecte. ff. lo. l. fi. ij. reſponſo.

¶ Uerbis dr̃ obligatio contrahi: vt cõdictio certi. vt. ṡ. de. C.

¶ Uerna eſt ſeruus ex ancilla in domo natus: inde dicitur vernaculus: et eſt paruus ſeruus: diminutiuũ. ff. de leg. iij. l. ſeru⁹. §. fi. ff. de rei vendi. l. cũ ſup.

¶ Uero qñq; ſtat iceptiue qñ nõ ꝑcedit materia cui iũgat ſequentẽ: vt de elec. ſup eo ꝟo. Qñq; aduerſatiue. de hoc in aut. de here. ꝛ fal. in prin. colla. j.

¶ Uerues dicit͛ ab inuerſis teſticulis: eſt eñ mas iter oues cui inuerſi ſiue adẽpti ſunt teſticuli. Iuue. Saty. iij. Sutor ꝛ elixi veruecis labra comedit. de quo meminit Ulpi. in. l. j. §. j. ff. de abige. l; quidã verbicẽ legãt: ꝛ male.

¶ Uepres dicunt͛ ſpine que vi prehẽdũt ꝛ lacerant carnes ꝛ veſtes: ſm Ioan. and. in cle. dudum. de ſepul.

¶ Ueſanus dicitur qui ſine ſanitate eſt ſicut vecors ſine corde: vt. ff. de ꝟbo. ſig. l. malum.

¶ Ueſtiarij ſunt qui veſtium exercẽt negotiationem.

¶ Ueſtibulũ ſm Azo. eſt loc⁹ ante oſtiũ vtriuſq; dom⁹: vel prim⁹ adit⁹ ſeu introit⁹ vel portic⁹ ꝛc. ꝛ tectũ erat: quo vt veſtimẽto tegit͛ hõ. vel dr̃ ab aue. i. ſalutatiõe que fiebat ibidẽ ſtantibus.

¶ Ueſtimẽtum dicitur omne illud quod induimus.

¶ Ueſtimenta interpolata dicuntur veteres veſtes iterum polite.

¶ Ueſtis virgata vel partita ꝛ de caligis ſchacatis habetur in cle. ij. de vi. et honeſt. clericorum.

¶ Uidet͛ eſt ꝟbũ fictionis. vt. ff. de vi ꝛ vi ar. l. i. §. deieciſſe. ꝛ ꝑ Bar. i. l. ſi is q. ff. de vſuc. ꝛ gl. in verbo habere videt͛. c. non minus. de immunita. eccle.

¶ Ueterani ſunt milites emeriti. i. extra militiam ꝓpter ſua meriti poſiti. C. de vetera. i rub. Et in legẽda ſcti martini vbi dr̃ ꝙ impator ꝑcepit ꝙ veteranoꝝ filij ſcientijs militarib⁹ implicarẽtur.

¶ Uetus ꝛ veteranũ quid intelligãtur: vide extra de elec. c. gñali. li. vj. ꝛ Albe. ſuper ver. nunc videamus quãto. C. que ſit longa conſue.

¶ Uetus ius. Require. ṡ. ius.

¶ Ue U ante I.

¶ Uia eſt ius eundi: ambulãdi: vehẽdi: vehiculũ ꝛ iumentũ ducẽdi: ita ꝙ ille cui cõpetit ius vie poteſt illa facere: et differt ab actu: q2 plus cõtinet via q̃ actus. Nam via: iter actum et ius in ſe cõtinet. item eo cõtent⁹ eſt actus vt iumẽtũ agat q̇s: ꝛ ſi nõ vehiculũ. plus enim vehiculũ occupat q̃ iumentum.

Ayuntamiento de Madrid

in via neceſſariū ē vtrū𝔮 poſſe agere. Itē via h3 ius trahēdi lapides: ligna: vel trabes: ⁊ ferēdi erectā haſtā: 𝔮 nō h3 actus niſi de hoc ſpecialiter conuenuiſſent: l3 a tergo ducere vellet nō i collo: qđ poti⁹ videt rigoroſu3 ꝙ equu3. Ite3 vie latitudo ad vehendum vehiculū: ſi latior vel anguſtior nō deſignetur per cōtrahentes. l. xij. tab. diffinit. ſ. octo pedū prectu3: vbi via eſt recta: nō tortuoſa: ſed in anfractu. xvj. pedū i. vbi reflexa eſt: qđ in actu nō oportet vide. ʒ. vehiculum.

¶ Viaticum eſt merces itineris. l. titio. ff. ad munici. Itē expēſe ſtudiorū. l. ſi longius. §. ſi fili⁹. ff. de iudi. Aliqñ ſumit ꝑ corpe Chriſti. c. 𝔮 in te. extra de pe. ⁊ remiſ. ⁊ c. qui recedunt. xvj. q. iij.

¶ Vi bonorum raptorū. vide. ʒ. Actio vi bonorum rap.

¶ Vicarius ſm Hoſ. eſt qui vices alicui⁹ gerit ſiue i officio cōtētioſo ſiue in nō contētioſo: vt. C. de of. eius q̄ vi. al. gerit. ꝑ totū. ⁊ de of. vica. per to. et de of. archi. c. j. ⁊ de of. archie. c. j. in fi. Et ſciēdu3 𝔮 illi vicarij de quibus in. ll. ſub illa rub. poſitis tractat: ſunt nō delegati ſed ſubdelegati: vel ordinarij iudices. Nā eligebant in certū tꝑs qđ ordinarijs erat ꝓfixū: vt ipſi vices ordinariorum ꝑſentiū et viuentiu3 ſupplerent. Erāt alij qui gerebāt vices mortuorū ⁊ abſentiū: q̄ ⁊ ſuffraganei apppellabātur: hi omnia poterāt agere q̄ pertinebāt ad iuriſditionē preter vltimū ſupliciu3 ⁊ mēbri abſciſſionē: vt. C. de of. fi. vica. l. ij. ⁊ vicari⁹ eccleſie eſt pſbyter qui vice principalis rectoris deſeruit eccleſie. Et ſunt quatuor ſpecies vicariorum. Quidā ſunt perpetui ad parochiales eccleſias cōſtituti. vt in. c. B. perpetu⁹. de fi. inſtr. ⁊ c. extirpāde. de preb. Quidam nō perpetui: ſed ad aliquos actus cōſtituti: vt tēporales. de quibus in. c. peruenit. de appel. Et iſti dicūt mercēnarij. vij. q. j. nihil. Quidā ſunt ſpeciales: nō ad curā: ſed ad certum locū: articulū: vel actū conſtituti. de quib⁹. c. tua. de of. vica. Quidā nec perpetui: nec ad cura3: nec ad certum actu3: ſed generaliter dant ad omnia vt vicari⁹ in curijs epiſcopoꝝ. de hoc glo. optima in cle. q̄ de eccleſijs. de of. vica. Et vide in lectura Inn. Ite3 vicarij dicūtur illi q̄ vt cuiuſcū𝔮 vice3 cōpleant vel gerāt ſunt conſtituti: vñ vicarius dicitur quaſi vicem gerens.

¶ Vicecomes ſm Spec. eo. ti. dr ille cui dñs tēporalis ɔmittit executione3 iuriſditionis ſue in aliquib⁹ caſtris: ⁊ ſic talē vocāt vulgariter lōbardi: ⁊ aliqui in patrimonio beati Petri.

¶ Vicedominus ſm Spec. eo. ti. proprie ſecūdū iura eſt qui preeſt reb⁹ epiſcopalibus. lxx. diſtinctione colonus.

¶ Victores ſerui ſunt quos quis habet vinctos parendi gratia.

¶ Vict⁹ noie intelligitur omne illud qđ neceſſe eſt homini ad viuendum.

¶ Veſtis vicē habet victus. ff. de verbo. ſigni. l. victus.

¶ Vidua eſt non ſolu3 illa que deſijt eſſe nupta (vt i cap̄. vidua. xxxiiij. diſti. vbi reſpectus habetur ad cōmunem vſu3 loquendi) verum: ⁊ proprie. eſt illa q̄ nunꝙ fuit nupta: vel que non habuit virum. ff. eod. l. manifeſtu3. Et dicitur vidua quaſi viro priuata: vel ſine dualitate. vt. l. malū. §. viduā. ff. de verbo. ſigni. Dicitur etiā vidua que maritu3 habet inutilem: id eſt damnatū ad ꝑpetuos carceres. glo. ſolennis ⁊ ſing. in. l. fina. i verbo. orbitates. C. ad. l. fla. de pla. per quam not. ibidem Bal. qđ priuilegia data viduis dantur inutiliter nuptis. quod verbu3 dicit do. Iaſ. in. l. ſi. is qui pro emptore. i. iij. colum. ver. adde. Ioan. de ligna. ff. de vſuca. ⁊ ɔfirmari poteſt ex tex. in. c. ij. §. ſed ne𝔮 illud. extra de tranſla. epiſco. vbi pōtifex dicit 𝔮 ſecundū communē vſum loquendi eccleſia dicitur eſſe viduata ſpōſo que habet epiſcopum inutilem. ⁊ glo. ne. in. c. admonere. in. j. gl. vbi dicitur. Si repriueris: nec nomē habere mereris. xxxiij. q. ij.

¶ Uille dr̄ edificia ruſtica: ⁊ villa ponit pro ciuitate. de cenſi. venerabili.

¶ Uillici dr̄: vel ſunt q̄ ad villā mittūt: vł ſunt q̄ in villis morāt. Itē villic⁹ eſt gubernator ville: vel q̄ ꝑeſt toti rei ruſtice: vt inq̄t Pau. i. l. ſi. cū villico. ff. de

inſtitu.act.

¶ Uidet intedũ eſt ſignũ veritatis: non fictiõis. l. ſeruũ filiũ. §. ſi quis rẽ. ff. de le ga. j. Et quãq3 videt ſignificare ſenten tia3 diffinitiuã: vt ca. preterea requi ſiſti. de appel. τ reſpõdetur de iure per ipſum. vt. c. ſ. de iudi. lib. vj.

¶ Uinum abſynthiatu3 eſt cũ melle τ ab ſynthio confectum.

¶ Uinum picenum τ tyriacum dr̃ a locis. xxiiij. q. iij. pleriq3.

¶ Uinariũ dr̃ indago vbi fere ſunt incluſe: vel dr̃ locus in quo piſces ſeruãtur: vt ibi viuãt: ſ3 Jo. an. in cle. ne in agro de ſta. mona. Et differũt vinariũ: ſaltus: foreſta: garena: inſula τc.

¶ Uilla eſt loc9 ruralis: inde i villa nat9 dicitur villanus. l. is qui. ff. de verbo. ſigni. et differt villa a vico. l. vrbana predia. ff. eo. titul.

¶ Uinaria proprie ſunt torcularia ſeu dolia vel certa vaſa vini: que etiã ad aliũ vſu3 trãſferri poſſunt: τ tãdiu vinaria dicunt q̃diu vinũ habẽt: vt. ff. de ver. ſigni. l. vinaria.

¶ Uinarij dicunt ebrioſi. Etiã vinarius eſt ortus vbi creſcit vinũ. l. ediles. §. pedius. τ. l. vinaria. ff. de edil. edic.

¶ Uinitor ruſticus vinearũ cultor appellat: τ de eo loquit Ulpia. in. l. iſtrumẽta fundi. ff. de fundo inſtr. licet aliqui mendoſe legant monitor.

¶ Uicini ſ3 Bar. in. l. ſi. terti9. ff. de aqua plu. arcẽda. dicunt quouſq3 vox hoĩs exclamãtis audiri põt. l. j. §. codẽ ante tecto. ff. ad ſill. Et intelligit de voce cõmuni: nõ nimis gracili: nec nimis tubali: ſicut vox tauri. Etiã du3 clamãs medio modo ſit: nec in tecto: nec in apice turris: nec in cellario.

¶ Uindicta dr̃ modus manumittendi: et dicitur a vindicta p̃toris virga qua ipſe caput ſerui tãgebat hec v̾ba ſolẽnia dicẽs. Ajo te liberũ more quiritũ. Unñ perſius. Uindicta poſt q̃ meus a pretore receſſi.

¶ Uindicta ſcd̃3 alios eſt ipſa libertas q̃ apud iudicem datur ſeruis a vindicio ſeruo vitelliorum: q̃ vindicauit ciuitatem romanam: coniurationem dominorum ſuorum cõtra rem publica3 factam detegendo: propter qđ apud cõſiliũ libertatẽ ↄſecut9 eſt: ſiue libertate a pp̃lo donat9: τ poſt modũ obtentũ eſt vt oĩs illa libertas q̃ a pp̃lo dat vel a magiſtratu q̃ vicẽ pp̃li gerit, dicat vindicta. Hec Azo i ſum. C. de vind. libe. τ apud conſi. manumiſſione.

¶ Uir τ vxor illi dr̃ q̃ matrimoniũ cõtraxerũt p verba de p̃ſenti: de futuro ſpõſalia. Require. ſ. ſponſalia.

¶ Uir bonus dr̃ iudex. gl. no. in. c. potuit. in ver. celeri. ad fi. de loca. l. ↄtinu9. §. cum ita. ff. de ver. obli.

¶ Uirginitas eſt i carne corruptibili perpetua corruptiõis enitatio. Itẽ v̾ginitas corrupta reſtitui nõ põt. C. de rap. vir. l. vnica. circa prin. ibi: maxime cu3 τc. τ. xxxiij. q. v. ſi paul9. vbi dicit Hieronym9. Audacter dica3: cũ oĩa poſſit deus: ſuſcitare virginem non põt poſt ruinã. Ualet quidẽ liberare de pena: ſ3 nõ coronare corruptã. Et ifra ſubdit. Recti9 fuerat hoĩnẽ (.i. virginẽ) ſubijſſe ↄiugiũ τ ambulaſſe p plana: q̃ ad altiora tẽdẽtẽ i iferni p̃funda cadere. Et ſi dicat. de9 p̃t exoculato reſtituere viſu3: ergo corrupte v̾ginitatẽ. Rñdet q̃ nõ ẽ ſile: q2 de9 nõ p̃t facere qn illa corrupta ſit: q2 factũ nõ põt eẽ nõ factũ. Uel dr̃ q̃ nõ refert ad carnis corrupte reſtauratiõe3: ſ3 ad v̾ginal3 palme retributionẽ: τ ſic nõ p̃t. i. nõ congruit ei9 potẽtie: τ eſt ↄtra iuſtitiã corruptã coronare aureola. Itẽ v̾ginitat3 florẽ non amittit p violẽtiã ſtuprata vt. c. ita ne. τ ſequẽtib9. xxxij. q. v. Etiã melior eſt v̾ginitas mẽtis q̃ carnis. c. tolerabili9. ea. cau. q. j. Et pena capitis punit q̃ tñ attẽtare cũ effectu, tñ auſ9 fuerit v̾gines ſacratiſſimas etiã cã matrimonij iungẽdi. vt. C. de epiſ. τ cleri. l. ſi quis non dicam rapere.

¶ Uiriole inter mulierũ ornamẽta enumerant. in. l. argumẽto. §. muliebri. ff. de au. τ ar. leg. iũcta. l. fi. §. fi. eo. ti. τ eſt diminutiuũ a virijs q̃ minores anulos quos vulgus corrupto vocabulo vergetas nuncupat: ſignificant.

¶ Uirt9 ſ3 ph̃3. ij. ethico. ẽ q̃ habẽte3 pfi cit: τ op9 ei9 bonũ reddit. τ dr̃ q̃ſi virũ tuẽs: a vitijs p̃ſeruãs. de peni. di. ij. illa

Ayuntamiento de Madrid

enima.z.c.ſe.z no.Joan.in clemē.ſ.de ſum.tri.z ſi.catho.

¶ Uirtutes theologice ſunt tres. fides: ſpes:z charitas.c.quia paſſus.de cō ſec.diſtin.ij.

¶ Uiſitatio quomodo z qñ fiat p archi epiſcopum: z que crimina punienda ſint:z in quibus procuratio fiat. vide c.ſ.de cenſi.lib.vſ.

¶ Uiolator eccleſie dr quicunqꝫ ipſam ec cleſiam frangēdo oſtia: capiendo res ſuas z inuadēdo: puuilegia ſua nō cu ſtodiēdo vel corrumpendo: offendit.

¶ Uis eſt rei maioris impetus qui repel li non poteſt: vel cui reſiſti non poteſt: ſupple cōmode.ff.quod vi me.ve cau. ſi.l.ſ.z.ij.z quot modis ſumaf: et quot actiones interdicta introducat.no.in c.ad audientiam.eo.tit.in gl.ij. Cuius glo.effectus infra patebit. Eſt genera lis qſiqꝫ.vnde ſm Hoſ.z Azo.eo.titu. Uis eſt quintuplex ſcꝫ ipulſiua:ablati ua:expulſiua:et turbatiua: et inquie tatiua.vide.ſ.

¶ Uis ꝯpulſiua eſt per quam cōpellitur quis ad faciendū illud qđ non faceret ſi eſſet liberi arbitrij: nec ꝯpellerek: q imponit neceſſitatem contrariā volū tati ſpōtanee. z ex hac vi oritur actio ꝙ me.cau.ff.eo.ti.l.ſ.in ſi.

¶ Uis expulſiua eſt quādo quis eijcitur de poſſeſſione ſua. z ſm iſtam inducik interdictum vnde vi: z eſt tantum re rum immobiliū: vel de his que immo bilibus coherent.

¶ Uis ablatiua eſt rerum immobiliuꝫ:et hec inducit actionē vi bo.rap.in reb9 mobilibus eſt em̄ circa mobilia tātū: vt.ff.de vi z vi ar.l.ſ.§.ſi fundus.§.ij.z inſti.vi bo.rap.§.ſed ne dum talia per illam enim alicui bona ſua vel res ſue violenter rapiuntur.

¶ Uis turbatiua eſt quādo quis turbaf in poſſeſſiōe ſua:q inducit interdictū vti poſſidetis in reb9 ſoli: ſed in reb9 immobilibus inducit interdictū vtro bi:cum duo ſe poſſidere contendunt eandem rem.

¶ Uis inqetatiua eſt que introducit in terdictum quod vi aut clam. Et dicik inquietatiua:qꝛ nō ſinit vti aliū re ſua quiete: vt arare vel aliqd facere: vl qñ alter vult alio inuito aliqd edificare in ſuo ſolo vel forte iā edificauit. Nec di ſtinguik in hoc interdicto an iuſte vel iniuſte fecerit: vt ſi quis a me ꝓhibit9 vel putans ſe ꝓhibēdū qđ in meo fa ciat: ſiue ius faciēdi habuerit: ſiue nō: vt.ff.qđ vi aut clā.l.ſ. Et dico ſm Azo. in rub.qđ met9 cau. ꝙ accipik hic vis ꝓ ut nullo modo pōt ei reſiſti: ſꝫ i rub. de his q vi me.ve cau.ſi.accipik prout pōt reſiſti: lꝫ cum periculo: z eſt ꝯpul ſiua.hec ibi. Item eſt quedā vis publi ca que fit cum armis: quedaꝫ priuata ſine armis.de ordine cognitionū.cuꝫ dilect9.in gl.vij. Itē vis maior dr ipe tus rei cui reſiſti nō poteſt: vt ſupra di ctum eſt.de his que vi metuſve cauſa ſiunt.ad audientiam.in glo.ij.

¶ Uis negatiua eſt quando res alicuius inquietatur.

¶ Uis publica eſt que fit cū armis: ſꝫ pri uata que fit ſine armis.inſti.de pub.iu di.circa ſi.in.§.itē lex iulia.de vi priua ta:vſi. Uis ꝓuata reū deponit ab ordi ne rerū.i.mulctabit in tertia parte bo norū. Sed deportak cū vis armata ꝓ bak.vt in glo.ſ.c.ij.de ordi.cogni.

¶ Uis ſiue metus cadēs in ꝯſtātē virꝫ eſt met9 pene vel cruciat9 ſine amiſſiōis oīm bonoꝝ: z iſta excuſat: niſi poſtea ꝯſenſerit: vt in.c.de illis.ij.de ſpō. Alia eſt vis vel metus nō excuſans: q nō ca dit in ꝯſtantē virū.vt in.c.veniēs.z.c. conſultationi.eo.ti. Et nota ꝙ pōt qs vim vi repellere vt.c.ſignificaſti.ij.de homi.z.c.ſi vo.de ſentē.excō.z diſti.ſ. ius naturale.l.ſ.§.vim vi.ff. de vi z vi ar.l.ſciētiā.§.q cū aliter.ff.ad.l.aqui. Et hoc verū ſi repulſio fiat incōtinēti nō ex interuallo.vt.l.idem eſt.§.cū igi tur.ff.de vi z vi ar. Dicik autē ſic fieri incontinenti qñ fit flagranti crimine: hoc eſt donec anim9 cōtinuus durat z nō diuertit ad alios act9.vt.§.vtꝫ vi. pal. Scđo dꝫ fieri cā defenſionis: non offenſiōis vel vlciſcendi: vt.§.pe.in.l. eſcam.pal. Tertio dꝫ fieri cū modera mine iculpate tutele.C.vſi vi.l.ſ.z.c.vt fama.§.vl.đ ſen.exc. Et dak ibi talis cō cluſio: ꝙ iſta đfēſio ē vā z iuſta q ſit tā

Ayuntamiento de Madrid

tū ⁊ tūc q̄tū ⁊ q̄n eſt oportunū: vt in gl.l.ſ.C.vñ vi.p̄all.tñ ſi defendēs modū excedat nō ex p̄poſito: nō tenet̃.xx iij.q.iij.nō inferēda. Alan⁹ ⁊ Jo.diſtiguūt: aut vis fit pſone: aut reb⁹.d̄ hoc vide gl.in.c.ſignifica ſti.p̄all.⁊.c.dilecto filio.de ſentē.excō.li.vj.⁊ i.c.ſignificauit.de pe.⁊ re.vbi ↄſideratis circūſtātijs imponit̃ pnia arbitraria illi qui defendēdo modū exceſſit. Quarto pt fieri q̄n h; iuſtū timorē offenſe: puta p minas alicui⁹ q̄ minus exeq̄ ſolebat: aut p occurſum. nō em̄ op; expectare quouſq; def p̄m⁹ictus: q: talis poſſet eſſe letalis. S; an q̄s excedēs modū i defendēdo ſe: vt cū poſſit euadere vulnerādo occidit: puniat̃ de occiſo? Solu. ſi voluit occidere: nō tñ occidit: nō tenet̃: ſed vt culpabilis puniet̃ ex arbitrio iudicis vt.l.ſi adulteriū cū īceſtu. ff.de adul.⁊ Bal.ſinglr̃ i.c.ſ.de pa.te.i vſi.feudo℞. Jtē ſi accuſat⁹ de homicidio fecit articulū ꝙ hoiē; occidit: ſed fecit ad ſuā defenſionē: ⁊ p̄bauit q̄ in articulo ↄtinet̃: an debeat abſolui p regulā in.l.ſnia;.§.ſi cū aliter.ff.ad legē aq̄l.⁊.l.j.C.vñ vi.§.vt vim.⁊ in cle.ſi furioſus.de homi. Bal.ſingulr̃ dicit ꝙ nō: ſed venit poti⁹ puniēdus: vt.l.ſ.C. de ↄfeſ. Ratio: q: etiā i defendēdo d; ſeruari moderamen inculpate tutele. Debet ergo adducere in p̄batione defenſionē neceſſariā: prout no. Lud.de Roma in ſingularibus ſuis.

¶ Vir nō h; ptātē ſui corpis: ſed mulier. vt in.c.q̄dā.de ↄuer.coniu.⁊.xxvij.q.ij. ſūt q̄ dicūt. Nec pōt niſi ob cā; fornicatiōis vxorē ſuā dimittere: ſc̄m iterp̄tationē ſacri eloquij. hoc verū de his quo℞ matrimoniū carnali copula cōſummatū eſt. vt.c.ex publico.in fin.de ↄuer.ↄiu. Nā vir ⁊ vxor ⁊ per copulā cōiugalē effecti ſunt vna caro: vt.c.ad apoſtolicā.⁊.c.cum ſis preditus.eo.ti. Etia; vir cogitare d; quomō placere poſſit vxori: ergo min⁹ q̄ dei ſunt cogitare valet: cū quaſi diuiſus in duo' plenā ſui non habeat ptātem: vt.C.de diuerſis fallacijs.de cleri.ↄiu. Et eſt caput mulier]. xxxiij.q.v.cū caput.xxxij. q.vij.non mecchaberis.⁊.c.duo pueri. de deſpon.impub.⁊ gl.in.c.ſ.de clādeſti.deſpon.

¶ Vis maior q̄ dicenda ſit: cuius meminit Caius in.l.ſi merces.§.vis maior. pulchre Budeus in.l.ex cōducto.§. ſed ⁊ ſi labes.ff.locati ⁊ conduc.

¶ Vite hominis tp̄s lōgiſſimū eſt ſpatiū centū anno℞.l.fin.⁊ ibi do. Jaſ.in.vij. not.C.de ſac.ſanc.eccle. Adde ꝙ hō pōt viuere centū ⁊.xx.annis: vt eſt tex. in.§.ſ.⁊ ibi not. Aug.in aut.de mona. ponit do. Jaſ.in.d.l.fi.in fine.

¶ Vix q̄nq; denotat affirmationem na; qd̄ vix fit: fieri tñ dubiū nō exiſtit vt.c. ij.de cogna.ſpiri.lib.vj.ff.de iudi.l.vix certis ex cauſis.⁊.xv.q.ſ.merito queritur. Q̄nq; etiā ſignificat negationē.i. nullo modo.vt.ff.de lega.ſ.ſi ſeruus legatus.§.qui q̄nq;. Sic etiā d̄r. Vix bono peragūtur exitu: que malo ſunt inchoata principio.lxxſ.diſt.miramur.⁊ ſ.q.ſ.principatus.⁊.c.cum paulus.

¶ De V ante L.

¶ Vulgo concepti dicūtur q̄ patrem demōſtrare nō poſſunt: nati ex meretrice que plures admiſit.l.vulgo concepti.ff.de ſtatu homi.

¶ Ultra aliq̄n ponit̃ tp̄aliter.xxv.q.ō ij.ſi paul⁹.ff.p̄ ſocio.l.cū duob⁹.§.idē rñdit. Aliq̄n notat modicū tempus. extra de dila.c.litere. Aliq̄n includit.C. de nō nume.pecu.l.cū vltra.de vſur.l. eos.⁊.l.cum allegas.de col.filiam.⁊ de inoffi.teſta.l.ij. Aliq̄n taxat.C.de iud. properandam.circa princi. Jtem adde quid vltra importet in teſtamēto. Bar.in.l.celſus.ff.de vſur.

¶ De V ante N.

¶ Unanimiter: vide extra de cauſa poſſ. cū eccleſia.de elec.cu; dilectus.⁊.c.in cauſis.⁊ de cōceſ.p̄ben.poſt electionē ⁊ de poſtu.p̄la.c.vlti. Jtē adde ꝙ vnanimiter factum dici pōt qd̄ factū eſt a maiori parte capituli ſeu collegij aliq̄bus contradicentib⁹. ita colligit dñs Ant.in.c.ad aures. extra qd̄ met⁹ cā. adde etiam Barba.poſt alios in.c.

Ayuntamiento de Madrid

cũ eccleſia ſutrina. de cã poſ. & ꝓprie.

¶ Uncia eſt duodecima pars aſſis: vt nati ex concubinis in domo: ſuccedunt in duabus vncijs. i. in duabus partibus duodecim partium aſſis: ſi alij legitimi non ſuperſunt. Cetera noĩa aſſis require. ſ. As.

¶ Uncia ex octo dragmis ꝯſtituit: vt no. ꝑ gl. in. l. j. C. de metallis & metal. lib. xj.

¶ Unde agnati: & vñ vir & vxor. Require ſ. bonoꝝ poſſeſſio. Et no. Lud. de ro. ꝙ viro ducẽti duas vxores: vel mulieri nubenti duob⁹ viris: de iure ciuili: eſt pena capitis. l. eum qui duas. C. de adul. Sed de iure canonico debẽt vxori inſcindi capilli & pãni anteriores: & poſteriores. xxxij. q. j. de beneficio ſecũdũ expoſitionẽ verã & ibi approbatã.

¶ Uniones. i. margarite. l. ſi quid. §. j. ff. de fur. & ibi no. & l. apud celſum. §. item queritur. ff. de do. excep.

¶ Uniuerſitas ſm Azo. in ſum. ꝙ cuiuſꝗ vniuer. nomi. eſt plurium corporũ inter ſe diſtãtiũ vno noĩe ſpãliter eis deputato collatio. Eſt ẽt ſtudiũ vniuerſale priuilegiatũ. Sed q̃rit ſi vniuerſitas cõgregat: & aliq̃s beſtialis deridẽdo & rixando ꝯturbat totã vniuerſitatẽ: qua pena talis puniet? R. ſidet ꝙ excõicatione tridua: & eiectione de collegio. tex. eſt ſing. ſm Lud. de Ro. v. q. iiij. in loco benedictionis: quẽ dicit nõ eſſe alibi. Itẽ vniuerſitas ſcholariũ vbi ꝑcipue ꝑ ſcholares regit: diſponere ꝑõt ꝙ aliq̃s q̃ non ſit de vniuerſitate det vocẽ: vt. c. ſcriptũ. de ele. & lxiij. di. abeũtib⁹. cũ ſilr. Sed nũq̃d ſi vnus tm̃ in vniuerſitate ꝯdicat ne ille admittat: valeat actus admiſſionis? dñs Lud. de Ro. dicit. Tu q̃ pauca ſcis ſicut ego: diceres hoc indubitatum: per regulã ꝙ maior. ff. ad muni. l. plane. ff. ꝙ cuiuſꝗ vniuer. no. & cle. j. de his q̃ fi. a ma. par. cap. Sed ꝯtriũ eſt verum. Nã hoc caſu vnus ꝗtũcũꝗ minimus contradicens reddit actuꝫ nullũ. hoc eſt dictũ ſingulare Compoſtella. qđ refert & ſequitur Jo. andr. in c. ſcriptum. precalleg. nouella &c.

¶ Uno cõtextu fieri aliquid eſt fieri nullo alieno actu iterpoſito: niſi fiat ex neceſſitate & actu nature: vt ſupflui ponderis depoſitio: vel medicine acceptio: vel breuis lãguor: vt. C. de teſta. l. cum antiquitas. Hec Azo. & Gof. eo. ti.

¶ Unuſquiſꝗ eſt verbũ vniuerſale. ff. de here. inſtitu. l. hoc articulo. et habet hec dictio. C. de ſa. ſan. eccl. l. j. Aliquãdo indiſtincte ſumitur. C. de pat. pot. l. vnuſquiſꝗ.

¶ De V ante O.

¶ Uoluntas coacta ẽt eſt volũtas. xv. q. j. merito. ff. ꝙ met. cau. l. ſi mulier. §. ſi dos. & §. ſi metu. Sꝫ hoc intelligit ſic. ꝙ nõ eſt libera volũtas que requirit in matrimonio: vt in. c. gẽma. de ſpon. cũ. l. ſi titia. ff. de ver. ob. Nã volũtas & ꝓpoſitũ diſtinguunt maleficia: vt. ff. de furt. l. q̃ iniurie. §. j. & l. diuus. ff. de v̈. ſig. & eſt gl. in. l. falcini⁹. §. q̃d ſit latitare. in verbo animus. ff. qui. ex cau. in poſ. ea. que dat etiam quatuor modos ꝓbandi animũ alicui⁹. & dicit lex. Uoluntates hoim varie ſunt: vt. ff. ad tre. l. qꝛ poterat. j. rñ. circa fi. vnde hoc nomẽ volũtas ſignificat gñaliter. ſ. cũ rõne: vel ſine rõne: vt. l. cum quidã. ff. de leg. ij. Et in hoc differt ab arbitrio qđ ſignificat velle cũ rõne. Ubi autem actus ponit in volũtate: voluntas ſignificat ꝑ modũ conditionis: qꝛ ſenſus eſt ꝙ act⁹ vꝫ ſi velit: ſicut cũ ponit in arbitrio: ſenſus eſt ſi arbitret. Uñ actus põt poni in volũtate ei⁹ cui dꝫ q̃ri & eſt cõditionalis: & purificat ꝯditio declarata ſua volũtate vt. l. ſi ita expreſſum. ff. de cõdi. & demõ. Sed in voluntate obligandi nõ põt poni: qꝛ obligatio ſua natura dꝫ aſtringere neceſſario: ꝙ nõ facit actu poſito in voluntate obligãdi. In voluntate alicuius tertij incerti nõ poteſt ꝯctus poni. Et partes nõ vident habere animũ ꝯhẽdi ſic: nec eo poſito in arbitrio: imo multominus. l. ſi merces. in prin. ff. de loca. & condu. In volũtate vero tertij poteſt contractus poni: & vꝫ ſi velit: & non valet ſi non declarat ſe velle: vt. l. ſi. ff. de ꝯhẽ. emp. & vend. & ſi velit ſtabitur eius dicto ſine volũtati. Item qꝛ

Ayuntamiento de Madrid

non videt fieri iniuria diſponenti: qꝛ
ſic diſponit. Jtē qꝛ fieret differētia in-
ter arbitriū ⁊ volūtatē. Ultima autem
voluntas nō poteſt poni in volūtate:
puta heredis inſtitutio vel legatū: vt
l. illa inſtitutio. ff. de here. inſti. l. non-
nunꝙ. de ꝯdi. ⁊ demō. Et hoc eſt poſi
tiuū: qꝛ al's in ſimplici rōne pōt poni:
ſicut cōtractus. Ex hoc pꝫ ꝙ quoad
oia idē eſt in ꝯctu ⁊ voluntate vltima
hoc excepto qn̄ ponit in volūtate ter-
tij: qꝛ cōtractus vꝫ vt conditionalis:
vltima vero voluntas non vꝫ qđ eſt po-
ſitiuū. Jo. fab. dicit ꝙ hoc nomen vo
luntas ex cōi vſu intelligendi ſignifi-
cat idem ꝙ arbitrium. Significat er-
go finaliter volūtas vt ſua impoſitio:
ꝑſona cui iniungitur vel lex ciuilis et
ſignificatū dat: ſeu quod quouis mō
mens ꝓferentis dictat: niſi lex ciuilis
impediat. volūtas prima derogatoria
ſignificat ꝓut verba ſonāt. v.g. teſtator
dicit. Cui bis legauero: ſemel dari vo-
lo. poſtea titio legat bis: puta primo
Stichū: poſtea Pamphilū: legatū tn̄
ſemel debet: vt. l. ſi quis. in prin. de le.
iij. qꝛ clauſula derogatoria ſignificat
cōſenſum de eſſe legato eidē in ſecun-
do facto. Et ꝓteſtatio ꝓcedens in fa-
cto ſequēti nocet vt. l. qui aliena. in fi.
ff. de acq. her. legatū ergo ſcđm factū
qđ alias deberet: nō debet: qꝛ volun-
tas teſtatoris in eo deeſt ex voluntate
prima derogatiua. ſi ergo teſtator idē
ab eodē herede in eadem ſcriptura le
gat bis eandē q̄ntitatē ſemel tm̄ debe-
tur: etiā nō p̄cedēte volūtate deroga
toria. Si vero teſtator dicat: cui bis ⁊c.
vt. ſ. ⁊ addit nō obſtante volūtate p̄-
cedente derogatoria: vel ſic adijcit et
nolo clauſulā derogatoriam hoc caſu
locū habere: tūc valet vtrūcꝫ legatū:
qꝛ verba addita tollunt ſignificatum
clauſule derogatorie ⁊ faciunt volun-
tatē adeſſe vtricꝫ legato. Jtē ibi teſta-
tor in teſtō dicit ſic: nolo me poſſe face
re aliud teſtm̄ ⁊c. vel ſic. Nolo me poſ
ſe mutare hoc teſtm̄. vel nolo me poſ
ſe penitere ſi fecero aliud teſtm̄ valet
etiam non expreſſa priore volūtate de
rogatoria. Hec Bar. ſi probat: lꝫ per
p̄dicta verba teſtator q̄ntū in ipſo eſt
aufert ſibi liberā teſtamēti factionē ꝫ:
tamē hoc nō pōt. l. ſtipulatio hoc mo
do. ff. de ver. obli. Et ſic p̄dicta verba
nihil pn̄t ſignificare: qꝛ talis volūtas
non admittit iure. Jdeo ſequens diſ-
poſitio, vꝫ: ac ſi predicta verba nō p̄di-
ceret: ſed ſi teſtōr diceret: ſi fecero aliđ
teſtm̄: nolo valere: qꝛ hic non diſpo-
nit circa poteſtatem teſtādi: ſed circa
voluntatē ſuā quā dicit eſſe in futuro
facto: tūc nō vꝫ ſcđꝫ teſtm̄ niſi reuoca
ta clauſula derogatoria. Nō: qꝛ lege ci
uili nō pōt dari vel adimi hereditas
in codicillis. l. ſ. C. de codic.

☞ Uoluntas teſtatoris eſt lex: vt in aut.
de nupt. §. diſponat. col. iiij.

¶ Uolo: hoc verbū ſignificat ꝓut ei9 ſi-
gnificatū: vel quodlꝫ adiunctū vel q̄
libet circunſtantia ſignificare dictat.
Nā qn̄ ſimplr̄ ꝓfertur: ſignificat mo
tū animi ad aliquid ꝓſequendū: ⁊ cū
nihil adiungit: ſeu nō apparet id ad
qđ refert in iure nullus eſt effectus. et
nō diſponit p Bar. in apoſtilla p̄alle.
⁊ etiā. C. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. l. ſ. Et no. in
l. qui ſe patris. C. vn̄ liberi. ꝙ volo e
nolo nō ſunt oppoſita: qꝛ volo ad om-
ne tp̄s refert: vt dicēdo volo adire he-
reditatem: ſed nolo ad p̄ſens tp̄s tm̄
refert: dicendo: nolo adire: intelligit
nūc: lꝫ poſtea velim. et ideo facit ora-
tionem ambiguā: de qua ambiguitate
de verbo nolo no. do. Jn. de hut. in c.
literis. ſ. de ſpō. Sed ibi ſi ille cui reli-
cta eſt electio: dicit. volo eligere hanc
rem: ſignificatum illoꝝ verboꝝ eſt am
biguū: qꝛ poteſt intelligi duplr̄. Uno
modo. i. primus motus me9 fertur in
hanc rem nō tn̄ deliberate. Secundo
modo pro ipſo actu acceptionis. i. ac-
cepto hanc rē. Si ergo queris in quo
iſtoꝝ ſit retinendum: reſpondet ſi eſt
traditus terminus ad eligēdū ſeu de-
liberandū: ⁊ in fine termini reſpōdes
volo eligere hanc rē: tūc ſignificatur
electio. facit. l. ſed ſi alio. ij. rn̄. ff. ad
treb. cū dicit poſt deliberationis tp̄s.
Et ſic deliberationis dat ſignificatuꝫ.
facit. l. omnis qui. ff. eodem titu. Jdē
ſi ad interrogationē ꝫ eius cui9 inter-

Ayuntamiento de Madrid

eſt:eodē modo rñdes:ſcʒ volo eligere hanc rē:ſignificato ſumpto ex verbis pro certo maxime cū dicis:ꝑ certo vo-lo eligere hanc rē. Si aūt nō eſt aliud: vnde recipiaꝶ ſignificatuʒ niſi ex ipſis ꝟbis:tūc nō ſignificatur electio:imo recipiꝶ prio.i.primus motus fiuiꝶ in hāc rem. Itē ibi:legatarius cui relicta eſt electio:dicit volo hāc rē:ſignificaꝶ electio:vt.l.ij.ff.de opt.le.qꝛ motus cū ſignificaꝶ ꝑ ꝟbū volo:referꝶ immediate ad rem:per qđ ſignificaꝶ acceptatio rei. Et idē ſi heres inſtitutus diceret: volo hāc hereditatē:qꝛ per hoc ſigni-ficaꝶ aditio:ſecus ſi diceret:volo elige-re:volo adire:qꝛ tunc nō ſignificareꝶ acceptatio ⁊ aditio:qꝛ mot⁹ animi nō fit imediate ad rē:ſed ad actū eligendi vel adeūdi. Itē ibi:inſtitutus dicit volo eſſe heres:ſignificaꝶ aditio:vt.l.nā dubitari.ff.de hered.inſti. Et ſic aliud eſt dicere:volo adire:⁊ volo eſſe heres: qꝛ per ſcđa ꝟba ſignificaꝶ ſimplr̄ aditio:ſed per prima nō. Et idē eſt dicere: volo eſſe heres:⁊ volo hanc hereditatem. Item ibi volo relinquere ſignifi-cat.i.relinquo:vt in.l.pāphilo.§.ꝑpoſitum.ff.de le.iij. Et ſumiꝶ ſignificatū ex natura vltime voluntatis:cuius eſt ꝓuidere in futurū:etiā fauor ei⁹ vt va-leat diſpoſitio. Itē dicēdo:volo per ta-lem geri negotia mea:ſignificaꝶ man-datū.ff.mandati.l.j. Itē ſi vendere vo-lens dicit:volo vendere ꝓ decē:⁊ emēs dicit volo emere pro decē:ſignificatur emptio ⁊ vēditio:qꝛ per verbū preſen-tis temporis ſignificatur cōſenſus de preſenti. Secus dicendo:vellem ven-dere:⁊ vellem emere.

¶Votū eſt alicuius boni cū deliberatione facta ꝓmiſſio vel deo facta pollici-tatio.xxvij.q.j.de viduis.ij. Et dr̄ bo-ni:qꝛ de malo nec etiā de re bona ſine deliberatione nō ꝓcedit obligatio.nā de malo ꝗs nō obligeꝶ:qꝛ in male pro-miſſo reſcinde fidē:⁊ in turpi voto muta decretū.xx.q.iiij.in malis. Diciꝶ cū deliberatione:quia votū qđ facilitate animi potius ꝗ̄ arbitrio diſcretionis emittiꝶ:nō eſt vſq̄quaq̄ obligatoriū: vt.c.venięs.eo.ti. Et eſt triplex votū. Primū neceſſitatis:qđ quis neceſſa-rio in baptiſmate ꝓmittit:vt abrenū-tiare diabolo ⁊ pompis eius:tenere fi-dem:ſeruare decalogū.de cōſe.diſ.iiij. c.j. Scđm eſt volūtatis qđ quis volū-tarie emittit ſuꝑ his ad que ante votū nō tenetur:vt cōtinētie:abſtinētie ⁊c. Tertiū eſt votū mixtū ex his duob⁹.ſ. partim neceſſitatis ⁊ partim volunta-tis. Sed votū voluntariū ſubdiuidiꝶ in votū ſolēne ⁊ ſimplex:vñ ſimplex eſt cui nulla ſolēnitas adhibeꝶ. Solū aūt votū ꝯtinētie ſolēnizaꝶ. Que aūt vota redimi ⁊ cōmutari poſſint.vide Goſ. in ſum.e.ti. Itē votū obligat quē deo: cū diciꝶ:vouete ⁊ reddite:vt.c.⁊ ſi xp̄s. et.c.debitores.de iureiur.et.c.magne. de vo.poſt prin. Sed queriꝶ primo nū quid votū ante ingreſſum religionis diſſoluiꝶ per ingreſſum:de voluntate abbatis? Et videꝶ ꝙ nō:qꝛ abbas non videtur poſſe tollere obligationē deo queſitā.ſed ꝯtrariū eſt verū ꝑ Goſ.xx. q.iiij.monacho. Scđo ꝗriꝶ an diſſol-uatur ꝑ contractū mr̄imonij accedēte cōſenſu alterius cōiugū? Sol.ſic.ꝑ gl. xxiij.q.v.voluit. Tertio filiuſfamil̄.nō obligaꝶ ex voto niſi de voluntate pr̄is: vt.l.ſi ꝗs rē.§.voto.ff.de pollicita. An hoc ſit verū de iure canonico? Sol.ꝙ nō ꝑ gl.xxx.q.ij.mulier.cui⁹ tres ſunt rōnes. Pⁿā filiuſfa.delinquens:et ſine volūtate pr̄is diabolo obligaꝶ:vt.c.ſ. đ deli.puero.ergo ⁊ deo obligaꝶ. Scđo vouendo filiuſfa.duciꝶ ſpū dei:⁊ q̄ ſpū dei aguntꝶ:nō ſunt ſub regula.xix.q.ij. due ſunt.⁊.c.lꝫ.đ reg.l̄a. Tertio qꝛ votū eſt qđ ſpūale:⁊ i ſpūalib⁹ pr̄ia ptās nō curaꝶ:vt.c.ſi.de iudi.li.vj.⁊ glo.in.l.a it ꝑtor.ff.de minꝰ.⁊ i.c.ex ꝑte.de reſt.ſpo. Itē nō vouere ſancti⁹ eſt ꝗ̄ votū ꝓut meli⁹ ē ꝑ nō ꝑficere. Grani⁹ ei puniunꝶ ꝗ votū fecerūt ⁊ nō ꝑfecerūt:ꝗ̄ ſi ſine voto mortui ſunt ſimplr̄ i fide.xij.q.j. §.ꝗcūꝙ.vel deſcribiꝶ ſic. Votū eſt animi cōceptū cū deliberatione ꝯfirmatū.

¶De V ante R.

¶Vrbs ſimplr̄ ꝓlata populi romani ci-uitatē ſignificat antonomatice.inſti-

Ayuntamiento de Madrid

m.de iur.nat.§.ſed quoties.Urbis autem appellatio muris aut cõtinẽtibus edificiis finiť:vt.c.ſignificauit.de pe. et remiſ.ff.de verb.ſigni.l.ij.ꝛ appellatur ab vrbo.i.aratro:quia aratrum in vrbe condenda adhiberi ſolebat.l.pupillus.§.vrbs.ff.eo.

¶Urbana predia omnia edificia accipimus:non ſolũ ea que ſunt in ciuitatibus vel oppidis conſtituta:ſed etiã in rure:niſi ſorte ſtabula ſint:quia locus nõ facit predia vrbana:ſed materia.ff. de verb.ſig.l.j.vide.ꝫ.predium.

¶Uredo eſt morb⁹ herbarũ:frugũ ꝛ arborum in vitibus:ꝛ alio noĩe carbũculus appellari põt.l.ex conducto.§.j.ff. loca.ꝛ de frigore ꝓcedit:nam ꝛ frigus vrit.Uergi.Aut boree penetrabile frigus adurat.Aliqñ ponitur pro prurituũ:vt apud Pliniũ de vritica piſce.Tacta (inquit) vredinem immittit.

¶Urephotrophiũ dictio greca eſt locũ ſignificãs ad ĩfantes nutriẽdos paratum:vrephon enĩ greci infantẽ dicũt. l.illud.§.j.C.de ſacroſan.eccl.lȝ in aliquibus codi.mendoſe legatur.

¶Urbanorum prediorũ ſeruitutes.Require.ꝫ.ſeruitutes.

¶De U ante S.

¶Uſuarius eſt qui alicuius rei vſum hȝ: vt ſi tu q̃ es dñs huius ſeruiꝯ ſenſeris: ſiue cõceſſeris mihi vti miniſterio ei⁹ ſalua ꝓprietate et dñio:vnde vſurarij dici pñt clerici qui nõ poſſunt vẽdere vel teſtari ſiue donare de bonis eccľie: ſed victu tm̃ ꝛ veſtitu debẽt eſſe cõtenti.x.q.ij.eṗs habeat.ꝛ.c.cum cõſtet.de pig.ſm̃ Ber.ſcd̃m aliquos vero clerici poſſunt vſufructuario cõparari:ad quem pertinet oĩm fructuũ perceptorum ius diuidẽdi:ſcȝ quantũ vſufructuarij in morte ꝛ in vita ſunt ſuorum dñij:ꝛ ex eis debita ex quacũqȝ cauſa ſoluere pñt.Tamẽ fallit in plãtis ſecularibus q̃ ex redditibus ſuis ꝓuenientibus eis ratione ṗlationis ſoluere non pñt debita:niſi eſſent pro vtilitate eccleſie contracta.Cõpetit ergo vſuario ius ꝛ vſus:ſed nõ poteſt vẽdere:locare vel alienare:ſed ſolũ ad vſum ſuũ ꝛ familie ſue poteſt vti ſeruitute tali:vt in ortis:fundis:et ſimilibus:ſi quis habeat in his ſeruitutem vſus.

¶Uſus eſt ius vtẽdi rebus alienis ſalua rerum ſubſtantia proprietate ꝛ dñio:ꝛ qũo accipiatur:vide Archid.de offic. deleg.c.q̃uis.lib.vj.

¶Uſufructuarius eſt qui fruitur ꝛ vtitur rebus alienis:vel qui res ſuas nemini furatur.ff.de vſufruc.l.iure cõmuni.

¶Uſuſfructus eſt ius vtẽdi fruendi alienis rebus ſalua ſubſtantia rerũ:vt.ff. de vſufru.l.j.ꝛ inſti.de vſufru.in prin. Et eſt ius in corpore:quo ſublato ꝛ ipſum tolli neceſſe eſt:deſtructa enĩ domo deſtruiť ꝛ vſufruc.qui habeť in ea: vt.ff.eo.tit.l.ij.ꝛ no.ſm̃ Azo.in ſum.C. eo.tit.ꝙ vſufruc.formalis diciť ius.i. ſeruitus.ſed vſuſfruct.caſualis ſcd̃m quẽ aliq̃s habet cauſam dñij:nõ diciť ſeruitus.Et poniť hic fruẽdi:ꝛ nõ in diffinitione vſus:qꝛ differũt ius vtẽdi: ꝛ fruẽdi:vt infra patebit:vtendi diciť ad differentiã creditoris qui hȝ ius in pignore:non tñ põt eo vti:imo furtũ cõmittit ſi eo vtiť:ſed ſcd̃m poniť ad differentiã vtilis dñij qđ habeť in rebus alienis:ſicut emphyteota ꝛ feudatarius habẽt.Sed fruẽdi ſm̃ Accur.ꝛ Ber.dr̃ ad differẽtiã nudi vſus:qꝛ minus eſt in vſu q̃ȝ in fructu.Diciť ĩ reb⁹ alienis:qꝛ ſua res nemini ſeruit.Salua rerũ ſubſtãtia dr̃ ad differẽtiã ſuperficiarij ꝛ emphyteote:q̃ nõ teneñť reficere edes:ſȝ vſuſfructuari⁹ teneť:ꝛ ẽt teneť ad tributũ:qꝛ ad eũ ptinet fructus.vñ Ber.exponit ſalua rerũ ſubſtantia.i.ne pereat in tota ſubſtantia. Acc.exponit ſalua ſubſtãtia:qꝛ tãdiu durat vſuſfruct⁹:q̃ȝdiu durat ſubſtantia:ꝛ no.differẽtiã iter eũ q̃ hȝ ſuitutẽ vſus:ꝛ eũ q̃ hȝ ſeruitutẽ vſufru.qꝛ is q̃ hȝ ſolũ ſeruitutẽ nudi vſus:ita vtiť qđ fruct⁹ nõ ꝑcipit:ſicut poſſũ vti equa tua:ita ꝙ fruct⁹ inde nõ ꝑcipiã:ſic qđ partus nõ ſit meus:ſic ſiľr qui habet vſum tm̃ alicuius fundi nõ poteſt vti pomis:oleribus et ceteris fructib⁹ ad vſuȝ ſuũ quotidianũ:ille ſũt cui cõpetit ſeruitus vſuſfru.põt hec oĩa facere.

¶Uſucapio

¶ Uſucapio eſt acquiſitio dñij vtilis di-
recta rei aliene per cõtinuationẽ poſ-
ſeſſionis tpis lege diffiniti.i.per ſpatiũ
tẽporis a lege diffinitum.ff.eod.ti.l.iij.
verbi gratia.Emi rem mobilem a non
dño bona fide:putans rem eſſe vẽden-
tis:⁊ per cõtinuũ trienniũ poſſideo ſi-
ne interruptione:ipſo iure efficior dñs
illius rei. Directũ autem dñium habet
verus ⁊ principalis dñs rei. Sed vtile
dñium dicitur qñ quis in veritate non
eſt dñs:ſed habet vtilitatẽ rei acſi eſſet
dñs:vt feudatari9:vaſallus:et ſimiles.
Et dicit vſucapio:q2 vſu quodã ⁊ con
ſuetudine poſſidendi cepi ⁊ acquiſiui
dñium. Scdo in rebus mobilibus vel
ſe mouẽtibus:nã immobilia nõ dicun-
tur vſucapi ꝓprie:ſed potius preſcribi.
In immobilibus eñ pſcriptio locũ ha
bet. Tẽpus eñ a lege diffinitũ eſt trien-
nium in vſucapione:ſed in pſcriptione
ſtatuitur decenniũ inter pñtes:⁊ vigẽ-
nium inter abſentes:vt inſti.de vſuca.
Et datur vſucapio ne dñia rerum ſint
in incerto:ꝑ publico bono itroducta:
vt.l.j.ff.eo.tit.contra equitatem natu-
ralem.ff.de neg.geſt.l.j.in fi.⁊ de condi.
et demon.l.nam natura. Nam locuple
tari nõ debet quis cum alterius dam-
no ſm regulam locupletari.de reg.iur.
li.vj.⁊ ſic aliud eſt equũ:⁊ aliud bonũ:
vt.C.de pac.cõuẽ.l.hac lege.Et q2 op-
ponit equitas ſcripta:pfert rigori ſcri-
pto.Sol.verũ eſt:dũ vtrũq; ſcriptũ eſt
in ſpecie:ſed in preallega.l.nam natura
eqtas eſt ſcripta in genere:et hic rigor
in ſpecie:ergo prefertur rigori.Etiã in
vſucapione vel pſcriptione verſat que-
dam equitas naturalis que ſuadet ꝙ
poſtq̃ quis iuſto titulo bona fide cer-
to tẽporis ſpatio rem tenuerit:dñium
acquirere debeat ⁊ imputetur dño qui
negligẽs eſt tanto tpe rem ſuã querere
et cuſtodire.Et ſic nemo dꝫ locupleta-
ri ⁊c.niſi ſubſit cauſa:vt hic ꝓpter cõeꝫ
oim vtilitatẽ:⁊ vt aliqñ ſit litiũ finis.l.
fi.ff.ꝑ ſoc.vbi dat hec rõ:ideo exceptio
pſcriptiõis eſt exceptio litis finite ⁊ op
ponit ſicut alie litis finite exceptiões.

¶ Uſq;:ſtat qñq; incluſiue:vt.ff.de ſena.
l.fin.et in.c.j.de ord.ab epi.quire.qñq;
etiã excluſiue:vt.c.cũ dilectis.de fi.in
ſtru.vbi dicit ꝙ vſq; ad diffinitiue ſen
tentie calculũ põt vtraq; pars exhibe-
re inſtrumẽta:eſt ergo dictio vſq; ſigni-
ficatiua vltimi termini ad quẽ ſicut di-
ctio a vel ab primi termini a quo.vt ecce ibi:
vendo vel dono hunc fundum qui eſt
meus vſq; ad cemiteriũ vel vſq; ad ec-
cleſiam : ſignificat excluſiue. Ratio q2
materia ſubiecta nõ patitur ſenſum in-
cluſionis:licet hoc etiã ageretur ꝑ diſ-
ponẽtẽ.Sed ibi ab eccleſia vſq; ad ce-
miterium eſt locus diuini iuris vel reli
gioſus : ſumitur incluſiue: q2 materia
ſubiecta importat ſenſum incluſionis.
Iteꝫ excluſiue:vt ambulatoria eſt vlti-
ma volũtas vſq; ad mortẽ:vt.l.iij.ff.de
adi.leg.Sed dicẽdo vſq; ad vite exitũ:
verba ponunt incluſiue.Itẽ incluſiue
ibi:minori datur tutor vſq; ad puberta
tem.Sed excluſiue ibi:vendo tibi agrũ
vſq; ad illũ fundũ qui eſt vicini:q2 non
diſponit quis de re aliena niſi habeat
in mandatis.Iteꝫ incluſiue.ibi do tibi
iter vſq; ad calẽdas martij:ſed excluſi-
ue ibi:ꝓmitto tibi dare.x.quolibet die
vſq; ad calẽdas aprilis.Ratio q2 volũ
tas diſponẽtis coniecturat in prima ex
fauore dilationis ⁊ debitoris.facit.l.ar-
rianus.ff.de act.⁊ obli.Sed in ſcda cõ-
iecturatur ex obligatione q̃ ſtricte capi
tur.Itẽ incluſiue ibi:do tibi in peniten
tiam dicere ſeptẽ pſalmos ſingl'is die-
bus vſq; ad calẽdas iulij.Sꝫ excluſiue
ibi:ſnia lata a iudice de ſoluẽdo quoli-
bet die vnũ florenũ vſq; ad cal.Iulij.

¶ Uſura ſicut cõiter dr eſt quicquid pter
vſum ſorti accidit vel accedit:ſm Hoſ.
xiiij.q.iij.pleriq;.Et addit ipſe:intẽtio
ne vel pacto pcedente.Sola eñ ſpe vel
expectatiõe vitiũ vſurariũ ꝯhit:vt.c.j.
et.c.ꝯſuluit.de vſu.⁊.xiiij.q.iij.ſi fenera
rius.Et hoc cũ principalr hr ſpes ⁊ ex-
pectatio lucri.al's ſi ob charitatem mo
ueatur q̇s ad mutuãdũ:⁊ ſcdario ſpe-
ret de aliq̃ retributiõe:nõ putat vitio-
ſum.ar.ad hoc.lxxx.di.i ſingl'is.lxij.diſ.
q̇d ꝓderit.ſm Hoſ.Itẽ vſura ẽ vbi pl9
recipitur q̃ꝫ datũ eſt:⁊ diffinit ſm Azo.
C.eo.ti.ſic vſura eſt qđ ꝓpter vſum rei
cõceſſe datur.Conceſſe.i.date vel mu-

Ayuntamiento de Madrid

tuate.vñ vſura dicit̃ ab vſu ⁊ es eris:q̃ſi
vſu era.i.vſu eris data.ſ.pecunia:cū no
mine pecunie quicq̃d hoĩes habēt:ↄti
neatur.ſ.q.iij.totū.⁊ no.ꝙ oĩs vſura p̄
ſtatur ſup̱ facta dilatione ad annū:vñ
quedā vſura vocat̃ cēteſima illa.ſ.que
intra annū equiparat̃ ſorti:quedā vo-
catur ſextupla (al̃s ſeſcupla) a ſex qđ
eſt totū et plica.i.pars vel medietas:q̄
etiā alio noĩe đr hemiolon:ab hemi qđ
eſt mediū ⁊ holon qđ eſt totū:⁊ eſt illa
vſura que totū cōtinet ⁊ medietatē to-
tius:quedā ṽo eſt triēs.ſ.q̄ preſtat̃ vſq;
ad tertiā partē cēteſime vel ſortis:que-
dam ſemis:que p̄ſtat̃ ad medietatē ſor
tis:quedā bes que p̄ſtat̃ ad duas par-
tes ſortis.Item quedā vſura eſt fenus
ſortis:⁊ quedā fenus fenoris.Nā vſu-
ra đr que vltra ſortē recipit̃:vt.c.ſi.xiiij.
q.iij.ſed fenus đr lucrū de vſura ſum-
ptum:vel vſura vbi ad mutuū reſtituē-
dum nō fuit certū tp̄s determinatū:et
fenus vbi determinatū.Eſt tñ diſtin-
guendū inter vſurā ⁊ rē illā in qua vſu-
ra cōmittit̃:naꝫ que ab vſuario exigit̃:
ꝓprie eſt lucrū qđ vltra ſortē exigit̃.ſ.lu
crum reſtituēdū.Sed res in qua vſura
ↄmittit̃:eſt mutuū de quo lucrū p̄dictū
gignit̃.Sed vtrum de vſura cognoſcat
iudex ſecularis vel eccl̃iaſticus:no.ple
ne p̱ doc.in.c.cū ſit.de fo.cōpe.⁊.xj.q.j.
in ſum.c.ex lr̃is.de iureiur.⁊ eſt gl.no.q̄
incipit:cū repetunt̃.in cle.diſpendioſa.
de iudi.⁊.xiiij.q.iiij.q̇d dicā.Sed bre-
uiter:ſi q̄ſtio vſuarij eſt q̄ſtio facti iu-
dex ſecl̃aris cognoſcet:ſi q̄ſtio iuris:ſo
lus iudex eccl̃iaſticus cognoſcet.Et i-
tra q̄tū tp̄s exceptio vſuraꝝ debeat ꝓ-
bari Hoſti.⁊ Jo.an.ſing.i nouel.dicūt
ꝙ itra octo dies a die ꝓpoſite exceptio
nis.ar.c.pia.de excep.lib.vj.Et p̱ certo
eſt extranea inductio:vt dicit Lud.de
Roma.nā ille tex.reuera loquitur exce
ptione excōicationis.Hoc etiā cōfir-
mat Lapus abbas i allegationib⁹ ſuis
allegat.lv.ad fi.⁊ ſubdit Lud.de Rom̃.
ego rome decidi ↄtrariū.vide pulchrā
rationē ꝙ imo intra.xv.dies ꝓbari de-
beat.nam qui vſurā exigit raptor eſt et
latro ⁊ ſpoliator:vt.c.ſi q̇s vſurā.xiiij.
q.iiij.Sed exceptio ſpoliationis ꝓba-
tur intra.xv.dies:vt.c.freq̄uēs.de reſti.
ſpol.lib.vj.igit̃ ⁊c.qđ eſt mēti tenendū.

Vſurarius manifeſtus quis dicatur.vi
de.c.j.⁊.ij.de vſur.libr.vj.Et vltra hoc
dicit Matth.qđ ſit ille qui vſurari⁹ ex
libris ſuis conuincitur.alleg.clem̃.j.de
vſu.⁊.c.ſincera.xlv.di.c.ſane.xxiiij.q.ij.
et.l.j.§.editiones.ff.de edendo.Scđo
ille qui confitetur coram ſacerdote ſe
eſſe vſurarium:quia vſurarū iudex eſt
ſacerdos:⁊ ſic cōfeſſus corā ſuo iudice
erit manifeſtus:vt.c.quem penitet.de
peni.diſt.vij.Jo.an.dicit hoc verum ſi
adſint teſtes:vt.c.quanq̄.de vſur.li.vj.
Item ſequitur Jo.de lig.quia iudiciuꝫ
fori penitentialis nō inducit illos effe-
ctus quos iudicium fori cōtentioſi:ꝙ
ideo ſit manifeſtus:q2 cōfitetur coram
iudice anime:niſi adſint teſtes.Tertio
dicitur ille vſurarius manifeſtus q̇ ha-
bet altare paratum.Sunt ergo vſura-
rij triplices.Primi notorij:qui habēt
altare continue paratum:ſemper mu-
tuantes.Secundi nō notorij ſed mani
feſti qui nō habent altare cōtinue pa-
ratum:ſed interdū mutuantes.Tertij
per famā tantum manifeſti ſunt.

Vſurpare eſt aliquem contra rationem
ius vſum vel conſuetudinem capere:
inuadere vel preſumere.vide Alber.de
roſate in dictio.ſuo.in verb.vſurpatio
vbi plene.

Vſurpatio eſt interruptio vſucaptiōis:
vt in.l.ij.⁊ in rub.ff.de vſuca.⁊ vſu.⁊ di-
cit ibi tex.ꝙ oratores vſurpationē fre-
quentem vſum vocant.

De V ante T.

Vt:hec dictio modum facit:ſicut ſi cō-
ditionem:⁊ cum cauſam facit.C.de cō-
di.que ſub mo.l.j.⁊ ibi not.⁊ vide.ff.de
manumiſ.l.cauſam.§.fin.⁊ de leg.ij.l.ſi
ita relictum.⁊ de contrahen.emptio.l.
cum ab eo.⁊ de manu.teſt.l.menſa.Ali-
quādo facit cōditionem:vt.l.cum tale.
circa fin.ff.de conditio.⁊ demōſtr.Ali-
quando:vt exponitur id eſt ſicut.C.de
ſepul.viola.l.ſi quis.⁊.ff.de acquirē.re.
domi.l.in laqueū.in fin.Aliq̄ñ vt id eſt
ſcđm.C.de his qui parē.vel lib.occi.l.j.

Ayuntamiento de Madrid

Aliqñ ponit cauſatiue ꝛ conſecutiue. ff.de do.cau.mor.l.ſenat⁹. Cauſatiue ponit.xlvij.di.ſicut.ff.de leg.j.ſi quis. in prin. Conſecutiue ponit.C.de obſe. patr.pſt.l.ſi manumiſſori.de epi.ꝛ cle. l.in eccleſiis.ff.de ſeruit.ꝛ aqua.l.j.ꝛ.j. q.j.cũ liqueat.ꝛ.c.vẽditio. Aliqñ ponit aduerſatiue ꝓ ſed.C.de ap.l.cum poſt. Aliqñ eſt aduerbiũ tẽporis.vt.i. poſtq̃.ff.de pig.l.j.§.idẽ queſiit. Aliqñ ponit vt ꝓ ꝛ in aut.de teſti.§.ſi vo deducens.ibi nõ tñ ꝓ longũ interuallũ vt ꝛc. Aliqñ vt.i. tanq̃.C. de legi.l. leges. Aliqñ eſt aduerbiũ qualitatis vl' q̃titatis: vt.i.q̃tũ:vel optãdi:vt ꝓ vtinam. Aliqñ eſt exemplificatiuum vt cũ dr:nomẽ appellatiuũ.vt homo. ꝛ nota.ff.de interdic.l.j.§.interdicta. de pact.l.iuriſgentiũ.§.quinimo. Aliquando.i.q̃uis.de nego.geſt.l.ſed an vltro.§.ſi.C.de ſerui.ꝛ aqua.l.j Aliqñ vt exponitur id eſt qñ.ff.de arbitr.l.ſi cum dies.§.ſi arbiter. Aliquãdo abũdat.ff.ad.l.pompe.de par.l.j.et ibi in glo. Aliqñ eſt aduerbium ordinis: vt i.poſtea. Aliqñ eſt coniunctio adiunctiua:vt volo vt tu legas. Aliqñ cauſalis vt.i.qꝛ:vnde verſus. Qualiter ꝛ quantũ notat:diſcernit ꝛ optat. Ordinat:exemplat:ſimulat:vtrũq; requirit. Dat comitem:dat quoq; ſequens: ſic dat duodena. Et de ſignificato huius dictionis:vt vide extra de priuile. ex ore.de cõfir.vti.vel inuti.c.examinata.ꝛ de verboꝝ ſignificatio.c.abbate. Item de effectu huius dictionis vt:vide extra de condi.appo. verum.in cle. de eta.ꝛ qualita.c.j.

Vterq; aliqñ ponit coniunctiue.ff.de leg.ij.l.ſi quis duobus. ꝛ de leg.iij.l.titius.ꝛ.ff.de condi.inde.l.ſi nõ ſortem. §.ſi.de emi.l.ſi duos. Aliqñ ponit diuiſiue:vt.ff.de rei vendi.põponius.cõia prie.l.binas.ꝛ de actio.empt.l.ſi ea res. §.ſi. Aliqñ dr de tribus ſ in vnã expoſitionẽ gloſ.inſtit:per quas perſo.no. acquir.§.non ſolum. Item adde qũo vterq; attribuit actũ ꝛ in quo verificetur. Bar.in.l.hoc articulo.ff.de inſti. Item que ſit eius natura vide eundẽ Bar.i.l.ꝯquerebat.de ipu.ꝛ ali.ſubſt.

Vtroq; iure.i.in ſpiritualibus ꝛ temporalibus.extra de priuileg.q̃m. Aliqñ ponit ſimulatiue.ff.de pac.l.reſcripta.§.ſi pacto.ꝛ de reb.dub.l.ſi is qui ducenta.§.vtrum.

Vti ꝛ frui differũt ſic:qꝛ vti dr ille q̃ ita vtit re q̃d fruct⁹ non ꝑcipit:ſicut poſſum vti ad vſum quotidianũ ꝛ miniſterium equa tua:ita q; fructũ nõ percipiã:q;.ſ.part⁹ nõ ſit meus: ſꝫ is qui alicui⁹ fundi vſum hꝫ pomis ꝛ oleribus vti põt ad vſum quotidianũ: nõ tñ donare vel vẽdere põt. Frui vo dr ille q̃ fruct⁹ ꝑcipit:ꝛ ſic vſurari⁹ hꝫ vſũ rei:vt cui dñs nemoris ꝯſtituit vſum nemoris ad neceſſitatem ſuã ꝛ familie ſue:vt accipiat ligna: olera: poma: flores ꝛc.q̃ naſcunt in nemore ꝓ ſe et ſuis cõuiuis: nõ tñ vẽdere permittit ipſum alias frueret.quare clerici dici poſſunt vſurariꝫ:vt.ſ.dictum eſt.

Vti poſſidetis eſt quoddã interdictũ cũ poſſeſſio inquietat a nõ poſſidẽte: vt iudex ꝓ ipſo det ſniaꝫ. Si vn⁹ fuerit:tũc ꝓnũtiare hꝫ in ſingulari numero:vt ita poſſideas vt poſſides. Si autem plures:tunc dꝫ ꝓnũtiare in plurali numero.vt vti poſſidetis:ita poſſideatis. Hodie tñ honoꝝ cã cũ hoĩes vni tm̃ loquunt plurali: ſmone vtunt dicentes:bñ veneritis tranſite bñ. Et ceperũt iſte honorabiles voces a Iulio ceſare.vñ ꝛ illud dr Nos turbati ſum⁹. hec Azo.in ſum.eo.titu.ꝛ vide glo.ante pe.in.c.licet.de proba.

Vtiq;.i.certe.ff.de rei ven.l.vtiq;. Aliqñ ponit cõtinuatiue.ff.de dã.infec.l. vtiq;. Aliqñ.i. ita demũ.ff.de ne.ge.l. diuortio.§.ſed nec. Aliqñ.i.ſicut.ff.de act.empt.l.ſicut. Aliqñ.i.tm̃.ff.ad muni.l.nõ vtiq;. Aliquando.i.vſq; adeo. de capi.dimi.l.amiſſione.§.j.aliquando vtiq; ſunt due partes: ſcilicet vti: id eſt ſicut:ꝛ q; pro ꝛ:vt not.ff.de edil. edic.l.ediles.

Vtro.i.altero.C.de agri.ꝛ cen.l.diffinimus.lib.xij.

Vtrobi ꝯponit ex vtrũ ꝛ vbi ꝓ ad.q.d. apud quẽ eſt poſſeſſio: apud illum ſit no.ꝑ Hoſt.extra de ꝓba.c.lꝫ.in fi.ꝛ vide.C.ꝛ.ff.in tit.de vtrobi.ꝛ inſti.de in-

Ayuntamiento de Madrid

terdictis.§.vtrobi.

De U ante U.

Uulua ſ; Arch.xiiij.q.iij.plerieq;.q̄ſi q̄ꝫ illud eſt qḋ extra naſcit̃:vł ē vēter porci:vel vber:farcimē:vel ilia.ſ.ſalcitia.

Uulgaris perſona dr̄ minus honeſta. l.legitimos.ff.de legi.tuto.

Uulgaris ſubſtitutio dr̄ cū quis loco inſtituti vel ei9 cui alias puta abiteſt. eſt ius adeundi in caſu h̄ſditatis nō adite apponit̃ ſeu ſubrogat̃.vñ ɔditio eſt ſemꝑ:ſi hereditas nō adeat̃.Et dr̄ vulgaris:q2 in hūc caſum ſeu euentū fieri pōt a quolꝫ q̄ teſtari pōt:⁊ cuilibet q̄ i9 adeūdi hꝫ ex teſtō vel ab inteſta.q2 voluntas talis diſponētis ſimpliciter admittit̃ iure ciuili:ſec9 in pupillari ⁊ aliis ſubſti.vbi nō ſimpł̄r admittit̃:imo reſtringit̃ ⁊ limitat̃.⁊ q̄ſi q̄ꝫ penitus non admittit̃ iure ciuili ſcripto.Et nota quod conditio ibi appoſita ſi hereditas nō adeat̃:pōt dupł̄r intelligi:ſm qḋ non adire dupł̄r contingit.ſ.vel ꝓpter nolle adire:vel propter non poſſe.Et iſtud nō poſſe multis modis pōt contingere:vel q2 euenit furor:vel deportatio:vel q2 bonorum acquiſitio interdicit̃. Uulgaris enim ſubſtitutio ſemper cōtinet conditionem de euentu nō adire hereditatem:lꝫ iam vnum caſum vel plures vel omnes continere poſſit. Cetera vide.ſ̄.de ſubſtitutionibus.

De U ante X.

Uxor ſortitur forū mariti:⁊ participat priuilegiū ipſi9:vt.l.femine.ff.de ſen. Sed nō ideo cōcubina ſequit̃ forꝫ ſui cōcubinarij:vt.l.de iure.in fi.ff.ad municī.⁊ eſt rō:q2 caſtitas m̃rimonialis aliq̄d mereri dꝫ vltra q̄ꝫ fornicatio:ſꝫ dicta.l.d̄ iure nō hꝫ locū,i ɔcubina clerici:q2 talis ſequit̃ forꝫ clerici.De hoc ſunt doꝫ eno.gl. Una.xxxij.diſt.c.eos. Alia.xſ.q.ſ.clericū.Rō:q̄ſ nō ꝑt negari quin ɔcubina clerici ſit de familia ei9:ſꝫ familia clerici ſequit̃ ipſi9 forū: vt.c.iudicatū.lxxxix.diſt.⁊ in.l.ij.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ in proe.ffoꝫ.hec Au.d̄ ro. in ſingularib9 ſuis. Jtē vxor fugitiua reuerſa in breui:nō diuertiſſe v̄r:vt.ff. de reg.iur.l.quicq̄d.q2 calore iracundie poti9 factū v̄r ſm Accur.ibidē.Et talē vxorē fugitiuā ⁊ ꝑſequēs furtiuā licitū eſt inq̄rere in domo ſcholaris ſuſpecti:autoritate iudicis:vt gl.i l.iij.C.de epi.aud.⁊.l.ſi q̄s i hoc gen9. C.de epi.⁊ cle.no.in.l.ij.C.d̄ ſer.fu.vbi plenius ꝑ doc.de inquiſitione cuiuſlibet rei furtiue.Et not.q̄ꝫ vxor de iure romanoꝫ nō eſt in ꝑtāte mariti niſi q̄ ad debitū carnis:ſed poti9 erat in ꝑtāte patris:verū aliter de iure Lōgobardoꝫ:vt inſti.de ſena.ter.§.ſ.

De X ante E.

Xenia dn̄r munuſcula q̄dā q̄ dant̃ eſculēta ⁊ poculēta q̄ vulgo dicūt̃ appēſatiōes ceterarū d̄o reꝫ q̄ vſuꝫ edulium excedūt magis ꝓprie dicunt̃ munera.dr̄ eē̄ fieri xenium de pomis cuꝫ quis hꝫ hoſpites ſm Archid.xiiij.q.ij.plerieq;.in fi.

Xenodochus eſt qui xenonem alicui9 ciuitatis procurat.

Xenon eſt dom9 in qua egrotātes recipiunt̃:curant̃ ⁊ alimētis ſuſtētant̃: vt.C.de epi.⁊ cleri.per totum.

Xenodochiū eſt dom9 ad hoſpitiū peregrinātiū deputata vt q̄dā dicūt.Sꝫ tñ xenō ⁊ xenodochiū eadē dom9 dici pōt.ſ.i q̄ valetudinarij ⁊ ſenes.i.infirmi recipiunt̃ ⁊ alunt̃.ꝑdictā aūt differētiā faciētes ꝫenō ꝑ ꝫliterā:⁊ ſenodochiū dicūt eē ſcribēdū ꝑ ſ.vide.c.iij.d̄ relig.do.⁊ varia noia taliū locoꝫ habes.xxiiij.q.vſ.ſancim9.vbi d̄ hoc.⁊.ſ. q.ij.ſi q̄s homi.ad fi.in aut.de alie.et emp.§.q̄ſi.in ꝑn.col.ix.⁊ de ec.ti.§.fi. ⁊ eſt glo.in cle.per literas.de preben.

Xp̄s eſt rex regū:dn̄s dominantiū:vt in cle.paſtoralis.de re iud.c.ꝫ moreꝫ. in fi.c.di.⁊.c.tua.ij.de deci.⁊ Apocalyp.ij.c.vltra mediū.ſ.ad Timo.vj.

Xp̄i actio nr̄a eſt inſtructio.demōſtratur.de elec.c.ſignificaſti.de ſepult.c.ſ. xij.q.ſ.exēplū domini accipite.facit.ij.

Ayuntamiento de Madrid

q.ſ.deus oīpotens.ꝛ de cōſe.diſt.ſ.c.ſo lēnitates.ij. Itē xp̄i ad belial nulla eſt ꝯuentio: lucis ad tenebras nulla parti cipatio: iuſtitie ꝛ iniq̄tatis nulla cōica tio: nulꝰ ꝯſenſus tēplo dei cū idolis. de peni.di.ſ.c.ſi anteq̄.in fi.ꝛ diſti.ij.ſi em̄ inq̄t.a p̄n.poſt mediā colūnā. Itē Chriſtꝰ venerat i virginē poſt digeſtū infor.gl.eſt.in.l.titia.§.ſeia.ff.de au.et ar.leg.vbi dr̄. Ab heredibꝰ meis volo iubeoq̄ ſignū dei.gl.dicit: vt crucē: ſꝫ Hug. Itē Chriſtꝰ mortē elegit i cruce ꝑpter quatuor. Primū vt i illa pēdēs in aere ſe inter deū ꝛ hoīeꝫ mediatorē oſtēderet.di.x.c.qm̄.ꝛ.ſ.ad ti.ij. Scd̄o vt dāna obueniētia primis parētibus ꝑ lignū vetitū reſtauraret ꝑ lignū cru cis. Tertio vt diabolū q̄ vicit ꝑ lignuꝫ ſuperaret ꝑ lignū. Quarto vt eviden ter oñderet ꝓ quibꝰ reſtaurandis pa tiebat̄: ſcꝫ ꝓ ſuperis āgelorꝫ ruinis re parādis: ꝓ iuſtis de limbo educēdis: ꝓ amicis colligēdis ꝛ amandis: ꝓ ini micis recōciliādis.gl.eſt ſup v̄bo cru cis.in cle.ſ.de ſum.tri.ꝛ fid.catho. Itē xp̄s tres mortuos ſuſcitauit.ſ.puellā in domo: ꝑ quā cogitatio intelligitur. Puerꝫ in porta ciuitatis: per quē actꝰ itelligit̄. Et lazarū in ſepulchro: ꝑ quē cōſuetudo mala notat̄.vn̄. Mēs mala mors intus: malus actus mors foris: vſus. Tumba: puella puer lazarꝰ iſta notāt. Hāc verbo: hūc motu: lachry mādo ſuſcitat illū Chriſtus: ꝛ in me dio naſcit̄ eger homo.de penitētia di. ij.ſi ſermo.ꝛ.§.tanq̄.et.c.ſicut tribus.

¶ Xp̄e eleiſon.vide de conſecra.diſtin.ſ. hoc quoq̄.ꝛ diſt.ij.c.re vera.

¶ Xyſtici athlete ſunt de quibus memi nit iuriſcō.i.l.athletas.ff.de his q̄ no. infa.lꝫ ibidē corrupte legat̄ ſexuſtici. ſunt aūt illi q̄ pugnabāt i porticuꝰ am pliſſima. Sueto. Nec tn̄ eo minꝰ xyſti corꝫ certatiōes aut gladiatorꝫ pugnas ſeueriſſime ſp̄ exegit. Greci em̄ xyſtuꝫ porticū vocāt ampla latitudine: i qua athlete ꝑ hyberna tp̄a exercent̄. Has ꝛ paradromidas greci appellant: et a noſtris ambulationes dicūtur. Uel ſe cūdum aliquos xyſtus habet originē a xyſtos quod haſtam ſeu telū ſpiculū ve denotat.

¶ Xp̄ianorꝫ nomen primo ortū eſt apud anthiochiam: vbi Ignatius fuit ep̄s. viij.q.ſ.mutatiōes. Nā prius oēs fide les dicti fuerunt diſcipuli vel fratres. Sed poſtq̄ apoſtoli fecerunt cōciliū anthiochenum: tūc dicti ſunt xp̄iani: vt eſt gl.xxij.diſtinc.ſacroſancta.et ibi tex. Et ſi xp̄ianꝰ factus eſt neceſſitate egritudinis: nō pōteē clericus niſi in duobꝰ caſibus. Primꝰ eſt ſi deficiant clerici i ciuitate. Scd̄s eſt ſi ſanctitas ſuadet ꝯtrium: puta ꝑ lapſum bienniј: vt.lv.diſtinc.ſi q̄s in egritudine. Item xp̄iani facientes ſe iudeos: qua pena puniant̄: habes in.l.iudei.C.de iude. in titu.de apoſta.et in ti.ne ſac.ba.rei. ſm̄ Ludo.dero.

¶ Xp̄iani mali deteriores ſunt q̄ iudei cū minꝰ peccet q̄ viā dn̄i nō agnoſcit: q̄ q̄ poſt agnitā retrocedit.c.q̄dā.de apoſt.c.ſi refugiētes.de pn̄ia.diſti.iiij.

¶ De y ante A.

Yatus aliquando ſumit̄ pro puncto mortis: ſeu ꝓ emiſ ſione ſp̄ūs vltimi.de penitē. diſt.vij.c.nullus. Aliqñ eſt apertio terre.c.non differa mus.xxiij.q.ſ.

¶ Imo vero hiatus ſcribē dum eſt a verbo hio.

¶ Yconomꝰ dr̄ ille cui res ec clie gubernāda dat̄: ſcꝫ ep̄alis: ꝛ ꝓbe res canonicorꝫ. Etiā qñq̄ eſt vicedo minus vel ꝑpoſitꝰ.ſ.q.iij.ſaluator. vi de gl.in.c.imperatorem.de iura.calū. vbi cōcor. Unde ſm̄ Gof. differūt yco nomus: ſyndicꝰ.procurator et actor. Nā yconomus adminiſtrat res eccle ſie: ꝛ aliqñ defendit in cauſa: ꝛ qñq̄ in eccleſia vacante ad percipiēdos pro uentus et ſeruandos ad opus futurū prelati. Syndicus autē in rebus ꝛ ne gotiis cuiuſlibet corporis vl̄ collegij. Et ſcd̄m leges non differt a defenſore: ꝛ eſt vniuerſitatis. Sed ꝓcurator eſt priuate perſone ad vnum negotiū vel plura. Actor aūt ꝓ vno vl̄ ꝓ vniuerſi tate ad vnā cām ꝛ pſentē ꝛ cū decreto

Ayuntamiento de Madrid

Tractatus de

modo ſtudēdi in vtroq; iure p decē documēta: cū noibꝰ oiū ſcribētiū in iure tā canoniſtar̄ ꝙ legiſtarū vſq; ad hec tpa: editꝰ p famoſiſſimū vtriuſq; iuris doctorē dñm Joānē baptiſtā de gazalupis de ſctō Seuerino: tunc cathedrā iuris ciuilis ordinarie d mane in alma vniuerſitate Seneñ. regētē: nūc vero aduocatū cōſiſtorialē rote ⁊ palatij apl'ici.

Cum expurgaueritis vetꝰ fermētū: ⁊ iā ſitis noua cōſperſio: (vt opinor) iazymis ſinceritatis ⁊ veritatis i quo ſtatu vos cōſeruet clemētiſſimꝰ deꝰ: viſum eſt mihi ſitiēti vtilitatē veſtrā: tps eſſe cōuenit quo ſtudioſis anxie diligentibꝰ religionē iuris ciuilis: rectum callē oſtēdā: q̄ greſſus eorū dirigā: et viā aperiā p quā ambulēt: nō in tenebris: ſed i luce: ad illā legalē ſapientiā capeſſendā. Dicā igit q̄ ſentio: ⁊ p vtilitate vr̄a fideli loquar: q̄ſi mihi ipſi ɔſiliū dās.

Documentū primū principale.

Aia purgāda ⁊ conſciētia

Quicūq; cupit iuri operā dare: ſit circūſpectꝰ in infra ſcriptis. In primis bñ ⁊ diligēter ppa ret aiaz ſuā: ɔfitēdo peccata ſua integre: ⁊ ſatiſfaciēdo p ɔmiſſis: vt ſic ſpūſſcti grā oēm bñs vtutē ⁊ oēm ſciaz iueniat receptaculū mūdū ⁊ tribuat plenā pfectāq; ſciētiā: nā q̄cq̄d alibi q̄rit: hic pfectiꝰ iuenit. xxxviij. di. c. legimus. §. ſz eē. iſi. Iſtō ē potiſſimū ⁊ pmū ɔſiliū qd dedit veniētibꝰ ad ſtudium venerabilis doctor Guil. de mō. lau. i cle. ſ. de mgr̄is. ſubdēs q; ſcholaſtici q̄ ad quānis ſciam approbatā trāſeūt et die noctuq; torq̄nt: inanū laborāt niſi dei grāz habeāt ſecū coadiutricē: qz vt dr Sap. ſ. In maliuolā aiaz nō itroibit ſapia. Idē cōſiliū dedit recolēde memorie doc. do. Simō de burſiano: cardinalis mediolañ. i pemio Clemētinar: dicēs q; ſcholaris nō ɔfidat i igenij pſpicacia ⁊ capacitate: ſtudij aſſiduitate: ⁊ memorie tenacitate: ſz in eo ſpē ponat qui ſciētiar dñs eſt: in quo ſtāt oēs theſauri ſapie abſcōditi. Nam ſcriptū ē. Qui ɔfidūt in dño itelligēt veritatē: ſupbis aūt deꝰ reſiſtit. Idē cōſiliū ſummope laudauit in. d. cle. ſ. de magr̄is. dñs Frāciſ. de Zabarellis de padua olim cardinalis florētinꝰ. Et inſignis doc. do. Hof. ga. i. d. cle. ſ. ⁊ Martinꝰ de fano. in ep̄la quā fecit de mō ſtudēdi: in q̄nto req̄ſito. Caueat etiā oi conatu a ſingulis pctis: qz delinquēs i vno: factꝰ ē oim reꝰ: vt i. c. defleat. extra de re. iur. ⁊ p vnū pctm̄ tota grā euacuat. xxxij. q. j. cū renūtiat. totū eñi hoiem nō dimidiū ſaluat deꝰ. verſus. Larga dei pietas totū nō dimidiabit. Aut nihil aut totum te lachrymāte dabit.

Sap. iij.

A venere abſtinēdū ſcholaribꝰ.

Dicit et Guil. qd ſpāliter caueat idē ſtudēs a venere: q̄ vitio ɔſueuerūt facile ſtudioſi inq̄nari: cū p tale vitiū rō ⁊ intellectꝰ tanq̄ ſupiores ptes mētis ɔfundant: ſenſualitatē (q̄ eſt iferior ps) attrahēte ⁊ pdominātē. xxxvij. di. c. turbat. i. c. ſ. de ſacra vnct. v. in pectore. Sil'e i caule: cuiꝰ ſpica p quā emittit ſemē ſi permittat luxuriari: cito creſcit: ſic ē i ſcholari: ſi pinolū. i. ingeniū pmittat defluere vtꝰ ſupne rōnis ⁊ itellectus ipediunt: ⁊ corpis parat infirmitas. Idē dicūt pfati doctores in. d. cle. vbi ſubdit do. Cardinalis florē. q; ipſe habuit auditorē q̄ notorie obijt ex hoc: et ego cognoui plres q̄ hoc vitio dediti male vitā finierūt: vno cōtextu pdiderūt oēm vtutē: oēm bonorē: ⁊ oēm ſubſtātiā ⁊ iter ceteros

vidi quēdā ſcholarē diuinitē et ingenioſu3: q̄ fuerat rector cuiuſdā ſtudij: captū mulierū amore (q̄ eſt rete diaboli: vt inq̄t Hiero.) tādē ꝑpter illi9 meretricis amplex9 vagabūdū diſcurriſſe ꝓuincias: et tandē carceratū ꝓ mole eris cōtracti ꝓ nutrienda illa diabolica femina. iſte idē pre rubore ⁊ verecundia ne cognoſcerē eū: ꝓno in terra vultu petijt a me eleemoſynā. ad hoc vid xxxvij. di. c. legim9. ⁊. hinc ēt. et Hiero. i epiſtola ad Damaſu3.

Aluſdo abſtinēdum. ¶ Caueat ab alea: q̄ fomes eſt et incētiuu3 oim maloꝝ: vt plene dixi āno ſuꝑiori i opuſculo ꝯ luſores qd velis oino videre: q2 ipi9 lectura cu3 adiutorio dei refōrmabit te: ſi reformatiōe idiges.

Crapula. Ebrietas. ¶ Caueat a crapula et ebrietate: nā cum vicina ſint venter et genitalia: ex vicinitate mēbroꝝ reſultat q̄dā ꝯfederatio maloꝝ. i. vitioꝝ. ſ3 Hier. ⁊ Greg. i. mora. dicit ꝙ dn̄ante gule vitio: oē qd hoies fortit ēgerint ꝑdūt: ⁊ dū vent nō reſtringit: ſil' cūcte vtutes obruūt. Et hic ē ꝙ pinguis vēter tenuē ſenſum non gignit. Jō ſuadeo vt mutuas comeſſationes fugiatis: nā eſcarū vſus eſt inſatiabilis: et origo vitioꝝ. ⁊ eſt q̄d ꝑniciosum: et ſanitati inimicū: ⁊ qd peius eſt: inutilis conſumptio temporis: quo nihil carius ſm Theophra.

Qualiter iuuenibus viuendum. ¶ Audi Aug. i li. ij. d ordine3 ꝯ academicos. c. viij. Adoleſcentulis ſtudioſis ſapie ita vtēdū ē vt a venereis reb9: ab illecebris vētrū ⁊ gutturis: ab imodeſto corpis cl'tu ⁊ ornatu: ab inanib9 negotijs l'udoꝝ: a corꝑe ſomniatꝙ pigritie: ab emulatione: obtrectatiōe: inuidētia: ab honoꝝ ꝑtātū ꝙ ābitiōib9: ab ipſi9 ēt laudis immodica cupiditate ſe abſtineat. Amorē āt pecūie toti9 ſue ſpei certiſſimū venenu3 eē credat. Nihil eneruit faciāt: nihil audacter. Inimicitias vitent cautiſſime: ferāt eq̄ſſime: finiāt citiſſime. In oi vo ꝯctu cōuerſatiōe ꝙ cū hoib9: ſatis ē ſeruare hoc vnū vulgare ꝓuerbiū. Nemini faciāt qd pati nolit. Rēpu. nolit adminiſtrare: niſi perfecti. Perficiāt vl' itra ſenatoriā etatem feſtinēt: vl' certe itra iuuētute3. S3 q̄ſq̄s ſero ad iſta ſe ꝯuertit: nō arbitret nihil ſibi eē ꝑceptū. Nā iſta vtiꝙ facili9 decocta etate ſeruauit. In oi aūt vita: loco: tēpore: amicos aut hēāt aut hre inſtent. Obſequātur dignis etiā nō hoc expectantib9. Suꝑbos minus curēt: minime ſint. Apte cōgruenterꝙ viuāt: deū colāt: cogitēt: q̄rāt: ſpe: fide charitate ſubnixi. Optent tranquilitatem atꝙ certum curſum ſtudijs ſuis oimꝙ socioꝝ: ⁊ ſibi quiſꝙ poſcat mente3 bona3: pacatamꝙ vitam. Hec Auguſt.

¶ Optimū āt ⁊ ſalutare eſt remediū ad ꝑdicta ꝯſeq̄nda: freq̄ns oro ad deū: de q̄ orone pleniſſime loquit gl. in cle. ſi dn̄m. de reliq. ⁊ vene. ſctoꝝ ſuꝑ vo. orone. et ſpāliter hortat ꝙ q̄libet ſtudioſus velit ſingulis diebus dicere officium btē marie glioſe virginis: q̄ ē inuētrix grē: genitrix vite: ⁊ mr ſalutis: in qua qui ſpem ponit nunꝙ̄ vacuus abijt. Quid orandum.

¶ Ceterum l3 ois quicunꝙ adulte etatj teneatur credere articulos fidei: vt hr i ſymbolo. Credo in deū. ⁊ athanaſij. Quicūꝙ vult ſalu9 eē. d q. xxxviij. di. c. ſ. ⁊. ij. et l3 laico ſimplici: ⁊ forte oibus ēt literatj ſufficiat articulos fidei credere iplicite. i. credere verum eē q̄cq̄d credit eccl'ia catholica vt dt Inn. i. c. ſ. de ſum. tri ⁊ ſequitur magr Ber. ꝯpoſtellan9 ibi dē: illū tn̄ q̄ ingenioſus eſt hortat idē ꝯpoſtel. vt velit illos articulos fidei ſcire magis diſtincte. ⁊ ꝙuis hoc ex dono ſcietie ⁊ igenij ſibi a deo dato: q̄ſi ex de- Quod credendum.

Ayuntamiento de Madrid

telligē cū temperamento: dum-
modo neceſſaria adſint: vt inq̄t
philoſophus. x. Ethicorum.

¶ Quintū documētū p̄ncipale.

An expediat hr̃e mltos libros.

Non curet ſcholaris i
vſu multos libros
hr̃e: nā lectio mltorū
autorū oīs gn̄is
voluminū hꝫ aliq̄d
vagū ⁊ iſtabile. Certis igenijs im
morari opꝫ: ſi velis aliq̄d trahe-
re q̄d aīo fideliter ſedeat. Nuſq̄
eſt q̄ vbiq̄ eſt. In pegrinatione
exiſtētibꝰ hoc euenit vt mlta ha
beāt hoſpitia: nullas amicitias.
Idē accidit his q̄ nulliꝰ igenio
ſe familiariter applicāt: ſed oīa
curſim ⁊ ꝓperāter trāſmittunt.
Nihil eq̄ ſanitatē impedit q̄ re
mediorū crebra mutatio. Nec
ꝓdeſt cibꝰ ſūptꝰ q̄ ſtati eijcitur.
Nō ꝯualeſcit plāta q̄ ſepe tranſ
fert: diſtrahit librorū mltitudo.
Itaq̄ cū legere nō poſſis q̄tum
habueris: ſatis eſt hr̃e q̄tū legas.
Sꝫ modo hūc librū euolueꝛ: mō il
lū: raro ē fructuoſū. Faſtidiētis
ſtomachi eſt mlta deguſtare: q̄
vbi varia ſunt ⁊ diuerſa: inq̄nāt
nō alūt. Nō refert q̄ mltos: ſed
q̄ bonos libros habeas. Lectio
certa ꝓdeſt: varia dlectat ⁊c. hec
Sen̄. in ep̄la. ij. ꝑ maiori pte. vn̄
dn̄s cardinalis flo. in. d. cle. ſ. de
magr̄is. dt ꝙ expedit ſcholari
paucis libris vacare: vt poſſit cō
mēdare memorie q̄ fuerint opor
tuna: vt puta ſcholari i iure ſtu-
dēti ꝯuenit memorie ꝯmendare
textꝰ ⁊ gloſſas: ſine q̄bꝰ fruſtra
laborat ad ſubtilitates quas nō
poſſet iure ꝓbare. Doctor autē
indiget mltis libris: ⁊ ſi fieri poſ

Doct. mltos libros hēant

ſet oīm q̄ ſcripſerūt: vt ex multis
poſſit elicere veriora. Tu ſi vo-
lueris pleniꝰ videre an expediat
hr̃e multos libros: vide eundē
Sen̄. i li. de bn̄ficijs. c. ij. ⁊ i li. de
vita ⁊ moribꝰ philoſophorū. ſ. iij.
pte. ⁊ Hiero. i ep̄la. xl. ⁊ Oldra.
ꝯſil. lxxxv. Q̄d ſi oīno voluerit il
los hr̃e: ⁊ cū ꝑfectus fuerit illis
vti: notū ſibi facio ꝙ primꝰ q̄ ce
pit gloſſare textus ⁊ leges: fuit
Guarneriꝰ ſeu Irnerius dū ſtu
duiſſet legibꝰ ex ſeipſo legit bo-
noñ. vn̄ tūc fuit maximi nois et
merito appellatꝰ lucerna iuris: na
tāq̄ p̄mus illuminator nr̃e ſcieris.
ita dicit Odof. in. l. ius ciuile. ff.
de iuſt. ⁊ iu. Poſt eū ſecuti ſunt
Bulgarꝰ: martinꝰ: ⁊ placētinꝰ:
Joānes: Azo. Accurſiꝰ. quorū
gloſſe q̄ autoritate facte fuerint
ſi mememini legiſſe: ſꝫ circūſcri
pta licentia p̄ncipis: an impune
licuerit gloſſare: vide gl. i. l. ij. §.
hoc āt. C. d ve. iu. enu. Notabis
tn̄ circa p̄dicta aliq̄ demulcētia
aures auditorū. Primo notabis
ꝙ p̄ma ſumma q̄ fuit in iure nr̃o
fuit ꝯpoſitata a Ruggerio. vt dt
Odof. i ru. C. ad. l. iu. rep. Huiꝰ
diſcipulꝰ fuit Rofredꝰ bn̄uēta-
nus: vt colligiꝛ ex dictis Jo. an. in
addi. ſpe. i ti. de fructibꝰ ⁊ inter-
eſſe: ⁊ in ti. de ꝯfeſ. Sciēdum eſt
etiā ꝙ dn̄s Placētinꝰ p̄clarꝰ et
famoſus iuriſperitꝰ apd montē
peſſulanū ſup. C. ⁊ inſtitutiōibꝰ
ſūmas laudabiles ꝯpoſuit: vt dt
Azo i ꝓemio ſue ſūme ſup. C. et
incipit dicta ſūma Placētini cū
eſſem Mātue: ⁊ iſta ſūma placē
tini erat tunc melior aliq̄ alia q̄
publicata eſſet vſq̄ ad illa tpa
vt dt Odof. i. l. j. ff. d pactis. Poſt
hec Jo. Baſianus Cremonē. fe
cit vnā ſummā breuiſſimā ſup
Pādec. de q̄ Odof. in. l. ſ. in p̄n.
ff. de edēdo. dicit ꝙ erat vētoſa:
⁊ ꝙ illā ſolū fecit vt Placentinū
rep̄hēderet: ⁊ ꝙ aliq̄d boni non
eſt in illa ſumma. Idem Jo. fecit
quādā lecturā ſup. C. Iſte Joā.
fuit p̄ceptor Azonis vt in ſum.
Azo. ſuper. C. in tit. ꝑ ſo. de q̄ in
glo. fit ſepe mentio floruit anno
do. M. cc Iſte fuit iuris lucer-
cerna: ⁊ ſpeculū mundi. vt inq̄t
Ange. de peru. in repeti. l. falſis.
C. de furtis. Eodē tpe fuit bul-

Guarneriꝰ lucerna iuris.

bulgarus.

Martinus. Joan. Azo. accur.

Rugerij ſūma.

Rofredꝰ.

Placētini ſūme.

Jo. baſianꝰ ſpeculū mūdi.

Bulgarꝰ.

Ayuntamiento de Madrid

garus vt habetur in.l. bene a ze
Azo. none.C.de quadri.pſcri.Super
uenit Azo qui primo fecit mino
rem apparatum ſup.C.ꝛ.ff.dein
de fecit ſummā quā habem9: et
dicit Azonis ꝛ eſt: lꝫ quidā di-
xerint olim illā ſummā q̄ attri-
buitur Azoni fuiſſe Jo.baſiani
cremo.ſed male dixerūt: nā Jo.
tm̄ fecit ſummā ſup pandectis
vt dixi.h.d. Odof.in.l.legem.C.
de pac.ꝛ illius ſumme Azonis
Odof.fecit additiones quas in
aliquib9 ſummis incorporatas
vidi: poſt hāc ſummā ideꝫ Azo
fecit magnos apparat9 ſup.ff.
vet9.optim9 fuit: vt dt Odof.in
l.iulianus.ff.de cōdi.inde. Hūc
Azonē Bal.in.l.pct9.C.de fi.in
ſtru.ꝛ.l.cū a.r.C.de fideiuſ.dixit
Lota-rius. fuiſſe fontē legū: ꝛ vas electiōis.
Rofre-dus. Lotari9 fuit ɔtēporan9 Azōis.
vt p Bar.in.l.ſancim9.C.de iu.
Rofre.beneuētanus q̄ fecit vti-
liſſimū op9 libellor̄ i iure ciuili
ꝛ cano.fuit diſcipl's Roggerij i
initio: vt p dixi: poſtea diſcipul9
dn̄i Azonis vt ipſemet ſepi9 atte
ſtat in dicto opuſculo libellor̄.
ſuccurrit deinde tenebris iuris
Accur-ſius. ciuilis Accurſi9 florētin9 q̄ gloſ
ſauit.ff.C.inſtōnes: librū autēti
cor̄: ꝛ tres li.C. tpe gregorij no-
ni pōtificis centeſimi octuageſi
mi quinti: ꝛ federici ſcdi viceſi-
miq̄rti i ordine iperatoris tpe q̄
gloſſauit librū autēticor̄: curre-
bāt āni dn̄i.M.ccxxvſ.vt ipſe no
tauit i aut.vt pp̄o.nomē ipe.§.ſi
q̄ ꝟo.ſup ꝟbo idictiōis.ꝛ ɔfirma
gloſſatiōe Accurſij vſq ad pſītē
annū cucurrerūt āni.ccxvſ.vel
circa.iſte Accurſi9 fuit diſcipl's
Jaco. Azonis: vt ipſemet notauit.i.l.fi.
bal- ſup ꝟb.poſſuꝫ.ff.de ɔdi.ob cau.
duini. Ja.balduini fuit pceptor Odo.
Inno floruit an.dn̄i.M.cclxx.de iſto
centi9 ſepe Odof.in lec.ſuis facit men
q̄rtus tionē. Innocenti9 q̄rt9 q̄ fuit Ja
nuēſis: de domo de fiſco: ꝛ de co
mitib9 lauonie fecit apparatuꝫ

ſolēnē ſup decretalib9: fuit ma-
gnus legiſta floruit āñ.dn̄i.M.
ccxliij.vt p Jo.an.i ad.Spe.in
ti.ne ſede vacā. Dn̄s Ber.Cō-
poſtellanus ſcripſit ſup ptio de Cōpo-
cretaliū vſq ad ti.de trāſla.pre- ſtella-
la.fuit capellanus Innoc.pdic. nus.
ꝛ edidit illd de mādato Innoc.
Odof.fecit lecturas ſup.C.ꝛ.ff. Odo-
floruit āno dn̄i.M.cclx.colligi fred9.
tur ex dictis ei9 in.l.imperiū.ff.
de iur.om.iu.Viuebat ēt tēpore
Jo.an.vt colligit in addi.Spe.
in ti.de loc.Hoſt.i.dn̄s Hēric9
cardinalis Hoſt.q̄ fuit de ſegu Hoſt.
ſia ſm Jo.an.in addi.Spec.i ti.
de reſcri.pſītatiōe fuit pceptor
ſpeculatoris: vt dicit Jo.and.in
addi.Spe.i ti.de offi.iudi.fecit Spe-
ſummā mirabilē ꝛ edidit lectu- cula-
ras ſup decre.Spe.Guil.duran tor.
di fuit puincialis: vt colligit in
pe.in ti.de feu.Tpe quo condi-
dit librū ſpeculi: currebāt anni
dn̄i.M.cclxxſ.pꝫ in Spe.d iſtr. Jac.d
edi.§.ſ.ver.itē hodie Ja.de bel. belui.
legit ſepius librum aut.et fecit
optimam lecturā ſup illo lib.et Bar-
multas diſputatiōes ꝛ Barth. brix.
brix.q̄ fecit addi.ad gloſ.decreti
fecit etiā q̄ōnes dn̄icales et ve-
neriales.floruit tpe Grego.no- Gar-
ni.Garſias hiſpan9 floruit an. ſias.
dn̄i.M.cclxxxiij.Guido de bai
ſio: archid.bono.floruit eodē tē
pore cōmētauit ſolēniter decre Dyn.
tū ꝛ ſextū decretaliū.Dy.muge
lan9 claruit an.dn̄i.M.ccxcvij.
tpe Bonifacij.viij.ducēteſimi
primi pōtificis ꝛ adolfi iperato
ris.ſcripſit ſubtiliſſime ſup.ff.et
ſup ti.inſti.de act.fecit etiā mi-
rabile cōmētū ſup ti.de re.iu.in
vſ.huic diſputādo determināti
aliquā q̄ōnē adeſſe videbat to-
ta ſynod9 legalis philoſophie:
vt dt Cy.i.l.vnica.C.d ſfiijs q̄ p
eo qd itereſt.Reperiūt ēt ɔſilia
ei9 elegātiſſima.Ja.d rau.puin
cie lotorigie legū pfeſſor i theo Ja.de
logia magr ac Verdunēſis ciui- rauē.

Ayuntamiento de Madrid

tatis in. d. ꝓuincia eps ſcripſit
ſuꝑ. ff. ⁊. C. ⁊ multa ſimplr tradi
ta a maioribꝰ: reduxit ad diale-
Petrꝰ de bel. cticū argueͤdi modū: vt ꝑ Cy. in
l. q̇cūq̄. C. de ſer. fu. q. vſ. Pet. de
bella per. burgūdus doctor illu
ſtris ſcripſit ſuper. ff. ⁊. C. et ſuꝑ
inſtōnibus. Edidit etiā infini-
tas diſputationes vt audiui nu
me. centū. Floruit anno dñi. M.
ccc. colligit ex dictis Cy. ⁊ Bar.
i. l. ſ. C. de ſentētijs q̄ ꝓ eo ꝙ in-
ter. ⁊ fuit cōtemporaneus Dyni
Ja. de are. Jac. de are. parmenſis: cuiꝰ opi
niōes vt plurimū ſunt de mēte
iuris: vt dicit Bar. in ſua diſpu
tatione q̄ incipit: ſtatuto Luca-
ne ciuitatis: ſcripſit breuiter: ſz
Mar. de ſilima. vtiliter ſuper. C. ⁊. ff. ⁊ fecit mul-
tas diſputatiōes. Marti. de ſili
mani fuit cōtēporaneus Dyni:
iſte fuit p̄ceptor Joānis in li. vt
Bar. d̄ nea. refert Jo. an. in addi. Spe. in ti.
de arbitris. Barth. d̄ neap. fuit
cōtēporaneus Dyni: ſm Jo. an.
Fran. accur. in addi. Spe. i ti. de iur. cal. ⁊ in
ti. de doſi. Franci. Accur. fuit ēt
cōtēporaneus Dyni: ſm doc. in
l. vnica. C. de ſñijs q̄ pro eo ꝙ in-
Albe. Odo. ter. ⁊ Cy. in. l. fi. C. de ſuſpe tu. et
Bar. in. l. ſ. §. ſuſpecti. ff. ad tur.
Alber. Odo. fuit cōtēporaneus
Dyni. vidi ꝯſiliū ſubſcriptū ab
Ric. d̄ petro. vtroq̄: de quo patebat publico
inſtr. in archiuo Senenſi. Ric.
de patronibus de Senis cardi.
vnus ex cōpilatoribꝰ ſexti decre
talium fuit de ſequacibꝰ Franci
ſci Accur. vt refert Cy. in. l. tuto-
ri. C. de ne. ge. obijt Janue anno
Guil. d̄ tyn. dñi. M. cccxiiij. vt vidi patet ꝑ pu
blico inſtr. Guil. de tyn. do. vltra
montanus qui legit lōgo tꝑe in
ſtudio Aurelian̄. fecit breuē ap
Ric. ma. paratū ſuꝑ. C. ⁊. ff. vete. fuit do-
ctor illuſtris. Ric. malū. cremo-
nē. q̇ legebat Padue tꝑe regis
Roberti ſm Cy. in. l. ſi vna ma
tre. C. de boñ. mater. fuit valen-
tior doctor Jtalie ſuo tꝑe: vt d̄t
Bal. i. l. q̇cūq̄. C. de epi. ⁊ cleri.

Jſte Ric. fuit cōdēnatus de he-
reſi: vt in. d. l. q̇cūq̄. per Ja. but.
⁊ Bal. multa ſcripſit quorū co-
pia rara. Floruit an. dñi. M. ccc. Lāpti
dñs Lāpertinus de Rāponibꝰ: nus d̄
doctor ꝓfundiſſime ⁊ fundatiſſi Rāp.
me ſcie ſcripſit ſuper. ff. ⁊. C. ſuo
ruz ſcriptorꝝ rara eſt copia. hūc
doctorē extollit vſq̄ ad ſydera
Jo. and. in. c. ſi pater. de teſta. in
vſ. in nouel. ⁊ in addi. Spe. in ti. Bar.
de teſt. dñs Bartho. de butr. ex d̄ but.
tollit a Jo. and. in addi. Spec.
in ti. de accuſatione. i. iij. parte. Joan.
Jo. and. fons ⁊ tuba iuris cano andr.
nici fecit nouellas ſuper decreta
libus: gloſſauit ⁊ ſextum et cle-
mentinas. fecit nouellam ſuper
ſexto: ⁊ mercuriales opꝰ digniſ-
ſimum: ⁊ vltimo loco fecit mira-
bile opus additionū ſpeculi: an
no dñi. M. cccxlvij. vt colligit
ex his q̄ ipſe dicit in addi. p̄di.
in ti. ne ſede vacā. ⁊ in titu. de fi.
presby. Mortuus eſt anno do-
mini. M. cccxlviij. tempore ma-
gne peſtis: vt ſcribit Joā. calde.
eius filius adop. in. c. veſtra. de
cohabi. cle. ⁊ mulie. De qualita-
te patris Jo. and. ⁊ aliis ad no-
titiam ſui pertinētibus: vide in
dictis addi. ⁊ in ti. de fi. preſbyt.
⁊ in ti. de etate ⁊ qualita. ⁊ in ti-
tu. de ſucceſ. ab inteſta. Hunc vi
rum tibi ꝓpone patre ludi ma-
giſtro tenuiſq̄ fortune hoīe na
tū: q̇ iſta moleſtiſſima vtriuſq̄
iuris ſtudia ⁊ pertulit ⁊ ꝓdidicit
pelle vrſina tectꝰ citra lecti deli-
litias neq̄ poſtea vxorius factꝰ
ſolitā diligētiā intermiſit: huic
ad vrbē veniēti (vt refert Ric.
euerardi in locis ſuis legalibus
loco ab autoritate) dixit ponti-
fex. Bñ venerit q̇ lux mūdi co-
gnominatus eſt. Plura alia his
ſiſia de iuris doctoribꝰ referun-
tur in. d. loco ab autoritate. Cy.
de ſanctibaldis de piſtorio flo-
rebat anno dñi. M. cccxiiij. quo
anno i die ſancti Barnabe apl̄i

Ayuntamiento de Madrid

finiuit lecturã ſup.C.quã icboa
uerat anno pcedẽti.Iſta lectura
pfecit igeniũ Bar.vt iqt Bal.
in.c.ſi vaſall9.in ti.ſi de feu.fue
rit ↄtrouerſia inter dñm ⁊ vaſal
lũ.Scripſit plane ſup pria par
te.ff.vete.vſq; ad tit.ſi ex noxali
cã agat.incluſiue:⁊ ſup ti.de re
bus creditis.i.ij.par.ſup reliq̃s
pnã additionẽ ſcripſit:fuit iſte
Cy.amicus Jo.an.vt atteſtatur
Jo.and.in addi.in ti.de locato.
Fuit diſcipl's Dy.quẽ pceptorẽ
ſuũ reuerẽdiſſimũ fuiſſe pfitet

Old.

in mille locis.Old.de laude fuit
contemporaneus Jo.an.⁊ Cy.⁊
fuit diſcipulus Dy.fuit aduoca
tus ↄſiſtorialis.Edidit ſup iure
ciuili plures lect.quaꝝ rara co
pia reperit:ſolẽne opus ↄſilioꝝ
fecit.Floruit ãno.M.cccxx.Ui
xit imperãte Lud.iiij.Uidi eius
cõpẽdioſam ⁊ vtilẽ lect.ſup feu
dis.circũfert hodie ei9 tractat9
de legitimatione cũ alijs:q̃ ſunt

Nic. de ma terel.

multũ vtiles.Nic.de materellis
doct.mutinẽſis fuit ↄtẽporane9
Jo.an.vt colligitur in addit.ad
Spec.in tit.de ↄfeſſis.§.ſequit.
Edidit pulchras lec.ſup.ff.⁊.C.

Joan. calde.

illaꝝ copia rara.Jo.cald.bono
niẽ.adoptiuus Jo.an.doct.ma
gne ſciẽtie ⁊ vite ſctẽ floruit tpe
Jo.an.⁊ poſt cõmutauit decre
tales:⁊ fecit pulchrũ opus ↄſilio

Gaſpar ð calde. Joan. fab.

rum.Gaſpar de calderi.floruit
paulopoſt.Jo.fab.doctor vltra
mon.q̃ fuit aq̃tanicus:ſcri.ſup.
C.⁊ inſti.Fere p eãdẽ tpa Jac.de
butrig.ſcri.ſuper.ff.vet.⁊ ſup.C.
fecit duas lect.veterẽ ⁊ nouam.

Reinerius ð forliuio.

Itẽ cõmẽtauit ti.inſti.de actio.
Edidit etiam infinitas diſputa
tiones.Fuit vnus ex preceptori
bus Bar.floruit anno domini

Nell9 de ſancto gemi. Fede. petr.

M.cccxx.Reinerius de forliuio
alius pceptor Bar.qui cõmen
tauit etiã ius noſtrũ obijt anno
dñi M.cccliij.vt refert Nell9
de ſctõ Gemi.in parte vlti.ban
nitorum.q.xij.Fede.petrucius.

de ſenis fuit contẽporaneus Jo.
an.Cy.Oldradi:Nicolai de ma
terellis ⁊ alioꝝ:de quibus pau
lo.ſ.Floruit anno do.M.cccxv.
Edidit notabile opus cõſilioꝝ.

Recuperi. ð ſacto mini.

Recuperi9 de ſancto miniate.
et Jo.pagliarẽſis de ſenis fuere
contemporanei Federici:et viri
ſingulares.Lapus de caſtellio
ne contemporaneus predictoꝝ

Jo.paglia. Lap9 de caſtel.

fecit inter cetera opus notabile
allegationum ſuaꝝ.Bartol.de
ſaxoferrato picenus ſpeculũ pa
ter ⁊ lucerna iuris ciuilis natus

Bar. ð ſaxoferrato.

anno dñi M.cccix.incepit ſtu
dere in iure ciuili anno domini
M.cccxxiij.idem publice de iu
re reſpõdit anno do.M.cccxxx.
Obijt anno dñi M.ccclx.etatis
ſue anno.xlvj.fuit diſcipul9 Cy.
Jac.butr.⁊ Reynerij vt colligit
ex dictis eius i.l.ſi is qui p em
ptore.ff.de vſuc.⁊ in.l.quidã cũ
filium.ff.de verb.obl.ibi conijce
re potes quibus parentibus na
tus ſit Barto.⁊ in.l.ſ.C.de ſum.

Nic. alexãdri.

trini.⁊ ex repetitione dñi Nico
lai Alexãdri eius generi in.l.et
ſi filiũ.ff.de mune.⁊ bono.Edi
dit mirabilia cõmẽta in iure no
ſtro:que ppter eoꝝ celebritatẽ

Frã. tiguri. Fran. de Alber.

notoria ſunt.Franciſcus tiguri
de piſis floruit tpe Bar.fuit do
ctiſſimus:⁊ ſancte vite.Frãciſc9
de albergo.de arctio ſolid9 doc.
vt plurimũ imitat Bar.floruit

Albe. de roſate.

per ea dẽ tpa.Alber.de roſa.ber
gamenſis eximius cõmentator:
floruit anno do.M.cccl.fuit cõ
temporaneus Bartoli.Bart.
nõ vidit ipſius cõmẽtarios qui
ↄtinẽt ſup.ff.⁊.C.multa volumi
na quorum copia frequẽs eſt in
Lombardia.Alber.tamen vidit
Bar.nã allegauit eũ i ſuo trac.
ſtatutoꝝ.parte.ij.q.ccxix.⁊ pluri

ſigno. de bomede. martagan9.

bus ſequentib9.Signorellus de
homedeis ð mediolano:fuit cõ
tẽporaneus Alberici:vt colligit
ex dict] Alberici.Martaganus
de aroguidijs de Bononia flo

Ayuntamiento de Madrid

ruit tēpore iuuentutis Bartoli obijt etatis ſue anno. xxv. fecit multas diſputatiões q̄s vidi: et illarū copia rara. de illo mētionē facit Bal. i. l. aſſiduis. C. q̄ po. in pig. ha. Petrus et angelus magiſtri Franciſci de vbaldis de peruſio germani fratres vtriuſq; iuris excellentiſſimi doctores diſcipuli Bartoli Frāſci tigrini et dñi Jo. papliaren. in iure ciuili floruerūt lōgo tpe obijt Bal. āno dñi M. cccc. xxiiij. in aprili. Papie iacet ſepultus i eccl'ia fratrū minorum. hinc aiūt ſcioli q̄dā et iuris eiuſq; ſcie ſtudioſos odio vaticiniano pſequētes: iſcalatū fuiſſe: q nescio q̄d i archetypo piſano immutaſſet. Alciatus i paradoxis: negat eos libros archetypos inſipiēterq; agere q̄ ob eorū inſpectionē ſeria omittūt. Inter alia eadēq; innumera igenij ſui monumēta ſcripſit Bal. diuinū cōſiliū de ſciſmate i fauorē pōtificis Urbani ſexti: et preiudiciū Clemētis. vij. pſeudopontificis a gallis creati ea ſpe: vt romana curia i Gallia pſiſteret: et Urbani cām defendit et Jo. lignanus. Contra edis vedaſti abbas idē a cōſilio regis Frācie monumētis iſtarū Urbanū dānat. Ang. deceſſit Florentie eodē anno. Ambo iſti videlz Bal. et Ange. illuſtrauerūt ius ciuile. Petrus illuminauit ius canonicū. De Bal. et eius doctoratu mētionē facit Bar. in. l. q̄dā ſuo. ff. de cō. inſti. in fi. Ricardus de ſaliceto floruit tpe Bal. Bartholomeus de ſaliceto floruit eo. tpe et ambo commentauerunt ius ciuile. Pet. de ancha. Bonon. fuit diſcipulus Bal. floruit tpe Salice. ſcripſit plene ſuper decretalibus ſexto et clemen. Edidit pulcherrima cōmenta ſuper reg. iuris in ſexto et clementinis et pulchrum opus cōſiliorū. Scripſit etiā ſup. ff. veteri. et. ff. nouo. hūc pōtanus in ſuis cōſilijs extollit vſq; ad ſydera. Anto. de but. de bononia vir excellēs et ſctē vite cōmētauit decretales et clemētinas et fuit cōtēporaneus Pet. de anch. doctor oi veneratione dignus. Edidit et opus cōſiliorū et duo pulchra repertoria: vnum in iure canonico: et aliud in iure ciuili. Frāciſcus de zabarellis de padua Cardinalis Florētinus floruit anno do. M. cccc. cōmētauit. dec. et cle. ſolēniter. Chriſtophorus de caſtelliono de mediolano floruit. e. tpe multa tentauit cōtra cōem doctrinā q̄ lz ingenia excitauerit cōfuſionē tñ fecerūt ſcholaribus hebetis ingenij. Raphael fulgoſius de placētia et Raphael cu. (vel melius dicerem cōmēſis) cōtēporanei et ſubtiles doc. in iure ciuili claruerūt padue M. cccc. xx. imitati ſunt mores dñi xpofori eorū pceptoris. Pet. maurocenus cardinal' Uenetijs floruit an. do. M. cccc. xxiiij. ſcripſit ſup ſexto decretaliū ſolēniter. Jo. de imol. claruit eo. tpe cōmētauit primū: ſcdm et tertiū decretaliū: itē ſextū et clemētinas pterea iforciatū: et obijt āno dñi M. cccc. xxxvi. xviij. feb. Pau. de caſ. clarus et vtilis doctor ſcripſit ſup. ff. et. C. Edidit etiā pulchrū opus cōſiliorū: obijt paulopoſt Jo. de imo. cuius fuerat cōtēporaneus legit Florētie Senis et Padue. Dñicus de ſctō gemi. floruit p eadē tpa. cōmētauit egregie ſextū decretaliū. Ludouicus pōta. origine: ſz incolatu Roma nus doctor memorie ſingularis et q̄ſi ſtupēdus: ſcripſit ſup aliq̄bus ptibus ffor. et. C. copioſiſſime. Edidit cōſilia ſolēnia et repetitiōes aliq̄s fecit iter q̄s obtiet pncipatū repetitio aut. ſi. fr. C. ad l. fal. et ibi oia ſpālia pie cāe collegit. floruit āno do. M. cccc. xxx. fuit diſcipulus dñi Joānis petrucij: de quo. ſ. tāta fuit huius Pōtani autoritas ob eximiā doctrinam in

Marginalia (left): Bal. — petrus Angelus de vbaldis. — Ricardus de salice. — Bar. — petrus de ancha.

Marginalia (right): Ant. de but. — fran. de zabarellis. — Christo. de castel. — rapha el fulgosius. — rapha el cu. — petrus mau. — Jo. de imo. — Pau. de ca. — dñicus de sctō gemi. — Lud. pontanus.

Ayuntamiento de Madrid

in cõci. Baſilieñ. ⁊ Eugeniũ nõ
dãnauerit: dãnatũ rurſus p̃rib9
recõciliauerit. Nic. quõdã mo-
nia cõſis abbas poſtea archiep̃s
Pañ. origine de cathania inſu-
la Sicilie iuxta mõtẽ ethnã: flo-
ruit eodẽ tp̃e cũ Ludonico pon
tano ambo clariſſimi facti ſunt
i almo ſtudio Señ. ⁊ i ↄci. Baſi
lieñ. cõmẽtauit iſte dñs Abbas
modern9 d̃cretales ſolẽnib9 cla-
ris ⁊ ordinatis cõmẽtis: incepit
cõmẽtare decretũ. Edidit mul-
tas diſputatiões: repetitiões et
cõſilia. Eius fama (vt opinor)
q̃tidie creſcit. Petr9 de mathe-
ſilanis d̃ bonoñ. floruit eodẽ tp̃e
Jaco. aluarot9 de padua floruit
p eadẽ tp̃a: cõmentauit egregiũ
librũ feudoꝝ. Joãnes de ana. tã
dem archidiacon9 boñ. floruit
bononie longo tp̃e cõmentauit
decretales. Obijt anno do. M.
ccccl v. vel circa Thomas docti9
Seneñ. doct. verus ⁊ clarus iu-
ris interpres obijt anno do. M.
cccclx. Jo. petrucij d̃ p̃uſio. ⁊ An
gel. de peri gl. de peruſio p̃cepto
res mei: p̃m9 d̃ mane: ali9 d̃ ſero
florebãt ãno do. M. cccclxi. quo
anno icepi ſtudere i iure ciuili.
obijt. d. ang. an. M. cccclxv. dñs
ſ̃o Joã. obijt anno. M. cccclxij.
quoꝝ aĩe req̃eſcãt i pace: fuerũt
illuſtres doc. vt notũ eſt. Multi
alij fuerũt viri ſolẽnes in iure ci
uili: vt Andreas de yſernia. cõ-
mẽtator feudoꝝ ⁊ ↄſtõnũ regni.
Albe. galeotij p̃meñ. q̃ fecit opu
ſculũ qd̃ d̃r margarita. And. d̃ pi
ſis q̃ ſcripſit ſup. ff. Argẽtin9 dñi
reinerij de forli. Bñdict9 d̃ plõ
bino: q̃ ↄmẽtauit aliq̃s titulos i
ſ. parte. ff. noui icipiẽdo a titulo.
d̃ manumiſ. ff. fecit ẽt ſolẽnes re-
pe. ⁊ diſp. Bartoluci9 d̃ p̃ſbr̃is
de bonoñ. Barth. de capua. co
mites de p̃uſio. Frã. de rãpo. de
bonoñ. Fed. de ſcalis de bonoñ.
Flo. de ſctõ pe. de bonoñ. Gãd. i.
Albert9 d̃ gãdino. d̃ cremona.

Nic. abbas. panormita. — petr9 de mathe. — Jaco. alua. — Jo. de ana-nia. — Tho. docti9 — Jo. petrucij. — Ang. de pe-ruſio. — And. d̃ yſer. — Albe. galeo. — And. de pi-ſis. — Argẽ. — Bñ-dic. de plõbi-no. — Bar. dioñ. — Frã. d̃ rãpo. — Fed. d̃ ſcalis. — Florẽ. — Gan-di.

Guid. d̃ ſuzaria. Ugolin9 de fon
tana p̃menſis. Homo bon9 cre-
monẽſis. Onofri9 Bartolomi
de p̃uſio. Jac. d̃ archizono d̃ ve-
rona ↄmẽtator feu. Jac. de yſo-
lanis olim cardinalis. Lanfrã.
de luca. Marin9 de caramanino
d̃ regno gloſſator ↄſtõnũ regni.
Marſili9 d̃ mãtigelis d̃ bonõia
illuſtris doc. cui9 multe diſputa
tiões inueniũt. Mat. de mat-
the. d̃ bonõia: cui9 reperiũt no
tabilia dicta q̃dã ⁊ clara opuſcu
la. Nicola9 cremoñ. Nicolaus
furioſi q̃ gloſſauit librũ feudo-
rum. Nicola9 de neap. maxim9
textualis. Nellus de ſctõ gemi.
q̃ edidit illuſtre opus bãnitoꝝ.
Hoſpert9 de cremona q̃ fuit p̃ri
mus doctor q̃ icepit legere per u
ſũ. Petr9 de cer. q̃ ſcripſit ſup li
bris feudoꝝ. Pet. de boacterijs
de bonoñ. Pet. boem9. Tãcr. de
corneto: cuius reperit opuſculũ
qd̃ d̃r cõpẽdioſa. Uber. de bona
curſe. Uber. de bobio: ⁊ alij plu-
res. Jtẽ in iure cano. p̃notatus
Abbas antiquus. Berñ. gloſſa
tor p̃mẽſis. Bonaguid. aretin9
Bertrã. hiſpan9 q̃ ſcripſit ſup
cle. Baſian9 Berengari9 olim
cardinalis: q̃ inter cetera fecit
pulchrũ repertoriũ ſup ſpeculo
Egidi9 bono. Frãc. vercellẽſis.
Goff. beneuẽtanus cuius rep̃it
vtilis ſũma. Gratian9 Aretin9.
Guil. de mõte laud. vltramõta-
nus. Gui. naſo. Gãdul. Guil. de
bonis ↄſilijs de bononia. Hen-
ric9 boic. Joã. gloſſator decreti.
Jo. de deo hiſpan9. Laurẽ. anti-
quus doc. Lauren. de pinu: qui
ſcripſit ſup clemẽtinis. Laurẽ.
de rodulfis: d̃ florẽtia: cui9 rep̃it
egregiũ cõuentũ ſup vſuris iter
cetera. Matthe9 roman9 q̃ ſcri-
pſit ſup cle. Nepos de mõte al-
bano. Pau. de leaz. Pet. de ſaxo
nia. Petr9 mãducator. Proſdo
ctinus de padua. Simõ de bar-
ſiano. Cardinalis mediola. qui

guido de ſu-zaria. — Ugo d̃ fon. — bõbo nus. — Ono-frius. — Jac. d̃ yſola. — Lan-frã. de luca. — Mari nus d̃ cara. — Mar. de mã tig. — Mat. de ma the. — Cre-mo. — Nic. furio-ſi. — Nic. de ne-apo. — Nell9 d̃ ſan-ctoge. — Hoſ-ptus. — petr9 de ſer. — Tãcr. — Uber. — Abb. — Ber.

Ayuntamiento de Madrid

ſcripſit ſup clem̄.Stepha.ꝓuin
cialis:q̇ ſilr ſcripſit ſup cle.Ste
phanꝰtroches ⁊ Pet.de ſtagno
q̇ ſilr ſcripſerūt ſup cle.legētes
apð mōtē peſſulanū.Tācr.gloſ-
ſator.Lucas ð pēna doctor gal-
licꝰ.Tho.de piꝑata.Raymūdꝰ
de pēnatorti. Uincētiꝰ antiquꝰ
doct.Uguſio ꝟcellēſis.Zēzelinꝰ
vltramō.Joā.de blamaſco bur-
gūdus.Joānes fructinꝰ Jo.de
ſctō geor.ð bono.Joānes ðmo
rio de florētia.Joānes de ſantu
Jaſon ð mayno. ſūs de bononia.Jaſon ð mayno
doctor celeberrimꝰ:⁊ ꝑfecto ad
mirabilis c.ſuꝰ in ꝓmis docēdi
modꝰ:eruditio noua oīno atqꝫ
incredibilis:politior:inaudita ⁊
lacteo fonte exuberās facūdia.
ſcripſit ſup.ff.⁊.C.Edidit inſup
ꝯceſſa ſolēnia.Itē fecit additio-
nes ad Chriſtofoꝝ porcū i inſti.
Phil. decꝰ. Phili.decꝰ doc.memorie ſingu
laris ſcripſit egregie i iure cañ.
Jodocus flamigꝰ. Jodocꝰ Lauuerinis:vtriuſqꝫ cē
ſure doc.valde ſubtilis alme vni
uerſi. Tholo.edidit multas diſ-
putatiōes:⁊ nōnullas fecit repe
titiones ſup.l.ſtipulationes nō
diuidunt.ff.de ꝟb.ob.⁊ ſup.l.rē
maiorē ꝓtij.de reſ.vē.C.⁊ alij in-
finiti:quoꝝ tpa:patrias:celebri-
tatem ⁊ opa tuipſe ꝑſequaris.
¶ Duoꝝ ſolidiſſima igenia i q̇ꝝ
dictis rarius inuenit error tibi
ꝓpono:vt illos eligas tāqꝫ ꝓn-
cipatū tenētes iter ꝯmētatores
iuris.ſ.Jo.an.i iur.ca.⁊ Bar.i iu
re ciuili.Illi ſūt tibi colēdi vltra
ceteros. Jo.an.i iure cañ.ceterꝭ
ꝓferēdū eſſe ordine ⁊ emolumē-
to exclamat Card.flo.in ꝓemio
cle.dicit em̄ ꝙ ſapientiā canoni
cam adeo locupletauit ſuis cō-
mētis:vt a cētū annis ſimul oēs
cōmētatores reliq̇ nō tm̄ ꝯmēta
uerint:⁊ merito daꝶ ei ꝓncipatꝰ
vt eiꝰ cōmēta textui ſint appoſi-
ta ſexti ⁊ clemētinaꝝ.Recolo ēt
ꝙ ipſe idē Jo.an.i addi.ſpe.in ti.
de fil.ꝑſby.dicit ſibi puero fuiſſe
reuelatū a quodā religioſo viro
ipm illuminatuꝝ ius cañ.Bar- Bar.
tolū ēt i iure ciuili fuiſſe ꝓncipē
q̇s negabit? Huiꝰ dictꝭ ſēꝑ fere
ineſſe cāꝫ ꝟitatꝭ rei ſpa ptꝫ:vt pō-
tanꝰ exclamat ꝯſ.ccccxvij.Pro-
pterea i hiſpania ⁊ luſitania de-
creto regio ⁊ cōi illaꝝ ꝑtiū ē ſan
citū ꝯſtōne publica (vt alſ audi
ui a q̇buſdā auditoribꝰ meis il-
larū ꝑtiū) ꝙ i caſibꝰ i q̇bꝰ repiꝶ
ꝯdictio doctoꝝ:opinio Barto
li ꝓualeat tāqꝫ ꝓncipalior ⁊ ſm
illā iudiceꝶ.Si hiſpani tm̄ defe-
runt Bartolo:nos italici q̇d fa
ciemꝰ? Intrepidi ſua ſcripta cu
remꝰ hr̄e:ſcire:imitari:qr Bar-
toliſta optimꝰ iuriſta cēſendꝰ ē.
¶ Sextum documentū principale.
Ongruit vtilitati
ſcholaris:vt docto Audire docto.
rem ⁊ ꝓceptorē ſine
itermiſſiōe audiat.
Uſi.laurē. antiquꝰ
doct.in.d.cle.ſ.de magi.et Guil.
de mōte laudu.⁊ dñs Card.flor.
et dñs Boſ.porretanꝰ exclamāt
cōtra ſcholares capitoſos non
intrātes ſcholas:qui quadā ca-
pitoſitate credūt plus addiſce-
re qꝫ ſi a doctoribus doceanꝶ:qð
dicūt in vanū:cū ſenſus auditꝰ
aptior ſit ad ꝑcipiēdū ⁊ memo-
rie tradendū qð ꝟbali voce tra-
ditꝶ qꝫ in ſcriptis:vel ſit neqꝫ vi-
ſus vel aliꝰ ſenſus.xliij.diſ.ſit re-
ctor.Zēzelinꝰ etiā dicit ibidē ꝙ
requiriꝶ inſtructio a voce magi-
ſtra. Prio eſt tp̄s tacēdi:poſtea
loquēdi.Eccli.iij.⁊ ꝟitas prius
addiſciꝶ a magiſtrꝭ:poſtea doce
tur.xxxvj.diſt.§.ecce.ꝟſi.hinc ēt
Salomō.vñ Hie.ad ruſticū mo
nachum dicit. Nō ingrediaris Morā trahere i ſtudio.
abſqꝫ doctore viā quā nūqꝫ in-
greſſus es.xvj.q.j.c.ſi clericatꝰ.
¶ Nec ſufficit ſcholarē morā tra-
here i ſtudio:niſi ſtudeat.xvj.q.
j.c.gñalr.⁊ i.c.cū exiſtis.ð in ite.
reſti.notaꝶ.Hinc dicit Hoſt.in
c.ſi.de magiſt.⁊ Joā.de ligna.in

Ayuntamiento de Madrid

Scholares habitu.

ꝓemio cle. ꝙ ſcholares habitu ꝛ nō actu nō ſūt appellādi ſcholares. q̄nimo forti⁹ dt Dñic⁹ de ſctō ge. in ꝓe. ſexti: vō dñs Abb. i c. ſ. i. ſi. de iud. ꝙ tales ſcholares ſolo habitu pñt puniri tāq̄ mēdaces. bene facit glo. xxxvij. q. v. cauere. ꝛ ꝙ doc. notant' in. l. qui ſub pretex. C. de ſac. ſan. ec. vide circa hec que dixi ꝛ que not. l. ſ. ſcriniarios. C. de teſta. mili. dñs Pau. de caſt. ēt exclamat cōtra ſcholares nō intrātes cōtinue. in. l. frater a frē. ff. de cōdi. inde. Uiua eñ vox multū iprimit: qr hʒ neſcio quid latētis energie: vt inq̄t Hie. i ꝓe. bibli. Pli. ēt in quadā epl'a ꝓmū nepotē exhortatur vt audiat vocē magiſtri.

¶ Ab iſtis excipiendi ſunt ſcholares ꝓuecti ꝛ ꝓximi cingi: qr aliq̄ rumināt i ſtudio camerario q̄ didicerūt aut per ſe ſtudent q̄ non leguntur in ſcholis.

Diligēter audiē.

¶ Quiſq; ſibi ꝓficiat put ſibi nouerit eſſe cōſulti⁹. Caueat tñ ne decipiat a pigritia vel alia cā.

¶ Septimum documē. principale.

SCholaris diligens et intrās inſtitut⁹ vt. ſ. ſuet hūc modum: vt cū audit doctorē: nō nūeret regulas: non faciat caſtra in mari: vt dt gl. i. l. ſ. C. de ſtu. lib. vrbis rome. deinde ſm Marti. de fa. in. d. epiſtola: hoc ſeruet: vt caſum ad totā ꝛ ad qualʒ partē litere ꝯcordet: ꝛ nō credat ſe intelligere ſi aliquā pticulā nō itelligat ad plenū: ꝛ videat ſi lex ptinet ad rubricā: deinde ipſi⁹ caſus: ꝛ quare ſic ſtatuta fuerit ꝯſideret rōnē: ꝛ ſoluere ꝯtria: cauſas ſolutionis diligēter attēdēs de q̄ fonte ꝓcedāt.

Cūcta cōſideret.

Curet ſibi ex ſe inuenire ſiṁlia: ex gñalib⁹ non inhereat multitudini: nā vel duas leges de gñalib⁹ q̄ meli⁹ id exprimāt memorie cōmēdādo: ꝛ illas q̄ſi vnicas gēmas teneat ꝛ amplectatur.

Siṁlia q̄rere.

Tps nō pdat in literā cōmēdādo memorie: ſʒ intellectui ꝛ vbi ꝛ q̄re ſub tali rub. ſint poſite cōtēplādo ſtudeat. Demū in corde ſuo cōcipiat ſi aliquē caſuʒ audiuiſſet vl ſenſiſſet cui deciſio illi⁹. l. poſſit applicari: et illum caſuʒ auditū q̄ſi ꝑfigurationem illi⁹ legis habeat.

Non ne oia memorie imponēda.

Ceterum dū vigilat i lecto: ruminet i corde dicēs tot leges ꝛ ſic icipiētes habuim⁹ ex q̄b⁹ i effectu iſtō reportauim⁹. aduertat ēt dū legit legē: an ſup illa poſſit formare aliq̄ā q̄ōnē: ꝑ quā poſſit legem ad icōueniēs reuocare. Tādē q̄rat veritatē ꝛ eq̄tatē ꝛ iuſtitie ſit ſp amator. hec Mar. i epl'a ꝑal.

Oēs formā de.

Sʒ i ꝓmiſſis aliq̄ ſi clari⁹ loquar cuʒ inoleuerit iſte mos dādi in ſcriptis: ꝛ multiplicati ſint iſiniti cōmētatores varie loquētes: q̄d ſ̄cdū? Dicet intra ſe diligēs auditor: ſi recollectis inſtitero: ego cōfundor: ſi nō inſtādū in illis: vt q̄d pdim⁹ illud tps? malo domi ſtudere cū vno cōmētatore ꝑcipuo: puta Bar. vl cū itrauero: nolo ſcribere rñdeo. Sup oia ꝯſulti⁹ eſt intrare ꝓpter impreſſionē vocis magri: vt. ſ. dixi in ſexto ꝯſi. Itē ſi ſtas in ſcholis ꝯſulti⁹ eſt ſcribere relectos. §. §. null⁹ eñ liber eſt tā mal⁹ q̄n aliq̄d boni habeat: vt dt Plini. li. iij. eplarū. epla. v. Ipſa etiā ſcriptura facit te olfacere oē minimū vbū. Preterea multo magis (vt vulgo dr) viua vox afficit. nā lʒ acriora ſint q̄ legis: alti⁹ tñ in aīo ſedēt q̄ ꝓnūtiatio: vult⁹: habit⁹: geſt⁹ ēt dicētē affigit: vt dt Pli. ſcōs i epl'a. iij. ſcdi li.

Quō studēdū sit domi'.

Cū aūt domū redieris: ꝛ volueris ſtudere lectionē: nimis text⁹ legas et lectites vt imprimas: magis eñ firmū ꝛ ſtabile eſt q̄d repetita ꝓbauit lectio: vt dt tex. in ꝯſti. cordi. C. de emē. iuſti. codi. Caſuʒ figurabis litere ꝛ itellectui doctorum congruētē: deinde iterum

Ayuntamiento de Madrid

reſumaſ tex. ⁊ notando ſingula verba: ⁊ partes poſtq̄ adaptaueris ad rub. et q̄ſieris rōnē dubitandi ⁊ decidendi colliges textualia et notabilia q̄ doctores inde eliciūt: ⁊ coneris ēt tu ſcire euellere aliquid ex illa litera. Et hoc potiſſimum ⁊ primariū in nouitio. Et cū hoc feceris: ſurgas cum intellectu: ⁊ calcules tecū: dicēs: ex iſta. l. in effectu habeo hoc no. dignū: ⁊ illud cōmēda memorie nō de ḃbo ad ḃbū ſed ſufficit in effectu ⁊ hoc ſufficeret nouitio: nec vltra ne ſi pergat ſentiat ſtomachū oneratū: q: fragilis hoim memoria ſepe dū aliud nouū q̄rit: aliud iam q̄ſitū amittit: vt dicere ſolebat ſeneca. Qđ ſi intellect⁹ tu⁹ et memoria ſit capax vlterioris inq̄ſitionis: capias gl. illas ⁊ explica opponēdo vel q̄rēdo ſm modū quē dat Bar. i. l. petēs. C. đ pac. ⁊ ibi dixi. ⁊ tādem calcula gloſ. ſi aliquid habeat no. dignū ⁊ illđ aſſigna memorie: ⁊ ſemꝑ hēas añ oculos mōitiōes Senece q̄s vidiſti. ſ. in. v. cōſilio tibi dato.

Gloſ. q̄uo ſtudē de.

¶ Circa recollectarū tuarū vſum do tibi hoc ꝯſiliū vt recollect꜡ q̄ nō ḃſanſ circa legē tuā ⁊ intellectū ⁊ notabilia ⁊ neceſſariā declarationē legis ⁊ gloſſe: ꝫ extra vagāſ cū floꝛib⁹ varijs ſingulariū dictoꝝ aliq̄ñ recollectoꝝ: et ꝓcipalr extra rē: nō inhereas dū es ſcholar꜡: q̄uis mō iſta ſint varia: q̄ ꝫ delectēt: inquināt. Et doctores q̄ iſta tradūt ꝯſulti⁹ facerēt ſi omitterēt: vñ belliſſime exclamat Salice. in repetitionibus. l. qđ te. ff. ſi cert. pet. et. l. qđ nerua. ff. depoſ. ꝯ̄ illos qui negligūt regulas ſcire: ⁊ iplēt caput ſuū caſib⁹ ſinglarib⁹ ⁊ ꝑegrinis q̄ doctrina eſt fallax ⁊ ꝑiculoſa.

Recollectarū vſus.

¶ Q̄ñ vero doctor tuus ordinaret tibi recollectas claras ꝑ intellectu legis in ꝑmis illud videat oino nouiti⁹ et ſuꝑ textuali itellectu vigiliā ꝑmatoīa pertētet: reliquū qđ doctor ſubdit additiue: vl cumulādo q̄ones ⁊ dicta reſeruet in aliud tps poſtq̄ erit ſolidatus in regulis ⁊ terminis iuris: ⁊ hoc mō recollecte ꝓſunt ⁊ non obſunt ſi clare tradunſ et non impertinenter: q̄ñ vero impertinenter ab[...]nt omnino a te tanq̄ venenum.

Regulas ſcire expedit.

¶ Qđ ſi diceres: nōne melius eſſet ſtudere cū Bar. tm̄? Cōfiteor ꝙ Bar. oī tēpore oī ꝑſone vtilis ⁊ neceſſari⁹ eſt: ſed aliq̄ñ breuis: aliq̄ñ obſcur⁹: aliq̄ñ nō legit legē: aliq̄ñ nō habeſ. Itaq̄ ipleas ſtomachū tuū bonis cibis ⁊ nutritiuis. i. bonis legib⁹ ⁊ regulis ⁊ bonis doctrinis cōibus ſm capacitatem ingenij tui.

¶ Q̄ando ꝙ tu q̄ es iam ſolidatus in regulis iur. ⁊ reali cognitiōe terminorum: ⁊ audiſti partes q̄ ordinare legūſ: videas totū corpus iuris cū Barto. ⁊ toties facias: vt Bartoli doctrinas ꝑ viribus aſſeq̄ coneris: ⁊ tenere illū in ſtudijs emulaberis: ꝫ illi⁹ ingenij adipiſci arduitatē etiā ſperare nimiū eſt: qđ dari niſi a deo non pōt: ſicut in ſiḃ de Cic. Dicit Plini⁹ li. iiij. epſarū epſa viij. ei⁹ tñ Bar. veſtigia ſemper adorabis: vt de Uergil. đt Statius in fine lib. Thebaidos ibi. Nec tu diuinā eneida tēta: ſꝫ lōge ſeq̄re: ⁊ veſtigia ſemꝑ adora.

¶ Dixi ꝙ emuleris Bar. nam ſtultiſſimū eſt ad imitandū nō optima queq̄ ꝑponere: vt inq̄t Pli. li. ſ. epiſtolarum epiſtola. v. ⁊ lib. vij. epiſtola. ix.

¶ Cum Bartoluꝫ beneuideris: legat alios dignos autor. ex his quos. ſ. memoraui: ⁊ ſemꝑ notes ⁊ excerpas q̄ digna inueneris vt facere ꝯſueuerūt oēs illuſtres viri: ⁊ tue memorie debilitatē artificio ſtili ⁊ ꝑpillaꝝ inuabis. Ad id te inuitat epſa Plinij. v. in li. iij. q̄ icipit ꝑgratū Io.

Excerpere.

Ayuntamiento de Madrid

dico ꝙ videas alios: qꝛ q̄to plu res reſpicies: tāto magis profi cies: qꝛ nō eſt vn⁹ q̄uis preſtet imitād⁹ pcipu⁹ ⁊ sol⁹: qꝛ nunq̄ par ſit imitatoꝛ autoꝛi. hec rei natura eſt: ſemper eniȝ veritate ſil̄itudo minoꝛ eſt: vt dicit Sene. in prologo declamationum ſuarum. Preterea ſicut terre va riis mutatiſqȝ ſeminib⁹: ita in genia nr̄a nunc hac nūc illa me ditatiōe recoluntur: vt inquit Pli nius li. vij. epiſtolarum epiſtola ix. que incipit queris.

Regu le iur. ¶ Laudarē ꝙ noniti⁹ memorie cō mēdaret titulū de vb. ſig. ⁊ ti. de reg. iu. ff. ⁊ regulas iuris de qb⁹ i ſexto ſingulis dieb⁹ aliq̄s nā et animum recreāt ipar varietate ⁊ plurimū ꝯferūt. Sūt em̄ pnci pales claues iuris: qb⁹ eſt inhe rēdū tā q̄ Bononie. carocio: vt dicit glo. in. l. oīs diffinitio. ff. de reg. iur. q̄nimo illas ignoꝛare la ta culpa eſt. Deide puect⁹ cum ruſticaꝛ aut pegrinaꝛ: pōt ſecuȝ Dyn⁹ de re gulis iuris. ꝯferre Dynū de re. iur. quo non puto eē vtili⁹ opuſculū ⁊ magis variū conſulat ſibi ipſi. illum vi deat autoꝛē ad cuius cognitio nem ingeniū ardenti⁹ excitaꝛ: ⁊ p cuius emulationē credat me lius legitimoꝛ aſſeq̄ theſauros.

Uaca tionū tp̄e. ¶ Tēpoꝛe vacationuȝ repetat que audierit: viderit: legerit: ⁊ com mēdet memoꝛie ea que fuerint notatu digna.

¶ Felix ille cui⁹ mēoꝛia fuerit bone fidei: que i promptu reddit ſibi credita: vt inq̄t Seneca i plogo declamationū ſuarū. Qd̄ ſi me moꝛia tua fuerit i fidelis cuſtos: cōmittas excepta ſtilo ⁊ pugilla ribus: vt predixi: ⁊ q̄cq̄d dixeris audieris: egeris i die veſperi cō memoꝛabis: vt inq̄t Cice. in lib. de ſenectu. ⁊ ad hoc ſtudium in receſſu habēdū videat epiſtolā Plinij nonā. lib. vij. que incipit queris. que eſt elegans ad hoc.

¶ Octauū documentū principale.

Conſulo noniti⁹ do nec nonus Juſti. ap pellaꝛ. i. durāte pmo anno: vt nūq̄ curet non⁹ ad oſtentationem ar Juſti nian⁹ guere: curet ſcire poti⁹ q̄ appe re: diſcat nō videri doct⁹: ſȝ eē q̄ rat: iuxta ꝯſiliū moꝛalis viri Ar berti cauſidici brixiēſis. ps eniȝ ſcie eſt ſcire qd̄ neſcias. De oīb⁹ ſibi ignotis diligēter iterroget: q̄r poſſit eē capax. Nā ſi ſi pur gauerit aliq̄d erroneū qd̄ ipȝ fa ciebat muſſare: illd̄ inde ꝯtinuo trāſiret in habitū: ⁊ faceret apo ſtema. i. eēt cā mltoꝝ erroꝛū: vn̄ Martialis. Diſcēdi mod⁹ ē dū te neſcire videbis: Diſce ſed aſſi due: diſce ſȝ vt ſapias. ſūpta par pdeſt q̄ moꝛ emittiꝛ eſca. Bos Edi ctalis. qb⁹ eſt paſt⁹: ruminat hec eadē. Quinimo foꝛtaſſe melius face ret ſi ſcd̄o āno q̄ edictal̄ vocaꝛ: ab argumētatione oſtādi cā ab ſtineat. Ille ſolent eſſe fructuoſe ꝯtētiones q̄ ſecreto fiūt inter col legiatos in collegiis oꝛdinis fra rū: vt in domo ſapie ſenēſis ⁊ ſili bus: q̄ ſecreto gn̄e diſputādi ni hil ſincerius aut ſimplicius aut meli⁹. Refert Aul⁹ Gelli⁹ li. j. c. ix. ꝙ cū q̄s exploꝛatus a Pytha goꝛa: idone⁹ iuēt⁹ fuerat recipi in diſciplinā ſtati iubebat certū tp̄s tacere: ſi oēs idē: ſȝ aliū alid̄ tp̄s p eſtimato captu ſolertie: ſȝ non min⁹ quiſqȝ tacuit q̄ bien niū. Reperietiaȝ ꝙ Hippocra. cū diſcipulos ſuſcipiebat: ante q̄ doceret iuramentū ab eis ex toꝛq̄bat inter cetera: vt ſilentiū: ſermonē: inceſſum: manſuetudi nem habituū moꝛūqȝ ſeruarēt.

Papi niani ſta. ¶ Tertio āno quo papinianiſta vo cabiꝛ: audacter incipiat diſpu tatiōis gen⁹ ad vtilitatē freq̄ē ter: nō ad pōpā. Diſputationis Q̄n diſ putā dum. enim multiplex et mira eſt vtili tas: vt luculētiſſime oſtēdit elo q̄tiſſim⁹ vir Leonardus Are tin⁹ in opuſculo quod edidit de

vtilitate diſputationis.

Hircos. ¶ Quarto anno q̃ greco vocabulo ab antiq̃tate vocabaꝛ hircos. in ꝓemio. ff. §. ſ; q2 ſolitũ. qđ gl. ibi exponit q̃ſi ſubtiliter vidẽs: qđ opinoꝛ dictũ: q2 hirc9 eſt oculorũ angul9: ſcđm Seruiũ grãmaticũ. hinc apud ꝟgiliũ. Trãſuerſa tuentibus hircis. i. oculis in hircos: hoc eſt in ãgulos retoꝛtis. Vñ ſcholarꝫ q̃ ſtuduit trib9 annis: ⁊ ichoauit ſtudere q̃rto: foꝛtaſſe ideo hircus đr: q2 ſit cõueniẽs vt oculos habeat fixos ⁊ ſpeculationi diu intẽtos: ⁊ eundẽ in locũ directos: hoc eñi facere ſolẽt cogitabũdi: vt. ſ. in domo recolẽde memoꝛe dñi Angelido. pig. gloſ. de peruſio. de quo ſ. vel iõ hircus. q2 ſanguis hirci frangit adamãtẽ lapidem: duriſſimũ: ſic ſcholaris q̃ iam tres annos ſtuduit: oẽm durã ⁊ perdifficilẽ materiam iam tractare poteſt. Eſt eñi tẽp̃s ſpeculandi ⁊ penſitandi. Sit igiꝛ in cõtinuatione ⁊ colluctatiõe legali vt cũ op9 fuerit in coꝛona deniq̃ hominũ acri magnoq̃ iudicio ab oꝛigine cauſiſq̃ pꝛimis repetat: diſcernat: expendat: ponderet: colligat: concludat: ⁊ oẽm heſitationẽ dubitationẽq̃ redũdantem reſoluat: ⁊ in audientiũ animis aculeũ relinquat. quo fiet vt in diſputando ꝑ vſum qui eſt magiſter egregius fiat incõpꝛehenſibilis ⁊ lubꝛicus: ⁊ ianuã fame patefaciat per illas actiões. Radices diſcipline ſunt amare: fruct9 dulces ſcđm philoſophũ. Patiẽter igiꝛ ferat oẽm laboꝛẽ: q2 laboꝛ impꝛobus oĩa vincit.

Colorite. ¶ Quinto anno coloꝛite vocãꝛ: vt in dicto ꝓemio. ff. ox. de his nominib9 hꝛ. Iã eñi ſciũt coloꝛare verba cognitis legitimis arcanis eis reſeratis: ſciũt vti legum inductionibus ꝯgruẽter: qđ eſt potiſſimũ: vt. l. nõ ſolũ. §. q̃ pilũ. ff. de excuſa. tuto. ibi. recte adaptans omnibus ſimilibus. ⁊ iſte inducẽdi modus imitatiõe marum potiſſime habetur: ⁊ diſputationis vſu coaleſcit.

Diſputationis vtilitas. ¶ Audi leonardũ in ꝓalleg. opuſculo de vtilitate diſputationis: dũ dicit. Nam q̃d eſt: ꝑ deos immoꝛtales: qđ ad res ſubtiles cognoſcẽdas atq̃ diſcutiẽdas pl9 valere poſſit q̃ diſputatio? vbi rẽ in medio poſitam velut oculi plures vndiq̃ ſpeculẽtur: vt in ea nihil ſit qđ ſubterfugere: nihil qđ latere: nihil q̃ valeat oĩm fruſtrari ĩtuitũ. Quid eſt qđ animũ feſſum atq̃ labefactatum ex nimia lõgitudine otij: ⁊ aſſiduitate lectionis plerũq̃ faſtidiẽtẽ magis reparet atq̃ redintegret q̃ ſermões in coꝛona cetuq̃ agitati? Vel gloꝛia ſi alios ſuperaueris: vel pudoꝛe ſi ſuperat9 fueris: ad legẽdũ atq̃ ꝑdiſcẽdum vehemẽter incẽderis. Quid eſt qđ ingeniũ magis acuat: qđ illđ callidius verſutiuſq̃ reddat q̃ diſputatio? cum ibi neceſſe ſit vt momẽto tẽpoꝛis ad rem ſe applicet: viq̃ ꝟboꝛũ ſe reflectat: colligat: concludat: vt faciliter intelligi poſſit hac exercitatiõe exercitatũ: ad cetera diſcernẽda fieri velocioꝛem. paulo infra ſubdit. Itaq̃ ego q̃ veſtre vtilitatis ſum auidus: quiq̃ vos q̃ maxime floꝛẽtes in ſtudijs veſtris videre cupiam: non iniuria vobis iraſcoꝛ: ſiquidẽ hũc diſputandi vſum ex quo tot emanãt vtilitates negligitis. Et eñi abſurdum eſt: intra parietes atq̃ in ſolitudine ſecũ loq̃: multaq̃ agitaret ſi in oculis hoĩm atq̃ in cetu velut nihil ſapias obmuteſcis. Et que vnam aliquã vtilitatẽ in ſe habeãt ea magno laboꝛe pꝛoſequi: diſputationem vero ex qua ꝑmulte vtilitates ꝓficiſcuntur ſumma cũ iocunditate: nolle attingere. Nam velut is agricola impꝛobandus eſt qui cum licere

Ayuntamiento de Madrid

ei fundū vniuerſum excolere ſal
tus quoſdā ſteriles arat: partē
vero quāpiā eius fundi pinguiſ
ſimā atqꝫ vberrimā relinqt in-
cultā: ſic reprehendēdus eſt is
q cū oīa ſtudiorū munera adim
plere poſſit: cetera ꝗuis leuiora
accuratiſſime obit: diſputandi
ꝟo exercitationē aſpernat̄ ⁊ ne-
gligit: ex qua tot fructꝰ colligun
tur vberrimi: vt per cū vbi latiꝰ.
Et hoc eſt qđ dicere voluit iuriſ
cō. in. l. munerum. §. mixta. ff. de
mu. ⁊ ho. ibi Herēnius modeſti
nus ex notādo ⁊ diſputādo bñ
⁊ optima ratione decreuit.

Nonū documētum principale.

Diſpu tare de quoli- bet.

Tibi ꝯſulo vt ſi diſpu
taturꝰ i corona fue-
ris nunqꝫ temerarie
illud onꝰ ſuſcipias
rñdendi de ſingulis
de quibus fueris interrogatꝰ.
Licet eñ Valeriꝰ lib. viij. c. an-
tepe. cōmēdet Gorgiā leontinū
ſtudijs literarū etatis ſue cun-
ctos preſtantē: eo ꝙ primꝰ in cō
uentu auſus ſit poſcere qua de
requiſqꝫ audire vellet: et ideo ei
(vt idē dicit) vniuerſa grecia in
tēplo delphici Apollinis ſolido
ex auro ſtatuā poſuit: cū cete-
rorū ad id tꝑs auratas collocaſ-
ſet: beatꝰ tamen Hieronymꝰ in
opuſculo ꝯtra Joannē eꝑm hie
roſolymitanū: Origenis ſcꝫ aſ-
ſertorē ſic inqt. Gorgiā leōtinū
cūcti philoſophi ⁊ oratores lace
rāt: ꝙ auſus ſit publice ſella po-
ſita polliceri reſpōſurꝰ ſe de qua
quiſqꝫ re interrogare voluiſſet.
Sed de nouiſſimis agamꝰ. Tꝑe
quo illuſtris do. Bald. de peru
ſio legebat Papie: qdā dominꝰ
Philippꝰ de regio q fuerat do-
ctor oim fere illorum doctorum
Pariſiēſiū: ⁊ apud eos erat ma-
xime autoritatis cū multis an-
nis poſtea legiſſet Padue re-
dicēs Papiā: in ꝑncipio ſui ad-
uētꝰ publice pollicitꝰ eſt ſe velle

Gor- gias leonti nus.

Bal- dus re prehē dit qn dā le- guleū.

rñdere de quolibet in materia
vltimarū volūtatū. Dñs Bal.
ibi ꝑſens interrogauit eū dicēs.
Vbi habemꝰ nos ꝙ ſubſtitutio
vulgaris facta in legato nō cō-
prehēdat niſi caſum ſi voluerit:
facta i hereditate ꝯprehēdit ca-
ſum ſi noluerit vel non potuerit
vt. l. cū ꝓponas. C. de here. inſti.
Breuiter ille dñs Philippus
obmutuit: ⁊ Bal. tunc aperuit
librū: ⁊ legit tex. legis: pater ſeue
rinā. ff. de cōdi. ⁊ demō. vbi erat
caſus ſm vnā lec. vñ illi cathe-
drāti reſultauit magna ꝯfuſio.
Hoc refert dñs Pau. de caſt. in
d. l. pr̄ ſeuerinā: dicens. Caueat
a talibꝰ actibꝰ ꝑſumptuoſis: qꝛ
ſolus Deus nouit oīa.

Decimū documentū ꝑncipale.

Text. alleꝫā di.

Conſulo ſcholari qđ
in diſputando ſolis
textuū allegationibꝰ
inhereat: nō vt qui-
dā inexperti faciūt:
aut qui arguendo glo. allegant
⁊ doctores abſqꝫ iurium allega
tiōe: illo eñ nihil apud doctos
ineptius. cōtra iſtos exclamat
gl. in l. ſꝫ licet. ff. de offi. preſidis.
ſi volueris apte arguere in for-
ma legiſtis ꝯgruēte vtaris argu
mentandi modis quos edidit
ſubtilis doc. Jac. de but. vel illis
quos edidit Albericꝰ de roſate
vel illis quos Bal. inſeruit in. l.
cōuenticulā. C. de epiſc. ⁊ cle. Si
ꝟo fueris rñſalis: tunc vt facile
declines oīa argumēta tibi facta
videas Odofredum in ꝓemio
ffor. in princ. ⁊ ibi Bal. q mira
quadā dexteritate inſtruit oēm
argumentādi vim altero de tri-
bus modis poſſe repelli ⁊ decli-
nari: ſcꝫ per aliter et aliter: per
aliud ⁊ aliud: ⁊ per ſecundū qd
non ſimpliciter. quod qualiter
intelligatur: et practice adaptā-
dum ſit belliſſime explicat ibi
Bald. quem omnino videas.
Hec ſi ſeruauerꝭ optimꝰ quoqꝫ

Argu mētan di mo dus.

Solu tionis argu- mēto- rū cau tela.

Ayuntamiento de Madrid

indicioꝝ tam athleta quam guber-
nator euades in omni euo loco et fe
lix: vt dicit tex. in d. ꝓe. ffoꝝ. §. di
ſcipuli: faciliusq̄ ꝯtinget ſi patriaꝫ
ꝓpriā fueris egreſſ9 grā ſtudio-
rū: nā in ꝓpria pr̄ia multa diuer
tūt: vt dicit dn̄s Simō de bulſia
no cardinalis mediolaū. in ꝓe-
mio cle. ⁊ ſi egredi decreueris: eli
gas locū vbi ſint cerebres docto
res: ⁊ vbi ſit numeroſa multitu-
do ſcholariū: ꝓut erat Bono-
nie tp̄e dn̄i Azo. quo tp̄e ibi erāt
decem milia ſcholariū: vt refert
Odof. i aut. habita. C. ne fili9 ꝓ
pr̄e. vbi refert ꝙ ſemel ꝓpt mul-
titudinē magnā orta ꝯtētiōe in
ter ſcholares lombardos ⁊ thu-
ſcos ciuitas illa fuit in magno
periculo: nemo eñ poterat coer
cere illos: ⁊ vt facilius coerceri
poſſent i futurū de ꝯcordia: tūc
renūciarunt ꝑuilegio iudicū: de
quib9 eſt. d. aut. ⁊ in criālib9 ſe
ſubmiſerūt iuriſditioni ptātis.

Stude extra patriam.

Bononie tēpore Azonis erāt .x. milia ſcholariū.

¶ Facio igit̄ finē. Quo ꝑmiſſo: licet
ꝑdicta parua ſint ⁊ talia q̄ auri-
bus ⁊ ingenijs vr̄is cultiſſimis
tanq̄ puerilia (nō dubito) ⁊ di-
minuta videbūtur: aut fortaſſe
nō carētia rubore: ⁊ cū ⁊ ego ipſe
alteri9 ꝯſilio in ꝑdictꝫ ⁊ alijs in-
dubitāter indigeā: ſꝫ tñ ſincere
locut9 ſum quaſi mecū loquēs.
vos diligētia vr̄a oēm ſiniſteri-
tatē ⁊ ineptitudinē emēdabitis
⁊ in meli9 reformabitis: potiſſi
me cū oia predicta abſq̄ diligē-
ti premeditatione ediderim.

¶ Compilatio iuris ciuilis.

VErū q2 ſupra in ter-
tio ꝯſilio dato dictū
fuit qđ diſcipuli de-
bent amare ꝑcepto-
res vt habetur etiam
apud Quin. lib. ij. inſtitutionis
oratorie vbi dicit. Diſcipulos
moneo vt ꝑceptores ſuos non
min9 q̄ ipſa ſtudia amēt: eoſq̄
parentes exiſtiment non quidē
corporū: ſed mentium: plurimū

Diſcipuli amēt preceptores.

hec pietas diſcipulis ꝓderit: nā
ita ⁊ libenter audiēt: ⁊ dictis cre
dēt: ⁊ ſiles fieri ꝯcupiſcēt: ſint le
ti ⁊ alacres in cōuētu alioꝝ emē
dati: nō iraſcātur: laudati gau-
deāt. nā vt illoꝝ officiū eſt doce
re: ſic horum ꝑbere ſe dociles.
Doctrina eñ coaleſcere nequit
niſi ſociata tradentis atq̄ acci-
pientis concordia.

¶ Cum ſim vtilitatis veſtre aui-
dus: ⁊ optem ꝙ ꝑ vos facta ſint
bona fundamenta: ⁊ ab origine
cauſiſq̄ primis itelligatis vt dr̄
in. l. j. ff. de iuſti. ⁊ iu. viſum eſt in
ſignū mei in vos animi: aliqua
ꝑmittere acuentia ingeniū: que
nō repietis alibi tradita: ⁊ pau-
cis ſunt nota: ⁊ q̄ ignorare eſt la-
ta culpa: ſcire aūt plurimū affert
decoris: ne illotis manib9 tēplū
ſacratiſſimū iuſtitie op9. C. ⁊ ff.
ingrediamini: vt in. l. j. ff. de ori.
iur. iuncta. l. ij. §. has itaq̄. C. de
ve. iur. enuclean. Videamus er-
go que ſit cauſa efficiens: mate
rialis: ⁊ finalis libri. C. ⁊ ff. in
hac ſcientia legali.

¶ Quidā (vt Azo) dixere ꝙ cauſa
efficiēs libri. C. eſt iuſtinian9 im
perator. Alij dixerūt ꝙ fuit ipſe
de9: cuius miniſter fuit iuſtinia
nus: ⁊ hoc not. in aut. debere. ⁊
fal. i rub. hoc ꝓbari vr̄ ex eo: q2
lex eſt inuētio ⁊ donū dei. l. ij. ff.
de legib9. Itē leges fuere ꝑ ora
ꝑncipū diuinitus ꝓmulgate. vt
l. ij. C. de ve. iu. enucle. ⁊ l. fi. C. de
pre. lōgi tp̄is. ⁊ hoc tenebat anti
quus doct. Jac. de rauignei loto
ringus. Gloſſator veſter Accur.
breuiter ſe expediuit: dicēs vna
cū Azone ꝙ cā efficiēs fuit impa
tor Juſtinian9: vt not. in rub. ff.
de iureiur. Tertij quidā nituntur
conciliare: dicētes ꝙ cauſa effi
ciens pōt cōſiderari tripliciter
ſcꝫ prima: remota / ⁊ magis re-
mota. Cauſa efficiēs prima pri-
mi voluminis. C. iuſtiniani fue
rūt illi decē illuſtres ꝯpilatores

Cā efficiēs iuris.

Triplex cā efficiēs.

Ayuntamiento de Madrid

q̄ numerant in pͥma ⁊ ſcḋa ꝯſtitutione Codicis: ſcꝫ Joannes: Leonti⁹: Phocas: Baſilides: Thomas: Tribunian⁹: Cōſtātinus: Theophilus: Dioſcor⁹: ⁊ Preſentin⁹. Iſti ꝯmiſſiōe dn̄i iuſtiniani ꝯpilauerūt primū. C. iuſtinianū. ꝯmiſſo eis data pater in prima ꝯſtitutione. C. Cōfirmatio ꝟo dicti. C. ab illis cōpilati patet in ſcḋa ꝯſtitutione illius voluminis.

Decē cōpilatores Codicis.

¶ Cā ꝟo efficiens pxima. C. emendati. i. codicis repetite ꝑlectionis queꝫ hodie habem⁹: fuerūt quinq̄ illuſtres viri ab eodē iuſtiniano electi. ſ. Tribunianus: Dorothe⁹: Mēna: Cōſtātin⁹: ⁊ Joānes: vt ptꝫ i ꝯſtitutiōe q̄ incipit cordi. C. de emē. iuſti. codi.

¶ Cā efficiens remota fuit Juſtinian⁹ impator: cui⁹ autoritate ꝯpilatio facta fuit: ⁊ q̄ poſt cōpilationeꝫ ꝯfirmauit: vt ptꝫ in dicta prima cōſti. ⁊ ſcḋa ⁊ tertia et in. l. ij. ꝯſti. oia em̄. C. ḋ vete. iu. enu. Iſte Juſtinianus imperator fuit. xiiij. in oriente.

Juſtinianus.

¶ Cucurrerunt ab vrbe condita vſq̄ ad tempora ſui imperij: ſm ꝯputationem quam puto veriorem: mille ⁊ quadringenti pene anni: vt exprimit in. l. ſ. §. cunq̄ hec materia. ⁊. l. ij. in pn̄. verſi. erat eñ mirabile. C. de vete. iur. enucle. Ab vrbe ꝟo cōdita vſq̄ ad aduentū Chriſti cucurrerūt anni ſeptingēti quinquaginta: vt patet i chronicis quas veriores puto. Ab aduētu ꝟo Chriſti vſq̄ ad tēpora imperij iuſtiniani ꝑdicti cucurrerūt anni ſexcēti quadraginta ſepteꝫ vl̄ circa. Aſſumpſit impiū ꝑfat⁹ Juſtini. die. ſ. Aprilis: āno dn̄i nr̄i Jeſu Chriſti. cccccccvij. indictione. v. vt probat in aut. vt ꝑponat nomē impatoris. §. ſi qua ꝟo. ⁊ ibi notat iūcta data ḋ q̄ in. ij. et. iij. ꝯſtitutione. C. ⁊. l. ij. ḋ vete. iur. enu. ſi recte inſpiciant. Impauit autem annis. xxxix. fuit iſte Juſtinian⁹ poſit⁹ in catalogo Juriſctōꝶ: vt refert Bar. i. ſ. rub. C. ⁊ in ꝑemio. ff. vete. ſuꝑ pͥma rub. Ceteꝶ inſignis doct. dn̄s Joan. fabri aquitanicus ſup rub. proemij inſtitutio. dicit ſe vidiſſe nomē iuſti. ſcriptū i catalogo ſanctorum calēdis aug. Gennadi⁹ etiā qui ꝓſequutus fuit libellū Hiero. de viris illuſtrib⁹ eccleſiaſticis ponit Juſtin. iter illos. Quod ad ſacras. ll. attinet: notādū q̄ Juſti. iperator in pͥmordio ſui imperij ꝯmiſit ꝑfatis. x. illuſtrib⁹ viris: vt viſis antiq̄s codicib⁹ Gregoriano: Hermogeniano ⁊ Theodoſiano: ⁊ multis ꝯſtitutionibus extrauagantibus a theodoſio imperatore ⁊ ſucceſſoribus factis nouū codicem Juſtinianuꝫ ederēt. et hoc patet in. ſ. conſti. C. ſub rubri. de nouo codi. facien. ⁊ colligit ex conſtitutione. iij. que incipit cordi. ibi: pͥmordio noſtro. Supra dicti. x. illuſtres ꝯpilatores Codi. Juſti. ediderūt illū anno. iij. imperij dn̄i iuſti. tp̄e cōſulatus Decij: āno dn̄i noſtri Jeſu xp̄i. cccccccxlix. indictiōe. vij. Et eo. anno. v. id⁹ Aprilis. i. nona die aprilis dn̄s Juſti. illū codicē cōfirmauit: vt ꝓbat in tit. C. de iuſti. co. confirman. in fi. conſtitutionis ibi poſito: iūctis his que premiſſa ſunt.

Juſtinian⁹ iperiū aſſumpſit.

Iuſtinian⁹ ſctūs.

Decē ꝯpilatores codicis.

q̄no tēpore. C. ꝯpilatus ē.

¶ Poſt hec Juſtinian⁹ imperator ꝟtēs aniiū ad enucleāda infinita ⁊ immēſa prudētie veteris volumina: commiſit ſex illuſtribus viris: vcꝫ Tribuniano: Cōſtantino: Theophilo: Dorotheo: Anatolio ⁊ cratino: vt vna cū alijs. xſ. doctiſſimis viris excellētiſſimis cauſaꝶ patronis apud ꝑtes orientales vcꝫ Stephano: Mēna: Prodocio: Eutalino: Timotheo: Leonide: Leōtio: Platone: Jacobo: Cōſtātino: ⁊ Joāne: legerēt immēſa prudētie

Libri ff. ꝯpilati.

Noīa ꝯpilatoruꝫ. ff.

Ayuntamiento de Madrid

multas ꝯſtitutiões nouas fecit: numero cẽtũ vel circa: q̃s hodie inſertas habemus in li. aut. q̃ facte fuerũt ab eo (vt opinor) anno. xſ. ſui imperij: ãno dñi. cccccclvij. ind. xv. vt colligit̃ ex text. in aut. vt ꝑpo. nomẽ impera. §. ſi q̃ ꝟo iũctis alijs ꝑmiſſis. Hic notandum ꝙ ex eo ꝙ imꝑator (vt paulo ante dicebat̃) dixerat ꝙ appellaret librũ nouellarũ ꝯſti. ſ. quẽ poſtea ederet ꝙ Irnerius dicebat librũ aut. quẽ habem⁹: nõ fuiſſe Juſti. q2 nõ appellatur nouellaruʒ: ſed aut. adducebat Irneri⁹ rões q̃s ponit gl. in. d. cõſtitutiõe cordi. ſuꝑ verbo cõgregationes. ⁊ idẽ dicebat Placẽtin⁹: vt refert Bal. i. l. humanũ. c. de legi. Joãnes vero antiquus gloſſator dicebat ꝯ̃triũ per tex. in. d. cõſtitutiõe cordi. ſ. ꝙ liber autẽticoꝝ fuit Juſtiniani: et cũ hoc trãſire vr̃ gl. ibi: ⁊ in. d. l. humanũ. C. de legi. ⁊ Bal. i. d. l. cor. ⁊ Cynus ⁊ Bal. i. d. l. humanuʒ. Et ita tenendũ ꝓculdubio ꝑtʒ ex ſupraſcriptiõib⁹ cuiuſq3 tituli: ⁊ ex data in multis titulis: ⁊ noiat ipſũ in titulo vt ꝑponat̃ nomẽ imperatoris: ⁊ in ti. vt indices ſine quoq̃ ſuffragio. ⁊ i ti. iuſiurãdũ qđ ꝑſtat̃ ab his. et miror ꝙ de hoc aliq̃s vnq̃ dubitauerit. Ratio tñ dubitãdi potuit oriri ex eo q2 fert̃ reperiri quendã librũ q̃ dr̃ liber nouellarum: quẽ dicũt cõtinere eaſdẽ ꝯſtitutiones quas ꝯtinet lib. aut. lʒ in aliq̃b⁹ ſit variãs. de quo lib. nouellarũ mẽtionẽ facit gl. in aut. hoc ampli⁹. C. de fideicõ. ⁊ doc. in aut. res q̃. C. cõmunia. de leg. vñ egregi⁹ cõmẽtator Alberic⁹ de roſate pergamẽſis quẽ refert dñs Raphael ful. i aut. hoc amplius. C. de fideicõ. dicit ꝙ liber aut. quẽ habem⁹ excerpt⁹ ſit ex libro nouellaꝝ: vt cõpendioſior fieret. Vñ dicit ꝙ liber nouellarũ erat multũ ꝓlixus. dicit dñs raphã. ſe nunq̃ vidiſſe dictũ librũ nouellarũ. dñs Pau. de ca. in dicta aut. hoc amplius. dicit ꝙ liber' nouellarũ fuit extract⁹ de li. aut. per breuiora ꝟba ⁊ magis apta. Itẽ dñs Pau. i. d. aut. res q̃ dicit nõ eſſe ſtãdũ illi textui nouellarũ q̃ñ textui aut. contradicit: q2 de fide illius operis dubitatur. Bal. etiam in. d. aut. hoc amplius. dicit ꝙ preualet tex. aut. eo ꝙ ille liber nouellarũ non legitur in ſcholis. Sed ibi reliquit nos incertos: q̃s liber corrigat alium: vel liber nouel. vel liber aut. Ego ſemꝑ credidi ⁊ ſemper credam (donec conſtet de contrario) ꝙ liber nouel. tanq̃ de cuius fide dubitatur: ⁊ qui per ſtudia vniuerſalia nõ verſatur: ſit reſpuẽdus. ⁊ ꝙ lib. ant. ſit liber conſtitutionũ a Juſtiniano editus: ⁊ ideo illuʒ gloſſauit Accur. ⁊ etiã ſuꝑ illo fecit ſummam Joãnes baſianus cremonẽ. et Azo. ⁊ illum ſtudia receperunt: ⁊ pleriq3 illuſtres commentatores cõmentauerũt. vt Jacobus ď belniſio. Bar. ⁊ Ang. nec obſtat. l. humanũ. C. de lega nã illa. l. fuit imperatoris Ualẽtini: non Juſtiniani: vt patet ex ſupraſcriptiõe: ideo gloſ. ibi ſomniauit. Nec curandum de varietate ſtili: ꝙ non ipſe: ſed illi q̃b⁹ committebat componebãt: qui erãt alij ab ipſis premiſſis compoſitoribus codicis. Adde predictis ꝙ egregi⁹ doct. Odoffr. in aut. caſſa. C. de ſacroſanc. eccle. ſicait. Unũ ſciatis ꝙ autenticum quod fuit compoſitum a Juſtiniano: habet nouem collationes. Poſtea q̃ñ venit Federicus minor: miſit has cõſtitutiones ad ciuitatem iſtã ſcʒ Boñ. Aut. vt docto. legum adaptarent eas ada ſingulis legibus ſub cõgruenti ꝑtatebus tit. Docto. conuenerunt in ad. C ſctõ Petro: ⁊ aptauerũt. Poſtea q̃d fecerunt? dñs Ugol. poſt

Liber aut.

nouel. le ꝯſtõnes.

Albericus.

Ayuntamiento de Madrid

nonam collationē poſuit librū feudoꝝ: ⁊ oēs, cōſtitu. Federici antiqui, ⁊ minoris: et aliquas leges Corradi imperatoris: et vocatur decima collatio: ſꝫ pauci ſunt q̄ habeāt ita ordinatū in libris ſuis. Odofr. hec refert: ⁊ eū ſequit Bal. in preludijs feud. in verſi. porro aduertant ignorantes: ⁊ mordeant ſibi labia reprehenſores veritatis: q2 ego vidi Odo. ita dicentē. Aduertat etiā nouitius ꝙ ante autēticas que ſunt inſerte in. C. ſolet eſſe ſcriptum conſti. no. i. cōſtitutio noua. Patet ergo ex predictis quo tēpore fuerit fact9 li. aut. ⁊ qualiter fuerit factus a Juſtiniano. Item aut. q̄ ſunt in. C. fuerūt inſerte de mādato Federici ſecundi qui regnabat anno dñi. M. ccxv. tēpore Honorij tertij: itē ⁊ tempore Gregorij noni: q̄ Grego. ix. deceſſit an. dñi. M. ccxlſ. de mēſe Julij. ⁊ deinde regnauit ipſe Innocē. iiij. qui fuit aſſumptus anno dñi. M. ccxliij. die. ſ. menſis Julij: vt atteſtat Rofre. in libellis iuris cano. in ti. ne ſede vac. ⁊ Joā. and. eo. ti. in addi. Iſte Inno. iiij. Federicum eccleſiam perſequentem depoſuit: et imperiali dignitate priuauit anno dñi. M. ccxliiij. in ꝯcilio Lugdunenſi: de qua diſpoſitiōe hr̄ in. c. ad aplice. de re iudi. lib. vſ.

Decima col. — *Cōſti. noua.* — *Fede. ſcđs.* — *Greg. non9.* — *Inno. q̄rtus.*

¶ Eſt etiam notandū ꝙ cū multa bella fuiſſent inter imperium et quaſdā ciuitates lōbardie tēpore Herici. vſ. ⁊ deinde Federici ſcđi minoris. Iſte Federicus ſecūdus fecit pacē cū dictis lōbardis i ciuitate Cōſtātie: q̄ pacis capitula habent pro lege ⁊ allegantur a doc. in. l. imperiū. ff. de iur. om. iudi. ⁊ alibi Bal. ſup dicta pace in verſi. volumus dicit ipſam pro lege allegari: ⁊ cōſueuit allegari hoc modo: vt in extrauagāti de pace ꝯſtātie. quā gloſſauit ⁊ ꝯmētauit Odo. deinde Bal. et ſolēniter ꝯmentauit repto i archiuo bononiēſi appa rere dictā pacē regiſtratā. ⁊ dā ꝯcluſā an. dñi. M. cclxxiiij. indi. ſ. anñ. dñi. xxij. ſui imperij: regni vo anno. xxxij. vij. cal. iulij. Hec iō feci te ſcribere: q2 Bal. in fi. dicti cōmēti dicit illā pacē fuiſſe factā poſt depoſitionē Federici: ⁊ tñ cōcludit ꝑ lege debere ſeruari: vt ibi vidēdum. Iſta pax deberet eſſe ſituata in fi. lib. feu. poſt alias cōſtōnes eiuſdē Federici ſcđi in illo li. inſertas.

De pace conſtātie facta.

¶ Vidiſti qđ li. aut. eſt diuiſus magiſtraliter in. ix. collationes: et poſtea ſuperuenit lib. feud. quē decimā collationē vocam9 vt. ſ. dicebat Odofr. ⁊ Barto. ponit Bar. ſup ru. extrauagātis ad reprimēdū. Deinde facte fuerunt cōſtōnes ad reprimēdū: ⁊ cōſtitutiones: q̄ñ nūp ab imperatore Hērico. vij. an. d. M. cccviij. quas Bar. ſup ru. appellat vndecimā col. ⁊ gloſſauit illas tpe Caroli. iiij. ſeu Ludouici cū fuiſſet donat9 plurib9 inſignib9 ⁊ ꝓuilegijs a ꝑfato Hērico: ⁊ dicta Bar. ſup dictis extrauagātib9 puto maioris autoritatꝫ aliqb9 alijs dictis eiuſdē alibi: q2 magis digeſte edidit tāꝙ gloſſas.

Cōſti. ad reprimēdum.

¶ Sed dicet aliqs: qūo tibi cōſtat de tpe approbatiōis. C. ff. oꝝ. inſtitutionū ⁊ cōpilatiōis autenticoꝝ: ⁊ alioꝝ ꝑdictorum: quo anno dominij: quo anno imperij dñi Juſtiniani hec acta ſunt. quo cōſulatu: ⁊ qua indictiōe? Rñdeo ꝙ hec collegi ex numeratione annorū ab vrbe cōdita ad tēpora imperij Juſtiniani. Item ab vrbe cōdita ad aduentū xp̄i. Itē ab aduentu xp̄i ad tēpora Juſtniani. itē ex data q̄ ponitur in ſcđa cōſtōne: ⁊ in tertia cōſtōne voluminis. C. ⁊ in. l. ij. C. de ve. iur. enucle. ⁊ ex tpe appoſito in aut. vt preponatur. ⁊ ex cōputatione chronicarum.

Ayuntamiento de Madrid

Item dicet aliquis. Tu notas tē
pora conſulatus dn̄i Juſtiniani
imperatoris. Si imperator quō
conſul? Si conſul quomodo im
perator? Reſpondeo ꝙ impera
tor aliquādo aſſumebat ſibi cō-
ſulatum vt quidam extraneus:
⁊ hoc erat quādo ſibi placebat:
vt eſt textus in autenti. de con-
ſulibus. §. fina. ibi: aduenit antē
cum ipſe annuerit. ⁊ not. gloſ. in
proemio ffoꝝ. in fi. gloſ. Iterum
dicet aliquis: tu dicis quod Ro
mana ſanctio fuit triennio con-
ſummata: vt dicto. §. omni. imo
videt ꝙ quinq̄ anni ſunt lapſi:
nam codex primus fuit factus
tertio anno iperij dn̄i Juſtinia-
ni: liber vero ffoꝝ. anno. viij. vt
ſ̄. eſt dictum. Gloſ. aduertēs ad
hec in ſecunda cōſtitutione. C.
§. fi. ſuper verbo optime. dicit ꝙ
aliqui opinant ꝙ duo anni fue-
runt interpoſiti poſt cōpoſitio-
nē primi codicis an̄ incboatio-
nem ffoꝝ. Alij vero opinantur
ꝙ immediate poſt cōpoſitionē
C. fuerit incboata compoſitio
ffoꝝ. ⁊ cum triennio conſumma
ta eſſet: biēnio fuit ſuperſeſſum
an̄q̄ publicaret. Huius rei nō
habetur certitudo. Credo ergo
ꝙ voluminis cauſa magis remo
ta fuit ipſe deus a quo lex ⁊ om-
nis ſcientia vt. ſ̄. dicebatur.

Cā ma
terial
legū.

¶ Sequeretur videre que fuerit
cauſa materialis legalis ſapien
tie. Azo ſuper hoc in ſumma. C.
in principio: multa verba dicit
acriter obſcure loquēs: ad cui9
dicta in hoc oēs refugiunt: vex
quia aliqui mordent dicta Azo
nis: ſi volueritis iſta videre vi-
dete per Bartol. in proemio. ff.
preſertim in lecturis antiquis:
que dicuntur lecture paduane.
Videte etiam Baldum ibidez:
⁊ in. l. j. ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ per Jo.
fab. in proemio inſtitutionum.
¶ Tertio videndum eſſet que ſit
cauſa formalis librorū iuris ci-
uilis. Doctores conſueuerūt di
cere ꝙ duplex eſt cauſa forma-
lis. nam ex parte tractatus eſt
diuiſio operis in libros: libro-
rum in tit. titulorum in. ll. legū.
in. §. §. §. rum. in verſiculo opus
enim conſtitutionum imperia-
lium: de quibus ſupra dictum
eſt: in duodecim libros digeſtū
eſt et concluſum: vt dicit textus
in. l. ij. in. ij. colum. verſi. omnia.
C. de ve. iur. enu. Horū duode-
cim librorum nouem ſunt inſer-
ti in volumine codicis quē ha-
bemus. tres vero reliqui ſunt
inſerti in libro qui appellatur
volumen.
¶ Conſtat autem totum ius con-
ſtitutionum ⁊ deciſionum impe-
rialium eſſe diſtinctuz in dictos
duodecim lib. in rub. cccxlviij. le ⁊ rub.
ges quatuor milia quingentas ff. vet.
ſexaginta duas. Codex vero quez rub. et
habemus: habet rub. ccccxxxj. le- ll. ifor.
ges vero tria milia ⁊ ſexcentas. rub. et
viij. Illi vero tres libri codicis de ll. ff. no
quibus in volumine: habēt. ccxx- nū. ru.
vij. rub. leges vero nongentas. ⁊. ll. iſt.
liiij. ff. vetus habet rubri. clij. le- auten.
ges vero duo milia nongentas feud.
xxviij. Infortiatum habet rubr. Sum
c. j. leges vero duo milia ducen- ma oīz
tas triginta quatuor. Digeſtum ru. ⁊. ll.
nouum habet rubri. clxxij. leges
vero duo milia nōgentas octo-
ginta tres. Summa rub. ff. cccc-
xxxiiij. leges. ff. octo milia centū
triginta quinq̄. rubri. inſti. xcix.
non computato proemio. ru. au
tenti. xcix. rubri. feudorū. lxxxij.
§. c. feudoꝝ que habētur. cxxxij.
¶ Summa legum. ff. octo milia cē-
tum quinquaginta quinq̄: legū
vero. C. xij. librorū quatuor mi
lia quingentas ſexaginta duas.
¶ Summa omnium legum. ff. C. ⁊
voluminis ponendo quemlibet
titulum inſtitutionum ⁊ auten-
ti. pro vna lege. xiij. milia. xxvij.
et iſtud eſt mare per quod na-
uigas.

Ayuntamiento de Madrid

¶ Cauſa formalis ex parte tractan-
di idem eſt quod modus agen-
di qui multiplex eſt diuiſionis:
ordinis et exemplorum poſitio-
nis: et regularum traditionis: vt
per Azo. loco prealleg.

¶ Quarto loco eſſet videndũ que
ſit cauſa finalis: et ſuper hoc di-
cas: vt per Azonem loco preal-
lega. et docto. in dicto proemio.
ff. veteris.

¶ Quinto loco eſſet vidẽdum cui
parti philoſophie ſupponatur
iuris ſcientia: et dicendum eſt ꝙ
ethice: id ē morali philoſophie.
Tractat enim de moribus: vt di-
cit tex. in. l. j. ff. de iuſti. et iure.

¶ Reliqua conſiderate per vos: et
ſtudio inuigiletis: vt tandẽ con
ſequamini qđ cõmuniter opta-
mus: quod vobis cõcedat altiſ-
ſimus deus. Amen.

¶ Lugduni exactiſſime reimpreſ-
ſum. Cui adiecte ſunt etiã ꝙ plu-
rime nõ ſolum dictiones: verũ
etiam linee: que in ſtudioſorum
gratiam ſuis in locis nuper ap-
poſite et hoc ſigno ☞ pfixe fue-
runt apud Joannem Flaiollet.
Anno ſalutis nr̃e M. D. xxxix.
die vndeuigeſimo Auguſti.

Regeſtum.

a b c d e f g h i k l m n o p q
r s t v x y z A B.

¶ Omnes ſunt quaterniones.

J. LAMEYER

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

muy noble y muy leal

Z/9

1
6 6
3 0
8

LAMEY

nuel Sanchez

Gut Sanchez

Gallego

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid